BIBLIOTECA
PALERMO
CAPPUCCINI
PADRI
11/97
inc
21
(1530)

Tabula

¶ Absolutio vere stabilis in.ii.addit.1.9.1.a.
¶ Abstinentia ad vitanda.1.2.1.b.
¶ Adulatio est nociua ibi.c.& infra.
¶ Adulator euersio creantis & separatur ibi.b.
¶ Adulator ē maledictus ab omnibus.2.9.1.d.
¶ Adulator magna stultitia laborat.2.9.1.c.
¶ Adulationi quatuor remedijs resistitur ibi.f.
¶ Affectio inordinata inclinem trahit ad vitia.1.2.1.b.
¶ Affectiones pertinētes ad cultum dei sunt tres 1.2.1.f.
¶ Affectus a tribus purgari debet.1.12.1.a.
¶ Alixaria nō debēt multiplicari sine magna necessitate.1.4.11.a.
¶ Alearum ludus quantum sit detestabilis. in.1.ostēditur.1.4.1.a.
¶ Alearum ludus.1.peccata operatur.ibi.
¶ Alearum.1.stultitie ibi.b.
¶ Alearum lusores etiam in presentia a deo punit untur ibi.c.
¶ Amandus est deus propter.1.que nos ad hoc inducunt.1.4.1.a.c infra.
¶ Amandus est deus.2.aliis de causis ibi.b.
¶ Amandus est deus propter amicitie comedia & inimicitie damnum ibi.c.
¶ Amandus est deus propter ipsius fidelitatem ibi.d.
¶ Amari volens.1.debet habere.1.4.1.a.
¶ Amandi deum modus.1.4.1.a.
¶ Amandus est deus valeter prudenter fortiter & integraliter.1.4.1.c.& infra.
¶ Amandus est proximus ppter.1.que nos ad hoc inducunt.1.4.1.a.
¶ Amandus est proximus propter.1.emolumēta que inde prouenirent.1.4.1.d.
¶ Amari volens a proximo debet.2.considerare & habere que ad hoc valent ibi.e.f.a.
¶ Amari qualiter debet proximus.1.4.10.a.
¶ Amauit nos ipse amore multiplici.1.gratuito recto discreto vehemēti tenacissimo.1.4.15.b.
¶ Amare debentes inuicem boni.1.4.1.
¶ Amare inimicos est honestum & non verecundum.1.4.14.a.
¶ Amare debet homo.2.secundum augustinum 1.4.16.b.
¶ Amari dicitur aliquid magis & minus tripliciter ibi.
¶ Amicitia dei in.2.apparet fidelis.1.4.3.d.
¶ Amici ḧdruplicitet inuenientur infideles ibi.
¶ Amicitiam.volens habere & seruare debet.2. attendere que ad hoc valent.1.4.7.a.
¶ Amicus est omni tempore diligendus.1.4. 14.c.
¶ Amicitia describitur.1.a.1.a.
¶ Amici antequ eligantur.2.sunt attendenda ibi.
¶ Amicitia.1.requirit ibi.c.
¶ Amicitia.1.de causis dissoluitur.ibi.c.
¶ Amici dei sunt honorandi.1.2.6.a.
¶ Amici sine improperio sunt arguēdi.1.6.18.g
¶ Amor dei debet esse rectus sincerus ferus & desiderijs plenus.1.6.1.c.
¶ Amor dei vita est anime.1.2.1.l.
¶ Amor doloris corporis non sentit dignitatis & scientie & omnia vincit ibi.f.
¶ Amoris diuini sunt.2.species.1.4.6.a.
¶ Amoris diuini.19.sunt signa.1.4.7.a.
¶ Amor triplex in scriptura reperitur.
¶ Amor proximi imitari debet amorem qui est in membris ibi.d.
¶ Amoris proximi.2.sunt species.1.6.1.a.
¶ Amor dei preponendus est amori parentum ibi.
¶ Amor propinus multa mala facit.1.4.7.a.
¶ Amor mundi est nocius & periculosus ibi.b.
¶ Amorem voluptatum.12.dilligadent.1.6.1.b
¶ Amor carnalis quantus sit vitandus.2.exemplis ostenditur ibi.a.
¶ Amor carnalis quantum sit detestabilis.2.de testimonijs scripture ostenditur ibi.b.
¶ Amor carnalis ecclesie dei.2.mala facit.1.4. 17.c.
¶ Amor carnalis magnam infidelitatem facit ministris ecclesie.1.4.17.d.
¶ Amor car.plus nocet ministris ecclesie q̄ mo nacis ibi.c.
¶ Amor car.multiplicit[illegible]
¶ Amor ponendus est in bonis q[illegible] possunt habere.1.7.1.a.
¶ Amorem fraternum a nobis [illegible]
¶ Ambitiosis male est dum ad dignitates [illegible] ius dum possident pessime cum vinc[illegible] ambitio est vitiosa affectus ad hominem capiendum ibi.c.
¶ Angeli homines custodiuntre defendunt 1.3.1.f.
¶ Angelorum consideratio spē vincit ibi.
¶ Angeli in peccato hominum tripliciter leguntur.1.3.1.a.

Angelo offendit tripliciter qui conversionē differt. 1.1.8.p.
Angeli nō sunt comitandi. 1.3.9.d.
¶ Anime nō sunt angeli apostatici de nouo creantur. 1.2.1.c.
Anima vna e non plures sunt in vno corpore. 1.1.1.2.
Anima nō est de substantia dei sicut de nullo creatur. ibi.b.
Anime non fuerūt simul create: sed de nouo creantur. 1.2.16.
Anima non traducitur cum seruine sicut corpus. 1.17.2.
Anime rationalis immortalitas. 1.7.12.a.
Anime in mortali decedentes eternaliter puniantur. 1.2.17.2.
Anime que sunt in purgatorio multipliciter iuuari possunt. 1.2.17.2.
Anima q̄ frequēter peccat pro bonū. 4.7.1.b.
Animi debilitas est triplex. 1.7.1.b.
Anime nobilitas ē considerāda. 1.1.23.5.
Anima bonis opibus habundans similat ar bori e muleri fertili. 1.10.12.f.
Anima sancta multa considerare e desiderare debet ibi b.
Alia in vita pāti multa mala sustinet. 1.9.
Anima sancta est christi sponsa. 1.9.13.c.
Alia nō pōt corpori dominari nisi prius ipsa deo humiliet. 1.10.10.c.
Alia ornari debet e non corpus. 1.6.27.d.
Anima est celum spirituale. 2.1.1.
¶ Appetitus triplex. l. dominij. magisterij. e simplicis excessus. 2.6.19.a.
¶ Aqua. 1. habet proprietates. 1.1.9.m.
¶ Articuli ponunt e exponunt. 1.2.16.a.b.
¶ Arma spōalia quādo e quo tempore sunt sumenda. 1.1.1.d.
¶ Ari sit in deuotionis multis de causis pōt venit. 2.1.19.a.
Ari sit in deuotiōe multis de causis puenit ex misericordia e lobe dictā inducit ibi.c
¶ Arrogātia ē grauis superbie. 2.6.28.g.
¶ Astutie diaboli multe sunt. 1.1.1.c.
Astuti: serpentis sunt. 6. quas sancti viri debent habere. 1.1.1.f.
¶ Aspect⁹ multez ḡrā sit timēd⁹ auctoritatibus exēplis e rōnibus ostenditur. 2.1.16.a.
¶ Aureola nō pōt i vite corrupta. 1.6.1.b.
¶ Autor. qd sit e quibus debeant. 1.6.12.a.
¶ Auditus a. 1. est temperandus. 1.6.19.b.
¶ Auaritia detestabilis ostenditur. 2.4.1
Auaritiam diffundet nobis natura: ibi.
Auaria. 12. maledictiōes implēt diuina scriptura. 2.3.4.3.a.
Auaritia q̄ magnum sit peccatum quod te stimonijs scripture ostenditur. 2.4.1.b.
auarus est iniquus in seipsum: deū e primū
proximū. e in toto familiam suam. 2.4.1.a.
auaritiam esse ydolatriam ostenditur. 2.4.1.a.
auarus ponit in creatura fidem spem e caritatem. ibi.c.
auaritia est infirmitas pessima. ibi.d.
auaritiam. 7. infirmitates sequuntur. 2.4.1.b.
auaritia q̄ gradus sit infirmitas. 12. modis ostenditur. 2.4.1.a.
auaritia est insatiabilis. 7. de causis ibi.d.
auaritia ponit homēs in misa paupertate. 2.4.1.a.
auaritie seruitus: quantum sit misera. 5. modis ostenditur. ibi.b.
auaritia habet magnas vim ad capiēdū e detinendum e demergendū animas. 2.4.1.a.
auaricie laqueī sunt abscondit tribus modis ibi.b.
auaricia quāmū exosa sit deo ostēdit. 2.4.1.a.
auari stulticia est quadruplex. ibi.b.
auar⁹ dines facit deos. 7. rusticitates. 2.4.1.d.
auaricia proximo multa mala facit. ibi.d.
auaricia multa mala facit ppio subiecto ibi.e.
auari infamia. 6. modis ostenditur. ibi.
auari stulticie. 12 ibi.f. & infra.
auarus. 4. bona negligit: que sunt sua ppria e de alieno est sollicitus. 2.4.1.g.
auarus lumen rationis obtenebrat e perdit. ibi.l.
auari in prouidentia multipliciter ostenditur 2.4.1.c.
auari circumspectio est multiplex ibi.p.
auari stulticia ostenditur i sua in cautela. ibi.p.
auarus terrā portat in omnib⁹ sensib⁹. ibi.r.
auar⁹ stult⁹ est circa seipm: suos e sua. 2.4.1.a.
auari stulticie. 7. ibi.t.
auaricia finis amatoribus multa mala facit: ibi.u.
auarus cōparatur monti marti: sermoni e multis alijs creaturis. 2.4.1.a.
auaricia detestabilis ē multis exemplis scripture ostenditur. 1.4.9.a.
auaricia pastorum ecclesie quantum sit detestabilis e nocius ecclesie. 6. modis ostenditur. 1.4.19.a.
auaricia pastorum ecclesie mala. 4. facit ecclesie. ibi.b.
auaricia clericoz in. 6. signis ostēdit. 2.4.20.a.
Auaricie scientie quantum sit detestabilis. 12. modis ostenditur. 2.4.13.a.
Auaricie vant occasionem. 2.4.13.a.
Auaricie vitio. 6. remedijs resistitur. 2.4.26.a.
b Aptissimus est triplex. l. fluminis. flaminis e sanguinis 1.10.1.f.
¶ Beatitudo diffinitur multiplex. 1.1.1.a.
Bellatores. 9. debent attendere. 1.7.16.c.
Beata vita consistit in tribus. l. in altitudine suauitate conscientie e virtutis sublimitate 1.10.1.a.
¶ Beneficiorum dei cōsideratio. 4. habet ipse cio. 1.1.1.c.
Beneficia dei que sunt generalia e specialia. ibi. e 1.1.8.10.c.
Beneficia sunt discrete danda. 1.1.9.c.
Beneficia acquiritur amicitia. ibi.
Beneficium vincit iram. ibi.
Beneficia dei sunt i memoria habēda. 1.1.8.17.c.
Beneficia dei in expectando peccatores. 1. beneficia inclinat. ibi.d.
Beneficium iustificationis. 1. beneficia inclinat. ibi.f.
Beneficium obseruationis. 1. beneficia inclinat. ibi.g.
Beneficium nō debet tradi oblitioni. 1.8.17.b
Beneficia etiam paruabenigne sunt recipienda. ibi.c.
Beneficium vanū e recipiens. 7. debet habere. ibi.d.
Beneficia pro nepotibus peti non debent. 1. 4.16.11.
Beneficia plura nō debet habere clericus q̄s habet vnum q̄ sufficit sibi. 1.4.20.b.
Beneficia plura habere quantum sit malum quattuor modis ostenditur. ibi.c.
Beneficia plura nō vz haberi clericus quantūcunq; illa bene expendant ence propter lucrū etiam vel vtilitatem cē. Si habet vnum sufficiens. ibi.d.
Beneficia plura habere esse detestabile. 6. modis ostenditur. 2.4.1.c.
Beneficia plura volētes ad sufficientiem periculosam se obligant. 2.4.20.b.
¶ Benignitas. 7. habet partes. 1.1.4.a.
¶ Bilinguium peccatum est vitandum propter. 2.1.9.17.a.
Bilinguium peccatum proprio subiecto tripliciter nocet. ibi.b.
¶ Bona a deo recognoscere dat materiam bene viuendi. quo ḡd multa. 2.6.4.c.
Bona que habet homo a deo non recipiuntur sine fide: sed gratia dei e q̄ detestabile est credere tripliciter nocet. ibi.b.
Bona spalia tripliciter fallunt homēs. 1.1.12.
Bona que non habet homo credens se habere esse vitium detestabile ostenditur: e habet vitio tribus remedijs resistitur. 1.6.4.a.
Bonis propijs superbire q̄ sit insanum ostenditur. 1. rationibus. 2.6.27.
¶ Blasphemia q̄ sit detestabilis. 2.9.2.a.e.1.
Blasphemie puncte. ibi.
Blasphemare magne est ingratitudinis e deterior omnibus creaturis. 2.9.2.b.
blasphemia q̄ magnum sit peccatum etiam pluribus circumstantijs ibi.c.
blasphemia est peccatū magis cōtrarium e peccatū in deū patrē e peccatū diabolicū. ibi.d.
blasphemia est contrarium deo dictum. ibi.e.
blasphemias tollerare magnum peccatū est ostenditur. 2.9.2.f.
blasphemia est duplex. q. ore e cordis. ibi.a.
c Alere in peccatum q̄ sit facile. in. 3. pertonis ostenditur. 1.4.11.g.
Cautus curiosus est reprehensibilis. 2.6.27.
d Caritas deiscribitur. 1.1.1.a.
Caritas dicitur arbor. 1.4.2.c.
Caritas commendatur. 1.9.2.a. per totum.
Caritas pre ceteris virtutibus deo placet ibi.
bolo displicet e homini prodest. ibi.d.
Caritatem. 7. bona comitantur. 1.1.2.c.
Caritas hominē ab. 5. malis conseruat. ibi.f.
Caritas dicitur vinculum e vnctio. 1.1.2.g.h.
Caritas dicitur vinculum e vnctio. 1.1.2.g.h.
Caritas est vestis nuptialis. ibi.
Caritas est vestis est comunē debilibus preciosis
Caritatis vestis est comunē debilibus preciosis tate materie a studio artificis a colorum suauitate e fragrantia ibi.l.
Caritas dicitur iugū suaue. 6. de causis. ibi.m.
Caritas dicitur hūmē pp vim vtilē. ibi.n.
Caritas dicitur vitus. 4. ratione. ibi.o.p.
Caritatis eadē est: quadruplex. 1.4.16.
Caritati. 4. aduersantur. 1.4.17.a.
Caritas. 3. sunt gradus incipiēs e proficiēs e perfecta. 1.4.11.a.a.
Caritas ad hoc vt proficiat. 6. sunt necessaria ibi.b.
Caritas plecta haberi i hac vita nō pōt. ibi.c.
Caritas hominē facit sapientem sugat cupiditatem. 1.6.11.1.
Caritas dilapsit ad cōtemplationem. 1.9.17.
Carnalis voluptas dissuadetur e multa mala operatur. 1.6.7.b.

Carnalis amor quantum sit vitandus. 1. exēplis ostenditur. 1. a. 1°. a.
¶ Carnem vincere non est difficile. 1. 2. 13. c.
Caro vincitur per ieiunium. 1. 2. 1°. e.
Carnalis amor quantum sit detestabilis. 9. ex hominis scripture ostenditur. ibi. b.
Carnis nobilitas est contemnenda. 1. 6. 1°. a.
¶ Casta bonorum plideratre reddit hominē imperterritum & magis cautum. 1. 1. 8. f.
Castus bonorum non est ad miranduncā continue a diabolo impugnentur. 1. 8. 13. b.
castis bonorum in peccatum proueniēt ex pre sumptione. 1. 5. 1°. c.
¶ castitas maxime vidualis commendatur 1. 5. 11. a. c. l.
castitas triplicit conservatur. ibi. c.
castitas ministria ecclesie inducitur. 1. 16. 18. a.
castitas competit eiidem. 8. de castis. ibi. b.
¶ castio discernit inter vicia & virtutes. 1. 5. l. 5.
¶ celum spirituale est anima rationalis. 14. 1
¶ cibus quomodo sumendus. 1. 6. 9. g.
cibos discernere peccatū est cōstitutus. 1. 10. a.
cibus delicatus nō est querendus triplici ratione. 1. 5. 5. a.
Cibi spiritualis delectus inducit ad diuinam & deuotionem. 2. 1. 1. b.
Cibus delectatio est multū timēda. 1. 1. 12. f.
Cibus anime est bonum opus quo anima reficitur & deus delectatur. 2. 1. 10. g.
Cinci assimilatur: homo triplici ratione. 1. 10. 5. e.
Circūcisio describitur & eius officium ponitur. 1. 3. 1. f.
¶ Cognoscere debet homo quatuor. s. finem a quo est sub quo est & ad quod est & a quo tenet ea supra que positus est. 1. 2. 1. a.
Cognitio sui excedit omnem scientiam creaturarum. 1. 2. 1. e.
cognitiua virtus diuinor est triplex. 1. 1. 6. a.
cognitio sui preparat hominem ad orationē. 1. 8. 10. a.
cognitio quadruplex est in intellectu. 1. 9. 1. d.
cognoscitur deus in presenti tripliciter. ibi.
¶ cogitatiōes male sunt removēde. 1. 11. m.
cogitationes male impediunt orationem. 2. 18. 11. b.
cogitare debet homo multa ergo. beneficia dei. 1. 1. 8. d.
cogitatio describitur. 1. 9. 3. f.
cogitare debet homo de se. 1. quid sit & quid esse debuerit & quid esse poterit. ibi. g.
¶ congregationi multum equitare competit virtuti. 1. 1. 4.
¶ colloquiū mulierū fugiendū. 1. 1. 1°.
¶ color albus est gratus deo & gelo & sanctis hominibus. 1. 6. 1°. f.
color materialis nō debet poni in facie. ibi. a.
¶ cōfessio efficit & custodit mundiciā. 1. 1. 1. 16.
confessio a deo multum diligitur. 1. 1. 8. f.
confessio non est differenda: & quantum sanā sunt differēdo multiplicater ostēdit. 1. 1. 10. a.
confessionem differens. c. bona perdit: que cōfessio operatur ibi. b.
confiteri nolentes sunt hospites diaboli & in manu eius. 1. 1. 10. d.
confessionem differentes vsq; ad pascha & non in principio quadragesime d̄ sanā sunt ibi. f.
cōfessio simulata est spēs superbie. 1. 6. 18 b.
confessio humilis est magni meriti. 1. 6. 4. c.
¶ confidentia in creatura est triplex. 1. 1. 4. b.
confidentia in homine & in alijs creaturis inferioribus est mala & periculosa ibi. c.
committa nobis bona. 1. modis debent cōseruari 1. 8. 1. c.
¶ comminatio indiscreta. 1. causis est vitanda. 1. 1. 19.
¶ compassio est miscēda correctioni. 1. 8. 10. b
compassionis sunt. 8. cause. 1. 1. 10. c.
compati debet homo christo. 4. de causis ibi.
compassio commendatur ibi. b.
¶ constantia describit & cōmendat. 1. 1. 11. d
Ad constantiam. 1. pertinent ibi. b. per to.
compassio est miscenda correctioni.
¶ considratio mediatoris christi spem roborat. 1. 1. 1. d.
considerationis. 4. sunt spēs mediatoris. 1. spūs mediatricis & sanctor angelorū. ibi per to.
consideratio sui & ppriorum peccatorū hominem preparat ad orationem. 1. 8. 10.
consideratio elemētor & altarū creaturarum ducit hominem ad humilitatem. 1. 10. 1°. a.
¶ consilium diuersis modis sumitur describitur & commendatur. 1. 9. 1°. b.
consilium. 8. vtilia attendit. ibi. c.
consilium. 7. commendabilia habet in se. ibi. d
consiliarij quales sunt eligendi ibi. c.
consiliū malū nullus d̄ dare propter. 1. 1. 9. 11. a.
consilium non est petendum a inuentibus & mundi ornatoribus. ibi. b.
¶ consuetudo mala est periculosa. 1. 1. 9. h.
consuetudo peccādi est gradus ingrat. 1. 9. 8. f.
¶ coniciētia peccatorum est flabellū & deleatum. 1. 9. 12. b.
cōscientia recta d̄ esse quieta & non leuis
exercitio in quo homo domit. 1. 6. 3°. d.
¶ contemplatiua vita habet pheminentiam actiue respectu in. 1. 1. 8. 11. a.
contemplatio distinguitur a consideratione 1. 1. 1. a. l.
contemplationis. 4. sunt species ibi. b.
contemplatio describitur ibi. d.
contemplationum. 1. sunt genera. 1. 8. 1°. f.
contemplatio in. 1. gradus dividitur ibi. i.
In contemplationis gratiam. 1. modis peccatum ibi. m.
cōtēplationis tres sunt modi primus mentis dilatatio. secūdus mentis subeuntis terrore mentis alienatio. 1. 9. 13. m.
Ad cōtemplationē. 12. nos preparat. 1. 9. 11. a.
cōtēplativi viri. 2. gradibus ascendunt ibi. l.
¶ contemptio d̄ sit peccatum ostenditur ex 1. 1. 8. 1. a.
Ab ea abstinere est meritum ibi. b.
contemptio est superbie malicie stultitie & peruersitatis ibi. b.
cōtemptio est occasio multor malorū ibi. b.
contemptio cum. 1. persone est maxime vitanda. 1. 1. 11. d.
¶ continentia dividitur & commendatur. 1. 6. 10. a.
continentie. 3. sunt partes. 1. pingalis virginalis: & vidualis. 1. 10. c.
continentiam seruare non posse dicētes. 4. testimonijs scripture cōfutantur. 1. 1. 11. a.
Item. 4. rationibus conuincitur. 1. 1. 10. a.
continentia sine diuino adiutorio non potest seruari ibi.
¶ contritio cordis custodit & efficit mundiciam. 1. 10. 14. c.
¶ contumelie verborum patienter tollerande. 1. 1. 11. b.
¶ cōsiliū est vitandum propter. 1. 1. 9. 10. a.
conuitium libens dicere est signum impietatis & peruersitatis ibi. b.
conuiuiū nō est mis. endum correctioni ibi. c.
¶ conuiuium vite eterne dicitur cena. 1. 1. 1. 1.
conuiuiorum superbia in. 3. consistit. c. 34.
¶ cōuersatio hominū est periculosa. 1. 1. 7. e.
¶ cōuersionis dilatio est nociua. 1. 1. 9. a.
conuersio debet esse celeris propter. 8. q̄ hominem ad conuersionem inducunt ibi. b.
conuersionis acceleratio. 1. bona facit ibi. c.
conuersio celeris est magis deo accepta ibi. c.
conuersio debet esse celeris propter magnum periculum mortis confestudinis ibi. b.
¶ corona ignea erit deus in pena. 1. 1. c.
¶ correctio vtilis est libenter recipienda. 1. 10. a.
correctio fraterna. 1. 1. 17. c. 1. e. 1. 1. 1. 1

Eomm̃ dilectio ibi.f.
Eomm̃ prodigalitas.1.4.1.f.per to.
Eomm̃ superbia.1.4.21.a.
Eomm̃ curiositas in vestibus ibi.c.
Eomm̃ humilitas.1.4.21.b.d.
¶ Creature in finem ad prudentiam.1.11.1.c.
¶ Crimibus alienis vti peccati.2.2.8.1.b.
¶ Crudelitas est humane nostre cõtraria.1.4.c.cius mala ibi.d.
¶ Cruciatus malorum.1.1.9.c.
¶ Crucifixo christo compatiendum.1.8.1.b.c
Crucis considératio facit despicere curiosos lectos.2.8.1.b.
d Damnatorum pena eterna.1.2.21.a.
Item multiplex.1.4.8.q.
Eorum dolor.1.4.8.f.
Eorum luctus.2.6.1.d.
¶ Debilitas animi triplex.1.1.1.b.
¶ Decime solvende.2.4.1.a. Item de melio ribus dato integre.libenter ibi.b.
Item secũdum consuetudinem patrie ibi.l.
¶ Decretũ in sciẽtia defectuosa in multis e mala.2.4.21.b.
¶ Defectus ppij cõsideratio vti to.2.8.10.g.
¶ Defensio pcti gradus superbie.2.4.1.c.
Est detestabilis.2.4.a.
Est multiplex ibi.c.
¶ Delectatio fin actum multiplex.1.6.10.a.
Delectatio ciborum timenda 2.6.8.f.
¶ Delitie desiccantur delectationib⁹.1.7.9.f.
Delitie clericorum.1.4.14.d.
¶ Demones non colendi.1.1.8.e.f.
Eorum temptationes continue.1.7.2.b.
¶ Desiderium iuvat orationem.1.8.4.b.
¶ Destructio rei ꝗ̃ rupte ptingit.1.2.22.b.
¶ Desperatio est periculosa.1.3.1.c.facit plura mala.1.3.4.a. Eius causa ibi.f.c.2.5.21.a.b.
¶ Deo displicet diabolo placet hominis no.et 2.1.11.b. Eius remedia ibi.c.
¶ Detractio est detestabilis.1.9.7.a. Eius diffinitio a scriptura multiplicitur ibi.
Detractor comparatur cani e multo alijs ibi b.e infra. Est thurificator diaboli e aduocatus ibi.c. Est multe crudelitatis timmanditie e iniquitatis ibi.d.e multa alia in eodem capitulo.
¶ Devotio.1.8.16.c.
¶ Deus quid sit ostenditur.1.1.1.a.
Deus dicitur admirari.c.causa.1.4.2.b.
Deus diligendus.1.4.1.a.et infra.
Deum in se non habentes semper sunt in timore.1.8.11.c.
Deus est dominus noster pater ipositus animę ibi.c.e infra.
Deus habitauit in homine vt in templo.1.8.1.b.
Dei est homo multiplici ratione.1.8.1.b.
¶ Dignitates ecclesiasticas accipe p violẽtiã est detestabile.1.4.11.a.e infra.
¶ Diligę dominum deũ tuum exponit multipliciter.1.1.1.b.
¶ Dilatio conversionis nocumentum.1.5.9.
Item salutis.1.1.11.a.
¶ Diligentia adhibenda in operibus exemplo creaturarum.1.1.11.b.
Diligentia in seruitio dei honorat a deo ibi.e
¶ Discretio cõmendatur.1.1.1.b. Ipsa cõcordat virtutes ibi.1.d. Eius necessitas.1.1.14.a.
¶ Disciplina diuersimode accipitur.1.8.11.a
Item suscipenda libenter.1.8.10.a. Eius diffinitio ibi. Eius partes.1.8.11.a.
¶ Discordie seminatio vitanda.2.9.1.a
¶ Diffamatio est nocium 17.13.c.
¶ Dissipatio bonoꝝ fit tripliciter.1.9.17.d.
¶ Dissolutio reprobatur.1.1.15.
¶ Dispensatio rerũ qñ o facienda.1.8.31.c.
¶ Dispensatio bonorum ecclesiarum est periculosa.1.4.20.1.
¶ Diuitie possidẽt auarũ nõ cõtentũ.1.9.7.a
Diuitum rusticitates.1.sunt.1.4.7.c.
Diuitiarum fructus.2.4.7.ipsarum nocumentum ibi.li.n.
Diuitie non congregande propter amorem filiorum 2.4.21.c.
¶ Diuinationum.14.species.2.8.49.f.
Diuinatio vitanda ibi.g.h.i.
Diuini dicunt aliquando verum e quare deus hoc permittat.2.8.49.n.
¶ Diaboli astutie.1.1.1.c.
Diabolus suadet temeraria e presumptuosa.1.1.1.f.
Diabolus decipit penitentes ibi.g.
Diaboli insidie e quomodo ibi.h.
Diabolus bonos temptat magis ibi.i
Diabolo resistẽ multiplicit ibi.l.e i f.p to.1.q
Diabol⁹ diuersis modis impugnat nos ibi.p.
Diaboli suggestio impedit orationẽ.1.8.11.c.
Eius pugna est continua.1.8.12.b.
Diabolus est astutus potens e crudelis ibi.i.
Diabolus expellitur per letaniam.1.8.31.c.
Diabol⁹ offendit e fugat tẽperantia.1.6.c.b.
Diabolus in monte impugnat sanctos.1.1.6.m.
Diabolus euacuat animam bonis quibus erat ante peccatum.1.1.10.d.
Diabolo resistendum est astucie e sapientie pluribus viribus.1.1.10.b.
Diabolus conatur extinguere lumen fidei.1.6.10.b.
Diabolus aliquando dicit futura.ibi.in eius guerra periculosa.1.6.7.a.
¶ Docilitas describitur.1.1.8.b.
Doctrine moralis.1.spes.1.1.1.c.
¶ Doctoris auaricia uelle docere propter lucrum.1.4.11.a.
Doctor non debet esse ignotus.1.6.30.a.
Doctoris honestas ibi.bc.
Doctor.1.debet attendere ibi.b.doctrina qualis sit.ibi.c.
¶ Dñi sunt honorandi a seruis.2.6.1.d.
Dñium non est appetendum.2.6.19.b c.f.
¶ Dñica dies est obseruanda.1.6.5.i.m.
¶ Dona spũs sancti ꝗ̃ dõa vocant.1.9.1.a.
Donoꝝ commendatio e numerus.1.9.30.a.
Dona.7.malis opponuntur ibi.b.c.
Donum danduꝫ pluraliter.1.6.12.c.
Donum non debet imperari.ibi.h.
¶ Dormitio reprehẽsibilis ofidi.1.1.
¶ Duricia ꝺ̃ruptr impedit oẽ.1.8.11.c.
Duricia impedit conversionem.1.5.9.1.
¶ E Ecclesia est locus orationis.1.8.11.b.
¶ Ecclesiasticas dignitates per violentiam vsurpare detestabile est.2.4.18.a.
Ecclesiã suam voluit deus non esse annexã ꝓpatibus.1.de causis.1.4.19.c.
Eccl'iarũ fructus nõ ꝓfundi.1.4.20.d.
Ecclesiastica bona sunt pauperum.1.4.27.f.
Ecclia nõ canonizans nisi nobiles est reprehensibilis.1.6.13.q.
¶ Elemosyna ꝓparat ad oẽ.1.8.10.c.
Elemosyna ꝓpalia multiplicat.1.8.17.d.
Elemosyna assimilatur semini ibi.e.
Elemosynam dõa.4.dꝫ cõsiderare.1.1.31.b.
Elemosyna fit tripliciter.1.8.11.c.
Elemosyna de quo faciẽda et quibus: et quo modo.1.8.40.41.42.
Elemosyna potius ẽ faciẽda ꝙ̃ recipiendo
Elemosynam recipiens debet orare.1.4.7.g.pro largitore.1.4.19.c.
Elemosyna ante mortem faciẽda.1.4.20.p.
Elemosyna facta de scientia ẽ preciosa deo e proximo necessaria.1.4.13.b.
¶ Egestuta fugba in ẽmor ꝓximi.1.6.12.a.
Egestuta fugba est vita nãa.f.causis ibi.b.
¶ Error negantium deum destruunt ꝙ deus sit offendẽdus.1.2.7.a.per to.
Error ydolatrie destruitur.1.1.6.a.
Error de corporibus celestibus colendis reprobatur ibi.g.
Error manichei ponentis.2.principia destruitur.1.1.7.a.
Error distinguentium cibos.1.1.11.a.
Error damnantium legem veterem e ꝓphetas antiquos.ibi.1.
Error dicentium animas esse angelos apostatas destruitur.1.1.11.
Error dicentium duas animas in vno corpore.1.2.1.a.
Error ponentium bonas animas eẽ de substantia dei ibi.b.
Error ponentium alias simul creatas.1.1.16.
Errores multi vsq̃ ad capitu.27.a vsq̃ ad 33.
Errores.1.sunt cause.1.1.21.a.
Error dicentium nullam veritatem tutamẽ to esse firmandam.1.1.24.a.perto.
¶ Erubescentia commendatur.1.8.21.a.
Erubescere debet homo e de quibus ibi.c.
Erubescentia mala detestabilis.1.6.21.a.b.
Erubescẽtia agẽ est fatuũ.triplicit ibi.d.e.1.
Erubescentie male.4.remedijs resistit.ibi.1.
¶ Esuriem iustitie efficiunt.4.1.1.2.ab.
Esurientes iustitie habent beatitudinẽ vsq̃ quatuor de causis ibi.e.
Esurici iustitie adaptat bono sentitudi ibi.g
¶ Eternoꝝ ꝓsideratio retinet quartum e iacula temporalia contemnere.1.6.20.c.
¶ Exultatiõ ẽ cõ ꝓcipue.1.6.9.d.ex ꝓpe ibi.f.
¶ Exẽplũ malũ occasionẽ luxurie.1.3.13
¶ Excellentia est triplex.1.6.1.a.
¶ Excedere velle est detestabile.1.6.11.
¶ Excõicatio dõa e vitio ex ꝓpa.1.1.31.a.
¶ Excõicandis ꝓpe dur.1.6.1.p.
Excõicatio maior timenda ibi.
Excõicatio minor nõ ꝓpernenda.ibi.q.
Excõicatio nõ de facili ferenda.ibi.e.
f Allius testimonij detestabile.1.9.1.b. Eius nocumentum ibi.
¶ Famelici sunt paiendi.1.1.31.f.
¶ Familiaritas cupidorum occasio est ruine.1.4.27.a.
Familiaritas iocunda vitanda.2.2.1.d.
Familiam multam inhonestam e inutilem reprehensibile est habere.2.6.33.

¶ Fabulitas caulat & oleum caritat'.1.6.2.h.
¶ Felicitas assimilat somno.m.4.2.4.c.7.k.
¶ Feruor indiscretus detestabilis.1.8.20.a.
¶ Fidei cognito ē necessarium vo gloriosū ho mini meritoria: credulis necessarij.1.2.3.a
Fides vna ecclie vnitas ibi.c.e.i.
Fides veritas ostendit.3.modis.1.2.4.a
Fidei roborato miraculis ibi.b.
Fidei roborato testibus.1.3.6.c.d.e.
Item revelationibus & profectis.ibi.f.g.i.
Item fugiendis populi & punitione infidelium ibi.g.h.
Fidei commendatio.2.1.5.a
Assimilatur porte ibi.b.
Fides dei hostē occidit in intellectu signū positiuer deū & hominū instituit facti ibi.c.
Fides assimilatur annulo ibi.d.
Fides diabolū expellit: caput hyemis aeternalis & erit.ibi.f.g.i.de oculus.ibi.g.di lux.columna: lucerna: stella: gēma. Est lumē intellectus ibi.i. Est ibi.h.e.i. initiū vite spūalis est cā dilectionis. Est lux ora vmbraz mortis. Est initiū salut'. fundamētū oīuz bonoz.1.2.5.l.
Fides triplicē mortem superat.ibi.m. hominem filiū dei facit: viam regni ostendit. & triplex regnum vincit ibi.n.o.
Fides est tutū triangulū ostendit pugnantibus regnum & xp̄m cū p.e.i.
Fidei diuersitas.1.2.20.a.
Fides viua cōmendatur: ibi ipsius magnitudo ostenditur ibi.b.
Fidei cōmendatio.1.2.10.a. est oculus & fundamentum spirituale.2.6.49.c.
Fidei lumē conat diabolus extinguere.ibi.b.
Fidelitas xp̄i in.4.1.4.3.d.
Fidelitas est cā dilectionis.1.1.9.b. Eius commendatio & in quibus anēdit.1.8.47.a.b.c.
¶ Fiducia describit.1.17.17.a.
Fiducia de deo facit temporalia cōtemnere.2.4.26.d.
Filiorum amor est causa auaricie. & damnationis.2.1.25.c.
Filij dei & diaboli in quo cognoscūt.2.6.2.h.
Filij dei in vita pūti flagellantur.2.9.3.k.
¶ Fornicatio detestabilis & reprobatur.2.3.10.15.16.27.
Fornicatio est erubescenda.1.6.28.c.
¶ Fortitudo.1.2.1.2.3.4.7.8. capitulo.
¶ Flere debemus.1.3.22.c.
¶ Fraternitas duplex.1.4.f.b.c.
Fraus in mensuris & ponderibus.2.8.13.c.
¶ Fructus.8. homis potest & debet produci re de ore suo.2.5.6.c.
Fructus.12. ligni vite.1.3.7.d.
g Gaudia.8.7. prouenit sancto.1.1.7.c.
Gaudiū paradisi differt a presenti.ibi.b
Gaudere in hac vita nullus debet.1.3.2.c.
Gaudiū virtutis excedit mundanū.1.1.8.c.
Gaudium ex.8. prouenit bonis.1.1.7.a.
¶ Gloria futura magna ostenditur.1.3.5.a.
Assimilat.12. fructibus ligni vite.ibi.b.
Gloria sctōz vnde prouenit.ibi.e.q̄ christus in dei visione ibi.f. Gloria futura ostenditur ibi.g.
Gloriant sancti in tribulationib⁹.1.17.c.d.
Glorificant hoīem opera bona.2.8.20.b.
Gula triplicit diuidit.2.6.52.g. Gula carnalis detestabilis.ibi.i. ¶ Gratia dei & auxiliū scōz.1.1.7. Gratia cōparat paradiso terrestri & celesti.1.1.8.b. Gratie fructus & efficacia.1.1.12.c.f.9.b.f.1.1.5.c.
Gratiarum actio diffinitur.1.8.16.c.
Item cui debetur.1.8.17.a.per to.
Gratia describitur.1.8.35.a.
Gratus a gb⁹ dz cauere ibi.b. Gratia dei liberat a lāgis cupiditat' auaricie.1.4.2.b.c
Gra dei nō intrat cor peccatoris.2.5.9.1.k.
Gratia dei aufert accidiam.2.5.23.f.
Item murmurationes.2.9.1.l.
¶ Gratitudo signū est nobilitatis.2.6.47.d
¶ Gradus superbie.12. sunt 2.6.48.b.
¶ Gula est detestabilis.2.2.1.a.per to.
Gule mala q̄ facit.2.2.3.& vsq; ad.6. capitu.
Gule quō resistitur.2.2.10.a.
Gule spēs.2.2.7.8.b. Gula ē laqueus.2.2.3.b.
Gula.4. habet satellites.2.2.9.
Gula est ala & manus diaboli.2.3.6.b.
Guerra vitanda.2.8.7.a.per to.
h Habit⁹ impb⁹ dissuadet.2.6.23.a.& f.
Habitaculū dei est hō.2.8.9.f.
Abundantia nocet religioni.1.10.9.d.
¶ Hedificia superba reprehensibilia.2.6.35.a.b.
¶ Homicidiū bonoz & malor & eoz periculum.1.8.33.g.
Homicidium in casu est licitum.ibi.b.
Homicidium est vitandum.2.8.9.a.b.
Eius punitio ibi.b.
¶ Homo assimilatur cineri.1.10.6.e.
¶ Honor tripliciter accipitur.1.8.6.c.
Quibus exhibendus sit ibi.d.& f. 18.bi
Ad honorem vocatur homo a deo multipliciter.2.9.
¶ Hospitalitas commendatur.1.2.39.9.b.

Quibus sit exhibenda ibi.h.
Hospitalitas deo placet.2.8.5.c.
Hospitate quomodo recipiendi sint ibi.i.
¶ Hostibus resistendum quomodo.1.1.4.d.
¶ Humilitas est cā dilectionis dei.1.4.4.b.
Facit bene discere.1.1.10.b. valet ad obediēciam.1.8.2.
Humilitas disponit ad cōtēplationē.1.9.13.f.
Humilitas describitur.1.10.4.a.
Humiliatur homo.1.de causis ibi.e.f.
Humilitas cōmendatur.1.10.1.a. per to.
Humilitas xp̄i in multis ostenditur ibi.b.
Humilitas placet deo & eius effectus ibi.c.
Dominibus prodest ibi.d.
Humilitas diuidit cū superbia & accipit melioza superbia deteriora ibi.e. Eius signa.8.1.10.7.a. Eius gradus.12.10.8.a.
Humilitas assimilatur valli vie aqueducti & alijs ibi.f.
Humilitas cause multe.1.10.6.a.
Humilitas.a.6. situatur ibi.d.
Eius diuisio.1.10.2.a. Eius gradus ibi.b.
Item.12. ibi.c.
Humilitas interior & exterior competit ministris ecclesie.2.6.41.a.d.
Humiliare se debet hō.1. de causis.1.10.b.c.
i Actantia in multiloquio est species superbie.2.6.48.e.
Quantum sit detestabilis.2.9.17.a.
¶ Ieiunium parat ad oratiōnem.1.8.31.c.3.i.
Cōmendatur.1.8.31.b. Eius species.f.l.
Quale debet esse ibi.h.
Ieiunij comites oratio elemosyna & spiritualis leticia ibi.k.
¶ Iudex christus in iudicio.a. habebit condītione.1.9.6.l.& infra. de omnibus peccatis exiget rationem ibi.
¶ Iudicium extremum terribile.1.9.6.f.g.i
Iudicū est duplex. iustū & iniustū.1.8.32.b.
Iudicium extremum & eius signa ibi.g.h.i.
Inducit ad timorem.1.9.6.f.
¶ Iudicare alios est illicitum.2.6.17.d.f.
¶ Iugum suaue dicitur christus.1.4.2.m.
¶ Iurare in casu est licitum.1.8.44.a per to.
Iuramētum fuit prohibitum & quare.ibi.b.
Iuramentum in quo & diffinitur ibi.c.d.e.f.g.
¶ Iusticia diuersis modis sumitur.1.8.1.a.
describitur.1.8.2.a.g. Comendatur.1.8.3.a.
Eius opera inducunt ad timorem.1.8.6.c.d.
uidetur.1.8.9.c. diuersimode sumit.1.10.12.c.
¶ Iuuenes sunt corrigendi.1.7.8. & non sunt promouendi.1.4.20.q.
¶ Ignauie vitia.11.2.1.17.a.
¶ Ignis & proprietates.1.7.9.d.
Ignis seruorū relusit accidie.2.5.23.c.
¶ Ignorantia describitur & reprobatur.1.c.11.a.
Ignorātiā nō debet presumere docere.2.6.9.a.
¶ Incarnatio dei probatur.1.3.14.a.
¶ Incarcerati sunt visitandi.1.8.29.m.
¶ Incendium est vitandum.2.8.8.a.
Est peccatum multipliciter ibi & i.
Incendiarij punitio ibi.b.
¶ Incessus peccatum & q̄ grane.2.1.7.
¶ Incurie vitium.1.2.16.
¶ Incuruatio vel inclinatio fit.3.modis.1.10.4.a.
¶ Indevotio vnde prouenit.1.7.18.a.
¶ Indocti sunt puteus inferioris.2.6.10.h.
¶ Inferni pene.9. sunt principaliter 1.6.1.2.
Inferni timor retrahit ab otiatio lectis.2.6.21.c.
¶ Infideles puniuntur a deo.1.1.4.h.
Infidelitas circa multiplicationem temporalium est triplex.1.8.45.c.
Infidelitas quadruplex in amicis.1.4.2.d.
¶ Infirmitatis vtilitas.1.7.10.b.
A modis.7. contingunt ibi.c.
Infirmi visitandi.1.8.39.l.
Infirmitatis humane cōsideratio inducit ad timorem.1.9.6.d.
Infirmitas est melior sanitate.2.5.3.c.
Infirmitates spirituales sunt multe.1.9.8.f.
¶ Iniurie dei & proximi nō sunt pariter portande.1.7.8.h.
¶ Immisericordia multa malafacit.1.7.17.f.
¶ Inimici sunt diligendi.1.4.1.a.
Iniurias remittere pertinet ad magnanimitatem.1.7.15.c.
Iniurie remittende sunt.1.8.30.d.
¶ Inobedientes punitur.1.8.20.g.
Inobedientia est detestabilis.1.6.21.a.
Item eius punitio ibi.
Inobedientia deo displicet.1.6.21.d. mala que facit ibi.b.c.
Inobedientes sunt socij demonum ibi.f.
¶ Imperuerantia est detestabilis.2.7.33.
¶ Impropatio est res erubescibilis.2.6.28.h.
¶ Iusticia est homo ad subsistendum.6.c.
¶ Intellectus habitat ad contraria ab inordinata affectione.1.2.28.b.

Intellectus captinatio quadruplex.1.4.f.d.
Intellectus hȝ quadruplicem cognitionem .1.9.f.d.
Intellectus diffinitur.1.9.14.e.f.
Intellectus a trib⁹ dȝ purgari.1.10.14.p.
¶ Invidia enim detestabilis.2.7.1.a.p tot
Eius peccatum resistit caritati ibi.a.b.
Eius malitia.ibi.c.Eius potestas.e cura non de facti.d.
Est vitium infelicissimuȝ e hoinȝ miserop.
Invidet totum hominem occupat ibi.d.Cruciat est magna infirmitas est magne peruersitatis e periculȝ.2.7.1.g.
Est damnosa e diabolicȝ signum ibi.h.
Invidi e pdicatores sūt seruȝ diaboli ibi e infra.
Invidie.2.species.2.7.2.Et quadrupliciter resistitur.2.7.3.a.
Est amara e damnosa ibi.c.
¶ Ira est detestabilis.2.8.1.a.p to.Est a cor de auferenda ibi.d.displicet deo.2.8.2.a.
Iracundi familiaritas vitanda.2.8.1.d.
Ire nocumentum ibi.e.placet diabolo:nocet proximo ibi.b.c.
Iracundus multis rebus comparatur.2.8.3.
Eius.4.stultitie.2.8.4.a.e infra.Ipse dicendo orationem dominicam sibiipi contradicit ibi.c.Eius debita e onera ibi.d.habet amorem suum venalem ibi.f.
Ira vitanda exemplo christi.2.8.7.b.Ira tripliciter diuiditur.2.8.6.a.
Alia eius diuisio ibi.c.De ira multa oriuntur peccata.2.9.7.
Ire aliene quomodo resistitur ibi.d.
Ire propie quomodo resistitur ibi.
¶ Irrisores sunt spernendi.2.6.7.9.b.
Sunt dignitrisionibus e sacriliter vincunt ibi.d.e infra.
Nocent ecclesie dei.2.6.10.a.Impij sunt in deum matrem ecclesiam seipos.ibi.c.
Abor suadetur a scriptura.2.7.1.a.
¶ Lachryme miserēde oratōi.1.8.14.c.
¶ Lachrymarum christi consideratio indocet id timorem.1.9.6.b.
Lachryme inducunt consolationem dulcedinez e suauitatem.1.10.11.g.e infra.
Lachryme commendantur ibi.h.k.Earum impedimenta ibi.l.
¶ Largitas quadrupliciter distinguit a pdigalitate.1.4.2.a.
Luxuria describitur.1.5.1.b.Cōmēdat ibi.c.
Laudabus e dens e incitamenta.1.5.17.a.b.
Laus quomodo facienda ibi.c.d.
¶ Lecti quales esse debent.1.6.31.a.b.
¶ Lectio diuine scripture quomodo offerri debet.1.7.10.d.
¶ Letitia vana est gradus superbie.1.6.48.d.
¶ Lenitas est gradus superbie ibi.c.
¶ Lex veteris testamēti cōmēdat.1.2.11.a.
¶ Liberalitas hominem deo assimilat.1.4.4.
Est signum nobilitatis.2.6.4.b.
¶ Libertas peccādi ē gradus superbie.2.6.48.m
¶ Libidinum ornatus superbus.2.6.36.a.
¶ Lingua custodiēda.2.9.1.a.e infra.Est organum rationis:e membrum nobile ibi.b.
Est deputata ad deum laudandum e orandum ē.ibi.c.
Eius custodia e pnitas ad malū ibi.d.h.i.m.
Eius nocumentum triplex ibi.e.f.Quibus similatur serpenti sagitte gladio ibi.g.
Eius cruciatio.ibi.h.In eius moderatione est magna pars sapientie ibi.k.
¶ Lingue peccata.2.4.ibi.n.Et quomodo resistitur.2.9.16.a.
¶ Loci stabilitas iuuat stabilitatē ai.1.7.13.c.
¶ Lucer⁹ pōēit ex pſideratiōe petōr.1.9.10.f.
Insistendus est orationi.1.8.4.c.i.c.eius distinctio e species.1.10.11.b.
Luctus bonus est triplex ibi.d.
Luctus indifferens ibi e.
Lugentes sunt beati ibi.f.
Luctus adaptatur donum scientie.
Luctus operatur esurientem iusticie.1.10.2.b.
Luctus dȝ ee molnus e frequens.2.9.14.b.
Luctus materiam hȝ homo.2.3.2.2.e infra.
¶ Ludus est detestabilis.2.6.14.a.
¶ Luxuriosi maxime taxillorum peccata.16.cōmittunt.2.4.14.b.a.
Lumen rationis est pretiosum.2.4.7.l.
¶ Luxuria est efficax ad capiendum hoiem in vilitate.2.3.3.a.est detestabilis.2.3.1.a.
Luxuria assimilatur igni.2.5.1.9.
Luxurie spēs.2.3.4.e.5.displicet angelis:placet demonibus.infert deo contumeliā proximo iniuriam e proprio subiecto est noxia.2.3.3.a.b.c.d.e.
Luxuria clericorum e sacerdotum.2.3.11.a.b.c.e.2.1.a.
Luxuria religiosorum e mondialium.2.3.12.a.c.eius occasiones.13.
Luxurie occasio est malum exēplum.2.3.15.
Luxuria procurata a vetulis.2.3.14.a.
Luxurie occasio est aspectus mulierū.2.3.16.

Itē carū colloqū ibi.17.Itē familiaritas earū.2.3.21.Itē auditus cantilenaruȝ turpiū quoruȝ instrumentorum.2.3.28.
Luxurie triplr resistit.2.3.30.a.c.e.2.4.31.a.
Luxuria se non posse abstinere dicētes multipliciter conuincuntur.2.3.28.a.
In agisterij appetit⁹ culpabilē.2.6.20.a.d.
Macula peccati timenda.1.6.11.b.
Magisteriū curiosoȝ ē mīte afflictiōis ibi.c.
Magister curiosus pessime occupatur propter triplex periculum quod ibi est ibi.l.
Magnanimitas describibil:diuersimode sūti et ꝓpētate⁹ distinctio.1.7.14.a.b.c.d.
¶ Magnificētie descriptio et⁹ officia.1.7.15.a.c.
Magnitudo cōdis ē signū nobilitatis.2.6.24.g.
Mala culpe triplr sunt cōdiuidat.1.1.9.2.b.
Mala pene sunt.3.2.5.3.c.
Mala vite presentis.7.sunt ibi.c.
Mala hominis.7.sunt.1.9.2.b.
Mala aīme e corporis.1.9.5.c.
Mala veniunt dei ordinatione.2.8.10.f.
¶ Maleñci etiā pena tpali sunt puniēdi.1.8.33.a.
Maleficia multiplr fiunt.2.6.49.a.
Eoꝝ efficacia ibi.f.
¶ Maledicere ītū sit detestabile.2.9.6.a.est occasio multoꝝ.ibi.b.
Maledicere nullus dȝ diabolo etiam ibi.c.
Mali oia volūt hȝe bona preter se.1.1.5.b.
Malorꝝ cruciat⁹.1.1.9.c.eoꝝ timor.1.6.29.c.
¶ Mandata dei sunt memorie cōmēdāda.1.5.6.c.Ipsa dicuntur specula.1.6.11.m.
¶ Mansuetudo hominez deo assimilat.1.4.9.
misscenda est correctioni.1.8.29.c.
Mānsuetudo describibil:diuersimode sumitur cōmēdat.1.10.a.b.c̄ signū nobilitatis.2.6.4.d.
¶ Carta cōmendat.1.3.3.c.e infra.ei.deputatum est sabbatum.1.6.25.n.
¶ Martiribus debetur aureola.1.6.12.c.
¶ Mīmoniū error.1.6.15.a.eius cōmēdatio.1.6.16.a.Qualiter ē ꝓtrahēdū.1.6.17.a.
est licitum e meritorium.1.6.18.b.c.
eius inseparabilitas ibi.d.
¶ Meditationis ītimoꝝ spēs.1.2.3.a.e infra.
2.1.25.b. ¶ Meditatio iuuat patiētiam.1.7.8.b. ¶ Mediatoris.1.christi consideratio spem iuuat e roborat ibi.d.
Meditatiōes sunt.8.q iuuāt misericordiā.1.8.38.a. Meditatio describitur.1.9.12.d.
Meditari in solempnitatibus.2.6.31.k.
¶ Memoria commendatur.1.5.6.b.ē habēda de christo ibi.c.
Memoriam bonam.1.facunt ibi.h.i.
¶ Mēbra corporis quomō se diligāt.2.9.5.d.
¶ Mendacīū diffinit.e q ē detestabile obliq.2.9.6.a.est peccatum diabolicum ibi.b.
Facit eos sibi abhominabile e horiȝ falsi ibi.c.
eius obprobriū e ruinus ibi.g.ē venenū e eius grauitas ibi.d.e.eius nocumentū e abstinentia ibi.f.eius diuisio e spēs.2.9.6.h.i.
¶ In mensura fratis.2.1.15.d.
¶ Mentium bonarum est culpam cognoscere vbi non est.2.8.1.b.
¶ Mercatores.2.mala exercent.2.6.15.d.
¶ Mentis suo nil habet homo.2.6.15.a.
¶ Ministros ecclie vere nūdiāt.1.10.14.h.
Ipsi debent timere superbi.2.6.47.2.b.
¶ Misericordia dī sacrificiū.1.8.32.describit cōmēdat.1.8.36.37.deo placet diabolo displicet:hoi prodest ibi.b.eius beneficia ibi.c.d.e infra cōpat sentiat.e pmiet alijs virtutibus ibi.e.g.Quibus iungitur.1.8.38.
Misericordia diuidit e eius opa.1.8.36.a.b.e.e infra.
Misericordes quare dicuntur beati.1.10.11.a.
Misericordia adaptat dono consilij.1.10.11.b.
est signum nobilitatis.26.2.d.
¶ Misse due celebrari possunt ab vno sacerdote in.4.casibus.2.4.20.k.l.
Missa nō dȝ hȝe pularitatē efficiez.ibi.m.
¶ Modestia describitur.2.7.6.
¶ Mollitia describitur e reprobatur.2.7.6.
¶ Moniales e carū pfectio e pena.2.3.42.c.
¶ Mors triplex.1.2.1.m.Nō ē timēda.1.7.7.d.e.eius memoria est vtilis.1.4.25.a.7.b.10.6.f e 2.2.3.f.eius certitudo probet materiā conuersionis.2.1.6.d.
Morientes multipliciter impediuntur:e impugnantur.2.1.6.m.
Mortui sunt sepeliendi.1.8.30.n.
Mulierum aspectus est timendus 2.3.16.a.
Item carū colloquium e tactus.2.3.17.e.18.
earum habitatio.2.3.19.a.carum ornatus.2.6.27.g.h.a.n.m.o.
Mulieres nō debēt appetere amare vel ostendere pulchritudinem.2.6.27.l.q.
¶ Multilegum est gradus superbie.2.6.42.e
est vitandum.2.6.12.
¶ Mundicia est causa dilectionis.1.4.1.
eius descriptio.1.10.14.a.
eam faciunt e custodiunt.1.ibi.b.
Mundicia competit ministris ecclesie ibi.h.
Mundo corde quare dicantur beati ibi.k.
Mūdicia cōmēdat e distinguit.1.10.11.b.n.o.

Adaptatur homo instrumento tbi.f.
¶ Auxilii gaudium multum.1.1.8.
Auxilii auctor est omnis.1.8.17.b.
Auxilium est in ecclesia et laboribus.1.7.3.b.
Auxilium est in circumcisione et labore.1.7.3.b.
Auxilii gloria cunctis est amenda.1.4.15.b.
Auxilium petitur quatuor modis.1.8.15.b.
Auxilii amor tribulationibus deficit.1.7.8.c
Auxilii amor et anima non sunt contrahenda.1.4.15.b.
¶ Auxera ab vitatorio ii accipienda.1.4.16.g
¶ Auxerum accipio malum et reprehensibile.1.10.16.a.b.
Auxera accipiens respondere debet inuocationi auxilii tbi.c.
¶ Auxur est detestabile.1.8.1.a. Eius pena tbi.c. Eius auxilio tbi.d.
Auxur est multiplicatio deum tbi.c.
Auxur clandestinum est nocuum tbi.g.
Eius remedia tbi.h.
¶ Auxurio grata facienda.1.4.10.d.
a Egritudo bona conmendatur mala reprobatur.1.4.13.a mala in ea cōmissa tbi.b.
¶ Negligentia est detestabilis.1.1.1.b.
Ei diuersis modis resistitur tbi.d.
¶ Nobilitas carnis contemnenda.1.8.41.b
Nobilitas animarum duplex.1.8.41.a.
Eius ser signa tbi.b.
¶ Nuditas Nudi vestiendi.1.2.19.k.
Eius vulnera tbi.f.
Eius effectus tbi.e.
o Obedientia describitur.1.2.1.a.
Commendatur.10.a. Eius.christus docuit tbi.d.
Obedivit obedilli creatur et creat.1.8.20.b.
Obedivne penitentia ad alias virtutes tbi.
Obedienti promittur 2.1.2.22.a.
Eius gradus tbi.11.a.b.
Eius conditiones tbi.c. similatur scale iacob tbi.d.
Obedientia reprehensibilis est triplex: et commendabilis.1.8.21.a.b.
Obedientie multa aduersantur tbi.11.a.
Obedienda debetur etiam malis hominibus tbi.11.a.
Obediunt omnia deo nisi home.1.8.21.c.
Et ad eam inducit omnia tbi.g.
¶ Obsistendi sunt tradenda.1.1.f.g.
¶ Occisi sunt refrenandi.1.8.10.a.
Oculorum aspectus timendus.1.3.10.b.
¶ Occupans fodebat duo considerare.1.6.7.
i. Ipse est causa pacis.1.8.15.c. Ipse diabolo resistit.1.1.8.c.
Item occidit.1.1.13.a.
¶ Odium est detestabile.1.1.c.b.
¶ Oliphatus temperandus a frenum retinendo
¶ Opera non prosunt sine gratia dei.1.1.1.c. facienti hominem iperare.1.1.1.b. homini multipliciter prosunt.L.10.11.d.
Operationum est triplex motuum. Inattenta gratia et vitium.1.4.10.c.
Opus debet trina consideratione precurri i.i.c.
Opera bona sunt cibi anime et dei.1.1.10.g
Opera iusti in certa vtrū placeāt deo.1.6.3.c.
Opera bona et cogitata sunt a deo et mala a nobis.1.6.16.b.
Opera bona non sunt propter verecundiam dimittenda.1.6.19.a.g.
Opera tripliciter glorificant hominem tbi.h.
¶ Oratio debet precedere doctrinā.1.1.6.b.
Oratio iunat patientiam.1.7.8.a.
Ad orationem inducunt plura.1.8.1.c.
Oratio diuersimode sumitur.1.8.7. describit. 1.8.1.a. Commendatur tbi.9.a.b. Eius necessitas et effectus.1.8.9.c.d.
Ad eam preparatio.1.6.10.a.
Oratis cui loquitur debet considerare tbi.g.
Eius impedimēta et qñ facienda.1.8.11.c.12.
In quo loco facienda.1.8.13.a.
Eius conditiones.1.8.8.14.a.c infra.
Eius spēs tā bone q infructuose.1.8.16.a.b.
Eius diuisio. i. inpostulationem obsecrationem et orationem stricte sumptam tbi.d.
Oratio disponit ad contēplationem.1.9.13.k
Oratio tepida non exauditur.1.1.1.c.
¶ Ordo describitur.1.1.8.b.
Oratices in me citius exaudiuntur tbi.7.c.
Ordinatio valet ad quietem mentis.1.1.8.b.
Ordinatio exterior est signum interioris.1.6.7.a.c.l.
Ordinee nō sunt puerio conferendi.1.4.26.a.
Ordo etiam in malis culpe.1.1.9.b.
¶ Ornatus superbus dissuadetur.2.6.33.a.c 24.c.26.a.
Ornātum se stultitie est.2.6.25.a.
Ornatus mulierum est nocuus.2.6.27.m.
Ornatus multiplici fit intentione a mulieribus tbi.n. et infra. ipse est incendium sacrorum locorum tbi.g.
¶ Osbominis.1. fructus potest et debet producere.1.27.8.c.
Otio deputatio debet aperiri.2.9.1.c.

Os iusti est pons celi unus. de facili by spirit.1.8.11.a.
¶ Ostium est inferius et pene humile.1.1.8.d.
Ostium est duplex tbi.a.c.
Ostium est materia et causa luxurie.1.3.11.a
Ostium est receptaculum omnium sordid.1.3.1.a.
Ostia templorum erat in magis reprehensibiles sint tbi.k.
P Parentes diligendi.1.6.1.a.
Parentes spirituales et carnales sic honorandi.2.6.10.g.h.
Parentibus etiam spiritualibus non detrahendum.1.8.7.1.
¶ Passionis christi meditatio fugat temptationem.1.6.11.13.
Inducit ad timorem.1.8.1.b.
Passio christi aquas tribulationum vulcerat.1.7.1.d.
Eius insignia in iudicio apparebunt tbi.h.
Passionis christi et sanctorum meditatio expellit malam erubescentiam.2.6.49.h.
Item iram populum vincit.1.2.10.d.
Passiones interiores et exteriores que sint.1.7.1.b.
¶ Pastorum ecclesie auaritia et mala que fit.1.4.19.a.b.
Pastores non debent a suis ecclesijs absentari.1.6.10.f.
¶ Patientia describitur et eius meritum ponitur.1.7.6.a.b.
Commendatur.1.7.7.a.
Patientiam iuuant tria.1.7.8.a. Item dividitur.1.7.10.a.c.11.a. est multiplex tbi.c.d.
¶ Patres veteris testamenti commendantur.1.1.11.a.
¶ Paupertas que sit ostenditur.1.1.10.1.a.cō sistit in tribus tbi.b.
Pauperes spiritu dicuntur beati tbi: et eorum est regnum celorum tbi.d.
Paupertas spiritus adaptatur bene timentis tbi.i. Ipsa diuersimode sumitur.1.1.10.9.a.
Paupertas est amanda.1.1.10.9.b.c.d.e.
Paupertum expoliatores a deo.2.4.11.f.
Pauperes a deo diliguntur a deo.1.4.11.1.
¶ Pax describitur: et commendatur.1.10.15. a.b.c.
Ad eam multa inducunt tbi.a.
Et aduersantur multa tbi.f.
Pax bōa triplex. et mala triplex.1.10.15.g.h
Paci adaptatur donum sapientie ii.l.
Pacifice et alienum.pacē intendens tbi.f.
Pacifici quare filii dei nominentur tbi.g.
Pax amatur a deo.1.1.7.b.
¶ Peccatum describitur.1.1.8.d.
Peccatum mortale eternaliter punitur.1.8.11.a.b.c.
Peccatorum multitudo facit desperare.1.8.a.f.
Peccatorum quadruplicitur tollitur bonū.1.8.1.b.
Peccatoris stultitia.1.1.11.a.
Peccati occasio vitanda.1.6.11.f.
Dei cum macula periculosa tbi.1.
Peccatū quadruplicitur perpetratur.1.7.11.a.
Peccata impediunt orationem.1.8.11.d.
Peccator cum deo reconciliatus non statim meretur videre faciem dei.1.8.11.a.
Peccati consideratio tbi.h.i.k. et tincuum.1.7.6.
Peccati cōsideratio ch causa luctus.1.8.11.f.
Peccati punitio etiam in parenti vita tbi.c.
Peccatores in vite iudicij multa mala subsistentiant tbi.c.
Peccata in iudicio denudabuntur tbi.g.
Peccator est seruus peccati et cruciatur.1.1.9.b.c.
Peccati immunditia est timenda.1.1.10.m.
Peccatum aut est pacem.1.10.2.b.
Peccatum est crebrum deo hominibus nocuus 1.11.b.c.1.c.
Peccatorum cumulatio impedit quietem.1.1.9.b.c.
Ad peccatorem non intrat deus tbi.d.
Peccator se a deo elongat tbi.f.
peccatorum status est periculosus tbi.f.
peccator est velox et strenuus ad malum.1.1.a.
peccatori omnia vult habere prospera sem ipsum.1.6.11.b.
peccatum est crudelis stulte.1.6.11.b.
peccatum est crimen grave et diabolicum.1.1.a. est causa omnium miseriarum.1.1.b.
peccata clamant ad deum.1.8.9.c.
peccatum defendere est detestabile.1.1.a.b
peccati defensio multiplex tbi.c.
¶ pecuniam amare est vanitas.2.1.a.b.
Ipsam seruare est fatuum.1.1.7.a.
¶ pena remanet remissa culpe per cōfessionem.1.1.16.b.
penarum consideratio inscrutum et vtilissima 1.9.c.a.

Penaria mala imponat.1.1.3.c.
¶ Penitens quinq modis decipitur a diabolo.1.7.16.g.
¶ Penitentia facta in fine vite est dubia.1.2.8.g.
Penitentiam differens vsq mortem ēt difficultate conuertitur ibi.l.
Penitentie tabula iudenter accipiēda.ibi.c.
Penitentie efficacia.2.6.30.dc.
¶ Perdit reo in trib⁹ cathb⁹.1.4.27.b.
¶ Perfectionis.4.species.1.1.10.d.
¶ Periurium ēt⁹.2.species.2.9.1.
¶ Periculosum consideratio resistit auaritie.1.4.18.b.
Item tollit accidiam.1.1.23.d.
Pericula vite sunt multa.1.2.18.k.
¶ Persecutiões pacienter sustinēde.1.7.8.c.
Persecutionem sustinentium dicitur esse regnum celorum.1.10.1.a.
Persecutores nō sunt odiēdi.1.7.4.a.per totū.
Persecutores sustinens debet habere oculum ad deum.2.8.1.
¶ Perseuerantia est habenda.1.6.11.o.describitur & commendatur.1.7.14.ab eius effectus.ibi.c.
¶ Personarum diuinarum trinitas & equalitas.1.2.20.a.
¶ Peruersitates ecclie sunt ser.1.6.43.b.
¶ Pietatis donum adaptatur mansuetudini.1.11.d.
Pietas describitur.1.8 34.d.diuersimode sumitur & commendatur.1.9.7.a.
¶ Pigredo mittit in hominem sopoteꝫ cōtemplationis & corporis.2.5.7.a.
Pigricia detestabil ē.1.1.12.a.ei resistit duplicit ibi.o.est erubescibilis.1.6.18.d.
¶ Ponderibus & mensuris fraudem committere q̄ sit penā & dānā sum.2.6.13.d.
¶ Pueri ad ordines & dignitates non sunt promouendi.1.61.20.q.2.f.
Pueri sunt corrigendi.1.1.9.10.
¶ Pugnare nesciens in bello spirituali.13 stultitias incurrit.1.1.6.d.
Pugnator spiritualis.12.dꝫ confidere ibi.
Pugnatoris sobrietas.1.6.9.c.
Pugna diaboli est continua.1.8.18.h.
Pugnās nō dꝫ p̄sumere de victoria.1.6.12.c.
¶ Pulchritudo nō ē amāda.1.6.27.l.
¶ Puplli sacerdotes cranduntur.2.4.11.g.
¶ Purgatorium esse offenditur.1.1.26.a.
Eius pena dꝫ i suffragijs ecclesie.3.2.27.a.
¶ Puritas sparat ad p̄ēplationē.1.15.a.
¶ Precepta carnalia sunt vitanda.1.4.16.1.
¶ Predicatores.12.dꝫ esse hfe.1.15.a.b. Tribulia dꝫ attendere ibi.d. Nō dꝫ ēe timidus & remissus ibi.e. nō dꝫ habere possessiones ibi dꝫ habere necessaria a subditis.ibi.
Predicatio ē opus excellētissimū.1.6.12.d. Eius assiduitas.1.4.23.c. Eius nobilitas.1.4.27.d. Ibi.1.dꝫ attendere.1.9.1.l.
Predicatione prelati non debent cessare.3.9.25.b.
Prelati debent aliquando subditis condescēdere.1.6.16.g.
Prelati remissio reprehēsibilis.1.8.2.9.e.2.6.8.g. Circa subditos.3.facere debent.1.7.3.b. Nō debēt affici carnali amore.2.4.17.c. Eius auaricia & mala q̄ facit ecclesie.ibi.b.c.19.a. Comparatur simie si est remissus.2.6.8.g. eius humilitas.2.6.46.a.
Prelatorum precepta discreta & pauca.1.6.5.g. eorum predicatio.2.9.25.b.
¶ premium dꝫ perseuerantia.1.7.13.d. eius consideratio auert accidiam.1.1.23.b.
¶ preparatio ad orationem.1.8.10.a.
Preparatio ante mortem.3.1.9.10.
preponere se alijs detestabile.1.6.17.a.e.f.
¶ presumptio timēda.2.6.18.a. eius stultitas & species ibi.b.d. Ipsa est gradus superbie.2.6.48.b.
¶ principium clementia.1.6.c.b.
¶ prodigalitas distinguitur a largitate.2.4.27.a.
prodigus perdit sua.ibi.b. eius mala & stultitie.ibi.c.e.
prodigus non esse debet homo de bonis ecclesie ibi.f.
¶ proditionis timor est signum nobilitatis.2.6.42.f.
¶ promissio indiscreta non facienda.1.9.20.
¶ proprietas in religioso est detestabilis.1.4.17.a.b.d.e.h.i. proprietatis species.ibi.c.
proprietarius religiosus amittit omne bonū & proprium ibi.f.
¶ prouidentia de futuris habenda.1.5.a.
Eius descriptio & officium.1.7.1.c.
¶ proximus est amandus.1.6.8.a.& 7.d.
Quater.1.6.10.1. Omni tempore.c.
proximi amor imitari debet amorem qui est inter membra corporis.ibi.d.
proximum offendit qui differret conuersionem.1.1.9.q.

¶ Prudentia diuersimode sumitur.1.1.a.b. Describitur ibi.1.a. esse vitur offendit ibi.
Prudentes viri qui sint ibi.c.
Prudentie multiplex officium.1.1.4.a.
Prudentiam non habentes in bello spirituali succumbunt ibi.d.
Prudentia commendatur.1.1.1.a per totū. Eius species.1.1.6.1.1.1.8.
Prudentie multa aduersantur.1.1.11.a.
Prudentia virtuosa.1.habet species ibi.b. homines ad cōtemplationē disponit.1.9.15.g
¶ Raptores.6.debent retrahere rapina.2.4.11.a. Eius peccatus & similitudo.b.c. Eius nocumentum & malum.d.e.
Raptores adeo non erudiuntur ibi.h. Eorum punitio ibi.f.g.l.m. semp sūt i paupertate ibi.
Ratio habet.4.partes.1.1.4.c.
Ratio regitur prudentia & ordinatur ibi.
Rōnis lumen quātum sit pretiosus.1.4.7.l.
Ratio redditur de oibus in iudicio.1.9.6.m.
¶ Rebellio est species superbie.2.6.40.m.
¶ Recta via & rectitudo in quo consistit.1.1.1.b.c.
¶ Reciditatio frequens est causa disperationis.1.1.4.b.
¶ Regnum est triplex.1.1.1.o.
Regnum celorum quorum sit.1.10.1.d.
¶ Religiosorū cōtinentia & vita.1.1.13.a.b.
Religio describit.1.8.1.a.& infra. Eius ēdruplex officium ponitur ibi.k. In paupertate cōseruatur.1.10.9.d'. Aliqui quo ad meritū sunt seculares.1.6.47.c.
¶ Remedia superstitiosa.1.6.40.1.2.
¶ Remissio ē reprehēsibil & periculosa.1.8.20.c. Eam sequuntur.3.mala.1.1.16.
¶ Reprobi non habebunt refugium in' iudicio: & accusabuntur.1.9.6.d.
¶ Resurrectio probatur.1.1.23.a.
¶ Responsio mollis resistit ire.1.8.10.a.
¶ Reuerentia describitur & triplicitet accipitur.1.8.6. Quibus est exhibenda ibi'd.
¶ Reuelationes sunt indicium diuine dilectionis.1.9.12.l.
Reo temporales vane: & quare.1.8.43.c.
Abbatū deputat dīc. Marie.2.6.51.n.
¶ Sacerdotum incōtinentiū peccatū.2.1.22.b. decentia ibi.c. Eorum dignitas in conficiendo ibi.d.
¶ Sacrificium soli deo debetur.1.8.1.g. Eius species ibi.h.
Sacrificium deo acceptum zelus aiarum.1.8.16.b.
¶ Saluari nullus pōt nec a peccato abstinere sine diuino adiutorio.1.1.29.b.
Sanitas animarum placet deo.1.6.10.b.
Salutare debet salutari.1.6.28.b.
¶ Sancti i lumie dei cognoscūt plura.1.1.1.b. Eorum gaudium.1.1.9.& infra. Eoꝝ auxilium nobis.1.1.1.g. Eorum astutie.1.1.1.f. Eorū gloriatio in tribulationibus.1.7.7.c.
Sanctificatio triplex in veteri lege.1.10.14.f.
¶ Sanitas corporis est nociua.2.8.40.
¶ Sapientia est causa dilectionis.1.4.a.
Sapientie differētia a scientia.1.1.2.a.b. Commendatur.1.1.1.b.
Sapientie vitiose species.1.1.1.b.
Sapientia est sponsa.1.6.14.c.
Sapientia diabolo resistit.1.7.11.n. describitur.1.1.1.a.
Sapiētie bonū diuersimode sumitur.1.1.9.
Sapiētia efficit & custodit mūditiā.1.10.4.b.
Sapientia dei amat corda verba & corpora humilia.1.6.36.b.
¶ Securitas describitur & eius officium ponitur & diuidūtur.1.7.1.d.g.
Securitas expellit timorem ibi.f. Et quattuor conseruatur ibi.b.
Securitas reprehēsibilis ēdruplex ē ibi.1.1.f.
Securitas huius mundi mala ibi.1.k.11.
¶ Seneca honorandi sunt.1.6.1.c.e.
¶ Sententia christi in die iudicij.1.9.6.n.
¶ Sepulture officium commēdat.1.8.39.n.
Sententia iusta.1.6.11.n.
¶ Serpentis astutie.1.1.1.f. Ipsius punitio.2.14.b.
¶ Seruitium dei factum cū tristitia.1.1.19.a
Seruitium dei rōnale.1.1.14.a.
¶ Serui non sunt contemnendi.1.6.10.c. debent honorare dominos ibi.d.
¶ Signa naturalia & positiua.1.9.14.b.
¶ Silentiū est signū sapie & pfectⁱ.1.6.36.d.
Silentiū claustralium commendatur ibi.b.
Silentij effectus.1.9.13.c.1.3.8.9.b.c.e.
¶ Similitudo est causa dilectionis.1.4.a.
Est inter deum & hominem.1.1.1.c
¶ Symboli sunt tres & quare & a quibus facti.1.1.6.a.
¶ Symonia est detestabilis.1.6.16.a.
Ipsa est heresis & spūalis sodomia ibi.b.c.
deo contumelias facit ibi.c.
Symoniaci difficile saluantur ibi.e.
Symonie diuino ibi.f. Quadruplici.

¶ Singularitas ẽ ipse superbie. 1.b.42.f.
¶ Sobrietas vbi ponit ẽ cõmẽdat. 1.a.9.a.
b. Eius fructus ẽ effectus ẽ efficia. 1.c.3.b.
¶ Sodomia duplex. 1.3.c.a.
Eius pecca grauiora ẽ vindicta ibi.c.d.
¶ Solicita cura mortem ẽ alias aduersitates. 1.c.d.
¶ Solemnitas eius obseruatio in furor. 1.6.
11.b. Dies quos sit vacãdum ibi. 1.12. Est ab opere ẽ peccato cessandum ibi.L.q.
¶ Somnus vbi ponitur.
Somnia non sunt obseruanda. 1.8.46.L.
Imagines q̃ in eis fiunt ẽ fallitas ibi.m.n.
¶ Solitudo disponit ad contemplationem. 1.8.13.b.
¶ Scientia vri est illicitum. 2.6.49.12.
¶ Societatis bone emolumenta. 1.4.8.d.
Et virtus equitatis est necessaria. 1.8.37.b
Societas bona expetit accessum. 1.1.13.c.
Substantie spirituales possunt figurari corporalibus ymaginibus. 1.3.6.b.
¶ Suffragia ecclesie prosunt defunctis. 1.7.27.a.
Et quibus petenda. 1.3.16.f.
¶ Suggestio diaboli impedit orationem. 1.8.11.c.
¶ Superbia virginibus ẽt mouenda. 1.6.11.g.
arridet ẽ inducentis inducit. 1.6.3.a.
est caput antiqui serpentis.b. Est signum ẽ ymago diaboli. 1.6.4. Nocet primo. 2.6.
2.ab.deo contumeliam facit ẽ impugnat. 2.
6.c.3. Aufert deo diuitias ẽ nobilitas ibi.b.
deo se opponit.c.d.
Superbã deus vilipendit detestatur odit ẽ abhominatur. 1.7.3.7.a.c.13.a.
Superbia est venenum vrens omnia bona deficcans. 1.6.7.b.
Decipit infantuli excecat ibi. 7.a.b. Appetit exaltationem que est causa precipitij ibi.d.
Eius fruticie ibi.c. est mons infelicissimus ibi.e. Eius exaltatio ẽ malã fuã ibi.f. Est periculosa infirmitas ẽ non de facili curatur. 2.
10.b.c. Eius deformitas. 2.6.11.a. diuersis comparatur. 1.6.13. Eius diuisio in interiorem ẽ exteriorem. 1.
16.a.
Superbia est duplex intellectus ẽ affectus. 1.6.14.
Superbia intellectus. 1. hs species ibi ẽ infra.
Superbus. 6. mala facit que ostendunt eum credere bona sua hẽre a se non a deo ibi.b.
Superbia diffiguratur fm membra corporis 2.6.3.a.
Superbia affectus habet. 1. species presumptionem appetitum excellentie. 1.6.18.
Superbia oritur de bonis nature fortune ẽ gratie. 1.6.18.a.
Superbiens de bonis suis est fatuus.
Supbire de sanitate corpis ẽ fatuum. 1.8.3.c
Item de libertate corporis bonis naturalibus anime. 1.8.44.
Supbia est remẽda ministris ecclesie. 1.8.41.a.
Supbia claustralium quadruplex. 3.8.47.
Superbie gradus. 12. 1.8.42.b.
Eius remedia 1.8.14.a.
¶ Subtilales curiosos ponere est fatuus ẽ diabolica adinuentio. 1.6.17.b.
¶ Scientia describitur ẽ in quo differt a sapientia. 1.8.3.a.
Eius officium est cognoscere mala presentia ibi.b. Scientie decretorum defectus. 1.9.
17.b.
Scientie adiuncta est detestabilis. 1.9.23.a.
Scientie elemosyna est necessaria: ẽ preciosa ibi.b.
¶ Scripture diuine perscrutatio valet ad bñ adiscendum. 1.1.10.c. qualiter perscrutãda ibi.d. qualiter non intelligitur. 1. Eius emẽ
datio. 1.10.1.a. ẽ infra.
contemnitur propter scientiam decretorum 2.9.1.g.
¶ Securitas dissuadetur ẽ reprobatur triplici ter. 1.9.14.a.
¶ Spes describitur. 1.3.1.a. cõmẽdat. 1.3.1.a
of columna ancora galea: baculus ẽ multa alia bona facit ibi.c.d.
Eius adiutoria. 1.3.3.a.c.d.
Eius virtus. b. 1.3.1.ei aduersantia. 1.3.4.a.
Que debemus ostendunt. 1.3.1.a.
Spes dicitur commendabilis ẽ detestabilis. 1.3.1.a.
¶ Specula sunt dei mandata. 1.6.11.m.
¶ Spiritualia noluit deus esse obnexa temporalibus in primitiua ecclesia. 1.4.16.c.
Spiritus sancti dona quare sic vocentur ẽ eorum efficacia: ẽ quot sunt quare supra dona.
¶ Sponsa nobilis est sapientia. 1.6.19.c.
Sponsa christi est anima sciencia. 1.6.13.c.
Sponsus anime ẽ ecclesie deus. 2.6.29.f. ẽ p prima. 6.1.12.
¶ Stabilitas commendatur ẽ a. 6. impeditur. 1.7.13.d.
¶ Studium. 3. impediunt. 2.15.1.c.

Studere vt discere bene volentes. 7. debent attendere ẽ in se habere. 1.10.a. per 10.
Studens quod discit debet memorie commẽdare. 1.1.10. infra.
¶ Stultitia describitur 1.1.11.a. eius species. 3. 2.a.7.9.
¶ Stuprum ẽ graue sit peccatum. 1.3.1.g.
Alberna est templum diaboli. 1.6.1.g.
Taciturnitas indiscreta est vitiosa. 1.9.
21.a. In prelatis est reprehensibilis ibi.b.
¶ Tallias vntallas exigere est graue peccatum. 2.4.11.a.
Eius damnum ibi.b.
Eius vitium ibi.c.
¶ Tarditas diffinitur. 1.1.ll.
¶ Tedium vite ẽ eius cause. 1.5.10.
¶ Temporalium rerum vilitas. 1.1.1.b.
Temporalia sunt mala malis ẽ bona bonis. 1.1.d.
Ea contemnentes diligunter a deo. 1.9.1.
Temporalia sunt in oratione petenda a deo. 1.8.1.
Multiplicantur per orationem. 1.8.11.d.
Temporalia non sunt nostra. 1.9.7.h. Ea custodire sarcum ibi.m. consumuntur. m.
¶ Tẽporis pretiositas in duobus ẽt. 1.8.18.c.
Tẽpus est bene expendẽdum. 1.1.3.g. per 10.
Temporis conditionis ibi.h.
Tempora non sunt obseruanda. 1.6.10.p.
Tempestas intemperies tolleranda. 1.9.3.f.
Temperantie officium ẽ proprietates. 1.6.
1.a. eius nomẽ triplicitter accipit. 1.6.1. Eius descriptio ẽ commendatio. 1.6.1.ẽ 4.a.
Eius partes ibi. 1.a.
Temperationum multitudo ad desperationem inducit. 1.3.4.f.
Temperatio diaboli est valde subtilis. 1.1.1.c
Earum impugnatio ẽ vtilitates. 1.11.b.c.d.
Temptationis diabolice species. 1.11. Eius temeritas ẽ deceptio ibi.f.g.
Eius insidie potissime in conuersis ibi.b.d
Et quomodo resistitur ibi.k.l. Eius adiutoria ibi.q.
¶ Thesaurus debet conservari. 1.6.7.a
¶ Uepiditas fugat caritate ẽ memoria passionis. 1.6.11.1.
Eius periculum. 1.5.1.a.
Eius diffinitiones. 1.1.1.bi
Eius mala que facit ibi.

¶ Timet dei valet ad bene discendum. diabolum superat ẽ plura bona facit. 1.7.1.d.
Eius virtus ẽ efficatia ibi.b.
Eius cause ibi.c.
Describitur. 1.7.1. Commendatur. 1.9.1.
Eius species. 1.9.1.b.c.
Timorem incutiunt. 1.1.9.1.a. Item. 10. que circa extremũ iudicium animaduertit ibi.1.ẽ infra. Item consideratio futurarum penarum ibi.q.
Timor adaptatur bone humilitati. 1.8.7.b.
Timiditatis causa est cupidi. 1.7.1.6.c.
¶ Tribulationibus electi gloriantur. 3.7.1.
Ipse faciunt. 7. species meditationum. 1.7.8.
b. ẽ infra.
Tribulatio christi ẽ sanctorum conformis. 1.7.
8.c. Ipse sunt a deo in deo: ẽ ad deum vocant. 1.7.1.a. non sunt abijciende licet amare ibi.b.
Tribulatio debet cedere christi ẽ apere ibi.c.
Eius effectus ibi.d.g. n. ẽ per plura. 10. 14.a.
ipsa virtutes iuuat ibi.b.
Est signum diuine misericordie ibi. 1. ficit virtutes ibi.b.
Et succursus a deo missus ibi.m. prepona ẽ ad contemplationem. 1.9.13.d.
Est calix a virga dei. 1.1.1.c.f.
¶ Tristicia in diuio termite deo displicet diabolo placet homini nocet. 1.1.19.a.
Ad desperationem inducit ẽ deiecat ab humore gratie. 1.1.41.
¶ Turpitudinis timet signum est nobilitatis. 1.6.41 f.
¶ Turpiloquium multa mala facit. 1.6.13.
Anagloria detestabilis. 1.1.21.a.
Eius fatuitas ibi b.
Est deo contumeliosa ẽ homini nocua ibi.d.
Quibus comparatur ibi.e.
Eius remedia ibi.h. diuidatur ibi.g.
Est magne vilitatis ẽ infelicitatis ibi.b.
¶ Uasa electionis ẽ gratiarum sunt ecclesie ministri. 1.10.1.a.ẽ 1.2.6.10.b.
¶ Uenialia puniuntur in purgatorio. 1.10.a.
Sunt vitanda. 1.9.11.b.
¶ Uentus vrens est superbia. 1.6.2.b.
Uentus vanegloie. 1.6.1.21.
¶ Uerecundia commendatur. 1.8.1.d.
¶ Ueritas diuiditur ẽ describitur. 1.8.41.a.b
Est amanda ẽ nullo modo relinquenda ib.b.

Est crosa multis ⁊ impugnatur.ibi.c.potest iuramento firmari.1.8.43.a.
¶ Verba sancta requirunt os mundū.2.9.1.c
Verba otiosa sunt vitanda 1.9.21.a.
Verba bona sunt magne utilitatis.ibi.c.
¶ Vestes superfluas ⁊ curiosas habere est culpabile ⁊ verecundum.1.6.13.c.7.17.a.
Vestrum materia est multiplex.ibi.d
¶ Viam dei non cito abrepere fatuum est
¶ Victoria non est minus presumenda dura te pugna.2.6.12.c.
¶ Vidue lachrime a deo exaudiunt.7.4.11.g.
¶ Vincens seipsum contra omnia est fortis. 1.17.b.
¶ Vindicatio describitur ⁊ cui competat ostenditur.1.8.33.c.
Vindicare se est stultū.1.8.4.b. Est vilitas ibi. g. Item⁹ iniquitates multas operat.1.8.7.a.
¶ Virginitas quadruplex.1.6.11.a describitur ⁊ commendatur ibi.b.c.assimilatur flori ibi.d. Eam conservantia sunt.6.ibi.c.
Virgines.1.habent timere.ibi.g.
¶ Virtus commendatur.1.1.2.a.d.c.7.4.a.7 5.a.7.1.a. Notificatur.1.1.2.a.
Virtuosus tripliciter sibi vim facit.ibi.d.
Virtus describitur ⁊ eius vilitates in descriptionibus ostenduntur.1.1.1.a.
Est hois ⁊ operum ⁊ rerum tpalium.ibi.c.d.
Mala convertit in bonum ⁊ est totum bonū hominis i vita ista.ibi.e. Est bonum nostrū possessio libera ⁊ sufficiens.1.1.6.a.
Est magne iocunditatis.1.1.7.a.
Cōparat padiso terrestri ⁊ celesti.1.1.8.a.b.
Eius gaudium excedit mundanum.ibi.c.
Eam habens.8.bona consequitur.1.1.9.a.
Est magne virtutis ⁊ efficacie.1.1.12.a.
Earum triplex est ordo.1.4.1.b.
Virtutes cardinales quare dicunt sic.1.5.1.a.
Earū effectus ibi. Quibus simulantur ibi.c.
Virtus iuvatur ⁊ pficit tribulatiōe.1.7.9.h.12.
Virtutes dividuntur: ⁊ earū propietates ostenditur.1.8.26.a.
Virtus quomodo acquiriturcum labore: in pio labore in prologo.a.
Virtus despicit ex ignorātia.1.1.1.c.i.per totū.
Virtus abscondi debet.3.6.7.12.
¶ Viri debent diligere uxores.1.4.12.a.
Eas debēt animo ornare cōpescere.2.6.27.p.
Viri ab uxoribus sunt honorandi.2.6.30.f.
Utilitas siue strenuitas est signū nobilitatis.3.6.42.c.
¶ Visio divina est beatitudo sanctorū.1.3.6.
Visionis.3.species.i.corporalis imaginativa intellectualis.1.6.15.m.
¶ Vita est triplex.1.1.12.d.
Vita bona facit bene studere.1.5.10.a.
Vita presens est locus certaminis ⁊ laboris 1.7.3.b.
Vita bona preparat ad orationem.1.8.10.b.
ipsa laudat deum.1.8.17.d.
Vite presentis mala.7.1.9.1.b. Item.7 alia ibi.c. Eius pericula.1.9.8.c.
Vita presens locus miserie.⁊ fletus.1.10.11.f
Item est locus exilij vallis miserie lachrymarum ⁊ regio umbre mortis.2.3.21.c.
Vita bona homini facit iocundum.2.5.2.c.
Vitia sunt vitanda.2.1.1.a.
Vitiorum vita est aspera.2.1.4.
¶ Voluptatem.12.dissuadent.1.6.5.b.
Voluptas.12.mala facit.ibi.c.
Est prohibita.2.3.25.b.
Voluntas ppria adversatur obedientie.1.8.24.a.
deo displicet: diabolo placet homini nocet: ibi.b.ipsa aufert pacem homini.1.10.21.c.
Vota indiscreta non sunt facienda.2.9.10.
¶ Usura est detestabilis.2.4.10.a.f.
Usurarij stultitie ibi.b. Eius iniquitates.ibi.c Tott curie celesti cōtumelia facit.ibi.e. Eius punitio.ibi.h. Eius species duc.i.manifesta ⁊ palliata ibi.i.
Usura palliata.6.habet species: ⁊ fit.5.modis.2.4.10.i.
Usurarij circa restitutiones: in.6.sunt reprehensibiles: ibi.k. dz restitui.8.cautis. ibi.l.
¶ Unctio spiritus sancti hominē inducit ad regnum.1.1.10.b.⁊.1.4.2.b.
Unctio qua ungebantur aaron ⁊ filij eius: ⁊ vasa tabernaculi: de quattuor speciebus cōficiebatur.1.10.14.g.
¶ Uxores debent diligi a viris.1.4.12.a.
Uxor qualis est eligenda.1.6.17.b.
Uxor vulca hñda ⁊ nō plures simul.1.6.18.e
Uxores viros suos honorare tenent.1.6.30.f.
c Christus habuit veram naturaz humanam.1.2.18.a.
xpi consideratio confortat ⁊ roborat hominē. 1.31.d.
xpo.compatiendum est.1.8.39.c.
xpm repellere per peccatum est magna culpa 2.4.11.m.
xpi humilitas in multis ostenditur.1.10.1.b.
xpi paupertas.2.6.31.c.

t Dolatria distinctur.7.1.8.a.
Ydolatria introducta ⁊ augmentata ē eius species ⁊ gravitas.1.2.8.c.d.
Yconia scōz adorare nō est ydolatria.
Ypocrisis quātū sit detestabilis.1.6.13.a.
Ypocrite difficile cōvertunt.1.⁊ rōne ibi.c.
Ypocrisis est hominū nocina.d.
Ypocrite.7.maledictiones spiritus scriptura.ibi.e.
Ypocrita cōparat symie sepulchro ⁊ diversis alijs ibi.b ⁊ inf. Eius spēs sunt tres.1.6.33.f.
5 Eius differt ab ira p zelum.1.8.26.b.
Zelus describit ibi. Cōmendatur ibi.c.
Zelus xpi ⁊ scōz ptra petīm ostēdit.1.8.2.a.b.
Zelus qualis esse debeat ostenditur.1.8.29.d.
Zelus idiscretus multa mala facit.1.8.29.⁊ infra.

¶ Incipiūt capitula in tractatu de virtutibus.
Retens op⁹ h3.v.ptes principales.
p Prima de virtute in communi.
Secūda de tribus theologicis.
Tertia de quattuor virtutibus cardinalibus.
Quarta de donis.
Quinta de beatitudinibus.
Prima habet..xij.capitula.
In primo ostenditur q̄ expediat virtutem commendari.
In secundo nomen virtutis notificatur.
In tertio describitiōes ei⁹ ponunt ⁊ exponūt.
In sequentibus capitulis virtus cōmēdatur.
Quarto capitulo tripliciter commendatur
Quinto ostendit ee optimum p̄sentis vite ⁊ bonitas aliarum rerum.
Sexto ostēdit esse nostrum ppriam bonum ⁊ possessio libera ⁊ sufficiens.
Septimo ostendit esse magne iocunditatis ⁊ magne dignitatis.
Octavo status virtutis assimilatur padiso terrestri ⁊ celesti ⁊ ostendit precellētia virtutis ad gaudium mundanum.
Nono tanguntur.8.q̄ faciūt ad gaudiū virtutis.
Decio cōmēdat ⁊ cōparāt ad futura bōa.
Undecimo auctoritate suorum doctorum.
Duodecimo a multiplici suo effectu.
Secūa ps optis p̄cipat subdividit in.4.ptes.
In prima tractat de numero ⁊ ordine theologicarum virtutum.
In secunda agitur de fide.
In tertia de spe. In quarta de caritate.

t Tractatus de fide habet.xxix.capitula.
In p̄mo ostēdit q̄ necesse sit virtutes fidei.
In secundo ponuntur fidei descriptiones.
In tertio ostēditur q̄ vna sit vera fides ⁊ pnūt multa argumēta q̄ illa sit fides xpiana
In quarto fides commendatur.
In quinto tanguntur articuli fidei. In.6. agitur de errore illoz qui negant deum esse.
In.7.agitur de errore ydolatrie: i quo primo ostenditur qd sit ydolatria. Scōo tangitur de causis eius. Tertio de speciebus.
Quarto error ydolatrie destruitur.
Octavo.c.de principali errore manicheoz in quo auctoritates ⁊ rōnes quibus ipsi muniūtur. primo eis subtrahūt: deide ponūtur auctes ⁊ rationes quibus error ille directe destruitur.
Nono agitur de errore discrementum aliquod.
Decimo de errore Elionum qui dicunt veterē legem malam. Undecimo de errore illorū qui damnant patres veteris testamenti.
Duodecimo tāgitur de.4.erroribus circa alia.
Tertiodecimo agitur de errore illo qui pōit animas esse angelos apostatas.
Quartodecimo de errore illo qui ponit duas animas esse in corporibus humanis.
Quintodecimo de errore illo qui ponit alias omnes simul fuisse creatas.
Sextodecimo de errore illo q̄ ponit alias de se mictraduci sicut ⁊ corpa. Septimodecimo de errore q̄ pōit xp̄z nō hūisse verā hūanā na.
Octavodecimo de errore illo q̄ dēnat Joannē.8.in quo tanguntur.16.que pertinet ad commendationem Joannis.
Nonodeci. ostēdit trinitas ⁊ equalitas p̄sonaz
Vigesimo tanguntur.6.errores pertinentes ad dei iusticiāe iniqz ⁊ destruit primus error illorū.5.error q̄ negat filij dei incarnationem.
Vicesimoprimo agit de errore illorū q̄ dicunt animā simul perire cū corpore in quo immortalitas anime p̄batur. Vicesimosecūdo de errore illo qui negat corporū resurrectionem.
Vicesimotio de errore illo qui dicit vnūquēq; posse salvari in sua fide vel lege.
Vicesimoquarto de errore illo qui negat eternitatē pene future. Vicesimoquinto tanguntur tres errores ⁊ agitur de primo illorum. De errore q̄dicit q̄ nullum peccatum est venale.
Vicesimosexto de errore illo q̄ nō dimittitur culpa dimittitur tota pena. Vicesimosep. de errore qui dicit q̄ suffragia ecclesie non

posint mortis.
Duodecimo tra. de causis erroum.
Duodecimo de diuersitatib⁹ fidei i ꝯ. p̄ parates vt quis ꝯ sit reddit cōmendabile.

¶ De spe.

¶ Tractatus spei. vi. habet capitula.
In primo ponuntur descriptiones spei.
In secundo eius cōmendationes.
In tertio agit de admixtione spei in qua distinguuntur. 4. genera meditationum.
Prima est diuerse in deum.
Secunda circa ea q̄ p deo agim⁹ vel sustinem⁹
Tertia circa dei beneficia. Quarta circa bona merita q̄ habebimus in. 4. spē. Quī prima est ret peccatum: diuturna. Sa est respectu misericordie. Tertia respectu angelor. quarta respectu omnium bonor: vbi bo agit de secunda spē hanc victimam p̄sideratiōnū multū habet de misericordia dei. Quinta. in. 5. agit de his q̄ spei aduersant vbi tāgit de triplici p̄dēcia mala t. 4. cāle disparitēs.
Quinto agit de rebus sperandis vbi brituda describit. t tāgitur. 12. gb⁹ cognoscitur magnitudo future glorie. t de. 12. fructib⁹ ligni vite multiplici materia futuri gaudij t ḡ differentia futuri gaudij ad p̄sens t de. 12. stellis que sunt in corona spōse. Sexto agitur de diuersitate spei.

¶ De caritate.

¶ Tractatus de caritate habet. 18. capitula
In primo caritas describit. In secundo. In. 3. agit de his q̄ incitāt ad amādū deum. Quarto. vij. tanguntur q̄ ad h̄ valet vt aliq⁹ amet⁹ a deo. Quinto agit d mō amādi dei. Sexto de speciebus diuini amoris. Septimo de signis eius. Octauo de his que incitant ad amandum proximum. Nonum de his que incitant proximū vt amet nos. Decimo de modo amandi proximum.
Undecimo tanguntur spēs amoris primi t agitur de prima. t de amore parentum.
Duodecimo de amore inf vir. t vxor. t tāgitur q̄ ad hūc amorem hominē inducit.
Tertiodecimo agitur de amore beatorum.
Quartodecimo d amore inimicor vbi tāgitur. viij. q̄ adhunc amorem hominē inducit.
Quintodecimo agitur vera amicitia vbi tāgitur 4. attendenda in electione amicor t. xij. ptinentia ad veram amicitiam.
Sextodecimo de ordine caritatis vbi distinguitur quadruplex ordo eius.
Septimodecimo de his q̄ aduersantur caritati
Octauodecimo de gradibus caritatis.

¶ Tertia pars tractatus plenius opus subdi uidit in. vi. partes.
In prima ostenditur quare virtutes. 4. dicūtur cardinales t tangitur de numero earū
In secūda agitur d prudētia. In. iij. d iḡrantia.
In tertia de iustitia.
In quarta de iusticia.
In sexta ponitur diuisio habitū p̄ Macrobiū.

¶ De prudentia.

¶ Tractatus de prudentia h̄z. 7. capitula.
In primo nomē prudentie distinguitur.
In secūdo prudētia describitur t offēdit q̄ō p̄udentia virtus sit cum videantur esse scientia.
Tertio agitur de diuersis officijs prudentie vbi tanguntur. 11. stultitie pugne spūales.
In quarto prudentia cōmendatur.
In quinto agitur de spēb⁹ prudētie. vbi triplex diuisio eius pōnitur. Secūdo agitur d mēoria t obliuione Tertio de prudentia: Quarto tanguntur q̄dā diuisio. prudentie fm Senecā t diuiditur q̄drupliciter ordinatio. Quinto diuiditur prudentia i prudēcia circūscriptionē cautionē docilitate t agitur d illis t de docilitate dupliciter. Primo p̄t ad eā ptinet docere t tāgitur. 11. q̄ faciūt ad hoc q̄ aliq⁹ debito nō doceat t tria q̄ doctor h̄z attēdere in sua doctrina. Sexto agitur de docilitate p̄t ad eā ptinet addiscere t tanguntur. 7. q̄ valēt ad hoc vbi aliquis bene addidicit.
In. 6. de his q̄ aduersant prudētie vbi tāgit 12. stultitie illor⁹ qui peccant mortaliter.

¶ De temperantia.

¶ Tractatus de tēperantia h̄z. 18. capitula
In primo ostenditur ordo cardinalium virtutum ad inuicem.
In secūdo nomē tēperantie distinguitur.
In. 3. tēperātia describitur. In. 4. cōmēdatur
In quinto pōnitur diuisio tēperantie fm Tullium t agitur de prima eius spēc. i. ḡtinentia vbi tanguntur. 12. q̄ nobis dissuadent inordinatum amorez voluptatum t. 12. dāna que nobis faciunt voluptates.
In sexto agitur d clemētia t ostenditur q̄d ipsa sit t q̄ p̄ncipi maxie sit necessaria t tāgūt. 12. q̄ possunt incitare p̄ncipes ad clementiam.
In septimo agitur de modestia.
In octauo diuiditur temperantia p̄t attenditur circa delectationes sensuum.
In. 9. agitur d sobrietate vbi nc mē sobrietat⁹.

¶ Postquam dilecti ne omnis fere theologie tres tractatus. Quidam paradi. Alius purgatorius et tercio ordine predicatorum. In Parisiū qui de virtutibus et vitijs. Prologus q̄ incipit Incipe tu.

Um circa vtilia studere debeamus. exemplo salomonis di cētis Custodi cor tuum in corde meo abstrahere a vino carnem meam vt aiam meā trāsferrem ad sapiam deum tareq; studiosus do nec videret qd cēt vtile filijs hoīz. Eccle. ij. Utilia enī docere debemus exēplo dñi dicētis. Isa. xlviij. Ego deus tuus docens te vtilia. virtutibus. So nihil sit vtilius in hac vita hoībus. Sap. viij. Circa virtutes specialiter versari debet studium t doctrina. Precipue cum sine studio t doctrina virtus vix vel nunq̄ habere possit. Scū. Virtus sine studio fuit esse nō potest. B. p̄mum. opus studio est docere. Virtus cum humilitate vult doceri: cum labore queri. cum amore haberi: nec aliter vel doceri: vel queri: vel haberi p̄t. Item Scū. Cito nequitia surrepit: difficile virtus inuenta est: ducem rectorēq; desiderat: sine magro vix addiscitur. Item erubescimus discere bonam mentē: t turpe est huius rei querere magīm: desperādū est posse casu tanū bonum nobis efficere. Precipua pars philosophie est que circa virtutē versatur studiosis minime negligenda. Unde Scū. dicit philosophiam studiū esse sanctū. Ideo ego minimus de ordine fratrū predicatorū desiderauī colligere aliqua q̄ diffusa i sertis inuenīuntur de virtutibus. Et cum dissuaderet mihi ingenij paruitas t materie difficultas: materias. n. grādes ingenia parua nō sustinent: vt ait Hieron. prenalitas sapiōris auctoritas q̄ hoc onus mihi i iunxit: cui nō ausus fui p̄tradicere: sciēs q̄ eius potestas a deo est: t qui potestati resistit dei ordinatōi resistit. Ro. xiij. Et i memoria habēs illud dñi saluatoris. Mat. x. q̄ vos audit me audit: dñi a mīstro eius dictū hūi ac si de celo sonuisset. Fiduciaz q̄ habēs i eo q̄ vellet mihi mīstrare: q̄ō p mīnūtrum suū a me dignabatur exigere: cui nī scirē me nisi ab ipso hec habere nō posse. In cuius. n. labore t doctrina virtutis: qui aliūde est sperādū putat. q̄ a deo bonū. Ad cuius dñi nri Jesu xpi q̄ē virtus t sapia dei piū auisus iuz aggredi tractatū virtutum ad veritatē humilium.

¶ Superbi. n. dimittendi sunt libēter: sepatum est animū eor. Ose. iiij. Dedignamē. n. sedere ad cōem mēsam cū aliis scripturā cōtra nēcentes. Uñ eo ipso q̄ aliquā scriptura humilibus publicat superbis abscōditur. ¶ Facies. n. eor tumidis inflatis: nō finit eos videre que ab aliis vidēt. Mat. xi. abscōdisti hec a sap. t pru. t re. t. parvulis. ¶ Superbi erubescunt aliq̄d dicere et quo semel dictū est. Cū tū dicat Scū. q̄ nunq̄ nimis dicitur: q̄d a nō discit. Quibusdā remedia demōstrāda: quibusdam occultāda sunt. Greg. o: sepe remisceq̄s mundus cogit oblitisci. ¶ Superbi nolunt aliq̄d dicere: postq̄ bene illud scisse: cū tū Socrates ingrenti cuidā q̄ō posset optime discere dixerit. Si nihil discretionis q̄s bene scieris. Aug. in li. de vtilitate credēdi. Dilecti holes q̄bus cognita vilescit: t nouitatibus gaudent: libentius discūt q̄ nouerunt: cum cognitio sit finis discendum alunt vesci q̄ saturari: cuius voluptatis sit nec esurire nec sitire.

¶ Nec solum de scriptur⁹ sacris: testimonia volui assumere in ope isto sed etiam de scripturis phōz. Juxta verbum Scū. de scripturis phōz. Juxta verbum Scū. In aliena castra trāhens nō tanq̄ transfuga: sed tanq̄ explorator: nec hoc reprehēsibiliter. Sicut. n. dicit. Augu. in li. de doctri. xp̄iana. Si philosophi aliqua sonte vera t fidei nre accōmoda dixerūt: nō solū formidanda nō sunt: sed ab eis tāq̄ ab intustis possessoribus in vsum nr̄z vēdicanda. Et Exo. xij. egyptij ab hebreis p̄cepto dñi spoliantur. ¶ In principio vo opis de virtute in cōi aliqua tangere volui. ¶ Secūdo p̄sequemur de tribus virtutibus theologicis. ¶ Tertio de q̄tuor cardinalibus. ¶ Quarto de donis. ¶ Quinto de beatitudinibus. ¶ De virtute in cōmuni. siue gratia. Primum.

¶ Si separaueris pciosum a vili: q̄si os meum eris. Jer. xv.

¶ Pciosum est aia. Prou. vj. mulier aiam viri pciosā rapit. Ideo filius dei seipm pcium aiaz posuit: ut ale nobis vilesce-

erne. Preciose etiã sunt virtutes. V. vere eternã nõ ille operãd virtutes quas ex cõmixtõe pene vt in pfectõ vires hãt. Vide ho est corpus: aut n. pond' aegr pena est vt ait Sen. imo qd plus ẽt ex cessus est immundicie e materia pximã vermium. j. Esdr. q. Olla nupt ducere' e mulierẽ gñe impij vocãt corpus. Vilia etiã sunt bona tpalia etiã que pciosa vidẽtur. Aurus. n. e argẽtum. Fm. V. in quo dã sermõe de aduentu: sunt terra rubea e alba que idẽ erre: hoiez facit aut magna reputat pciosa. Sap. vij. Omne aurũ in cõparõe ipius arena est et. e tanqñ limus et. ar. in cõparõe illius. Preciosum a viris sprat qui pcietatẽ stultum odit: e tpalium vilitatẽ. Et aiam ab amore tpalium segregat e ad amorem virtutis inducit. Et talis dñi os dei est. Saluator. n. os suus apiens doctrinã suã a pcẽptis tẽporalib' inchoauit di. Mat. v. Bti paupes re. Et de amore stultis subdit: bti qui esuriunt e si. in. eũ. Vñ doctrina q cõtẽptũ tpalium inducit e ad amorẽ virtutis allicit: ñ pcessisset et ore dei habenda ẽ. Frater guido cartusiensis. Rõnalis creatura vera pfectio est: vnãqñq rem tanti hic quãt hñda est. Señ. Quãdã necessaria magñ pcia rebus impenere. Eiusdem Señ. Tres sunt partes moralis doctrine.

¶ Prima rebus dignitates distribuit e pcia imponit: marie vitiis. Secda impetus animi reprimit. Tertia actõem regit eõdem qñ vnicuiq: e vbi: e quãdiu modus agi debeat. Ideo cõmẽdatiõi virtutis in hac pma ptẽ opus insistemus: vt et' pciosas appeat: e vt ad amorẽ eius holeos allectare. Magna. n. ps bonitas' est: vt ait Señ. velle fieri bonũ. Et Aug. socrat' sententia est. Quibus hoibus satis pũsum esset vt nihil mallẽt se esse q bonos viros hijs reliquis facilẽ ee doctrinã. ¶ Virtus cõmẽdatione indiget: q: est thesaur' abscõditus in agro cordis: q iõ nõ queritur q: ignorat. Mat. xiij. Et etiã vel vt lapis pciosus q pulcrat ab hijs a quibus virtus ee' ignorat. Eccle. vj. Quasi lapidis stus pharo erit in illis h dñi de sapia q est sapse stultũ q dira sciẽtia: quã reprobant e despiciũt q ei' stultiã ignoscũt. Mat. vij. Neq mittat' margaritas aũ porcos ne forte pulcẽ eas pedibus suis. ¶ Ex ignorãtia philosophi virtutẽ occidit q ipa a deo despecti: q ñ esset venabilis ad inueniendũ q ea emereri. Señ. Bona mẽs non nõ vlet empere ea mala q nidie emimus. Greg. Carnalis mẽs bona pẽsare non valẽt nisi q carnalit videt. Aug. Vtit e alia sunt ee ter gaudẽt bona q ipa diligẽs nõ ad gaudiũ fruendũ est. ¶ Virt' q nõ agnoscitiõ a deo nõ pcul: nec accipit q putas est ea dare: fieret q desiderãret ea accipe. Debe. xij. Lõtẽplantes ne gaudeãt gñe dei. Et. j. pe. j. Sperate in ea q offert vob gñam. Et mira hz deus manus ad largiẽdũ bona ipalia: iz ñ e q aspiciat Deo. n. ad similitrã aspicitur vt ide ipalia recipiãt. ¶ Lõmẽdatiõi do stutio alia q pertinẽt ad eius notificationẽ ponitur'.

¶ De notificatione virtutis. q

Orandũ g q nomẽ virtut' antiquitus fuit solius fortitudinis vt aut Luna. Nõ hut' hoc: q nõ stabilis fuit hoc bonũ virtuositas alias virtutũ: sed virtuosi sp appuerũt q labentibus e dolo ritibus nõ facile vinci potuerũt. Sz positz experiẽtia docent alium hoc multa certamina pra diuitias delitias e honores q: victoria difficilis est e vtilior vti e virtuosi q noiati fuerũt tales vincere potuissent. ¶ Itẽ notandũ q nomẽ stutis in canone sacre scripture: vt frequẽtius sumitur p fortitudine: vel p potẽtia: vel p ope misericordiali. Raro aũt put h de ea intendimus. Sz qñ phi in morali doctrina virtutẽ vocãt: scriptura sacra vt frequẽtẽ' gñaz nominat. Nõ aũt hut' diuisitatio h̃ virtutis dupliciẽ hz cõparationẽ. Vna ad id a quo est. s. a deo libertas: nec cui' donũ ẽ: e sic dicitur gña. Et est gña bonũ a deo gratis datũ: habentẽ se deo gratũ facies e opus eius deo gratũ reddẽs. Alia ꝓparationes hz virtus ad id qñ ab ea est. s. ad op' sunt e sic vocãt virtutes e sic nominãt eas phi. facies hñtes ad bonũ dei: e dirigũt ad datorem. Aug. iij. pfes. Dirigũt hẽbam ad lumen: e ad ea q illuminãt facies: e ipa facies qua illuminata cernebãt: nõ illuminabãt. Phi merũt ppe glie amatores: e diuine glie negligentes: de ꝓpijs viribus confidentes: ꝓditori suo gñas nõ agẽtes: fm illud dictũ. Ro. j. Tõ sicut deũ glificauerũt

aut gñas egerũt: sed euanuerũt in cogitationibus suis. Deũ ho facit hoies ad lumẽ in lumine dei agnoscãt intellectualẽ suã. Ephe. v. Tẽ q sufficientes simus cogitare aliqd a nobis ñ ex. n. q sufficientia nr ex deo est. Ité ad agnoscẽdũ bonũ ad qđ tendim' eius pertinẽt. Supra vitia. n. nr ao etiã sup intellectũ. Mat. xj. Regnũ celoꝝ vim patit et. Sed violẽta rapiũt ea. Greg. Gradus violẽtie est in terra natos: e celũ capere: e hoc p virtutẽ qđ p naturã nõ possum'. Agnoscit etiã hoc ipius fortitudo pmemorata hz presens e futura malicie. Job. xl. Nõ est pelo sup terrã q cõparet ei: nec ois ñ locutus sum' e ipi ñ gigantes. Numeri. xiij. Vidim' monstra filioꝝ enach de gñe gigantũ q bus ꝓparati ñ locutus videbamur. Origen. Vult dñs Jesus materiales res facere vult. n. de locutis sup are gigantes: e de hijs q in terra sunt: celestes vincere negtias. ¶ Ité sciẽt intelligũt admonitã gñe a deo eis esse necessariam: vt sine eo nihil possint neq bonũ agere neq vieri ex. n. gñam quemadmodum vt velint e nõ deleg ne ianuer velint sine Greg. Parũ. n. pdest hõi bonũ velle nisi ẽ pfami postea possit resistere e mereri bonũ qđ acgsitum est: ꝓia deo attribuunt e radicẽ meritũ: virtutẽ. s. e ꝓmittẽ videntes nec in se nec in alio bonũ aliqd nisi gñam dei. j. Cor. xv. Gña dei sum id qđ sum. Et Jo. testat' se vidisse verbũ plenũ gña. Jo. primo. Et angelus nativitatẽ plenã gña nominat. Luc. primo. Et gabriel monet natũ ex sterili. Jo. vocari: qđ gñaz senat. Luc. primo. Alia ex se sterilis sua naturã nõ potens ad meritũ regni eterni: gñam dei reputare debet tam meritũ q ꝓmium. Ro. xvj. Gña dei vita eterna. Bio. Lõfitẽdũ e gñam dei vitã eternam vocari: q: hoc meritis redditũ: q gña prestat hõi. Simile. Jo. j. Gñam pro gña: e initium boni e finis gña est. Aug. in li. de correctõe e gña. Desiderare amicũ gñe: inimicũ gñe est. Pã. Qui coronat te in mia e misericordijs. Apoc. iiij. Vigintiquatuor seniores mittebãt coronas suas ad tronũ osculando sedenti in trono deberi: q coronas receptisset. Ro. ix. Nõ est volentis neq currentis: sed miserentis dei. Isa. xxvj. Ois opa nra ai nobis operamis ea dñe. Ro. vij. Velle adiacet mihi: adiacet mihi ñ infirmũ pficere aut bonũ nõ inuenio. j. Cor. xv. Abũdantius illis oibus laborauiñ ego: sed gña dei mecũ. Deus qui operatur in nobis velle: pficere. Phil. ij. Jo. xv. Sine me nihil potes facere. ¶ Et non dubitãs hostis a viris hõc vocat stultos violentos. Mat. xi. Violẽti rapiũt illud. Et lu. xvi. Lex e pphe vsq ad Joh. Ex tunc regnũ celoꝝ vis facit. ¶ Virtutes ꝓprium vis facit sibi. Primo ardua aggredido: e q sunt supra holeos. Secdo adiuta patiendo. Ecclesiastici. v. Permultas tribulatiões os. n. ee. Tertio a placitis abstinẽdo. Deu. viij. Ecce e cogitatio hoc erit cordis in ma. ꝓpa. sunt ab adolescẽtia. Ideo ñ qđ violenta os holeozum hijs q sibi placent comprimit. Quidius in epistolis. Est virtus placuisse nulle bono. ¶ Vel vi ñ vim fiat' hanc virtutes: virt'. n. e pcti ai e ad recte operãdũ robustior. Virtus etas e corpis robustior. e pfecta. ¶ Ité notãdũ q fili dñi Tul' in libro de officijs. Virt' e honestas nobis visa suscipere aũt subitoꝝ pcessus cadẽ. Deniq; ibi: qđ ita videt nos allicere dignitate tribuit: vt idẽ Tullius dicit in pma rethoricã. Deniq' ho dicit aliquis ee q nihil hẽat turpitudinis: vt dicit Jsi. in li. ethimologiarũ. e subdit. Quid est honestas nisi honor q pene': e ñ honestas fiat' vñ hoc bonũ virtuosus e honesti' honestare marie exhibendũ est. ¶ Innumeri in scripturis multe ꝓ scriptoꝝ stut': de gb' ad ipius maiorẽ declarationẽ aliqꝝ ponem' e exponemus.

¶ Descriptiones virtutis. iij.

Irtus sic describit: in lib. de ẽsẽ
v e ala. Virt' est habit' mẽtis bñ instituẽ. ¶ Et intellige mẽtẽ bñ instituã ad similitudines regni: qđ bene instituũ est: si bñ in eo ẽsse: et recte imperetur: e recte obediat. Tũc mens bene instituta est: cũ ratio recte pollet: voluntas bñ imperat: e vires subiecte voluntati recte obediũt. Hãc bonã institutionẽ stus in mẽte facit. Ipsa. n. rõnem illuminat. Et voluntatẽ de futuris vitioꝝ ad impijs subtrahit. Sine stute mens puerilter regitur Vñ ve ei. Eccle. x. Ve tibi terra cuius rex puer ẽ. Sine ea regnũ mentis simile e regno roboam q pro' accepit ꝓsilio iuuenum imprudenter: ñ ꝓsilio senũ. iij. Re. xij. Sic vbi stus nõ est: recta ꝓsilia rẽnuntiãtur. Sic vbi stus nõ est: qđ de

bast in hoie futre impat: nō sine magna inordinatōe. Prou.xix.nō decet fuiz dominari principū. Et eiusdem.xxx. p tria mouet tra.i.turbat: e quartū qđ nō pōt sustinere p fumū cū regnauerit. Stuo facit i regno mctio partē nobiliozē regnare: e tūc beata est ala. Eccle.x. Beata est tra cuius rex nobilis est. Ipsa solū iudicij rōni reddit: ex quo sequit dissipatio oīo mali. Prou.xx. Rex q sedet in solio iudicij: intuitu suo dissipat oē malū. Uirt⁹ verā nobilitatē: in alia phcia: quā nō ichoauit: de initio nobilitat⁹ ait Seū. Quis est generosior: ad stutē a natura bñ disposit⁹. de pfectōe dicit Piero. sola apud deū liberras est: nō future pcis summa apud eum nobilitas: claree stutib⁹. ¶ Jtē stuo sic describit ab Aug. in li. de quātitate anie. Uirtus est eqlitas q̄dam vite vndiq; consonā rōni. ¶ Uirt⁹ vite eqlitatē facit: q̄ secm Seū. animū reddit a spis blādisq; inuictū: neutri se fortune submittentem: quē nulla vis frāgat: quē nec attollāt fortuita nec depmant. Tulius. Sclara e eqlitas in omni vita. Idē q; semp vult⁹: eadē frons: vt de socrate accepim⁹. Uirtus in vitaq; fortuna par est: stutē materia nō mutāt: nec peiozē facit dura aut difficilis nec meliozē hilaris e leta: vt aut Seū. virtus pōsa gloriat rōni. Uñ. B. in epla ad frēs de mōte dei: stus e ad iudiciū rōnis vsus libere voltātis. Seū. humanis stutibus regula vna est: ratio recta. ¶ Uirt⁹ etiā describit a phis. Uirt⁹ est habit⁹ animi: mō nature ꝓsentaneus rōni. Ad opa stutū. Primo inclinat nos natura. scdo. rō. tertio. gra. sbi gra. Natura incitat vt subueniam⁹ primo indigēti. Idē etiā rō dictat: q̄ sibi indigēta pōt tibi etiā accidere in qua velies idē tibi fieri: gra vo h̄ suadet tibi: q̄ primus est dei imago vel dei filius: vel ad h̄ creatus vt eterna beatitudine fruat tibi soc⁹. De instinctu nature dicit Tulius: sunt nobis innata stutis initia: q̄ si adolere liceat e parētes e nos ad bñdinē cū diuio munere ipsa natura p duceret. Idē nos ignīculos a natura datos extinguimus. Si qs tñ obijciat q̄ ad op⁹ patiētie nō inclinamur a natura: qđ vides deū pot⁹ ee ꝓtra naturā. Rñdet Seū. q̄ materia boni ꝓtra naturā est: vt vulnera tria: e subtrahere tabescere: q̄ bonū nunq; fuare. n. afum infatigabilē iter ista qđ e op⁹ virtut⁹: sm naturā ē: q̄ nullū bonū sine rōne ꝓsequit: aut rō naturā. B. Dis bonus homini naturalis e. Idē. Bonus qñ venit sine labore: q̄ venit in locū suū: e si delit sedet: e bñ cū ea natura pueit. Seū. Uirt⁹ sm naturā ē: vitia sō inimica sunt e infesta. Et sm Aristo. Uirt⁹ nō est preter naturā. Crisō. Sō in q̄dam home. dicū. q̄ bonus animi ē recte de deo sentire e recte inf hoies agere. ¶ Uirt⁹ etiā sic describitur a pho. Uirt⁹ ē habit⁹ voltātis i mediocritate ꝓsistēs q̄ ad nos. Mediocritas vita attendit: inter supfluitatē: e indigētiaz: vñ ipse pōs dicit: q̄ bonus ē mediocritas quarū malitiaz: hui⁹ qdē sm supfluitatez: huius sō sm indigentiā. Boe. stutes mediū tenēt: si vel vltra vel citra: q̄ oportuerit fiat: a virtute discedit. Dee aūt mediocritas in stutibus cardinalib⁹ inuenit. In virtutib⁹ sō theologicis nō vi posse inueniri. Remigi⁹. Ea q̄ sunt pure delectationes. i. q̄ sunt anime sm seū. nō determinant sm supfluū e diminutū. Cāt. j. Ado lescētule dilexerūt te nimis: q̄ nimietas dilectōis in deū: nō vi ee supfluū vel vitiuz. Quo ad nos dr ee h̄ mediocritas: q̄ determinādo hāc mediocritatē: hūdus ē respect⁹ ad ꝓsonā opinus. Aliter. n. eet pax: qđ alij eet medīū ec ōtrario Aug. i li. de li. ar. sic describit stutē. Uirt⁹ est bona q̄litas mētis: q̄ recte viuit: q̄ nemo male vtit: quā deus i nobis: sine nobis opat. Uirt⁹ dr bona eo mō q̄ albedo dr color albus: nō ió q̄ albedo coloz ihereat vt accidēs: ſ color est ipa albedo: sic ē stus bonitas mentis mentē bonā facies. Uirt⁹ etiā bona est: q̄ ducēs ad sūmū bonū. Uirtute ēt recte viuit. Utā aūt recta intellige q̄ extenditur ad oēs ꝓcipiti: e oēs sine deo q̄ ē ꝓcipium oīz bonoꝝ de oībus bonis gras agēdo iuxta illd. j. Thes. v. In oīb⁹ gras agite. Et gliaz ei⁹ in oīb⁹ querēdo. Ad h. n. creati sum⁹. Deute. xxvj. Faciet te dñs excelsiozē cūctis gēnib⁹ quas creauit in laudē e nomē e gliam suā. Et Isa. xlvij. In gliam meā creaui eū. j. cor. x. Sine manducat⁹ siue bibit⁹ siue aliq̄d aliud agit⁹: oia in gliam e laudē dei facite. Uita cuiq; sibi solū vult vincere tm̄ q̄ sua sunt grēa e ad gliam dei nō attēdēs nō ē recta: in

mo curua eū in se reflectat. Jtē nō est recta que declinat ḡsi in latus p supfluitatē vel indigētiā. Ututes cardinales obligant eā ꝓ supfluitatē vel indigētiā excludūt. Theologice vo stutes curuitatiq; ē vbi vita reflectit i vnitatē ꝓprij subiecti nec ordinata ad finē vltimū. Ututes vo cardinales cū theologicis vitā rectā efficiūt. Jtē cū rectū sit cuius medīū nō recedit ab extremis. extrema aūt vtue nfe cuiz sit deus principiū e deus finis vita recta est: q̄ sicut a deo e ad deū vita sub deo humiliter ipōs eius impiuz: sicut a deo hz initiū: e ab eo expectat pmiū. Uitā q̄ hic intelligas. iiij. ptes querationis. s. cogitationē: affectionē: locutionē: e operationez. Rectitudo vo hoīe est cū nihil discordat a regula legis diuine q̄ nobis indicat diuinā voltātē. Huic aūt rectitudini opposita est pctā ꝓout describit illud. Aug. di. Pctā est dictū vel factū vel concupiscz ꝑtra legē dei: p concupiscētiā intelligē cogitationē e affectionē. Jtē vita recta est cū voluntas in nullo dissentit ab eo qđ rō recte sentit. Voluntate. n. recte vtit: voluntate peccat vt dicit Aug. Ratio recta regula e voluntat⁹. B. sup illud cāt. Recti diligunt te. Illū vo rectū cor de dixerit: q̄ recte i suis sentiat. e a recto qđ sentit in nullo dissentiat. Uirtute vo nemo male vtitur ꝓpe loquēdo. Si qs tñ obiciat de illo vbo. Isido. Interdū male vle virtutes vitia ḡnant. Dicendū est q̄ virt⁹ pōt ee occasio alicui⁹ mali: sz numq̄ actus ei⁹ erit abusus: sicut accidit in potētijs naturalibus q̄bus hō pōt bñ vti vel abuti. Per h̄ qđ subdit qua deus in nobis sine nobis operatur: patet q̄ h̄ descriptio ē intelligenda de virtute gratuita. Precedens vo virt⁹ ē habit⁹ voltaria⁹ e quo intelligēda est de virtute ꝓsuetudinali. Alie vo descriptiones ꝓposite fere oēs possunt intelligi de gratuita e de ꝓsuetudinali. ¶ Si qs vo obijciat de illo verbo Aug. Qui fecit te sine te: nō saluabit te sine te. Uñ videt q̄ dr nō operē in nobis virtutē sine nobis. Rñdēdū ē q̄ deus iustificat hoiez sine hoie coopante: sz nō sine hoie adoperāte. Sicut sol illuminat domū cui⁹ aliqs spit fenestrā nō sine hoie adopante tñ sine hoie coopante: hō. n. nō coepat soli illudēdo domū. Sicut versus sol infundit virtutes nobis ꝓparat⁹ ad recipiendū: nō tñ cooperamur illi in illa infusione.

¶ De commendatione virtutis.

Egitur de cōmendatōe virtut⁹. ¶ Et primo dā q̄ virtus est. ¶ Primo cōmendabilis a dignitate dant⁹. Renouauit. n. deus donatione ei⁹ ad manū suaz pō. gfaz e gliaz dabit dñs. Uirt⁹ fructuosa est ipius scū. Bal. v. Fructus spūs ē caritas gaudiū pax cc. Et nobilitate arboris fructi⁹ nobilitatē agnosce. Arbor bona: fructus bonos facit. Mat. vij. Septima ep timos. ¶ Scdo a dignitate eoz ḡbus datur: h. n. donū nō est nisi beatoz e amicoz dei. Tē ꝑalia bona: e etiā naturalia eoz: pis vel aie: coia sunt bōis e malis amicis dei e inimicis. Et frequēter mali e inimici dei peri⁹ in talib⁹ habūdāt q̄ amici dei ex quo appet nō esse vera bona. Si. n. vera bona essent: peri⁹ daret ea amicis q̄ inimicis. Aug. in primo libro. de ciuitate dei. Ista ꝑalia bona e mala voluit deus bōis e malis ee ꝓmuna. Ut nec bona cupidi⁹ appetātur: q̄ mali q̄s h̄ie cernāt: nec mala turpiter eruent: q̄bus e bona plerūq; aficiunt. Jtē Aug. in eodē. xx. Profecto salubriter discimus nō magnipendere seu bona seu mala: q̄ videm⁹ bonis malisq; coia. Et tilla bona q̄rere que bonerāt e tilla mala maxie fugere: que ꝓpie sunt malox. Jtē Aug. in eodē. Pulcritudines iccirco dūs largit⁹ malis: ne magnū bonū videat bonis. Deserto inq; bono bonox ꝓpio: lapsus est factus: ad bonū minimū nō bonis ꝓpiuz: sed bonis malisq; cōe. ¶ Tertio quasi a situ: q̄ possessio ē valde bene sedēs: bene sedet possessio q̄ ꝓpinqua est ciuitati: melius q̄ intra muros ciuitatis. Optime q̄ intra domū: q̄ tuta est ab hostibus e a ciuib⁹. Peroptime sedet virtus: q̄ est in secreto cordis. Seū. Nunc dicit: hūc habe beatū nō q̄ vulgus vocat: sed cui omne bonū i ipo est. Jtē Seū. Sapiens intra se omne bonū terminabit. Et dicit q̄ q̄dam capta pātia e vrbe e liberis amissis: cū exirē dio publice: solus e tū beat⁹ exiret. Interroganti vicem: nunq̄d aliq̄d pdidisset. Nihil inq̄t pāidi: bona mea mecū sunt. ¶ Quarto cōmendabilis est ꝓpanē alioꝝ bonoꝝ. Et ꝓpter facta ꝓparāde ad bona pātia. Prēo ad futura. ¶ Sed m cōpatione pmi stus

ptinū dicē. Debac.xvij. Optimū ē gra habitare cor. Aug. in li. de moribus eccle. Erit ingt hoīs optimū: qđ aīam optimā facit: nemo ad habitauerit: nisi virt⁹ aīas faciat optimā. Et Jac.i. Omne datū optimū ē. Datū optimū virt⁹ vl gra dī remūnerās cui simplr bona vicunt: q̄ eōta illi nobis ē bona: vt fortitudo corporis: agilitas: pulchritudo: sanitas: et ea q̄ pmenta ad corpis sustentationē: vel ornatū: vel p̄fectionē. Bona melioza sunt bona aie q̄ nā aīam nō reddūt de necessitate bonā: quales sūt cōta bonae: et malae: et scientia: et similia. Optimū ḡo virt⁹ vel gra p̄fectū. gla.i.cor.xiij. Cū venerit qđ p̄fectū ē. tc. qđ ex.p.ē. Virt⁹ nō solū bona est ḡ etiā bonitas: bonā facies necessario posse esse. Ari. in li. de elēgendis. Si hic facē bonū id cui adest: illud aūt nō facit: qđ factū: magis est elēgēdū: vel qđ melius et principalius facit bonū: vt fidē ḡ facit aīam: illud aūt corp⁹. Nō sic dignitates et diuitie q̄ vt frequēter malos faciūt possessores suos: vel magis malos oīdunt. Boēt⁹. Collata impiobis dignitas: non mō nō efficit dignos: sed potius pdit et oīdit indignos. Eccle.xj. Si diues fueris: nō eris immunis a delicto. Seū. multus est nō corrupti diuitiaz cōtubernio. Jō virt⁹ multū appetēda ē tanq̄ ppria bonitas: Sz tanta est hodie hominū stultitia q̄ ō ppria bonitate nō curāt: etiā in oībus suis bonitatē querāt. Seū. nihil est cuiq̄ se vt suus. Aug. bona vis hīe: et bonus non vis esse? Jdē. Quid est qđ te vis malū habēre? Nihil oīno. Nō vroz: nō filū: nō seruum: nō amicū: postremo nō caligā: et tū vis hīc malā vitā. Rogo te ppone vitā tuaz eligere me. Jō. Quid te offendit vita tua qui solā vis malā: vt inter oīa bona tua: tu solus ho malus? Jō. Adeo cecitas mētis inualuit. Adeo hō interior obstrudit: vt oīa velit hīe bona p̄ter sētīz. Plus deberet hō amare bonitatē sui ḡ totū mūdū. Cū.n. hō ḡnaleat toti mūdo bonitas ei⁹ bonitati mūdi totⁱ ḡnalet. Seū. In hoc nihil ad rē ptinet ḡ a multi salutē q̄ pcioso inebriabat lecto: ḡ placido poculo bibat: sed ḡ bonus sit. Hoc aūt dz movē hoīem ad amoz ē ppriebonitatis: q̄ sicut ipse qđ bon⁹ est: melior est oīb⁹ creaturis vilibilib⁹. sic qđ malus ē: peior ē illis qz nō solū mal⁹ est malicie pene: sz etiaz malicia culpe: ipse debitor est mortis ppetue et eterne. In h deteriozo ḡditiōe est ꝓpēnbus et buffonib⁹. ¶ Nec solū virt⁹ bonitas ē hoīs: sed etiā est bonitas operū. Plus.n. valet vna elemosyna vel aliud bonū op⁹ ex bruto: vel gra p̄cedēte: q̄ mille sine gra. Si aliqs mille ānis faciat opa de gre bonoz: sine gra: non mereī regnū eternū: quod tñ mereī vnico bono ope ex gra facto. Seū. Un⁹ oties hoīz eruditoz: plus patet q̄ impiissimā etas. Qui faciūt opa de gre bonoz sine gra picturas habent bonoz opum non bona opa. Seū. Apud sapientes sunt honestae apud vulgus simulacra rerum honestaz. Opus de gre bonoz sine gra lumen esse videt: et tñ nō est vere lumē. Mat.vj. Si lumen qđ in te est tenebre sunt: ipse. t. q. erunt. Tale opus simile est ligno putrido quod hijs q̄ in tenebris sunt: lucidus videt. Tale oz⁹ videt esse aurz cum sit auricalcū. B. melius est pallēs aurz: q̄ fulgēs auricalcū. Qui hz abūdantiā talium opez est q̄si dines cū nihil hēat. Proue. xiij. Jtē op⁹ tale ē velut corp⁹ exale. Usia cui⁹ sunt opa talia est velut mulier infelix: cōcipiēs semen suos pariēs mortuos. B. Quid ē fides q̄ non opat ex dilectione: nisi cadauer exale: qđ de fide inferiori dī vez est de oībus opibus inferioribus: que sine gra fiūt. Nō sine gra est: velut arbor silueistris sterēs fructū qb⁹ pozci in'ernales pascunt: gra ḡo est velut ramus culti celesti: q̄ huic arbori insertus facit cā ferre fructū optimū: q̄ letificēt deū et ag̃elos. I u. xv. Gaudiū erit i cē. sup. r. p. pe. agente. ¶ Nec solū ē virt⁹ bonitas opez: sz etiaz rez tpaliū: bonū. n. rez tpaliū est laudabilis vlis et q̄ virtutis ē vel gre. Usi malis tpalia bona nō sūt: cū male illis vtit tur. Seū. Stulto nulla re op⁹ ē: nulla. n. re scit vti. Eccle.xij. Bona ē sba cui non est petīn i ꝓscientia. Sicut sanguis i corpore hūano: nō ē bon⁹ si sit materia infirmitatis vñ euacuā⁹ est: sic tpalia nō sūt bona hijs quibus sunt materia infirmitatis spūalis. Seū. Dicis pecuniā pdidi: eo te felicē si cū ea auaritiaz pdidisti. Sz si miser illa apud te eo tūs felicior: quo tūto malo materia subducta est. Prou.j. Usq̄quo stulti ea q̄ sibi sunt noxia cupiēt. Fu iusto

et iustis: et cū aliqs malus ē vtro. Duo illa mala sūt ergo ipse ostēdit vindicta creatoīs sui. ¶ Virtus ejus mala pene in bona ꝓuertit: iuxta ꝓbū. Eccl. viij. qui custodit ꝑceptū: nō exper quicq̄ mali. Non ē mala aduersus viro iusto: cui sit ei materia corone eterne. Et vt breuit dicat. Virt⁹ sine gra ē tonū vez bonū bominus in vita ista. Un⁹ glo. Aug. sup illud psal. signatū ē sup nos lumē tē. de lūne gre. Doc lumē est totū et vez hoīs bonus. Sine gra: nō ē hōi vere bonū: vel bonus naturevel bonū somnii. B. Si go callidus ē ingenio. Si viget arte. Si pollet itellectu. Instrumēta sunt hec vitioz q̄ virtutū. Seū. Non viuere bonū est: sed bene viuere bū aūt viuere virtut⁹ est. Tullius. Quod iustū et honestū est et cū virtute id solū bonū arbitroz. Nunqd pōt cuiq̄ malo bonū esse: nō bon⁹? Seū. docet nō esse posse cū bonū vite in spacio ei⁹ q̄ in vsu. Usus aūt recte virtut⁹ est. Sapiēs. O a q̄ extra nos sunt bona hoībus sorte ꝓuenunt: nō tō laudanē q̄ hūerit qđ ea: sz q̄ hijs bene ste sit vsus. Aug. Nō vtūt vanis vtī ad cō parandū meritū: quo in eternitate viuatur. ¶ Virt⁹ fm Phos bonū nīm ē ꝑpe cū bona fortune sint bona aliena a nobis: h bonū nulla vis a nobis excutit: iuxta ꝓbū Seū. Nō pōt auferri ab hoīe nec in vita nec in morte. Tuli⁹ oīa alia caduca sunt: virt⁹ vna ē: altissimis defixa radicib⁹. Tullius hec demū sapia est: vt oīa tua in te posita esse dicas humanosq̄ casus virtute in feriozes put. o. Seū. Non ē mum: fortuna quod fecit tuum. Boēt⁹ in libro cons. Nūq̄ tua facies esse fortuna: q̄ natura rerū a te fecit aliena. Seū. Pertuz ē: nempe adnēticū fuit. Jo. Quid stultius ē q̄ in hoīe aliena laudare: quid eo demētius qui circa se mirat ea que ad aliū ꝓtinē trāsferri possunt? Nō faciūt melioē equū aurea frena. Aug. in libro soliloquioz. Deus p quem dicimus aliena esse que aliqū nra et via: aliqū aliena esse putamus: accipe me ab illis fugientē famulū tuum: q̄ et tibi me q̄si fugiebā a te accepe runt alienū ad te mihi redeūdū ē sentio nihil aliud scio nisi flura et caduca ḡnenda esse et certa et eterna requirēda. Seū. Nō arbitra ē bonoz et malorum aliena et

bestema ꝓ vtilib⁹ hēnoē illi bonū vitā est. Abac.ij. Ue q̄ congregat nō sua: nō sua vocat tpalia. Seū. huc cogitatōes tue tendāt h cura. Hoptat oīa alia deo vota mittam⁹. vt ꝓmus sio temetipso et ex te nascētibus bonis. Jdē. Bruo possessio libera ē. Qui possidet bona tpalia in'subiectōe est alīj: vel fortune: vel ipsis diuitiaz vt eoz quos occasione diuitiaz iudicet. Seū. Incipit ee fortune subiecta: si qđ parte sui loris ḡrit. Aug. vendūt rebus nris nullum magis eoz accipim⁹ ꝓcium: q̄ nosipsos. Implicati. n. talib⁹ nō euamus nri. Seū. Alīn⁹ q̄ suus est: q̄ suos timet. ¶ Jtē virtus possessio est: hūti sufficiēs. ij. cor. xij. Sufficit tibi gra mea. Seū. Bruus mundo hoīe ꝓtenta est. Jdē sapiēs se ꝓtenus est: nō vt velit esse sine amicoz: sz vt possit. Jtē Seū. se ꝓtenus est sapiēs ad bñ vincēdū nō ad viuendū. ad h. n. reb⁹ multi sūt op⁹ est. ad illud: tñ aio sano et recto: et deliciēte somnium. Jdē. Bruus nullo egest. Et ite. summū bonū: extrinsec⁹ instrumēta nō ḡrit. ¶ Ecōtrario vanie terrene miserie indigent. Boēt⁹. O angustas hoīm sollicitudines: nō nec hīc totas plēb⁹ leges: et ad q̄libet sine ceteroz pugnate nō veniunt. Jdē vez est p multos illos indigere: qui multa possident. Dō absq̄ bruto vel gra ē regio egestatis. Augu. in li. conf. de fluxi a te ego et errauit: errauit deus me⁹ nimis a te ego et errauit: errauit deus me⁹ nimis deuius a stabilitate tua in adolescentia mea: et factus sum mihi regio egestatis.

¶ Jtē bruus bonū est et magne iocūditatis: et magne dignitat'. ¶ De iocūditate Boēt⁹. de consol. Nūq̄ sine pena sunt vitia: nunq̄ sine ꝓmio sunt bruta. Seū. Rerū honestas ꝓcul in ipsis ē: h ꝓcul ē mentis lenita. Jdē. recte factoz bruo fructus est in ipsis. Nec vllū bruis ꝓcul dignum ipsis: extra ipsos est. B. delectationes non p dim⁹ q̄s mutamus: a corpe ad aiam: a sensibus ad ꝓscientiā. Jtē greg. sup ꝓcipium Job. filij p domos quinq̄ facit: tot virtutes singule intra modū ppriū mentem pascit. Econtrario terre p singula: tot inuenies aie tormēta quot vitia. vt Augustin. ait: gaudiū bruis est velut sonus gaudij i domo ppria nascēs. Seū. Extimas me detrahere tibi multas voluptates q̄ fortuita submoueoz vulcissima spes obiecta mēta cēseo deuitāda. uno ḡra. Nolo nihil

vnq; deesse letitie: vole illā domi nascitur nisi intra seipsum sit. Jte in iudicas scitur n intra seipsum sit. Jte in iudicas esū gaudere q rident. cui⁹ os ē alacre e hilarem e ilaq; ola erectio. Eccl. xxx. Non est oblectamentū sup cordis gaudiū. Seū. Lō cuica ista q exterius splendent: e de tuo gaude. Quid est aūt h de tuo de seipso e tui optima pte. Jdez. Uiri boni gaudiū: ex bona ꝓscientia: ex conte ꝓtu sor: nutorum ex bonesti⁹ plūgeret rectus actionū: bus: ex placito vite e ꝓmuo teneor: vnā ꝓmentis vtā. Jdē: hec ḡbus delectatur vulgus: etnāc hūt ac ꝓiuncta sūvoluptatē: e quodcūq; vtcūq; est gaudiū: fundamēto caret h de quo loquor: ad qs te conor ꝓducere: solidū est: e qs plus pateat ītrorsus. Jdē. fundamētum bone mētis est: non gaudē vanis: fundamētū h ē vite: culmē ē: ad summū puenit: qui scit quo gaudeat: qui felicitatē suā in aliena ptāte non posuit. Jtē seū. Improbe volentes: non sunt soli de: non sunt hdeles: e si non nocēt: fugiūt potius aliqd bonū māūq; ꝓcipisce. Sola ⁊tus parat gaudiū ꝓpetuum: secuq; ettaz si gd obstitat nubiū: materia interuenit: q̄n terra serē nec umq; die vincū. Hec Absit vt tāta sit delectatio in vitijs: q̄ta e in ⁊tutib⁹. C De dignitate ⁊tut' die Bo etius. Non ⁊tutib⁹ ex dignitate ꝭ ex ⁊tutibus dignitati honor accessit. Jdē. ⁊tuti ꝓpria dignitas inest: ⁊tus est bitudo vl felicitas plenta vite. Bitudo ⁊tutū: de fonte celest' bitudinis: amicis dei in hac valle misie stillat: vñ. ij. cor. xij. dicit glosa Aug. In regione illa intelligibiliū bona vita in fonte suo bibit. Jdez. aligd aspgit huic hdane vite ut in tētationib⁹ hui⁹ se cuiūtemperanti: fortiter: iuste prudenterq; viuat. Tulli⁹, in quo ⁊tus ē: nihil ei deest ad bñ ac bte viuendū. Macrobius. sole ⁊tutes faciūt beatū: nullaq; alia via gsq; h bonū adipiscī. Seū. Rō recta e consūmata: felicitatē hois implent: h vnū bonū hois ē: qs q hz etiam si alijs desistit: laudand⁹ est: qs q non hz in alior copia dinat: Rōne bo recti e ꝓsūmati sac virtus. Uñ Aug. dicit in li. solilo quicquid q virtus ē rō recta vel plecta i. rationis rectitudo vel plectio. C Uirt⁹ seu gra: paradisum ḡsi facit in monte hois, eccle. xl. Gra dei sicut paradisus in būdictionibus. Assimilat cor: ⁊tui gra ē paradiso terrestri: e celesti. C Terresti. ariplicite. i. amenitate: fecūditate: securitate. C Amenitatez e fecūditatē facit: ⁊tuor: ⁊tutes: velut q̄t tuor: flumina paradisum ment' irrigāte: vñ glo. Greg. sup illud geū. j. Fluui⁹ egre diebat de loco voluptat': ad irrigādū paradisum cē q̄tuor: flumina paradisum irrigāt: q2 dū hūs q̄tuor: ⁊tutib⁹ cor: fundit: ab omni desiderioz carnaliū cūpiscentiaz tur. eccl. xl. Sup oēs aquā viriditas e ad ozā fluminis. Altitudo ꝓ facit securitatē q: sicut paradisus terrestris in alto situs est ptingens vsq; ad lunarē circulū sic dicē glo. Rabi sup illud geū. xx. Plantauerat deus p. u. sic cor: vbi gra dei ē: in alto situ est Seū. talis ē sapient' aius ḡsi mūd⁹ in per lunā: semp illinc serenus ē: qs non est alieni numeris: nec arbitrij alieni est: qs aūt dedit fortuna non eripuit. Paradiso ꝓ celestū: in q̄tuor assimilatur. Primo q est dei habitatio. Placet. n. deo habitare in aīa ⁊tutib⁹ ornata. Dicrony. nihil getius nihil ꝓtanni⁹ ea mēte dz esse: q̄ i dei habitaculum ꝓparāda est: q̄n non auro tēpla fulgētia non gēmis altaria distincta delect āt: ꝭ aīa ornata ⁊tutib⁹. Prou. viij. delicie mee: cē cū filijs hoiuz. Ber. anias hmōi celū vocat di. Nec mirū si celū h libē ter inhabitat vūs ie su: q2 non quo celos ceteros ditat tm vt hieret: ꝭ pugnauit vt aegreret: occubuit vt redimeret. Scdo in h q est locus luminis. Job. xxxviij. Nostī p quā viā spargit lux gliosa. Justitia est lux. Tertio q2 loc⁹ ē ordinati amoris: bre uis. n. e ⁊ta diffinitio ⁊tut' est: ordo amoris: vt ait Aug. in ij. de ciuitate dei. Quarto q2 loc⁹ est gaudij. Jē. j. Pouā de ⁊tum ei⁹ delicias: e solitudinē eius: q̄si ortū dñi: cor: hois añq; sit ibi gra dei est velut desertum: ꝭ p gram sit q̄si ozt⁹ dñi. Jta q̄tuor in paradiso celesti inueniūt. Est. n. dei habitatio locus luminis: e ordinati amoris e gaudij. C Contraria bo q̄tuor: p̄dictis cor: petōis factū: q̄si infernū. Luz sue bitatio ⁊monū. Et hēat tenebr: as ignorātie e culpe: e ignē ꝓnc ꝓcupiscentie. Et ⁊mē remordēt' plēte: h. n. q̄tuor sūt i iferno. Ue ill' q mīstis labor⁹ e expēsis sibi faciūt iternū. Ue illis q poti⁹ eligūt hitare in inferno q̄ in paradiso. Ubi ra insania talium q̄ interni ꝓoccupant: q̄s timeret se nimio tarde peruenturos ad cum-

C De gaudio virtutis e mundano.

T notādū q̄ gaudiū virtut' q̄dru
e pliciter ꝓcedit respectu gaudij mūdani. C Primo in ⁊nitate. hō carnalis non semp ledet ad mālz corporale. Sz hōi virtut' secura mens est: q̄si iuge puuiū. Prou. xv. Job. xx. Gaudiuz hypocrite ad instar pmti. hypocrita est mūdus exterius deauratus. Aug. in li. ꝓl. Si gd arrisisset ꝓsperū: te debat ap̄hēdere: q2 pene pulq; teneret: anolabat. Gaudiū mūdanū venit de foris: e facile impedit: e discontinuat. Seū. vitā ⁊tut' luci cō dit' e discontinuat. Seū. vitā ⁊tut' luci cōparat: vitā bo mūdanā tulgor. di. Magna existimas cē que relictur⁹ es: e non p̄ posuisti illā securitatē: ad quā itur⁹ es: retinet te hui⁹ vite fulgor: a q̄ transiturus es: tanq̄ in sordida e obscura casur⁹. Errat. Ex hac vita ad illā ascendit. Qō interest inter splēdorē e lucē cū h cōcta originem hēat atq; sua: tille niteat ex alieno: h interest inter hāc vitā e illā: h fulgore veniēte extrinsecus ꝓcussa est: statim crassam faciet illi vmbrā qcqd obstiterit. Illa suo lucet illustris est: fulgor ē luis repercussio. C Secūdo in puritate: dulcedo. n. felicitat' huane multis amaritudinib⁹ respsa est: iuxta verbum Boetij. Nō. n. carnal. Unā amaritudinē hz ex dilatōe delitiaz q̄o vehemēter appetit. Aliā ex defectu q̄ inuenit in vsu eaz: vbicūq; n. caro q̄rit refectionē: inuenit defectionē iuxta ⁊bum Aug. Excessuz ēt in sumēdo delectabilia segtur duplex amaritudo. i. remorsio ꝓscie: e grauamē nature. Seū. voluptas quo auidē hausta ē: citius in ⁊trariuz recedit. eccle. xxxi. Amaritudo aie vinū multū potatū. Gaudiū bo virtutis purū est: non respsuz tot amaritudinib⁹. Aug. in li. ꝓl. Tu sempaderas mificos: duter fluens: e amaritissimis aspgens offensionib⁹ oēs illicitas iocūditates meas: vt ita q̄rere sine offensione iocūdari: e vbi hoc possem: non inuenirē qcq̄ ꝓter te dūe. C Tertio in dignitate: gaudiū. n. virtutis est de bijs de q⁹ dignū ē gaudere: vñ sup illud gal. v. Fruc. spūs est caritas gaudiū. dicit glo. j. Elatio animi de bijs q̄ digna sunt gaudij. Gaudiū mūdi de idigno ē. Seū. In voluptate nihil est magnificū: nihilq; naturā deo primū decet: mēbroz vilū ac turpiū ministerio venienz: exitu seda. Prou. iij. Stultoz exultatio: ignominia. Ibidē. xv. Solitūa est gaudium stulto. Et dño gaudēs seruabit flens an: ficognouisse: e m. Lu. xix. Inmicos eccitate cū esse illi⁹ gaudij. Prou. ij. Qui letant cū malefecerint: e ex. in. x. pef. Aug. Quid ē felī gaudiū: breuiter vico: seculi lentare impunita negtia. i. luxuriari. in spectaculis nugari. ebriositate insurgitari. turpitudine terere: e nihil mali pati. Hoc gaudiū deteri⁹ est dolor: prius est ei gaudere de iniquitatē q̄ dolere de corruptōe. vt ait Aug. corruptōe. C Quarto in salubritate gaudiū ⁊tut' salubre est facies cōtemptu gaudia vana. Eccle. j. Ubi multa ē sapia: multa ē indignatio. vbi. n. sapor: ⁊tutū sentit: iocūditas carnalis despicitur: q2 gustato spū: desipit ois caro iuxta ⁊bum Aug. Jtē facit triumphare: de dyabolo victa. n. rō vincēdi inimicum ē letitia spūalis vt ait Anton⁹. Ec. xxx. Jocūditas cor: dis: ē vita hois. e thesaurus sine defectōe sanctitat'. Qui gaudiū sentit in vita bona ꝓfecerare pōt in ea. Ecōtrario. In meroze animi deiciūt spūs. Prou. xv. dejciet inq̄ ab altitudie ⁊tutū. Gaudiū bo mūdi nocū ē: nec mirū cū sit a deo maledictū. Lu. vj. Ue vob diuitib⁹ q̄ hētis cōsolationē viam cē. Quis audet at gustare cibū ab aliquo ictō maledictū: q̄to mīus maledictū a deo? Gaudiū illud hoiem ifatuat. vt p̄z in Salomōe qui nō phibuit cor: suum quin omni voluptate frueret. Eccle. ij. Et infatuat⁹ ē. iij. Re. xj. Job. xxviij. Sapia nō inuenit in terra suauiter viuētiū. h gaudiū in dolore ⁊tutur. Prou. xiij. extrema gaudij luctus occupat. C Et neta q. viij. sunt que facere videtur ad gaudiū ei⁹ in quo ⁊tus est. Primo ꝓscientie puritas. Aliuo. n. q̄si⁹ potuo gesciī recto ꝓscie q̄ ē mūdus q̄ q̄ simūdus naturali⁹ abhorrēs immūdicias vñ sup illud Gal. v. Fruc⁹ spūs est caritas. gaudiū dic glo. j. puritas ai. C Secdo sanitas viriū aie q̄ gra facē. Alia sanata maiorē getē hz. Prou. xvj. Dulcedo aie sanitas ossiū. i. viriū. Crisō Gra ē sanitas b mētium. Tertio libertas. peccate: ligat⁹ ē añ aducēti⁹ gre future peti: vt nō possit facere qd vult sup: or dei: contra illud Prou. Inigrates sue capiūt impiū: e funibus pcōr suoz vnusq̄sq; cōstringitur. Aug. in li. cōi. Suspirabē ligat⁹ nō ferro

alienos sed mea terrea voluntate velle meū
tenebat intimius & me mihi cathenā fece
rat & cōstruxerat me qppe ex voluntate p
uersā facta est libidose vū fuit libidinosa
ta & ꝓsuetudo. Et vū ꝓsuetudini nō resi
stit: facta & necessitas. Ofa vo spūs sti ad
uersꝰ libertatem in hoīe facit. ij. cor. iij.
Vbi spūs dñi ibi libertas. Quarto ges a
humilitatis cogitationū cruciatu. Et lor
dinatas affectionū. Et a cruciatu timos cō
sciēe. Ab illis. n. gra cor liberat. Oēs qui
illicita appetūt: vel g in ḡ mūdo aliqd vi
deri volunt: depellat cogitationū tumul
tus corde ꝓmunit vt ait Greg. Sciēti
vo q nihil hui⁹ mūdi appetūt: multis pa
ssidubis in corde tumultibus opprimunt
vt idē vicit. Itē mali cruciant in corde in
ordinat' affectionib⁹. Aug. in li. de ciu. Iusti
tie deus & sic & vt pena sibi sit inordinat⁹
animꝰ. Alij cupiditate cruciant: ḡ sitis insatiabilis honoꝝ & opulē
tie: & cruciatus
nō cessat: nisi dei gra fame & sitim ḡmōt
sedet. Sess. Si via aliqué in ꝓpensa volu
ptate & cēnō voluptib⁹ adjacēdū & ḡ cu
piditatib⁹ detrahēdū. Aug. Qm libertꝰ &
summo paradisi cui⁹ gusta vna maior & ḡ
oceanꝰ restat vt in eo sitis mūdi hui⁹ extī
guat. Alij aūt timore cruciantur. Iudeꝰ ca
put tremulū sicut carym. Job. xv. Deus⁹
ter. semp in au. ei⁹ suspicatur. Alij crucian
tur multa amittēdo q̄d alij lucrant⁹.
Alij cruciatur ira. Vnā a terrēo & gra cessa
re facit: vel alius gelat & occidat & . Item
petōe & timo & ire cruciat. Jere. ij. Scito
& vide q malū & amarū & reliqsse te. d.
d. t. An tale bonū & de⁹: vt nemo in cū dese
rēti bi fit. & est pma vindicta qui sumit de
de petōe nō ipōe dedeꝰ culpe & cōsine de
cone vindicte. Sess. Scelera cū ḡ nō sint
de prohibēda cū sceriꝰ cōsilio & nō ni cum
ipso abig. Poeta pma & est vinc: q se vi
dice nemo nocēs absoluit. Cū gra hōc &
mē cessare facit alius gelat: sicut aligo me
lius gelat in lecto sinat: & spūs plene.
Cāt. j. Lecul⁹ ꝑ flores lecul⁹ mꝰ cōsile
de ꝓsienta pōt dici q̄d erat ꝓpe gene de
vtere: vnde igit sit ꝓpemale refugiū est
aut penne tormēti. Contra quem cursa bruto
cū natura ibi. n. nocet natura cū sentiente
bruta. D. Cruciatꝰ a & cordis dilectio.
Prou. xij. Luxurians lenificat luxuriā
& cultor gra & ḡ natura ꝓhibita ḡhibet. Sex
to. Jocūditas boni operis ꝑ. In custodie
dis illis retributio multa gl. nō nisi ꝑ eis &
futuro reddet ꝓmūtis: & hi eoꝝ custodia
ma gnū est gaudiū. Luius gaudij rō pōt
esse: q opus bonis & in meditatione. sua bo
ni mediꝰ delectat & & extremis gratulat: vt
visus delectat in viridi colore q medius
& inter albū & nigrū. Sicut mulier natura
liter gaudet cū pepet filiū si ēt pepessꝰ bestiā
vel aliud gra sibi nam doleret: sic anīa
gaudet qñ bonū opꝰ facit: tamē fructum
sibi cōpetentē & gratulat de malo operātis
& de tem gra sibi nam. Jo. xvi. mulier cum
parit & ꝓ gaudiū dicit bruteo. Isa. xxv.
Pane nrm comedem⁹ & vestimēt⁹ nris
operimur in operib⁹. n. eaꝝ qdā spūalito re
fecto & Septio discretū regimē corporis
ḡ quos bonos & nō hūt tot molestias ex
pte corpis q & dum⁹ vsuū qz corpꝰ discre
te regit. Ec. xxv. Beatꝰ q habitat cū mulie
re sensata mulier sensata & caro disciplina
ta. Sess. pōt nra prudēcia lōgiorē plō
gare hanc corpusculo morā: si voluptates
ḡbus m. not po put poterim⁹ regere & co
hercere. Octauo q boni voluntatē sua cōfor
mat voluntati diuine. & voluntas dei ip
leturita voluntas eoꝝ. Aug. Jugū xpi su
aue & onꝰ eius leue: q hanc ingo sibi
cetera & cetera ei obiecta sunt & nihil ei re
pugnat. Nō hēt mali pacē q a bo resistūt
Job. xx. Quis resistit ei & pace habuit? sci.
vir bonꝰ q̄d ei accidet: equo animo sustinebit. Scit. n. & accidisse ex lege diuina ex &
ymmisa prodiit. Vita bonis in principio hꝰ
aligā difficultat⁹: q̄ cōsueta est. Je. ansua
ere & aspera secat nob via bruto iōga cō
suetudo precidit. dulce est lumē & delecta
bile oculis videre sole. Eccle. xj. Et & lux
solis pertitat oculos tenebras affectione sic
via bruti i principio est molestā: post so
lida erit gra & affluentie. Ber. Facilimū effectu delectabile. adiuncto dei amo
re primo ḡ nā natura & vnere & similitu
dine. nos genitores & & similia ḡ nam natura
libus nature arridet. Tuꝰ. Optima forma
vnēdi eligenda & q̄ secūdā & reddet ob
secta. Jo. Glo. sup illud. Mat. xj. Jugum
meū. Leue. Angusta est via & ducit ad vitā
q nō nisi angusto animo ingredi. possit. Ho
ti ꝓpositi & stabilis delectōe vnicedie dilatatur. Prou. xvj. Duca te ꝓ semitas equi
tatis quas cū ingressus fueris: nō arctabuntur

6

gressus tui. Sess. Initiū & fidei ad bruteo ar
duum est: q̄ & primū imbecille mentꝰ: &
egre & bitrepta formidare. Itaq; cogenda
est vt capiat deinde nō est acerba medici
na: primꝰ. n. delectat dū sanat. Aliop reme
dioꝝ: post sanitatē voluptas est: philoso
phia pariter & salutaris & dulcis est.
¶ De commendatione virtutis facta cō
paratione ad bona futura.

Ompatide ad futura bona cōmen
dabilis & bruteo multiplici. ¶ Pri
mo q̄ signū est quo distinguunt re
cipiēdi ad gliam eternā a nō recipiendis.
Eph. iij. Nolite contristare spūm. in quo
signati estis &c. Apoc. iij. Ecce & dedi hostiū
apertum coram te q̄ nemo pōt claudere quia
modicā hās bruteam. i. humilē bruteam.
¶ De defectu hui⁹ signi eḡquūtur dā
nati in eternō. Sap. v. Uirtut' iquūt nul
lam q̄dem signū valuim⁹ ostendere. ¶ Itē
bruteo pignus est arra hereditatis eterne.
Eph. j. Signati estis spū promissionis sctō q̄
est pignus hereditat' nre. Quidā tū codi
cem meū hūt arram. Glo. inter est inter ar
ram & pignus: & pignus q̄ dat solūmō eo
ꝓ quo pōnit assūtur. Arra vo & cū de
ipso percipiatur aliqd eo nō est alterius
dignitatis complenda. Uirt⁹ vel gra est arra
beatitudinis q̄: & dat ichoatiue & est. ij. Cor. j.
Signauit nos & dedit pignꝰ spūs in cordibus nris. ¶ Item vinctio est ad regnum:
nō ad regnū ꝓsicie sed ad regnū glorie.
Serua vinctionē tuā & eo de regno. j. Jo.
ij. Et vos vinctionem quā accepistis ab eo
maneat in vobis. Hec vinctionē facit de⁹
ipse. ij. Cor. j. Qui vngit nos deus & ch̄c so
lum vinctio & ad regnū futuꝝ imo & ipsaꝝ
viri sti vtq̄ ducūt regni in presenti. Luc.
xvij. Regnū dei intra nos est. Ro. xiiij. Re
gnū dei nō est esca & potus: sed iustitia &
pax & gaudiū in spū scō. Nō solū regnuꝝ
dei dicitur esse in cordibus scōꝝ: q̄ deus in
eis regnat cui⁹ imperio omnes obediūt: sed
etiā q̄ ipsi quodā mō regnāt ad dei simili
tudinē. Ola. n. & ꝓspera & aduersa fruuntur
eis & cooperāntur in bonū. Sess. Si via
ola tibi subiacere subdice te rōni. Ideo via
hec honorē magnū impōit habo tibi. Im
perat tibi. B. nō potēt omnes hui⁹ seculi
fratres ipsi possidere: sola celestia: q̄ audi
unt ipm dicentē. Bti pauperes &c. possi
dent & terrena. Fidēs hōi totus mundus
dominat⁹ est: plane terras q̄ tas ꝓspera &
aduersa opinio ipsumq; eque oia ferunt & co
operantur ei in bonū. Sap. xvij. Ola mne
transfigurata olim nutrici gratie deser
niebāt. ¶ Item bruteo vel gra preciū est re
gni celestis. Ro. vj. Ofa dei vita eterna.
Macrobius quāq; sapientibus scientia ipsa
facto egregiꝰ amplissimū bruteo est ꝓ
mū & illa diuina bruteo habitatoꝝ & dam ꝓ
mioꝝ gra desiderat. Uirtus est primū & ꝓ
domodo ipsius dei. Aug. in li. de ciuitate
dei premiū bruteo erit ipe q̄ bruteꝝ dedit.
¶ Dōmēdatio bruteo' auctē saluator'. ij.
Uinto ꝓmendabilis est bruteo auctē
saluatoreq; bruteꝝ monet & ere cū
bona & ꝓsalut reintegre. Mat.
vj. Primū & brute regnū dei & iustitiā eius &c.
Mat. xix. Si vis ꝑfectus esse vade & vende
oia que hēs & da pauperib⁹ &c. Aug. Cū
ea que deus laudat & petitur ab illo peti
tis secure petite. Illa. n. deo ꝓpinq; ꝓcūrā
tur. Qui aūt petit' temporalia cū mō petitis
& cū timore illa petitur: vt si profint dei si
ent obesse nō vel. Quid. n. obsit vel prosit
meditus nemo nō ex⁹. Rimatores vi
tiis ipsa beatos predicat. Cū oēs ꝓtectores temporaliū beatos dicat. Mat. v. Bti
pauperes spū &c. Et ideo. Bti q̄ esurūt
& sitiūt iustitiā: q̄m ipsi saturi. ¶ Cum ipse
pauperum⁹ esse voluerit ḡtus ad bona tē
poralia: tū quātū ad bruteo diuissim⁹ vo
luit esse vsi. Jo. Relert se vidisse cū plenū
gre. Jo. j. Et & eod. 3 de plenitudine ei⁹ nos
oēs accepim⁹. Promiserat deus diuersos
oēs in mūdo ad diuisa bruteo cūdos tū
venit ipse & ꝓpria plena eos docere & per
experientia addūcere. Gre. in moralib⁹. Ad
offendam innocēta venit Abel. Ad doce
dam mūdiciam venit Enoc. Ad infirmā
dam ḡgenitatē spei & opis venit Noe
Ad manifestā dam obedientia venit abra
am. Ad vemētā dam ꝓgenie vite castimo
nia venit ysaac. Ad instruā dam labo
ris tollerā dam venit iacob. Ad reprehen
dendā pro malo bone retributōis gra am
venit ioseph. Ad offendi mā suetudinē
venit Moyses. Ad insinuandā ꝓtra adu
sa fidei venit iosue. Ad insinuā dam iter
sa fidei venit iosue. Ad insinuā dam iter
flagella pan⁹ tū venit ieb. Ofm malne
tudis & humilitatis libi scribit saluator.
Mat. xj. Discite ḡ me. q̄. m. & h. c.
Et eisdem xpo docet psalmista eccles &

Arra
Pignus

Greg

quid prudentes. Lu.xvi. Sobrietatem attendite vobis ne forte grauent corda vra in crapula & ebrietate. Jo.xiij. Caritatem & fraternitatē habete. Abstinēte ab omni specie mali. 1.Thessa. Cetera virtutes silr decet hic pa tebut cū de singulis virtutib⁹ tractabit. Addi scere enī conuenit p experientiā. Vñ Luc. ostēdit cū placuisse sapiētia & cunctis & gratia apud deū & homines. Lu.ij. & hebre.v. Cuz esset filius dei ex hoc q passus ē didicit obedientiam: nō pauca efficax ē exemplū virtutis xpi. Aug. exemplo virtutū xpi nra vita curatur vt id qd ostēdit esse faciendū ni solū sine murmure ih̄ēt cū delectatōe faciam⁹

¶ De multiplici effectu virtutis. xij.

EXto ꝓmendabilis ē virtus a multiplici suo effectu. ¶ Un⁹ effect⁹ eius ē q a malis defendit: vñ quidam dixit virtutem dici eo q muniat possessorem suū. Ideo dñs exponē nolmt post passionem suam discipulos periculis anteq̄s virtute muniti ēēnt. Lu.xxiij. Sedete in ciuitate quousq̄s induamini virtute exalto. Deū nullus ꝑa fortunā inexpugnabilis murus ē int⁹ istruamur si possilla tuta est pulueri hō pōt capi nō pōt. Tulli. Mors terribilis est hijs quibus cū vita oia extinguūtur. Sapient⁹ animus virtutibus oīb⁹ vt munitib⁹ septus est. ¶ Jtē virtus etiā bona temporalia discrete disponit. vñ Aug. deus oīdit in opulentissimo & ꝑclaro ipio romanoꝝ ītum valerent ciuiles & sine vera religione virtutes. Ut intelligeret hac addita: hoies fieri cines alterius ciuitat⁹ cuius rex virtus cuius lex caritas cui⁹ mod⁹ eternitas. Unicū vitiū vt superbia vel trauersū odiū occasio ē quādoq̄ destructiōis vni⁹ regni. Econtrario virtus vna occasio ē cōseruationis. ¶ Jtē virtus felicē ꝓmutationes facit in alia: tabulā. n. querit in templuz. Desertū in celū: habitationē demonū in dei habitaculū. Isa.xxxv. In cubilib⁹ in quib⁹ prius habitabant draconcs oriet viror calami & tilet & erit ibi semita & via sctā vocabitur. Hoc fit cū alia virtutibus ornatur in amenū dei habitaculū que ꝑus erat habitaculū demonū. Lōcupiscētia pcōris bestialiter viuēt⁹: q̄si tabulā ē. Ber. puto fumēta dicerēt filiog suos esse. Ecce adā quasi vnus ex nobis fact⁹ est. Aug. dñe merito dedignaris habitare corda infidelium i stomacem corruptibilis: domos luteas cloacam immūditie. Lōcupiscētia enī peccatosa q̄s deserūerit. Joel.iij. quasi ortus voluptatis coram eo & post eū solitudo desert⁹. ¶ Jtē virtus sine gra aiam abhominabiles peccō adeo decori efficit q eī decorez rex glie concupiscit. Pō. Concupiscet rex decorē tuū. ¶ Jtē concupiscet rex decorē tuū. ¶ Gra detestatione dyabolica expellit: & decorē diuinū introducit. Decorē aie hūana gram sol & luna mirant⁹ q decorē illoz de core illius vincit. Ne illius q de hoc decore nō curāt cū tū in oibus suis decorē q̄rant. Aug. cū inigo oia sunt pulchra & ipa sunt turpes. Dioge. cū illi domū suam hō turpis forme ostenderet oibus in ea lectis lapidibus & auro nitentib⁹ in facie dñi expuit. Dixitq̄ aliud vitius in domo illa nō reperisse. Simile huic accidit in peccatore decorē ꝑpaū negligente & in alijs pulchritudinē exigente. ¶ Item virtus vel gratia lux ē. eū in quo ē nō sine periculo se errare. Jo.ij. vncio ei⁹ docet nos de oibus sine hac luce hō in piculo ē in mundo tslo. Isaie.ix. habitantib⁹ i regione vmbre mortis lux orta ē eis. Sine hac luce nō hēt hō verā letitiā. Tob.v. q̄le gaudiū mihi erit q in tenebris sedeo & lumē celi non video. ¶ Jtē virtus hoiem ꝑciosiuz facit. Prouer. xvj. preciosi ꝑdis vir eruditꝰ. Sicut ꝑdētia hoiem reddit preciosiuz: sic & temperantia. Eccle.xxvj. ois ponderatio nō est digna ꝑtinctis aie. Idez intelligendū est de ceteris virtutibus. ¶ Uñ virtus filio est virtuti que dicitur in lapidibus ꝑciosis que vnū modicū lapidē prevalere facit multi magnis lapidib⁹ communib⁹. Sic vnus homo virtuosus hūis videt prevalere multis hoibus virtute nō hūitibus. Eccle.xvj. melior ēvn⁹ timens deū q mille filij impij. Ex hoc perpēdi potest salutas hoiuz gnū & siderāt melioratōes rep suaꝝ de suis meliorationē nō curantes: nolēte laborare vt virtutes habeāt: que a deo meliorarēt eos ad ostendā preciositatē hoiuz i quibus virtus est: designati sunt viri virtuosi. s. xij. pōrarche vel. xij. apli. in. xij. lapidib⁹ ꝑciosis q fuerūt in rationali. Exo.xxix. & in. xij. lapidibus preciosis qui erāt in fundamento spūali ierusalē. Apoc.xxj. ¶ Jtē virtus mira efficit de mirabilib⁹ eius effectib⁹: patebit cū de singulis virtutib⁹ agetur. Sz quātū ad ꝑsentem ipsa operat mira in celo in terra in inferno & in corde humano. In celoq̄ regno celoꝝ vnus fuit: vñ⁹ q per peccatū illud sibi clausērit: illud aperit. In mūdo q hoiem ne in mari hui⁹ mūdi mergatur custodit. Deū. j. Spiritus dñi ferebat sup aquas. Isa.xxxij. Cū trāsieris per aquas tecū ero & flumina nō obruēt te. Ab igne etiā tribulatiōis defende. Isa.xl. Cū ambulaueris in igne non ardebis: ipsa ē vox coꝝ q fidem hūt trinitatis i fornace babilonica custodiēs. Dan. iij. In inferno: q̄ ignē infernalē quātum ad illū in q̄ ē extinguit: vt nihil possit ignis de ho humano q̄ plus potest vna gutta gre ad extinguēdum ibi ignē ꝑpetuū. Et totus mūdus. Plus etiā valet ad repletionē cordis humani q̄ oēs diuitie mūdi. Una gutta gre Pharaonē infernalē cum exercitu vitioꝝ submergit in amaritudine ꝑtritionis q̄si i mari rubro. Nec sola cor humanū replere pōt. Act.ij. Repleti sunt oēs spū sctō. Jo.iij. Qui bibēt ex aq̄ quaz ego dabo ei non sitiet in eternū. Sine gra aia est sicut terra sine aqua: que in puluerem euanescit. Pō. Non sic impij nō sic ēē. Aia sine gra sicut terra maledicta spinas & tribulos germinās. Deū.iij. Homo sine gra ē velut inermis in medio inimicoꝝ positus: qui vndiq̄ sagittat nocēt. n. ei & ꝑspa & aduersa. Dreū.xij. Tetendit arcū suū & posuit me q̄si signū ad sagittam. ¶ Jtē gra vel virtus spūalis ē: homo sine gra ē velut homo mortuus. Eccle.ix. Melior ē canis viuus leone mortuo. Glo. Lanis viuus pauper iustus: leo mortuus potēs iniquus. Homo sine gra q̄si mihil reputatur. Isa.x. Oēs gētes q̄si nō sunt sic sūt coram eo. Gentes sunt gentiliter viuentes. Pō. ad nihilum deductus ē in ꝑspectu eius malignus ēē. Isa.xlj. oēs gentes q̄si pugnāt aduersus te erūt quasi non sunt. Esse laudabile: & q̄s alicui⁹ valoris ē esse gre ē. Pri. cor. xv. gra dei sum id q̄s sum. Ipsa potentia recipiēdi gram videt ꝑualere toti mūdo cui⁹ signū ē q̄ dānatis potius videt expedire eē in statu in quo gram possent recipere q̄s totū mūdum hic. Homo sine gra vel virtute ē velut arbor arida incēdio infernali apta. Lu.xxiij. Si i viridi ligno hoc fa. in arido q̄d fiet? Eccle.vj. Non te extollas in cogitatiōe aie tue velut taurus ne forte euellat virtus tua per silentium. Et subdit. Et reliquarum vecium lignū aridum in heremo. Figura hois absq̄ gra est hic⁹ maledicta a dño: & arefacta. Deu.xxi. Ut data gre munū eēt amāda. Luz. n. ratiōis sit vita. Nature gre & gre sit vita. Vita nature valor: ē sūm hēt ex vita gre. Sēm non vere bonū ē: q̄s bñ viuere. Vita nature vinūt & demones & alie dānate quibus bonus esset non ēē. Vita bo glie acquirit p vitas gre. Filius de vita gratie morte sua voluit restaurare & ad sustentādam ēē palmo doctrine vel exēplo: sere. xxxiij. anno voluit i miseria hui⁹ mūdi manere. ¶ Item virtus vel gratia hoiem sup se leuat. Dreū. xij. leuauit se sup se. Sēm. O q̄ cōtempta res ē homo nisi supra humana surrexerit. Item virtus nō solū grata ē deo: immo ap ꝑta gratia hoiem facit⁹ gratū deo & opera ei⁹. Sine ea nullus deo gratus ē. Luz ca nullus potest esse q̄s non sit deo gratus. Unica gutta gratie sūi i dyabolo ēet ipsuz deo gratū faceret. Oēs i quibus gratia non est filij sunt ire. Gratis ē deo vnicū opus a gratia factū q̄ infinita absq̄ gra. Et hoc ꝑpēdi potest sanitas eoꝝ q⁹ gratia gratia non ē q vel mala sua vel bona ꝑtempubli non ēq vel mala sua vel bona ꝑtempubli a ei ꝑponūt. Sēm. Adeo gratiosa ē virtus vt usitā sit malis ꝑbare meliora. Sēm. in ep̄lis errare mihi visus ē q dixit. Gratior est pulchro veniēs ex corpore virtus. Non enīz vllo honestamēto eget ipsa: magnus sui decus est & corpus suum conserat.

¶ Incipit secūda pars huius operis. s. de trib⁹ virtutib⁹ theologicis in comuni.

Dictum est de virtute in communi. Nūc dicendū ē de speciebus virtutū. ¶ Et primo de theologicis. s. fide: spe & caritate. De quib⁹. Prime cor. xiij. Nunc manēt Fides Spes Caritas. Hūs scientia & prophetia militat. vt dicit ibi Glo. Aug. Et in libro de trinitate dicit. Augustin⁹ q̄ propter ista tria in aio edificanda omnū diuinoꝝ librorū machinamenta ꝑsurgūt. Ideo de bo primo dicēt de theologicis q̄ de ceteris. Quia theologice ordinant aiam ad finem supremum. Cetere bo circa ea que sunt ad finē illum. In ordine bo operātis primo ē finis hijs q̄ sūt ad finem. Secūdum. n. naturā fines sumūtur ea que sūt ad finem. Causa finalis causa causarū

quit prudentes. Ad.xxi. Sobrietatem attendite vobis ne forte grauent corda vra in crapula & ebrietate. Jo.xvij. Caritatem & hūilitatē in abitūde pdū eiusdem.xv. charitatē. Ceteras vtutes silr decet sic patebur cū vnguls vtutib⁹ tractabit. Addit scere etiā casvolunt p experientiā. Usū Luc. ostdit cū pfecisse sapiētia & etate & gratia apud deū & hoies. Ad.ij.c hebdel.v. Luz esset filius dei ex hys q passus & didicit obedientiam: nō pz efficax ē exemplū vtutis xpi. Aug. exemplo vtutū xpi nra vita curatur vt id qs odit esse faciendū si solū fuse murmure ih ēt cū delectatōe faciam⁹

¶ De multiplici effectu virtutis. xij.

Exto ymen dabilis ē vtus a multiplicatiuo effectu. ¶ Un⁹ effect⁹ ei⁹ ē q a malis defendit: vñ qdam dixit vtutem dici eo q munitā possessorem suā. Ideo dūs exponē nolnt post passionem suam discipulos periculis antecē vtute muniti ēēnt. Lu.xxiij. Sedete in ciuitate quousq indnamini vtute exalto. Sen. nullius extra fortunā inexpugnabilis murus ē int⁹ istruamur si ps illa tuta est pulsari hō pōt: capi nō pōt. Tulli. Mors terribilis est hijs qbus cū vita oia extinguūtur. Sapient⁹ alius vtutibus olīb⁹ munitib⁹ septus est. ¶ Itē vtus etiā bona tempalia discrete disponit. vñ Aug. deus ostdit in opulentissimo & pclaro ipio romanoꝝ tum valerent ciuiles & sine vera religione vtutes. Ut intelligeret hac addita: hoies fieri ciues alterius ciuitat⁹ cuius rex vitas cuius lex caritas cui⁹ mod⁹ eternitas. Unicū vitiūt superbia vel trauersū occasio ē quādoq destructiōis vni⁹ regni. Econtrario vtus vna occasio ē cōseruatiōis. ¶ Itē vtus felicē ymutationez facit in aia: fabulū. n. querit in templuz. Desertū in celū: hitationē demonū in deū hitaculū. Isa.xxxv. In cubilib⁹ in quib⁹ prius hitabant draconeꝰ oriet viror: calami & tūci & erit ibi semita & via sctā vocabitur. Hoc fit cū aia vtutibus ornatur in amenū dei habitaculū que prius erat habitaculū demonū. Lōsciētia petōris bestialiter viuēt⁹: cū ē tabulā ē. Ber. puto iumētā dicerēt si log fas esset. Ecce adā quasi vnus ex nobis fact⁹ est. Aug. dūe merito dedignaris habitare corda, īmūdicium i fornacem corruptiōis: domos iuteas cleacam inmundicie. Lōsciētia etiā peccatoris cū deserūcit. Joel.ij. quasi ornus voluptatis cor ā eo & post eū solitudo deserti. ¶ Jhesus vtus sine gra aiam abhominabilez petō adeo decorā efficit q ei⁹ decorez rer glie cupiēt⁹, Pō. Corrupti sunt & abhomi. &c. Itē concupiscet rex decorē tuū. ¶ Gra delormitate dyabolicā expellit: & decorē diuinū introducit. Decorē aie hūtis gram sol & luna mirant: q⁹ decor illoꝝ decore illius vincit. Ue illis q de hoc decore nō curāt cū tū in oblus suis decorē q̄rant. Aug. cū iniqa oia sint pulchra & ipi sunt turpes. Dioge. cū illi domū suam hō turpis forme oūderet oibus in ea lec⁹ lapidibus & auro nitēt⁹ in facie dūs exput. Dicitq aliud vitium in domo illa nō respexisse. Simile huic accidit in peccatore decorē ppaū negligente & in alijs pulchritudine exgrente. ¶ Item vtus vel gratia lux ē. eū in quo ē nō sine periculo se errare. Jo.ij. vnctio ei⁹ docet nos de oibus sine hac luce hō in piculo ē in mundo isto. Isate.ix. hitantib⁹ i regione vmbre mortis lux orta ē eis. Sine hac luce nō hēt hō verā letitiā. Tob.v. Ale gaudiū mihi erit q in tenebris sedeo & lumē celi non video. ¶ Itē vtus hoiem pciosiz facit. Prouer. xvj. preciosi ipūs vir erudit⁹. Sicut pfectia hoiem reddit preciosiz: sic & temperantia. Eccle.xxvj. oīs ponderatio nō est digna ptinētis aie. Idez intelligendū est de ceteris vtutibus. ¶ Uñ vtus filis est vtuti que dicit esse in lapidibus pciosis que vnū modicū lapidē prevalere facit multi magnis lapidib⁹ communib⁹. Sic vnus homo vtuez hūs videt prevalere multis hoibus vtutē nō hūtibus. Eccle.xvj. melior ē vn⁹ timens deū q̄ mille filij ipij. Ex hoc perpēdi potest fatuitas hoiuz qui ō fideret meliorationez rez suaꝝ de fui melioratione nō curantes: nolētes laborare vt vtutes habeāt: que a deo meliorarēt eos ad oūendā preciositatē hoiuz i qbus vtus est: designati sunt viri vtut⁹. s. xij. pncipes vel. xij. apli. in. xij. lapidib⁹ pciosis q fuerūt in rationali. Exo. xxix. c in. xij. lapidibus preciosis qui erāt in fundamento spūalis ierusalē. Apoc. xxj. ¶ Itē vtus mira efficit de mirabilib⁹ eius effectib⁹: patebit cū de singulis vtutib⁹ agetur. Sz quātū ad pximū ipsa operat mira in celo in terra in inferno & in corde humano. In celo: q⁹ regno celoꝝ vim facit: ouū illius q per peccatū illud sibi clausera: illud aperit. In mūdo q⁹ hoiem ne in mari hūtius mūdi mergatur custodit. Sen. i. Spiritus dūs ferebat sup aquas. Isa. xliij. Cū trāseris per aquas tecū ero & flumina nō ōbruēt te. Ab igne etiā tribulatiōis defende. Isa. xl. Cū ambulaueris in igne non ōbureris: ipsa ē vos eos q fidem hūt trinitat⁹ i fornace babilonica custodiēs. Dan. iij. In inferno: q⁹ igne internalē quātum ad illā in q̄ ē extinguit: vt nihil possit ignis ille in eum in quo gra vel vtus ē. In corde hoīs humani q⁹ plus potest vna gutta gre ad extinguēdum ibi ignē cupiscētie q̄ totus mūdus. Plus etiā valet ad repletionē cordis humani q̄ oēs diuitie mūdi. Una gutta gre Pharaonē infernalē cuz exercitu vitioꝝ submergit in amaritudine ptritionis q̄si i mari rubro. Nec sola cor humanū replere pōt. Act.ij. Repleti sunt oēs spū sctō. Jo.iij. Qui bibēt ex aq̄ quaz ego dabo ei non sitiet in eternū. Sine gra aia est sicut terra sine aqua: que in pulueren evanescit. Pō. Non sic impij nō sic ēē. Aia sine gra sicut terra maledicta spinas & tribulos germinās. Gen.iij. Homo ohīs gra ē velut inermis in medio inimicoꝝ positus: qui vndiq sagittat nocēt. n. ei & ipsa & aduersa. Treū.iij. Tetendit arcū suū & posuit me q̄si signū ad sagittam. ¶ Itē gra vel vtus vita spūalis ē: homo sine gra ē velut homo mortu⁹. Eccle.ix. Melior ē canis viu⁹ leone mortuo. Glo. Canis vituus pauper iustus: leo mortuus potēs iniquus. Homo sine gra q̄si mihil reputatur. Isa.x. Oēs gētes q̄si nō sint sic sūt coram eo. Gentes sunt gentiliter viuentes. Pō. ad nihilum deductus ē in ospectu ei⁹ malignⁿ ēē. Isa.xlj. oēs gentes q̄ pugnāt aduersus te erūt quasi non sint. Esse laudabile: & qs alicui⁹ valoris ē: esse gre ē. Pal. coz.xv. gra dei sum id qs sum. Ipsa potentia recipiēdi gram videt spūalere toti mūdo cui⁹ signū ē q⁹ dānatio pot⁹ videt expedire eē in statu in quo gram possent recipere q̄ totū mūdum hīc. Homo sine gra vel vtute ē velut arbor arida incēdio infernali apta. Lu.xxiij. Si i viridi ligno hoc fa. in arido qd fiet? Eccle.vj. Non te extollas in cogitatiōe aie tue velut taurus ne forte edidat vtus tua per stultitiaz. Et subdit. Et reliquarios velut lignū aridus in heremo. Figura hois absq gra est sic⁹ maledicta a dño: & arefacta. Mat.xxj. Ut ā ta gre multū eēt amāda. Luz. n. triplex sit vita. Nature gre & glie sūt vita. Uita nature valoz ē suū hēt ex vita gre. Sen. non viuere bonū ē: sz bñ vuere. Uita nature vnūt & demones & aie dānate q⁹bus bonuz esset non eē. Uita ⁹o glie aegritur p vitaz gre. Filius dei vtā gratie morte sua voluit reparare & ad sustentādam eā pabulū doctrine vel exēplo: fere. xxxiij. anis volūt i miseria hui⁹ mūdi manere. ¶ Item vtus vel gratia hoiem sup se leuat. Treū. iij. leuauit se sup se. Sen. O q̄ cōtempta res ē homo nisi supra humana surrexerit. Item vtus nō solū grata ē deo: immo ap⁹ ia gratia hoiem facit⁹ gratū deo & opera ei⁹. Sine ea nullus deo gratus ē. Luz ea nullus potest esse q̄si non sit deo gratus. Unica gutta gratie si i dyabolo eēt ipūz deo gratū faceret. Oēs i q⁹bus gratia non est filij sunt ire. Gratia ē deo vnicū opus a gratia factū q̄ vtutis abiq gra. Ex hoc p pēdi potest fatuitas eoz q⁹ gratia grata non ē q vel mala sua vel bona ⁹emptibilia ei preponūt. Sen. Adeo granosa ē vt⁹ vt ista sit malis ,pbare meliora. Sen. in epīs errare mihi visus ē q dixit. Gratia: est pulchro: venēs ex corpore vtus. Non enīz vllo honestamēto egeret ipsa: magnuz sui decus esset & corpus suum consecraret.

¶ Incipit scda pars huius operis. s. de trib⁹ vtutib⁹ theologicis in comuni.

Dictum est de virtute in communi. Nūc dicendū ē de speciebus vtutū. ¶ Et primo d theologicis. s. fide: spe: & caritate. De quib⁹. Prime cor. xiij. Nunc manēt Fides Spes Caritas. Hūs sctia & prophetia mūtat, vt dicit ibi Glo. Aug. Et in libro de trinitate dic. Augustin. q⁹ propter ista tria in aio edificāda omniū diuinoꝝ librorū machinamenta ⁹stitūt. Ideo ⁹o primo dicet de theologicis q̄ de ceteris. Quia theologice ordinat aiam ad finem supremum. Et ere ⁹o circa ea que sunt ad finē illuz. In istentōe ⁹o operātis p⁹or ē finis hūs q̄ sūt ad finem. Secūdum. n. naturā finis sumūtur ea que sūt ad finem. Causa finalis causa causarū

est. Secundum.n. exigentiā finis causa est vīs eligit materiā et i materia electa intēdit acquirere formā p̄ p̄ceptem finī. verbi gratia. Qui vult facere unifrm ad securādū eligit materiā duram. Si.n. cēt molius potius cederet & ficaret. In materia ḡo dura acquirit forma acuta: si.n. obtusa esset ū esset penetrativa neq; idonea ad secandū Sic finis in intentione operantis p̄cedit huiusque fiat ad finē tanq; quādam causā motiua ad illa. Et dnūs theologicē ordinat ad finē supremū ponēs sibi ceteris virtutibus que disponūt aiam ad ea que sunt ad finem. ¶ Tres ḡo sūt: q̄ necesse hēmus. Finis bonitatē cognoscere: et desiderare: et aliquā fiduciā obtinēdi hīc: vt. Cognoscam⁹ quo debeam⁹ tēdere: et velim⁹ venire et sperem⁹ posse puenire. Nō.n. tendida sunt que omnino effici nō possunt: vt ait papi. Fide bonitatē finis agnoscimus. Caritate desideramus. Spe fiduciā optinēdi habem⁹. Cū tria exigāt ad hīc agendū. Scire: posse: et velle: et scire nr̄m p̄pter peccata sit diminutū i vi rōabili: et posse i irascibili: et velle secundariū in p̄cupiscibili: fides supplemētum est cognitionis i rōabili: spes supplemētum fortitudinis i irascibili: et caritas est ordinatiua voluntatis i p̄cupiscibili. Fide cognoscim⁹ suprēmum finē siue summum bonū esse bonū se p̄municās. Et qua cognitōe due affectiones oriūtur. s. spes et eo q̄ cognoscitur liberalissimus bona sua cōmunicādo: et fiducia et eo q̄ cognoscitur cē bonū quo nihil melius pōt desiderari. Bonū.n. est q̄d desiderat ab oībus ait bēus Dion⁹. Etiam fm. Ari. Oia bonū exoptāt. Vita hominis absq; lumine fidei vaga est nesciēs quo tēdit. Jo. xij. Qui ambulat in tenebris nescit quo vadat. Homo absq; fide ad molam qualium iumentorum circuit admodum Sansonis excecati. Jude. xvj. Et na nec agnoscēs nec capiēs. Pō. In circuitu impij ambu. Jtē via cuiusdā habitauit nō inuenerūt. Eccl. c. labor stultorū affliget eos q̄ nescīt ad vrbē pgere. Tren. iij. Extraxerūt cecil plateis. Fide hō i via dirigit. Et q̄ via ardua est spe disponēti intuitur. Et p caritatē suauitate summi boni trahitur: trahit.n. sua quēq; voluptas. Cant. viij. Que est ista q̄ ascēdit de deserto deliciis affluēs unita sibi dilectū. Aug. in libro de lib. ar. Tria ē iocūditas diuine speciei q̄ si posset videri sine amore. ¶ Nanq; trū stultū cīmētem seq̄ret caritā exhibere xp̄o. Virginitas.n. nuptiis et ait Aug. cōstitit i b q̄ fides sit integra spes soluta et caritas sincera. Et vt ait idē Aug. in libro de doctrina xp̄iana hō fide spe et caritate subnixus: et eas incōcusse retinēs nō indiget scripturis diuinis ad alios istruēdos: et ideo dixit: Multi per hec tria etiā i solitudine sine codicib⁹ viuūt. Fides vt ait Augusti. Nos deo supponit. Spes erigit. Charitas vnit. Fide agnoscim⁹ nos sub deo cē: et debitores, cē fatis. Spes nos elevat vt audeamus aggredi q̄ supra vires nr̄as ē. Charitas ḡo nos facit vnū esse cum deo. Amor.n. est vis vnitiua vt dicit Dion⁹. Interūtes theologicas p̄mo de fide dicenda quia actus fidei p̄cedit actu spei et charitatis vt patebit infra.

¶ Tractatus de fide.

Et fide ḡo hoc nō dicem⁹. ¶ Primo oīdem⁹ necessitatē hui⁹ virtutis. ¶ Secō describpnēm eius ponemus. ¶ Tertio de vnitate fidei tāgemus. ¶ Quarto. cōmēdationi ip̄ius insistem⁹. ¶ Quinto tāget de articulis. ¶ Sexto de erroribus et causis errorū. ¶ Septimo ad diuersitates fidei descendemus.

¶ Qō virtus fidei est necessaria. 1

Circa primum notādū q̄ ens hō sit ab aliquo et sub aliquo et ad aliquid et supra aliq̄. ¶ Necesse hz cognoscere illum a quo ē ne sit tēto bñficio ingratus: et p̄ hoc ceteris bñficiis indignus. B. Ingratitudo ē vēnus vicis: siccans sibi fōtē pietatis: rosē mīe: fluēta gre. ¶ Jtē necesse hz cognoscere eū sub quo ē ne sit inutilis finis et p̄sis ira dei et pena dignus. Prou. xiij. acceptus ē regi minister intelligēs. Jracūdis eius inutilis fustinebit. Mat. xxv. Seruū inutilem ejicite i tenebras exteriores. ¶ Circa illū ḡo sub q̄ est necesse hz cognoscere ei⁹ maiestatem vt sciat eū glorificare. Maiestas est q̄ significat p hoc adūbium summe cū dicit summe potēs summe sapiēs summe bonus. ¶ Et q̄ sit eius volūtas vt sciat ei ad eius bñplacitū seruire. Et iustitiā et mīas eius seruos suos exhibitā et exhibēdam iustitiā i ostendēteo. Mīam i debito mō seruiēteo. ¶ Item necesse hz cogitare de

luā ad q̄s ē. ¶ Sine hac cognitōe erit i mari huius mūdi q̄si sopitus gubernator amisso clauo. Prou. xxiij. Nesciet dirigere nescit se regere qui ignorat quo debeat tēdere. In exilio huius mūdi q̄si in patria appetit manere. Bre. qui pegrinationem p̄ patria appetit iter dolores dilēre nescit. Jtē in itinere p̄sentis vite et fatigabimur et gete finis frustrabitur. Augustinus in lib. p̄fessionē fecisti nos ad te et ingenium nr̄m donec requiescat in te. ¶ Necesse ē eos nr̄m donec regescat in te. ¶ Necesse ē etiā hz cognoscere a quo teneat ea suscepta que posuns ē ne sit infidelis seruus i huius quibus solū misteriū habet sibi vsurpāo dominū: vel alij q̄s debeat seruitū reddens. Et ita qui p̄ infidelitate fuerat remunerādus p̄ infidelitate sit puniendus. Mat. xxv. Serue bone et fidelis q̄ sup. pau. fuisti. Luc. xvj. Si in alieno fideles nō fuistis q̄s vīm ē q̄s dabit vobis: alienū ē bonum trāsitoriū nr̄m ē bonū eternū. Ber. in q̄dā sermone de aduētu terrene diuitie: nec vīe nec mee sunt: et paulo post: deniq; suya sūt h tollite ea vobiscū. Pō. homo cū iterierit. nō. s. o. n. s. d. e. g. e. ¶ Cōuenientissimo ḡo modus cognoscēdi predicta: per fidez ē: nec mīrādum ē si oportet habere cognitionem per fidez de patre inuisibili a q̄ sumus. Cū etiā de parentib⁹ carnalib⁹ aliq̄ cognitio haberi nō possit: vt oīdit. Bre. iij. Dyalog. hujus ōbis. Audacter dico q̄ sine fide neq; infidelis viuit. Si eūdem infidelem peccatari voluero: quē p̄iem vel quā mīam habuit. Protinus respōdet illā atq; illā: quēsi statim requirā vtrū noluerit q̄si p̄cep⁹ sit vel viderit q̄si nat⁹ fuerit: nil vel vidisse vel nouisse fatebit. Et tamē q̄s nō vidit credit. Idem si de ipso suo visibili corpore credāt q̄ minime viderūt cur inuisibilia nō credūt q̄ corporaliter videri nō possunt. ¶ Iste modus cognoscendi: et deo ē gloriosus: et homini meritorius: et laude dignus: et hūc requirit natura eor q̄ cognoscēda sunt: et natura eor qui cognoscituri sunt. ¶ Qō deo sit gliosus: ex b patet q̄ gliosum ē p̄cipitum si simplici ḡbo ei⁹ creditur absq; cautione pignoris vel iuramēti vel fideiussoris. Ignominiosus ēḡbo ei si simplici verbo ei⁹ nō credat. Etiā cuilibet viro note bonitatis et sufficiētis facultatis molestū ē si simplici ḡbo ei⁹ nō credat: quāto magis regi glie qui nec fallit: nec fallere pōt displicet: si nō credatur ḡbis ei⁹ sine cautiōe rationū quā iquirūt gētiles vel cauti one signoꝝ quā querūt iudei. Pa. cor. j. Judei signa petūt. Grecī sapiētiā q̄runt. ¶ Quārū deus offendat de hoc oīdit. Ab. xij. Et. xvj. Generatio mala et adultera signū q̄rit: et signū nō da. Et iusdē. xvij. O gnatio incredula et p̄uersa vsq̄quo patiar vos. Ypocras et pitagoras idixerunt hanc legē discipulis suis vt nō cēnt ausi in sentētijs suis interrogare p̄pter quid sed cēt eis p̄ro rōne dicentis auctoritas. Quāto magis auctoritas diuina p̄ ratione habenda ē. Meritoriū etiā ē hōi h modus cognoscēdi. Cū.n. hō assentit deo in hijs q̄ nō sunt sensui mānifesta nec p se nota intellectui. Nec violēta necessarie p bationis ostēta libera ē assensio illa et ideo meritoria. Assensio ḡo qua hō assentit illis manifestis sensui vel p se notis intellectui vel necessario pbatis meritū nō hēt q̄si coacta est. Vñ glo. sup illud heb. x. Nētis fiduciā i introitū scīoꝝ i sanguine xp̄i cē. Fides nō hēt meritū vbi humana ratio. i. humanus sensus prebet experimentum. Que ḡa ē creditoꝝ si sub bona cautione credat ḡba alterius. ¶ Jtē hic modus cognoscēdi laude dignus est. Nō est ḡuosius videre luciāū: sic nec credere q̄s manifeste probabile ē. Sz ḡuosius et laudabile dignū credere deo in his q̄ sensus vel ratio videtur dissuadere. Sicut fecit abraam de q̄ legitur: q̄ contra spem in spē credidit. Ro. iij. glosa. Prior spes scōm naturā fuit. Dū iuuenis ex iuuencula sōz naturā sperauit soboleꝝ nec tū habuit mō cōtrariū alij spei sperauit. s. vt vetulus ex vetula sterili gīaret. De eodē hēo Beli. xv. Dixit dñs Abrahā q̄ egredietur de vtero tuo hēbis eū heredē. Et ibidē: suspice celū et numera stellas si potes sic erit semē tuū ip̄ossibilia poterāt hec videri cū dñs p̄cipiēs fiūz sarrā. Ge. xvj. Et cū ipa p̄cepisset t et abrahā vetul⁹ eēt. Et iusdē. xviij. et tū credidit abrahā deo: et reputatū ē ei ad iustiā. Et iusdē. xv. Sūt bta ḡgo dificat. Lu. j. q̄ credidit ḡgelo i tīa sblimi pmissōe. Bta ḡ q̄ credidisti cē. Econtrario ḡo. Deo. et Aaro punimī de incredulitate. Nu. xx. Q: nō credidist' mihi vt sanctificaret' me cora filijs isr̄l nō introducet' hos p̄ter t

est. Secundum. n. exigentiā finis causa est cuius gratia eligit materiā: et i materia electa inten dit acquirere formā ppter eam. Verbi gratia. Qui vult facere ultrīm ad secandū eligit materiā durā. Dura. n. est mollis potius cederet q̄ scaret. In materia vo dura acquirit forma acuta: si. n. obtusa esset ut esset penetrativa nec̄ idonea ad secandū. Sic finis in intentione operantis potest esse hmōi qui sūt ad finē tanq̄ quādam causa mota ad illa. Et sūt theologice q̄ ordinat ad finē supremū ꝓtes sūt ceteris virtutibus que disponūt animam ad ea que sunt ad finem. ¶ Tres vo sūt: q̄ necesse hēmus. Finis bonitatē cognoscere: et desiderare: et aliquā fiduciā obtinēdi hic: vt. Cognoscam⁹ quo debeam⁹ tēdere: et velim⁹ venire et sperem⁹ posse puenire. Nō. n. tenta da sunt que omnino effici nō possunt: vt ait papa. Fide bonitatē finis agnoscimus. Caritate desideramus. Spe fiduciā optinēdi habem⁹. Lū tria exigātur ad bñ operandū. Scire: posse: et velle: et scire nr̄m ꝓpter peccata sit diminutū i vt rōabile: et posse i irascibile: et velle i concupiscibile. Fides supplemētum est cognitionis i rōabili: spes supplemētum fortitudinis i irascibili: et caritas est ordinata voluntas i concupiscibili. Fide cognoscim⁹ supremam finē siue summum bonū esse bonū se communicās. Ex qua cognitōe due affectiones oriūtur. s. spes et eo q̄ cognoscitur liberalissimus bona sua cōmunicādo: et b fiduciā ex eo q̄ cognoscitur esse bonū quo nihil melius pōt desiderari. Bonū. n. est qđ desiderat ab omnibus aīt bēātus Dionys. Etiam Phi. Ari. Oia bonū exoptāt. Vita hominis absq̄ lumine fidei vaga est nesciēs quo tēdit. Jo. xij. Qui ambulat in tenebris nescit quo vadat. Homo absq̄ fide ad modum equi in ꝓpalum ictorum circuit admodum Sansonis excecati. Jude. xvj. Et na nec agnoscēs nec cupiēs. Pā. In circuitu impij ambu. Jtē via cuitatis habitabilis nō inuenerūt. Eccl. e. labor stultoꝝ affligēt eos q̄ nesciūt ad vrbē pgere. Prouer. xiij. Errauerūt cecili platcis. Fide hō i via dirigit. Et q̄ via arcta est spe ostenditur in nititur. Et p caritatē similitudine summi boni trahimur: trahit. n. sua quēq̄ voluptas. Cant. viij. Que est ista q̄ ascēdit de deserto deliciis affluens innixa supra dilectū. Aug. in libro de lib. ar. Tāta est iocunditas diuine speculationis q̄ si posset videri sine amore. ¶ Parum erit stultū cōtemptū hūane cause cū habere xpō. Vanitatis. n. merito: vt ait Augustinus cōsulit i b q̄ fides integra spes soluta et caritas sincera. Et vt ait idē Aug. in libro de doctrina xpiana hō fide spe et caritate subnixus et eas incōcusse retinēs nō indiget scripturis nisi ad alios instruēdos: et sic dicit: Multi per hec tria etiā i solitudine sine codicib⁹ viuūt. Fides vt ait Augustinus. Nos deo supponit. Spes erigit. Charitas vnit. Fide agnoscim⁹ nos sub deo esse et debitores, cē fatim. Spes nos eleuat vt audeamus aggredi q̄ supra vires nr̄as sūt. Charitas vo nos facit vnū esse cum deo. Eliminat. n. est vis vnitiua vt dicit Dionysius. Inter virtutes theologicas primo de fide dicitur quia actus fidei prior est actu spei et charitatis vt patebit inferius.

¶ Tractamo de fide.

E fide vo hoc mō dicem⁹. ¶ Primo oīdem⁹ necessitatē hui⁹ studi tis. ¶ Secō describptiones eius ponemus. ¶ Tertio de vnitate fidei tāgemus. ¶ Quarto. cōmēdationi ip⁹ nr̄i institem⁹. ¶ Quinto tāgē de articulis. ¶ Sexto de errorib⁹ et causis errop. ¶ Septimo ad diuersitates fidei descendemus.

¶ Qđ virtus fidei est necessaria. 1

Jrca primum notādū q̄ cuz hō sit c ab aliquo et sub aliquo et ad aliqđ et supra aliq̄. ¶ Necesse hz cognoscere illum a quo é ne sit tēto bñficio ingratus: et p̄ alios ceteris bñficijs indignus. B. Ingratitudo é vēnus vrēs: siccans fibi sōté pietat⁹: rozé mūe: fluēta gre. ¶ Jtē necesse hz cognoscere eū sub quo é ne sit inutilis fruus et p̄ alios ira dñi et pena digni⁹. Prou. xiij. acceptus é regi miser intelligēs. Iracūdiā eius inutilis sustinebit. Mat. xxv. Seruū inutilem ejicite i tenebras exteriores. ¶ Circa illū vo sub q̄ est: necesse hz cognoscere ei⁹ maiestatem vt sciat eū glorificare. Maiestas est q̄ significat p hoc adūbium summe cū dicit summe potēs summe sapiēs summe bonus. ¶ Et q̄ sit eius volūtas vt sciat ei ad eius bñplacitū seruire. Et iustitiā et mīas eius i seruos suos exhibitā et exhibēdam iustitiā i ostendētes. Diam i debito mō seruiētes. ¶ Item necesse hz cogitare de

luā ad qđ é. ¶ Sine hac cognitōe erit i mari huius mūdi q̄si sopitus gubernator amisso clauo. Prou. xxiij. Nesciet dirigere nesciet se regere qui ignorat quo debet tēdere. In exilio huius mūdi q̄si in patria appetit manere. Bre. qui pegrinatur omnem ꝓ patria appetu iter dolores dolere nescit. Jtē in itinere presentis vite et labore nescit. Jtē in itinere presentis vite et fatigabitur et gete finis frustrabitur. Augustinus in lib. ꝓfessōis sectati nos ad te et ingenuz cor nr̄m donec requiescat in te. ¶ Necessē est cor nr̄m donec requiescat in te. ¶ Necessē est etiā hz cognoscere a quo teneat ea suse etiā hz cognoscere a quo teneat ea suse ꝓpria que possim⁹ é ne sit infidelis seruus i quibus solū misterii habet sibi vsurpās dominiū: vel alij q̄ debeat seruitū reddens. Et ita quia fidelitate fuerat remunerādus ꝓ infidelitate sit puniendus. Mat. xxv. Serue bone et fi. q̄ su. pau. fuisti. Et Luc. xvj. Si in alieno fideles nō fuistis qđ vim é qđ dabit vobis? alienū é bonus trāsitorius nr̄m é bonū eternū. Ber. in qđā sermone de aduētu terrene diuitie nec vite nec mortis sunt: et paulo post: demum q̄ via sūt h tollite ea vobiscū. Pā. homo cū steterit. nō. s. o. n3. d. e. g. e. ¶ Conuenientissimo modus cognoscēdi predicta: per fidez ēnec mirādum é si oportet habere cognitionem per fidez de patre inuisibili a q̄ sumus. Lū etiā de parentib⁹ carnalib⁹ aliquā cognitio haberi nō possit: vt oīdit. Bre. xiij. Dyalog. hijs vbis. Audacter dico q̄ sine fide nec̄ infidelis viuit. Si eūdem infidelem pōtari voluero: quē prem vel quā mercē habuit. Protinus respōdet illū atq̄ illā: quēsi statim requirā vtrū noverit qū ꝓcepit sit vel viderit qui nat⁹ fuerit: nil vel vidisse vel nouisse fatebit. Et tamē qđ nō vidit credit. Idem si de ipso suo visibili corpore credāt q̄ minime viderūt cur inuisibilia nō credūt q̄ corporaliter videri nō possunt. ¶ Jtē modus cognoscendi: et deo é gloriosus: et hominī meritorius: et laude dignus: et hūc requirit natura cor⁹ q̄ cognoscēda sunt: et natura cor⁹ qui cognoscituri sunt. ¶ Qđ deo sit gloriosus: et h patet q̄ gloriosum é ꝓncipium si simplici fide ei⁹ creditur absq̄ cautione pignoris vel iuramēti vel fideiussoris. Ignominiosiz é fides ei si simplici verbo ei⁹ nō credat. Etiā cuilibet viro nobe bonitatis et sufficiētis facultatis molestū é si simplici verbo ei⁹ nō credat: quāto magis regi glie qui nec fallit nec fallere pōt displicet: si nō credatur verbis ei⁹ sine cautione rationū quā inquirūt gētiles vel cauti one signoz quā querūt iudei. Pa. cor. j. Judei signa petūt. Greci sapiētiā q̄runt. ¶ Quārū deus offendat de hoc oīdit. Ab. xij. Et. xvj. Generatio mala et adultera signū q̄rit: et signū non da. Exuisdē. xvij. O gñatio incredula et prauersa vsq̄quo patiar vos. Ypocrite et pitagoras idurerunt hanc legē discipulis suis vt nō ecnt auss in sentēcijs suis interrogare ꝓpter quid sed ecē eis ꝓ rōne dicentis auctoritas. Quāto magis auctoritas diuina ꝓ ratione habenda é. Meritoꝝ etiā é hōi h modus cognoscēdi. Lū. n. hō assentit deo in hijs q̄ nō sunt sensui mālitia nec p se nota intellectui. Nec violētia necessarie probatōis ostēta libera é assensio illa et ī meritoria. Assensio vo qua hō assentit illis manifestis sensui vel p se notis intellectui vel necessario probatis meritū nō hēt q̄si coacta est. Vñ glo. sup illud heb. x. Hētis fiduciā i introitū sctoꝝ i sanguine xpi ecē. Fides nō hēt meritū vbi humana ratio. i. humanus sensus prebet examinentum. Que gra é credatoris si sub bona cautione credat vba alterius. ¶ Jtē hic tuus cognoscēdi laude dignus est. Nō est studiosius videre lucidū: sic nec credere qđ manifeste probabile é. Sz studiosius et laudabilius credere deo in his q̄ sensus vel ratio videtur diffuadere. Sicut fecit abraam de q̄ legitur: q̄ ꝓtra spem in spē credidit. Ro. iiij. glosa. Prior spes scōm naturā fuit. Dū tunc nis ex tunecula sare natura sperauit sobolē: nec tū habuit mō cōtrarij alij spē sperauit. i. vt vetulus ex vetula sterili gñaret. De eodē hēs Heb. xv. Dixit dñs Abrahā q̄ egredietur de vtero tuo hēbit eū heredē. Et ibidē: suspice celū et numera stellas si potes sic erit semē tuū ꝓ possibilia poterāt hec videri cū dñs ꝓmitteret sarrā. Ge. xvj. Et cū ipa ꝓmisisset et abrahā vetul⁹ eēt. Exuisdē. xviij. et tū credidit abrahā deo: et reputatū é ei ad iustitiā. Exuisdē. xv. Sitr hēs ꝓ go beatificat. Lu. j. q̄ credidit āgelo i tāta sublimi puritōe. Beata q̄ credidit etc. E cōtrario ꝓ. Moyse Aarō pumunt de incredulitate. Nu. xx. Q̄ nō credidist mihi vt sanctificaret me coram filijs isrl nō introducet hos ppl⁹ t

terra aqua dantur hijs eis. Enā zacharias similiter patitur. Luc. j. Ecce eris angelus tacēs et nō poteris loqui vsq; in diem q̄ hec fiunt p eo q̄ non credidisti verbis meis. Eccl. xv. Ignis et credibilia ex arbitrio creata sunt. Et apo. xxi. Timidis et incredulis omnibus erit in stagno igne ardenti et sulphure: qd est mors secunda. Natura cor q̄ cognoscēda sūt requirit hoc modū cognitōis cū quedaz sint cor in celo quedam in inferno. Quomō. n. de hijs oībus cognitio haberi posset nisi per fidē. Preterea deus de quo hec cognitio principaliter est unus hijs tā incōprehensibilem quē nullus vidit hoīm nec videre pōt. Psalme cxiij. Exo. xxxiij. Non videbit me hō et viuet. Isa. xlv. Uere tu es deus absconditus. pse. Jo. j. Deum nemo vidit vnq; nisi unigenitus filius q̄ est in sinu patris ipse enarrauit. Et Mat. xj. Nemo nouit filiū nisi pater neq; patrem quis nouit nisi filius et cui voluerit reuelare. ℭ Credēdū est q̄ de deo filio enarrati et his quibus filius enarrauit ea a nobis visis nō possit videri nō possit. Et sm verbū ysaie. soli deo de se credēdū est qui se solus nouit. Ber. credit deo qui credit facta in quibus deus loquit. Nec mirandū est si necesse habem⁹ credere deo de se cum hōi de interioribus suis necesse habeam⁹ credere. j. Cor. ij. Quis scit hoīm q̄ sunt hois nisi spūs hois q̄ in ipso est. ℭ Ita et q̄ dei sunt nemo nouit nisi spūs dei. Et subditur. Nos aūt spm̄ mūdi hui⁹ accepim⁹ sed spūm q̄ ex deo est. Glo. amb. Manifestū est cogitatōes a nullo sciri nisi ab alio nostro. Non timeam⁹ viros sanctos credere sensibus suis cū diuinis credituri sensum suū. j. cor. ij. Nos dei sensum hēm⁹. Bre. Latij in dialogo⁹ dicit. Quisq; de credulitate inuisibiliū solidius nō est dz pculdubio maior dictis fidem prebere cuiq; per spm̄ scm̄ inuisibiliū experimentum habēnibus credere. Nā stultus est puer si nisi videat extimat vulcē mētiri: q̄ ipse nil aliud q̄ tenebras carceris nouit. Logitur Bre. de puero nato et nutrito i carcere cui nisq; grauida de eo posita fuit in carcere vbi lux solis q̄ ipsa q̄q; nouit logi. ℭ Natura etiā cor q̄ cognosci sunt hunc modum cognitōis regit: cognitio. n. alia pertinet ad cōmūratē hoīm imo ad vniuersitatē: est. n. cognitio necessitatis: sine qua nō est

salus. Heb. xi. Sine fide impossibile est placere deo. Adulti ho sunt qui capaces nō sunt rōnum quibus eis pōsuadere possint ea que necesse est cognosci accedēntibus ad eū. Uti oportet eos credere his q̄ talia sūt capaces. Dona alia nō sunt dei perceptibilia: q̄ nec hoīes alalos capaces sūt eoz q̄ dei sunt: nisi credēdo virtutibus. j. cor. xij. Alalis hō nō percipit q̄ dei sunt. Ubi oūdit. Glo. Aug. Qs animalis est qui vel in vita vel i sensu. Uide alalus ē q̄ extra nālis ordinis metas spūs recti: nō potuit eo q̄ ipe deo regendū se nō subijcit animus ho sensu qs alalis est: q̄ de deo ins corporum fantasiā vel legis litterā vel rōnem physicā indicat. Iste modus cognoscēdi supplet defectus aliaz cognitionū. Si aliqui deficiat visus necesse hz credere alij de via: et de alijs que ad visum pertinēt. Si est intellectus qui et rudis necesse hz credere his qui hūt magnū intellectū et exercitatū. Discentē. n. opz credere: q̄ cum pdicta sensibus nō subiaceant: et intellect⁹ hūanus sm̄ sōum phi. se hēat ad diuina ēntia: sicut visus noctue ad solē necesse est: p fidez talia cognosci. Preterea cuz deus altissim⁹ sit nō est possibile repire scalā sufficientis rōis: qua ghdet ad deū attingat. Non attingit manus q̄ttq; attigit gigas: nec attingit quis est parui intellectus ad pzhēdendū pr̄oes: ea q̄ attingit q̄ est magni intellectus. ℭ Item qui nō appropinquat rei subtili: nō pōt eam videre: licet ille qui propinquus est eā videat. Sic hoīes qui insensibilibus cōmouentur: nō appropinquātes studio vel exercitatiōi ad ea que sunt inuisibilia: nō possunt ea agnoscere que agnoscūt: qui studio et exercitatiōi appropinquat Phi. Impiti velut longe distātes speculatur. ℭ Item intellectus grossus subtilia videre nō pōt. Qui hz turbidū oculū nō videt pilum quem videt qui hz clarum: nō videt visus hūanus q̄q̄d videt aquilin⁹ Nō pōt q̄ cōitas hoīm cognoscere que necesse est cognoscī accedēntibus ad deū nisi p fidem. Fides ē qua intellectus human⁹ bō subditus est: qui indubitanter subiectiones et dz. Sicut et affectus cū ab eo similiter sit. Nulla. n. rō est q̄re pot⁹ intellectus ab hac subiectōe susceptus ea affect⁹. Et cū due sint pres legis dei. s. testimonia et māndata: intellectus credit testimonia: sicut af-

fectus ipsa implet mandata. Item cū intellectus inuenit⁹ sit gratia sicut et affectus. Et gratia ipsius intellect⁹ principalis videat. ē secūdū id qd dicit glo. sup illud ps. Oste mihi domine salutare meū. i. spm̄ i maiestate. Nec visio est tota merces. Intellect⁹ hac gratia fidei indiget. Quō enim fieret in futuro a p. o gloriosus nisi in presenti deo esset gratus vel gratiosus.

De descriptionibus fidei.

Sicut necessitate fidei ponēde sunt descriptiones ei⁹. Sus tamē notāde sunt diuerse acceptiones huius nois fides: vt appareat quō hic fidem accipiam⁹. Fides qnq; dī sponsio

a Pri. thi. v. Quia primā fidē irritā fecerūt. Qnq; fidelitas puer. xx. Unū fidelem quis inueniet. Qnq; pscientia. Ro. xiij. Oē qd nō est ex fide peccatum ē. Quandoq; creditū vel collectio creditorū: vnde Anastasius. hec ē fides catholica. Qnq; sacramentū fidei. Aug. ad Bonifatium. Quod est parvulos habere fidez nisi fidei sacramētum. Qnq; fides informis. Pri. cor. xiij. Et si habuero oēm fidē ita vt montes trāsferā ec̄. Qnq; fides viua sic sumimus hic. et sōm hoc sic describit Hebr. xi. Fides est substātia rez sperandarū argumentum non apparentium. ℭ Fides substantia est. Substantia stat sub accidentibus ea supportans et sustinens: et nō eget alio subiecto. Sic fides in edificio spūali substat totū edificium supportās: et sustinens nō egens virtute aliqua q̄ eam p̄cedat: ipsa est firma petra supra quā sapiēs edificat domum suam. Mat. vij. et eiusdem. xvi. Super hanc petrā edificabo ecclīam meā: petra vocat firmitatē fidei i Petro. Hoc fundamentū nō tūnet nec pluuia nec flumina: nec vētos: nec mare. Innixū enim ē pme veritati. Fides enim innititur pme vitati Mat. vij. Descendit pluuia: et venerūt flumina: et flauerūt vēti: et non occidit: fundamenta enim erāt. su. fir. pe. Pluuia q̄ deturpāt venit est impugnatio aeree potestatis. Fluminā q̄ de mōtib⁹ descendūt sunt pcutiones potentū. Uenti dicūtur ofium tēptationū gīa. De hoc fundamento legitur. Pri. cor. iij. Ut sapiens architect⁹ fūdamētū posui. Glo. i. fidē xpi. Et paulo post fundamentum aliud nemo pōt pōere pter id qd positū est. Jo. i. fides xpi. Apo. xxi. Fundamentū primum iaspis. Jaspis viridis color: et fugat fantasmata: et fidē significat: q̄ viriditate eternorum oculos cordis delectat: et vanitates huius mūdi q̄ quasi fantasma est fugat: vt dū fugimā esse videat. Aug. O mundē immūde q̄ strepis qd aueretre consuesti tenere vis fugiēs q̄ facere si mauis. Abiq; fūdamento fidei vanū est edificiū spūale. i. radens sine nubū. Sap. xiij. Uani sunt oēs hoīes in quibus nō subest sciēa dei. Sciēa dei seu cognitio fidei est. sine hoc fundamento edificiū spūale. q. d. arenā qs necesse est edificiū pluuie vel impetū fluminis vel venti. Mat. vij. descendit pluuia venerūt flumina: et flauerūt venti: et ruerūt in domū illā: et cecidit. ℭ In descriptiōe fidei res sperāde ponūtur: q̄ dignior⁹ sunt inter ea q̄ sūt fidei: et quia sunt finis. Sicut enim finis bonū ichoat sic adeptio fidei rez sperādarū pfumat. Actus ho sperādi pot⁹ nominatur vbi q̄ diligendi: q̄ finē diatus est ad actum fidei: et q̄ sic notatur absentia eorum de q̄bus est fides diligi possūt: et pūtia: et absentia: et futura: sed nō sperantur nisi absentia vel futura. Fides autē dī substantia rez sperādarū: q̄ causa est vt res q̄ sperātur i futuro. In nobis subsistit. In pūti ēt quodāmō facit eas in nob subsistere. Per fidem enim futura bona mēti nostri quodāmō sunt pntia. Per eam q̄ inuisibilia sunt quodāmō videntur pp primū dī substantia rez sperādarū. propter hoc dicitur argumentum nō apparentiū glo. Fides ppria ē de his q̄ si videnē de visio eni non est fides sz agnitio: et subditur. hec ē laus fidei si quod creditur nō videtur. Fides dī argumentū non apparentium: q̄: est inuisibilium certitudo vt dicit glo. Bal. v. Ipsa est probatio non probatū. dedignatur enim esse conclusio. Tria sunt q̄ sequuntur ex hoc argumento. s. Articulorum certitudo. vite rectitudo. et premij terreni celsitudo. De primo ita hūt est De secundo habetur. Ro. i. iustus meus ex fide viuit: et vitam suā regit et disponit De tertio. Joh. Qui credit in filio habet vitam eternam. Fides nobis prio proponitur. Secundo vite rectitudo assumitur ex quibus vita eterna conciliatur. Ex certum

dine fidei inseri vita eterna dñs ex ipsefeta argumentande. Jo.vi. Qui credit i me hz vitā eternā. Et fide ho cū vite rectitudine dñi ex precta argumētande vita eterna iseritur. Et fide cū vite pfectate pcludit mors eterna. De q̄ pfessione Eçe.septio. Fi lu hois hac pclusione q̄n terra plena ē iniquitate sanguinū: e ciuitas plena ē iniquitate Jacob.v. Quid pderit fratres si fidez se dicat qs hēre: opa aūt nō hēat nūqd poterit fides saluare eū. Secūdus Cristostomus. Fides maioꝛē argumētū fidei nūcupatur. Cōfirmatur enīz fides in nūcupatione hoc ℭ q̄ tot: e tā sancti hoīes eā tenuerūt. Et iaz notandū q̄ ad vitā fidē duo pmittit scilz pīmā veritatez cognoscere. Et in eam tanq̄ summū bonū vel bītudinē tēdere. Quātum ad pīmū dī fides argumētū non apparet. Quātū ad secūdū dicitur substātia rez sperandaꝝ. Jtez fides sic describitur ab Augu.in libro.de pdestinatione sanctorum. Fides est cogitare cū assensione ea q̄ ad christianā pmenit religionē. Jsidorus. Fides est ex qua sacriter credim⁹ id qđ videre nō valem⁹. Crisostom⁹ dicit q̄ fides est sanctissime religiōis fundamentū. Religio vt ait Jsidor⁹ est appellata q̄ per eam vni deo religamur animas nostras ad cultū diuinū seruiendi vinculo. Magistraliter etiam sic describitur fides est virtus qua ea que ad fundamentum religionis ptinent recteq; firmiterq; credūt Bernardus in libro de ꝓsideratōne. Fides est voluntaria: quedā: e certa pbatio necdū ꝓpalate veritatis. ℭ Et notandū q̄ ḡtuor vident facere ad hoc q̄ fides vna licet sit cognitio virtuosa sit. Primū est q̄ act⁹ ipsius multū hz a voluntate. Sic et ille q̄ multū amat aliquā voluntarie ē ad credēdū bona de ea narrata vero de eo credere nō vult. Sic ille in quo est amor dei intensus voluntarius est ad credendū de eo oīa quoz credulitatē credit eē placitā deo. vñ sine rōne sufficienti eum assentir talibus d.coz.xiij. dicitur q̄ caritas oīa credit. ℭ Secūm est q̄ ꝓsentat hoc in q̄ difficile est ꝓsentire. Unde sicut diligere inimicū virtutis ē cū ad dilectionē illius meritū eius qui diligitur nō vigeret sed potius repugnaret: sic ꝓsentire deo in hoc q̄ ptra rationē videntur eē virtuosum. Tertiū est q̄ fides vna radicaliter vniuersaliter procedens a fonte vite a sole scilicet intelligentie de q̄. Sap.v. sol intelligētie nō est ortus nobis. Fides morma est sicut lumē solis qđ est in locis obūbratis non hōs caloꝛ. Fides ho vna non solum lucet sed etiam calescit nec solum lumen est ad ostēdēdū sed et vita mouēs. Sad faciendū bonū e declinandū a malo. Cui vi ꝓcedaf qđ dicit. Aug. de vita vel diuinalia q̄ plus ē vite q̄ ars. ℭ Quartus ē q̄ intra opatur vt infra patebit. Mat. vlt. Signa aūt eos q̄ crediderit hec sequētē sicut ipetuositas fluminis tunc primo apparet cū fluminis inuenit obstaculū. Sic fidei virtuositas cū aliqđ impugnans habuerit. ℭ Jtē fides sic pōt describi. Fides ē digna dei credulitas. Credulitas digna deo est credere ei ꝓpter se e sup omnia. Unde sup.i.coz.iij. Non q̄ sufficientes simus cogitare aliqđ a nobis q̄si ex nobis Dicit glo. q̄ cogitar est imperitū fidei. Assentire aūt summe veritati ꝓp se e super omnia est eius cōplemētū. Et notādū q̄ licet fides vna nō assentiat prime veritati principalr ꝓpter rōes rōes pīt eē introductiue ad eam. Sed postq̄ ipa introducta fuerit. dicit sicut dixerūt samaritāi mulieri samaritane. Jaz nō ꝓpter tuam logelā credim⁹ ipsi enim audiuimus e scim⁹ q̄ hic ē saluator mundi. Jo.iiij. Aug.i li.de corruptiōe e gra. Illē ē aditus ad rez sine q̄ aliqđ nō sit e q̄ aliqđ sit asa sine alimētis nō possum⁹ viuere. Sī tamē asserit alicui alimēta q̄ viuat q̄ mori voluerit. Sī cā sine qua nō sit vel rato sit. Fides vna in alia e: vel speculū creaturarū vel miracula vl rōes: vel doctrina. Sed lux ista desup principalis ēs ē q̄ intellect⁹ ꝓsentiat firmiter ea q̄ sunt fidei. Aug. dicit q̄ fides ē illūinatio mētis ad illā virtutē. Et sup illē. Mat.ix. Credo dñe adiuua meā incredulitatē. glo. Credulitas nostra iſirma ē nisi fit intra aditorio ti.

ℭ Quod vnica est vera fides. 3

Equitur de vnitate fidei q̄ legitur eph.iij. vn⁹ dñs vna fides

Quinq; ho videntur facere ad vnitatē fidei. Primū q̄ illud de q̄ ꝓcipaliter ē fides vnū est. Sī sup illē vna fides. Dicit glo. Unū e idē est qđ credit a cūctis fidelib⁹. Sī fides catholica dicit vniuersalis. de⁹ de q̄ fides ē. fides ē ꝓcipaliter vnius e q̄ nō mutat. Exo.xx. Ego dñs deus tuus vn⁹ ē nō erūt i te dei recentes. Jac.i. Apud quē nō ē trāsmutatio. Ideo nec fides mutat. Thob.ij. Cuīa illā expectatiōe quā deus dauit⁹ ē hijs q̄ fidē suaz nūq̄ mutauerūt. Secūdo hz q̄ fides est lumē stabilis. desup: e nō ē a pbabilitate rez q̄ creduntur. Ideo non diuersificatur secūm diuersitatē rez creditaꝝ. ipa est in eterna qua dei sapiētia a cēdit ad recuperādaz. dragmā pdidā. Luc.xv. Glo. Dragma ē imago regis. Dragma pdita ē hō ad ymaginē dei creat⁹ in peccatū lapsus. Et eadē de inferna possunt diuersa videri: e vna fide diuersa credi. Tertio hz q̄ vna ē ratō credēdi in oīb⁹ articulis. scilz ꝓpter quā vna fides semp ꝓcipaliter innititur. Credulitas q̄ p rōes ē se ēdū diuersificari sed nō sic ē in fide. Quarto hz q̄ natura hominū: vna e eadē est apud oēs. Ergo e naturalia hōnū eadē debēt eē apud oēs. Sī licet sit debet deo de iure naturali obsequū fidei. Ergo fides vna e eadē dz ee apud omnes. vna ergo ē ea fides. Quinto hz q̄ affectiones hoīs debet deo: eadez sunt apud oē genus: e eadē rōne q̄ dz intellectus deo: idē erit apud oēs. Preterea affectiones deo: idē erit apud oēs. Preterea affectiones illē sunt apprehēsiones ꝓbule vbi rationis ēs ē apprehēsio diuine potētie vel iustitie. Spes ēs ē apprehēsio diuīe liberalitatis vl misericordie. Amoris ēs ē diuīe apprehēsio bonitatis vel potentiaꝝ. Ergo cū affectiones ille habēde sint apud oēs. e apprehensiones que sunt ēs illaz habēde erunt apud oēs. Apprehensiones vero de deo in presenti oportet eē fidei ꝓpter quā intellect⁹ hominū sicut pīs obscūrus ē. Sī vera fides vna e eadē e apud oēs. Preterea aut aliqđ obsequiū debet deo intellectus hūan⁹: quē sine ei⁹ iniuria nō possit nō soluere aut nullū. Sī dicat q̄ nullum est. ēdē hz eē talēz p hoc q̄ simila rōne nec affect⁹ aliqđ obsequium deberet deo: nec ei⁹ corpus. ergo de⁹ nō esset dñs ver⁹. sī nullum seruitū deberet ei. Preterea cōgrit dñs de subtractiōe seruitij affect⁹. Malachi. Si pater ego sum vbi ē honor me⁹. e si dñs ego sum vbi est timor meus. Preterea certū ē cuilibet habēti rōem bene dispositam: q̄ sine dei iniuria non potest

dici deum nō ee adorandū vel venerandū vel timendū vel amandum. Preterea eis secta ignez: ferro ꝓsequi sentientes contraria fidei fuerunt potius q̄ sures vel raptores. Pho et dicit eos qui vñt deos nō esse adorandos pena idigere. Relinquitur ergo q̄ aliqđ certum seruitū intellect⁹ debz deo qđ ipaliter ꝓsistit i credēdo illa. Alīs cui obsequiū sm intellectum nō vi detur ei posse ꝓuenire vnicuiq; suas hōnū. Cogitare solum sine bonū: siue malū nō videtur meritorum ei vel demeritorum. Aliquin de⁹ q̄ oīa mala videt pessimus esset ergo assensus vl cōsensus cogitatōis aduenies meritum vel demeritū facit. Assensus possibilis vnicuiq; sit⁹ hominū circa illa que ꝺ deo sunt fidei ē. Ea que hō tenetur credere de deo non sunt infinita. Sunt ergo aliqua certa que quilibet adultus nisi sit mente alienatus tenet credere ꝺ deo. Unde hebr.xi. Credere oportet accedentē ad eum q̄ est: e ingrientib⁹ se remunerator sit. Ubi dicit glo. Sūm hoc vnū saluari potuit. Si qs aūt obiciat qđ nō ē necesse eadez credi de deo ab oībus ꝓp paritatē intellect⁹ quēadmodū vel ꝓp defectū doctrine vel gre q̄si sufficit qđā de deo credi ab vno: e alia ab alio. Ad hoc dicendū ē q̄ nullus ē adultus nisi sit hoc dicendū ē q̄ nullus ē adultus nisi sit mente alienatus cuius intellectus capax esse non possit eius q̄ est oīs esse timendum honorandum amandum. et in eo eē sperādum e nūq̄ sunt mundi q̄n habuerit doctrinā sufficientē ad hmōi credenda. Unde Gregoꝛ loquens de parabola illa q̄ est de operarijs in vineaz missis Mat.xx. dicit pater familias: ꝓdiit: nō ē qui hz vineam universalem ecclesiam q̄ ab Abel iust⁹ q̄ ad ultimū electum: q̄ in fine nascetur⁹ est. quot seōs ꝓhibet: et palmites militūt hic pater erūt ad excolēdā vineam hōre tertia: sexta: nona undecima operarios ꝓdiit a mundi hui⁹ inūo usq; ad finem ad erudiēdā ifidelē plebē ꝓdicatores mittere nō desinit. Gratia. n. non deest alicui adulto sane mentis ad ꝙ dicta nisi ea ꝓpa ei⁹ impediat. Si qs tñ eēt in loco ubi doctrinā ecclesiasticā nō posset hēre uerisimile ē nisi ea ꝓpa sua ꝺ impediret occultaz ispiratione et viā doctrine supplē nel p creaturaz pulchritudinē de ꝓditore e rectore omniū sit ipsum admoneri. Est igi

bonū filio vera olim vere fidelīū Is inter eos alīq plures alīq pauciores de deo explicite credant. Oēs tm̄ parati debent esse credere deo in oībus que vel p se vel p viros fidedignos eos docere vellet. Debēt et oēs credere oīa illa esse vera q̄ prophete et alii homines ipsū dei edocti credidērūt. et docuerūt: oēs aūt secte quāmū ad ea in quibus non conueniunt cuz illa et vera vnica fide: errores sunt.

Quod fides christiana est fides vera.

Illa ꝺo vera: et vnica fides: fides xp̄iana é sicut multipliciter pōt oſtāri. Et primo miraculoꝝ cōfirmatiōe. Nulla.n. alia secta hz miracula ad sui cōfirmatiōes. Miracla huius fidei ab Abel filio Adā fcī legūt. Be q̄ legit Gen. iij. Respexit de⁹ ad abel et ad munera ei⁹. Quō respexit alia translatio determinauit q̄ sic hz. Instīmauit de⁹ sup Abel et sup munera ei⁹. Ignis.n. de celo oblationē ei⁹ iceēdit: vt facta é Helie i carmelo. Terij. Re. xviij. Et leuit. ij. sub mor. Deinde subsecuta sūt miracula sub Noe: et ib Abrahā: et ib alijs vsq̄ ad legez Moy. et in gēte hebreoꝝ multiplicata sūt. Et ab exercitu egypti vsq̄ ad ingressū terre promissiōis ꝓlata sūt gētē illā: et donec gēs illa deseruit hāc fidē nō deseruerūt ea miracula. Fidē cū hac fide in aplīs miracula trāslata sūt ad ecclesiā ex iudeis: et gētibus collocatam. Miracula ꝺo quibus hec fides confirmata est talis fuerunt q̄ solus deus ea facere poterat: sicut fuit statio solis: et lumen ad spatium .xij. horarum ad preceptum Josue ministri dei obedientē dño voci hois. Josue. x. Et regressus solis tpe Ezechie. Isa. xxxviij. Et obscuratio lune. xv. In passiōe dñi facta pp̄ quā phūs athenis erāt nō volētes invenire naturalē causam illius obscurationis ḋuci sūt ad hoc: vt dicerent q̄ deus nature patiebat̄ sustinuerūt aīā illi ꝺo signato de qua. actu. xvij. Quis dubitat de hoc q̄ ille solus cursū solis mutare pōt q̄ instituit. Itē noticia linguaꝝ data aplis: et illuminatio subita qua hij q̄ erant ydiote docti facti sunt sēcz eis passionē factaz a xp̄o. Jo. xiiij. Paracletus aūt spiritus. s. quē mittet pater in nōe meo ille vos docebit oīa et. Luce. xxi. Ego dabo vobis os et sapiētiā cui nō poterūt resistere et cō

traditere oēs aduersarii nostri. Itē robustratio apostoloꝝ q̄ cū adeo debiles essent q̄ petrus q̄ maior videbat esse ad vocez vnius ancille: dñi mox timuit vitā negauerit virtute spiritus sancti ūduti ex alto adeo fortes facti sunt vt nullā timerēt. Luc. vltimo. Sedete in ciuitate quousq̄ ḋuamini virtute ex alto. Nō timebāt eos q̄ ti dñz eoz occidērāt. Actu. iiij. Nō possumus inquiūt Petrus: et Jo. que vidimus et audiuim⁹ nō loq̄. Itē subiugatio mūdi p paucos simplices. Ber. Iz magnalia planc fuerunt miracula q̄ dño gesta sit in terris. Noctamē sup oīa illa ciuitatē q̄ in paucis simplicib⁹ totū mūdū et oēm eius altitudinē sibi subiugauit. Itē annuncio fidei cū rōne quasi p totū mundū q̄ est vnū triū operū mirabiliuz dei q̄ enūcerat Ber. dicēs. Tria opa inquit facit omnipotēs illa: et maiestas in assumptiōe nostre carnis: ita singulariter mirabilia: et mirabiliter singularia vt talia: nec facta sint: nec faciēda sint amplius sup terram. Commenta sunt quippe ad inuicē deus: et homo mater et virgo. Fides et cor humanū. Multi etiam mortui resuscitati sūt a xp̄o: et a fidelib⁹ in nōe xp̄i. Quis aūt dubitat q̄ deus solus qui homini vitaz dedit p̄ ei cū reddēre posīt̄ ei amisit. Jo. x. Potestatē habeo ponēdi aīaz meā: et iterū sumēdi eā. Quomō purus homo hoc posset: posita enī aīa ut nō eēt homo qui eā posset sumere. Cū enī aīa ponit homo desinit esse. Qui ꝺo non est se reducere nō potest. In nōe etiā xp̄i ceci sunt illuminati leprosi mundati: paralitici: et alii infirmi insanabiles sm̄ naturam sanati. Que oīa cū de⁹ q̄ solus ea facere potuit ad cōfirmationē dicte fidei fecerit: et certissimū sit deū nolle testificari mēdaciū aliq̄d nec velle miraculis homines inducere in errorem nec eos subtrahere a cultura sua: et sic diminuere gloriā suā. Manifestū est veraz fidē esse fidē xp̄i in quā deus sic cōfirmare voluit. Nullius enī intellectus bene dispositus ꝺ recapet q̄ prima veritas posset esse mēdax vel vellet esse causa erroris sibi cōtumelioſa. De hac testificatiōe dicit. Joh. primo. v. Qui nō credit in filio mēdacē facit eum: q̄z nō credit in testimoniū q̄d testificatus est de filio suo. Idē Jo. v. Ego habeo testimoniū maius Johānc.

Opera enī que dedit mihi pater vt perficiā ea ipsa opa que ego facio testimonium perhibēt de me: q̄z pater misit me. Item eiusdē. xv. Si opera nō fecissem in eis q̄ nemo alius fecit peccatū non haberēt. Et eiusdē. xviij. Pater in me manēs ipse facit opa. Nō creditis: q̄z ego in patre et pater in me est: alioquin ꝓpter ipsa opa credite. Siquis tame dicat miracula illa nō esse facta ad fidei testificationē patet hoc falsum esse per medū quo miracula facta sunt. Et cēpli cā pauca miracula pennumus. Act. x. Dicit xp̄s vt sciatis: q̄z filius hominis habet potestatē in terra dimittē di peccata. Surge tolle lectū tuū: vade in domū tuā et surrexit cē. Patet ex ipsa littera miraculū illud factū cē in testimoniū fidei. Et act. iij. Dixit Petrus claudo ex vtero matris sue. in nōe iesu nazareni surge: et ambula: et sequit: et protinus consolidate sunt bases eius: et plante: et exiliēs stetit et ambulabat. Et de Dionysio areopagita legit. Quod cū disceptaret cū paulo sonte translit eccos p viā coīā eis: et statim ait Dionysius paulo. Si videris hūic ceco. In nomine dei mei vide: et vidēt. Ego credā statim. Sz ne vtaris ꝺbis magicis: q̄z scire nosti verba que habēt humanis efficacia ego ꝓscribā tibi sermā verboz. Nāc ingrediens ꝺbez: dicēs ei i nōe iesu xp̄i nazareni de virgine crucifixi mortui q̄ resurrexit: et ascēdit in celū. vide. Et vt eos tolleret suspitio precepit Paulus dionysio vt ipse eadē verba ꝓferret. Et in eadē verboz forma. Dixit Dionysius ecce vt videret et statim vidit: et ꝓfessus est Dionysius se credere. De pbatione p miracula. Dicit Pe. act. ij. Jesu nazarenū virum approbatū a deo in vobis virtutib⁹ et pdigijs: et signis que fecit deus p illū in medio vestri sicut vos scitis hūc diffinito cōsilio: et prescientia dei traditū p manus iniquoꝝ affligētes interemistis et Ber. infinōe de assensione ostēdit Christū ꝓfecisse pbationē dominū sui. Cū in celum ascēdit his verbis. Cū Jesus se dominū vniuersi q̄ sunt in terra: et in mari: et in inferno pbasset nō restabat nisi vt aerios et celoz se esse dominū pbaret. Terra enī dūm cognouit: q̄z ad vocē virtutis eius cū clamaret voce magna Lazare veni foras mortuū reddidit. Cognouit mare: q̄z solidū se prebuit sub pedibus eius. Cognouit infernus cuius ipse portas eneruauit: et vectes ferreos ꝓfregit et satanā ligauit. Sicq̄ qui in ore piscis cū ipso pisce statere inuenire ꝓcurat ꝓculdubio et maria et oīa q̄ in mari sunt dño sunt. Qui mortuos suscitauit: leprosos mūdauit: ceecos illuminauit. Oēs effugauit infirmitates. Do minus omniū fuit: et cade manu qua fecerat que defecerant reficiebat. Ad ꝓficiēdā huius fidei nostre integritatē restat vt videntibus discipulis per medū aeris ascēdas. et tūc probabitur: q̄z dominus vniuersoꝝ es et tam tibi ꝓfecto debebit vt in nomine tuo omne genu flectatur. C Lingua miracula ꝺo notabile est q̄ ministri christi post passionē eius. in nomine ipsius maiora miracula fecerūt q̄ Christus se cisset sicut ipse promiserat. Joh. decimo quarto. Qui credit in me opera que ego facio: ipse facient: et maiora hoc faciet. Ombrius fuit q̄ ad vmbrā petri sanabant. Infirmi. actu. quinto. Quam q̄ ad tactum vestimēti eius mulier fluxū sanguinis patiens sanata est. Mateī nono. Itē longe fuit maius q̄ duo latrones q̄ veneno fuit pro mortui erant suscitati sunt tunica beati Johānis euangeliste posita super eos. Itē dominus in euangelio legit tres mortuos suscitasse. Sed de beato andrea legitur q̄ quadraginta submersos suscitauerit Item sancti nō solū viui: sed et mortui fidem istam miraculis ꝓfirmauerunt. Et vt vno verbo dicā quasi vniuersitas rerū fidē istā mirabiliter ꝓfirmauit. Unde Greg. i homeli. epiphe. Oia ingt elemēta auctorē suū venisse testata sūt. vt enī de his que dā vsū humano loquar. deū hūc celi et terre cognouerunt: quia prenuntio stellā miserunt. Mare cognouit: q̄z sub plantis eius se calcabile prebuit. Terra cognouit: quia eo moriente contremuit. Sol cognouit: q̄z lucis sue radios abscondit. Petra et parietes nouerunt: quia tēpore mortis eius scissa sunt. Infernus cognouit: q̄z hoc quos tenebat mortuos reddidit. Et vt ih quē do minū omnia insensibilia elementa senserunt. Adhuc infideliuz iudeoruz cordā domini esse minime cognoscunt. et viriora saxis scindi ad penitentiā nolunt: eos q̄ cōfiteri abnegant: quē elementa vt diximus aut signis aut passionibus deum clamā.

¶ Secundo potest ostendi veritas fidei xpiane testium excipiendo oi mios multitudine. Et primo pdicamus in medio Joh̃is baptiste q̃ pphetis pdictus fuit in psalmo: puer iace nr̃o meo. Isa.xl. Vox clamantis in deserto &c. Et Mala.x. Ecce ego mitto angelu meu q̃ preparabit viã ante faciem mi. Hãc deus miraculose nasci fecit in mũdo isto et scio parentibus cũ Helisabeth esset sterilis: et ambo pcessissent in dies suos. Luc.i. Ut ferret testimoniũ xpo Jo.i. Hic venit in testi.&c. Quis dubitat de hoc qđ de nõ tõ fecit cũ nasci miraculose in mũdo isto vt testimoniũ phiberet mẽdacio. Et pceptio: et nativitas pnũciata sunt ab angelo. Luc.i. Hic in vtero materno testimoniũ dedit xpo. In eodẽ eccl. Ut facta é vox salutationis tue in auribus meis exultavit infans in vtero gaudio meo. Sine oĩ dolo fuit testimoniũ illud. Ipse tante sanctitatis fuit q̃ mitti miserunt ad eũ sacerdotes: et leuitas vt scirẽt ab eo vtrũ ipse esset xpus. Jo.i. et credidissent ei si dixisset se ee xpm Jo.v. Vos voluistis exultare ad horã in luce eius vt crederetis ip̃m esse xpm: dicit interl. Quãto magis debuerũt credere ei ferenti testimoniũ alij. efficacius enĩ est testimoniũ q̃ aliqs phibz alij: q̃ qđ phibet sibi. Jo.v. Si ego testimoniũ perhibeo de meipso: testimoniũ meũ nõ est verũ. Sanctus Jo. nõ solũ xpianis. sz ẽt gẽtilibus et iudeis notus: et testimoniũ ei⁹ multũ efficax é ad pfundẽdã iudeos. Jõ postea illud. Ppsal. Paratu lucernã xpo meo: sub dã inimicos ei⁹ indui confusiõe &c. Qualiter xpo testimonio. Jo. cõsiderit iudeos hẽo Mat.xj. Baptistã⁹ inqt Johi. vnde erat de celo an ex hoĩb⁹: et illi cogitabant inter se dicẽtes. si dixerim⁹ de celo dicet nobis: quare ergo nõ credidistis ei. Si ãt dixerim⁹ ab hoĩb⁹ timemus turbã. Oĩs enĩ habebãt Johĩnẽ sicut pphetam. De testimonio Johi. de xpo hẽo. Jo.i. Qui post me venturus est ante me factꝰ est: quia prior me erat et de plenitudine eius nos oĩs accepimus: et post. cuius nõ sum dignus vt soluã calciamẽtũ eius. Itẽ ecce agnꝰ dei ecce q̃ tollit peccata mũdi. Itẽ vidi spiritũ descẽdẽtẽ: quasi columbã de celo: et mansit sup eũ: et ego nesciebã eũ: sed q̃ misit me baptizare in aqua ille mihi dixit. Sup q̃ videris spiritũ descẽdẽtẽ et manẽtẽ sup eũ. Hic est q̃ baptizat in spiritu sancto. Et ego vidi et testimoniũ phibui: q̃r hic est filius dei. Aliud testimoniũ est Jo. in ep̃la sua. Videmus magnificentia eius quasi vnigeniti a patre. Videmus. i. cognoscimus: p miracula: p̃ voces elapsam de celo: p transfiguratiõem: et resurrectionẽ ascẽsionẽ. Spũs sancti missiones: gloriã eius talẽ: et tãtã: vt deceat vnigenitũ dei patris. et pnũe Jo.i. Qđ fuit ab initio q̃ audiuim⁹: et vidim⁹ oculis nr̃is qđ pspexim⁹: et manꝰ nostre cõtrectauerũt de verbo vite: et vita manifestata é: et vidim⁹ et testamur: et annũciamus vobis. ¶ Fides dei nostre testimoniũ dãt de⁹: et homo: et angelus. De primo habemus. i. Joh̃i. v. Tres sunt q̃ testimoniũ dãt in celo: pater verbũ: et spũs scũs. Et subdit. Si testimoniũ hoĩm accipimus: testimoniũ dei maius est. Scdm glo. pater phibuit testimoniũ xpo: dicẽdo hic est filius me⁹ dilectus. Filius in trãsfiguratiõe oltẽdẽdo potẽtiã deitatis: et spẽm beatitudinis. Spũs sanctus sup xpm in spẽ colũbe defendẽdo: et i nocte xpi corda discipulor̃ illũmiãdo. ¶ Testimoniũ do hoĩm talũ fuit q̃ note fuerũt in civitate: mãdi ptẽptores nullũ hominẽ timẽtes q̃ veritatẽ fidei morte ppria ausi sunt ptestari: cũ manifestũ sit q̃ nullus sani capitis morte mẽdacium auderet ptestari: etiã hoĩes mẽdaces in morte veritatẽ ptestẽtur: etiã ipse xpo veritatis fidem morte ppria ptestantur. Et signũ ipse tãq̃ certissimus promittebat ipse iudeis. Mat. xij. Generatio inqt mala: et adultera signũ querit: et nõ dabit ei nisi signũ Jone pphete. Sicut. n. fuit Jonas in vẽtre ceti trib⁹ dieb⁹ et trib⁹ noctib⁹ sic erit filius hominis in vẽtre terre trib⁹ dieb⁹ et trib⁹ noctibus &c. Cũ dico due res peccatũ faciãt scilicet timor: et cupiditas vt dicit glo. sup illud. ꝓv. Incẽsa ignis et sustolla. Que causa posit ee mẽdacij illius q̃ trãsitoria. bona contẽnebãt. et mala letter sustinebant Phi.3. O ia arbitror: vt stercora: vt xps lucrifaciã. Act.xx. Spũs sanctus sup oĩs ciuitates prestat mihi dicẽs q̃n vincula: et tribulatiões ierosolimis me monẽt. sz nihil horũ vereor. Si go ho dicat sctõs voluisse decipere: sed deceptos fuisse. Quomodo potuit xpo decipi circa finẽ cẽ: cũ natura rõnalis maxime habeat cognoscere se esse Aug. in libro de a'a et spiritu: nihil se nouit meus vel alia q̃ id qđ sibi ꝓsto est nec mens vel alie q̃s magis presto est q̃ ip sa sibi: nihil ergo tãta nouit quãtus se esse Quõ ergo xpo dicpi poterat cũ diceret. Jo.viij. Ante q̃ Abraam fieret ego sum. Jer.x. Ego &c pi vnus sumus. Itẽ cũ nature rationalis p se note sint operationes esse. Alia. n. p se cognoscit se credere vl̃ intelligere vl̃ diligere quõ potest decipi circa illud. Joh. viij. Ego pncipiũ q̃ &c loquor vobis. ipse sciebat se simpliciter omnia que creata erãt pncipiũ fuisse. Luc.viij. Tetigit me aliqs nã et ego cognoui virtute de me exisse. ¶ Itẽ quomodo paulus circa electa decipi potuit qui raptus est vsq̃ ad tertiũ celum vbi audiuit archana verba que nõ licẽt homini loqui. ij. cor. xij. ¶ De testimonio hominum de christo legitur actuum. x. Nos testes sumus. aut Petrus omnium que fecit Jesus in regione iudeorum: et hierusalem quem occiderunt suspendentes in ligno. Hunc deus suscitauit tertia die: et dedit eum manifestum fieri: non omni pẽpulo sed testibus preordinatis a deo nobis qui mãducauimus: et bibimus cum illo postq̃ resurrexit a mortuis et precepit nobis predicare populo: et testificari: q̃ ipse est qui constitutus est a deo iudex viuorum et mortuorum. Huic omnes prophete testimonium perhibent remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes qui credunt in eum. Testimonium hoĩm illud deus tam cito confirmauit. Unde subditur adhuc loquente Petro verba hec cecidit spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum testimonij petri: de christo habes similiter. Mat.xvj. Tu es christus filius dei viui. Et Jo.xvj. ait Pe. nos credidimus et cognouimus quia tu es christus filius dei viui. Fidei nostre testimoniũ dedit angelus in christi conceptione Luc.j. Item in eius natiuitate Luc.ij. Ecce angelus domini stetit super illos &c. et posti. Ecce euangelizo vobis gaudiũ magnum. Item facta est cum angelo multitudo militie celestis exercitus. Item in resurrectione. Mat.x Mar.x Luce.vlti. et Jo. penul. Item in ascensione actu.i.

¶ Fides ista testimonium habet: et a domestico: et ab extraneo. Exo.viij. Magi pharaonis deficientes in tertio signo compulsi sunt cõfiteri. digitus dei est hic. Deute.xxxij. Non enim est deus noster vt dii eorum: et inimici nostri sunt iudices. Et Mat.ix. videntes turbe christum mirabiliter operantem dixerunt. Numq̃ sic apparuit in israel. et Jo.ix. Illuminatus cecus fuit in israel. et Jo.ix. Illuminatus cecus a natiuitate dixit: a seculo non fuit auditum q̃ quis aperuit oculos ceci nati. Et Jo.ix. Ipsi pontifices: et pharisei dixerũt quid facimus: quia hic homo multa signa facit si dimittimus eum sic: oĩs credent in eum. Josephus qui semp fuit studiosissimus in veteri lege qui ca deus sapientissimus ptus fuit in vltima captiuitate hierusalem facta per Titum: et Uespasianum tale testimonium dedit christo. Fuit eiusdem testimonium dedit christo. Si tamẽ cũ viribus ihesus sapiens vir. Si tamẽ cũ virorum dicere fas fit. Erat enĩ mirabilũ operum dicere fas fit. Erat enĩ mirabilũ operum dicere fas fit. Erat enĩ mirabilũ oper

¶ Secundo potest ostendi veritas fidei ex ipsius testimonio excepto. Et primo ex testimonio Johannis baptiste q̄ pphetie fuerit finis omnium. Luce.xvi. Lex & pphete usq; ad Johannem baptistā q̄ pphetie finis fuit in omnibus. Ma.xi. Vos misistis ad Johannem & testimonium perhibuit veritati. Et Mala.iij. Ecce ego mitto angelum meum q̄ preparabit viā ante faciem meā. Dic deus narrationē nullo recto in medio tibi ex eis parentibus ei. Deliberavit esse heredum amico pro stabilire in diebus suis. Luc.i. Ut secundum testimonium ipsi Joā. Dic verū in tēs. &c. Una dubitat de hoc q̄ de nō ēt sicut cū nasci mirabiliter in mundo tibi ut testimonium perhiberet medacio. Et preceptor & natus est prenūciata sunt ab angelo. Luc.i. Dic in vero in aperto testimonium de tibi. In eodē ecce. Ut facta ē vox in auribus meis in auribus meo continuo iam in virginis gaudio meo. Sine o celo in te testimonii illud. Ipse tante sanctitatis fuit q̄ indies meruerit ad cū sacerdotes & leuitas vt iuxta ab eo unū ipse esset xps. Joā. & credidissent ei si quisq; se ēt xps Jo.v. Vos voluistis exultare ad horā in luce eius vt crederetis ipsum esse xpm vocat. Interl. Quibus magis debuerāt credere ei fieret, testimoniū alterius. efficacius enī est testimoniū q̄ aliqs phibz aliq̄ qs phibet sibi. Jo.v. Si ego testimoniū perhibeo de meipso testimoniū meū nō est vez. Sancti enim Jo. nō fuit xpianus, licet gentibus & iudeis notus. & testimoniū ei⁹ mutuū esse cat ē ad iudēdū iudeos. Jō posita illud. Ppter. Par mi interuā xpo nec habuit ut nascerēt⁹ indul pietate ēt. Qualiter xpo testimonio. Jo. celū dicit iudeos hō Mat.xj. Baptista inqt Johēs. vnde erat de celo an ex hoib⁹? & ali cogitabant inter se dicētes. si dixerim⁹ de celo dicet nobis quare ergo nō credidistis ei. Si de dixerim⁹ ab hoib⁹ timemus turbā. Oēs enī habebāt Joh sic sicut pphetam. De testimonio Johis de xpo hō. Joā. Qui post me venturus est ante me factus est. & ante me fuit. Quia prior me erat & de plenitudine eius nos oēs accepimus & post. cuius nō sum dignus vt soluā calciamēti eius. Ité ecce agn⁹ dei ecce q̄ tollit peccata mūdi. Ité vidi spūm descendēte quasi columbā de celo & manēte sup eū & ego nesciebā eū. sed q̄ misit me baptizare in aqua ille mihi dixit. Sup quē videris spūm descendē & manēte sup eū. Hic est q̄ baptizat in spū scō. Et ego vidi & testimoniū phibui q̄ hic est filius dei. Illud testimoniū est Jo. subsequēte. Videm⁹ magnū eius quasi vnigeniti a patre. Multiformis. Cognominatq; miraculis & voce ei apium de celo & transfiguratione. rebus recitatis allatione. Spūs sc̄t. multiformi gratia eius tales & tales vt dicit vnigenitus dei patris. & pone Joā. Qui fuit ab initio q̄ audiuim⁹ & vidim⁹ oculis nr̄is q̄ ppeximus & manus nr̄e cōtrectauerūt de verbo vite & vita manifestata ē. & vidim⁹ & testamur & annūciamus vobis. ¶ Si dei nr̄e testimoniū dat de⁹ & homīes & angelus. De primo habemus. Joā. v. Tres sunt q̄ testimoniū dāt in celo: pater verbū & spūs scūs. Et subdit. Si testimoniū hoīm accipimus testimoniū dei maius est. Secūm glo. pater phibuit testimoniū xpo: dicēdo hic est filius me⁹ dilectus. Cum in trāsfiguratiōe ostēdēdo potētiā deitatis & spēm beatitudinis. Spūs sanctus sup xpm in spē colūbe ostendēdo. & i nocte xpi corda discipulor⁹ illūdo. ¶ Testimoniū dō hoīm talia sunt q̄ nocte fuerūt sanctitatis amicū cēptores nullū hominē tunc⁹ q̄ veritate fidei morte ppria ausi sunt confirmare. ¶ manifestū sit q̄ nullus sani capitis mortē medacium auderet confirmare. Osee. ij. Sponsabo te mihi in fide & scies dñm. & in morte veritatē ptēturi. ¶ ipse xpo veritatis fidem morte ppria confirmauit & signū xpi. ¶ certissimus pronūtiabat ipse iudeis. Mat. xij. Generatio inquit maligna & adultera signū querit & nō dabit ei nisi signū Jone pphete. Sicut. n. fuit Jonas in vētre ceti trib⁹ diēb⁹ & trib⁹ noctib⁹ sic erit filius hominis in vētre terre trib⁹ diēb⁹ & trib⁹ noctibus &c. Cū enim due res peccatū faciāt scilicet timor & cupiditas vt dicit glo. sup illud. Pō. Incēsū ignis & fuliginosa. Que causa posset & medacij illusionis & trāsitoria. bona continebāt. & mala letter sustinebant Phi. j. O'a arbitror vt sterceora: vt xpm lucrifaciā. Act. xx. Spūs scūs sup oēs ciuitates protestat mihi dicēs q̄m vincula & tribulationes ierosolimis me monēt. Si nihil horū vereor. Si go dō dicat scīdo voluisse deciper. sed deceptos fuisse. Quomodo potuit dō decipi circa suū ēt cū nascitur & nulla maxime habent cognoscere se ille. Ang. in libro de 3 a c spiritu. nihil se elle. Ang. in libro de 3 a c spiritu. nihil se elle. Ang. in libro de 3 a c spiritu. nihil se elle

nostre p hoc q̄ reuelationes & prophetias habet. Reuelationes habuit ante legē vt filij Noe: Abrahē & Jacob vt patet ex libro genē. Que multiplicate sūt lege tuste pra: Numeri duodecimo. Si qs fuerit inter vos propheta: dominus in visione apparebo ei vel per somnū loquar ad eū. at nō talis seruus meus Moyses qui in omni domo mea fidelissimus est. ore enim ad os loquor ei. Deme. ij. Nō est alia natio tā grandis que habeat deos appropinquantes sibi: sicut deus noster. Adest cūctis obsecrationibus nostris. Psalmus. nō fecit taliter omni nationi cē. Et Baruchy quarto Beati sumus israel: q̄ placent deo nobis manifesta sunt. ¶ Prophetie quas habet fides nostra multū confirmant ei. Bene. cū iohannes baptista misisset discipulos ad christū ad certificandū eos de xpō. Mat. vndecio. Dūs certificauit eos ostendendo prophetis esse implēta quam predixerat. Ysaias de aduentu eius. Isa. xxv. Deus ipse veniet & saluabit nos: tūc aperientur oculi cecorū: & aures surdorum patebunt. Tūc saltet sicut cervus claudus & aperta erit lingua mutorum. Unde aūt dūs discipulis iohānis. Euntes renūciate iohāni. q̄ audistis & vidistis. Leci. vi. cla. ab. cē. Jtē Isa. xli. Dicit dūs ad deos nō veros annūciate que futura sunt in futurū: & sciemus quia dñi estis vos. Reuelationes & prophetie cū hac fide translate sunt in ecclesiā collectas ex gentibus: vbi patet in reuelatiōe illa excellenti. De qua Sedā cor. xij. Que paulo facta ē vsq; ad tertium celi raptus & in Jo. cui reuelata sunt tot misteria que in apoc. cōmentur. Judei ideo mō nō habēt reuelatiōes vel prophetias q̄ hāc fidē deseruerūt. ¶ Quarto per hoc q̄ fides nostra dignissima de deo sentit. Aug. Prudētiū est estimare & fidelium que sit fides purior & maiestate dei dignior. Alie secte male sentiūt vel de dei ois potētia. Sicut qui negāt deus posse corpa nra suscitare vel naturā nfam potuisse sumere. Alij de eius bonitate vt qui negāt lapsos in peccatū p penitētiā posse redire ad deū. Alij de eius iusticia: vt qui negant deū vindicaturū peccata. Tute qui dicūt eū salte nō vindicaturū eternaliter. Fides ēo nra ois potētiā dei p̄dicat & sapientiā & bonitatē. ¶ Quinto p ꝺ q̄ fides nra de hoīe probabiliora sentit & que magis decēt creaturā rationabilē. Dicit enī eū adimaginē dei creatū. Gen. i. Creauit deus hoīem ad ima. & si. fa. Ad similitudinē dei menet vinere. Ephe. v. Estote imitatores dei sicut filij carissimi. Et ad gloriā similē diuine glorie p̄mittit peruenire. i. Jo. iij. Carissimi nunc filij dei sumus. Et nondū apparuit nobis q̄d erimus. Scimus q̄n cū apparuerit similes ei erimus: gēs indocta & gēs Machometi: sentiunt indigna. De dei magnificētia: dū gens indocta sperat solā assumptā tēporalitā a deo. Et gens machometi solas delitias corporales quātū ex promissione legis cōp. Utraq; aūt spes dicta videt esse hominū q̄ in vanū acceperūt aias suas. & tere est brutalis. Cū aīa inuisibilis sit: bonis inuisibilib⁹ remuneranda est: nec natura rationalis bonis sē superiorib⁹ beata fieri pōt. Aug. Beata vita iuenit cū id qd est hois optimū: & amatur & hētur q̄ deteri⁹ & quasi ipse hā pōt: q̄quis qs ipso deteri⁹ & fragilior fuerit ipse deterior. ¶ Fides ēt christiana hoīem ad maiorē pfectionē pducit & ētus ad deū: & quātū ad primū. Quātū ad deū q̄ de deo p̄dicat q̄ maxie timorē dei nobis iamittit & ad spē maxie erigit & dei amorē in nobis maxie accēdit. Ostēdit enī districtissimā iusticiam dei i rebelles ipē & vindictā eternā mire acerbitatis: quod efficacissimū ē ad timorē incutiendū. ¶ Jtē ostēdit liberalitatē dei qua filio ppio o pp nos nō pepercit: pest q̄ nullus loc⁹ desperatiōi in nobis relinquitur. Ro. viij. Qui ppio filio suo nō pepercit: iż p nobis oīb⁹ tradidit illū. Quō nō cū illo oīa nobis donauit. Jtē beneficiū redēptionis quod est maior ignis ad incēdēdū cor nostr̄ q̄ esset totus mūdus ad incendēdum corpus nostrum: si totus arderet cordibus nostris immittit amorē q̄d magis idoneum ad incendendum & inflammandū diuinum amorē in nobis non accenditur melius ignis quam igne nec se maior ignis spiritualis amore quo filius dei amauit nos. Johānis. xv. Maiorē hac dilectionē nemo habet quaz vt animā suam ponat quis pro amicis suis. Quantum ad primum: quia dilectio nē iubet ad inimicos extendere & nostra proximo cōmunicare & si necesse ē etiam

animā p eo ponere. Mat. quinto. Diligite inimicos vestros benefacite his qui oderūt vos &c. i. Jo. tercio. Qui habuerit substantiam mundi huius & viderit fratrem suū necessitatem habere & clauserit viscera sua ab eo quomodo caritas dei manet in eo. In eodē in hoc cognouimus caritatē dei quoniam ille animam suam pro nobis posuit. & nos debemus pro fratribus animas ponere. ¶ Sexto per successum q̄ habuit populus q̄ hanc fidem suscepit dum secundū eam vixit & detectiōem ipsius vel dum fidē istam deseruit. vel dū sin eam nō vixit. vt. n. emittamus & alija quis sufficeret narrare notabiles triumphos quos habuit populus iste in paucis vincēs infinitos. innixa promissionē dei mi. Leui. xxv. Si in p̄ceptis meis ambulaueritis &c. Persequemini inimicos vestros & corruent coram vobis prosequēt. n. de vestris quīq; centum. Ellenos. d. centū ex vobis decem milia. quādo aūt male se habebāt in fide vicebant. Leui. vigesimo se pto. Quid si nō audieritis me nec feceritis omnia mandata mea. &c. corruetis coram hostibus vestris & subiciemini eis q̄ oderunt vos. Fugietis nemine p̄sequente & paulopest. Terrebit vos sonitus folij vo lantis & Josue septimo. Nō poterit stare coram hostibus tuis donec deleat ex te q̄ cōtaminatus ē hoc scelere. Deutero. penulti. Beatus es tu israel q̄s similis tui populo qui saluaris i dño scutū auxilij tui & gladius gloriē tue deus tuus. Jtē Judith. Deus eorum pugnauit p eis & vicit: & nō sunt qui insultaret populo isti nisi quādo recessit a cultura domini dei sui. Quotiēscūq; autē preter ipsius dei sui altercoluerunt dati sūt in p̄dā & i opprobriū & in gladiū. Quotiēscūq; autē penituerunt & recessisse a cultura dei sui. dūs deus eis dedit quietē. Et ignitur fides christiana tot habeat & tantis suc argumēta inexcusabiles sunt tot argumētis nolētes acquiescere & merito pereant. Valde incredulus ē cui tot testimonia facere fidē non pōt. Valde ponderosus ē vel valde debilis q̄ tot apodixationes sustētare nō sufficiunt. Nec mirū si ostēdūr pīa veritas quādo tot pignoribus signorū vel aliarum probationū et nō credit cū pauciorib⁹ testibus crederet vni iudeo vel sarraceno. De punitiōe infidelium. Deute. Decimo quinto. Prophetā suscitabo eis de medio fratrū tuorū tui similē mei. Cui autem ꝺba eius que loquit. In nomine meo audire voluerit vltor exūi ego. Qs ꝺbus assumit Petrus. actuū. iij. dicēs eis anima que nō audierit pphetā illū exterminabitur de plebe. Et in eo. Non est alio aliquo saluo nec nomē eius est aliqs sub celo datū hoīb⁹ in quo oporteat nos saluos fieri. Et Jo. iij. Qui nō credit iam iudicatus est: quia nō credit in nōie vnigenti filij dei. Hoc aūt est maximū. causa damnādis. Dicit Aug. Quare venit in mundū & dilexerūt hoīes tēbras magis q̄ lucem. cui dē octauo. Si nō crediderit is q̄ ego sum morietis in peccato vestro. & eisdem. xv. Si non venissem & locutus eis nō haberēt peccatū nō habēt nunc aūt excusationē non habēt de peccō. Jsa. v. Bene & regnū qd nō seruierit tibi peribit. Mat. viij. Qui nō crediderit dānabuntur. Jo. iij. Nisi quis renatus fuerit ex aq̄ & spū scō nō pōt introire in regnū dei Lo. xviij. Ignotis ignoscitur.

De cōmendatione fidei. F

Equū de cōmēdatiōe fidei. Nota q̄ fides deo multū placet. ¶ dyabolo multū displicet. Domini multū pdest. De pmo ecclā. Bene placitā ē deo fides & mīsuetudo. hoc vne ētes multū placēt deo i hoīe. q̄ fides deo subicit intellectū. Mānsuetudo affectus. Uñ dūs hoīes mānsuetūs & fideles diligit quasi sui. Fides adeo placet deo q̄ sine ipa nihil placet ei. Hebr. xi. Sine fide impossibile ē placere deo. Oēs infideles filij ire sunt. Uñ Jo. iij. Qui incredul⁹ ē filio nō videbit vitā eternā sz ira dei manet sup ipsum. Oculi dūne mīe nō respiciūt nisi ubi ē fides. Uñ ppitiatorū nō excedit archas. Exo. xxv. Archa significat populū fidelez: q̄ ppitiatio dūna nō excedit. Remissio enī peccatoz nō est extra fidē eccle. Je. v. Dñe oculi tui pspiciūt fidem. Ubi āmen tibi oculi. Jo. vi. Hoc est op⁹ dei ut credatis i eū q̄ misit ille. Credere i deū ē spāle opus dei & q̄ dei donum & q̄ deo valde acceptum. nec mirum si multū placeat deo fides cū ipa primus obsequius faciat deo. Signū hui⁹ placētie ē hoc q̄ dei tā tūcū p fide. Ada. viij. Ubi dixit ethio

centurionis t sicut credidisti fiat tibi. Jo. cuius ille credidit ita fit. Fides vo placet: et sine ea nemo unq̃ placuit vt ait Abrahā q̃ audiuit dñm. credidit deo p̃ fidē hz deo placuit Gen. xv. Credidit abraham deo: et reputatū est ei ad iustitiā. Sine aūt fide vo sine fide de⁹ q̃ nō reputat. Gio. v. In xpo ie sum neq; circūcisio aliq̃d valet neq; p̃putium sed fides que per caritatē operat.

b ¶ Fides porta est per quam precepta mittor dñm intrat ad cor hominis. Eze. xvi. Sine ea non videtur dominus de nullum habere in corde cū non beat ibi ihesum: ipsa ē porta aurea q̃ introit in mētē virginis q̃ in ueteres Luce. i. Beā q̃ credidisti q̃ p̃ficientur in te q̃ dicta sunt tibi a dño Aug. in libro de virginitate. Beatior fuit Maria percipiendo fidē xpi q̃ concipiē do carnē xpi. Adhuc ma ppinquas nihil Adam peccasset nisi fidelius xpm corde q̃ carne gestasset porta fidei mortis et aditos mortis clausa ēnec eternalis exercitus prualebit aduersus eas. Vñ sup illud Mat. xvi. Et pōte iferi die glo. Qui intimo cordis amore fidē xpi percipit: gegd i gerit extra facile vicit: hec porta sanguine agni: ex cuius xpi nec aduersa mēs timeat nec pspera concupiscat. ¶ Fides porta tabernaculi: scilicet mūdi: ecclie: hostia offerēda c. Lxvii. Nō quisquis de domo israel qui occiderit bouem aut ouem siue capra in castris: siue extra castra: t non obtulerit ad hostiū tabernaculi obiatōe domino sanguinis reū erit. Nec mirū si fides valde est deo grata q̃ sine fide deus nō colitur cum deo non cognoscatur: quare iuncudus sit: vt amādus vel obsequio honorādus. ¶ Fides thesaurum abscondituū regni celestis quem daturus ē dominus seruientib⁹ sibi hominibus ostendit. ¶ Fides primi dei hostem scilicet sensum humanū occidit. Hostis iste in sapientibus huius mundi est fortissimus hostis dei: qui significatus ē per canes quoz plaga nō legit curata. Exo. viij. Cinifes de pulvere terre educti argumēta fuit phoz de subtilitate rerum sensū, pfidia q̃ oculis fidei ledūt. Unde glo. quoz lr aias. corp⁹ cui sederat acerbissimo terrebat tumulo vt quē volūt videre go nō valet sentiat tumultuante. Doc ḡ aial arui dyalectice cōparat: q̃ nunq̃ t subtilib⁹ rhoz illuminatis aias terrebat: et tanta caliditate circūuenit vt deceptus nō videat nec intelligat vñ decipiat. Nec plaga nō curat. videla enī phoz remisserūt cum pdola gētū destructa fuerūt vt aut gdaz. ¶ Fides intellectū captuat in seruitū xpi. y. cor. x. In captuitate redigētes oēz intellectū in seruitū xpi. ¶ Fides in arte mentis. Intellectm infigne regnū ponit. s. huius in cruce pēdēte de morte: et morte auctore triūphāte. ¶ Itē fides matrimoniū inter aias t deū initat. Osee. ij. Sponsabo te mihi in fide q̃ caritas ꝑsumat. j. cor. vj. Qui adheret deo vn⁹ ē cū illo. ¶ Fides ē velut anulus argēteus posit⁹ i digito ipōse. Ornamētū. n. ē a xpo datū rōm q̃p digni intelligi pōt: q; dextera ē. Annulus nec excedere dz nec excedi. Sic fides nec excedere dz nec excedi. Non. n. dz xpo attribuere aliq̃d q̃s eius nō sit nec de eo negare q̃d ipi⁹ sit. In argēto vo intelligē q̃ des cādore puritatis: t luce salutaris veritatis dz resplēdere t suauitate sincere consonis dz resonare. Argēt ū. n. cādidū ē t resonat. Itē fides virginitas ē in nos intellectū a corruptōe errōis seruito t vndiq̃p tegēs sicut anulus digitū cingit ex oi pte. ¶ Fides quātū p̃pio sensū detrahit tātū intellectū omni sensus capacē facit. Sicut sapiēs dicit de p̃pria volūtate q̃ tātū virtuti adijcies quātū p̃prie voluntati detraxeris. Qui vult venire post xp̃s debet abnegare semetipsum. Juxta verbū dñi. Mat. xvi. Et quātū ad p̃priū sensum: t quātum ad p̃priā volūtatē. ¶ Fides primo gemita est inter virtutes: ideo merito a deo benedicta beati q̃ non viderūt t crediderunt. Joh. xx. Luce. x. Beati oculi q̃ vidēt q̃ vos videtis. q̃s de visu fidei intelligendus est Gal. j. Qui ex fide sunt benedicentur cū fideli Abraham propter predicta: non est mirum si fides deo placet: sic ica. ¶ Fides multum displicet dyabolo. Dyabolo vo multum displicet: nec mirum cum ipsa ei cultum t honorem qui ei in mundo exhi

beatur abstulerit: ipsa dyabolus expulit ab hoibus: t quantū ad animas: t quātū ad corpora. Act. xv. Fide purificās corda eoꝝ. Mat. viii. Signa aūt eos q̃ crediderint hec sequēter. In nole meo demonia eicient. Nec est q̃ dyabolo resistat. p̃ me pe. vii. Cui resistite fortes i fide: ipsa ē scutū ignea tela inimici extinguēs. Ephe. vi. In oibus sumēte scutū fidei in quo posūtis oīa tela inimici ignea extinguere. Ipsa ē lorica eoꝝ hoies intrinsecē a dyabolo ꝓtegens. j. The. iij. Induc loricā fidei ipsa caput spūtis infernalis q̃ ē error vel infidelitas cōterit. Gen. iij. Ipsa cōteret caput tuū. Eccli. xxv. Nō est caput nequius super caput colubri. Sicut caput nom hois fides. s. diligētissime custodiendū est scōm illud Mat. x. Estote p̃udentes sicut spētes. Sic ad destruendus caput spūtis infernalis. s. errorē mūdi est cōsiduz. Et in p̃mo peccato angeli. t in p̃mo peccato hois error: videt fuisse. Isa. xiij. Ero similis altissimo. Gen. iij. Nec ḡ quā morte moriemini. Scit. n. deus q̃. ¶ Fides dyabolū de arce mētis expellit ponēs ibi vexillū xpm in cruce pendēte: q̃s multū dyabolo displicet. Lū. n. superbissimus sit multū displicet sibi cū ab arce mētis expellit: t cū vexillū illud exosus ei sit: eo q̃ in cruce vincit⁹ fuit. Doc vexillū timet hostis scies adesse regis pūtias. Nō. n. dat regale vexillū exercitui nisi res pūs fuerit. Videt ḡ illud ō victoria ōsperat scies se cōtra regē dimicare. Itē qz i cruce deuict⁹ fuit multū timet ei crucē Bernar. Nulli⁹ demon ꝓpe stare poterit videns gladiū in q̃ occisus est eru. ē. s. fides lux ē valde exosa latroni ifernali. Job. iij. Qui male agit odit lucē. Job. xxiiij. de latrōib⁹. Lū subito apparuerit aurora arbitrant vmbrā mortis: ipe ēt falsus mercator volens hominez decipe: nō tenebras q̃rit: t ē velut ōstruis adulteri q̃ nō vult se ad lucē ostendere. Job. xxiiij. Oculus adulteri obseruat caliginē. ¶ Fides oculus est quem cornus ifernalis multum q̃rit eruere. Sicut cornus visibilis. P̃ro currit ad oculum cadaueris. Nec mirū cū fides dyaboluz: t eius insidias ꝓvidet. Sine fide hostis inuisibilis nō videtur: t ideo non cauetur. Oculus fidei dyabolus fraudibus suis velet ne videant quo ducātur fi-

cut solent oculi velari hijs qui ducuntur ad patibulū. Quādā fuerat dicit iudex ꝓ. Quādo operiūtur oculi animal: ex circuit ad molēdum: sicquam nō ambulat in circuitu molestie dyabolus. Si operit oculos mētis in cē peccatis humanos homines. Jud. xvij. Samson eruto oculo ad molam circūit. ¶ Fides ē oculus oculus mentis quo amisso homo ad pugnam inutilis est. Ideo hostis inuisibilis fidem multā conatur obtenebrare. Ez. ij. Ipse fera vobiscū sedeo t cruam omnia vestrum oculos dextros. Cuius initio erat q̃ dextris oculis erimus cum operientur sinistri sicuto ipsi inutiles essemus ad pugnā. ¶ Fides dyabolo nō cessat cōtumelias facere. Ipa ostendit cum nullius creature dominium esse: t auctorem solius mālis: p̃ter culpā sua iā iudicatū. Jo. xvi. Princeps mūdi hui⁹ iam iudicatus est. Ideo nō ē mirū si fides ē multū exosa dyabolo. ¶ Fides ē valde utilis hoi. Ipsa ē in tenebras fidelitatis expellēs vbi fides si ē tenebre sunt. Exo. x. Facte sunt tenebre horribiles i vniuersa terra egypti. Et sub dinū: vbicūq̃ habitabāt filij israel lucerat. ¶ Fides iter ope⁹ recreationis. P̃ria ē i miseri mūdo hoīe. s. sic lux i maiori mūdo. p̃ria fuit Gen. j. P⁹ creationē celi t terre ibidē: fiat lux ē. ¶ Fides columna nubis ē de egypto nūbat: errez: intellectū potēt seduces. Exo. xiij. ¶ Fides cornua ē fulcies cor hōis. Uer⁹ cui hō q̃ p Layn figuratur: habet caput tremulū: t oculos caliginosos. Sed fides vnat: t oculū intellect⁹ illuminat: t cordi vacillāti fulcimētū prestat: est enī fides fida t salutaris credulitas. j. Ber. in. v. libro de consideratione. In his que fidei sunt omnino cauēda est cōfusione aut incertū opinionis fides significet: aut quod firmū stabiliq̃ fidei opinio reuocet in questionē. Opinio enim in hz assertione temeraria est fides. si hz hesitatione infirma. ¶ Et notādū q̃ columna illa ex parte filiorum israel lucida erat ex parte egyptioū tenebrosa. Sic t fides fidelibus lux est. Quam t infidelis tenebras reputat: maxime quantū ad ea que pertinēt ad incarnationem filij dei: t liberationem generis humani. Ipsi sūt qui si noctu lucē reputātes tenebras. Isa. v. De qui dicitis bonum malum: t malum bo-

nā pontices luce rubros. t tibros luce: fides videt eis fiducia cū tamē sit vera fapiēa. Pz.co.i. Quod stultus ē deo fapiēs est bobus. ¶ Fides ē lucerna ad qua in nocte vite pūtio ambulatur. Pzune co.v. per fidē ambulem⁹: t non p spēm. Aug. in libo de fide ad Petrus Sigo nō ambulaverit p fidē nō pvenient ad spēm. ¶ Fides est rio stimul⁹ lumē manifestat. Ipsa ē stella matutina sole iustitie t intelligēte pūncios. Per eaz oritur deo gratie. quē fugiūt dies gloie. Ipsa est stella cordialis nauigātib⁹ per maris huius undi pontū odiēdos t patriā. Ipsa est stella regia spēales ad salutē adducēs Mat.ij. Ipsa est prima gēma in corona stellaz⁹ que ex quoz lumib⁹ fabricat. corona stellarum est lumē salubris congregandis. Job.xxxi. Liber scribat ipse q iudicat vt in humero meo ponā illud: t circundē illud quasi coronā mihi. ¶ Al sole intelligēte. Qui.v. radijs lumis vim fluunt sup intellectū nostrū. Lumen fidei 2 filij. prudētie intellectus t scientie. Diuersitas horū luminum videt sic posse esse di. Alia ad tria hz comparationē: licet ad pncipiū a quo est: licet ad deū: t ad opera quoz ipsa est pncipiū: t ad ea q dant ei occasiones vt sit principiū eoz instruendo. Lenos stelle etiā vel monēdo affectū siue voluntatē. Signa naturalia vel posita intellectū instruunt bona t mala inquātū talia mouent affectū. Fides ē lumē illuminās intellectū circa principiū a quo est anima extendens ei dei maiestatē: t iusticiam t misericordiā dei in creaturas rationales. Domū vero cōsiliū: t virtus prudētie: illuminat aīam circa opera queaū ipsa ē pncipiū. Ad cōsiliū pertinet liberare: an aliquid vel qđ sit faciendū. Ad prudētiā bo pertinet prouidere vt opus fiat eo fine quo debet: vt vellit illud aliqs de bonis circumstantijs. Prudentia bo prouidere dz vt opus agenti sit fructuosum: deo gratie: primo in eos per bonū exemplū: t sicut alterius ē scientie cognoscere: an expediat aliquē sanari: t alteri bo cognoscere qualr aliquis sit sanandus. qz primū pertinet ad theologiam. secundū ad medicinā: sic aliud lumen est donū cōsilij & prudentia.

Donum vero sapiēcie pprie pertinet ad bonum t malum iudicandū quo mouet affectum nostrum vnde a tali materia dyonimantur. Bene. ij. Cū dicitur lignū scientie boni t mali: t eiusdem. iij. Erunt sicut dij scientes bonum t malū. Ad hoc donum pertinet cognoscere deceptiones ꝺm bona pretenta: t mala q nō sūt ꝺa bona. vl ꝺa mala facūt beos. ¶ Triplicit fallunt homines bona tēporalia. Primo quia faciunt eos credere q ipsa habēt stabilitatem verā t magnam: cum alter sit: sic fallūtur voluptuosi. Eccle.vij. Inuenī amariorem morte mulierē. Dec mulier voluptas tēporalis est. Secundo faciunt credere quod in eis sit copia cū in veritate exhibeāt possessores suos. 1 u.j. Dimitteo dimisit manco. Tertio facūt credere q sit honor qđ est ignominia. 1 uc.xvi. Quod hoibus altum est abhominatio ē apud deū. propter has deceptiones cupiūt homines nō vera bona pro veris bonis. Fugiunt et mala pene pūtis que nō sunt vera mala p malis veris qz sunt mala culpe: t mala futura. ad domū vero intellectus pinet cognoscere signa naturalia t posititia: scilicet creaturas q sunt quasi libri naturales: t sacra que sunt ꝺsi signa positiua t sicut: t formas: t ornatus ecclesiarū: t ministrorū: t habitus: t religiosorum t similia inquantū pertinent ad salutē aīarum. Que significatio precipue est rōne similitudinis. verbi gra homo per terrā significat ratione similitudinis vt intelligatur hō se ad modū terre ē sterilē nisi crellat: t q super nihil tēporale dz esse fundatus hz deo mūtus: t q de super irrigari dz rore gratie: t pluuia doctrine. ¶ Iteꝫ fides est inuiū vite spūalis p fidem. n. habitat xp̄s in cordibus nr̄is. Ephe.iij. Qui vita ē t ipe ait. Jos.xxiij. Et sicut vnūquodq; vitiū mors spūalis est sic vnaq; virt⁹ vita est. Unde dicitur Ro.viij. de prudētia spūs q vita ē. ¶ Fides vita ē intellect⁹ ē. n. viuus radi⁹ aureo sole pcedēs sufficiens ad pducēdū fructū boni opis. Sicut arbor viua fructus ex se pducit. Ipsa et est cā residua vite spiritualis. Ipsa cā amoris qui dī vita aie. Unde super illud Gal.v. ¶ Fides q per dilectionē operat. Dicit gl. Opus fidei vile etio est. Ber. ad fratres de mōte dei. Vita anime amor dei. Nec fides concipit: speo

parturit. Spūs. sanctus t viuificat: lector: meditatio pabulū. Oratio pcussio: t illuminat. Timor dei dicit pōt vita: q: opa bōa ideo sunt deo accepta: t remunerāda: quia ex amore dei pcedunt: t in hoc accēdi pōt vita eoz. Fides ergo cā est dilectionis: t per dilectionē causa est operis. Unde ipsa est pma para vite gratie: t cā totius residui vite. Jō benedicit. Roma. i. t Heb.x. Quod iustus ex fide viuit. Et Hab.ij. In fide viuit filij dei. Vita enim glorie ex fide erit. Primo Jac.v. Ultam hēditis eternā q̄ creduis in nomine filij dei. Extra fidē nihil viuificat: i mari mortuo nihil viuere pōt: sed ante facē dei thet mors. Abacuc.ij. Ipsa est lux q̄ extinguit his q sunt in vmbra mortis ꝛc. Isa.nono. Habitantibus in regione vmbre mortis. ꝛc. ¶ Ante faciez eius ibit triplex mors. prima mors culpe. Prouer.decimoquarto. Per misericordiā: t fidem purgantur peccata. Gal.secūdo. Ex operibus legis nō iustificatur homo nisi per fidē Jesu Christi. Romano.primo. Justificati igitur ex fide ꝛc. Actuū decimo. Huic oēs pphete testimoniū perhibēt remissionē peccatorū accipe per nomē eius oēm q̄ crēdit in eum: t ideo dicit. In hoc oīo q̄ credit iustificat. Secūda mors tēporalis q̄ in pena vite eterne p fidem conteritur. Aug. xiij. in li. de ciuitate dei. Tantā deus fidei gratiam prestitit vt mors quā cōstat vite esse cōtrariā instrumentū fieret p qđ transiret ad vitā. Joā. xi. q̄ credit in me etiā si mortuus fuerit viuet. Inter. credens etiā mortuus viuit sicut nō credens etiā viuus mortuus ē. Tertio mors eterna. Unde Job.ij. Oīs q̄ viuit t credit in me nō morietur in eternū. Iteꝫ fides est inuiū salutis humane vt dicit Aug. t causa totius salutis ei⁹ est aspectus ille xp̄i in cruce exaltatiq; sanat a morsu serpentū infernaliū. Joan.iij. Sicut moyses exaltauit serpentē in deserto: ita exaltari oportet filiū hominis vt oīs q̄ credit in eū non pereat: sed habeat vitā eternā. Hoc significatū ē. Nu.xxi. Ro.x. Si cōfiteris i ore tuo dūm hz xp̄m: t in corde tuo crediderīs q̄ dūs excitauit eum a mortuis saluus eris. ¶ Fides est fundamentū oīum bonoꝝ. vt dicit Aug. Unde videt ruinā querere q̄ fine ea vult edificare. Ro.x. Tu autē fide stas. Pāle cor.xvi. Vigilate t state in fide. Eccl.ij. Qui timetis dūm credite filij: t nō euacuabit merces vestra. ꝑl.vij. Si non crediderītis nō permanebitis. In fide stabile est edificiū cū fides in aliquo destruit: fundatus bonū in eo destruit. Sesi. nihil remanet qui fidē perdidit: q̄ sine fide ē omni bono vacuus ē. Unde de quodā iudeo qui pp delectū in hospitij tēplo appellauit demones q̄ ibi cōuenerant regnū a magistro. qđ ibi faceret. Rūderunt vah vah. vas vacuū sed signauit vt refert Bē. in dyalogo. Ille nō habebat fidem xp̄ianam. q̄ sibi in nocte ipressurat signum crucis q̄ viderat xp̄ianos sic facientes. Unde cū non haberet veram fidem vacuus erat omni bono. ¶ Fides est radix oīuz bonorū. Cetere virtutes sunt radices suoz operū. Sed ipsa est radix ceterarū virtutū. Si hec radix auellatur cetere virtutes arescūt. Augu. sup Jo. Sicut sine radice arboris nulla prius apparet spes pulcritudinis: t ri q̄ qđ est in arbore pulcritudinis t decoris ex illa pcedit. Sic ex fidei humilitate q̄ qđ meruit quicqđ beatitudinis alia subsequitur. est pcedit. Jeē Ore. Sicut rami sine radice virtutis arescūt. Ita quelibz opa licet bona videant nulla sunt si a fidei solidit: te distinguāt. ¶ Fides holem filium dei efficit. Gal.iij. Oēs filij dei estis per fidem. Jo.i. dedit eis potestz fi. a. f. cē. Patie Jo.v. Omnis genitus credit quoniā ihs est xp̄s ex deo natus. Aug. de fide ad Petrū. Sine fide nemo pōt ad filioz dei numerū pervenire. ¶ Fides est q̄ vis offendit regni. Unde Aug. sup illud. Ro.iij. Arbitramur holem iustificari per fidē. Bona ait fidem inania sunt tuta. n. mihi videnē esse vt magne vires t cursus celerrimus pter vis. Nemo ergo computet vere bona opera sua ait fidem vbi fides nō est vere bonū opus nō est: bonū. n. opus inēctio facit: intēctione fides dirigit. Idē de fide ad petrum. Sine fide labet holis vacuus est. Tale qppe ē vt sine vera fide gl̄ q̄ velit deo placere. Ille si q̄s tendes ad patriā in qua sit beatitudo: t nolit relinq̄ ait meria recutiendo: t improuid⁹ fecit error: q̄ quo nō ad beatā vitā pueniat: sed in pcipitū cadat vbi nō gaudiū pueniēti detur: sed cadenti interitus inferatur. idem. si bona videbantur ante quaz ordeo currebat quidem sed pter viam

genitura vt dr̃gũt int̃ vel sup illud Mat. Modicę gentis vtę cę. ¶ Jtẽ fides vẽrpmũ ꝙ resistit ꝙ bello ih̃ũ p̃s illis pandet pma pena ꝙ dubia sub forte duelli pugnatura fides. ¶ Fides i scriptura sacra sꝛiba victoria ascribit. Vñ de ihũ dicit Heb. ij. ꝙ p fidẽ vicerunt regẽ. Vincat fides t regnũ Xpi: t regnũ mũdi. regnũ Xpi vincit cũ fidelib⁹ xpo cõtrariis portas ereas t nec ter. cõ. t q̃die ẽternũ vincit. vñ ẽcclia fidelũ a fauc a porta inferi eripit: t vñ ignẽ ẽternale qnãũ ad eos ꝙ de fide eos efficit extinguit. Legit et de btõ Bre. ꝙ cũ q̃dã tẽpe ante palatia traiani qui tunc⁹ fuerat tr̃siret: recordatus clemẽtie eius amarissime flere cepit: ꝙ eo tãdiu ante altare beati Petri flens orauit: donec obtinuit t ad eum dixerunt: vos dicit traianũ precibus ei⁹ a penis infernalibus liberatũ. Sed ꝛ ceteros caueret ne p aliquo infideli defuncto orare presumeret. Regnũ cęli etiã vincit: qz ih̃ũ quãdã vidua filiũ egrũ. per fidem enim sancti adepti sunt repromissiones. Heb. ij. Pri. pe. j. Reportantes finẽ fidei salutem animarũ vestrarũ. Jtẽ vincit mundũ fides nra. Fides vincit mundũ in quibusdã mũdum subijciendo: in alijs eũ abijciendo. subijciendo vicit mũdum qui renuntiãtes in mũdo terrena sibi subijciũt t dominabres eis faciunt q̃dã modo se ad nocendũ t ad impugnandũ inimicus potentiores. Faciunt. n. inde largas elemosinas. q. modus impugnandi diaboli valde efficax est vnde super illo psal. Misericordia mea: t refugiũ meus dicit Aug. de nulla re sic vincat diabolus sicut de misericordia: t eccle. xxix. dicit de elemosina sup scutũ potẽtie: t sup lanceã adversarij inimicum tuũ pugnat ecõtrario q̃ dicit aliari nõ sibi terrena subiciunt sc̃ ꝙ ceteris se terrenis fugẽ humeros suos percies ea que male acquirunt. t q̃n se vides ꝑ desideria temporalia talpe superhumere eos suos ponentia terrã qua fodit. Secũdo mõ vincunt mundũ qui reb⁹ mundi pro amore xpi renũciant: q̃ ad modum luctaturũ se terrenis spoliãt ne diabolus habẽs q̃ eos teneat deiciat eos: deuincat. Luc. xiiij. Omnis ex vobis q nõ renũciauerit omnibus que possidet. nõ potest meus ẽe discꝛ. Fides vincit mundum. i. eos q̃ sunt in mũdo. i. diuitias delicias t honores: delitias vincit dũ ostendit corp⁹ ihũ patronũ esse mortis cõdemnatũ: de quo patet ꝙ nõ decepit cum dixit: Seti. eos capitalĩ supplicio condẽnatũ fore. Eccle. xxxiij. Seruo malũ mole torturas: t cõpedes. ysa. ij. Et erit fides directoris rerũ eius. Diuitias vincit dũ ostendit eas ẽe in municipio diaboli. Aug. predã quã vis rapere in municipula: ẽ tenes: alienare teneris a dñi voto. Jtẽ diuitias vincit dũ eternas lenge meliores eis ostẽdit. Heb. x. Rapinas bonoꝝ nostroꝝ cũ gaudio suscepistis cognoscẽtes vos habere melioꝛe: t manẽtẽ substantiã. i. Thimo. vltimo super dñs sectare iustitiã: pietatem: fidem dicit glo. Qui verã fidẽ de deo hz nõ cupit i miseriis secũl diues fieri nec pluris ẽ et mundus ꝙ deus. Bre. vltimũ tẽpora alia. duz desiderant eterna. honores vicit dũ plenos cõtusione eos ẽ ostẽdit. phi. iij. Gloria in cõfusione eoꝝ q terrena sapiunt. B. Oso purpura illusionis est potiꝰ dño i purpura illusus ẽ. Nec tria mey. fide vincit: rũ ad Heb. xj. fide mey. factus grandis negauit se filiũ ẽ filie phonse: ecce cõceptus honoris magis eligẽs affligi cũ pplo dei ꝙ tpalis peccati habere iucunditatẽ. ecce pceptus delitiarũ maiores. Et uinas enim? thesauro egyptioꝝ improperiũ xpi. Ecce cõceptus diuitiaꝝ aspiciebat. n. an remuneratore. Secũdo hac victoria mũdi. i. Jo. v. Quis ẽ qui vincit mundũ nisi q credit qm̃ ihesus est xpc̃ filius dei vini? qs intelligendũ ẽ de illo qui hoc credit fide viua. De fide. n. montes dicit. B. nec mirũ videri si pot nequaquã vincit fides ꝙ nec vnus. ¶ Et notandũ ꝙ mũdus quasi duab⁹ manibus nebriũ pugnat. s. dextera psperitatis t sinistra aduersitatis pspꝛitatis. Lallicio t aduersis terrẽs: quę allevi cat q credit qm̃ xpc̃ ẽ filius dei. Qui. n. hic credit ꝙ filius dei fuerit ab ine bon⁹ nouit qui in ipso nõ sibi defecꝰ veri boni nec pena veri mali: vñ ei in eo tpalis prospꝛitas displicuit t aduersitas affuit. cognoscere pot ꝙ tpalis pspꝛitas nõ est verus bonũ nec tẽporalis aduersitas vꝛ malũ: vñ nec illa ẽ appetẽda nec ista timenda. Aug. ista bona terrena contẽpsit: hõ xpus vt contẽnẽda mõstraret: t ista mala terrena sustinuit q̃ sustinẽda ꝓpiebat vt nec in illo quereret felicitas nec in isto timeret infelicitas. Jtẽ fides regna vicit sa-

eiendo ne peccatũ in nobis regnet. Ro. vi. Nõ regnet pecc̃ in vr̃o mortali corpe vt obediat cõcupiscẽtijs eius. Fides est scutũ triãgulũ quo circũdat nos veritas dei. vnus angulus ẽ fides ꝙ penis eternis a⁹ de bonis eternis. Terꝰ fides xpi me dicat: ubi? os dixit hijs q sunt i pugna spũali ecce vita ꝓ te regnũ eius paratũ si vicerint. ecce alia parte patibuli infernale eis paratũ si victi fuerint: sic cũ ẽ strenue pugnãdũ t vincẽdũ. B. Quid est qd̃ nõ optatius ẽt per medios ensꝰ si oporteat declinare tantã miseriã: t ad tantã acceleratione glorie nisi q̃ mors est fides nostra. ¶ Fides osidit xpm pugnãtibus t triplicit. Primo vt strenue ducẽ strenue agẽdi exemplũ daret. Secũdo vt fortissimũ adiutorẽ. Tertio vt liberatorẽ summe remuneratorẽ. Primo imõ ostẽdit ipse se apostolis cũ essent clausi domo ꝓp metũ iudeoꝝ ostendẽs eis manus t latus. Luc. xxiij. t Jo. penul. t. xvi. Cõsidate ergo vici mũdũ. Treui. iij. Dabis eis scutũ celestis labore tuũ. Aug. Magna cõsolatio michi et capite Greg. Si passio dñi ad memoriã reuocet nihil adeo duꝛ q nõ equo animo tolleret. Heb. xij. Recogitate enim q tale sustinuit a peccatoꝝ aduersus semetipsũ contradictionẽ: vt nõ fatigemini animis vr̃is deficientes. Secũdo mõ ostẽdit se ipm stephano p eo lapidãdo q videt gloriam dei t ihm stantẽ a dextris eius tanq̃ paratũ ad adiuuandus. Act⁹. vij. Primo. coꝛ. x. Fidelis deus q nõ patitur vos tẽptari sup ꝙ potestis: facit cũ tentatione ꝓuentũ vt possitis sustinere. Josue. i. Cõfortare t esto robustꝰ noli metuere t noli timere: qꝝ tecũ est dñs Job. xvij. Põe me oꝛe tuo t cuiuslibet manꝰ pugnet cõtra me. Fides penit deũ intra hoies: imo intra hoies. Per fidẽ. n. habitat deus in cordibus nr̃is vnde tpe pugnãs in hoie trifariã. ij. Paral. xx. Nõ est pugna vestra sed dei. Jtẽ potẽs eritis vos q diuicabit tantũmodo cõfidenter stãte t videbitis auxiliũ dñi sup nos. B. Quetica tẽptationibus resistio tenẽs victos malignos nolis ꝓpriis tribuere viribꝰ: noli i te sed magis i dño gloriari q̃ fortus ille armatꝰ tue cederet ultimatum. Tertio mõ ostẽdit deus Mat. Deꝰ. v. Noli inqt timere ego ꝓtector tuus magna nimis merces tua. Genesis. xv. Ego merces tua magna nimis. Laberte tẽtatio mercedẽ. B. Utrũq; mihi os dñe iesu t ꝑmiũ pariẽdi. Fides eternitatis nebriate lo est pugne spũalis t tpis. De loco dicit. B. In mũdo isto ih̃s i stadio certaminis positus fuit⁹ vbi tps mortis ẽ. Quisq; ibi inuẽit vel plagã nõ fuit qui in futuro iudicio miles inglor⁹ appariturꝰ. Jo ẽ totale tps pñtis vite. Job. vij. militia ẽ vita hominis super terrã. Fides osidit hostes cũ q bus pugnare habem⁹ t modũ pugnãdi quę habẽt. Fides ẽ osidit t deos t angelos bonos t malos aspectos certamen nr̃m: bonos aspiciẽtes vt si vicam⁹ gaudeant. Malos vt si victi fuerim⁹ irrideãt. ij. coꝛ. iij. Spectaculũ facti sum⁹ mũdo t angelis t hoib⁹. hõ fuit fide ẽ xpi. hõ ceno q pugnat cũ vidẽte. Fides ẽ radix sapiẽtie Eccle. i. Dre. vocat eã sapiẽtiã ꝓpriã moralẽ. Fides ẽ sapiẽtia illa qui nõ vincit malicia Sapiẽtie. vij. Attingit. n. a fine vsq; ad finẽ fortr. Attingit nõ cognitiõe vsq; ad finẽ operis. Fides. n. osidit. operatiõnẽ malã cẽrnit caput ꝙ pctis ilicet alios cauere resistẽdũ ẽ. Jero. Ubicũ ẽ antichꝛus ꝓcũ hoibus t nihil capitis. i. rat. statutor⁹ illabit. Item fides angit a fine. i. a creatiõe mũdi vsq; ad finẽ. i. vsq; ad extremũ iudicii. Per bñficia creatiõis inuisibiles ad dei notitiã: ꝑ restitutionẽ mundi cũ extero ad dei offensã. Jtẽ fides attingit a fine vsq; ad finẽ. a cele. vsq; ad infernũ: a beatitudĩe angelica hoiem ad dei fruitiõe

fide dens ab hostib⁹ pegat. xx. Lustles
Credite in dominum deū vr̄m: z securi eritis. Ihē a paulo erga. i. Acth. xij. Ananias Azarias. Misael crederes libari fili⁹ filiis. ℭ Fides nr̄a scala facit. Act. xvi. Dixit ceo q̄ crediderunt hec loquenti michi. ℭ Acth. xvij. Si habuerim⁹ fidē sicut granū sinapis dicetis mōti isti trāsi hinc z trāsibit: z nihil impossibile erit vobis. Et Matt. Si poteris credere oīa possibilia sūt credēti. Jo. xiij. Qui credit in me opa q̄ ego facio ipse faciet: z maiora horū faciet. Debet. Fide trāsierūt mare rubrū tanq̄ p aridā terrā: z post fidē muri iericho corruerūt. Matt. Fides tua te saluā fecit dixit ē mulieri patiēti fluxū sāguinis. Et Matt. x. dixit ceco. vade fides tua te saluū fecit. ℭ fide illuminā fiunt mirabilia. vnde cū Alexander venisset ad mōtes caspios: z perysset filij israel captiuitatis. x. tribuū licentiā aggrediēdi ab eo ipsi cognita causā inclusionis eoꝝ. Precidissent aperte a deo israel: vtilis sarcis immolando: z per ppheras dei predicti eos a captiuitate non reditureꝰ rideret q̄ arcibus idaderet eos. Cōgz angustias vias eoꝝ cōstruere vellet molibꝰ humanis videns laborē humanum non sufficere: orant deum israel vt opus illud cōpleret: z successerunt ad se inuicem ppetes montuꝰ: z factus est locus meabilis: z vt ait ioseph⁹. Deus quid facturus est p fidelibus suis si tm̄ fecit pro infidelibus? Eccle fiam fidei vniuersis triūphare facit. Sic vidēt accidisse in Alexandro cui per somniū deus apparuit: in habitu summi sacerdotis vō adhuc Alexander in vrbe ciuitate macedonie esset: optimus. Dumq̄ cogitaret vrbē aliam posset obtinere nullā cito ꝓdere: nam ipse exercitum cui p̄ncēret: z principatū perditū ei tradere. Qui p̄ multitudinem eius credidit: z secūdū fidez suā factū ē ei. Unde cū ipse Alexander ingressus iudeā vēiret ierosolymā: z p̄cēsset iudeo rū preceptis dñi pontifex iubus indut⁹: z reliqui sacerdotes cū eo legitimis stolis i diti obuiā exiret ei extra ciuitatē. Alexander intuens antiquitatem pontificali stola insignē: z super cedrum illuminatā i qua erat nomen dñi: cognouit q̄ ipse erat: z adiit eum solus: z nomen dñi adorauit: z pontificem venerat⁹ est: z obstupuerūt principes circūstantes putātes mētem regis laudicatam. Solus pontifex⁹ quēlibet ex eis sacerdotez gemino indice adorat. Respondit nō hunc adorauit q̄ deum eius principatū sacerdotij gentis suā per omnium in cuius habitu deum conspexit. ℭ Jtē fides vsq; ad deum attingit: vnde Augustin⁹. Fides est res sudare: z ꝓbationē q̄ nō pertingit intelligentia. Ipsa ascendit sup cherubin: z volauit sup seraphin sensus alas habemus. Jo. vj. Ber. Quid nō meruit fides attingere inaccessa deprehēdat ignorātia: cōprehēdat inēstimabilia: apprehendat nouissima. Ipsa denq; eternitatē sue illo vastissimo sinu quodāmodo circūcludit. ℭ Fides est virt⁹ ꝓbata: q̄ corripit insipientem. Sapien. j. Ipsa ē communis via salutis: z sapientibus: z insipientibus: ipsa in semetipsa presentis tribulationis non ledit⁹: sed meliorat⁹. j. Pe. j. Ut probatio fidei nostre multo pciosior sit auro: quod per ignē probat. Ipsa ordinat: z regit totam vitam presentem. Unde apo. Debet. xi. Opera antiquorum patrum quibus vel deo placuerūt: vel hominibus mirabiles extiterunt fidei attribuit. Exēpla petenda de diuersis libris veteris testamēti. Apoc. xiij. Hec ē patientia z fides sanctorum: z hec de cōmendatione fidei sufficiant licet multa ad eius laudem pertinentia vñ. tit. Apostolo. ad Hebre. xi. Laudes fidei non cōplent. Deficiet ingt tēpus me nūtiāte ō gedeon ꝛc. Unde nō est mirum si nos eas non explicamus.

ℭ De articulis fidei. vi.

Equitur de articulo fidei.

Sunt autem articuli modice partes fidei: aut fides nominat ea que creduntur: sicut articulos dicimus membra modica membra i corpore hūano. Arctamur articulos credēdos. Et ipsi crediti arctant nos ad timorē dei vl amorem vel aliam affectionem in deū. ℭ Et notādū q̄ nō omnia credēda dici possūt articuli fidei. Sunt enim q̄dam que fidem antecedunt vt q̄ sint iuris naturalis sicē hoc q̄ primo non est nocendum. Quedā vero ꝓsequūtur fidē vt antichristū esse futurū: z ita tam hec q̄ alia sint credēda tm̄ nō sunt articuli fidei. Et videt ghuillā q̄ nō sint articuli nisi sint de deo. ℭ Jtē notandū q̄ iter credenda. Quedam sunt de deo. Quedā de alijs. Inter ea ho q̄ sunt ō deo. Quedā sunt ō eo sine respectu creaturaꝝ. Quedā sūt eo ꝓpter eū ad creaturas. Quedā sunt sine respectu creaturarū sicut vnitas ētie singularitas i nobilitate z supēminētia: ptra q̄s blasphemauit Manichē⁹ ponēs duo principia bona rā. i. z malo: z duos ꝓncipes lucis z tenebraꝝ: z duo regna z eternitas simplicitas immutabilitas ꝓpriaꝝ trinitas z carā dē eqlitaꝰq; sunt ḡñ. vij. Nelle in dextera ꝑpi. Apo. j. Fides est illuminātio circa alta septē donū xpi ē. Jnt ea ho q̄ dicit̄ respectu creaturaꝝ pcipalr sunt dei potētia sapia bōtas vel benignitas. Obsequētia ho ad hec sunt creatio z recreatio z similia. ex apphēsione ho potētie sapiētie z bonitat⁹ oīum q̄si partes dīni cultus. ℭ Ex apprehēsione diuine potētie: adoratio: veneratia: ad odōez ptinēt. Humiliatio nr̄a exterior vel interior q̄ recognoscimus nos subesse deo ad saluandū vel pdendū iure plenissimo. Exteri⁹ fit ꝫ recognitio in curuatiōe genuflexione ꝓstratiōe: z cū exprimim⁹ voluntariam subiectionem ad dñi altissimā potētiā dei. ℭ Interi⁹ ponit ꝫ recognitō dñi cogitam⁹ paruitatē nr̄az diuine maiestat⁹ subiecti. Ad veneratōez ho. ptinet: q̄ ad deū ñ nisi loci ꝑsumim⁹ accedere vel sacra loca intrare vl sacra cōtractare. Jtē ad candē ptinet sacroꝝ locorū deco: vasoꝝ: z ornamētoꝝ: z luminarium apparat⁹: z celebritas diuini officij. ℭ Ex sapia ho dei cāta lucide ituente oriūtur: timor: z pudor: z sollicitudo: declinādi ea q̄ deo displicēt: z q̄rendi ea q̄ deo placēt. ℭ De bōtate ho primo oriē amor: z si referat bonitas ad opatōes diuersa sortē noīa: prio vocat ḡtuita bñficētia inquātum gratis tribuit bōa ītra. Secdo mīa inquātū tollit vel lenit mala nr̄a. Tertio iusticia inquātū vlciscit mala. Quarto largitas remuneras obsequia. ℭ Ex bōtate dei prio mō nōata oriunt̄ timor: ptes diuini cult⁹ ex radice vni⁹ ꝫ tutis ꝓcedētes q̄ dicī pōt ḡnaliter vel de uotio. Pria po ē gr̄aꝝ actio. Secda bñdictio seu bonoꝝ impetratio. Tertia laudatō. Quarta glificatio: q̄ ē bñficior⁹ dei prędicatio ad alios. ℭ Ex mīa ho oīm⁹ iuste ptes diuini cult⁹ ꝓcedētes ex radice vnius ꝫtutis q̄ ē spes venie vel gr̄e. Pria ꝓ ē desperatio ꝫ malis tollēdis vel lenien dis. Secda ois ꝫ bonis obtinēdis. Tertia afflictio vt ieiunij. Quarta clamor⁹. ℭ Ex iusticia ꝓ donū timoris oritur pe nitētia de ꝑteritis: z cautela a malis futuris. Jnōrā referūt ad fugā dīi timēdi vltionē. ℭ Ex largitate obliga remunerā te: oritur spes remissionis: ex q̄ ē ois virtutis cultus inquātū via ē ad mercedē eternā. ℭ Jnt credē debe q̄ sunt ō alijs reb⁹ a deo. Primū ē ꝫ nihil nūnis ē ī alijs reb⁹. Secūdū idcirco ē vniuersus q̄ de eo sunt. Tertio creatis aiaꝝ in corporibus. Quartū earū immortalitas. Quintū singularitas corporū: ptra plurālitatē pitagoricā. i. Sextū resurrectio corporū. Septimū loca temētoꝝ: purgatoriū: infernū: z purgatoriū. Octauū sacra. Nonum gra. Decimū libez arbitriū: circa ista inueniuntur errores. ℭ Jtē notādū q̄ articuli fidei colligunt sunt i trib⁹ locis. i. in symbolo apl̄oꝝ qs dī submisse: z i illo symbolo qd cāt̄ur i missa a sanct⁹ ꝓpriū: z i symbolo. Anastasij. qd cāt̄ ad ꝓma. i. gallicanū. Primum sacrū fuit ad instructiōes eccle qñ nouella erat. Alī ꝓpt hereticorū ortū ad explanationē ꝑmi: z expugnatiōnē q̄rūdā hereticoꝝ ortaꝝ: z maxime ptra illā dicebat oīnez spūsanctū nō ee trinitatē vñ ptrariū multū exprimitur in illo symbolo. Tertiū ho sacrū fuit ptra alias hereses: z maxie ptra illas q̄ ei ē ptra incarnationē filij: z resurrectionē mortuoꝝ. Primum ideo dī submisse q̄ ofa cētū fuit nō ita publice fiebat fidei prestatio. Illa ho duo alta voce q̄ facta fuerūt ptra hereticoꝝ ꝓclamationē: z q̄ tūc publica erat fidei prestatio. Primus symbolus dī ad primū: z ad cōpletionē duplici ratione. Primo q̄ altera hāz hebdē principium dici est: altera noctis. In principio ergo dicit: z in principio noctis dicitur credo in deum: quia fides est principiū oīs boni. Secdo q̄ fidei ꝓfectio valet ad effugādos demōes q̄ diurnis: z nocturnis actib⁹ insidiātur: z eisdem horis eisdē rationib⁹ a laicis fidelib⁹ dicendū esset. Al fligiosis ēt dī q̄s frater meus ap propinq̄t ad demōes effugandos q̄ sint hois insidiantur⁹ sm illud Gen. iij. Tu insidiaberis calcaneo eius. ℭ Possumus autē distinguere symbolū apostoloꝝ in

xij articulos sicut duodecim fuerūt apli duodecim qui cōposuerūt. Fides ēo hoc .xij. articulorū est corona .xij. stellaꝝ in capite ihesu in nucleum .i. hoc .xij. Psal° arcubus pones ad plena. Per sagittas ad illud. Psal° illoꝝ ē finis dicti: quoꝝ alij fru bullat sed ē quoꝝ virtus pungit ad spm̄ sanctū. Psal° articul° .ij. Credo in deū patrē. O creatōr. ē ter. Et notāda q̄ sit idē credere deo ē credere in deū deo credit q̄ credit eē verū ab eo dictum: ē hoc modo possum° dicere q̄ aliqs credit petro ē paulo. Credere in deo ē credendo diligē: ē credēdo i eū ire. Ut de glo. illu. super illud. Ro. xij. Credēti autē i eū q̄ iustificat impiū ē. Quid est credere in deū. Credendo amare credēdo diligere. Credēdo in eū ire: ē eūs membris incorporari. Fides obediat homini deus eē unanimū bonū itho gressu amentes: ē boni operis pēna fidē tendit in deū. Et eis dicens patet q̄ ille q̄ in pec̄ato mortali ē meritē eū diligere credo in deū: si intēdit illud dicere in ppria psona. Aliud ē si ītendit hoc dicere in psona ecclie fidē eius profitendo. Ad declarationē hoc huius hui. Credo in deū addit i symbolo sanctoꝝ vnā cum ducit. Credo in vnū deū. Segtur: patrem ōipotentē. Omnipotētia in trib° attēdit. Lux splendidine potentie: pōt eius quecūq; vult facere. Secūdo in hoc q̄ ad agendū nullo indiget. Tertio in hoc q̄ a nullo p̄hiberi pōt: ē attendē hāc ꝓpositionē pcm ōipotentē valde dulcez eē vere fidēli. Patri enim nō deest bona voluntas ad filios pcipue patri misericordiaꝝ q̄ mīr° oblīuiscatur filioꝝ suoꝝ q̄ mater Isa. xlix. Ōipotens ēo nō deest potestas ipleti illā bonā voluntatez. Pōs ōipotētia nō videtur credere q̄ relicto deo adherēt diabolo credētes se sine morituros si deo seruierint q̄si diabol° vel melioris volūtatis vl maioris sit ad puidēdū hijs q̄ sibi fuūt q̄ deus. Segtur Creatorē ce i ē ter. Creare ē de nihilo aliq̄d facere. Ad declarationē huī° sbi dī in symbolo. Factorē celi ē ter. Nisi ē īmēsi. Que expressio facta ē cōtra illā hoc etim q̄ dicit visibilia eē a prīcipe tenebraꝝ inuisibilia ēo a deo. Secundus articulus ē. Et in ihesum xp̄m filium eius: vnicū do. no. ē est sensus. Credo eē. Fide teneo in xp̄m xp̄m fidem habeo de ipō q̄ ipse sit ihesus .i. salvator cop̄ qui ei adherent ideo ei adherere ē necessē fidez habeo q̄ ipse sit xp̄s .i. unctus. ē benign°. Per. omnino ꝓpter māsuetudinē que p̄dicatur in te clerum° populoꝝ dñe ihu. Iustos q̄ paupes nō spernas: peccatores nō horreas. Iti credo q̄ sit filius dei cum fiere possit est. In hoc q̄ dicit filium dei insinuat q̄ ipse sit deus sicut eius filius ēo est nō alter° spēi: sic fili° dei dei. Segtur vnicū. do. no. Christ° dñs nr̄ ē duplicit iure. Iure creationis ē iure redēptōis. Creatura necessario est creatori cui ē gratis fecerit: ē ex nihilo tribuit de causis aliqs hz tuo in rē sit vel q̄ cā facē vel q̄ pcio ei° sit: vel q̄ materia ex qua sit ipsius ē. Sz nulla harū causaꝝ aliqua hz ōnium in creatura nisi creator. Cōtra vniuersale dñium xp̄i peccare videtur: ē q̄ volūt dñari ē extra volūtatē di terrenis dñis volūt obligari: q̄ accidit sup occasum dñs nomē ē illi. Ille sol° pro dño habendus est q̄ suscitare pōt hoiem si in ei° sermone moriens fuerit: nō libenter legitur miles suum illū q̄ nō pōt ei restituere equum suū si i seruitio ei° cū īmiserit. Psal° inter articulos pmētes ad filij humanitatē ē h. Qui ꝓcept° ē: de spi. s. in. ma. virgi. xp̄s ꝓcept° ē de spi. s. i. spūs sancti operatione q̄ spiritus sanct° separauit a beata virgine q̄ purissimū erat i ea: ē formauit inde corpus xp̄i: ē in instāti aiam infudit vt tā cito esset ver° hō: ē verus de° non fuit anima infusa circa. xl. dié a cōceptione hic dicit fieri in alijs. Jimmo fuit vir ab ipsa ꝓceptione. Jere. xxxj. Nouum creauit dñs sup terra femina circūdabit vir. ē. xp̄s in conceptione culpam cauit. In natiuitate ēo matri sue damnuz virginitat° nō inuliterec ei dolorē ē fuit. Dansit enim mater eius virgo post partum: ē sine dolore eaz peperit. In quo debet exemplū filijs: vt benigne sese habeāt erga matres suas: nec sint eis cā doloris vel deplusper mōdis. Secūdus articul° pertinens ad humanitatē est. Passus sub pontio pilato crucifi. mortuus. ē sepult°. Attendere debet fidelis quanta ꝓpter eo sit passus: ē a persona que indigna erat: etiā vita cum cesset infidelis. Crucifixus affixus est: quod erat vilissimum gen° tormēti torū in qua persecuerauit vsq; ad mortem

vt fidēles a mortē pētētie ad suggestionē diaboli nō deficiāt sepult° est. Ut corpus ei° nō ēt vandi cōtumpsioni. Secundum illud. Non dabis sanctum tuum videre cor. Deicta in vita corruptione aliqs assumla. Terti° articulus pertinens ad humanitatem est. Descendit ad inferos: ē hoc fm̄ animam vt cateri sui qui in limbo erant: ē attendē pertinere ad hominis qui nō vult christus. q. qui ē ei um qui hominis ē anime est in mitrum. Quartus ē. Tertia die resurrexit a mortuis. Si christus mortu° sua virtute surrexit filius dei: q̄ ipse tam vitā q̄ mortuos suscitare possit. Quint° est. ascendit ad celos. s. ad dexteram pa. cum ande venturus est iudicare vivos: ē mortuos. Si xp̄s ascēdit in celuz ascēdere potest cū q̄ ei adherēt. In cede. n. hospitio in ēbria recipiēt in q̄ caput receptuz est: christus fm̄ q̄ hō sedet a dextris pris: q̄ est in potestib° bonis ē°. Secūdo q̄ deus sedet a dextris eius est q̄ cuz regit cūctā ē vt regit filius sup filiū Psal. sede a dextris meis. xp̄s sibi ē suis ad dexteri pōt locū dicit: q̄ in dextera sunt delectationes ē° vsq; ad finē. Inde. vē. ē. iu. vi. ē mor. bonos ē malos: vel illos q̄ in aduēm suo viuit ē ipsum q̄ in momento mortis erit: ē postea resurgēt: ē illos q̄ prius erāt mortui. Magna fiducia erit fidelib° q̄ sedet cor̄ iudicabit. Jo. v. Pr̄ nō iudicat quēq̄ sz oē iudiciū dedit filio. Psal° articul° pertinens ad spūm sanctū est. Credo in spūm sanctū. sanctā eccle. catho. Credo. i. fide tēdo in spiritū sanctū: q̄ fidez hz q̄ spiritus sanct° magne bonitat': ē suauitat' sit hijs in gb°bitat ꝓparat se ad hec q̄ sit eius habitaculū: hec p̄ gram in futuro p̄ gliam. Sap̄. xij. O q̄ bon': ē suauis est dñe spūs tu° in nobis Eccl. xxxij. Spūs meus sup mel dulcis. Ad spūm sanctū tria pertinēt in pcm: ē duo in futurū. ea quoꝝ ipse sit bōtas ad eū pinet destructio malitie: bōtas enim ptraria ē malicie: vñ ad eū pinet sanctificatio. Ideo dī sanctā eccliam catho. ē pertinēt ad eūdem articulū hec duo. Spūm sanctū sanctā ec. cat. Credere enim debemus q̄ spūs ipse sanct° sit: ē ecclia s. tā sit ab eo. Itez ad spūm pinet sanctoꝝ cōmunicatio. i. vnio mēbroꝝ in corpore ecclie: ē ad caput ē admixtez sicut spūs

hui° in corpore hūane misce vnde. Una vnionis bgtis est lucrū diuini corporis. Jterū ad spūalem sanctā pinet charitatio qui bene tamen ad ipm ē in q̄ bene sociꝝ in hoc q̄ tangit Dauid dicēs participes ego sū omnī timentī te. ē. In cōmunione ergo sanctoꝝ mr̄ intelligam° ad q̄ pinet fidēles articul°. Sequit remissionem cōmunione multo corpe q̄ est ecclia. Celestez sanctā societate ex qua se cidit q̄ gliet q̄ ēt de ecclia vere patriam habzim ollam. bene ergo sunt in ecclia p̄ qui via aliqua de facili vincē. Ad qui ēt cōmunem fidē hz cū ome tam bonoꝝ q̄ malez ꝛ super addim̄ nos ꝓ nr̄is nobis assumam° per cōpassionez ē bona nostra eis ꝛ cum ꝓ eis nr̄ā Largitionez. Itē ad spūm sanctū pinet remissio ostensionē ei ipse se benignitas ad q̄s pinet tertij articul°. Peccatoꝝ remissionez. Credere. n. debem° q̄ peccata remittat in ecclia p̄ baptismū: ē penitentiā ē alia sacramenta solum semel remittit spūs. s. peccata hōis. ā quecūq; gliis vere ge penitet. Ad hominem ēt spūs sancti pinet remanere tam in corpe q̄ in anima. Ad remanentionē corporis pinet. quart° articulus. Carnis resurrectionez ad remūerationē animē. gnus vsi eternā. Qui carnis resurrectionez fideliter credit nō timet in seruū corp° ꝛ pendere in fundo xp̄i: ē quo sperat se receptuz illud cū q̄druplici gloria. Claritatē impassibilitatis subtilitatis ē agilitatis. Intez qui fidem hz de vita eterna sollicitus dz esse quō illi puideat. Si cū tanta sollicitudine puidē huic misere vitē quā nemo certus est p̄ diē quanta sollicitudo debet esse puidendi illi vite de qua certus est q̄ erit eterna. Ibi nec locus erit mendacii vt miserū eius dicat: opulone. Lu. xvj. Et in tartaris virginib°. Act. xxv. Nec locus laboris: nec aliq̄d murmuris accipiendi. In vita enim ꝓsenti vix est aliqs cui° pauptatē nō ꝓsulat aliquo vitoꝝ tuū modoꝝ. Ibi ēo q̄ sibi nō puiderit egestatez eternā patietur: vt nec guttā aque modicā habere possit. Et nō dū q̄ Aug. in lib. de fide ad petrū enumerat. xl. firmiter credendū ē indubitanter tenenda q̄ causa brevitatis hic nō ponimus. vij

¶ De erroribus ē causis errorum.

Equitur de erroribus qui fidei catholice aduersant. Et pmo dicit de errore illo quē tāgit Dauid dicēs. Dixit insipiēs i corde suo nō est deꝰ. Et notan. q hō q fuit in errore isto ei bono fuit ideo indignus: q largitori sic bonū i gratuitū indignū fuit disputando q laborat ad destructionē erroris eoꝝ. Iste meritō fuit a deo despecti cū ipsi deū nō reputēt: et ō a correptione fuit valde remoti. Eccle. vij. Cōsidera opa dī q nemo possit corrigere quē ille dereliquerit. Et q deus misericordia imēsa est: q scriptū est: ideo multo fin fuluit. ā fuā ne sibi sapiens ee videat. Prou. xxvij. Ad extirpandos hui⁹ erroris aūq dicam⁹. ¶ Error iste nō solū ē impiēs imo fuisse. Que maior impietas q dicere illū non esse qō cā eoꝝ⁹ vt sit. Cū isano hō nemo solet pari ad destructionē erroris ipsius phi stulti ē q iz ptrarie opinionib⁹ pterēte ee sollicitū. Itē phs nō ops ē p blema: nec oēm positionez psiderare. Sed quis dubitabit aliqs idigētiū rōis: et nō pene. vel sensus. Nā q dubitāt vitiū oportet deū vereri: et parētes honorare vel nō pene idigēt. Qui hō vtrū nix alba vel nō sentit. Vere q deū nō agnoscūt pena indigent: vt q in bonis positi nō agnoscūt bonoꝝ oīum largitorē. Iu malis positi agnoscūt maloꝝ liberatorē. Bre. Oculos quos culpa claudit pena aperit. Isa. xxvij. Sola veratio trīnō dabit intellectū auditui. Jere. xvi. Secūdū aliā trāslationē p omne flagellū: et doloꝝ eruditeris hierusalē: et Thob. xi. Recuperauit visum Thob. cū filius eⁱ⁹ iunxisset oculos eius felle. ij. Macha. iv. Antiochus deū recognouit in tormētis adeo posit⁹ dicēs: iustū est subdi tū esse deo et mortalē nō paria deo sentire. Pena tūnoꝝ incutit. Timo: hō initiū sapie ē. Prou. pmo. Qui i errore isto fuit ruticissimi et inobilissimi fuit. vñ hōio eruditi ipōit. Prou. xxix. Seruꝰ hōio eruditi nō pōt: q qō dicis audit: et rīdere cōtemnit. vere cōtēptus sue volūtas in cā est: vel potius in culpa est: q talem nō credūt deū ee. Alio eni iusto nihil facile suadet. Innobilis animi est: et ingrati nolle agnoscere benefactorē suū. Nobilis hō animi est: vehemēter desiderare agnoscere cū a quo beneficia recepit. Sicut patet in puero illo de quo legit in vita beati nicholai. Qui cū beatus Nicholaus multiplici intectiōe auri in domū eius paupertati ipsius pīsuisset ppositum deuicepo vigilare donec sciret q cū auri i domū illi⁹ tas caute, piculler: patet ergo valde ingratos esse q negāt deū esse a quo tm cessanter beneficia recipiunt: nec mīnus teslibus de hoc credere volūt. Tale est hōc ac si aliqs nollet credere ignē esse a quo incessanter vehemēter caleficeret. pō. nō ē q absēdat se a calc. eius. Ber. in li. de diligēdo deum. Incredulabilis ē infidelis: si nō diligit deum toto corde tota alā tota vtute clamat nēpe ius ei innata iusticia: q ex toto se illū diligere debeat cui totū se debere non ignorat. Idē infidelē vrget. Justicia naturalis se totū tradere illi a quo se totū hz et ee se toto diligere nullus est q cōpos sit mētis sue q nō possit agnoscere: q ipe. nō semp fuit et cū fuit nihil boni habuit: ergo esse suū et qcqd boni hz ab alio hz: ergo vel a solis parētib⁹ carnalib⁹ aut nō si a solis parētib⁹ carnalib⁹ illi nō semp fuerūt. vnde ab alijs habuerit et illi filr ab alijs donec puenīat ad aliquē q semp fuit a quo primus pater carnalis initiū habuit a quo etiā habuit vt posset aliū generare. Cōstat eni q parētes carnales non habēt a se q generēt filiū cū qnqz nō generēt cū vellēt. et cū vellent generare filium qnqz generāt filiā. Nescit etiā mater quomodo filius in ea generet sicut quedā laudabilis mater dicit filijs suis. ij. Esdr. vij. Nescio ingt qualiter in vtero meo apparuistis nec ego eni ego spiritū et aiam donaui vobis et vitā. et singulos mēbra nō ego ipsa cōdeui. Si hō nō a solis parētib⁹ carnalib⁹ esse suū habuit sed a parētib⁹ carnalib⁹ corpus et a patre spiritū. Sm illud Aristo. in li. de aiab⁹. Intellectus diuinitus ab extrinseco aduenit. Cū primus pater carnalis q nō semp fuit ab aliquo q semp fuit totū esse suū acceperit. et q aliqd boni posset cōferre pater illi q semp fuit esse bonū debet qō a nobis habet q vere deꝰ est. Magna est ergo ingratitudo illū non agnoscere cuius beneficia nō cessam⁹ recipere: nec solū p parētes carnales beneficia ipsi⁹ recipimus. Sz etiā p alias creaturas. Collatio hō beneficioꝝ ipsius quedā exhortatio est ad amorē ipsius. Aug. in i. cōfes. x. Celū et terra et oīa que in eo sunt

ecce vndiq; mihi dicūt vt amē te nec cessant dicere oībus vt sint inexcusabiles. Ero: ille est qui odire pōt cū interimat patrē oīum. vnde debemus cū odire sicut aliquis odit cū q patre suū interemit. Qui in hoc errore fuit demonib⁹ quātū ad hoc deteriores esse videntur q talē credūt deū esse. Ja. ij. Tu credis qm vnus est deꝰ bene facis. et demones credūt et cōtremiscūt. Qui in hoc errore fuit in vanū videnī accepisse aiam suā cū deū nō agnoscant. Ad quē cognoscē dū ratio eis data est propter qđ eni rationē habent potius q̄ bruta aīmalia. Si tū illa que sensib⁹ corpis subiacent sicut agnoscūt, et illa. vnde dīo iustissime possēt tales punire sicut punuit nabucho. Dan. iiij. Ab hoīb⁹ ejcient te et cum bestijs et cuz seris erit habitatio tua. Fenū ḡsi bos comedes et septē tpa mutabunt super te donec scias q dominet excelsus in regno hoīuz et cuicūq; voluerit det illis. B. sup can. An nō tibi videt ipsis bestijs quodāmō bestialiter esse homo rōne vigēs et rōne nō vtēs. Magne tamitas dubitare de fonte ex quo apparet fluuius cōtinue psequerans fonti indeficienti attestatur fluuij cōtinuitas. Et certissimū. tūdi cū creatoris sit cōtinuus fluxus creaturarū. Et notādū q ad cognoscēdū deū ee. natura incitat. Hoc idē dīo scriptura indicat. Rōnis creatura clamat. ¶ De pmo p. Dama. Cognitio exisse dī deū nobis naturaliter inserta est. In tātū hō prenaluit malitia hoīum nature vt quosdaz in irrationabilissimū et oīum malorū pessimum perditionis barathrū deducere vt dicāt nō esse deū. d. ū esse vox oīum est apud enim dēs nationes instinctu nature habet. vox aūt oīum vox nature est. Juxta verbū sapientis. ¶ Scōm manifestū ē: q et scriptura gentiliū. et iudeoꝝ et xp̄ianoꝝ affirmat deū esse. Doctrina nobilissimoꝝ phorum hoc indicat vt platonis. Ari. Tulii. Seū. et similiū. Scriptura iudeoꝝ in pncipio asserit oīa a deo esse creata. Scriptura christianoꝝ in pncipio euangelii. p. Per deū verbū asserit oīa esse facta. ¶ Dīo etiam creatura clamat dēū esse vt dīcit Aug. ij. li. de cui. dei exceptis pplicis vocibus. Dūs ipse ordinatissima sua mutabilitate et mobilitate et visibilitū oīum pulcherrima spē quodāmō tacitus et factum se esse. et nō nisi a deo ineffabiliter fieri se posse pclamat. Jie. xlvi. cōfe. Interrogauit de deo meo celū solem lunā stellas neq; nos sumus deꝰ quē queris inquit. et dixi oīb⁹ q circūsūt carnez meā. dicite mihi de deo meo aliqđ. exclamauerūt voce magna: ipse fecit nos. Interrogatio mea intētio mea et respōsio eoꝝ spēs eoꝝ flores et alia que terra pduxit q est infimū elementoꝝ et pedibus oīuz calcat. spēm nobis talē ostendunt qualē nullus hō q dignissima creatura est: et q rōnē habet cuius est discernere. posset facere vnde ostensione illius spēi apparet maiorē homine esse q talia facit. Terra eni p se talia facere nō pōt. Sicut mater nō parit nisi aliūde receperit sic terra aliūde recipit q talia pducat. Aug. in li. de trinitate. Sicut mīces grauide sunt tetib⁹ sic ipse mundus grauidus est causis nascētiū. Ostensione ergo spēi sue exclamat flos se a deo factū esse cū nulla creatura nec eni rōnalis cū possit facere. Mat. vj. Cōsiderate lilia agri etc. Dico aūt vobis q nec salomō in omni gloria sua coopatus est sicut vnū ex istis. Qđ de flore dictū est intelligat de alijs creaturis. Aug. in li. de trinitate credēdi. Nō frustra intueri opz et inanē pulchritudinē celi ordinē sydez vicissitudines tēpoꝝ in qua psideratione nō curiosi tas est exercēda sed gradus ad eterna sapiēd⁹. Sap. xiij. A magnitudie spēi: et creature cognoscibiliter poterit creator hoīuz videri. Job. xij. Interroga iumēta et docebūt te et volatilia celi: et indicabūt tibi loquere terre et respondebit tibi et narrabūt pisces maris. Quis ignorat q oīa hec manus dīi fecit. ij. Reg. j. vbi loquit de phis deꝰ ingt revelauisti eis. Glo. ambro. vt deꝰ q natura aīmisibilis est etiā a visibilib⁹ posset sciri op⁹ fecit qđ opifice visibilitate sua manifestauit vt p certū incertū possit sciri et ille esse oīum deus crederet q hoc fecit qđ ab hijs impossibile ē fieri. Subdit ibi in textu. Inuisibilia eni ipsius creatura mūdi p ea q facta sunt intellecta cōspiciūt. Sempiterna quoq; eius virtus et diuinitas dū sunt in h mūdo ulerioꝝ ḡsi p quādā scalā creaturaꝝ ad cognitionē creatoris oportet nos ascēdere. Bē. Sine hac scala celi ciues nō egēt si nos essem⁹ q creatura celi mūdo cōspicit facta p verbum nec

opus hz ex hijs ffacta sunt factoris noticiã mẽdicare. Jsa.xl. Leuate in excelsum oculos vestros & videte qs creauit h. Qui educit in numero militiã eoꝝ & glo. Aug. sup illud ad. Ro. Phephe totũ cõsidera thi rerũ ordinẽ & nõ vis attendere q̃ nihil opus dei fit. adeliũ opꝰ saba. Si faber idolo sic dedit figuram vt caret & coꝝ. Ab ipso idolo faber adoraret. ex quo sequit inconueniẽs esse q̃ creatoꝛ sua nõ adorat q̃ eius creaturis visibilꝫ honorant dãdo ei rationẽ. Cũ hoies agnoscit aiam esse p effectus ipsius in corpore vt ẽ vita sensus motus hz ipsa inuisibilis sit. & oĩno inuisibilis. ẽre sit nõ agnoscũt ipsi creatoꝛ esse in mũdo p eius opa. Ambro. sup primũ ad romanos. sicut ex membꝛ & administratione corporis aiam qui nõ videt intelligis sic ex administratõe totius mũdi. & regimine eius creatoꝛẽ phophi intellexerũt. Sen. in li. de naturalibꝫ qõnibꝫ. Quid ẽ deus meus inqt vniuersi. Sic ẽ hz deꝰ regẽdo vniuersum sicut mens regẽdo coꝛpus ppriũ. Noli ergo de deo dubitare & si eũ nõ videꝛ sicut nõ dubitas de aĩa & si eã nõ videas. Certissimũ habeas multa esse que tñ inuisibilia sunt. Inuisibilia sũt eã visibilibꝫ vt cognoscant. vnde. Bre. inj. in li. dialogoꝝ. Nulla visibilia nisi p̃ inuisibilia videnꝫ. Ipse coꝛpꝰ oculus nihil coꝛ poreũ videret. nisi hec res in corpꝛa ad videndũ acueret. Nã tolle mẽtẽ que nõ videtur & incassum paret oculus qui videbat. si oculi p se videbãtur discedente aĩa non viderent. Item in hoc mundo visibili: nihil nisi p creaturã inuisibilẽ disponi potest. B. nobilẽ hospitẽ habes o caro & nobilẽ valde. Tota salus tua pendet ex eius salute. Da honoreẽ hospiti tanto. Diligenter attende quid hospitis humus pecunia largiatur. Ipse est qui tribuit oculis visus auditũ auribus prestat. Deniq; discessus probat qd̃ presentia conferat. Cum ad fidẽ faciendã de parentibꝫ carnalibus sola publica fama sufficiat nec testes sup hoc requirant nec alie probatiões maxime cũ parentes carnales nobiles sint nec cedũt ad dedecus filio & eũ sperat se successurũ eis in magna hereditate que eã est q̃ eius tanta difficultate sit fidẽ aligb̃ de patre celesti q̃ nobilissimus est & a quo tãta speratur hereditas. ¶ Preterea secundũ cõsiderationẽ sapiẽtis eni cõl quẽ est maius bonũ hoc magis est eligendũ. si autẽ consequentia sunt mala eni cõsequẽs est minus malũ hoc magis eligendũ est. Sz ex eo q̃ aligs credit deũ esse cõsequens est magis bonũ q̃ ex eo q̃ aligs credit deuz nõ esse. si bonũ ex hoc sequit. & si malum inde sequeretur minus malum sequeretur ergo magis eligendum est q̃ homo credat deum esse q̃ q̃ credat deum non esse. Media ꝓposito sic potest manifestari si aliquis credit deũ esse. cõsequit inde vite eterne remuneratio. j. Johan. v. Habebitis vitã eternã qui creditis in nomine filij dei. Posito autem p impossibile q̃ deꝰ nõ sit nullũ lucruz in futuro habebit aliquis ex eo q̃ credit eũ nõ esse ergo maius bonũ consequens est ad hoc q̃ aliquis credat deũ esse q̃ ex hoc q̃ aliquis credit deum non esse. & si malum sequereꝰ ex hijs credulitatibꝫ minus malum sequereꝰ ex eo q̃ aliquis credit deuz esse q̃ ex alia credulitate. ¶ Item inter ea q̃ inceperunt esse nihil est cuius ortũ causa nõ precesserit. sed causa que precessit eẽ q̃ incepit esse nõ est de numero eoꝝ q̃ ceperunt esse. Sic eni precessisset ipsam q̃ est impossibile ergo aliqua causa est que nunq̃ incepit esse. Sed qd̃ nõ incepit esse nõ desinit esse. esse. n. qd̃ hz ex se amittere non potest. Sñ. Periturũ est nempe qd̃ adventicũ sunt ergo aliqua causa ẽ sine pncipio & sine fine & hoc indubitãter est deꝰ ¶ Item. Jo. Dama. Creabilia siue creata omnino ab aliquo cõdita sunt operꝛe autem conditoꝛẽ increabilẽ esse. Si eni & ipse creatus est homo ab aliquo creatus est quousq; deueniamus ad aliqd̃ increabile. Probatio autem hic Johannes Damascẽ. Ꝛeppenit q̃ a philosophis probatum est quod a causis nõ est ꝓcessus in infinitum vnde demonstrato aliquo causato sic potest procedi ad causã huius hz causam aut non. Si non est ergo causa tã q̃ non causatũ ergo est prima causa. Si autem habet aliam causam. & illa causa aliã cum in causis nõ sit ꝓcessus vsq; in infinitũ ad vltimũ inueniet aliqua eã q̃ nõ & eã q̃ nõ causatũ. vnde & prima causa est deꝰ Preterea potentia agendi que est in igne & sole & aliis creaturis visibilibꝫ nõ potentia libera. Ideo cum aliquis grauatur ab igne vt cum domino eius combuꝛitur vel ab esu solis si discretus est nõ rogat ignẽ vel solem vt cessent. Potentia eius coꝛum est vt potentia ministroꝝ imperium dominoꝝ quibus subiecti sunt. Constat ergo aliaz potentiam superiorem esse que libera est cui hec potentia subiecta est. & h est potentia cuius voluntatem necesse habent implere dicte creaturenec possint cessare ab operatione indicta eis a deo nisi dei volũtas aliter ordinaret sicut accidit quando sol & luna steterunt per spatiũ. xij. horarum. Jo sue. x. & in regressu solis tempore ezechie Jsa. xxxviij. Et in fornace babylonis quãdo pueros in igne positos ignis non lesit. Daniel. iij. Item potentia agendi que est i elemẽtis & aliis creaturis visibilibꝫ absq; sapientia & discretione est: que sit illarum creaturarum: & tamen opera eoꝝ discretissime fiunt ergo necesse est sapientiã aliquã esse a qua operationes eoꝝ ordinate sunt. Ad hoc autẽ nõ sufficit aliqua sapientia creata cum nec ad numerationẽz vel cognitionem earum videatur sufficere Est ergo aliqua sapientia increata infinita a qua est ordinatio vniuersoꝝ. Jo. Dama. Sic omnia generan casu cuius erit ordinare: & hoc si videmur demuz cuius erit conseruare & custodire. Idem ipsa creatio nis permanentia & conseruatio. & gubernatio docet nos qñ est deus qui hãc vniuersitatẽ constituere facit & continet. & conseruat & semper ei prouidet. qualiter vnaz contrarie nature ignis dico & aqua aeris ac terre in vnius mundi cõstitutione ad inuicẽ conuenissent. & indissolubiles permansissent nisi aliqua oꝑans virtus ea concordasset & semper indissolubilia conseruaret. ¶ Jtẽ eũ visibilia sint cause aliquoꝝ aut sunt cause prime aut nõ. Cause prime esse nõ possunt. Sũt eni oĩa cõposita. vnde necessario precessit ea aliqd̃ q̃ ea composuit. Preterea partes sunt quedam cause totius. & paro naturaliter prior suo toto ergo necesse est aliquid incõpositum & simplex q̃ oĩa composita precessit a quo

oia fit ẽ pfecta. ¶ Jtẽ l eis q̃ creata sũt q̃ dam sunt corruptibilia que principiũ habuerunt. & finem sunt habitura. Quedam vero habent perpetuitatem que principiũ habuerunt. & finem non sunt habitura ergo eã causa abundare debeat ab eis quorum est causa eorum h. debet eternitatem vt sit sine principio & sine fine. ¶ Jtẽ omnis potentia creata determinata est circa esse & operatur circa materiam existentẽ. & nullatenus transcendit esse vt de nihilo aliquid possit facere ergo operet aliquaz potentiam increatam esse que infinita sit. & transcendat esse. & de nihilo facere aliud ex quo creature operantur. Item cum in rebus sit inuenire quedam bona & quedam melioꝛa aut non erit perfectio in vniuersitate rerum aut necesse est aliquid esse optimum. Item cum appetitus summi boni naturaliter in anima sit. Nullus autem motus naturalis frustra sit. Frustra autem esset appetitus ille nisi aliquid esset summum bonum hoc autem non est nisi deus. ¶ Item fm. Aristote. Magis eligendum est q̃ natura est: eo quod non est natura vt iusticia iusto. hec enim natura. Illud autem acquisitum est. Est igitur aliquid quod est sua bonitas. & sua iusticia omnibus illis que bona sunt per participationem preferendum. Item nihil quod mutabile sit: optimuz est. In mutatione enim aliquid boni amittitur vel aliquid acquiritur quod optimo accidere nõ potest. Item dicit Augustin. q̃ in omni re q̃ mutari põt nõnulla mors est ipsa mutatio. Deus autem optimo accidere nõ potest. omnis autem creatura mutabilis est ergo nulla creatura optimuz est. Aliquid tamen optimum esse aliter non esset perfectio in vniuersitate rerum ergo aliquid increatum est. Aug. super psalmo ad Ro. viderunt summum philosophi quos ceteris non immerito fama atq; gloria prelatos cernimus. quicquid mutabile est non esse summum bonum. & ideo omnem animaz mutabilem omnesq; spiritus transcenderunt. deinde viderunt omnem speciem in re quecunq; mutabilis que naturaliter est omneq; vniuersi mundi coꝛpus non posse esse nisi ab illo qui incommutabilis. & simplex est: quia non aliud est illi esse: sed quod est illi viuere intelligere beatum esse

ē ēt esse. propter hoc incōmutabilitatē ē simplicitatē intellexerūt eū. ē oia ulta fecisse. ē a nullo fieri potuisse. ¶ Itē cuz modico cōperi hoīs regēdo ratio sit accōmodata q̄ ipsiz regatur. q̄ spedita vel oīno amissa corp̄ piclitat: vel in puluerē redigitur verisimile ē ratione aliquā eē q̄ vniuersitas fabrice mūdi regat. ¶ Itē cū ratio q̄ in homine ē agnoscat se esse ē nō semp fuisse. ē causaz aliquam habuit se que eā precesserit: causa aut rōnis irrationabilis eē nō potuerit necessario ratione hūanā. ē quicūq; aliū rationē q̄ eē incepit. precessit aliqua ratio que esse nō incepit. et hec ratio deus est qui vniuersitatem rerum regit. Unde Seū. in lib. 6 naturalibus quēstionibus nostri pe melior est animꝰ in deo: extra animū nulla est pars: totus est ratio.

¶ De errore idolatrie. viij.

Jam cū sit supza de errore eoz q̄ deum esse negāt. Nunc dicēdū est de errore eoz qui creaturas deificāt: q̄ error idolatria dicitur. Primo oīdemꝰ qd sit idolatria. Scdo tangemus de cāis eiꝰ. Tertio de spēb⁹. Quarto de effectibus eiꝰ intēdimꝰ. Notādū ergo q̄ latria ē summe veneratiōis cultꝰ solū deo exhibendus. Ucl latria est voluntaria professio diuine maiestatis: Idolatria ꝑo est cultꝰ deo debitus creature exhibitus: ē dicitur q̄si idolatria: non quia ille cultus semp idolo exhibet. Sz quia frequenter. vel quia idolo primus est exhibitus. Et notandum q̄ idolū q̄nq; dilignū vel alia res sic figurata. Unq; ꝺo dī cōuncxa ex imagine. ē demōe presidēte ē sic sumitur. Prima Cor. viij. vbi dī Apost. q̄ nihil ē idolum in mundo. Illud enim qd putabant esse idolum persona. ē subsistentem ex simulachro ē spū psidente nihil erat. ¶ Itē notandum q̄ inter idola gentiū quedā imagines erāt tm̄ ad memoriā: ē rep̄sentationem alicuiz in quo nihil numinis esse credebat. Alie nō erāt: que credebant eē habitacula deoz. ē demoniorꝫ. Omnes enim dij gentiū demonia. In quibus demōes decipiebāt homines dātes eis respōsa sic ipsis habitarēt inducti ad hoc sacrificijs ē honoribus q̄ eis exhibebant. In qu ibus ꝺ ē ij imaginibus credebat gētes aliquā frustrē esse insulaz eo q̄ ſ certo termino fundarent: vel subuerterent: vel subtrahi rent: sicut Mathematicis mētitur hoīes trahere motus ex hoc q̄ tali hora: vel tali natiuit. Silis error timenti in gbusdā vetulis noie xp̄ianis: q̄ dicūt imaginēs. Ir. anno a factiōe sua strue: seruire de cetero habere eā imagines p̄dictas q̄ nō credebāt solū eē imagies vocatur mercurius deos sacrificios scribēs libū de deo deoz. Paul. ingt nr̄i fuerūt artē q̄ deos efficerēt ē q̄n alias facere nō poterāt inuocantes alias deoz eas ididerūt imaginib⁹ factis. Possumus aūt. viij. rōnes seu cās oīdere qb⁹ idolatria: vel ducta ē: vel augmentata. Una cā fuit dolor nimius de amissiōe alicuiꝰ amici. Pater. n. amisso filio nimiū dolēs imagine filij fieri fecit: vt ei eēt q̄siq; solēnū. Unde Sapiē. xiij. Acerbo luctu dolēs pater cito sibi rapti filij: fecit imaginē ac illū q̄ tūc q̄si hō mortuus fuerat nūc tāq̄ deū colere cepit: ē cōstituit iter seruos suos sacra: ē sacrificia. Deide ꝓcessiēte tpe ꝓualescēte iniq̄ cōsuetudine: h error tāq̄ lex custodit⁹ ē. Alia ꝓmā cām idolatrie oīdit Greg. sup illud Luc. ij. In bel zebub pncipe dmoniorꝫ ēē. dicēs. Ninis rex ninive vero pīe suo motu statuā fecit qui summa reuerētia honorauit: ita vt etiā reis ad eā fugiētib⁹ parceret: vnde ꝓgressu tpis hoīes cepūt eaz venerari vt deū: ē multiplicare: qd̄ā vocauerūt bel: alij baal: alij baalim alij belzebub sm̄ varietatē linguaꝝ. ¶ Alia cā fuit vesana superbia principū q̄ nō attēdētes infirmitatem suā voluerūt se vt deos honorari: vt nabuchodonosor qui precepit holoferni principi militie sue: vt oēs deos terre exterminarēt: ē ipse solus deꝰ diceret ab hijs nationibus: que potuissent holoferni ꝓtentia subiugari. Judith. iij. Principes subi imagies suas faciebāt adorari ab hijs qui erant remoti ab eis. Unde Sap̄. ix. Tirannoꝝ imperio colebāt figmēta hoīs quos in palam homines honorare nō poterant: propter quod longe essent e longinquo figura illorum ablata euidenter imaginem regis quā honorare volebant fecerunt: vt illum qui aberat tāq̄ ꝓsentē colerent: aliqui etiam vt diuina stupe nati vi derentur diuinos honores parentibus detulerunt deferriq; iusserunt: vt dicit Glo

sup. xiij. Sapiēcie. ¶ Tertia causa fuit adulatio seu desideriū: qd̄ habebāt minores a grandi gratiā maiorū. Sapien. xiij. Affectui aūt regib⁹ deficientes hoīes in cōmutabile nomē lapidibus: ē lignis ipo fuerūt. Per hoc q̄d dicit affectum: tangit ꝓxima causa iā habita. p hoc q̄ dicit regibus: tertia causa de q̄ etiā dicit Glo. Propter populos: ē regiones ē varia sacra suscepta sunt: dū hoīes grati esse in suos ꝓncipes cupiunt. Augu. i libro decimo de ciuitate dei. Multa vitia rapta sunt de cultu dimonioꝝ honoribus deferunt humanis sine humilitate nimia siue adulatiōe pestifera. ¶ Quarta cā fuit amor reipublice. vnde dicit Glo. ibidē. Alio loco dicit Cicero. Qd̄ ipleriq; ciuitatibus acriē de virtut̄ gra vt libertatis gra reipublice periculū adirent optimos quosq; viros fortiū habere deorū immortaliū esse consecratos huic romani celares suos cōsecrauerunt: ē mauri suos reges. ¶ Quinta q̄ coꝝ vel operis hūani: vel alteriꝰ creature. De primo. Sapien. xiij. Multimodo hominuz abducta per spēm operis cuz qui ante tempus tāq̄ homo honoratus fuerat nūc deū existimauerunt. De secunda Sapien. xii. quādo locutus ē de stellis sole: ē luna ibidē quoz si specie dlectati deos putauerunt. sciant quanto hijs dñator eoz speciosior ē se. ¶ Sexto potēcia qua crediderunt supeminere in hijs q̄ deos putauerūt: vt qua demones crederent potestatē habere in homines ē res hūanas ē etiā in clemētia cuius erroris occasio fuit q̄ credebāt demones sanare lesiones coꝝ: poz duz ab eis cessabāt. Credebāt etiā eos sedare mundi turbationes dum eas cessāt cessare. Credebāt etiā eos prenoscere futura: q̄ predicebant eis mala q̄ dei permissione ipsi erant illaturi hominib⁹ ē malos cessatiōes: q̄ nō erat mira. ¶ Itē alia cā huius erroris fuit q̄ facere videbant quedā opera que vere naturalia erant: sed imperitis videbant eē supza naturam. Tale opus est ibita generatio ranarū ē pediculoz ē vermiū in q̄b⁹ natura op̄at. Demonibus nō procurantibus q̄ hec citius fiant cōtingendo ē cōmiscēdo ipsis naturas: erū ē addēdo aliqua semina: que semina naturā adeo adiuuāt q̄ opus tardū accelerat: ita q̄ credi tur nō esse opus nature. q̄ tardi⁹ operari cū fuerunt: sic facti cum signis q̄ facta fuit a magis pharaonis. ¶ Septima cecā cupiditas hoīz q̄ tm̄ sunt curiosi: ad vidi vel capiendi aliqua agredi vt scripsos vendit⁹ monib⁹ vt cupiditatē suā possint adimplere. ¶ Octava voluptas ē luxuria q̄ erāt sect̄ idolatraz vocabāt. n. idolatrie d. luxie ē ludis q̄ multū alliciebant hoies ad idolatriā. 1. cor. x. Sedit ꝓpls manducare ē bibere ē surrexerūt ludere. ¶ Et no tandū multas esse spēs idolatrie. Quedaz est cultꝰ demoniū. Alia luminū vt solis ē lune vel stellaz. Tertia elementoz. Quarta hoīz. Quinta animaliū irrationaliū. Sexta imaginū vel alteriꝰ opis humani. Septima ipsius ꝓpū ei⁹. Est enī idolatria aliarum rerū. ¶ Et sciendum q̄ idolatria idco pctm̄ magnū est: q̄ deo honorē suū aufert ē creature cuius nō ē ꝑfert ē equat creaturā creatori. Si ꝓ modico sūto vl rapina qua aliqs facit hō meret eius vl mortē: quāta pena digna ē qui d numū honoꝝ deo surripit. ¶ Duplex aūt rapina ē spēs idolatrie vna ei⁹ q̄ honorez virtuo aufert: ē alij offert. Alia ei⁹ q̄ honorē diuinū sibi oblatū suscepit. ¶ Idoloꝝ cultura oīs mala cā ē ē inutilis ē finis. Sapien. xiij. Glo. Cū. n. mens a creatore se auertit oībus ꝑplicatur sceleribus. Aggrauat autez peccatū idolatrie ex vilitate rei in qua trāsfertur honor diuinus. Damno. n. peccatū est cuz bonū: ide trāsferri ad quadrupedes aut reptilia q̄ q̄ in hoies ē q̄ in imagies hominū aut animaliū q̄ q̄ in hoies vel animalia. Ro. 1. Cōmutauerūt gla incorruptibilis dei in similitudinē imaginis corruptibilis hois ē volucrū ē quadrupedū ē serpentum. Glo. Ambro. Quanta est stultitia eorum apud quos plus potest imago q̄ veritas ē potencia sunt mortui q̄ viui. ꝑs. Mutauerūt gloriam suam i similitudinem. co. se. Tanto magis contumelia fit deo quanto vilior est creatura que ei equatur ē magis contra rationem est. ¶ Contumelia etiam fit humane nature quando creature inferiori se subdit. Refert Augu. in lib. de vera religione: q̄ socrates occisus fuit: quia noluit adorare idola: q̄ erāt tm̄ opus hominis ē dixit se prius adorare eū q̄ erat opus nature: cum causa nobilior sit suo effectu. Dutium est ꝺ ero

hē ēt esse propter hoc incōmutabilitatē & simplicitatē intellexerūt eū. & oia ista fecisse. & a nullo fieri potuisse. ¶ Jtē cuz modico cœperit hoīs regēdo ratio sit accōmodata q̄ ipsuz regatur. q̄ spedita vel oīno amissa corp⁹ peiciat: vel in puluerē redigatur verisimile ē rationē aliquā eē q̄ vniuersitas fabrice mūdi regat. ¶ Jtē cū ratio q̄ in homine ē agnoscat se esse & nō semp fuisse. & causaz aliquam habuisse que eā p̄cesserit: causa aut rōnis irrationabilis eē nō potuerit necessario rationē hūanā. & quicūq; alia rationē q̄ eē incepit. precessit aliqua ratio que esse nō incepit. et hec ratio deus est qui vniuersitatem rerum regit. Unde Sen. in lib. 6 naturalibus questionibus nostri pe melior est animⁿ in deo: extra animū nulla est pars: totus est ratio.

¶ De errore idolatrie. viij.

Jam est supra de errore eoz q̄ deum esse negāt. Nunc dicēdū est de errore eoz qui creaturas deificāt: q̄ error: idolatria dicitur. Primo ostendemⁿ qd sit idolatria. Secdo tangemus de cāis ei⁹. Tertio de spēb⁹. Quarto destructōi ei⁹ intēdemⁿ. Notādū ergo q̄ latria ē summe veneratiōis cultⁿ soli deo exhibendus. Uel latria est volūtaria professio diuine maiestatis: Idolatria ꝑo est cultⁿ deo debitus creature exhibitus: & dicitur q̄si idolatria: non quia iste cultus semp ydolo exhibeā. Sz quia frequentior. vel quia ydolo primus est exhibitus. Et notandum q̄ idolū q̄sq; vlignū vel alia res sic figurata. Q̄sq; ēo dī cōiunctura ex imagine. & demōe p̄sidēte & sic sumitur. Prima. Cor. viij. vbi dicit Apost. q̄ nihil ē idolum in mundo. Illud enim qd putabant esse idolum personā. Subsistentem ex simulacro & spū p̄sidente nihil erat. ¶ Jtē notandum q̄ inter idola gētiliū quedā imagines erāt tm̄ ad memoriā: & rep̄sentationem alicuoz in quibus nihil numinis esse credebāt. Alie nō erāt: que credebant eē habitacula deoz. i. demoniorum. Omnes enim dij gentiū demonia. In quibus demōes decipiebāt homines dātes eis respōsa ac sic ipsis habitare ēt inducti ad hoc sacrificijs: & honoribus q̄ eis exhibebant. In qu ibus dā etiā imaginibus credebat gētilesaliquā p̄sentē esse insuas eo q̄ sb certio terminis fundereni: vel sculpereni: vel fabricarent: sicut Mathematicis mētitur hoīes trahere mores ex hoc q̄ tali hora vel tali nascāt. Sūlis error inuenit in gbusdā vetulis noīe xp̄ianoz: q̄ dicūt imagines. Ir. anno a factōe sua beate semp: & de cetero habere eā imagines p̄dictas q̄ nō credebāt solū eē imagines vocant mercurius deos factīcios scribēs lubū de deo deoz. pauī ingt nī fuerūt artē q̄ deos efficeret & q̄n alias facere nō poterāt inuocantes alios deoz eas ididerūt imaginibus factis. Possumus aūt. viij. rōnes seu cās b oīdere qb⁹ idolatria: vel iducta ē: vel augmētata. Una cā fuit dolor nimius de amissiōe alicuⁿ amici. Pater. n. amisso filio nimiū dolēs imagine filij fieri fecit: vt ei ēt q̄sq; solētū. Usi Sapē. xiij. Acerbo luctu dolēs pater cito sibi rapti filij: fecit imaginē: ac illū q̄ tūc q̄si hō mortuus fuerat nūc tāq̄ deū colere cepit: & cōstituit iter seruos suos sacra: & sacrificia. Deide ītercurrēte tpe qualescēte iniq̄ cōsuetudine: h error tāq̄ lex custodit⁹ e. Hāc p̄mā cām idolatrie oīdit Greg. sup illud Luc. ij. In bel çebub p̄ncipe dmoniorum &c. dicēs. Ninis rex ninive vero pie suo moztuo statuā fecit quā summa reuerētia honorauit: vt a cēteris ad eā sugiētib⁹ parce ret: vnde p̄gressu tpis hoīes cepūt eaz venerari vt deū: & multiplicare: qd̄ā vocauerūt bel: alij baal: alij baalim alij belçebub ꝑm varietatē linguaz. ¶ Alia cā fuit vesana superbia principū q̄ nō attēdētes infirmitatem suā voluerūt se vt deos honorari: vt nabuchodonosor qui precepit holoferni principi militie sue: vt oēs deos terre exterminaret: & ipse solus deⁿ diceret ab hijs nationibus: que potuissent holoferni: potentia subiugari. Judith. iij. Principes similiter imagines suas faciebāt adorari ab hijs qui erant remoti ab eis. Unde Sap. xiv. Ex tirannorum imperio colebant figmēta hoīs quos in palam homines honorare nō poterant: propter quod longe essent & longinquo figura illorum ablata euidenter imaginem regis qui honorare volebant fecerunt: vt illum qui aberat tāq̄ p̄sentē colerent: aliqui etiam vt diuina stupe nati vi derentur diuinos honores parentibus detulerunt deferriq; iusserunt: vt dicit Glo

sup. xviij. Sapiētie. ¶ Tertia causa fuit adulatio seu desiderium: q̄s habebāt mino res a maiori grātā maiorā. Sapien. xiij. Affectui aūt regib⁹ deseruientes hoīes incōmutabile nomē lapidibus: & lignis ipo fuerūt. Per hoc q̄s dicit affectum: tangit p̄ma causa tā habita. q̄ hoc q̄ dicit regibus: tertia causa de q̄ etiā dicit Glo. Propter populos: & regiones & varia sacra suscepta sunt: dū hoīes grati esse in suos p̄ncipes cupiunt. Augu. i libro decimo de ciuitate dei. Multa vtiq; rapta sunt de cultu diuinos: q̄ honoribus deferunt humanis siue humilitate numia siue adulatiōe pestifera. ¶ Quarta cā fuit amor reipublice. vnde dicit Glo. ubidē. Alio loco dicit Licero. Q̄s ipleriq; ciuitatibus acue de virtute gravi liberius gra reipublice periculū adirent optimes quosq; viros fortiū habere deoruū numerū illū esse consecratos huic romani cesares suos cōsecrauerunt: & maiori suos rogeo. ¶ Quinta q̄ cor vel operis hūani: vel alteri⁹ creature. De primo. Sapien. xiij. Adulando hominuz abducta per spēm operis eius: qui ante tempus tāq̄ homo honoratus fuerat nūc deū existimauerunt. De secunda Sapien. xij. quādo locutus ē de stellis sole: & luna sb dit quoz si specie delectati deos putauerunt. sciant quanto hijs dñator eoz speciosior ē se. ¶ Sexto potētia qui crediderunt supeminere in hijs q̄s deos putauerūt: vt quā demones crediderent potestatē habere in homines & res hūanas & etiā in clemētia cuius erroris occasio fuit q̄ credebāt demones sanare lesiones corpoz duz ab eis cessabāt. Credebāt etiā eos sedare mundi turbationes dum eas facerēt cessare. Credebāt etiā eos prenoscere futura: q̄ predicebant eis mala q̄ dei permissione ipsi erant illaturi hominib⁹ & malor cessatiōes q̄s nō erat mira. ¶ Jtē alia cā huius erroris fuit q̄ facere videbant quedā opera que vere naturalia erant: sed imperitis videbant eē supra naturam. Tale opus est subita generatio ranarū & pediculoz & vermiū in q̄b⁹ natura operat. Demonibus nī procurantibus q̄ hec citius fiant cōiungendo & cōmiscēdo ipsis naturas rerū & addēdo aliqua semina: que semina naturā adeo adiuuāt q̄ opus tardū accelerat: ita q̄ creditur nō esse opus nature: q̄ tardius operari cō sueuit: sic facta cito signa ostenduntur a magis pharaonis. ¶ Septima cœca cupiditas hoīs q̄ tūc sunt curiosi scire dī vel cupiendi aliqua acgrendi vt seipsos vendāt mōnib⁹ vt cupiditatē suā possint adimplere. ¶ Octaua voluptas & luxuria q̄ erāt fest⁹ idolatrarū vocabāt. n. idolatrie dulcijs & ludis q̄ nimiū allectabant hoīes ad idolatriā. j. cor. x. Sedit ppls manducare & bibere & surrexerūt ludere. ¶ Et no tandū inuitas esse spēs idolatrie. Quedaz est cultⁿ demoniū. Alia luminū vt solis & lune vel stellaz. Tertia elementoz. Quarta hoīs. Quinta alioz irrationaliū. Sexta imaginū vel alteriⁿ opis humani. Septima ipsoz ptū eoz. Est etiā idolatria aliarum rerū. ¶ Et⁹ notandum q̄ idolatria ideo ptīs magnū est: q̄ deo honorē suum aufert & creature cuius nō ē ꝑtes & equat creaturā creatori. Si pro medico sanato vt rapina qua aliqs facit hōi mereā exiliū vt moriāt: quāta pena digna ē q̄ dominū honoraz deo surripit. ¶ Duplex aūt rapina ē spēs idolatrie vna cū q̄ honorē debitū aufert: & alij offert. Alia cū q̄ honorē debitū sibi oblatū suscipit. ¶ Idoloz cultura ois mala cā ē & inimica & finis. Sapiē. xiij. Glo. Cū. n. meno a creatore se auertit oibus ipiacatur scl̄ artib⁹. Aggrauat aūtez peccatū idolatrie ex vilitate rei in qua trāsfertur honor diuinus. Maius. n. peccatū est cuz honor tāte trāsferi ī q̄drupedes aut reptilia q̄ si in hoīes & q̄ in imagies hominū aut animaliū q̄ si in hoīes vel animalia. Ro. j. Cōmutauerūt gloriā incorruptibilis dei in similitudinē imaginis corruptibilis hoīs & volucrū & quadrupedū & serpentum. Glo. Ambro. Quanta est stultitia eorum apud quos plus potest imago q̄ veritas & pociora sunt mortui q̄ viui. pō. Mutauerūt gloriam suam i similitudinē. co. ke. Tanto magis contumeliosius deo quanto vilior est creatura que ei equatur & magis contra rationem est. ¶ Contumelia etiam fit humane nature quando creature inferiori se subdit. Refert Augu. in lib. de vera religione: q̄ Socrates occisus fuit: quia nolait adorare ydola: q̄ scilicet opus hominis & dixit se prius adorare canē qui erat opus nature: cum causa nobilior sit suo effectu. Adulum est cōtra

rationē q̄ hō adorat opa manuū suarū. Ita ipē idolatrie qui hō adorat creaturā se manifeste interiorē hoiēz reddit infelicē ꝛ malecatū ꝛ derisione dignū. De primo Sapi.xiij. Postq̄ primitiuz est de solē ciē luna ꝛ stellio que aliquā rectores orbis terrarū ꝛ deos putauerunt. Subdit. ¶ Sed ni hūs adhuc minor est querela ꝛ paulopost. Infelices autē sunt ꝛ inter mortuos spes illoꝝ est qui appellauerunt deo opa manuū hoiuz. De scdo Deuter. xvij. Adalectet hō quātaūr sculptile ꝛ cōflatile abolamentiz dñi opus manuū artificū: ponatq̄ illud sabscōdito. Sap.xiij Per manus per quā fit idolū maledictuz est ꝛ ipsum ꝛ qui fecit ipm. De tertio Jer. Nō est ipōs in eis: vana sunt: ꝛ opus risu dignū. In tpōne digni oībuntur q̄ fūt in ib⁹ q̄ nēc idolatrie. Sap.xiij. vbi sic legitur. Nō erubescūt leg eū illo qui sine alā est: ꝛ pro sanitate q̄ infirmuz deprecat ꝛ pro vita mortuū rogat: ꝛ i adiutoriū inutilem inuocat ꝛ p itinere petit ab eo q̄ ambulat nō pōt. ꝛ Isa.xliij. Adhictatē eius cōbussi igne ꝛ de reliquo ei⁹ idolū faciaz ante truncū ligni procidā: pars eius ekcio est qb⁹ vbis vilitas materie cēdit ex qua fit idolū ꝛ vilitas materiem in qua redigit. De materia eadem hōs Baruch.v. Subtrahūt ab eis sacerdotes aurū ꝛ argentum dant ante ꝛ ex ipso prostitut: ꝛ mercatrices con.it. Jtē cū receperint illud a meretricib⁹ ornāt deos suos ꝛ subdit ibi multum de vilitate ꝛ impotētia idolez. hy in quit non liberabunt ab erugine ꝛ tinea. Jtē habet in manu gladiuz ꝛ securim se aūt de bello ꝛ latronib⁹ non liberat. Jteꝝ oculi eoꝝ pleni sunt pulvere a pedib⁹ introeuntiū: ꝛ paulopost: lucernas accendūt illis: ꝛ quidem multas ex quibus nullā videre possunt. Jtē nigre sunt facies eoꝝ a fumo q̄ in camino fit supra corp⁹ eoꝝ ꝛ supra caput volant noctue ꝛ irundines. Item sine pedibus ꝛ in humerio portant ostentantes ignobilitatez suam hominib⁹ Ditum erit si idola iuuare possint cū nec preces audire nec defectum eorum intelligere: vnde subditur in Baru.h. Cū audierint mutuz nō posse loqui offerunt illud ad bel. possulāt eos ab eo loquī qui possint sentire q̄ nō habent mentē.pē. Os habēt ꝛ non loquētur ꝛc. ꝛ Barue. eodem cap. Cū supuenerit illis pelli ꝛ mala cogūt sacerdotes vbi se abscondāt cū illis. Quemodo ergo sentiri debeat qm̄ dy sint q̄ nec de bello se liberāt nec de malis se eripiūt. Item sicut in cucumerario formidolosus nihil custodit ita sunt dy illoꝝ ligneꝝ argētei ꝛ inaurati. ¶ Post idolatriā illā que ē cultꝰ dāmonū creatur nī que manifeste sunt hostibus inferiores. destruēda ē illa idolatria q̄ est cultus demonū q̄ valde detestabilis est. Primo q̄ demones hostes dei sūt: ꝛ magis displicet deo eī honor eius transfert in eos: q̄ si deo ad alias creaturas. Est.n. magis piculosū homini. Cū.v. demones hostes sint hūane gñacōis: ꝛ cultoribꝰ suis tāt familiares: ipi sunt eis familiares intimi. Nulla aūt pestis efficatior ē ad nocēdū q̄ familiaris inimic⁹. Jō dicit Aug. in lib. de ciuit. Qō nihil tā pōt ad christianoꝝ q̄ si curā arūb⁹ magicis adhibeat. Tūc eni eos recipit familiares q̄ dīnationem aiarum gñt. Jtē Aug. xvj. vl x. vnij. lib. de ciuitate dei. Magna dei misi. ordia ne cessaria ē ne q̄q̄ cum bonos angelos se amicos habere putet habeat malos demones factos amicos eoꝝ: tito nocētiores quāto astutiores aut fallaciores patiat inimicos. Periculosuz est valde ei credere qui mundaciissimus est. Jo. viij. Ipe ē mēdax ꝛ pī eius preterea licet demones sublimes sint condītione nature īferiores tamē sint eīā bestiis animalibus vīcetiore culpe cum miseri sint non soluz malicia culpe sed etiaz pene immo īferiores vidē tur esse ceteris rebus simpliciter q̄ sunt. vnde dyabolus non esse dicitur. Job.xvij. Habitēt inquit in tabernaculo illoꝝ so cij eoꝝ q̄ non est. ¶ Absolute aūt pōt ostendi q̄ spūs ill non sint colēdi primo quia aut ipi sūt boni aut sint mali. Si boni sunt ostendunt eis honor qui soli altissimo exhibendus est hōs exhibet. Nō tamen potestis placere eis contumelia ꝛ iniuria domini eorum. Preterea si bōi sunt non placabūtur malicie offerentium eis honorem alienuz. Quis bonꝰ ꝛ discretus honorem reputet. ꝛ non magis vrisionem. Si quis mentiatur eum esse regem vel epm cum non sit. Sic si sunt bōi spūs tus. ꝛ discretiores ubescent honorē altissimi sibi exhiberi. Juxta eni verbuz sapientis

qs falso ꝓdicatur necesse est vt suis laudibus erubescat. Jteꝝ quisto qs maloꝝ honoꝝ indebitū sibi vult spendi: tanto ipe superbior ꝛ vanior est vt clerie⁹. Si honorēs sacerdotale vult sibi impendi superbus ē. si epūs epale superbior: q̄ si ipi volūt sibi spendi summū honoꝝ superbissimi ꝛ vanissimi sunt. ¶ Si hō ipi sunt mali idigni sunt: ꝛ honore isto ꝛ alio. Jtē aut ipi pūt beneficia cultoribꝰ suis: o deino aut si De suo nō possunt: vnica eniz potētia est increatoꝝ vt in loquentib⁹ ostendē. Aliq̄ ꝛ sūt ola hec: cum eos creauit dꝰ nō a se eos alienauit nec a pāte suo eos exemit. Ipi q̄ a deo sunt: ꝛ dei sunt: ꝛ beneficia sua pūnt cultoribꝰ suis dona dei sunt ꝛ ad hoc data vtendi. Igit ipi sunt vt nūcij ꝛ deferentes dona illa. Nūcij hō ꝛ deferentes beneficia nō sunt habēdi vt dij nec deificandūz gra reddēda est ipi deo cor. Ber. loquens de bonis spiritib⁹. Denotem⁹ eos quātū debem⁹ tor⁹ ni ei reddat amor ꝛ honor nostrus q̄ ipsis q̄ nobis est totum vnde honorare possumus vel amare vnde honorari amari vereremur. Ab remota a sōte ita habēt aquā ab ipso scilicet loca fonti proxima licet aqua fontis primo pronuciat ad loca proxima ꝛ pcia ad loca remota. sic cum fons sit vnitus omnium bonoꝝ dē: trahunt bōa sua ab eo creature que remote sunt ab eo dissimilitudi: sicut ꝛ ille q̄ sūt propinque ei similitudie vt sunt spūales creature. Deo ergo soli debetur totus honor ꝛ gloria. ¶ Item aut potētie quibus possunt spūs illi dare beneficia cultoribus suis sunt potenti. irrationales sine naturales: sicut est potentia calefaciendi q̄ ignis que ex necessitate sic operat: aut sunt potētie libere aquātes seu rationales. Si primo modo nulla gratia debet eis propter illa beneficia nec propterea sunt colendi. Talēs enim potentie operantur per modum seruientis vt ait sap. Si bo libere agunt aut consulūt voluntatem diuinam cultoribꝰ suis o deo beneficia aut nō. Si sic ergo se habēt vt dispensatores fm voluntatem domini sui dispensando bona ab eo acceptā: non ergo habendi sunt vt domini ꝛ multo minus vt dij. Si autem nō cōsulūt voluntatem dei nō curāt eos vtrum deꝰ hoc velit vel nō discrete dispensaturus videātur curare de rectitudine operis sui: cū nō respiciāt ad voluntatez denique regula est bonoꝝ operum ꝛ ideo sunt mali. Si qs hō vocat q̄ illi spiritu placandi sunt ab hoīb⁹ q̄ eis sunt offensi. Si dem sunt nō debēt hoīb⁹ offendi nisi pp peccata. Si aūt ab eis pp peccata sunt offensi precessum a peccatis maxime deberēt placari. Contrarioꝝ eni cōtrarie sunt cause. Si hō iniustificatio eoꝝ nō placat eos sed manet adhuc ira eoꝝ donec edserant eis carnes ꝛ sanguis animaliū: ira talis nō est ira diuina sed potius ira leonū aut aliaꝝ bestiaꝝ que non acquiescit donec aliqd prede ceperint. vnde si pp hanc ire⁹ colendi sunt ꝛ domino honore dignus deficiem⁹ ergo leones ꝛ alias bestias. Jtē aut placato altissimo ꝛ amico existēte moralium potest ira eoꝝ deoꝝ eis aliqd nocere: aut nō pōt. Si sic nō videt altissimus esse omnipotens cū cohercere nō possit illos deos ne nocēāt amicis suis. Si hō nō pōt eis nocere nō est timenda ira eoꝝ amicis dei nec ira eoꝝ sacrificijs placanda. Preterea nulla potentia aliquid potest cōtra beneplacitū dei. Nulla eni est que nō redigeret in nihilū nisi a dei potentia a qua accepit esse in ea retineret ergo in tutelā eis homo q̄ dei fauorē habet vel gratiā. Nō est ergo necesse gratiam istorum deorum sacrificijs querere grata altissimi obtenta. ¶ Item spūs illi qui falsidij vocantur si mala sunt aut altissimus compescit maliciam ipoꝝ: aut non. Si compescit malitiam eoꝝ non est malitia eoꝝ timenda. Si hō permittit eos exercere maliciam eoꝝ aut hoc facit ignorantia: aut quia non curat aut iudicio videt expedire. Ignorātia non est: cum enim ipse sit sapientissimus ignorantia in eum non cadit. Jterum nō accidit hoc: quia ipse non curet de malis que sunt in mūdo: cū enim ipse sit rector iustissim⁹ nō pōt non curare de malis q̄ fiūt i regno suo. q̄ si permittit hos spūs mōtales seuire ipse facit h iudicio arbitrio hoc mortalibus expedire ergo non est timenda malicia eoꝝ mortalibus.

¶ Item cum spiritus tam deos potestatem habeant ab altissimo. aut illam potestatem comitamur sapientia: ꝛ iuthicia moderantes eam aut non. Si hec cuz

ē vitiosē & hō adorat opa manuū suaruz. Illa spēs idolatrie qua hō adorat creaturā se manifeste ipiorē hoiez reddit in fidē & maledicti & dānatione dignū. De primo Sapi.xiij. Pessimā pacmillas est de omi creatura & illecebra que aliquī reddūt eos qui bus tenuit & deos putauerūt. Subdit. ¶ Sed in his adhuc minor est querela & paulopost. Infelices autē sunt & inter inimicos ipsos illoz est qui appellauerunt deos opa manuū hoīz. De eodē Deuter. xvij. Adolebit hō quicūq; sculptile & cōflatile abolationē; odit opus manuū artificū; penaq; illud i abscōdito. Sap. xiij Per manus per quā fit idola maledictus est & ipsum & qui fecit ipm. De tertio Je. r. Nō est spūs in eis vana sunt & opa risu digna. Irrisione digni estimantur q; sūt in ip̄is & nec idolatrie. Sap. xiij. vbi sic legitur. Nō erubescit leg cū illo qui sine anīa est & pro sanitate q; infirmus deprecat & pro vita mortuū rogat & p iter petit ab eo q; ambulat nō pōt. & Isa. xliij. Adhortare cum cōfusi igne & de reliquo ex idolū factus ante truncū ligni procid & pars eius ipsius est qb⁹ vbis vilitas materie estimat ex qua fit idolū & vilitas materie in qua redigit. De materia eadem hēs Baruch. v. Subtrahūt ab eis sacerdotes aurū & argentum dant ante & ex ipso prostituūt: & meretrices ornāt. Jtē cū receperint illud a meretricib⁹ ornāt deos suos & subdit ibi multum de vilitate & impotētia idoloz. hij in quit non liberabunt ab erugine & tinea. Jtē habet in manu gladiū & securim se aūt de bello & latronib⁹ non liberat. Jtez oculi eoz pleni sunt pulvere a pedib⁹ itro euntium: & paulopost: lucernas accendūt illis & quidem multas ex quibus nullā videre possunt. Jtē nigre sunt facies eoruū a fumo q; in camino fit supra corp⁹ eoz & supra caput volant noctue & trundines. Item sine pedibus & in humeris portant ostentantes ignobilitates suas hominū. Adhuc erit si idola tumare possunt cū nec preces aurēs indigentium possunt audire nec defectum eorum intelligere: vnde subditur ib Baruh. Cū audierint mutuz nō posse loqui offerunt illud ad bel. postulātes ab eo loqui: quasi possint sentire q; nō habent motū. ps. Os habēt & non loquē-

tur &c. & Baruc eodem cap. Cū supuenerit illis pestilē & mala cogitāt facerdotes vbi se absondāt ex illis. Quemodo ergo sentiri debeāt q̄n dy sunt q; nec de bello se liberare nec de malis se eripiūt. Item sicut in cultu creatoris formide nihil cultū dignū sunt dy illez ligneū argēteū & auratū. ¶ Post idolatriā illā que & cultā rū creaturā rū que manifeste sunt hebus inferiores. destructa & illa idolatria q; est cultus demonū q; valde detestabilis est. Primo q; demones hostes dei sūt & magis displicet deo cū honor eius transferē in eos q; q; do ad alias creaturas. Et a. magis piculosa homini. Cū. n. demones hostes sint hūane glie: & cultorib⁹ suis familiares ip̄i sunt eis familiares intimi. Nulla aūt pestis efficacior & ad nocēdū q; familiaris inimic⁹. Jō dicit Aug. in lib. Arceny. Q̄d mihi cū pterita christiano q; si cum artib⁹ magicis adhibeat. Tūc enī eos recipit familiares q; dīnationem afarum q̄rit. Jtē Aug. xvj. vl x. vnij. lib. de ciuitate dei. Magna dei nāt. oziā ne cessaria & ne gīq; cum bonos angelos se amicos habere putet habeat malos demones factos amicos eosq; tāto nocētiores quāto astuttores aut fallaciores patiāt inimicos. Periculosus est valde ei credere qui in mendacissimus est. Jo. viij. Ipe & mēdax & pī eius Preterea licet demones sublimes sint conditione nature ip̄eriores tamē sunt etiā bestijs animalibus vicerio ne culpe cum miseri sint non solūz malicia culpe sed etiaz pene immo ip̄eriores vidē tur esse ceteris rebus simpliciter q; sunt. vnde diabolus non esse dicitur. Jeb. xviij. Habitēt inquit in tabernaculo illi⁹ socij ei⁹ q; non est. ¶ Multipliciter aūt pōt ostendi q; spūs illi non sunt colēdi primo quia aut ipsi sūt boni aut sūt mali. Si boni sunt ostenduntur eis honor qui soli altissimo exhibendus est hijs exhibet. Nō tamen potest eis placere ista commenda & iniuria domini eorum. Preterea si bōi sunt non placabūtur malicio offerentium eis honorem alienuz. Quis bon⁹ & discretus honorem reputet. & non magis vrsionem. Si quis mentiatur eum esse regem vel ep̄m cum non sit. Sic si sunt bōi spūs tus. & discreti erubescent honorē altissimi sibi exhiberi. Juxta enī verbuz sapientis

q; falso ꝺicatur necesse est vt suus laudibus erubescat. Jtez quanto q; maiorez honorez indebitū sibi vult ipendatur ipe superbior & vanior est vt dicit⁹. Si honorez sacerdot̄ sibi vult sibi impendi superbus & Si epūs epale superbiorē se ipm̄ volūt sibi ip̄endi summū honorez superbissimi & vanissimi sunt. ¶ Si bo ipsi sunt malī dīgni sunt: & honore isto & alio. Jtē aut ipi p̄stāt beneficia cultorib⁹ suis & de suo aut ꝺe suo nō possunt: vnica enim potēna est increare: et in sequentib⁹ ostendā. Et q; & sub q; sunt ofa hoc est cum eos creauit deus nō a se eos alienauit nec a p̄sētia sua eos exclusit. Ipi & a deo sunt: & ꝺi sunt: & beneficia hā p̄stāt cultorib⁹ suis & bona dei sunt & ad hoc data vt deūl. Igit ipi sunt vt nūcij & deferentes dona illa. Nūcij bo & deferentes beneficia nō sunt habēdi vt ꝺij nec debēt honorādiz gra reddēda est ipi deo cui. Ber. loquens de bonis spiritib⁹. Benorem⁹ eos quātū debem⁹ ter⁹ cū ei reddat honor & honor nostrum & ipso q; nobis est totum vnde honorare possumus vel amare vnde honorari amarive necesse est. Longe a remota a sōte sua habent aquā ab ipso scilicet loca sunt proxima ei est aqua sentis primo proximat ad loca proxima & p ea ad loca remota. Sic cum fons sit vnitus omnium bonoz deriuabunt bōa sua ab excellentie que remote sunt ab eo dissimilitudie sicut & ille q; sit propinque ei similitudie vt sunt spūales creature Deo ergo soli debetur totus honor & gloria. ¶ Item aut potēte quibus possunt spūs illi dare beneficia cultoribus suis sunt potenti: irrationaleo sine naturales sicut est potentia calefaciendi q; ignis que ex necessitate sic operat: aut sunt potēte libere agentes seu rationales. Si primo modo nulla gratia debet eis propter illa beneficia nec propter ea sunt colendi. Tales enim potentie operantur per modum seruientis vt aut sap. Si bo libere agunt aut consulūt voluntatem diuinam cultorib⁹ suis ꝺādo beneficia aut nō. Si sic ergo se habēt vt dispensatores fm voluntatem domini sui dispensando bona ab eo accepta: non ergo habendi sunt vt domini & multo minus vt ꝺij. Si autem nō cōsulūt voluntatem dei nō curales vtrum deus hoc velit vel nō idiscrete dispensantes vel cūm curam de creaturis operationes ei nō respicit ad voluntatez ꝺei que regula est bonez operum & ideo sunt mali. Si go bo vocat q; alii spūs tuo placando: sunt ab hoc & eis sunt offensi. Si boni sunt nō debēt hoib⁹ offendi nisi pp̄ peccata. Si aūt ab eis pp̄ peccata sunt offensi processum a peccatis magnine deberēt placari. Contrarie eni contrarie sunt cause. Si bo mitigatio eoruz nō placat eos sed manet adhuc ira cōtra donec offerant eis carnes & sanguis animalium cuius talis nō est ira diuina sed potius ira leonis aut alterius bestiaz que non acquiescit donec aliqd̄ preda ceperint. vnde si pp̄ hanc ira colendi sunt & vnius hominis dignus deficiem⁹ ergo leones & alias bestias. Jtē aut placato altissimo & amico existēte meritis poterit ira eoruz nocere cum nō pōt. Si sic nō videt altissimus esse ois potens cū coherere nō possit illos deos ne nocēt amicis suis. Si bo nō pōt eis nocere nō est emenda ira eoruz amicis dei nec ira eoruz seruicijs placanda. Preterea nulla potentia aliquid potest contra beneplacitū dei. Nulla enī est que nō redigeret in nihilū nisi a dei potentia a qua accepit esse in ei retineret ergo in tuere eis bene q; dei fauore habet vel gratiā. Nō est ergo necesse gratiam istorum deorum sacrificijs querere gratia altissimi obtenta. ¶ Item spūs isti qui falsoq; vocantur si mala fuerant altissimus compescit malitiam ip̄eorum: aut non Si compescit malitiam eorum non est malitia eorum timenda. Si bo permittit eos exercere malitiam eorum aut hoc facit ignorantia: aut quia non curat aut iudicio videt expedire. Ignorātia non est: cum enim ipse sit sapientissimus: ignorantia in eum non cadit. Iterum nō accidit hoc: quia ipse non curet de malis que sunt in mūdo: cū enim ipse sit rectissimus nō pōt non curare de malis q; fiūt i regno suo. & q̄ permittit hoc spūs ꝺ nō tales secutre ipse facit & iudicio eorum det hoc mortalibus expedire ergo non est timenda malitia eorum mortalibus. ¶ Item cum spiritus iniquos potestatem habeant ab altissimo aut illam potestatem comitantur sapientia: & iniquitatem moderantes eam aut non. Si sic cuz

ipſi ſint ſapientes r ſuſti ipſi nō trahuntur mortalib⁹ bonis nec nocēt eis peccatoꝝ ḃo nullꝰ ſūt placati nīſi a peccat⁹ recedāt. Inutile ergo ē eis ſacrificia offerre ſi bōa q̄ malis quātū ad coꝝ placatio nē ſed mali ſi nolūt eos placare recedāt a peccatis ſuis. Si ḃo ſapientia r iuſtitia nō cōmutant eoꝝ ptātē: ergo ptāto eoꝝ ē: vt gladius i manu furioſi. vñ ſi pp hāc potestatē aliqs eos deos reputauerit: putet ergo deū ſi quē viderit furioſum in manu tenentē gladiū. Dira ſanctitas eſt in manu tenentē gladiū. Dira ſanctitas eſt eū deū reputare quē homo cognoſcit eē ſine ſapiētia r bonitate. Beſtiarū ē potius q̄ diuinū ptāte vt abiecta ſapiētia r iuſtitia. Itē potestas eoꝝ aut ligata ē aut nō eſt ligata. r ſi nō ē ligata: mirū eſt q̄modo nō occidāt oēs cōtēptores ſacrificioꝝ eoꝝ. Preterea lōge videt eē a ſapiētia r bonitate dei ponere gladiū in manu furibūdi: dāde potētiā cui nō nō poſſit reſiſtere maligno niſi ipſe eā velit cōpeſcere. Si ḃo ligata ē: ille q̄ tenet eā ligatā obſequens ē placidus nō ipſi. Cū aliqs tenet aliquā beſtiā ligatā ille ordinat ē vt beſtia cōpeſcat ab hoc q̄ ſeuiciā beſtie timēt r nō ipſa beſtia. Itē cū cultura illoꝝ deoꝝ exterminata ſit a terra promiſſionis iuſti dei hebreoꝝ r iterū de regno xp̄i anoꝝ etiā de egypto vbi oēs colebant ē de vrbe romana marte de tēplo q̄s pātheon vocabāt q̄s erat vnū tēplū oīum deoꝝ cōſtat ḃ facta fuiſſe a maiori potētia q̄ eſſēt potētia eoꝝ. Luc. xi. Cū fortis armatus custodit atriū ſuū in pace ſunt oīa q̄ poſſidet. Si aūt fortior illo ſupueniēs vicerit illā vniuſa eius arma auferet ē. Illa ergo potētia fuit diuina aut fuit humana. Si diuina q̄ ipſi erāt aduerſarij dei r mali. Si ḃo humana q̄ magis timēda ē humana ptās eis q̄ ptās eoꝝ hoibus. ¶ Et notandū q̄ aliq̄ peruenerūt ad tantā ſatuitatez vt crederēt deos hmōi partitos fuiſſe totū orbē. Sz puerile ē dicere Altiſſimū ſonē miſiſſe p diuiſiōe illa cum ſeos nō hēat locū niſi vbi ē ignorātia: q̄ i altiſſimū q̄ ſapētiſſimus ē nō cadit. Si ḃo ipſi altiſſimo incōſulto ſonē miſerūt mihi iuris p hoc habuerūt in orbē terrarū. Si ḃo de bīplacito altiſſimi q̄s rideat eoꝝ ē: quomō de ptib⁹ illis exterminandi ſūt. ¶ Itē aut amicitia ē iter deos humanos aut nō. Si ē q̄ vnus eoꝝ amat eū toꝝ alterius: nec p cultores ſuos ꝓpios inimicē erit: aliter alios nec pro illos timebit cultores ſuos. Si ḃo nō ē amicitia ſi odiū ergo ipſi mali ſunt: q̄ aut est in iſtū odiū inter eos aut nō iuſtum. Si iuſtū odium ſed hoc non ē niſi pp malos odibiles q̄ ipſi ſūt iuſti odiēdi. Si iuſtus illud nō poſſit ipſi habēt: vbi ſūt mali r ira ſūt mali. Dabitā ēt eoꝝ oēs dit q̄ cultores ſuos male in eis q̄ mala ſit vt patet ex ſcripto magicis vbi dicit quomō cōſilio talium ſpirituū vir vel mulieres nimio amore incēdant vel q̄nō alia ſcelera poſſint ꝓpetrari. ¶ Si q̄ ḃo dicat tales ſpē nō eē honorādos honore diuinos ſz honore q̄ eis cōperit: q̄ apud deū poſſit ꝓpetrare vel peurare aliq̄s biſicij cio q̄ eos honorāt h planū cōcedendū ē: r hoc ē aſſertio fidei catholice. Q̄s ſi ſpūs boni ſūt honorādi ſūt tanq̄ amici dei ſi tāq̄ vñi vl vij: ſz tanq̄ ſui altiſſimi quorum miſterio multa biſicia poſſit nobis puenire: r ſpes ſuffragij i eis pōt poni. Sz non debem⁹ eos reputare actores ſalut⁹: ſz potiꝰ impatores nec ſacrificiū faciēdū ē eis: eo. n. q̄ aliq̄ſ alicui ſacrificat: eū cui offert auctorē ſanctitatis ꝓfitet⁹: r cū inuocat ad ſacrificādū illū p quo illud ſacrificiū offert. Itē facto ꝓfitet ſe eē in manib⁹ illi⁹ cui ſacrificat ad pdendū vel ad ſaluādū. Sicut alō illud ē in manib⁹ ſuis ad occidendū r pdenduz. Iſta ḃo ſoli altiſſimo attribuēda ſunt. Mali ḃo ſpūs nō ſūt hoc nō ſādi q̄ apud deū nullū bonū nobis ipetrare poſſit. Nō ſunt ēt timēdi amicis dei cū nō poſſint eis nocere. ¶ Cōſequenter tangēdū ē: aliq̄d de illa ſpecie idolatrie: q̄ ē cult⁹ luminū. Et notādū q̄ hīj q̄ ſūt huius erroris dicūt mortales ſbiectos eē ſoli r lune r ſtellis inquātū ad ſapiētiā: vel ignorātiā r quātū ad moꝛes bonos ſine malos: r dicunt celeſtia lumia ſm ſitus ſuos ſeu cōſtellatiōes cām eē moꝛ bonoꝝ vel maloꝝ hoib⁹: q̄s multis mōis patet eē falſū: primo q̄ nō pp ſtellas hō: ſed ſtelle pp hoiez facte ſūt: vt dicit Gre. Idē haberi pōt ex ꝓncipio Geñ. vbi ſic legit. Fiāt luminaria in firmamento celi r ē. r ſubdit: vt illuminēt terrā. Illuminatio terre cā fuit quare fierēt: vnde ſubdit ibidē r poſuit eas in firmamēto celi: vt lucerēt ſuper terrā. Preterea Iohue iubēte Sol r luna obediūt et Iohue x. Ergo cultores ſoli r lune ſubiecta ſūt: nō ipſi cultores ſoli r lune. Item aut ſol r luna naturaliter operant (oīb⁹ ea q̄ ipſi ſuſpondi aut ſcienter r voluntarie. Si q̄ amat aliq̄ opatio illa finalis ē: q̄ q̄s diligit plenitudinem q̄ illa optatur per modū finis: ſed terrā vituperat ſic operibo ignobilis eſt: reſpectu ſuatis liberi opamenti q̄m pōt ſupvtrīq; oppoſitoꝝ. f. ſuper ſuū opus. Quod aūt ignobilis eſt: nō eſt ex rei nobilitate q̄ virtus naturalis luminū celeſtiū nō efficit ſapientiā vel virtuoſos: vel virtutes: vel bonos moꝛes: vel quāſcūq; artes in hoibus. Cū hec ſint nobiliora virtute naturali operāte qua pōnit in dictis luminibus. Si ḃo ſcienter r voluntarie operant pauos moꝛes vel erroꝛes i hoibus ergo ipſa mala ſunt: r deo inimica. Preterea malicia iſta aut eſt eis innata aut eſt acquiſita. Si innata q̄ ſunt mala naturaliter: hoc autē impoſſibile ē: q̄ aliq̄d ſit naturaliter malū. ¶ Preterea cū nihil ſit in eis naturaliter q̄s deus nō creauerit in eis deus illā malicia creaſſet q̄s longe ē a dei bonitate. Si ḃo acquiſita q̄ corrupti ſunt: r mutari a ſuo ſtatu naturali quātū ad ſpiritū: quez furiſtum erroꝛem neceſſe ē ponere i eis: hec aūt corruptio nō pōt in eis ſm ſpūz cū corpa eoꝝ ſint incorruptibilia. In ſbſtātijs. n. ex ſpū r corpe cōpoſitis q̄les illi q̄ ſunt huius erroꝛis credūt eſſe celeſtia lumina: neceſſe ē nobiliorē eē ſtatū ſpiritū q̄ copoꝛ. Preterea creature rōnales cuz aliq̄d volūtarie opāt. primo illud ſteligūt: r deſiderāt ex quo ſequeret luminaria illa celeſtia mala ē: q̄ deſiderarent malos moꝛes eſſe in hominibus. Item hic eſt modus operādi ſubſtātiaz: que cōpoſite ſunt ex ſpiritu r corpe: vt ꝓmo operentur in ſeipſis opatiōes mere ſpūales vt ē intelligere: r conſiderare ſecūdo in corpibus ſibi ꝓportionatis opatiōes corporales vt ē motus r p illas itez alias in corpa aliena r iſte ordo opationū ſemp procedit q̄n ignoſcendo r q̄n p elōgationē a ſpūali ſimilitate: r nobilitate. vñ ſi iſte ē modus celeſtiū luminū opandi in hoies p hoc vīa nō poterūt imprimi niſi corpales diſpoſitiones ſenſibiles i hoibus r nō ſcientie r virtutes. Preterea diuerſitas hoiez q̄ eadē hoza naſcūtur: r moꝛes hoꝝ diuerſoꝝ ſalta ē q̄ oriuntur ab hoc q̄ ſiantia ſi erroꝛe de celeſtib⁹ luminib⁹. De ſic. n. q̄ filii eiuſdē patris ſimiliter nati ſub eadē hora eiuſdē ſideris: r q̄ in eodē opere ſi tali hora incipiet ꝓperari. Manifeſte aūt vi q̄ vari vite r eadem hora vel eodē opere aliqs diuerſimode ſe habet. Preterea opus aliqs diuerſimode euenit. r nihil eſt q̄ ꝓpter aliquare ſi effectibus. Ceteꝝ iuuenis dicit ē. Ioſ conſtellationes ſin poſitiones ſtellaꝝ aut ſi tū ſigna euentū futuroꝝ aut ſit ſigna r ē. Si tū ſigna aut cōmutant. reo ḃ ne ceſſarie aut nō. Si ſit eā ſigna eueꝛtū nō pōt vel nunquā erūt ipſi euentus neceſſarij les r ea de neceſſitate euentū neceſſarios. Si nō erūt ſigna illa poſſibilia ſeparari ab hoc quez ſunt ſigna q̄ poterūt falſe re: ergo nō eſt ſcia de ſignificatiuis eoꝝ ſcientia. n. r ꝛationū ſunt ꝑ ſalſitatibus. Si ḃo ſigna ſint r cauſe effectuū euentuum erūt r euētus neceſſarij eā cauſe ipſe ſint ne eſſarie: moꝛ. n. cauſe cū ſine diſpoſitiōibus ne eſſarie ſunt immutabiles. Figura. n. celi r poſitio ſtellaꝝ erat hoc ꝛationabile modo auertī pōt q̄n ſunt imuta erāt r ſimiliter ſi hīj de oī diſpoſitōe celi r celeſtiū: q̄ōcūq; quez eſt ꝓfitentio ſunt ſcientialiter. ¶ Preterea q̄ luminib⁹ celeſtibus fuiſſebāt: aut inūdabit ſeruire ipſis q̄ poſſidebāt hmōi corporibus: aut ſpoſitis ex corpib⁹ r ſpiritibus: aut corpibus tm animatis. Si ſcias ſpiritib⁹ eſſē rōnibus pōt deſtruī hic ſpecies idolatrie q̄m celtus dei monium pus deſtructus ē. Si ḃo corpibus inanimatis vane r ignominioſe eis fuiſſēt cum nec⁹ eruntū ceū nec fructoꝝ agnoſcēt nec in remuneratione eoꝝ intūdere poſſent. Si ḃo cōpoſitis cōpoſita erāt aliqua vt ipſi credēbāt q̄ vel rōnalia r intelligibilia aut nō. Si nō q̄ ignobiliora erant homine: alias. n. rōnale nobilius ē irrationabili: puertebat ergo naturalis ordo eā hō colebat ala irrōnale. ¶ Preterea cū tales diſtantia eēt hmōi alia ab alijs vt mulus. tamos: hoium ad ea poſſet attingere idē erat ac ſi ſurdis raies p̄es fierit. Preterea impoſſibile ē q̄ deus ſim eo q̄s nō intelligit. Intelligere. n. eſt illud in q̄ maxime ſpiritus creatus deo aſſimilatur. Si ḃo rationabilia: r intelligibilia impoſſibile eſt eos deos eſſe cum ſm altero-

meos ipsemet fiant infortunatiꝰ et non liberi a malis et impediantur casu aut oppositione fortuitorum figmentum. Diuinitas est semper ⁊ uberaꝰ et undiqꝫ ⁊ speditā sibi ipsi est impotens. ¶ Ultimo tangēdus est de illa hꝝ idolatrie q̄ est cultus militie celi de qua frequēter loquit̄ scriptura sacra adeo ut illud celi uir sit sine muliere ubi de lapidibus ebur. Dan.xvij. De militia celi hēa.xl. Regū.xxj.⁊.xxij Et Isa.xxxiij. Et Sopho.j. Ā t.vij.⁊ notandū militiā celi uocauerit g huius erroris fuerit multitudinē ipsorum quorū q̄dā dicebant posse celo stellato alios aūt saturno ⁊ circulis eius alios alios planetis ⁊ circulis eorum. Alios ho posse iouem alios marte alios terre ⁊ uehant inuocationibus hmōi spūs put credebāt ꝑgruere malefactis sine. Impietas aūt humo erroꝝ manifesta pōt esse ex hoc q̄ inuocationes huius spūs nūq̄ eque fiebāt ad bona facienda ⁊ ad malū: uñ si spūs illi erant dicebant illos ⁊ in bōis ⁊ i malis ipi erāt mali. Si in bonis nō mendaces erāt libri eoꝝ ⁊ scriptores eoꝝ: ⁊ ipsi spūs sm ipsos quorum reuelatione se talia scripsisse scripserunt.

¶ De errore principali Manichęorū.ix.

Equitur de errore manichęorum q̄ ut ait Augu.in lib.de natura. Boni sensus perdiderunt studio peruicacie: dicūt ponunt duo principia: unū principiū boni alterū mali: unus sm eos princeps lucis ⁊ eius habitatō ⁊ regio luci sup ista uisibilia. Alter ⁊ princeps tenebraꝝ ex aduerso. Cuius habitatio ⁊ regio tenebraꝝ ⁊ uterq̄ princeps hꝝ hz eos populū suū. Manichęi a principe tenebraꝝ ponūt esse corruptibilia ⁊ mutabilia. ¶ Itē error valde grauis: uiolētus ⁊ ⁊ creatori ⁊ creaturis. Creatori q̄ magni ꝑcz regni finis ⁊ gloriæ sue ei aufert dū aufert ei dñiū creaturaꝝ uisibiliū: q̄ plures uident esse q̄ inuisibiles. Creaturis ⁊ grauissimo est ho subtrahit dñio tā honorabili ⁊ sōdū eius ei uili seruiunt ut ⁊ fortius dyaboli. Vnde error iste valde odibilis est: ⁊ creatori ⁊ creaturis: hinc error ꝑmo liberabimus auctoritates: ⁊ rationes quibus mutil ostēdo an tenuitates impietatis esse ad eius cōfirmationē: ⁊ rōnes ⁊ firmas ut sic facilius corruat. ¶ Auctoritates ho quibus utuntur hec sit legit Eccli. primo. Post creationē celi ⁊ terre ⁊ tenebre erāt sup faciē abyssi ex quo ipsi inferūt nō fuisse deū bonū quia opus sui incepit a tenebris nō intelligētes tenebras nō ee aliquam rei existentiā sed lucis absentiā: uñ nō oportet ponere aliquā substantiā tenebraꝝ cum tenebre nihil sint nisi lucis absentia: nec minus laudabile est mundi creatori si a nihilo inceperit mo hoc ꝓmēdit eius potestā q̄ ex nihilo luceminre alia creauit: ꝑ hoc.n. ostēdit ꝑ se potēs operari sine materia ꝓcedente: uel istro q̄ ꝑpatū est oīpotentis. Item Mat.xij. legit de dyabolo q̄ ostēdit xpo oīa regna mūdi ⁊ gloriā eoꝝ ⁊ dixit ei: hec oīa tibi dabo si ca.ado.me. Ex quo inferūt oīa ergo regna mūdi dyaboli erāt ei omnia xpo promiserit. Que ꝓbatio ridicula ē. Cū dyabolus sit mēdax ⁊ pater eius. Jo.viij. Et ei Ouidius primo de arte amādi dicat pollicitationes gliber ee pōt. ¶ Itē Mat. vj. Dicit xpo. Nemo pōt duobus dñis seruire vocans dyabolū dñm eo q̄ sit dñs mūdi ut ipsi aiunt ꝙ ipse est deus vel creator ipsius. Que argumētatio nulla ē cuz reges gētiū dominēt eoꝝ. Luc.xxij. Qui tñ nō sunt dñi vel creatores. Preterea dyabolus dñs est usurpatiue iniuste detinēs aliena sm illud Luc.xxij. Hanc autem filia ſ abrahe quā alligauit Sathanas: ecce xviij. annis nō oportuit solui a vinculis isto die ſbbati. ¶ Itē legit Mat.vj. Nō pōt arbor bona malos fructus facere. Ex quo inferunt ergo mali nō pōt esse ab eodem ꝓncipio a quo sunt bona: ꝙ sunt duo ꝓncipia unū bonorum ⁊ aliud malorū. Sed sermo sit talis quo unusquisq̄ ad cōfirmatiōz falsitatis materiā minūtrat. Nullius eoꝝ: lect.n. arbor bona nō faciat fructū malū ꝙ uis prohibet fructū quē arbor bona bonū ꝑdere posset putrefieri ⁊ corrūpi. Et nemo adeo fatuus ē cū uidet diuersa poma in archa uel in mēsa quoꝝ alia putrida sint: alia sana. Propter hoc credat ea nō posse esse ex eadē arbore. Preterea infelices mulieres sunt hodie corrupte: que tñ ꝙ nunc sunt: nec aliqs credit duas mulieres nō posse habere unā matrē eo q̄ una uirgo alia corrupta sit. Sic nihil phibet dyabolū esse bonū creatione ⁊ factuꝝ ab eo: malū ho sua uoluntate. ¶ Itē Jo.

viij. Vos ex ꝓre dyabolo estis ex ꝙ intelligunt ꝙ dyabolus ē creator eoꝝ: ꝙ nō legitur ꝑ.n.di aliqs alteri⁹ q̄ ab eo habet ꝙ sit: ut ab eo habet mores suscipiendo eius doctrinam vel imitādo vitam: hoc secundo modo scilicet ꝑ imitationē dyabol⁹ erat ꝑ eorum imitabant.n.eū. Sic paulus ꝑme. Coꝝ.iij. Ostendit se ꝑ ē corinthioꝝ qui eius suscꝑāt doctrinā dicente vos vt filios meos charissimos moneo. Nam si.x. milia ꝑdagogoꝝ habeatis in christo: sed nō multos patres: nā i xpo iesu ꝑ euangeliū ego vos genui: hunc sensuꝝ dñs insinuat in hoc q̄ eos q̄ non sunt ex deo distinguit ab hijs qui sunt ex deo ꝑ auditum diuini verbi dicens: ꝙ ex deo est verba dei audit. Preterea vos nō auditis: q̄ ex deo nō estis. Obedientia dñi ꝙ ostendit qui ꝑ gram sunt filij dei. Inobediēa ho qui filij dyaboli.

¶ Item Jo.xxij. Venit princeps mundi huius: ⁊ in me nō habet quicq̄ dyabol⁹ princeps huius mūdi dicitur: ergo mundus est ab eo: sed non sequit. Non.n. oēs principes sunt dñi vel creatores. Preterea ipse princeps erat usurpative: unde iudicio a mundo erat ejiciendus. Jo.xij. Nūc iudiciū est mundi nūc princeps mundi huius ejicietur foras. Jo.xvj. Princeps mundi huius iam iudicatus est. ¶ Item Jo.xviij. dicit christus regnū meuꝝ non est de hoc mundo: ꝙ christus nō est rex huius mundi ergo mūdus regnū dyaboli ⁊: sed dicendū ꝙ regnuꝝ xpi fideles vocant qui nō sunt de hoc mundo: q̄ nō sunt de diuti mūdanis: sunt tñ in mundo sed quasi exulantes ⁊ eternū regnuꝝ xpi desiderātes. Jo.xv. Si de mūdo fuissetis mūdus q̄d suuꝝ erat diligeret: q̄ ꝙ de mūdo nō estis: sed ego elegi vos de mundo ꝓpter hoc odit vos mundus. Fuerunt ergo quidā ꝙq̄ apostoli de mūdo. i. de amatoribus mūdi sed tā nō erāt. Itē Jo.xvj. De mūdo nō sunt sicut ⁊ ego nō sum de mundo Regnū eius xpi ⁊ quo ipse ꝑfecte regnat regnū celeste ⁊ vbi nihil he nisi beneplacitū suuꝝ de quo potest intelligi ꝙ dū predictū. ¶ Itē legit.ij.coꝝ.iij. In q̄bus deus huius seculi excecauit mētes infidelium dyabolus ergo dñs huius seculi ⁊. Sz ad ꝙ satis ostendit Paul.i.coꝝ.viij. dicēs. Scim⁹ q̄ nullus ē deus nisi vnus

⁊ si sunt q̄ dicunt dij sive in celo sive in terra sicut sunt dij ⁊ dñi multi nobis tamen vnus deus pater ex ꝙ oīa. Dyabolus ē nā cupatus. solum ꝑmittere dñs eius ⁊ nō sinebat: venit ⁊ deus aliquoꝝ vocat. Ad phi.iij. vbi dicit nos de⁹ venter ei⁹ nō tamen veter creator coꝝ ⁊. ¶ Itē.j. Jo.vij. Ad⁹ deus i maligno positus est ꝙ malignus fecit mundū. Sz nō sequit nō.n.di ꝙ mundus a maligno ꝓfectus sit sed in maligno positus. i. an ꝑte maligni. Sim modo.n. mūdi ꝙ mundus dicunt sapefuerunt se fuisse maligni. ¶ Item legitur Eph.ij. Eramus natura ire filij ergo ira nos natura mali ꝙ natura est mala ꝙ a ꝓpria malo. ¶ Ad qđ dicendū ꝙ sicut ꝓpter patrem carnalem adeo trahi filio ꝓpter magnitudinez culpe eius vt ira illa extēdatur eius ad filium filij quantum ad ꝑ tationem hereditatis vel alterius benefitij quod esset ei datur⁹ nisi tuisset culpa ꝑtris. Sic de⁹ adeo irat⁹ fuit ꝓmo parētibus ꝓp magnitudinē peccati eorum vt ira illa extenderet vsq̄ ad filios eorum quā ad ꝑmanēdū vñiōis diuīe. Nullus.n. homo dignus fuit videre faciem dei vsq̄ ad xpm in quo de⁹ pater. Sibi bene cōplacuit ꝙ quē credētes i eū ꝑfecte fuerē reconciliatu deo. In ꝙ ho ergo apostoli natura ⁊ dī nō ꝓ vt est ꝓmo ifluxa sed ꝑ naturitate qua nati sum⁹ a parētibus qui peccauerunt a quibus habebamus ꝙ nobis ire essemus. ¶ Lāgre valde magnū fuit ꝑtū ꝓmez parētū tāgit. Aug⁹ lib.de ci. dei dicēs. In ꝑātis tāta maioris obediētia fuit: quāto id qđ ꝑceptū ē malo⁹ difficultius fuit. Ubi.n. maz est inobediētia pena ꝑ posita ⁊ res a creatiōe facilis ipata ꝙ ei sari explicat quāti malū sit si obedire i re facili. ⁊ tante potestatis imperio ⁊ tanto terrente supplicio. ¶ Responsiōes ꝙbus imitātur manichęi he sunt. dicunt enim. Si deus bonus creauit ita corruptibilia aut potuit ea facere incorruptibilia aut si nō ꝑ potuit impotēs fuit: sed mira ē cōsequentia ista ꝙ deus inuidus fuit si facere vel dare noluit quicqd potuit: similē.n. est ac si diceretur fuit inuidus si nō fuit ꝑdigus vel indiscretus. Sapientis ē moderari ꝑtibus ⁊ voluntatibus. Insipiens est qui omnia vult ꝙ ꝑt. Summe bonitat⁹ fuit qui voluit visibilia ita facere. Sapientis

non fiat q̄ voluit ea fines habere vt ma
naticbū fieret ea habuisse principū e esse
q̄s poterant nō mutare alunde habu
isse. e sic erit via homini veniendi ad co
gnitionem dei volunt. n. sapia diuina bo
na vtat aūtecta ee ne boies adhererēt
eis bonis pmanentibus neglecto. Aug.
O mundē immūde qd timepio qd auer
tere conatio tenere vis fugiēs quid face
res si mareres: Jdē. peccare e spreto in
cōmutabili bono bonis cōmutabilibus
adherē. C Alia rō eoz e q̄ videntur mi
ta mona inter creaturas q̄ nulla vident
here vtiarē vt sūt serpētes muse ara
nee vnde nō videnti eis ee a deo bono.
Sz secūdū veritatē nulla creatura e que
nō habeat vtilitatē licet aliqū lateat. Au
gu. in li. xj. de ciui. dei: venena ipsa q̄ per
incōuenientia pernitiosa sunt cōuenienter
adhibita in salubria medicamēta vtili
quāq; a ptrario. e hec gb⁹ delectantur si
cut cibus e potus. e vita iusta imoderato e
spectatno vita noxia sentit. vñ nos āmo
net diuina puidētia nō res inspicēter vi
tuperare: sz vtilitates rez diligēt ingre
re: e vbi nostz ingenū vel infirmitas ofi
cit ibi credere occulta. Sicut erit q̄daz
q̄ vir potum⁹ inebriare: q; ipsa vtilitat⁹ oc
cultatio aut hūilitatis exercitatio est aut
elationis attritio. Jdē lib. xj. Quid igne
iustius in gente atq; iuuete pulchrius
qd calefactente curāte coquente vtilius
quo nihil sit eo verēte molestī⁹. Creatu
re vtiles sunt discrete vtentib⁹. C Inter creaturas que
dā sunt create in nutrimentū vt herbe. e
fruct⁹ arboz. Quedā in adumentuz vt
tumenta. Quedaz ad hūliandū hoiem
vt muse e pulices a quib⁹ hō nō pōt se
defendere. Aug. homo dicit tibi quitū e
timeo e trat⁹ es: pulicibus resiste vt dor
mias. Quedā ad eruditionē vt formica
Prouer. vj. Vade piger ad formicā. e cō
sidera vias eius. e disce sapiētiā. Quedā
ad puniēdū peccatores vt gehēna: Que
dam ad exercitiuz patientie nostre vt ser
pētes. quedā ad p̄solationē: e delectatio
nem vt flores. B. Quanta largitus ē no
bis deus ad sustētationē. quāta ad eru
ditionem. quāta ad p̄solationem quan
ta ad cōcupiscentiā quāta ad delectationē.
C Alia ratio eoz ē q̄ videt multa in hoc
mūdo inordinate fieri propter quod eis
videtur q̄ deus nō sit hiu⁹ mūdi rector
nec dominus neq; creator. C Ad q̄d di
cendum q̄ vniuersitas creaturarum in
mundo ilo ordinata est. e sin verbum
pōt multa res est cuius ordo legitima cau
sa: e ratio non precedat. Job. v. nihil fit
in terra sine causa etiam arbos vilis non
moritur in mūdo ilo sine dei puidētia
Mat. x. Nōne duo passeres asse venūt
e vnus ex illis nō cadet super terrā sine
patre nostro. Ellio est nomē pōderis qd
nō solet ponderatores vinidere propter
sui paruitatē. Eccle. vj. Ne dicas cerā an
gelo nō est puidentia q̄ angelus tibi de
putatus ē a deo ad custodiēdū sente ira
tus dño super sermones meos dissipet cū
cta opera manuū tuaz. e in eodē. Si vi
deris calūnias egenoz. e violenta iudicia
e subuerti iusticiā in puidētia non mire
ris sup hoc negocio: q; excelso excelsior
alius ē. e sup hoc que q; eminētiores sūt
alij. e sup vniuersē terre rex imp⁹at ser
uienti. Augu. Omne quod i terra fit ab
intelligibili aula summi imperatoris p
cedit iuxta p̄missionē salubri ordinatō
ne: vel efficaci voluntate. Bona deus vo
lendo ea efficit: mala so iuste permittit
fieri. e salubriter ordinat. C Tripliciter
autē mala sunt ordinata etiā mala culpe
Uno mō q; habēt secū mala pene vt nō
sit dedec⁹ culpe ablq; dedecore pene vel
vindicte. Judas ita sedet i inferno: sicut
lapis p̄ciosus in auro. Aug. in lib. vj li.
ar. Nullo interuallo tēporis ista diuidun
tur: vt quasi alio tpe non faciat q̄ dz. e
alio patiat. Ne vl'tpis pūcto vniuersalis
nature pulchritudo turpetur vt sit in ea
peti dedecus sine decore vindicte. Secu
q; bona cōparata malis pulchriora ap
pareāt. Augu. xj. lib. de ciuitate dei. Mala
voluntas q̄ ordiné nature seruare noluit
nō ideo iusti dei leges oia bene ordinat⁹
effugit q; sicut picturā cuz colore nigro
loco suo posita ita vniuersitas rerum figu
posuit intueri etiā cū peccatorib⁹ pulchra
est q̄uis eos p seipsos p̄sideratos p̄side
rata sua deformitas deturpet. Tertio q;
p̄sunt bonis. Ro. viij. Scim⁹ q̄m dilig
tibus deū oia cooperant in bonū. Au
gu. xj. libro de ciuitate dei. Deus sicut na
turaz bonaz optim⁹ creator: e ita mala

rum voluntatū iustissim⁹ ordinator. Ubi
cū ille male vtanf naturis bono sbe etiaz
bene vtat voluntatib⁹ malis. Itaq; fecit
vt diabolus instantiose ille⁹ bonus volū
tare sua malas in sceriorib⁹ ordinat⁹ illu
deret ab angelis eius. Ita vt p̄sint tēpta
tiones et⁹ sctis q̄b⁹ obesse desiderat: q̄m
deus cū eis p deret future malignitat⁹ et⁹
nō erat ignarus. e puidebat que bona de
malo ei⁹ esset facturus. Preterea p̄ii. an.
Draco iste q̄ē formatus ad illudendū: ut
in eo ipso q̄ bene fecit eū: iz per bonitatē
tuā bonitā p tuā pientiā pparasse intel
ligat: quo illo vteret e malone q; n. deus
vlū nō dico angeloz: iz nec hoiuz crearet
quē malā futurū ee p̄sciret: nisi puer no
sceret q̄bus eos bonoz vsibus commoda
ret. B. Secundū dei iudiciū quod ille sup
erb⁹ malleator: holuz ne scieno eis corona
fabricat ppetuas odo ipugnando e
oibus succūbendo. C Alia ratio eoz est
q̄ si cā est immutabilis erit immutabilis et
fectus. Sz ī nō est vez vniuersaliter. Nō
n. necesse est q̄ effect⁹ assimilet cause effi
cienti: voluntarie opanti: immo sedu⁹ pi
ctor: interdū pingit imaginē pulchrā. e pi
ctor: pulchre interdū pingit imaginē tur
pem. C Alia ratio est q̄ ptrioz ptra
rie sunt cause: vñ cū sm eos bonū e malū
sunt ptraria q̄ erūt a ptrarijs p̄incipijs. Ca
p̄incipio bono. e a p̄incipio malo ad q̄d di
cendū q̄ illud ⁊bum ptrioz cōtrarie
sunt cause: nō est vez vniuersaliter. Causa
enim efficiēs voluntarie operās pōt esse cā
ptrioz. Jdē. n. pictor: potest facere ima
ginē albam nigram imaginē e pulchraz
e turpem. Ro. ix. An nō hēt potestatē fi
gulus luti ex eadem massa facē aliud q̄
dem vas in honorē aliud in contumeliā.
Sed causa naturaliter operans que ope
ratur sm similitudinē sibi specie sua pa
tienti nō potest ee causa ptrioz cū nō
habeat in se cōtrarias species seu formas
Preterea malū non est ptrariū boni: sed
boni priuatio vnde nō est necesse aliquid
existens ponere eius principiū. Jo. j. Si
ne ipso factū est nihil. Aug. in lib. soliloq
quioz. Deus qui paucis ad id quod ve
re est refugientibus ostendit malū nihil
esse. Idem. xij. libro de ciuitate dei. Ma
le voluntatis causa efficiens nihil est: e
ternus. Nemo querat causam efficientem
male volitat⁹. Non. n. est efficiens sz de
ficiens q̄ nec illa est effectio sz defectio
deficere. n. ab eo q̄ summe est ad id quod
minus esse ī est incipere ipse voluntat⁹ ma
lum. Quod idē Aug. q̄ explanat in libro
de libero arbitrio dicēs: peccare ē spreto
incōmutabili bono bonis commutabili
bus adherere. Jdē in libro de natura bo
ni deus nō plantauerat arbore malā in pa
radiso: sz ipse erat melior q̄ illi prohibe
bat. Non est ig̃ peccatū male nature appe
titio: sed melioris desertio. C Jnq; cū tu
pier dicat ee malignitatē. spere e malus
culpe: de malo pene p̄stat q̄ bonū est. cuz
sit punitiū e destructiuū mali culpe: a
deo potest ee cū ad iniuriā ei⁹ principat pu
nire offensas suas: e hoc cedat deo ad glo
riā. Aug. xij. lib. de ciuitate dei. Cū in pe
nis est natura vitiosa excepto eo q̄ natu
ra ē etiā h̄ibet bonū est q̄ ipunita nō ē: h
n. ē iusta e omne iustū pculdubio bonū.
Jdē in lib. de natura boni. Peccātes or
dinant⁹ in supplicijs q̄ ordinatio q̄ natu
re coz nō cōperit pena ēius q̄ culpe cōpe
tit iniusta est. Jdē cū alicui pena debita
redd⁹ nulla ē iniqtas apud deū q̄: melio
ordinatur natura vt iuste doleat q̄ i pēa
ipune gaudeat. Malū etiā culpe est in na
tura bona e sō malū ē: q̄ nature bene no
cet. Aug. xij. li. 8 ca. 6. Etiā viro valde mag
valdeq; laudabil⁹ ostēdit ipsa natura. Cu
ius enim recte vituperat⁹ vitiū pculdubio
natura laudat: nā recta vitij vituperatio est
q̄ eo deh̄onestat⁹ natura laudabilis. Jdez
si nature bone nō ēent eis vitia nocere si
possent. Nā quid eis nocēdo faciunt: nisi
q̄ adimūt integritatem pulchritudinem
salē virtutē: e quicqd bone nature p vi
tiū strahi sine intuitu sluerit. Qđ si oino
desit nihil boni adimēdo nō nocet: ac p
hoc nec vitiū est. Nā esse vitiū e nō nocē
re esse nō pōt. Jdē in li. de natura boni: si
pōt esse dolorosū in naturis bonis ī. n.
ipsum q̄ resistit vt doleat quod ānō re
cusat nō esse q̄d erat: q̄ bonū aliquid erat
Jdē in animo doloroz facit voluntas resi
stens potestati maiori. In corpore doloē
facit corp⁹ resistēs corpori potiori. Dis
plicere nō est natura mala: ī h est nature
malā nō posse que sūt nature placere. Da
masce. malicia nō substātia facē aliquā ee
neq; substantie idoneum. propriatas: sed

non fuit q̄ voluit ea fines habere vt ma
ruisset̄ fieret ea habuisse principiū e esse
qs poterat nō amittere alunde habu
isse. e sic esset vita hominū veniendi ad co
gnitionem dei veram. n. sapia dei tota bo
na vita translucēta eē ne hoies adhererēt
eis bonis pmanentibus neglectis. Aug.
O mundi immūdē gd itrepis qd aueri
tere cenario tenere vis fugitēo quid face
res si maneres: Idē. peccare é spreto in
cōmutabili bono bonis cōmutabilibus
adherē. C Alia rō eoz é q̄ videntur mi
ra nouia inter creaturas q̄ nulla vident
here veritatē vt illi serpentes immisce ara
nee vnde nō videnē eis eē a deo bono.
Sz secūdū veritatē nulla creatura ē que
nō habeat veritatē licet aliq̄n lateat. Au
gu. in li. xi. de ciu. dei: venena ipsa q̄ per
incōuenientiā pernicios sunt cōuenienter
adhibita in salubria medicamēta vtunē
quā. a ꝓtrario. e hec gb⁹ delectantur si
cut cibis e potus. t ita fit moderato e
spontaneo vsu no ita sentiūt. vñ nos ām
net diuina punitēta nō reos inspicēter vi
tuperare: sz vtilitatem rez diligent ingre
re: e vbi nostre ingenū vel infirmitas ꝓfi
cit ibi credere occulta. Sicut erāt q̄dam
q̄ vir potuim⁹ inuenire: q: ipsa vtilitat̄ oc
cultatio aut hūilitatis exercitatio est aut
elationis attritio. Idē lib. xij. Quid igne
mirabilius in gente atq; incēte pulchrius
qd calefacientē curāre coquente vtilius
quis nihil sit eo verēte molestius. Creatu
re vtiles sunt discrete vtentib⁹. C Inter creaturas que
dā sunt create in nutrimentū vt herbe. e
fructus arbor. Quedā in adiumentuz vt
umenta. Quedaz ad hūtiandū hoiem
vt muscē e pulices a quib⁹ hō nō pōt se
defendere. Aug. homo dicit tibi pruritū e
tumes e iras⁹ es: pulicibus resiste vt do:
mitas. Quedā ad eruditionē vt formica
Prouer. vj. Vade piger ad formicā. e cō
sidera vias eius. e disce sapiētiā. Quedā
ad punitēdū peccatores vt gehēna: Que
dam ad exercitiuz patientie nostre vt ser
pētes. quedā a d ꝓbationē: e t delectatio
nem vt flores. B. Quanta largitus ē no
bis deus ad sustētationē. quāta ad eru
ditionem. quāta ad ꝓbationem quan
ta ad cōceptionē quāta ad delectationē.
C Alia ratio eoz̄ é q̄ videt multa in hoc
mundo inordinate fieri propter quod eis
videtur q̄ deus nō sit bon⁹ mūdi rector
nec dominus neq; creator. C Ad qd̄ di
cendum q̄ vniuersitas creaturarum in
mundo isto ordinata est. e sm verbum
pbi nulla res est cuius ortu legitima cau
sa: e ratio non ꝓcedat. Job. v. nihil fit
in terra sine causa etiam angues viles non
morientur in mūdo isto sine dei ꝓuidētia
Mat. x. Nōne duo passeres asse veniūt
e vnus ex illis nō cadet super terrā sine
patre nostro. Assis est nomē pōderis qd
nō solet ponderatores vmidere propter
sui paruitatē. Eccle. vj. Ne dicas cōra an
gelo nō est ꝓuidentia q̄ angelus tibi de
putatus é a deo ad custodiēdū ne forte tra
nas dēo super sermones tuos dissipet cū
cta opera manuū tuaz. e in eodē. Si vi
deris calūnias egenoz. e violēta iudicia
e subuerti iusticiā in ꝓuincia non mire
ris sup hoc negocio: excelso excelsior
alius est: e sup hos quoq; eminētiores sūt
alij: e insup vniuerse terre rex imperat ser
uienti. Augu. Omne quod i terra fit ab
intelligibili aula summi imperatoris p
cedit iuxta promissionē laudat ordinatō
ne: vel efficaci voluntate. Bona deus vo
lendo ea efficit: mala so iuste permittit
fieri e salubriter ordinat. C Tripliciter
autē mala sunt ordinata etiā mala culpe
Uno mō q: habēt secū mala pene vt nō
sit dedece culpe absq; dedecore pene vel
vindicte. Judas ita sedet i inferno: sicut
lapis pretiosus in auro. Aug. in lib. 6 li.
ar. Nullo interuallo tēporis ista diuidun
tur: vt quasi alio tpe non faciat qd̄ dz e
alio patiat. Ne vl tpis pūcto vniuersalis
nature pulchritudo turpetur vt sit in ea
peti dedecus sine decore vindicte. Sed bo
q: bona cōparata malis pulchriora ap
pareāt. Augu. xj. lib. de ciuitate dei. Mala
voluntas q̄ ordinē nature seruare noluit
nō ideo iusti dei leges oia bene ordinā]
effugit q: sicut pictura cuz coloze nigro
loco suo posita ita vniuersitas rerum ligo
posset inuenieri etiā cū peccatoribus pulchra
est q̄uis eos p seipsos ꝓsideratos ꝓside
rata sua deformitas deturpet. Tertio q:
p̄sunt bonis. Ro. viij. Scim⁹ q̄m diligē
tibus deū omnia cooperant in bonū. Au
gu. xj. libro de ciuitate. dei. Deus sicut na
turaz bonaz optim⁹ creator: e ita mala

rum voluntati iustissim⁹ ordinator. Ubi
cū ille male vtant naturis bonis ipe etiaz
bene vtat voluntatib⁹ malis. Itaq; fecit
vt diabolus iniustus se ille⁹ bonus volū
tate sua malus in iferioribus⁹ ordinat⁹ illu
deret ab angelis eius. Ita vt p̄sint tēpta
tiones ei⁹ sctis qb⁹ obesse desiderat: qm̄
deus cū eū ꝓderet future malignitat̄ ei⁹
nō erat ignarus: e ꝓuidebat que bona de
malo ei⁹ esset facturus. Preterea p̄. ait.
Draco iste quē formasti ad illudendū ei vt
in eo ipso q̄ bene fecit eū: z per bonitatē
tuā bonūtā p̄ tuā p̄sentiā ꝓparasse intel
ligat qūo illo vteret e malo: neq; n. deus
vllā nō vico angelo: z nec hoiuz crearet
quē malū futurū eē ꝓuisset: nisi piter no
sceret qbus eos bonoz vsibus commoda
ret. B. Iecundū dei iudiciū quod ille su
perb⁹ malleator hoiuz nesciens eis coro
nas fabricat ppetuas oēs ipugnando e
oibus succūbendo. C Alia ratio eoz est
q̄ si cā est immutabilis erit immutabilis ef
fectus. Sz h nō est vez vniuersaliter. Nō
n. necesse est q̄ effect⁹ assimilet cause effi
cienti: volūtarie opanti: immo fedus pi
ctor: interdū pingit imaginē pulchrā: e pi
ctor pulchre interdū pingit imaginē tur
pem. C Alia ratio est q̄ ꝓtrarioz ꝓtra
rie sunt cause: vñ cū fm eos bonā e malā
sunt ꝓtraria g̃ erūt a ꝓtrarijs ꝓncipijs. s. a
ꝓncipio bono e a ꝓncipio malo ad qs di
cendū q̄ illud ꝑbum ꝓtrarioz cōtrarie
sunt cause: nō est vez vniuersaliter. Causa
cuiz efficiēs volūtarie operāo pōt esse cā
ꝓtrarioz. Idē. n. pictor potest facere ima
ginē albam nigram imaginē e pulchraz
e turpem. Ro. ix. An nō hēt potestatē fi
gulus luti ex eadem massa facē aliud q̄
dem vas in honorē aliud in contumeliā.
Sed causa naturaliter operans que ope
ratur fm similitudinē dāo speciē sui pa
tienti nō potest eē causa ꝓtrariorū cū nō
habeat in se cōtrarias species seu formas
Preterea malū non est ꝓtrariū boni: sed
boni priuatio vnde nō est necesse aliquid
existens ponere eius principiū. Jo. j. Si
ne ipso factū est nihil. Aug. in lib. soliloquiorū. Deus qui paucis ad id quod ve
re est refugientibus ostendit malū nihil
esse. Idem. xij. libro de ciuitate dei. Ma
le voluntatis causa efficiens nihil est: e
iteruz. Nemo querat causam efficientem
male volūtat̄. Non. n. est efficiens h̄ de
ficiens: q: nec illa est effectio h̄ defectio:
deficere. n. ab eo q̄ summe est ad id quod
minus est h̄ est incipere hoc volūtate ma
lam. Quod idē Aug. g. explanat in libro
de libero arbitrio dicēs: peccare é spreto
incōmutabili bono bonis commutabili
bus adherere. Idē in libro de natura bo
ni deus nō plātauerat arborē malā in pa
radiso: sz ipse erat melior: q̄ tāgi ꝑhibe
bat. Non est g̃ peccatū male nature appe
titus sed melioris desertio. C Itez cū du
plex dicat eē malū: malū. culpe: e malum
culpe: de malo pene ꝓfat q̄ bonū est cuiz
sit principiū e destructiuū mali culpe: e a
deo potest eē cū ad institā ei⁹ ꝓtineat pu
nire offensas suas: e hoc cedat deo ad glo
riā. Aug. xxj. lib. de ciuitate dei. Cū in pe
nis est natura vitiosa excepto eo q̄ natu
ra é etiā h̄ ibi bonū est q̄ ipunita nō é: h
n. é iustū e omne iustū pculdubio bonū.
Idē in lib. de natura boni. Peccātes or
dinant in supplicijs q̄ ordinatio q: natu
re eoz nō cōpetit pena éiz q: culpe cōpe
tit iustitia est. Idē cū alicui pena debita
redditur nulla é iniqtas apud deū q: melio
ordinatur natura vt iuste doleat q̄ i peto
ipunc gaudeat. Malū etiā culpe est in na
tura bona e iō malū ētq; nature bone no
cet. Au. xij. li. 8 ci. d. Etiā viro valde mag
valdeq; laudabil⁹ odit ipsa natura. Cu
ius cuiz recte vituperat̄ virtū pculdubio
natura laudat̄ nā recta virtū vituperatio est
q̄ eo dehonestat̄ natura laudabilis. Idez
si nature bone nō ēent eis vitia nocere si
possent. Nā quid eis nocēdo faciunt: nisi
q̄ adimūt integritatem pulchritudinem
saltē virtutē: e quicqd bone nature p vi
tiū ꝓtrahi sine minuio sequit. Qd si oino
desit nihil boni adimēdo nō nocet: ac p
hoc nec vitiū est. Nā esse vitiū e nō nocē
re esse nō pōt. Idē in li. de natura boni⁹
pōt esse dolor⁹ in naturis bonis li. n.
ipsum q̄ resistit vt doleat quodāmō re
sistit nō esse qđ erat: q: bonū aliquid erat
Idē in animo dolorez facit voluntas resi
stens potestati maiori. In corpore dolorē
facit corp⁹ resistēs corpori potētiori. Dio
nysius nō est natura mala: z h̄ est nature
malū nō posse que sūt nature ꝓficere. Da
masce. malicia nō substātia facē aliquā eē
neq; substantie idiomata. i. ꝓprietas: sed

scidēs. Cor eo q̄ sm naturā rectū q̄s p̄ter naturā voluntaria est aversio. Idioma vel ppietas dicit q̄ inest rē sm pnam imbuitionē nature q̄s nō est peccatum. Dimaculata ḡcēp̄ fecit deus ita manētia q̄ cū motū creata sunt bona. sunt valde voluntarie a se recedētia ab eo q̄s est sm naturā actū q̄s p̄ter naturā é vehemēs in eo q̄s malū est sunt tres sm naturā ois seruitia et obedientia sunt p̄cepti. Qnālo igit voluntarie aliqua creatura rum est remota et inobediēs faciēti ēs fit in seipsa gñāmr malicia. ¶ Malū culpe est actus deficiēs vel imperfectus et é velut fructus de genere. Ab eadē vite pōt esse vua et labrusca. Isa.v. De vinea sua agricole expectauit vt faceret vuas et fecit labruscas. Et ier.ij. Ego plātaui te vineā electā omne semē verū. quō ḡuersa es in pranum vinea aliena? Eundē p̄cm possunt habere filius degenerēs et filius sm generositatē patris viuēs. Sic ab eodē pōt fieri bonus actus et malus act⁹. f. ex libero ar. Si malus actus qui é actus imperfectus est ab eo nō defectu: sicut eadem potētia gradiēdi pōt eē p̄ncipiū recte vel claudicātōis et claudicatiōis ēsi claudicatio est p̄ncipiū ipsa deficiēs. Dyo. Bonū i q̄buscūq; pfecte inest pfecta facit et integra et pura et optima. Malus deus ipm participatiue et imperfecta sunt bona et mixta p defectū boni. Idē defectus formē é preter ordinē. Ji nō oino malū ḡ minus bonū. Idē malū est infirmitas et defect⁹ bonū et sicut ex stipite arboris inflexibiliter virga flexibilis eo q̄ virga é tenuis et infirma sic ex deo inflexibili ad malū est liber arbitriū flexibile ad bonū et ad malū ad bonū q̄ ex deo bono ad malū q̄ ex nihilo. Aug. in li. de fide ad pe. Quia deus summe et omnino est dedit cibus naturis ḡa fecerit bone sint. Ideo nature facte ex deo placere possunt: q̄ eē ceperūt. Ideo deficiendū q̄ ex nihilo facte sunt. Idē in lib. de li. ar. Jō possibilitas ad defectū est in creatura: q̄ ante eē nichē precēdit ḡ vana. Quecūq; creata sunt alterabilia sunt: vel sm corruptionē vel sm electionē vel voluntatem spūales sub stantie. ¶ Et nota. Jō q̄ act⁹ qui é p̄ter naturā malus dicit fit materie adductiua. Dio.

Nō est malū puniri ḡ malū est digna pena fieri. Est enim mal⁹ q̄ deū offendit bonum immutabile et p̄ligēde. Peccatum n. peccigēreo vt dicit Aug. et hec delectio deo otumeliosa est. Jtē malum est q̄ potētiam a qua est corrūpit diminuendo habilitatē eius ad bonus. Justo. n. iudicio dei sit cū potētia dei a q̄ est offendit vt et ipsa corrūpat actu q̄ ab eo é. Et sicut viga flexibilis ad vertera et ad sinistra si frequenter flectat ad sinistrā remanet magis inclinata ad ptem illā: sic liberū arbitrium si frequēter inclinet ad malū pnū fit ad illud et magis elōgatur a bono. Jtē é malus q̄ legi dīne est ītrar⁹ et ita voluntati diuīe nō ūbiect⁹ sm illud Aug. Pcm̄ est factū vel dictus aut cupitum contra legē dei. Jtē est malus q̄ ipfectus re ipsum actus q̄ deberet esse a tali potētia s. a libero arbitrio: est. n. ḡñi bonus act⁹ q̄ in cane vel leone nō est malus act⁹ et q̄ in libero ar. malus est: et ponit exēplum. Dio. de ferocitate leonis et ira canis. Ira n. canis bona est cū sit animal custoditiuum et ad ipm̄ pticat extraneū abigere: ferocitas. n. nō é mala i leone cū naturaz ei⁹ nō corrūpat: qs. n. nō corrūpit naturā nō est malū: vt ait Dio. Jtē mal⁹ est act⁹ q̄ est in habente rōnem a quo ordinari debuit: et nō ordinat velut in puero nōdū habente vsum rōnis malus nō esset nec in īsano qui rōnem h̄et oino impeditam Dio. malū demoni est ītra deformē intellectū esse ale ītra rationē corpoi ītra natura: et licet act⁹ malus deficiēs sit p̄dit] modis tū adhuc nō est oino p̄iat⁹ bonitate cū p̄ncipiū et⁹ et finis sit bonū. Item Dio. Principiū. n. eius est liberus arbitriū. q̄ bonū est finis et⁹ est bonus a liqs trāsitorū nemo. n. malus respiciēs facit que facit vt ait Dio. et ppter bonū sunt oia et quecūq; sunt bona et quecūq; sunt ītraria vt ipse ait: ponam⁹ exēplū i cōmestōe cibi vetiti: que bona é in presenti q̄ deteriabilis licet in futuruz occasio sit malorū tristicie: et pōt eē expedīēs etiaz ipm agēti in casū. Ūñ Aug. Audeo dicere sepe: bū eē vtile cadere in aliqs aut nō ma nifestūq; pcm̄ vñ sibi displiceat qui tm sibi placēdo creciderit. Salubrius. n. sibi per nos displicent q̄ plenit ḡ placuit quādo p̄sumpsit vnde vep est q̄ dicē Dio.

Quia nichil existentiū primū vniuersale bonū et ītegr p omia modū bonū puriū est nūq; et nisi neq; erat neq; é neq; erit neq; esse pōtest etiā malus act⁹ ordinatus vt pius ostēsus est Dio. Facit malū optime et pulchre diuina puidētia vsa est ad nram aut aliox formatiōē aut vtilitatē. ¶ Subtracti errorib⁹ manicheox auctoritatibus et rationib⁹ quibus muniri pōnēde sunt auctoritates et rationes quibus ipse directe discernit: et quibus ostēditur vnicū eē pncipiū a quo sunt oia visibilia et inuisibilia: et pmo ponent auctoritates: q̄ vt ait Aug. in lib. de moribus eccle. Nature ordo ita se hēt: vt cū aliquid dicimus rōnem pcedat auctoritas. nā in firma videri ratio pōt: que cū reddita fuerit auctoritatē postea per quā firmet assumit: legit. Mat. vj. Respice volatilia celi et. c. et pbdti. Et pater noster celestis pascit ea q̄ eibus corruptibilis q̄ auceo pascunt a p̄e celesti est. Nō ḡ sola ieorruptibilia ab eo sunt. Jtē Mat. vj. Si fenū agri q̄s hodie est: et cras in clibano mittitur deus sic vestit: quāto magis vos modice fidei: ḡ deco: quo herba prati vestitur a deo est. Et usq; c. v. Dicitur de p̄e celesti q̄ pluit super iustos et iniustos ḡ pluuia est ab eo. Jtē et. c. Venti et mare obediūt ei tanquā dño. Mat. viij. Ergo ipse erat dominus mario simili rōne alioz rerū visibiliū. Jtē eisdē. xiij. et. vj. Ipse panes multiplicat qb⁹ pauit pplo. Sed eisdē potētie expanēo sic multiplicare: et de nouo facere: ḡ panes corruptibiles ab ipso poterit eē. Jtē Mat. v. Vtrum mortalem amissaz reddidit filie archisinagogi vni eo filio vidue. Luc. vij. Et lazaro. Jo. xj. Ergo nō solū ieorrupta ḡ corrupta ab ipso sunt. Et Mat. x. Dī ab initio creauit masculū et femineū fecit eos deus. Jtē Luc. xj. dicit pharisēis. Qs interest vsum plenū é rapina et iniquitate. Stulti nōne qui fecit qs deforis et ītus é fecit et ḡ ab eodē pncipio est ata et corp⁹. Luc. xij. vbi tenet geneologia xpi dicit q̄ fuit ī. ch. Qui fuit adā qui dei. ad ī ḡ fuit filius dei ḡ a deo et nō a dyabolo. Jtē Ro. j. Dicit de deo. Oia p ipsum facta sunt ḡ visibilia et inuisibilia. Et post mundū p ipsum factū dicit de rōnum ppria venit et sui. et. Nō erāt sui per ḡfaz cū cēt mali sicut erāt creatiōe. Jtē mutant aqui in vinū corruptibile. Jo. ij. Ego enim corruptibilia sunt ab ipso. Re. ij. O alti. Isa. et scie dei. c. et pauloposti fiāt ex ipso et pipsū et in ipso sūt oia. Psal. xxxij. et. Dñi é terra et plenitudo ei⁹ et cuncti. xij. Oia ex deo. et Eph. ij. Ipsius factura sum⁹ et. Et Col. iij. In deo ḡ oia creatur. Colo. iij. In ipso cōdita sunt oia q̄ sunt in celo et in terra visibilia et inuisibilia. Preterea. j. Thi. vj. In nouissimo tē poribus discedent quidam a fide et. c. Et subdit: prohibentium nubere et abstinere a cibis quos deus creauit ad percipiendum cum gr̄arum actione fidelib⁹. Deut. j. Initio fm deus terram fundauit et. c. Et in eodem quem cōstituit hereditem vniuersoz. Et Aug. in. Dñe tu fecisti celū et terrā. Et. xvij. eiusdē. Deus q̄ fecit mundū et oia q̄ in eo sunt h celū et terre cū sit deus. Et canonica. Inde solū dñatorē et dñm nīm ieium xpm negātes. Et Apoc. x. Juraui p viuētē in scla sclorū q̄ creauit celū et oia q̄ in eis sunt: et terrā et oia que in ea sunt. Mare et omnia que i eo sunt. Et pe rius i li. Clemēt. Totus mundi machinā regna cōtinet dei⁹ in duas regiones diuisit cui vna est deus vt superior regio angelis. Inferior hominib⁹ pberet habitaculū. In Simbolo cētū apl̄orum dī. Creatorē celi et terre. In hoc et cemeniāt nobiscū nobiles philosophoz loquēs de deo. Creatorē ingt vniuersitat⁹ ēs inuenire difficile est ḡ inuentum digne ppbari. Boa. in li. cōsolationū. O q̄ ppetua mūdū rōne gubernas. Lex trāsce liq̄ latos. Sci. Ute bon⁹ q̄ quid ei acciderit equo ānio sustinet ut. Scier enim hoc accidisse lege diuina ex qua vniuersa p cedūt. ¶ Nūc ponēde sūt rōnes ad destructionē dicti erroris. Dicūt manichei lucē et tenebras nō posse eē ab eodē principio. Sz eadē rōne vos et scientiā crās a cōtrariis pncipiis. Sic. n. se hz scientiā adversus pncipium. Contra deū tenebraz pugnās. Contra deū est vt tenebre tenebraz pugnās. Contra deū lucē. Unde Aug. Irridendo manicheos ait. Si est gens tenebraz pugnans cōtra deū lucē, hic non est gens silentiorum pugnans ptra vocē. Jtē si lux é a bono deo visus qui melior é luce. Cū lux ppter visus sit et sine visu multi sit erit a deo q̄s dubitat cū cui fuit lux scandele fulgere lumini. Et si visus et lux que mutue cū visibilia sunt a deo eadē rōne auctus et

inchoabile olphatus e odorabile gustus.e
gustabile. Tact⁹ e tegibile ergo oia corru
ptibilia e corpa sūt a deo. Itē ois viuere
sit melⁱ q̄ fulgere si nihil pōt fulgere sine
deo multo minⁱ nec viuere vt aut lucz.er
go oia viuū bestia sūt a deo. Itē Aug.i li.
de duab⁹ alab⁹ cuiusl⁹ alb⁹ itelligētia p̄
stat.e excellit ergo in itelligibilib⁹ sensibi
lia inferiora sūt. dēmēta illa e cū ois vita
e ois alia sūo itellectu propi queat. Sol et
e luna e ois lux mortaliū oculis cernitur
quilibet alaz deo auctore putare e q̄ inc
bono deo tributa dicat. Itē: aut ista' corru
ptibilia sunt pure mala aut mixta ex bono
e malo. Si mixta ergo sūt quātū ad bonū
a bono principio quātū ad malū a malo
ergo aliq̄s corruptibile a bono principio
ē. Preterea p̄z h̄ esse aliq̄ societas lucis ad
tenebras.e aliq̄ pactio p̄t ad babilā cui⁹
gratiā obtulit. g. Lor.vj. Si bo sunt pura
mala: pra.cū bonū triplex dicat honestū
delectabile expediēs hec tres spēs boni ine
nūt in hijs corruptibilib⁹ honestū vt pa
teat clarietē dat potū sitiēti rē. opa natu
re q̄ cōmēdat dīus Dat.xxj. Delectabile
vt cū cōtigit puentes cū puenīēti . Expe
diēs. vt cū infirmi bibāt potiones amaras
salubre tū velēs sanitatis vsum vel secan
tur ergo oēm spēm boni possum⁹ inueni
re in hijs corruptibilib⁹ ergo nō pure ma
la sunt. Itē quilibet sensus dicit aliqs bo
num in eis vt gustus dicit aliquod bo
num vinum. Johan.ii. Tu autem bonum
vinum seruasti vsq̄ adhuc. Dicit auditus
vocem aliquam bonam: dicit visus for
mā aliquā bonā: dicit tactus rem aliquā
bonā e suauē. Dicit odoratus aliquē odo
rē bonū. ergo sicut ille q̄ negat nives esse
albas sensu iudicat: sic manichei oēs sensu
vident indigere. ipsi vident esse e cecu e
surdi e alijs sensib⁹ idigētes nec digni sūt
vt pra errorē eor⁹ disputet. Ari. Nō opor
tet esse problema nec oēm ppositionē dubi
tare sz quā dubitauit aliqs rōnis indigen
tū e nō pene vl sensus videt q̄ ipsi velint
hoibus oculos eruere e nō solū oculos sz
oēm sensum eis auferre. Unde multū sunt
odiēdi. Quātū ad hāc malicīā videnī etiā
bestijs bestialiores esse cū bestie inter hec
corruptibilia quedā bona sibi a ḡbus dam
malis distinguāt h̄ fugiēdo illa appetēdo
Itē cognitio boni bona ē: ergo cū lux bo-

na sit cognitio lucis bona est: ergo in illis
corruptibilibus que possunt lucē cognos
cere aliqd boni erit ergo nō sūt pure ma
la. Item legit. Dat.vj. Benefacite his q̄
oderūt vos rē. vt sitis filij p̄tis vr̄i q̄ in ce
lis ē q̄ solē suū oriri facit sup bonos e ma
los. ergo pi celestia facit bonū malis facie
do solē suū oriri sup eos ergo mali sūt re
ceptabiles boni ipsius. Sz potētia recipiē
di bonū bona ē ergo ipi hēre aliqd boni q̄
non sunt pure mala. Itē corruptibilia ista
aut ideo mala sūt q̄ p̄sit corrupti. aut alia
de cā e si sic ergo oia creata sūt mala. Oia
enī a deo possunt dissolui q̄ ab eo sūt cē po
sita. Factiuus enī est destruere q̄ cōstruere
vt ait pbo. Jo. Damas. Oē q̄s incipiēs esse
finitē fm naturā. Greg. esse oium q̄ de nihi
lo sunt in nihilū tēderet nisi ea oium actor
manus regiminis retineret. Oia itaq̄s crea
ta nec p̄ se subsistere nec mouere p̄ualēt.
Qđ Bre. dicit pōt sic pbari. Qđ semel re
quirit ex necessitate ad essentiā alicui⁹ rei
semp ad eā regreditur. Sz prima c̄ regredia
tur ad hoc q̄ h̄ aīa eēt quādo p̄mo fuit . p
alia enī causam nō potuit a nō esse in esse
adduci. ergo semp prima cā ad hoc q̄ illa
aīa sit regrit. Itē si nō potuit illa aīa esse
in aīa nisi p̄ p̄mā cām; ergo eadē rōne nec
in .b. nec in c: sic de vnoquoq̄ initātē in
quo ipsa fuit: ergo prima causa requirit ad
esse huius aīe. eadē rōne ad esse vniuersi
tatis q̄ creature. Itē sicut inchoatio diei ēx
solis visibili sic eius cōtinuatio: e si desinat
esse sol vel lumē eius iuxta ipsum interci
dat desinit totū lumē esse in aere. Silr po
sito q̄ prima causa desinat esse vel cesset a
gubernatiōe rerū quas creauit. oia res desi
nūt esse. Sicut vita corporis inchoationē
h̄z ab aīa sic ē continuationē vnde recedente
aīa a corpore desinit corp⁹ viuere. Sic si
prima causa desineret esse cūcta desinerēt
esse. Itē si assensus lapidis in aera nō po
test fieri p̄pria virtute. Sic nec permanētia
ipsius ibidē. Nō minoris virtutis est in bo
no inchoato perseuerare q̄ illud inchoare.
Ouidius i epistō. Nō minoris virt⁹ q̄ que
rere parta tueri. Sic nō minoris virtutis
est creata in esse p̄seruare q̄ creare . Aug.
Deus ex nihilo oia fecit e sic se subtrahe
ret in nihilū redigerent. e plato introdu
cit deū loquēte ad nobiliora opa sua dicē
tē: ea natura dissolubilia voluntate p̄o sua

indissolubilia. Si bo sunt mala alia de cā
aut sunt mala q̄ variabilia aut pp aliud.
Si q̄ variabilia ergo alie que sunt a prin
cipio bono erūt male cū sint variabiles ab
ignorātia ad scientiā. a gaudio ad tristitiā:
ab iniustitia ad iustitiā. Luc.xv. Gaudiū
erit angelis dei sup vno pec.pe.a. Et hoc
verbo ysiat q̄ aliqs potest peccare e ma
lus fieri. e q̄ iam peccator est p̄ penitētiaz
fieri bonus. Sz cuius erit hec variatio aut
pure boni aut pure mali pure malū nul
latenus pōt fieri bonū cū sit cēntialit ma
lum vnde si desinit esse mal̄ū. desinit esse
ꝑ. Neq̄ pure bonū fm eos potest fieri ma
lus ergo perit pnās. Aug. Nunq̄ negauē
rūt in michei darī veniā peccatoris cū fue
rit ad deū q̄q̄ uersus quare ex illis duo
bus generib⁹ aīaz cuius sit penitere pecca
ta. e sic hic nec illius aīe esse posse q̄ ma
le facere nec illius q̄ bene facere nō potest
Dicet enī aīa quā de substātia dei esse asse
rūt quō nihil ex me malū si ego pniam fe
ci: aut quō recte penitet si ego bū fecī: au
di ptē alterā quō ex me nihil boni est cui
bona voluntas inest: aut quō me recte pe
niteret si nō inest. Adhi aūt satis est sic sci
re q̄ manichei errant aut scio penitendā
esse peccati. Si bo mala sunt corpalia e
visibilia: q̄ sol: e luna e stelle mala essent
cū sint corpa visibilia. Si bo sūt mala sūt
mala pp ꝓtrarietatē quā hēbit. ergo cū sum
me bonū hēat ꝓtrarietatē cū summe ma
lo summū bonū erit malū. Si bo pp con
trarietatē quā hēbt adinuicē mala dicū
tur: sic aliqua dicent mala: q̄ ꝓtrarietatē
e bellū hēbt cū aliqbus sic e bona dicē
da sunt. pp quietīā e pacē: quā hēbt
cū alijs vel bona simpliciter vel bōa quā
tū ad ls ergo nō erūt pure mala: e si odiū
inter aliq̄ corruptibilia malitie attestatur
amor: q̄ inter aliqua inuenīt bonitati attē
stabit: preterea cū bonū sit q̄s desideratur
ab hoibus vt ait Dio. e fm. Ari. oia bo
nū croptēt e oia appetāt eē p̄sui ꝓseruatio
nē: esse vniuersaliter est bonū. dolor: q̄ inue
nit enī in aīalibus irrationabilibus cū
occidūtur vel leduntī attestat amor: quem
hēbt ad suū esse. Preterea cū sit scriptuz
in corde hoīs q̄: sicut bōa sunt facienda ita
mala sunt destruēda. Si corruptibilia ista
sunt mala destructio illoz est bona: ergo
ꝓtrarietas vel potestas destruēdi se inui-

cē bona est. Itez si corruptibilia ista mala
sunt: q̄ destructiua sint inuicē necessaria
esse eoz bonū est: ergo cuz manichei po
nūt q̄ mala sunt q̄ sūt destructiua sui inuī
cē p̄ hoc quōd ponūt q̄ ipsa sint mala e bo
na. Itē si principiū mali vel semp p̄ se po
test esse causa malorum: ergo semp pōt esse
causa eoz: ergo pōt perpetuare ea: ergo
perpetua e nō solum corruptibilia possunt
esse a principio malo. Itē cū aliqua mors
iusta nō fm illā sūt az dīi Dat.xxvj. Om
nes qui gladiū acceperint gladio pibunt
ergo mors pōt esse a deo e corruptio ergo
corruptibilia possunt esse a bono principio.
Itē corruptio illoz corruptibiliū aut ē bo
na aut est mala. Si bōa est ergo a deo bo
no est: ergo corruptibilia cū in eo sit e po
tentia e sapiētia e bonitas fiue bona vo
luntas. vnde relinquit q̄ a deo sit. Simi
litudo enī inter aliqua ostēdit ea eādē vel
similē causam habere vel vnā esse causaz
alterius. Preterea si principiū mali in
aliquo differt a principio boni e in aliquo
conuenit: ergo ipm habet aliqd ex aliquo er
go est cōpositū: ergo nō est primū princi
pium. Illud enī est prius a quo cōpositū est.
Itē ysiat q̄ principiū bonū est p̄fectū: e si
ne aliquo defectu. Dat.v. Pater noster
celestis p̄fectus est. Dama. Deⁱ p̄fectⁱ est
e indefectibilis e fm bonitatē e fm sapiētiā
e fm. virtutē sine principio. Infinitⁱ: eter
nus: incircūscriptibilis: e simpliciter per
fectus. Ergo potētia ipsius nō h̄z defe
ctū nec admixtionē ipotentie: ergo diuinum
eius vniuersale est e nihil est exceptum ab
eius iurisdictiōe: ergo si principiū malū h̄z
potestatē aliquā. aliq̄ potestas illa ē a deo
potentia e sub ea. Dat.vii. data est mihi
oīs potestas in celo e in terra. Lant.i. Et
Ro.xiij. Non est potestas nisi a deo. Et vt
vno verbo dicam⁹ dei potētia ē. oipotētia
Apoc.iiij. Sctūs sctūs sanctⁱ deⁱ oipotēs
q̄ erat e q̄ est: e q̄ venturus est. Eccliē.xv.
Magna.n. e mirabilia sunt opa tua dñe
deⁱ oipotēs. Et.xvj. Dñe deus oipotēs re
ta e iusta iudicia tua. Et.xxj. Dñs deⁱ oi
potēs regnū illius est. Et Dat.xix. dicitur
q̄ apud deū oia possibilia sūt. e Luc. Nō
erit ipossibile apud deū omne vbū. immo
q̄s plus est omnia possibilia sunt credēti.
Dat.xx. et Dat.xvij. Nihil impossibile

andibile olphamo ⁊ odorabile gustuo.⁊ gustabile. Tact⁹ ⁊ tāgibile ergo oīa corruptibilia ⁊ corpa sūt a deo. Itē cūz viuere sit melⁱ⁹ q̄ fulgere si nihil pōt fulgere sine deo multo mⁱⁿ⁹ nec viuere vt aīt Aug.ergo oīa viuūtia sūt a deo. Itē Aug.i li. de duab⁹ alab⁹:sensib⁹ oīb⁹ intelligētia p̄stat.⁊ excellit:ergo in intelligibilib⁹ sensibilia īferiora sūt.oīa ētia illa ē cū oīo vita ⁊ oīa aīa solo intellectu percipi queāt. Sol ād ⁊ luna ⁊ oīa lux mortalib⁹ oculis cernitur q̄libet aīaz deo auctore p̄mare ⁊ q̄ lux bono deo tributa dicat. Itē aut illa cētra corruptibilia sunt pure mala aut mixta ex bono ⁊ malo. Si mixta ergo sūt quātū ad bonū a bono principio quātū ad malū a malo ergo aliq̄s corruptibile a bono principio ē. Preterea ps̄ h̄ est aliq̄ societas lucis ad tenebras.⁊ aliq̄ pactio xp̄i ad babial cu⁹ ptrariū oīdit.ij. Cor.vj. Si bo sunt pura mala:ptra.cū bonū triplex dicat honestū delectabile expediēs:hoc tres spēs bon sue mutāt in hūo corruptibilib⁹ honestū vt pascere ebriētē dar potū sitiēti ⁊ē.opa natura q̄ cōmēdat oīa Aug.xxj. Delectabile vt cū cōfugit ad quietēs cū quietēti . Expediēs.vt cū infirmi bibūt potiones amaras salubres tñ velcū sanitatis vtilitē vel secantur ergo oēm spēm boni possum⁹ inuenire in hūo corruptibilib⁹ ergo nō pure mala sunt. Itē quilibet sensus dicit aliq̄s bonum in eis vt gustus dicit aliquod bonum vinum. Johan.ii. Tu autem bonum vinum seruasti vsq̄ adhuc. Dicit auditus vocem aliquam bonam: dicit visus formā aliquā bonā: dicit tactus vtilitē aliquā bonā ⁊ sanē. Dicit odoratus aliquē odorē bonū.ergo sicut tile q̄ negat mures esse album sensu iudicat:sic manichei oī sensu videnē iudicare.ipsi videnē esse ⁊ ceci ⁊ surdi ⁊ alijs sensib⁹ iudicātes nec digni sūt vt ptra errorē eoz disputet. Ari. Nō oportet esse problema nec oēm ꝓpositionē dialectice rare ps̄ quā dubitant aliqs rōnis indigentiā ⁊ nō pene vt sensus videt q̄ ipsi velint hoībus oculos eruere ⁊ nō solū oculos ps̄ oēm sensum eis auferre. Unde multū sunt odiēdi. Quātū ad hāc malicīā videnē etiā bestijs bestialiores esse cū bestie inter hec corruptibilia quedā bona sibi a gbusdam malis distinguāt ⁊ fugiēdo illa appetēdo

ītā fit cognitio lucis bona est: ergo in illis corruptibilibus que possunt lucē cognoscere aliqd boni est:ergo nō sūt pure mala. Item legi. Mat.vj. Beneficite hijs q̄ oderūt vos ⁊ē.vt sitis filij p̄tis vr̄i q̄ in celis ē q̄ solē suū facit oriri sup bonos ⁊ malos.ergo p̄ celestis facit bonū malis faciēdo solē suū oriri sup eos ergo mali sūt receptabiles boni ipsius. Sz potētia recipiēdi bonū bona ē ergo ipi hūt aliqd boni q̄ non sunt pure mala. Itē corruptibilia ista aut ideo mala sūt q̄ p̄sūt corrupi. aut alia de cā ⁊ si sic ergo oīa creata sūt mala. Oīa enī a deo possunt dissolui q̄ ab eo sūt cōposita. Facilius enī est distruere q̄ cōstruere vt aīt pho. Jo. Damas. Oē q̄d incipit esse finē hm naturi. Greg. esse olim q̄ de nihilo sunt in nihilū tēderet nisi ea olim actor manu regimīnis retineret. Oīa itaq̄ creata nec p̄ se subsistere nec mouere p̄ualēt. Qđ Gre. dicit pōt sic ꝓbari. Qđ semel ⁊re quirit ex necessitate ad essentiā alicui⁹ rei semp ad eā regritur. Sz prima ⁊ē regrebatur ad hoc q̄ h aīa eēt quādo p̄mo fuit . p alīa enī causam nō potuit a nō esse in esse adduci.ergo semp prima cā ad hoc q̄ illa aīa sit regrit. Itē sī nō potuit illa aīa esse in aīa nisi p̄ primā cām ergo eadē rōne nec in.b.nec in c.⁊ sic de vnoquoq̄ intellēctu in quo ipsa fuit:ergo prima causa requrit ad esse huius aīe.eadē rōne ad esse vniuscuiusq̄ creature. Itē sicut inchoatio vitē ē a sole visibili sic eius cōtinuatio:⁊ si desinat esse sol vel lumē eius iuxta ipsum intercidat desinit totū lumē esse in aere. Sitr posito q̄ prima causa desinat esse vel cesset a pseruatiōe rerū quas creauit.oīa res desinūt esse. Sicut vita corporis inchoationē hz ab aīa sic ꝯtinuationē vnde recedente aīa a corpore desinit corp⁹ viuere. Sic si prima causa desineret esse cūcta desinerēt esse. Itē⁊ si assensus lapidis in aera nō potest fieri ꝓpria virtute. Sic nec pmanētia ipsius ibidē. Nō minoris virtutis est in bono inchoato plenerare q̄ illud inchoare. Ouidius i epīs. Nō minoris virt⁹ q̄ querere parta tueri. Sic nō minoris virtutis est creata in esse pseruare q̄ creare. Aug. Deus ex nihilo oīa fecit ⁊ sic se subtrahēret in nihilū redigerēt.⁊ plato introducit deū loquēte ad nobilioza opa sua vicētica natura dissolubilia voluntate ꝓpria

tnsolubilia. Si bo sunt mala aīa ve cū aut sunt mala q̄z variabilia aut pp aliud. Si q̄z variabilia ergo aīe que sunt a principio bono erūt male cū sint variabiles ab ignorātia ad sciētiā. A gaudio ad tristitiā: ab iustitia ad iniustitiā. Luc.xv. Gaudiū erit angelis dei sup vno pec.pe.a. Et hoc verbo ꝓstat q̄ aliqs potest peccare ⁊ malus fieri.⁊ q̄ iam peccator est p̄ penitētiaz fieri bonus. Sz cuius erit hec variatio aut pure boni aut pure mali pure mali nullatenus pōt fieri bonū cū sit ēntialit malum vnde si desinit esse malū. desinit esse ꝑ. Neq̄z pure bonū hm eos potest fieri malus ergo perit pnia. Aug. Nunq̄ negauerūt manichei dari venīā peccatoīū cū fuerit ad deū q̄sq̄ conuersus quare ex illis duobus generib⁹ aīaz cuius sit penitere peccata.⁊ scio hic nec illius aīe esse posse q̄ male facere nec illius q̄ bene facere nō potest Dicet enī aīa quā de substātia dei esse asserūt quō nihil ex me malū:si ego pniam feci:aut quō recte penitet si ego bū fect:audi ptē alterā quō ex me nihil boni est cui bona voluntas inest:aut quō me recto penitet si nō inest. Adhi aūt satis est sic scire q̄ manichei errant aut scio penitendū esse peccati. Si bo mala sunt corpalia ⁊ visibilia:q̄ sol:⁊ luna ⁊ stelle mala essent cū sint corpa visibilia. Si bo sūt mala sūt mala pp ptrarietatē quā hūt. ergo cū summe bonū hēat ptrarietatē cū summe malo summū bonū erit malū. Si bo pp contrarietatē quā habēt ad inuicē mala dicūtur:sic aliqua dicent mala:q̄z ptrarietatē ⁊ bellū habēt cū alijs hūo sic⁊ bona dicēda sunt.pp quietātā ⁊ pacē: quā habēt cū alijs vel bona simpliciter vel bōa quātū ad ꝑs ergo nō erūt pure mala.⁊ si odiū inter aliq̄ corruptibilia malitie attestatur amor q̄ inter aliqua inuenit bonitati attestabit:preterea cū bonū sit q̄d desideratur ab hoībus vt aīt Dio.⁊ fin. Ari. oīa bonū eroptēt ⁊ oīa appetūt eē p̄sui pseruatiōnē.esse vniuersaliter est bonū.dolor q̄ inuenit etiā in aialibus irrationabilibus cū occidūtur vel ledunt attestat amor quem habēt ad suū esse. Preterea cū sit scriptuz in eccle hois q̄ sicut bōa sunt facienda ita mala sunt destruēda. Si corruptibilia ista sunt mala destructio illoz est bona: ergo ptrarietas vel potestas destruēdi se inui-

cē bona est. Itez si corruptibilia ista mala sunt:q̄ destructiua sui inuicē necessario esse eoz bonū est:ergo cuz manichei pōnūt q̄ mala sunt ꝑ destructiua sui inuicē p̄ hoc quō ponūt q̄ ipsa sunt mala ⁊ bona. Itē si principiū malū vel semp ꝑ se potest esse causa malorum:ergo semp pōt esse causa eoꝝ:ergo pōt perpetuare ea: ergo perpetua ⁊ nō solūz corruptibilia possunt esse a principio malo. Itē cū aliqua mors iusta nō fit illā sine⁹ vōlt Aug.xxvj. Omnes qui gladiū acceperint gladio pibunt ergo mors pōt esse a deo ⁊ corruptio ergo corruptibilia possunt esse a bono principio. Itē corruptibilium corruptibilia aut ē bona aut est mala. Si bōa est ergo a deo bono est:ergo corruptibilia cū in eo sit ⁊ potentia ⁊ sapiētia ⁊ bonitas siue bona voluntas.vnde relinquit q̄ a deo sit. Similitudo cui inter aliqua ostēdit ea ēadē vel simile causam habere vel vnū esse causaz alterius. ¶ Preterea si principiū mali in aliquo differt a principio boni ⁊ in aliquo conuenit:ergo ipm habet aliqd ex aliquo ergo est cōpositū:ergo nō est primū principiū. Illud enī est prius a quo cōpositū est. Itē ꝓstat q̄ principiū bonū est ꝑfectius si sit aliquo defectu. Mat.v. Pater noster celestis perfectus est. Dama. Dei⁹ ꝑfect⁹ est ⁊ indeficiēs ⁊ fin bonitatē ⁊ fin sapiētiā ⁊ fin virtutē sine principio. Infinit⁹ eternus incircūscriptibilis⁹ ⁊ simpliciter per oīa ꝑfectus. Ergo potētia ipsi⁹ nō hz defectū nec admixtionē ꝑtentie: ergo nihil est q̄ nō subsit illi potētie:ergo diuinum eius vniuersale est ⁊ nihil est exceptum ab eius iurisdictiōe:ergo si principiū malū hz potestatē aliquā.aliq̄ potestas illa ē a dei potentia ⁊ sub ea. Mat.vii. Data est mihi oīs potestas in celo ⁊ in terra. Cant.x. Et Ro.xiij. Non est potestas nisi a deo. Et vt vno verbo dicam⁹ dei potētia ē oipotētia Apoc.xiij. Scūs scūs scūs dr⁹ deus oipotēs q̄ erat ⁊q̄ est ⁊ q̄ ventrus est. Eccle.xv. Magna.n.⁊ mirabilia sunt opa tua dne deus oipotēs. Et.xvj. Dne deus oipotēs vera ⁊ iusta iudicia tua. Et.xxj. Dūs deus oipotēs tēplū illius est. Et Mat.xix. dicitur q̄ apud deū oīa possibilia sūt. ⁊ Luc. Nō erit ipossibile apud deū omne ꝟbū. imma q̄ plus est omnia possibilia sunt credēti. Mat.xv. et Mat. xvij. Nihil impossibile

ra vobis. Q̃ antichꝛi est ergo ex prædictis
p̃ambulo cui⁹ principiū a potestate dei. vñ
dicit. Ecce deus vobis pugnā calcandi
sup eos p̃bet unctos. Nō est ergo diabo
lus principiū malū eternū q̃ sit a seipso na
turā suā a bono principio habet: et ab imme
nsa bonitate in bonitate p̃seuerare debuisset
et in ea manere. Q̃ autē ex bono malū fiat
ex ipsa bonitate. Quātocūq; enī valde vtilia et bo
na vt virtus sancti q̃b⁹ est finis miserie
et porta glorie. vnde multos desiderat ab
eis vt in Paulo patet. Desiderū hēo dis
solui et ēe. Nā mors malos ē a tribulatiōe. vi.
Luc. xij. Timete eū q̃ potest occidere hu
bet potestatē mittere in gehennā. De potē
tia bo alia nō pōt p̃bere p aliquē p̃prius
effectū eius. Quāta ergo salutifera est deo
omnipotēs ppter illā potentiā formidanda auferre
tumultū regni sui et gloriose sue. Quis ē
q̃ neget q̃ duo possint habere eundem
patrē. vnus tñ eoꝝ est sanus et alter egēs
et filio crucifixo infirmo pater pōt esse sanꝰ.
et ab eadē radice potest esse spina et rosa.
Preterea quotidie videmꝰ bona in corpoꝝ
corpus q̃s sanū est fieri egrū et ecōtrario.
Idē etiā necesse habemus p̃cedere de ani
mabus ala eni peccādo potest fieri mala
et p̃ penitētiā potest fieri bona. Aliqn p
nihilo mouet aliqs ad agendā penitētiā.
Bar. ij. Agite dignū fructū penitētie. et
eūsdē. iij. Agite penitentiam ergo potest accī
dere in spiritib⁹ corpi nō vnitis vt q̃ boni
sunt natura fiant mali malo cōsentiēdo.
Unde. ij. Pe. ij. Si deus angelis peccanti
bus nō pepercit sed rudentibus inferni de
tractos in tartarū tradidit cruciādos in iu
diciū reseruari ꝛc. Et canonica. Inde. An
gelos q̃ nō seruauerūt principatū suū sed
dereliquerūt suū domicilium in iudiciū ma
gni dei vinculis eternis sub caligine reser
uauit. ¶ Et aduertēdū est quōd sapiēt a de
noluit q̃ aliqua diuersitas creaturarū cō
trarietatē principioꝝ posset ostēdere. pri
ma diuersitas in rebꝰ est substantie et acci
dētis sed vnū istoꝝ in est alterū. s. accidens
subsistit. Subsistētia bo causa est accidēta
lis nec possunt esse a contrarijs principijs
cū ēta sit eoꝝ conuenientia et adherentia: et
maxime cū nulla sit societas lucis ad tene
bras nec cōiunctio xpi ad Belial. ij. Cor.
vj. Alia ē diuersitas materie et forme q̃s
conuenīta manifeste indicat ea nō esse a di
uersis principijs. Alia est diuersitas subsiā
tie componere et compone. Sz quoꝝ subsiā
tia incomposita perfectior fit componere cō
uenit cū ea ad perficiendū. vñ vnū vnum
bonū et vera gaudia in vnū et similibus
sensibiliter in hijs alia rōnalium indiuidu
est q̃ nō sunt a contrarijs principijs. Alia di
uersitas est incompatibilitatis et incompatibilitā
se. Ideo nec illa diuersitas ostendit contraria
esse principia: cum compatibilitatē inuenia
mus non tm in corporibus sed etiā
in substantijs incorporeis vt in vegetabi
libꝰ et sensibilibꝰ. Immo quedam corruptibili
tas videt esse in omni creatura a prima cō
ditione ipsius quia scit aut. Omnium li.
de ciuitate dei. Omnis creatura mutabi
lis q̃ de nullo facta. Preterea corruptibi
le et incorruptibile conueniunt ad vnū
perficiendū vt corpus et anima ad perfi
ciēdū hominē et est naturalis amor vni⁹
ad alterū q̃s ideat separatio vnius ab al
tero q̃ cū dolore fit. Et quo manifestiū est
ea nō esse ex contrarijs principijs. ¶ Item
si duo sunt principia vnū bonum et alterum
malum ambo intendunt creare pertinet ad principiū bo
ni sicut ad principium mali aut non. Si
nō aut principiū mali ex materia q̃ sit a bo
no principio bono operabit aut nihil omno ope
rabit. Si nihil omno ergo nō erit principiū.
Si ex materia creata a bono principio q̃s
unde fiet nō erit pure malū cū materia sit
bona. ¶ Preterea forma que erit a principio
malo: mala erit nec conuenit materie
bene vt faciat vnū cū ea si bo creare vtri
usq; principij aut principium habebit ḥ a
malo aut malū a bono aut ambo ab alte
ro. Dico. Si malū eternū est ꝛ creat ꝛ po
test ꝛ a quo vnde et hic aut ex bono aut ex
malo aut ambobus ex alia causa. Si bo
num principiū hz ḥ a malo malū tñ modo
erit principiū ꝛ nō bonū. Si malū a bo
no tñ bonū erit principiū ꝛ nō malū. Si
ambo ex alia cā illa magis erit principiū
iterū cū opatio sit fin unū ꝛ sꝰ hz cēntia
li. Si opatio creādi cōis est duob⁹ princi
pijs vna sꝰ eoꝝ erit illius a q̃ erit ista ope
ratio ꝛ vna cēntia sicut vnū cēntiale ad
q̃s pertinet sꝰ ista. Et si illud bonū ē nō
erit principium mali cū habeat bonū sibi cēntia
le. Si bo illud ē malū nō erit principiū bo
nū sume bonū cū habeat malū sibi cēntiale.
Preterea si duo principia in aliquo cēntia
li conuenīt ꝛ in aliquo alio differūt vtrūq;
oppositū ē q̃ neutrū ē principiū simplr: cuz
uis quodlibet sit bonum a q̃ cōpositū est. ¶ Preterea

in illo vicē pro natura principij ad princi
piū. n. quinci facere nō debruere malū bo
num nō ē. Dico in ḥo nature ē conseruā
re ꝛ pdere. Idē malū fm q̃ malū nulle ē ge
nerationis vel eternitatis aut alicui facti. vñ
de aut saluatiui q̃ ens ḥ nō ē p̃ncipiū
principij. Item bonū in quolibet bonū ē ꝛ ordinatū
ut sit. Dico. q̃ multiplicatio malū ē q̃ cō bo
nū malo sit contrarium fm q̃s malū ens erit
multiplicatius ḥ pot. vnitatis vel pfectio
ciuis q̃ nō erit principiū. Item corruptio na
turaliter ē posterior ei in hoc q̃ potentia cor
rūpēdi ē. f. posterior potentia generandi. cui
ē ppinquio ac⁹ ad actū cui est potentia ad
potentiā q̃ destructio inde bō naturaliter est
posterior principio boni q̃ malū ꝛ bonū nō
sūt principia eoꝝ. Item pariter naturaliter
posterior ē habitu q̃ destructiuū boni nā
lis ē posterior bono. ¶ Item amittit aliq̃s bo
mali a principio malo aut nō. Si ḥ. Sit ali
qui spūs mali exclusis malis locis
Dan. xij. Cū iniquis spūs erit rē. Expan
lo post. Et assumit. vij. Sneq. ꝛ. Et Luc.
vi. De quadā dr ruptis vinculis agebat
a demonijs in deserto ꝛ interrogauit eū ꝛ
sua q̃ tibi nomē est: ait ille dixit legio: q̃
intrauerāt multa demonia i eū. Aut igit sunt
etni spūs vtiles aut nō. Sic sic si ḥ ē tñ duo
principia a qb⁹ sūt oia alia. Preterea cū bo
ni spūs creati sint vtiles ē q̃ mali spūs
sint creati. Absit. n. q̃ hec nobilis cōditio
nō ē ab alio sit in malis spiritib⁹ ꝛ nō i bo
nis. Si bo creati sūt ergo aut ex principio
bono vel ex malo. Si a bono ḥ sit erit bo
nū ḥ post facti sūt mali sicut asserit secta ḥ
dei catholice. Si bo a principio malo ab eo
nō solū nō sūt corpa ḥ cui spūs. Nec solū
corruptibilia ḥ incorruptibilia. Item dr in
Sen. in ii. de nāt⁹ gōnib⁹. Deꝰ est qui
malū excogitari nō pōt. Et sicut aut. Au g.
i libro de fide ad pe. Deꝰ est immutabilis vir
tute non mol. virtus ergo dei est q̃ malū
excogitari nō potest. Sz malus est vir
tus que summe malus potest debruere q̃
quo non potest: ergo virtus diuina pōt de
me malū debruere ergo sume malus ha
buit principiū ꝛ potest finē hic ergo nō
est primū principiū. ¶ Preterea ad boni
tatē primi nō solū velle bonū facē sed ēt
velle malū destruē ꝛ magis malū magis
velle destruē q̃ maxime malū maxe velle

destruere. ergo cū illud bonū habeat potentiam illud destruendum illud vltra extendit radicē omnis mali. Securis enim ad radicē arboris a sapiente ponitur nō ad ramos. hac radice extirpata cē malus cessat. Idē. deus excedit intellectū nostrū Potentior.n. est agendo q̄ nos intelligēdo. Sed intellectus noster attingē potest ad regionē tenebraꝝ q̄ regionē lucis q̄ deus nō est exclusus a regiōe tenebraꝝ nec inclusus in regione lucis vt dicit. Ad manichei q̄s manifeste ostenditur. pri. cor. vj. Nescitis q̄ membra nostra templū sunt spiritus sancti q̄ in nobis ē. Et eiusdē. iij. Nescitis q̄ templū dei estis vos ē, spūs dei habitat in vobis: et ibidē. Qui q̄ violauerit templū dei disperdet deus illum. greci sic habēt. Qui corrupit templū hoc corrūpet eū deus. Deus q̄ nō est exclusus a regione tenebraꝝ nec membra mala illa sunt in quibus deus habitat et quorū violatione iudicat. nec ois corruptio mala ē ex quo deus corrūpentes bonos corrūpit. Itē cū magis conueniat aliqd cum quolibet q̄ cū nullo aliqd q̄s pōt p se ex nullo aliqd facere et facit quidā aliqd ex aliq̄ facē q̄ quēq̄ fit creare ē ois potēs. Verisimile ē q̄ potētia q̄ se extendit ad ea q̄ nō sunt extendat se ad omnia que sunt ergo cū principū malum non sit omnipotens nō potest creare. Itē si duo sunt principia vel vtrunq̄ erit imperfectū aut alterū erit superfluū. Item dicit Dama. Contraria sunt inuicē bonū et pernitiosiꝝ et sui inuicē corruptiua et in se inuicez non subsistētia. et ibidē. Necesse est duorum alterū esse vel tigere. et corrumpere se inuicez velle quid mediuꝝ in quo nec bonū nec malus erit velut quedam macerieo sepano ab inuicē vtraq̄ et sic nō duo sed tria erāt principia. Idem necesse est horum vel pacificare id quod malū est: vel pretiari id q̄s persecte bonum est non potest vel quod malum est quidem pretiari et corrumpi vel semp contristari vel malum pati. Item beatus ē cui omnia optata succedūt: sed si summum bonuꝝ habet aliqd sibi ꝓtrariū nō ois optata sibi succedūt. ergo nō est beatus. Item deus bonus aut pōt cohibere mala que fuerunt a principio mala. et vult et sic cohibet. Aut pōt et nō vult et sic uō est summe bonus. aut vult et nō potest et tunc est impotens. Item cū bonum sit quod desideratur ab hominibus vt dicit Dio. ergo malus ē quod odit ab hominibus sicut ergo de⁹ diligit quecūq̄ diligere potest vel aut diligu. et ipe diligit omnes quos creauit nisi ipsi fiāt mali et inter eos est mutuus amor. sic mutuum odiuꝝ erit inter eos qui sunt a malo principio et ipse odient malum principium: et ipsiꝝ eos ergo mirū est si iam non destruxit eos nec pōt ergo stare regnū tale nullo amore cōpactum. Item cum ipsiꝝ summe malus sit ergo viuit malum sibi et suis et nō medicū malum cum non sit medicus malus quomodo permittit ergo suos viuere. Itē aut princeps ille vel genus eius aliqd amat vel nihil. Si nihil ergo nec seipsiꝝ q̄s est sibisimile. Si enim esset amator alicui⁹ eēt et amator glorie sue. Preterea. Si nō pōt q̄ nec odire: amare. n. et odire cōtraria sūt et nata fieri circa idem. Pre. principium bonū et que ab eo sunt dicunt odire mala et amare bona ergo principium malum odit bona et amat mala. Si ꝺo amat aliq̄ qd ergo vult ei q̄ optinatur esse bonum sed aliqd velle q̄s ipse opinat esse bonuꝝ quoddā bonum est: ergo principū mali habet aliquod bonum ergo nō ē summe vel pure malum. Item ridiculum ē dicere aliquid non eē bonuꝝ quia nō est vbiq̄ ergo ridiculum est dicere quod nō sit bonum quia non est semper vel quia ē corruptibile. Preterea si nō facit aliqd malū hoc q̄s hz principiū ergo neq̄ B q̄s ipse habet finem vel q̄s est corruptibile. Itez cū nō sit malū nisi respectu bōi et summi malū et ea q̄ sunt ab eo sint pure mala nihil ē malū respectu alicui⁹ eoꝝ: ergo si ipsa sunt mala ipsa erūt mala q̄ vel nociua sūme bono vel bonis q̄ sunt ab eo. Sed ꝑ q̄ non sunt nociua summe bono ei enim nihil pōt nocere q̄ vt dicit Aug. non est deus inuiolabilis si aliquid pōt ei nocē. Item non possunt nocere bonis que sūt a principio bono cum illa sint pure bona nullius mali susceptibilia. et cuiꝰ princeps eorum tanq̄ summe potēs. eos fuare posset et tanq̄ summe bonū velit. ergo nō tāt mala q̄ bonis nociua ergo simplicit loquēdo nō sūt mala. Preterea natura bona nō pōt cogi a mala vt consentiat malo cum bonuꝝ potentius sit q̄ malum. Si

autez voluntarie pōt cōsentire malo ergo bonū natura voluntate potest fieri malus ergo nō est necesse penere aliquā naturaꝝ essentialiter malā a qua sint aliqne nature male. Sz ois natura a principio bono est et ab ipsimetipse bona sz voluntate postea facta ē mala sic fides catholica dicit. Item ista ē mala sic fides catholica dicit. Item summū malū cū secundū sibilia ista: aut est malū habitia culpe aut malitia pene. Si ex bonitate aut malitia. Si ex bonitate ergo aliqua bonitas erat in eo: ergo nō erat pure malū. Si ex malitia sequitur nō esset ista pulchritudo nec ista ordinatio in eis. Item princeps tenebraꝝ aut est bonꝰ sibi aut malus: si bonus ergo nō est summe malus cū alicui sit bonus. si malus ē sibi: ergo est malus malo ergo ipse ē ꝓrarius malo. Sz esse contrariū malo est bonū: ergo aliqd hz bonū et nō est summe malus. Item summū malū aut est malū habitia culpe aut malitia pene. Si pene sed summū malō pene vi esse gehēna ergo vel ipsiꝝ nō est maximū malū vel ē ipsa gehēna. Si forte dicat q̄ summe malū est miseria suoꝝ sicut summū bonū ē beatitudo eoꝝ. Econtra. delectatio est iunctio conuenientia cū conuenienti ergo sicut ea q̄ sunt a summo bono et sunt eiꝰ capacia vt sunt creature rōnales delectationes hōt cū iungant eis eo q̄ sint conuenientia illi sibi ea q̄ sunt a summo malo si sunt eius capacia et iungant ei cū sint conuenientia cū eo habebūt delectationē. Itez cū ipsa sint pure mala tamē omne malus amor ꝺo amāti suane faciat q̄s amat etiā gehēna suauis eēt hijs q̄ in ea crūt si amarēt eā et placeret eis. Ergo summū malū delectabile erit mal. Si ꝺoīm est malus malitia culpe: culpa nō pōt esse nisi vbi est lex vbi enī nō ē lex nec preuaricatio. Ro. iij. Ergo summū malū legi alicui subiectū ē: cuius trāgressiōe malū ē factū ergo nō est primū principiū. Preterea opatio qua ipsum opat malū aut naturalis est aut voluntaria. Si naturalio ergo nō est culpabilis Aug. peccatū sine voluntate esse nō posse. Ois mēs apud se scriptū legit. Si ꝺo voluntaria ē: e hz potētiā liberā faciēdi malū sic malū ē vt declinādi a malo sic bōi ē: et quom potētia declinādi a malo sit bōa aliqd boni ē in eo ergo nō summe malū. Itez cū aliqd hoc corruptibiliū destruit nō itē dit agēs destructionē, sz generationē. Et

est. certamē q̄s est inter creaturas certe mē quasi liberalitatis verbi gratia cum agit ignis in ligna et facit inde carbones intēdit ignis dare spēs suā materie in qua agit et semp in corruptibe remanet aliqd vule etiā posi destructionē quā facit ignis q̄ vehementissime videt destruere remanet cinis q̄ hz vim mūdificandi ergo corruptibilia ista nō sunt pure mala. Corruptibilia ista nō sunt pure mala. Preterea hz corruptibilia ista nō possunt seruare hēm suā in seipsis nisi in recōpēsatione huiꝰ habēt potētiā dādi spēz suā alteri materie et multiplicādi eā q̄ nō habēt interie et multiplicādi eā q̄ nō habēt interie et multiplicādi eā q̄ nō habēt incorruptibilia. Sol nō efficit aluū sole nec angelus angelū. Sz ignis cū est ignis. Bōa q̄ sūt etiā corruptibilia. Adhuc sūtq̄ si minꝰ amaret vaccā vnā hz mori posset q̄ valde setosa eēt de q̄ nulle alias habuisti essent q̄ vnā sterilē q̄ mori non posset.

¶ De alijs erroribus manichoeorum. r.

P Ost destructionē erroris manicheoꝝ quātū ad radicē ipsius a
P hz rami nō soleāt pūcere radice destructa. Fm illud Osee. ix.

Radix eoꝝ exiccata est fructū nequā facient: tū aliqua breuī dicem⁹ ꝓtra aliquos erroꝛes quiuelut rami a radice venenata de qua iam tactum est processerunt.

¶ De primo errore in distinctiōe ciboꝝ.

V Nus error ē i distinctiōe ciborū dicūt. n. aliqui cibos non esse cōmedēdos vt carnē et caseum: Aliꝰ est q̄ lex vetus data est a principe tenebraꝝ. et q̄ mala fuit. Tertius ē q̄ patres veteris testamēti mali fuerūt et dānati sūt. Quartus q̄ nō creātur aliē de nouo q̄ corpib⁹ ifundant. Alius error est q̄ xp̄s verā naturā humanā non assumpserit. Ultimus de quo ad pūs dicere intēdim⁹ q̄ Johā. baptista malus fuit. Sūt multi alij erroꝛes eoꝝ hz adeo irrationabiles q̄ indigni sunt vt ad eoꝝ destructionez rōnatio fiat. ¶ Primo errori occasionē dare potuit q̄ dñs terre maledixit. Gen. iij. Ideo carnes animalū q̄ de terre fructu pascunt dñt nō esse cōmedēdas: pisces bene comedāt q̄ in aqua nutriunt cū non legāt deū aquis maledixisse. Sz hec ratio nulla ē. Si. n. carnes animalū cōmedē de non sūt q̄ de fructu terre viuūt. multo fortius illi fructꝰ terre cōmedēdi non erūt Propter q̄s enī vnūq̄q̄ est tale illis ma-

gio est tale. Fructus autē terre omnis sē
cta comedit. Ro.xiij. Qui infirmus ē olus
mādūcet. Glo. Infirmus ē qui ciboꝝ di
uersitatē nescit. hic olus mādūcet i quo etiā olꝰ
secta cōtinet. Preterea maledicto terre
q̄ si obiecerimus q̄ terre maledictē cuꝰ abstī
nere ē tm dē post illā maledictionē subdi
ta. In laboribus cōmedes ex ea cūctis die
bus vite tue. vñ nouatō dñi q̄ post illā ma
ledictionē diuiserit homo cōtra deū vel
q̄ terra nascerent vepres et tribuli nutrirent
¶ Ité dedit occasionē huic errori q̄ ca
ro ppter peccatū de carne nascit vt ꝺicit.
Sed factū est dicere carnē alalū bruto
rū nasci per p.tū: cū vbi nō ē lex nō fit
p̄uaricatio. Ro.iij. Ité tit. Ro.xiiij. Bo
nū est nō mādūcare carnē nec bibere vi
nū. sed si ppter illud frēs tuꝰ carnē cōmedere
ꝺi nūtit. cadē rōne deberēt ꝺimittere bi
bere vinū. Ité q̄ vsi. Sicut legunt a car
nibus abstinuisse. Sed ipsi nō ideo absti
nuerūt q̄ iudicarent q̄ non possent sine
peccato cōmedi. q̄ q̄ cū occasiones sunt
cōcupiscētie vt fiat. Sicut ē vinum
q̄si p.tum. nō legitur ex hoc q̄ vino ngā
fuerit vsus. j. Thi. v. noli adhuc aquā
bibere sed modico vino vtere pp stoma
chū tuū. ē frequentes tuas infirmitates. Et
eccle. xxxj. Si sedisti ad mensā potentis. ne
sobiꝰ. Et paulo post. exultatio corꝓis et
ale vinū moderate potatū. sicut aligbus
infirmis sēm corpus abstinēdū ē a cer
nibus et vino. nō tū sequit̄ ppter h̄ q̄ ca
ro et vinū infirma sint vniuersaliter corpo
ri. sic cadē infirma sunt q̄q̄ etiā spēi ē
aligbus sunt occasio peccādi. Sunt mul
te cause ꝺare a delicatis abstinēdū esse. q̄ in
tractatu de vitio gule assignate sunt. et ali
que ibi q̄rent̄ in tractatu de stute sobrietat̄
sicut omnia male nō sunt. et si a viris sci
cōtinent̄ sic caro mala nō ē. et si a viris
sctis q̄q̄ nō cōmendat̄. Glo. sup illis Ro
ma. xiij. Olus mādūcet. Crassitudo car
nium et delitiose epule puocāt corpus ad li
bidinē. Q̄q̄ aliqs abstinet a talibus q̄
videt sibi expedire vel ne peccū sibi dolo
ser. i. Cor. x. Omnia mihi licēt sed non oīa
expediunt. Omnia licent sed non omnia
edificāt. Sed q̄ abstinet nō ꝺs ꝺānabiliter
iudicare eos q̄ talib⁹ vtunt. Ro.xiij. Qui
nō mādūcat mandūcantem non iudicet
¶ Ité occasionē dedit huic errori q̄ non

.xj.

legunt xp̄m carnes cōmedisse. Sed licet
hoc nō legeret cat nō sequeret pp hoc q̄
nō cōmedisset. Multa. n. facta sunt que
scripta nō sunt. Jo. viij. Sūt e alia mul
ta que fecit ihesus que si scribant p singu
la nec ipsum arbitror mundum capere eos q̄
scribēdi sunt libros. e q̄ cōmederit agnū
pascalem pōt hīl. ex euāgelio. Mat. xxiij.
Ubi est mgt refectio. mea vbi pascā cum
discipulis meis mādūcē. Pascā vocatur
agnus pascalis. e Luc. xxij. vbi ē diuersū
rū vbi pascā cū discipulis meis mādu
cē. Et paulo post desiderio desideraui hoc
pascha mādūcare vobiscū. ¶ Quod autē
licitū sit cōmedere carnem. e alios cibos
sine ulla ꝺiffn. nōe ꝓbari pōt hijs testimōijs
noui testamēti. Luc. x. legit. In eadē do
mo manete edētes. e bibentes q̄ apud illos
sunt. Et Mat. xv. Non q̄ intrat in os co
inquinat hoīem. Et ad Ro. xiiij. Scio e cō
fido in dño. Jesu q̄ nihil cōmune. p ipm
nisi ei qui existimat cōe esse illi cōmune
est in eode. Oia quidē munda sunt. Et. j.
cor. x. Q̄cq̄d in macello venit. i. vendit̄
mādūcate: nihil interrogātes pp cōscīam.
dñi est terra et plenitudo eius. et itē. Si
q̄s infidelium vocat vos ad cenā et vultis
ire oē q̄s apponit vobis mandūcate ni
hil interrogātes pp cōscīaz. Et. i. Ad Thi
mo. iiij. Ois creatura dei bona ē et nihil
reiciēdū q̄s tum grariarū actione ꝓcipitur
et ad vsū ꝓmo oia munda. Ité ꝓbatur
est signum omnia creata fuisse a deo nihil
ꝺo immūdū a deo creatū est. Caro ḡ alā
lium imūda nō est. ḡ nō est abstinendū a
carne ppter immūditi. Preterea si nō est
vtendū carnib⁹ alalis in cibū ḡ nec lana
nec pellib⁹ coꝝ est vtendū in vestimētis.
¶ De errore ponenꝫ legem veterem va
tam a principe tenebrarum. xj.

Egitur de secūdo errore qui pōt
legē veterē datam esse a ꝓncipe
tenebrarum esse malā. Cui errori
occasionē dedit legis grauitas: vnde est
enī aligbus deū nō fuisse bene. cui q̄ tam
graue onus populo ipositum. Ad q̄s ꝺicen
ꝺū q̄ corda iudeōꝝ erecta erāt p̄ presum
ptionē. vñ ꝺicebāt nōn. est q̄ ipleat si de
est q̄ iubeat. Ero. xxj. Rūdit vnūsquis po
pul⁹ simul. Cūcta q̄ locut⁹ est ꝺño facie
mus. Et iosdē. xxiij. Dabel ꝺcēs humilia
ti fuerunt grauī onere legis vt videntes

oppositis ꝓhibitis legis sed non fiducie.
Immo quia de se non de grata homo
presumpsit: aucta est concupiscentia op
posita legi. e que pauscum ducebat cbi
ce nullo obstante cum obice rupto. ¶ Tri
plici ratione peccata habundauerunt le
ge data in hijs in q̄bus non erat ꝺata. Pri
mo q̄ sicut ꝺicit Ambro. Dia. vidēs lex
in auxiliū hoīb⁹ ꝺata magis crescit tracū
dia aduersus hoīem. e magis efficit vt le
gē verteret in pniciē cū pn⁹ q̄s secure pos
sēt nimis ꝓficere. Unde. Illos pulsare
negligit quos iure gero se possidere sentit
Secūdo q̄ hō naturaliter appetit libertatē:
e fugit seruitutē. Et iuxta ꝺñū Sen. Na
tura ꝓnumq̄ē alios hūanus. e in ꝓtarius
anḡ arduū nitit. Natura semp aduersatū
si ibi aduersanti nitimur iniectū. semp cu
pim⁹ q̄ negata. puer. ix. Aque furtiue dul
ciores sūt. Tertio q̄ cuiḡ nō ls magis de
sideratur q̄ raritate dulce est assiduitate
in amaritudinē vertit. e supflua Ro. vij.
Peccatū occasiōe accepta ꝓ mādatū secu
tit me ꝺicit glo. Ex ꝓhibitō: vbi caritas
est ibi nō ꝺesideriū mali crescit. q̄ aucto dul
cius sit quod ꝓhibet. Tertio q̄ ꝓhibitū
erat occasio frequētis recordatiōis rei p
hibite. Recordatio ꝺo irritatiā ē semp cē
ret delictū. Intelligēdū est ꝓsecutiue. Doc
eni ꝓsecutū est ex lege data quātū ad illos
bāt q̄ amplius peccauerūt: e hoc ipm eis
expediebat. Unde glo. Augu. Nō crudeli
ter hoc fecit de⁹: sꝫ ꝓlitio medicine. Eliqsi
eni hō videt sibi sanus. e egrotare q̄: nō
sentit morbū medicū nō querit: augeī mes
bus crescit molestia. e querunt medicus. e
totum sanatur corpus. Magnus ergo cō
silium dei fuit vt per legem abundaret
delictum vt in austeritate sua intelligentes
infirmitatem suā: mu ad medicum confu
gerent vt auxilium gratie quererent. Si
cut deus creans dyabolum malignitatis
eius future non ignorans prouidebat que
bona de malo eius esset facturus: vt ꝺicit
Aug. Sic ꝺano legem veterem ad meri
tum custodiendū. cū nō ignorās trāsgressio
num que abundature erant. prouidit que
bona de malo transgredientium esset fa
cturus. Ité lex subintrauit vt habūdaret
delictū quātum ad cognitionem. Si cuis

gio est tale. Fructus autē terre omnis terra comedit. Ro.viij. Qui infirmus ē olus mādūcet. Glo. infirmus ē qui cibos vitat. hic olus mducet i casum eius olera secta colēnt. Preterea maledicto terre q̄ vīa fecit tibi q̄ seruitutē eius abstulit: et ibidē posuit illi maledictionē subdit. In laboribus cōmedes ex ea cūctis diebus vite tue. vñ nouit vīus q̄ ppter illam maledictionē diminueret homo cōnederet de herba nascerent vescer ea nutrientē. Ité dedit occasionē huic erroni q̄ carne pp peccatū de carne nascē vt ḡ dicit. Sed factū est dicere carnē a malo bonorū nasci per p.tū: cū vbi nō ē lex nō sit p̄uaricatio. Ro.iij. Ité ills. Ro.xiij. Bonū est nō mducere carnē nec bibere vinū. sed si ppter illa ḡbū carnē cōmedere dimittit. cadē rōne debebāt dimittere bibere vinū. Ité q̄ vri. Sicti leguntur a carnibus abstinuisse. Sed ipsi nō ideo abstinuerūt q̄ tales iudicarent q̄ non possent sine peccato cōmedere q̄ q̄ occasiones sunt cōcupiscētie vt ḡ dat. Sicut ē vinum q̄ p.tū: nō sequitur ex hoc q̄ vino ngn sit vtendū. j. Thimo. v. noli adhuc aquā bibere sed modico vino vtere pp stomachū tuū. et frequētes tuas infirmitates. Et eccle. xxxj. Si bibas vinū moderate eris sobrius. Et paulo post. exultatio corpis et ale vinū moderate potatū. sicut aliqbus infirmis scīm corpus abstinēdū ē a carnibus et vino. nō tñ sequit̄ pter h̄ q̄ ea to ē vinū infirma sint vniuersal̄r corporis cadē infirma sunt q̄dā etiā spāl ē aliqbus sunt occasio peccādi. Sunt multe cause ḡre a delectatio abstinēdū est q̄ in tractatu de vitio gule assignate sunt ē alique tāgent in tractatu de virtute sobrietat̄ sicut dictū est male nō sunt ē si a viris sc̄is cōuēiunt sic caro mala nō ē ē si a viris sc̄is q̄dā nō cōmendat. Glo. supillis Ro xiij. Olus mducet. Crassitudo carnium ē delitiose epule puocāt corpus ad libidinē. Q̄dā aliqs abstinet a talibus q̄ videt sibi expedire vel ne peccūm sc̄dali ḡet. i. cor. x. Omnia mihi licēt sed non oia expediunt. Omnia licent sed non omnia edificāt. Sed q̄ abstinet nō ds dānabiles iudicare eos q̄ talib⁹ vtunt. Ro.xiij. Qui nō mādūcat mandūcantem non iudicet

¶ Ité occasionē dedit huic erroni q̄ non

legunt xp̄m carnes cōmedisse. Sed licet hoc nō legeret cuꝰ nō sequeret pp hoc q̄ nō cōmedisset. Multa n. facta sunt que scripta nō sunt. Jo. vlt. Sūt ē alia multa que fecit ihesus que si scribant̄ p singula nec ipsius arbitror mundū capere eos q̄ scribēdi sunt libros. ē q̄ cōmedere agnū paschalem pōt hīc ex euāgelio. Mat. xxvj. Ubi est ingt refectio. mea vbi pascha cum discipulis meis mducē. Pascha vocatur agnus paschalis. ē Luc. xxij. vbi ē diuersa rīō vbi pascit cū discipulis meis mandūcē. Et paulo post desiderio desiderauit hoc pascha mducare vobiscū. ¶ Quod autē licitū sit cōmedere carnes ē alios cibos sine distinctōe phari pōt hijs testimonijs nouī testamēti. Luc. x. legit. In eadē domo manete edētes ē bibētes q̄ apud illos sunt. Et Mat. xv. Non q̄ intrat in os coinquinat hoīem. Et ad Ro. xiij. Scio ē cōfido in dño. Jesu q̄ nihil cōmune p̄ ipsum nisi ei qui existimat cōe esse illi cōmune est in eodē. Oia quidē munda sunt. Et. j. cor. x. Oē q̄d in macello venit. i. venditur mādūcate nihil interrogātes pp̄ conscīaz. Et. i. Ad Thimo. iij. Oīa creatura dei bona ē ē nihil reiciēdū q̄d cum gratiarū actione percipit ē ad vsū p̄tinet oīa munda. Ité phatus est supius oīa creata fuisse a deo nihil ḡo immundū a deo creatū est. Caro ḡ animalium imūda nō est: ḡ nō est abstinendū a carne ppter imūdiciā. Preterea nō est vtendū carnib⁹ animaliū in cibū ḡ nec lana nec pellib⁹ eoꝝ est vtendū in vestimentis.

¶ De erroꝛe ponente legem veterem data a principe tenebrarum. xj.

Egtur de secūdo erroꝛe qui pōt legē veterē datam esse a principe tenebrarum esse malā. Cui erroꝛi occasionē dedit legis grauitas: vilitas est enī aliqbus deū nō fuisse benignū q̄ tam graue onus populo ipposuit. Ad q̄d dicendū q̄ corda iudeoꝝ erecta erāt p̄ p̄sumptionē: vñ dicebāt nō decet q̄ ipleat si de est q̄ iubeat. Ecto. xxj. Rūdit vniūsus populꝰ simul. Cūcta q̄ locut⁹ est dño faciemus. Et isaie. xxxij. Babel tādēm humiliati sunt grauī onere legis vt videntes

insufficiētiā suā humiliant ad auxiliū gratie recurrēt. Dē enī hoīb⁹ dat gr̄az. h. Peruit. Dedit enī occasionē huic erroꝛi. Justificabat in veteri lege q̄ nūc iustificat ē q̄ nūc in veteri crudelitatē. Unde dicūt nō fuisse deū benignū q̄ legē tā crudelē dedit. Ad q̄d dicendū q̄ principiū ē sapiēcie timor dñi. Prouerbiū q̄ perfectio ē sapiēcie fit amor: dei ex illud. Eccle. j. Dilectio dei honorabilis sapiētia prima lex debuit sapiētis ic̄ebare timorē dei p iusticiā icuciēdo. Secūa lex debuit sapiētiā p̄bere ad amorē multis animonitionib⁹: ē primū ibi⁹ ebūficior: exhibitionib⁹ incitādo. vnde iusticia in veteri lege debuit habūdare. Justicia ḡo nō est crudelitas: q̄ bonitas vt in tractatu iusticie ostēdet. Inilla ḡo iusticia latebat misericordia. Qui enī corrigebant̄ pena tp̄alī recipiēdā. Qui enī corrigebant̄ pena tp̄alī euadebāt eternā. Incorrigibiles ḡo admittebāt potētiā vīi offendēdi ē penā mā in futurū angēdi: vnde misericorditer eū eiusmodi arguebāt. Si enī diutius viuerēt diuīs⁹ peccarēt ē in futuro grauius punirent. In hīs etiā trāsgressores legis moysi ita graviter punichant: nobis misericorditer ostēdebatur q̄ grauiter punirent trāsgressores legis ihesu p filiū dei. Heb. xij. Irritā q̄s tagēs legē moysi sine vlla miserātōe duobus vel trib⁹ testib⁹ morit. Quāto magis putatis deteriora mereri supplicia q̄ filius dei pculcāt. Ité dedit occasionē huic erroꝛi apl̄us. Ro. v. Lex subintrauit vt habūdaret delictū. Et ills cui dē. vij. Nūc soluti sumꝰ a lege mort̄. Et notat ab apl̄o lex vet⁹ lex mortis: vīrilius est q̄ligb⁹ q̄ lex illa mala fuerit. Et dicēdū ad hīc q̄ lex mortis fuit ei⁹ tāsgressoꝝ: s̄ lex vite fuit fuit ob seruatoꝝ. Lex vite fuit intētōe dātis: s̄ lex mortis fuit vitio trāsgressoꝝ. vnde subdit ibi apl̄s. Quid ḡ dicem⁹: lex p.tū est: ibi apl̄s. Et paulo post subdit. Inuentum est mihi mādatum q̄d erat ad vitā. Intellige ex intētōe dātis: s̄ esse ad mortē. Apl̄s alijs erāt odor mortis in mortē alijs odor vite in vitā. j. Cor. ij. Nōtū erāt mali occasio fuit phibitio legis multitudinis peccatoꝝ sicut cui dicit glo. supillud Ro. vij. Occasiōe accepta peccatus p mādatū operatū ē in me. oēm concupiscentiā. Talis est nīa carnalitas vt ardēnus desideret phibita q̄b⁹ nō memoratis taceret q̄s sopita.

¶ Ité glo. Frenal⁹ est concupiscētie fluxus

oppositis phibitis legis: sed non sic erat. Immo quia de se non de gratia homo presumpsit: aucta est concupiscentia ex posita lege: ē que pausetum ducebat: ubi ce nullo obstante eum obice rupto. ¶ Tertio plicat ratione peccata habundauerunt ge data in hijs in q̄bus non erat gra-ꝑa mo q̄ sicut dicit Ambro. Dia. videlicet lex in auxiliū hoīb⁹ data magis exarsit tractādia aduersus hoīem ē magis illitus vt legē verterent in pniciē cū p̄ q̄s secure possēt ills nunc ꝓpter. Ec. Illos putare negligit quos ure geto se possidere sentit S. ꝺo q̄ hō naturaliter appetit libertatē: ē fugit seruitutē. Et iuxta. ꝑbū Sen. Natura tura ꝓmuꝝ ē aius hūanus ē in ꝓtarius arctꝫ arduū nitit. Natura semp aduersatur sibi aduersanti nititur inetuū semp cupiūs q̄ negata. puer. ix. Aque furtiue dulcescūt. Ad cuiꝫ nō hz magis decliues sūt Jere. Ad cuiꝫ nō hz magis desiderat: ē q̄ raritate dulce est assiduitate in amaritudinē vertit: ē supillud Ro. vij. Peccatū occasiōe accepta p mādatū seduxit me dicit glo. Ex phibitōe: vbi caritas deficit desiderium mali crescat q̄ aucto dulcius sit quod phibet. Tertio q̄ phibitū erat occasio frequētis recordatiōis rei p̄hibite. Recordatio ḃo irritatia ē concupiscētie. Illud aūt ꝑbū subintrauit vt abūdaret delictū. Intelligēdū est ꝓsecutive. Docui eni ꝓsecutū est ex lege data quātū ad illos q̄ gram nō habebāt: ē de virtutib⁹ suis ꝓsidebāt q̄ amplius peccauerūt: ē hoc tm̄ ex eo erpediebat. Unde glo. Augu. Nō crudeliter hoc fecit deꝰ: s̄ ꝓsilio medicine. Aliqs eni hō videt sibi sanus ē egrotat: ē q̄ nō sentit morbū medūm si queritur: augef̄ morbus crescit molestia: queritur medicus ē totum sanatur corpus. Abundauit ergo cōsilium dei sunt vt per legem abundaret delictum vt in austeritate sua intelligentes infirmitatem infirmi ad medicum confugerent vt auxilium gratie quererent. Sciebat deus creans dyabolum malignitatis eius future non ignorans p̄uidebat que bona de malo eius esset facturus: vt dicit Aug. Sic dans legem veterem ad meritum cuiusdictū cā nō ignorās trāsgressionum que abundature erant p̄uidit que bona de malo transgredientium esset facturus. Ité lex subintrauit vt habūdaret delictū quātum ad cognitionem. Si enīꝫ

ler nō fuisset peccatū latere. Ut No. vij.
Peccatū nō cognouimus plegē e ticue ra
dium solis nō est malum: oculus pulcrius
dicē nocual qua aliquis aperit e clē lētia
medicine nō est mala q̄ ostendit venenū
esse mortiferū: sic lex nō ē mala: sz sit
occasio mali. ¶ Jtē occasionē dedit hui
erroi veteris legis cessatio. Ubi enim
aliquis q̄ sibona fuisserē cessasset. Pre
terea nō peccaret q̄ fuaret ei. Ḡ hic pec
cabat q̄ ei seruabat. ¶ Ad qd dicēdū est
q̄ vetus lex cessare debuit quātuz ad illa
q̄ erant figuratiua futuroꝝ sicut umbra
lumine solis adueniēte. Et sicut pmissa
figura solutis sacramēt cessauit lex tanq̄
mala sed cessit meliori: sīc ad pdicta mo
ralia erāt de lege naturali manserūt. ¶ Jtē occasionē dare potuit pdicto
erroi q̄ deus dator illius legis apparuit
in flāma rubi. Exo. iij. Et raptus helis in
curru igneo. iij. Re. iij. Ut vidz e alig
bus q̄ nō fuit benign⁹ de⁹ q̄ sic apparuit
e vniuersis sīl sic raput. Ad qd dicēdū
spēm ignis ydonea esse vt deus in illa ap
pareret vt in illa figuret. Ut spūs sanc
tus sup discipulos i spē ignis apparuit
Actu. ij. Et dī de ipso ad Hebr. xij. de⁹
noster ignis cōsumēs ē peccata. n. consu
mit e purgat. Et luce. xij. ignē veni mittere in terrā ec. e Jo. j. Ipe baptizabit vos
in spū sco e igne. Nō est ḡ miranduz si in
flāma rubi apparuit. Nec multūz ancō
ritatibus nouū testamēti obiciamus legez
veteré esse bonā e datā a deo. Legitur
Mat. v. Nolite putare q̄ veni soluere le
gē aut pphetas nō veni soluere legē: sed
adplere. Si data fuisset a pncipe tenebra
rū nō splenduisset ei. Et ibidē. Amē dico vo
bis donec trāseat celū e terra iota vnum
aut vnus apex nō pterībit a lege donec
oia fiant. Et eiusdē. vij. Oia q̄cunq̄ vultis
vt faciant hoīes vobis e vos facite illis.
Hec ē. n. lex e pphete ḡ lex e pphete bo
na sūt sicut illud mādatū bonū ē. Et eius
dē. xvij. dicit de mādato dilectionis dei
Jn his duob⁹ mādatis tota lex pēdet
pphete. ergo lex et pphete bona sunt ad
dei dilectionem e prīm. Et Luc. x. In
lege gd scriptum est. Et ille respōdens dixit di
liges dūm deū tuū ec. e prīmū tuū sicut
teipsum. Dixitq̄ illi recte respondisti hoc fac

e vives. Ergo scripta legis obkusta vitaz
cōferebāt. Jtē Mat. xv. Si vo ad vitā i
gredi vultis mādata. Dixit illis. Non occī
dēs. Nō homicidiū facies. nō adulterabis
nō facies furtū. nō falsū testimoniū di
ces. honora patrē e matrē tuā. Ex q̄ constat
mādata veteris legis vitā cōferebāt eter
nā. ut Mat. xix. Hī irrītā fecistis mādatū
dei vr traditionē vrām. Moyses
enī dixit. honora patrē tuū e matrē. Jbi
mandatū moysi dei mandatū dī. Item
Luc. ij. vt sisteret eū dño sicut scriptū est
in lege dñi. Lex dñi vocat lex vetus. Et
eiusdē. xvij. Vēnt Moysen e pphas au
diāt illos. Jtē Luc. xiij. O stulti e tardi
corde ad credendū in oībus q̄ locuti sunt
pphe. Et paulo post incipiēs a Moyse e
ab oībus pphis interpretabat illis in oīb⁹
scripturis q̄ de ipso erāt. Et iterū. Necesse
ē impleri oīa que scripta sunt in lege moy
si e pphis e psalmis de me. Et Joan. v.
Scrutamini scripturas vos q̄ putatis in
ipsis vitā eternā hēre. e ille sunt q̄ testimo
niū perhibēt de me. Et eiusdē. viij. Est pī
meus q̄ glorificat me quē vos dicitis q̄ ga
deus nr est. Et Ro. j. Qd aūt promiserat p
pphetas suos i scripturis sīs de filio suo
Et eiusdē. vj. Lex qdē stā e mādatū sanc
tum e iustū e bonū. Et i eodē: scimus q̄ lex spi
ritualis ē. Ad gal. iij. Lex pedagogus nr
fuit in xpo. j. thes. v. Prophiam nolite spu
nere. Et. j. thi. j. Scimus q̄ bona ē lex si
quis ea legitime vtat: e ad Heb. Multipha
rie multisq̄ modis olim loquēs deus pī
bus in pphis nouissime diebus istis locu
tus est nobis in filio. e Actu. j. Opz ipleri
scripturā quā pdixit spūs san. p os Da
uid. Et eiusdē. ij. dicit de David. Cū eēt p
pha eē. Prouidens locutus ē de resurrectio
ne xpi. Et eiusdē. iij. Deus Abraam deus
Jsaac. deus Jacob: deus patrū nrōz glo
rificauit filiū suū iesum. Ergo iesus fuit fi
lius dei veteris legis. ḡ lex vetus non fuit
a pncipe tenebrarum. Jtē Ac. xij. Uox filij
pphārū e testamēti qd disposuit de⁹ ad
pres nros. Ergo testm veteris legis erat
a deo. Jtē eiusdē. x. Uerbū misit deus fi
liis israel ānuncians pacez p Jesum xpm
Die ē olim deus. Et paulo post. huic oēs
pphe testimoniū phibēt. Et. j. Pe. j. Ha
bemus firmiorē pphetā sermonē cui bñfa
ciatis attendētes quasi lucerne ardenti in

caliginoso loco ergo ei applicetis sermo.
lucerna sit nō est a pncipe tenebrarū. Jtē
us eodē nō voluntate humana allata ē ali
qa sed pphīa sc̄ spū sancto inspirati locu
ti sunt sancti dei homines.

De errore q̄ dīnat pleo veteris testi. pij.

Equit de errore illo q̄ pōt q̄ pa
treo veteris testi mali fuerūt e sit
dīnat. Qui error occasionē de
dit q̄ legātur illi peccasse. Sed nō ideo dī
nat e creduntur ad dē rōne credendū erat
q̄ Petr⁹ e Paul⁹ dīnati sūt q̄ quēq̄ pec
cauerūt. ¶ Jtē dedit occasionē huic er
roi q̄ legunt in iferni descēdisse. Gen.
xxvij. Descendā ad filiū meū lugēns in in
ferni ad Jac. Et Jūd. xxxvij. dixit ezech.
In cōmūdio dierū meoz i vadā ad portas
inferi. Ad qs dicendū ē q̄ pp peccatū pri
morū parentū tanua regni clausa fuit to
ti gēri humano. Qd figuratū ē in hoc q̄
fuit pphis e psalmis de me. Et Joan. v.
flūme⁹ gladius posit⁹ est ante pascuum.
Deu. xij. quasi phibēs ingressuz descēde
bant. ergo antiq patres in horā inferni vbi
manebāt felici spe cōsolati: sed nō descen
debāt in infernū profundū vbi nulla ē re
dēptio. nec hēbāt penā infernalē sed solū
carcerē vt vide dei. Ad quē locū xp̄s descē
dit e inde suos liberauit. Sedm illū Ac
tuū. ij. Quē deus suscitauit solutis dolori
bus sepulti iuxta qd impossibile erat tene
ri illū ab eo. e in eodē. Qui nō derelin
quet aiam meā in inferno nec dabis sanc
tum tuū vt. vi. cor. ¶ Pōt aūt pbari testimonijs
nouī testi antiquoꝝ pres beatos fuisse: e
salvatos. legit. Mat. viij. Multi ab oriē
te e occidēte venient e recūbēt cū ab. ysa.
e iacob. in regno cē. Ergo Abrā ysaac e
iacob ingressi erāt vel ingressuri i regno
celoz. Jtē dño trāsfigurato apparuerunt
moyses e helyas loquētes cū eo. Matth.
xvij. Si dīnati fuissent cōstat q̄ in trās
figuratione dñi nō appuissent. Ad qd treo
tīs apl̄os sibi familiarissimos admisit.
Jtē eiusdē. xxiij. Ecce ego mitto ad vos
pphas. Et eiusdē. xxij. dī de xpo. quem ō
Dauid in spū vocat eū dñz dicēs. Dixit
dño cē. Et Luc. xvj. Lazarus meus⁹ ab
ḡelis deportat⁹ ē i sinu abrahe. ḡ Abrahā
si erat dīnat⁹. Et paulo post: vidit a longe
Abrahā e Lazarū in sinu eius: sic pdem
natur pres veteris testi. Ad Hebr. xj. Et
de Moyse dī spāliter Hebr. ij. Moyses

ḡdē fidelis erat in tota domo eius Moy
si fuisse nūciuz dei e legē datā esse deo
inspirante ostendēte miracula facta p
moysen. ¶ Et notandū q̄ lex valde sapiē
ter tradita fuit. Primo ostēditur iustitia dei
in pena pro pcō primoz parentū in arca
ta a deo eē. Secūdo ostenditur iustitia dei
in pena pro pcō primoz parentū in arca
e in diluuio: e in submersiōe sodomoꝝ
e flagellatione egyptioꝝ. Tertio interse
ritur obedientia patre: e beneficia ei⁹ et
hibita. Per primū apparet creatura ni
hil nūminis hēre: e sic nullus locus ydo
latrie relinquitur. Per secūdū terret pplus
a legis trāsgressione. Per tertiū allicitur
ad eius implerionē. ¶ Cōsequēter do
cet lex interiora. Sine timore. n. ma
gno nō poterat pplus separi ab erroib⁹
quib⁹ assueterat. ¶ Inter hec pcepta i lege pce
pta sūt hūa misericordie pīnēt ad honorē di
e vtilitatē pximi. Quedā pcepta sūt sig sunt fu
turoꝝ. Quedā pcepta cē sine rōne. Pre
cepta sūt pp ydolatriā cui abolende mag
na leg⁹ intēdit. Abraham. n. pcepit de⁹ sibi
offerre ne ydolo offerrēt. de abrahā dī
Jo. viij. Abrahā pr nr exultauit vt vi. di.
me. e iu. e ga. Et tac. vi. omēdāt pphe.
me. e iu. e ga. Et tac. vi. omēdāt pphe.
exēplus ingt accipite laboris: e patientie
pphaz qui locuti sunt in nomine dñi. Et
tacob. xxx. cōmendatur multū Abraham.
Creditur abrahā deo: e reputatū est ei ad
iustitiā: e amicus dei appellatus est. Et i
eodē. Abrahā pr vesternōne ex opibus iu
stificatus est: cōmendatur. etiā Bar. iij.
e. j. Pet. iij. cōmendatur. Sarra sic in
quit. Sce mulieres sperantes in deo nō ex
natu vestri ornabant se subiecte pprijs
viris sicut Sarra obediebat Abrahe: e
Loth cōmendatur. ij. Pe. ij. Et iustum
Loth oppressuz ob nephādoꝝ iniurijs
eripuit: habitantē apud eos qui de die in
diem aiam iustā iniqs operibus crucia
bāt. ps ḡ q̄ bōi sucrūt ūniq pleo: e salvati.
De errore q̄ pōt alios fi⁹ nouo creari. ij

Equitur de quarto errore q̄ pōt
alios de nouo nō creari que co
poribus infundātur. Qui error
dei sificatur. iiij. oppositos errores. Pri
mus ponit i corpibus nō cē alios nisi an
gelos apostatas seu demones q̄ in eis in
cludūtur vt agāt ibi penitētiā: e successiue
pōt cē in diuersis corpibus vt si pe
nitentiā nō agūt in vno corpe agant illa in

alio. Scdo ponit ouas alas eē in corporibus de q̄ errore legitur Aug. i lib. de ouabus ala⁹. Tertio ponit alas creatas simul fuisse. Quart⁹ ponit alas sicut corpa seminari. Iz adhuc hō istinos errores valuisset. nō in b cōmenit q̄ totam fidei catholice contradicit q̄ asserit alas creatas et creādo in corpora fundi: et fundēdo creari. Quā totā confirmat illud p̄o. Qui firmat sigillatā cōcha corpore fma. Creant alas singulas p̄ se et Nubie. Aug. i ecclesiastico dogmatib⁹. Credendū est firmiter tenēdū q̄ alie nō sunt ab initio create vt Origenes fingit nec cū corpib⁹ seminative lucifer ante. Crill⁹ te q̄d lactancy affirmāt e dicēs alas fundi et creari sic in corpe cū pacto et formato vt viuat in vtero hō. ¶ Quibus auctoritatibus confirmāt erroris primum. xiij.

Li q̄ sunt p̄mi errozis aligna bba sacre scripture adducūt ad cōfirmationē ipsi⁹ inuentionis ad p posūi si vere intelligant legi. Mat. x. Jtē ad oues q̄ perierūt dom⁹ israel. Oues illas stellizāt angelos apostatas ad q̄s Jesus saluādos missus e filius dei vt aiūt scēdit illud Mat. xv. Nō sum missus nisi ad oues q̄ perierūt dom⁹ israel. Si si in p̄cipiēnā q̄ precedūt apparet vidit ulā eē hanc expositionē ie. xpo. n. missus⁹ apostolos ad passionē sua phibuit eis nō irēt ad gētes vel samaritanos ne iudei haberēt occasionē repellēdi eū. Jō dixit eis i vīa gētiū ne abieritis et i ciuitatē samaritanoz ne intraueritis. sed potius ite ad oues eē. Nō p̄s oues ibas q̄ bloquūt eē iudeos Si eni intelligerent hōs expōnē eos oues q̄ perierūt iudei et demones. vel spūs q̄ de celo eciderūt essent i gentib⁹: et samaritanos sicut et i iudeis. Un nō fuissent phibēdi apostoli ad p̄dicationē eoz. ¶ Jtez legit Luc. xvi. De villico iniquitatis q̄ amotus e a villicatione sua q̄s ipse exponit de dyabolo q̄ dicit ille spoliari alios angelis. et p̄dicter gratiarū illez. a similē de hostiis deo debitis et ad eo dixit eis: q̄ propter peccata sua fuisse amotos et Micha eē pro eo fuisse ibi inuentū et cū eē cōplicibus suis de celo fuisse eiectū et corpa sibi assūpsisse. Jm eos ibidem spūs q̄ de celo ceciderūt. Sz q̄d legitur i nine illi⁹ parabole nō possūt expositiōi coz. i. q̄ obolum dimittētes imitādo spūs conamina q̄ mercātis: superbia impiorū se aduersus creatorē exercuit ipsis elationis conatibus in abissū primū sunt rapti. ¶ Ad eū dendū bo falsitatē ilius erroris q̄ ponit alas nō esse fuisse eēt bba euāgelijs: alias rū scripturaz nouū testamēti q̄ in tot locis gratiarū expmuntq̄ aliqua ponentes gratiarū expmuntq̄ aliqua ponentes gratiarū expmuntq̄ aliqua ponentes mus legit. Mat. vi. Nōne aia nostra plus est q̄ esca: et corpus plus q̄ vestimētū. Et Jo. x. Potestatē habeo ponēdi aiaz meā: et potestatē habeo iterū sumēdi eā. Et Jac. v. Qui cōuerti fecerit peccatorē ab errore vie sue saluabit aiaz eius a morte. Et i. Pe. iij. Alios vias tuliste eos in obedientia caritatis. Et sūde. iij. Fidēli creatori cōmēdat aias suas. Et apo. vi. Vidi sub altare aias interfectoz pp̄ bbum dei Error bo pessimus valde odibilis eē deo et hoibus: qui tū ad hoc q̄ ponit demones eē in hoibus nō q̄ grumella ei facit cū vinum bo minē nobilissimū eius creaturā q̄d creauit ad ymaginē et similitudinē suā. Bene. i. Et ciuisdē. ix. Et eccle. xvij. et i. Cor. xi. Nō vir ymago dei et gloria eē. Hoiēq̄ magnaz cōtumeliā faceret cū dicit eū demonium hēre. hoc reputauit sibi ipse contumelios⁹. Jo. viij. cū dicerēt ei a iudeis samaritanus es et demoniū hēs. vsi subdit ego demoniū nō habeo sed honorifico p̄rem meum: et vos inhonoratis me. Immo quod plus est q̄ sunt huius erroris hoies reputāt demones incarceratos cū ipsi dyaboli potius reputādi sunt imitādo eos in obstinatiōe. Jo. viij. Ego. xx. vos electi: et vos ex vobis dyabolus est. Secundū errorē istum vt q̄ deus potius debuit dicēre eēlo demones esse q̄ vnuo ex vobis dyabol⁹ est. Os aūt falsitatis sic q̄s ipsi p̄ponit ps ex hoc q̄ legit. Rom. xi. De Esau et Jacob cū nāduz nati eēnt aut aliqd egissent boni aut mali. Obdixit ibi apostolus vt p̄ ex his q̄ precedūt et sequūt q̄ Esau et Jacob sit in natiuitatē sua nichil boni vel mali egerit. Propter q̄ vn⁹ eoz a deo eligere et alter odiri. Nō erat q̄ angeli apostatare in eo q̄ inclusi essent ad penitētiam agendā ibi de peccatis q̄ fecissent antequ in iderent. Jtē si angel⁹ malus e in malo hoie. ergo bon⁹ angelus i bono. Ergo in xpo fuit angelus bon⁹ q̄ nō est verū q̄ legit. Ad Hebre. ij. De filio dei q̄ multū angelos apprehendit sed semē Abrahe apprehendit. Nō assumpsit q̄ angelicā naturam. Si ko dicat in xpo nō fuit nisi spūs diuinus hec nō pōt dici cū scriptū sit. Jo. xii. Nūc aia mea turbata e. et Mat. xxvi. Tristis est aia mea vsq̄ ad mortē. Turbatio. n. vel tristitia nō cadit in deū. Jtē bbā illud Gen. i. Faciam⁹ hoiez ad ymaginē et similitudinē nr̄az: et p̄ter pisces etc. Nō vi bbā volētio vnire vel incarcerare eū q̄ crimē cōmisisset is pot⁹ volētio q̄s nūdū erat e volētio eū honorare cū tā iratus eēt. Jtē si spūs hoies fuisset ante q̄ ipsum deret corpis creatorē suū offendisset vel fecisset scelus et volūtas. Peccatū. n. nō posset eē si nō volūtate. Ois mēs apud se cōscientiā legit. vt aut Aug. Et sūb fuisse mul⁹ alis⁹ meis⁹ fuerit q̄ ipse q̄ bs. i. Cor. ij. Quis. f. it hoiuz q̄ sunt hoies nisi spūs hoies q̄ in ipso e. Et i. Joe aia et spūs. Nichil tam nouit mēs vel aia q̄dā id q̄ ipsa est nec mēti vel aie gētis magis p̄sto e q̄ ipsa sibi q̄dā tū nouit q̄ se. Si ko dicat q̄ spūs obliuisci et cū corpis fundi q̄ pus scelus ridiculū e q̄ deus spūs infundat corpi ad agēdā penitētiā ibi cū sciat ip̄m oblituros agēdā penitētiā ibi cū sciat ip̄m oblituros et cito erūt ibi malū q̄d fecit. Quo poterit agere penitētiā de malo q̄d ignorat. Initius salutis cognitio e peccati vt ait Sed. Ergo q̄ peccati ignorat viā salutis et ire nō pōt. Jtē dixit Plato animas intrecuntes in hanc vitam potari ab eo spiritu q̄ est sup introitum pot⁹ oblitionis ante q̄ intrent corpora nullas huius rei obtentionem facere vt ait Bernar. vrens⁹ in libro contra hereses. et querit a Platone Unde hoc sciret. Si. n. anima eius potata erat poculo oblitionis nō reminisceba: nec spēs nec p̄cepti. nec q̄ aliqs scribisset. nec oblit⁹ fuisset: et ista remurmurabat cadē rōne et alia. Jtē prosper. Si B q̄s in brevissimo tempore visum est vel in lauacro nate conceptū est. eab aia scia per seminū: poetica q̄ cōmixta sit corpori

e unde vniuersa mebra vulpis cōmemora
rem vulpi magis ipsa reminisceret in q
bus temporibus fuisset: e vniuersa preteri
te vite secule imorata esset. Jté viuerūt qdā
ipsius corpus eē oblitionis cām. Sed q
rit serene⁹. Si ḃ est quo ala q per semet
ipsas videt reminiscuntur: e renūciat peccā
mo. Jté nec ea que olim agnita fuit aut
per oculos aut p audītū memoriter aia in
corpe existēs si eēt corpus oblitionis caus
si. Anima.n.in oblitione existens nihil
aliud cognoscere posset nisi q in pūi vi
deret. Jté quo ala diceret e memorē
set ipsoz existēs in corpe. Jté cū nō sit cor
pus sortis q aia nō amitteret aia scientiam
suam: ppter corp⁹ preterea nō est verisimi
le. Cū corpus organū sit aie quo scientias
suas ei inferat. Nō solet.n.instrumētū scie
tē sue auferre artifex. Jā.n.pot⁹ eēt im
pedimentū q instrumentū. Preterea ra
pius ē Paulus vsq ad tertū celū.ij.cor.
xij. Et tā rediēs ad se memor fuit visiōis
sue qō nō fuisset si corpa necessario oblio
nē iduceret. Jté si corpus oblitionem
induxit. vel pōt iducere ꝺ oblitionē corp
que cognoscatur iducere virtꝰ illius fm
quas ala vtitur corpi. Deoz q intellectu
agnoscitur fm que nō vtitur ala corpe.
Preterea aut spiritus apostata ptātē ha
bet vinificandi corpus aut nō. Et videtur
q nō. Sed in ea q ponit error iste ponit
q dyabolus cū suo hoīe corpora fabri
casset nō potuit per.xxx.annos vitalē spi
ritū illis corporibus infundere si accedēt
ad mūdū altissimi vnos angelos ab ipso
q fiunt. Preterea si spūs malus pōt corp⁹
vinificare: aut pēs illa est voluntaria aut
naturalis. Nō videtur eē voluntaria: vt. l.
ad voluntatē sua corpora vinificet. B.n. so
li⁹ dei est. Jo.v. sicut pr suscitat mortuos
e vinificat: sic e filius ḡs vnit vinificat.
Si ḃo naturalis nō videtur ḥ aliter facē
q̄ formare perfectio ipsi⁹ corporis. Et si
ens dicit pḃo q ala est actus primo fine
pfectio pma physici seu naturalis corpo
ris organici potētia vitā habētis. si ḃo
qui est in corpe corpis est pfectio incon
veniens est dicere q spūs ille temporali
ter sit prior qui ipsū corpus: pfectio eni
rei nō pōt esse prior tpe q ei⁹ ischoatio
nec forma prior est tpe q ei⁹ imā cū for
ma sit actus imā sit potētia ala⁹.n. pōt p

cedere potētia sui imago que est spūs
tur nō pōt poni eē tēpe q possibilitas ipsi⁹
cere ad receptionē ipsius imaginis. Pre
terea vbi scriptura sacra dicit dyabolum
intrasse in hoīem cōstat q ipse erat prius
homo vitēs sentiēs: intelligēs: vt ps i un
da Jo.xiij. vbi legitur q post bucellā intrauit
in eū sathanas. e Mat.xij. Intrā
tes habitāt ibi e fiunt nouissima hoīs il
lius peiora prioribus: loquit de demonibus
Unde ꝑstat q ante ingressū erat hō. Jté
cū expelleb̄ntur demonia ab hoībus ꝑstat
q remanebāt in hoīes vitēs sentiētes: in
telligētes. Luc.ij. Erat iesus ejiciens de
moniū e illud erat mutū: e cū ejecisset de
moniū locutus ē mutus. Ergo aliqd erat
in eo ꝓter demoniū q̄ vtebat: sciebat: dis
cernebat. ḃ aūt ala vocant⁹ q. l. ē hoīs
principiū vtendi: sentiendi: discernendi.
Jté vbi cuāgelū loquit de demonibus q
erāt in hoībus nō dicit eos in hoībus pu
niri: sed pot⁹ eos hoies punire nec eos re
tari: sed potius retare Mat.xv. Filia mea
male a demonio vexatur. Et Lu.vj. Qui
vexabāt ur a spiritib⁹ imūdis curabāt ur.
Demones ḃo expulsionē ab hoībus cru
ciatū reputabant: e si in habitatiōe ho
minū. Ui dicit xp̄o expellēti eos Mat.
viij. Fili dei cur venisti ante tp̄s torquere
nos. Uū q habēt q angeli apostate inclu
si sint in corporibus hūanis vt agant ibi
pēnitētiā. Jté error iste destruit resurrecti
onē corpoz. Si.n. corpa solūmō carcera
sūt spirituū saluādoz nō est verisimile q
spūs illi corpora sua debeāt resumere cuz
bti effectū: i carcera rō.n. e glorificatio si
vi sit debere eē. Jté natura nō appetit qō
sibi ꝓtrariū ē. Ergo si corpus ꝑ prima in
stitutiōe pena ē spūs inhabitātis nō ha
bebit spūs ille naturalē appetitū ad cor
pus: q̄ separio nō faciet naturaliter do
lorē in morte. Jté oē qō ꝓtra naturā per
violētiā detinetur naturalē appetitū libe
rari. q̄ si spūs illi violēter detinet̄ur. i cor
pib⁹ natura liter appeterēt liberari: q̄ hō
mines in q⁹ sunt naturalē appetūt mo
ri q̄ appetūt mori naturalis ē hominī
qō ꝑstat esse salui⁹. Jté natura nō agit cō
tra se. ergo si corpus a prima cōditione
sui pena est spūs inhabitātis spūs nō erit
eius naturalis pfectio. Jté cōstat q de⁹
nō dedit spiritibus potentias que essent

actiōe si ipi debito mō se haberent. Sed
potentie vnificandi e sentiēdi ociose es
sent in eis si ipsi debito mō se haberent.
qi nō inclinarent corporibus. Extra cor
pus ḃo ociose sunt: ergo tale potentie nō
sunt: date spiritib⁹ qui peccauerūt a crea
tione. Si ḃo post date sunt cuz hac virtu
te ꝺ differebāt ab intellectu qui est in
spiritib⁹ que sunt subsistētie separate qua
rum sunt he virtutes spem differrent ab
alijs spiritibus. Item aut boni angeli ha
bent illas potētias aut nō habēt. Si hēnt
eas ociose habēt cum fm eas nō vnianē
corporibus sine quibus exercere nō pos
sunt opationes talū potentiaruz. Si ḃo
nō habēt eas: ergo ꝺ differunt ab alijs
spiritibus quintuntur corpibus cū nō ha
bebāt potētias suas quas ipsi habēt que
sunt ꝺ differentes a potentijs corpis: e
cum angeli boni sint subsistātie pfecte nō
nate fieri partes essentiales alicuius ter
spiritus vero qui vniūtur corpib⁹ nati
sunt pres esse essentiales ipsius hoīs. Si
vero dicatur eminos angelos cecidisse de
celo e homines malos esse: e corpib⁹ i
clusos vt quidā heretici dixerūt hoc nō
est verisimile. Cum enim deus spiritꝰ sit
oportet aliquos milites ei⁹ esse spiritua
les: ergo. Dubitare si debes inuisibilē dei
inuisibilia obsequia ḥbere: debēt q̄ppe
ea que ministrāt ad similitudinē eius tē
d re cui ministrant. Scriptura est euāge
lij manifeste obuiat huic errori. qō di
stinguit inter angelos ꝺ e angelos dya
boli. De angelo ꝺ si habes. Mat.i. Ange
lus ꝺ si apparuit Joseph. Simile habes
Mat.ḥo. Et cui ꝺ dixi. Habes q accesse
runt angeli e ministrabāt ei.s.xviij. An
geli eoz semper vident faciē patris mei
qui in celis est qō de malis angelis intel
ligi nō pōt. Et inuisē.n. Sunt sicut an
geli dei in celo e.xxviij. inuisēs Angelis
dei de celo.e Lu.primo. Dicit Gabriel
ego sum qui astō ante deū. Cōstat ergo
q sunt aliqui angeli dei e patet q sūt di
uersi ab angelis dyaboli de quib⁹ Mat.
xxv. Qui paratus est dyabolo e angelis
eius. Nemo enī pōt duobus dominis ser
uire. Mat.vj. Maxime deo e dyabolo
qui deo cōtrarij sunt. Preterea legitur
Apoc.xij. Quod draco traxit tertiā partē
stellarum. Stelle vocantur angeli quarū

tertiam partē traxit dyabolus qui: alios
peccato cius cōsenserunt e nō oēs. Item
aut spiritus qui sunt in corpibus huma
nis vnum faciūt cū corpibus: vel nō. Si
nō vnum faciūt cū corpibus: ergo nō
ergo nō faciūt aliqō. vnū enim e ali
quid sunt quoꝝtibus. ergo ḥō nō est aliq
spēs creature. Si vero vnum faciunt ergo
spēs creature. Si vero vnum faciunt er
go aliquo genere vnionis: ergo vel vnuꝫ
cōtinuatione sicut pres carnis vnum fa
ciūt. aut cōtinuatiōe sicut os: e caro vnū
ciūt. aut vnū per cōmixtionē sicut
faciunt. aut vnū per cōmixtionē sicut
ex diuersis elemētis fit vnum elementū
aut vnuꝫ per ipassionem sicut figura: e
cera vnū faciūt: aut vnū fm exigentiam
naturalē sicut materia e forma vnum fa
ciunt cōpositū. Exigit enim materia ter
mam vt sui pfectionē. e forma materiaꝫ
vt suum perfectibile: aut vnum quātum
in operationē sicut artifex e instrumen
tum vnū habēt operationē: Primo mo
do nō vnum.n.cōtinuatione nō sunt ni
si ea que habēt diuersionem longitudi
nis vel latitudinis vel spissitudinis. Un
de cū spiritus simplex sit ex eo e corpe
nō fiet vnū per continuationez. Eodem
modo neqꝫ vnū per contiguationē. Cō
tiguatio.n. similiter nō est nisi coruꝫ qui
habent diuersionē. Jteꝫ n. qꝫ per cōmixti
onez: qꝫ que immūtatur si: desinūt esse actu
licet maneant virtute vt elementa in cle
mentato. Spiritus vero e corpus in ho
mine manent actu. Item nec per impres
sionez: quia forma impressa nō subsistat
sine eo cui imprimuntur: anima vero de
struto corpore subsistit. Jté si secundum
exigentiā naturalem vt spiritus sit vt for
ma: corpus vero vt materia: formā mate
rie i mediata que vocat necessitas simul
sunt tempore: e neutrū tpe precedit reli
quū. Unde secundū hoc spiritus qe non
possūt corpora in quibus sunt inclusa
materia vero q̄ nō est i mediata procedere
pōt formā. Cū.n. non sit perfecte aptata
apturi nō oportet eā anteqꝫ adueniat for
ma eius perficere. Sed forma que est per
fectiua q̄ ero est pfecta est. Et cū sit me
lior e nobilior q̄ materia nō decet eā eē
otiosam: qꝫ defectū minuere vt. l. pro ea
stens in materiam vel instrumēto exercere
otiosa. Sicut sapientia humana nō vult
artifice otiosum esse propter defectū ma
teriae vel instrumēti quātomagis sapiēcia

dūina hoc nō permittit. Siga cū eḋ̄ceat
aīm̄ exīas a corpe ociosa esse. Quis
ad vīficationē cre sensum pp instrumē
ti defectū ostendā est. Et culpa cōtī occa
sio fuit huius. Fecit ād non tm hoc fm
primas ot fīnationem creaturis immo si
numq̄ peccassent: numq̄ defectum exgeni
paterentur. Itez ucq̄ vnā quāti ad opa
tionem. Et his entz que sic vnuntur nā
q̄ sic vnum aliquid secundū substantiā un
vt ex natura nati nō fit aliquod tertiū.
Et sīa vere et corpe fit vnū fm substan
tiā. scilicet homo. Itez bonitas dei cūcta
fecit ppter creature vtilitatē non propter
suam cū bonorū nostrorū nō egeat. Sed
eā que pure corpalia sunt nō voluit fe
cisse pp eorū vtilitatē cū nullius boni p
ceptiua sint. Ergo fecit ea pp creature spi
ritualis vtilitatē. Sed nō videt q̄ pp vti
litatem illi⁹ creature spūalis que pure est
spūalis illa. n. nō videtur egere creatura
corporali. Ergo pp vtilitatē creature que
est parti corporalis: peiz spūalis. Si ergo
corporalia creata sunt fm primā ordina
tionē creatoris ego creatura parti spūa
lis parti corpalis est fm primā ordinatio
nez creatoris hō ergo face⁹ fuisset iz nulli⁹
angel⁹ corruisset. Itē sicut oīa sunt a deo
vt primo pncipiato ita oīa sunt ad deum tā
q̄ ad finē supremū. Que autez ppinquio
ra sunt deo similitudine imediate ad deū
ordinanē vt creature spūales: Que autez
magis distant ab eo similitudie mediate
ad deū ordinanē vt corporales creature.
Creature vero pure corporales nō viden
tur posse ordiari ad deū pp pure spūales
cū ḡbus habēt dissōuenientiā. Est igitur
creatura parti corporalis: partiz spiritua
lis. hō. ḡper quez creature spūrales ad
deum ordinantur. Et hoc tripliciter. Uno
modo in homie est inuenire quasi naturā
oīo creature. Quia corporeuz vegetabile.
sensibile rationabile. Unde in ei⁹ beatifi
catione quīfī natura oīo creature beatifi
cat. Secūdo q̄ homo posit⁹ est quasi me
dius inter creatorē et creaturas: corporales
fm dignitatez deo inferiores creaturis sibi
superiores: et vt deo ministret: et sibi ab alijs
ministret. Tertio q̄ eā hō rōne corporis
quo ad similitudinē qđ habet cū oībus
corporalib⁹ creaturis capax sit beatitu
dinis manifeste apparet q̄ rōne alc qua

bēs similitudīs est capax esse potest be
atitudinis diuine. Dā in libro de ala et spū
fecit deus hominē de limo terre et inspi
rauit in faciē eius spiraculū vite dans ei
sensum et intellectū vt per sensum intus
sibi sociatā vīficaret: et per intellectuz
regeret et vt per intellectuz ultimus ingre
deretur et cōtemplaretur dei sapientiā et
per sensum foris egrederet et contēplare
tur opa sapientie. Intellectu intus illu
strauit. sensu foris decorauit vt in vtroq̄
refectione incurret ultimo ad felicitatē est
foris ad ūcumdatē. ¶ Item in eodez li
tum disparem naturaz carnis et anie ad
vnā fōderationem atq̄ amicitiā deus cō
iungere potuit nequaq̄ erit impossibile ei
rōnabilem spīm qui vsq̄ ad cōcretiū ter
reni corporis hūiliatus est cū eodez cor
pore glorificato vt sit ei glie q̄ fuit ei sar
cine ad cōcretū beatoū spirituz qui in
sua puritate persisterunt exaltare. ¶ Itē
In eodem Plenū fuit miraculo q̄ tam di
uersa et tam distā abinuicē: adinuicem
potuerūt cōiungi nec minus mirabilem
q̄ vīno nostro deus seipsum cōiunxit vt
sibi inuicē vnirentur. deus et limus tanta
sublimitas et ista vilitas: nihil enim deo
sublim⁹: et nihil limo vilius. Mirabilis
fuit q̄iunctio prima: mirabilis et ista: nec
minus mirabilis erit et tertia cū homo
et angelus et deus vnus erit spīritus.

¶ De errore q̄ pōit duas aīas esse corpōb⁹ hūa
nis. v.

Equitur de errore illo q̄ ponit duas aīas esse in corpōb⁹ hūa
nis. Quarū vnā dicit partez dei
esse alterā de gēte tenebrarū quam deus
nō ḡdidit que mala est: et ppria carnis.
Et oīa bona hoīs tribuūt illi bone anie.
Oīa vero mala illi male aīe. bonā dicūt
esse arborē bonā que non pōt facere fruc
tū malū. Animā vero malā. malā arbo
rē que nō pōt facere fructū bonū. Bonaz
vero missionē ad reprimēdā malitiā gēris
tenebraz. hanc errorē destruit. Aug. in li
bro de duab⁹ alabus et in libro. ix. fōtā
tum quēdā mali heop p̄sbiteri. Et hec
sunt verba Augu. In libro de duab⁹ ala
bus. Quero ergo ab eis vtrū peccasse vi
derei vī cui⁹ manu dormiētis scripsisset
ali⁹ aliqđ flagitiosum q̄ go dubiter eos
esse negaturos. Quero enī si aliqs vale
dicat alteri⁹ vigilātis et loquēti sed oīno no

lētis manu aliqđ malī fecisset vtruz vigi
lans et loqēs sed nolēs nullo peccati nole
nere. Respōdebit nihil vtiq̄ eius pec
casse. Quod si domicilio ille iaz sciret q̄
alius de manu eius facturus esset et de in
dustria plus: ne exgitaret somno se
daret nō ei quicq̄ semnus ad innocētiaz
suffragaret. Respondebit q̄ non. Quid
si alius vigilans et sciens nolēs supatus
est vt aliqua patenta defensione decipe
ret quid ei vt peccato careat potuit impo
tentia ḡuis resistere non valeret. Quib⁹
concessis cellatis nullis nisi in voluntate
esse peccati. Et subdit peccatuz sine vo
luntate esse nō posse. omnis meus apud
se cōceptum legit voluntas vero vt ipse
dicit ibidem est aī motus cogente nullo
ad aliqđ fūm amittendum adipiscendum.
Pcēm non est voluntas retinēdi vel cōse
quēdi quod iustitia vetat. Et subdit has
duas diffinitiones voluntatis et peccati re
cipiens manifeste heop hereticā pdīnationaz
illud malū genus aīarum. Si anteq̄ bono
miscereni nō habebāt aliq̄ voluntatē sine
peccato erat atq̄ innocēs. Quod si volun
tas ierat ergo nolebat aliquid adipisci vel
nō amittere. Illud aūt aut bonū erat aut
bonū putabanē. si nihil tale in suo gene
re erat ergo illis bonū quod extra erat ap
petebat ergo bonaz voluntatē habebat.
Preterea opiniones boni habebat ergo
nō erat summe malū. Et paulo post. Nūc
illud genus videamus q̄ vta ipsi laudant
vt ipsum dei substātiā dicāt esse. Et cū ma
nifestuz sit nō peccare aīas in eo q̄ non
sunt tales quales esse nō possunt. Unde
tā pstat aias alias non peccare relinquē
vt nō tribuūtur peccata nisi bono generi
aīarum et substātie dei. Preterea negauerūt
dari venīa peccatorū cū fuerit quisq̄ ad
deū cuersus. Negāt etī malū genus aīa
rū bonū posse fieri et regnū dei possidere
Restat etiā vt nō solū ipsius quas de sub
stantia dei phibent sed ipsius solas pecca
re fateant. Sed dicūt q̄ mali cōmixtione
cogūtur vt resistere nō possint nō peccāt
Si pōt et ppria voluntate ḡcumūt. Cur h
malū in sumo bono cogīt p eop. doctri
nā lucire. Summū bonū vocāt aiaz quā
dicūt esse de diuina substātia. Cōtra sonu
natū sic destruit hūcerrorē. Aug. In pri
mo iquit sumpnū errorē. puto deū ex ali

qua parte esse violabilē: aut corruptibilē
credere. vī ḃ vestrā hereticā affirmare scio
sed nō his verbis. Ber. Dicitis. n. deuz oī
potētē cū videret quāta labes et vastitas
imineret regnis suis nisi aliqđ aduersē
gēti opponeret: et ei resisteret misisse hāc
gētē de cuius cōmixtiōe cū malo: et gē
stuē de cuius cōmixtiōe cū malo: et gē
te tenebraz mūdus iste fabricamus. Dine
esse q̄ aīe bone laborāt errant corrūpun
tur vt necessarius hērent liberatorē. q̄ eas
ab errore purgaret et a cōmixtiōe solueret
et a seruitute liberaret. Sz nephas puto
credere deū oīpotentē aliq̄s aduersaz gē
tez timuisse aut necessitate esse passuz vt
nos in erūnas ḡcipitaret. Idem in eodē
Si. n. potest aliquid nocere deo nō est in
uiolabilis. Si nō potest aliquid ei nocē
re. qđ ei erat factura gens tenebraz ptra
quā dicitis bellū gestuz a deo ante mūdi
cōstitutionem. Rēsponde ad illā hereticā
me. Si poterat ei nocere nō est inuiolabi
lis: si nō poterat crudeliter huc nos mit
tit nō poterat crudeliter huc nos mittit
ro ate quemō hēmus peccata si natura
gria nos cogit facere qđ facim⁹. Qui
n. cogitur aliqđ necesse facere nō peccat.
Itē quero idulgētiā petōz cui deī nobis
aut genti tūbraz si gēti tūbraz regnabit
et ipsa cū deo. Si aūt nobis manifestū est
q̄ volūtate peccauim⁹ nihil mala fecit q̄
nihil sine volūtate fecit Idē in eodē q̄ nu
dentū est exīmare: et fidelium que sit fi
des pnrior et maiestate dei dignior. Que
ergo erit illa: vbi asserit q̄ virtus dei vel
pars aliqua dei vel sermo dei possit ꝓmu
tari. violari: corrūpi ligari. Ancea vbi dī:
oīpotentē deus et omnē ipsius naturaz et
substātiam nulla parte possevnq̄ corrūpi
Itē q̄ uoluntarie peccat nō peccat. Sicgs.
n. ceteris membris ligaretur ab aliquo et
manu eī falsiz scriberet sine eius ppria
voluntate: quero si habēt hoiem posset in
der falsitatis crimē ḡdēnari. Quid ergo
aīa que dei pars est: cum liberū arbitriū
nō habeat: malī fecit vt a deo puniat: cui
penitētiam agat: aut venīā mereat. Itez
si neq̄ malum: neq̄ peccatum nisi a na
tura contraria esse potest penaz ipsa sola
pōt mereri: non anima in qua nō est pec
catū: nec anima que nō peccauit tussa est
penitere. Nōne stultū et plenū dementie
est vt gens tenebraruū peccaueriq̄ et ne pe

ūnist de peccatis. Qui possum dicere se
ctdā fidem nostri quod fieri quid cōmi
si quid enim nos regnis vanitas imine
ret necessitate oppressis sine cui resistere
nō potui. Item unqua sint voluntas mu
ēdi alium ad cultus mlcrias cuj deo no
ceri nō posse. Ita dē immune misericors
vt modum ponerent nature pertie ideo
nos moderatos efficere nolut. Ad hēa
sta nescimus fortunatus quid dicturꝰ esset
Unde dicit Augu.ei. Ego nouj nō te ha
bere quid dicas e me ei vos audirem in
hac questione nunq̄ inuenisse q dicerez
e unde fuisse admonitum diuinimo vt il
lum errorē relinquere. C Error iste qui
tum ad hoc quod ponit alios bonos esse
de substātia dei facile pōt destrui. Cū enī
substantia diuina simplicissima sit vt pri
us ostensum est non habet partes. Unde
si dat alicui substātiā suā dat totū. Ergo
est deus perfectus. Itez ex simplicissimo
secundū substantiā non possunt esse anim
cū differant secundū substantiam. de
structio erroꝝ qui ponit bonos esse de
substantia dei Hunc errorē destruit glo.
Augu. super illud Genē. e inspirauit in
faciem eius spiraculū vite. Nō sunt unge
audiendi qui putant animā partem esse
dei. Si enim hoc esset nec a fenice ab vi
so decipi possent nec ad malus faciendū
vel patiendū compellentur in melioremue
in deterius mutari. Item in libro. lxxxiij.
quēstionū aliud est vertagalind animia
veritas enim salubriter habet. ergo non est
veritas nec de veritate hz sua substātia. Itē
in libro de anima e spiritu. Alia non est
pars dei probat hic immutabilis quā in
currit. Deus enim immutabilis est. que se
pe mutata est pro culpa qui deoꝰ omnia
ta pro pena sit miserorum in deo sit oī
potentia e omniū sciētia e summa bo
nitas. in eo non habet locū violentia pro
per potestātē q ignorātia propter omniū
sapiētiā nullā propter bonitatē timaz
ergo si anima est de anima substātia. nec
violentia nec ignorātia nec malitia in ea
locū habebit. Postea si esset de diuina
substantia nō esset mutua. Nam creatu
ra est de nihilo esse vero de nihilo esse
de deo opposita sunt materia disparā
tur. Item si anime sunt de diuina sub
stantia quomodo differāt a filio dei qui

similiter est de diuina substantia. Itez est
enim totum nostre sue sue parte. Si ani
me partes sunt dīne substātie cū anime
mutuantur ad corpa diminuit diuina sub
stantia ergo e diuina potēta. Potentia
enim sequitur substantiā aut est ipsa sub
stantia. ergo deus nō remanet o potens
Item si diuina substantia hz partes. sic
ut o potentia ita est totus vt cuj par
tibus ei detrahuntur sunt anime. Nō. n.
remanet toto vbi tot partes detrahuntur
Item si diuina substantia hz partes aut
omnes partes sunt nature eiusdē aut nō.
Si sunt eiusdem nature e o potentia est
vnius partis erit cuj rōnium aliarum. Si
vero diuersarum naturarum qui illas di
uersas naturas cōiunxit ille potius deus
erit. Itē si anime sunt partes diuine sub
stātie nō habebāt inutilē. ergo nō sunt sin
cte. Dicit Lu. xi. Quod intus est nostruz
pignum est rapinare iniquitatem e subdi
mur. Stulti mēte nōne qui fecit quod de
foris est etiā id qd deintus est fecit. Ideo
quod deintus est plenū iniquitate nō po
test intelligi nisi de anima.

C De errore ponentiuz omnes animas
simul fuisse ab eterno. xvi.

Equitur de errore illo qui dicit
oēs animas simul fuisse creatas
Lōtra quē errorē sic potest obji
ci. Lōstat q habebāt anime potēziam co
gnoscēdi e volendi antecq̄ corpib⁹ infun
derentur. Si oēs a principio create sunt.
ergo cū nō haberēt eas ociose merebanē
vel demerebantur. Si meruerant debue
runt in bonitate cōfirmari sicut e ange
li. Si demerebantur obstinati sunt facti
Sicut e angeli qui peccauerūt e pecca
tum eoꝝ fuit irremissibile sicut e angelo
rum. Itē si habuerūt potentiā cognos
cēdi e nolēdi cū cognoscerēt carnē cor
ruptā eā vitiabant aut volūtarie vitiabā
tur e hic erat in eis peccati actuale e aut
inuoluntarie e tūc innocēs cū eis agebatur
cum corpi inculpanti eas vnire vitiabāt
Ad hunc errorē destruendū pro magna
pte aptari possunt auctoritates. e rōnes
qui posite sunt ad destruendum erroꝝ

alioz qui ponit angelos apostatas esse in
corporibus humanis.

C De errore ponentium animas semina
ri vt corpora. xvij.

Equitur de errore illo qui ponit
alios seminari vt corpa. Cū semi
ne trāsiuet de tione facta ab ada
fit vt a corpe. Lōtra quē primo est q legi
tur. Gen. ii. Doc nūc os ex ossibus meis e
caro de carne mea an ādā per prīm. Cū
esset ala de ala. sicut os de ossere caro de
carne debuit hoc spā. f. dicere. Unde glo.
Augu. sup pdictū verbū. si aliud inge fie
bat in femina q in viro vt a carne alia
ala exduceret nō sicut viri ai ādē corpus
aliūde ala q aliter fiebat scriptura tacere
nō debuit ne ita facti putarem⁹ sicut ita
didiceram⁹: q ergo nō dixit ex ala viri
facta ala mulieris innuit nihil aliud pu
tandū q q de viro fierat dictū. Inspirauit
in faciē eius spiraculū vite. Gen. ii. Si em
glo. Aug. Inspirare est flare vel suffare
flare nō hic dī flatū facere. Lala facē. Itē
legit Eccle. ii. Aut q renouat potius lier
ri sui. Nō erat ipso redeat ad illū q sū
dit illi Ysa. xvij. Flatū ei⁹ faciā. Aristo.
in libro de animal⁹ Dicit q sol⁹ intellect⁹
diuinus ab extrinseco ptenit Preterea
cum ala rōnalis immortalis sit nō est corru
ptibilis per corpis corruptiones. ergo nō
est ghabilis per eius ghitionē. Sicut. n.
se hz ghatio ad ghitiones. Sic corruptio
ad corruptionē. Itē cū ala simplex sit nō
pōt ali ab alia esse per decisionē sicut cor
pus per decisionē est a corpe. Item si ala
seminat cū corpe cētrina fluxit sine cōcr
ptibus semina q̄do perit ala immortalis vt
aut Aug. ad optatū. Itē corruptibilibus
substantijs quenō possunt obseruare spēz
sui in se ip̄sis uter dātā est multiplicare spēz
suā vt sic cōseruet in alio. ergo cū ala rō
nalis nō sit corruptibilis nō est hoc dicēdū
et. ergo nō est ala rōnalis ab ala. Itē pro
pinquissimū est eterno ppetuū. ergo cum
ala rōnalis ppetua sit immediate ipsa est a
deo q eternus est. Nō videmus aliquam
substātiā ppetuā cui pura creatura conse
rat cē ergo nec ala rōnalis cōseret. Itē po
tentia creandi solius dei est vt patuit esse
sum est. anima vero rōnalis per creationez
est ergo a solo deo est. Quod ala rōnalis
per creationē fit ostēdi pōt. aut ala rōna
lis ex nichilo fit aut ex aliqua mā pcipua
te. S. ex nichilo ergo per creationē fit
si fuerit ex ligno. Si vero ex materia
ria pcipua materia illa necesse erat
sub aliqua forma. Cū ala materia corpo
lis non sit sine aliqua forma tunc spūalis
existit aliqua forma. ergo vel erat corpo
rea vel nō erat corpora. Si corpora erat
nō poterat ex ea fieri ala que est in
corporea substātia simpler cum nō fiat
ex positione corporis et simplicis. Si ve
rō erat incorporea. aut vixebat aut nō vi
uebat. Si vero vixebat erat ergo substan
tia incorporea nō viuens q̄ falsum est mā
la enim sine substātia incorporea nō
viuēs. Si vo vixebat. ergo erat vel deus
vel an̄ge vel alia vel aliquid istoꝝ plūm q̄
est inconueniens. Itē materia illarum rō
nalis erat antequā ex ea fieret aut
nō. Si nō facta postea est rōnalis cuj ex ea
fieret. Ita ex ergo hēc vitā immor
talē materia anime erat quod ergo a
peccatis spā dicat vt ait Augu. Si vero
erat rōnalis. ergo anima vel angelus vel alia
ere. Preterea si esset spūalis materia sue
corporalis oporteret q ipsa cū cōmixta cor
ruens vitiaret cū aliqua spūali substantia
vel tot essent materie quot sunt spūales
substātie cū ipse sint separate ab inuicem
Preterea cū illa virtus ala que dicit intel
lectus operetur per abstractionē a mate
ria ipsa virtus immaterialis est et ipsa ala
immaterialis est. Operatio enim sequitur na
turaz virtutis cuiuslibet naturā substātie.
Non est igitur ala ex materia preexistente
sed est ex nihilo ergo e per creationez e
sta a solo deo. Itē potētia rei efficiēs sūbie
cta est sue efficienti. potentia vero ale
cta est sue efficientis. potentia vero ale
rōnalis scilicet libere arbitrium nulli pu
re creature subiecta est cui⁹ a nulla possit
cogitari ergo nulla creatura pura causa effi
ciens est eius. Solus ergo deus creator est
animarum vt fides catholica asserit.

C De errore dicentium rōm nō fuisse ve
rā hominem. e est genus erroꝝ. xvij.

Equitur de quo errore qui exer
rore manichoeoruz processit qui
ponit Christū nō habuisse veram
humanā naturā. Cui erroꝝ occasionez
dedit illud Pp̄lip. ii. ād. Et habitu in
ventus est vt homo. Ex hoc enim videre
tur esse vt homo. Et hoc enim videre
tur fuisse vt hominem nō vere deum

qm̃ sed similit rnide possunt dicere eu3 fuisse quasi vulgeniu patrui: e nō vere vulgenitū cum scriptum sit. Joannis primo. Vidimus gloriam eius gloriam quasi vulgeniti a patre. Jō postea dicendum q̃ hoc dicto vt vel quasi non semper est nota in proprietatis vel similitudinis immo aliquādo expressiue est veritatis vt in verbis predictis Dederunt etiaz occasionem dicto errori quedaz opera miraculosa que xp̃o legitur fecisse. vt quod de vtero materno claudo exuit: e quod sū per mare siccis pedib⁹ ambulauit. Mat. xiij. Sed opera que xp̃o miraculose fecit diuine nature ostendunt veritatem: e nō humane nature probant falsitatem. e sicut opera supza naturam: attestantur eius deitati: sic defectus. e eius infirmitates que in sacra scriptura leguntur attestantur vere eius humanitati. Sicut ieiunia de qua legitur. Mat. quarto. Cum ieiunasset. xl. diebus. e. xl. noctib⁹ postea exuit: e cuidez. xxi. Mane reuertens in ciuitatē exuit. e. xxvi. Cepit cōtristari: e tedere esse: e postea tristis est aīa mea vsq; ad mortē habuit ergo naturā aīe eadem ratione e naturā carnem. Et Jo. xij. xp̃o exuinere fatigatus sedebat sup̃ fontem. Et cuidē. xi. Lacrimatus est xp̃s. e. xij. Nunc aīa mea turbata est preterea si veram humanā naturaz nō habuit non fuit ver⁹ homo. Unde non vere mortuus est nec vere resurrexit. Cuius contrarius hēmr Lu. vl. Surrexit vere dominus: e apparuit Symoni: eiusdem. xviij. postq̃ flagellauerint: occident eum: e postea tertia die resurget. Auctoritates vero quibus mendicitā est cū verum hominē fuisse. De sūt que sequūtur. Mate. i. Liber generationis iesu xp̃i filij David etc. Et in eodem de qua natus est iesus qui vocatur xp̃s. Et iteruz inuenta est in vtero habens de spiritu sancto. e post peperit filium suum vnigenitum. Et Luc. vij. Uenit filius hominis manducans e bibēs. Erat ergo vere homo qui manducabat: e bibebat: e eiusdem virtuno palpate: e videte quoniā spiritus carnem: e ossa nō habet sicut me videtis habere. Et iterum. e eius manducasset cōtā illos tumultus eliquias deliti eis. Et Joā. Et verbū caro factum est eisdem. x. potestatez habeo ponendi

aīam meā. Ergo habebat verā aīam eadē ratione e verā carnem. Jtem Ro. i. qui factus est ex semīe david secundū carnem. Et cuidē. ix. Et quibus xp̃s secundū carnem. Ad Hebr. vij. Ex iuda ortus est dominus noster. Item. i. Cōsecens precepit eis etc. Eisdem decimo. Nebis qui mīdicauimus e bibimus cū illo. i. Joā. Quod palpauimus: e manus nostre cō trectauerunt. De verbo vite. Eiusdē. iij. Omnis qui confitetur iesum xp̃m venisse in carnē ex deo est. Et. ij. Johan. Multi seductores exierunt in mundū iesum qui non cōfitentur iesum xp̃m venisse in carnem hic est seductor: e ante xp̃s. cum xp̃o veritas sit secundū illud Joh̄is. xiij. Ego sum via e veritas non est verisimile ipsum falsitate humane nature hominem decepisse. Item cū vere sit mūdi redēptor sm illud Thimo. 2. Qui dedit semetipsū pro nobis vt nos redimeret ab oī iniquitate verū pretiū soluit pretiuz vero pena erat cuius debitor erat g. n⁹ humanum. Ergo veram penaz sustinuit. Ergo veruz corpus habuit Non est verisimile q̃ sedumēdo genus humanū falsam monetaz soluerit. Preterea si corpus xp̃i verum corpus nō fuit sed vmbra corporis quomodo verū est illud. Phi. 2. xp̃s factus est pro nobis obediēs vsq; ad mortē etc. Et illud prime petri. 2. xp̃o passus est pro nob̄. Et illud Apo. i. Lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo e quod legitur Jo. xiij. De ablutiōe pedum apostolorum. Ablutio. n. cōtactum requirit. Si vero dicatur corpus illud celeste fuisse. ergo ipassibile fuit: q̃ ex diuersis locis euāgelij et cōstat esse falsum. Preterea sm hoc non est verum quod legitur ad Hebr. 2. Quod semē Abrahe apprehenderit. Secundum hoc etiam nunq̃ commendat vel bibit cuius cōtrarium prius ostensum est

¶ De errore condēnatorum. Jo. bap. xix.

Equitur de errore. vl. Qui ex errore manicheoz pro. essit qui cōdēnans Johem baptistā. Qui error occasionē dedit quod legitur. Mat. vndecio. Cum audisset Joannes in vinculis opera xp̃i. mittens duos de discipulis suis ait illi. Tu es qui venturus es an. alī. ex. Et quo inferunt Joannem dubitasse de xp̃o cum interrogauerit: e pro

pter dubitationem cōdemnatū esse Sed nō sequitur si interrogauit q̃ dubitauerit Interrogauit ehaili⁹ cuius esset ymago denarij: e superscriptio. Mat. xx. Jesus non tū de hoc dubitauit q̃ propter h̄ dānatus fuit. nō est omnis dubitatio damnabilis est Potuit dubitare verum xp̃s in propria pīona descensurus esset ad inferos: e ad inde extractur⁹ amicos suos an per aliū hoc esset facturus. ¶ Quod autez per illam dubitationem damnatus non fit: patet per hoc quod xp̃o post q̃ nuncij Joannis redierant tantus testimoniuz dedit Joanni vocans eus angelum e plusq̃ prophetam dicens q̃ inter natos mulierum non surrexit maior illo. Et verisimile é q̃. Joānes sibi illū nō interrogauerit. sed discipulis suis q̄ de xp̃o dubitabant voluit eos per xp̃m certificari. Quos xp̃s certificauit ostendēs signū impletū quod dixerat ysaias de aduentu xp̃i. ysay. xxxi. Deus inquit ipe veniet: e saluabit nos. tunc aperientur oculi ceorum: e aures surdorum patebunt etc. Uti⁹ os aut cecutiēt claudi saltabunt etc. Potuit ergo dare occasionē huic errōri q̃ Joan. bap. nō fecit⁹ fuit xp̃s: dicūt. n. q̃ si bon⁹ fuisset eum secut⁹ fuisset. Sed hoc non secure. Adulti autem boni fuerunt qui tū xp̃m seem non sunt corporaliter. Noluit xp̃s q̃ Joannes eum corporaliter sequeretur. ne testimonij eius fides haberetur. Et plus prosunt ad cōfirmationem fidei testimonij quod Jo. in absentia xp̃i tulit q̃ si illud in eius presentia tulisset. Simile habes. Matte. v. De illo qui a demonio liberat⁹ erat: qui rogauit xp̃m: vt esset cum eo. Joannes autem non admisit cum sed ait illi. Vade in domum tuaz ad tuos: e nuncia eis quanta tibi dominus fecerit. Et abiit: e cepit predicare in decapoli q̄ta sibi fecisset iesus. Et omnes mirabātur. Plus ergo fuit predicatio eius in absentia xp̃i q̃ prosuisset in eius presentia. Ut autez manifesta fit falsitas illius erroris ponam⁹ cōmendationes Joannis que a scripturis sacris possunt hēri que. xvi. sunt. ¶ Prima est q̃ a prophetis prenūciatus vt ab ysa. xl. Uox clamantis in deserto. De eodem habes. Mat. iij. e mar. i. Item prenunciat⁹ est. Malachi. iij. Ecce ego mitto angelum meū. De eodem habes. Matthei. Dic est de quo scriptum est. Ecce ego mitto angelum meum. Item pronunciatus est in ps. Parauī lucernam xp̃o meo De eodem habes Jo. v. Ipse erat lucerna ardens e lucens. ¶ Secundus est q̃ angeli mīnistatione prenūcia est eius cōceptio e natiuitas. Et non cuiuslibet angeli: sed eius qui xp̃i cōceptionez prenūciauit. Lu. i. Ego sum Gabriel qui assto ante deum. ¶ Tertiū est q̃ de parentibus sancte miraculose nat⁹ est. Luc. i. Erāt iusti ambo etc. Et post nō erat eius filius eo q̃ erat Delisabeth sterilis: e ambo processissent in dieb⁹ suis. ¶ Quartū est q̃ ante fuit sctificatus q̃ natus. Luc. i. Spūm sctō replebit adhuc ex vtero mris. ¶ Quintū est q̃ fuit pphetandū in vtero pphetizare incepit dū exultabit infans in vtero matris testimonium xp̃i dedit. Luc. i. Ut facta est vox salutationis tue: exultauit infans. Hoc testimoniū. Jūnd nec solum fuit pphetatus sed plusq̃ pphet. Mat. xi. ca. xp̃s digito demōstrauit. Joā. ¶ Sextus est q̃ in angelus nomē est: tutelaris nō natura. Mat. xi. Ut ethomus. puto si non est audacie dicere q̃ gloriosior ethic sit vocatus e ppterea sanctio angelico est vocatus q̃ si nōie: e natura angel⁹ fuisset. ¶ Septimū est q̃ xp̃s baptizare meruit. Mat. 3. Lu. iij. ¶ Octauū q̃ voce patris audire dignus fuit dicēte hic est filius me⁹ dilectus. Mat. iij. ¶ Nonū est q̃ spūm sanctum sup̃ xp̃m in spē colūbe descendentē vidit: e dictū est ei a patre. Super quem videris spūm descendentem: e manentem super eum hic est qui baptizat in spūtu sancto. ¶ Decimū est q̃ tria merita quib⁹ debuit aureola hēt. virgo erat: e martir: e predicator fuit. ¶ Undecimus est q̃ sanctitas eius indefectibilis ornib⁹ xp̃ianis manifesta fuit. ¶ Duodecimus est q̃ ipse fuit martir in cuius cōtempore vndecim in deserto vsq; ad tempus ostensionis sue ad israel. Luc. 2. Terciusdecimus est q̃ carnis sue fuit plectissim⁹ dominator. Luc. i. Quia e sterilis nō bibit. Mat. xi. Ecce enim cristi locutio e mei. Quattuordecimus. Et. vl. Uenit iohannes nō manducans nec bibens. Supra. xj. Joannes hēbat vestimentū de pilis camelorum. Mat. xj. Quid existis in desertū videre hominem molli

bus ꝛc. ¶ Quartumdecimū est q̄ regnū ecclesie predicatores erunt ante ipsum qui precedent terram parantes. Luc. xvi. Lex ⁊ prophete vsq; ad iohānem. Ex tūc regnū dei euangelizat. Mat. iij. Penitētiā agite ⁊ appro. ꝛc. ¶ Quintumdecimū est q̄ ipse victorū fuit zelatissimus persecutor zelus ille fuit et mortis occasio. Mar. vi. increpat. Jo. Et paulo post misso Herode ꝛc. Mat. iij. genimina viperarū ꝛc. ¶ Sextumdecimū est q̄ post xp̄m ⁊ beatā virginē dies eius natiuitatis solennis est.

¶ De erroribus negantibus pluritatem vel equalitatem diuinarū psonarum. xo.

Destructis erroribus principibus ad diuinā essentiam vel eius vnitatē destruendi sunt errores principes ad personarum trinitatem vel equalitatem

¶ Ad destructionē vero horum errorum sufficit ponere testimonia sacre scripture que ostendūt psonarum trinitatē vel equalitatem. Nullum. n. genus ostensionis cōuenientius est in his que sunt supra fidē quā per sacras scripturas. In talibus. n. soli deo de se credēdus est qui se solum nouit iuxta verbum Hilarij. Aug. in libro de trinitate. Omnes catholici tractatores qui de trinitate scripserunt: q̄s deus est intēderūt ꝑm scripturas docere q̄ pater: ⁊ filius ⁊ spiritus sanct⁹. vnius sunt substantie: ⁊ inseparabile qualitate vnus sit deus. Jo. damasc⁹. Deus per legem ⁊ pphetas prius deinde vero per vnigenitum filiū suū secundū q̄s possibile est in scripturis nob̄ manifestauit cognitionē. Diuina igitur que tradita sunt nob̄, per legē ⁊ pphetas: ⁊ per apostolos euāgelium suscepimus: ⁊ reuereamur nihil vltra inquirētes. Prouer. xxx. Ne addas quicq̄ verbis illius q̄s specialiter seruandus est in his que sunt supra rōnem. Augustī. cū res naturaliter obscura modulū nostrū vincit ⁊ aperta diuina scriptura nō subuenit temere diffinire humana cōtentio ꝑmittit. Eccle. v. Nec tenere quid loquario nec cor tuū sit velox ad proferendū sermones coram deo. Deus enī in celo ⁊ tu super terram. ideirco sint pauci sermones tui. Melliflui de deitate quoq; vera dicere placuit eam, est pluralitas personarū in

vnitate. Gene. vbi loquit̄ pater ad filiū ⁊ spūm sanc. Dicemo faciam⁹ hominē ad imaginē ⁊ similitudinē nostrā. Nō p̄t n. dici q̄ loquat̄ ad angelos cū angeli nō sint creatores. Item eiusdem. xviij. Vbi Abrahā tres vidit. ⁊ vnus adorauit. Jtē insinuat̄ in ꝓbo illo. Psal. verbo dñi celi firmati sunt: ⁊ spū oris eius oīs virtus eorum. Item vbi būdicat nos deus Trinitatio de trinitatem psonarū insinuat. Jtē ysa. vi. Vbi ysa. audiuit seraphin clamātia. scīs scīs scīs. deus. In hoc q̄ dicitur ter scīs insinuat̄ psonarum trinitas. In hoc verbo q̄s dicitur dñs de⁹ noster essentie vnitas. Sile habet Apoc. iij. De animalibus que plena erat oculis q̄ requiē nō hēbūt die ac nocte dicētia. Scīs. scīs. dñs deus omnipotēs exp̄sse vero psonarum trinitas ostenditur. Matte. vlt. Vbi dicit xp̄s. Docete oēs gentes baptizantes eos. In nomīe p̄tis ⁊ fi. ⁊ scī. Et Jo. x. Habet de duabus. Ego ⁊ pater vnum sumus. Et eiusdē. xiiij. De tribus psalmus. scī. quem mittet p̄ in nōie meo ꝛc. Jtē eiusdē. xv. Cuz venerit paracletus qui a p̄re procedit quē ego mittā vo. a. p. spi. ve. q. a. pa. procedit ꝛc. Jo. vi. Tres sunt q̄ testimonium dant in celo. Pater verbum: ⁊ scī. Et hij tres vnū sunt. Jtē. Ro. viij. Si spūs eius qui suscitauit iesum habitat i vo. Et galath. iiij. Misit spi. filij sui in corda nostra. De generatione vo filij a patre dr̄ in ps. Ego hodie genui te. Jtē aīa sapiētie creata ab eterno ꝓdiata sum aīaq; terra fieret nec dū erant abysse: ego iaz cōcepta eram. Et eccle. xxiiij. Ego ex ore altissimi ꝓdij primogenita aīa ōia creaturam. Et Michee. v. Di ad Bethleē exte egredietur qui sit dñs tor in israel: ⁊ egressus eius ab initio a diebus eternitatis ei⁹. ¶ De veritate filij habetur Isa. vij. Vocabit nomē eius emanuel. Et Mat. i. Jd verbū sumitur ⁊ legitur q̄s interpretatū nobiscū deus. Et Isa. ix. Dr̄ de deo paulo nobis vato. Vocabitur nomē eius admirabilis cōsiliarius deus fortis ꝛc. Eiusdē. xxxv. Deus ipe veniet ⁊ saluabit nos: ⁊ aperientur oculi ceco⁹ ꝛc. Et Baruch. iij. Hic est de⁹ noster nō extimabitur alius deus aduersus eū ꝛc. Et postea in terris visus est: ⁊ cum hoibus conuersat⁹ est. Et Mat. vlt. Data est mihi oīs

potestas. Omnipotētia nō p̄t esse nisi in deo Et Joā. Dicitur ⁊ deus erat verbū: ⁊ post omnia q̄ ipsum facta sunt. Et iterū. ⁊ verbum caro factū est. Ex quibus verbis manifeste apparet xp̄m verū esse deum. Et eiusdem. v. Dicit Jo. de xp̄o patrem: suū dicebat deū equalē se faciens deo. Et ad. xvi. Ex patrib⁹ est xp̄s fm carnē qui est super oia deus. būdictus in secula amen. Jtē ad Heb. i. Dicit̄ per quē fecit ⁊ fecit iterū qui cū sit splēdor glorie ⁊ figura substantie eius. ⁊ Philip. ij. Non rapinaz arbitratus est esse se equalē deo. Jtē cuz in cognitiōe eius cōsistat vita eterna ꝑz illud Jo. vij. Hec est vita eterna vt cognoscant te solū deū verū: ⁊ quez misisti Jesum xp̄m p̄z ipm esse deū vita. n. eterna est beatitudo. Beatitudo vero est in summo bono. Ad idē facit q̄ credentibus in se dat vitā eternaz. Jo. xvij. Dare. n. vitā eternā solius dei est. ⁊. i. Jo. vlt. Scimus q̄m filius dei venit: ⁊ dedit nobis sensuz vt cognoscamus verū deū: ⁊ simus in filio ei⁹ vero. hic est vere deus: ⁊ vita eterna. Et Act. x. Annūciās pacez per iesum xp̄m hic est oīm deus. ¶ Qs in xp̄o hō solū esset nā humana sed ⁊ diuina p̄z ex eo qua legunt in Johāne in diuinis locis. Primo de hoc q̄s legit. Eiusdē. xij. Nemo ascēdit in celū nisi. q. d. c. d. fi. ho. q. est in celo. Erat ergo in celo xp̄s cū verba illa loqueret in terris q̄ non erat fm humanā nām sed fm diuinam. Ad idē facit illud. Josē. viij. Anteq̄ abraham fieret ego sum fm humanā nām. Et Luc. vi. Videbā sathanā quasi fulgur descendentē de celo. Hoc nomē erat habet humanaz nām cū sathanas de celo recidit. Item. iij. Jo. Ego principium quia ⁊ loquez vobis. d. spū. sc̄i. legit. Deū. i. spūs dñi ferebatur sup aquas. ⁊ Job. xxvi. Spūs. eius ornauit celos ex quo verbo patet spūm illū ee deū. Ornatus. n. celorū a deo fuit. De eodē spū habetur in Psal. Spū principali cōfirma me. ⁊ iterū. Spūm scīm ne auferas a me. Jtē sapi. a. Spūs dñi repleuit orbē terrarū. Ex quo simili ter patet eus deum esse. Nulla. n. creatura orbē terraz replet. Jtē ysa. xxxij. Effundā spūm meū super semen tuū. Et eiusdē. a. Requiescet super eum spūs dñi. Et iterū. Spūs dñi super me. Et Mat. i. Dicitur de beata virgine inuēta est in vtero h̄ens de spū scō. Luz fideo catholica p̄o certo hēat beatā virginē nō cōpisse de creatura aliqua partē spūm scīm cuius operatione cōcepit creaturam nō ee. Ad idem Mat. iij. Ipe vos baptizabit in spūm⁹. Cū interiez baptismus seu mūdatio peccatorū solius dei sit. Spūs scīs⁹ qui interius mundat deus est. Idē in eodē. Vidi spūm dei descendentē sicut cōlumbā ⁊ venientē super se. Non sunt spūs ille creatus cū spūs creatus qui in xp̄o erat sanctior esset omni alio spū creato. Jtē eiusdē. x. Nō. n. vos estis qui loquimini sed spūs patris vestri qui loquit̄ in vob̄. Aut dicitur spiritus sanctus: patris spūs a patre creatus ⁊ sic oīs spūs esset spiritus p̄tis. Aut dr̄ p̄tis qui est de substantia patris ut para eius qđ nō potest esse cū substantia diuina simplicissima sit. Aut qui est ipsa substantia patris ⁊ sic est deus: Ad idē facit qđ legit. eiusdē vltimo. Baptizātes eos in nomine patris ⁊ fi. ⁊ scī. Nisi spūs. esset deus vt pater ⁊ filius non preciperet deus baptizari in nomīe. scī. aut in nomine patris ⁊ fi. Item Jo. xvi. Expedit vobis vt ego vadā. si. n. nō abiero paracletus non veniet ad vos. Nō expediret q̄ pp aduētum spūs sancti xp̄o recederet a discipulis nisi spūs scīs esset deus ve xp̄s. Ad idē Jo. penī. Accipite spūm scīm quoꝝ remiseritis peccata: nisi spūs. esset. deus non posset per eū remissio peccatorū. Ad idē. Ro. v. Caritas dei diffusa est in cordibus vestris. per spūm sanctū. Luz caritas dñi ad creaturā nullam sit nō datur nisi a deo. Item. i. Cor. ij. Spūs oīa scrutatur ⁊ profunda dei. Et post que dei sunt nemo cognoscit nisi spiritus dei. Ille spūs necessario deus est. Sanctus. n. oīa creaturā dei ⁊ nō alicuius creature. Nec ꝓmunda dei ⁊ nō alicuius creature. Nec eiusdē. iij. Nescitis qm templū dei estis vos ⁊ spiritus dei habitat in vobis ⁊ post templū dei scīs⁹ est qđ estis vos. Et eiusdem. vi. Nescitis qr templum dei estis ⁊ spūs dei habitat in vobis ⁊ post templū dei sacrū estis quidē vos. Nescitis q̄ membra vestra tēplum sunt spūs sancti qui in vobis est. Ubi cum fideles templi sunt domini dei ⁊ sunt templū spiritus sancti Spiritus sanct⁹ deus est. Item eiusdē. xij. Diuisiones gratiaz sunt idem aūt spūs.

nō posset esse idem spūs creat⁹ in oībus sanctis. ꝛ paulo post: idem deus qui operatur oīa in oībus. Et oīdit aplus spiritus sctūm esse deum subdens alij per spūm sanctū alij datur sermo sapie. alij sermo sciēe ꝛc. Nec aūt oīa operatur vnus atq; idem spūs dividens singulis prout vult. Ihes scdo Lce.i. qui dedit pignus spūm in cordibus nostris. Et epīe.i. Qui est pignus hereditatis nostre nō potest esse pignus hereditatis eterne: spūs creatus cū eā nō valeat dare. Itē.i. Jo.vlti. Dicunt pī ꝛ verbū ꝛ spūs sctūs vnū esse. ergo si pater ꝛ verbū sunt deus spūs. ꝛdē⁹ est. Ad idez facit q; vnificare ei attribuitur. Jo.vi. Spiritus est qui vnificat vīficare enī vita spiritualis solius dei est. Et eiusdem.iij. Dicitur de eo spūs vbi vult spirat. Spirare vbi vult nō est spiritus creati. ¶ Procedit aūt spūs sanctus a patre ꝛ filio. de processione spiritus sancti a patre. Habes. Jo.xv. Spiritus veritatis qui a patre procedit. Greci vero negant procedere a filio eo q; illud non inueniatur expresse in canōe sacre scripture. Nos vero hoc cōcedimus quia spūs sctūs vocatur spūs xpi. Ro.viii. Qui spiritū xpi nō habet hic nō eius est. Et Gala.iij. Misit deus spiritū filij sui in corda nostra. Secūdā grecos ly spiritus sanctus sit spiritus xpi. tamen non procedit ab eo sed est ad eum. Unde quasi in medio est ꝛ filius quasi in termino: sed pro fide nostra q; dño. Mat.vlt. Spiritus sctūs vult notari dicens. Baptizantes eos in nomine patris: ꝛ fi.ꝛ spūs.sanc.a. Jo. similiter.i.ca. vlti. Tres sunt qui testimoniū dat i celo pater: verbum: ꝛ spūs.sanc.. Ad idez videt facere q; dicit testimonium ille deo meo accepit. Jo.xvi.ꝛ colo.i. Qui est imago dei invisibilis. Ad idem facit hoc q; filius dei dicit ymago patris: postq; spūs sanctus quia non solū habet esse nam cōmunem patre sed etiam assimilatur patri in hoc q; producit ex se personam sicut ꝛ pater. Preterea i alia que ymago dei extant patet ex diuersis locis scripture sacre hui cognitionis que filio appropriatur: quia ēt ei est amoris qui spūs sancto appropriat. Item est in sole vestigiū trinitatis inuenitur. Unde deus dicit sol iustitie. Mala.iij. Et sol intelligētie. Dan.v. Calor ve-

ro est a radio solis. nō radius ꝛ calore sed ꝛ spūs sctī a filio procedit ꝛ h cōcesserūt etiā quidā doctores grecorū vt Athanasius i symbolo fidei ꝛ Didimus martir doctor egregius in libro de spū sancto: ꝛ Cyrillus ejus ꝛ Jo.crisostomus quorū testimonia pōt magister in primo sentētiarū. ¶ Equalitas vero personarū ostendi potest per hoc q; idem est in deo esse: ꝛ esse magnū. ergo cū essentia divina in tribus personis indifferens sit ꝛ magnitudo differens est. Ergo equalitas est in psonis. Item vnica est divina essentia: ꝛ simplicissima. ergo nō pōt sibi locū habere inequalitas. Equalitas patris ꝛ filij spūs ter ostenditur ab Augu. per id quod dicit filius. Joh.vi. Omnia que habet pater mea sunt. Ad idem facit illud quod legitur. Eiusdem tertio. Pater diligit filium: ꝛ omnia dedit in manu eius. ꝛ Mat.xi. ꝛ Luc.xi. Omnia mihi tradita sūt a patre meo. Et Jo.xvij. Omnia mea tua sūt. Probat etiā idez Augu. hoc mō. Nemo pater si potuisset equalē filium genuisset: Quis ergo audet dicere q; hoc omnipotens non potuit. Adeo etiā q; si posset homo maiorē meliorē q; ipse gignere filiū: sic deo natus vel minus quicq; esse nō pōt Deus ergo cur nō equalē annis filiū genuit: cui nec anni necessarij fuerunt per quos adimpleret equalitatem: nec q; omnipotētia defuit an forte nolunt. ergo q; habuit invidit. Sed nō invidit. Equalez ergo sibi genuit. Equalitas vero spūs sancti cū patre: ꝛ filio: ꝛ spūs.sanc. Sic potest ostendi. Optimū optimū lucidissima cognitione notū nō amare: nō potest. Ergo pater necessario amat filiū: ꝛ nō minus q; amādus sit. Ergo cū summe sit amādus summe amat eū. Ergo amor patris ad filium summus est. Ergo spūs san. qui est amor ille est equalis patri: ꝛ filio. Ihes cū inter patrē ꝛ filiū debeat esse amor. Dantum⁹ erit amor primi patris: a quo oīs pater nitas in celo: ꝛ in terra nominat. Itē cū nō sit minor patris benignitas q; secundus nō erit minus donū amoris procedens ab eius benignitate q; eius partus propinquus ad eius secunditatē: ergo nō erit minor spūs san. filio. Itē si erit minor filius pfe qui solo a pfe procedit. nō erit minor. e. e. pfe vel filio qui ab vtroq; procedit. Augustinus. De fide

dit Aug. Magna mia dī donū dat equalem sibi natura spūs san. donū est. ¶ Et notādū q; aliqua similitudo trinitatis inuenitur in creaturis. Sed nō est creatura que in oībus trinitati assimilet: hs que dā creature assimilant ei in qbusdā: quedam in alijs: vnde Glo. Augu. sup illud Ps.i. Qui cū sit splendor glie. Nō possunt ꝓparari tēporalia eternis integra collatiōeq; sī possunt aliqua tenuia ꝛ parua similitudie coeua coeternis ꝓparari. Nec mirū cū nō. sit vmbra similis oīno corpi cui⁹ est vmbra: nec; vestigiū sile est oīno pedi: ꝛ oīdem⁹ similitudinē trinitatis i diversis creaturis: vna ꝛ cadēvoz est vnus se dicatiōevoz h vox amor est nomē ppriū cuiusdā sctī ꝛ est nomē cōe ꝛ est verbum. Nō mireris: ergo si tres psone sint i vna ēcia. Itē i reb⁹ sensibilib⁹ inuenis subiectū ꝛ varietatē accidētiū que circā vestit illud ꝛ naturalē amorem subiecti ad naturalia eius accidentia: subiectū similitudinē habet cū patre cū sit causa accidennū sic patet ex se ꝓducit filium⁹ varietas vero accidentiū subiectū manifestās est q; si verbū. Amor vero subiecti ad naturalia accidētia assimilat spiritui sctō: qnē amorē ostendit q; subiectū tendit ad locū sibi ꝓpetentē sugiēs locū nature sue cōtrarij. Et natura querit que pīnēt ad exteriorē decorez vt cit comer ꝛ frondes in arboribus pili in animalibus ordinatio figura colo. Itē similitudo trinitatis haberur in materia: ꝛ forma ꝛ cōplem horū Itē in igne in quo inuenis ignis ꝛpz lucē ꝛ calorē ꝛ sunt ignis ꝛ lux coeua lz lux sit ab igne sicut pater ꝛ filius sunt eterni lz filius sit a patre. Augu. Quid possumus in creatura inuenire coeternū cum nō inuenianus in ea eternū. Sufficit vt ad similitudinē inuenian⁹ coeuū. Splēdor eni est de igne ꝛ tū coeua sunt. Similiter imago in aqua ꝛ virgultū natū sup aquā coeua sunt. Da mihi ignē sine splēdore ꝛ credo patrē fuisse sine filio. Item inuenit similitudo trinitatis in sole vbi habes substantiā ꝛ radiū ꝛ calorē: substātia solis a nulla creatura est: radius de sole nascitur. calor ab vtroq; pgredit. Ihes hēs similitudinē trinitatis in magnitudine pulchritudie ꝛ vtilitate creaturarū. In magnitudie apparet potētia: que pertīt appropriat in pulchritudie sapientia que appropriat filio in vtilitate bonitas que appropriat spūi sctō. Itē in corpe humano est inuestigando q; dā trinitatis. Est eni in eo: vita sensus ꝛ affect⁹. In alia vero rōnali expīēt inuenit simūdo trinitatis q; in pdicto cū ipa dicat dei imago: ꝛ sm Aug. Ipsa est trinitas imago sm intellectū voluntatē ꝛ memoriā. vnde Aug. in sermone de imagie nō solus sufficit intellectus: nisi sit voluntas in amore dī: nec duo sufficiunt nisi memoria addat q; semp in mēte intelligētia ꝛ dilectio maneat deus: vt possim⁹ aliter similitudinē trinitatis in aia assignare vt sm intellectū qui dī materialis vel possibilis pater assimilet intellectus ho qui dicit intellectus in actu vel formatus assimilet filio ꝛ sicut filius a patre ꝓcedit ꝛ est eius verbum vel imago vel speciē ꝛ imago. Sic intellect⁹ formatus est spēs verbū ꝛ species ꝛ imago materialis intellectus. Et ordine intelligētie est post intellectū materialē. Primus est eni intellectum esse q; intelligere se vel alia. Affect⁹ vero spūs sctō assimilat. possumus eni aliter similitudinē trinitatis in aia assignare vbi. ¶ Intellectus agēs pater assimilem. q; sm ꝓpos hs ad ipōs intelligibiles manifestādas sicut lux ad colores: ꝛ sicut oculus lucis corporalis spēs colorū abstrahit. quodāmodo ꝛ pupille ꝓiungit: sic operatio intellectus agentis in mē intelligētie diffundēdo ꝛ abstrahendo spēs intelligibiles a formis sensibilium ꝓiungit spēs illi intellectui possibili: ꝛ fit intellectus formatus qui filio assimilat: affect⁹ vero assimilat spūi sctō. ¶ Et notandū q; secundū quosdā aia non est sue potētie: ꝛ sm hoc minus est expressa similitudo trinitatis in aia: cū tres psone sint tm divina essentia. aia vero licet habeat tres potētias illę tres potētie nō sunt idem q; essentia anime. Secūs autem vero aia est sue potētie: ꝛ sm hoc expressior similitudo trinitatis in anima. Et pro hac opinione facit q; dicitur in li. de spū ꝛ anie. Sensus imaginatio ratio intellectus intelligētia: hec omnia in anima nō aliud sunt q; ipsa sunt. Item super Eccle. vij. Est glo. Sicut deus pater deus filius deus spiritus sanctus: nō tres dij sed vnus deus tres habens personas: ita anima intel-

lectus ala voluntas ala memoria: nō tres ale sed vna ala. Jtez. Augu. in li. de trinitate. Admonemur si vtrūq; videre possimus hoc in ala substitere substantialiter nō tanq̄ in subiecto Item damasc. Anima nō hz p̄ter scipam intellectū. Jté cuz prima materia sit ipsa potētia ad susceptionē formaz naturaliū eodē modo ala erit ipa potētia ad susceptionē specierū cū videat esse simplicior et dei imago sit. Preterea he tres potētie ale intellect⁹ volūtas et memoria: aut sunt accidētalia ale aut essentialia. Si accidētalia: ergo non differt ala rōnalis nisi accidētaliter ab eo a quo corp⁹ bruti ala dis vnificat: et sensificat. Si hec sūt essentialia aut sūt tres partes essentie ale aut vnūquodq; illoz est tota essentia ale. Si sunt partes aut ala erit vt acervus pgregatus ex hijs potentijs nō ōmodis adinuicē qs nō pōt esse aut ille potentie erūt ōmode et compacte adinuicez qs similiter nō pōt esse: cum opatiōes illaz potētiaruz sint diuise adinuicē. Si vero vnaquecz illaz potentiaz est tota essentia ale habet ppositū. s. q̄ tres potētie ale sint ipsa ala. Jtez cum eiusdies sit actus cuj⁹ est potētia eiusdem erit intelligere in potētia cui⁹ est intelligere in effectu. Ergo idē erit intellectus possibilis et intellectus format⁹. Jté cū nemo possit amare ignotū et nullē erit cognoscere et amare: q̄dez fm substantiā erit intellectus et affectus. Jtez assignat similiter trinitatis i creaturis: fm hec tria modum: ꝑmanentiā: fmē. Augu. xi. lib. de ciui. dei. Aleo est ois modus ois spēs omnis ordo sine q̄bus nihil rez inuenitri vel cogitari pōt. Jté in eodē nobis trinitas in finis opibus intimat. Nā si queraz: vñ sit cūctas que sursum est: deus eas edidit: vñde sit sapiēs a deo illuminat. Si vnde sit felix deo fruit: sibi fidēs modificat. Lō t̄plās illustrat: inhereūtocli datur: est videtrama. In eternitate deo rigetur in hijs te dei lucet in bonitate dei gaudet. Adez in eodē in hijs rebus que infra nos sunt: q̄s nec ipsa aliquo modo essent nec aliqua ꝑ se pteinerent nec alteui ordiné vel appeterent vel tenerent nisi ab illo facta essent qui summe est: q̄si summe sapiēs est: qui summe bonus est: tanq̄ per ois q̄ fecit mirabili stabilitate currentes quasq̄dā cisas aliqui magis aliq̄ minus impressa vestigia colligamus. In nobis aūt ipsis eius imaginē ꝓtinētes tanq̄ ille nr̄e euangelice filius qui redīēs ad se ait quanti mercenarij etc. ad nosmetipsos reuersi surgamus et ad illū eamus a quo peccādo recesseram⁹ vbi esse nō fm nō habebit mori: nosse nō fm nō habebit errare ibi amare nō fm non habebit offensionē.

¶ De errore negantium filij dei incarnationem. xxi.

Jcto de erroribus qui catholice fidei aduersantur dicēdū est de erroribus pertinentibus ad dei miam et iusticiā. Inter quos causa hac tationū de sexta ingemus: licet sint multo plures. Primus est eoz qui negant filij dei incarnationem. Secūdus eoz qui dicunt animā perire cū corpore. Tertius eoz qui negāt resurrectionē corpoū. Quartus eoz qui dicūt vnū quemq; in fide vel lege sua saluari: cuz quo credit cum bona et deo placente. Quintus eoz qui dicunt alas que in mortali decedūt nō puniendas eternaliter. Sextus eorū qui dicunt alas qui in caritate decedunt nulla pena purgatoria puniendas.

¶ De errore negatiū incarnationē filij dei.

Rimi dei miam et iusticiā mei ri volūt fm miam et iusticiam hominū. Ideo miam dei reputant stulticiā. I Cor. i. Verbū crucis pereūtibus stulticia est. Et iusticiā reputant furores. Prouer. vi. Zelus et furor viri nō parcet in die vindicte. Ipsi nō attendūt illud verbuz dñi. Isa. lv. Sicut exaltat celū a terra sic exaltate sūt vie mee a vijs vestris: vniuerse vie dñi sunt mia et veritas. Isti detrahunt dei potētie dū dicunt deū nō potuisse hominē fieri. Sed si verū esset deus o potēs nō esset. Luc. i. Nō erit impossibile apud deū omne verbū. Et Dan. xiv. Apud deum oia possibilia sunt. Cum sententia sit recte omniū philosophantiū hominē esse deificādi participatiōe deitatis: q̄d mirū si deus factus est homo participatione hūanitatis. Isti radicitus diuine bonitati nō inradicentes in ramo ipsius dū negāt nr̄i deū potuit se de ipsa procedere blasphemātes cōtra eius vniuersitatez quā volunt limitare in effectu ipsius. Fons iugta possibilitatem

sui et riuli extinguit: et sol fm virtutē sue lucis et calorē vbiq; diffundit. O magna ergo fatuitas est asserere de immenso fōte diuine bonitatis beneficiū incarnatōis nō potuisse procedere. Ad tim. iij. Apparuit benignitas et humanitas saluatoris nostri dei nō ex operibus iusticie que fecimus nos: sed fm suaz miam saluos nos fecit. Sed hoc secūdū sonē sunt rami in stipite mie. Cū in multis sanctis hoc potuerit vt pro redēptōe captiuoruz se vēderent qd potuit in fonte mie eius immensitas. Item cū scintilla caritatis matrē faciat exponi pro filijs quid potuit formax immense caritatis in saluatore? Si qs vero dicat q̄ nō decuit dei maiestatē tātū deiceūdere et tot et tāta pati. Rīdendū est q̄ nihil magis decet dei bonitatē q̄ miseri et amare miseri gloriosissimū. Ergo si qui sunt dicti erroris d tū deū volūt honorare honori ei⁹ detrahunt. Magnitudo etiaz elemosyne honor est miserentis et magnitudo doni honor: dātis sapiēs deū maxie imitabitur qui nihil indicauerit q̄ misereri periculosius. Preterea gloriosissimi sunt triūphi patiētie. Prouer. xxiij. Melior est patiens viro forti: et qui dominat aīo suo expugnatore vrbiū. Seū. Magni animi est iniuriaz in summa patiētia pati. Jté cuz deus decipiat se ab homie ex toto corde diligi. Deuter. vi. Conuenies iuitur et ipe hominez diligeret vt igne dilecūōis sue ignez a mortis in hoie accēderet. Dauid. Exurge dñe in precepto quod mādasti. Sesi. Ego tibi mōstrabo amatorū sine medicamēto sine herba sine vlī⁹ venifice carmine. Si vis amari ama. Preterea cum deitas omno impassibilis sit q̄ inconueniēs est si natura hūana diuine associata in eadez ꝑsona passa est cū pati virtuosissimū fuit: et pena q̄ natura hūana in xpō passa est nihil fuit respectu glorie quā hz que nō est finē habituratē veneratōes quas xpo exhibet populus christianus. Multoma lozes sunt cōmunes: et illusiones quas et intulit populus iudaicus. Ad destructionē dicti erroris sufficere possunt que prius habita sunt vbi offensa est veritas fidei christiane: et vbi offensa est veritas humane nature: et ideo ad destructionem aliorum errorum transeamus.

¶ De errore dicentium animam perire cum corpore. xxij.

Et primo destruemus errorem eoz qui ponit animā perire cum corpe ostendēdo animarum immortalitatē. Qui error tangit. Sap. v. Dixerunt impij cogitantes apud se nō recte. Extinctus est tēpus vite nostre nō est refrigerū in fine hominis: et nō est qui agnitus sit reuertisse ab inferis quia ex nihilo creati sumus: et post hoc erimus tanq̄ si nō fuerimus. ¶ Huic errori occasiones dare potuit. id. Eccle. iij. Unus est interitus hominis et iumētoū et equalis virtusq; conditio. Sed vt dicit. D. Salomon in illo libro diuersas plenas in se sapientie quādoq; dicit q̄ mō ꝑpenta sententia vt in verbo ꝑpositō. quādoq; vero q̄ ratio bene disposita discernit vt. Ecclesiastico. Quid habet diues amplius nisi vt sapiens et quid pauperi nisi vt pergat illuc vbi est vita. Et Ecclesiastico. Corda filioruū hominū impleret malicia: et cōtemptus in vita sua: et post hec ad inferos deducent. Nō perit ergo anima malorū cū corpore. Et in eodez nec opus nec ratio nec scientia nec sapiētia erit apud inferos quo tu ꝑperas. Idem Ecclesiastico vlti. Aliq̄ reuertat pulvis in terrā suaz vnde erat et spūs redeat ad illū qui dedit illum. Spiritus ergo beatoz cū corpore nō peritsed ad deū redit. ¶ Jté occasionē dare potuit huic errori quod dicit de deo. j. Ad Thimoth. sexto. Qui solus habet immortalitatē. Unde fm hoc natura q̄ alia nō sit immortalis. Sed ibi dicit immortalitas inimutabilitas quā nō habet creatura cū ex nihilo facta sit: et secūdū accidentia nata sit mutari. Sed tamē creatura potest habere perpetuitatē: et esse immortalis ꝑout immortalitas dicit privatiōnē finis. ¶ Jtez dicto errori potuit dare occasionē hoc q̄ spūs sit rationalis ut humis perit cum corpore: et vnde potest aliqui videri q̄ spūs rationalis in homie pereat cū corpore. Sicut enim spiritus irrationalis forma et ꝑfectio est in corpore bruti sic spūs rationalis forma et ꝑfectio est in corpore humano. ¶ Ad solutiones huius notādum est q̄ est quedā forma que equaliter nutritur et in subiecto esse manet nec ꝑficit nec nō regit cum nec suscipiat sed sicut

retur: ab ea, & talis est forma corporalis in rebus inanimatis. Quedā enim forma est que regit materiā suam & quedā modo sustinet eam & hoc subdit̄ dimr. Quia quedā est cuius operatio nō est extra materiam illam: vt est vegetabile in plantis & sensibile in animalibus bruttis & hec perit cum corpore: ociosum enim esset eā manere post corpus cū nō haberet operationem sine corpore. Quedam enim forma est cuius principalis operatio, nō est in materia nec per materiam vt anima rationalis scōm operationem intellectiuam & ideo separabilis est a corpore & est simile in luce ignea & luce solis esse enim lucis radij solaris existentis in aere nō dependet ab aere. Unde sole subtrahente radium remanet solus aer. Sic deo subtrahente a corpore spiritum remanet illum corpus. Unde sole subtrahente radium remanet solus aer. Unde destructo aere: adhuc remanet radius quod possimus videre per interpositionem alicuius transparentis vt est crystallus in loco aeris. scilicet posita. verbi gratia. Sit aliquis locus vndiq; preclusus excepta illa parte per quam ingreditur solaris radius. Qui ibidem ingressus totum aerem ab illo loco cōtentum reddit lumine plum. Destruatur iste aer. permissionem alicuius corporis transparētis vt puta masse crystalline: licet aer indies deficiat radius tamen ibi manet: qđ apparet in crystallo ibi existente manet enim radius illuminans crystallum. Sicut enim est in vitiene anime rationalis ad corpus: esse enim eius nō dependet a corpore & ideo nō perit cū corpore. Lux vero ignea est duobus modis. scilicet in carbone & in flamma. In carbone est lux materie grosse & terrestris & inde est q̄ non est visibilis. i. dese non immittit radium immutanē aerem vicinum lux vero existit in flamma materie subtilioꝛ que ē vapoꝛ resolutus a corpore. scilicet a carbone. Inflammato, & est lux in flamma radiosa vtraq; est lux tam in carbone q̄ in flamma tamen in carbone ita q̄ deficiēte materia lux deficit. Sic est de vegetabili & sensibili vegetabile enim deficit deficiente corpore cuius perfectio est similiter & sensibile. ¶ Ad ostendendum q̄ anima nō perit cū corpore non multum vtimur auctoritatibus sacre scripture. cum error iste locus nō habeat in eis qui scripturas sacras nouerūt & eas receperūt: quasi infinite sunt auctoritates in sacra scriptura quibus error iste destrui pōt. Sed testimonijs nobilium phorum & rationibꝰ potius vtemur. falsitatem huius erroris ostēdit Tullⁱᵘˢ Dialo. Nō est ingrēda mors qua immortalitas p̄sequit. Idem loquens de eo qui recte vixit. Ex hac vita ingt descendit tanq̄ ex hospitio non tanq̄ ex domo. Cōmendādi enim natura diuersoriuꝫ nobis nō habitandi dedit. Idem in q̄dam tusculanis. Quid nisi illud vitale qđ intra nos est. dūq; mole corpis premitur in celestia regiones cōtemplatione se transferre illuc ad inhabitādum: post depositionē ipsius anolet: Itē in rethoricis phabile videt sapiētibus penas eē partes apud iferos. Itē Sen. in lib. De naturalibus questionibus. Si volumus transquille degere anima in expedito habēda est sine illam insidie sive morbi petant. Quid aliud habeo q̄ exeuntem hortari & cū omnibus bonis emittere. vade feliciter. vade feliciter nihil vrbitaueris redieris. Nō de re sed de tēpore questio est facis q̄ q̄q; faciēdum est rerum natura q̄ genuit te expectat & locus melioꝛ ac tutioꝛ. Item mercurⁱᵘˢ anime dicit. Post dissolutionem cogent credere penis que in vita nolūt credere verbis. Plato etiaz in thimeo dicit. animas post dissolutionē varijs afflīgi penis. hijs testimonijs philosophoꝝ ps q̄ anima rōnalis nō perit cū corpore. ¶ Rationibus vero multipliciter pōt ostendi idē. Et primo per iusticiā dei que si est reddet tā bonis q̄ malis fm eoꝝ merita. Bonis premia malis penas. Eccle. vult cuncta que fiunt adducet dominus in iudiciū. Sed retributio ista nō fit in presenti cum mali hic floreāt & boni opprimant. Job. xxi. Quare impij viuūt sublenati cōfortatiq; diuitijs &. Jere. xii. Quare via. Impiorum prosperatur vnde est omnibus qui preuaricantur & iniq̄ agunt. Et in Psal. Usq; quo peccatores domine vsq; quo peccatores gloriabuntur: ergo retributio ista erit post hanc vitam. Manent ergo anime post mortem. ¶ Item pōt ostendi per dei bonitatem cum deus singulariter sit bonus maxime tamen bonꝰ est amicus suus: & maxime amat amātes se. Prouer. viij. Ego diligentes me diligo. hoc autem verum non esset si anima periret cum corpore: nec esset alia vita post istam. Amici enim dei in hac vita sunt egentes angustiaz affligi. Heb. xi. Et i. Cor. x. Si in hac vita tñ in xpō sperantes sumus miserabiliores essemus ceteris hoibus. Si non esset alia vita verum esset quod dicunt pueri. scilicet. Mat. xij. Vanus est inquiunt qui seruit deo: & qđ emolumētum qui custodiunt precepta eius? Non etiam emolumentū vbi videtur: sibi detrimentū in hac vita affligi. si in futuro nō sperarent amici dei p̄o hac afflictiōe delectari: & vtilius esset eos bonis presentibus adherere & in eis deficiat vsuꝫ deo adherere & mādata eius obseruare. ¶ Item pōt ostendi q̄ anima cuz corpe nō pereat per sapientiaz dei que non pōt fallere nec falli. Falleret autez eos qui ei credunt cōtemptum presentis vite cōtēnendo & presentiaz bonoꝝ si nō sequeretur alia vita melioꝛ: & alio bōa meliora Mat. xix. Si vis perfectus esse vade & vende omnia que habes: & da pauperibus &c. i. Jo. xij. Qui odit aiam suā in hoc mundo. in vitā. &c. ¶ Item anima cuz corpore q̄ nō pereat ostenderūt qui hoc per experientiam nouerunt: quia mortue fuscitati fuerunt: vt xpō lazarus. & illi de quibus legitur ad Heb. xi. Acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos. ¶ Idem etiam ostendunt virtutes quas mouit operantur, vnde Gregoꝛ in quarto libro Dialo. Pensa qualiter anime viuunt illic vbi viuunt quorum hic & corpora mortua in tot miraculis vigent. Si igitur vitam anime manentis in corpore deprehēdis ex motu membroꝝ cur non perpendis vitam anime post corpus etiam per ossa mortua in virtute miraculoꝝ. ¶ Item ostenditur per ordinem quem habet homo inter se & creaturas. Est enim creatura media inter iumentū & angelum. vnde communicat cum iumento in corporis mortalitate: & cum angelo in animę immortalitate. Bre. in. iij. lib. Dial. Homo sicut in medio creatus est vt esset inferioꝝ angelo superioꝝ iumento aliquid habet cum summo cōe aliquid cōe cum infimo. Immortalitatez &c. spūs cum angelo mortalitatez vero corporis cū iumento. ¶ Iteꝝ ostenditur per similitudinē quā habet anima cuz prima materia sicut enim prima materia & habet ad oēs formas sensibiles & corporales ita habet se substantia intellectiua ad formas int. ligibiles & spirituales. Ergo sicut prima materia nō est corruptibilis ab aliqua forma sensibili vel corpali. Ita substantia intellectiua nō est corruptibilis ab aliqua forma intelligibiliter spūali & multo minus a forma corporali cuz propter sublimitatem sue essentie talis corruptio non possit ad eā attingere. Relinquit ergo q̄ ipsa sit incorruptibilis & mortalis. ¶ Item oē quod destruit aut destruitur separatiōe forme a materia aut diuisione partiū integraliū aut destructiōe subiecti aut deserētis: aut absentia cause. Separatiōe forme destruuntur res duplicater. Aut diuisiōe formeque manet separata vt cuz dividit ala rōnalis a corpore que diuisio dicit mors vel diuisione formeq̄ nō manet separata vt in unctiōe ignis & hec diuisio vocat̄ ꝓprie corruptio diuisione partiū integraliū fit destructio vt cuz ligna & lapides destruūt domꝰ: destructione vero subiecti vt destructo pariete destruit pictura q̄ erat in eo: & qualitas. Destructiōe deserētis destruūt qđ sustinebant cū fracto vase effundit liquor q̄ in eo erat. Absentia cause fit destructio: vt sole subtracto destruitur dies. ¶ Patuo inō non pōt destrui ala rōnalis quia cū sit cōposita ex materia & forma vt dictum est prius vbi destruct̄ ens q̄ potest alias ei corporalibus seminari. Ergo non pōt fieri in ea diuisio forme a materia. Propterea si diceret q̄ esset ex materia & forma cōposita adhuc pōt ostēdi q̄ forma illa nō pōt destruiq; nō hz qui tollat quo destruat. Anima cui potens est intelligere eia qđ nō esset verū si aliqđ esset ei contrariuꝫ. Anima enim non esset receptibilis ipsius nec similitudinis eius ergo non posset intelligere ipsum. Preterea vinus nullaz formā visibilē habet sibi contrariam ergo nec intellectiua aliquā formā intelligibilē habet sibi contrariā. ¶ Secō. Item non pōt dici qđ rationalis destructiōe partiuꝫ

dep̄ ēē cum simplex sit: careat hui⁹ modi partib⁹. ¶ Tertio. Jtē destructiōe subiecti nō pōt destrui: q̄ si poneretur ei⁹ subiectū nō poneret aliud q̄ corpus. Ipa aūt nō se hz ad corp⁹ vt accidēs ad subiectū est enim pfecta substātia receptibilis est enim fm se oppositoꝝ manēs intransmutata fm essentiā: qđ ppriū est pfecte substācie si quis tñ obiciat de superficie que quātitas est nō substātia: quę tñ recipit grarios colores dicendum est q̄ ipsa nō recipit colorē fm se sed sēm virtutez subsistentē corpee substātie: sed aia rōnalis fm se receptibilis est: oppositoꝝ nō fm naturā corpis cui vnita est: vt stultic: ⁊ vitij: scientie: ⁊ ignorātie: ⁊ multorū aliorū: que cū sint i pāsita nō recipiunt in ea fm naturā corpis. ¶ Quarto. Jtē nō pōt destrui aia destructiōe deserētis nō potest aia destrui cū nō idigeat deseri sicut liquor: vase idiget quo ptineatur. ¶ Quinto. Jtē nō pōt destrui. s. absentia cause: qz a prima cā immediate fluit. Cui⁹ absentia nihil destruit: vel cuius presentia semper adest oib⁹: ⁊ nūq̄ ē absens. Quātū enim i se est semp influit in creaturas ēē ⁊ pmanentiam. Ergo aia rōnalis nullo mō pōt destrui cū nullo pdictoꝝ modoꝝ destructibilis sit: nec alius mod⁹ destructionis possit inueniri. ¶ Sexto. Jtē oē esse mortale paulatim debilitat ⁊ deficit donec veniat ad vltimū defectū qui est mors: virtus aūt intellectiua sua operatiōe suualescit ⁊ pficit vt quāto est antiquior tāto sit ad intelligēdū validior: ergo hz ēē immortale. ¶ Jtē virtus que nō hz finē in operatiōe nō hz finē in re: virtus intellectiua nō hz finē in operatiōe nō enim determinata est ad intelligenda hoc quin adhuc plura intelligere possit: ergo nō hz finē in re. Jtē virtus corruptibilis ledit a vehemēti obiecto: vt visus a vehementi lucido: intellectus aūt nō ledit a vehemēti intelligibili imo magis pfertur. Ergo nō est corruptibilis. ¶ Jtem ex cognitiōe obiecti cognoscit cognitio potētie: ⁊ exditiōe potētie cōditio substātie. Cū ergo obiectum virtutis intellectiue sit vniuersale incorruptibile virtus intellectiua incorruptibilis est. ¶ Aug⁹ in lib. soliloquiorū. Sic phat immortalitatē anime. Oēs inget substātia cōprehensiua veritatis ingū est vel non est. Sed anima rōnalis est hmōdi ergo est immortalis veritatē h intelligē essentiā rei inquātum est abstracta a materia: ⁊ oibus materialibus ꝯditionib⁹ vt apprehēditur hō qui predicatur de omnibus hoīb⁹. ¶ Jtē omnis substātia cui⁹ operatio nō pēdet a corpe ipa nō pendet ex corpe. Sed operatio substantie nō pēdet ex corpe. s. intelligere sed intellectiue: ergo nec substātia intellectiua pendet ex corpe ergo ē sepabilis a corpe: ⁊ pōt viuere sine eo. ¶ Jtē virtus cui⁹ opatio impeditur a corpe nō dependet a corpore: sed talis est virtus intellectiua. Quāto enim corpori se plus imergit per sollicitudinē: ⁊ amorem rpalium: ⁊ delectatiōē tāto intelligit obtusius ⁊ tardius. Quāto aūt se elongauerit tanto clarius ⁊ facilius. Ergo ipsius non dependet a corpore. Preterea si intellect⁹ dependeret a corpe sequeret̄ confortatio eius ad confortationē corpis: ⁊ debilitatio ad debilitationē. Aliter tñ est. Nā in senectute ē corpis debilitatio: ⁊ intellectus pfectio. Sicut enim iuuenes melius sentiunt sic senieres melius intelligunt. Jo. xij. In antiquis est sapientia Si quis tamen obijciat q̄ intellectus dicitur dependere ex corpore quum eius opatio impeditur egritudine corpis: vt pz in freneticis. Sic intellect⁹ sensu ⁊ imaginatiōe indiget q̄ nō fiat sine illis. Dicēdus est q̄ aliud est virtutē impedīri a lesione aliud ab occupatione. Intellectus impeditur occupatione anime circa opus alicuius virtutis: sed nō ledit̄ vt visus vel auditus exterior: occupāt⁹ anima circa exteriora impedit vt illa hora nō vacet intellectiue operationi. Sic in laborantib⁹ frenesi: vel similibus passionibus sunt: sicut somnia fixa ⁊ adherentia ppter infectiones ⁊ difficile sepabiles. Et q̄dēmodō dū somnia mentē tenēt circa tanta sīmata occupāt. Sic ille alienationes operationum intellectus mentē occupando impediunt. Expurgata autem huiusmodi infectione intellectus tanq̄ nihil passus lesionis ad propias operationes reuertitur. Ad secundum dicēdū q̄ licet intellectus nō fiat in nobis sine sensu ⁊ imaginatione: tamen est sine illis. Et ponit hic Augustinus. Ad pōtū nō deueniunt nisi per nauem ē tamē esse in ponto sine nauigio vel

potest distingui duplex facies virtutis intellectiue inferior: ⁊ superior: quantuz ad inferiorē indiget intellect⁹ sensu: ⁊ imaginatione quantū vero ad superiorē fm quē est: nobilis perfectio ⁊ potissima intellectus nō indiget illuminat̄ eni a prima virtute. ¶ Jtē potest ostendi q̄ anima rationalis non pereat cū corpore multis alijs modis. Primo sic cuz nullus mod⁹ nature sit frustra oē q̄ naturaliter mouetur nō est naturali impossibilitate pro hibitū a fine ad quē mouet̄. Ergo cū aia rationalis naturaliter appetat beatitudinē nō est impossibile ei assequi. Sed impossibile ē q̄ ea assequat̄ in bonis presentis vite: ergo ipsa manet post presentē vitam. Qđ in bonis presentis vite beatitudinē nō assequat̄. Sic pōt ostendi posse bonoꝝ corporaliū aut amāt ea aut nō amant. Si non amant: ergo sunt eis onerī: ⁊ nō assequunt̄ felicitatē in eis. Si vero amant ea: ergo sunt vniti eius per amorē ⁊ sunt obnoxij oibus passionibus qbus illa subiacent. Amans eni necessario ꝑpatitur amato ppter vniones amoris si passio rei amate ad ipsum per apprehensionē perueneri. Ergo nec in isto casu felicitatez in bonis illis assequūtur. ¶ Jtez nobiliori virtuti nobilior cōpetit pfectio. Ergo cum vires aie qbus homo antecellit bruta alia nobiliores sint virtibus illis quas cōmunicat cū bruttis eis cōpetit perfectio nobilior. Ergo facilitas alia erit anime rationalis secundū vires illas nobiles q̄ sit ea: que est fm vires inferiores: que est in bonis presentis vite. ¶ Preterea cuz nobilis pars aie habeat propias suas operatiōes ⁊ ppria gaudia ⁊ propriā libertatē ⁊ seruitutē: habebit ipsa ppriam felicitatē nō in bonis corporalibus cū ipsa separata sit a corpore vt iam ostendet̄: sed in bonis spūalib⁹. ¶ Jtē quicqd est morti obnoxiū non est beatū: ergo cū homo in presenti vita subditus sit necessitati moriēdi in ea nō est pfecte beatus. ¶ Jtez omnis virtus oīno separata a corpore non est corruptibilis corruptione corporis: sed vires: que sunt propie aie rationalis intellectus: ⁊ voluntas oīno sunt separate a corpore: ergo nō sunt corruptibiles corruptione corporis. Secūdo multipliciter probat̄ propio sicut vis vnita corpori sine operans per organum operat̄ fm ꝓpietatē ⁊ possibilitatem organi tui: vt visus q̄ nō iudicat de sapore vel seno sed de colore: qa colori tinet̄ de natura oculi. Nullū aūt organum corporale possibilitatē habet ad incorporalia. Nulla ergo vis operans per organum corporis est cognitiua nisi corporaliū tantū. ¶ Preterea operatio intellectus est per abstractiōem a materia: ⁊ materialibus cōditionib⁹. Sed eius opatio est fm naturā virtutis a qua egreditur ergo intellectus est abstractus a materia ⁊ nō habet organū corporale. ¶ Jtē nulla virtus inc. xpozata. i. parti corporis determinata operāt̄ per organū est cognitiua sui non enī potest referri vel reflecti supra se vnde nec oculus se videt nec imaginatio se imaginat. Cū ergo se intellect⁹ intelligat nō est incorporatus alicui. s. parti corporis determinate vnitus. ¶ Item q̄ cognoscit est in cognoscente fm naturam cognoscentis: ⁊ nō fm naturā rei cognite: ⁊ generaliter q̄ recipit in aliquo est in recipiēte: fm naturā recipētis. Cuz ergo corporalia ⁊ materialia sint in intellectu fm modū immaterialē sicut denudata a materia. ⁊ materialib⁹ cōditionibus intellectus immaterialis est: ⁊ nō in corporatus alicui parti corporis. ¶ Jtē cū voluntas: que ē propria aie rationalis libera sit flexibilis. ⁊ ad eaq̄ sunt delectabilia corpori ⁊ ad ea que sunt corpi contraria: vt sunt: macerationes carnis: ⁊ ipsa mors corpalis: manifestuz est q̄ voluntas illa a corpore separata est: vtū nō est cū corpore corruptibili. ¶ Jtē nō est necesse rectorē nauis mori cū nauis dissipat̄: nec milites occidi cum equus cui insidet occidit. nec artifex perire licet aliquid de instrumentis eius quo ad aliquā operationē ignobiles vtunt̄ deficerit: sic nō est necesse q̄ spūs rationalis pereat: licet corpus quod est eius organū quantuz ad aliquas eius operatiōes nimis nobiles pereat. ¶ Preterea nihil creatū est: propter ignobilitez ⁊ vilitatē se. ergo anima rationalis nō est principaliter creata propter operatiōes istiusmodi quas habet: ōes cū brutis: vel propter bona illa corporalia que ea vtūtur sunt ergo nō est necesse eā perire licet nō possit exercere operationes illas minus

ciabiles circa bona ista corporalia. ¶ Ité cū anima rationalis nobilior sit quacūq; creatura corporali. & deus cōcauerit esse ppetuā sicut creature corporali vt corporibus celestibus. ipse cōcauit illud etiā alie rōnali. intelligere nō solum creaturā corporalē sed etiā creaturā spūalem & ipsum creatorē ipse cōcauit ei esse perpetuū. ¶ capacitas dei per intelligentiā longe melior sit ppetuitate essendi. ¶ Ité cū dederit deus creature rōnali vt possit habere amicitiā cuz deo. lex vero amicitie regrat bonorū cōtorem verisimile est q cōcauerit ei immortalitatē. ¶ Preterea quis fidelis amicus a morte amicū suum nō seruet si potestatē habet ergo verisimile ē q deꝰ amicos suos seruet morte qua omnino pereant. ¶ Ab ore corporalis amicoꝝ dei nō est mors sed potius somnus vel trāsitus ad meliorē vitā. Jo. xj. lazarus amicꝰ noster dormit. Et Mat. xxij. nō est deus noster deus mortuorū sz viuentiū. ¶ Ité que a solo deo inesse possunt perpetua sunt nisi sint accidentia vel forme dependētes a materia. Sz alia rōnalis nō est accidens vel forma dependens a materia & a solo deo est per creationē vt prius ostensum ergo ipsa habet esse perpetuū q ipsa nō sit accidens sic probatur. Nullum accidens nobilius est substātia sed oē mouēs & regens substantiā est nobilius & actualius & virtuosius substātia quā mouet & quā regit. ergo nullus talis est accidens. Sed talis est anima rōnalis ergo ipsa nō est accidēs. Quod vero nō sit forma a materia dependens prius ostensum est. ¶ Possumus & vti ad destructionē dicti erroris ostensiue qua vsus est gdaz religiosus cōtra phim quēdam qui negabat animā esse immortalē. Aut ala tngr est mortalis aut imortalis. Si ala mortalis est & credis eam esse immortalē maluz tibi inde puenit incōmodū. Si aūt imortalis est & credis eam esse mortalē aligd pōt tibi venire in incōmodum ergo melius est vt ala credatur esse immortalis q mortalis. Quia sm̄a sapientia sic ppositio illis duobus sit cōsentiū bonū. illius vero malū magis est illi cui consentimus. cōsentiū est bonū. sz id cui cōsentiū est malū. Juxta verbuz ciullius refert in li. de senectute catonē dixisse. Sed si ala mortalis est q credimus eā esse mortalē nō erūt pessimi hōes qui nos cōfundāt de cōtraria opinione. Si vero sit immortalis. Nos qui summus huius opinionis potentiam cōfundere qui contrarie opinionis sunt & hec contra vicium erroꝝ sufficiant.

¶ De errore negantium resurrectionez corporum. xxij.

Sequitur de errore illoruz qui negāt corporū resurrectionē. ¶ Ad destructionem vero huiꝰ erroris primo ponemꝰ testimonia sacre scripture vnde rōnibus vtimur. dicitur. Exod. iij. Deus patruz nostroruz deus abrahā & deus ysaac & deꝰ iacob misit me ad vos. Quo verbo vtitur dñs. Mat. xxij. Ad probationez resurrectionis subdens. Nō est dicit deus mortuoruz sed viuentiū. Glo. phat per hoc animas post mortez pmanere. Nō enī diceretur deus nō existentiū. & sic introducit corporuz resurrectio que cū alabus bona & mala que gesserant recipiant. Jtez Iob. xix. Scio q redemptor meus viuit. & in no vic. de. ter. sur. sum. Et eiusdem. xiij. Lignū habet spez si precisuz fuerit rursuz virescit. & Isa. xxvj. Viuēt mortui tui. Et Ezech. xxxvij. Ecce ego intromittā in vos spūz & viuetis. Dani. xij. Multi de hijs qui dormiūt in pulvere terre vigilabunt. Joel. ij. Sublevabit de corruptioē vitā. ij. Machab. vij. Rex mūdi defunctos nos pro suis legibus in eterne vite retributionē suscitabit. Et in eodez. ¶ celo ista possideo sed pter deū lego hec ipsa delpicio quū ab ipo me ea recepturū spero. Et iudē. vij. Juste & religiose de resurrectiōe cogitāt. Mat. viij. Multa corpora mor. que dor. sur. Jo. v. procedēt qui bona fecerūt in resurrectionem vite. Et iudē. xj. Scio q resurget in resurrectione in nouissimo die. i. Cor. vi. Deus & dñm suscitauit & nos suscitabit p virtutē suā. Et iudē. xv. Si resurrectio mortuorū non est neqz xpūs resurrexit. Ibidē inspiciens tu qui seminas non vivificat. Idez in eodē. Omnes quidem surgemus. Ité oportet corruptibile hoc induere incorruptionē. Et. ij. Cor. iij. Scientes quū qui suscitauit dñm & nos cū illo suscitabit. Ephe. v. Donec occurramus oēs in virū perfectū in mensurā etatis plenitudi-

nis xpi. Phi. iij. qui reformabit corpus humilitatis nre. Preterea theſal. iij. Nolumus vos ignorare de dormientibus. Jac. v. Aurum & argētū nostrū eruginabit & erugo eorū in testimoniū nobis erit & manducabit carnes vestras sicut ignis. Erit ergo caro vra in futuro. Act. xxvi. qd incredibile iudicat apud nos si deꝰ mortuos suscitat. ¶ Rōnibus sic pōt corpus resurrectio suaderi. Ozz iusticia iudicis iusti. Si enī terra inferā nō cognā punio & supplicio quē nec fallit ignorātia nec phibet impotentia necesse esse qūz querit iudicii. Sz talis iudex de⁹ est ergo ei iusticia qū ēgz ōnerit in iudicio. Sed hoc nō fit in psenti vniuersaliter cū mali floreāt & bonis oppugnantur. ergo i futuro & reddet deus vnicuiqz prout meruerit. Ergo hominibus q sibi seruierūt mercedē reddet qō fieri nō pōt nisi ipsi resurgant. Tali argumēto vsus est barnabas ad pbādū resurrectionez phis q erāt rome vt legit in li. clementis. Justū est ingt quelibz seruientes alicui remunerari. & inde vt prius. ¶ Si go tū dicat homines posse remunerari alabus sine corpoz resurrectiōe nō valet responsio. Cuz enī ala sine corpe hō mereatur nec remuneratio ale sine corpe esset remuneratio hominis. Preterea cū hō seruierit deo & corporalibꝰ opibus & spūalibus & nō immediate sit liberalis remunerādo q hō seruiēdo vtroqz modo & in corpore & in ala debet remunerari. Jté sumptū meritoꝝ apud eūdē iudicē sumptus debet esse remuneratio. Ergo cū xpūs seruiēdo patri in corpe & in ala meruit in corpore & ala remunerari. alij similiter vo seruientes simile remunerationē merebūtur. iij. cor. xv. Si resurrectio mortuorum nō est neqz xpūs resurrexit. Jté in pa. Numquid enī vane pstitisti oēs filios hominū. vane sine frustra sunt pstituti si precipeo nō sunt beatitudinis si mouentur nō surrecturi. Preterea si corpus ale pfatur quare nō pretribuit. & glorificabit. Item cum ala naturaliter appetat esse in corpe qō ostēdit deus q est in separatiōe. & eius appetitus naturalis in pfecta ale beatitudine debeat ipleri corpus tradet ei sine quo appetitus eius naturalis nō ipleretur. Preterea cū ipse ale ppetue nō sufficere organuz necessario corruptibile ex pria ornatide corpus humanuz nō fuit tale. ergo cū per xpūz restauratio pfecta fiat ppetuū corpus ale tradet sibi ergo resurrectio corporis. Jté cū aliqne actiones corporales sint in cruōne vt opus mie de qbus legit. Mat. xxv. Caro sic socia ale & meruit sic socia debet esse et in pmio & ex quo parte pcij solut parte debet habere lucri q nō erubuit caro crucifigat ergo ipa resurgat. Jtez corpus humanū sanctoruz corpoz ēgz cū cetera corpa quedaz habeant esse ppetuū corpus humanū habuit esse ppetuū. Sanctus enī melior est hijs que sunt ad finē qō aut cū diuinū melius est. Jté corpa que habent esse ppetuū habent illud ex dei bonitate & ad creature vtilitatē nō ad vtilitatē dei cū ipse bonoꝝ nostroꝝ nō egeat. Nec ad vtilitatē creature pure corporalis cū alia multa bona sit percepturus. Jté nō principaliter ad vtilitatē creature spūalis cū illa creatura corporali non egeat ergo ad vtilitatē creature pure spūalis & pure corporalis q nō videt esse multū bō. Si nō alique creature corporales pp hoc habent esse ppetuū multo fortiꝰ hō habuit esse ppetuū. Jte aut corpus humanū se hz solū ad aiam vt organuz ad tēpus necessarius aut nō. Si primo nō que cāsa q ala nō doleat cum illud organū gravet & onerosū sit sibi sperat ab ea q nō est vtilius ei necessariū quis sapiens doleat cū a nauta aut ad portū secedit. Si vero nō se hz vt organū sibi sz vtilē cū q ala pficit pmiū & tēpe & creaturā nobilissimā cū creatura minꝰ nobilis cē ppetuū habeant. Jté cū ala rōnalis habeat aliqō vires qui sine corpe nō possunt pfici vt prius ostensum est aut ipa nō pficietur eisdē futuro aut corpus eiduz vnicū. ¶ Item due cause vniones ale ad corpus assignantur a gregorio nisanio vna vt pagones certaminū que est unsint adueritio tyrannoꝝ leticie glorie hereditate acquirat. Et sicut aurū igne presentis vite crucinatis probatur examinet. Alia causa est vt hōc exercitū nūz corpis secū trahat ac suauz superiusdūb⁹ co locet. vnde vna causa vnionis eius est bonū ale alia bonum corporis vtroqz aūt cā requirit vt corpus resurgat. De primo patet iustuz est enim vt caro que fuit socia in certamine socia eiusz sit in gloria de secunda idē manifestū est.

¶ De errore illo qui dicit. vnum quemq; posse saluari in sua fide vel lege. xxiij.

Equitur de errore illo qui ponit vnumquemq; saluari in sua fide v. l lege ex quo credit eas esse bonam t deo placentē. Cui errori occasionem dedit q cogitauerit paucitates esse ītinandoꝝ ii soli xp̃iani boni saluarent. Ducebāt enī. Cum deus nō sit minus pronus ad misereñdū q ad puniendus quomodo tā pauci saluabūtur. Xp̃iani t illi nō oēs sed solū boni qui pauci sunt respectu malorū. Multitudo enī infidelium t gentiliū damnabitur. Quare dei mia tanta multitudinē creauit cuz preuideret eā damnādaz. ¶ Et dicendū cōtra hmōi errorē q nō est mirū si pauci sunt saluādi. cōparatione eoꝝ qui sunt damnādi. vbiorz enī semper est maior multitudo q pretiosoꝝ vt terre t plūbi q auri t argenti. t lapidū cōmuniū q gēmarū t ārcuū q cādelabroꝝ vel palmarū. Et maior est acervus palee q grani t maior numerus thuitoꝝ q sapientū. Eccle.i. Stultoꝝ infinit⁹ est numerus: sic stulti sunt vocati pgu ex vero electi. Mat.xx. Preterea cū in tāta multitudine hominū pauci sint regeo tēporales. qd mirū si pauci habituri sint regnū celeste. Itē cū pauci ad regnū celorū venire curent. qd mirū si pauci pueniant. Quomodo enī perueniēt si pervenire nolunt. Itē qd mirū si pauciores ascendant in celū q descendant in infernū cuz facilius sit descendere: q ascendere. Et si pauciores intrāt per angustā portā para dīsi q per latā portā iferni. Mat.vij. Intrate per angustā portam qa lata porta t spaciosa via que ducit ad perditiones t multi sunt qui intrāt per eā. Quā angusta porta t arctaria que ducit ad vitā t pauci sunt qui inueniāt eā. ¶ Falsitas dicti erroris sic pōt manifestari. Si aliquis volēs corporaliter ambulare nollet prouidere vie pericula cā posset: Si oculos claudo aut auertēs a via vellet incedere meritō imputaretur sibi si quid ei mali ex hoc accideret. Itē si quis vellet ire ad aliquē locū vi l ignorās t peritū habēs qui viaz ostenderet t ducatū preberet t nollet sibi viā ostendi vel ducatum prebere. merito ptaretur ei si qd mali ei ex hoc accideret. hec duo cuilibet animum bñ disposito audita approbare. ergo cā pericula dñi ritualia magis sint periculosa t tō magis cauenda. Ergo ortā illa negligens fuerit prouidēda vel precauēda. merito ei imputabitur cū in periculū ceciderit. Ergo negligētia querēdi viā veritatis t salutis vel ductu ppie rōnis vel ārēdo ab alio q circa eaz credit esse adeo instructuz vel implorādo diuinū auxiliū cū aliud auxiliū: ei desit negligētia est culpabilis t dānatione digna. Unde de illo q ignorans est ex negligētia hmōi. verū est illud Psalmo. Lxxviij. Ignorās ignorabitur. Dauid noluit ītelligere vt bene ageret. Bl. potuit intelligere vt bene ageret. sed noluit. Ignoꝝ venia nō habet. Ambro. Qui possent scire si vellent studium adhibere nō nescientes sed cōtemptores indicabūtur. Si vero aliqs seductor sub pretextu catholici doctoris alicui simplici p̃dicet pie credēduz q deus coz simplicis auertet ne illi erret. Sibi piculoso credat nisi negligentia eius vel aliqua culpa obsistat. Custodit deus oēs diligētes se vt legitur in Psal.xj. Prouer.ij. Custodiet recton saluē t protegit simpliciter gradientes. Itē intelligendū est in illo casu in quo aliquis inuenit doctores cōtrarios vnū fidelē t alīū infidelez nec sufficit ex ppio sensu vel ex dictis eoꝝ vel ex vita discernere. Cui potius credendū sit. Deus enī mia ei nō deerit nisi impulsando ad eā negligēs fuerit. Infideles vero negligentes valde sunt. Et in intelligādo per seipsos salubrē veritatē t inquirendo ab alijs. Et implorando diuinū auxiliū. t in faciēdo veritatē quā iam nouerūt. Qui vero negligit facere bonū quod nouit faciendū nō meretur accipere noticiā faciendi id quod nondū nouit. Qui vero in talento intellectus qd ei accepit fideliter negociatur dignus est vt talēta eius addantur. Mat.xxv. ¶ Si verū esset qd ponunt q sint p̃dicti errores nihil esset virtus vel vitiū simpliciter. Credēti enī de virtute q esset vitiū vitiosum esset agere ſm virtutez. Et credenti de vitio q esset virtuo esset vitiosum agere secundum vitiū. ¶ Secundū hoc idē valeret error erranti q veritas cā cognoscenti. ¶ Quedam vtilia ad destructionē dicti erroris. Regre supra in capitulo vbi oblectum est

q vnica sit fides vera. ¶ In hoc vero q deus creauit tantā multitudinē hominū qui preuidebat esse dānādam mirari de bonitas diuinas bonitatis dei q tante multitudini tot t tanta dedit bona cum tamē preuideret eos futuros ingratos numeris et peruersitatē hominū q largitorē omnium bonorū bonis eius impugnant. Nec solū ad dei miam debeo habere oculū ſz etiā ad dei iusticiā que non minor est q eius mia: que illos quos mia creat pascit t regit t seruat ingratos de acceptis beneficijs merito damnat. Quid mirū si iusticia peccatoribus reddit qđ meruerunt. Nemo miratur de hoc q ignis calefacit vel sol illuminat vel dei mia bonis bñficia tribuit sic mirari nō debes si iusticia dei eos q rebelles sunt deo punit. Nō miratur aliquis. Si qđ seminat aliqs hoc metat. Sic mirandū nō est si peccatores mala metent: que semināt. Eccle.viij. Noli facere mala t nō te apprehendent. Et iterū nō semines mala in sulcis. iustitiet t nō metes ea in septuplū. Gal.vi. Que seminauerit hō hoc t metet. Aug. dicit. Aliqs si deus vellet: isti boni essent. Sed melius voluit vt qđ vellent essent. si boni nō infructuose. Si mali non impune. Eccle.ii. Deus ab initio cōstituit hominē t reliqt eū in manu consilij sui. Et paulo post. Apposuit tibi aquā t ignē ad quod volueris porrige manum tuā ante hominē vita t mors bonū t malū qđ placuerit ei dabitur illi. ¶ Mirari etiā debeo sapientiam t bonitatē dei q pēnis malorū vtitur ad bonū electorum. Inextimabile enī gaudiū erit electis in futuro cū plecte agnoscent pulchitudinez iusticie diuine quaz tanto plus amabūt quāto amplius cognoscent t tanto amplius gaudebuut quanto amplius agnoscent t amabunt. Psalmus. Letabitur iustus cū viderit vindictam. Itē miam t iudiciū cantabo tibi dñe. duplex erit materia cantus saluatis. f. mia electorū t iudiciū reprobor. Greg. Dispotens deus qa pius est misericors cruciatu nō prolixitur qa aūt iustus est ab inquorū vltiōe in perpetuū nō sedatur. Sz iniq oēs eterno supplicio deputati sia q dem iniqtate puniūtur t in ad aliqd ardebunt. f. vt iusti oēs t in deo videāt gaudia que percipiant t in illis respiciāt supplicia que euaserunt ire tanto magis in eternū diuine gratie debitores se esse cognoscent. Iusto in eternū mala puniri cū spiciunt que eius admissio vicerunt.

¶ De errore illoz q dicūt alios in mortali pec. decedētes nō puniri eternaliter. xxv.

Egī de errore coz q dicunt alios que in mortali decedūt nō puniēdos eternaliter. Qui error valde periculosus est: cū diuinus eni destruit sapiētiam t bonitatē in cordibus hominū cū euacuet timorē domini. q est principiū sapientie. Prouer.i. Et sine quo nō est iustificatio. Eccle.i. Timor dñi expellit peccatum nā q sine timere est nō poterit iustificari. Error iste dum impunitatē hominibus promittit promptitudē ad peccandū efficit in eis: Impunitas enim est nutrix transgressionū vt ait. Ber. huic erroi occasionem dare potuit illud. Mat.vij. In qua mensura mensi fueritis remetiet vobis. Et illud. Apo.xviij. Quantū glorificauit se t in deliciis fuit tantū date ei tormentū t luctuz. Nō esset inquisitū mēsura pene secunduz mensurā culpe si peccato mometaneo pena et. nisi redderetur. Sz verba predicta sic intelligēda sunt vt fiat cōparatio in genere vt q multū peccauit multū puniatur t qui minus peccauit minus. t q amplius: amplius. Nō q sit necesse penā esse equalē culpe ſm durationē immo ſm̄ ad durationē multo maior pōt esse q culpa sicut multiplicitet pōt odisi. Et primo p penas ab hñno iure positas q multo amplius durant q peccata pro qbus inflicta sunt durare rit. Augu. xxi. libro de ciuitate dei. Octo genera penarū in legibus esse scribit Tullius. Damnuz vincula: verbera: talionē: t ignominiā: exilia: mortē: seruitutē. Quid horuz est q in breue tēpus pro cuiuslibet peccati celeritate arceretur vt tāta vindicetur mortalia ignita deprehēduntur ppetratum vbi fonte talio. Burnuz bellū acqrit ppetuā seruitutē. Per terca cū perpetrato peti vulneratio spiritualis sit qđ mirū si a vulneratiōe brevissimi tēporis relinquatur vulnus multe durationis aut etiā mors a qua nō est regressus ad vitā nisi miraculose. Itē cū ppetratio peccati casus sit in profundū qđ mirum si casus iste brevissimo tpe fiat: t si qui sic cecī

In in profundū multo ꝙ maneat. Item cū perpetrato peccato transgressio sit legis nō est minus ꝙ mutilato quę ꝓpetua est natura ulterꝑ ꝓ illa infligatur cū etiā ꝓ petrato peccato ligato sit peccātō fm illud. Prouer. v. Funibus peccatorū suoꝝ quisq; ꝑstringitur. Nō ut mura si ille q ligatur in breuiꝭ obligatus maneat. Item cū peccator bonū uoluptate se vendat q̄d mirū si emptor eius acquirat tuo ꝓpetuis. Preterea cū nō sit minor dei iustitia q̄ mia nec minus sit eterna ꝗre miratur q̄ ꝙ dei iustitia eternaliter puniat malos ⁊ nō miratur q̄ dei mia eternaliter remuneret bonos cū pariū causaꝝ pares soleāt esse effectus. Preterea per se notū est q̄ q addit super penā iustū cōtumaciā seu ipenitentiā auget merito ⁊ penā: ⁊ quātū durat iniuria tātū debet durare ⁊ pena. Quia q̄ cruciatus in inferno addit super penā sua cōtumaciā vel impenitentiā nulla est⁹ vera penitentia vel emendatio est apd infernos: ⁊ tā diu durat debita iniuria q̄diu ei nō emendat: ⁊ merito durabit semper ipse⁹ pena. Preterea potēr peccanti in hoc eterno viꝫ ad mortem p̄tō placerā do tō merito puniēti eterno dei iudicio. Petrus. iij. li. Dial. Scire veli quō iustū sit vt culpa que cū fine ꝙpetraca est: sine fine puniat. Gre. Nec recte discreti si districtus iudex nō corda hoīum sed tēa pēsaret. Iniq enī nō cum fine delinquentiā cū fine viderūt. Nā noluissent viuere si potuissent sine fine viuere vt potuissent sine fine peccare. Audite eni qui putō semper viuere cupiūt qui nunq̄ desinūt peccare cū uiuāt: ad magnā q̄ iudicamus iustitiā ꝑtinere vt illi nunq̄ careāt supplicio qui in hac vita nūq̄ voluerūt carere peccato. Quia eternā voluit hic peccando fruitionē eternā inuenire: vindicte seuerit⁹. Item mutilatio imaginis diuine semper manebit in ea damnatis: vū cum peccatū quantū ad maculaꝫ semper manet. pena pcti merito semper manebit. Aug. Scripto in celesti cuiuate imaginē ꝙ plora ad nihilū redigat deus: qui in ista terrestri cuiuate imaginē ipsius ad nihilum redegerit. Item quāto minus bonuꝫ est deo ꝙ ei ꝓferatur tāto maior cōtumelia ei ꝓferatur. Cū igitur oē q̄d est vel esse pōt in infinitū minus bonū sit deo q̄ q̄d ei ꝓferatur infinita cōtumelia ꝓferꝫ ⁊ in omni aūt mortali ꝓtō aliq̄d ei ꝓferatur. Peccare eni est fm Aug. spacio ti cōtumaciā bono bōis quantabilibus ad hęrere. In oī eni mortali ꝓtō inferī deo infinita cōtumelia. Adhuc aūt a deo ꝓ quolibꝫ mortali inferī infinita pena. Item si qs peccaret in aliquē equalē sibi aliquādiu peccādo in esse si simile peccatū punire ret in maiorē se magis peccare: vt si sacerdotē. Et si in maiorē sacerdotē: vt in ēpm nūc magis peccaret. Ergo si peccati deū q̄ in infinitū maior est quolibꝫ puro homine: in infinitū magis peccat. Cui igit infinitus sit peccatū quo qs ꝓtēnit deū meritō infinita pēa ei debet. Item obligatiōes ⁊ tranꝫgressiones ꝓportionales sūt: Qui eni eē iter tenuit ad aliq̄d faciendū eē iter peccat nō faciendo debitū obligatio qua qs tenet deo obedire ⁊ fruire infinita est: ergo culpa trāsgressiōis est infinita: Qđ obligatio infinita sit. sic ꝓbatur: Nō ē possibile q̄ creatura rōnalis liberet se a debito obediēdi vel seruiēdi deo. Ergo cū obligatio illa sit intransibilis infinita est. Preterea si quis dedisset mille marchas gratis alicui aliquātuꝫ esset obligatus ei: ergo cū solus oculus vel lingua in infinitꝫ ꝑciosior sit in illis marchis auri in infinitū magis obligat⁹ est hō deo rōne oculi solius vel lingue q̄ esset ratione mille marcharum auri. Quid ergo erit de obligatione: que est ratione totius corporis: ⁊ quid de illa que est ratione anime: que in infinitus melior est corpore. Patet ergo q̄ obligatio obediendi vel seruiendi deo infinita est. Item si anima rationalis nō deberet durare nisi per diem vnā tamen esset obligata deo ratione diuine vite altquāta obligatione ⁊ si per duos dies ratione vite duorum dierum esset obligata deo duplo maiori ⁊ sic ad infinitū: deo ergo ratiō: infinite vite obligata est deo obligatione in infinitū maiori. Cum ergo obligatio infinita sit culpa: trangressionis est infinita ⁊ ideo merito debetur ei infinita pena. ¶ Item cū opera dei in vniuerso cōpleta sint opera uitricie eius diminutionē nō habebunt. Et sicut retributiones eius ꝓpetue erunt ita ⁊ vindicte ⁊ pene perpetue erūt. Preterea cuꝫ mala merita omnino nostra sunt. Bona

vero merita sere oīno sunt dei magis debentur nobis de iustitia pene malorū meritorum q̄ premia bonorum. Ergo magis summo punitēdi ꝓ iniusticia de malis meritis q̄ remunerādi ꝓ bonis. Si q̄ eternaliter ꝓ bonis aliqo est remunerandus infinito magis eternaliter ꝙ malis erit aliqo puniēdus. Item proportionalia sunt peccata penis. Si igitur nō est ꝙportio peti ad peccatum nō erit cōparatio pene ad penā cum igitur nō sit cōparatio peccati eius qui furatus est ouem ⁊ peccati eius qui occidit hominē innocentē. non erit cōparatio pene ad penā. Ergo si pena primi peccati est temporalis pena secundi erit ꝓportio ergo deus aliquos perpetuo punit. Si forte ad hoc dicat q̄ licet possibile sit aliquē mereri penaꝫ eternam tamē clementia dei non sustineret eū puniri tanta pena. Querimus ab eo verū sustineret deus eū puniri aliqua pena vel nulla: si nulla euacuatur dei iustitia. Si aliqua ergo vel temporali vel eterna si eterna habeo ꝓpositū. Si tēporali cuꝫ pena tēporalis cōparatione eterne minꝰ sit q̄ ieuatio vnius sextule de terra respectu excoriationis vel detruncationis capitis. Sicut. Judex deridēdus esset si eū qui meruisset excoriationē vel capitis detruncationē puniret ieuatione sextule de terra sic ridiculosa esse videret dei iustitia si debitorē pene eterne puniret sola pena tēporali. Maꝫ ex hoc euacuarentur dei iustitia. Item legitur. Isa. lxvi. vermis eorū nō morietur ⁊ ignis eorū nō extinguetur. Iero. Ignis ille tādiu succendit q̄diu habet materiā quā vorare flāma pascatur. Materia ista mala voluntas est que semper vinet in damnatis. Ideo ignis ille nunq̄ extinguet. Aug. voluntas punitur sine supplicio nō sine corpe vt que delectantur in peccatis ipa puniat in penis. Job. xx. Licet qui fecit ossa nec tamē cōsumetur. Glo. Cuius vita mortua fuit in culpa eius mors vinet in pena. Item glo. Nō cōsumet in morte ꝫ vt sine fine crucietur viuere sine fine cōpellit. In ps. mors depascet eos. Glo. S. dicit similiū numerosq̄ que nō radicitus herbas vellunt sed iumentes carpunt. vnde iterū herbe nascūtur ad pastū. Sic ⁊ illi morte depasti resurgunt nunq̄ nō deficiunt. Greg. Mente immortali moriūtur impij. Ber. in epla ob hoc inscrutabilis ⁊ obstinate mētis punitur eternaliter malū licet temporaliter perpetrando q̄d bene fuit tempestive vel opere longe esse constat in pertinaci voluntate. ¶ Auctoritates noui testamēti que penarū eternitatē ostendunt require supra in capitulo vbi destruitur error eorum qui ponūt animas nō esse in corporibus humanis sed demōes inclusos ibi vt agant penitentiā. ¶ Item merito pena eterna punietur qui gloria eterna a malo reuocari voluerūt. Item cū bonitas dei summe oditi malū sicut summe diligit bonū ipa eternaliter punit malū sicut eternaliter remunerabit bonū. Item in psenti tēpus est operandi. In futuro vero nō erit tēpus operādi ꝫ ꝓ opere facto hic mercedē recipiendi. Eccle. xi. Quodcūq̄ potest facere manus tua instanter opare q̄: nec opus nec rō nec scientia nec sapientia erūt apud inferos quo tu ꝙperas. Nō metet ibi aliquis quod hic non seminauit ergo q̄ male vitā hic ⁊ in malicia vitā finiunt. nō saluabitur. Mat. vij. Numq̄d colligunt de spinis vuas aut de tribulis ficus? Sic ⁊ nulla vite quam hic aliqs habuit non colliget ibi dulcedinē ꝑmij. Arbor enī ubi mutari nō potest. Eccle. xi. Si ceciderit lignum ad austrū aut aglonē in quocūq̄ loco ceciderit ibi erit. Greg. iij. li. Dialog. Quales hinc quisq̄ egredit talis in iudicio ꝓsentatur ⁊ vt breuiter dicamus. vita ꝓsens disponit de futura: vnde cuꝫ futura vita sit sine fine eo q̄ anime sint immortales ꝓsens vita ꝓparat future: vel miseriaꝫ sine fine: vel felicitatem sine fine.

¶ De errore ponentium animas in caritate migrantes ꝛc.

Equi: de errore. Ego q̄ ponit alios coniqui in caritate decedūt nulla ꝑ pena purgatoria in futuro ꝓsentiendos. ¶ Qui errore habet tres errores sibi annexos. Primus est q̄ nullum peccatum est veniale. Secundus est q̄ qđ dimittitur culpa dimittitur pēa tota ꝙ si decedat nulla pena purgatoria ꝑsentur. Tertius q̄ suffragia ecclie nō prosunt mortuis. ¶ Circa primum errorem notandum est q̄ qui sunt illius erroris nō sentiunt de dominio in bonitate cum credāt

mz pro quacūq; offensa seruis suis tradet ad mortē dicunt cui oē peccatū esse mortale. Et est error iste improbabilissimus. Nō enim est verisimile q̄ pater misericordiarum pro quauis offensa filios suos eternaliter condemnet. Itē verisimile est q̄ sicut habet gladium mortis eterne quo vrgetur in suos malivolos p magnis offensis sic habeat virgam correptionis vel purgationis transitorie: qua pro leuibus offensis vtatur in filios suos & sicuti non est infirmitas vel vulnus corporale ad mortem est sic nec ois infirmitas spiritualis mortalis est. Itē si cut nō omnis casus corporalis est ad confractionē colli.ita nec ois casus spiritualis ad mortez est. Prouer.xxiij. Septies in die cadit iustus & resurget. poeta. Qui cadit in plano vix ti hoc euenit vnq̄. Sic cadit vt tacta surgere possit humo. nō p̄ciuntur vasa preciosa oino proēcunq; ingratione sed purgātur. Sic nec ale. Et si in morte in aliq̄ imperfectione inueniuntur nō ti pro q̄ibus ornantur. Itē si oē peccatū mortale est ēt omne dictum vel factum vel cōcupitum cōtra legē dei sit peccatū. Omne factū dictū vel cōcupitum cōtra legē dei erit peccatū mortale: ergo ieiunare vel helemosinā dare ꝓpter inanē gloriā erit mortale peccatū. Et breuiter. Cuz aliq̄d fiet de quo lex dei dicit ne fiat erit mortale peccatū. q̄d si verum est nullus erit sine mortali peccato. Itez cū opus virtutis sit immediate opus vicii seu pcīi erit q̄ erit in superfluitate vel diminutione. Si vero omne tale opus est mortale peccatuz ergo gelicq; in cibo excedet & potu mortaliter peccabit. Itē cum malū sit priuatio modi vel spēi vel ordinis oē opus q̄d erit priuatiue modo seu mensura debita erit mortale peccatū: peccatū enim & mortale peccatuz cōcertibilia sunt. In hunc errorē. Ergo gelicq; nimis amat filios suos mortaliter peccat. Itē cū dicere aliqui subito ante perfectā deliberationem rōnis malū sit sic erit similiter mortale peccatū. Et idez erit in aliis operibus phibitis q̄ ante plectā rōnis deliberationē mortalia peccata erūt. Et secundum hoc nullus est in pūi vita qui vniuersaliter caueat a mortali peccato. Preterea in multis locis loquitur sacra scriptura de peccato q̄ non possunt intelligi

.ij.

de solo mortali. Et exemplicā de pane tangemus legitur. Prouer.x. In multiloquio nō deerit peccatū. Nō pōt hoc intelligi de mortali peccato qa multotiens est multiloquium sine mortali. Itez Ec.ij. Si dixeris nō eris immunis a delicto. Et Mat.xij. De oi verbo ocioso q̄s locuti fuerint homines reddēt rationez de eo in die iudicij ergo oē verbuz ociosum peccatū mortale est ergo aliq̄d peccatum est venale. Itē.i. Cor.iij. Fundamētum aliud nemo pōt ponere preter id q̄d positū est: q̄d est xp̄s iesus. Si quis aūt superedificat super hoc fundamentū auruz argentū lapides preciosos ligna. fenū stipulam vnuscuiusq; opus manifestum erit. Dies dñi declarabit qa in igne revelabitur. ligna fenū stipula ue venialia vt grossiora vel leviora intelligūtur. si ut patet ex hijs que sequūtur vnuscuiusq; opus qlē sit ignis phabit. Si cuius opus mānserit q̄d superedificauit mercedē accipiet. Si cuius opus arserit hoc detrimentum patietur ipse aūt saluus erit sic tñ q̄si per ignē. Itez legitur.iij. Jo.i. Si dixerimus qa peccatū nō habemus ipsi nos seducimus & veritas in nobis nō est. De mortali peccato nō videtur hoc posse intelligi cū illud nō sit in amicis dei. Itē ciuslez. v. Distinguit ioānes peccatū ad mortē & peccatuz nō ad mortē. Est ergo aliquod peccatū mortale & aliquod quod non est mortale. Itē in psalmis. ois homo mendax. Quod mendatiū mortale intelligi nō potest. & Eccle.vij. De negligentia tua purga te cum paucis.

¶ De errore ponentium q̄ quando dimittitur culpa: dimittitur pena propter quod non oportet purgari.

Irca secundū errorē est notāduz q̄ error iste valde periculosus est. Cuz occasiones dat peccatoribus ad deū tardius conuertendi. facit enim paries cōditionis quātuz ad impunitatē eos q̄ conuertuntur in fine vite sue & eos q̄ conuertuntur in iuuentute. Nullā enī pena secunduz eos vtriq; post mortē punientur. Error iste valde est improbabilis: si enim sacramentū penitētie debet vniuersaliter culpā & penā sicut sacramentuz baptismi non iteratur: ne facilitas venie homines facilliores faciat ad peccādū sic sacramen

tum penitentie nō debet iterari. Itez ad q̄d monet euangelium ad faciendū dignū fructū penitētie. Math.iij. Si eum aliqs pniteret vniuersaliter remittitur ei pena sicut & culpa. Penitentia nō est aliqs in mortali non est meritoria postq̄ mortale dimissum est non videtur esse necessaria q̄ntum ad solutionē a pena ti tā ille qui peccauerit secunduz eos nullius sit pene debitor. Quare ergo tantō fuerā scriptura monet ad penitētiaz. Itē que causa est q̄ hijs q̄ magis peccauerūt maior penitentia iniūgatur si tota culpa cuz tota pena dimissa est. Itē cōstat q̄ antiq̄ patres multa pena puniti sunt & in exilio huius mūdi & ēnā post mortē licet culpa mortalis esset eis dimissa fuerūt eni in inferno donec xp̄us eduxit eos. secundum illud. Osee.xiij. Ero mors tua o mors ero inferne. Act. ij. Quez dolōs suscitauit doloribus solutis inferni iuxta quod impossibile erat illuz teneri ab eo. Et Apo.i. Fui mortuus & ecce sum viuēs in secula seculorū & habeo claues mortis & inferni. Et ad. Colo.ij. Deleno quod aduersus nos erat cyrographū decreti q̄d erat cōtrarium nobis & ipsum tulit de medio affigens illud cruci expolians principatus & potestas trāsduxit confidenter. Et i spūalmis. Ascendit mal. cap.d.ca. Si illi debitores fuerunt penepost dimissionē culpe videtur q̄ nō semp dimittatur tota culpa cuz pena. Preterea si hoc esset videret cuilibet iniūcia dei & esset dedecor culpe sine decore debite vindicte. Item pena ꝓportionalis est culpe. Sed cuz peccator nō imponit finē culpe sue debetur ei pena infinita: & acerbior secunduz quod culpa maior fuerit. Ergo cū peccator penitēdo ponit finē sue culpe debetur ei pena finita & transitoria & maior vel minor: secunduz q̄d culpa maior vel minor fuerit. Preterea cū deus pater potius voluerit q̄ ppius filius penā transitoriā p genere humano solueret q̄s q̄ ipse eis remitteret. nō est verisimile q̄ ut de facili penas peccatoribus remittat q̄n fideles pena transitoria eos puniat. Ber. Qui nō parcit filio nunq̄d parcet figmēto nunq̄d parcet seruo nec? Si ergo dicatur q̄ penitētes de peccatis in patenti puniendi sunt in futuro non: ergo dei misericordia ꝓpria erit hijs q̄ diuturnum cōuer

sionem suā vsq; in finē vite q̄s hijs q̄ tunc venture cōuersionis cū a penis penā nō exigat & ab alijs exigat: & sic benignior erit deus in cōtemptores benignitatis suę q̄s in alios. Roma.ij. An diuitias bonitatis eius & longanimitatis cōtemnis? ¶ Falsitas huius erroris apparet aperte ex illo verbo.i. Corin.xj. Si cuius opus arserit detrimentū patietur ipse aūt saluus erit sic aūt q̄si per ignē. Ergo alīq saluandi in futuro punientur. Preterea nōne aliqs decedere potest cū animo amore filiorum vel presentis vite inutilis meriens q̄ mors nō videtur purgare. Cū ei nolens nō recipiat q̄ necessario post mortez purgabitur. & sic purgatus saluabitur. In psalmis trāsiuimus per ignē & aquā. & eduxit nos in refrigerium.

¶ De errore ponentiū q̄ suffragia ecclesie nō possunt defunctis & tertius. xxvij.

Irca tertium errorē q̄ ponit suffragia ecclesie nō p̄desse mortuis. Notandū q̄ valde detestabile est ēt in mortuos sentiat. ¶ Quantū enī in se est succursus ecclesie aufert mortuis q̄ igne purgatorio cruciāntur: ipsa facit cōtra illud. Eccle.vij. Mortuo ne prohibeas gratiaz. Si peccatrix q̄ prohiberet elemosynā dari ei quē crederet esse indigentē: vel cui de quo dubitaret virū esset indigens multo fortius peccat illuq impediunt ne subueniatur eis q̄ igne cruciātur. Prouer.iij. Noli phibere benefacere cum q̄ potest si vales & ipse benefac. Falsitas huius erroris in parte apparere potest ex predictis cuz primo ostensum sit aliquē posse decedere cum venialibus: & cū debito penetrantibus pro mortalibus: q̄ verisimile est: q̄ ecclesia penā illas possit soluere pro illis qui decesserūt unt exemplo capitis sui. Cxp̄i q̄ peccata nostra tulit super lignū. i. Pe.ij. Gal.vi. Alter alterius onera portate & sic adimplebitis legez xp̄i. Item cū ad preces sanctorū aliquibus det deus gratiā & remittat penā eternā verisimile est: q̄ ad preces eoz remittat penā purgatoriaz. Item ad lacrimas marie & marthe suscitauit ihs Lazarum. Jo.xj. Et ad preces petri tabita fuscitatur a morte. Act.ij. Ergo ad orationes sanctorū remittitur pena purgatoria mortuis. Id ideo facit: quod legitur.ij. Mach.xij.

Dot. xij. Manda z fabbas eccl̃ogatio p defuncto cap. vt s pec. fol. 44. Cor. Dic mortui non relevant quid facient q baptizantur pro mortuis. Ro. 3. Baptiz pro mortuis dicit ire pro illis qui que debet purgare. ca. Job. 7. Qui descendit ad inferos non ascendet. Item peccare peccatū nō ad mortem potat e quidam ex vna peccatum nō ad mortem. Est peccatū ad mortem non pro illo dicit vt roget quia dī pro peccato mortali veniam rogandū dī vt Dorotheus rogauit pro lapidatoribus suis e christus p eis. Credibile tñ nō videtur aliquem dī esse de electis pro quo q dicat Jo. nō pro illo dico vt roget q dī pro mortuis pro defunctis enī in mortali nō est orandū vt glaciarie sed pro defuncto in venia. Ad illud quod dicit peccatum ad mortem non pro illo ecclesia Interlinearis Dic qui in hac vita nō corrigit post mortem eius irritra vana postulatur. Item Jaco. vlt. Orate p invicem vt saluemini Multum enim valet deprecatio iusti assidua. Cū enim elisa l terra in celo operatur ista verba. Ergo eodem modo in purgatorio operabit dubiē valet quod legitur de illo Andream dixisse dño cum dominus differret eundare cū eundem pro quodam sene qui in peccato carnis vsq; ad septuagesimū annū fuerat. Dixit deus pro mortuis obtinemus pietatē tuam e nunc ille qui tenuisse desiderat cur non saluabitur? Tunc venit vox de celo ad eum dicens obtinebis in hac pro sene. Si ad preces beati Andree deus homini inuterato in peccato debit gratiam veniale cur non ecclesie remittat penam purgatorij. Preterea quid obstat q ad preces ecclesie hoc qui decesserunt in caritate nō possint valere. cum ecclesia sit in statu in quo pōt mereri. Illi autē qui in caritate decesserunt cū amici sint dei in statu sunt in quo sunt digni hoc beneficio habent ergo dei gratiā e eius gloriam expectant adherendo etiam corpori ecclesie tanq membra dum viuerēt dignos se fecerūt e quodammodo meruerunt vt tales preces eis valerent si p eis fierent. Cuius corpora cū omnia est omnibus membris que sunt in corpe: vnde sunt ecclesie e maxime indigentia merita ecclesie si debēt extendere ad eos. Preterea eodem spiritu iudo vnusquisq; habet illaque vtunt nouissima que adhuc sunt super terram: ergo remissio culpe vel pene que bonum est spiritus sancti debet se extendere ad id quod tenuit a olim. Ad. xij. Quo iccirō ne dominū contra spiritum sanctū verbū nō remittetur ei neq; in hoc seculo neq; in futuro. Ja qui sententia vt ait Burgo. in libro dicit. Datur intelligi quasdam vero in futuro posse laxari q̄ cuius de vno negatur sequenter de quibusdam cōcedit. Sed timeo hoc de parvis minutijs peccatis fieri posse credendum est. Sicut est assiduus ociosus sermo. Immoderat⁹ risus vel peccatum cure rei familiaris que vix sine culpa vel ab ipso agitur qui culpam qualiter declinare debeant scimus. Preterea hoc ipius pertinet ad gloriam dei q̄ ad preces sanctorum tales mortui a pena liberent. Deus enim glorios est in sanctis suis nec ergo contrariū diuine iustitie q ipse impleat voluntatem amicorum suoz qui voluntatem ipsius pro posse suo impleant. Idem enim velle idem nolle ea demum vera amicitia est vt ait sapiens. Roma. 8. Si cor nostrū nō reprehendit nos fiducium habemus ad deū q̄ quid petierimus accipiamus ab eo: quia mandata eius custodimus: et ea que sunt placita coram eo facimus.

¶ De cāo errorū q̄ sit octo ad pīl. xxvij

Estructis erroribus qui catholice fidei aduersantur tangendum est de causis errorū de quib⁹ octo assignare sufficiat. ¶ Prima est ignorātia capacitatis intellectus humani. Quidā enim nō attendentes limitatum esse intellectum humanū: credunt eum esse capacem omnium: ideo credūt illud nō esse quod ab eo nō capit. Sicut si aliquis crederet circulum solis omnia cōtinere ipse crederet illa nō esse: que infra circulum illū nō continent. Similis error est in illis qui credunt non posse esse scientiam de magnitudine solis e lune e stellarum q: ipsi non habent eam. ¶ Secunda est auersio intellectus a credendis e ab his que possunt hominē inducere ad credēdum e cōuersio ad errores. Quidam enī sic amant errores suos: vt contraria eo

ad velint cognoscere vel audire. Prouer. xviij. Non recipit stultus verba prudentie nisi ea q̄ cor suum loquitur. Quidam videre possunt eum non videre sine immutatione. Nec intelligere ea a quibus vult lectus se auertit. Nolunt audire qui sunt in erroribus. Quid de miraculis nec facta ab his qui nō tenent eadem credi quib⁹ possunt ad veri fidem inducere nō est mirum si remanent in erroribus suis. ¶ Tertia est rerum fabricatio e malicorum gloriosa q̄ turbidum habet visum ipsum q ab alijs videtur non videt. Sed nō ideo contendere debet quia cum nō ceteris videt visus humanus quicq̄ videt aquilinus. ¶ Quartum est obstinatia a credēdis quidam enim cōmentantur in sensibus habent que longe sunt a credibilibus que sua fantasia nō appropinquare ad illa nec studio nec exercitande. Ideo nō est mirū si illa nō videt ipsi et illum velit habere ducem ad credenda qui certus est quidā ad ea vnde sic dispositi de spiritalibus sicut ceci de coloribus. B. super cant. Quo modo lux incassum circumfunditur oculos clausos vel ceco sic animalis homo nō percipit ea que sunt spūs dei Aug. De⁹ lux est nō corporea sed mentibus hanc lucē qui nō videt est quasi ceccus in sole. ¶ Quinta est negligentia querendi deū adiutorium ad ea credēda. Fides enim nō est naturalis imo est ex electione sine meritis e donū gratuitū. Si esset naturalis ita eadem esset apud oēs nec esset tanta dissensio de ipsa quāta etiā perdita est adeo. Hebr. xi. Credo vt intelligam. Ephe. 3. Gratia etho salutati per fidē et hoc nō ex vobis deus enim est. Et. 1. Joh. v. Scimus nobis sensum dedit vt cognoscamus verū deū. Sicut sol nō videt nisi ex lumine suo sic nec intelligentie nō videtur nisi ex lumine suo. scilicet lucē gratie quā infundit. Si aliqui sunt vt vespertiliones solem nō videre de nocte quādo volunt ga hunc sol nō lucet sup terrā: sed lucet vero cū nō videntur: nunc dormiunt sic illi sole intelligētie ideo nō videntur in nocte sunt. ipsi. eo nō lucet lucē gratie infundendo nō tamen propter hoc debet affirmare eum nō esse. ¶ Sexta est obstaculum peccati. Quidam enim cuius immūdicia operū

hominum quasi obiectu nubis lumen solis intelligētie a se repellit. Job. xxxvj. Si in tribulationibus hominum. ¶ Scripta est in pelina que est velut vestimentum lucernis. In pallio aureo illius clari. Tunica nostra spiritus sancti nunc illuminat nos dum debet nubes nostre. Et sup ethica. Cupidus oculo veritatis nō videt sicut in pelle. Et sup illud. Jere. xiij. Lauerunt tua et sapientia corrupit te. Dicit glo. Omnis heresis ex cupiditate superbia (aut superbia) nō ignorantia. Augustinus. Sapiens mentem studet. Eliacuit q. Quando vitia potuerunt incipere nisi superbiendo. Ergo. De superbia. Ita se mens a dei luce longe intuendo quasi si palpebram non sunt. ¶ Octava est affectio inordinata intellectū trahens ad propria sicut vt tantū ordinat⁹ ordinem vel ordinē. Affectio inordinata dicit velle appetere de rebus mundi illicitum. Augustinus. Si quis diligit solē ethi dicit videri nolle nisi culpet potius oculi infirmitatem. Si diligit ethi dicit videri nolle nisi culpet potius oculi infirmitatem q̄ lucem. Augustin. Purgādus est animus vt possit videre illā lucē valeat. Tanta enim solet retrahere ne credere velit. Quia nisi credit, nō videbit. Ab augustino extra. Imagines fabri. Ideo q̄ glorie ambitiose pompas illas timebāt volebant ad rēm venire. Jo. v. Quomō credere potestis qui gloriā ab inuicē accipitis et gloriam que a solo deo est non queritis. Timet etiā desiderium q timet immittere dī locum ne deus eos impedierit ne in rēm crederet. Timet desiderium est cum suis amaritudinē amor delectationis ociose voluptuose. Jacob. v. Diuitie de imperatore. hi. est oēs in vanitate terre. Proue. xx. Lucerna impietū peccati. Ideo amare videt aliquod bonum quod alijs nō videtur q̄ amicus est lucerna. Secundū eos dicūtur. Et similes vi detur illa qui omnes amat pulchros et sit deformis q̄: amet facit eū amare in malicio illo. Odiū enī inueterū nutrimentū de amicū. Dulia vide edictos prelatos nē clericos dicit deo obedendū esse nō hominī. Augustinus. Et ego dicit solis bonis platus ē obediendus. Dicit enī q̄ dīne nō esse necessarii ad hoc q̄ aliqs sit vel saluetur q̄ non est necesse. Et

quis confiteat peccata sua sacerdoti. Et q̃ relaxationes quas episcopi cõsueuerũt facere: nõ valẽt nec suffragia ecclesie pro sunt mortuis. Itẽ timẽtes errores suos in tempo ꝓpalari dicit in nullo casu eẽ timendum. Item timẽtes se occidi dicit in nullo casu esse hominẽ interficiẽdum sic transierũt hereticiin affectum cordis.

¶ De diffinitione fidei. xxxi.

Vltimo in tractatu de fide descendendum est ad diuersitates fidei.

Et specialiter ad has diuersitates descendimus que sunt. Fides viua. Fides mortua. Fides nõ ficta sine phata Fides magna. Fides modica. Fides explicita. Fides implicita.

¶ De fide viua. & fide mortua.

Ides viua est: que potens est eligere debitas cõparationes que. s. per caritatẽ operant. Bal. v. Fides vero mortua que impotens est: ad debitas operationes. Jaco. ij. Si fides non habeat opa mortua est in semetipsa. Fides viua videt differre a mortua sicut in edicta viua lux flãme differt a lumine q̃s remanet post extinctionẽ candele q̃ pre sui paruitate insufficiens est ad regẽdos gressus & ad ostendendũ laqueos vel foueas & ad discernendum quid pulchrum quid deforme. ¶ Itẽ fides viua videtur se habere ad mortuã sicut lumen diei ad lumẽ noctis: vel sicut lumẽ radii viui solaris caloẽ habẽtis ad lumẽ q̃s ẽ in vmbra tenebrosum & sine calore. ¶ Item fides viua nõ solũ tenebras ignorantie expellit: sed etiã torporem excutit. ¶ Fides vero mortua est velut animal mortuum nec se nec aliquid potẽs mouere motu q̃ sit perfectus: nec est gressus licet cadauere tremor vel palpitatio quãdoq̃s remanear. ¶ Item sicut carboni viuo musca timet insidere sic tẽptator fugit eum qui est fidei vine nõ habẽs fiduciã q̃ et possit preualere. i. Pe. v. Cui resistite fortes in fide & Ja. iiij. Resistite diabolo: et fugiet a vobis. ¶ Fides mortua minus potens videt esse ãs dubitatio. Si quis eni dubitet de aliquo cibo vel potu vtrũ sit venenatus sola dubitatio cohibebit eũ ne cibũ vt potũ illũ sumat. Fides aũt mortua nõ cohibet homines a phibitis delectationibus que ad medium veniunt

mortem ale inferunt. Item fides mortua fides demonis esse dicitur nõ hominis vnde super illud ad Thymo. i. Cõfitentur se nosse deũ: factis aũt negant. dicit Glo. Augustin⁹. Nolite tanq̃s de fide securi esse: adiungite fidei recte vitã rectã vt xp̃m cõfitemini verbis, & non factis bene viuendo. Nã si cõfitemini verbis & nõ factis fides talium ꝓprie fides est demoniorũ. Item Augustinus est dulcedõ. Fides christiani sine dilectione fides demonis. Immo fides christianorũ q̃ deũ non timent inferior videtur esse fide demonũ. Illi eni deus timent. Ja. o. Tu credis q̃ vnus est deus: & bene facis & demones credũt: & cõtremiscunt. Augustinus. Utinam quomodo demones iudicez sic homines agnoscerẽt saluatorẽ. Eccle. Demones viderunt & tremuerunt homines viderũt & occiderunt. ¶ Fides mortua facit ad augmentũ culpe & pene. Ad augmentũ culpe: ga sicut cognitio agrauat culpã sic ignorantia attenuat. Augmentata aũt culpa augmentatur & pena. Ber. Ad cumulũ dãnationis videtur nobis relicta fides future ꝓmissionis. ¶ Fides mortua in malo christiano dicitur se habere sicut obligatio religionis in apostata monacho q̃ deteriorio cõditionis videtur esse ãs si nunq̃ fuerit monach⁹. Sicut natura bona in angelo malo: honorabile enim est valde esse angelũ bonum. Ignominiosum est vero angelũ esse malum: sicut ignominiosum est esse malum christianũ licet sit valde honorabile esse christianũ bonũ. ¶ Fides mortua sicus est maledicta fructus nõ habens. Matth. xxi. ¶ Fides vero viua arbor est florens per firmũ ꝓpositum seruiendi deo & solia debita habens. s. sermonẽ a fit ad hedificationẽ fidei vt det gratiã audientib⁹ loquẽdo & fructũ debitũ bonorũ operum ꝓferens. ij. Cor. xiij. Si ex fide vos probate per opera. ¶ Fides mortua est velut corpus examinẽ deo oblatum. Ja. ij. Sicut corpus sine spiritu mortuũ est: ita & fides sine operib⁹ mortua est. Ber. super cant. Quid fides que nõ operatur ex dilectione nisi cadauer examẽ. vnde honorano deum munere fetido vnde placas deum tue fidei interfector. ¶ Fides mortua signũ est ꝑditionis. In iudicio enim

fides illa ostendet cum in quo fuit fuisse christianũ. Ex alia parte opera mala ostẽdent cum xp̃i fuisse inimicum. Fides viua ostendet q̃ fidez xp̃o debuit opera vero mala quod fidẽ ei nõ exhibuit: & per cõsequens q̃ ꝑditor fuit: christianus malus habens fidẽ mortuã secũ habet litera sic dãnationis: per fidẽ eni scriptũ est in corde eius q̃ q̃ talia peccata agunt regnum dei nõ possidebunt. In libro vere conscientie sue inuenietur scriptura facta ꝓpria manu q̃ ipse talia fecerit. Quedã eniz nota relinquntur in corde hominis ex malis operibus vnde Glo. origenis. sup illud. Ro. v. Cogitationũ accusantiũ aut defendentiuz. Scindũ ingt q̃ in illa die cogitationes accusabunt animas vel defendent. Nõ vtiq̃ cogitationes que tunc erunt. Sed ille que nũc sunt in nobis q̃rum notc quedã: & singula relinquntur in corde nostro velut in cera. Que in occultis cordis posite possunt cõsentire malo in illa die reuelabuntur.

¶ De fide ficta: & non ficta.

Ides ficta: est fides fragilis. s. fides eorũ q̃ ad tempus credunt: & in tempore tẽptationis recedũt Math. decimotertio. De fide nõ ficta legit. i. Thi. i. Finis ꝓcepti est caritas de corde puro & conscientia bona & fide nõ ficta.

¶ De fide magna & fide modica.

Equitur de magnitudine & modicitate fidei. ¶ Ad magnitudinẽ vero fidei quinq̃ videntur pertinere. ¶ Primo vt homo de deo magna sentiat vt Lenurio. Math. octauo. Qui credebat xp̃s solo verbo posse sanare seruum suum: & se indignũ esse vt xp̃s intraret sub tectũ ipsius: vnde dictũ est de eo a domino non inueni tantã fidez in israel. ¶ Secundo vt homo bona transitoria. intuita bonorũ eternorũ cõtemnat. Hebre. vndecimo. Fide moyses grandis factus negauit se esse filii filie Pharaonis magis eligens affligi cũ populo dei q̃ tẽporalis penitẽtie habere tocũditatẽ. Thesauros egyptiorũ ꝓperiũ christi aspiciebat eni in remunerationẽ. ¶ Tertio vt homo in aduersis de deo confidat. Math. Decimoquarto. Modice fidei quare dubitasti. Eiusdem. xvi. Quid cogitatis inter vos modice fidei. Quarto vt homo ad seruandam credentiã bona sua deo tradat. Magni eni principes longã credentiam requirũt. Isa. xxxvij. Qui crediderit nõ festinet & Prouer. xx. Hereditas ad quã festinatur in principio in nouissimo benedictione carebit. & Eccle. xx. Hodie generatur ga & cras expectat: odibilis est homo hmõi. Quinto vt in hoc cũ homo aliqd petit a deo & nõ statim accipit. & nõ ꝓpter hoc a ꝓposito desistat. Mat. xv. Dixit mulieri in oratõe istanti. O mulier magna est fides tua fiat tibi sicut vis. Ad impetrandum multũ valet fidei magnitudo. Aug. sup. Io. Quãtum vas fidei attulerat ga ad fontẽ tantũ iplet. & Ber. sup. Cant. Magna sigidem fides magna meretur.

¶ De fide explicita & implicita.

Onsequenter dicendũ est de illa diuersitate fidei que est fides explicita & implicita de qua breuiter notandũ q̃ prelati debẽt habere fidẽ explicitã de oĩbus credendis. Ad eos pertinet. Illud. iij. Pe. iij. Parati semper ad satisfactionez oi poscenti rõnẽ de ea que in nobis est fide & spe. Simplices vero debẽt habere fidẽ explicitã de aliquibus articulis & de oĩbus implicitã vt. s. credant verũ esse omne q̃s credit ecclesia ita q̃ in nullo ei contradicat particulare.

¶ Sex faciunt fidẽ cõmendabilem. xxx.

Ni summa notandus est q̃ sex sunt que faciunt ad hoc vt fides sit cõmendabilis. Primũ est simplicitas. In hac eni que fidei sunt. q̃ ambulat simpliciter ambulat cõfidenter. Prouer. x. Ambro. Auferantur argumenta vbi fides queritur nõ eni recipienda sunt argumenta fidei cõtraria in his que dei sunt. Piscatoribus creditur non dialecticis. vnde eundẽ ambro. Ber. in li. De cõsideratione intellectus ingt. Si signata fides tẽptet irrũpere reputatur esse rector. scrutator maiestatis. Ad fidei simplicitatẽ monemur. Exo. xx. Si altare lapideum feceris mihi nõ edificabis illud de sectis lapidib⁹. Si eni leuaueris cultrũ tuum sup eo polluet. Anime igitur q̃ per cultrũ intelligitur sup altare fidei leuãdus nõ est. Ut ingenii nostri in his que fidei sunt auctoritati sacre scripture preferamus. Secundũ est vtilitas. Tertium magni

tudo de quibus est. Quartus est fervor. Dat.xvij. Si habuerimo fidem. Sicut granū synapis dictis monti huic transi hinc et transibit: nihil impossibile erit vobis. Glo. fidē perfectā grano synapis cōparat que fit in facie humilis et in pectore fervens. Ullus videntibus nec ullarū virtū apparēs sed pressuris trita qvintino habet ōndit. Quintū est integritas vt oēs articuli credātur explicite vel implicite de quibus habitū est prius. Sextū est habilitas vt hō nō facile velit fidē suā. Dob. ij. Ut filii expectam⁹ quā dominus dat hijs qui fidē. Quinq; mutāt ab illo. Uū valde reprehensibiles sunt illi qui videntes alii quē hereticū vel magne abstinētie vel liberalitatis dantē elemosinas credit ppter hoc esse sanctū fidei. et diminuit fidē suam in qua tēdit in cerest et quam parātes tenerāt pro fide illius. Nō acquiescētes cōsilio salomonis. Prouer. i. Audi fili mi disciplinā patris tui et ne dimittas legē matris tue. Qui isto mō decipiūtur nō attendūt q; nihil phibet eū qui hijs sanū et manū sanā habere oculū infirmū sic nihil phibet illū qui abstinēs est: et qui libēter dat elemosinas habere oculū fidei corrupti. Sicut qui tā est in possessione rei nō de facili dimittit ei sibi auferri sic nō debet hō de facili relinquere fidē in qua nutritus est. In tali casu qui vero credit leuis ē corde. Eccle. xviij. Nec debet hō moueri si aliquos hereticos videat vel abstinētes vel misericordes cum multo plures tales inueniant qui sunt fidei catholice vnientes nisi. Multi enim magne malitie sunt inter hereticos sed occultant eā quantū possunt. Nec mirū cū et seipsos occultent.

¶ Explicit tractatus de fide benedictus deus qui incepit et complevit.

¶ Incipit tractatus de spe. .ij.

Ost tractatum fidei agendum est de spe et hoc modo. Primo descriptiones spei ponentur. Secundo pmēdatōi eius fiet. Tertio tractet de hijs q; spes adueniūt. Quarto de vitijs q; spei aduersant. Quinto de vtilitate spei. Sexto ad vtilitates spei descendemus.

¶ Spei descriptiones.

Pro sic describitur in libro sententiarū a magistro. Spes ingt est certa expectatio future beatitudinis veniēs ex dei gratia et ex meritis precedētib⁹. Pala paro huius descriptionis haberi potest ex Glo. aymonis super illud. Ro. v. Probatio vero spē. Spes inquit est certa expectatio glorie future.

¶ Et notandū q; spes. Quādoq; sumit pro re quā speramus vbi ad Th. v. Expectantes beatā spem. quādoq; vero pro certitudine glorie future: vt. Ro. v. Probatio vero spē. Glo. Certitudinē glorie future. Quādoq; pro virtute. i. Cor. xiij. Nunc manēt. Spes fides caritas. Quādoq; pro motu vel actu: et ita describitur hic. ¶ Itē notādū q; sicut duo sunt: vbi est expectatio corporalis. Intēdit eni ad minus ad aliqd absens vt fiat presens vnde expectans dicitur quasi extra rem positus spectans. Est etiā ibi permanentia in loco quantus ad corpus: sicut duo sunt vbi est expectatio spei. Est eni intentio animi ad summā beatitudinē: quā intentionē. Augustī. in libro de ciuita. dei. Nocat aspectū: ostendēs aspectū talē ad spem ponere. Primo est fqt sanos oculos habere quod fit per fidē. Deinde aspicere quod fit per spez. Itē ibi est pmanētia in loco spūali qui deus est: de qua pmanentia legit. Jo. xi. Manete in me et ego in vobis. Et. i. Jo. iij. Qui manet in caritate in deo manet et deus i eo. Qui a deo per peccatū recedit nō habet expectationē que ad spē regitur. ¶ Itē notandus q; est certitudo cognitōis: que opponit dubitationi: et hec pertinet ad fidem. Et est certitudo fiducie: que opponitur titubationi: vel desperationi: et hec pertinet ad spez. Et est certitudo securitatis: que opponitur timori sepatiōis: et hec erit in patria: ¶ Itē notandū q; cū motus spei sit circa illa que supra nos sunt: ad eliciendū motū spei valet cōsideratio liberalitatis dei: que seruientes sibi remunerat supra merita put decet ipsum. Et hec liberalitas dei gfa vocatur i descriptione cū dicitur veniēs ex dei gfa. valet etiā ad eliciendus motū spei cōsideratio pro pe: si meritū: cū deus promiserit se redditurum pactum hijs qui sibi debito modo

deseruerint. Ipse vero verax et impermixtus est soluens. vnde spes quasi quibus bonis innititur dei liberalitati: que sibi seruientes remunerat vt decet eum et iuste: que sibi seruientibus soluit que promisit: et adhuc duo pertinēt ad primū de vltimo descriptionis proposite. ¶ Item notandū q; motus spei quandoq; precedunt merita in actu vt in eo qui in caritate est: et bona opera facit quib⁹ sperat se habiturū beatitudinē. quandoq; vero merita precedunt motus spei non in actu: sed in sola intentione vt in illo qui est in peccato mortali qui interis facit ea quod potest boni vt deus illustret eos sua ad penitentiā qua presumptione sperat se habiturus beatitudinē. Cogitat enim per gratiā dei se adhuc habiturū merita quibus beatitudo debeatur. ¶ Ite describitur spes ab Augustino in libro de ciuitate dei. Hoc modo spes inquit est: qua quis ad id quod credit se perventurum presumit: potest etiam sic describi. Spes est appetitus excellētis boni cū fiducia obtinendi.

¶ De commendatione spei.

Equitur de hijs que pertinēt ad cōmendationem spei. ¶ Notandus ergo q; ad spei cōmendationē. ¶ Primo valere potest id q; scriptura sacra totiens monet ad spem. Multiplicatio eni admonitionis ostendit vtilitatem huius virtutis. Sperent in te qui nouerūt te. Itē spera in te et fac bo. Item spera in eo et ipse fa. Itē sperate in eo omnis cōuentus plebis. Item Deut. xxxij. Habete fiduciā: et iterum. Jo. xvij. Confidite ego vici mundū. Nec solum scriptura sed etiā natura videtur ad spē mouere. Naturaliter eni qui debilis est: et timet cadere alicui rei adhereret: et innititur vt patet in puero qui cū elevatur ad standū: et existimat se cadere: statim adhereret alicui rei. Sic naturaliter ratio dictat nie agnoscenti debilitatē: et insufficientiā suā q; homo se adhērere debeat et suis. ¶ Secūdo hoc quod scriptura sacra totiens beatos asserit speres in domino. Psalmus bti oēs qui confidunt in dño. Itē beatus vir qui sperat in eo. Itē beatus vir cui⁹ est nomen domini spes eius. Prouer. xvi. Qui sperat in domino beatus est. Jsa. xxx. Beati oēs qui expectant eū vere beati qui sperant in dño expectatio enim eius fiet cōcēn. ¶ Tertio hoc q; spes oīpotentem iungit. Ps. Omnes ambulantes in tenebris nigri sūt nō est lumen et fulgor. ¶ Spes tertia nomine dñi et intrauit sup deū filii. Quia spes oipotenti innititur id. firma est: et nō timet ruinā. Dauid. Qui cōfidunt in dño sicut mons sion. Spes est que dicit dño fortunam meam. Spes proiecit se in deū. Ipse vero non est ita crudelis vt se subtrahat te sperantes in se cadere permittat iuxta verbū Augustī. Quare dominus totiens nos ad inuitandū sibi monet si supportare nos nō vellet. Nō est illusor deus vt se ad supperādū nos esse fatet et nobis inuitantibus et in ruinā nostrā se subtrahat. Ro. v. Spes aūt nō confundit. Glo. Aug. Cōfundatur qui quod sperabat nō inuenit sicut contigit illi qui sperat in homine. Nec aūt spes non confundit que est in deo qui nec fallit nec falli potest. In psalmo. In te sperauerūt et liberati sunt cōfusi. Jez deus meus in te cōfido non erubescā. Jez in te oēs sperantes nō confundūtur. in eccl. Eccle. c. Nullus speravit in eo et cōfusus est. Falsitatis est non prestare sibi inuētū inuitenti. Sed veritatis est non negare subsidiū inuitum. Unde cū deus veritas sit inuitentibus sibi se non subtrahit. ¶ Quarto q; spes est velut arbor sita in optimo loco adherēs diuine bonitati vnde habundāter fructū et fecundū eius. Dicti. iij. Beatus est vir qui sperat in eū. Spes est vnita sentē diuine: et ideo misericordie diuine benedictā nō cessant influere ei. Dauid. In misericordia tua speraui. Itē speranti in domino misericordia circūdabit. Itē fiat misericordia tua sup nos q; ad. sperauimus te. Jez oculi dñi super metuentes eū et in eos qui sperant super misericordia eius. Et iterū. Ego aūt sicut oliua fructifera speraui in misericordia dei mei in eternū. Spes arbor fructifera est fructus veros habēs cū a misericordia dei habundāter irrigetur. Jer. xvij. Benedictus vir qui confidit in dño. Et subdiderit. Et sicut lignū qd transplantatur super aquas qd ad humorē mittit radices suas et nō timebit cū venerit estus. Spes arma tanq; ignium quod plangē-

rit est deus decursus aquarū. ¶ Quinto cōmendabilia ē spes a multiplici fructu effectu. Effectus ejus ipsi est securitas. David. In deo sperabo nō timebo qd faciat mihi hō. Merito securus est sperans in dño. Prospector ens est dñs omnia sperātiū in se. David. Dñs prospector vite mee a quo trepidabo dño sperāti in se pro muro est vndiq. David. Dñs circuitu populi sui dño est ei turris fortissima Prouer. xviij. Turris fortissima nomē dñi. Ad ipsū cō fugit iustus ē exaltabit. Nomē dñi filius dei dicitur. Isa. xxx. Ecce nomē dñi venit de lōginquo. Ipse enī est sperantibus in se altissimū refugiū. Ipse etiā est ei vbo sustentatio. Isa. xxvi. Verbo sustentatio nre salvator. Ponet in ea murus: ē ān murale murus est virtus diuinitatis. Ān murale meritū hūanitatis vtrūq facit ad securitatē nostrā. ¶ Itē spes merces intellī gentiā ē dei auxilium. De pmo. Sap. iij. Qui cōfidūt in eo intelligūt veritatē. Prouer. xvij. Dicit de expectāte futura bona Quocunq se verterit prudenter intelliget Agnoscat enī aduersū diligētib⁹ deū ꝓ operari in bonū. De secūdo in ps. In ipso speravit cor meū ē adiutus sum. ¶ Itez spes liberat vel tribulationes amouendo vt ps i susana. Daniel. xiij. Que sicut su sperāt ad celū. Erat enim cor ei⁹ fiduciā hūs in dñe ē in ps. legit. Inte sperauerūt patres nostri: sperauerūt: ē liberasti eos: vel liberat patientiā merēdo. q modus liberationis melior est. Bre. Melius liberat cū patientiā dat. Spes patienter facit portari onus psentis miserie Bñ. dict. Vidit requiē q esset bona ē terram q esset optima ē suppositit humerū suus ad portandū. 2. Mach. vij. Mater percū tes. vij. filios sub vn⁹ diei tpe cōspiciēs bono animo ferebat ꝓpter spē quā in deum habebat. Et ps. lxxviij. Propter spē istius barbena circūdamus sum. Greg. in moralib⁹. Ille bene nouit in exterioribus⁹ miseriis subsistere q scit de spe in eterna semp gaudere. ¶ Item spes salvat. In psalmo Qui salvos fac sperantes. Prouer. 2. Qui sperat in dño salubri. Ro. ix. Spe. n. salui facti sum⁹. ¶ Itē spes colūna est totū spiritale edificiū sustentans: qua deficiēte spirituale edificiū corruit: ē mēs in baratrū desperatiōis cecidit. Hec colūna alij cayn delecit cū dño alt. Bern. iij. maior est iniquitas mea q̄ vt veniaz merear. ¶ Item spes galea salutis est caput interioris hois custodiēs. i. Thi. vi. Induat galeā spem salutis. Spes etiā anchora est animā seruans ne a procellis ē tentationibus aduersis ꝛ̄ frāgatur. Heb. vi. Dicit aplus loquēs de spe quā sicut anchoraz habem⁹ aie tutā ac firmā. Glo. Augu. Si videris fluctuare in mari isto noli abrūpere anchoram antequā ad terrā venias in portū. Fluctuat nauis in anchoris: sed non longe a terra picitur: nec in eternū fluctuabit: ē si ad tēpus fluctuat. Itē spes hominē letum efficit. Isa. xxx. In silentio ē in spe erit fortitudo nature. Fortitudinē inquā ꝓprīā in fortitudinē diuinā. Felix cōmutatio ista quā facit q sperat in dño. Bum eniz de vitibus suis diffidit: ē de adiutorio dei cōfidit quasi ꝓprīa fortitudine se exuit: ē dei fortitudine se induit. Dei eniz adiutorium paratū est ei qui de ipso cōfidit. H super cant. nil cū potentiā verbi clarioꝛ reddit q̄ cū potentes facit eōs q̄ se sperant. Denicq̄ cūcta possibilia credenti. Idē in sermonib⁹ quatenus in bonis dñi fiducie pedē ponexeris eatenus possidebis. ¶ Itē spes baculus est valde necessarius peregrinationibus in via psentis vite. Qui huic baculo innitur non corruit. Ps. non derelinquet omnes q̄ sperant in eo. Itē nō lassigant vel debilitant. Isa. xl. Dicitur de sperantibus in domino. Assumēt pennas vt aquile: current ē nō laborabunt: ambulabūt: ē nō deficient. Ps. Sperans in domino nō infirmabor. ¶ Item spes in possessione regni celestis animā ante tempus quodāmodo introducit: vnde ad Hebr. vi. dicit apo. Spē in. edentē vsq̄ ad interiora velaminis: ē dicitur illud Psalmis. Spera in domino. Dicit Glo. Spes est introitus fidei. ē dicit in Glo. Per spm enī introitur ad videndum illud quod creditur. ¶ Spei sit promissio alia. Isa. lviij. Sustollam te super altitudinē terre. ē cibabo te hereditate patris tui Iacob. ¶ Cōuersatio spei in celis iuxta verbū apostoli. Phil. tertio. Ipsa nobis existentibus in hac vita mortali immortalitatez antigit. Sapien. iij. Si coram hominibus tormenta passi sunt: spes illorum immortalitate plena est. ¶ Spes in eternitatē animaz erigit: ē ideirco nulla mala sentit exterius q̄ tolerat intra verbū. Grego. In moribus. Spes in presenti tempore quod est quedam vigilia solēnitas eterne nō festivitatis quasi iuge cōtinuū celebrat cum securitate habeat: vt prius ostensum est. Secura enī mens quasi iuge cōtinuum. Prouer. decimonono. ¶ Spes est de vilis tribus⁹ q̄ vidit. Ezech. in libro. ij. Scripta. f. carmen sibi assumit lamētationes ē vtin quēdo dono scientie: ē pietatis: ē nō dono timoris. Ipsa est cui dominus dedit in nocte carmina. Job. xxxv. Nocte in q̄ presentis aduersitatis. In psalmo. In die mandauit dominus misam suam: ē nocte canticum eius. ¶ Spes in hyeme psentis exilij habet quasi vernuz tēpus. Ipsa enim nos in aduersis ridere facit. Iuxta verbum Augustī. Ipsa facit nos gaudere inter dolores: animus astat gaudens etatez floridā facit. Prouer. vij. de gaudio eius legitur. Ro. duodecio. Spe gaudentes. ē Matth. quinto. Gaudete ē exultate: ga merces vestra scripta est in celis. Prouer. x. Expectatio iustorum letitia. Gaudiuz vero ipsius cōmuniter dicitur gaudiū spei: ē nonduz rei. Et est ex certa expectatiōe glie repromisse. ¶ Aliud est gaudiū qd̄ de presentia bonoꝛ de quibus dignum est gaudere. Gaudiū spei est sicut arra eterni premij ē preordinatio future saluitatis. ¶ Spei concessum est: intrare in ortū voluptatis: ē inde auferre odores ad cōfortandā amaritudinez presentis aduersitatis. ¶ Spes inter ob propria gloriat. Ro. v. Gloriamur in spe glorie filioꝛ dei. Ipsa in deserto mundi delicijs affluit. Cant. viij. Que ē ista que ascendit de deserto delicijs affluens. Eccles. ij. Qui timetis dñm sperate in illuz ē in oblectatiōe veniet vobis mia. Ipsa dña temporaliū rerum nō reputat. Ad Heb. x. Rapinā bonoꝛ vestroꝛ cū gaudio suscepistis cognoscentes nos habere meliorē ē manentē substantiam. ipsa est que dicit in ps. Quid mihi est in celo ē a te qd̄ volui super terrā. Ipsa est in labore regens: in estu tribulationū tēperies: in fletu solatiuz. de eius solatio legitur ad Heb. vi. Ut fortissimū solatiū habeam⁹ qui cōfugimus ad tenendā spē ꝓpositā.

David. hec me cōsolata est in humilitate mea. ¶ Et notandū q̄ non est simplex gaudiuz ē solatiū. Qui enī cōsolatur nō ex toto a tristicia est immunis. Sed quasi mixturā in se patitur dum mala mie cordis pungunt. tunc bona vngunt. Prouer. xxvij. Unguento ē variis cōsimilibus delectat cor: ē bonis amici cōsilijs dulcoratur. Cōsolatio ꝓcē celeris aut numerio aut alterius afflictōis affectionis repressio vel mitigatio: spe diuine cōsilij vel auxilij vel alteri⁹ beneficij. Spei est verbū illud. Je. xxxi. Quiescat vox tua a ploratu ē oculi tui a lacrymis: q̄ est merces operi tuo Si merces modica laboris mercenarij tolerabilē reddit qd̄ facere debet seruus vel mercēs eterna. Ja. v. Agricola expectat preciosum fructū terre patiēter ferens. Interim. Si ille pro fructu terre quē sperat tā patiēter expectat quāto magis nos pro celesti⁹ Spes est gemma gratissima. Prouer. xvij. Gēma gratissima expectatio ꝓtolantis protolans. i. de longe expectans est q̄ bona eterna expectat. Expectatio enī eius que est. Spes gēma gratissima est ē ꝓpter preciositatē: ē ga spes ad modū gēme per lucida est ē parua visui interiori vt per eā videātur celestia bona. Spes elisos ē pitratos erigit. Prouerbi. xxix. Qui sperat in dño salvabitur. Ipsa vires reparat. Sicut enī aliqs timens succūbendi hostibus nihil rebellionis opponens: ē mulier videns sanguinē suū vel alienū stanz stupefacta dicit totū per dūū est: ē totū est inoxium. Sic ex spe victorie vires homo resumit. Prouer. xxiij. Si desperaveris i die angustie laps⁹ minuet fortitudo tua. Dani. x. In visione tua dissolute sunt cōpages mee ē nihil remansit in me virium. Ad. Heb. xij. Cōfortate manus dissolutas ē genua debilia roborate ē Josue. i. Dictū est confortare ē esto robustus. Eccle. vi. Ecclesia cōfortant sapientē ꝛc. Item mola est sine qua nō sit vera cordis cōtritio. Ipsa est mola interior que cor cleuat ē sublimat. Timor vero mola est superior que cor cōterit vt ipsum cōtritū ē humiliatū deus nō despiciat. Spes ab superiori nos fulcit ne sub pōdere tribulationū deficiamus. Timor vero a superiori nos cōpatit ne exulsilemur aut rapiamur vō

dedit pignus hec de in cordibus nostris. Ad hoc. ep̄s. Qui est pignus hereditatis nostre. ¶ Iré. Ecce est qui habet bona opera quasi quedam pignora. Greg. In moralibus. Sancti viri que laborem hic veritati cōtendentes exhibēt tot illi remunerationis sue pignora inter spei cubicula clausa tenēt: securos esse potest de regno futuro cui iā in presenti datum est super seipm regnare. Ber. non est via ad regnum nisi patnitijs regnantes spare pōt celeste regnū cui non super propria mala adhuc regnare dominatia ei⁹ que pro deo sustinem⁹ cōsiderata specie admiratio. Ro. v. Tribulatio patiētiā opatur: patiētia pbationē: pbatio aūt spem. Greg. in moralibus. Bonorū mens quo duriora pro veritate tolerat eo eternitatis premia certius sperat. Idē tanto spes in deum solidior surgit: quanto pro eo quis grauiora pertulerit. Gene. Vires animi nunq̄ certa fiducia dare possunt nisi cū multe difficultates hinc et illinc apparuerit et aliquādo ppius accesserint. Iā qui fudit sanguinē sustentatus ventos et fluctus ad portum. Multus adsit sibi virtus lacessita. ij. Cerno est de re que venalis est que vel qui pretiū habet apud se. Sic certus est de regno futuro q̄ multas tribulationes sustinuit pro xp̄o q̄b⁹ regnum celorum emitur. Act. decimoquarto. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū dei. Matth. v. Beati qui persecutionē patiuntur propter iusticiā q̄m ipsor⁹ est regnū celorum. ¶ Et notandū q̄ cū dona que pro deo agimus vel mala que sustinemus ea dei gr̄e attribuere debem⁹ exēplo pauli. Bicentio. i. Cor. decimoquinto. Habundantius illis omnibus laborauī non ego autē sed gratia dei mecū. ¶ Sequitur de illa specie cōsiderationis que est circa dei beneficia quā possumus distinguere in quatuor species. Prima est circa beneficia generalia et spiritualia vt est redemptio mūdi et alia bēficia generalia que ad salutē hūanū generis pertinent. Ad hanc cōsiderationē pertinet illud. Ro. viij. Qui proprio filio suo nō pepercit sed pro nobis omnibus dedit illū quomodo nō cū illo oīa donauit nobis. ¶ Thess. ij. Qui dedit semetipsum pro nobis vt nos redimeret ab omni iniquitate. Ber. Domine q̄d est homo q̄ immemor es ei. aut q. q. re. e. Denique misisti vnigenitū tuum in spiritū nostri promissionis et in vultū tuū. Et ne quid vacet in celestibus ab opera solicitudinis nre etnaz illeo bonos vel beatos spiritus propter nos mittis in ministerium. Iré. B. super illud. cant. vi. colūba mea in foraminib⁹ petre. Clausus penetrālis: clausus reseratus factus est mihi vt videaz voluntatē dñi. Qui enim videt p foramē. Clamat claudus clamat vulnus. Ideo patet archanū cordis per foramina corporis patet illi magnum pietatis sacramentū patent viscera mie in quibus visitauit nos oriens. Idē si quo clarius q̄ mulieribus nūc fluxisset q̄ tu domine saluus e mittis e multe mie. Maiorē enim miserationē nemo habet q̄ vt animā suam ponat quis pro ad dictis e damnatis. ¶ Secunda cōsideratio est circa beneficia spiritualia particularia ad q̄s pertinet illud. ber. sup cant. ejno inquit pter multitudinem que ibi te predicatur currimus post te domine iesu audiētes q̄ nō speranis pauperē peccatorē nō horreas. Nō obmutuisti cōfidenti latroni. Nō inchoatē peccatricē. Nō cananeā supplicantē. Nō deprehensam in adulterio non sedentē in tholoneo nō supplicantē publicanū nō negantem discipulū non persecutorē discipulorum nō ipsos crucifixores tuos. In odorez vngentorū horū currimus. ¶ Tertia cōsideratio est circa beneficia generalia corporalia vt est creatio mūdi gubernatio sustentatio. Ad hanc cōsiderationem pertinet illud. Matth. vi. Respicite volatilia celi que non metūt neq̄ serunt neq̄ cōgregāt in horrea et pr̄ nr̄ celestis pascit ea. Nonne vos magis pluris estis illis? Et post de vestimento quid solliciti estis? considerate lilia agri. ꝛc. ¶ Quarta cōsideratio est circa beneficia corporalia et spiritualia de quibus in scriptura legitur. vt est cōsideratio trium puerorum in fornace. Dani. tertio. Et liberauit suos me. Eusebien. decimotertio. ¶ Segnit de illa specie cōsiderationis que est circa merita sanctorū vel suffragia. Quā in quinor⁹ speciēs dividere possumus. ¶ Ipsa est circa mediatorez dei et hominū xp̄m

ihesum. ¶ Secūda est circa mediatricem scilicet beatā virginē. ¶ Tertia circa angelos. ¶ Quarta circa sanctos. ¶ Ipsa multū spem roborat ad quā pertinet auctoritates sacre scripture. Ber. sup cant. Puto iam sperare me nō posse: xp̄o de ossib⁹ meis et caro de carne mea. Aug. in li. de ciui. dei. Gratia ingt dei nō ponit gratuita cōmendaturq̄ vt ipse vnicus dei filius in se inconmutabiliter manens induceret hominē et spem vocationis sue daret hominibus homie medio que ad illum ab hominibus venirent q̄ tam longe erat. Iulius ab impijs beat⁹ a miseris. G. prebet apud deum homini fiducia deus homo est nobis spes magna penitentibus qa aduocatus noster factus est iudex noster. i. Jo. ij. Si qs peccaverit aduocatū habem⁹ apud patrē iesum xp̄m iustū: ipse est ppiciatio pro peccatis nostris. Ro. viij. Qui est ad dexteram dei qui etiaz interpellat pro nobis. Ipse fin q̄ hō postulat fin qd̄ de⁹ dat. Quid accepisti dona in hominibus: xp̄s dicit accipere dona in hominibus qa merito ei dātur ecclesie dona carismatū. Unde ecclesia in fine orationū petit orationes suam exaudiri per dñm suum iesum xp̄m. et ad Heb. vii. Dicitur de ipso q̄ in ppetuū saluare pōt accedēs per semetipsum ad deū semper viuēs ad interpellandum pro nobis. Eusebien. xi. Jesus intrauit in ipsum tēplū vt appareat vultui dei pro nobis Ju. pō. respice in faciē xp̄i tui. Respiciens de⁹ pater q̄ care ecclesie cōsimilis filio suo p̄t ecclesie. Iré in psalmo. Scitote quia mirificauit dñs. s. lu. d. ex. m. c. cl. ad. Et sup illud p̄o. Siluum hac populum tuum dicit. Glo. Ecce quanta spes credentium cum pro eis orat passus pro eis et iudex etiam aduocatus est.

¶ Quod cōsideratio virginis suffragij iuuat spem.

Onsideratio etiā mediatricis nostre multū fiduciā nobis pōt dare. Ipsa enim est dulcedo et spes nostra vbi cantat ecclesia. Ipsa est mater sancte spei. In ipsa est gratia oīs vite et veritatis q̄ oīs spes vite et virtutis. Ec. xiij. Et ad hāc cōsiderationē et ad precedentē pertinet illud. B. Secūq̄ habes accessum q̄ hō ad deū: vbi xp̄s filius aūt patrē: et aū filiū matrē. Filius ostendit p̄s cicatrices et vulnera. Mater ostendit filio pectus et ubera. Ostendit filio pectus vbi tot lactatio occurrunt insignia. beata virgo tocius gr̄e in qua. Ihesus gr̄e quevit. Deut. xiij. Ideamus cū fiducia throno gr̄e eius vt misam consequamur. Jere. xiij. Sedes gloriē tue recordare et ne irritū facias fedus tuū nobiscū. Sedes gloriē est beata virgo. Ipsa enim thronus dicitur de quo. xij. Ro. x. Et. ij. Paralip. Ipsa est stella maris. Luc. x. Et nomē virginis maria q̄ interpretat stella maris ipsa naufragantes in mari huius mūdi ei⁹ alios cōsiliis et auxilijs dirigit ad portū salutis dirigit. Sicut est quedaz stella que naufragantes in mari videbit cū tempus obscurū est ad portū dirigit. b. super illud euangelium missus est angelus gabriel. Si insurgit ingt rectū tēptationū. si incurrit scopulos tribulationū respice stellā vocā mariā et paulo post in periculis in angustijs in rebus dubijs mariā cogita. mariaz in opposita non recedat a corde nō recedat ab ore et vt iperes eius auxilijs nō deseras cōuersationis exemplis ipsam sequere nō deuiabis. ipsa rogante nō desperabis. ipsa cogitante nō errabis. ipsa tenēte nō corruis. ipsa protegente nō metuis. ipsa duce non fatigaris. Ipsa propitia portum: et in semetipso experiris q̄ merito dictus sit et nomen virginis maria. Ipsa vera est mūdo quasi aqueductus per quē gratie a deo descendūt. Eccle. xlvi. Sicut aqueductus exiui a paradiso. b. de quem de ipsa vehemētia inquit de fide ry feruore deuotionis puritate oratiōis fontē attigit pietatis vt hauriret sup angelos q̄ redunderet hominibus aquā vitam. Idē propterea tanto tēpore fluenta gratie defluxerunt: qa nōdum interesset aqueductus. ipsa est collū caput ecclesie. s. xp̄m corpori eius cōiungens. Qui ipsi per amorem nō adhereret nō adhereret capitī christi nec corp⁹ adhereret capiti collo animore. Cant. Cap. vii. Collus tuus sicut turris eburnea. Collū est beata virgo quātum ad meditationē. turris vero ebur quātum ad defensionē. ipsa est etiā virga directionis errātes in via patientie viriliter dirigens. Iuez est virga iustitie clemētie a vero altero mundo exorta.

Dester.xiij. Assuerus interpretatur beatitudo. Ipsa est virga moysi a pharaone infernali et eius exercitu fugacata liberans. Exo. decimoquarto. Et eodibus aridis et uerno aquis ouentionis prouidens. Numeri.xx. Ipsa est virga de radice iesse egressa. de incendio diuini amoris Isa. vndecimo. Iesse cui te interpretatur incendium et magnitudine diuini amoris fuit q deus dedit matri sue beate virgini: que occasione peccatorū habet gratiam qui habet apud deū. Nunq enim fuisset mater dei nisi peccatores fuissent: ergo nō fuisset necesse. Ideo parata est ei expēdere in pretio. Vñ secure petōres pessimi ad eam accedere tanq̄ ad suā quod sinō ga sibi data. Aug. in oīonem ad beatam mariā. O maria tuge multū audeo multi gaudeo multū gaudiū multis mihi tacit audatias mira loquar sed sic est. Nos enī tibi tuge nobis mira vicissitudo cōsideratur. i. pro nobis yesū id esse qd es. Nos vero per te id esse sumus. Si enim nulla precessisset nostra trāgressio nō esset secuta nostra redemptio. Et si necessariū nō esset redimi nō esset necessarius reparere redemptorem. vnde enī nescitū peccati pro peccatorib⁹ pareres si deesset q peccasset. Ut qd mater fieres Saluatoris si nulla indigētia esset saluandi. ℭ Ipē est virga que floret nouū protulit. et fructus sufficienter ad mūdi redemptionez et ad electorū eterna refectionez. Ipsa est que multo cōsolationis vinū pudet. Jo. ij. Vinū ait ipsi filio suo non habēt. Ipsa ē de ci cellari. de qua familia dei meruo gaudet. Cant. i. Introduxit me rex in cellaria sua et exhibitur in plena fidelitate et alacritate rubus et letabimur in te. ℭ Ipsa est aurora furibus infernalibus tremebūda. Cant. vi. Que est ista que pgreditur q̄si aurora cōsurgens. Job. xxiij. Si subito apparuerit aurora arbitrātur vmbram mortis. Ipsa pulchra vt luna. Cā. vi. Luminare est noctis lucēs eis que sunt in nocte pcti. Ipsa est mediatrix luminis lucerna recepti lumē a sole et dat mūdo. Cum mūdus pter aligs interpositū sibi et solo nō pōt illum recipere a sole. Sic beata virgo lumē gratie recipit cū mūdus nō esset dignus illud recipe. Ber. cum in diuinus nō eras cui filius dei parcetur dat⁹ est et marie vt per eā acciperes qđ haberes. Ipsa ppitiatio quia valde est peccatoribus sicut luna inter planetas ppinquior est terre. ℭ Pulchritudo eius est vt pulchrimodo inimega hyis qui sunt in nocte peccati pulchra cōparet pter magnitudinē mie sue ad quā tales maxime habeant oculos. Eccle. xxiij. Sicut oliua speciosa in cāpis. Cā. iij. Pulchriora sunt vbera tua vino. Ber. in sermonibus nos qđ inquit in ceteris virtutibus grande nus tibi. Sed in miāia post nobis ipsis laudamus virginē de humilitatem miramur. Sed mia misericordia iustitia ornatus hanc amplectimur caritas recordamur pietas vocamus. hec est enī que totī mūdi reparationē obtinuit salutē oīum impetrauit. Cōsilium enī pro vniuerso genere humano fuisse solicitauit dictū est. Nemineas maria inuenisti gratiā qui querebas. Quis enī mie tue o benedicta longitudine et latitudinez et sublimitate et profundū queat inuestigare? Nā longitudo eius vsq̄ in die nouissimū inuocātibus cā vniuersis subuenit. Latitudo replet orbē terrarū vt tua mia quoq̄ est plena ois terra. Sic et sublimitas eius ciuitatis superne inuenit restauratione. et profundū eius sedētibus in tenebris et vmbra mortis obtinuit redemptionē. Parte enim cele implētū est. Interitus cuacuatus. Instaurate enim celestis ierusalem expect⁹ tribus miserie vita pdita data. Sic potentissima et pissima charitas et affectus cōpatiendi habundat: electus que locupletet viros. ℭ Ad hūc igitur fontē sitibūda pperet aia nostra. Ad hūc viuere mundi tota solicitudine miseria nostra recurrat. Idē fileat miam tuaz virgo beata si qs est qui inuocata eam in necessitatibus sibi meminerit defuisse. Adiuricordia eius nō defuit etiaz theophilo. ℭ Fuit theophilus in quadā vrbi. ficilie vaz pauidet. et vtiliter res ecclesiasticas tripēdians q cum moriuo epō dignū epatu oīs populus acclamauit. At ille ptemptus se in dominatu alium maluit ordinari ipm. A quo ab honore suo tumulte depositus ad tantā ipa cientiā deuenit vt cōducto quodā mago hebreo ad recuperādū honorē suū operes quereret a principe demoniorum a quo

tus est negare filiū dei et matrez eius et omni pposito xpiani et ipsā abnegare scribere et abnegationē tradere. et sic ei⁹ fermito se addixit. qui cū ratinū recuperato honore suo non multū post reuersus ad se in ecclesia bē marie oī penitētia se affligens pro sibi pīa matrē dei recōciliauit. cui sibi apparēte abrenūtians diabolo ei⁹q filium verū dei et marie virgine natū et oē xpiani ppositū pfitens per eā et xpm filij eius gratiā recuperauit. Et ad iudicū iduite sibi vestē rursus ei dormīti apparens xpi mater etiā scriptū abrenūtiationis quod signatus diabolo dederat sup pectus eius reposuit. Quo theophilus recepto i crastinū die dominico cōsi ipso et oi ecclesia pandēs ordinē rei ōcto ad stupores et laudē dei et genitricis xpi marie cōmouit. Et in eodem loco quo sibi pia virgo apparuit peristās ibidē post triduū mortuus est et sepultus. ℭ Ipē beata virgo est electa vt sol. Cant. vi. Sicut enim sol est luminare par sibi nō habēs toti mūdo sufficiens. Sic beā virgo nec pāgit⁹ simile visa est nec habere sequentē. Ipa lucet fulgore mira ulosū vbiq̄ terrarum. Non sic alij Sancti qui aliquot annis post transitū suū fulserāt miraculis et hūi spectabil⁹ loco. Suffragia vero beate virginis vsq̄ in die iudicij non cessabunt. Eccle. xxiij. Usq̄ ad futurū seculū nō desinam. ℭ Ipsa est terribilis hostibus infernalibus vt castrorū acies ordinata. Cant. vi. Ideo fideles in temptationibus suis frequēter debēt eaz inuocare. Ipsa est mulier cōterens caput serpētis infernalis. Gen. iij. Sed sunt qui videntur velle q ipsa cōterat caudā qui nō in principio temptationis eam inuocant. ℭ Ipsa est archa testamēti. Eo. xxv. In hac archa posuit dñs thesaurum quem mūdo contulit. Ad hanc archā recurrit ecclesia in necessitatib⁹ suis. Ipsa est archa non solū plena sed etiam sup plena. ber. super illud. Spūs. s. superueniet in te. Cur in eā inquit tā plenā superuenturū asserit spiritū. o. nisi vt admoneāt spiritu plena sibi ipsis quoq̄ superueniente nobis sup plena. i. super effluens fiert. Ipsa pater cosonā qnā sibi meritis meruerunt peccatoribus ad eā recurrētibus

ppiationez. Unde sup cetera nomina habet ppiatricem. Ipsa est mulier gratiosa inuenēs gloriā hyis pro quibus cam querere voluerint. Prouer. xi. Ipsa enaz est mulier bona de qua. Prouerbi. xviij. Qui inuenit mulierem bonam inuenit bonum et hauriet iocunditatem a domino. Amicū ipta esset magna sunt penuria bonoz spūalium in mundo. Eccle. xxvi. Ubi non est mulier ingemiscit eger. Ipsa est mater non solum filij dei naturalis sed etiam oīum filioz dei per graciam. Unde q dominus dixit discipulo quem diligebat de ipa. Ecce mater tua Jo. xix. Intelligendū est de quolibet quez christus diligit. Et Cant. viij. Mater vocatur go mihi det te fratrē meum sugentem vbera matris mee. s. marie. Ideo frequēter dicendū est et illud quod cōcat ecclesia. Mōstra te esse matrē. Indigebat mūdus matre pter peccatū pusillanimitatis et defectū multiplicitatē. Ipa admatrie pusillanimū. Unde dicit ei ecclia tua pusillanimes. Nolite timere pusillus grex ga cōplacuit patri nře dare nobis regnū. Ipsa enī nr mie-b. qui miseri nō poterū mater dispotētie. qui misereri nollet mater mie. Idē reuolue totū seriez euangelij et si qđ asperum si qđ durū inueneris in maria detuncpo ei suspectaz habeas et ad eam accedere verearis. Ipsa est mater pulchre dilectionis. Eccle. xxiij. Nō amans filioo suoo fauo amore vt aliqne mīa fecerunt. Ipsa omnes filios dei q sunt in mūdo ubi qñ gestat in visceribus pietatis exhibēdo eis vbera cōsolationis. Cant. iiij. Pulchre sunt mīme tue. In eodem pulchriora sunt vbera tua vino. Itē sicut cherubus est hostiū regni celorum. Jo. vij. Ita ipsa ē fenestra ipsius. Unde dicit eccle ia. Intrēt vt astra flebiles celi fenestra sperā eo. Ipsa significata ē per fenestras arche qua hebrei dicūt fuisse cruralissimas per quā habet transitū colūba q cessationez diluuij indicauit spes salutis attulit. Ipsa ē fons ortus et. Fons in vallibus inuenitur et deo virgo humilibus est familiaris loca fontis vicina florida solem esse viridia sic familiares beate virginis floreāt virtutibus et virent bonis operibus. Eccle. xl. Super

ammem equā vrbitas. ¶ Sequitur de illa specie ꝓsideratiōis que est circa angelos. ad quaꝫ pertinent illa verba sacre scripture que nobis indicāt benuolentiā vel beneficentiam angelorū vt est illud. Luc.xv. Gaudium est coram angelis dei super vno peccatore penitentiā agente. et illud ꝑa. Angelus suus deus. m.d.a.a.c.t.l.o.v.t.ber. loquens de hoc verbo. quārē inquit debet tibi hoc verbū inferre reuerentiaꝫ ferre deuotionē cōferre fiduciaꝫ. Reuerentiā ꝓ ꝓsentia. deuotionē ꝓ benuolētia fiduciā ꝓ custodia. Idem quicquid sub tanto custodibus timeamꝰ nec superari nec seduci. Animus aūt seduci nō possunt. Fideles sunt prudētes sunt. Quid trepidamus. tanꝫ sequamur eos adhereamus eis. et in protectione dei celi cōmorabimur. Jer. Magna est dignitas animaraꝫ vt vna quaqꝫ habeat ab ortu natiuitatis in custodiā sui angelū delegatum. ber. loquens de illo verbo. Isa.lxij. Super muros tuos ierusalem cōstitui custodes benignus es inquit dñe qui non es cōtemptus nostrorū fragilitate murorū sed ipsis hominū custodibus angelicam custodiā supponis. Ad eandē considerationem pertinet illud. Matth.xviij. Videte ne contemnatis vnuꝫ ex pusillis istis. Angeli enim eorū. s.u.i.p.q.i.c.est. Jdē illud. Heb.i. Nōne oēs ād̄ministratorij specie. in ministeriū missi ꝓpter eos qui hereditatē capiunt salutis. ij. Exo.xxiij. Ecce ego mitto angelum meum q precedat te. et custodiat in via. et introducat ad locum quē parauī. Tho.v. Angelus dñi cōmunicetur vobiscuꝫ. Eutrdē.xj. Quādo orabas cū lachrymis ait angel⁹ tobie ego obtuli orationē tuā domino. Et Luc.xvi. Factū est vt moreretur mēdicus. et portaretur ab angelis in sinū abrahe. Et. Apoc. xij. Michael. et angeli eius preliabantur cū draconē. Ber. super. Cant. vnde totuꝫ agitur o mater ecclesia. bene tecū agitur in loco peregrinationis tue de celo et de terra venit auxiliū tibi. ¶ Sequitur de illa specie cōsiderationis que est circa sanctos ad quaꝫ pertinet illud. Job quarto. Ad aliquē sanctorū conuertere. et illud. Psalmo. Leuaui oculos meos in montes. u.a.au.mihi. Montes spūales. Sancti sunt. et illud. ber. Tria sunt que in sanctis imitatibus sanctorū vigilanter cōsiderare debem⁹. Auxiliū sancti exēplum et cōsuluentiā nostrā. Auxiliū quia potēs in terra potētior in celis ante faciem dñi dei sui. Si hic dū adhuc viueret misereꝰ est peccatoribus et orauit ꝓ eis. nūc tanto amplius quāto vberius cognoscit miserias nostras orat ꝓ nobis patrem quia beata illa patria charitatē eiꝰ nō immutauit sed augmentauit et nō induit potius sibi viscera misericordie cū ante tantum misericordie assūpsit. ber. super cant. Non ambigo quin apostoli et apostolici viri tanto in morte potētius sponsam p tegant et custodiāt quāto in ipsa ampliꝰ cōsortans est principatus eorū. Cū charitas sanctorū in via modica sit respectu charitatis eorū in patria. Secundū illō Isi.xxxi. Dicit dominus cuius ignis est in syon et caminus eius in hierusalem. verisimile est q sancti qui in hoc mūdo tātum amauerūt peccatores q ꝓ salute eorum se morti exposuerūt multum sint parati iuuare eos modo in hijs que ad salutē eoꝝ pertinent nisi per culpam eorū ꝑueterit. vnde multum deberemus habere fiduciam in eis. et specialiter in illis quorū pietatis plura argumēta habemꝰ sicut in illis qui in hac vita mortali legūtur fuisse pietatis eminētis. vt de beato nicholao legit q erat valde cōpatiēs et sup afflictos pia gestans viscera. et Beatus martin⁹ diuisit pallium pauperi. et in illius obꝰ morte iminēte patiēter deū ꝓpitū fieri hijs qui memoriā eorū agēt. vt beata catherina que xp̄o ait fac misericordiā mecum agentibus memoriam. Et in hijs de quorum tumba manet oleum ad iudiciū pietatis eoꝝ vt de tumba beati nicholai et de tumba beate catherine.

¶ De hijs que aduersantur spei. iiij.

Sequitur de hijs q spei aduersantur spei vero vident aduersari diffidentia de deo. siue desperatio. et cōfidentia in creaturis. ¶ Desperatio homine reddidit maledictū. et protectiōe dei indignū. Eccle.ij. Ue dissolutis corde qui nō credūt deo. et ideo nō protegentur ab eo. Desperatꝰ est similis cuī caput cordis habet tremulū. Uagus. et ꝓfugus est. a pcella cēptationis a terra viuentium protectus eo q nō habeat amchoram spei qua retineat. ¶ Desperatio est peccatum in spiritū. s. vnde super illō Bern. ij. Dator est lingua mea. etc. dicit. Glo. Desperatio est blasphemia in spiritū. s. que nō remittitur neq in hoc seculo neq in futuro. ergo aut putat deus nolle dimittere aut non posse. vtrūq aut ola non possūt: aut fulden saluti. De desperatiōe regrū supra in capitulo de cōmendatiōe spei in fine. et in tractatu de accidiā secūda parte. Decimoquinto capitulo. ¶ Cōfidētia vero in creatura triplex est. prima est presumptio sine cōfidētia de se. Secūda cōfidētia in homine. Tertia cōfidentia in re inferiori homine: vt in diuitijs. De prima dicit. Prouer. xxviij. Qui cōfidit in corde suo stult⁹ est: vere stultus est hō de se presumēs cū hō ex se nō sufficiat neq ad subsistendum neq ad bñ viuendū. ¶ Tripliciter est hō insufficiēs ad subsistendū. ¶ Primo q fm verbū. Bre. esse otium que de nihilo sunt in nihilū tenderet nisi ea omnipotēs auctor manu regimīs reppeteret. ¶ Secūdo q nō est sufficiens defendere se ab hostib⁹ suis imo a deijcijbus cito perimeretur nisi a domino ꝓtegeretur. Tres. iij. Misericordia dñi quia nō sumus cōsumpti. Ber. si boni spūs se a nobis elongauerint ꝑcutum malignoꝝ spirituum sustinere qo poterit? ¶ Tertio quia cibo indiget sine quo vita eiꝰ deficeret: que insufficientia nō est in angelo in homine nec in lapide Dauid. Esurientes et sitientes anima eorum in ipsis dr. ¶ Ites ad bene viuendū multiplicitēr insufficiēs est. ¶ Primo qa nō sufficit ex se bonam vitā inchoare. i. Cor. xv. Nō q sufficientes simus aliqd cogitare ex nobis quasi a nobis. Cogitatio primū opus esse videtur: potest hō per peccatū se occidere. et sed nō potest se occisum suscitare. Sap. xvi. Homo per malicias occidit animā suam Osee. xiij. Perditio tua israel tantūmodo ex me auxiliū tuū. ¶ Secūdo insufficiens est in bono inchoato perseuerare. Greg. Cito bonū amittitur nisi a largitē custodiat. ¶ Tertio insufficiens est in bono inchoato proficere. b. Super illud Cant. Trahe me post te dicit in ꝓa Eccle. Domine scio me nequā posse peruenire ad te nisi gradiendo post te. sed nec hoc quidē nisi adiuuer a te. ideo precor vt trahas post te. beatus siquidē est cui ꝓsumptio abest. Homo ꝓsumēs de se maledictꝰ est. Isa.v. Ue qui sapientes estis in oculis vestris. De presumptiōe ista require in tractatu de superbia tertia pte Capitu.v. ¶ Cōfidentia vero in hoc salutaris est homini cōfidenti. Isa.xx. Confundentur ab ethiopia spe sua. xxvi. Euntes. Ecce cōfidis sup baculum arundineum. cōfractum istū super egyptū cui si innixus fuerit homo intrabit in manū eius et perforabit eā. Sicut pharao rex egypti omnibus qui cōfidunt in eo. Jer. xx. Unusquisq; se a proximo suo custodiat. et in omni fratre suo nō habeat fiduciā. Confidentibus in homine ꝑcta scriptura in multis locis maledicit. Jere. vi. Maledictus homo qui spem suam ponit in hoie. et Isa. xxxi. Ue qui descendūt in egyptū ad auxilium etc. et nō fuit cōsule sup sanctū israel et dñm nō exquisierūt. ¶ Cōfidentia enā in rebus inferioribus valde periculosa est. Greg. sup Job de creatore desperasse si quem in creatura posuisset. Jdē quasi in hijs desinentib⁹ fundamentū ponere est in rebus labentibus spei fiduciam velle ludere. Sap. v. Spes impij quasi lanugo que a vento tollitur. et tanꝫ spuma gracilis que a procella dispergit. Job. viij. Spes ipocrite peribit: et paulo post. Sicut tele aranee tenuia fiducia eius. Glo. Drogo. tele aranearū fiducialis texturā flante ventorū spiritu. si quis ergā ipocrita cuidat⁹ fauorio aura tollat. Ites Job. xxxi. Si putaui aurū robur meum. et eo ipso qui fiducia tuta supplemale mihi accidat glo. obrizum e rudis auri moles. Prouer. xi. Qui cōfidit in diuitijs suis corruet. Eccl. xxxi. Beatus diues qui non sperauit in pecunie thesauris. xxxj. pte. Thi. vi. Diuitib⁹ huius seculi precipe non sperare in incerto diuitiarū sed in deo viuo. Cum autem tarden. nūc secure possint esse etiaꝫ in archis securis. Fatuꝰ est qui ex his securitatē vult tacere sibi. Quomodo enim dare possunt securitatem quam non habent. Et cum bona transitoria mentiantur non soluēdo quod promittunt. Sanum est in eis fiduciaꝫ habere' ꝑa. xxviij. Posuimus mēdaciū spē nostrā. et mēdacio protecti sum⁹. Mēdacio ꝓtegebat Holiab cui dicit Dauid. i. Re. xvij. Tu inquit re

uio ad me cum hac hasta gladio & Lippeo. ego autē venio ad te in nōie dñi. Vasa Lippeus gladiū promittebant ei victoriā quā tamen non habuit.

¶ De quattuor causis desperationis.

f T Notandū q̄ q̄tuor sunt q̄ pūt ee cā desperatiōis Primū est peccati magnitudo vel multitudo. Genes.iij. Maior est iniqtas mea q̄ vt merear. Sed fatuū est ppter multitudinem vel magnitudinē peccati desperare cū vbi superabūdauit delictū habundet & gratia. Ro.v. Et maior miseria ampius soleat mouere misericordiam. Abiit enim miserie abyssum inuocat misericordie.ber. peccati peccatū grande turbabit cōscientiā sed nō perturbabit: vulnerū enim dñi recordabor. Idē quid tua ad morē q̄ nō xpi morte saluet Aug.x. i cōfessionū ad deū patrē. Hērito inquit mihi spes valida in xpo est q̄ sanabit oēs langores meos per eū qui sedet ad dexterā patris & interpellat pro nobis Aliquādo desperaré. Multi enim & magni sunt langores mei. Multi.n. & magni sūt: sed maior est medicina tua. Jdē in eodē. Ille omnipotens redemit me sanguine suo nō calūniē me supbi qñ cogito pretiū meū & matorē malitiā in hominē: diuina bonitas que summa est magis odit pirata eam detinere: & cum eo eam vult deserere adamare. ¶ Secundus est multitudo tentationū. Multi enī putant se esse derelictos a deo: quia non datur eis quietē a tētationibus cū potius tentatio signū diuini amoris sit. Est enim erudiuus filiorū dei. Judicū.iij. Ne sunt gentes quas reliquit dñs vt in his erudiret Israel. Prouer.xiij. Qui diligit filiū suū instanter erudit. Multiplicatio tentationum signū est q̄ aliquis de manu dyaboli cadet. Dum aliqs in carcere vinctus habeat custodiem vel duos si euaserit oēs eius insequūtur sic cū aliqs est captus a dyabolo nō tm̄ cum demones persequuntur qn̄ si cū euasit pa. Domine quid multiplicati sunt qui tribulāt me & iterum illos pulsare negligit quos iure quieto possidere se sentit pterea q̄ videt esse impugnatio potius est detentio vt patet in Paulo in quo & impugnatio cessauit & erat detentio humilitatis.ij.Cor.xij. Ne magnitudo reuelationū extollat me datus est mihi stimulus carnis mee. ¶ Tertiū & frequens causa est recidiua ratio. Sed fatuus est credere infirmitatē humanā plus posse cadendo q̄ dei virtutem releuādo. Frequens casus cū ad humiliatē valeat quodammodo facit vt homo ad fortitudinē accedat humilitas enim triūphare facit sicut superbia facit corruere. Unde bene super Cant. Superbia sine tam exitiosa sine nō semper erit causa subtracte gratie Nunquid qui humilibus dat gratiaz humili auferet datam: humilitas deo gloriā dat: & ideo per cōsequens super eum ponit pugnā. Eiusdem enī est gloria victorie & pondus pugne Superbo presumunt ideo cadit humilis enim in deo cōfidit ideo vincit. Petrus pre ceteris cecidit q̄ pre ceteris presumpsit. ¶ Quantū est nimia tristitia. Prouer.xv. In merore animi deiicietur ins̄ in prosundum desperationis. Eccle.xliij. Felix qui non habuit animi tristitiā: & nō excidit a spe sua. Jō nō est cōtinue habenda memoria peccatorum nec cōtinue cogitanda dei iustitia Immo q̄nq̄ est prospicienda dei iustitia. Ergo cōsiderātes q̄ deus iustus sit peccata vestra nolite negligere. Cōsiderantes q̄ pius sit nolite desperare. Jdē oportet etiā de dei miseratione super nos cōsidere & de nostra infirmitate considerare. Isidorus. Benignus est deus & seuer⁹. Si tātum Benignus esset eius benignitatē cō temneremus. Si tantū seuerus desperaremus. Et notandū q̄ ea que dant occasionem desperationis aduersantur spei que vero spem adiuuant de quibus dictū est pius remedia sunt contra desperationem.

¶ De rebus sperandis.

v

Sequitur de rebus sperandis que sūt gloria anime & gloria corporis de quib⁹ Isa.lxi. In terra sua duplicia possidebunt. & prouerb.vltimo. Omnes domestici eius vestiti sunt duplicibus. De sunt due stole quarū vna tam habent sancti altera expectāt. Apoca.vi. Date sunt illis singule stole: & dictū est illis vt requiescant adhuc tēpus modicū donec compleantur conserui eorū. In his duabus stolis beatitudo attendit. beatitudo vero est vt ait boe. Status olim bonorū cōgregatōe perfectus. Item perfecta re-

ctas est quicquid velis adesse & omne q̄d nolleo abesse. aug. in libro de moribus ecclie. beata vita é cū id q̄ est hominis optimū & amatur & habet. Jté Aug. in enchyridion. Ille beatus est q̄ ea q̄ vult habet aliqd vult q̄d nō decet. Et notandū q̄ duodecim sunt que valere possunt ad cognoscendū q̄ valde erit magna gloria fidelium: licet hic humiles sint & abiecti. Primū q̄ deus ita care vendit gloriā illam amicissimis suis. Petrus emit eam martyrio crucis. Paulus amputatione capitis. Et verisimile est q̄ ipse nō decuerit eo cū sit amicus fidelissimus. Immo q̄d plus est ipse met emit gloriam illā charissime amicis suis. Crucis ignominia. Unde verisimile est ineffabiliter magnam esse gloriā illā qui xpō tāta ignominia emit. Secundū est gloria pulchritudinis quā videmus in inferioribus creaturis eas dominus placet decorare eas. Lilium in hyeme vile apparet & quasi nullius pulchritudinis. In estate vero cū domino placet decorare illud mirabilis est pulchritudinis. Item videmus in pratis. Mat.vi. Cōsiderate lilia agri quemodo crescūt: & sūdit vobis q̄ nec Salomon in omni gloria sua cooperit⁹ est sicut vnū ex istis. Et post si fenū agri q̄d hodie est: & cras in clibanū mittetur. de⁹ sic vestit: quāto magis vos modice fidei. Tertiū est gloria pulchritudinis quā videmus in his que a sap. Artifice sūt. Videmus enim q̄ ex lignis: & lapidibus: & metallis que q̄n de terra sumuntur parum habēt pulchritudinē sūt opera mire pulchritudinis vt p̄z in gloria Salomonis.iij. Ro.x. Uidēs regina saba omnē sapientiam Salomonis: & domū quā edificauerat &c. Nō habebat vltra spiritū. Quam ergo gloriā habebunt amici dei cum deo placuerit eos decorare sēm magnitudinem sapiētie. iuc. ¶ Quarto pōt apparere magnitudo eius glorie ex verbis scripture quibus deus reuelauit eam vt estilbi. Jo. Ieij. Oculus non vidit que deus preparauit te. Et.i.cor.ij. Oculus nō vidit nec auris audiuit: nec in cor hois ascēdit q̄ preparauit deus his q̄ diligūt eū. Et Ro.viij. Nō sunt condigne passiones hui⁹ tēporis ad futurā gloriam que reuelabitur in nobis. & i.cor.iij. Jdeni q̄d in presenti est momentaneū: & leue tribulationis supra modū in sublimitate eterne glorie pondus operabit i nobis. Gene.xv. Ego tū merces tua magna nimis. Exo.xxxiij. Ait Moyses ad dñm Ostende mihi gloriā tuā. Qui respondit ei ostendā tibi oē bonū. Prouer.i. D. fideriū mitorū oē bonū. Dauid. Nimis honorati sunt amici tui deus. ¶ Quinto potest apparere magnitudo glorie per hoc q̄d legit. mat.xxvij. In trāsfiguratōe dñi factū est q̄ resplenduit facies eius sicut sol & vestimenta eius facta sūt alba sicut nix volunt enī tibi dñs ostēdere gloriā quam habitura sunt corpora nostra in resurrectōe. ¶ Sexto honor quem cōtulit xpus crucifixi q̄ei seruiunt. Augu. super ps. Erut de pnis latronū trāsiunt ad frontes imperatorum. Quid faciet deus fidelibus suis qui tantū honorē contulit temerariis suis. Ambro. super beati immaculati. Si obprobrium tuū gloria est domine tua quāta est gloria tua Tunc igitur participatione glorie gdemus cum simus ob probrio gloriosi. ¶ Septimo honor quo xpō honorat sanctos suos modo i terris. Maior cui reuerentia exhibet pulueris⁹ vel ossibus sanctorum vel eius panniculis quibus indutti fuerunt q̄ exhibetur maximis principibus huius mundi. Unde verisimile est multiz honorari eos in celis qui facit nō eos honorari in terris. ¶ Octauo per hoc q̄ gloria eorum erit similis gloriē dei. Juxta illud.i. Joan.iij. Filij dei sumus: sed nondū apparet q̄d erimus. sed cum apparuerit scimus q̄ nō similes ei erimus verisimile é q̄ creatura illa que in naturalib⁹ similis deo erunt & quando oēs imitatores é multū debent decorari cū deo & gloria assimilabuntur. Ro.viij. Quos pdestinauit glorificauit hos magis filij sui. ¶ Nono loc⁹ in quo xpi benignitas vult eos ee. Jo.xij. Ubi ego sum illic & mi. m.e. Et eiusdē.xvij. Pater quos dedisti mihi volo vt vbi sum ego illic sint mecū vt videāt claritatē meā. Lu.xxij. Ego dispono vobis sicut dispposuit mihi pater meus. vt edatis & bibatis me. m. ¶ Decio q̄ regnū habebūt. Mat.xxv. Venite benedicti patris mei. &c. Apoc.xxij. Et regnabunt in secula seculoz. ¶ Undecio corde perfecti. In ps positus i capi. & co. de. & p. Lapis iste qui

riosus dr̃ est. hec est illa preciosa margarita, qui habuit vendidit oia que habuit et emit eā. Mat. xiij. Circa corona iusti n̄ solū ap̄ decē lapidū valorē sed ētalis splendorem. Est enī splendor glorie, Heb. i. Qui cū sit splēdor glorie. Apoca. xxi. Civitas nō egēt sole nec luna: vt luceant in ea nā claritas dei illuminabit eā. Attende etiaz coronā decere quā decoret. i. corona cōueniat capiti. caput. n. cordis ad eā ꝓpter eā facta est. Aug. in li. cōfes. Domine fecisti nos ad te: et inquietū est cor nr̄m donec requiescat in te. ¶ Duodecimo hoc ꝙ deus cos in mysterio proprio honorabit. Luce. xij. Precinget se: et faciet illos discumbere et transiens ministrabit illis Nec ministratio erit diuise faciei in qua sunt summe delitie ostensio. Dauid q̄ magna multitudo. Du. i. d. q. a. ti. te. Job. xvi. Qui timet vultuz solij tui et expādit super illū nebulā suā. Magnitudine etiā glorie suā deus ostendit hoc ꝙ deus porcat ecclesiā sponsaz suā. Erit. n. gloria ipsius se vt decebit regē celestē sponsum ipsius. Que gloria describitur in ps. Astitit regina a dextris. i. in. a. s. Cant. iiij. Veni de libano sponsa mea veni de libano et coronaberis. Inde q̄ fideles dicūtur filij carissimi. ephe. v. Estote imitatores dei vt filij carissimi. Vñ erit gloria eorū vbi decebit tanta patrem de qua gloria. Ro. v. Gloriamur in spe filiorū dei. Item fideles hoc ꝙ dicunt sui ipsius. Ego dixi sij estis, sicut de aliquo dē q̄ ipse rex vel archiepūs eo ꝙ regē vel archiepūm hēat in sua voluntate sic amici dei in futuro sij erunt ꝓpter unionez voluntatis cū deo. i. Cor. vi. Qui adhereat deo vnus spūs est. Amicitia est vnio amantium. Aug. Talis est q̄libz qualis est eius dilectio. Si terrā diligis terra eris. Deum diligis qd dicā deus eris nō audeo hoc dicere crimē sed scripturas audiamus. ego dixi sij estis.

¶ De duodecim fructibꝰ q̄s electi habebunt

d Tres sunt dotes q̄ duodecim fructus erunt in electis post generalē resurrectionem que possunt intelligi duo. de ūn fructus ligni vite de quibus Apoc. vltimo legitur. ¶ Primū est Sanitas

absq; infirmitate ps. qui sanat oēs infirmitates tuas. Isa. sexagesimo. Occupabit filius mercos tuos. ¶ Secundū est iuuentus sine senectute. ps. Renouabit vt aquile iuuentus tua: quasi in etate triginta annoz semper manebunt Eph. iiij. Donec occurramus oēs in virū ꝑfectum, In mensuram etatis plenitudinis xpi. i. thes. iiij. rapiemur obuiā xpo in aerem et sic semper cum dño erimus. ¶ Tertiū est sacietas sine fastidio hic nō satiatur oculus visu nec auris auditu. Eccle. prio. Sed tunc in bonis adimplebimur desiderio tuo. In ps. Satiabor cū apparuerit gl. tua. Isa. xlix. Non esurient neq; sitient amplius Grego. Saciati desiderabimus. ne sacietas generet fastidiū desiderantes saciabuntur. ne cū anxietate sit desiderium. ¶ Quartū est libertas ad quā faciūt corporis agilitas et subtilitas: Corpus enim non detinebitur vel ꝓpria grauitate vel alterius corporis oppositione. Augustin⁹ in libro de ciuitate dei. xxij. Ubi volet spiritus ibi erit promptus et corpus. ¶ Quintū est pulcritudo absq; deformitate pulcritudo corporis cōsistit in claritate et situ debito et figura membrorum. Sapien. tertio. Fulgebūt iusti. Matthei decimotertio. Tunc fulgebūt iusti sicut sol in regno patris mei Philippē. iij. Salvatorē expectamus dominū nostrū iesum xpm, qui reformabit corpus humilitatis nr̄i configurabile corpori claritatis sue, ¶ Sextū impassibilitas ad quā immortalitas pertinet. Isa. xlix. Nō cadet sitis neq; sol neq; vllus estus eius. Job. xxv. Precipitabit mortē in sempiternū. ¶ Septimū habundātia sine indigentia. Deute. viij. Rem cuius abundātie ꝑfruaris Judic. xviij. Tradet dominus nobis locū in quo nullius rei est penuria Grego. iij. Nihil est eterius quod apperatur nihil interius qđ fastidiatur. ¶ Octauū pax absq; perturbatiōe spūs Isa. xxxij. Pax multa diligētibus nomē tuum. ¶ Nonū securitas sine timore. Isa. xxxij. Sedebit dñs i pulchritudine pacis et tabernaculis fiducie et in requie opulenta. ps. qui posuit fines suos pacē. ¶ Decimū est cognitio absq; ignorantia. i. Cor. xiij. Videmus nunc per speculū in enigmate nūc aūt facie ad faciē nūc cognosco ex ꝑte tunc aūt cognoscā sicut et cognitus sum. ¶ Undecimus Ellis absq; igno-

minia. Lo. iij. Cū xpo apparuerit vita nostra tūc et vos apparebitis cū ipso in gloria. ¶ Duodecimū est gaudiū sine tristitia. Isa. xxv. Auferet deus omnem lachrimam ab omni facie et opprobrium populi sui. Item Isa. lxv. Obliuioni enim tradite sunt agustie priores et cruciatus. ¶ Letitia sempiterna super capita eorum gaudiū et letitiā obtinebunt et fugiet dolor et gemitus. Mat. xxv. Intra in gaudiū. Jn verbo istrandi ostenditur magnitudo gaudij qđ hominē vndiq; cinget. Jo. xvi. Iterum aūt videbo vos. gaudebit et gaudiū nr̄m nemo tollet a nobis. ¶ Et notandū ꝙ gaudiū electorum precellet quasi a sex partibus. Primo a beata trinitate. Secūdo a loci amenitate. Tertio a iucunda sacietate. Quarto a corpis glorificatiōe. Quinto ab inferno. Sexto, a mūdo. De primo legit Isa. xxxij. Regem in decore suo videbunt. Eccle. ij. Dulce lumen et delectabile est oculis. Inso. Jn visione regis triplex gaudium erit eis. Primo erit in videndo facie diuini ꝙ erit summū gaudium. Augu. Si multi possent mallet in infernum deū videre et in penis q̄ extra penas deum nō videre. Chrisostom⁹. Ego multo grauiores q̄ gehenna esti dicō cruciat⁹ reminiscere et abiicere ab illa gloria nec puto ita acerba esse gehenne incendia vt sunt illa q̄bus torquetur is qui arcetur a ꝓspectu dei Ber. Revera illud est verū et solū gaudium qđ nō de creatura sed de creatore ꝓcipitur: et qđ cū possederis nemo tollet a te cui cōparat oīs aliūde iucunditas mēror est. Oīs suauitas dolor est. Omne dulce amarū. Omne decorū tedū. Dē postremo quod cūq; aliud qđ delectari possit molestum. Cū deus bonitas in infinitū excedat oēm bonitatē creatā. Delectatio que erit in ꝓceptione immediate illius bonitatis in infinitum melior erit omni ꝓceptiōe create bonitatis. ps. Faciem tuam dūce re. Jo. xvij. Nec est vita eterna vt cognoscāt te solū verū deū: et quē misisti iesum xpm. et in ps. Qui regis israel replicatur illud ostende faciē tuā et salui erimus. Et sup illud ps. Ostendam illi saluare meū. Dicit glo. Nec visio est tota merces q̄a deus videtur facie ad faciem eternaliter celū est. Et ibi est paradisus si dici potest paradisorū vt dicit glo. Augu. sup illud Cor. xij. Tunc aūt facie ad faciē. Jst beata vita in fonte vno bibitur unde aliqđ adgitur huic humane vite. Dauid. Sitiuit anima mea ad deū fortē viuum. Omnes delicie que sunt in mūdo isto sunt velut mūsic gutte que a fonte illo fluunt. ¶ De inuicio dei qui guttas illas in terra inguntfōte fruantur in cōtempe. Jere. xi. Dereliquerūt me fontem aque vive. Omnia sunt oēs delitie que fuerūt in mundo: et erūt vsq; ad vltimū iudicij respectu illius suauitatis q̄ sit vna gutta ad respectū fontis maris. Cuz tanta inuenitur delectatio pusillula creature quāta inuenietur in creatore ipo. Frater Guido carnifex. Si diuine bonitatis vestigiem: vestigia tantus habent suauitatis qđ habet ipse fons suauitatis deꝰ. Augu. in. x. li. cōfes. Plus delectat q̄ singula si teneri possent. oīa. sed his longe melior q̄ sunt oīa. ¶ Secundus gaudiū erit videndo humanitatē xpi. Ber. Plenū ꝓfecto omni suauitatis dulcedine videre hominē hominis cōditorē. ¶ Tertiū gaudium erit in cōsideratione vnionis humane nature ad diuinam. Mirabile enim gaudiū erit electo cū agnoscet q̄ frater eius cū sua carnem vere deus est. Magnitudo huius gaudij poterit perpendi ex gaudio qđ solent habere parentes cuz filij eorum nunc ꝑui vel archiepi. tanta erit vnitas capitis et membrorum q̄ membra honorem sui capitis sui reputabunt. Sicut caput homunio bona vel mala membrorum suorum illata sua reputat. iterū loci amenitate. Triplex gaudium electis proueniet. Primo a claritate loci. Tho. xiij. beati sicut fulgebunt reliquie sanctorum nisi ad videndū claritatem ierusalē. Apo. xxij. Nox vltra nō erit: et secundū phm. ante corpus in quo est informitas luminis per totum. Illud corpus est celum empireum in quo est lumen continuum. Secundo a loci puritate. Apoc. xxi. Non intrabit in eā aliqđ coinquinatum. nec abominationē faciens. Tertio a loci sanitate. Baruch. iij. O israel quam magna est domus dei et ingens locus possessionis eius. Sicut virtus istius huius ysopi vsq; ad muri panetissimorum dictus sparguet si nam serat ventus. Ad celestis illa regio per triginta annos velocissime sydera vol

pcil.n. Itē ex societate proueniet triplex gaudium. Primo ex multitudine. Apoca. vij. Vidi turbam magnam quam dinumerare. Secundo ex nobilitate illius societatis in qua erit beata virgo et angelorum et sanctorum qui omnes reges vel regie erūt Unde filius dei venisse dicitur de regalibus sedibus. Sap.xviii. Plus deberent cum omnes homines laborare solummodo vt possent esse vna die cum beata virgine q̄ multo labocēt pro eterna gloria. Die. Audito huiq. Egredere queso paulisper de carcere et papilione corporis vt in hostium hanc videas gloriam dei pertransire. Et presentis laboris ante oculos tuos pinge mercedez quā nec oculus vidit ec. Qualis erit illa dies cum tibi maria mater domini occurret choris comitata virgineis cum post rubrum mare submerso cū suo exercitu Pharaone tympanū tenens cōcinet responsiuz. Cantemus domino gloriose enim honorificatus est ec. Tertio. n. de amicabilitate societatis illius tāta. n. erit charitas iter eos q̄ gaudia aliorū sua sp̄ntabit. Ysa.xxxi. Dicit dūs cuius ignis in sion et caminus ei⁹ in hierusalē propter magnā charitatem. Hereditas illa oībus vna est singulis tota iuxta verbum. Bre. Quarto a corpis glorificatiōe triplex proueniet gaudium primū a corporis pulchritudine. Secundum ab eius subtilitate. Tertium ab eius agilitate. Quartum ab eius impassibilitate. Primum gaudium erit in corpore respectu eius q̄ erit iuxta se. ut. s. alia corpora glorificata respectu eius delectentur. Secundum respectu eius q̄ erit infra se vt. s. corpa inferiora corpori glorificato cedant. Tertium respectu eius quod erit supra se vt spiritum suum perfectaz possint habere obedientiam. Quartum ad idem quod erit intra se ne ab aliquo possit leedi. Quintum ab inferno triplex gaudium electis proueniet. Primo ex hoc q̄ infernū euaserunt. Secundo ex hoc q̄ hostes eorum erunt cōbusti. ps. Letabitur iustus cum viderit vindictā. Tertio ex hoc q̄ peccandi quod maxime necet hominibus clausum erit in inferno. Post diem iudicii erit peccatum in inferno quasi in proprio loco non cum poterit remanere nec in celo nec in terra quin ad vltimum deseparabit in tartarum. Sexto et vltimo a mundo proueniet electis triplex gaudiū. Primo ex hoc q̄ a penali miseria huius exilii liberati erunt. ber. Transisse de miseria ad vitam vne gaudium duplicat. Verum mile est q̄ multum gaudebat de hac liberatione q̄ dicebat. Deus mihi gratiam meus. pro. e. Secūdo de hoc q̄ a nostra q̄ liberati erūt. Si naufragi de morte ceciderant tamen gaudēt. v. ritumule est q̄ multum gaudet si q̄ et naufragus passi a mari huius mundi periculosissimo euaserūt ber. per hoc probat transeuntium rara et peremptorum multitudo. In mari marsilie. De quatuor nauibus vix vna perit in mari. In mari huius mundi de quatuor nauibus vix vna ad portuz salutis peruenit. Tertio ex hoc q̄ cum ipsi tante infirmitatis essent tamen de tanto hoste triumphauerūt. Job.xli. Nō est potestas super terrā q̄ que cōparetur ei qui factus est vt nullus timeret. Nos simus vt locuste hostes nostri vt gigantes. Aug. in li. confes. Quarto inget maius perientium erit in prelio tuo est gaudiū maius in trūpho. Sic erit in nauigantibus. Nā post pericula et mīas nautragi exultāt nimis quoniā timuerūt nimis. De gloria futura Dicit Aug. in libro de ciuitate dei. Quanta erit felicitas ibi: vbi nullus erit malus nullum latebit bonū. Vacabunt dei laudibus: qui erit ois in oībus. Nō qd aliud agatur vbi nec vlla desidia cessabit nec vlla indigentia laborabitur nescio. Idē in rodē. Vera ibi gloria erit vbi nec laudantis errore quisq̄ nec adulatione laudabitur. Vere honor q̄ nulli negabitur digno nulli deferetur indigno q̄ nec ad eū ambiet nullus indignus. Vera pax vbi nihil aduersi nec a seipsone nec ab aliquo patietur. Premium virtutis erit ipse qui virtutem dedit cuiq̄ sepium quo melius et maius nihil esse posset. promisit Ipse finis erit desideriorum nostrorum qui sine fine videbit et amabitur sine satiatione laudabitur sine fastidio Idem in eodem sibi civitas magnum bonum in se videbit quod nulli superiori nullus inferior inuidebit sicut nūc. Non inuidēt archangelis angeli ceteri tanq̄ nollz vnus quisq̄ esse quod non accepit quia nec in corpore vult oculus esse qui est digitus.

Jdē ibi vacabimus et videbimus. Videbimus et amabimus. Amabimus et laudabimus. Ecce quid erit in fine sine fine. Nam quis alius noster est finis nisi peruenire ad regnum cuius nullus est finis. Item Aug. loquens de summo bono qui hoc bono fruetur quid erit illi: et quid non erit. erit quicquid volet et quod nolet non erit. Item ber. loquens de celesti ciuitate. O ciuitas celestis mīsi: securo patria cōtinens totum qd̄ delectat populū sine murmure. Incole geti hominem nullam habentes indigentiam. O quam gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. ℂ Et notandum q̄ gaudius futurum a presenti differt. In hoc q̄ ipsum gaudium futurum est plenum gaudium seu perfectuz. Jo.xvi. Petite et accipietis vt gaudium vestrum sit plenuz. i.cor.xiii. Cū venerit quod perfectum est euacuabitur qd̄ ex parte est. Itē gaudiū futurū est securum Aug. in lib. de mōrib⁹ ecclesie. Sūmū bonū tale ē vt qd̄ nō amittat hō inuit⁹. Atq̄ pe nemo pōt gaudere de tali bono qd̄ sibi eripi posse sentit etiā si retinere illud ap̄lectat volucrit. Quis quis autez de bono quo fruitur non cōfidit in tanto timore: am nō dī beatus esse quis potest. Item gaudium futurum est purum: gaudium presens cum dolore risus misceat. Prouer.xiiii. Jsa.xxv. Eluet dominus omnē lachrymam ec. Nec tria insinuātur Jsa.xxv. Jbi sic legitur. Faciet dūs exercituum oīb⁹ populis in monte hoc conuiuiū pinguium. Conuiuium medullatorum vindemie defecate. In pinguedine intellige plenitudinem. In medulla securitatē que intra ossa absconditur. Indefectibilē puritatē. ℂ Cōuiuium illud est cena magna de qua legitur. Luc.xiiii. Quā deus pater ab eterno preparauit. Filius vero seculis additū gaudium. s. quod erit in affectu humane nature quā assumpsit. Spiritus. s. pigmenta suauitatis ministrat. Ipse est fluuius nec carēs letificā ciui. vi. po. torrente voluptatis potabis eos. Sola inuitatio huius cene beatum reddit. Apoc.xix. beati qui ad cenam nuptiarū agni vocati sunt. In hac cena est vnum seculum quod solū sufficit. Joh.xvii. Dūe ostende nobis patrez et sufficit nobis. Solus odor huius cene q̄ datur sanctis presentiri plus valet q̄ totum gaudium mundi. Item notandus q̄ triplex materia illius gaudii insinuatur nobis numeri.xiii. In fructibus illis quos attulerunt explceratores de terra promissionis qui fuerunt ficus vua et mala granata. In ficu dulcedine dei diuinitatis intellige. Prouer.xxvii. Qui seruat ficuz comedet fru tus eius. et qui custos ē domini sui glorificabitur. In vua christi humanitatem in torculari crucis expressā. In malis granatis sūt ordinata societatē ordinate. n. habet grana i malo granato. ℂ Itē. Apoc.xii. Jnuoluitur nobis gaudia.xii. In corona. xii. stellaz q̄ erāt in capite mulieris. xii. stelle sūt. xii. cognitiōes q̄ electos letificabunt. Tres principes ad patrē et filiuz et.l.l. Et nouē ad nouē ordines beatoz spirituū vehas.xii. stellas intellige tres dotes anime s. dei visionem cuiusdam dilectionem et boni excellentissimi et ardentissimi cōprehensionem: que comprehensio gloriosissima est. et quattuor dotes corporis. s. claritatem vel potius pulchritudinem subtilitatem: agilitatem. et impassibilitatem. Quinq̄ sensuum. s. m quos dam tertia dos animē est dei. cratio que est affectus visionis: et amoris.

ℂ De diuersitate spei. vi

Equitur de diuersitatib⁹ spei notandū ergo est q̄ est spes desiderabilis et ē spes p̄mēdabilis. Spes desiderabilis ḡdupler est. Prima est mendicta. Secūda presumptuosa. Tertia vana. Quarta mēdax vt Italia. Prima est que deū ideo offendunga de magnitudine mie eius minuī confidit. Unde Ber. in sermonibus ē infidelis fiducia solius vtiq̄ maledictionis capax cum videlicet in spe peccam⁹ Dic peccati bonitate dei. Ro.ii. An diuitias bonitatis et⁹ et patiētie et longanimitatis cōtemnis. Secūda est cum aliqs spat se facturū cū voluerit q̄ virtus ei⁹ excedit vt eius aliquis presumit se cōuersurum a malis suis cum voluerit. Eccl.xxx. Repentino ne quissima multos perdit. ℂ Spes vana est cum fiducia ponenda in creatore in creatura ponitur. De quo require supra ḡnte in eodem tractatu. Jsa.lx. Confidentia nihil est. ℂ Spes talis est qua spes

q futurū nō est vicium quo ꝓmittit sibi longā vitam qui vitio moritur. Est vt vile cui ducū ē stulte hac nocte re. xij. Luc. xij. Isa. xxviij. Posuimus mendaciū spē nr̄am. ¶ Ad h q spes cōmēdabilis sit tria operant. Primū est si in solo deo spes ponat. Deute. viij. Et audi voce eius qui nulla alia spes habet. Se. vij. Si assit me rudā vis quod speratur ꝓmittur. Ber. Si per cāli. Integra ecclie cōsolatio cū nō solum qd sibi sit expectandum sed vnde sit psumēdum nouerit. Tertiū si in tribulatiōe spes nō deficit sed vires suas ostendit. Job. xiij. Etiam si occiderit me i ipo sperabo. ꝑa. Si erigat aduersum pelagū in h. e. sp. Itez notādum q est spes ꝓprie auctoritatis quā in solo deo ponēda est. Et est spes suffragij que ponēda est i sanctis inquātum sunt amici dei. Spes que in solo deo ponit subdiuidi potest in spē venie t glorie t glorie. Spes vero glorie subdiuidi potest in expectatiōe glorie alie t glorie corporis de quibus patuo dictum est. Tractatus spei explicit Būdict⁹ deus qui incepit t complevit amen.

¶ De charitate. .i.

Ost tractatū spei agendū est de charitate de q hoc mō agetur. Primo describitur ei⁹ ponent. Secundo cōmendatur ei⁹ institutor. Tertio agit de dilectiōe dei. Quarto de dilectiōe proximi. Quinto de ordine charitatis: Sexto de his que aduersant charitati. Septimo de gradib⁹ diuersis ipsi⁹.

Descriptiones charitatis.

¶ Notādum ergo q Charitas est finis p̄cepti de corde pureconscientia bona: t fide non ficta. a. thi. not. i. Dicit glo. Dic dū sunt apl̄o caritatē. Caritas ē finis p̄cepti. Finis inquit cōsummatōis ꝙ ꝑfectōis. Plenitudo enī legis est dilectio. Ro. xiij. Aug. Legis t oliz. diuinaz. scripturaruz plenitudo ē dilectio rei q̄ inuēta est t rei que nobis cū care fruī potest: id est dei t proximi. Idem dicit sancte t tu ite vnit q ordinatā habet dilectionez ne aut diligat quod nō est diligendū aut nō diligat qđ est diligendū aut eque diligat qđ inmin⁹ vel ampli⁹ diligēdū est aut min⁹ vel ꝑfectius qđ eque diligēdum est. Idē si nō vacat oēs paginas prosecutari. ois enī voluntas

scriptorū euoluere. ois hereticus scripturas penetrare. tenet charitatē vbi pendit ois. Idē in libro de disciplina christiana: vt nemo exculationes habeat in die iudicij voluit de⁹ sicut scriptum est cōsummare t breuiare verbū super terrā. Nec ipse verbum cōsummatū t breuiatum nō obscurū deus esse voluit. Ideo breue ne non vacaret legere. Ideo apertū ne quis dicat nō licuit mihi intelligere. Thesaurus est magnus omnium scripturarum. Nec thesaurus ubi ōdium est in agro. Si piget eum ad perscrutandum thesaurum nō sic piget vnā margaritā sub ligula terre t quo vis securus ambula. Nec est margarita ista diligere etc. Matthei vigesimo. cūdo. Vel finis p̄cepti est charitas ꝙa gratia charitatis est habēde p̄cepti. Sicut sanitas est finis medicine. Augustin⁹. Timor est medicamētū charitatis: Sicut inuidia sapiētie est timor dñi. Prouerbioꝝ p̄mo Sic dilectio finis est sapiētie. Eccle. p̄mo Dilectio dei t honorabilis sapiētia. Chrl sollemn⁹. Finis annunciationis est amor Unde christus qui venit legē ipā respecialiter fuit predicator amoris. Luce. xij. Ignē veni mittere in terrā t qđ volo nisi vt accendat. Et in fine vite sue mortalis inculcauit discipulis p̄ceptū de dilectiōe vt habet. Jo. xv. Hoc inquit est p̄ceptum meū vt diligatis. etc. Idē hec mando vobis etc. Idē mandatū nouū do vobis etc. eius dez xiij. Sequitur et corde puro etc. Tria hic tangunt que charitatē disponūt. Fides nō ficta. i. fides vera t catholica nō illa fides quaz sibi heretici fingunt t spes per cōscientiam bonā intelligitur ꝙa sicut dicit glo. Augu. Ille spat qui bonā cōscientiam gerit. Quez vero mala conscientia pūgit retrahit se a spe. Et puritas cordis oportet. n. cor deputari ab amore mūdi vt impleatur amore dei. Unde super illud ꝑa. Diligite dominū omnes sancti eius dicit. glo. Discat nō diligere mundum vt deus scias diligere deum. Laudate vt cōuertatur fundē vt impleatur. Augu. bono implendo eo. fundē malus putas q̄ melle vult te implere deus. Si accio plenus es vbi mel ponet. Si quis vero obiciat q oēs virtutes simul infunduntur. Unde nō vna virtus esse cū alterius vel prior altera. Potest dici q̄ hoc relinquendum est ad

opera virtutū quorū vnum est prius alterius t causa ipsius. Ideo enī ꝙ credimus deū liberalissimum speramus in eo t ꝙ de liberalitate ipsius speramus cū diligimus vel potest dici q̄ licet virtutes sint simul hoc tpe. tamen vna est prior altera causalitate. Sicut splendor ab igne est t tamen ignis t splendor sunt simul tpe. hoc exemplum ponit. Augu. super psalmum ad hebraeos. Si uterū obijcatur quomō charitas sit ex fide t spe cū charitas dicatur esse radix oliū bonorū. In glo. Augu. super verbū prius positum. Finis precepti charitas est. t sup illud Gal. v. Fructus spūs charitas est etc. Dicit glo. Aug. Caput virtutū premisit. i. charitatē Quē. n. alia inter fructus spes debuit tenere primatū nisi charitas sūt qua virtutes cetere nō reputabūtur esse virtutes t ex qua nascitur vniuersa bona. ¶ Ad solutionē huius videtur esse duplex. Duplex est ordo virtutū. i. Ordo plantationis ordo meritorie operationis: t ordo reparatiōis. In ordie plātationis prima est fides. Primo enim docenda sunt que sunt fide: deinde que sunt timoris t spei Heb. xi. Credere opz accedētez ad deū. ꝙ est: t ingredientibus se remuneratorem sit. In ordine operationis meritorie prior est charitas q̄ illa imperans. In oi enī ordinata operatione primū est amor siue desiderū finis. t ex illo oēs medie operationes vt apparet in edificatiōe domꝰ cuius est amor inhabitatiōis ipsius et quo amore nō solū est edificatio: sed etiā ea q̄ ad edificationē sunt vt ingressio oratorij. In orando ergo meritorie: prior t principalis est charitas t primo mouens. Si deo. n. ei deseruit tanq̄ lucernā preferens ostendēs qđ t aliter operari debeat. Illuminatio enī est adiutorij in opere t illuminator adiutor: t nō principalis operator. In ordie vero reparatiōis virtutibus affectus prior videtur esse humilitas Si enī oīo peccati est inuidia sup̄bia vt habet Eccle. x. Oīs correctiōis principiū erit humilitas. Unde cōsonat q̄ reparator humani generis posuit primā virtutē humilitatis. Adate. v. Dicēs bti pauperes spū. pauperes enim spiritu dicuntur humiles secundum glo. Charitas inter. tres virtutes que ordinant ad deuz ꝓpinquior est finis. deo. Uñ deū habet pro fine t pro materia. Diligit enī deū ꝓpter se. Et cuius finē videat spes illuc tendit. Est enī spes inseruire sicut timor est fuga charitas est vnio cū fine. unde cū finis optimus sit a fine habēt q̄ sint bona ea que sunt ad finē. Charitas primo habet bonitatē inter virtutes: t per eā habēt bonitatē cetere. Et secundū hoc intelligendū est quod dicit glo. sup. i. Thi. Qđ charitas ē radix oīum bonorū inquātū. Sunt bona. Et similiter sup Gal. quinto. Ex caritate nascuntur oīa bona inquātū sunt bona: t sicut radix humorem mittit ad ramos ita charitas bonitatē ad opa ceterarum virtutū. Aug. in sermone de charitate dicit sicut radix oīum malorum est cupiditas radix oliz bonorum est charitas. Humilitas. n. radix pōt dici virtutum sm̄ illā proprietatem qua radix est pars arboris infima terre adherēs. Sic humilitas considerans infirmitatē sui sub deo collocat se in loco infimo. Fides potest dici radix. ꝙa radix est in arbore q̄ eo in alia. Per radicē enī ingreditur ad arborez nutrimētū arboris sic per fidē bonū ingreditur ad alias. Idē charitas sic describitur a magro libro tertio sniarū. Charitas est dilectio qua diligit deus ꝓpter se t primus ꝓp deum vel in deo. In deo dꝰ ꝓpter illos qui unā sunt qui manēt i deo per gratiā. Propter deū dꝰ quantū ad illos qui mundū sunt tuti. qui ad hoc amādi sunt vt unā fiant t in deo per gratiā permaneāt Aug. q. am. it homines aut quantū sunt aut inutiles amare debēt. Item Aug. Sic describitur charitatē. Charitas ē virtus qua videre deū p̄mittit eo desideramus. Et est hec descriptio fm dignioreꝝ actū charitatis. Pōt et sic charitas describi. Charitas est virtus qua vnaquaque res tanti habet quāti benda est. Uñ charitas pōdus equū est sicut scriptura dicit. Cupiditas. Prouer. xi. Statera dolosa abhominatio ē apud deum t pōdus equū voluntas eius. Temporalia que i veritate parū ꝑciosa sunt que apostolus reputauit vt stercora multū ponderant in statera cupiditatis. ideo vere dolosa est. Osee. xij. Canaā in manu ei⁹ statera dolosa. Dec statera merito abhominanda est apd deū cū dñice t honeste que abha-

inhabilis sint deo. sibi preponderet ꝓ bonis. Luce.xvi. Qđ altū ē apud homines abhomiatio ē apd deū. In libro de spū ⁊ aīa dicit q caritas ē ꝯcordia mētium ⁊ societas electoꝝ vita brā aiarū. ⁊ angelorū qr nec aie nec āgeli nisi p caritatē viuūt.

¶ De commendatione charitatis. ij.

Equū de his q̄ pertinent ad ꝯmendationē caritatis ad qđ ꝓio valere pōt hoc q̄ spūs scīus inscriptura sacra totiēs mōet ad ea q̄ caritat̄ sunt. i. cor. xiij. Sectamī caritatē. Eodē. xvi. Oia opa vra i caritate fiāt. Ephe. iij. In caritate fūdati. ⁊ edificē. iiij. In caritate crescamus. Itē v. Ambulate in dilectiōe Phil. i. Ꝺño vt caritas vra magis ac magis habūdet. Col. iij. Supra oia caritatē hēte. i. pfectiōis. iij. Ante oia mutuā in vobismetipsis caritatē cōtinuā habentes. ¶ Secūdo ꝯmēdabilis est ꝯparatiōe ceteraꝝ structuā ad qđ pertinet illud. i. cor. xiij. Maior horū est caritas. Aug. Respice ad munera ecclesie ⁊ vniuersis excellentius charitatis munus cognosces. Ideo oleo charitas ꝯparatur quod supeminet alijs liquoribus. sic charitas supercellit alijs virtutibus Propter eandē cām charitas aurū dicitur quod inter metalla preciosius est. Apoc. iij. Suadeo tibi emere aurum ignitū ⁊ probatuꝫ vt locupleꝫ fias. Nunc auro cōparando itendere debēret in nundinis huius mūdi. In qbus dictū est. Luc. xix. Negociamini dū venio. nec solū aurū est charitas sed etiā aurea reddit ea que cōtingit. Et hec est vna virtus charitatis que plūbea efficit aurea. Opera enī de genere bonorū sine charitate facta quasi plumbea sunt. parui. ī. vel nullius valoris: facta vero ex charitate quasi aurea sunt qr preciosa valde. iij. Re. vi. Nihil erat i tēplo qđ nō auro tegeretur. Opera ex charitate facta sunt quasi vestis deaurata qua ecclesia ornat. In ps. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato. Propter eandē excellentiā dicitur. etiaꝫ charitas ignis. Luc. xij. Ignē veni mittere in terrā. Ideo spūs. ī. sup apostolos in linguis igneis descendit vt in cordibus hominū ignē ibi succenderet. Unde. Ber. venit sup discipulos spūs sanct⁹ in ligniis igneis: vt lignis oīus gētis ꝺba ignea loquerent. ⁊ legē ignē ligne ignee ꝑdicarēt. Treno. i. de excelso misit ignē in ossibꝰ meis. ⁊ erudiuit me. Ignis int. ⁊ elementa pretiosiora ē, sic caritas pretiosior est ceteris virtutibꝰ. Iō qui perfecte amat totā sibi vndiq̄ amātis vēdicat voluntatē nihilq̄ est impiculosius caritate. ij. cor. v. Caritas xpi vrget nos. Ignis ferrū ōsi ignez efficit. Sic caritas eos in qbꝰ est vt ignez efficit. Ecclesia. xlviij. Surrexit Helias ꝓpheta sicut ignis. ⁊ verbū eiꝰ ōsi lacula ardebat. Nescit ignis esse ociosus. sic ⁊m verbū. Greg. Amor dei nunq̄ est ociosus opatur enī magna si ē. Si enī operari renuit amor nō ē. Ignis caritatis: ignis est illuminās ⁊ splendēs: ⁊ ad splendorē eternū pducēs. Gre. in moralib⁹. Nō clarescit aīa i fulgore eterne pulchritudinis nisi vt ita dicerī hic prius arserit i officina caritatis. Hic ē ignis ille quo spūs angelici ardēt Ignis iste in cinerē hūilitatis redigit. In hūc cinerē redegerat illū q dicebat. Gene. xviij. loquar ad dñm meū cū sim cinis ⁊ pulvis. Carbo ignitꝰ cū mortuis carbonibꝰ positꝰ. aut extinguit: aut eos viuificat. Sic viri sancti igne caritatis succēsi morti se exposuerūt vt mortuos ipetis viuificarēt. Ignis tēdit sursuꝫ. Sic illi q̄ vehementer accēsi sunt: igne caritatis cupiūt dissolui ⁊ esse cū xpo. Phil. i. Et mortē habēt i desiderio: ⁊ vitā in patientia Caritas ignis ē qno apostoli suauiter arserūt vt ait Greg. Ipsa ē ille donū dei q̄ ⁊ ignis dr. Deute. iij. ⁊ Hebr. xij. Deꝰ nr ignis cōsumēs. Ba. i omel. Deꝰ ignis cōsumens dr. qr flāmis sui amoris incēdit mētes q̄s ipleuerit. ⁊ a vitioꝝ sordib⁹ mūdas reddit: ⁊ pcōꝝ rubiginē ꝑsumit. Ber. sup cāti. Ignis q dr. est ꝑsumit qdē sed nō affligit: ardet suauiter desolat feliciter. Est. n. velut carbo desolatorꝰ. ſs qđ sic i vita exerceat vtq̄ ignis: vt i aīa in cē exhibeat vnctiōis. Bre. in Omel. Loquens de illo ꝺño. Luc. vij. Dimissa sunt ei pcā mlta. qm̄ dilexit mltū. qđ. n. cē dilectiōez credim⁹ nisi ignē ⁊ qđ culpā nisi rubiginē. Tanto āplius rubigo pcti ꝑsumit q̄to pctōis cor magno igne caritatis cōcremat. ¶ Caritas etiā mr est oīuꝫ virtutū vt ait. Glo. Ambro. Sup illꝫ Ro. xiij. Unusq̄sq̄ i suo sēsu abūdet. Ad. in q̄ educatiōe simo ipa ad oēs sēbs vt Aug. ber. ꝺcit mr caritas q̄ sine foueat ifirmos

sine exerceat pfectos sine arguat ingratos diuersis diuersa exhibens sicut filios diligit vniuersos. Luxta ⁊ argute mutis est. Cū blandit simplex est ⁊ pie solet seruire sine dolo mulcere. patienter nouit tractare. humiliter indignari. Ipsa est que solum mater ⁊ angelorū nō solū que in terris iz etiā q̄ in celis sunt pacificauit. Ipsa ē que deū hoī placēdo. Nolem deo rebellantes. Caritas patiēs ē benigna est. licet lesa sit licet offensa si cōuersus fueris ad illā obliuiscetur tibi q̄s mater honorificata. ¶ Itē caritas enumerat ꝑma inter fructus spūs sancti. Gal. vi. Fructus ingr spūs caritas ē. Ibi dicit glo. Aug. Caput virtutū pre misit vocās caritatē caput virtutū. ubi ēt dicit glo. Iero. Que alie inter fructus spūs debuit tenere primatū nisi caritas sine q̄ ceteree virtutes nō reputabunt esse virtutes. Vere primus fructus est caritas antecedit enim ipsi adsit nullus fructus est deo gratus Osee. iij. Radix desiccata ē fructifīcqua qđ facies radix exsiccata ē cupiditas: qđ aplius dicit radicē malorū oīuꝫ. i. Thi. vi. Ubi. n. caritas est ibi multus fructus. Iohs. xv. Qui manet in me: ⁊ ego i eo. Hic fert fructū multū. Qui manet in caritate in deo manet. i. Jo. v. ¶ Itē caritas est ꝑmū bonū alioꝝ primū. n. bonū aie est deo adherere. Deo āt adherere nō valem⁹ nisi dilectione: vt ait Aug. in lib. de moribus eccle. Aug. in li. cōfes. Mihi aūt adherere deo bonū est. q̄ si nō maneb o in illo nec ī me potero. vbi caritas nō est: pōt esse spes bona sed non vera bonū. Aug. Bani: ⁊ alia pereūt sine caritate nihil ꝓsunt. Sence. Apud sapientes sunt honesta apud vulgus simulacra rerū honestarum. Ubi caritas adest nihil est malū. Ec. viij. Qui custodit mādatum nō experietur quicq̄ mali. Quod de mādato dilectionis ꝺcit est. Aug. Ubi caritas est quid est qđ possit obesse. Ubi āt nō est q̄d est qđ possit ꝑdesse. Item caritas est gra gratiarū. Alie virtutes sine ea gratie nō sunt. Et qr gratis nō operant. Justicia. n. reddit debitum timor redimit incōmodū qđ imminet. Spes emit cōmodū qđ obtinere intendit: ⁊ qr nō sufficiūt aīam deo reddere gratā vel etiā sua ꝓpria opa absq̄ caritate deo grata facere non pūt. Caritas vero gratis operat. b. Ber. super cant. Pannus amor mercenarius nō est par⁹ amor de spe vir eo nō timet: ⁊ si diffidente dna nō sentit. ¶ Caritas etiā aliis deo rēddit gratā ⁊ sua ꝓpria opa: ⁊ ceteras virtutes ⁊ opa eaꝝ si a caritate fuerūt impta. Ipsa an. imperat. et interviewtenere q̄ imperātā ab ipa deo grata sunt ⁊ a se reputa impta. Itē caritas locus luminis est. i. Jo. i. Qui diligit frēm suū in lumine manet. Amor nūq̄ extenebrat: amor dei illuminat. extra caritatez tenebre sunt. Unde ibidē dr. Qui odit fratrē suū in tenebris est. Ubi amē tenebre sunt: ibi nō est verū gaudiū. Thob. v. Quale gaudium mihi erit q̄ in tenebris sedeo. ¶ Itē caritas est locus securitatis ⁊ gaudii. Ber. Deꝰ caritas est: qđ est ꝓfectissime: ⁊ q̄ manet in caritate in deo manet qđ securꝰ. ⁊ deꝰ in eo qđ tucūdius Aug. Bono caritas est bonus bus. ⁊ magna bna. bonus in sermone: ⁊ magna in intellectu. Si numeras vnē ēsi appēdas q̄ est deꝰ dilectio est. Iō dulcis dilectione nihil est. Itē Aug. Dilectio dulce verbū ſs dulcius facturus aūt amor sit cā solo iucunditatis sine amore eī nihil iucundū. Caritas q̄ est amor: sūmi boni magnā hz iucunditatē. Ubi inter fructus spūs statim post caritatē enumerat gaudium. Quō sine gaudio pōt esse q̄ deū amet debito modo cuiuslīt ꝓfo sit. Ubi sic ornat Presentia. n. boni amantis cūcta ē. Aug. ī epistola ad Macedonū. Tho nobis melius est quāto magis in illū imus quo nihil est melius. Imus aūt nō ambulādo ſz amando q̄ tanto bēnus ꝑficimur ꝙto eundē amorē quo in eū tendimus potentius bēre poterimus. Idem super ꝑalm. Jo. omel. x. Quod ubi inberdeus dilige me.

Amaturus es honorēri ⁊ forte nō punitus. Quis me amauit ⁊ ad me nō puenit qđ me ꝺxit cū ipso iuꝫ. Nō a me amabili p aliq̄. Ipe amet nihil pōtem meluit Bre. i mor. ſub⁹. Qui mētes sic gradū desiderat ꝑfecto ita hz quē amat. Neq̄. n. q̄li posset deū diligere sibiāc quē diligit nō hēret. caritas loc⁹ est vere gelis Aug. Non pōt alia nisi in eo qđ diligit regnare. Eterna. n. regnes nō dat ei nisi in dilectiōe dei q̄ sit eternū. ⁊ ipa ꝑfecta ē. Sctificatio ⁊ labor iuꝫ sabatoꝝ. caritas. n. vita ē. i. Jo. iij. nos

transitu ga tristat[us] de morte ad vitam
qui diligimus fratres. Sine charitate nil
hoc vinit vita grauis hō. dia luce mortis
dia arida.i. Joan. Qui nō diligit manet i
morte. super.i. Corinth. Dicit glo. De-
cent corp' fine anima mortuū est: sic ani-
ma sine charitate mortua dicit esse.
Charitas est caeritudo. quo cetera nihil
spirituale vite vita quatur. Pariter
de vita contemplatiua. Dicit q charitas
est vita eternā. Ipse enī est mors vitae
Sicut enim sine charitate mortua dicit esse
anima sic et mors eterna. Qui habet
charitatem in secula seculorum. Qui habet
magis valorem in oculis e charitate non
habentib[us] quā lex mort[is] et iudicio ad
pec. mortale. valens est. Lucie. xi. Be-
ne est conveniens[ter] charitati mei
nō habeo nihil. hoc nihil nō in valo-
re. Charitas enī vita est eternā. ℟. Ni-
hil habet verissime causa bone operis
nisi in merito vite charitas. Idem
charitati habet manifestatiō. Hinc ne-
scit quis est charitas que si vera ita
charitas charitatem ei est nihil habentem
ei vita si vel in aliqa. Jo. in quibus lex
mortis charitas. Charitas est radix
Gaudet viventi secundum hoc quia quia
pena effect in Lymphatici. ℣ Quae-
ritur de caritate virtute et qui habet charis-
tatem. Patens quia qui habet charita-
tem et charitatem ei nō habet charitatē
qui charitas accipitur pro nō Gratia
de filio dei nō. Dicit. Quod dilexerit
plurimum. Charitas virtus
est. Qui est charitatem habet in aqua
quia qui est de numero eius est ve-
ritatis. Charitas est amicitia. Quae dis
tantiam pōt inter nos et deum. Nō
est charitas nisi quia est deus charitas
est. Jo. iiij. Deus charitas est. Et qui
manet in charitate in deo manet. Et
deus in eo. Charitas est quā habet
deus ad nos. Et nos ad deum. Et
in qua charitas est. quā habet qui
alia habet. Jam. iij. virtutes. charitas per
omnia nobiscum. Unde et dicit. Qui
manet in charitate in deo manet. et
deus in eo. ℣ Charitas nihil propria est homini
tantū virtus virtutes sine charitate
nō. Charitas. i. amor. Dilectio. Jo.
iiij. Deus charitas est. Et qui manet
in charitate in deo manet. et deus in
eo. Charitas est amor quo deus
amatur et proximus propter deum.
Charitas est amor quo deus amatur
et proximus propter deum. Charitas
est amor quo deus amatur et proximus
propter deum. Charitas est amor quo
deus amatur et proximus propter deum.

Charitas est amor quo deus amatur et proximus propter deum. Charitas est amor quo deus amatur et proximus propter deum. Charitas est amor quo deus amatur et proximus propter deum.

sconicta ad mala ferenda sumit fomitu
nem: et ad reperēda bona exigit vnitatē.
Tertium bonā est cōgaudere veritati. i.
bonis primi. Quartū est mala eī⁹ sustine
re cōpatiendo: et supportādo. Quintū est
in oībus deo credere. Sextū oīa sperare.
Septimū est deu expectādo oīm libitine
re. Duobus primis facit caritas vt bū ha
beamus in his que nostra sunt mala pro
pria patiēter portando: et bona ꝓpria libe
raliter largiendo. Duob⁹ sequētibus facit
vt nos deū habeamus ad ea que sunt pri
mi bonis: congaudēdo: et mala cōportan
do. Tribus vltimis vt nos bene hēamus
ad deū cui debemus fidez eo q̄ sit prima
veritas: et spem eo q̄ sit summa bonitas:
et sustinentiā longam eo q̄ sit oīpotens: et
magnitudinē premii recompensare pōt
q̄s tardius soluit. Aug. Caritas ideo tole
rat in presenti vita: q̄ credit oīa de futura
vita: et suffert oīa que hic inueniuntur. q̄
sperat oīa que ibi p̄mittunt. Primū ma
lum a quo caritas seruat est emulatio siue
inuidia que putredo ossiū dicit. Prou.
xiij. est. n. vehemēs corruptio sic ex
qua peruenit vt ipsi in malis primi de
lectentur: et de bonis ꝓtristentur: que natura
liter in bonis deberet delectari: et in ma
lis ꝓtristari. Secundus est peruersa actio
qui caritatē h̄z h̄z spūm sanctū qui ben
gne agit: qui vero sine caritate est: h̄z spūz
malignū qui perperā agit qui reddit ma
la pro bonis: et miseros opprimendo bonis
detrahēdo cum potiꝰ bonis adherendus
esset. Bona. n. debent crescere: mala aut
minui: et miseri releuādi sunt: nō aut am
plius opprimēdi. Tertiū est inflatio. i. dila
tatio ꝓpria vsq; ad proximi cōpassionē
que solet hēre scissurā: vt ait. b. Ber. Pro
uer. xxviij. Qui se iactat in: et dilatat iurgia
cōcitat. Iactantia est dilatatio exterior: pre
sumptio cordis dilatatio interior. Quar
tum est ambitio cū aliqs querit sui exal
tationē: et primi dilectionez. Similis est
illi qui faceret de oībus scabellum pedu
suoꝝ vt sic altior ceteris appareret. Quin
tus est nimius amor ꝓprij boni: et quo
solet sequi q̄ homo nō curat de bono pro
ximi. Phil. ij. Non que sua sunt singuli
considerantes: h̄z que aliorū. i. Cor. x. Ne
mo q̄s suum est querat: et in hoc est mul
tum corruptū genus humanum quasi in
naturam versum est hominibus que re
re ꝓpria commoda: et negligere aliena.
Sextū est irritatio siue ꝓuocatio ad iram
aliqui quādo videt domuz proximi ignē
ire comburi: et ꝓ illius sua comburunt
cum potius deberent conari ad eius de
fensionem qui valde fatui sunt. Eccl. vij.
Ira in sinu stulti requiescit. Sapiēs non
permittit ibi ea quiescere: h̄z statim ab ea
se expedit: sicut carbonē de sinu suo tam
cito excuteret si in eū insiluisset. Septimū
est maligna cogitatio vi que est de vindi
candis iniurijs. qui iniuriaz sibi factā co
gitat quasi ferꝝ i vulnere tenet. Jsa. i. Ha
terte malum cogitationuz vestrarum et.
Octauus est gaudere super iniquitate
quod est diabolicum: et signū magne cor
ruptionis: et elongationis a dei similitudi
ne cui ingratus summe displicet. Prouer.
xxiij. Cū ceciderit inimicus tuus ne gau
deas. Et eiusdē. xxiv. Qui i ruina letat alte
rius nō erit impunitus. Jtez caritas est
via excellentior. i. Cor. xij. Adhuc vobis
vnā excellentiorem demōstro. Ipsa est ca
ritas dñi nostri iesu xp̄i. i. Cor. vlt. Magi
ster vnā eius xp̄us ꝓfessus est. Jo. xv. Hoc
est ꝓceptū meū. vt diligatis inuicē sicut dilexi vos. Et
discipulos suos voluit agnoscere. Augu. In caritate
dignoscēt discipuli xp̄i nō in ꝓphetia fi
de et alijs. Jo. xiij. In hoc cognoscēt oēs:
q̄ discipuli mei estis si dilectionē adinui
cez habueritis hīc ipse saluator maximā
in se habuit. Jo. xv. Maiorē h̄ac dilectio
nē nemo h̄et qui vt animā suam ponat
quis ꝓ amicis suis. Ephe. ij. Propter ni
miam caritatē qua dilexit nos et. Caritas
est vinculum quo solo deus ligari po
tuit. Magister Ugo de s. vict. Caritas
q̄ magnum est vinculum tuū quo cum
deo ligari potuit. Si etiam cōtra deum
fortis fuisti multo magis cōtra homines
prevalebis. Hoc vinculo deus tractus ad
terram descēdit: et etiam vsq; ad inferos.
Nullum vinculum deū ad columnā tene
re potuisset: si caritatis vinculū defuisset:
Nullum ferrum eum in cruce tenuisset niſi
caritas affuisset. Sic lapis positus ad ho
stium monumēti nō potuit eum ad mo
numentum detinere: amor salutis nostre
et ad columnā in cruce eum detinuit vin
culo caritatis ligatum erat cū dicebat Be
ne. xvij. Num celare potero abrahaz que

gesturus sum: et eodem. xviij. dicit est ad
loth nō potero facere quicq̄ donec ingre
diaris illuc. Jsa. lxvi. Nō est q̄ surgat et
tenear te. Caritatis vinculū solui nō pōt
nec igne nec aqua: neq; gladio. Ro. viij.
Quis nos separabit a caritate xp̄i tribulā
tio an angustia etc. Et eodē certus sum:
q̄ neq; mors neq; vita etc. poterit nos se
parare a caritate dei. Hoc est vinculum
quo ea pungūtur que iterualla locoꝝ
diuungūtur. Caritas vinculū est ꝓfectio
nis de quo Col. v. Super oīa aut hēte cari
tatē hentes: quod est vinculū ꝓfectionis.
Bio. Ambro. Magis studēdū est ei vir
tuti que maior oīb⁹ est. Ibi enim dicit glo.
q̄ caritas oīa ligat ne habeāt. Caritas est
vinculū ꝓfectionis: ligat enī mēbra eccle
sie adinuicez deo. Jo. xij. Adgiuctinauit
mihi omnē domū israel. Deute. x. Patri
bus tuis cōglutinatus est dñs et amauit
eos. In hac ligatione est ꝓfectio ecclesie.
Jtē caritas est in quo est filiū dei effici.
Ro. viij. Nō accepistis spūm seruitutis:
iterū in timore: sz accepistis spūm adop
tionis filiorū dei quo clamamus abba
p̄r. i. Jo. iij. Qui diligit fratrē suū manet deo
nat⁹ est. Et iusdez. iij. Videte qualē caritā
tē dedit nobis de⁹ p̄r vt filij dei nomine
mur et sum⁹. Jtē caritas est vinctio q̄ filij
dei iungūtur in signū regni futuri. Qui
hac vnctione inuncti sunt edocētur a deo
sicut Salomō est edoct⁹ a dño posq̄ in
regē inunctus est. iij. Ro. xij. De hac unc
tione. i. Jo. ii. Legitur vos vnctionem
habetis a spū sancto et nostis oīa: intelligē
necessaria ad salutez. Et in eodez vnctio
eius docet nos de oībus. puer. xvi. Dul
natio. i. diuin⁹ sermo inf abyso regio in iu
dicio nō errabit os eius. Jo. xv. Dicitur
de spū sc̄to quez h̄z qui caritatez h̄z. Ille
vos docebit oīa: et eiusdē. vi. Erunt oēs
docibiles dei: et xxiij. Adat. Un⁹ est ma
gister vr̄ qui in celis est. Jtē q̄ ille qui ca
ritatē h̄z nō errat error: piculoso pōt es
se verū dictū de caulis vel q̄ leges abre
uiari h̄z in corde suo. s. caritatē de qua.
Aug. Certe ingens caritatis siqꝝ oēs libros
est et sero. solemne hec sentētia abreuia
riuz totius iustitie dūtaxat oze pferunt: vel
q̄ caritas hominē dei amicū facit. Certe
vero amicitie regnū vt amicis sibi inui
cē nō negēt cōsiliū sicut nec auxiliū. Nō
deus habentē caritatē nō permittit erra
re errore periculoso si ille quodāmodo fe
cerit vt veritatez agnoscat. Caritas
vinctio est oīm infirmitatē sanans.
Augu. timor est medicamentū caritas sa
nitas. huic sanatiōi attestat bona dispo
sitio gustus interior. habēti. n. caritatē
sapiūt res vt sapere debēt. Jtē caritas ve
stis nuptialis est de qua Adat. xxij. Amice
quomō huc intrasti non habens vestem
nuptialē. Quasi admiratē dñs inuitēs
aliquez in ecclesia absq; veste caritatis.
Cui⁹ admiratiōis q̄tuz possunt assigna
ri cause. Primū est q̄ dñs tātū expedit vt
sponsa sua ecclesia hac veste haberet cū
alie vestes fiant vel de pilis animaliū: vel de
corticib⁹ herbarū: vel interioꝝ animaliū
sericee huic vestis voluit dñs materiā mini
strare ꝛc̄ si de viscerib⁹ suis cū lat⁹ suū ap
tione amoꝛe suū nobis ostenderet amoꝛ
ei⁹ ad cū remeandū accēderemur. Ber.
Clau⁹ penetrās clau⁹ reserās. facti est mi
hi vt videi voluntatē dñi q̄ ni videi ꝓ lo
ramē clamat clau⁹ clamat vulnus. Jdē ꝓ
archanū cordis ꝓ serame corpis. Secūda
est q̄ ecclesia seu hac veste summe pla
cere spōso suo. vnde veste i columē quez
gura erat huius vestis nolunt vinci. Jo.
xix. Licet corp⁹ sinū pmiserit plorare. Au
gu. Tunica hominis ti iudicat in cruce
pendētis carnifices pilum nō sunt ausi cō
scindere: et tu interis caritatē dei inuo
ritatē que de⁹ est separe. Tertia est q̄ illaz
vestē est ostēsura ecclesia: i illa magna cu
ra et nekū ā hora sic vocāda. Adat. xxv.
Media nocte clamor facti est ecce spon
sus venit. Jō semp deberet esse parata.
Adat. xxiij. Et vos estote parati etc. Sed
sunt q̄ nō pōt nolūt exire hīc vestē q̄m
deberet sueo di. Jsa. xxxviij. Duz adhuc
ordiꝛer succidit me q̄ dū rexit est tanq̄ q̄
et linum cōto potest vt hāc vestez possit si
bi texere. Prouer. vij. Quesiuit lanā et li
nū etc. Lana et linū sunt bēficia nobis a
xp̄o exhibita secūdū humanitatē et diui
nitatē. Quarta est causa q̄ ecclesia sicut q̄
si hac vestis ei deficiunt turpitudo ei⁹ nō
mūdo manifestabitur. Prouer. xv. Omi
seriā delicta operit caritas. Apoca. xvi.
Beat⁹ q̄ vestimēta sua custodit ne nud⁹
ambulz et videāt homines turpitudinez
ei⁹. Quinta est q̄ ecclesia sicut q̄ nōz alicui

strare regnū celi absq; hac veste. Deuter. xiij. Legē q̄ non licebat intrare aulā affineri indutū sacco. Sacc⁹ est timor seruilis cū quo nemo intrat regnū celorum. Et notandū q̄ cū vestis esse soleat laudabilis a pciositate materie: a studio artificie: a colore: a suauitate: a fragrātia. Similiter ex oibus his causis laudabilis est hec vestis. Pro materia hz dei beneficia unumquodāmō: ex viscerib⁹ xpi materia eius ministrata est vt pdictū est. De studio artificis habetur in ps. annūciate inter gentes studia eius. Si deus mille annis studuisset nunq̄ modū cōuenientiorē ad accendēdū amorē suum in nobis inuenire potuisset. Color vero huius vestis purpureus est. Prouer. vlti. Byssus & purpura indumentū eius. Suauitas vero vestis huius tāta est vt uocetur unctio. i. Jo. ij. De odore ei⁹ habes. cāti. ij. Dum esset rex in accubitu suo nardus mea dedit odorē suū. Nardus herba calida charitatē significat cuius odor celos penetrauit & filium dei incarnari fecit. Odor huius vestis būdictionē patris celestis ipetrauit. Gene. xxvij. Statimq̄ vt sensit vestimētorum eius fragrātiā būdicēs ait Ecce odor filij mei sicut odor. & de odore vestitū habes. Cant. iiij. Odor vestimētor⁹ tuor⁹ sicut odor thuris. ¶ Charitas vestis nuptialis dici potest: ga matri meritū quo filius dei unitus ē hūane nature sozoi nre multū regrit vt vestē charitatis habeam⁹. Si enī matrimonia que fiūt quotidie inimicos: amicos efficiunt quāmō hoc excellēs matrimoniū homines ad amorē dei nō accenderet Solēt n. fieri vestes nuptiales ꝓpter nuptias. Sz nuptie filij dei & hūane nature facte sunt ꝓpter hāc vestē. i. ꝓpter charitatē in homine augendā. Vestis charitatis oēm turpitudinē operit. i. Pet. quarto. Charitas operit multitudinē peccatoz. Hec vestis cōtra aduersa munit ga fortiter & vt meretricē dilecta Cant. vlt. ipa etiam amat. Est enī vestis purpurea optie sedēs super bissum castitatis. Prouer. vlti. Byssus & purpura indumētū ei⁹. Charitas ē fortitudo & decor fortitudo inquātū munit: decor inquātū ornat. Prouer. vlti. fortitudo & decor indumētū eius. Ipsa est vestis polimita varietate bonoꝝ operū distincta secundū illud ꝓs. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circūdata. va. Jtē charitas currus igneus est subleuans interiorē hominē in paradisū spūalē vt de Helya legitur. iij. Re. cap. ij. Ipsa enā iugū suaue. de quo legitur. Mat. xi. Tollite iugū meū super vos & discite a me quia mitis sum & humilis corde & inuenietis requiem animabus vestris. Jugū enī meū suave est. Propter sex causas. Juguz charitatis suave est. Primo ex sui natura. Aug. Oia sequunt amantē pfecte facilia: & ꝓpe nulla efficit amor. Si sup hoc iugū posset poni pōdus ut nimis. i. cū amore ipsius portaretur suave esset ꝓpter hoc ga charitas difficilia reddit facilia. Cōparat aūt Aug. charitatē bige dicens q̄ timētum per se non veheret. Vehit in biga duplicatum Ben. xxix. Videbant iacob dies pauci p̄ amoris magnitudine. Ber. Auis que ipennis & sine alis seipsam ferre nō potest onere plumarū & alarū addito sine labore aduolat. Sic panis durus qui per se trāsire nō potest admixto lactis vel alterius liquoris colabilis fit in gutture. Charitas quasi volare facit homines in via paradisi. Ber. qui amat arditus currit velotius. ad pueniendum citius. In libro de spū & aīa dicit q̄ amor est per desideriū currēs atq; per gaudiū requiescens per desiderū in appetēdo: et per gaudiuz in pfruendo. Secundo q̄ deus subijt istud iugum: & sup illud tulit omnis crucis zelus eni dñi exercituū faciebat hoc. ideo gloriosum: & suaue ē esse sub hoc iugo. Magna enī gloria est sequi dñm. Eccle. xxiiij. Ber. O iugū sctī amoris quā gloriose laqueas q̄ suauiter premis. Tertio ga adhuc deus vult nobiscū esse sub iugo tali matore partē portans. Nō est iugū vnius tm̄ sed multoꝝ dicit tibi deus. tolle meū iugū ex vna parte: & ego tollaz ex altera paratus est enī deus tmare illos q̄ amore ipsi⁹ difficilia aggredūtur. Quarto ga ea que trahuntur ad hoc iugum quasi aurea sunt immo auro pretiosiora: ga regni dei celestis meritoria vt patet ex premissis. Quinto q̄ illud iugū a iugo grauī liberat. i. a iugo carnis vel mundi. Jsa. x. Computrescet iugū a facie Olei. i. charitatis quē admodū olei suauis est. i. Cor. vi. Nolite iugū ducere cum infidelibus. Ber. Loquēs de illo verbo. Lu. xiij. Ju-

ga bouum emi quinq; Jumentis inquit cōuincit homo bestialiter q̄ iuga necessitatis q̄nq; sensuum propria subeat voluptate. Ber. Quid canimur subijsse arguamur magis emisse: nō vt mercedem pro ope suo quis tribuat manditū est. Quid iuga boum emit cui iugū suaue gratis asserit. qd est potius: q̄nq; eligere q̄ vnum quo pōt seruire q̄nq; prędonibus. Oculus ingt me⁹ despātus est aīam meā. Sextus q̄ charitatē habet voluntatē suā voluntati diuine cōformat. Unde sicut voluntas dei ipleī sic & voluntas ipsius. Et sicut deo cūcta subiecta sūt sic & habenti charitatem quodāmodo cūcta sunt subiecta. Augu. in libro de vtilitate credendi. Jugo xpi q̄ subiecte est subiecta habet cetera: & nō laborat: quia nō resistit q̄ subiectū ē. Sene. Uir bon⁹ equo aio sustinet q̄quid ei acciderit. Scit enim hoc accidisse lege diuina ex qua vniuersa procedūt mali nō habēt pacē q̄ deo resistūt. Job. ix. Quis restitit ei & pacē habuit. Si placet displicet malis. Si aliquādo ipe ficcitas sit nec displicet eis. Jtē charitas bitumē ē quo archa ecclie bituminata ē Ge. vi. Absq; hoc bitumine in periculo esset. Aque enī tribulationū penetrarēt eā. Charitas enī cementuz est quo lapides viui in edificatione ecclesie adinuicē cōnectuntur sine hoc cemēto ecclesia esset quasi acervus lapidū nō esset ydonea deo ad habitandū nec cōtra hostes ecclesie haberet debitaz resistentiā. Jere. xxvi. Hierusalē in acervū lapidū erit. ¶ Charitas est cara vnitas. Quaz cara sit vnitas ipsius patet ex h̄ q̄ diuisio ei opposita deo detestabilis ē Prouer. vi. Sex sunt que odit dominus & septimū detestatur aīa ei⁹: q̄ illud septimū est q̄ seminat iter fratres discordias. Dyoni. in lib. de diuis nominib⁹. Amor est quedā vnitiua & cōmunicata virtus superiora mouens ad inferiorū prouidentiam equiformia. i. equalia in sociale vicissitudinem. & nouissima & subiecta ad ueliora & supraposita ꝓpter ipsorū. i. confirmationē. Amor iter affectiōes anime maxime deo assimilat. B. sup cant. Solus est amor ex oibus affectibus meritibus & sensibus in quo pōt creatura re: si nō ex equo saltē reddere actor vel de simili mutuam repēdere vicem. Et si unus diligit creatura q̄ minor est: si ex toto se dilīgat nihil deest vbi totū est. Eadem verba habent in libro de spiritu & aīa vbi subdit. Remissio ergo cūctis affectionib⁹ aliis tota sibi incūbat amori effundēdo se totaz in amorē ipsius cui respondere habet in reddēdo amorē. ¶ Charitas virtus est cuius altitudo vsq; ad altissimaz attingit. Spiritū enim hois deo vnit. Latitudo ei quasi per totū mundū se extendit: quia mēbris xpi que dispersa sunt per mundū hominē cōiūgit. Augu. Extende charitatē per totū orbē si vis christum amare ga mēbra christi per orbē iacent longum do et⁹ opera ceteraz virtutū vsq; ad finē vsq; extendit plenitudo eius infimis mēbris xpi. Seruitū ꝓpendendo: & ꝓdesse dū secundū doctrinā xpi. Jere. xxij. Si ego lauī pedes vros dñs & magister & vos debetis alter alteri⁹ lauare pedes. ¶ Et notandū q̄ sacri doctores videntur dicere q̄ sola charitas sit virtus. Jere. vt breuiter ingt. Cōplectar virtutis nomine. Virtutis est charitas q̄ diligit quod diligendū est. Et in libro de spū & aīa sic legitur Cum prudenter modeste fortiter & iuste amor & odium ordinantur in virtutes existunt prudentiam. i. ꝑperantiā fortitudinem atq; iustitiā. Augu. in libro de moribus ecclesie. Si virtus ad beatā vitam nos ducit nihil esse virtute omnes affirmamus: nisi summū amorē dei. Tūc illud q̄ quadripartita dicitur virtus: & ipsius amoris animo quodāmodo affectu quantū intelligo dicit. Itaq; illas quatuor virtutes quarū vsus in hac vita habetur homines in mēbris suis vel nouā sunt in ea omnia. Sic enā distinguere nō dubitem vt ꝑperantia sit amor integre se prebens ei q̄ amat. Fortitudo facile tollens omnia ꝓpter q̄ amatur. Justicia soli amato seruiens & ꝓpterea recte dominans. Prudentia amor ea ꝓ quibus adiuuamur ab his quib⁹ impedimur sagaciter seruigens. Sed hic amorē nō cum sibi: sed dei esse diximus quare enā distinguere licet vt ꝑperantiā dicamus amorē dei sese integrū incorruptum seruantē fortitudinē amoris eius ꝓpter deū facile preferentē. Justicia amorem tantum deo seruientē & ob hoc bene iperantem ceteris quoq; hominibus subiectum. Prudentia amorē dei discernentem ea

quibus adiungetur ab hijs quibus impedi ri potest. Idē in codē. Nihil aliud est bñ viuere: q toto corde tota alia tota mente deū diligere: in quo exhibit vt incorrupt⁹ in eo amor atq integer custodiat: quod est ēperantie vt nullis frangat incōmodis quod est fortitudinis. Nulli alij seruiat quod est iusticie: vigilet in discernendis rebus ne fallacia paulatim dolose surrepat: quod est prudētie. ¶ Possum⁹ aūt quattuor rationes assignare, quare no mē virtutis charitati potuit appropriari vt ipsa diceretur singulariter virtus. ¶ Una causa potuit esse: quia caritas inter virtutes excellentior est. Ideo anthonomatice virtus dici potuit: sicut roma anthonomatice vrbs dicit. ¶ Alia causa potuit esse: qa anteq caritas adsit nulla vera virt⁹ est. Si vero caritas adsit nulla virtus deest. Quod nulla virtus adsit vera si caritas desit: patet: quia virt⁹ est qua bene viuitur: bene viuere vero ē: vt ait. Augustin. bene viuendo ad beatitudinē tē dere. quod nō est: sine amore beatitudinis qui amor caritas ē. Quod nulla virtus desit vbi caritas est patet: quia amor dignior est affectio aie: que si ordinata fuerit alie affectiones vt timor dolor ⁊ spes, inordinate non ꝓmanebunt. Maxime cū apud amorē sit summa potestas ⁊ imperiū in regno aie ⁊ eius sit regnū illud ordinare. Apprehēsiones vero nō se habent modo indebito cum affectiones se habeant debito modo. Sunt enim apprehensiones animę affectionū: vnde amore ordinato simpliciter mens ordinata ē. ¶ Tertia causa potuit esse qa amor summi boni quod si modo ad oēs virtutem pertinet inquantum virtus, cōparatur ad finem suum licet amor tibi sit proprius motus caritatis. Sine amore enim summi boni non est vera virtus vere bi gratia. Si quis abstineat vt bursam implicat vel sanitatem acquirat vel causa inanis glorie nō est hec abstinētia virtuosa sed tñ forsā. quādo fit amore summi boni. Ideo dicitur. Matt. vi. Tu aūt cū ieiunas vnge caput tuū oleo. Secūdum Glo. Caput suū. i. ēpz ieiunio vngit oleo caritatis q pro amore eius se macerat. Et qđ sibi subtrahit alteri largit. ¶ Quarta causa potuit esse: qr sicut aliqs diligit

odire nō solum affectu sed etiam effectu quē modū dicitur qui diligit iniquitatē odit animā suā: odit tñ affectu suo sic aliqs dicit diligere nō solū affectu: sed etiā effectu quia ad modū dicit. i. Jo. vlti. Hec est caritas dei vt mandata eius custodiamus. ⁊c. Jo. Hec est caritas vt ambulemus sm mandata eius. Sic dilectio dei ad vniuersitatē virtutuz pertinet: sicut ⁊ obseruatio mandatorū dei. ergo nihil aliud est virtus q id quod de⁹ diligitur. Et hec de laudibus caritatis sufficiant. Sicut vero hec nō sufficiant diligenter studeat in prima canonica. Jo. de quo dicit Gre. q omne quod loquitur igne caritatis vaporatur: ⁊ in euangelio eisdem. ⁊. i. ad. Cor. v. Ubi multa de laudibus huius virtutis inueniet.

¶ De amore dei. tij.

Ost cōmendationē caritatis agē dū ē specialiter de amore dei de quo hoc modo agē. ¶ Primo agē de iciamētis diuini amoris. ¶ Secūdo de modo amādi deū. ¶ Tertio de diuersis speciebus diuini amoris. ¶ Quarto de signis ipsius. ¶ Circa primū notādū q ad amandū deū incitat sacra scriptura incitat ⁊ natura. Incitat grā nobis a deo exhibita: ⁊ gloria nobis a deo promissa. Incitat ⁊ vniuersa creatura. ¶ Scriptura sacra icitat in multis locis. Deut. vi. Diliges dñm deū tuū. ⁊c. Similes habes Luc. x. Jo. xiij. Diligam⁹ deū qui ipse prior dilexit nos. ¶ Natura ad idē icitat. Ber. in libro de diligēdo deum. Inexcusabilis ingt est oīs infidelis si nō diligit dñm deum cū toto corde tota alia tota virtute sua. Clamat nēpe int⁹ ei innata: ⁊ nō ignota rationi iusticia: qa ex toto se illū diligere debeat cui ⁊ totus se debere nō ignorat. Si naturaliter amat filius patrē a quo habet partē corporis sui quanto magis amare debet deū qui corpus ei⁹: ⁊ animā ex nihilo fecit. Aug. Amādus est guberator: sed ꝓponēdus ē creator. Ec. vij. In tota alia tua dilige eū qui te fecit. B. in sermonibus. Parum ne inquit tibi videt hoc cogita qualē te fecit. Nēpe sm corpus egregiā creaturā

sm aiam magis imagine creatoris insigné rōnis participē beatitudinis eterne capacē. Porro ambo coherere sibi fecit ēōpichen sibili artificio sapiētia inuestigabili: nec ante promeruit qui ante non fuit nec spes retributionis fuit quoniā bonorum nostrorū nō eget. ¶ Et notandū q multum potest incitare hominem ad amandū deū q deus eū fecit. Si qs diligenter attēdat quātū beneficiū fecerit q corpus ei dedit. Quot enim sunt mēbra in mēbris in corpe tot beneficia inueniet magna. Et p minimo mēbro plus deberet hō deū amare q multi amēt eū pro cūctis beneficijs que ab eo receperūt. Si quis amisisset oculū quantū amaret eum qui sibi illū restitueret: ⁊ si qs meruisset admittere eū quantū amaret eū qui sibi oculū cōseruaret. Nec min⁹ amand⁹ est q cum ab initio dedit: ⁊ qui datū cōseruauit: cum multoties vtendo eo contra deum eum amittere meruerit. Non min⁹ est amādus qui dat capam nouaz q qui inueteratam perditam restituit. Quod dici de oculo de alijs mēbris cogita. Si vero tantum amandus est: qui dedit corpus hic quantum amandus est qui dedit aiam que in infinitum est melior corpore. Si amisisses vnam rōnis quantū amares eū qui tibi illā restitueret. Quāto ergo amādus est qui tibi rōnē ab initio dedit. Ite si meruisses morte sine separatiōe animę a corpe quantū amares eū qui tibi eā remitteret. Quātum ergo amandus est ille qui mirabiliter corp⁹ ⁊ aiam contulit: ⁊ hanc coniunctionē tibi seruauit cū peccādo morte multoties meruisses. Ber. Valde dino mihi amādus est per quem sum. viuo. ⁊ sapio. Dignus plane est morte qui tibi vite iesu resultat viuere. Idē in libro de diligēdo deo. Ut quid inquit nō amaret op⁹ artifice cum haberet vñ id posset: ⁊ cur nō quantū oī no posset: cū nihil oīno nisi eius munere posset. ¶ Ad hoc etiā q hō amet amplius facto: ⁊ sūm cogitare dz q de⁹ ad imaginē ⁊ similitudinē suā fecerit illū. Deū. i. Filius q similior ē pri solet ap⁹ amare pcm ⁊ ab eo plus amari. ¶ Figura etiā quaz naturaliter habet corpus humanum incitat ad amandū deum. Augustin. in libro de disciplina christiana. Beluas de⁹ pro-

stratas in facie. Fecit pauz querētes de terra. Te in duos pedes erexit vt facie eum sursum attēdere voluit. Nō auertat cor tuū a facie tua. Nō habeas facie sursum: ⁊ cor deorsum. Hec sursum cor ne mētiaris in domo discipline. Quid est sursum hēre cor nisi q pa⁹ est dictū. Diliges dñm deum tuum ⁊c. Discipline domus est ecclesia christi vbi dicit. Augu. in codē libro. ¶ Bona etiam nobis exhibita incitat ad dei amorem ⁊ maxime gratia redemptionis. De qua. ij. Cor. viij. Scitis gratiam dñi nostri iesu christi: quoniam propter nos egenus factus est cū esset diues vt illius inopia vos diuites esseris. Gala. ij. Dilexit me et tradidit semetipsum pro me nō sum ingratus gratie dei. Sic hēt littera viua. Eccli. xxix. Gratā fidei sponsionis non obliuiscaris dedit enim pro te animā suam licet multū possit homine incitare ad amandū deum q ipse nō fecit: tamen multo amplius debet incitare eū q ipse eum refecit. vnde Ber. in libro de diligēdo deū. Infidelis se totum ei debere non ignorat: quoniā sui totus nō ignorat autorem. Quid ergo ego qui deum meum te neo vtc. nec nō solum gratuitum largitorem largissimum administratorē pijs consolatorem sollicitum gubernatorē: ⁊ insuper cupidissimū: ⁊ redemptorē eternum conseruatorem dilatatorē ⁊ gubernatorem gloriosissimum. Idem in codē. Infidelis ratio vetet: ⁊ iusticia naturalis totum se tradere illi a quo se totus habet: ⁊ se toto debere diligere: mihi profecto fides tanto plus iducit ad amādū quanto ⁊ cum piorio me ipso extimandū reuelāgo. Quippe qui illum nō solum mei sed sui quoq ipsius teneo largitorem. Idez in codē. Si totus me debeo pro me facto quid addaz pro me refecto: ⁊ refecto hoc modo: nec enim tam facile refectus q factus. Si quidem non solum de me sed de omni quoq quod factum est scriptū est. Ipse dixit ⁊ facta sunt. At vero qui me tinum ⁊ semel dicēdo fecit in reficiendo grecto ⁊ dixit multa ⁊ gessit vnica ⁊ pertulit dura nec tñ dura si etiā indigna. Quid ergo retribuā dño pro cunctis que retribuit mihi. In primo opere me mihi dedit. In secūdo se. ⁊ vbi se dedit me mihi reddit datus est ergo ⁊ redditus me p me

debeo e bis debeo. Quid eo retribuam pro ꝺ. Nam e sime mihi ꝓpiciꝰ pōssem quid tam ego ad illum? Jam dixerant. Super omnia ꝺilige te amabilem mihi bonicia. Cui quem debilis equa rō nō potioris nobis hoc omnino amicū nostrum facile vendicaret? Sinchoc in ꝺ. ab quod nobrum benoicentie bian dum aliqꝺ e cultus exigit: e ecce ꝺrm qꝺ e ꝺficit rehemens. Quid quippe laboramus eo libamur? nec in mundū labim? a tanti sanguinis pia acies. Jn vicio sua sustinuerūt ꝺcatores. Jn tanta obstinatione mentis ꝺlicta sua ꝺfendere? mors cqꝺ horrores Jdi leqꝺma de opere redemptionis. Quid adhuc inqua hominū affectus tuus nos ꝺmentiā? mortis ꝺli tui non respondet beneficio. Illuminat in libro ꝓuerbiorum. Et ne ꝺlige me qui te ꝺligo? be? me ipsum amare nō cōmendo me redemptū debeo me ipsum. quanto eo tuo qꝺ tuus ꝓpriꝰ debeo me ipsum amare nō tuum? tuum tuum debeo plus? me ipsum qꝺ tuo? te mihi ꝓpiciꝰ qꝺ ego? Debito te ipsum cum ipso non accusamus meritū. Qꝺ ipse ꝓpius e nemo qꝺ? nō ꝺligat aliqꝺ amplius qꝺ ꝺ? pōssit hominē ꝓpius ꝺligere debeo me ipsum? ꝺligere? Ecce ego ꝺligo me ipsum. Ecce ego ꝺligo me ipsum. Ecce ego ꝺligo me ipsum.

Et in morte quando alij amici defuncti deserunt: et amicus ille eus suscipit. ps. in voluntate tua deduxisti me et cum gloria suscepisti me. Et in iudicio vbi non habebit amicum sicut de⁹ erit inimicus. Eccle. xx. Fatuo non erit amicus. Omnia sunt amica ei cui deus est amicus: quoniaz diligentibus deū. o. co. in bo. Ro. viij. ¶ Inimicitiarum etiam dei damnositas incitare potest ad amandum deuz. Omnia. n. sunt inimica inimicis deiet iam ipsi met sunt sibi inimici. In psalmo. Qui diligit iniquitatem odit animam suam. In futuro enim magis apparebunt hi inimici tie quando pugnabit orbis terrarum cōtra insensatos. Sapien. v. Greg. Offenso creatore omnis creatura damnatum habet odio. Ipsimet si esse posset vellent se non esse. Ipsi etiaz sancti qui tantū amauerunt peccatores in presenti lctabuntur cum viderint vindictam. ¶ Fidelitas etiam huius amici ad idem potest incitare. Eccle. vi. Amico fideli nulla est comparatio: et non est digni. pon. ar. et aur. ¶ Alij amici quadrupliciter inueniuntur infideles. ¶ Primo quia aliquādo non amant licet amentur: sed nō sic est de amico isto Prouer. viij. Ego diligentes me diligo. et Jo. xiij. Qui diligit me diligetur a patre meo: et ego diligam eum. ¶ Secundo quia tempore aduersitatis desinunt amare. Eccle. vi. Est amicus sm tempus suum: et non permanebit in tempore tribulationis: sed non sic in amico isto. Prouer. xvij. Omni tēpore diligit qui amicus est christus. s. et frater in angustijs comprobatur. ¶ Tertio quia qui amāt viuos inimici fiunt mortuorum spoliantes eos bonis suis. Eccle. vi. Est amicus qui conuertitur ad inimicitias. Amicus vero iste in morte specialiter ostendit se esse amicum Spiritus enim qui de habitaculo corporis exit celeste hospitale recipit. ¶ Quarto quia patris amici inimici fiunt, filiorū Sed amicus iste ppter patrē filios amat quandoquidē vsq in decimam generationē Exo. xx. Ego sum dominus deus tuus et facio misericordiam in milia hijs qui diligūt me. Et vt breuiter dicam. Et ratio est quia. Beatus est qui deum debito modo amat: et ve illi qui eum debito modo non amat. Aug. xij. libro Confessio. Beatus qui amat te: et amicum in te et inimicum propter te. Solus enim nullum carum admittit, cui omnes in illo cari sunt qui nō admittitur. Te nemo admittit in si qui dimittit. Idem. Nec omnia bona sunt. Sed velz tibi sit amare cis conditare deseruieris conditorem. Idē. viij. libro de trinitate. Cum alia non amentur nisi qz bona sunt pudeat eis inherendo nō amare bonum ipsum vnde bona sunt.

¶ De hijs q valent vt qs amet a deo. viij.

Dicto de hijs que possunt homines incitare vt deum amet dicendum est de hijs que faciūt ad hoc vt aliquis ametur a deo. ¶ Septem vero sunt que ad hoc valere possunt. ¶ Primū est sapientia. Sap. vij. Sapientia infinitus thesaurus est hominib⁹ quo qui vsi sunt participes facti sunt amicitie dei. Et in eodem. Neminem diligit deus nisi eus qui cum sapiētia inhabitat. Nouit duo q de amicitia stultorum damnum prouenit et dedecus ideo non vult habere amicitiaz cum stultis. Prouer. xiij. Acceptus est regi minister intelligens. ¶ Secunduz est mundicia: que effectus est sapientie. Jacobi. Que aūt de sursum est' sapiētia primuz quidem pudica est deinde pudicam facit eo propter mundicias vocatus est. Jo. discipulus quem diligebat ihesus. Jo. vlt. Prouer. xxij. Qui diligit cordis mundiciam propter gratiam labiorū suorum amicum habebit regem. Cant. ij. Dilectus meus mihi et ego illi qui pascitur inter lilia puritate. n. delectatur. Sap. vi. Incorruptio facit proximū esse deo. ¶ Tertium est mansuetudo que multum assimilat deo cuius bonitatem alicuius malicia nō perturbat et ideo deo amabilem facit propter mansuetudinem moyses qui erat mansuetissimus super oēs homines qui morabātur super terrā. Numeri. xij. Specialiter amicus dei fuit. xlv. Eccle. Dilectus deo et hominibus moyses. ¶ Quartum est liberalitas que multum assimilat deo qui ex liberalitate fecit quicqd fecit creaturas rationales vt eis daret alias creaturas vt eas daret. Sed. qui dat beneficia deum imitatur. Adaptime vero eū imitatur qui dat beneficia pro peccatis suis. Barlaam. Deum maxime imitabil' qui nihil iudicauit prius ceteris q misereri. Liberalitas ergo ru-

tibe similitudis homem deo reddit amabilem. ij. Cor. ix. Hilarē datorē diligit deus ¶ Quintū est humilitas ppter quā Dauid fuit vir sin cor dei. i. Re. xvi. et Mat. xi. In signū amoris quē hz de⁹ ad humileos amplexat⁹ est parvulū et Benjamin frater minim⁹. xiij. Gene. vocat amātissimus deū. Deute. xxxij. ¶ Septū est dilectio. Diligit enim dīoeos qui se diligūt Ellioquin cētū fidelis. Ber. in epīs. Nemo se amari diffidat qui tam amat libēter deus amor nostrū quē prenit subsequitur. Nā quo reamare pigebit quos amauit nec duz amantes. ¶ Septimuz est tēporalū cōtemptus. Mat. xix. Si vis perfect⁹ esse etc. Interr. In dilectionem dei. Sed. Nemo digmus deo qui opes nō cōtempserit. Tēporalia amata inquinant iuxta verbū. Ber. Jo. Anima temporalia amās quasi inquinata idigna est dei amore. Aug. in lib. soliloquiorū. Si alicui⁹ pulchre femine amore flagrares iure se tibi nō daret si aliud a te quicq̄ pter se amari cōperisset sic q in bonis cōtēptibilibus amorē suū ponit dei amore est idignus.

¶ De modo amandi deum. v

Equitur de modo amandi deū modus autē diligendi deum est: sine modo diligere: vt ait. Ber. in libro de diligendo deo. Idem ad fratres de monte dei. In dilectione dei non alia rō non alia discretio est: nisi vbi sicut ille enim dilexisset nos in finem dilexit nos: sic si fieri posset: nos in infinitū diligam⁹ eū: sicut beatus vir qui in mandatis eius cupit nimis. Sed cū nullū finē vel terminū habere debeat deuotio amātis tamē terminos suos et fines et regulas habere dz actio operantis. Idē etiā ostendit modum amandi deum esse vt amemus eum quantū possum⁹ dicens infra. Deus meus adiutor meus diligaz te pro dono tuo et modo meo non quidē iuxta: sed plane nec minus posse meo qui et si quantū debeo nō possuz tū vltra q̄ possum: potero vero cū plus donare dignaberis nūquaz tū prout dignus haberis. ¶ Mod⁹ etiaz amandi deum ostendit Deute. vi. Dijs verbis. Diliges dīm deū tuū ex toto corde tuo: et ex tota alia tua: et ex tota fortitudine tua. Idē Mat. xxij. diliges dīm deū tuū ex toto. c. t. t. a. m. a verba. Deute. vi. dens primere ad illas tres vires ale. q̄ sibi rōnalis: vis concupiscibilis: et irascibilis. Fortitudo enim que tertio loco ponit ad irascibilē pertinet: verba vero. xxij. Mat. thei videtur pertinere ad illas tres vires que sunt intellectus: voluntas et memoria: vnde meno cuius est memorare: tertio loco ponitur. Luc. vero. x. Ubiq̄ videtur tāgere dicēs. Diliges dīm deū tuum ex toto corde tuo: et ex tota alia tua: et ex omnibus viribus tuis et ex oi mēte tua. Et accipias idē per hoc qd dī ex omnibus viribus tuis: et per hoc quod dicitur in Deut. Et ex tota fortitudine tua etc. ¶ Et notanduz q̄ secūduz. Bre. ista verba ex toto corde etc. ad inuocationē ponūtur secundū. Aug. Totalitas ista aliter accipienda est prout cōpetit statui patrie aliter pro cōpetit statui vie. Secunduz q̄ cōpetit statui patrie attēditur in hoc totalitas ista q̄ oēs motus alie ad deū referantur: et sic nō impletur in via preceptū illud nisi forsitan ad tempus breue a viris perfectissimis. Tamē Secundū Augustin. Ideo precipitur. qa nō recte currimus si quo currendū est nesciatur. Quomodo aūt sciretur si nullis ꝑceptis ostenderetur. In ꝑcepto affirmatiuo potuit precipi quod nō potest in via implerit qa ꝑcepto affirmatiuo non obligatur qs vt illud impleat semper sed vt impleat illud loco et tēpore. Nullū vero ꝑceptū negatiuū potuit cē simile huic illud enim obligat vt semper impleatur: et ideo necessario faceret hominē trāsgressores. Ber. in dicta ipossibilia nō fecerit trāsgressores hominem sed humiles. Secundū vero q̄ cōpetit statui vie totalitas ista in hoc attēditur q̄ nullus motus sit in alia amenz dei cōtrarius nec aliqd preter deū ppter se ametur. Ad primū pertinet illa expositio. Aug. toto corde. i. toto intellectu sine errore tota alia. i. voluntate sine cōtradictione anima mea. i. memoria sine oblitiōe. Ad hm pertinet quod dicit Augustin. in libro. i. de doctria christiana. Cū aut toto corde tota alia tota mēte nullaz vite nostre partē reliquit que vacare debeat et quasi locū dare vt alia re velit frustrari quicquid aliud diligendū venerit in animū illinc raptat quo totus dilectionis impetus currit. Cui est amore inherere alicui rei propter ipsam vt sit

Aug. Idē Aug. in libro soliloqo. Ego nō puto vllarū rerū vocandā cupiditatem que ppter aliud requruntur. Idē in codē. Jaz certe odīē dulci nihil aliud me amare q̄ sapiētiam. Siquidem q̄s non ppter se amatur: nō amat. Ego autē solam per se amo sapientiā cetera vero vel adesse mihi nolo vel deesse mihi timeo ppter ipsam: loquitur de sapiētia increata. Lōtra totalitatē siue pfectionez amoris diuini solus ille amor est quo amatur aliqd pter deū nō ppter deum. Augu. x. lib. cōfes. Dīc mihi te amat qui tecum aliqd amat: q̄s nō ppter te amat. Modus eni amandi deū est vt ipse amet ur sine poia et ppter se. ¶ Secundū. Ber. sic exponitur verbū prius positū. Diliges. ex. toto corde. i. sapienter tota aia. i. dulciter. Tota virtute. i. fortiter vel' pseueranter. Idē. Discat christiane a xpō quēadmodū diligio xp̄z: discat amare dulciter. prudēter fortiter. Dulciter ne illecti. prudēter ne decepti fortiter ne depressi ab amore dīi auertamur. Ibidē. Nō abducī blandicijs nec seduci fallacijs nec iniurijs frangi toto corde tota aia tota virtute diligere est. Idē exponens quid sit amare. Dulciter sapiēter et fortiter: dulciter ingit amat qui xpō passo cōpatitur. cōpungitur et mouetur. Sapiēter amat qui ab ecclesiastici sensus puritate nulla deuiat verisimilitudine et discretionis metā nulla superstitione vel lenitate vl' seruētioris vehemētia deserit. Amor fortis est cui nec vlla in laborū vel tormentorū vel etiā metu mortis iustitia deseritur. Itez toto corde deū diligit qui gloriā in solo deo querit. In corde enim magnanimitas pertinens ad vim irascibilem intelligitur. Anima vero potest referri ad concupiscibilem cuius est velle. Deus vero cuius est meditari ad rōnalem: Totis ergo hijs trib⁹ viribus aliqs deū amat cum vis rōnalis a solo deo illuminari desiderit et ab eo solo se posse sapientem fieri credit et cū vis concupiscibilis repletur deū gaudium suū: et in illo solo gaudere querit et cuz vis irascibilis in illo solo gliari desideratur aliū gliam cōtemnēs. Item notandū q̄ toto corde sine intellectu deum amat qui intellectū suū in obsequium xpi captinat. Et q̄ studium suū xpō dat. Et ad iussiones dei toto desiderio anelat. Be. l. Legit. ij. Lo. x. In captiuitatē redigentes omnē intellectuz in obsequiū xpi. ¶ Et notandū q̄ q̄druplex debet esse captiuatio intellect⁹ nostri. ¶ Prima vt i hijs que sunt fidei obediamus deo. Ilartius. Soli deo de se credendū est qui se soluz nouit. ¶ Secūda vt male de nobis et bene de proximo sentiamus. Seū. q̄ homines libenter tacēt de alijs de te apud te male existima. ¶ Tertia vt sensum suspicionis nr̄i nfo sensui pferamus q̄s maxime faciēdū est in religiōe. B. lignū in paradiso sciētie boni et mali cēsura discretionis est in quer satione religionis peneo patrē spūales q̄ dijudicat oīa ipse a nemine iudicat. Ipsius ē discernere aliqz obedire. ¶ Quarta vt circa nosmetipsos intendentes ab alijs oculos auertam⁹. Ber. Tem. tipsuz solicite custodi et vt temetipsuz custodias ab oīb⁹ oculos auerte: xpo studiū suū dat q̄ ea ghus adimuat in deū ab eis gh⁹ impeditur sagaciter se cernit q̄s est prudētie vt dicit. Aug. Itē qui hz doctrinā xp̄z nescienter falsidit. B. Si disputes aut cōferas non sapit mihi nisi sonuerit ibi iesus. Itē qui in creaturis deum intelligit. Aug. ve illis qui diligūt nutus nuos p̄ nutus tui sint omne creaturaruz decus. Tota aia sine voluntate amat qui pcepte obedit quē nec timor mali transitorij ex terret: nec amor boni transitorij ab obedientia retrahit. Tota mente seu memoria deū diligit qui ea que deo displicent: et ab amore eius impedit oblitioni tradit: vt sint inuite nobis illate. que dū recogitanti sunt q̄si ferrū in vulnere q̄s vulneris sanationē impedit. Itē qui ea que ad dei honorē pertinent et salutē anime ruz memorie infigit: et q̄ de alio q̄ de deo diu cogitare nō finit: sicut solet accidere fatue amantibus qui nō possunt oblinisci id quod amāt. Ber. sup cant. O amor impetuose qui pter te aliud cogitare nō finis. deus vult habere amorē cordis nostri integrū. Prouer. xxiij. Prebe fili mi cor tuum mihi. Z cuir. ij. Omnis adeps domini erit ure perpetuo. Augu. in sermone totum exigit te qui fecit te sed noli tristio esse quasi nihil. vnde gaudeas remaneat in te ex hoc eni diligis te q̄ diligio deū te toto. Nec mirū si deus velit habere cor integrū cū sufficiat illud implere.

¶ Et notāduz q̄ amor dei dz esse re
e cens strenuus et letus et desiderijo plenus. Re
cessus vt de⁹ pter se amet nō pter tēporalia. Aug. xv. li. De ciui. dei. Boni ad hoc vtuntur mūdo vt fruant deo. Malt autem econuerso vt fruant mūdo vti nolūt deo. Aug. vti est id qd in vsum venerit referre ad obtinendū illud quo fruendum est aliās abuti est nō vti amore ille quo aliqs amat deū pter tēporalia cōmeliorius est deo: tpalia eni pferri ei. pter q̄s enīz vnūquodq; amat illud magis amatur. Itez est quasi amor meretricis: meretrix eni amatorē suū depauperatū abicit. Jere. xxij. Quomodo si cōtemnat mulier amatorē suū sic cōtempsit me dom⁹ israel hec accidet tpe antichristi qui xp̄us erit quasi paup. Spoliabunt enim qui ei adherebunt. Amor talis etiā est canimus. cantio eni os nudatuz carne deserit. Strenuus dz esse: poeta. Amor odit inermes. Item mitie spēs amore ē discedite segneo. Nō sunt hec timidis signa feréda viris. Itez nudicē sacietat amor. Itez nil certe est q̄ non efreno capitis amore vicerit. Letus etiam debet esse duz tollerat dura p eo q̄ amat. Act. v. Ibant apli gaudentes a cōspectu concilij q̄n digni habiti sūt pro nomine iesu cōtumelia pati. Et desiderijs plen⁹ est eni amor ignis sit semp le desiderijoz ex ipso emicāt. Bas. in. Ut desideriox eo. Isa. xxvi. Anima mea desiderabit te in nocte. Dauid sitiuit anima mea ad deū fontez viuum. Ber. sup cā. Alia amor fertur voto: trahit desideriijs Itē amor sa ūdus est: poeta sacūdū facie bat amor. Phus verboz habundantiā trāsmutat affectio amantis sui ipsi⁹ oblitus est. Aug. de verbis dñi. oblita est aia se ipsam amādo mundū: nō. oblinisci se amādo artifice mūdi. Itē amīo doloris corpis nō sentit. Ber. nō mirum si exul a corpe dolorem nō sentit corpis neq; hoc facit impos sed amor. Submittit eni sensus nō amenti nec deest dolor sed cōtemnit. Itē amor dignitatis ē nescius. Ber. in lib. De cōsideratiōne. Amor dignitatis nescit. Agnosce mi fili. s. in stultis. Idē sup est. Alia amīo manifestari oculos cum dit aperit voluptati. Idē loquens de alia ardenter amātie. ppter quā. b. natur amore vt manifestari nō cogitet. Quid eni respicit terrā et facit cā tremere et illa se abscondit osculari tenta ne ei fugiat pcipitis. Amor eni fortis vincit. Ber. super cā. pceps amor nec iudicijs postponitur. nec cōsilio temperatur nec pudore frenat nec rationi subijcitur. Item quid violentius triūphat. Jō amor. Quid tā violentū q̄ amor que illa vis quis tā violenta ad victoriā tam inuicta adhuc erit tam Silbe tuis supauit. Magna est et violenta vis caritatis ipsius affectuz dei attingēs et penetrās et velut sagitta ferit eū trāsiens: cant. iij. Vulnerasti cor meū soror mea sponsa.

¶ De speciebus diuini amoris. vi.

Equit de speciebus diuini amoris. notandū ergo q̄ quadruplex est amor dei. primus est naturalis quo amore oēs amant deuz et boni et mali. Aug. in li. soliloquioni. Deus quez amat oē q̄s amare põt sine scīo sine nescio. Secundus est amor quo aliquis amat deū eo q̄ agnoscit uz sibi necessarium. In pō diligiz te dñe fortitudo mea dñs firmamētum meū etc. Tertius ē amor quo qs deuz amat p̄ter delicias que in eo sunt. Sap. viij. Et amator factus sum formē illius. Quartus est amor amicitie quo aliqs amat deuz eo q̄ dignissim⁹ sit amore qui amor pure est grauitus. Ber. sup. cant. Amat caste qui ipm q̄ amat querit nō aliud quicō ipsius. Idem sup cant. Amor per se sufficit hic p se placet et p̄ter se ipse merituz ipse premium est sibi. Tres vias amoris videt tangere. Ber. in li. De diligēdo deo hijs verbis. Nature vta cōdita sunt vt habent ingiter nec illar⁹ p̄cedentiū quicq̄ habuit et cōditorem vt que nisi per ipm non valuit esse sine ipso nō valeat subsistere: q̄ sine me de se creatura ignorat: et sibi quod absit abroget beneficia creatoris vult hominem idem cōditor tribulationibus exercere vt cuz defecerit homo et saluauerit deum ab homine vt dignum est honorem deus. hoc enīz dicit. Inuoca me in die tribulationis tue et eruam te et honorificabis me. Sic ergo hoc modo vt q̄ pter se nemine diligere noverat etiam deum vel propter se diligere incipiat qui in ipso nondum vt sepe exp. in e cuius

posse que posse prosint ⁊ sine ipso possit nihil. Amat ergo deū sed ꝓpter se non ꝓpter ipsum. Fit si frequens ingrueru necessitas ob q̄ ⁊ frequēs ad deū fiat conuersio ⁊ a deo frequēs liberato gr̄atur. Nonne ⁊ si fuerit ferreus pectus vel cor lapideū per totiens liberari emolliri necesse est ad gratiam liberātis quatenꝰ homo deū diligat nō ꝓpter se tantum sed ꝓpter ipsum. Ex occasione quippe frequentiū necessitatum crebras necesse est interpellationibus deū ab homine frequentari. frequentādo gustari. gustādo probari. Liquā suauis est dominus ita fit vt ad diligendum pure deum plus iam ipsius allicīat gustata suauitas q̄ vrgeat nostra necessitas. Suauitatē potes itelligere vel eꝰ delectationē vl benignitatē.

¶ De signis diuini amoris. vij.

Equitur de signis diuini amoris notandum ergo ꝙ decem sint signa quibus perpendi pōt verus aliquis amet deum. ¶ Primum est cuz aliquis libenter cogitat de deo vbi enim amor, ibi oculus. vnde sup illud. Jo. xx. Domine si tu sustulisti eum dicito mihi vbi posuisti eum dicit glo. nō dicit quez: quia hoc in animo agere solet vis amoris vt quē semper cogitat nullum alium ignorare credat. Sap. vi. cogitare de illa sensus est cōsumatꝰ loquitur de sapiētia increata. ¶ Secundū est cuz aliquis libēter in domo dei. Luc. ij. Dicit de anna ꝙ non discedebat de templo que meruit interesse ꝓsentationi dñi in tēplo. Et xp̄o cum esset. xij. annorū inuentus est in tēplo Lu. ij. Qui matri sue ⁊ ioseph ait. Nesciebatis ꝙa in his que patris mei sunt oportet me esse ⁊ sup illud. Mat. xxi. Intrauit iesus in templū dicit glo. Ingressus vrbē primo templū adijt dans formā religionis vt quocūq; iturus primuz domū oīonis si ibi est adeamus. Crisꝰ. ꝓpriū est boni filij vt veniēs primo ad domū curret patris. Tu autem imitator xp̄i factus cuz aliq̄ ingressus fueris ciuitatē. primo ad oīem actus ad ecclesiā curras. ¶ Tertiū est cuz quis de deo vel cū deo libēter loqtur de hoc exemplū habemus in magdalena que xp̄m dilexit multū cuius verba que habētur in euangelio vel de deo vel cū deo fuerūt. vñ habeo. Jo. xi. Dixe inquit si fuisses hic frater meus non fuisset mortuus. Alia tria habes. Jo. penul. Tulerūt inquit dñm meū ⁊ nescio vbi posuerunt eum ⁊ paulo post. Dixe si sustulisti eum dicito mihi ⁊ ego eū tollam. Et ueniēs venit maria magdalene annūcians discipulis: quia vidi dominum ⁊ hec dixit mihi. i. Pet. iij. Sigs legtur quasi sermones dei ⁊ super illud. Ro. viij. Quis nos separabit a caritate xp̄i Dicit Cris. hic amantiū mos est vt amorem suū silentio tegere nequeāt. Sed ne cessarijs ⁊ caris suis efferūt ⁊ prodūt et flāmas suas infra pectus suum cohibere nō possunt. Enarrāt frequentius vt ipsa assiduitate narrādi solatium amoris sui capiant ⁊ refrigeria inēsi ardoris assumant Sic ergo facit hic beatissimꝰ amator xp̄i. ¶ Quartū est cū ꝙs libēter deuz audit ⁊ audita ab eo retinet memoriter. Luc. ij. Maria ꝓseruabat ola verba hec ꝓferens in corde suo. Et iusdē. x. Magdalena sedēs secus pedes dñi audiebat verbum illius. Jo. xiij. Qui hz mādata mea ⁊ fuat ea ille est q̄ diligit me. ¶ Quintū est cū quis libēter dat ꝓ deo. Cant. viij. Si dederit homo omnē substātiā suā ꝓ dilectione quasi nihil despiciet eā. ⁊. Luc. vij. Dicit dñs de magdalena post multa ei enumerata dimittūtur ei peccata multa qm̄ dilexit multū. i. Jo. iij. Qui habuerit substantiā mūdi huius ⁊ viderit fratrez suū necessitatē habere ⁊ clauserit viscera sua ab eo qūo caritas dei manet in eo. ¶ Sextū est cū aliqo ꝓ deo libēter patitur. Eccle. ij. In igne ꝓbatur aurū ⁊ argētuz homines aūt receptibiles in camino humiliatiōis. Jo. xvi. Laticē quē dedit mihi pr̄ non vis vt bibā illū. Glo. In prima pte mora. pena gppe interrogat si quisꝙs veraciter amat. ¶ Septimū ē cū mandatis dei aliquis obedit. i. Jo. v. Hec ē caritas dei vt mādata eius custodiamus. Itē. Jo. ij. Hec ē caritas vt ambulemus sm̄ mādata eius. Jo. xl. Si quis diligit me sermonē meū seruabit. Specialiter signū diuini amoris ē: si qs seruat illd mādatū qd̄ saluator sp̄aliter dicit suum. Jo. xv. Hoc est preceptū meū vt diligatis inuicem. i. Jo. iij. Hoc mandatuz habemus a deo vt qui diligit deum diligat ⁊ fratrem suum. Maxime amor pau-

perum significat diuini amoris. Illi enim non amant ꝓpter se sz ꝓpter deū. Ꝓpter. xix. Al paupere ⁊ amici quos habuit separant. In eodē tratres hois pauperis oderunt eū ⁊ amici ꝙm recesserit ab eo ¶ Octauum est cū qs amat que deo placent ⁊ odit que deo displicent. Ad primū mouemur exēplo christi. Matt. xij. Quicunq; fecerit voluntatē ꝓtis mei qui i celis ē ille meꝰ frater ⁊ soror ⁊ mater ē. Ad fm exemplum. Bꝺ. Iniquos odio habui Jdem sup inimicos tuos tabescebā. Idē delectio tenuit me ꝓ peccatoribus. Amb. sup beati immaculati. Si qs qui nō relinquit parētes ꝓp nomen dei nō est deo dignus q̄to magis qui diligit eiꝰ inimicos acceptus deo esse nō poterit. Je. in cpīo Nationes aduersariozꝫ inexcusabili odio ꝓsequimur blasphemantibꝰ deū clementē porrigimus manuz. Amb. in exameron. Quid nos digni nostro referemꝰ creatori cuꝰ cibo vescimur ⁊ dissimulantꝰ iniurias? ¶ Nonū est cū quis frigescit a solicitudine ⁊ amore mūdi. B. Dito frigescit quis a curis seculi q̄to surgit ardentiꝰ in amorē dei. Idē Jacob qui angelū tenuit vno mox pede claudicauit. q̄ q̄ vo amore sublimia respicit. nō in hunc mundum duplicib⁹ desideriis ferebat nesciet. ¶ Decimum est cū aliquis magnum honorez exhibet ministris dei. Sicut qui eos spernit deū spernit. Mat. x. sic qui eos honorat deū honorat. Eccle. vij. In omni virtute tua dilige eū qui te fecit ⁊ ministros eius ne derelinquas: honora deum ex tota anima tua ⁊ honorifica sacerdotes.

¶ De amore ꝓximi. viij.

Icto de amore dei dicendum est de amore ꝓximi. Et notandum ꝙ licet debeamꝰ amare deuz ⁊ nos ⁊ ꝓximū. nō hēmus sp̄ale ꝑceptū de amore nostri nec sp̄alis tractatꝰ erit hic de amore illo. eo ꝙ amare deū sit amare seipsum. Aug. Ille solus se nouit diligere q̄ deum diligit. Si qui. dē ille satis diligit qui sedulo agit vt summo ⁊ bo fruat bono. q̄ si nihil aliud est qui deꝰ quis cūcta ri pōt quam sese amet qui amator est dei. Item Aug. cū illa dilectione qua deꝰ imperat. debeat hō diligere deuz ⁊ seipm ⁊ ꝓximum nō tū ex hoc tria ꝑcepta data sunt vt intelligatur nullam aliā esse dilectionem qua quisq; diligit seipsum q̄ diligit deum. Qui n. aliter diligit seipsum nisi odisse videndus est. ¶ De amore ꝓximi hoc modo dicet. ¶ Primo dicetur de illis que sūt iuuare ad hoc vt amemus primuz. Secundo de his que sūt valere ad hoc vt amemur a primo. ¶ Tertio de modo amandi deum. ¶ Quarto de diuersis speciebus huius amoris.

¶ De iuuantibus ad amorem ꝓximi.

Ira primū notandū q̄ ad amandum ꝓximū. ¶ Primo pōt nos scriptura sacra incitare ⁊ que tenens ad hoc nos monet. Leui. xviij. Diliges amicum tuū sicut teipsum. Item eodē. Diligetis aduenaz quasi vosmet ipsos. Et deut. x. Amate peregrinos. Ecc. xvij. ⁊ Luc. x. Diliges ꝓximum tuū sicut teipsum. Jo. xiij. Mandatum nouū do vobis vt diligatis inuicē. Item hec mando vobis vt diligatis inuicem. i. Jo. iij. Carissimi diligamus nos inuicem. Et sp̄aliter illa scriptura deberet nos incitare ad hoc que ostendit ꝑceptum de dilectione ꝓximi specialiter esse ꝑceptum saluatoris. Jo. xv. Hoc est ꝑceptum meū vt diligatis inuicē ⁊c. Legit in vita beati Joh. eliani. q̄ cū ipse deuenisset ad virilem senectutem ⁊ vix inter discipulozꝫ manus ad ecclesiam deferretur nec posset plura dicere verba ad quālibet pauca hec dicebat filioli diligite alterutrū tandem discipuli ⁊ fratres qui aderant audientes q̄ cadez verba semper dicere dixerunt. Magister quare hoc semper loqueris: qui respondit q̄ ꝑceptū dominī est ⁊ si solum fiat sufficit. ¶ Hoc ꝑceptum luculentum est ⁊ breue vtile ⁊ leue. Tale siquidem debuit esse ꝑceptum optimi ꝑceptoris. Ꝓponi. Optimi est optima adducere. Luculēta debuit esse ne quis dicat non mihi licuit intelligere. Breue ne quis dicat nō vacat mihi legere. luculentum esse debuit ⁊ decuit ꝑceptum eius qui erat lux vera. Joan. i. In psalmis ꝑceptum dñi luculentum illuminans oculos. Decuit verbum eternum in incarnatione abreuiatū abreuiare legem. Decuit etiaz vtile esse ꝑceptū illius qui ad hoc venerat vt se totum in vtilitatem nostram expenderet Jerony. O immensa dei clementia o inestimabilem dei benigni-

tatem ꝓmium nobis pollicetur si nos mutuo diligamus: et si nobis ea pestem⁹ inuicem quibus unicem indigemus. Et nos superbo fienil et ingrato animo ei rem nitimur cuius imperiū benefi. ille est. Deuit etiā esse leue preceptum benignissimi dñi. Mat.xi. Jugum meum suaue est: et onus meū leue vere leue est hoc preceptum cum a quolibet possit impleri et a pauper et a diuite et ab infirmo et sanonō est necesse emere cues et bouesvel tritura mare vt hoc ꝓceptum adimplea. Deut.xxx. Mandatū hoc qđ ego precipio tibi hodie nō supra te est neq; procul positū et. ſz iustitie est sermo valde in ore tuo et in corde tuo vt facias illum:docebat ꝓceptū eius qui venerat legem implere esse legis plenitudinē, plenitudo autē legis est dilectio. Ro.xiij. ¶ Secūdo pōt incitare ad amorē primi amor quez videmus inter alia irrationabilia eiusdem speciei. Eccle.xiij. Omne animal diligit simile sibi et p⁹ cis caro ad similē sibi ꝓiungetur: si lup⁹ et leo et serpētes nō exercerem illā ferocitatem in alia:que sunt sue speciei:quaz exercent in alia: Quid dicendū est de homine qui scuit in alīū hominē nisi q; ferociot est lupo leone et serpente. Etiā ipsa equa que naturaliter hēt pugnā cū igne pacem hēt cum alia equa que est eiusdez speciei cū ea. ¶ Tertio fraternitas naturalis que est inter oēs homines. Aug. in lib. de doctrina xp̄iana. Non putamus nos esse proximos nisi qui de eisdē parentibus nascuntur. Adā et euā intendamus et omnes fratres sumus. Jtē. xij. lib. de ciuitate dei. Nihil tam discordiosum vitio tam sociale nature q; genus humanū propterea deus voluit creare parentē vnum de quo multitudo ꝓpagaretur vt hac admoniti ad hoc esset in multis cōcors vnitas seruaret. Quod vero illi femine ex ei⁹ latere facta est etiam hoc satis significatū est quā cara mariti et vtoris debeat esse cōiunctio Mat.xj. Nunqđ non pater vnus est omnium nostrū quare ergo despicit vnusq; que nostrū fratrem suū: voluit deus vnicum hominē patrio facere ex quo omnes procederet vt tanq fratres omnes homines se amarent. Nō sic leginus factū in angelis vel animalibus brutis. Dilectio est debitū naturale quo vnus homo obligatus est alteri ad quo debito nullus absolutur qui tā. unq; ab eo soluat. vñ super illud Ro.xij. Nemini quicq; debeatis nisi vt inuicem diligatis. Di. glo. Aug. Sola caritas est que etiā reddita semper debet debitoreq;. Sene. Nec socios diligenter et sancte obseruanda est que nos oēs omnibus miscet et indicat aliqđ esse cōmune. Jus generis humani plurimuz quoq; ad interiorē societatē amicitie colendam prosunt. Omnia.n.cum amico cōmunia habebit qui multa cū hoīe. Jus cōmune humani vero generis vīdet contineri in illis duob⁹ inductis. qđ ab alio tibi oderis fieri: vide tu ne aliquādo alteri facias Tho. iij. et Mat. vij. Quecunq; vultis vt faciāt vobis hoīes et vos eadē facite illis. Jtē. Sene. mihi ab istis subtilib⁹ percipi malo qđ amico ꝓstare debeā qđ hominē quā quot modis dicat amicus et hō quā multa significet. Idē: Sapientie hō pro amico est:stulticie amicus nō est pro homine. ¶ Quarto fraternitas spūalis de qua. Aug. in lib. de disciplina christiana. Omnes quidē fratres sm q; hoīes sum⁹ Quanto magis sm ꝓxp̄iani sumus. Ad id q; homo es vnus pater fuit tibi az. vna mater fuit eua. Ad id quod xp̄ianus vn⁹ pater est deus:vna mater ecclesia:hec fraternitas tanto est melior,fraternitate naturali quanto melior patrem hēt deum. Mat.xxiij. Et patrē nolite vocare vobis super terram. vnus est.n.pater vester qui in celis est. Jtē quāto melior est mater ecclesia matre carnali: et melior hereditas celestis q; temporalis. Neh.x. Rapinā bonorum nostroz cuz gaudio fuit. cognoscentes vos habere melioꝛē et manētem substantiā. Si amādti sum. fratres illi qui diuidēdo hereditatē portionē vnius cuiusq; minoꝛē faciūt:qui tum amandi sunt frēs illi q; portionē vnius cuiusq; augent:quāto.n.plures erūt, electi tāto amplius gaudebūt plus.n.gaudebit vn⁹ electoꝛ de gloria alte alterius q; de gloria corporis ꝓpꝛij. ¶ Quinto debet incitare ad amorem proximi exēplum xp̄i. Non.n.ē despiciendus quē xp̄us tā caritē habuit q; pro eius redēptione mori voluit. Appendē proximum tuū hoc precio ne tibi vile sit. Apoca.i. Qui dilexit nos et lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Ad Thes.

¶. Qui dedit semetipsum pro nobis Exē plo suo voluit xp̄us ad hoc nos inuitare. Ldicit. Jo.xv. Sicut dilexit vos. ¶ Sexto exemplum angeli qui adeo amat hominez vt custodiat eū in omnibus vijs suis Non est despiciendus hō ab homine qui adeo carus est angelo. Mat.xxviij. Videte ne contemnatis vnū ex hijs pusillis dico.n. vobis q; angeli eoꝛ semp̄ vident faciez patris mei qui in celis est. ¶ Septimo q; fraterna dilectio tūū placeat deo. Eccle.xxv. In tribꝰ beneplacitū est spiritui meo que sunt probata coꝛā deo et hoīb⁹: concordia fratrū: et amoꝛ proximoꝛ et vir et mulier bñ sibi ꝓsentiētes. ¶ Octava similitudo quā habet proxim⁹ ad deū licet aliquis amet oēs filios amici sui tū spāliem amoꝛē hēt ad eū qui ampli⁹ amico suo est similis. Sic licet ad oīa opa dei amoꝛē habere debeam⁹ tū spāliter ad hoīem quē constat esse factū ad imaginē et similitudinē dei. Beñ. i. ¶ Nono quia mēbꝛā est corporis cui⁹ caput xp̄us est caput. i. Cor.xij. Vos estis corpus xp̄i: non amat caput qui nō amat mēbra. ¶ Decimo qz mēbꝛū est cuiusdē corporis cuius et ipse est. Naturalis vero amoꝛ est inter mēbra vnius corporis. Ro.xij. Multi vnum corpus sumus in xp̄o singuli aūt alter alterius mēbra. ¶ Undecimo emolumētū multiplex qđ sequitur ex hac dilectione. Eccle.iiij. Melius est duos esse simul q; vnū habēt.n. emolumentū societatis sue. Quinq; sunt emolumēta huius sancte sōcietatis. ¶ Primū est victoria. vñ subdit. Eccle.iiij. Si quis ꝓualuerit ptra vnum duo resistūt ei. Prouer.xviij. Frater qui iuuatur a fratre quasi ciuitas firma. Soluatq; inuitat ad singulare certamē. i. Re.xvij. Econuerso moyses ait. Exo.xxxij. Si quis est dñi tōgat mihi. Amb. olis pugna vnanimiter egressa victoriā parit. ¶ Secūdum est bonoꝛ abundātia. Quod.n. deest homini,in se hēt in amico suo. et qui spoteꝛ erat per se potēs efficit eo sibi cōiuncto. Tullⁱ de amicitia virtutū amicitia adiutrix a natura data est nō vitioꝛ comes, vt qui solitaria non posset virtus ad ea que summa sunt pueniret:pmixta et cōsociata eā altera ꝓueniret. ¶ Tertiū est spes retributionis qđ in ozōne petit. Mat.xviij. Si duo ex vobis ꝓsenserint sup terrā de omni re quācunq; petierint fiet illis a patre meo qui est in celis. ¶ Quartū est mutua exhortatio. Eccle.iiij. Unus.n. quō calefiet. ¶ Quintū ꝓfectus. Prouer.xxvij. Unguentū et varia odorabūt delectationes bonis ꝓsiliis amicalis dulcoratur. Tullⁱ de amicitia. Solē e. mundo tollere videntur qui amicitiaz e vita tollunt. Quia nihil a deo melius habemus nihil tecum diuinitē tribuimus. qñ res humane fragiles sunt et caduce semp̄ egrēdi sunt quos diligamus et a qb⁹ diligamur. Caritate.n. benuolētia qđ sublata ois est et mitis sublata inciuilitas. ¶ Duodecimū dānus quod facit fraternū odium vel discordia. Hoc facit in corpore ecclesie q; facit diuisio cōmunionis in humano corpore. ex qua sequitur dolor magnus et qñq; mors. Jō salutor: multū rogat pro vnitate eccl. Jo.xvij. Pater sctē serua eos nōie tuo quos dedisti mihi vt sint vnū sicut et nos. Jtē in eos rogo nō pro eis rogo tūū ſz pro eis q; credituri sunt p̄ sūbꝛ eoꝛ in me vt oēs vnū sint. ¶ De his q; faciūt eos amabiles proximis.

Equit de his que possit valere alicui ad hoc vt amentur a proximo

Primo tñ notandū est q; licet sit virtuosus appetere tuū et amare proximū et amari ab ipsoꝛ magis appetēdū e amare q; amari. Beat⁹ est.n. dare q; accipere. Act.xx. Qui solū amari vellet regnē cē volunt in domo proximi sui et ipsi in domo ppꝛia ꝓscinnie frigore pereūt. Jpsi etiaz ꝓfectū proximi sui et bonis eoꝛ delectant. De proximitate vero sua et bonez propinquoꝛ nō curant. Caritas.n. vt pa⁹ cēt ſz est ꝓximitas est hois et operis ei⁹. ¶ Et notandū q; multa sunt que valere possunt ad hoc vt aliqs amet a proximo. ¶ Primum est modestia in sermone. Eccle.xx. Sapiens in verbis amabilez se faciet:gratie aūt fatue eam effundunt. ¶ Secundum est. Simulitudo que multū facit ad amoꝛem sicut dissimilitudo ad odium. Eccle.xxvij. Volatilia ad sibi similia conuenient. Amb. super psal. Beati immaculati. Est insitum nobis vt vnusquisq; virtutes suas in alijs amet. Econtrario oderunt illarem tristes tristemq; iocosi. Virtus etiam hominez amabilē reddit. Tullius de amicitia. Nihil est virtute amabilius nihilq; qđ magis alliciat ad diligēdū

Quippe cum propter virtutem ⁊ probitatem etiã eos quos nunq̃ vidimus quo-dãmodo diligamus. Idẽ in eodẽ tñta est vis probitatis vt eã vel in eis quos nunq̃ vidimus vel qs̃ minus est in hoste diligamus. Valet etiam ad hoc q̃ aligo amicẽ specialiter virtus manifestandus. Eccle. xij. Fuit in manifestudine opera tua perfecta ⁊ super gloriam hominum diligeris in substudo ad modum adamantis hẽt virtutes attractiuã. Ezech. xij. Ut adamãtem ⁊ felicem dedit vias. Valet ẽt ad hoc q̃ aligo amici fidelitas. Eccle. xxxiij. Si ẽ seruus fidelis sit tibi quasi aia tua quasi fratrẽ sic tracta eũ. Eccl. xxvij. Dilige primum tuũ ⁊ punge fidẽ cũ illo. Eiusdem vi. Amico fidelis nulla est cõparatio ⁊ ponderũ. Amicus fidelis medicamẽtũ vite. Valent ẽt ad idẽ obsequia ⁊ beneficia. Terẽtia hoc ipe obsequiũ amicos veritas odium parit ignis amoris lignis beneficiorũ ds nutriri aliogn deficit obsequia etiã feras ad amorem incitãt ⁊ inimicos amicos efficiunt. Ro. xij. Si esurierit inimicus ciba illum. Si sitit. p. d. illũ. n. facies. carbones ignis congeres. sup. ca. ei. ⁊ eius accẽdes ad te amãdum. ¶ Notandũ. n. q̃ beneficia nõ parant amicitiã nisi cũ discrete dant. Eccle. xx. Fatmo nõ eris amicꝰ ⁊ nõ erit gratia bonis illi. Qui. n. edit panẽ illius false lingue sunt. Quot ⁊ quãti irridebũt eum neq̃. n. qs̃ habẽdũ erat ab alio. s. directo sensu subtribuit. Similiter ⁊ q̃ non erat habendũ ipse indiscrete dat dãdo ⁊ similiter nõ dando propterea sapiẽtia dicit esse mater pulchre dilectionis Eccle. xxiij. Bi sermo. n. regitur ad acquirendum amicum. Sene. nullã hẽt magis magnã occupatus homo ⁊ bonis suis obsessus q̃ q̃ amicos sibi putat quibus nõ ipse est: qui beneficia sua efficatia indicat ad concilidium amicos. Luz quidam quo plus debẽt magis oderint. Quid ergo beneficia non parant amicitias parant si acceptiros licuit eligere. Si collocata nõ sparsa sunt magz diligendo esse mentis tue interim hoc consilio sapientium viere vt magis exhibeas primere ad rẽ quo ẽ quid acceperit. Tulli⁹ in rethorica. Bel⁹ apud bonos ẽ apud fortunatos beneficiũ collatũ est. Inter oia maxime valet ad hoc q̃ aliquis amicꝰ sibi ipse primo amauerit. Aug. nulla maior est ad amorẽ inuitatio q̃ prouenire amando ⁊ nimio durus ẽ animus qui dilectionẽ si noledat ipẽdere noluit ⁊ repẽdere Sen. in epl̃is. Queris quõ amicum facturus sis cito. ego tibi monstrabo amatoriũ sine medicamẽto sine herba sine vllius venefice carmine. Si vis amari ama. Itẽ vt ameris amabilis esto.

¶ De modo amandi proximum. x.

Equitur de modo amãdi primũ ⁊ notandũ q̃ scriptura sacra triplex exemplar nobis demõstrat ad ostendendũ quõ proximũ amare debeam⁹. ¶ Primũ est amor quo christus amauit nos. Jo. xv. Hoc est preceptum meum. vt. di. in. cõ. u. ¶ Secundũ est amor quo amamus nosmetipsos. Mat. xxij. ⁊ Luc. x. Diliges proximũ tuum sicut te ipsum. ¶ Tertiũ est amor quẽ habẽt membra eiusdẽ corporis ad inuicẽ. Ro. xij. Sicut in vno corpore multa membra hẽmus. Omnia autẽ membra nõeundẽ actuz hñt ita multi vnuz corpus sumus in xpo. Bo codẽ habet. i. Cor. xij. ¶ Et notandũ circa pmũ q̃ xps amauit nos amore gratuito. s. amore gratis dato nõ pcedẽtib⁹ meritis nr̃is reddito. i. Jo. iij. In hẽ caritas nõ q̃si nos dilexerim⁹ deuz ꝫ qñ ipse prior dilexit nos. Sic amare debem⁹ proximũ nõ sic faciũt qui nolunt amare nisi eos a quib⁹ se primo noscunt amari. Mat. v. Si diligitis eos qui vos diligũt quã mercedem hẽtis nõne ⁊ publicani hoc faciũt. Itẽ amauit nos christus amore recto ga nõ pp vtilitatẽ suã ꝫ propter nostrã. non vt a nobis acciperet ꝫ vt nobis daret. Sen. in epl̃is. Amicus qui vtilitatis cã assumptus est tãdiu placebit q̃diu vtilis est. ⁊ Itez necesse est vt initia inter se textus congruant. Qui amicus esse cepit. q̃ expedit aliqs precium ulli cõtra amicitiam si vllum cũ ea placet preter ipsam ego amicum paro vt habeam pro quo mori possim vt habeam quẽ in exilio sequar cui me morti ⁊ opponã ⁊ impẽdã. Ista qui tu describis negociationez nõ amicitiã. q̃ ad cõmodum accedit. quẽ quid consecutura sit sperat. Idẽ sapiens habere amicum vult. Si ob hoc nihil aliud exerceat amicitiam netam magna virtus faceat non ad hoc vt hẽat qui sibi ergo assideat succurrat in vincula ꝓiecto vel inopi. Si vi habeat aliquem licet ipse ergo assideat quẽ ipse circũueniat hostili custodia liberet. Qui se spectat ⁊ p hoc ad amicitiã venit male cogitat quẽadmodũ cepit sic desinet paulo amicũ aduersus vicissitudo latrocinẽ cũ primus crepuerit catheta discedet. Aug. ad macedonẽ de amicitia nõ pensanda ẽ ⁊ p̃ponẽda⁹ gratuito amore ponẽda. Ambro. Amicitia virtꝰ sibi sua ẽ. Hiero. in epistolis. In amicis nõ res queritꝫ voluntas. Idẽ sup. xij. Proph. Delectata amicitia ẽ que amicoꝝ se licitatẽ ⁊ diuitias sequit huiusmodi homines nõ nubi videnti amicos ꝫ se ipos diligere. Tulli⁹ de amicitia. Amicitiã nõ spe mercedis ꝫ q̃ ois fructꝰ in ipo amore ẽ exprimẽdã putam⁹. Si vtilitas cõglutinaret amicitias cadẽ cõmutata dissolueret. Boe. in li. ꝑsolationũ. Quẽ felicitas amicũ fecit infortunia faciet inimicũ. Itẽ amauit nos xps amore discreto. Amor discret⁹ ẽ q̃ ꝓnas amat ⁊ vitia p sequit. ne sic ꝓnis ꝓdescendit q̃ vicijs implicet. B. xps in carnis assumptiõe cõ descendit mihi in culpe vitande ꝓsuluit sibi. Sic amare debem⁹ primũ. Ro. xiij. Dilectio primi malũ nõ opat. Tulli⁹ in lib. De amicitia. Nulla ẽ excusatio si amicitie causa peccaueris. Nã si cõciliatrix amicitie virtutis optio fuerit difficile ẽ amicitiam manere si prute deseceris hec sanctã lex amicitie vt nec rogem⁹ res turpes nec faciam⁹ rogati. Caritas ungũ ẽ a parte interiori ligãs homies facit eñ eos pcordes in bono. Amicitia hominũ a posteriori colligat homies vt pulpeculas salsonis. Iud. xv. Facit eniz pcordes in malo. Itẽ xps amauit nos amoi vehemẽti. Jo. xv. Maiorez hac dilectionẽ nemo hz̃ q̃ vt animaz suã. p. q. p. amicis. o. Sic debem⁹ amare primuz. prie. Jo. iij. In hoc cognouim⁹ caritatẽ dei quoniaz ipse animã suã pro nobis posuit. Et nos debem⁹ pro fratris anima ponere: adeo debemus amare proximũ vt eã amem⁹ que ipsi⁹ sunt. Deut. xij. Nõ videbis bouem ⁊ ouẽ fratris tui errantẽ ⁊ ꝓteribis ꝫ reduces fratri tuo. ¶ Itez amant nos xps amore fructuoso nõ vocali. Sic debemus amare proximi. prime. Jo. iij. Filioli nõ diligamus verbo neq̃ lingua sed opere ⁊ veritate. In quibusdam carnalibus habere linguã magnã ⁊ manum nullam. B. in ꝓtrahb⁹. Dilectio nostra sensu per exhibẽda est ⁊ veneratione sermonis ⁊ ministerio largitatis. Idẽ probatio dilectionis est exhibitio ops. ¶ Itẽ amauit nos xps amore perseuerantie. Jo. decimo terno. Cũ dilexisset suos qui erãt in mundo in finẽ dilexit illos. Sic amare debemus proximos. Sed sunt qui eã sic diligunt amicũ felicitate vero recedente ab eo recedũt. hij secundũ veritatẽ minꝰ eũ amare vãt. ¶ Cũ q̃ posito in ꝓsperitate diligitur incertũ valde est virtus ꝓsperitatis an ꝑsona diligatur. amissio felicitatis interrogat vtrũ amicus. Quare aduersitate primã despicit aperte cõuincitur q̃ hñc in ꝓsperis non amauit. Sen. de remedijs fortuitoꝝ. Multi illuz comitantur. Abel ingt nusce ꝫ quitur: cadauera a lupis primicia formicis ꝓdã leguntur illa tur ba nõ hominẽ. Sen. in epistolis. Quod tu beneficio tuo scire nõ potes pauperta tis bñficio scies. Illa vero certo ꝫ amicos retinebit discedet quisquis nõ te sed aliud sequebatur. Boetius in libro cõsolationum. hec aspera fortuna tibi certos sodalitiuz vultus ambiguosq̃ secernit dulcedine suos abstulit tuos reliquit. ⁊ nunc amissas opes queri desine q̃ preciosissimã diuitiarũ gen⁹ est amicos inuenisse. vocedicimus. Eccle. Non agnoscet in bonis amicus. Eccles. xxxvo. Est amicus sm̃ tempꝰ suum ⁊ nõ ꝓmanebit in tpe tribulationis. Itẽ in eodem. Est amicus socius mense ⁊ nõ ꝓmanebit in die necessitatis. vi. Itez sunt etiã alij qui parua occasiõe de amicis efficiuntur inimici. Eccle. vi. Est amicꝰ qui cõuertitur ad inimicitiam. Tulli⁹ Mihi turpe⁹ q̃ cũ eo bellũ gerere cuz quo familiariter viteris. Ambro. Constãs ds esse amicitiam plenerare in affectu: nec puerili nõ amicos mutare vaga quadã leuitate. Tulli⁹. Sodales vemitos nimiã pleuentiam nouitate fastidiosa: procul aũ sit videre amicos vt q̃ flotibus tuz via grauis ꝫ diu recubura. Eccle. xx. Nõ derelinquas amicũ tuũ antiquum nouus nõ erit similis illi. Vinum nouũ ⁊ amicus nouꝰ veterascet: ⁊ cũ suauitate bibes illud. Sapiens. Amicitia est tam necessaria vite humane ꝓsidiũ sicut terrere ignis nõ debemus semel recte apprehen-

sus spernī nō quent. ¶ Circa ꝫ exēplar notādū q̄ illud mādatū diliges primus tuū sicut teipsum dupliciter potest intelligi. Uno mō sic.s. ad qđ teipsum.s. ad gratiaz in p̄senti & gloriā in futuro vel i quo teipsum.s. in deo. Aug. de doctria xp̄iana. Qui ꝫgo recte diligit primū hoc cuz eo ds agit vt etiā ipe toto corde: tota alia tota mēte diligat deū: vel sic pōt intelligi vt sit sensus: hoc facias primo qđ tibi vis fieri: qđ aūt nō vis tibi fieri ei nō facias. Ut duo p̄cepta iuris naturalis quoruz vnū habeo. Mat. vij. aliū. Tho. iij. sint expositiua huius mādati. Isido. i libro de differēna. Duo sunt erga primi dilectionē seruāda: vt būficij ipensione seruat: & nulla malicia ledat. Nō dicat diliges p̄ximū tuū plusq̄ teipsū videt plusq̄ teipsum primus velle diligere q̄ curationi p̄ximi nō sufficiēs curā primi sui cupit assumere. B. sup cant. Tu frater cui firma satis p̄pria sal⁹ nōduz est: sicut caritas adhuc ē: aut nulla est: aut adeo tenera atq̄ arūdinea quatenꝰ oī flatui cedat: oleret dat spūi circūferatur doctrie vētos: imo cui tanta est caritas: vt vltra mādatū sauore liqscat pauere deficiat purbeē trūsticia auaritia p̄ra hāt ambitiōe p̄ualeāt suspitionib⁹ ingetet: curis exagitet: curis cuscreē: honoribus tumeat liuore tabescat. Tu inq̄ ita in p̄prijs teipsum sentiēs qua nūc demētia quelo aliena curare aut ambigis aut acq̄scis? Audi qđ cōsulat tāta purgatq̄ caritas nō qđ aliqs ingrit remissio: nob aūt tribulato ꝫ ex equalitate noli nimiū esse iustus. sufficit vt diligas p̄ximū tuū sicut teipsum. Gre. in omza. Magna cura necesse est p̄dicatori vt timoris lacerātione se mordeat ne p̄ximū iusdo se deserat ne alios erigēs cadat. ¶ Et notā dū q̄ cū p̄cepti sit vt p̄ximū sicut nos diligamus. Qui se nō diligit: p̄imū diligere nescit. Aug. in libro de verbis dñi. Usi si ti nosti diligere te: teipsum & cōmitto tibi p̄ximū quē diligas sicut teipsum. Si vero nō nosti diligere te timeo ne decipias p̄ximū si ut te. Ides in libro de disciplina xp̄iana. Si te interrogē vtrum diligas te respondeā: hoc ga diligo: qui enī se odit ergo nō diligis iniquitatē. Nam si diligis iniquitatē odisti eā: nec ego dico. p̄s. audi qui diligit iniquitatē odit aīam suā. Ides in eodē. Qui diligis iniquitatez quomō tibi volebas cōmitti p̄ximū vt diligeres cū tanq̄ te homo qui p̄dio te: si eni tu ipe sic te ipm diligis vt p̄das te sic profecto p̄diturus es eū quē diligis sicut te. Nolo ergo quēq̄ diligas: vel solus pereat aut corrige dilectionē aut respue societatē. ¶ In summa notandū est q̄ modꝰ amādi p̄ximū: est vt amemus eū super res trālitorias & citra deūz p̄pter deum vnde q̄ p̄ximū debito mō diligit deum plus diligit p̄pter quez p̄ximū diligat. Et ideo manifestū pōt esse quomō illud verū est. Ro. xij. Qui diligit p̄ximū legez iplenit & illud. Bala. v. Olim lector vnā sermone ꝑpleē diliges p̄ximū tuū sicut teipsum. Impletes enī mandatū de dilectione p̄imi iplet mādatuz de dilectiōe dei. Augu. ad macedo. Nemo pōt esse veraciter amicus hominis nisi fuerit ipsi⁹ primū⁹ veritatis. Itē Augu. Inter quos amicos nō est vez diuinarū ꝓsensio nec humanarū plena esse pōt. Necesse est vt aliterq̄ oportet humana existimet qui diuina p̄sentit: nec hominē recte diligere nouit q̄squis eū non diligit q̄ hominē fecit. Gre. in omza. Per amorē dei amor p̄ximi generat: & per amorē p̄imi amor dei nutrit. Fons q̄ in alto oritur de facili ad loca inferiora derivat. Sic amor. si deo p̄fo integre detur deinde ad p̄ximū recte derivat vt. s. p̄ximus p̄pter deū amet. Unica xp̄i incōstitibs q̄ vnitate ecclesie designabat vsq̄ erat p̄certa Jo. xix. amore enī dei firmata ds esse dilectio p̄ximi. Aug. in li. p̄cl. Dic brūe qui amat te & amīcū in te & inimicū p̄pter te. ¶ Circa tertium exēplar notandū est: q̄ decē sunt in quibus amor est respectu p̄ximi imitari ds amorē mēbroꝝ eiusdez corpis. ¶ Primo in hoc q̄ vnū mēbrū nō inuidet alij mēbro ꝫ nō hēat officiū qđ illud ḥz. Si. n. oīa mēbra vnū cū haberēt officiū essentiāle vnū mēbrū. i. Cor. xij. Si totū corp⁹ oculus vbi audiret? & si totus auditꝰ vbi odoratus? & post si essent oīa vnū mēbrū vbi corp⁹? ¶. Ro. xij. Oīa mēbra nō eundē actū habēt. Sic non ds aliqs diuidere p̄ximo suo ḥnū gratiā quā ipe nō ḥz. Aug. in li. de virginitate. Duobus malis h̄ est: superbia & inuidia. diabolus est. Ides ī li. de xp̄iana disciplina. Auertat de⁹ pestē istā ab anima oīum hoīm vnū diaboli. inuidia diaboli cū vnū ecclesia ḥz matrē filiū. Superbia. Suffoca matrē: & nō erit filia. ¶ Secundo in hoc q̄ mēbrū vnū officiū sui sibi nō appropiat ꝫ gratis alijs ēdicat. Oculus est oculus oībus mēbris. Idē intelligē de ceteris mēbris. Sic aliqs ds cōicare gratiā quā ḥz cum p̄ximo suo. Ro. xij. Omnes vnū corpus sumus in xp̄o singuli aūt alter alterius mēbra. Et in eodē. Necessitatibꝰ sanctoꝝ cōicantes. Sed hodie loco huius gratuite cōicationis habundat venalitas in ecclesia dei. Ecclesiastes. v. Est alia infirmitas pessima quā vidi sub sole. Diuitie cōseruate i malū oīm sui. ¶ Tertio vnū mēbrum letuz ab alio se nō vindicare sic debet esse inter mēbra ecclesie. Ro. xij. Nulli malum pro malo reddentes. ¶ Quarto mēbra infirmiora ꝑ plus honorāt. i. Cor. xij. Que videntur mēbra corporis infirmiora esse necessariora sunt: & que putam⁹ ignobiliora mēbra corporis: hijs honorē habūdantiorē circūdamus sic nō debem⁹ despicere eos qui infirmi dicūtur vel vidēntur. Ro. xij. Honore inuicē p̄uenientes. Ambro. nō est frater⁹ amor⁹ nisi mutuis se p̄ueniat obsequijs. ¶ Quinto vnū mēbrū ꝑpatiatur & ggaudet alteri. i. Cor. xij. Si qđ patiatur vnū mēbrū ꝑpatiūtur cetera mēbra sine glōriaē vnū mēbrū ggaudēt oīa mēbra. Sic fideles debēt ggaudē ggaudentib⁹ & flere cū flētibus. ¶ Sexto vnū mēbrū reputat sibi fieri qđ fit alij siue sit bonū siue malū. Si ledatur pes eo cōqueritur. Si lauetur pes eo regratiat. Luc. vij. Intrauit in domū tuā: aquā pedib⁹ meis nō dedisti: hec aūt lachrymis rigauit pedes meos. Sic vnus fidelis putare sibi ds fieri qđ fit alij. Usi caput ecclesie dicit. Math. xxv. Qđ vni ex minimis meis fecistis & mihi fecistis. Sen. in epīs. Loquēs amīcū amico suo. Adhi id expedit qđ tibi: aug. nō ḥz amicum nisi qđ ad agitur ad te p̄ncipaliter meū est: cōsortium oīum rerū inter nos facit amicitia. Nec sentiendi quicq̄ singulis est nec adversū in cōe viuit. Septimo vnū mēbrū ꝑ alio lesionē se expedit vt manus p̄ oculo. Sic deberēt facere fideles ecclesie capita aut scapulis suis exhibere nob in eruce icta recipere qui humanū genus debebat redimere. ¶ Octauo cibū qđ vnū mēbrum recipit oībus mēbris cōicatur. Si vero aliqs mēbrū amplius debito sibi de alio retinuerit ad malū suū illis retinet. Est enī ei materia aperiens vel alterius infirmitatis: sic etiā est in fideles. Ecclesiastes. v. Est alia infirmitas pessima quā vidi sub sole. Diuitie cōseruate i malū oīm sui. ¶ Nono vnū mēbrū nullo timet ab alio separi. Nec mirū cū separati ab alio sit nihil. Nō enī ita vnificat a spūs quo vnificamur ceteri mēbra. Sic fideles timere debēt separi a corpe xp̄i aug. nō sic ds formidare xp̄ianꝰ q̄ separi a corpe xp̄i. ¶ Decimo totū corp⁹ tremorē & horroꝝ patitur ad separationē vnius mēbri a se. Sic corp⁹ ecclesie timere debet cū videt aliquē separari a se vel per mortē vel per excōmunicationē. ꝓs. Dedisti timentibus te significationē vt fugiāt a facie arcus vt liberēt dilecti. Arcus significatio est future cū aligs p̄senti pena punitur cogitare debem⁹ quāliter de⁹ percutiet vbi non parcet ex quo ita percutit vbi parcit.

¶ De diuersis speciebus amoris primi. xl.

Equidē diuersi sp̄ecieb⁹ amoris qui est respectu p̄ximi ē cū brevitatis de paucis tangamus.

¶ Primo de amore parentū. ¶ Secundo de amore inter viz. & vxorē. ¶ Tertio de amore bonoz. ¶ Quarto de amore inimicoz. ¶ Quinto tāgem⁹ aligd de ha amicitia.

¶ De amore parentum.

Inca p̄missa notādū q̄ amor parentū multū deo placet q̄ timor parentū nomē diligit q̄ scriptus p ꝓphetā fuisse dicit vt ait Jeremias. Dominū etiā multū prodest. Tēpus enī mūdā operādi iuxta verbū eccl̄ē. Basilius. Parētes nīos vt propria viscera diligam⁹. Ad hāc amorē nō ē necesse multū hominez incitare cū natura ad hoc incitet. Sapiēs sup vacuū est in id nos spēlit in quo nos ipsos amor tamē iste nō ds esse amor dei p̄uerꝰ sed subiectꝰ. Mat. x. Qui amat p̄rem aut matrē plusq̄ me nō ē me dignꝰ. Gre. in omel. Aimel in hoc modo glibet

aduersari⁹ : ad in via dei contrariſſimꝰ amet etiã proximꝙ⁹. Jerony in epiſtolis. Nonne patres nunc ſed ſi te a vero patre non ſeparat ydolũ ſcitꝰ carnis cõpulam ꝯdim ille ſuum nouerit creatorem A nor dei diſiarti debet in hoſte non amor carnalis ꝑuꝫ. Re.ij. Reꝑhẽdit dñs hely. de hoc q̃ filios ſuos et ꝑmiſſer. Qz ingt honoraſti magis filios tuos q̃ me . t.ij. Ad ephe.vij. Legit de quadã bõa mẽe q̃ ſepe filios pdices ſub vna⁹ oculi tpe ꝑſpi cacia bono alio ſerebat. In ea vero vince bat amor dei amorẽ filioꝝ. Et abrahã pa rat⁹ fuit ꝑmittã filiã occidere ꝑpter deuꝫ Geñ.xxij. Et leuite ꝑpinquos ſuos occidere ad ꝑceptuꝫ moyſi famuli dei . Exo. xxxij. Et Luce.xiij.legit . Si qs venit ad me t nõ odit patrẽ ſuũ: t matrẽ t vxorẽ t filios t ſoꝛoꝛes. Adhuc aũt t aiaꝫ ſuaꝫ ẽ palẽ vtã nõ ꝑt eẽ me⁹ diſcipulus. Nõ ſũt agnoſcẽdi ꝑpinqui ſm carnẽ ſi ſalutẽ ſpectãt. Jerony. in epliis. Ecce ingt ad uerſari⁹ xp̃i in pectore tuo conat occide re licet paulus ee collo pẽdeat nepos. Iz ſparſo crine t ſciſſis veſtib⁹ vbera qb⁹ te nutrierat mater oſtẽdat Iz in limine pa ter iaceat p calcatũ ꝑge patrẽ ſiccis ocu lis adverſiſſã crucis euola. Solũ pietatis gen⁹ eſt in hac re eẽ crudelẽ . Jtẽ gladiũ tenet hoſtis vt me ꝑmat: t ego de mꝛis lachrymis cogitabo. Bat.v. Si oculꝰ tu us dexter ſcãdalizat te : erue eum t ꝓjce abſte. Maxime in hijs qui vltꝛa ſectionis agreſſi ſunt nõ dz diuari amor carnalis. vñ dñs cum diceret ei ecce mater tua t fratres tui foꝛis ſtãt querẽtes: rñdit que eſt mater mea: t q̃ ſũt fratres mei Bat. xij. Sm ſermonũ⁹. Quãdiu de mundo ſum⁹ debitores cõſtat nos eſſe parentũ⁹ Ac poſtq̃ relinquimus noſmetipſos mul to magis ab eoꝝ ſollicitudĩb⁹ liberi ſum⁹ ¶ De amore qui eſſe debet inter virũ t vxorem. xij.

Equit de amore qui eſt inter virũ t vxorẽ. Loſ.xij. Viri diligite vxo res vras t nolite eſſe amari ad illa. ¶ Et notandũ q̃ xvi. ſũt p q̃s ꝑt viri iduci ad amandũ vxores ſuas. ¶ Primus eſt exẽplũ xp̃i. Epho.v. Viri diligite vxo res vras ſic t xp̃us ecclẽ. t tradi dit ſemetipſũ ꝓ ea: t ꝑt hoc ſimilitudo in nob⁹ manifeſta. ¶ Primo in hoc q̃ deſide ret ſalutẽ vxoris. Chriſtus enĩ ꝓ ſalute eccle monuit⁹ eſt. ¶ S. vo in hoc q̃ ſi adul teret t poſt penitret eã miſericorditer re ciꝑat. Oſee.iij. Dilige mulierẽ dilectam ab amico t adulteraz: ſic dilexit dñs filios iſrl t ipſi reſpexerunt ad deos alienos. Jere.xiij.tu Fornicata es cũ amatoribus mltis tñ reuertere ad me dicit dñs t ego ſuſcipiã te. Aug. Qs tibi dux videtur vt poſt adulteriũ recõciliet tibi ꝑiunx. ſi ñ des aſſit nõ erit dux . Cur enĩ adhuc re putam⁹ adulteros quos credim⁹ ꝑ pniaz eẽ ſanatos. Jdẽ nõ erit turpis nec difficilis eſt poſt ꝑpetrata t purgata adulteria recõciliatio ꝑiugis cui ꝓmittit regni ce loꝝ nõ dubitat ñeri remiſſio peccatoꝝ . Nõ vt poſt viri diuoꝛtiũ adultera reuocet ſz vt poſt xp̃i ꝑfectuꝫ adultera nõ vocetur. ¶ Sedm ẽ q̃ corp⁹ mulieris ẽ ipſi⁹ viri: vñ dz amare ſilud tanq̃ ſuũ . Mulier nõ hz ptãtes ſui corꝑis ſed vir. t. Loꝛ.vij. ad Eph̃.v. Viri debẽt vxores ſuas diligere vt corꝑa ſua. ¶ Tertiũ q̃ vir t vxor ſũt ve lut vna arbor ſicut plãta t ramus plante iertẽ t vnã arborẽ efficiũt t vnũ fructuꝫ ſerũt t neuter illoꝝ ſufficiẽs eſt ad ferendũ fructũ iliũ. ſic nec vir nec vxor ſufficiẽs eſt ad generãdũ ꝓlẽ: vñ debẽt amo rem tantũ habere ſicut ramꝰ in ſtuo ad herent plante. Bat.xij. Jam nõ ſunt duo ſed vna caro. ¶ Quartũ eſt: q̃ mulier de coſta viri formata eſt: nolunt dñs mulie rem formare de limo terre ſicut virũ: im mo de carne t oſſe viri, vt vir amaret eã tanq̃ ſeipſum eo q̃ de ipſo facta eẽt Geñ. ij. Nec mãe os de oſſibus meis t caro, de carne mea. Ephe.v. Qui vxorẽ ſuã diligit ſeipſũ diligit: t poſt in eodẽ: vnuſq̃q̃ vxorẽ ſuã ſicẽ ſeipſũ diligat: vxor aũt time at virũ ſuũ. ¶ Quintũ ẽ q̃ amorẽ ei ꝓmiſit eũ anulũ in manib⁹ ei⁹ poſuit: t eã admiſ ſam in pacẽ ſua diuit corꝑis oſculũ ei ꝺdit ad min⁹ ſm conſuetudinẽ aliaꝝ ecclẽ ſiarũ. Oſculũ enĩ ſignũ eſt amoris t pacis In anulo vero q̃ nec diguitaz excedit nec excedit ſed et adẽtur intelligit q̃ amore eterna⁹ eſt: ſolt dz adherere. Et ſicut anu lus aliũ digitũ eũ digito illo in quo poſi tus ẽ capi nõ ꝑt. Sic amor viri ad aliã mulierẽ diuelli nõ dz. Jo aũt ponit anu lus in digito illo i quo eſt vena ꝙ ad cor ꝓcẽdit: ga contingo ex corde de

bent ſe amare t non ſolum ſignis exteri oribus. ¶ Sextum eſt q̃ cõſanguinei cõ iugum ꝑ ꝓpinquitatem coꝝ ſe mutuo amant vñ mirũ eſt eũ tot ꝑ eos ament ſe ſi ipſi ſe nõ ament. Qñq̃ patrimonia vno matri monio ad ꝛcordiam reducit: vñ nup̃ eſt quõ inter ꝑſonas illas que matrimonio ꝓiuncte ſunt diſcordia durare ꝑt. ¶ Sep timum eſt q̃ vxor patrẽ t matrẽ t alios ꝑpinquos ſuos ꝑpter virũ diuiſerit t et adheret: vñ in fideliter agit ſi hanc non amet. Jere.ij. Dicit dñs ad ſponſam ſuã. Recordatus ſum tui miſerans adoleſcen tiam tuã t caritatẽ deſpõſationis tue: q̃ ſecuta eſt me in deſerto. ¶ Octauũ eſt: q̃ niſi amẽt ſe in magna miſeria eruũt. Pro uer.xxvij. Tecta perſtillãtia in die frigo ris t litigioſa mulier cõparantur. Sicut non quieſcet hõ ſub tecto ꝑſtillanti ꝓcipue ſi tpus frigiduꝫ ſit. ſic nõ quieſcit vir cum vxore ſi litigiũ inter eos ſurgit. Phi loſophus vxor eſt: aut ꝑpetuale refugiuꝫ aut ꝑhenne tormentũ. ¶ Nonuꝫ eſt: q̃ multum placet deo t hoſpitus amor cõiugum. Eccle. xxv. In tribus beneplacitum eſt ſpiritui meo: que ſunt ꝓbata coram deo t hoſpitus. Concordia fratrũ amor proxi mo⁹ t vir t mulier bene ſibi ꝓnũciãtes ¶ Decimum eſt q̃ vxor eſt ſolatiũ homi ni a deo datũ. Geñ.ij. Nõ eſt bonũ hoꝛez eſſe ſolum. Eccle.iiij. Melius eſt duos eẽ ſimul q̃ vnum eẽ. Idem in eodẽ. Ve ſoli non reputatur ſolus qui nobilius ꝓtraxit matrimoniũ. Unus anima per caſtitatẽ vel virginitatẽ deo grata eſt matrimonio eſt comunis. Sed fornicator vel cõcubi narius reputatur ſolus qui adeo eſt male dictus. Qui cũ videt mulierem fornicari amittit ſolutionẽ ſuam potius videt q̃ ſo latium. Videt.n. gladium quo dyabolus interficit eum. ¶ Undecimus eſt q̃ vxor eſt velut quoddam ornamentũ hoſpicij. Eccle.xxvi. Sicut ſol oriens in mũde in altiſſimis dei ſic mulieris bone ſpecies i ornamentum domus eius. Prouer. xij. Mulier diligẽs corona a viro ſuo. t.xvi. Eccle. Gloria ſuper gloriã mulier ſancta t pudorata. ¶ Duodecimum eſt: q̃ vxor eſt adiutorium hominꝭ a deo datũ. Geñ. ij. Faciamus ei adiutoriũ. Ipſa vxor in uat virũ in prolis ꝑcreatione t educatio ne t hoſpitii gubernatione in bonorum temporalium multiplicatione t ꝑſeuera tione t ſalutatione anime ipſi⁹ viri. Eccl. xxvi. Qui poſſidet mulierẽ bonam ibo nam inchoat poſſeſſionẽ: hic intuitus q̃ qui ſi nihil habeat qui tenet hoſpitũ niſi habeat mulierẽ ben⁹que ſua ei cuſtodiat. Concubinarie.n. ſolent furari hoſtibus qui tenẽt eas eaq̃ ipſi habent. Et ſubdit adiutorium ſecũm ſimile: eſt t coꝛũna vbi inimici q̃ bona vxor ſubſtẽtamentum ſit hoſpitij. Sicut columna corruẽte ꝯcutit domus. ſic vxore bona mortẽ deſtruitur hoſpitiũ. Et in eodẽ. Ubi nõ eſt ſepes diripiet poſſeſſio. Et vbi nõ eſt mulier ige miſcit egẽs vel mariꝰ qui pauꝑ efficitur animoſa bona vxore. vel pauper qui de eli nazillue eſt eleemoſynã. Mulieres.n. ſcilẽt cẽ magis miſericordes q̃ viri: hõ fornicatoꝛ vxo rem nõ habens eſt velut anis abiẽs nido neſciẽs cui ſua cõmittat. Eccle.xxvi. Se cundũ vnã literã. Qui credit qui non hz nidũ. Terciũdecimus eſt fructꝰ ꝓcreatus. Matth.vij. Ex fructu arbor cognoſcitur Unus fructꝰ huius arboris ꝓmulier o⁹ mundi diuitijs. Mulierũ ergo amanda eſt arbor talis que fert tam fructũ ꝓcreatum. Quartũdecimũ eſt ſacramẽtũ matrimo nij dignitas ꝯſtituta eſt a deo t in pa radiſo t in ſtatu ino. ẽtq̃ dñs ꝓhibet ſeparari q̃ actor ſunt ipſi⁹. Bat.xx. Qõ deus ꝓiunxit hõ non ſeparet. Qui cedere vidẽtur vinculum carnalis ꝓpinquitatis B. ſ.ij. Propter hoc relinquet hõ patrẽ t matrẽ t adherebit vxori ſue. Preterea ſacramentũ hoc magnũ eſt. ego aũt dico t in xp̃o t eccla. Eph̃.v. Quintũdecimũ eſt q̃ bolem ea ꝓpe qua infirmior ẽ cuſto dit. Lex ꝓte carnis. Bat.xxvi. Spũs quidem ꝓmꝓ⁹ eſt caro aũt infirma. Sextũ decimũ eſt diabolũ ea ꝓpe q̃ ſemper ẽ vin cit. Jeh.xl. Formando eꝰ in lumbis eius. ¶ De amore bonorum. xiij.

Equit de amore bonoꝝ. Nouẽdi ergo q̃ bonos debem⁹ amare ſi attinerẽt nobis omni genere pa rentele exẽplo dei dicentis. Bat.xij. qui cũq̃ fecerit voluntatẽ patris mei qui in celis eſt ipſe frater t ſoꝛoꝛ t mater eſt ipſi ſunt amandi vt dei filij t fratres mei. Ro. viij. Quicũq̃ ſpũ dei aguntur hi ſunt filij dei. Et in eodẽ. Si ſi filij dei t hẽdes qui

dem dei coheredes autē xpi. Debent ei⁹ dom se ampli⁹ amare qz sunt i alien⁹ patria. Solent alii se amare q̄ sunt eiusdem patrie. qui sunt extra patri⁹ suā ac si essent frēs. Ad idē ei⁹ salut⁹ q̄ mali pōt eos exoda. vñ si ipsi nō ament se ad inuicē ablq̄ amicis erunt. Jo. xv. Ego dedici sermonem meū e mundus eos odio habuit qz de mundo nō sunt. Et utiq̄ si de mūdo ēt sctis mūdus qs suā esse voluerit. qz vero de mūdo nō eligit odit vos mūdus.

¶ De amore inimicorū. xiiij.

Equit de amore inimicor⁹ quem ⁊ vbis reliqt. Mat. v. Diligite inimicos vr̄os. hoc primū ad dilectionē cordis deinde. Subdit de dilectione opis e fructus. Bñfacite his q̄ oderunt vos e orate pro psequētib⁹ e calūniantib⁹ vos. G. Ille pces suas multū valere facit qui eas pro inimicis effuderit. Et notandū q̄ in mādatis dei nihil ē mirabili⁹ q̄ p̄cipit diligere inimicos vt ait Aug. Jō hz multa sint eiecta pūcta ad dilectionē inimicor⁹ ⁊ tractatū de ira: tñ aliqua tangam⁹ pūcta ad idē. Insipiēti⁹ n. ipossibile vr̄ q̄ ipsi amēt inimicos suos Si tñ hērent aliq̄ tulus sapie possibile eis appareat. sapias. n. si vicit malitia. sap. vij. ¶ Quod nō est difficile vel dedecus inimicos diligere.

b T notandū q̄ octo sunt que si attendant sano patebit non esse tā e difficile diligere inimicū vt multi credunt. Apparebit etiaz q̄ hoc non sit dedecus hz honor pon⁹. Primū est status inimici qui iniuriat⁹ est e nō vult satisfacere. est. n. spūaliter mortu⁹. Ipse. n. quasi insanus manus in se iniecit qs tibi inimicū inuitat. Sap. xvi. Vt per malitiā occidit alium suū. Noli insanire in frēm num mortuū hz pon⁹ ei⁹ patere. Crudeliores vident fuisse qui xpo mortuo non pepercerunt q̄ qui viuū vulnerauerūt. Unde ld. ea dicit dr̄ arquēlant dicant dulces. Quis adeo cecus est qui nō intelligit dedecus nō esse si ego pr mortuo nō vult se vindicare. Secundū est vtilitas iniuriātis. Perfecto⁹ enī nostri nutu verbū pa. Lire. cū lede unt me sicut apes ad modū enīz apis nos pungit tribulationib⁹ hzin futuro sanū nobis eterne beatitudinis preparant. tria alia. Eccle. Ubiq̄ in tpo⁹ sustinebit paticō e postea reddito locū dolētis. Tertiuz est q̄ dilectio inimicor⁹ nobis vtilior est q̄ amicor⁹. Ipsa ualet ad spūalez vulnez sanandū. Aug. Ego ad Inimicor⁹ dilectionem vos cōmonco qz ad sanandā pestē vulnera nullū medicamentū vtilius esse cognosco. Ipsa ēt multum facit ad p̄fectionē e cumulum boni ctis. vñ Mat. v. Post illud diligite inimicos vestros: subdit estote p̄fecti sicut e pater vester celestis p̄fectus est. Aug. in ench. Magnificentissime bonitatis ē: vt tuū quoq̄ inimicum diligas: et qui tibi malum vult: e si pōt facit: tu semp bonū velis q̄s facias cū possis. Ipse ēt magnā mercedē mereē. Luc. v. Si diligitis eos qui vos diligūt: que vobis gratia: verūtñ diligite inimicos vestros ⁊c. Et erit merces vestra magna. ¶ Quartū q̄ deo gratior est. Aug. q̄ dilexerit inimicos hic erit dei amicus nec solum amicus: sz ēt filius Sumptū est de Mat. v. e Luc. vi. Post illud diligite inimicos vestros sequitur e eritis altissimi filij. Idē Aug. Quāta gra per nos seruī digni nō sumus e inimicorum dilectione filij dei efficimur: Cris⁹. sup Mat. Nihil est q̄s sic dei simile faciat vt malignis atq̄ ledentib⁹ esse placabilem. ¶ Quintū ē q̄ dyabolo hec dilectio est molestior. Magis. n. elōgat ab eius similitudine qui odio obstinato hoīez psequit. Greg. Similū est seruire dyabolo offenso qui nullo placat⁹ obsequio. ¶ Sextus est q̄ dilectio id q̄s odiendū est inimico magis destruit q̄ aliq̄s aliud. Ipsa. n. est ignis inimicitiam inimico adnichilans. Ro. xij. Si esurierit inimicus tu. r. i. d. ⁊c. Sic. n. carbones ignis congeres sup caput eius. Ipse. n. gladius est inimicum inquantuz inimicus est interficiens: duz de inimico amicum facit. Cris⁹. Sustine ad tpūs inimicum tuū: e benefac ei. Post modus autem victū benivolentia tua amabis eū quasi amicum tuū: Idem enīz inimicitia beneficior⁹ assiduitate cōpescit. Greg. Miles dei aduersitatis bello deprehensus e sceuū patrie debet anteferre ne pereat e ad p̄liandū promptus amoris inferre iacula: vt vincat. Cuius armature sūmā paulus breuiter insinuans dicit. Caritas patiens est: benigna est. Cū vero virū et vtroq̄ deficit caritas nō est⁹ videls

malos ablq̄ benignitate tolerare e non amittere aut rursus ēdere sine patientia exhibēo ne ēligit tolerare quos amat. ¶ Septimum est: q̄ nō pōt ex proposito nocere primo tuo quia tibi noceo. Aug. Qs malitia tua alterius nocere faciat pōtq̄s ēdē tibi nō nocere faciat non pōt. ¶ Non ē dedecus alicui si nō vult ingnare manus suas se vendicādo: vel si nō vult ingnare eos sibi quitā pro quitio reddēdo imo honor est: e signum nobilitatis animi. Prouer. xx. Honor est homini qui separat se a contentionib⁹. ¶ Octauū est q̄ ille q̄ tibi iniuriatur magis iniuriat deo q̄ tibi qui hoc ei phibuit qui mai⁹ hēt in te q̄ tu ipse. si ergo de⁹ differt vindicare iniuriā e nō ē ei dedecus. nō erit tibi dedecus: imo honor: si exēplo dei vis nō vindicare te in presenti. Eccle. xx. Bla magna ē sig⁹ viz. ¶ De vera amicitia. xv.

Equitur de vera amicitia. Amicitiam sic describit Tullius in rethoricis. Amicitia est ergo aliquē ⁊ voluntas bonaz rez illius cū quem diligit cū pari ei⁹ voluntate. Idem in lib. de amicitia. amicitia nihil aliud est nisi ordinatio diuinaz humanarūq̄ rez cū benivolētia e caritate p̄sidio: hec amicitia multum appetenda ⁊. Eccle. xxv. Beatus qui inuenit amicū vez. Tullius in li. de amicitia Omnibus reb⁹ humanis anteponenda ē amicitia. Nihil enīz tā materie aptū e q̄s ꝓueniens ad res secundas vel aduersas. Idē in eodē. In hoc pōtat amicitia ꝓpīn quitati q̄ ex ꝓpinquitate benivolētia tolli pōt ex amicitia non pōt. Sublata enim benivolentia nomē amicitie tollit: ꝓpinquitatis manet. Prouer. xvij. Ut amicabilis ad societatē magis amicus erit q̄ frater. Idē Tullius. Quid dulcius q̄ qs habeas cū quo audeas loqui vt te ipm. Quis. n. esset tantus bonitatis fructus in psperis reb⁹ nisi haberes qui illis eque vt tu ipe gauderet Aduersas vero difficile esset ferre sine eo qui eas illas grauius q̄ tu ferret. Ab illis inter quos est vera amicitia p̄scinde tollit nullū ligamentū quos est vera amicitia p̄scinde tollit nullū ligamentū quos ēt vera amicitia p̄scinde tollit nullū ligamentū quos ēt vera amicitia p̄scinde tollit nullū ligamentū quos ēt

amicum tuum. Sepe.n. fit cõmissio. Cauendũ tñ est ne correptio sit ꝓtumeliosa. Eccle.xix. Est correptio mẽdax in ira cõtumeliosa. Uere mẽdax est. Mentitur.n. se correptionẽ cũ potius sit ꝓuocatio. Tullius. Monere ⁊ moneri est officium vere amicitie: ita tñ vt adulatione careat admonitio: ⁊ ꝓtumeliosa obiurgatio. Quintus est manifesta laudatio nõ tñ in facie amici vel cozã domesticis ipsius. Doc.n. ẽ adulatorio. vnde Mat.xix. Bñs laudat Joannẽ post quã discipuli Joãnis ab eo recesserant. Criso. Blãditores in facie laudant vel cozã domesticis. Uir aũt sapiẽs qñ laudatur in facie flagellatur in corde. ¶ Sextum est nec turpia rogare nec ad preces amici turpia facere. Iuxta ꝑbum Tullij. Prius positũ. Nõ dz ad pẽces amici iniuriã facere in proximo. Eccle.vi. Noli fieri pro amico inimicus. primo tñ aliqñ põt honeste fieri pro amico qd hõnõ faceret honeste pro se. Tullius in lib. de ꝑa amicitia. Multa que nostri cã nunq̃ facerem⁹ cã amico ꝓ facim⁹: que in nostris rebus non satis honeste in amicorũ fiunt honestissime. ¶ Septimũ est paritatẽ ser uare. Tullius in li. de amicitia. Maximus est in amicitia superiorẽ parẽ cẽ inferiori Je. sap xij. Prophetas amicitia parẽ aut accipit aut facit. vbi inequalitas ẽt ⁊ alteri⁹ eminẽtia ⁊ alteri⁹ subiectio ibi nõ tam amicitia est q̃ adulatio Prouer. xiij. Qui despicit amicum suũ indigẽs est cor de. ¶ Octauũ est amicũ in aduersis non deserere. Prouer. xvij. Omni tpe diligit qui amicus est. Eccliẽ. xij. Qui negligit damnũ pp amicũ iustus est Eccle. xxij. Fi dem possidẽ cũ amico in pauptate illius vt in bonis illi⁹ lateris. ¶ Nonũ est archana nuz nõ detegere. vij. Eccle. Qui vendidat archana amici fidẽ pdit. ¶ Decimus est peccatũ eĩ⁹ eclare. Prouer. xvij. Qui celat delictum querit amicitias. ¶ Undecimũ est petitioni amici sine dilatione acq escere. Prouer. xij. Ne dicas amico tuo vade ⁊ reuertere ⁊ cras dabo tibi cũ statim possis dare. ¶ Duodecimũ est vitia ei magis q̃ placẽtia dicere Prouer. xi. Simulator ore decipit amicũ sũm ⁊ Eccliẽ xvi. vir iniqu⁹ lactat amicũ sũm. Itẽ. xxix. Eccliẽ: hõ qui blãditis fictisq; sermonibus loqtur amico suo rete expãdit gressibus eius. Sen. in lib. de bñficijs. Dic q̃ libo nõ q̃s nolunt audire: q̃s velint sem per audisse. Idẽ in epistolis. Amici vitia frangenda sunt: nõ amo illũ nisi offendere deo an pfecturus sim nescio: malo succensum mihi q̃ infidẽ decesse. ¶ Itẽ notandum ꝙ quinq; sunt: que amicitiã solẽt dissoluere: quitã ipropertũ. Superbia miseri reuelatio plaga dolosa. Eccle. xij. Abstinens lapidẽ in volatilia dericit illa. i. dispget: sic qui quitiatur amico suo dissoluit amicitiam. Ad amicũ ⁊ si ꝑduxeris gladium nõ desperes. Est.n. regressus. i. reconciliatio ad amicũ. si ꝑuerterit os triste dure tecum loquẽdo nõ timeas. Est.n. reconciliatio pissime. s. amicine exceptio cõsilio ⁊ impropterio ⁊ superbie ⁊ mulieris reuelatione ⁊ plaga dolosa. In hijs oibus effugiet amicus. Conuitiũ dicunt aliqs verecũdum qd tamen nõ est peccatum: vt cum obicitur amico ꝙ sit leprosus: vel strumosus vel aliquod simile. Impropterium est: cum crimen obicitur vt cũ dicitur alicui ꝙ sit latro. Superbia vocatur supba dominatio. Prouer. vigesimoquinto. Que viderunt oculi ne proferas in iurgio cito ne postea emendare non possis: cum dehonestaueris amicum tuum. xxvi. Eiusdem. Sicut noxius est qui mittit lanceas ⁊ sagittas in mortem ita vir qui fraudulenter nocet amico suo: ⁊ cum deprehensus fuerit dicit ludens feci. Pithagoras amicum ledere nec ioco quidem oportet

¶ De ordine caritatis. xvi.

Equit de ordine caritatis. ¶ Et notandũ ꝙ quadruplex est ordo caritatis. ¶ Primus est fui prioritatẽ ⁊ posterioritatẽ qui attenditur inter amorem dei ⁊ amorẽ proximi. Amor.n. dei prior est q̃ amor proximi. vij. Exo. xx. Primo ponuntur mandata pertinẽtia ad amorem dei. deinde ea que pertinent ad amorẽ proximi. Amor.n. dei cã est amoris proximi. Proximus.n. amatur q̃ deus hoc precipit. Preterea de⁹ finis est dilectionis proximi finis vero meuet causam efficientem. ¶ Secundus ordo attenditur in hoc ꝙ amentur que amanda sunt: ⁊ nõ amentur que amanda non sunt. Augu. in lib. de doctrina christiana Ille sancte ⁊ iuste viuit qui ordinatus habet dilectionem ne aut diligat quod non

est diligendum aut nõ diligat qd est diligendũ. Omnis peccator inquãtũ peccator nõ est diligendus. Omnis homo inquantũ homo est diligẽdus. ¶ Tertius ordo est iuxta verbũ. Augu. in odẽ libro. In hoc attendũ ꝙ non eque diligat̃ qd minus vel amplius est diligendũ aut minus vel amplius qui eque diligend⁹ est. ¶ Et notandus ꝙ aliquis dicitur magis diligi tripliciter. Primo modo quia ad b maius diligitur scilicet ad maiorẽ gloriã Sic vniuersaliter magis diligẽdus est q̃ magis bonus est. Secũdo qui diligitur maiori affectu. Tertio qui maiori effectu Ordo dilectionis fm maius ⁊ minus attendit̃ inter illa quatuor que enumerat Augusti. in libro de doctrina christiana dicẽs. Quatuor diligẽda sunt. Unũ qd est sup nos. s. deus. Alterũ quod nos sumus. Tertiũ quod iuxta nos est. s. proximus. Quartũ quod ẽtra nos est. s. corp⁹ Cũ nos ⁊ primũ enumerat aug. iter diligẽda nos ⁊ primũ videt̃ intelligere excellẽtiorẽ ptẽ nr̃i ⁊ primi aiaz. s. pp hoc q̃ corpus ponit postea ẽtro loco. B. i. pte mozaliũ. Cũ recte diligim⁹ nihil in rebus conditis aliã nostra carnis amamus. Idem in mor. Si magne mercedis est a morte eripere carnem quandoq; moriturã qui meritũ est. animã a morte liberare in eternũ patria semper victuram. Item iste ordo attẽditur inter eas que numerat. Ambro. Super illud cant. ij. Ordinauit in me caritatẽ. Multorũ inquit caritas in ordinata est. Quod in primo est ponunt terrium vel quartum. Primo diligẽdus est deus. Secundo parentes. deinde filij. Post domestici qui si boni sunt: malis filijs preponendi sunt. ¶ Ordo diligẽdi secundũ effectũ variatur fm bonitatẽ vel propinquitatẽ cozã qui diligũtur vel fm vtilitatẽ ecclesie. Magis ens bonum alijs paribus diligẽdus est quantũ ad effectũ. Itẽ propinqor alijs paribꝰ affectu maiori diligẽdus est. Et idẽ intelligẽdũ ẽ eius quantũ ad affectũ. Melior ens vel propinquior vel ecclesie vtilior alijs paribꝰ magis diligendus est. ¶ Sed dubitari põt vtrum bonitas propinquitati diligendi prevaleat vel ecõuerso. Et videtur ꝙ bonitas prevaleat propinquitati fm illud. Ambro. domestici si boni sunt preponendi sunt malis filijs. Itẽ Beda sup illud. Luc. viij. Mater mea et fratres mei isti sunt ⁊c. Nõ inuriose negligit matrẽ. nec mater negatur eius qui de cruce agnoscitur sed religiosiores copule mentũ monstrãtur q̃ corporum. B. Magis debemus diligere quos de sacro fonte suscepimus q̃ quos de carne nostra genuimus. ¶ Dicẽdum est ꝙ bonus extraneus preponendus est filio malo. quantũ ad spiritualia beneficia vel etiã quantum ad tẽporalia tanta põt esse bonitas extranei vel vtilitas ecclesie. Item dubitari põt de hoc ꝙ Ambro. parentes filijs preponit in ordine diligendorũ: cum eius natura magis scitet ad amorẽ filioz q̃ ad amorẽ parẽtũ magis videnf filij diligendi q̃ parentes. Gratia enĩ nõ opposita ẽ nature. Ad idẽ vi facere. Illud. ij. Leo. xij. Nõ debẽt filij thesaurizare parentibus. ij parẽtes filijs. Itẽ qz radix humorem mittit ad ramos nõ ecõuerso. Et ẽ dicẽdũ ꝙ parẽtes magis diligẽdi sunt q̃ filij alias paribꝰ ẽntibꝰ ad affectũ ⁊ quãtũ ad effectũ ⁊ ad hoc inclinat natura instituta ⁊ rectissima nõ natura destituta. Tamẽ hõe ordines variare potest filii boni. Posset enĩ ee adeo bon⁹ ꝙ esset ꝓponẽdus patri. Itẽ ecclie vtilitas vel filij necessitas vel ꝓpinquitas posset eni esse fili⁹ adeo vtilis ecclesie ꝙ potius deberet subuenire alijs ei q̃ patri suo. Itez si esset filius familie posset esse ꝙ potius deberet ei aliqs ꝑdere q̃ patri. posset etiam esse adeo vtilis aliqs qd esset ei citi⁹ subueniendũ q̃ patri. Aug. ad marcellinũ. Caritas que tanq̃ nutrix tenet filios suos nõ ordine amãdi sed ordine subueniẽdi infirmiores seruientibus anteponit. quos tales vultesse quales iã illi sunt quos nõ cõtemnẽdo sed de hijs cõsideando interim ꝓcurat. ¶ Et notanduz est ꝙ parentes diligẽdi sunt effectu dupliciter. s. quantũ ad exhibitionẽ honoris ⁊ quãtum ad exhibitionẽ necessarioꝝ. Quantũ ad primus parentes videtur semp esse ꝓponẽdi filijs nisi forsitã filius carnalis fieret pater ꝑpetuo. Quantũ vero ad secundum: ordo põt variari ex aliqua predictarum causarum. Item notandum ꝙ affectu debemus omnem hominem diligere. Effectus vero põt suspendi ex causa. Augu. Caritas ne inconsiderate efferat

pio me exhibeant. Quartus ordo amen di secūdū hoc differt ab ppter se & ppter aliud: creator: ppter se amandus est. Creatūra vero ppter deū. De hoc ordine dicit. Aug. cr. lib. de ciui. d. i. Cū oīa creatura bona sit amari pōt & bñ & malebene. Lordie custodito. Male. Lordie pturbato qđ in tanta cōfusione ceret breuiter verissimo deo. Hec tua sūt bona sunt quia tu bonus ista creasti nil nostrū est in eis nisi q peccam⁹ a nātēo ordine negligendo p te qđ condidit ate. Idē. in lib. de trinitate. Anima creatura sed si ad creatorē amor referatur nō tā cupiditas sed caritas erit. Tunc enīz est cupiditas cū ppter se creatura amat-nec nō vtentē adiuuat sz corrumpit fruentē. Inferiori creatura vtendum est ad deum pari fruendum sed in deo. sicut te ipso nō inte ipso frui debes sed in eo qui fecit te.

¶ De charitati aduersarijs. xvij.

Sequitur de hijs que a fuerūt charitate & videnti ei aduersari.

Superfluus amor nostri. Et vanus amor mūdi. Odiū primi & generalit er dinabilis offēsa dei. ¶ Circa primū nocium sūm q signū est q aliqs beat supflua amor sui cū ea que pertinēt ad deū & ad primū illū negligit ppria vero diligēter defendit & ipse specialiter cuz defendit nulla sua. pōe. Cor. x. Ne no qđ suū est q rat. Phil. 2. Nō que sua sūt singuli considerātes sed que aliorū. G. in moralib. plus deo sua nocet quincturq; q neglectis hijs que ei⁹ sunt ppria tuetur. Idem in pastorali. Qui vult prauā agere & tamē ad huius ceterosa facere ipse sibim & testis est: qi plus fuerūtate ap'ti: diligitq; cōtra se nō vult defendit. ¶ Superfluus amor sui efficit hominē ciuē babilonice cuitatis Aug. xiij. libro de ciuit. d. i. Fecerūt ciuitates duas amoris duo. Terrenam. s. amor sui vsq; ad contēptū dei. Celestem vero amor dei vsq; ad contemptū sui. Ille sē gloriat in se erigit & caput sūri. Iste dicit deo suo. Gloria mea & exaltās caput meū. ¶ Amor sui est radix omniū malorū vnde sup dicit. Thi. 4. Erūt homines seipsos amātes cupidi elati superbe. Item Gre. Aug. Ex eo q seipsos non odīt a rāt quasi a radice hec que sequūtur mala oriunt. Cri. Omniū malorum cā est amor sui & radix & fons. Itē amor sui hominē excecat a deo vt nō videat se ipsuz. B. Amor vel odiū veritatis nescit iudiciū. G. super ezechiel. vehemēter claudit oculos amor pauatus. Ex quo fit vt hoc qđ nos agim⁹ & graue esse non exti mam⁹ plerūq; agat a proximo & nobis minus detestabile esse videat. Itē amor videt cē. Amor cūvere sit odiū vñ. Aug. sup illud. Jo. xy. Qui amat a'am suam pdet e. Magna & mira sua quē admodum sit holo in animā suā amor vt pereat. Odiū vt nō pereat. Si male amaueris odisti. Si bñ oderis tūc amasti. Item Aug. in quodā sermone. Si pecit hō āmādo se pfecto iuuit negādo se. desce amare temō amādo te. Secūdū. Crisostemū Aliam amare est deshōrtā aie incōuentia facere. Eccle. xxvij. Si pītes aie tue cō cupisc ētias ei⁹ faciet te in gaudiū inimicis tuis. Qui nimis amat se nimis solliciti te seruādo se. pdit se: sicut q nimis seruat frumētū suū amittit qa corrūpit. vnde sup illud. Mat. vij. Qui voluerit aliam sa' salui facere pdet eā dicē. Bla. Interl. Ac si agricole dicat frumenti si seruas p dis si seminas renouas. ¶ Circa vanuz amorē mūdi notādū qđ amare mundum est q̄ñ amare adulteriū. vñ. Ja. iij. Adulteri nescitis q amicitia hui⁹ mūdi inimica deo est. Quicūq; ergo voluerit amic⁹ esse seculi hui⁹ inimicus dei cōstituitur. i. Joā. ij. Nolite diligere mūdū neq; ea que in mundo sūt. Si quis diligit mūdū non est caritas patris in eo. Ubi dicit. Bla. vnum cor duos aduersarios sibi amores nō capit. Isa. xxvij. Coangustatū é enīz stratū ita vt alter decidat & pallium breue virūq; operire nō pōt. Caritas pallium est posteriora tegēs. Peccata enī pterita ab hōīe ne dē ea ad punitēdū videat. Prouer. x. Universa delicta operit caritas. ipse fugiminet ceteris vt tumbus vt pallium supponit ceteris vitijs. Col. iij. Super oīa caritatē habete. Amor mūdi adulterat animam. Amor fabricationis mundi cauificat animi vt dicit. Aug. in li. de verbis dñi. Idē in lib. pleni. Amicitia huius mundi fornicatio est abste. Idē sup epl̄z Jo. Si mundi amor habuet non est quo amor dei intret. Cum cruciferio cor suum amore terreno aurico amore diuinū. Amor immūdi principiū est omnis malicie vñ sup. i. Jo. ij. dicit. Bla. Sicut dilectio dei est fons omniū virtutū ita dilectio mūdi dilectio est omniū vitioꝝ. Amare mundum est amare pdere. Mundus. n. dicit demonib⁹. Quēcūq; osculatus fuero ipse est tenete eū. Matth. xxvi. Prouer. xxvij. Melliora sunt vulnera diligentis q̄ fraudulenta oditis oscula. Itē amare mūdū est amplecti immundū. Augu. sup Jo. Si delectat te mundus semp vis esse immundus. Si autē iam te nō delectat hic mundus iam tu es mūdus. Si autē fueris mūdus nō remanebis in mūdo. Crisō. super Matth. Sicut difficile est arborē iuxta viam positā fructus suos vsq; ad maturitatem seruare. Sic difficile est virum fidelem iuxta illum mundū viuentē cū in actib⁹ suis vsq; in finē iusticiam tenere. Nam in via a transeūtibus fructus rapit. Recede de via & plātate in loco secreto vt nec mūdus tecū habeat cōmunē nec tu cū mundo. Eccle. xiij. Qui tetigerit picem ingnabitur ab ea. Itē amare mundū est amare periculuz. Augu. annus seculū absorbebit te. Amatores suos vorare nouit nō portare. Eccle. xij. Qui amat periculum in illo peribit. Aug. ad amatores mūdi. Cuius rei causa vtilitatis mundū amans inator ne esse poterit spes nostra in mūdo q̄ vt amici mundi sitis. Ibi qđ nō fragile plenum periculis. Itē per quot pericula ducūtur ad mortis periculū. Idem in epla ad amatos suos. Mōdus iste periculosus est blandus q̄ molestus. Et magis cauendus cuz se allicit diligi qui cuz ammonet cogitq; contemni. Amare seculū est amare locum tormentoꝝ. Aug. in li. de verbis dñi. Dilige a te diuitiaꝝ honera. Abice vincula voluntaria. Abice anxietates & tedia que te plurimis annis ingerunt. Ber. in sermonibus. Diuitiaꝝ amor insaciabilis & ḡe amplius desiderio torquet aiam q̄ refrigeret vsu suo vtpote quaz acquisito quidē laboris possessio timoris amissio plena do

loribus inuenit. Itez amare mundum est amare dyaboli dominū. Aug. in lib. de agone xpiano. Abstil dyabolus sonas qñ ex toto cede huic mundo renuncias. Sic enim renunciat dyabolo qui princeps est mundi. Itez mūdum amare est in domo igne succensa velle manere. Det⁹. n. mundus in maligno positus est. Jo. v. Mundus est fornax babylonica ignis succensa. Danyel. iij. Dominus ardet & ignis instat a tergo & tu mones nō egredi: vel iaz egredi sum regredi. ¶ De tertio quod aduersat caritati. s. odio proximi regre in tractatu de ira. Crisō. Si inimicitie semel occupauerint animos ora: que dicunt: que audiuntur: que fiunt ita accipiunt & intelligunt vt ad maiores & longiores proficiant inimicitias. Si qd. n. boni de inimico dicit non creditur. Si quid mali hoc solus creditur & firmatur. ¶ Circa quartum notandus q̄ omnis offensa dei mortalis inquantum a deo diuidit aduersat caritati que deo vnit. Isa. lix. Iniquitates vestre diuiserunt inter vos & deum vestrum.

¶ De gradibus caritatis. xviij.

Sequitur de gradib⁹ caritatis. Notandum ergo q diuersi sunt gradus caritatis. Est enīz incipiens. Proficiens & perfectus. Augu. sup epistolas Jo. Perfecta caritas hec est vt quis sit paratus etiam pro fratribus mori. Sed num quid mox vt nascit iam prorsus perfecta est immo vt perficiatur nascitur. Cuz fuerit nata nutritur. Cuz fuerit nutrita roboratur. Cū fuerit roborata ptenditur: cuz ad perfectionem venerit dicit cupio dissolui & cē. Phil. i. Caritas operib⁹ pietatis nutritur tribulationibus & consolationib⁹ roboratur cōfligo perficitur. ¶ Et notandū q̄ sex sunt que valent vt caritas proficiat & proficiendo ad perfectionē veniat. ¶ Primum est q̄ homo magnū desiderium proficiendi habeat. Magna enim pars perfectionis est velle proficere vt ait. B. Augu. in via dei nō progredi tam reuerti est. Celeste omnino signum est si voluntas nō redire ad retrorsum est. Leo papa. In decidendo. In eundo pericula qui proficiendo perdiderunt appetitum. Ber. in epistolis. In defectum proficiendi studium & augmentum ad perfectionē perfectio reputat. q̄ si tendere perfectioni esse perfecti est: proficere

nolle proficere deficere ē. ¶ Secūdā ē q̄ a creaturis inferioribus ad creatorē amorē suum recolligat. Solēt abscidi rami arboris nouę iuferius vt totū incrementū suū ponat superius. B. Nō sufficit p̄fice re homo ad vtraq; diuitus. Gen. penult. Dicit ad ruben. effusus es sicut aqua non crescas. Augustinus in. xj. lib. confess. Ab imo auersus a te deus in multa euanui. Exarsi enim aliquādo sactari inferius in adolescētia t silueſtre aufus sum varijs t turbidis amorib⁹. ¶ Tertiuz ē vt doctri ne intēdat sicut parui⁹ absq; sumptione cibi cresc̄do non proficit sic anima sine doctrina deficere pot⁹ q̄ proficere solet. xxvij. Eccle. Filia patua in deminoratiōe fiet. In p̄o. Exurietes t Sicietes anima eoz̄ in ipsis deficiūt. ¶ Quartū est medi tatio t̄ precipue illa que versatur circa be neficia a deo vel a primo recepta vel circa alia incitantia ad amorem dei vel p̄o ximi de q̄b⁹ dictū est primo in p̄o. In me ditatione mea exardescet ignis. ¶ Quin tū est oratio. B. Amorem dei in homine a gratia genitū lactat lectio. Meditatio pa scit oratio cōfortat t Illuminat. Sextū ē tēptatio. Bre. in moralib⁹. Electoū desi deria depurgātur aduersitate proficiūt. Sicut ignis flatu premit vt crescat t vsq; quaq; extingui cernit inde roboratur. Cū per tentationē hūilitas proficit prospa est ipsa aduersitas que mentez ab elatiōe custodit. ¶ Et notandū q̄ nullus ad tan tam perfectionem peruenit in vita ista ad quantā vellet peruenire. Ambr. sup. Luc. Nemo est qui tantuz virtutis appetēdat quantū desiderat: q̄ propterea deus interio ra decernēs ipsis spūalibus p̄fectib⁹ modū ponit: t ex hoc homo quod appetendo desiderare conat t nō valet in illis se nō elevat que valet. Item notandū q̄ sicut dicit Augustinus. Perfecta caritas nec cupiditatē habet secularē nec timorez seculi. Per quas duas Jannas intrat t regnat. Inimicus qui pūno dei timore demum caritate pellendus est. 1. Jo. iiij. Perfecta caritas foras mittit timorem. Glo. t timorez filij. i. quo timet quisq; inciptēs opera iustitie ne ve niat districtus Judex t se minus castiga tū damnet. ¶ Ite notandus q̄ septē sunt spēs p̄fectionis. ¶ Prima ē perfectio sufficiētie de qua. Dt. vi. Elegit pharaon sicut

e pater vt celestis p̄fectus est. ¶ Secūda ē cōparatiōis quam debēt habere clerici re spectu laycoꝝ. Gen. vi. Hoc erat p̄fectus in generationib⁹ suis. i. p̄parationē eoꝝ qui erāt de generatiōe sua. ¶ Tertia est ordi nis ad que tenētur in sacris ordinib⁹ sti tuti. ad que pertinet cōtinēna. Isa. lij. Mūdamini qui fertis vasa dñi. ¶ Quarta ē p̄fessionis que pertinet ad religiosos. Mat. xix. Si vis p̄fectus esse vade t vēde oia que habes t da. pau. ¶ Quinta ē p̄lationis. Jo. x. Bonus pastor aiaz suā dat p̄ ouib⁹ suis. Bre. in omel. Cū incōparabiliter aia sit longe melior qua vlla⁹ terrena sub stātia qui possidem⁹ qui nō dat p̄ ouib⁹ tuis substātiā suaz quomodo datur⁹ est p̄o hijs aiam suā? ¶ Sexta ē securitas q̄ hanc hāt cupiunt dissolui: t esse cū christo Phil. i. de hac loquit. Jo. 1. i. Cant. iiij. Explicit tractatus de caritate benedictus deus qui incepit t compleuit. Amen.

¶ De quattuor virtutibus cardinalibus.

Jcto de tribus virtutibus theologicis. Dicēdū ē de quattuor cardinalibus. De quibus habēt sapie. Octauo. Sobrietatē inge t prudētiaz docet t iustitiā t virtutem q̄bus vt alius nihil est in vita hominib⁹. Sobrietas nō vocat quā vsitatio nomine vocamus tēperātiam virtutē vocat quā nos vocamus ō munitet sordidē. Alias duas vocat nominib⁹ nobis vsitatis. ¶ De hijs hoc modo agetur. ¶ Primo dicet quare dicantur cardinales licet nō mentnerit me legisse eas sic vocari in canone sacre scripture vel a philosophis vel sacris expositoribus. ¶ Secūdo numerus eoꝝ ostēdetur. ¶ Tertio de singulis agetur. ¶ Quarto diuisio eaꝝ quā macrob⁹ ponit ponet. ¶ Quare dicantur cardinales. i.

Arca primum

notanduz q̄ quattuor de causis possim⁹ intelligere eas dici cardinales. Primo p̄pter stabilitatē. Cardo stabilis manet licet hostiū vertat i eo. Prouer. xxvi. Sicut hostiū vertit in cardine suo. Sic piger i lectulo suo Sic hee virtutes stabiles sunt: ij ea circa q̄ versant. i. ea q̄b⁹ vtēdum est: sunt mutabilia he quattuor virtutes animam quasi quadratam

reddunt t ideo stabilem vndiq;. Figura enim quadrata vndiq; stabilis est. Heb. xiij. Optimū est gratia stabilire cor. Prudentia animā tenet in veritate vtilitate per ignorantiā vel errorē vel curiositatē ab ea recedat. Temperātia tenet eam in nec essitate neq; per superfluitatem vel diminutionē ab ea recedat. Fortitudo tenet animuz in quadā equalitate ne aduersitas eā deiciat. Justicia in primi vtilitate vt ei nō noceat ꝫpotius vtilitati ei⁹ intendat. ¶ Se cundo q̄ sicut hostiuz cardini inuitur. sic tota conuersatio bona hūjs quattuor virtutibus inuitē que conuersatio bona consistit. In faciendo bonū t patiendo malum. B. bonaz vitā ego puto t mala pati t bona facere t sic perseuerare vsq; ad mortē. Conuersatio bona ānuz ad duo predicta quasi hostium est quo intrat ad vitā beatā. Be primo Matth. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mādata. Be. ij. act. xiij. Per multas tribulationes opz nos intrare in regnum celoꝝ. ¶ Tertio ꝓpter prehemineciā quā habent respectu ceteraꝝ virtutum. Cardines. n. dicunt prime partes celi: vel terre vel maris. Deute. xxx. Si ad cardines celi fueris dissipat⁹ inde retrahet te dñs. Primi Ro. ij. Dñi enim sunt cardines terre. Job. xxxvi. Cardines quoq; maris aperet. Sic virtutes iste prime sunt respectu aliarum virtutū. Et sicut cardinales p̄sunt clero: t summus pontifex per eos arduas operatur: sic he virtutes excellentiam habēt respectu aliaꝝ virtutū t ansa per eas agit ardua opera in q̄bus salus p̄sistit. Et sunt hee virtutes cardinales ornatus quenientissimus cardinalib⁹: vnde specialē amorez debent hēre ad eas. ¶ Quarto ꝓpter principalitates. Cetere. n. virtutes ad has aliquo mō reducunt. Preterea he virtutes p̄ncipales motus turiū anime dirigūt Prudentia actiuū nabilis qui est discernere inter bonū t malū: vel inter duo bona q̄s malius: vel inter duo mala q̄s matius malum. Temperātia dirigit actū concupiscibilis qui est velle bonū delectabile Fortitudo actū irascibilis qui est aggredi arduū t sustinere q̄s est difficile ad sustinendū. Vetres ergo virtutes tres act⁹ p̄ncipales virtū anime dirigunt ꝗnum ad se. Sed iustitia act⁹ illos dirigit respectu p̄xi mi. Ipsū enim circuit ois virtutes vt dicit Glo. Ysido. sup Gen. ij. ¶ Sequit de numero p̄dictaꝝ virtutū qui ex officijs earū satis pōt declarari: vnde notandū q̄ prudentia ceteris lumen p̄bet. Temperantia animaz p̄hibet respectu ei⁹ quod intra nos est. Fortitudo respectu ei⁹ q̄d extra nos est. Justicia respectu ei⁹ q̄d intra nos est: vel supra nos. i. primi vel dei. Aug. Prudentia est eligere q̄d diligendū est. Fortitudo nullis malis molestijs Temperātia nullis illecebris iustitia nulla superbia. In libro de aia t spiritu. Prudentia est in eligēdo Temperātia in vtendo. Fortitudo in tollerandis. Justicia in distribuendis. Tullius in libro de officijs. Honestas a quattuor partibus manat: vna cognitionis. Altera communitatis. Tertia magnanimitatis. Quarta moderationis. Cognitio pertinet ad prudentiam. Cōmunitas ad iustitiaz. Magnanimitas ad fortitudinē. Moderatio ad temperantiā. De quattuor virtutes vident esse ꝓtra quattuor effect⁹ cognatos quos Beda distinguit. Ignorantiā infirmitatem concupiscentiā malitiam vel malignitatē. Prudentia ꝓtra ignorantiā. Fortitudo ꝓtra infirmitatē. Temperātia contra concupiscentiā. Justicia ꝓtra malitiam vel malignitatē. ¶ Hijs quattuor virtutibus quasi quattuor lapidib⁹ p̄ciosis ꝓstat corona sponse christi. Prudētiaz habet a parte anteriori vt caueat a futuris: iusticia a posteriori vt satisfaciat de p̄teritis. Temperantiā a dextris ne elevet in prosperis. Fortitudinē a sinistris ne succūbat in aduersis. Cū virtus sit circa bonuz secundū verbuz sapientis quadrupliciter peccat anima circa bonū. Cū eligēdo q̄d apparet bonuz cum nō sit: vel id q̄d vere bonum est ac si nō esset bonū fugiendo t q̄d molestius sit vel appetendo q̄d simpliciter est bonum cū sibi non sit bonū eo q̄ non est cōsentaneū: vel appetendo q̄d p̄ximo est malū eo q̄d bonū sibi. Prudentia est ꝓtra primū que p̄dit t manifestat nō esse bonū q̄d apparet esse bonum. Fortitudo est ꝓtra secundū q̄d amplectit q̄d molestum est tanq̄ bonū expediens vt est medicina amara: vel scalio in corpore pp̄ salutē corporis facta. Temperantia est contra tertiū que cauet superfluz. Justicia est ꝓtra quartū que cauet primi nocumēturi. Prudētia cauet errorē qui est p̄mi

ptiam ceterorum malorum. Fortitudo ex cla. Iter nonnulli sculti sapientes. Fortitudo est non nisi turpia timere. Temperantia excludit cupiditates secli hec duo principia sunt omnis peccati. Unde Glo. sup illud psalmiste. Incensa igni et succensa. Omne peccatum duo res faciunt. s. cupiditas et timor. Justicia seruat amore proximi. Est enim vinculū societatis humane vt ait. Sen. in lib. De quatuor virtutib⁹. Prudentia discutit que fallunt. Temperantia cōpescit ab hijs que irritant et allectant fortitudo sustinet que exercēt. Sen. in epistolis. Leniēda sunt que me exercēt. Compescenda que me irritēt discutiēda que me fallūt. Justitia timet qđ ē timēdū et amat quod est amandum. Tullius in libro de officijs. Nemo potest ee iustus qui me acrem qui dolorem qui exilium qui egestatem timet. Prudētia facit vt homo se bene habeat ad vera et ad falsa. In prosperitentia enim veri sollertiaq; versatur circa verba. Tullij in lib. de officijs. Tēperātia et fortitudo vt bene se habeat: ad ꝓspera et aduersa. Justicia vt bñ se hēat ad deus et proximū. Prudentia: Tēperantia fortitudo et Justicia fm alias expositiones sui accipiuntur diuersimode vt patebit cū de singulis agetur et vident opari circa vnū et idem opus meritorius. Prudētia eligit qđ agēdus est Temperātia cauet ne quid nimis. Fortitudo ne quid parū. Justicia opus ordinat ad debitū finē. Prudentia prouidam spēz. Tēperātia et fortitudo modū. Justicia ordinem. ¶ Numerus harū quattuor virtutū designatur in multis locis ī scriptura sacra. ¶ Primo in quattuor fluminib⁹ paradisi de gb⁹ legit. Gen. ij. Ubi dicit. Glo. B. Quattuor flumina paradisum irrigant: qa dū hijs quattuor virtutibus cor infundit ab omni desideriorū carnaliū estu temperat. ¶ Secūdo in quattuor coloribus gbus decorate sunt cortine tabernaculi. Exod. xxvi. Que signāt hijs quatuor virtutes in gbus decor ecclesie cōsistit. Jacinctus aeris et celestis coloris pertinet ad prudētiaz deā et angelos spectaliter imitande. Byssus habeno candor pertinet ad tēperātiā que candidat et mundi reddit animā. Purpura sanguinei coloris pertinet ad fortitudinez que parata est sanguinez pro christo fundere. Coccus igni coloris pertinet ad Justiciaz propter zelū ipsius. ¶ Tertio in quattuor speciebus quibus conficiebatur vnguētū quo tabernaculū et vasa ipsius et ministri vngebant. De quibus habetur. Exo. xxx. Myrra prima pertinet ad temperantiā que est in tactibus. Tunc enī laudabilior ē. Cinamomū quod ē cineree coloris qđ cū frangit ī modū nebule spiramen visibile emittit vt dicit. Glo. super exod. xxx. pertinet ad humilitatez que est ois iusticia. Bal. ij. Sic decet nos ꝓplere omnem iusticiā. i. pfectas humilitatē. Cassia que crescit in ago pertinet ad prudētiaz que in ago doctrine nutrit. Calamus arboz aromatica pertinet ad fortitudinē que aduersa tollerādo dat odorē suauitatis vt species aromatice cū cōterūtur redolēt: hijs quattuor odorifero oleo diuini amoris cōficit vnguētū bone fame suauissime redoleno. Eccle. xlvi. Melius ē nomē bonū qđ pciosa vngūcta. ¶ Quarto he quattuor virtutes sunt ꝗsi quattuor rote in curru igneo quo subleuant amici dei. Quarti. Reg. ij. Currus iste igneus ē querfatio ardenter amātiū deū. ¶ Quinto cōmendat numerus harū virtutū figuris quattuor animalū. Aquila vitulo. Leone hoīe. De gbus apocalipsis. iiij. et. Ezech. primo. In agla significatur prudētia cuius ē vigilare in reb⁹ discernēdis vt ait. Aug. Aquila enī hz vltiz acutū. In vitulo tēperātia. Vitulus enim immolabat ī lege. Temperātia exhibet corpora nra deo hostiā viuētē. Rom. xij. In leone fortitudo. Prouer. xxx. Leo fortissimus animaliū ad nullius pauebit occursus. In homine iustitia q̄ vinculū ē hūane societatis vt dictum est prius voluit dīs quattuor esse euāgelistas et quattuor euāgelia ad designandū qđ illi qui doctrinaz euangelicā docent et qui eam tenēt hijs quattuor virtutibus pollere debent.

¶ Tractus de prudentia.

Nter has virtutes ꝓmo agit ō prudentia q̄ alias dirigit. Deq̄ h mō agit. Primo distinguēt diuersi modi gb⁹ hoc nomē sumit prudētia. Secūdo descriptiones ei⁹ ponent. Tertio quis ipa sit vir⁹ ostēdet. Quarto tāgēt ō diuersis ei⁹ actib⁹. Quinto cōmendationi eius insistetur. Sexto tanget de speciebus ei⁹. Septimo de hijs que ei aduersantur.

¶ Quot modis sumitur prudētia. ij.

Circa primū notandum q̄ hoc nomen prudentia. Quādoq; sumitur pro eo q̄ apparet esse prudentia cū non sit. Sic sanuil. Ro. viij. Ubi dī prudentia carnis mors est. Glo. Prudentiam carnis hz quis cū studiosius implet que carnis sunt appetendo bona tēporalia et fugiēdo mala etiaz cū natura rerū tūm legitur. Prudentia vero ideo dicū reprobata sit: qz ita vi secularibus hominib⁹. Similiter sumitur qñq; pro sapia apparenti. vñ subdit. In eodē caplo. Sapiēta carnis inimica ē deo. i. Cor. iij. Sapiētia huj⁹ mūdi stulticia ē apud deū. Quādoq; aūt sapiētia dī diuinarū et humanarū rerū cognitio fm verbū. Sen. in epistolis. et. Tullij in libro de officijs et illa cognitio subdiuidit in tres ptes moralē. s. et naturalē et rōnalē vt tāgit. Sen. prudētia vero dicit scia operandorū. vñ. Damasc⁹ diuidit aliaz rōnalē in duo. In id qđ ē in ea cōtēplatiuum et in id qđ est in ea actiū. Cōtēplatiuum ē qr excogitat res pub⁹hīt ee. Actiuū vero qr cōsiliatiuus est qr agenda dirigit. Et vocat cōtemplatiuum intellectū Actiuū vero rationē. Et dicit sapiam ptinere ad ꝓtemplatiuū prudētiam vero ad actiuū Quādoq; vero auctores ꝓ eodez sumunt prudētiaz et sapientiā. vñ. Prouer. xvi. Qui sapiens ē corde appellabitur prudēs. Quādoq; vero sapia sumit ꝓ cognitiōe diuinor et prudētia ꝓ cognitiōe humanorū. Uñ sup illō .ꝓo. Os meū loq̄tur sapiētiā et me. c. m. pru dicit. Glo. sapia ad diuinas res pertinet et post dicitur prudētia. s. de morib⁹. Et nota qr mox ē i habitus ex quo fine ꝓmeditatiōe ē frequētia operū. Uel ab ea qđ est mox qr fine mora est ex eo operatio vel dicitur mora. i. a diuturnitate assuefactionis. Aug. Sic distinguit inter sapiētiā et scientiā in lib. de Trinitate. h ē inter sapiētie et scientie recta distinctio. vt ad sapiētiā pertineat eternarū rerum cognitio intellectualis. Ad scientiam vero tēporaliū rerum cognitio rōnalis. Sapiētia etiaz sumitur ꝓ sapida scia seu ꝓ scia sapore fructū cōdita. Eccle. vi. Sapiētia doctrie fm nomē ei⁹ sapida ē: sapida enī existit nomē ei⁹ a sapore dictum. vi. Sapiēs signū oportet facere habitū scientē habētē delectationē et tristiciā. In hoc differt. Literat⁹ mal⁹ a sapiēte q̄ literatus mal⁹ gaudet de hoc qđ scit operare et rīdere de hijs que pertinēt ad mores. Sapiēs ho de hoc qr illa sunt in sermonib⁹. Bā. Inuenisti plane sapiaz si pōnis vite pati defleas si huj⁹ seculi desiderabilia parui pēdas. Si eterna bitudinē toto desiderio ꝙcupiscas. Inuenisti sapiam si tibi hec singula sapuit prout sunt. Quādoq; vero sapia dī cognitio de deo ꝗtū sapore eius habita vt cū aliqo ꝙgnouit deum esse et gustauit et vidit qm suauis est⁹. Et h cognitio differt ēs est ab illa qua aliqs creditdeū esse suauez: qa scriptura hec dicit in ps. Sicut differt cognitio quam hz aliqs de dulcedine vini per gustū ab illa que ē per auditū. Prudentia etiā qñq; sumitur pro virtute et hoc multipliciter vel ꝓ virtute. i. gratuita vel pro virtute ex multis operationibus acquisita. Itez qñq; sumitur large vt cōprehendat omnes virtutes cognitiuas. et sic videtur eā sumere. Tullius dicēs. Prudētia est rerū et humanarū diuinarū cū ratione bene viuēdi ītēcta cognitio. Ratione bene viuendi intelligit directionē bone vite prudētia. n. ē cognitio directiua bone vite. Quandoq; vero districtius sumitur vt non cōprehendat fidem vel donum ꝙsilij vel intellectus vel scie.

¶ Quid sit prudētia descriptiue. iij.

Prudentia ho sic describitur ab Aug. in lib. De morib⁹ eccle. Prudentia ē amaī ea gb⁹ adiuuamur in deū ab hijs gbus impedimur sagaciter eligēs. In lib. Uero de spū et anima dī q̄ prudentia est scire qđ anima debeat facere super illud. Mat. xv. Erant qui mōdum cauerūt. xiij. milia dicit Glo. B. Prima. s. prudentia est cognitio rerū vtiandarū et appetendarū. Et pōt esse siumptū de verbis. Tulij in lib. De officijs dicentis prudentia est appetēdarū fugiendarūq; rerū scientia. Describitur etiā sic prudentia in lib. De requie mentis. Prudentia est rerum bonarum et malarum. cū alteratiz dilectione reliquarum detestatione scientia. Tullius cam sic describit in rethoricis Prudētia est ꝙp bonaz et malaz virtutis scientia. Dicit virtus discernit bona a malis et bona ab inuicem ostendendo quod scit melius et mala ab inuicem ostendendo quod sit maius malum.

¶ Ostenditur q̄ prudentia sit virtus.

Ꝺ Ꝺ queritur quō prudētia virtus sit cū videatur esse scientia hoīm multas descriptiones eius ponentiū. Ꝺd q̄ videtur posse responderi q̄ prudētia genuina virtus est quia est radix vitam sancte ducēdi. Cognitio quā habent mali circa ea que pertinēt ad mores est quasi monstra et inutilia ad remouendū voluntatem vt bono cognito consentiat vel dissentiat a malo cognito. Sed prudentia virtus nō solum lumē est illuminans intellectū sed etiā affectū facit affectum. Non solum enim ostendit qd sit et qualiter sit agendū: sed etiā mouet voluntatem vt appetat bonū post iudicium vel fugiat malum. Ro. viij. Prudentia autē spūs vita. Prudētia vero virtus q̄ per ducit nullo errore frequētia opez relicta nō est idez cum scientia que est cōiter de his que pertinent circa operationes voluntarias. Operationes vt nunc quas ipsa vt est virtus relinquitur sunt singulares discretiōes de singulis fugiendis vel appetendis nō fm qd sunt in ipsa cognitione tm̄ vel opinione sz fm qd sunt in ipsa electa sensui. Accidit.n. de multis qd minus mouent ad hoc q̄ fugiant vel appetantur eō sunt in imaginatione quā dum sunt in sensu. habetus vero relictas ex his singularib⁹ discretionibus potentiā est ad mouendū voluntatem vt cōsentiat bono vel dissentiat a malo q̄ scientia moralis que est cōiter de his que pertinent ad mores et videtur differre alter hez habitum a reliquo: sicut scientia musice quā habet aliquo magister actu qui legit musicam in scolis qui tñ nesciret cantare risorium musicū. Differt a cognitione quā hēt ille qui hz magisterij organizandi in quo nō solum est relict⁹ habitus ad cantandum quātū ad vim apprehensiuā sed etiā ordinē ad vim motiuā et imperantē motū et exercitationē. Similis dicta est inter habitū quē habet magister in medicina qui scit legere libros medicine et pertinentes ad practicā et pertinentes ad theoricam q̄ nō hēt studiū operandi ab habitu ille qui hz cōsummatum operatiuū. ¶ Et notandū q̄ nō est aliqua prudentia eo q̄ sit prudentia solum intellectus sino ops vt ipse sic prudēs intellectu et affectu et opere. Ꝺ⁹ vsus scripture et vsus cōiter loquentiū habentes tempus prudentes dicantur quia imprudēter operantur licet prudenter intelligant qd et quō sit agendū. Ꝺ⁹ prudentia virtus cōsuetudinalis non relinquitur in aliquo nisi qui prudēter sit habitus bñ prudēter intelligendo prudēter volendo. prudēter agendo. Job. xij. In multo tpe prudētia. Qui habet prudentie virtutē habitū habet ad prudenter discernendū prudenter volendum prudēter agendū. Ad hoc etiā q̄ prudentia sit virtus videtur facere hoc q̄ ipsa est cognitio boni vel mali. et talis boni vel mali qd difficile est discerni vt virtū q̄ pretendit speciem virtutis. Ad hoc etiā q̄ ipsa sit virtus videtur facere actus liberē voluntatis precedens ei⁹ cognitionem quaz Aug. vocat amorez discernendiū a quib⁹ adimamur in deū ab hijs quib⁹ impedimur. Cognitio ptinens ad prudentiaz nō est cognitio effectiua per violentā probationē sed etiā cognitio crudelitatis cuius sensus est sine necessaria coactione. Potest etiā videri aliquid q̄ sicut temperātia ordinat vim concupiscibilē ad delectationes sensuātas ita prudēna vt est generalis ad virtutes cognitiuas ordinet voluntatē liberi arbitrij ad opationes que ptinent ad vis rōnalem. Voluntas.n. liberi arbitrij penes quā est summa potestas in alacritate potest se inordinate habere circa opationes intellectus vel rōnis sicuti respectu sensuū. Unde sicut necesse sunt aliquae virtutes q̄ ordinant eam respectu sensuum sic necessaria est aliqua virt⁹ que ordinet eā respectu intellect⁹ et sicut voluntas respectu eorum que sunt delectabilia secundū sensuz potest esse virtuosa et vitiosa sic voluntas que est respectu cognitionū videtur posse esse et virtuosa et vitiosa. ¶ Et potest forsitan videri alicui q̄ hec sit quā: Seneca in epistolis nolle philosophie dicēs Sapientia bonū practicū est mentis humane: philosophia sapientie amor est et affectio. Item aliud quasi ostitit aliquis inter philosophiā et sapientiaz interesse. Nequ.n. fieri pōt vt idē sit qs affectatur et qs affectat. quō multū interest inter auaritiaz et pecuniam cū illa cupiat hec cōcupiscatur sic inter philosophiā et sapientiaz. Ideō. Alij philosophiā studiū virtutis esse dixerunt alij studiū corrigende mentis a quibuslibet dicta est appetitio recte rationis.

¶ De diuersis actibus prudentie. iij.

Equuntur de diuersis actib⁹ seu officijs prudentie. Nouiū q̄ ad prudētiā pinet act⁹ aliarū virtutū dirigere. Prouer. xv. Via prudēs diligit gressus suos ipse⁹ est videre qd quis quomō sit agēdū ipse⁹ est prudere vt opera sua deo sint grata nobis vtilia primo nō inuriosa ad ea videt pinere discretio illa de qua dicit. Ber. sup cant. Est discretio nō tā virtus q̄ quedā moderatrix virtutū auriga cuiuscūq; affectuū et motū doctrix tolle hāc et virtus erit vitiū et intelligas ibi cuiuscūq; vocari inquisitiū diligit ppios act⁹ separatos ab actib⁹ aliarum. Auriga vero virtutū inquātuz alias virtutes dirigit in actib⁹ suis cuius est moderari seruoz precipitantē. Ber. sup cit. Uerus discretionis oculus charitatis seruore tacet et seruor vehemēs absq; discretionis temperamēto pceptatis ideoq; laudabilis cui neutrū deest quatenus seruor discretionē erigat et discretio seruorē regat. Prudētie est prudere vt opa nr⁹ nostra deus glorificetur et nobis premiū acquiratur et exemplū bonū proximis prebeatur. Ad prudentē pinet nolle fallere et falli nō posse. Mat. x. Estote prudētes sicut serpentes et simplices sicut columbe. Sen. in libro quattuor principalium virtutū. Prudens fallere nō vult falli nō pōt. Iē prudentia est recta rō fm veritatē estimare et nō secūdū multorū opinionē. Sen. eodē lib. Quisquis prudentiaz seq̄ desiderat hanc per rationē recte vitaz si omnia estimes prius et ppēsa et dignitatē rez nō ex opinione multorū sz ex earū natura ponnas. Idē. Quicq; ex rebus trāsitorijs possideas nō mireris nec magno estimes qd caduca est. Ipsi⁹ est nūq̄ multitudo sed que hz placeat cogitare nec quis dicat sed qd dicatur attendere. Sen. in lib. de quatuor virtutibus. de prudētia. Non te moueat decentis astantia nec quātitas sed quā dicat rēdito nec quātū multi sed quātib⁹ placeo cogita. Iē prudēs est quoq; nobis cōmissa sunt ad dei gloriam et ad veritatē ecclesie dispēsare. Mat. xxiiij. Quis putas est fidelis dispensator: et prudēs &c. et Luc. xij. Quis putas ē fidelis dispensator et prudēs. Sen. Nō apud te q̄ habeas alienā sed ab iniuria sed pro te tuq̄ mane et dispenses et uaria. Item prudentie est cauere ne aliquid leuiter inchoetur vel incho atum ante perfectionē de facili relinquat. Sen. eodē lib. Sero in quibuslibet te debere perseuerare cuncta cepisti quedam vero nec incipere in quibuslibz perseuerare sit notū. Iē in epistolis. Actiuus est vt pro posita custodias q̄ vt honesta proponas q̄ suus est mutabilitatez cauere. Sen. in lib. de quatuor virtutibus. de prudētia. Si prudentiam amplecteris vbiq; ubi erit et prout rerū aut temporis varietas exigit te accōmodes tempori nec in aliquibus mutari sed potius opere. Sicut manuque eadē est et in palmaz extendere et eā in pugnū astringere. Eccl. xxvij. Ds sanctus i sapiētia manet sicut sol. Tā stultus sicut luna mutat. Iē prudētie est ea que in occultis fiunt in publicū nouere. Sen. id opta qd optari cōi bonū potest. Iez ipsius est humilem stultum diligere. Sen. in eodē. Ne alicui te rei imponas in qua tanto nisi tremendum videbit dedisse cadendum sit. Ipsius cuī est in prosperis potius q̄ in aduersis cōsulte agere. Sen. in eodē. Tunc cōsilia salutaria adhibeo cum tibi ab ludis vite prosperitas. cum te velut in labico retinebit ac si ites pontis indiget lumine qui incedit per loca lubrica q̄ qui incedit per arida. Item prudentie est non solum interiora sed etiam exteriora ordinare. Prouer. xvij. In facie prudētis relucet sapientia. Quasi illuminans in sublimibus terre. Eccle. xix. Ex visu cognoscitur vir et ab occursu facies cognoscitur sensatus amicus cepens et risus dentium et ingressus hominis enunciant de illo. Iē prudētie est actus rationis ordinare. Primus actus rationis est cogitare quasi prudentia ordinat: dum non solum cogitationes iniquas: sed etiam ociosas cauet. Jer. xiij. Usq; quo magnificabuntur in te cogitationes nocue. Seneca. Cogitationes vagas et inutiles et velut somno similes non recipies quibus si animum tuum obiecerit uerecundo omnia dilucebunt tribus rebus nocebis. Ratio. cui dicitur habere quattuor partes prout ad sensibilem cōparatur. I. imaginem: vel imaginatiuam medicatiuam memoriam: et interpretatiuam.

¶ Rationem inuestigantem prudentiam ordinat dum eam cōgruet ab inquisitione re-

utilius vel nimio difficiliū. Prouer.xxiij. Ne erigas oculos tuos ad ea q̄ habere nō potes. Ibidē. Prudenter te pone modū. Sene. Acquire q̄ potes inuenire id⁹ officē quod potes scire. Eccl.iij. Altiora te ne quesieris: & fortiora te ne scrutatus fueris. Et paulo post. In supuacuis rebus noli scrutari multiplicia: & implurib⁹ eius op⁹ ne fueris curiosus. Ro.xij. Nō plus sapere q̄ opz sapere. Isa.xxv. Cōfundentur qui operabunt lumen plectentes: & texentes subtilia. ¶ Itē prudentia rōnem inquirentē dirigit dum cām facto⁹ requirere facit. Sene. in tractatu de.iiij. virtutibus in.c. de prudēcia. Cutis ēgz facti cās require. Qui tibi cia inueneris exitus cogitabis. Item ratio dirigit inquirentē dū eam ex alijs: alia cōuincere facit vt ex presentibus futura. Sene. ꝓsiliū peritoꝝ ex apert⁹ obscura existimat: & parua magna ex primis remota ex partib⁹ tota. Item si prudens esse cupis in futuꝝ pspectum intende. Dirigit etiā ratio inquirentē ēgtū ad ordinē sciendi & studiū: & finem. Ber. super cant. Scire ea prius amplius curato que sentiens tutior a salum. Item sciao modum sciendi vt scias quo ordine id prius q̄ maturius ad salutē. Quo studio vt ardentius quo vehemētius ad amorem. Quo fine vt tñ ad hedificationē sciat vel fiat tui vel primi. Idez sunt qui scire volunt eo fine tantū vt sciant: & turpis curiositas est. Alij vt sciant ipsi: & turpis vanitas est. Alij vt scientiā suam vendant pro pecunia vel pro honoribus & turpis que stus est. Alij vt edificent: & prudentia est. ¶ Rationem iudicantē prudentiā multiplicater dirigit. Primo dū eam cohibet a quibusdam iudicijs que ei nō sunt licita: vt est iudiciū de incertis q̄s prohibetur. Matth.vij. Luc.vj. Nolite ingt iudicare glo. Duo sunt in ḡbus iudiciū temerarius euenidū est. Sunt.n. quedā media: & incerta quo animo fiant que bñ: & male pōt fieri. Nescimus etiā qualis futurus est qui nunc apparet malus de cuius correctione desperare cīgz quasi abiectū reprehēdere temerarium iudiciū est. Ja.iij. Nolite ante tpus iudicare. ¶ Itē cohibet rōnē a iudicio vsurpatio. q̄s est q̄ aliquis iudicat personā que sibi subiecta nō est s̄c. super Mat.vij. Temerariū iudiciū est q̄ sibi non est cōmissum iudicare. Ro.xiij. Tu quis es qui iudicas alienū seruū. Itē prudentia rationē iudicantem dirigit dum eam a leuitate vel nimia tarditate credendi custodit. Et eibus.n. omnibus credere vitium est vt ait. Senec. Qui leuiter credit vicios agit. Eccle.xix. Qui cito credit leuis est corde. Sene. prudentis ppriū est examinare ꝓsiliū: & nō cito facili credulitate ad falsa prelabi. Prudens nō nisi iudicio credit: & non nisi examinatā fidem in consensum credulitatis admittit. Senec. Opiniones tue iudicia sint. Sicut in disputationib⁹ nō admittimus nisi manifeste vera vel que vis phationis error leuit sic in ꝓsensu credulitatis nō debemus admittere nisi vel manifesta vel ea de ḡbus sit nobis plena fides. Quod ꝑcipue seruādum est in his que nō expedit nobis credere vt sunt mala que nobis dicuntur de proximo que amorē nostrum ad primum ledere solent: & dare occasionē despiciēdi proximū. ¶ Item prudentia rationē iudicantem dirigit dū eam exhibet ne vel dubia temere diffiniat vel verisimilia affirmet. Sene. de dubijs nō diffinias ḡ suspēsam tene fidem. Nihil affirmes: q̄ nō omne q̄d est verisimile statim: & vep est sicut & septus q̄d primū incredibile videtur nō continuo falsum. Crebro facit mendacij veritas tenet. Crebro mendacium facit veritatis occultas. Nam sicut aliqñ frontes tristem amicum & blandā adulatore ostēdit sic verisimile colorata vi fallat conatur. Rationē etiā memorantem prudētia dirigit dum salubria facit reminisci: & noxia oblisci. Salubria ad reminiscendū sunt vt būficia dei vel primi noxia vt iniurie proximi obliviscent. Itē dum inter bona presentia mala facit reminisci contra elationē inducit: & inter mala psentia bona contra delectationē nimiam. Eccle.ij. In die bonoꝝ ne immemor sis malorū: & in die malorū ne immemor sis bonoꝝ. Rationē etiam prouet⁹ est sermonē interpretari q̄ excogitauit prudētia dirigendū sermonē moderat. Prouer.x. Qui moderat labia sua prudentissimus est. Eccle.xxi. Labia ipsorum stulta narrabūt. Verba ergo prudentium statera ponderabunt. Sene. Sermo tuus nō sit inanis sed aut sinderet: aut moneat: aut ꝓsoleat aut ꝑcipiat: lauda ꝑce

vituperatione. Similiter reprehensibilis est nimia laudatio vt immoderata vituperatio. Illa siquidem adulatione ista malignitate suspecta est. Testimonium veritati non amicitie reddas. Cum ḡsideratione promitte. Plenius q̄ promissa ꝓsta prudentis est taciturnitatē amare. Prouer.xij. Vir prudēs tacebit. Eccle.xxv. Tacio & ipse est prudens. ¶ Prudentia etiaz rōnem dirigit circa ipsam prudentiā vt nō prudentie sue inuitatur nec facili se credat prudentiaz hēre. Prouer.xij. Ne inuitaris prudentie tue. Ro.xij. Nolite esse prudentes apud vosmet. Itē Isa.v. Ve qui sapientes estis in oculis vestris: & coram vobismetipsis prudentes. Itē ad prudentiā pertinet prudere ne totum tpus detē actioni. Sene. nō semp in actu sis: ḥz interdū animo tuo requiem; dato & regem ipsa plena sit sapiētie studijs & cogitationib⁹ bonis. Ber. in lib. de ḡsideratione. Non te totū nec semp deo actioni: ḥz ḡsiderationi aliqd tuiz cordis & corporis sequestra. Considerātio ipsius actionis ꝑtes benigna presumptione sinas facit preagendo quodammō: & preordinando que agenda sunt necessario. Sare ne forte que ꝓmissa & ꝓmeditata poterāt esse ꝓficuo precipitata magis ꝓtulo fiat. ¶ Item prudētia insidias precauet. Aug. Prudentia est in ꝓuidendis insidijs ipsa etiam in bello spirituali triūphat. Et ꝑinz habem⁹ de hoc in ipso cuius prudēna percussit superbum. Jo.xxvi. Ipse trib⁹ verbis fuere scripture in deserto dyabolum prostrauit. Matt.iij. Prouer.xxiiij. Vir sapiens fortis est: & vir doctus robustus: & validus q̄ cū dispositione inist bellum: & erit salus vbi multa cōsilia. Eccle.xx. Cuitas parua & cū subditi inuentus est in ea vir pauper & sapiens: & liberauit vrbez per sapientiā suam: & subiungit Salomon dicebaz ego sapientiā melioreꝝ fortitudine. Et in eodē Melior est sapiētia q̄ arma bellica: & Sapien. v. Melior est sapientia q̄ virtutes & vir prudens magis q̄ fortis. Et euisdē. Sapientiam non vincit malitia. Et xxiiij. eccl. Contrario. Stultitia vel imprudentia in bello spirituali succūbit. Baruch.iij. Quia non habuerunt sapientiā perierunt ꝓpter suā insipientiā. Vulno in verbetica. Parma sunt fortis arma nisi sit consilium vemi.

De stulticijs.xij. In bello spūali ꝓtigerūt

Et stulticijs vero quasi innumeris quib⁹ imprudentes in bello spūali succūbunt cū breuitatis paucas enumeremus. ¶ Prima est eoꝝ qui ante pugnā armare se nolunt: ḥz tūc primo arma acciptunt cū dolorem vulnerū sentiūt. Tunc primo patiētie vel humiliatis clipeum sumunt cū gladio lingue venenate fuerunt vulnerati. Eccle.ij. Prepara aiaz tuaz ad temptationē. Preparatio ista est excogitatio de modo resistendi tēptationi quod faciē dū est ante temptationē. Semper.n. tibi deberent incedere armati qui sunt inter hostes suos. Modū conuenientissimū resistendi temptationi que est per linguas venenatas ipso ostēdit in summa taciturnitate blasphemias persecutoꝝ audiens. Isa.xiiij. Quasi agnus coram tondēte se obmutescet: & nō aperiet os suū in ꝑa. Ego autē tanq̄ surdus nō audiebam &c. ¶ Secunda est eoꝝ qui sumunt arma nimis te onerosa precipue cū non habeant eoꝝ ꝓsuetudinem qui q̄sq; eoꝝ pondera sitate deiciunt vt qui nimis timuant vel erant. David arma Saul depositurus pōderosa erant: & nō habebat eoꝝ ꝓsuetudinem & leuibus armis vicit. i. Roma.xvij. ¶ Tertia est eoꝝ qui in ipso conflictu arma sua proiciunt q̄s eis fortiter deberent tenere. s. patientiā humiliatem. Vñ dictū est Boetio. Talia tibi gnaleaz arma que nisi prius abiecisses inuictate firmitate tuerentur. ¶ Quarta est eoꝝ qui ex ea parte qua debiliores sunt qua & magis a dyabolo impugnari minus se mununt cum contrario esse tacienda. Qui videt se ad quartam partē nullum deberet curiare ad largitionē elemosinaꝝ vt facit qui lignoꝝ tortuosa dirigunt iuxta verbū Ysaie. Dulcis.n. inflectunt ea nihil cōtrarium vt sic ad rectitudinē reducantur. ¶ Quinta est eoꝝ qui nolunt in fisse e hostibus in locis vbi facilius possent ad portas castri hostib⁹ resistendū extare in aliquo loco alto & arte vbi paucitas militū resistat: & nō tunc primo resistendū est ostium castri velociter tūc occupauerint sic ad sensus spūales est resistendū in alto erā eminētio vite petere nos debemus. Quod alicui multos occupationib⁹ facit dū est angustiū hostis via nō pateat: & ibi hostis resistendus est. Sic Helyach in pcipi

adhereri ascensus mōtis p quos via poterat esse in ierusalē vt legitur. Judith.iij. ¶ Secta est eoꝝ qui nolunt hostes interficere dum parvulus est non attendētes illud ꝓ. Beatus q tenebit et allidet parvulos suos ad petram. Tales nolēt hosti resistere donec adeo sint interfecti. Poena pricipio obsita. Jero. lubricus est antiquus serpens. et nisi capite tenetur statim totus illabitur. Gene.iij. Dictū est serpenti de muliere ipsa cōteret caput tuū. ¶ Septia est illoꝝ qui contra suos pugnantes hostes suos amicos reputant cum peiores inimici quos habemus sint propius sensus et propria voluntas cōtradictiones que propriū sensum impugnant et persecutiones que impugnant propriam voluntatem sunt ad victoriam nobis adeo missa contra hostes nostros pessimos. Unde ꝓtra suos pugnant q talibus repugnāt cōtrario fauores holum: et applausus hostes nostri sunt q nos decipiūt: licet h multi non intelligāt: Prouer. xiij. Unde cōtra virū stultū et nescientē ¶ Octava est eoꝝ q de prope nolāt pugnare cū hoste q ex propingtate vires assumit: et ꝓlongatione eas amittit vt ē fornicatio: et cetera vitia ad voluptatem pertinētia. Jo.vi.i.cori. vi. Fugite fornicationem. ¶ Nona ē eoꝝ q fugiendo hostem vitare nolūtq fugiētes magis insequitur vt facilē illi qui aduersa huius mundi nimis timent. Sene. Quēadmodū pernicios est hostib⁹ fugientibus. sic omne semiuiuꝝ incōmodū magis instat cedentibus et aduersoꝝ multum mirat⁹ fuit. Josue videns populū domini fugientem. Josue.vij. Domine de⁹ ingt qd dicam videns israelem hostib⁹ suis terga vertentem. ¶ Decima est illoꝝ qui cum eis pugnandū est cōtrarijs pugnāt similibus vt odio cōtra odiū: garrulitate ꝓtra garrulitatē: stulticia cōtra stulticiā cū potius amor ꝓtra odiū pugnādū est: sicut aq̄ pugnat ꝓtra ignem. Prouerbio.xxvi. Si exuriet inimicus tuus.c.ij. Ex garrulitate ꝓtra garrulitatē: Sapiēs garrulo nō respōdere cōsilio suo. Eccle.xlij. Nō literigeres cū histrione nec structos ligni ipsi ligna. sapientia ꝓtra stulticiā. Prouer.xxv. Ne respondeas stulto iuxta stulticiā suaꝝ ne ei similis efficiaris. ¶ Undecia ē illoꝝ q laborāt in expugnatōe hostiū suoꝝ quos gloriosius fine luxta possent vincere patiēdo. Prouer. xvij. Melior ē vir patiēs viro forti etc. Et xvi. eiusdē. Ne dicas reddā malū p malo expecta dñm et liberabit te liberabit quaꝝ a laborem et periculo vindicādi te. Preterea ad plenū videbāris te hostē tuum patibulo eternali tradēdo. ¶ Duodecima ē eoꝝ q tuū et hostē suū ad sui intersectionē. Bre. Nō ē tumēdus hostis qui nō pōt vincere nec occidere nisi volēte. sic dyabolus vincere nō pōt nisi volentem: ita nec occidere nisi inuitem. dyabolus cordi applicat gladiū qñ malā cogit tionē immittit. Impingis et infigis gladiū cordi tuo qñ ꝓsentis et sic dyabolū iuuas. Item dyabolus amat q scienꝫ: et volens vadit ꝓnoeaꝝ in quam dyabo. vult eū ꝓcipitare. Prouer. xxiij. Fouea ꝓfunda est meretrix: deberet ꝓponere q tēptatur de pctō carnis q nō ibit ad locum vbi illis ꝓmittit mīs dyabol⁹ illuc eū portꝫ. Jtē dyabo. iuuat q gladiuꝫ ei ꝓducit quo ab eo interficiatur vt q dat alicui mulieri vt peccato suo consentiat.

De commendatione prudentie. v.

Dicto de officio prudētie iūctēdā ē ꝓmēdatiōi ipi⁹. Et no. q multa q dicta sunt de offō prudētie valere pōt ad eius ꝓmēdatōes ꝓter illa ꝙ. Pro sacē ad eius ꝓmēdatōes. multiplex amonitio q̄ scriptura sacra facē ad eā. Adat. et Estote prudētes etc. Proh.iij. In ei possessione tua aegre prudētis. Proh.viij. Attēdite vestati prudētie q ꝓciosior ē argēto. ¶ Secūdo q filius dei de ore ꝓprio eā docere voluit. Proh.ij. Dñs dat sapientiā et ex ore eius prudētiā. Nec solo ore eā docuit sed ope ꝓsecutores prudenter declinādo. Jo.viij. Jhs se abscōdit se et exiuit de templo. ¶ Tertio q ipsa est nobilis spēciei cognitiōis. Prouer.ix. Scientia sanctorum prudētia Unde ad cōmendationem eius faciunt que pertinent ad cōmendationem sapiētie de qua multum hētur in libro Salomonis quasi fere per totum et specialiter. Prouer.iij. Ubi dicitur q beat⁹ homo q inuenit sapientiam et qui affluit prudētia Melior est acquisitio eius negociatione auri et argēti. Et in codē lignum vite est his qui apprehenderūt eā. Et eiusdē.viij. Melior est sapientia cunctis opibus preciosis et omne desiderabile ei nō poterit cōparari. Eiusdem.xvi. Possidē sapiētiā qm auro melior est. Et in eodem. Ubi non est scientia anime nō est bonū. Et sapt.viij. Omne aurum in cōparatione sapientie est arena exigua et quasi lutū estimabit argētum in cōspectu illi⁹. Et eiusdem.x. Vani sunt homines in quib⁹ nō subest scientia dei. Eiusdem.xv. Stigo erit ꝓsumptuosus inter filios hominū si ab illo fugerit sapiētia cui in nihilum cōparabit. Isa.xxviij. Dñitie salutis sapientia et scientia. Osee.vi. Scientiaꝫ dei volui plusq holocaustū. Sapiētia deū letificat. Prouer.x. Filius sapiēs letificat patrem suū. Et eiusdē.xiiij. Acceptus est regi minister intelligens. Eccle.xx. Nō prudens placebit magnatis hominē etiam a periculo liberat. Prouer.xj. Justi liberabunt scientia. Simile. Eccle.xx. Liberauit virum per sapientiā suam. Ipsa etiam in bono hominē ꝓservat. Prouer.xj. Prudētia seruabitte. Jtē domū ecclesie roborat. Prouer.xiij. Domus prudētia roborabit Sapientia assumta dyaboli nō superatur Isaie.xi. Non nocebūt: et nō occident in vniuerso mōte sctō meo: qꝛ repleta est terra scientia dñi. loquit de serpentibus per quos intellige serpentes infernales. Serpens ex virga Moysi factus serpētes magoꝝ deuorat. Exo.vij. Sapiētia.n. scīoꝝ astutiam dyaboli supat. Astutie dyaboli multe sunt quas ponit Greg. In moralī. Inuetur ingt inimicus generis humani vnus cuiusq̄ mores cui vitio sint propinqui et illa opponit ante faciem ad que cognoscit facilius inclinari mentē vt blādis ac letis mentib⁹ sepe luxuriā non nūq̄ vanam gloriā: asperis vero mentib⁹ iram superbiā vel crudelitatē ꝓponit. Ibi ergo disciplinā ponit vbi esse semitas mētis cōspicit. ꝓo. In via hac qua ambulabā. abscōderūt laqueū mihi. Idem in eodē. Sepe antiquus hostis posq̄ mentis nostre temptationū certamen influxerit ab ipso suo certamine ad ipsum recedit nō vt sue malitie finē ꝓcedat: sed vt cor ita que per quietem securā reddiderit repēte rediens facili⁹ inceptatus irrūpat. Idem antiquus aduersarius cūctos accusat mala nō inuenit ipsa ad malum bona inflectere querit. Cōq̄ de operibus vincē ad accusandū verba persequitur cū nec in verbis accusationē reperit intentionē cordis fuscare ꝓtemnit. Item q dyabolus fructus arborum et in pene. e in estate virides cōspicit quasi vermem ponere ad radices querit. Secūdā Greg. Antiquus hostis bona nostra tribus modis insequitur. Aliqñ in bono opere inceptiones polluit: vt omne qd in actione sequitur impurū sit. Aliqñ vero intentionē vitiare nō prevalens. In ipsa actione hominī quasi se infignē ꝓponit vt securior facinus deducto vitio quasi in ifidijs pertinatur. Aliqñ vero nec intentionē vitiat nec in itinere supplantat: ꝫ opus bonū in fine actionis inlaqueat. Idem in moralib⁹ Sepe de ipsa victoria bellum agit vt cui timidā cogitatio vincē victoria animi elatione pulsetur. ¶ Quarto facit ad cōmendationē prudētie q ipsa videtur esse perfectio nobilioris potētie: q̄ temperātia vel fortitudo. Uno.n. rationabilia quā ipsa perficit: videtur esse nobiliora irascibili: et irascibili quetē pertia et fortitudine pficiuntur: qd autē nobilioꝝ inest melius est: et magis est eligēdū. ¶ Quinto precedit quā habet respectu ceteraꝝ virtutū. Virt⁹ enim cognitiua dicitur ꝓcedere actiuam. Aug. vt maius est voluntatē dei facere q̄ nosce. i. Prius est nosce q̄ facere. Idem initiuꝫ obedientie est q ꝓcipiatur velle cognoscere: et pars est obsequij didicisse qd facias. ¶ Sexto magisterium qd hēt respectu ceteraꝝ virtutū ad eam. n. pertinet illa discretio de qua dicit Antonius. Discretio conseruat oēs virtutes: et fit genitrix et custos et moderatrix virtutuꝫ: et producit suo gradu in trepidū monachū ad vsum q̄ nulla virt⁹ pōt ꝓficere stare sine discretione. Sine hac posse videt ꝓtius nocere homini q̄ prodesse. Greg. Virt⁹ quo plus se posse cōpescit ab eo sine moderamine rōnis deterius in ꝓcepit. Sine hac q̄si de lumine tenebras incurrimus. Grego. Qui importune radios solis aspicit tenebre fit: et inde nihil videre cōspicitur. Uū amplius videre conatur. Uū nos metipsos dum plus iusto discutim⁹ de ipso discretionis studio indiscret⁹ erram⁹. Sine hac si virtus teneatur ꝓmittit. Cū vero per hanc intermittitur melius tenetur. Greg. in moralibus. Pluriū virtus cū indiscrete tenetur amittitur. Cū discrete intermittitur plus tenetur. Ex studio nāq̄ arctius tenēdi tur: vt in suo ꝓpe cū vilitate tendat. q̄ē nō eadem res seing est virtus: q̄ per mo-

menta tēporū sepe merito mutant actionū. Unde fiet ei quid bene agimus plerūq; agimus plerūq; melius ab eius actione cessemus vel laudabiliter ad tēpus desinerat q in suo tēpore mens laudabiliter tenebit. Ber. in sermonibus. Non in facto laus est sed in eo quem admonet. Ethyni cus Insani sapiens nomen ieret equ⁹ iniquū: vitra quā satis est virtutem si petat ipsam. ¶ Septimo q ipsa prudentia bona dñi nobis commissa multiplicat. Sz sine ipsa inutiliter immo dānabiliter abscondūtur vel dissipant. Ad abscōsionē ptinet parabola de talētis. Mat. xxv. Et parabola de seruis quib⁹ tradidit paterfamilias decē minas. Luce. xvi. De dissipatione vero. Habet. Luc. xvi. De villico qui diffamat⁹ est apud dominū suum qđ dissipasset bona ipsius. Et prouerbi. xxi. Thesaurus desiderabilis et oleum in habitaculo iusti et imprudens homo dissipat illud. ¶ Octauo q prudentia se hz ad spiritū rationalem iudicantem sicut affectū: discretus et fidelis, quo assistente laudabiliter iudicatur. Si vero defuerit peruertet iudiciū. Prouer. xxviij. Dux indigens prudentia multos opprimet: per calūniam. ¶ Nono q ipsa est lucerna in via paradisi dirigens qui non habet prudentiam: licet sit magne et alte scientie simulis est homini in altū respicienti et vbi pedem suū ponat non videnti qui de facili potest corruere. Augu. super illud. i. cor. viij. Scientia inflat. Preponenda è sapientia scientie. Melius est enim scire infirmitatem nostram q naturas rerum laudabiliter est animus cui nota est infirmitas sua q̄ qui ea non respecta sp̄ deus vias scrutatur et terrarum fūdamenta: et fastigia. Itē super Gene. 2. De somna: et figura celi multi disputant quas res nutri prudentia nostri obmiserunt auctores dicētes ad beatam vitā non profuturas occupātes q primo est multū periosa: et rebus salubribus impendenda tēporis spatia. ¶ Prudentia si affuerit vere pōt hō sapiēs reputari: si vero defuerit vere pōt hō stult⁹ reputari. Prudentia vero intelligere scrutationē, operandorum. Prouer. xviij. Calliditas est intelligere viā suam. qđ scilicet agendū sit in prudētia stultorum error ignorat enim quid agēdum sit. Et in codē fanticas stultorum imprudētia. i. ignorantia agendorum. ¶ Decimo q animalia irrationalia: et mima docent nos eam vt serpētes et formice: et similia. Gene. pudeat ab exiguis animalib⁹ non trahere mores. Prouerbi. xxxiij. Quatuor sūt minima terre: et ipsa sūt sapientiora sapiētib⁹. Formice ppls infirm⁹ lepuscul⁹ plebs invalida q collocat in petra cubile suū. Regem locusta nō habet et egredit̄ vniuersa per turmas suas stellio manibus inititur: et moratur in domib⁹ regū In formica cōmendatur nobis prouidētia in lepusculo qui est animal timidum velociter fugiens: et in petra collocās cubile suū diffidentia de propriis viribus et confidentia in deo que reperit in hominibus timoratis. In locusta vero que saltat: et post saltū decidit ardens desiderium eternorū cū consideratione proprie infirmitatis. In stellione qui est lacertul⁹ quasi depictus et stellat⁹ quoniam alas non habet: sed manib⁹ nititur diligētia in operatione que defectū supplet nature' vt dicit enim glo. Ingenio si per negligentiā in imis remanent: sed simplices quos ingemi pēna nō adiuuat ad optinenda regni eterni mentis virtus operatiōis leuat Qui natura tardi sūt ingenio solercia industrie sue ad diuinar noticiā scripturar vel advirtutū omniū qb⁹ celum mereant attingūt. ¶ Prudētia defect⁹ supplet sic prudētia, supplet infirmitatē fōmice. Prudēs. n. ipse nēcitatis p̄occupat prudēdo sibi tpe opportuno. Itē prudēs i deo p fidēs fortitudinē suā in dei fortitudinē mutat. Isa. xl. Qui sperāt in dño mutabūt fortitudinē. Itē p se nō pōt multitudie efficit sicut multitudo locustar cōcors egredit ad depascēdū viridia. Supplet et prudētis diligētia qđmin⁹ hz a nā. Serpēs et docet nos prudentiā astucia sua. Mat. x. Estote prudētes sicut serpētes. Et sūt quīq; astucie serpētis qb⁹ prudētia scīōr deberet assimilari. ¶ Pria est q caput suū f fūme custodit pro eo cetera mēbra exponēdo nec imerito cū capite illeso vivat q mā q̄q; mēbra cetera ledant. Sic sanctus p xp̄o q est caput eccl̄e et sua exponere nō timuit. Prouer. xij. Qui negligit dānū p pter amicū iust⁹ est Phil. iij. q̄ mihi fuerūt lucra. hec arbitrat⁹ sum pp xp̄m detri

menta. Nec mirū si seti pro xp̄o ola exponūt. qa eo salvo eis ola sūt salva etiā capilli. Mat. x. Capilli capitis vri oēs nūerati sūt. 2. Mat. vij. E celo ista possideo hyppolegeos nūc ista despitio. qua ea me absp̄so receptur spero. ¶ Sexta est q p̄pōs sej arcto foramie ponit vbi pellē veterē deponit sic prudentes in arta via pnie se ponūt: vbi pellē veteris hominis deponūt. Eph. iij. Deponite vos scōm patrinā cōuersationē veterē hoiem q corrūpit scōz desideria erroris. Et nota q duo exiguntur ad hoc q serpēs in foramine pellē deponat. s. foraminis angustia. Si enim esset latus sine difficultate intraret: et veterem pellem retineret. et stabilitas foraminis: nisi enim stabile esset: potius foramen secum ferret q̄ pellem vbi relinqueret. Sic pellem veterem cōsuetudis nō deponūt in claustro: q in eadē libertate voluit esse i claustro in qua fuerūt i seculo. Itē qui manētes in seculo nullā hēnt ppositi firmitatē in penitētijs quas agūt de facili secū dispēsantes. ¶ Tertia est q serpēs vnā aurē terra obstruit: et alias cauda ne vocem incantantis audiat. secundū illud ps. Sicut aspidis surdē: et obturantis aures suas. Sic viris sancti aures vnas obstruunt memoria mortis: et aliam cōsideratōe propriē fragilitatis: nec suggestiōnib⁹ dyaboli acquiescūt: attendētes ex quot et qualib⁹ causis pire possūt. Eccles. septimo. Memorare novissima tua et i eternū nō peccabis. Qui castrū corpis sui luxurie intelligit nō p̄sumit facere guerrā cuz ospotēte. ¶ Quarta est q serpēs calcaneo mulieris insidiat. Gene. 3. Sic sancti sūt q cōsequitur opera carnis insidiant: ex eo q̄ desiderātes desideria carnis sancta cē. Job sedo. Quasi vna ex stultis mulieribus locuta es. Aug. Delicie carnis hū nō satiāt: et i futuro dānant. Ubicunq; caro christi refectionē inuenit defectionē. Greg. Qui presenti suauitate capitur: q̄si per amena prata ad interitū ducit. ¶ Quinta est q p̄pter inimicitias quas hz cuz hoie habitat in deserto vel latet sub spinis: et herbis. Sic viri seti agnoscētes inimicitias quas hz mundus cū eis fugiunt eū. Jo. iij. Nolite mirari si odit vos mundus.

¶ De speciebus prudentie. vi.

Equitur de specieb⁹ prudētie no tandū est ergo q prudētia pur cōprehēdit oēm salubrē cognitionē siue virtutem cognitiuā. Primo mō videt posse distingui in virtutem cognitiuā diuinorū et humanorū. Virtus vero cognitiua diuinorū triplex videt esse. Pria acquisita auctoritati. s. fidei. Secūda rōnis. s. donū intellectus. Tertia est quasi diuinā suauitatē gustādo experti. s. donū sapiētie. De duobus primis dicit Aug. in libro de vtilitate credēdi. q̄ credim⁹ debem⁹ auctoritati: q̄ intelligimus rationi. De tertia dicit ipse. Gustate: et videte quoniaz suauis est dñs. Prima cognitio de deo statui incipientiū sufficit. Secūda cōperit. statui proficientiū. Tertia statui perfectorū. Bernar. ad fratres de monte dei. Sūt quales qui nec ratide pro se agūtur nec affectu trahūtur. Et cū auctoritate prompti vel doctrina cōmoniti vel exēplo prouocati approbatuz bonū vbi inuenīūt: et quasi cecī scilicet ad manū tracti sequūtur. Sūt rōnales q per rationis iudiciū: et naturalis scīētie discretionē habēt cognitionē boni et appetitūs sed nōdū habēt effectuz. Sūt perfecti qui spū agūtur: qui a spiritu sancto plenius illuminantur: et qa sapereetis bonuz cuius trahūtur affectu sapiētes vocāntur. ¶ Virtus vero cognitiua hūanarūrerū que propter hominē a deo facta sunt qui specialiter attēdit bonuz et malū in eis que videt esse bonuz scīētie: vel auēditur circa ea q̄ ab homine ppter deū agēda sunt que duplex est. s. prudētia simpto nomie stricte et hoc attenditur circa agēda cōmuniter. Et donū cōsilij qđ attenditur circa ardua que ppter arduitatē suam nō sum in precepto circa que maxima scipitatio canēda é. ¶ Videtur etiā prudētia posse dici cuius pars vna reb⁹ pretia imponit recta extimatio vnamquanq;. Secūda affectus ordinat spetus animi refrenās qđ quādo vbi et quēadmodū agi debeat determinat Secūdū tullū enī in rethoricis. Distinguitur prudētia in memoriā: intelligētiā prouidentiā. Memoria ē per quā animus repetit illa q̄ fuerūt. Intelligētia ē per quaz pspicit ea q̄ sunt prudētia cū fuerit aliqd videt anteq̄ factū sit ad memoriā reuocemur. Eccle. ix. Adhuc ē quā ante te fuerunt Memoria mortui viuunt. Memoria illa

hac quasi pdita est. Sene. Qui nū de pterito cogitat vitaz pdidit. Memoria thesaurus est cogitabilium. Ipsa est velut quoddaz seruatoriū in quo veritas vtilis & rationi nestigando cepit fideliter seruatur. Animꝰ obliuiosus est velut locus vbi quicqd repositū fuerit moritᵉ. Obliuio.n. est quasi quedāmors. Greg. Lgte moralia Sicut mors qꝫ interficit cogit vtiqꝫ sit in vita rita obliuio q̄ intercipit agit vt nō sit in memoria Animus obliuiosus est quasi stomachus cibū receptū reiciens. Greg. moralī. Cibꝰ mentis est sermo dei: e quasi acceptus cibꝰ languēte stomacho reicit qꝫ audit⁹ sermo in ventre memorie nō tenet. Quicqꝫ alimenta nō retinet. huius profecto vita desperat. Et notādū q̄ multa sunt quoz specialiter memoria est laudabilior quib⁹ cā hystoriarū exponamus.

c ¶ Primo laudabilis est memoria beneficiorū e maxime memoria creationis: e redemptionis nostri. Eccle. vlt. Memēto creatoris tui. Luc. xxij. Hoc facite in meā cōmemorationē. Exo. xiij. Memēto diei huius in qua exiisti de egypto. Eccle. xxix. Caritā fidei collega ne obliuiscaris. anima pro fuit.n. animā sal pro te. Ber. ad fratres de monte dei. S. ē quicūq; hēt familiarē christi quantūcūq; ine pium exhibeat q̄ dilectū dei decentē vsle ei sic pro sua salem aliqua vice hospitalitatis ipsum e redēptionis mentem recolligere beneficia ad fraudē suā ter in pēia e recolendō fideliter in memoria. Memoria beneficiorū acceptorū videnf habere cuā oīa in ptibilia. ¶ Secūdo memoria mandatorum dei in ps. e memento sum mandatoꝝ tuoꝝ ipsius ad faciēdā ea. Deu. vi. Erūt verba hec que ego pcipio tibi hodie i corde tuo e memoriā ea filijs tuis e meditaberis ea sedens in domo tua e ambulans in itinere dormiens atq; surgens. Num. xv. Dicito ad filios israel vt faciāt sibi fimbrias per quarum angulos vestimēta ponātur in eis vitta hyacinthina qua cū viderint recordentur omnium mandatoꝝ dei. Josue i. Non recedat volumen legis huius ab ore tuo sed meditaberis in eo diebus ac noctibᵘ. Eccle. iii. Misera te me quaeritas e famosare ne fecit ut sacrificiū quē per pa tibi deferebā ogita semp. ¶ Terno memoria publice qua de⁹ exercitū in trāsgressiones mandatoꝝ suoꝝ. In psal. Memento huius iniquitatis tue solitus. Eccle. xxxviij. Memor esto iudicij mei sic enim erit e tuus. ¶ Quarto. Memoria belli spūalis: quo tot: e tanti ceciderunt que valet ad hoc vt cautiores sim⁹. Quadragesimoſmo Job Memento belli: e nō addas amplᵘ gressū loqui. Jo. Ne in preterita castitate pēdas nec Dauid sanctior: nec Sansone fortior nec Salomo. perca esse sapientior. Memento semp q̄ paradisi colonū mulier de possessione sua eiecerit. ¶ Quinto memoria diuine misericordie vtilis in tribulatione positione desperet Eccle. li. Memoratus sum misericordie tue dñe. i. Mach. iij. Memento quō salui facti sunt pres nostri in mari rubro. ¶ Sexto. Memoria laudabilis vt. scīpz q̄ imaginari debemus. Greg. Facta precedentū p̄sideremꝰ e nō erunt grauia que tolleramꝰ. Jo. xv. Memēto sermonis mei quū ego dixi vobis nō est seruꝰ maior⁹ dño me persecuti sunt e vos pseq̄ent. Septimo. Memoria aduersitatis in p̄sperate. Eccle. xviij. Memēto paupertatis in tpe abūdantie. Item in die bonoꝝ de ineuent⁹ malox ¶ Octauo. Memoria sue⁹ honorabilis a quo go descendi: vt est nobilitas parentuꝫ vel carnalis: vel spūalis: vel propria spūalis nobilitas nra qua quis decidit. Sapiō nobilissimā ad hoc tantū memoriā vt cuꝫ diuersitate generis mox sinceritate ptendam e cū nobilitate corporis animi nobilitate pfectus Jla. ij. Mendite ad petram de qua precisi estis ē. Mēdite ad Abrahā patrem vestrū. Apoc. Memor esto vñ excideris e age priora. ¶ Nono Memoria in eo qui ad p̄speritatē deuenit eoꝝ qui in aduersitate eꝰ loci fuerit. Beli. d. Memento mei cūctis bene fuerit. ¶ Decimo Memoria pene peccatoꝝ ad vitandas pec cia. Jla. xxxviij. Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine aīe mee. ¶ Jtem notādi q̄ quattuor sunt quoz obliuio est cara et laudabilis. Prima iniuriaz obliuio. Luc. vlt. Pō erit memor iniurie ei⁹ vltra nūq. Alia obliuiosus beneficiorū e iniuriaz iniuriaq; i velut colonni scorreuinda e q̄s pax est exire promissa. Sexto obliuiosus bñficiorū alteri dati. Dec est mlta bñficia tibi tuos vt ab copia q̄ alter tuus ex cōi vsu dat. Aliter memor esse nō expti. Tertio

obliuie delectationū quas aliqꝫ habuit in preteritis peccatis. Qui recogitat peccata preterita delectando in ipsis mente reuertitur in egyptū vt filij israel. Num. xi. Recordamur piscū quos comedebamus in egypto in mentem venit nobis cucumeres grata. Dec est etiam respicere retrorsum vt Loth. Gen. xix. Que versa est in statuam salis. Luc. xvij. Memores estote vxoris Loth. Do. etiam est habere p̄dicta apud se vt Rachel. Gene. xxxi. Quarto obliuio rerū temporaliū que ad contemplationes perfectas pertinet. Phil. iij. Que quidem retro sunt obliuiscens ad ea vero que sūt priora extendens meipsū. Ab. Zozobᵉ lequēs de tēpe rantia perfecta p̄ temperantia inquit est terrenas cupiditates cōprimere sed penitus obliuisci. ¶ Jtem notandū q̄ quinq; sūt que videnf facere ad bonitatē memorie. Primū est sic acomplexio. Sicut enim est dispositio conueniens ad tenacitatem i pfectionē sicut humiditas est dispositio debita ne ad receptionē carnis Secūdum est exercitatio circa vnū vel pauca non circa multa. Unde pueri q̄to sint humida firmiter in memoria retinūtq; animē cōsi non occupent circa multa sicut anime multe. Eccle. xxxviij. Qui minuit facta percipiet sapientiam. Tertium ē placēta rei cognite hanc cautissime tenuit. Plato el in tenera etate. quare ea que addiscūtur firmiter memorie tenentur. Tenacissimꝰ e fetor malus in illa etate cognitionis delectans cognita membrana ultima inhgit. Quartū est nouitas. Effrenis cum que semel i ibuta recōfundit odores Jero. vrbia cito adhuc de ellent. Memoria.n. impleta hō vacuo rebus vtilia deficiūt reuinci. Senec. in epistolis. Liberalis artis collectanea verborū filij placentem facit. Et sō nō differtis necessaria q̄ superuacua didicrūt. Quinto est inhesio memorie longa ruminatione facta. Sene. Certis ingenijs in memoriā immittendi operosa hō velis aliquid habere q̄ i animo fideliter fodere. Item cum multa percurrito vnū excipe quod illo die recognosce. ¶ Et notandū q̄ q̄ nō hz bonā memoriā scripturaz supplere eius defectum. Eccles. xxxviij. Sapientiam scribe in tempore vacationis. Scripsi pro tua logā bis populo tuo centū in tabulis lapideis. Exo. xxxi. xxxiij. Sunt qui nihil ponūt in memoria: q̄ ea scripto. Dēt alij q̄ studentes de memoria sua nihil cōmendāt scripturis e vtiqꝫ vitiū est. Pitagoras. Cauē ne armarijs doctrinā q̄ pectᵘ habeas. Sene. Vtilius libroꝝ multitudo itaq; cū legere nō possis quantū habere satis est habere q̄ legas. Ber. ad fratres de monte dei. Non tm̄ modo agēdū est vt cū aliqua delectatione vel sine grāui nausea dies transigamus: sed vt etiam de pacta dieta ad pcentū mētio semp aliqd in pācia resideat aliqd quotidie in thesaurīs cordis ogerat. Ber. de quotidiana lectiōe. Aliqd i vētre memorie ruminēdū est: q̄ fideliꝰ digeratur: rursū reuocatum crebrᵘ ruminet. qꝫ ppositū faciat qꝫ i tēdū pficiat: qꝫ detineat alium ut aliena cogitare nō libeat Jero. Animū ēppēdentū memorie nihil scripto cōmendare: q̄ i memoriā pio teneāᵗ iuuat: vt ait Sene. ¶ Segnis de prudētia ad quā monemur exēplo formice. Prouer. vi. Vade ad formicā pigre e p̄sidera vias eius e discē sapientiā q̄. cū nō hēat ducē nec p̄ceptorē nec principē parat estate cibū sibi. Et Dene. vlt. Exēplo Joseph. q. vij. annis fertilibus congregari iussit q̄ erāt necessaria. vij. annis sterilitatis future. Prouer. x. Qui congregat i messe filᵘ sapiēs. Dan. ij. Ut inde sapientiā intelligerem ac nouissima panderet. Prudētia valde vtilis ē Thobie ij. Dixit Thobi azarie. Si meipsū tradā tibi seruū nō ero ingratᵘ prudentie tue. Sene. Qui nihil de futuro premeditat i cōia cauē decidit. Prouidēte i mala futura vtat vel nō pat velatius preparari vt ea leuiꝰ ferat. Ber. Eo pcutiū vitari nō pōt que nō potuit p̄uideri. Sene. Prop̄ he alia mee hōis mala tumrauit illa subitus posse ita moderari. Ber. Io mei. Adhuc iacula ferūt q̄ p̄sidenter nec tollerabilᵉ mala suscepim⁹. Si cōtra hec p̄sidenter cōpti cōmunimur. Idē i mora. Theo qdp minus aduersitatis vsurpet q̄ te cōtra illā p̄sciendo paratus inuenitur. Idemqꝫ in pacis latibulis hostis callidus tuto liberᵉ p̄cit pcutit. Jo nūdū a prudētie lectio desp̄dum. Idē qui cōtra ip̄m qdp paratior reddatur hostis q̄ sic cipia ip̄i credidit coepta q̄ pulsus ē coercuerit.

Diuisio prudentie fm senecam. vij.

Seneca in libro de quattuor principalibus virtutibus tangit diuisionem prudentie similez diuisioni tullij iam posite dicés. Si prudens est animus tu*tribus tpibus dispensetur Pritia ordinatiuitura prouide pterita recordare. Sunt aliqui qui futura ordinant que nō sunt in sua potestate pritia vero pfusa & inordinata relinquūt. Act.i. Nō est vestrum nosse tpa vel momēta que pater posuit in sua pte. Ber. Quid de futuro miser tam temerarie pſumis tanq̄ pr tpa & momenta in tua: & nō magis in sua posuerit potestate. Tales vitā quā habent volunt pdere: & quā nō hūt pponūnt vtiliter dispensare. Illam partē vite quā deus tibi dat in prumeliam dei volunt expēdere illaz quā deus nundū eis dedit volunt deo dare: & de illa gratiā dei acgrere. ¶ Et notandus q̄ ordo fm Aug. xix.li. de ci. dei est. Partium dispariūq̄ rez sua cuiq̄ loca tribuēs dispositio. Et facit multū ordinatio ad gtem mentis. Aug. in li. pfes. Bonus ordinata ingeta sunt: ordinata vero quiescūt. Idem tulit deus: & sic est vt pena sibi sit. Omnis inordinatus alius. Debet vero hō ordinare se & suos & sua. Quātū ad se ordinabiliter ille viuit turta vbū. Ber. Qui in omni conuersatione sua solicite obseruat vias suas: & in ꝓspectu dñi & in ꝓspectu primi cauens sibi a pctō & proximo a scādalo. ¶ Quadruplex ero ordinatio dz esse in hoie. Prima est ꝓsideratiōis. Ber. in li. de ꝓsideratione. Cōsideratio tua a te incipiat ne frustra extēdaris in alia te neglecto. Secūda est affectionis precipue illius que alios supereminet. s. dilectionis. Cant.ij. Ordinauit in me caritatez. Tertiam est negotioz fm diuersitatez tēpoz Ber. ad frēs de monte dei. Adane pierue nocte fac a temetipso exactionē & venture dei tu ribi indicito & monē: vespere pterite dici rōnem exige & supueniētis noctis fac inditionē. Sic districtionō vacabitur lasciue aliq̄. Singulis horis sed cōis instituti canones sua distribue exercitia: cui spiritualia: spūalia. cui corporalia: corporalia. In ḡbus sic excolunt omne debituz spūa deo: corpus spiritui: vt si qd fuerit in termissum sigd negligēti si quid in secuz sito loco: suo modo suo tpe nō habeat impunitū vel recompensatū. Idem in eodē Primuz extra quotidianā sacrificii oratiōnum vel lectionis studiū: ꝓscie quotidiane difunctioni comēdationi cōpositi oni: paro sua diei negāda nō est. ¶ Quarta ordinatio est principio ad pugnā spūalez Virtutes.n. anime ꝓparate debēt esse ad certamina sibi cōpetentia. Temperantia cum ad mensam accedit. Prudentia cuz quid agendū vel tractandū est: & sic de ceteris virtutibus. Greg. in moali. Quodlibet certamen ex superat qui mētē certamini ante certamē parat. Anima virtutes habens demonib* terribilis est vt castrorum acies ordinata. Can. v. Prouer. xxiij. Cū dispositione initur bellū. Suos debet homo ordinare ostendendo qd vnicuiq̄ sit agendū & qd vnicuiq̄ sit habendū pp primaz ordinationē. Regina Saba admirata est ministros Salomonis. Tertio Regū. x. Videns regina Saba oēm sapientiā Salomonis &c. Et ordinem ministrantiū &c. Non habebat vltra spiritum. De secunda ordinatione hēs. Isa. xxxviij. Dispone domui tue: q̄ morieris tu: & nō viues. Debet.n. homo sua ordinare vt vtiliter expendantur vel vtiliter retineantur. Eccle. vij. Peccoz a tibi sunt attende illis: & si sint tibi vtilia perseuerent apud te.

Alia diuisio prudentie. viij.

Tem prudentia a quibusdā diuiditur in quattuor spēs. s. prouidentiā. Circūspectionē Cautionez: docilitatē. quaꝝ speciez numerus videtur sic manifestari. Cognitio salubrium que ad prudentiā pertinet cōsiderari potest absolute put est in cognoscente vel prout distribuitur alteri. Est.n. thesaurus nobilis qui distribut* suscipit incrementū Et sicut dicit Aug. in lib. de doctrina chriſtiana. Oblatos que dando nō deficit duz habetur: & nō datur nunduz habetur quō habenda est secūdū ergo q̄ prudentia virgit circa distributionem scie seu cognitionis salubris est. Hec species eī docilitas: secundā vero q̄ absolute ꝓsideratur vt est in cognoscente tres hēt species. Cum enim sit lumen rationē perficiens ad videndum que agenda sunt: ratio autez pfecte nō videt nisi videat remota vt ꝓpinqua: & nisi videat res in cāis: & nō soluz superficialiter

& ꝓxima ḡ dictū*. Relictā duo imo quo & nisi videat vndique & nō solum ex parte vna prudentia speciem vnam habet q̄ videntur remota: & prudentia que sic octa est eo q̄ pcul videat: & pōt ostēdi nomē prudētie ad memoriā. & prudētis ḡ ponit tullius. Ratio enī preuidet siue prouideat futura siue recordetur preterita. Similiter nō nomē memorie quēq̄ ꝓtēdit ad futura. Ecclesia. septimo. In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua. Aliā speciem habet prudentia qua ea que videntur supflualiter bona agnoscuntur esse mala. sez cautionē. aliā ētia habet qua vndiq̄ videt scilicet circumspectionē. Prouidentia proprio nomine sumpto est presens noticia futurū pertractans eventum huius officiū est. ex preteritis & presentib* futura perpendere. Boetius in libro consolationū. Non sēlū q̄s ante oculos' situz est sufficit intueri rerum exitus prudentia mittitur. Imprudens vir respicit quo turbus est. Prudens vero finem vie attendit Si dicatur imprudenti vent mecū ducaz te honorifice & per viam pulcher adhereant ea que sufficienter & quodāmodo relucgentur. ¶ Septimū est vt diuidendo mediocritas seruetur. Sene. in epistolis philosophis in partes nō in frustra diuidaz. Diuidi enim eam nō cōcidi utile est. Nascōprehendere quēadmodū maxima tibi mina difficile est. Idez partes eius quod diuisū est innumerabiles ecce & paruulas nō oportet. Idē vitij hz nimiū est nulla diuisio fit. Simile cōfuso est gegd vsq̄ in puerē factū est. ¶ Octauū est inter tarditatē & precipitationē mediū in proferendo seruare. Sene. in epistolis. Philosophi pnunciatio sicut vita debēt ec cōpositā nihil ordinatū est qd precipitatur & ꝓperat Idē equestillare illum volo qui currere nō erubescat aures vero obmat. Idē copia verborū & exilitas minuta mentū auditorem habet tedio interruptet arditatis factus tamen insidet quod expectatur q̄ qd preter volat. Denīq̄ tradere homines disciplinis precepta dicūtur nō tarditur qd fugit. Quomodo oīno regere potest que regat nō potest. Idē remedia non prosunt nisi inuocentur. Idē dicendi celeritas non satis decora & philosophie que ponere debet verba nō proicere. Idē quēadmodū sapienti viro incessus modestior cōuenit

ta oratio depressa & audax. ¶ Literatis & vt docendo veritatē nō deserat. Aug. in libro de doctri xpiana. Minus ecclesiā mi- C
nus placēt in me mendē que vtcunq̄ vera tū dicātur & tua. ¶ Decimū est vt doctrina facilis fiat apta. Aug. in libro de doc. xpiana. Quid pōsit lector actio integritas quā nō legit. Lectus audientis est loquēdi oino nullus fiet si qs loquatur nō intelligat Propter quos vt intelligāt loquimur. Prouer. xix. Doctria prudētis facilis Eccle. xiij. Ne abscondas sapiētiā i decore eius. I. ad cor. xiij. Si incerti vocē det tuba quis preparabit se ad pliū. Idē in eodē nolo in ecclesia q̄nq̄ verba sensu mō loq vt & alios instruā qui. x. milia verboꝝ in lingua. Ambro. Eloquiū cui est vt non intelligant populi q̄ vt cōmēdet grammatici. Aug. in li. de doc. xpiana. Que vtr intelligunt vel raro si aliqd vrget vel nunq̄ oīno populi audientū mētē delectat. ¶ Undecimū est vt doctrina sit brevis. Eccle. xi Verba sapiētū fiunt ponderatiuē. Aug. in li. de doctrina xpiana. Sunt ingratus est q̄ cognita obnubilat sic onerosus est qui cognita inculcat. Et ethic* &. Quid precipies esto brevis vt cito dicta percipiāt animi dociles teneāq̄ fideles. De superfluo cū plēno de pectore manat. ¶ Duodecimū est vt doctrina sit utilis. Sene. epistolis. Etiā si multū cēt etatis parce dispēdandū erat vt sufficeret necessarijs. Nam q̄ demētia est fugacia dicere q̄dq̄ egestate. Doctrina moralis dz cē pura pellē alienā & finaliter ad edificationē dilectionē dei & primi in hoib*. Sene. epistle. Aliqd quotidie ad versus paupertatē ad versus mortē animū cōparo. nec mināduersus ceteras pestes. Aug. in li. de doctri. xpia. Lego & omniū diuinarū scripturarū plenitudo & finis est dilectio dei qua fruendum & rei q̄ nobiscuz in eā refrui pōt. Et paulo post. Quisquis igit diuinas scripturas vel quāli bet exp̄ intellexisse sibi vīdet vel eas intellectū nō edificet geminā caritatē dei & proximi nō intellexit. ¶ Et notandū q̄ doctor in doctrina sua tria dz attendere. I. vt instruat placeatur ad agēdū moueat. Aug. in li. de doc. xpia. Dum gdā eloquio. & verū dicit ita debet dicere eloquēs vt doceat vel delectet vel flectat. Deide additur docere necessitatis est. delectare suauitatis flectere victorie docēdi necessitas in reb*

dicimus. Qui ꝓficere docere vult ḡdm nō intelligit nondū se existimet didisse qđ vult et quē vult docere. Si vero intelligit quocūq modo dixerit dixit. Quod si delectare vult aliqs dicit aut flectere interest qđ dicat. Sin aūt teneatur ad audiendū delectandus est auditor ita et flectēdus vt moueat ad agēdū. Et sicut delectat si sua uiter loquentem flectat si amet qđ pollicetur: et timeat q minatio. Odiat qđ arguis. Ité Aug. in eodē. Quis audiat dicere aduersum mēdacia in defensoribus in hereſi debere consistere veritatē. vt. s. q reos falsa ꝓsuadere conatur nouerit audiatoꝛē vel benivolū. vel attentum. vel docilē facere. istū aūt nō nouerit: et illa falsa apte verisimiliter ber. et similiter istū vera sic vertat vt audire tedeat intelligere nō pateat credere postrēo nō libeat. Illi fallacib⁹ arguntur veritatē oppugnēt asserūt falsitatē istī nec ꝑa delēdere nec falsa valeāt refutare. Et notādū q doctor sacre scripture nō debet esse timidus vel remissus Augu. in lib. de doctri. xp̄iana. Quitimuerint ne semē cadat in terrā in malā nō ꝓueniet ad bonaz: iacturamus semīa spargimus semina: sāt q cōtēnunt sunt q eōꝑhēdūt sāt q irridēt istos si nos timuerimus nihil habem⁹ seminare: et in messe hēmus claurire. Scīa ad thim. 4. Predica verbū insta opportune Mat. 12. Circuibat iesus oēs ciuitates et castra docēs in synagogis eoꝝ. Mat. vi. Circuibat iesus castella i circuitu docēs luc. xi. et erat quotidie docēs in templo. Ité notandū q ſm quosdā doctiores ē virtus diuigendi solem tā in addiscēdo q in docēdo. De his q valēt ad hoc vt ea bñ addiscat. x.

Ed ſm hoc sciēdū ē q septē sunt que dicunt valere ad hoc vt aliqs bñ addiscat maxime scripturā sacrā. Primū est vt hō bñ viuat. Errat gḡe veritatē se cognoscere putat si adhuc neqūter viuat. Eccle. i. Cōcupiscēs sapiē et serua iusticiā: et deus ꝑbet ēi tibi. Eusdem. xxvii. Colaudata ad sibi similia cōuenientia: et veritas ad eos q operantur illā reuertetur. Apoc. i. Collirio iunge oculos meos vt videam. Glo. collirio oculi vt videamus intuiguntur cū ad cognoscendā veri luminis claritatē intellectus nr̄i acies medicamine bone operatiōis adiuuamur. q male viuēs quasi ſpūalia manuū suarū lumen diuine sapientie a se prohibent.

Scōm est oratio. Cū sapiētia dona dei nō dz aliquis cēptare rapere cū violentia studij deo irregisto. Jac. 4. Si quo indiget sapiētia postulet a deo. Aug. Oratione melius soluunt dubia q ingressione alia. Terni est humilitas: et h quātū ad 4. Primo quātū ad hoc vt nulla doctrinā cōtemnat. Secūdo vt a nullo docēri erubescat. Sene primū documētū est vt nulli doctrinā cōtēnas. Scōm vt a nullo discere erubescas. Sene. in li. de tri. virtutibus. Esto sapientie cupidus ac docilis q nosti sine arrogātia impartire postulāti. Qui nō nosti sine occultatione ignorātie tibi postula impartiri. Etiā a malo dō homo addiscere. Aug. in lib. de doc. xp̄ia. Audiunt vtiliter q vtiliter nō agūt. Sua. n. querere student: sed sua docere nō audēt: e prima cathedra. Boni si cogit eos bona dicere: et nō bona faciētes. Theophilus lector Origenis ita bonā carpat ne tpīnā attingat. Qui scīā a nobis nolūt addiscere similes sāt illis q scīā in ciphis argēteis vel aureis volūt bibere: et tantū in sacris purpureis vel alter preciosis fruimentū dare recipere quoꝝ sitis vel fames miserāda nō est. Tertio ḡnū adhoc vt homo nō erubescat cōfiteri se nescire qđ nescit nec dū se scire mētiē nūq scire mereat. Aug. Nō erubescēdū est hoc cōfiteri se nescire. nedū se scire mētiē nūq scire mereat. Quarto quārū adhoc vt humilē modū loquendi quem hz sacra scriptura nō cōtemnat Aug. ad volusianū. Modus dicēdi quo sacra scriptura cōscripta est: accessibilis quibuslibet paucissimis penetrabilis ideꝫ inuitat oēs humili sermone: quos nō solū manifesta pascit. Hereticos secretā exercet vitare. Idem in lib. cōfes. Instituat animā intendere scripturis sanctis. Sed mihi vl sa est sacra scriptura indigna q tātā habeat dignitatē cōparem. Timor enim mei fugiebat modū eius. Illa eni erat que crescere cū paruulis. sed ego dedignabar esse paruulus: et turgidus fastu grādis mihi videbar. Idē in eodē lib. xij. Adsis plundituꝫ eloquiū tuoꝝ quoꝝ ecce oīa vos supplices blandīes paruulus. h mira plunditas tua deus meus intra plunditas. hoc est intēdēti in ea. Quarto ē vt liborum emēdationi intendat. Aug. in lib. de doc. xp̄ia. Codicib⁹ emēdādis primū dz intendere solertia. eoꝝ q scripturas diuinas nosse q-

ſiderāt. Quinto ē vt hō sit diligēs scripturarū sacrarū idagādo. Ad qđ ꝑmo necessariū ē timor dei. Prouer. i. Timor dñi ꝑncipiū sapie. Ipsū ingrediē seruat a malo. pū. 14. sapiēs timet et declinat a malo. Ibi dē timor dñi facit⁹ vitare declineta ruina mortis. Idē mihi negligit. Eccl. 7. Qui timet dñm nihil negligit. Scīo māsuetudo vt hō cedat audiri dīne scripture. Aug. li. 8 de. xp̄i. Ali oia op⁹ ē dei timore ad cōsequēdā eius voluntatē. Deide mitescere op⁹ ē pietate. Neq; grādiceſ dīne scripture. sine intellectu. si aliq; vitia nr̄a pellat sine nō intellecta quasi nos melio⁹ aperet melius q per pere possem⁹. Sed cogitare postea et credere id cē melio⁹ et verius qđ ibi scriptuz ē et si latent quasi id qđ nos p nos ipos aperire possimus. Ber. ad frēs de mon. dei. In oibus scripturis legēti intuitū dz esse timor dñi. Aug. in lib. de doc. xp̄i. In oibus canonicis scripturis timēteo deū et pietate māsueti ḡrunt voluntatē dei. quo ordine vero pcedendū sit idagādo scripturas sacras. Aug. in eodē li. Determinat diligens. Erit diuinar⁹ scripturarū solertissim⁹ idagator q ꝑmo totas legitur. notasq; habuerit: et si non dz intellectu tantū lectione duz tarat eas q vocant canonice. Nā ceteras securius leget fide veritatis istructus et ira. In scripturis ḡrunt volūtatē dei. Prima observatio ē nosse canonicas scripturas: et si nondū ad intellectū legēdo nō multis mādar⁹ memorie vl cotno cognitas nō hēe. Deide q in eis aperte posita sāt vl ꝑcepta viuēdi vel regule credēdi solert⁹ diligēter q; investiganda sunt. q tanto i eis quisq; plura inuenīet quāto ē intelligentia capacior. In his. n. qui apte posita i scripturis sunt inueniunt oīa illa q cōtinēt fidē moresq; viuēdi spez. fē et caritatē. Dūc vero facta quadā familiaritate eā ipa lingua diuinar⁹ scripturar⁹ ea q obscura sūt aperiēda discutienda pregendū esse vi ad obscuriores locos illustrādos de manifestioꝝ⁹ imitantur exēplaria: et dā certarū sententiar⁹ testimonia dubitatione incertis auferant in qua re memoria valet plurimū. Ingenio vero duplicatur fiducia ab alio ḡrendo ad qđ ꝑtinet illud. Aug. i lib. de doc. xp̄ia. Nulla res magis memorie mādāda ē q illa duox locutionū genera q ignotam⁹: et vt cū pitiet occurrerit quem possimus aliqs q se iquirū in scripturar⁹ tuar⁹ cauēda ē: et temeritate sagnora pro nobis habeat. hūc temere allegat. Doctrina ꝑmptio est q effugere q nolet adhibebit ad ea cōsiderāda ipa e meditatione. Aug. in li. 8 vtilitate credēdi. Due sunt plene laudabiles in religione. Una eoꝝ q tā veritatē inuenerūt quoꝝ etiā beatissimos iudicare necesse est. Alia eoꝝ qui studiosissime: et rectissime iquirūt ꝑmi sāt in ipa possessione. Alij in via q ibi certissime querīt. Tria sunt vero alia genera hoiū ꝑtecto ipsoꝝ cōsideranda ac detestanda. Unū est opinantium. i. eoꝝ qui se arbitrantur scire qđ nesciūt. Alterū siquidem qui sentiunt se nescire sed nō ita querunt vt possint inuenire. Tertiū vero eoꝝ qui nec se scire existimant: nec ḡrere volunt.

Ité cauenda est in inquirendo curiositas que est non magne vtilitati nimīs ea ꝑ rum impendere. Sene. quid te torqueant in illa questione q subtilius est contempsisse q soluere. Cauenda est etiaz ibi instabilitas. Sene in epistolis. Vide ne lectio auctoꝝ multoꝝ: et omnis generis vo luminum habeat aliquit vagum: et inste bile. Cauendū est etiam nimis libido ea ꝑitos in arte logica multum solet vexare. Aug. in lib. de doc. xp̄iana. Disputatonis disciplina ad omnia genera quēstionū que in libris sanctis sunt penetrandā plurimū valet. Tantū ibi cauēda est rixidis libidos: et puerilis quedā ostentatio aduersarios decipiēdi. Scīo ad thimo. scīo. Noli verbis contendere. Aug. in libro de doc. xp̄ia. Verbis cōtendere est non cura qđ quomodo error veritate vincatur: sed quomodo ea dicta dictis alteri⁹ ꝑferantur. Item cauēda est sibi nimia velocitas in rebus credēdo. Hoc enim vicket alios tranſcurēdo lacunā sententiā. Sapiēs nihil magni reruꝫ ipa natura eo effici voluit ꝓpositoq; pulcherrime cuiq; operi difficultatem nascendi quos hanc legem fecit vt maiora animalia viscēribus portum diutius continerēt. Ar. Dicit in lib. de natura animaliū. Quod elephans terminū pregnāet duobus annis q est aliū magnū. Ité sapiēs. Omnia vestra dō placuntur placent. Sed redeamus ad inditum cito scribendo non fit vt bñ scribat bene scribendo fit vt cito: sed nunc maxime cū facilitas illa pigrū restituit⁹ et ꝓ oldeam⁹ vt cū crētes quos frenis quā-

dam cohercearmus. ¶ Et notandū q̄ sm Augustī. in li. de doc. xp̄iana. Duabus de causis nō agnoscunt q̄ scripta sint. Si aut ignotis aut ambiguis signis obteguntur q̄ scripta sunt. Sunt aūt signa vel ppria: vel trāslata. ppria dicunt cū his rebus signādis adhibent ppter quas sunt instituta: vt cū dicim⁹ bouē. itelligentes animal. Trāslata sunt cū ipse res ad aliud signifi candū vsurpant: vt cū dicim⁹ bouē. itelligentes euāgelistā. Lōtrā ignorā tia signoꝝ trāslatoꝝ remediū ē cognitio rerū ad quas significādas trāsferunt. Aug. in li. de doc. xp̄iana. Lōtra ambiguitatē signoꝝ dat remediū. Nemo ingt timēs deū voluntatē eius in scripturis sanctis diligenter ingrit: et ne amet certamia pietate mā suetus ꝓmunitus linguaꝝ scientiaq̄ in verbis locutionibusq̄ ignotis inhereat ꝓmunitus etiā cognitione quarūdā rerū necessariārū: ne vim naturā ve capiā q̄ ppter similitudinē adhibent ignoret. Adiunkte etiā codicū varietatē q̄ solere emēdationis diligētia peperit. veniat instructus ad ambigua scripturaꝝ discutiēda atq̄ solnēda. Et paulo post. Cū verba ppria sacūt ambiguā scripturā. Primo videndū ē ne male distinxerim⁹ aut pnunciaverimus. Cū ergo adhibita tenuerit scīa esse puderit quō distinguendū: aut quō pnunciandū cōsulat regulā fidei q̄ de scripturarū planioribus locis: et auctoritate ecclesie pceperit. Qō si nambe velēt oēs: vel plures fuerit partes ambiguitatis scīz fidē sonuerūt textus ipse sermonis a pcedentibus et sequētibus partibus retinat ꝓsulēdā vt videam⁹ cui sententie de pluribus q̄ se ostendāt serire suffragiū eāq̄ sibi conferi patiat. Et notandū q̄ q̄ legit scripturas laborare dz vt eas memoriter teneat: et itelligat. Si tñ vtrūq̄ nō pōt fieri pelegēda videt ē itelligentia memorie. Aug. in li. de doc. xp̄iana. Sēq̄ scripturas sacras legūt negligunt legūt vt teneant negligūt vt itelligant. Quibus sine dubio plerēdi sunt qui hēa cōmunes tenent: et cor cor suū cordis oculo vident: sed vtrūq̄ ille melius q̄ ē cū vult illa dicere sicut opz intelligit. ¶ Sextū est vt hō sit assidu⁹ in studēdo. Ideo divine scripture semp in manib⁹ tangunt in mēte volūtur. Nec sufficere putet mandata memorie tenere: et ꝓbus oblinisci. Idez diuinas scripturas sepe lege imo nūq̄ sacra lectio⁹ manu tua deponat. ¶ Septimū ē vt de sapia a deo acceptanda sit ingratus sed potius sumꝰ glorificet. Eccle. viii. Dauit mihi sapientiam dabo gloriam.

¶ De his q̄ aduersantur prudētie. ij

Equit de his q̄ aliquo modo aduersant prudētie. Dicit aūt aduersari prudētie. Primo stultitia q̄ ē rez appetēdaꝝ: et vitāndaꝝ nō q̄libet lesiua ignorātia vt dicit Aug. in li. 83 li. ar. Et aūt ignorātia vitiosa: si adsit affectione sciēdi q̄ agēda sunt: et vitāda vel negligētia sciēdi. Ber. in lib. 83. xij. gradib⁹ hūmilitatis. Frustra ingt sibi de infirmitate vel ignorātia blādiunt̄ qui vt liberius peccēt libēter ignorāt vel infirmant. Aug. sup illud ps. Noluit itelligere potuit itelligere vt bene ageret: sed noluit: et ita venit nō hz. Ere. i moralib⁹. Nescire ignorātia est. Scire nolusse superbia. Ber. i epistolis. Multa nescium: aut sciēdi i curia: aut discēdi desidia: aut verecūdia inquirēdi. Et quidē horum ignorātia nōhz excusationē. ¶ Scīo videnr aduersari prudētie virtuti vitiosa: prudētia vel sapiētia q̄ vī posse distingui in tres spēs. Prima ē prudētia sive sapiētia carnis: q̄ dā. Ro. viij. Sapiētia carnis inimica est deo. Et i eōdē prudētia carnis mors est. i. cā mortis eterne vbi dicit glo. Prudētia carnis cuius studiosius sūt q̄ carnis sunt. Aug. in li. de q̄litate aie. Est nexitū genꝰ artiū quo animi valitudo saucial. Idem. Sapore et odore mire delectare pulmēta: et quo lacu piscis captus sit nosse dicere q̄daz ē miseranda pernicia. Senec. i epistolis. Altus in mēdris pciosas aues scindit: et ꝓpter et cliuleo circūsere eos eruditi manū in frustra exentit ifelix q̄ hinc vnt reciuit: vt alta deciter tectinus q̄ miserēo: est q̄ hic voluptatio cā docet q̄ qui cā necessitatis discit. Addisce q̄bus distet palati notitia subtilis est: qui scīt cui⁹ rei sapor illū excitet cui⁹ flectet aspect⁹. Et hec ꝑma spēs sapie vitiose ad eūtas punet. Dū sup illō ij. ad Cor. i. Nō i sapia carnali dicit glo. Que ē voluptates diligere labores vitare. ¶ Scīa spēs. ē sapia terrena q̄ ptinet ad eruditas Baruch. iij. Filij agar qui exquirūt prudētia q̄ de terra ē. ¶ Tertia spēs ē sapia diabolica quīc ad honorē sui me

dū. Diabolus. n. ꝑmo honorē diuinū appetit. Postea hoī malignē iuidit. Jer. iij. Sapiētes sūt vt faciāt mala glo. malicie sñ De hīs trib⁹ spēb⁹ sapie tangit: Jaco. iij. Nō ē istā sapia desursum dz terrena animalis diabolica. Animalē vocat sapiam carnis. Sapie terrene aduersāt sapia filij dei pauperes facti. In principio doctrine suc pauptatē cōmēdauit. Mat. v. Bti pauperes spū. Et eūdē ꝓsulētio. Mat. xix. Si vis ꝑfectꝰ eē vade et vēde oia q̄ hēs et da pauplb⁹. Sapie carnis vī opponi sapia scōz q̄ scōm Aug. est hic tpaliter cruciari et in eternū delectari. Sapie vero diabolice. Sapiētia hūmilitati de qua Eccle. xi: Sapia humilitati exaltabit caput illius. ¶ Sed ptra id qđ dictū ē sepissime obiciet aliquis quō aliqua sapia possit eē vitiosa. Cū oīs sapia a dño deo sit. Eccle. i et Baruch. iij. Hic admonemur oēm viā discipline Et scia mali bona ē. Si scīa mali mala eēt et cū i quo ē malū efficeret: deus q̄ oia mala scit magis malus eēt q̄ ceteri. ¶ Ad hoc dicē dū ē: q̄ sapia vitiosa ꝓ magna ꝑte sui sapia nō est: sz error: sicut dicit Aug. q̄ disciplina mali nō est disciplina: et supillō Ro. viij. Prudentia carnis mors ē. dicit Glo. Prudentia dicit cū res stulta sit q̄ ita vidēt secularibus hoībus. i. Cor. iij. Sapia huiꝰ mūdi stultitia ē apud deum. Deus manifeste ostēdit sapiaz huius mūdi stultitiā est. Sapia terrena stultitia eē ostēdit cū illo qui mī iterrogatiōe diuinaꝝ laborauit nudus in terra ponti. Job. i. Nudꝰ egressus sum de vtero matris mee et nudus reuertar illuc. Sapia carnis stultitia eā ostenditur cū caro delitijs enutrita vermibus esca datur. Sapia diabolica stultitia eē ostēditur: cū ille qui voluit esse sup alios sub terra positus ab hīs et porcis et canibus ꝑcutiatur. Eccle. xi. Si annis multis vixerit hō: et in hijs oībus letatus fuerit meminisse dz tenebroꝝ si ꝑpio. i. mortio et dieꝝ multoꝝ. i. vite future: q̄ hēbit si nē q̄ cū venerit vanitatis arguēt ꝑterita. ¶ Et notandū q̄ scōm. G. in ꝑma parte moraliū huiꝰ mūdi sapia ē cor machinationibus tegere sensū verbis velare q̄ falsa sūt vera ostendere: q̄ ea ignorāt falsa demōstrare. Ecla. ii aliqua licet sit vera scīa vitiosa pōt dicere rōne studiositatis q̄ ea ꝑcedit: q̄ ea ꝑsequit̄ studiosius q̄ que carnis sunt. Unde sup illud Ro. viij. Prudētia carnis mortis est. Diabolus. n. ꝑmo honorē diuinū appetit. Postea hoī malignē iuidit. Jer. xi

homo in somno mea rem iuuisset hec fatua subito desiit videre incredibile rē tibi narrio sed verū nescit se esse cecam inde pedagogū suū rogat vt migret aīt domū tenebrosam esse ḡ q̄ in illa ridemus oculos nobis accidere liqueat tibi. Nemo se auarus esse intelligit. Nemo cupidum cecū ducere querit. Nos sine duce erram⁹ & dicim⁹ nō ego ābitiosus sum sed nemo aliter in vrbe viuere potest non ego sumptuosus sum sed vrbs magnus expēsas exigit ḡ nos decipimur nō ē extrinsec⁹ malū nr̄m. Intra nos est in visceribus sedet. Jō difficiliter ad sanitatē peruenimus: q̄ nos egrotare nescimus. ¶ Et notādū q̄ l'r̄z cōes modū loquendi & l'r̄z modū extraloquēdi q̄d hz sacra scriptura insipientia: vel stulticiam pudētia vel stulticia nō solū pertinet ad intellectū sed etiā ad voluntatē & operationes vnde. stultus ē oīs peccator & maxima stulticia est peccare & maxima sapiētia est recte viuere. Crisos. Sapiētia ē nō eloquia dei legere sed scōm eloga dei viuere. Job. xxviij. Dixit homini ecce timor dñi ipa est sapiētia & recedere a malo intelligētia. Eccl. vlt. Finē loquēdi oēs pariter audiam⁹ time deū & mādata eius obserua: hoc ēt ad sapiētiā edocēdū. Sermo enim ppinus est nūcius rōnis docte. Homini enī docto magis cōuenit docere q̄ loqui. Finis ergo loquēdi. ¶ id ad q̄d finaliter ē loq̄la est sapiētia assumata: q̄ assistit in timore dei & obseruatiōe mādatoꝝ eius. Nihil sapiētie videtur habere cum timore dñi sit principium sapiētie. Prouer. i. Sicut nō reputaretur sapiēs q̄ nō timeret furari vel cape in terra alius dñi q̄ dulcissima faceret iusticiā sic nō est sapiēs q̄ nō timet offendere deū filiū qui nobilissimā creaturā dignauit irrecuperabiliter pro vno peccato iugulare. Luc. x. Videbā sathanā quasi fulgur cadētē de celo. & p peccō p̄mo parentū totā genus humanū damnabiliter exulare & pene morte. Et p̄o peccato lurie totus mundus exceptis. viij. personis aquis diluuij submersus est. Et notandū q̄ licet valde necessariū sit sapienter intelligere quo cauto eius vt homo sapiēter velit & sapienter operetur & insipienter intelligere valde periculosum eo q̄ sit occasio insipiēter volēdi & insipienter agendi. est sapere vt est in solo intellectu nō est deo grātū nec hominī meritoriū nisi vsq̄ attingat voluntatem vel operationē nec insipiētia in solo intellectu damnabilis est donec attingat voluntatem vel operationem vt. Insipienter velut insipienter agat qui sapiēs est solo intellectu insipiēs vero voluntate & operatione insipiētius videtur se habere q̄ si nō haberet sapientiaz intellectu. Sicut ducibus incedentibus per viaz publicā si deuiant in viā que mittat eos in manus latronū qui eos iugulent: vnus scienter aliū nescienter stultitor in hoc reputabitur q̄ sciēs deuiare nescientem: insipientius vadit q̄ ille qui nescit: insipientius vadit q̄ de die corruit vel offendit q̄ qui de nocte. Job. v. per diem incurrēt tenebras & quasi de nocte sic palpabunt in meridie.

¶ De. xij. stulticijs peccā. moraliter. xij

¶ notandū q̄ qui peccat mortaliter multum stulte agit & tāgemus xij. stulticias que in eo qui peccat possunt assignari. ¶ Prima est q̄ ipsemet se excecat. Sap. ij. Excecauit eos malicia eorum. B. Oculos quos culpa claudit pena aperit. ¶ Secunda est q̄ sepsum diabolo illaqueat. Job. xviij. Immittit in rethe pedē suū B. Qui pedes i rethe mittit nō cū voluerit exit: sic q̄ in peccō se deicit nō mox cū voluerit surgit. Prouer. xiij. Iniquates sue capiūt ipū & funibus peccō suoꝝ q̄sq̄ astringitur. Qui peccat velens vincitur ab hoste crudeli q̄ nō miserebitur B. Bebilis ē hostis q̄ nō vincit nisi volētē Ipe etiaz volēs se precipitat. Matth. xiiij. Si filius dei es mitte te deorsuz. Glo. Infirmus est dicitur q̄ nulli nocere possit nisi ille primo se deorsuz miserit. Tertia ē q̄ quasi insanus in seipsuz manus in se mittit infligēdo sibi vuln⁹ insanabile. Ecclesi. vigesimoprimo. Dicitur de peccato plage ipius non est sanitas immo q̄ plus est ipsum occidit. Sapien. decimosexto. Domo per maliciam occidit animam suam. Eccle. xxi. Dicitur de peccato. dentes ipius leonis dentes ipius interficiunt animas. Domini peccatū dicitur mors anime quia adeo separat qui est vita. Augu. Vera mors est quā homines non timent separatio anime a deo qui est beata vita animarum vel quia affert volutatez viteri & p̄terite & presentis. Ber. super cant. Quam nūcius me putares o amara mors vite vita q̄ fructu. Nam vita sine fructu grauior mors. Deniq̄ duo mala parantur arbori infructuose securis & ignis. Quarta est q̄ bona sua plcit. Osee. septimo. Proiecit israel bonū. Qui cadit per mortale peccatū oīa bona: que unquā fecit amittit. Bona etiaz que agit in statu illo vera bona nō sunt: q̄ nō sunt sibi meritoria. Qui mortale peccatū cōmittit quasi ignez in ppria domo ponit q̄ oīa destruat. Luc. xvi. Tangitur de duab⁹ stulticijs modo dictis vbi legitur de illo qui incidit in latrones qui spoliauerūt eū & plagis impositis abierūt semiuiuo relicto. Quinta est q̄ carissime a deo emptū diabolo vilissime vēdit i. Pe. i. Nō i corruptibilib⁹ auro & argēto redempti estis &c. sz p̄cioso sanguine agni &c. Prouer. decimo. Cor impiorum p nihilo. Isa. liij. Gratis venundati estis.

Incipit tractatus de temperantia.

Acto de pruden-

tia que prima est inter cardinales virtutes cū ordinet ceteras & sit in vi rationali que videtur esse nobilior: cōcupiscibili & irascibili q̄ ea discernatur hō ab animalib⁹ bruteis: dicendū est de aliis tribus. Et primo de tēperātia & fortitudine q̄ de iusticia q̄ tēperantia & fortitudo ad iusticiaz disponunt & p̄parant sicut cupiditas quam temperantia refrenat & timor cui fortitudo resistit: iusticiam a suo offō impedimūt & primus dicet de tēperantia q̄ de fortitudine q̄ tēperātia animū ordinat ad id q̄d ē infra se. s. ad bona q̄ corpi seruiūt fortitudo ho ad id q̄d ē extra. s. aduersa. Iste tēperantia regit hō seipsū: fortitudo. & Justicia alios p̄ hoc vltimo ē regere se q̄ alios regere. Sen. si vis oīa tibi subicere subice te rōni Multos enī reges si rōte rexerit. Jterz tēperātia refrenat cupiscētiaz aie circa bona modica & inferiora. Fortitudo ho roborat & circa bōa ardua. Illa spūalē dicē sū aie cohibet. Ista spūal. ascēsū procurat cohibitio: ho a spūali deiectiōn ē potius ascensus spūalis. Iste tēperātia ē in vi cupiscibili Fortitudo ho in vi irascibili. Oppositio ho cupiscibilis vi ē pena q̄ oppositio irascibil Vis. n. cupiscibilis ē appetitiua boni delectabilis. Irascibilis ē appetitiua boni ardui expedientis vt ē medicina vel lectura q̄ fit pp̄ solutē corporis. Bonū ho expediēs bonū ē hz gd. Bonū ho delectabile bonū simplr & pp̄ illō ē bonū expediēs. Vis appetit⁹ bōi delectabil nāle ē p̄ appetitum bōi expediēt & ē nālis. Ari. i. li. ō nil aliud

ola naturaliter appetũ delectatione. Jtẽ vis concupiscibilis mouetur ẽ hz apphẽsionẽ boni ut sciblis vo hz apphẽsione malum cui ẽ p apphẽsionẽ boni expectati ẽ iocũdu pscibili mot' cupiditat' ẽ p' adeptionẽ seu pssionẽ ẽ quo vel gaudũ in alq sicp apphẽsione mali q aligo opinat sibi alqd futurũ ẽ timor irascibilis ẽ pũ nõez mali qs pr' timebat fine p ablationẽ boni qs concupiscebat sit grauato vel tra irascibilis ẽ iegẽ appetit' vindicte. vñ dicit aũcẽna q vis concupiscibilis ẽ vis sperans moueri vt ppinquẽ ad ea q̃ sit necessaria aut vtilia appetitu delectamẽti. Irascibilis vo ẽ vis Imperis mouere ad repellẽdũ id qs putat nocuũ aut corũpẽs appetitum vincẽdi. vñ cũ bonũ pr' naturaliter sit quid malũ. Malũ n. dicit aligd scdz. Augu. q̃ admit bonũ vel nocet bono: opatio concupiscibilis ẽ scdz apphẽsionẽ boni. pter est naturaliter ẽ operatio irascibilis que ẽ scdm apphẽsionẽ mali. Preterea primus influxus a diabolo factus primo parentib' fuisse cõtra tẽperantiã: et in pugna xpi pria tẽptatio fuit pena virtutez tẽperantie. pima etiã pe vite nre assuefecit voluptatibus quib refrenatio ad tẽperantiã pinet. Propter quod cãs meritu tẽperãtia fortitudini preponẽ. Et secũdũ hãc ordinẽ modo ostẽdũ numerũ q̃tuor virtutes sup illud Mat. v. Erit q̃ maducauerũt. tiij. Mille hominũ. Glo tiij. pp. tiij virtutes q̃bus recte viuit prudẽtia tẽperãtia fortitudinẽ iustitiã. Eodẽ ordine enumerãtur Gen. ij. in glo. sup illud q̃ diuidit in q̃tuor capita. ¶ De tẽperãtia vero hoc modo dicẽ. ¶ Primo diuerse acceptiões huius nois tẽperãtia assignabũ ¶ Secũdo describpões eius ponentur. Tertio ea que pinẽt ad eius cõmodationẽ. Quarto de pceptis tẽperãtie agẽte.

De diuersis acceptionibus huius nominis temperantia.

Circa primũ notãdũ ẽ q̃ nomẽ tẽperãtie tripliciter accipit. Primo p tẽperãtia generali ad quã pertinet cauere circa oẽ opus virtutis negãdi parti vel mẽ fiat ad eã pinet moderari opus virtutis illo modo de quo loquitur. Secundo. Est modus in rebus fit certi termini fines. vltra quos citra q̃ negãdi cõsistere rectũ. Sic sumere vt nomẽ tẽperãtie Ber. in lib. de cõsideratione. Tẽperantia inquit est nõ solũ in ustitel ed sed in mundi et prudentie modũ imponere. ¶ Sctio modo dicit tẽperantia virtus animi impetus nõ rectos cohibens sic sumitur a Tullio prima rethoricã. ¶ Tertio dicitur temperantia virtus animum regens circa delectationes corporales siue circa delectatiões quãz sciũm Glo. sup. Mat. iij. Tẽperãtia circa frenatã cupiditatis ab hijs q̃ pter decẽt. Et Aug. dicit. Tẽperantiã esse in cohercẽdis delectatiõib' prauis. ¶ De scriptiones temperantie.

Circa scdm notãdũ q̃ tẽperantia sic describitur a Tullio in prima rethorica. Tẽperãtia est rõis in libidinẽ atq; aliquos nõ rectos animi impetus firma et moderata dñatio. Libidinẽ hic tellige cupiditatẽ carnalis delectationis. Alios impetus animi nõ rectos intellige cupiditatẽ habẽdi vel primo nocẽdi hijs cupiditatib' rõi ai dñat nõ q̃ motus ei ne nõ surgat: sz q̃ cũ emergũt nõ fit pcessus ad cõsensũ. Et notãdũ q̃ scdm Tullium in libro de officijs duplex est vis animi: vna est ratio: altera appetitus. rõ animum rapit: appetitus impellit. dñari appetit' obtẽperare. Jtẽ tullius in libro de officijs. Sic describitur tẽperãtia. Tẽperãtia est dñium rõis in libidinẽ et mot' alios sponunoo. Secũdũ Aug. in li. de moribus eccl. Tẽperãtia est amor deo sese integrũ incorruptũq; seruãs. Scdm Machrobiũ Tẽperantia ẽ nihil appetere penitẽdũ in nullo moderatibus legi excedere sub iugo rõnis cupiditatẽ domare. Jtẽ Aug. dicit in lib. de lib. ar. Qs tẽperantia est affectio cohercẽs: et cohibens appetitũ ab hijs rebus que turpiter appetunt. Et notandũ q̃ modus a quo moderatio dicitur quadrupler est.

Primus est restrictio inordinati appetitus in vi concupiscibili: que prona ẽ ad cõcupiscẽdũ delectabile quale vel in vi irascibilique spetuosa est ad repellẽdũ nocuũ vel corũpens. Secundus cõsistit in priuatione eius q̃ ẽ nimis ẽ pauci. Tertius in hoc q̃ opus debitis circũstantijs inducit: ẽ huius tertij modi. secundus pars est.

Quartus modus est a quo virtus modesti dicitur: quã Tullius ponit tertiam q̃ tem tẽperantie de quo infra dicemus.

De commendatione tẽperantie.

Egitur de hijs que pertinent ad cõmẽdationẽ tẽperãtie. ¶ Et uo

tandum q̃ ad eius commẽdationem.

¶ Primo facit q̃ ipsa hominis honorẽ suum custodit: honor homis ẽ libertas voluntatis qua apphẽsio delectabilis põt illud velle vel nõ velle. Sen. in. Subtrahe enim appetitui tuo ẽ tẽperãtia illius. In hanc ẽ seruitus appetitus huic libertati opposita. Apphẽsio enim delectabilis amendatur cõcupiscẽtia eoꝝ. nec hijs pãtẽ sua ea extinguere vel tẽperare: q̃ tẽperãtie virtutẽ hz vinit vt hõ q̃ ea nõ hz vt brutum. Jero. Qui post carnẽ ambulant in ventre ẽ libidine pronũ gñ irrationabilia immẽta reputant. In. ps. Hõ cũ in honore ẽt nõ intellexit cõpara. ẽ in insi. ¶ Scdo q̃ ipsa hominem spãliter crucifixit ẽ inter eos qui sibi de pplo deũ ẽ q̃ non sunt vere discernit. Sen. in lib. de quatuor virtutibus Cõtinẽtiã si diligis circũcide lapidea ẽ in arcã desideria astringe. Cõtinentia tibi non tat tẽperantiã. Jere. v. Circũcidimini deo et auferte preputia cordiũ vrox. Deut. xo Circũcidet dñs deus cordiũ tuũ ẽ cor semis tui vt diligas dñm deũ tuũ in toto corde tuo Tẽperantia obprobriũ egypti. Lmũdi. l. superfluũ auferet a populo dei. Jsaie. v. Podie absterit obprobriũ egypti a vobis Ipsa cauet ne qd nimis. Teren. id arbitror primo esse vsũ in vita ne qd nimis ¶ Tertio q̃ deo familiares reddit. Sapi. vi. Incorruptio facit proximũ deo. Tẽperantie ẽ vt amor deo incorruptus atq; integer custodiat scdz Aug. in lib. de moribus eccle. Ipsa deo seruat integrũ cor q̃ ipse specialiter ingrit. Prouer. xxiij. Prebe fili mi cor tuũ. Aug. x. lib. cõfes. Dñe q̃ qui nẽtia colligimur in vnũ a quo p multa dispergimur. Minus enim te amat qui tecũ aliqd amat qd nõ pp te amat. Ipsa deo qd ipse ẽ est assimilat hoiem eũ spãliter faciendo. Sen. in lib. de quatuor virtu. capi. de cõtinẽtia. Desideria tua parvo redimentur hoctiõ curare dicbus vt desinãt atq; tua q̃ ti ad exemplar dñi nri cõpositus a corpore ad spũm quãtũ potes adducere. Ipsa filios dei quasi ablactat seperando eos a solitis tẽporalib' delitijs q̃ deo valde gratũ est. Sen. xxi. Abraham in ablactatiõe ysaac fecit cõuiuiũ magnum. Ipsa ad cõtẽplationẽ dei preparat. Aug. Temperantia est amor ab amore inferiorũ pfl. hristi in illo nos remouens: et electos ad fruendũ. Jdẽ in libro soliloquiorum. Unus ẽ q̃ tibi possis precipere nihil nobis pernitiosius esse fugiendũ q̃ sensibilia cauendo magno opere dñi hoc corpus agimus ne quo eoꝝ vitio pene nostre impediant. Quibus integris aggrecto opus est: vt ad illam lucẽ ab hijs tenebris euolemus que se nec nos videre q̃dẽ dignat in hac caligine inclusis. nisi raro fuerint visita vel eclracta vbi dissoluta possint neq; aures sua eas euadere. Tẽperãtia deo thronũ eburneũ preparat significans q̃ thronũ eburneũ q̃ fecit rex salomon de quo. iij. Reg. x. ij. Paral. ix. Ipsa enim in domo eburnea cũ delectat. In. ps. Ex domibus eburneis ex quibus delectauerũt te filie regũz in honore tuo. Ipsa deo tabernaculũ sanctificat. ps. Sanctificauit tabernaculũ suũ altissimus. Et vt vno verbo dicamus.

Ideo deo placet q̃ sine ipsa nulla deo placere põt. Ro. viij. Qui in carne sũt deo placere nõ possunt. ¶ Quarto q̃ ipsa frenũ est quo corpus humanũ a spiritu regatur sine quo spiritus corpori periculose põdet sicut aliquis periculose insidet equo sine freno. si equus sit indomitus ẽ aqua vel aliud periculũ sit ppinquũ de hoc freno. Sen. de ii. Impone pauperẽ ẽtie tue frenũ ¶ Quinto q̃ ipsa diabolũ multũ offendit sicut eius oppositũ eum gaudere facit. Eccle. xviij. Post cõcupiscẽtias tuas nõ eas ẽ de voluntate tua auerte. Si enim prestas animẽ tue cõcupiscentias eius facies te in gaudiũ inimicis tuis. Tẽperantia diabolũ in arido ponit vbi nõ hz requiẽ. Mat. xij. Cũ immundus spũs exierit ab hoie ambulat per loca arida querẽs requiẽ ẽ non inuenit. In tẽperantia vere diabolo locus quietis parat. Chumidos. Unde Jobus dicitur. Dormire in locis humẽtibus. Tẽperantia liberat ab hoste qui diu hoiem possedit si a voluptate cui homo a cuna bulit assuetus sapiens vitio egre dedicit. Item difficile est repellere passionem in tempore. Temperantia hostem cauet cuius ingressus pacificus videtur: sollicet voluptatẽ blãdientẽ. Sen. voluptates inter reos viciissimas pacisque certas q̃ mortẽ latrones ad hec nos amplectimur vt ea quiescent Ipsa in prosperis custodia vbi maximo periculo est. B. Ll. Bis homines tunc pauda sit magis pspera timẽda ẽ q̃ aduersa Nec enim sic ad eradicãdas blandiãdo q̃ ducit. Illa vitia carnalia q̃ maxime illa

mie extīgua. ¶ Sexto q ipsa est flos pu
ma.lu.xvi. Proferte cito primā stolā. ipa
est vestis de bysso. Proverbi.viii. bissus ⁊
purpura īdumentū ei⁹. Ipa cādor ē quasi
materialis respectu alīus grāe. Ipsa est
principiū ipsius pulchritudinis cōstitut in
cādore ⁊ rubore. Cant.v. Dilect⁹ me⁹ cādi
dus ⁊ rubicūdus. ¶. Leui.xv. Qualis ce
lestis talis ⁊ celestes. ¶ Septio q vas cor
poris sincere custodit. Sap. Sincere ēvas
q̄cūq; īfūdis accēdit. ¶. Thes.iij. Nec ē
voluntas dei sctificatio vra ⁊c. vt sciat vnus
quisq; vestrū vas suū possidere in sctifica
tione ⁊ honore. Ipa honestatē pulcher illi
parit homīo qui magis ea ītiget. l. carni
¶ Octauo q hoīe inutilē ⁊ pte qua infir
miorē ē. l. ex pte carnis. Mat.xxvij. Spūs
q̄dē pōpt⁹ ⁊ caro aūt infirma. Ipa etiaz
a deceptione hostis familiaris custodit.
Nulla vero pestis efficacior est ad nocēdū
q̄ familiaris inimic⁹. Et vt vno verbo cō
prehēdamus nō est digna pōderatio alc
cōtinentie. i. tēperate. Eccle.xxvi. Qs vo
eam⁹ cōtiter tēperantiā vocat. Sen. cōtinē
tiā. Tēperātia turpitudinē fugit: ⁊ sic mū
diciā seruat. Sen. si cōtinentiā odigio tur
pia fugito anteq̄ veniāt nec quēq̄ aliuz re
uerteris plusq̄ te. Ola tollerabilia pter tur
pitudinē crede. Ipsa decorē puidet mor
bus nō fit. Sen. Si ptinēs eo ⁊ animi tui
⁊ corpis mor⁹ obserua ne idecori fiat nec
ō illos cōtēnas: q latēt. Nā nihil differt si
nemo videat cū tu ipse illos videris.

¶ De partibus temperantie. v.

Sequitur de partibus temperātie.
¶ Notandū ergo: q Secūdus Tul
lius in primo rethoricoz. tēperātia
tres hz ptes prima vocat ab eo cōtinentia
Scda clemētia. Tertia modestia. Prima
videt regere animū quātū ad appetitum
boni. Secūda quantū ad appetitū alicnt
mali. Tertia quātum ad exteriora indicia
hoz. ¶ Cōtinentia vt ait Tullius est per
quā cupiditates cōtīj gubernatiōe regitur
Cōtinētia vero sic sūpta videt posse dici
sicut cupiditas quā ipsa refrenat diuidi
tur quoque hz duas spēs. l. inordinatū appeti
tum delectāt ⁊ inordinatū habēdi appe
titū. Sic cōtinētia videtur hre duas ptes
vna que refrenat appetitū voluptatum ⁊
alia que refrenat appetitū diuitiaruz. Ad
q̄ videt ptinere q̄ dicit Gio. sup illud.
luce.vi. Beati pauges spū. Ecce tēperan
tia: temperantia vocat paupertatē ipsius q̄
refrenat appetitū diuitiaz. Nec duas par
tes cōtinētie tangit. Sen. dicens. Nec me
dicer statis lineis cōtinētiā obseruabo: vt
nec voluptati dedito prodigus ⁊ luxuri
oso appaream nec auara tenacitate sordi
dus aut obscurus existaz. ¶ Circa illā p
tem cōtinentie que appetitū voluptatum
refrenat. ¶ Notandū q xij. sunt que nob
dissuadēt inordinatū amorē voluptatum
¶ Primū est locus in quo sumus. augu.
In valle miserie sum⁹ vbi eo magis tem
dā quo min⁹ sem⁹. Idē. Nescimus quo
fine claudāmur in hoc exilio nō eiecit de⁹
hoīem de paradiso vt hic faceret aliuz para
disum. ¶ Scōm est tēpus in quo sumus
ber. Uniuersū tēpus pnīc vigilie: q̄daz est
solēnitatis magne ⁊ eterni sabbati quod
pstolamur vigilia nō est tēpus deliciaruz
sed festū. ¶ Tertiū est exēplū xpi ⁊ sctōrū
ber. xpo. Qui nō fallit elegit q̄ carni mo
lestius est. Idē ergo mel⁹. id vtilius id ma
gis eligendū ⁊ quisq̄ aliud docet vel suā
det ab eo tanq̄ a seductore cauēduz ē. Se
cunde. Lor.iij. In fame ⁊ siti in ieiunijs
multis. ¶ Quartū est exēplū eoz quib⁹
amor voluptatum nocuit vt exemplū ma
tris nre eue de qua. Gen.3. Uidit mulier
q̄ bonū esset lignū ad vescendū ⁊c. Et tu
lit ⁊ comedit. Et exēplum salomonis de
quo. Ecclesia.2. Nō phibui cor meū quin
oi voluptate fruerer pter qđ infatuatus
est iij. Reg.xj. ¶ Quintū est periculū in
egrēdo sumpt⁹ delitiarū. Adulterio enī
egrunt vel p mortē ppriam vel per mor
tem alterius. Noluit Dauid bibere aquaz
quā sibi attulerunt tres fortes: sed libauit
eā dño dicens ppitius sit mihi dñs ne fa
ciaz hoc. Num sanguinē hominū istorum
q̄ pcerti sit ⁊ aliq̄ pertinū bibā. Adeūdo
eēt sine piculo tantū panē ⁊ aquā sumere
q̄ cū piculo delitias hre. ij. Macha.v. Ju
das recesserat in desertū locū vbi inter se
ras cū suis vitā inmōdis⁹ agebat. ⁊ feni et
bo vescentes demorabant ne pricipes he
rēt coingnatiōis. ¶ Sextū est labor: qui ē
in pparando. Epycurus voluptatis assec
tor oēs labores suos ipleuit oleribus ⁊ po
mis ⁊ cibis vilib⁹ dicēs eē vtendū. quia
carnes ⁊ exquisite epule ingēti cura ⁊ sol
licitudine pparēt maioreq̄ pena hīt in egrē
do q̄ voluptate l abundātia. ¶ Septimū ē

voluptatuz hēntes. Sen. Uoluptas ē hr
uis fastigio obiecta q̄ quo anīa⁹ hausta ē
citius in cōtrariū recidens. ¶ Octauū est
eaz indignitas. Sen. In voluptate nihil
est magnificū ante q̄ naturā primaz deo
deceat. Non est anima virilis sed puerilis
voluptates carnales amare. Ō lacte figna
tur in scriptura sacra ⁊ carnalis voluptas
qđ est cibus puerōz. Non decet in etate
virili siue sensu a mamillis lactuggef. Be
ne. viij. Postq̄ cōtenuit voluptati operaz
dabo. ¶ Nonū est penuria fratrū nfoz
⁊ filioz dei. Nō decet christianū delitias
querere cum sciat christum in tot mēbris
suis necessaria non habere. Debe. vndecimo. Fide moyses grandis factus nega
uit se esse filium filie. Pharaonis magis
eligens affligi cum populo dei ēmpora
lis peccati habere iocunditatem. Iniqua
est hec pticio q̄ inter filios dei alij su
perflua habeant alij necessarijs indigeāt.
Ber. Clamant nudi clamāt famelici ⁊ cō
queruntur nobis inquiunt fame ⁊ frigore
miserabiliter Liberantibus. Quid conse
runt tot mutatoria vel extensa in particis
vel plicata in nicio. Nostrū est quod effū
ditis nobis crudeliter extrahitur q̄ inuti
liter erpenditis. Idem inueniunt curiosi
quo delectentur ⁊ non inueniunt miseri
quo subsistentur. Decimus est voluptatum amaritudo. Habent enim multam
amaritudinem annexā. Recte deus cōgre
gationes aquarū ap̄pellauit maria. Sen.
l. Multitudinē enim delectationuz est an
nexa multitudo amaritudinum. Boetius
Dulcedo felicitatis humane multis amaritudinibus respersa est. Job.xxi. Esse sub
sensibus delicias reputabant. Eccle.vij.
Inueni amariorem morte mulierem: hoc
est voluptas carnis a anīmā separans a deo
⁊ ideo a maiori est morte corporis: que
corpus ab anima separat. Cuz enim deus
sit melior: anima separata eius erit dete
rior. Undecimum est voluptatum va
nitas. Eccle.xi. Adolescentia ⁊ voluptas
vana sunt. vanum est qđ non cōfert plen
tudinem cōtinenti. Jeron. voluptas ha
bita famē non facietatē parat. Eccle.i. nō
saturatur oculus visu nec auris auditu im
pletur. Jo.iij. Qui biberit ex hac aqua si
tiet iterum. Augu. anima humana delecta
tionis auida ex quo a sitate discessit ei
eorum qualitatem nos scīa rerum veracia

te sciant desiderat. Eccle.ij. Dixi in corde
meo vadā ⁊ affluam deliciis ⁊ fruar bonis
⁊ vidi q̄ hoc quoq; esset vanitas. Duo c
decimum est eorum nouitas. Nocent sūt
homini multipliciter. Primo q̄ multo
tiens sunt homini occasio mortis vel infir
mitatis Sen. voluptatib⁹ maior pars cor
poris perit. Idem corpus suggerit varias
voluptates lacrimis penitendas. ac nisi ma
gna moderatione tēperentur in contra
rium habituras. Idem. Ipe voluptates i
tormenta vertuntur. Idem quis hostis in
quā tam contumeliosus lucra quantū is
in quo voluptates sue sunt. Secūdo q̄
hominem in seruitutem ponit. Sen. vo
luptatibus se immergūt quibus in cōtem
ptum adductis carere non possunt ⁊ ob
hoc miseri sunt qui eo pervenerūt q̄ ipsis
que sunt superuacua facta sunt necessaria
Uoluptas amantibus se quinquaginta super
ponit. l. consuetudines delectationuz que
sunt fm. v. Sensus. Luc.xiij. Juga bouz
emi. v. Tertio in hoc q̄ corpus spiritui
cōtumax reddit. Prouer.xix. Qui delicate
a puericia nutrit ieiunum sunum postea sen
tiet cum cōtumacem. Voluptas carni cō
cupiscenti aduersus spiritum inducitur
fit. vnde multotiēs spiritus succumbit. B.
Si concupiscētia cepit habere tirannidem
sunt duo contra vnum ⁊ periclitatur cō
scientia. Quarto quia licet videant esse
medicamentū tamen facit ad infirmitatis
augumentum. B. in morali. Ipsum me
dicamen in vulnus vertitur quia ex quisi
to remedio paulo diutius inhērentes exco
gitato remedio paulo diutius inhērentes exco
gratius deficimus quod prouide ad refec
tionem paramus. Quinto q̄ multuz a
sanitate impedit ipsa est qualitas glutinum.
Luc.xiij. Uxorem duxi ⁊ ideo nō possuz
venire hoc est voluptas carnis. Sexto
oblutionē induxit. Eccle.v. Nō satiabitur
dabitur diuitum vite sue eo q̄ de⁹ occupet
delicijs cor eius. Septimo hominē a spi
ritu ipedit. Job.xxviij. Sapiēta nō in
uenitur in terra suauiter viuētiū. Octa
uo sterilitatē bonoz operum inducit. Ja.
xviij. Et nunc audi hec delicata. Et paulo
pōst veniet tibi hec duo cito in die vna ste
rilitas ⁊ viduitas. Ipa homini ōi paral
ticā effi. it. Jere.xxxi. Usq̄ quo dissolueris
delicijs filia vaga. Deut.xxviij. Tenera
mulier ⁊ delicata q̄ ng tentare nō va
luit ipa virilitatem. ⁊c. Isa. xiij. Ecce

egyptos quasi mulieri Ipsa fluctus ē in quo pharao infernalis masculeos vult proiici. Exo.j. Ipa est a qua egyptus in sanguine versa ē.vij. ¶ Nono homine loq cē facit. Ipa est eni fluctus ora nasq ebullicio Exo.viij. ¶ Decimo reddit homine incō paciē vt patet in epulo euāgelico Luc. xvi. Amos.vi. Bibētes vinū i ñalis copule vngūcto delibūt ē nihil cōpūctebāt sup cōtritione? Ioseph. ¶ Undecimo. Meliori bus delicijs quā scilicet spūalib⁹. Ber. de licata ē diuina p̄latio ē nō dat admitē tibus aliena. Colūba aquā refugit scilicet cū alio voluptat⁹. Sen.viij.ber. Loquo ō illo verbo nihil ego abiero paracletus non veniet. Jo.xvi. Quis ingt audeat de cetero carnis illecebris fantasticis deditus paracletū expectare. ¶ Duodecimo in penā eternā cōdemnatur. Apoc.xviij. Quātū glorificauit se ē in deliciis fuit.tantū date illi tormētū ē luctū. Atque inferioreo in mare mortuū descēderūt. Jose.iij. Voluptates eni igneo ad amaritudinē eternā ducent. Multoq̄ valēt ad refrenādū amorē delitiaq̄ innētis ītractatu de auaritia De paupertate etiā spiritus que amorē diuitiarū refrenat dicetur in tractatu de beatitudinibus ideo hic ea que pertinent ad refrenationē huius amoris pretermittimus.

¶ De clemencia. vi

a Equitur de clemētia que secūdū. Tullius est virtus per quā animus modū alicuius tenere cōcitatus benignitate retinet. De hijs q̄ valēt ad refrenandū odiū multa inuenies in tractatu de ira sect⁹. Sen. Clemētia est animi tēperāta i potestate vltiscēdi vel lenitas superioris aduersus inferiorē in penitendis. Et nota q̄ licet clemētia necessaria sit oībus maxime tamē principibus vnde dño primū principē populi sui moysen cōstituit qui erat vir mitissimus sup oēs homines qui morabātur in terra-Numeri. xxvij. Et.iij. Re.xx. Legitur. Audiuimus q̄ reges domꝰ israel clemētes sunt Deū.cbij. Ut ni potētie magnitudine ne quaq̄ abuti sed clemētia ē lenitate gubernare subiectos. Et. Isa.xvi. Psal. Emitte agnū dñō dominatorē terre. Et de christo legitur. Mat.xxi. Ecce rex tuus venit tibi mansuetus ē lex eius vocat lex clemencie. Prouer.xix. In signum etiam clemētie laudātur reges christiani ē ecclie prelati. Sen. Nulla ex oībus clemētia magis ꝯuenit aut principē decet. Idē. Clemētia efficit vt inter regē ē tirannū discrimen sit.i. differentia. Idē notādū q̄ clemētie virtus mediocritatē seruat in parcēdo ē vlciscendo. Sen. tam oībus ignoscere crudelitas est q̄ nulli. Modo tenere debemus sed qz difficile tēperamētū est quicqd plus equo futurū est. In parte humanioꝛe prepōderet. In archa erat virga aaron ēt manna. Deu.viij. Alle eni qui preest quādoq̄ oꝛ parcere quādoq̄ vltionē sumere. Virga assueri extēta signū erat clemētie. Hester. viij. Ad clemētiā maxime pinet rēperātia in vltione propriaꝝ iniuriarū. Sen. Que admodū magni animi nō ē q̄ de alieno liberalis est sed ille q̄ quod alteri donat sibi detractum clemētē voco nō de alieno dolore facilē sed ēt q̄ cū suis stimulis exagitatur non profilit qz intelligit magni animi esse iniurias in summa patientia pati nec quicq̄ esse gloriosius q̄ principe impūne lesō Ultio duas res prestare solet aut solatium affert ei q̄ accipit iniurīā aut in reliquū se curitatē. Principio maior ē fortuna q̄ vt solatio egeat manifestiusq̄ vlio q̄ vt alieno malo sibi vtilitū opinionē queratꝫ hoc dico cū ab inferioribus penitus violatusq̄ ē Clemētia principē seruet ne impatientia vel alia inordinata affectio vltionē ꝓcipitet. Tullius in libro de officijs. Optandus ē vt hij qui pūnt rei publice legū similes sint que ad puniēdū nō tracūdia sed equitate ducūtur. Ad principē vere clemētes pertinet illud verbū Sen. in hac tanta facultate rerū nō ira me adinqua supplicia ēpulit: nō iuuenilis impetus nō temeritas hominū ē cōtumatia que sepe tranquillissimis quoq̄ pectoribus patiētiā extorsit Clemētie est causas parcēdi querere. Sen. Alterius etate prima' motus sum alterius vltima quotiēs nolis inuenī misericordie causam mihi peperci.

¶ De duodecim que incitant principem ad clemētiaz.

t Tem notādū q̄. xij. Sūt que possunt valere ad inciandū principē ad clemētiā. ¶ Primū est exemplum excelsi principis scilicet dei de quo Joel.ij. Legitur q̄ ipse benignus ē misericors est ē pietabilis super malicia. Et Sap.xi. Parcis oībus quoniaz tua sunt. Et. Sen. Si deus placabilis est ē delicte peccātiū non statim fulminibus persequitur quanto equius est hominem hominibus p̄positū mitē animo exercere imperiū. ¶ Secundum est exemplū creaturarū inferiorū vt exēplaz q̄s ponit. Sen. de rege apū. Iracūdissime inquit ac p̄ captu corpis pugnatissime sunt apes ē aculeum in vulnere relinquūt. Rex ipe sine aculeo est noluit ipsum natura nec fauz esse nec vltionē magno constaturaz parere celeq̄ detraxit ē trem eius inhermē reliquitur. Exemplar hoc oībus regibus ingēs: pudeat ab exiguis animalibus non trahere moꝛes. Tāto moderatioꝛ hominū animꝰ esse debet quāto vehemētius nocet. ¶ Tertio est naturalis nobilitas animoꝝ qui regēdi sunt Sen. remissius. Imperanti melꝰ parretur natura cōtumax est animus humanus ē in contrariū atq̄ arduum nitēs facilius sequitur q̄ ducatur ¶ Quartū est q̄ clemētia nature humane cōgruit: crudelitas vero videtur esse cōtra naturā humanā ē quasi bestiale. Sen. qd istud delectari sono catheratū quecūq̄ ventū est multū sanguinis fundere aspectu suo terrere ē fugare. Que alia vita esset si leones vrsiq̄ regnarent ut serpentibus in nos ac noxiosissimo animali cuiq̄ daretur cuiq̄ potestas. Ipa rationis in experta natura abstinet suis ē tutā etiā ꝑ feras similitudo moꝛ est. Ari. in lib. de natura aialiuz. Dicit q̄ non est animal vnius speciei vt se comedāt. Sen. firma rabies est sanguine gaudere ac vulneribus: ac abiecto homine in siluestre animal transire. ¶ Quintū est humani sanguinis ꝑciositas quo parcissime vtendū est. Sen. in epistolis. Clemētia sanguinē alieno tanq̄ suo filio parcit ē sic homini nō est homine ꝑdige vtēdū. Idē vtēo verbis que cōpetunt clemētī principi. Cenditū inquit timmo scriptum apud me ferrū ē tumma etiā patrimonia etiā vilissimi sanguis vtinā gladius spūalis ecclesie nō tā strictus esset ē vsio eius parcus. Et subdit. Sen. Severitatē abdicas vt clemētiā in procinctu habeo. Gna ꝑgenuit ad imperatoꝛē a christo tibi i homines vite venia ē potestas mortis indulta est ē gladi⁹ tibi datus est non tā vt opus q̄ vt cōmineris q̄ vt depositū quondaz in ꝓcerui ē impositū restituas cōmendātū. ¶ Septū ē finis propter quē ꝑncipes sunt cōstituti vt. Sen. medici: ut generi hūano. Jō dicebat. Sen. q̄ min⁹ turpia sunt principi modica sup̄plicia q̄ medice multa funera ij. Cor.x. Potestatē dedit nobis dñs ad edificationē. Et nō i destructionē nr̄az. Idem Sapiēs multa remittet multas partū sunt si sanabilis ingenij seruabit agricolas bonos imitabil q̄ nō nisi rectas p̄cerasq̄ arbores colunt. Illis quoq̄ quas abū depputabit causa animalcula quibus nutritur applicant. Alia circumcidūt quasdā infimas vitio loci nutritas. videbitq̄ ingenij qualitate tractādus sit. Ide princeps alios ex ciuibus suis q̄ vtiles bonisq̄ sunt libens videat alios in numerū reliquat quosdam esse gaudeat quosdā esse patiat. ¶ Septimū est q̄s oppositū clemētie. Crudelitas hostes multiplicat. Sen. in lib de clemētia. Solūtas oportet aūi sentiēdi q̄s causa delictat. Alioquin que admodū ꝑcise arbores primo ramos repullulant ē multa late genera vt deteriora surgūt reciduntur. Ita regia crudelitas auget inimicoꝝ numerū tollendo. Parētes eni liberoq̄ orū q̄ strenue ceciderūt ē ꝓpinquiq̄ amici i loco singulorū succedūt. ¶ Octauū ē q̄ crudelitas audaciā malefaciēdi dat. Sen. Tēperatius timeꝛ cohibet aīos. Ē stabulo vero ē aere ē extrema animoꝛ in audaciā tacētes excitat ē ola experti suadet acerima virtus ē quā vltima necessitas extēdit Idē. Videbit sepe cōmitti q̄ sepe vindicatur. Idem summa prudētia summi viri ē pertissimi rerū nature malucrūt vel vt incredibile scelus ē vltra audaciā ꝓpositū preterire quam tum vindicant ostendere fieri posse. ¶ Nonum est q̄ clemētia principi securitatez dat. Sen. Errat si quis existimat tutum esse ibi regem vbi a rege nihil tutum est. Securitas securitate munita pascenda est. Non est opus latera mēnium abscondere multiplicibus muris turribus q̄ sepire salutem regis. Clementia in aperto p̄stabit. vnum est inexpugnabile munimentum amoꝛ ciuium. Prouer.xi. Clementia ꝓparabit vitam ē sedatio malorum mortem. ¶ Decimum est q̄ clemētia regum roborat. Prouer.x. Misericordia ē veritas custodiūt regem ē roboratur clementia thronus eius. ¶ Undecimum est q̄ bonitatem ē principis ē populi confirmat. Prouer.xvi. Clementia regis quasi imber serotinus sicut imber tēperancie ē ad germinationem serotinus est ad mane

rationem. Temperantia inchoat quod seruetius consumat. Sic clementia regis benefica est hijs qui male se habet quod est cõsumate bonitatis et facit vt populus vitam suam bene consumet. multi bene fiunt vitam suam qui male finissent nisi clementer cum eis actum fuisset. Duodecimum est q clementia facit vt princeps temporalis in futuro iudicem vniuersalem clementem inueniet secundum illud. Luce. vi. In qua mensura mẽsi fueritis remetietur vobis. Ad idem potest referre illud. Prouer. xx. Prius paratur clementia præparabit vitam. vij.

¶ De modestia.

Sequitur de modestia quã sic describit Tullius in pmo rethoricor. Modestia est per quam pudor honestatus pudẽ et stabilẽ comparat honestatem auctoritatem et firmitur in hac descriptione causa et effectus modestie. Pudor enim qui est timor turpitudinis vel fuga rei indecentis delinando indecentias in exterioribus: efficit ordinationem exteriorem: que modestie est et sic comparatur auctoritas siue grauitas pura a nubibus sui contrarij .i. vilitatis et stabilitatis non tamen momentanea sed permanens. Et notandum q ordinatio interior que est cuz ratione præest: et apperitus obtemperat cause est exterioris ordinationis. Inordinatio vero interior que est cum appetitus sub est rationi est causa exterioris inordinationis vnde cũ animus est iratus aut metu cõmotus aut nimis voluptatem appetens exteriora mutantur: cor accensum stimulis ire palpitat corpus tremit lingua perpenditur facies ignescit. vnde verus illud poete deprehẽdas animi tormenta latentis in egro corpore deprehendas gaudia sumit vtrũq; ille habitum facies. Ordinatio vel inordinatio exterior signũ est interioris. Eccle. xix. Amictus corporis et risus dentium et gressus hominis enunciant de illo. S. in pastor. Janua est custodia que composita seruat exterius membra. Qui ergo statum mentis perdidit foris in inconstantiam motionis fluit atq; exteriora. Inobilitate radicat q nulla interius radice subsistat. Notandum q modus a quo modestia dicitur est tenere decorem et est decentibe respectus aspectus hominuz ad cognoscendum vero vtrum aliquod sit decorum vel non attendendum est an sit nature consentaneũ et an sit persona digna que hoc agit vel cum qua agitur attendẽdum est etiam ad congruentiam temporis vel locioccorum est in homine quod est consentaneũ nature. Inqualitati excellẽti hominis et est indecens in homine aliquid quod non esset indecens in bruto. Item aliquid indecens est in persona prelati quod non esset indecens in persona priuata. Aliquid etiam indecens est quia deest congruentia temporis secundum illud. Eccle. x. Ex ore fatui reprobabit parabola quia non dicit eam in tẽpore suo. Et ponit exemplum Tullius de duob⁹ collegis seu duobus consudicibus. Pericle et sophocle. coram quibus sedentibus pro tribunali. cũ transiret quidã inuenis pulcher dixit. Sophocles socio suo. o. puerũ pulchrum cui pericles pretorem decet habere non solum manus sed etiam oculos continentes. Sed sophocles verbum predictum in alletharum probatione dixisset iusta reprehensione carnisset Tullius. vicioſum est derisorie delicatum inserre sermonem ratione etiam loci aliquid indecens est vt in sacro loco sit aliquid indecẽter quod alibi id fieret decenter. Item notandum q modestia indecentiã cauet i verbo in risu in motu corporis. In mẽbrorum situ in habitu vel cultu in occupatione vel actu de indecentia in verbo et motu et risu tangit. Seũ. in libro de quatuor virtutibus. Dicens a verbis turpib⁹ abstineto quia licentia eorum impudentiam nutrit sermones vtiles magis q̃ facetos et affabiles amato: rectos potius q̃ obscẽdantes. Mixcebis interdum seriis iocos sed temperatos et sine detrimento dignationis et verecundie. Nam reprehensibilis risus est: si non modicus si puerilis effusionis muliebriter factus odibilem hominez facit. Risus aut supercilium et clarus aut malignus et furtivus aut alienus malis euocatus. Si ergo rẽpus locos exigit. hos cum dignitate sapientie gere. Nõ erit tibi scurrilis sed grata vrbanitas. Vrbanitas tua sine dente sit. Joci tui sine vilitate risus sine cachino vox sine clamore incessus sine tumultuantes tibi non deerunt. Idem in eodem. Non sis aliorum curiosus scrutator neq; acerbus reprehẽsor sed sine exprobratiõe corrector: ita vt admonitionem hilaritate preuenias: et erroꝝ facile venia dato. Necexcellas quẽq; nec deliciis. Requirenti facile respondeas. Contendenti facile cedentes. Liturgia exercitioq; descendas. Idem in eodem. Rari sermonis sis ipse sed loquentium patiens seuerus actuo tuio ac seruo: sed hilares non asperneris. Circa motum corporis cauenda est etiam nimia tarditas et nimia celeritas. Seũ. Si continens eo et animi tui et corporis motus observa ne indecori sint. De indecentia i motu corporis vel situ membroꝝ tangitur. Isa. ij Pro eo quõd eleuate sunt filie syonet ambulauerunt collo extento et nutibus oculorum ibant: et plaudebãt. et ambulabant pedibus suis composito gradu incedebant declinabit dominus verticem filiarum syon. Ezechie. xxiij. Lateribus et humeris impingebatis et Prouer. vi. Dicitur de homine apostata qui annuit oculis terit pede digito loquitur. Et in eodem. vi. Sex sunt que odit dominus: et vij. detestatur anima eius. Oculos sublimes Job. xv. Incurrit aduersus deum retecto collo. In habitu vel cultu iste modus habendus est vt vitetur agrestis in humana negligentia et habeatur mundicia nõ tamen nimis exquisita. Jerony. Ornatus et sordes parimodo fugiendas: quia alterũ delitias alterum gloriam redolet. Sene. Non splendeat toga nec sordeat. i. Thimo. ij. Volo mulieres ornare in habitu ornato cum verecundia et sobrietate ornare eos se. In occupatione vero attendendum est ad naturam ad quid scilicet aliquis a natura sit depositus. Qui enim debilis est corpore et ingeniosus et viuacis memorie non militiam: sed studium litterarum sectari debet. Fatuum enim est nature repugnare et illud sequi quod homo non possit assequi. Attendendum est etiã ad etatem. Etas enim adolescentie laborem animi vel corporis est exercenda et auctoritati seniorum subijcienda. Debent enim adolescentes seniores vereri. Consilio eorum regi et exemplo informari. Sensibus vero labores corporis videntur esse minuendi. Animi vero hijs exercẽdus est. Cõsilio debent alios iuuare et exempla imitatiõe digna eis ministrare quate psone est parture cuz ciuibus viuere. Declati vero est

De temperantia circa delectationes sensuum. viij.

Dicto de partibus temperantie secũdum. Tullium. Dicendum est de partibus temperantie prout temperantia virtus est animam regens circa delectationes sensuum. Notandum ergo q; sue partes temperantie que regunt animã circa delectationes: que sunt secundum gustum et tactum satis sunt note: et nominate que sunt sobrietas et continentia. Ille autem partes que pertinent ad delectationes: que sunt circa visum et auditum et olfactum: non sunt ita note nec habẽt specialia nomina: et potest esse in causa vtilitas dictarum virtutum: quia duo sensus .i. gustus et tactus pertinent ad esse. Tres alij q; sunt pertinent ad bene esse mediante gustu assumitur q; per vim nutritiuam corpori vnitur: et sic conseruatur esse individui: vnde gustus est ad cõseruandum esse individui. Mediante vero tactu per vim generatiuam transfunditur quod erat in vno corpore in aliud corpus et sic fit multiplicatio individuorum et saluatur esse speciei in multis individuis quod non posset saluari in vnico cum sit individuus corruptibile. Item tactus et gustus sunt principales sensus. Alij vero tres sunt ordinati ad illos. Visus enim et auditus cognoscit nutrimẽtum a longe agnoscitur: q; gustu prope agnoscitur. Unde dicitur in libro de natura animã. Quod anis rapax est acuti visus: quoniam indiget vt cibus suum videat a remotis. Visu et auditu cognoscitur a lõge destructiuũ corporis vel delectabile fm tactum: ac prope tactu decernit primo vidit mulier q; bonum esset lignum ad vescendum et de illo gustauit. Seũ. iij. Et primo vidit. David mulierem lauantem se ex aduerso q; adulterium cum ea cõmitteret. ij. Re. xi. Item sicut dicitur in lib. de natura animalium. Sensus tactus in bomine subtilis est plus q; alij sensus et post ipsum gustus. Ceteri sensus in homine sunt hebetiores q; in alijs animalibus idem dicitur. In eodem lib. Quod sensus visus in omnibus animalibus est supra auditum: et sub hijs olfactus tactus et gustus operantur solum propinquum

obiecti. Alij sedz distantiam. Unde delectationes que sunt tcom tactū t gustum maiores sunt q̄ que sunt scom alios tres sensus t prauitas ad operationes t delectationes scom illos duos sensus maiorez q̄ scom alios tres t vitia que sunt scom operationes t delectationes corp duorum sensuum magis sunt periculosa. Ideo virtutes que sunt cōtra omnia illa vitia magis sunt necessarie t magis note t habent speculia nomina. ¶ Inter virtutes vero pertinentes ad delectationes gnez sensuum. Primo pſequemur de sobrietate. Secundo de continentia. Tertio tāgemus de illa temperantia que est circa delectationes aliorz trium sensuum.

¶ De sobrietate. 7

Circa sobrietatem vero primo distinguemus diuersas acceptiones huius nominis sobrietas. ¶ Secundo ponemus ea que pertinent ad eius cōmendationē. ¶ Tertio tāgemus de officijs ipsius.

¶ De diuersis acceptionibus huius nominis.

Circa primuz notandum est q̄ nomē sobrietatis quadrupliciter sumitur in sacra scriptura. Quandoqz enim sumitur large pro temperantia que est vna quatuor cardinalium virtutum vt Sap. viij. Sobrietatez inquit et prudentiam docet. Ty. ij. Sobrie t iuste t pie viuamus tē. Secundo sumitur pro temperantia q̄ est generalis vt Ty. ij. Juuenes hortare vt sobrij sint Glo. In oibus. Tertio sumitur pro temperantia q̄ est circa potum t cibum vt Ty. ij. Adolescentulas vt viros suos ament: filios suos diligant prudētes castas sobrias. Glo. in cibo t potu. Quarto simili sobrietas pro temperantia circa potuz tantū t sic ebrietas est ei⁹ oppositū. Si sumitur. Eccles. xxxi. Aqua vita hominibus vinum in sobrietate si bibat illud moderate erit sobrius. Tertio modo sobrietas hic sumit pro temperantia circa cibum t potuz vel circa delectationes que sunt scom gustum.

¶ De cōmendatione temperantie.

Deinde commendanda est vero huius virtutis notandum q̄ sobrietatem suadet nobis natura: scriptura: t vniuersa creatura. Nā moderatus cibus tuendam suadet nobis mediocritatem in sumptione cibi t potus. Nemo enim vt comparatione tui corporis parui oris est vt dicit Aris. in lib. de natura animalium. Ore vero moderate suadet nobis natura raritatem in sumendo cibū t potum: vinum enim cōis habemus cū duos oculos t duas aures habeamus: raritate vero delectationis que nō habetur nisi in transitu cibi desiderat nobis sumptuositatem ciboz delectabilium. B. in sermonibus tas moderate partis. Gutturis tui exigua delectatio quanta paratur sollicitudine quā tas deinde molestiam parit. Hinc t morbi varij generantur. Idem etiaz dissuadet nobis corruptio cibi t potus que fit postq̄ in stomachum descenderint. Joel. Optimo vinitate omnes qui bibitis vinū in vuicedine. Periit enim ex ore vestro. Non sic est in alijs sensibus. Non emi corrumpitur res pulchra que videtur cum semel visa fuerit nec res odorifera cuz semel odorem eius aliquis acceperit naturales appetitus animę non sunt delectatę. Eccle. xxix. Initium vite hominis aqua t panis. Eandem etiaz assignauit deus nasthoniti t bruto. Gen. i. Ecce iquit dedi vobis oēm herbam afferentē semen super terraz t vniuersa ligna que habēt in semetipsis semente sui generis vt sint nobis in escā t cunctis animantibus terre. Sen. Considera tecum quantū natura poscat t quam nuda cupiditas expectat. Scriptura ho sacra dupliciter suadet nobis sobrietatē. i. admonitionibus multis t sanctoz exemplis. De admonitionibus vero paucas ponere sufficiat. i. Thessa. v. Vigilemus inquit t sobrij simus. 2. Thimo. 4. Administerū tuū imple sobrius esto. 1. Pe. 4. Estote itaqz prudētes sobrij et. Eisdem. 1. Sobrij estote t vigilate. primoqz ait prudētes tē. De exemplis enim pauca ponere sufficiat. Dante. 1. Ducūt pueri boni t dolio ventur nobis legumina ad vescendum t aqua ad bibendum cibo regio contempto. Dan. 10. Tribus ebdomadarū diebus panem desiderabilem nō comedi t caro t vinum non intrauerunt in os meum. Matt. 3. Mar. 1. Dicit de Jo. baptista q̄ esca eius erat locusta t mel siluestre. Luce. 1. vinum t siceram non bibet. B. super cant. Abstinece a carnibus ne dum nimium nutriendo carnes simul t carnis nutrientur vitia panem ipsum cum mensura studebo sumere ne onerato ventre stare ad oīōnē tedeat. Et de beato Nicolao legit q̄ cū lacte alteret. 2. t 6. Feria semel tm in die lac sugebat. Omnis enī creatura sobrietatē suadet q̄ in omni creatura est modus velmensura scom illud. Sap. xi. Oia in mēsura t numero t pondere disposuisti. Tē ad cōmendationē sobrietatis valere pōt fiducia quod t quāti sint eius effectus t quā pleo exilosus in homine eius effectus. Notandū ergo q̄ eius sobrietas valet ad sanitatē scom illud. Eccle. xi. Sanitas est aie t corpori sobrius potus. Sen. in epistolis. Simplex erat et cā simplici valitudo multos morbos multa fercula fecerat. Cris. sup epłam ad Heb. Nihil sic salutē nihil sic sensuū acūmē operat nihil sic egritudinē fugiat sicut moderata refectio. Item sobrietas valet ad diuturnitatē. 1. 3°. Eccle. Qui abstinens est adiciet vitā. Item valet ad iocūditatē t corporalē t spālē. Eccle. 31. Exultatio animę t corporis vinuz moderate potatū. B. in moral. Si a carne hoc q̄ licet ablēdimus mox in spū hoc q̄ delectat. Inuentimus hō sobrium delectabiliter viuit t dormiendo t vigilando. Eccle. 31. Somnus sanitatis in hoc parco dormiet vigz mane t anima ipsius cū ipso delectabit. hō sobrius differt cōmedere donec esuriat. t tūc etiā panis t aqua delectabiliter ei saporē. Aug. in li. de verbis dñi. Vix fastidiosus sectatis nescis quo mō. Sap. q̄ famem accendit. Sen. in epistolis. Solus panis bonus fiet t tibi cuz tenerū t similagineū fames reddet ideo nō est aīs edendū q̄ illa imponat. Expectabo ergo nec ante edam q̄ aut bonū panē habere potero aut malā fastidire desiero. B. in epistolis. Prudenter sobrietatē cōuersanti satis est adoē cōdimentus. Sal. est fames. Sapiens deliciis ora cōdiuntur. Darius cū fuga cū aquā sorbidam t cadauerib⁹ inquinatā bibisset negauit vnquā se bibisse iocundius. B. ad fratres de monte dei panis furfureus t simplex aqua olera vel legumina simplicia inquaqui res delectabiles sunt sed in amore xpi t desiderio eterne delectationis ventri bene morigerato grauanter ex hijs satis facere pōt se valde delectabile est: q̄ milita pauperū ex hijs vel aliquo cop delectabiliter sa tisfaciunt nature. Facillimē quippe t delectabile esset adiuncto amore dei cōtēmento scom naturā viuere si insania nostra nos permitteret qua sanata satis naturalibus natura arridet. Crisō. cōtentus inquit mēsam diuitis t mediocri t discretamus vtro quoniam. Qui magis quoz sunt qui puri vere q̄z mēse cupiunt voluptatem: Ille ne qui cenas prandijs iūgit quoz vētre distensione rupunt atoz oppressione ciborū suoz pereuntur in quorum corpore vino mundite velut nauis gijs cuius daz fluctus obruta anima necatur vbi nec oculus nec lingua nec pes p prijs deseruit officijs sz cuncta membra corporis qui vinculis iacent sancta gratiaq̄ potus vbi nec sapor eis ad quietez datur nec ad salubritatem cedit. Jtez. Crisō. hijs qui in deliciis t luxurijs vitaz ducūt resoluta quidē corpora t ideo omni cera molliora circūierunt atoz infirmitatibus plena q̄bus ad cumulum malorum pedagre tremor: imminuta t nectus accidit t ē eis vita semp in medicijs t in medicamentis. Sensus autem tardi graues t obtusi t quodāmodo tam sepulti. Idem quis hō iocunda dicat t grata qui tamen nouerit quid sit iocunditas. Et voluptas a pandē tibus ita diffinitur. Voluptas est cū quis suus desiderijs finitur vbi vero desiderius frui non potest dum vel ex fastidio non sūt vt societas ipsa desiderijs facit ea que enerosa efficit ingrato. Sine dubio etiaz voluptas in eis pariter t iocunditas perit. Idem. Considera ergo qui fastidio patiūtur quomodo quibus suauis t lauti ubi opponantur oneri eis magis sunt qui voluptati Sic vbi per abundantiā cupiditatis fuerit exercita pariter t voluptas t iocunditas ponitur quidē tam eberas gratia quā desidery gignit satisfactio voluptatem vñ alia latine calcabit sumere Prouer. xxvij. Idemve petra melle saturauit eos qui quidē post multam mineris fatigationē t laborē sitis ago frigidis et saxo viuentibus fruebant easq̄ cū delectatio hauriebant hoc ipso ergo q̄ dulcissime t desiderabiliter potādi cupiditate ex plebat aqua si illa mel appellauit. Ere dubitari non pōt q̄ simplicius victus t mensa mediocris plerunq̄ iocunditatis habēt t voluptatis t econtrario diuitum

m

mense execrabile. e hernide. e morborum. e cō annuatione plene in quibus molesta sunt hec que delectabilia videntur. Tres sobrietas gratiā hominū cōparat sicut ei⁹ oppositum hominibus exosus reddit. Ecclē. xxxi. Utere quasi homo frugi hijs que tibi apponunt. e nō cum manducas nimium odio habearis. Iē deus glorificat. i. Lor. x. Sive comedatis sive bibatis siue aliud aliquid faciatis omnia ad gloriā dei facite. Glo. quod manducas vinio sum⁹ ap refectionē corporis reparationēq; mē brorum gratias tribuēs ei qui tibi tribuit mortali. e lōsa fragili ista supplementorum solatia cibus tuus. e potus laudabit deum. Sobrietas etiam in conatibus nostris deum placet prouidendo ibi puritatē in qua ipse delectatur. Lant. i. Qui placet timet lilia. Iē sobrietas munditiam prouidet vbi maxime immūditia displicet sed in ore. e ad mensam. ité mēbra in ore maxime displicet immunditia. In mensa ēt multū placet munditia. tertio. Pal. decimotertio. Proponunt panes in mēsa mūdissima. e Leui. vigesimoquarto. Jubeté .xii. Panes propositionis stratū super mēsam purissimā. Sobrietas ornamenta mēse est. Ber. ad fratres de monte dei. Si mihi duca⁹ mensam tuam per se satis sobriam sobrietas tua pereonet. Item sobrietas offensiam dei cauet vbi maxime cauēda est scilicet cum bonis dei vtimur magna iniquitas est cum deo hostiliter agere cuz in mensa eius simus. Cauent latrones ne noteant aliquos vicibus hijs cum quibus comederūt. Iē sobrietas seruat cōuiuis libertatem qua eius oppositus impedit. Eccle. vigesimoprimo. Ne compatiaris in conuiuio vini. Jeronymus in epistolis. Qui inebriatur. e mortuus est. e sepelitur. Augustinus nō aliud est ebrietas q; aqua mentis illimus demon. Dimittit modi enim vir cum se putat bibere vinum bibit. a vino. Sobrietas pessimam seruitutem excutit scilicet seruitutē corporis qō ad seruiendū datum est spiritui. e nobilitatē animē seruat. Eccle. decimo. Beata. terra cuius rex nobilis est. e cuius principes vescuntur tpe suo ad reficiendum. e non ad luxuriam. Item sobrietas membrum nobili valde regit os scilicet. Sensum etiam pertinet ad esse scilicet gustū auris. Lirca que vitium valde periculosum est destruere. Iuz enim esse pōt ipsius cē. e esse occasio magne infirmitatis vel mortis. Iē sobrietas opus necessitatis regit in quo sine ipsa tre quēter creatur alimentūm. e semina. Iē ad intelligentiā preparat vnde. Dan. primo. Pueri q; cibos regios cōtēpserūt gratia dabis cōtēti intelligētiores certo inuēti sunt. Iē vigilantiā seruat ad quā dñs ēxcitā mouet. Mat. vigesimoquarto. .xxv. e .xxvi. Et Luc. vigesimoprimo. e. xxij. Unde notabiliter sobrietas. e vigilia sectantur. primo. Thimo. quarto. Vigilemus i quit. e sobrij simus. primo. p. quinto. Sobrij estote. e vigilate. Item ministerio dei idoneū efficit vnde. i. Thimo. i. Ubi ostēdit ghīs⁹ esse minister dei. di Sobrietā. et natū. Tit. primo prudētes sobrios iustum. Iē ab igne infernali. luxuria seruat. vñ pueri q; abstinētes fuerūt a fornace bē babylonica illesi exierunt. Dan. i. Sobrietas fīlios dei fugientes egyptios infernales p siccū ad terrā promissionis perduxit. Etc. decimotertio filij israel ambulauerūt per siccū. Qui sobrietate nō habēt in ago volupt⁹ submerguntur. Sobrietas primū ingressū hz in bello spūali sine ipsa. e tere strues frustra pugnāt. Glo. sup Mat. v. Nisi gula primo refrenet frustra contra alia vitia laborat. Qui poplice siero aquā biberūt nō permisit sumere ad bellū cum gedeone. Jud. vij. Poplite. e siero aquā bibit q; voluptuose cōmedit. Item sobrietas diabolo auferr ingressū in hoie. e sic videtur ei auferre dñm. nō dicē dñs castri q; nō hz sibi ingressū. Sobrietas diabolus in ardo ponit vbi ipse nō gessit. Mat. xij. Ambulat p loca arida querēs requiē. e nō inuenit. Piscis infernalis in ardo posit⁹ palpitat vt de pisce. Tho. vi. Jsa. .10. Cō putrescent pisces sine aq; fames lupū. ē ne more exire facit sic sobrietas diabolū de hoie ipsa carni concupiscēti aduersus spūm victualia auferr. igni edēpti concupiscenti ex ligna subtrahit vñ diminuit vel deficit. Ipsa carnē in prāte hz. Dan. i. Ecce ancilla in manu tua est vtere ea vt libet ipsa ad modū lapidis pciosi holes custodit ne cibus vel potus ei noceat. Si sobrietas ē sit dum corpus replet anima euacuat homo spanperatur. Prouer. xi. Qui diligit epulas in egestate erit deus blasphemat

Bio. super illud. i. Cor. x. Sive comedatis sive bibatis etc. Si modum nimire debitū in moderatione vorācitatis excedat. e in voluptate. e ingurgites quātūcūq; laudeo ligna fouet vitia blasphemat. Iterū vcator deificat. Phylo. ff. Quomodo deus veneer cū perta oio aperta exercitus vitiorū ingredit. Job. xxx. Quasi rupto muro. e aperta lanua irruerit sup me sine sobrietate mensa hoīs est tu laqueus. Eccli. Sicut pisces capiunt hamo. e aues prehenduntur laqueo. ita capiunt hoīs tpe malo. Tēpus malū. e periculosus. e hoī nō habēti virtutē sobrietatis tpe pdit. Sap. xiv. Creature dei i odiū facte sūt. e i tēptationēs posum. e in muscipulā pedib⁹ insipientiū.

¶ De officijs sobrietatis.

Equntur de officijs sobrietatis et
a possunt distingui duo officia ei⁹
Unum est cauere excessum in cibo. Aliud est cauere excessum in potu. Secū. Ede cura crudelitatē debe cura ebrietatem. Luc. xxi. Attendite ne grauent corda vra crapula. e ebrietate. Crapula quidoqz sumit p excessu i cibo solūm in verbo philosophi. qñqz vero cōiter pro excessu in cibo vel potu vt Eccl. xxxvij. Propter crapulā multi obierūt. q; auc abstinēs vadicet vitā. Et in ps. Tanq; petra crapulatus a vino. Silr nomen sobrietatis qñqz sumit pro excessu in potu solūm vt Ro. xiij. Nō in cōmessationibus. e ebrietatibus. Glo. Briam genere masculino dicim⁹ ea licē aptū potatuū. a quo dicit ebrietas q; est vitiosa potatio vini. Qñqz vero nomē ebrietatis sumit cōiter pro excessu i cibo vel potu. Et notandū q; sobrietas nō ponit modū sine mēsurā solūm circa quātitatē cibi vel potus sed ponit modū quantū ad oēs circūstantias. Qui enim sobrius ē sumit cibū. e potū quantum debet. e quō. e quomodo debet. vnde possumus distinguere quīq; officia sobrietatis. Primū
b est cauere ne statutum prandēdi terminus poeniamus. Qui tpo suo venit nō expectat donec salsa pparata sit. i. fames. vnde cibū insipide comedit. Eccle. x. Beata terra cui⁹ rex nobilis est. e cui⁹ principes cōmedūt in tpe suo. Secūm est cauere ne cibos lautiores gramus. Secū. Utemur sit ibi et facili remec ad voluptatē sed ad cibū accede. Palatū mū famem excitet non

supexeq. Desideria tua a parua fāmes et hoc tū curare debes vt desinat. Terrā est deuitare studiosiatē sparandi cibos. Preparare enim studiose est hostis nostri gladiū acuere. Cibus enim delicatus. e gladius que care vitat. ebria sps. i. Pe. ij. Obsecro vos tanq; aduenas. e peregrinos abstinere vos. i car. ordinē inducere. a.

Quartū est numerum appetitū cibi vel potus refrenare. Ang. sicut pōt vt sine illo quo vitio cupiditas vel voracitatis preciosissimo cibo saturo vtatur. Insipiēs aūt ferīdissime gule filiū mittit visitū ei bū vilescat. e ardeat. Et sattus quisq; in ore dēt malorū pisces velet ō lenticulas in ore esau. Non propterea cōmendatus nobis sunt pisces oyz bestiarū: melicitibus escis alunt. Quintū est: mensuraz refectionis nō excedere. Eze. xvi. Libr⁹ tu⁹ quo vehemēs erit in pōdere de hac tū materia regre in tractatu de vitio gule. Solet a quēri virum quilibet ebrietas seu quilibet excessus in cibo vel potu virtutem sobrietatis destruat. Quod si verum est. e omnis excessus in cibo vel potu mortale peccatū est. Virtutē enim nō destruit nisi mortale peccatum. Ad hoc tendit q; expleri est modus sine mēsura ad sobrietatem pertinens. Unus accendit in cōmēsuratione nature. vnde in sumate sumit cibū vel potū quod necessariū est. e sufficit nature. Immoderate vero qui sumit plusq; necessarium est. Et iste excessus potest ee. e venialis. e mortalis vnde non oīs excessus destruit virtutē sobrietatis. Illimodis accenditur in cōparatione boni temporalis ad eternum: vnde cōm hoc modum seruat quis in sumendo cibum. e potum qui temporale bonū non preferat vel equat eterno. Immoderate vero si hz sumēdo cibū vel potū quādo temporale bonum preferat vel eterno equat. Et talis excessus mortale peccatum est. e destruit virtutem sobrietatis.

¶ De cōtinentia specie tēperātie. x

Acto de sobrietate que cōperantis circa delectationes ciboz gustū.

Dicendum est de temperātia illis que accenditur circa delectationes tactū. Multiplex vero est delectatio tactū. Quedam. e in sumptione vellug. Quedam in sumptione leuep. Quedam

in fluxitate vnguentoꝝ. Quedaꝫ vero in fluxitate balneoꝝ. Quedaꝫ vero in carnalis conta. tunc que duplex est. Quedaꝫ primet ad membra generationi deputata. Quedam verunctes ad cetera membra. ¶ Temperantia vero circa delectationes predictas vocari pt cōtinētia. Maxime vero vsitato sermone pudicitia vocat reperitia illa que cauet illicitas delectationes sm tactū quo ad membra que generationi deseruiūt: que sic describit. Cōtinētia ē abstinētia ab oi illicito cōtu. Et est hec virt⁹ multū necessaria. Regit enim membra illa in quib⁹ maxime sentit zopulicentia. Deuenit.n. qñq; hoie inuito vel dormiēte. Et ꝯ libro de natura animaliū. Os accidit hoīnus ē q̄ dru pedib⁹ coitū desiderāt: subito sperma tizare. Quibusdā ad tactū mutuuꝫ. Aliis ad solā aspectū hoꝝ membroꝝ effrenatio periculosa est multū vt ostensum est i tractatu de vitio luxurie. Cum generatio sit zelosus incessus. ipa est velut quedā porta diligenter custodiēda cuius de⁹ vult dñs esse. Ideo in membra generationi deputato specialiter voluit signū suū ponere. scz circūcisionē. Circumcisio specialis figura videtur ee cōtinētie. Cōtinētia i sacra scriptura multum nobis suadetur. Exo.xij. Renes vestros accingetis.iij. Re.iij. Accinge lumbos tuos. Job. xxxviij. Accinge sicut vir lumbos tuos. Luce.xij. Sint lumbi vestri precincti. Ephe.vj. State subcincti lumbos vestros. Continentia zona aurea q̄ ipse regis celestis ad decorꝫ data: Dañ.x. Ecce vir vnus vestitus lineis. Renes eius accincti auro obrizo. Apo.i. Videt Jo. similem filio hominis pinctum ad mamillas zona aurea. Et infrā. Exierunt septem angeli precincti circa pectora zonis aureis. Zona aurea ad mamillas vel circa pectora est cōtinētia cordis. Mamillis obrizū circa renes est cōtinētia carnis auri in igne seruatur. Cōtinētia igne luxurie nō ledit: ad cōmēdationē continentie facient ea que valēt ad detestationē luxurie de quibus regit in tractatu de luxuria. ¶ Et notandū q̄ tres sūt partes pudicicie. Inter cōtinētes enim qui a coitu illicito abstinent. Quidaꝫ sunt qui tantū abstinēt a coitu illicito qd vocatur licito quoꝝ cōtinentia dicitur coniugalis. Quidam vero nō solū abstinēt ab illicitis: sed etiā a licito quod contingit in duplici statu. Vel in eis qui habent integritatē carnis quoꝝ continentia dicitur virginalis. Vel in eis qui hūt carnē corruptā quoꝝ continentia dicitur vidualis quantuꝫ ad personas illas que fuerūt in matrimonio. Quantuꝫ vero ad psonas illas q̄ non fuerūt in numero nō hꝫ speciale nomen quo vocetur. Inter has vero spēs tres pōtinentie primo dicetur de virginali q̄ ceteris potest ipe ē dignitate de qua hoc ordine dicet. ¶ Primo ostēdet quot modis nomē virginitatis sumitur. Secō describetur virginitat⁹ ponet ē exponet. Tertio cō mēdationi eius insistet. Quarto de hijs q̄ spectaliter virgiū⁹ sūt tenēda. Quinto de triplici aureola. Circa primū notandū q̄ nomē virginitatis quadrupliciter sumitur. Qñq; pro incorruptione habet. q̄. Cori.xi. Despōdi enim vos vni viro virginē castā exhibere xpō. Glo. Aug. virginitas cordis fides est incorrupta. Quādoq; carnis integritas. vñ Glo. Aug. sup verbū p̄dictū virginitas carnis corpus ē tactū.

Idē cōtra Julianū pudicitia ē reo mē t⁹ egitas corpis. Qñq; p pudicitia ē mētis cū integritate carnis quātū ad ꝓpositū seruādi eā: sic virginitas mālisset in lucra si inulta fuisset corrupta. Quādoq; vero pro pudicitia mētis ē integritate carnis nō solū in ꝓposito seruādi eā sed etiā in re: ē virginitas sic sumpta excellenter accipitur: ē habētibus virginitatē talem cōuenit deferre anulū aureū in ecclia militanti i signū q̄ sunt sponse xpi. In triūphante vero ecclesia merito huius virtutis aureola redditur. Circa scām notandum q̄ virginitas sic describitur: virginitas est in carne corruptibili ꝓpetua incorruptionis meditatio. i. ꝓpositū seruandi ꝓpetuā incorruptionē. Carnē vero corruptibilem intellige carnem possibile corrumpi siue necessario corrumpat vtrū statu peccati siue possibilem corrumpi: ē nō corrūpi vt fuit caro adam in statu innocentie. Et notandū q̄ corruptio carnis que accidit ei q̄ hꝫ ꝓpositū cauēdi carnis corruptionē cōtra suā volūtatē non priuat eā aureola. Unde dixit lucia si inuitā me violaueris castitas mihi duplicabitur ad coronā. Habet tamē insignia q̄ant sponsi⁹ sponsa xpi in ecclesia militāte vt ē anulus aureus. Aug. Virgineo q̄ corrupte sūt semel se nō audēt sacris virginibus adequare. Leo papa familie dei q̄ oppressione barbarica integritatē pduderūt pudoris laudabilioꝝ erūt si se incontaminatis non audeāt adequare virginibus. Rationevero huius ē ex mutatione opamur secōm iudiciū humanuꝫ qd ē secōm illud qd apparet in triūphāte vero secundū diuinū de⁹ enim ituet. Cori.v. Re.vij. Unde cū appareat q̄ in vita sit corrupta nondum fert signa virginalia. Corruptio vero carnis ex voluntate mētis pueniēs siue cū culpa vt extra matrimoniū siue sine culpa vt in matrimonio pdat anulo aureo in ꝓsenti et aureola in futuro. Corruptio vero mētis si ꝓpenitētiā reparata fuerit ē finaliter ꝓpositū seruādo carnis integritatē assūerit non pdat anulo aureo in ꝓsenti: nec aureola in futuro. Integritas vero carnis in ea q̄ carnis opus appetit nō est digna aureola Jerony nihil pdest carnem habere virginem si mente quis imserit. Aug. in li. de virginitate. Felicior mihi videtur nupta mulier q̄ nupturā virgo hꝫ ergo tam illa quod ista nupsit p̄sertim si nondum vel sponsa cuiusq; sit. Illa vni studet placere cui data ē. Hec multis incerta cui dā da est: hoc vno pudicitiam cogitationis defendit a turba q̄ non adulteruꝫ: q̄ maritum querit in turba.

¶ De cōmendatione virginitatis.

Equitur de cōmendatione virginitatis. Notandū ergo q̄ virginitas est ꝑciosus thesaurus absconditus in agro corporis. Mat.xiij. Precio situs huius thesauri tanta est vt ipse nō solum sit ꝑciū eterne glorie que oēs⁹ electis est cōmune sed etiā glorie spālis. Debetur enim ei nō solum aurea sed etiā aureola. Exod.xxv. Preceptum est vt fierent mensa ē sup mēsam corona ē sup coronā coronula que figurata ē aureola. Thesaurum istum qui inuenit abscondit ec. Quia qui eius preciositatē intelligit seculo renunciāo monasterū sibi eligit vbi in abscondito faciei dei viuit. B. necesse habemus abscōdere si quid habemus boni quoniā thesaurū regni celestis: ē qui inuenit homo absōdit ꝑter quod i claustro ē silentio absōdimur. Nec hoc sinecuose. Credo enim nullum hic esse si quartam partem eoꝝ que sacer locus scripturē qui nō adoraret vt sanctū reputaret vt angelus. Nunc aūt quondiu tanū negligēs increpatur. Thesaurus iste regno celesti. similis est. Vita enim virginū celestis vite multū assimulatur. Mat.xxv. Simile est regnū celoꝝ decez virginibus: virginitas ponit in statu celesti quantum ad incorruptionem carnis. Mat.xxij. In resurrectōe neq; nubēt neq; nubētur sed erūt sicut angeli dei. Ber. Loquēs de castitate cui⁹ dignior species ē virginitas. hic sola in hoc mortalitatis loco tempore quēdam statū immortalis glorie representat. hic illar odoriferi balsami quo cōdita cadauera incorrupta seruantur sensus ē artus cōtinet: ē cōstringit virgines designate sunt per pelles tacitinas: que i tabernaculo superiores fuerūt. Exo.xxvi. Ubi dicit glo. Bede. Jacint⁹ celestis est color: ē fidei. Per pelles enim tacitinas exprimitur virtus illoꝝ qui mortificatis illecebris carnis celestem in terris vitam gerunt: ē inter homines positi angelicā puritatem imitant q̄ neq; nubent neq; nubentur ē subditur merito ergo pelles iacintine suppremū locum tenēt ē color celestis celo primū. Et p̄fanus imaginē eius qui de celo est potat virginitas. Ambro. sup illud. i. Cori. vij. Bonum est homini sic esse super greditur virginitas conditionē humane nature per quam homines angelis assimilātur. Maior tamen est victoria virginum q̄ angelorum. Angeli enim sine carne vincunt: homines vero virgines in carne triūphant. Jero. In carne pter carnem vivere non terrenarita est: sed celestis. Ber. in epitolis. Angelus habet virginitatem sed non habet carnem. Sane felicior ē fortior in hac parte. Optimus ē opabilis ornatus ille qui ē angelus posset esse maledictus. Revnit angelus adorari a Johanne virgine. Apoc. vltimo. Vide inquit ne feceris. Conseruus enim tuus sum. Virgines enim similes regno celoꝝ sunt vtrūq; inhabitatione. Deus enim habitat in eis regnum celoꝝ absconditū est. Astra reo cum terra in celo recondit deberat. In virginibus celum terrebit: ē pona sacer experimentū eoꝝ. Luce.xij. Regnuꝫ dei intra nos est. Virginum vita regia

est cum ipse sponse sint regis celestis: et ideo regine ipse etiam regnant in regno sue corporis: virgines figuram tenent ecclesie triumphantis ideo non coronatur nisi virgo. Ex eo consecretur qui virgo non est. Sanctitas enim virginis sanctitatem significat ecclesie triumphantis. Cui sanctitas epi significet sanctitatem militantis ecclesie: virginibus competit illud. ij. Cor. iij. Habemus thesaurum in vasis fictilibus virginitas thesaurus est nimius. Job. xxviij. Nūqd egressus eo thesaurus meus Thesaurus est propter preciositatem. Eccl. xxvi. Nō est digna pōderatio ptinētis anime nimens propter puritatez: virgines propter puritatē ii. ro cōparatē Lūn ij. Sicut lilii inter spinas ꝛc. Itē qui pascit inter lilia. ¶ Et notādū q virginitas flos est q si debito mō seruet nō decidit quē vētus vane pspicuitatis non delicit nec hiems adversitatis ledit: hec. Johā. euāgelista. Fere c. Anis seruauit hic ē flos q oēz fructū excedit terrenū cū etiā fructui ziugali ppōnatur hac occasiōe btūs. Matthaeus occisus ēoz noluit pscientia vre phigenia: que virginitatē vouerat cuidā regi nuberet. Flori virginitatis deus p fructu accedit. Sap. iij. Felix sterilis ꝛ in coinquinata que nescivit thorū in delicto habebit fructuz in respectione aiaz sanctaz. Stephē florē spiritus sctūs gessit. Isa. xi. Flos de radice ei⁹ ascendet sup eū spūs dñi. Virgo nō ē sterilis arbor: ꝛ maledicta: sed terreno fructui ppōnit celestē ꝛ carnali spirituālē. Isa. lvi Nō dicat eunuch⁹. Ego lignū aridū. Ibidem. Dabo eis nomē eunuchis melius a filijs ꝛ filiabus. Nō est ageluo arbor sterilis ꝛ maledicta ꝛ fructū carnalē nō habeat. Jere: Nuptie terrā replent virginitas paradisum. ¶ Et notādū q lilium hz ser folia candida ꝛ aliqua grana quasi aurea. Sex folia in virgine sunt. vi. que. valent ad consummationē incorruptiōis. ¶ Primum est sobrietas q solum lacerat excessus in cibo: ꝛ potu quasi quedam spina via est ad luxuriaz. Loth inebriatus per petrauit incestum. Gen. xix. Prouer. xx. Luxuriosa res est vinum. ¶ Secūdūz est labor. Quasi spina lacerāo est ocio ignaue vel ociositatiq est via ad luxuriaz. Ezech. xvi. Hec fuit iniqtas sodome sororis tue Superbia saturitas panis ꝛ habundātia ocioz. ¶ Tertiū est habitus asper ꝛ humilis. Ber. in epistolis. Non etatez teneraꝝ ordinis asperitas teneat. Demicto q alte rior cardo panni facit lenitorez ꝛ puerilia tio lacerat pscientiaz. Velut spina lacerāo ē supbus habitus vel mollis quo via ē ad luxuriā. Numeri. xxi. Filij israel fornicati sunt cū mulieribus moabitaq: que se ornauerāt. i. Thi. ij. Non intortis crinibus vel margaritis, vel veste preciosa sed q decet mulieres pmittentes pietatez. ¶ Quartū ē custodia sensuuz pcipue illoz qui nobis remota ostendunt vtpote visus vel auditus velut spina lacerans est curiositas videndi vana vel audienda noua que via est ad luxuriam vt patet in dina filia iacob que egressa vt videret mulieres regiōis ipsius corrupta est a siche filio eius. Gen. xxxiij ¶ Quintum est modestia sermonis velut spina lacerans est loquacitas vel turpitudo sermōis. Secūm verbis turpib⁹ abstineto quia licētia eorum impudentiam nutrit. Prouer. vij. Ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio preparata ad capiēdas animas garrula. i. Cor. xv. Nolite seduci corrūpūt bonos mores pfabulatiōes pessime vel colloqua mala. Jero. sit sermo virginis pudēs modestus ꝛ raro nec tā eloquētia preciosus q pudens. ¶ Sextū ē fuga occasionum peccandi velut spina lacerans est nimia domesticitas virgo debet ee allquātulum siluestris. Siluestria animalia solēt hēre pulcritudinē pellēq; domestica opēr rumitas peccandi via est ad luxuriaz vt pz in thamate corrupta ab amō fratre suo q sola cum solo fuit in thalamo. ij. Re. xij. Gen. xix. Nestreo in omni loco circa regionem. Ber. Solent virgines que vere virgines sunt semper pauide ꝛ nunq ee secure ꝛ vt caueant tūcēda etaz tuta pertimescant. ¶ Quasi grana aurea sunt tres modi diligendi deū: quos distinguit. Bernardus docet amare dulciter amare prudēter amare fortiter dulciter ne illecti prudēter ne decepti fortiter ne oppressi ab amore dei auertamur vel grana aurea possunt intelligi motus tuum amoris ex diuersis causis precedentes. Amandus enim est deus q creator quia recreator quia remunerator. ¶ Item virginitas principium est spūalis pulchritudis. Pulchritudo spōse sicut ꝛ pulchritudo sponse consistit in candore ꝛ rubore. Cant. v. Dilectus meus candidus ꝛ rubicundus. i. Cor. xv. Qualis celestis talis celestes. dignior vero species candoris spiritualis est virginitas. Ber. Lūdor lucis eterne est sapientia ꝛ candidā oportet esse animā in qua ipsa sedere elegerit. Virginitas troni⁹ eburneꝰ viri salomōis est. iij. R. x. Fecit salomon tronū de ebore grandē virginitas animā desponsas effecit. vij. Leuit. xxi. Dicit de summo sacerdote virginē ducit vxorē. iij. R. i. Querāmus dūm nīm regi adolescentulā virginē Hester. ij. Querātur regi pueile virgines. Pō aduceni regi virgines. Virginitas oībus modis deo cōiungit. vij. Cant. v. Dicitur virgini a christo apti mihi sozor mea amica mea colūba mea immaculata mea. Eiusdem. iiij. Vent de libano spōta mea ꝛc. Libanus interpretatur cādidatio. Virginitas deo ꝛ hominibus grata ē. Eccle. xl. Edificatio ciuitatis cōfirmabit nomē ꝛ sup hāc mulier immaculata computabitur. Jero. Adultū dilatat iter puritatē virginalis aie nulla cōtagione polluter ꝛ sordes eius que multorum libidini subiacent pīdonis. Quidā in iuuētute luxuriose viuentes in senectute continentes fieri delectātur ꝛ tūc eligunt castitati seruire quando eos libido seruos habere cōtempsit. Virginitas velut quoddā caput est totius picture spiritualis sup eā picturā altaz gratiaz posuit deus. Eccle. xxv. Ofa sup gratiā mulier sctā ꝛ pudorata. Virginitas dei amicū ꝛ familiarē reddit. Unde. Joānes. Virgo specialiter vocat discipulus quē diligebat xp̄s. Jpe tanq familiarib⁹ xp̄o supra pectus recubuit. Jo. xiij. Deutr. penult. Amātissimus. Dūl habitabit cōfidenter. Sap. vi. Incorruptio facit esse proximum deo. Beda sup. Luc. Sicut xp̄s in summa pace natus ē vtpote pacē diligere ostenderet ita de virgine natus ē vt se virgineū decus diligere monstraret. Ad litterā xp̄s toto tpe vite sue fuit virgo ꝛ virginē matrē habere voluit ꝛ virginē precursorē. Joseph etiā creditur virgo fuisse ꝛ Jo. familiaris eius virgo fuit. Pō ambulans in via immaculata hic mihi ministrabat. Virgines dulcius ꝛ tenerius a deo diligūtur vñ. Jo. virgo positus est ad patreꝰ suos ꝛ extraneus a dolore mortis q a corruptiōe carnis noscitur alienus vt dicitur in prologo super Joannē. Non enim transit de mundo per dolorem martirij vt alij sancti ꝛ apostoli virgines merito in deo delitias inueniunt q amore eius delitias carnis derelinquūt Ber. Epistolis quomodo ignis ꝛ aqua simul esse non possunt sic spiritualeꝰ ꝛ carnales delicie in eodem sensu patiuntur vt curiosa ciborum diuersitas vt diuitis suppellectilis diuersitas vt varietas oculos pascit pariter ꝛ ventrem mutat celestis panis ie iunam deserit mentem. Numeri. xxvi. dicit mopsico. Mulieres que nouerunt viros in choreis iugulate. Puellas autez ꝛ omnes feminas virgines seruate mirabiliter agens cum virginibus cū corruptis. Virginitas agnum sequitur quocunq; ierit. Apoc. xiij. Jpa etiam cantat canticum nouum q alijs cantare non cōceditur. Ad litterā solēt virgines dulcius cantare q corrupti. Apoc. xiij. Et cantabant quasi canticū nouum ante sedem ꝛc. Et subditur nemo poterat dicere canticum illud: nisi illa centū ꝛc. Dij qui cum mulieribus non sunt coinquinati. Virgines enim sunt. B. in pastor. Singulariter canticum agno cantare est cum eo in perpetuum pre ceteris fidelib⁹ etiam de carnis incorruptione gaudere. Virgines sunt superior pars ecclesie. Cyprianus virginitas est pomo illustrior: gregis christi. Augusti. Nunc nobis ad virgines sermo est quarū que gloria sublimior maior ꝛ cura. Apoc. xiij. Dij empti sunt ex hoībus primicie deo ꝛ agno. Jero. Si virgines primitie sunt ergo vidue ꝛ que i matrimonio sunt erūt post primitias. Itē ecclesia matrimonium nō dānat: sed virginitati subiicit. Idē virgo maioris precij apud deum est dum id cōtemnit qd si fecerit nō delinquit. Idem plus amat virgines xp̄s quia sponte tribuunt qd sibi non fuit imperatum. Itē Jero. loquens de illo verbo apostoli. i. Cor. vij. De virginib⁹ preceptum dñi non habeo. Quare inquit preceptum dñi nō habet de virgine: ꝛ respondit quia maioris meriti ē q nō cogitur ꝛ offertur virginitas diffīcile seruat ꝛ ideo maioris meriti est. Idez libido honestas meretricium psequitur Et iterū libidio virginibus maiore parte famem. Dulcius enim existimat q nescitur Virginitas expeditus ꝛ liberū reddit hoiez ad seruiendū deo. i. Cor. septimo. Qui sine vxore est sollicitus est q

dñi sunt ec. Et subditur mulier ornata e virgo cogitat: que dñi sunt: vt sit sancta corpore e spiritu. Iero. Si nil aliud ect e nulla alia merces virgine amplior sequel sufficeret ei hec sola premissio cogitare que dñi sunt Osee. 10. Diuidium est cor eoz nūc interribūt: virgines hz deus tanq̄ pprios seruietes: vnde ad virginitatem pertinet illud. Cant. 2. Dilectus meus mihi e ego illi: virginitas in veste imaculata deo ministrat. Apoc. 14. Sine macula sunt añ thronū dei. Eis cōpetit illis. Eccle. 14. In habitatione sancta coz ipso ministrauit: luxuria vestē cordis maculat. Canonica iude. Odientes eam que carnalis est maculatam tunicam. Isa. nono. Vestimētū mixtū sanguine erit in combustionez e cibus ignis: virgo castrum nobilissimū tenet toto tempore vite sue. Cōtra illum de quo scriptum est. Job. 14. Nō est potestas in terra que cōparetur ei e ideo merito super alios coronatur. Nō coronabitur: nisi qui legitime certauerit. ij. Thimo. 2. Virginitati debetur fructus centesimus. Luz continentie viduali debeatur fructus. 60. Et coniugali. 30. Dat. 13.

¶ De hijs q̄ spāliter virgines timere debēt.

Equitur de hijs que specialiter timenda sunt virginibus. Notādum ergo q̄ sex sunt eis multum timēda. Primū est superbia. Aug. in lib. de virginitate. Non solum predicanda est virginitas vt amet̄. verum etiam monēda est vt ne inflet̄. Jdē in eodē. Superbia amplius amplioribus insidiatur. Nō ergo talibus magnam curam humilitatis ingero in quibus superbia ipsa contundit̄ quo magis inest alicui: vnde sibi placet. Unde magis vereor ne sibi placendo illi displiceat: qui superbis resistit: humilibus dat gratiam. Idem in eodē. Abstrico tibi vehementer ne cum te agnum secutura esse quocūq; ierit gloriosio cum precipite superbie sequi p̄ angusta nō possis e iterum bonum virginitatis quantū magnum in deo tanto ei ne pereat curē supbie pertinescho. Ber. sup missus est. Pulchra primitio virginitatis e humilitatis non mediocriter placere deo illa anima in qua humilitas commendat virginitatem virginitas exornat humilitatem. Potest placere humilitas que virginitatez deplorat amissam sine humilitate audeo dicere nec virginitas marie placuisset maria virginem se oblita gloriatur de humilitate e tu negligendo humilitatem blandiris tibi de virginitate. Aug. in lib. de virginitate. Facilius sequnt agnūre si non quecunq; ierit certe quocūq; poterūt cōiugati humiles q̄ superbientes virgines. Secūdum d
est̄ humilitas hāc humilitatē spectaliter intelligē defectum charitatis. Sed dilectio dei est honorabilis sapientia. Eccle. 1. Defectus diuine dilectionis est detestabilis fatuitas. Magna fatuitas nō cauere defectū illius rei sine qua cetera non p̄sunt: fatue virgines nō sumpserunt oleū secū cū lampadibus. Dat. 11. B. in epistolis. Castitas sine caritate lampas est sine oleo: subtrae oleū lampas nō lucz. Tolle caritatē castitas nō placet. Exēpla q̄ magis tenētur virgines e caste plene diligere deū e primū q̄ alie.

Primum exemplū est istud magis tenetur diligere medicum ille qui semper conseruatus est ab eo in sanitate qui ille qui incidit in pluribus infirmitatibus: e postea sanatus est ab eo. Sic qui cōseruatus est a deo in virginitate velin castitate magis tenetur diligere. Item magis tenetur diligere ille aliquem dominum qui dedit ei equum bonum qui bene e sine duxit e reduxit: q̄s ille qui habuit ab eo equum licet bonum tamē cecidit e lesit eū. Item magis tenetur diligere ille qui multa bona recepit ab aliquo domino quā ille q̄ recepit ab eo debita dimissa. Tertium est t
piditas que solet accidere in virginib⁹ ex hoc q̄ considerant se parum peccasse contra q̄ dicit Augu. de virginitate. Cū veritas dixit q̄ ille cui modicū dimittit modicū diligit: vos vt ardentissime diligatis cui diligendo a coniugionum neribus libere vacatis deputate nobis tāqm omnino dimissum quicquid a nobis nō est illo regente commissum. Multo ardentius debeo diligere illum qui flagitiosio ad se cōuersio quecūq; dimisit in ea te cadere nō pmisit. Quid habes q̄s non accepisti aut qua pterisitate minus diligis a quo plura accepisti. Cogita omnia peccata sic habē da tanqm dimittanē a quibus deus custodit ne cōmittanē. Noli modicum diligere quasi a quo tibi modicum dimissum est sed potius multum dilige a quo tibi multum tributum est. Contra hanc tepiditatem valet virginibus si habeant frequēter vinum sacre scripture quod est vinuz germinās virgines. Ezach. 1. Affectionez virginales ad idem valet meditatio dominice passionis. Tre. 1. Torcular calcauit solus virgine filii iuda. Istud torcular fuit pressura crucis. In hoc torculari fuit p̄ssa vua illa de qua. Gen. 49. Lauabit in vino stolam suā: e in sanguine vue pallium suum. 1. Mach. vi. ostenderunt elephantibus sanguinē vue e mori ad acuēdō eos in prelium: hoc vinuz dei amorem ebriat.

z Pō. Calix meus inebrians quā p̄clarus est. Quartum est macula alicuius peccati que in virgine est macula in gloria. Macula turpior est in veste alba: virginitas est vestis alba. Uñ bisso cōparat. Prouer. vlti. Bissus e purpura indumentum eius. Ideo macula peccati valde indecēs est in virgine. Iero. preclara ē virginitas e pudicitie virtus si nō alijs maculaz lapsibus infirmet̄. Qui virginitatē carnis habēt cum corruptione mentis similes sūt sepulchris que exterius apparent hominibus speciosa intus vero plena sunt ossib⁹ mortuoz. Dat. xxiij. Iero. Nihil p̄dest virginitas corporis vbi operat̄ corruptio mentis. Item illa virginitas hostia xp̄i est cuius nec mentē cogitatione nec carnē libido cōmaculant. Ad cauendā maculā peccati necessariū esset spōse xp̄i frequēter inspicere in speculo. Speculū est scriptura sacra. B. Specula sunt dei precepta in q̄bus a'e sancte semp aspiciunt e si que in eis sunt sedutates deprehēdunt. Cant. vi. Oculi eius sicut colūbe sup riuulos aquarū que lacte sunt lote residēt sup fluēta plenissima. Colūba lacte lota est spōsa xp̄i cum virginali puritate. Que super fluēta sacre scripture sedet vt vmbra accipiteris i fernalis tibi videat Jeronym. in epistolis. Tanto maiori studio placendi opus est: quanto maior est ille cui placendū ē. Impossibile est quāq̄ deo placere: quod ei placeat ignorare: nec potest vt obsequēdi voto effundat si quō obsequi debeat: aut non didicit. Sicut speculum est vita spōsi. Ber. super cant. Utrunq; eos mihi dono ne lesa e speculum patiendi e premiū patiendi. Cum speculo etiā necessaria est ablutio que per confessionem fit vnde cū lauatorio erat̄ specula. Exo. xxxviij. Ber. in epistolis. Audi cui places ama vnde places ama confessionem ob quam amaris si affectas decorem. Confessioni tūgatur decor. Pō. Confessio e pulcritudo in conspectu eius. Iota facie humilitate confessionis. Grata est deo confessio laudis. Cant. ij. Ostende mihi faciem tuam. Idem sonet vox tua in auribus meis. Vox. n. tua dulcis e facies tua decora. ¶ Quintum de vitio cordis. Augustinus loquens virginibus. Toto vobis figatur in corde qui pro nobis fixus est in cruce totum tenete in animo vestro quicquid nolueritis occupari connubio. De duplici corde. Eccles. ij. Duplici corde est virgo que scilicet vult placere e deo e mundo. B. Nemo potest in vna eademq; re omnipotenti domino atq; eius hostibus gratus existere. Nam deo amicus se deneget qui cuius placet inimico. Ber. in epistolis. Volens placere hominibus deo non places. Si non p̄ces non placas. Signum quod virgo coz habeat diuitias e velit mundo placere est ornatus exterior. Psalmus. Omnis gloria filie regis ab intus. Ambros. de virginitate Delecta decoris cura plus placet: e hoc ipsum q̄ vos non ornatis ornatus est. Jeron. in epistolis. Satis pulchram credē deo facie si hominibus apparere pulchra nō studeas. B. Jepistolis. Filie babilonis quaz vere gloria in cōfessione est induēre purpuram e bisso e sub mente cōscientia pannos tarei fulgent meritibus e ornāt moribus. Eccles. Forte pannos tuos speciosa resplendens sed diuinis aspectibus non humanis. Idē. Decet qui cum veste induitur e cum veste deponitur vestis pro cuiusdubio non est vestitus. Tu vero noli emulari in vanitatibus e mendicitatibus pulchritudinē aliena vbi perdiderunt sua amaq; indignus abstudita formam a pellibus martium e operibus verminum mutuari. Tibi tua sufficiat. Ille est verus propriusq; cuiq; rei decor q̄ nulla interiecte materie sup se ineat. Idē. Vide ne aurō argento lapidibus preciosis e eius deniq; cultu regio nō tuz ornatus q̄ ornatus. Vides post se longas trahentes vmbras e denso pulueris nubes erit anne tu ea hec non te moueant ille vel illa in nouo deponent te tua sanctitas non relinquet

Non sunt sua que portant cum interierint non sumunt omnia. Mundus cuius sunt illis excantibus retinebit. ¶ Sextum timendum est ne desit perseuerantia. Augustinus in libro de virginitate. Sequimini agnum tenendo perseuerater: quod nos istis. Ardenter facite cuz petestis ne virginitas a vobis pereat. Cum facere nihil poterimus vt redeat virginitas amissa non recuperatur sicut lampas contracta non reintegratur. Amos.v. Virgo israel precta est in terram suaz. Non est qui suscitet eã. Cum aliqua amiserit virginitatẽ si totũ mundũ darei p ea z totus esset aurum non recuperaret eã. Ber. in epistolis. Studeto perseuerantie que sola coronat. Iñé scias diabolũ semp soli perseuerãtie insidiari quam solam virtutem nouit coronari. ¶ De aureola. 14

Equitur de aureola q̃ est additio ad gloriã celestez electis cõmuniter debitam. Et notandũ q̃ multis modis põt fieri additio ad gloriã: vno modo per augumentũ caritatis. Secundum quam mensuratur premium: vñ caritate augmenta manno pmiũ debet maiorgloria. ¶ Secũdo fit resurrectione propter gloriã corporis. Vñ supillud: Exo.25. Et super illam alteram coronam auream dicit Glo. Corona aurea labio mense apponitur. Cum in scriptura dicimus. Egredientes de corpore animas in celo eterna recipere palmã. Decanreola super pontẽ cuz in scriptura dicitur q̃ est sublimior: gloria in receptione corporũ seruetur. ¶ Tertio per opera supererogationis siue per impletionẽ cõsiliorum vnde dicit quedaz Glo. super predictũ verbum. Exo. corona aurea additur eis q̃ euangelium hyis qui mandata custodiunt vita eterna promittatur. Mat.19. Si vis ad vitam ingredi serua mandata huic corone aureola supponitur cum dicitur si vis perfectus esse vade z vende omnia que habes z da pauperibus. ¶ Triplex aũt est additio gloríe que cõmuniter aureola dicitur. ¶ Prima est que debet excellenter hyis q̃ officiũ predicationis exercẽt. vnde super predictũ verbũ. Exo. dicit z Interl. In hoc figuratur remuneratio illoz q̃ in doctoribus excellunt. Excellentia vero ista fit quodam in hoc attenditur q̃ cum predicatione fit ibi opus supererrogationis qđ est abstinentia ppriorũ que supererrogatio fuit in primis eccle. predicatoribus scilicet apl̃is. ¶ Et notandum q̃ quinq; de causis multum cõpetit officio predicationis abstinentia ppriorũ. ¶ Prima est ne hi qui cõtemptũ proprioũ predicit, hoc facere videantur vt ea soli habeant. ¶ Secunda è quia qui habent officiũ predicationis oculi sunt ecclie. Oculos aũt expedit longe cẽ a terra. Modicũ enim terre ocvlo iniecte multum impedit visum sic amoz terrenorum multum impedit spiritualem vtilitatẽ. Eccle.21. Munera z dona excecant oculos iudicum. ¶ Tertia est quia scõm dei ordinationem officio predicationis debet esse ministratio necessariorum a subditis vt probat paulus. 1. Cor.9. Quis ingreditur militat sumptibus vnq̃. Et paulo post Si nos vobis spiritualia seminamus magnum est si nos carnalia vestra metamus. Et iterum dominus ordinauit hyis q̃ euãgelium enunciãt de euangelio viuere. Itẽ Galat.6. Cõmunicet hyis qui cathezizantur verbo ei qui cathezizat in omnibus bonis. Mat.10. Nolite possidere aurum etc. z subditur dignus est operarius cibo suo. Ierco. considerandum q̃ vni operi nostro duplex merces debet vna in via alia in patria vna que nos in labore substẽter. Altera que nos in laboze remuneret. Beda hic merces inchoatur z in celo perficitur. Idem qui saccum z peraz prohibuit sumptus ex predicatione concedit Deute. 25. Non alligabis os bouis triturantis. Luc.9. Nihil tuleritis in via in signum q̃ predicator non debet ferre secum necessaria sed alius debet ei ministrare. Fer. altus pulmonary cono lecturo euãgeliũ Lant. ij. Leua eius sub capite meo. Quarta est: quia exercentes predicationem specialiter reputantur operarij in vinea dei. vnde p̃ omnibus eoz specialiter pertinet ad dominum vinee de hyis operarijs habetur. Matth.xx. Messis quidem multa operarij pauci. Et eiusdez.xx. Mittit operarios in vineam suam non reputat deꝰ operarios illos qui tantũ ppter corpus laborant sicut non reputat dñs vince vẽdemiatorem qui non colligit nisi quod comedit. Vñ. operanostra sunt opera iustitie: nõ vt agros colamus nõ vt diuitias acquiramus. Idẽ sicut nemo conducit operariũ vt hoc solũ faciat qđ mãducet sic nos nõ ideo vocati sumus vt hec sola operemur que ad nostrũ pertinẽt sensũz sed ad gloriam dei. Et sicut mercẽnarius totam diẽ impendit circa opus medicam horã circa cibuz sic nos omne tempus debemus impendere circa gloriã dei modicũ circa terrenos vsus. Beda tanta predicatori ẽ fiducia in deo vt presentis vite fructus non serat. ¶ Quinta est vt liberius operi predicationis possint ẽdere maxime vtili. Qui enim habent diuitias vel in toto vel in p te sunt sicut vinctiarũ nec ꝓpriis seruire deo possunt eẽ dei vnde. Mat. vi. Nõ potestis deo seruire z mamone. Mamona syra lingua diuitie. Vñ. desinite a seruitute dei exp. illit nos in suã captiuitatẽ vñ diuites dicuntur vtri diuiciarũ in. pñ. Sci. nostri essemus. Si nostra nõ essent. ¶ Secũdo additio glorie que aureola dicit est illa que debetur virginitati de qua. Glo. super Exo.xxv. Ad hanc coronam pertinet canticum nouum qđ virgines tantum cantaz agno concinũt z qui sequuntur quocũq; ierit. Et super illud. Apoc.xiij. Cantabãt quasi canticum nouum ante sedem. dicit. Interli. i. De integritate anime z corporis exultabũt. ¶ Tertia additio ad gloriã que aureola dicitur est illa que debet martirio. ¶ Prima dicitur pertinere ad vim rationalem z ad virtutẽ prudentie scõm illam spẽm prudẽtie que dicitur docilitas que videl eẽ dignior z spẽs prudẽtie. Et excellentissimũ vero opus pertinẽ ad virtutez docilitatis vñ esse euãgelizare. hoc ẽ opus difficile valde vnde supillud. 1. Cor. 1. Nõ misit me deus baptizare sẽ euãgelizare dicit Glo. Fugu. precte baptizare cuꝰ multi docti possunt: precte aũt euãgelizare multũ difficilioris z carioris ẽ opis: ad hoc q̃ aliqs precte euãgelizet oportet q̃ totus a spũcto occupetur vt. Sctẽtia sit in intellectu caritas in affectu: discedo in sermone lux boni exẽpli in ope. Opus istud angelicũ est non est mirũ sed excrecten opꝰ illud excellentissimũ. Luc.ij. Euangelizo vobis gaudiũ magnũ dicit ãgelus sno quodãmõ diuinũ est opus. Ad illud eni deus venit in mũdũ. Isa.lxi. Euãgelizare misit me misit me. Mat.xi. Eamꝰ in ciuitates z vicos primos vt ibi pdicemꝰ ad hoc enim venit: vñ ẽ opus illud excellentissimũ sit z q̃si supra hominẽ nõ est mirũ si exercẽtes opꝰ illud supra ceteros homines remunerẽtur. Maxime si excellẽter illud exerceãt. Literaliter illi officio debiti z sincere z libere. Sinceritas in hoc attẽditur vt exerceatur sine cupiditate terrenalis lucri. libertas in hoc q̃ sine timore ꝓfani viri. Exercentes hoc officiũ pij prehonorabũtur. 1. Thim. v. Qui bene presunt presbiteri duplici honore digni habeantur maxime q̃ laborant in verbo z doctrina. Et supillud. Eph.4. Ut sciatis que sit spes hereditatis eius in nobis dicit Glo. Quodãmodo incrementũ glorie habebũt sancti doctores vtra tñ q̃ ocs cõmuniter habebũt. Dan. xij. Qui docti fuerint fulgebũt q̃si splendor firmamẽti z q̃ ad iusticiam eruditi plurimos q̃si stelle i ꝑpetuas claritates. Sic claritas stellaz excedit claritatem firmamẽti sic claritas doctoz claritatẽ ceterorũ. Ipsi habebũt coronã nõ solũ p se sz etiã p alios q̃ per eos saluati fuerũt vñ supillud. Phil. iij. c. Frẽs mei karissimi z desideratissimi gaudiũ meũ z corona mea dic. Glo. ambr. Per quos i pñti lenificor z i futuro coronabor: Discipulus enim in agone victoribus dignꝰ est magister corona aureola. ¶ Secũda videtur pertinere ad vis cõcupiscibilẽ z ad virtutẽ temperãtie scõz illã partẽ eius que dicitur cõtinẽtia virginalis. Virginitas triũphat de concupiscẽtia illa que seritur in membris enim generationi deputatis maxime sicut cõcupiscẽtia. Ipsa refrenat maiorem delectationem carnalẽ que sit. Illã. i. que est scõz tactũ z ex ellẽtiã intemperãtie. i. carnis vel incorruptibiliter seruata. Ipsa etiã alegriã filiorũ amore dei contẽnit vnde nõ ẽ mirũ si glia eius in futuro cumulabitur. ¶ Tertia aureola vñ pertinere ad vis irascibilẽ z ad virtutẽ fortitudinis Martirio enim superatur mors que est maximũ terribiliũ vnde nõ est mirum si martires pre ceteris remunerant z vt vno modo dicatur in carne preter caro nõ viuentes euãgelizare mortẽ nõ timere supra hoies esse videtur vnde merito horum operum est remuneratio supra ceteros. Aureola videt pertinere ad virtutẽ institie hoc triplex meritũ q̃ hoc spẽcies imitatoz christi sunt in passi vita z spũcles imitatores christi sũt

riatehelitus fuit virgo ꝓdicator ⁊ martir Et Joannes baptista a quo ceptit euāge lizare regni sicut decebat vas integrum esse ⁊ sincerum per virginitatez in quo re posuerat erat baliamum celestis sapiētie dispēsandū per predicationē celestis ⁊ cū docto mūdicie socians decuit cādore sapiē tie vt nullus locus remaneret ambitio nis veritatez doctrine necesse fuit cōfirma ri morte nullius tam captis auderet mēda cium morte propria confirmare.

¶ De continentia vidualī. xlij

a Icto de continētia virginali dicē dum est de alijs partibus cōtinē tie ⁊ primo de illa que est abstinē tia ab omni coitu post experimentiaz carna lis operis. Hoc enim continētia dignior vi detur esse continentia coniugali cuz et de beatur fructus.sexagesimus Mat.xiij. Si melior videtur esse virginali cōtinentia: cui abstineat ab oi coitu: sicut ⁊ ipsa.h vero species continentie cui nō habeat nomen ꝓprium quo nominetur qualibet vocā tur castitas quia nomen generalius solet accipi sicliect ꝓ continentia quacunq. Quandoq vero nominatur cōtinentia vi dualis que est species illius. Abstinentia enī ab oi coitu in carne corrupta que dam est vidualis vt illorum qui fuerūt i matri monio: quedā vero nō est vidualis vt illo rū q nō erāt in matrimonio vt sunt mini stri ecclesie. Ad cōmendationē castitatis facit.i.Ber.in epistolis. Quid castitate de conius que mundū de immundo ꝓcerni fe mine. De hoste domestico angelū demq de homine facit. Differunt quidē inter se homo pudicus ⁊ ꝑgelus sed felicitate nō virtute. Sed ⁊ si illi⁹ castitas felicior huiꝰ esse fortior cognoscitur. Multa etiā de hijs que posita sunt ad cōmendationē cō tinētie i genere vel virginitatis referri pos sunt ad cōmendationē castitatis. Castitas vero vidualis cōmendat exēplo turturis q̄ vni mari associatur in tota vita sua vt le gitur in libro de natura animaliū. Hoc etiā cōmendat.apo.i.Cor.vij.dicēs. Dico aut̄ nō nuptis ⁊ viduis. bonū est illis.si sic re manerint sicut ⁊ ego quod si nō possunt se cōtinere nubāt. Melius est enī nubere q̄ uri. De hoc cōmendatur. Judith.xv. Cōfor tatus est cor tuū.eo q castitatē amauerit ⁊ post virū alterū nec.i.certo.ō certo bene dicta in eternū. ¶ Ad castitatē vidualē in citare pōt ꝓpositum relicta virtus cuc fuit. Et carnalis ⁊ mētaliter es ⁊ cōparem suū duz viueret fuerūt eni duo sed in una carne Ge.ij.⁊. Mat.xix. subditur iaz non duo sunt sz una caro.ḡ. Persona delicta quasi semimortua est. Unde satisfactionis bile est vt nō multū adhereat huic seculo sz magis cogitet de alio in quo iā est quasi dimidia ⁊ in breui tota futura vnde. Aug iij.lib.cōfess. Loqueno de quodā amico suo defecto. Bibebat quidā de amico suo dimidiū animę sue. Naz ego sensi ⁊ aiam meā ⁊ aiam illius vnaz fuisse in duobus corpibus ⁊ ideo horori erat mihi vita ga nolebā dimidiꝰ viuere. Ber. super cant. Lo quēs de fratre suo. Gurardo defuncto. Cū essemꝰ coꝛ vnū ⁊ aia vna hinc medā partem ⁊ ipsius aiam pertransiit gladius. Et scin deo medā partē locauit in celo partez in ceno deseruit.ego illa portio in luto iacēs trūcata pte sui ⁊ parte potiori. Ad vidua lē etiā castitatē incitare potest oppressio fi liorū quā facere solet secūdi mariti filios q fuerūt de primo marito. Itē tribulo ex par te qui habēt qui sunt in contingio.i.Coꝛ. vij. Tribulationē carnis habebūt hmōi. Glo. Ꝓ rebus necessarijs prouidendis. Sibi ⁊ filijs. Ad idē incitare pōt ꝓpositū tū deo seruēdi.i.Coꝛ.vij. Hoc ad vtilitatē vestrā dico nō vt laqueū vobis iniciā sz ad id qd honestū est ⁊ q̄ facultatē ꝓbeat sī ne impedimēto dño obsecrādi obsecrādi deo B B
sedplum. ¶ Et notandū q castitas vidualis specialiter cōmendabilis est i mente q̄ modica fuit cū viro cū ꝓpter tota tempore vi te sue cōtinet: de hoc cōmendatur. Luc. ij. Hec ꝓfessa erat in diebus multis ⁊ vixe rat cum viro suo annis.vij. A virginitate sua ⁊ hec vidua vsq ad annos.lxxxiiij. Hero.ꝓfecte virtutis iudicij est renūciare subito ex parte voluptatibus fingere netas carnis illecebras ⁊ calentia adhuc etatis flāmas fidei ardore extinguere. ¶ Et notandum q mulier que vidualem castitatem voluit seruare debet occasiones peccādi declinare. Unde legitur de turture in libro de natura animalium. Qꝰ in estate se mutat in loca frigida in hyeme vero non ap paret sed manet in nido. ¶ Hero. Paruz castitati credo sine fuco appēditur. ¶ Tria videntur esse appendicia castitati vidue

li. ¶ Primū est nō euagari sed vel in ꝓpria domo manere vel in templo orare de quo cōmendatur anna. Luc.ij. Que non discedebat de templo ieiunijs ⁊ orationibus ⁊ obsecrationibus seruiens die ac nocte. Euagatio in vidua reprehenditur.i. Thi.v. Simul otiose discunt circuire do mos non solum aūt otiose sed etiam ver bose ⁊ curiose loquentes quę nō oportet. ¶ Secundum est caboꝛ asperitas.i. Thi .v. Vidua que in deliciis est mortua mortua est. Glo. Viuēs inḡ vita cōmuni mor tua est in anima. ¶ Mat.ij. cui vestis nu ptialis. Gen.xxviij. Legitur de thamar q̄ deposita veste vidualis assumpsit aliū habitū quando voluit carnali operi intē dere. Ornatus quitolerabilis est i eis que vetant habet placere viro suo non est tol erabilis mundicia que ad hoc solum fiude re debet vt placeat deo.

¶ De castitate ministrorum ecclesie. xlij

B

Legitur de castitate ministrorum a ecclesie notandum est q castitas multū decet eos vnde etiam apud gentiles sacerdotes castitatem amplecte bantur. Plato in timeo. Sacerdotio pre dito apud athenas separati a cetero popu lo manebant ne cōtagione alique coꝛ ca stitas polueretur castitas figuraliter sua detur ministris ecclesie. Exo.xxix. Ubi cō mesturis agnum paschalem dicitur renes vestros accingetis. Itē eiusdem.xxviij. Induues inquit tunicis lineis ⁊ cinges bal teo aaron ⁊ filios eius. Ytez. Leui.xxi. Fe moralibus lineis vestēda celabit. Accin getur zona linea. Minister ecclesie castus est vnum illorum trium que bene incedunt. Prouer.penulti. Tria sunt que bene incē dunt ⁊ quartum qꝰ incedit feliciter remu neratur vero loco gallus succinctus lum bos. Sapientie.iij. O quam pulcra est ca sta generatio cum claritate dignitatis. Ec clesiastice. Treū.iij. Candidior eo nazarei etus nive nitidiores lacte. Candor niveus vel lacteus est vera castitas. Luc.xij. Sint lumbi vestri precincti. Ephe.vi. State hic cincti lumbos vestros in veritate.i. Thom iij. describit vbi quales debeant esse minis tri ecclesie dicitur q̄ oportet episcopum esse pudicum ⁊ paulo post dicitur q̄ opa

conco similiter oportet pudicos ei. ⁊ Eius dem.v. Teipsum castum custodi. Et i. Pe i. Succincti lumbos mētis vestre ⁊ Thi. i. Dicitur de episcopo q̄ oportet esse con tinentem.

¶ Octo cause assignātur quia castitas de ceat ministros ecclesie.

T notandū q octo cause possunt ⁊ assignari quare castitas multum cōpetat ministris ecclesie. ¶ Prima est quia ipsi debent deū placare. Eccle. xlviij. In tempore tribulationis factus est reco ciliator placare vere non possunt si carna liter viuant. Ro.viij. Qui in carne sunt deum placare non possunt. Ber. De filijs tre qui nondū reconciliati reconciliationis altene negotium quasi genus quę iniquitatis fecerint apprehendunt. ¶ Secunda est q̄ ipsi sunt loco dei ideo viuere debent vt de us spiritualiter.i.non carnaliter. Deus enī spiritus est. Je.xiij. Spo.i. Unde. Joānes similez filio hominis precincti ad mamillas zona aurea: Similis filio hominis vi dit christi qui zonam auream continē tie operet habere. ¶ Tertia est quia ꝑgelicum officium habent eidem domino ser uientes cui ⁊ angeli deo ⁊ puritatem an gelicam debent habere. Unde Malach. ij. Dicitur de sacerdote: angelus domini exercituum est. Exo.xix.c. Sacerdotes q̄ accedunt ad dominum sanctificentur ne percutiat eos. ¶ Quarta ē quia ipsi inten dunt spirituali generationi que munda ⁊ sancta est ideo non decet eos intendere carnali quem munda est. Nec expedit eos habere filios carnales ne uxz sollicitudie ⁊ amore eorum distrahantur ad eos mirnatur ad filios spirituales. Johannes euāgelista virgo magnam sollicitudinem ⁊ dilectionem habebat ad filios spirituales qui non habebat carnales.iij. Joh. maio rem horum non habeo gratiam quam vt audiam filios meos in veritate ambulare. ¶ Quinta est q̄ ipsi contrectant sancta ideo oportet eos sanctos esse maxime quā tum ad carnis mundiciam.i.xx. Non ha beo panes laycos ad manum sed tantuꝫ panem sanctum si mundi sint pueri ma xime a mulieribus mundissimi. Leu.xxi. Incensum domini ⁊ panes dei sui offerūt ⁊ ideo sancti erunt. Item in eodem. De-

mo qui habuerit in iculam nō offerat pa/ no deo suo nec accedet ad ministerium ei⁹ Macula valde turpis luxuria est: hāc in iculam dedit salomon in gloria sua. Eccle.xvij. Item Deut.xxiij. Homo qui accesserit de stirpe nostra ad ea que sanctificata sunt in quo est munditia peribit coram domino.¹. Ro.vj. Sanctificauerunt eleazarum vt custodirent archam domini.¹. Paralipo.xv. Sanctificati sunt sacerdotes et leuite vt portarent archam domini. Isa.lij. Mundamini qui fertis vasa domini. ¶ Sexta est quia oportet eos mundare: alios ideo oportet eos esse valde mundos. Eccle.xxiij. Abinmundo quis mundabitur.ii. Paralipo.xxviij. Dictum est leuite. Sanctificamini mundate domum domini. Neemie.xij. Mundati sunt sacerdotes et leuite et mundauerunt populum.¹. Esdr.viij. Elegit iudas sacerdotes sine macula voluntatem habentes in lege dei et mandauerūt sancta.

L ¶ Septima est q ipsi habent sponsas no bilissimam i.est sapientiam: ideo facilius sponsa vel concubina carnalibus carere possunt. Sapientia.viij. Hanc amaui et exquisiui illam a iuuentute mea et quesiui sponsam mihi assumere eam et amator factus sum forme illius. Prouer.vij. Prudentiam voca amicam tuam vt custodiat te a muliere extranea hoties quasi immersi in balsamo sapientie immunes sunt a corruptione. Eccle.xlviij. Quasi balsamus non miscui odor meus. In Psa. Eloquia domini eloquia casta ab effectu. Jac.iij. Que de sursum est sapientia primum quidem pudicta est et pudicum facit. Jero. Anna sacras litteras et carnis vitia non nouabis. ¶ Octaua est quia ipsi sunt ministri altissimi: et ideo decet vt ipsi sint ppij ipsius. Decet enim dominum tantū habere proprios seruitores: q non esset si mulier potestatem in corpore, corpore haberet.¹. Cor.vij. Vir sui corporis potestatem non habet sed mulier.

¶ De continentia coniugali. xv.

Sequitur de cōtinentia coniugali

E circa quā. Primo destruitur error ille qui matrimonia damnat.

Secūdo matrimonium cōmendatur.

Tertio ostenditur qualiter matrimonia sint contrahenda. Quarto quia cō tinentia ab fugalio abstinet a carnali opere illicito: et vtī licito ostēdet q op⁹ carnale sit licitū qō illicitū. Circa vero primum

Primo ponem⁹ testimonia nouī testamēti ḡbus dicens error inuitur. Scōo auctoritatē et rōnes ḡbus falsitas dicti erroris patebit qui sunt hui⁹ erroris vocāt catharini vel a cato cui⁹ posteriora osculant in cui⁹ specie luciferū dicunt: sibi apparere: vel a catha qō ē fluxus. Desiuūt enim p diuersa vitia ponūt naturaz corporis malā ēē et ēē a pncipio malo et debēt ēē oībus modis purgari vt ītī⁹ a natura mala liberemur: vñ nolūt fluxū illi matrimonio restringi ipsi dicūt ep⁹ carnale qō cū vxore exercet fornicationē ēē dicentes ad hoc illo verbo.¹. Cor.vij. Propter fornicationē vnusqsq suā vxore habeat ergo fornicatio est cū vxore ctā. Sed verbū dictū sic est intelligendū ppter fornicationē etc. Nō ppter fornicationē faciendā sed cuitādaz. Simile. Ro.viij. xpo tradituo est ppter delicta nra nō faciēda iz destruēda. Et est vulgaris modus loquēdi vnde dicit aliqs ferre pelliciū propter frigus faciendū sed repellendū. Item i eodez Hoc aūt dico secūm idulgentiā et nō secūz imperiuz: ergo peccatū est matrimonium cū indulgeat. Preterea dicit ibidē apūs. Volo oēs homines esse sicut meipsuz i.continentes. Et dicendū est q idulgentia nō accipit ibi pro venia sed pro cōcessione minoris boni. Minus.n. bonū est matrimonium q̄ virginitas vl castitas vtrūq tamen bonum est: et donū dei. Unde subdit apostolus vnusquisq proprium donū habet ex deo: alius quidez sic: alius vero sic. Preterea dicat: ergo q vult omnes homines esse sicut ego: quia vellet eos esse non solum bonos: sed meliores. Item in eodem. Bonum est homini mulierē nō tangere: ergo malū est eā tāgere. Sed nō sequitur. Sicut nō sequitur bonum est nō habere vinū: igitur malū est bibere vinum. Item in eodē. Qui habēt vxores sint tanq nō habentes: ergo malum est: eas cōmiscere. Sed hoc non sequitur. Sicut non sequitur qui emunt sint tanq non possidentes qō ibidem legitur: ergo non deberent commedere de fructibus agri empti. Qui habet vxorem est tanq̄ non habens si debitum reddāt et non exigat. Item dominus

monet ad relinquendum vxorem. Luce. xviij. Nemo est qui reliquit domum vel parentes aut fratres aut vxores aut filios ppter regnum dei et non recipiat multo plura in hoc tempore etc. Et eisdē.xiij. Si quis venit ad me et nō odit patrē suū vel matrē et vxorem etc. Nō potest meus ēē discipulus: ergo vxor est relinquenda et odio habenda. Ad quod dicendū q vxor non est relinquenda et odienda eo modo quo pater et mater vt.i. si vult trahere ali quem ad idolatriaz vel heresim vel aliud peccatum non consentiatur ei tamē si bene se habeat amāda est: sicut pater et mater.¹. Cor.vij. Si quis frater vxorem habet infidelem: et hec cōsentit habitare cū illo non dimittat illam. Licet autē predictus error tam in sua radice destructus sit vbi satis destructus error. Manicheoz qui ponit duo principia prima vnum bonum et aliud malum a quo dicit ēē ea: que sunt corruptibilia. A quo errore. hic error omnū habuit tamen manifeste falsitas eius conuincī potest testimoniis scripture: que sequuntur. Math.xix. Pharisei interrogantibus christum an liceret homini dimittere vxorem quacunqz ex causa. Ipse premisso testimonio. Qđ ille tulit. Quos ergo deus coniunxit homo nō separet. Ostendens manifeste matrimonium ēē bonum et a deo: et non ēē ab homine separandum. Patet ergo q matrimonium est bonum. Item Luce.¹. Dicitur de Zacharia et Elisabeth vxore eius q ambo erant iusti ante deum incedentes in omnibus mandatis et iustificationibus dei sine querela. Et q angelus gabriel zacharie nūciauit hec helisabet vxor tua pariet filium tibi et paulopost et spiritu sancto replebit adhuc ex vtero matris sue. Non ergo est matrimonium malum in quo sancti homines fuerunt et ex quo fructus tam bonus processit. Et Jo.ij. Dat. Jesu interfuit nuptijs. Jesus et discipuli eius ad eas vocati sunt et fecit ibi Jesus initium signoz suoz. Nō honestaret tot modis nuptias si male ēēnt. Item Ro.vij. Mulier viuente viro vocabitur adultera si cum altero viro fuerit. Si autem fuerit mortuus vir eius liberata est a lege viri vt non sit adultera si fuerit cum altero viro. Item pe.Cor.vij. Uxori vir debitum reddat et similiter vxor viro. In eodez Nolite fraudare adinuicem nisi forte ad tempus vt vacetis orationi et iterum revertimini in id ipsum. Et ibez hijs in matrimonio fit tunc dei ipse to nō ego sed dūs a viro vxor nō discedere. Et paulopost et vir vxorem nō dimittat. Item in eodē. Obligat⁹ es vxori nolī querere solutionē, Solut⁹ es ab vxore nolī querere vxorē. Si aūt acceperis vxorez nō peccasti: et si nupserit virgo nō peccauit. Item in eodē. Qui in matrimonio iungit virginem suam bene facit. Mulier alligata est legi quāto tēpore vir eius viuit q si dormierit vir eius liberata est a lege cui vult nubat tantū in dominoz ergo etiā secūde nuptie sunt licite. Item ep⁹.v. Viri diligite vxores vestras etc. In eodē vnusquisq vxorē suā sicut seipm diligat. et pe. Thi.iij. Mulier seducta in prauaricatione fuit. Saluabitur aūt in filioz generatione. Item.iiij. Spūs manifeste dicit quia nouissimis temporibus discedēt quidā a fide accedētes spūs erroris et doctrinis demoniox i ypocrisim loquentū mendaciū et cauteriatā habentū suā sicam prohibentū nubere etc. Et eisdem.v. Volo. Juniores nubere filios procreare matres familias esse. Item.vj. Debiti. Honorabile cōnubiū in oīb⁹ supplesit et thorus imaculat⁹. Fornicatores enim et adulteros iudicabit deus. Et damnabit. Ber. Omnis immunditie habenas larat qui nuptias damnat. Item nupta est in terris continentia negz pro tantillo quisq̄ existimet se filio dei forme seruitia accipere. In hac approbatione matrimonij cōuenit nobiscum ranq tadei ꝯ gentiles: gentiles enim in veneratione habuerunt cōiugii et filios qui non erant nati de coniugio illegitimos iudicabant. In hoc conuenūt nobiscum sapientissimi vt salomon. Prouer.xiij. Domus et diuitie dantur a patribus a domino vero ppria vxor prudēs. Sed. etiā vxorē habuit vt apparet in eius epistolis. Et notandū q illi qui hunc errorem dicunt mulierē cum parit si pondus decedit: vel in parte qō manifeste patet esse falsum. In helisabeth. Luce.i. Ore pregnans erat cum salutauit eam beata virgo et cum repleta fuit spiritu sancto et infans exultauit in vtero eius que si deesset ibi et in parte solum esset. Parum enim penam haberet non culpam.

¶ De cõmendatione matrimonij. xvi.

Sequitur de cõmendatione matrimonii. Et notandus q̃ xij. Sunt quib⁹ matrimoniũ põt cõmẽdari fidelibus q̃ virũq̃ testamẽtũ recipiũt.

¶ Primus est auctoritas instituẽtis illud. Cũ alios ordines instituerit aliqs sanct⁹: vt Aug vel Bñdictus. Ordinẽ matrimonij ipse deus qui errare nõ potest vnde si culpabilis est qui ordinem beati benedicti transgredit cõstat quod valde culpabilis est qui trãsgredit ordinez matrimonij a deo conditum. ¶ Secundum est loc⁹ in quo institutũ. Paradisus. Insti tutũ est cui institio sopore in adaz. Gen. ij. Et raptus est adam in spiritu & interfuit curie celesti & ibi agnouit virtutẽ matrimonij: & cuius rei ẽt sacramẽtũ. Et erat adã tunc corpore in paradiso terrestri mẽte vero in paradiso celesti vnde sup Gen. ij. Dicit glo. Aug. extasi recte itelligitur ad hoc imissa vt mens. Ade participo angelice curie & intrano in sanctuariũ dei nouissima itellizeret vnde cuigilans ppheti co spũ eructauit hoc nunc os ex ossibus meis & ẽ. Hec verba cuz ade scriptura fuisse dicat. xp̃s in euãgelio deũ dedisse declarat. Mat. xix. Ut intelligamus p̃ illam extasim adã diuinitus hec dictũ esse. Tertium est antiquitas. Nõ enim de novo iste institutus est ordo: imo ẽtiquitate excedit oẽm ordinez in terris institutũ. Quantum est statim. Institutum enim est in statu innocentie in illo felici tempore in quo homo nõdum peccauerat. Quintum est q̃ hunc solum ordinem saluauit diluuij tempore oluuij. In archa enim tantũ saluati sunt noe & vxor eius & treo filij eius & vxores eoz. Si qui erãt cõcubinarij si q̃ meretrices oẽs diluuio sunt submersi.

¶ Sextum est q̃ beata virgo hunc ordinem intrare voluit licet ppositũ esset seruare virginitatem. Quod nõ parũ facit ad honorẽ matrimonij noluit filius dei ex ea carnẽ assumere donec nõ fuit i matrimonio. Quia si palliũ enim fuit matrimonij quo beata virgo vsa est. Quo occultauit celestem cõceptũ quo sub pallio latere volut filius dei. Sub hoc pallio celatus est diabolo misterũ redemptionis nostre. Infelices & maledicte sunt ille que ponũ eligunt esse in cõfusione diaboli q̃ in ordine beate virginis. Cõfusio diaboli est ista meretricum que quãdoq̃ peccãt cũ patre quãdoq̃ cũ filio quandoq̃ cũ duobus fratribus vel cognatis quãdoq̃ cum solutis quãdoq̃ cũ cõiugatis quãdoq̃ cũ sacerdotibus quãdoq̃ cũ religiosis quãdoq̃ cũ leprosis. Infelices etiaz adultere sunt que matrimoniũ nõ seruauerũt que nõ tenent palliũ beate virginis ingnare.

¶ Septimum est q̃ dñs voluit honorare nuptias suas ꝑsentia & matris sue & discipulorũ suoz. Jo. ij. Ubi inuenitur concubinarij q̃ xp̃s vel beata virgo in domibus eoz cõmederit? Diabolus potius ẽ domi b⁹ eoz inhabitat. Cui de cordibus suis sacrificia faciunt. Sicut enim qui cõtinenter viuunt corda sua sacrificant deo. Juxta illud. Ro. xij. Obsecro vos per misericordiam dei vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentẽ. Sic qui luxuriose viuũt corpora sua sacrificant diabolo. Quemõ habuẽt deus vbi exercetur opus illud q̃ plus deo letet & angelis eius q̃ aliquod cadauer hominibus foetat. Octauum est q̃ dominus nuptias voluit honorare primo aperto miraculo quod fecit coraz discipulis suis. Ipsum vero miraculum quo aqua mutata est vinum ostendit: cuius virtutis sit matrimonium. Aqua enim vilis est. vinuz preciosum: sic opus carnale sine matrimonio vile quidem ẽ. Opus vero matrimoniale preciosum. Unde ille liees sunt cõcubinarij qui aquã fetentem vino precioso preeligunt potius volentes exercere opus illud extra matrimonium cum peccato q̃ in matrimonio sine peccato. Infelices etiam sunt illi q̃ vinũ bonũ & parum habent & relinquunt illud pro vino prauo quasi felle mixto. hij sunt illi qui propias vxores habẽt & alienis adhe rent. ¶ Nonum est excellens benedictio quam ecclesia facit cõiugibus iuxta altare ad missam in presentia dominici corpis. Qui potius vult ee cõcubinarius q̃ legitimus matrimonij: potius vult habere maledictionẽ q̃ benedictionez. Quãdiu enim est in peccato maledict⁹ est quicquid agat. In psalmo noluit benedictionem & elongabitur ab eo. Concubinarij videnẽ velle maledictionem & merito illã habebũt. Dicetur enim illud eis. Matth. xxi. Discedite a me maledicti in ignem eternum.

Dijs enim qui se bene habent in matrimonio dicetur illud venite benedicti patris mei &c. Decimus est preciosus fructus qui ex matrimonio sequitur. Generãt enim inde filij huius seculi qui p̃ adoptionẽ poti fiunt filij dei. Si ergo haberet vinci que animarum terre. Ad modicos vsi valde amaret eã. Quantũ ergo amãdũ est matrimoniũ vnde pueri pereũtur cũ puer vnus ꝑ aeratorem vino qũ in mũdo est. Ex matrimonio generant virgines: vnde si virgines multũ amande & matrimoniũ multũ amandũ. Jero. Laudo cõiugiũ: q̃ virginez generat lego de ipsis rotam: de conca margaritã: valde infelices sunt meretrices que operi carnali intẽdũt & nõ q̃rentes se ei⁹ tua se ingnant nõ sunt digne vtero dei eis fructũ proiis. Mira saturitas nõ cessant femina re licet videãt semen multũ fructũ idecolligere. Meretrices hñt officiũ in mundo sito tugulidi homines denarios. vir inter latrones inuenitur aliqs qui tale officium velit celebrit cũ iumento morte morãt. Et Deute. xxvij. Maledictus q̃ dormit cũ aliquo iumẽto. Scom est vt fiat in organo dissimili. Si vero fiat in organo simili est peccatum cõtra naturã q̃ tangitur. Ro. i. Nam femine eoz mutauerunt naturalẽ vsum. in cũ vsuz qui ẽ cõtra naturã. Similiter & masculi derelicto naturali vsu femine exarserunt in desiderijs suis inuicẽ masculi in masculos turpitudinẽ operãtes. Tertiũ est vt fiat in organo ad hunc vsum deputato cõtra q̃ est pollutio extraordinaria: quã tangit. Gen. sup ꝑdictũ locũ. Ro. i. Qui cum ipsa contingit alio modo q̃ licet deorum operat cõtra naturam. Quartũ est vt nõ fiat modo bestiali sed modo quo decet & rõnalẽ naturam modo. i. ꝑdonec sufficiens semen quantuz ad vigore receptionis seminis quantum ad seminans: contra hoc vero est illud peccatum contra naturam quod enumerat Deut. hodie inter caulas dñi dicens mulierem in velantam vestẽ ne pergrese vim abutebantur. Quintuz est vt persone inter quas hec opus exercetur non sic se habeant q̃ vna sit radix a qua alia processerit vel processerint ab vna radice e proximo. hoc enim multũ valet ad societatem que multum est conservatiua humani generis. Per hoc ergo q̃ matrimoniũ cõtrahitur cum persona nõ attinente mutatur societas inter consanguineos virtute ꝓpinquitatis cõiugij q̃ sibi nõ attinebãt. Si hoc opus exerceretur cuz attinẽtibus haberet hoies suspectũ cohabitatiõnẽ vxoꝝ suaꝝ cũ suis ꝓpinquissimis & cũ ꝓpinquissimis ipsarũ & hic in magna parte iret societas humana cõseruatiua humani generis. Cõtra hoc est peccatũ incestus peccatũ valde detestabile: q̃ eũ exemplo brutoꝝ animaliũ nobis diffinditur. Unde legitur in libro de natura animaliũ. Quod camelus cooperto capite matris eius super eã saltauit & cooperimente tabulato matrẽ cognouit turpitudinis opere q̃ ceperat itercepto deiectũ & ingenitatoꝝ iterfecit. Similiter cũ heret equus & matrẽ eius cognosceret matrẽ sup posita subtio fugit. Septimũ est q̃ plene iter quas hic opus exercetur vnde sint ꝑpetrabile: nõ enim sufficit vt ꝑficiatur vno cõsentu fiant fornicatores.

¶ De inseparabilitate matrimonij.

Hic inseparabilitatẽ primo videtur regere hoc q̃ matrimoniũ sacramentũ est matrimonium ipsum qũ est iter xp̃m & ecclias. Ephes. v. Sacramẽtũ hoc magnũ est. Ego aũ dico in xp̃o & ecclia. Unde cũ illud matrimoniũ sit inseparabile. & matrimoniũ coꝝ potest inseparabile debet esse. Secundo tenetur ad quẽ est matrimoniũ indissibilitas destruit enim ꝓles si diuidatur. ij. Ro. iij. Dixit mulier cuius erat filius viuꝰ ad regẽ qui tẽ interfecerat dixit obsecro te mine mi tate filium istius ancille vnius & nolite interficere eũ. Sed si obijciat quod qñ sunt plures filij potest fieri vnus diuidendum est q̃ nec tũc diuisio potest quin ꝓ fine filij patris sint & matris & cõseruentur tam ꝑtis q̃ matris & tam mater q̃ ꝑter oibus. Tertio habet integritatem sine qua non est secura societatis ꝑseuerandi: deberent non cõsiderat vnus cõiugum de alterom: nisi fidelis est alteri quantũ ad bonoꝝ cõmunicationez. Power. vir. Legitur de femi mulierem exhibere vxori sue. Quarto magnitudo amoris q̃ est iter ipsos. Et animus vero ut esse iter amatoꝝ q̃ sunt rõne carnis & cum amo in ꝑsõ vel nisu videat ꝑsalire. Secundo

prolis corruptionē. Et Jero. dicit q̃ tunc concipiunt membris ꝑfecti ceci claudi leprosi: Item tēpore sacro. Augu. Propter vicios pcessiones & festiuitates aliquas nō licet cōuenire. qa ēt a licitis abstinēdū ēst ne facilius ipetrari possit quod postulat. Uel tpe quo uxor grauida est nō dz misceri. Uel elephas ꝓgnans ſfam nō trāsigit. ut legit de natura aialiū. ¶ Undecimo est ut locꝰ sacer caueatur. non enim est exercendum opus illud in loco sacro.

De temperantia secundū visuꝝ auditum & olfatum. xix.

Jcto de tēperātia delectationū q̃ d sit ſcdm gustū & tactū. Dicendū est de tēperantia q̃ sit ſm visuꝝ & auditū & olphatū. Et notandū q̃ cū visus & auditus sint sensus animales: & olphatus & gustus & tactus sint sensus naturales. Uel scriptura multū suadet nobis refrenationē visus. Eccle. ix. Ne respicias mulierem multiuolā. In eodē virginē ne cōspicias. Itē noli circūspicere in vias ciuitatis & itera nē circūspicias spēm alienā. Eiusdem xxv. Ne respicias mulieris spēz. & xli. Ne respicias mulierē alieni viri. Cautas ergo visus sit periculosus. regre in tractatu de luxuria. c. de aspectu mulierū. De refrenatiōe visus & auditus: auditus hētur. Isa. xxxiij. Qui obturat aures suas ne audiat sanguinē & claudit oculos suos ne videat malū iste in excelsis habitabit visus & auditus videntur habere curiositatē quasi insaciabiles. Eccles. i. Non saciatur oculus visu nec auris auditu impleſ. S. grauis curiositatis est vitium que duꝝ cuiusq̃ libet mentem ad inuestigandum vitas proximi exterius ducit semper & tua intima abscondit vt aliena sciens se nesciat. Idez curiosi. Animus quāto peritus fuerit alterius mentis tanto sit ignarus sui. Et notandum q̃ auditus a multis est temperand⁹ ¶ Primo a musicis instrumentis. Job. xxi. Tenent tympanum & citaram & gaudent ad sonum organi ducūt in bonis dies suos & in puncto ad inferos descendāt Isa. quinto. Cythara & lyra & tympanū & tybia & vinū in conuiuijs vestris & opꝰ domini non respicitis. Antigonus alexandri ꝑceptor pedagogus cytheram eius fregit abiecitq̃ dicens etati tue iam regnare cupienti nō pudeat̃q̃ in corpore regio voluptatēq̃ luxurie dominari. ¶ Secundo a lasciuo cantu vel colloquio mulierum vij. Eccle. ix. dicitur de saltatrice. Ne audias illā ne forte pereas in efficacia illius. Et in eodē dicitur de mulieribus alienis. Colloquiū illius q̃si ignis exardescit. ¶ Tertio a malis ꝓximi. Eccles. xxviij. Septi aures tuas spinis & noli audire linguā detrahētis. Quarto a bonis ꝓximi que adulatores solent hoib⁹ ad memoriā reducere. Sene. Si cōtinēs es adtrectatiōe cuiuslibet tui te male laudari a turpib⁹ q̃ si laudaris obturpia. Itē difficillimū opꝰ continēte est adulatiōes adulatoꝝ repellere quoꝝ sermones animum quasi dulcedine voluptatis reuoluunt. Quinto a suauitate ꝓprij cantus. Gre. Dū blanda vox auribus ꝑsonat̃ sobria vita deseritur. Olphatus etiā est tēperādus a suauitate odoꝝ cū scriptū sit. Isa. lij. Erit pro suaui odore fetor: vna pena infernalis erit fetor: sulphuris. In ꝑa. Ignis sulphur spiritus procellarum etc. Isa. xxx. Flatus domini quasi torrēs sulphuris succēdēs eā. Explicit tractatus de temperantia deo gloria qui incepit & complevit amen.

¶ Tractatus de fortitudine.

Jcto de prudentia & temperantia dicendū est de fortitudine: de qua hoc modo dicitur. Primo ponētur diuerse acceptiones huius nominis fortitudo. Secundo diuerse descriptiones fortitudinis. Tertio ea que ꝑtinent ad eius generationē. Quarto dicet de his q̃ timēt fortitudinē. Quinto de ꝑtibus ipsius. Circa primum.

¶ Quot modis sumit hoc nomen fortitudo.

¶ Notandū est q̃ nomē fortitudinis. Quia sumit ꝑ fortitudine corporali q̃ hoc sunt fortitudo sanitatis. Nec fortitudo dicit esse potētia facile agendi & difficile a cōtrario patiēdi. Quādoq̃ vero ꝓ fortitudine ali & sic sumit ꝑ duplicater. Uno mō generaliter: & hꝫ fortitudo reperit̃ in oi virt⁹ fortitudinē hꝫ respectū vicij sibi ꝓprij vt ꝑtinētia extra luxuriā. Prouer. xi. Fortitudo ꝑfecti labor suus. Ad fortitudinē sibi ꝑtinet in oi ope meritorio. facere nec quid minus sicut ad tēperantiā generaliter ꝑtinet facere nequid nimis. Alio mō

nomē fortitudo sumitur largē: nō tñ ita gñaliter sicut prius. Et fortitudo hoc mō attenditur circa difficilia i passionib⁹ siue sint exteriores passiões siue interiores. Exteriores passiões sunt contumelie damna reuz⁹ et molestie corpio ab alio illate. Passiones interiores dicuntur ille contra quas certamen habet temperātia vt sapores gustuū et ea que appetitui sensibili passiões inferūt. De his passionibus. Dicit philosophus: Que difficiles sunt et contemptanee vite. Sic accipitur fortitudo super illud. Proverbiorum vlt. Mulierem fortē quis inueniet ꝛc. Glo. Mulier fortis ecclesia: que pro amore sponsi prospera. et aduersa cōtenuit. Cōtinere prospera tēperātie est. Et Tullius in libro de officijs. Dicit q̄ fortis animus et magnus duob⁹ rebus maxime cernitur quarū vna in rerum extranearuz despiciēda ponitur. altera res est vt fortis animo vt res gerat magnas et maxime vtiles: sed vehementer arduas et plenas laborū et periculorum. Et Augustin⁹ i li. de libe. ar. Dicit q̄ fortitudo ē affectio animē qua omnia incōmoda: et dāna rep nō in potestate nostra cōstituta: sicut ea q̄ nobis timitis auferri possunt. ¶ Tertio mō strictius sumitur pro fortitudine q̄ attēditur circa ea que sunt difficilia in passiōibus exterioribus: ita q̄ non cōprehendit tēperātiā. Et sic sumitur ab Augu. in li. 8 moribus ecclesie. Amor inquit ille de quo loquimur quem tota sanctitate inflamatū esse oportet in deum: in nō appetēdo illis tēporalibus in amittēdo fortis inuenietur ¶ Quarto strictissime sumitur secūdū q̄ nō attēdit circa quodcūq; difficile i passionibus exterioribus: sed tñ circa exteriores passiones que corpori infliguntur: et si extendit se ad damnaretum. Sic videtur Aristo. sumere fortitudinem in ethica.

Descriptiones fortitudis ponūt.

A Circa secundū notandū est q̄ fortitudo sic describitur ab augu. i. li. de moribus eccle. Fortitudo ē amor facile omnia tollerans propter id q̄ amatur. Sed videtur hec descriptio non solum cōuenire fortitudini sed etiaz fidei spei caritati et timori. ¶ De fide enī legit i. Petri. Cui resistite fortes in fide glo. Que ē tanq̄ murus de spe. Heb. vi. Fortissimus solatium habemus qui confugimus ad tenendā propositam spez ꝛc. Glosa. Quod nos in omni aduersitate fortes faciat volē teo ad horam pati vt in eternū regnemus De caritate. i. cor. xiij. Dicit q̄ omnia sustinet. Lātt. Ulti. Fortis est vt mors dilectio de timore. Job. iij. Ubi ē timor tuus? Ubi fortitudo tua? Glo. Has virtutes cōgruo ordine ponit sicut in via secūt ānānatorem timor obliuiscem parit. Ita i via dei timor fortitudinez. ¶ Ad hoc dicē dū q̄ fides: spes caritas et timor aliter faciunt aliquem fortem agrediendum terribilem et sustinendum difficilia et aliter fortiendo. Quia actus illi proprie sunt ad fortitudine originaliter. Et fortitudo facit fortem ad agrediendū terribilia: et sustinendū difficilia. Predicta vero fortem facit eo modo quo accidit in certamine mundano q̄ bravium quod proponitur in medium certantibus dum videtur ab eis etiaz spe ratur habere: et desiderat motiuū ē et virtuosus certant. Sic premium eternum cū p fidem aspicitur: et per spez speratur: et p caritatem desideratur. hominem excitat vt fortius certet. Timor et filialis siue castus cuius causa est amor dum timet separari a deo quem amat ex hoc ipso plus deo cōiūgitur et fortius ei adheret. Fortitudo ēt sic describitur sup. Mat. xiij. Erāt quattuor milia hominum qui māducauerūt. Glos. Fortitudo ē firmitas ad cōtra molestias se culi. ¶ Tullius vero i prima rethorica sic eam describit. Fortitudo ē cōsiderata periculorum susceptio: et laborū ppessio. Idem in secunda rethorica. Fortitudo ē etiā magnarū rerū appetitio: et humiliū cōtēptus cum rōne vtilitatis laborū ppessio. Idem fortitudo ē ratiōabilis affectio et agressio terribiliū: cū cōstanti cozppessiōe. ¶ Macrobius. Fortitudo est animi supra periculi metū agere: nihilq̄ nisi turpia metuere vel prospera vel aduersa fortiter tollerare. ¶ Arist. Fortitudo ē virtus difficilium circa passionib⁹ operata gaudia habens. Et loq̄t de passionibus siue molestiis exterioribus.

¶ De commendatione fortitudinis. iij

B Equitur de his q̄ pertinent ad cōmendationē fortitudinis. Notandū ergo q̄ ad cōmendationē fortitudinis potest valere. ¶ Primo frequens admonitio quam sacra scriptura facit de ipa. Josue. Cōfortare et esto robustus. Simile habet. Deut. xxxi. 7. iij. Re. ij. 2. Dan. x. Item. Job. iij. Fortalse esto. Sille eius dē. vij. ¶ Secundo q̄ virtus fortitudinis plus videtur habere virtuositatis ceteris virtutibus. Unde numen virtutis antiquus fuit solius fortitudinis vt ait. Tullius. ¶ Tertio q̄ hec virtus multum competit statui nro in quo sumus. Assiduus enī iste locus est laboris et certaminis. Ideo: vita pñti valde necessaria est nobis fortitudo Gal. vi. Dum. tpo hēm⁹ operemur bonū ad oēs. Eccl. ix. q̄cūq; pōt facere manus tua istāter operare: q̄z nec op⁹ nec ratiōnec tecta nec sapiētia erit apud inferos quo tu properas. Ber. In studio isto quasi i stadio certaminis positi sumus: Eccle. iij. Tēpus belli: et tēpus pacis. Tēpus belli est i pñti Absēta n. est vita hoīs super terraz. Job septimo. Uñ illa pars ecclesie que i certo est militās ecclesia vocatur. que fortitudie dz esse induta i pñti. Prouer. vlti. Fortitudo et decor indumētū ei⁹. Isa. lij Induere fortitudine tua syon. Si sine fortitudie sit necesse hz fugere hostes suos tanq̄ inimico. Treni. i. Abierūt absq; fortitudie ante faciem subsequentis. ¶ Virtus fortitudis inseperabilis est totius. n. mundus nō posset vincere vnum hominez in quo esset vera fortitudo ait. Sene. facilius ē gentē vnā q̄ virū vnū vincere. sine fortitudine animi quasi nihil est fortitudo corporis. Eccle. ix. Uerti me ad aliud vidiez sub sole nec velocium esse cursum: nec fortiū bellū. Isa. i Erit fortitudo vestra vt fauilla stupe et ei⁹ des. xxx. Erit nobis fortitudo phonis i cōfusiōez. ¶ Virtus fortitudis deū letificat. Neemie. viij. Gaudiū. n. dñi ē fortitudo vestra de hostib⁹ triūphat. ij. Regū. xx. Accinxisti me fortitudine ad prelū. Incurvasti resistentes mihi subter me homi bona firmat. Luce. xi. Cū fortis armatus custodit atriū suū in pace sunt ea que possidet. Item hominem erat. Prouer. x. Ege statē operata ē manus remissa man⁹ aūt fortium divitias parat. Eiusdez. xi. Robusti habebunt divitias ꝛ. xxi. Cogitatiōes robusti semper in abundantia. Oīs autez piger semper in egestate est. ¶ Iē hoīez glificat sicut ignauus hoīez vilificat. Prouer. xii. Manus fortium dñabitur que aūt remissa ē tributio seruiet. ¶ Ipa ē regnū celoz violenter occupat. Mat. xi. Regnū celoz vim patitur ꝛ violenti rapiūt illud.

¶ De his que tangit fortitudinē. iij

E Equitur de his que tangit fortitudinez que videtur. xij. esse. ¶ Primo tangit eaz moniez exhortatio. Deute. xx. Appropinquāte tē pelio stabit sacerdos et ait ꝛc et sic loquetur ad populū Audi israel vos hodie contra inimicos vros pugnā cōmittis non pmoueat cor vrz ꝛc. i. Machab. viij. Legitur de machabeo q̄ arma sumit socios suos si deficiāt et aste munitione sed sem cōtra oppugnāt et exercitib⁹ hortat in eodē exhortari itaq: deinde sermonib⁹ bonis valde satisfecit dimicare et pfligere fortiter. ¶ Secundo exempla robustorū. Unde. ij. Macha. viij. Hoc mō vita decessit eleazar⁹ memorias mortis sue exemplū virtutis et fortitudis derelinquēs. ¶ Tertio exercitatio. Ber. ad frēs de monte dei. Rusticus hz duros ngr nos: et fortes lacertos. Exercitatio hoc facit siue ea corpori molestia. Ideo ut facilius vsui vsus exercitium exercitū vires i ei labore suo ministrat. ¶ Quarto fides mercedis fortiz operum ostendo. ij. Paral. xv. Cōfortamini: et nō dissoluātur manus vestre. Erit enī merces operi vestro. ¶ Quinto timor. Prouer. xiij. In timore dñi fiducia fortitudinis. Timor illud expellit. pp quod vel dissoluit vel maxime timēdi est si licet peccatū. Eccle. i. Timor dñi expellit peccatuz a deo merito hoīez reddit securum. Item timor hominē facit pure operari quod valet ad fortitudinem. Jo. xvi Abundis manibus adder fortitudinem. Preterea timor facit hominez in se deficere: ideo in deo roborat. Ber. in sermonib⁹ vtilis prorsus infirmitas que medici manū requirit: et salubriter a se deficit quē pñt deus. Item super cant. Optanda infirmitas que xpi virtute compleatur. Quis dabit mihi nō solū infirmari sed et penit⁹ destrui et deficere a memetipso ut dñi virtutū virtute stabiliar. ¶ Sexto spes. Isa. xxx. In silentio et spe erit fortitudo vestra. Spes fortem efficit: opponit timori facile do. Phil. iij. Omnia possum in eo q̄ me ꝓforat. ¶ Septimo caritas: hec duplicater. Uno modo adiuuando proximi bonde Prouer. xviij. Frater q̄ adiuuatur a fratre quasi ciuitas firma. Eccle. iij. Melius est duos esse simul q̄ vnum. Habet enim

emolumẽtuz fodetatis fuerit. vnus ceciderit fulciet ab altero. Et i eodẽ. Siquis prevaluerit cõtra vnũ duo resistent ei. Secũdo mõ veritati adherendo. Bre. i morali. Qui veritati iherret vanitati nullo mõ succumbit. Quia dum forti pede cogitationes nras intentionez fixerit esse omne quod fortis mutabiliter agitur ad arcem mentis minime pertingit. ¶ Octauo sapientia. Prouer. xxiij. Vir fortis est sapiẽs et. Vir doctus robustus ec. Grego. i morali. Valde fortitudo debilitatur nisi per cõsiliuz fulciatur. ¶ Nono Temperantia que in prosperis seruatur. Grego. in morali. Nulla aduersitas deicit quem prosperitas nulla corrumpit. Idem in hac vita qui nulla prospera appetit nulla aduersa pertimescit. ¶ Primũ pertinet ad temperantiam secundum ad fortitudinem. ¶ Decimo disciplina corporis que hostem domesticum debilitat. Ber. Quid mirum si hostes debilitato tu fortior efficieris. ¶ Undecimo elemosina. Prouer. xxj. Victoriam et honorem acquiret qui dat munera. Eccl. xxix. Dicitur de elemosina super scutum potentie et super lanceã aduersus inimicum multa pugnabit. ¶ Duodecimo. Oratio que multum valet ad fortitudinez. De celo enim fortitudo est. i. Mac. iij. Exo. xvij. Cum leuaret manus Moyses vincebat israel.

¶ De partibus fortitudinis. v

Equitur de partibus fortitudinis

9 Notandum ego q Tullius in prima rethorica. Quattuor prec eiã assignat scilicet magnificẽtiã. Fiduciam: patientiam: perseverantiaz. Audacitas vero septem partes eius tangit. Magnanimitatẽ fiduciam: securitatem. magnificentiam constantiam tolleratiã. firmitatez. ¶ Quidam vero sex tantũmodo partẽ assignant scilicet magnanimitatẽ. fiduciã. securitatem: patientiam: constantiam: magnificentiaz. Et satis rationabiliter videntur posse poni hic hee sex partes fortitudis. Fortitudo enĩ debilitatẽ animi expellit. et magnanimitẽ animi efficit. Ob debilitatis expulsa patet et hoc q fortitudo debilitationi opponitur. q magnitudinez animi efficiat patet et hoc q fortitudo dicit magnanimitas. a. Seneca in libro de quatuor virtutibus principalibus. Triplex vero est debilitas animi. Prima est nimia pusillanimitas a malo futuro que timiditas vocari potest que dissuadetur Ecclesiastes septimo. Noli esse pusillanimis in oculo tuo Et reprehenditur. Mat. xxv. Quid timidi estis modice fidei? ¶ Secũda è nimia passibilitas a malo presenti que est quasi quedã tenericudo vel mollicies cui⁹ signũ est facilitas dolendi que infirmitas è in quibusdam q conquerũtur secũ dure agi vel sibi dura verba dici. ¶ Tertia est instabilitas que similis è debilitati virge lubrice que de facili i omnẽ partẽ flectitur. ¶ Cõtra has tres infirmitates sunt tres partes fortitudinis. Securitas contra timiditatẽ Patientia contra dictas teneritatez. Constantia contra instabilitatem. ¶ Fortitudo vero inquantum magnitudinem essencie tres habet partes. Ipsa enim ẽ quasi actus suos habet principium medium et finem. Quantum ad principiuz pertinet ad eam magnanimitas que est rationalis aggressio terribilium. Quantum ad medium. Fiducia que est certa spes perducẽdi ad finem rem que inchoata est. Quantum ad finem magnificentia que est rerũ que geruntur felix cõsummatio. ¶ Inter has sex partes fortitudinis primo de securitate prosequemur que est timiditas mali iuxta illud. Aristo. in ethica. Fortis è timiditus malitie deserthii sic. Securitas est habitus fm quẽ imineres in cõmoditates et rei ichoate ad finez nõ formidatur et cuius hec descriptio securitatez ad timiditatẽ q è post rei ichoationẽ. Securitas cõmendat nobis i lectione. Prouer. xxviij. Justus vt leo confidẽs et absq terrore erit. Et iudẽ xxx. Leo fortissimus bestiaruz ad nullius pauebit occursum. Et notãdũ q secũdum phm que cõgregata sunt in homine secũdũ rõez dispsa sunt in bruto sed⁹ naturaz vt calliditas in elephãte: liberalitas in leone Undei libro de natura animaliũ. Dicitur q vulpes securitatẽ leonem: quia est animal cõmunicatiuũ pde. ¶ Mansuetudo vero è agno. Isa. liij. Quasi agnus coram tondẽte se obmutescet. Modestia tractẽ dit celsa ba. Jere. xxv. Facta est terra in desolationẽ a facie columbe et a facie ire furoris dñi. Blo. Gre. Quia deo nulla furoris incẽsa libata recipitur. Furorẽ domini ire columbe nominauit. vt enim vis diuine ultionis

pertubabilez demonstraret et tranquillitatem columbe. Securitas cõsistit hz cõtemnere. Securitas officiũ est prava aspectus fortune solatiũ dare. De quibus solacijs ait. Sene. in lib. de remedijs fortuitoꝝ: de cuius verbis pauca ponam⁹. Moreris inquit. Et i hoc habet hec cõditione natus vt exire. Moreris: genitũ scit è qđ accepto reddere. Moreris. Peregrinatio è vita. Cũ multũ ambulaueris tandem redeundum est. Jte moreris. Stulti est timere q vitare nõ possis. Illud nõ refugis: quia qui vitauit. Moreris. Nec primus nec vltimus. Deos te antecesserũt. Deos te sequent. Jtez pegre moreris. Ego q debeo solvere paratus fuz: videat feneratez quõ me appellet. Item inuenis moreris. Optimũ è anteq̃ optes mori. Optimũ est mori cum iuuat viuere. Inuenis moriar. Fortasse aliquis cui malo te seduxit fortuna et si nulli alij certe autẽ senectuti. In sepulcri ẽ accubis. Quid aliud respondeam qui Virgilianum illud factis factura sepulcri. Si michi sentio non pertinet ad me tractura corporis isepulti. Si sentio. Omnis sepultura tormentũ est. Quid interest ignis an serpentes cõsumat an tempus olim vltima sepultura. Non defunctoꝝ cura sed viuentiuz inuenta est sepultura vt corporaꝝ vitia fedaꝝ et odore ãmouerent. Idem in libro de naturalibus qõnibus. Nihil refert q minax mors veniatq̃ a nobis petit minimũ est. Nec senectus a vobis ablatura è. Nec aurtenle deleo: hic humeris corrupti abũdãtia pusilla res est hoc vita q ingẽs reo est contẽptus vite. Nunc qui prẽpit secutus videbit maria turbari. Cum illa inferoꝝ regna deteganter habitãtiz illiuz voraginem intrepidus: et fortasse quo debuit cadere prestitit. Quid ad me quaz magna sint. quibus perco ipsius perire nõ magnũ est si volumus tranquille degere. Anima in expediuo è habẽda: siue illã ifidie siue morbi petant. Idem in eodẽ. Nihil interest virũ me lapis vnus elidat: an toto mundo ptunt. Jte egregie Valerius Si cadendũ inquit mihi est e celo cecidisse velim. Cõtra timorẽ mortis possunt valere duodecim solatia que ex scripturis diuersis colliguntur. Primũ q ipsa hostem nostrum familiarez occidit. i. corpus. Bala. v. Caro concupiscit aduersus spiritum: et ipse aduersus carnẽ. Septimũ nulla pestis efficatior est ad necandũ qđ familiaris inimicus. Octauum est q hesitatio nobis efficit in carcere in mũdo i quo ea pti detinemur corporali ipso. Scripsit aliã litterã. Educ de carcere animã meaz. Sed timet quidã a deo assueti miserie tue carceris vt nihil timẽt tamũ in hoc carcere quamũ hostiã vel exitũ. Iste e repugnat ab icarcerato odio solicitus et non liber exitus. Decimũ eq̃ nos expedit ab errore corporis imũdicia pleni. Saepius nocuit corpus qđ corrumpit aggravat animam.

Quartodecimũ est q finẽ ipsi peregrinationi labor ese et amaritudinibus plene. Ber. Quid est vita mortalium nisi via. Et quattuor sunt fratres mei ppendere in via lassarie viam nolle finire. Idez. Vita plena laboribus plena est cũ incertitudine cũ cõtrarietate amittitur. Eccle. xx. Mors dulcis est mors ẽ vita amara. Quintũ è q terrã equũ omni genere vitiorũ vitiosum nobis occidendo destruimus. Optimũ nobis testimoniũ facit. Equus vite sue corrector est. Ab hoc equo expediri desiderabat. Paulus. Roma. septimo. Infelix ego hẽ quis me liberabit de corpore mortis hui⁹. Tribus de causis timet nullus equũ suum amittere vel quia est ibi curus de emendazvel quia timet capi equo amisso vel propter equi bonitatem nulla vere hz iuste causarum est in celo preposita. Securus est enim deemenda seruus dei. Sapiens ait. Non timeo mortẽ quia bonorum dominum habeo. Et. ij. Macha. vij. Duo vnde septem fratribus bene memorie. Et ecce inquit ista possidebit: sed propter legẽ dei ista despicio: quia me ea recepturum speroro. Non timet enim seruus dei capi equo amisso. Tunc enim de manibus hostium liberatus est. Psalmus. Laqueus contritus est. et nos liberati sumus. Equus ille est a deo victis fuerit optandum ut seruo christi ab eo expediat. Septimũ est prudentis vite periculuz: mores pessimi cõsentientes naufragantes in mari huius mundi tutta verbum. Ber. Periculosa plane sunt omnium rarissime et perraro euitande. et in mari mirabile dictu mortales capit vna. In mari huius mũdi ẽ innumerabilis vite cuadit vna. Septimũ est mortis necessitas. Sene. Nullus est, ex

nacioſior hoſtis ꝙ qui audacem angustie faciunt patria. con mur animus magn⁹ ac perditus. Cogitemus nos quantus ad mortē ppe pdicit samuel omnes referuntur ad mortē. Nec de re ſed de die queritur. Nōne cinerei⁹ eius qui inter mortuos pſumpsimus beneficij loco peteret vltim⁹ cineꝛe. Idcirco ſuccimus magni estimam⁹ tarditas mortis. Idcirco libros naturalib⁹ ſilentibus. Nulla malus ſolutio mortis ꝙ ipsa mortalitas. ¶ Optima est mortē dies ſinistra. Sen. Quid times. q⁹ quotidie euenit. Idē quotidie morimur quotidie aliꝙ⁹ vite diminutio: et tūc quoq⁹ cum crescimus vita decreſcit. ¶ Nona est ppinquitas mortis. Crisostomus. Si gratis post modicū mesturi sumus quare ante modicū in ea dei cum gloria nō morimur vt fiat voluntariū qd futurū ē necessarium.

Sene. Nemo tā timidus ē qui malit semper iere ꝙ semel cadere. Idem. Errat si navigatione sola putat minimus eē quo morte vita diuidit⁹. In ea loco eque tenue spatiū ē naz vbiq⁹ se mors tam ppe ostēdit vbiq⁹ ppe est. ¶ Decimus ē mors ppt. Heb. xi. Curram⁹ ad ppositū certamen aspiciētes auctorē fidei: et cōsummatorē ieſu ꝙ proposito sibi gaudio ſuſtinuit crucē. Aug. Magna cōſolatio est mēbra a capite q⁹ rpus q⁹ est sapientia dei patris gaudiū mūdi fugere: et ad mortē voluntarie venire. Certissimū argumentum est q⁹ mors filijs vel ſeruis dei timēda non sit. ¶ Undecimus est animosissimi: et sapientissimi patris potestas. Dē solatio ab hiobe dicētis post suam resurrectionē data ē mihi olim potestas in celo et in terra. Bath. elt. Magna cōſolatio ē filijs dei q⁹ percutiatis virga ē in manu patris eoꝝ patris tāꝝ misericordis tāmq⁹ cautus sapientiā nihil utere potest: cui⁹ potenti nihil potest saperare. Unde verissime ē q⁹ persecutor non affligat filios ei⁹ nisi quantum pater viderit eis expedire. Isa. x. Virga furoris mei assur. Bath. x. Nōne duo passeres asse veneūt et vnus ex illis non cadet super terram sine patre vestro. ¶ Duodecimus est sequens immortalitas. Tullius. non ē lugenda mors ꝙ immortalitas consequatur. Eccle. vij. Melior ē dies mortis die natiuitatis. Una ē qz mors est egressus a miseria. Natiuitas vero in miserias ingressus. Melior vero ē egressus a miseria ꝙ ingressus. Sapiens mors bona si non est finis tñ illa malor est. Sen. mors malor omnium remediū est. ¶ Sexta ē quia mors est porta glorie seruis dei. Ipsa ē iehosua beate vite. Ut est natiuitas nobilior qm̄ sicut natiuitas fm corpus. Unde trāsitus sanctor⁹ natale eor⁹ vocatur ab ecclia⁹: Pretiosa in cōſpectu dñi mors sanctor⁹ eius. Uere ē pretiosa. qz ē regni eterni p⁹ cinz. ¶ Segnitur de quibusdā alijs solacijs que tangit. Sen. in lib. de remedijs fortuitor⁹. Exulab. Et respōdet patria ē vbi ūq⁹ bene ē. Illud aūt per quod bene ē in hoc non in loco est. Si sapiens est peregrinat si stultus exulat. dolor imminet. Si exiguus est seramus. lenis. n. est paupertas. Si grauis est seramus. non ē lenis est gloriosa res est dolor: motu mollis nō sum potens: gaudentiuri facere nō potuit pecuniā perdidi. forsan ille te perdidisset. O te felicē si cū illa auaritiā perdidisti: ꝙ si manet illa apud te eo tñ vt cūq⁹ felicior qm̄ tanto malo subducta ē materia. Pecuniā perdidisti e illa qdē ꝙ multo⁹ereticunc in via expeditior domi tutior. Exonerauit te fortuna si itelligis e tutiore posuit loco. Damnū pro remedijs est pecuniaz perdidi: nēpe qui vt tu heres alij⁹ ante perdiderat. Oculos perdidi quam multis cupiditatibus via tincta ē occulti ferramenta sunt vicinor⁹ duces scelerum. Amisi liberos. Stolus es deflebo mortes mortalis perire. perituri. habebant illi cuius eēnt magis ꝙ tui. Educandos tibi sortuna mandauerat recepit illos: nō abstulit naufragium pertuli. cogita non quod perdideris sed q⁹ euaseris. Nudus exijo eruli ea perdidi. Cū perire potuisti vna cū omnibus. In latrones incidi. noli cōqri q⁹ inciderit⁹. Gaude q⁹ euaseris. Omi cū perdidi. tamen tu habuisse certum ē alijs ḡre e tibi cū ḡre. vbi inanire posſis. Quere iter liberales artes: inter honesta e recta officia ḡre in laborib⁹. Ad mensam res ista nō q⁹erit. Perdidi amicū: fontes animum habe. si vnum erubesce. si vnicū quid tu in tanta tēpestate ad vnū anchoram stabis. Bonam vxorem amisi. Inuenies si nihil querito nisi bonam vxorem.

Scor⁹ bona nō pbt repiri nec mater vxor adueniens bonū est. Nō est inter illa que semel vtuntur cōtingūt multos tibi numerare posſe ingenuis bonā vxorē ingentibus cōtigit melior. ¶ Cōra aspera huius mōdi abundātius cōſolat scriptura sacra e ſpūliter saluatoria doctrina q⁹ ad gloriandū miseros in mūdum istū venit. Isa. xl. Ad annūciandum mansuetis misit me etc. Ut cōſolarer oēs lugentes.

¶ De consolationibus eius habes. Matth. v. Et luce. vi.

¶ Quod securitas spūs timorē adimat.

Securitas fortitudinis timorē expellit. Cōra qui dicit Sen. in epistolis. nos ad ſpientia nō apta nec fred cogitationes i cōtinua pēnimur⁹. Itaq⁹ pulcerrima maxima bonū cōditio humane i malā versa est. fere pericula: q⁹ vident fugiūt eū effugere secure sit. Non cuēturo torquemur e preterito multa bona nra vitio nostro nobis nocēt. Timoris tormentū memoria reducit vel ꝓuidentia anticipat. Nemo tñ ꝓsentibus miser est. Idē Plura sunt quos terrēt quā que pūdere e sepius opinione ḡ re laboramus. Illud tibi ꝓcipio ne sis miser ante tp⁹ cū illa ḡre lunt iminētia expauisti fortassis nunq⁹ ventura sint. Quedam magis torquēt q⁹ debēt. Quedā torquēt eū olim nō debeant Quedā anteq⁹ sint q⁹ debentur. Idē respice an certa argumēta sint futuri mali: plerūq⁹ suspitionib⁹ laboramus e illudit nobis illa q⁹ cōficere belli solet fama. nec quo arguimur illa q⁹ nos i metu adducūt nec excutimus sed trepidam⁹. Et sic veri mus terga quēadmodū filii quos pulvis mot⁹ fuga petri fugauit castris. Aut quod aliqua fabula sine auctore sparsa peterrit. ¶ Nescio quomodo vana magis contur bāt. vera eniz modū hāt: q⁹ mala expecta nunq⁹ cōparuerūt. Etiā si futurum est. Quid iuuat dolori suo occurrere. Satis cito dolebis cū venerit interim tibi meliora promitte. Idē spe metā tēpera. Alij⁹ dicat fortasse si venies. Tūc dic qd si venien⁹ vi debimus verū veniat. fortasse p me venit e mors ista vitā honestabit. ¶ Contra timorē inordinatū multus valet sapientia. Attingit eniz a fine vsq⁹ ad finē fortiter: et disponit omnia suauiter. Sap. viij. Econtrario est de stultitia. Sene. Stultitia mihi p⁹ceptum habet: ad omnia paret: a ipso terreatur auspitio.

¶ Quedam ad commendationem securitatis.

Notandum q⁹ est securitas cōmendabilis: et est securitas reprehensibilis. De securitate cōmendabili dicitur. Prouer. xv. Secura mēs quasi iugis cōuiuium. Gre. in mor. Quasi cōmunis rei electionis est misquitas securitatis. Idē In stio iustis retributōis est ipsa: plerūq⁹ in obitu securitas mētis. Idem. Quisquis ad vite ꝓcepta se obligat pauida vite eterne ſenta ꝓcipiat hic iam tricia securitate in perpetuā securitatē deguſtat. Securitas ista videtur esse sequela virtutū. Gre. in mor. Dum virtutes mentis leticiam parunt quandā eiā securitatem gignunt.

¶ Ad securitatē primo valet puritas cōscientie. Conscientia pura mortis securitas est. cū a peccato purgata sit propter eā solā vel maxime timēdum est. Ber. O vita secura vbi pura cōſcientia: o ingratz vita secura vbi abiecta formidine mors expectatissimo ex operatur cādulcedine e excipitur cū deuotione. ¶ Secūdo diuturnitas penitentie. Gre. In penitētia cū longa meroris asperitas. tuerit formido consumpta: quedā iam de presumptione venit securitas nascitur. ¶ Tertio contemptus boni transitorii. Gre. i mor. Mira securitas cordis: aliena nō querere. Aug. in lib. de libert. Nemo securus est in his bonis q⁹ potest inde amittere. Uirtutem aūt e sapientiā nemo amittit inuitus. Qui bona transitoria contēnit mala pene trāsitoria non metuit. Sen. Desines timere si speraре desieris. ¶ Quarto integer amor interne eterni boni. Unde sap. vlti. Prouer. xxviij. Justus aūt quasi leo cōfidēs absq⁹ errore erit. Dicit glo. Justi securitas leoni cōparatur: cum quilibet aduersitates insurgere cōſpicit ad mētis sue ꝓfundas redit: e sic vincitur: sibi obligat qui nemo intuo inuenit. Securitas reprehensibilis ē. Securitas temeraria vt est securitas eoꝝ qui ita sunt secure in mari. mūdi hoc⁹ q⁹ tam essent in pericu: e ita sunt secuti dum adhuc bellū durat quasi iam euasissent ij. No. xx. Ne glorietur accinctus eque vt discinctus. Ber. in sermonibus. Timē ea securitas fratrem eneq⁹ in celo neq⁹ in pa

radiso muke tminus in mundo. In celo cecidit angelus sub pacientia dininitatio. Adā in paradiso de loco voluptatis. Judas i mādo de scola salvatoris. Aug. i li. cōfes. Nemo secur⁹ dz ee in vita tāla q̄ tota tēptatio notatur. Iero. i epitaphio. Nulla securitas ē victino serpēte dormīr. Qui hz hāc securitatē facile a diabolo vincit. Iero. in epīa. Timor virtutū custos ē securitas ad lapsus facilis. Judicum. xviij. Null⁹ erat labor trabium⁹ ad secures. Iero. Noli nimis esse secur⁹. Nimia securitas mētis tēpestas ē. Bre. in moza. Sepe quē certamē siue tēptationis superare nō valuit sua deteri⁹ securitas strauit. e vīs se primeleri q̄sq; cadere ide accipit sollicite stare. Idē seu virtutes sic de spe sunt certi: vt tū semp sint de tēptatione suspecti q̄ securitas: vbi ēt excellētia dona dei vt ē divina revelatio. possunt eē hoī occasio ruine. ij. Cor. xij. Ne magnitudo revelationū extollat me dat⁹ ē mihi &c. Glo. Aug. Quō securus agn⁹ egredīet vbi aries sic piculari metuit. Bre. In paradisus ducēris. e ab angelo satanē tēptario. Idē securitas repēhēsibilis ē securitas cū negligētia. Bre. in omel. Pleriq; pigri remanēt ad exercēda bona perpua. q̄ valde sibi securi sunt q̄ nulla p̄missa mala grauāra. Idē in moral. Dūmodo secura reddit in corpore lasat. Idē mater negligētie soler eē securitas. Itē repehēsibilis est securitas secuta. Bre. i moral. Multo sepe graue pericul⁹ securitas fuit. In ctrario. Prouer. xi. Qui cauet laqueos secur⁹ erit. Bre. in moral. Sepe mēs dū i se virtutē fiue securitate soluntur insidiāte aduersario inopinate culpe telo pfoſat: e fide deo in eternū lēge fit. vbi et ad tēpus fine cautele custodia ppinquauit. Itē securitas repehēsibilis est rez q̄ pericula futura nō puidet. De securitate talū. Job. xxi. Domus eoz secure sunt⁹ pacate &c. Ducūt dies suos in bonitate in puncto ad infernum descēdūt. De ipromissione talium. Prouer. xviij. Viri mali nō cogitāt iudicia. De securitate malor. Eccle. viij. Quia nō profert cito sētra malos sententia filij hoīum absq; timore vllo perpetrant mala. In eodē sunt impij qui in securi sunt quasi tutos secta habēt. Securitatē ei impio videntia habebat cui dictū est. Stulte hac nocte morieris repetita &c. Luce xij. Item illi de quibus eluditur. xxij. Edebāt et bibebāt vxores ducebāt et tabant ad nuptias vsq; in diē qua intrauit noe in archā et venit diluuium et p̄didit oēs. Et in eodē. Similiter factū est in diebus Loth edebāt &c. Et pluit ignem et sulphur de celo. et oēs perdidit. Talis erat securitas tunc i hierosolimis quibus dīc⁹ ait. Luc. xix. Et ḡdes in hac die q̄ ad pacē tibi nūc aūt abscondita sunt ab oculis tuis. &c. ¶. Thessa. v. Cū dixerint pax et securitas: tūc repentin⁹ superueniet interitus.

¶ De patientia. cap. vij.

SEquitur de patientiate qua hoc modo dicēt. Primo ponēdi diffinitiones eius. Secūdo ea q̄ pertinent ad eius cōmendationē. Tertio dicēdi his que impedīant patientiam. Quarto ponēdi eius diuisiones. Circa primū notandū q̄ patiētia sic potest describi. Patiētia ē equanimitas malor⁹ illatorum tollerantia. Et summi potest hec descriptio a verbis super illud. Luce xxi. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Glo. Vera patientia est aliena mala equanimiter perferre et contra eum qui irrogat mala nullo animi dolore moueri. Et sup illō. Job. Ubi fortitudo tua patientia tua? perfectio viarum tuarum. glo. In fortitudine proficit qui aliena mala timorē tollerat. Describitur etiā sic. Patientia ē virtus contumeliarum et omnis aduersitatis impetus equanimiter portans vel sic. Patientia est ofum passionum molestiarum altunde illatarum victoriosa perpessio. ¶ Itē sic describit a Tullio. prima rethorica. Patiētia est honestatio aut voluntatis cū rez arduar⁹ et terribiliū voluntaria ac diuturna perpessio. Honestatis causa est perpessio vt cum quis pro fide christi potius eligit mori q̄ negando eam saluare vitam suam. Utilitatis vero causa vt cū quis pro salute gregis mori eligit. Voluntaria vero ideo dicit⁹ q̄ qui oīno inuitus patit nō hz laudē vel meriti. Jō dī. i. Pe. iij. Nemo vestrum patiat quasi homicida aut furiatus maledicus aut alienorum appetitor. Si autem vt christianus non erubescat. diuturna dicitur: quia ad vltimū patientem pertinet vt patiendo perseueret.

De fortitudine vij. 142

B e Ego obijciat q̄ passio illata exterius non videtur voluntaria esse et ideo nec meritoria dicendum q̄ quedam sunt passiones intrinsecus nate: tamē per apprehensionem extrinsecā bona vel mala moventis: vt gaudium ipsa timor dolor et hec passiones possunt esse a voluntate eius qui patitur tanquam a causa efficiente vel non resistente que indubitāter possunt esse meritorie. Augustinus i libro de ciuitate dei. Cupiditas et letitia mētis sūt voluntates sunt. Recta voluntas bonus est amor: et peruersa malus est amor. Amor fugiens q̄ct aduersitatem timor est idēq; si acciderit sentiens tristicia ē animi dolor qui tristicia nominatur dissensio est. Quedam vero passiones sunt extrinsecus illate vt molestie corporis vel cōtumelia verbi. Et hec passiones non sunt voluntarie a voluntate eius qui patitur tanquā a causa efficiente. Tamen possunt quodaz modo dici voluntarie a voluntate pacientie vel non contradicente voluntas vero sustinendi eas seu recipiendi eas. Secundū quosdam meritoria est et aureole aureole si tamen sit coniuncta passioni aliter vero non est meritoria aureole. Secundum alios passio est que quoadmodo voluntaria est meritoria prout meritorium dicitur quo debito sit magis debitus. Dicitur enim mereri secundum eos multipliciter.

Uno modo ē impetrare aliquid de cōgruo sicut boni merentur alijs gratiam. Alio modo de indebito facere debitum: et mereri. Hec pertinet modo ad gratiā merēdi actu liberi arbitrij. Tertio modo mereri est de debito facere magis debitus sic meretur quis actu exteriori vel passione. Unde secundum eos martir ipsa passione meretur aureolam inquantus ex caritate eam suscipit: et non ipa voluntate suscipiendi plus enim dicit suscepto. Voluntaria q̄ voluntas suscipiendi. Ponit enim actualem passionem et voluntatem circa ipsius susceptionem. Tamen fortitan non exigitur q̄ tunc sit actu voluntas. Sed sufficit q̄ voluntas illa fuerit ex qua hec susceptio est voluntaria dummodo patiens maneat in caritate.

Quot modis accipitur hoc nomen patientia.

T notandus quod patientia quidq; sumit largeq; quidq; stricte

Patientia large est circa omne difficile et circa omnem temptationem. Jaco. primo. Beatus vir qui suffert temptationem. Stricte vero est circa passiones extrinsecus illatas. Actus vero patientie est recipere passionem ita q̄ animus nec succumbat neq; vindictam inscrētio appetat

De pacientie commendatione secunda pars. vij. A

f EQuitur de cōmēdatione patientie ostēdū ergo q̄ ad cōmendationem ipsius. Primo facit frequens ad mentio q̄ facit sacra scriptura ad patientiaz. Ephe. quarto. Obsecro vos in domino vt digne ambuletis vocatione qua vocati estis cū oi humilitate et māsuetudine et patiētia. Primi thessalo. ē ārto. Patientes estote ad oēs. Primi. Thimo sexto Nō vi secrare patiētiā. Heb. duodecimo. Per patientiam curramus ad propositum nobis certamen. Ja. quinto. Patientes estote fratres vsq; ad aduentum domini. Secundo quia patiēta valde gloriose triumphat ad gloriam triumphi eius facit. Quod ipsa sine scu. vel repercussione vincit nō lesa vnā sagittā ad hostes ferendos sed tela eorum retundit et in corda hostium mittit. nō gladium eorum intrat in corda ipsorum sed patiētia gladium in eor eius intrat et patiēta quia animā eius occidit cū patiēs viuat. Homo p̄ secutores et demones et seipsos. De persecutoribus ps⁹ in hō Vincēte q̄ vicit Daniā. Nō dixit ei videbis me plus posse dū torqueor q̄ possis ipse q̄ torquere. De demonib⁹ vero idē patet pōt quoq; patiēs martirum eiecit de duobus hominib⁹ mundi. Legit de quodā sene monacho heremitaq; cui quidaz hō a malo spū arreptus cū semel vna marsupia percussisset et semel nec alterā pbuisset. dyabolus stare recessit. Similiter legitur de illa cuiusdā puellaris demonia habēte q̄ cū gdā discipulus senis venisset ad domū qua ipa erat puella a demonio vexata dedit alapam eius. ille pbuit mox et aliam demon antea coactus clamare q̄ violenta mandata dei expellerent eum. et e statim curata est puella. Patia vincit hō seipsum q̄ genus vin. Ubi dicit Gregorius

e nobilissimū. Ben. in li. de naturalibus qñibus. Innumerabiles sunt qui populos qui vrbes humerūt in pace: paucissimi qui se ad gloriam huius triūphi. Primo facit q hostis familiarissimo eo vincitur nulla vero pestis efficacior est ad nocendum q familiaris inimicus. Secundo q patiens hostem superat qui tam secum est in arce difficilimo vero est hosti resistere cum tam intraverit castrum vel arcem q si sit extra. vñ supra illud. Prouer. xvi. Melior est vir patiens q vir fortis etc. Dicat glo. Minor est victoria vrbes expugnare q que extra sunt que vincūtur. Tertio q q fortior est fortiori se i minus forti. t cū aliqo multas vrbes expugnauit. si postea sexplus superaverit nobiliter et triūphus vltimo precedentibus quo victor vrbium seipsum deuincat. Ad gloriosū huius triūphi etiam facit q cum in alijs triūphis pugnet homo totus contra hostem hic non pugnat nisi quasi dimidius. Patientia sancti vicerūt regna patientia hominem reddit inuincibilem. Unde super illud. Job. xiij. Ubi est fortitudo mea etc. Qui se vincit cōtra oia fortis est. Unus homo vere patiens a toto mūdo vinci non posset. Sene. Facilius est gentes vnam q vnum hominem vincere. Idē loquēs de quodam qui vicit ignē: et duos reges patientia sua ego non dubito gn magis laudem truncam illi manus nūcq̄ meruerint q cuniculi beatissimi salnam sterit hostilis flammarūq̄ cōtemptor: et manū suam in hostili foculo distillantes spectauit donec iussum est vt invitus ignis eripetur hic tanto maioris putemus q̄to rarius est hostes inermis manu vicisse q armata. Licet bellū inermis: et ille manus trūca duos reges vicit. Poeta. Maxima virtutū patientia pugnat inermis armatosque solet vincere sepe viros. Legitur q. Socrates posuit in carcere cū essent q committerent eū fugere noluit exire sed remisit se cuspiem gratissimum hominibus metū auferret morte. De exercitio. Si eti maxime videtur gloriari i his que sunt patientie. Gal. vi. Mihi absit gloriari nisi in cruce dñi nr̄i ih̄u xp̄i. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis etc. Rom. Gloriamur in tribulationibus. ¶ Tertio de exitio electi gloriamur i tribulationib⁹. Psal. q. vivos

B

L

strenuos magis decet tribulatio q̄ prosperitas. ut multi gloriose ē cū i exercitu q̄ i balneo. Hoc. vir sapiens molestē ferre nō d̄z quotidie in certamē fortē adducit. sic vir fortis nō decet indignari quotidie bellicos increpuit tumultus. Sene. in epl̄is. Quid enim malit deus vir est tormētū fortem classice q̄ symphonia rōpi. Sexto quia in hoc assimilatur xp̄o cui assimilari magne glorie est. Eccles. xviij. Gloria magna est sēg dñm Ber. sup cant. Quanta gloria est sponse assimilari xp̄o. nihil gloriosius reputat q̄ xp̄i portare obprobria. Ité grata ignominia crucis sed ei q̄ crucifixo ingratus nō est: gloriosum est militi deferre arma regis: sic gloriosum ē xp̄i nomē deferre stigmata xp̄i. Galat. vi. Nemo mihi molestus sit. ego enim stigmata iesu xp̄i in corpore meo porto. Aug. Stigmata appellatur quasi notas penarū de persecutoribus quas patiebat. stigma enī dicitur punctis vel nota aliquo ferro facta. Tertio q̄ tributario odit eos esse amicos dei. Apocalyp. tertio. Ego quos amo arguo et castigo. ¶ Tertium magnum. dominium patiē tie patienti seruit persecutores. Prouer. xij. Qui stultus est seruiet sapiēti. Nullus adeo seruiuit beato Vincentio vtiliter vt. Datianus: fabricando coronas regni eterni p̄s supra dorsum meū fabricauere pectatores: fabricauere inq̄ coronam eternā. Patientie seruiunt estus et hyemps. Osa aduersa mundi sterilitas agrorum implet eius horrea sterilitas vinearū cellaria: fures et raptores: et alia hominibus noxia seruiunt eius: ignis domos aliorum exurens edificat patientie domum in celis ad eam pertinet illud. p̄s. Si cōsistant aduersum me castra non timebit cor meum. Ipsa cōfringit potentias: arcum: scutum: et gladium et bellum. Omnia enim illa in obsequium eius conuertuntur ipsa mors seruit ei tenebrosum carcerem corporis cōfringendo. Mors claustra regia est q̄ deus exhibet ad liberandum amicos suos a carcere corporis. Ipsa porta est per q̄ amici dei effugiūt a manibus persecutorum ad dei misericordias. Prouer. xiij. Sperat iustus in morte sua. Patientia dñatur homo sibi ipsi. Luc. xxi. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Hoc dominū in hoc ametur q̄ ipsa cohibz hominem interiorez ab illicito appetitu vindicte cohibz similiter exteriorem. Linguam enim cohibes a conuicijs amicū a violētia. Unde sic vt cautur de garulo q̄ nō potest tenere linguā sam de homine vero modesto in verbis cōtrarium videtur. Sicut parce potē est se ipsum cohibere. et interius et exterius ab his que pertinent ad vindictā et quērū ad hoc dicitur patiens animā suā possidere. In homine ipatiēte dominat ira vt furor et cum possidet. ¶ Quarto q̄ homine vincat. Patiens sapienter agit ad hoc vt debita sua soluat ipse sapienter agrit sapienter custodit et multiplicat. Sapienter debita soluit nihil de suo in solutione expendēdo sed faciendo vt hostes sui ea soluant dum iniurias ab eis illatas patienter sustinet que sunt velud aurū et argentum et lapides pretiosi quibus a debitis suis absolutur. Job. xxxvij. Ab aquilone aurum venit. Ipse de his que militer valoris vidētur esse debita sua soluit vt sunt mala pene. Moyse. Infirmitas et fragilitas. Moyses enim ei preciosa est in ꝑs. Pretiosa in cōspectu domini mors sanctorum eius. Augustin in li. de ciui. dei. Quid preciosius q̄ mors per quā fit vt delicta oia dimittantur et merita cumulatius augeātur. Patiens de hoc q̄ necesse habebat expendere a debito suis se absolut et insuper regnum celoꝝ emit: vt patet in martiribus quorum mors per q̄ necessario transitum erant ab oi pena eos absolutit et regni celoꝝ eos acquirit: patiens sapienter acquirit: q̄ fine suo labore scilicet persecutoris quasi materiam corone perpetue ei ministrat: et i hoc est melior vir patiens viro forti. Prouer. xvi. Fortis enim multo labore obtinuit spiritualia acquirit: vigilando: et iunādo: pegrinando. Patiens etiam conservando sapienter agit. Si enim persequitur in aliquo temporali damnificat hominem patiente ipse que sibi remanēt maxime spiritualia diligenter custodit: Nō minor est virtus q̄ querere parta tueri: contrario impatiens si auferatur ei aliquid terrenum ipse plicit spiritualia bona. Prouer. xix. Qui impatiens est sustinebit damnū. Eccles. v. Vehio qui perdiderunt substantias. Patiens etiam multiplicādo sapienter agit. Ipse enim mala in bona convertit. Ipse de malis cōmodum sibi facit. Ipse non experietur ge

B

quam malū. Eccle. viij. Qui custodit preceptum non experietur quicq̄ mali. Jsa. xij. Ducite illos quoniam bene etc. Patiens i omnib⁹ aduersis bene et accidit q̄ in verbis. Lrego. Nulla nocebit aduersitas si nulla dominabit iniquitas. Patientia ut dicitur pauptatis vberius fructificat. Jsa admodū vñ verberibus spingitur. Et vt salamandra de igne tribulationis vnit. Et admodū asini pungitur patienter. Et vt frumentū terrum et alia bona comedit q̄ gaudet patientia curia. Ipse admodū pisces marinus quo tribulationes nutrimur et lapides in panes convertuntur quibus etiā impatientes lapidātur patientes pascuntur et edificantur. Patientie domus adeo datū est vt sit alas sue in fame sanctorum est eorū refectio panēque est deliciarum quasi omne voluptatis. Pacientia ē velut aurū q̄ in igne tribulationis deprobat. Domine impatiens est vt palea que ibi exuritur. Augu. in lib. de vtil. Sicut sub vno igne aurus rutilat palea fumat sic vna et vt pales comminuūtur frumenta purgantur. Ita vna eademque vis bonos probat purificat eliquat malos damnat vastat exterminat. Unde in eadem afflictione mali dominū detestantur et blasphemant: boni deus precantur et laudant. ¶ Quinto q̄ iram dei et proximi mitigat. Prouerbi. xxv. Patientia lenitur princeps. Ber. Vapule sine vt male operans. Si mihi flagella inferna computentur: lenissimo matri: imo filio gellano qui in me non inuenit meritū q̄ remuneret. Prouerbio. xx. Vir iracundus provocat rixas qui patiens est mitigat iurgia. ¶ Sexto q̄ xp̄o vicē reddit. i. secundo. Christus passus est pro nobis nobis relinquēs exemplū. vt sequamini vestigia eius. in ꝑs. Quid retribuam domino pro oibus que retribuit mihi. Unde christus vt aliqua patiamur pro eo sicut ipse passus est pro nobis. Unde cū comedisset de pisce alio dedit reliqua discipulis Luc. xxiv. Pisces assus est xp̄o passus. Voluit christus dici pisces sue cōmunitur passioni sue. Colo. ij. Adimpleo ea que desunt passionū christi in carne mea. ¶ Septimo q̄ homines mansuetos facit. Ergo hinc ferro velit quis mansuetos esse pelles manifesti patientia in animo veraciter habeam⁹. ¶ Octauo q̄ mira sanitatē. Gregor⁹

Ego virtutē patiētie signis ⁊ miraculis maiorem puto si patiētiaz habens aliqd mortiferum biberit non ei nocebit. Sermo venenatus quē audit cōuertitur ei i medicina pacienti nox aduersitatis vt dicos illuminabitur ita enīz clare videt in nocte aduersitatis sicut in die prosperitatis: vel ēt clarius ei implet dominus illā promissionem. Ihūe quadragesimotertio. Cū pertransieris per aquas tecum ero ⁊ flumia nō operiente cum ambulaueris in ignem non combureris. Homo patiēs est vt rubus ardens absq; lesione. Exodi tertio. Homo patiens est vt pueri quos deus in igne babilonice fornacis illesos seruauit Dante. tertio: accidit homini patiēti sicut accidit beato. Tiburtio qui cū nudis plantis incederet sup carbones ardentes. videbatur ei q; super flores roseos incederet. Prouer. vi. Nunquid potest homo ambulare super prunas ⁊ nō cōburentur plante eius: homo patiens potest. ¶ Nono q; patientia multum ad sapientiā facit. Prouer. xiiij. Qui patiēs ē multa gubernatur sapia. Homo impatiens nō solū est stultus sed quasi insanus quia ira furor breuis ē. Prouer. xix. Doctrina viri per patiētiam noscitur. Grego. Tanto quis ostēditur minus doctus quanto minus patiens cōuincitur: cuz deus qui sapientissimus ē sit patientissimus in fine mūdi iniurias suas vindicaturus qui magis patiēs est: magis sapiens est: magis deo assimilat. Prouer. xiiij. Impatiēs operabitur stulticiā i eo de. Qui impatiēs est exaltat stulticiam suam Stati exilij huius multū congruit. ¶ Decimo q; patientia ⁊ fides sanctorum. Heb. x. Patientia vobis necessaria est vt voluntatem dei facientes reportetis promissionez. Ministri dei qui sunt de ecclesia militanti multum indigent patientia: sicut illi qui sunt in bello indigēt scuto vel alijs armis ij. cor. vi. In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros in multa patientia ⁊ inter ea que caritatis supra posuit apostolos patiētiaz. i. cor. xiij. Caritas inquit patiēest benigna est q; hec vita absq; pena est quasi hō sine capa in tpe pluuiali ⁊ sicut hō in eremo in medio hostiū. ¶ Undecimo q; patiētia vestis purpurea sua pulchra est valde decens in electis dei Col. iij. Induite vos sicut electi dei viscera misericordie benignitatē: humilitatem modestiā: patiaz. Patia victima ponit q̄s omnia ⁊ pregāo ceteras virtutes. Prouer. vii. legit de hac purpura. byssus ⁊ purpura indumētū eius. ¶ Duodecimo q; ipsa alias pficit. Unde sup illud. Job. iij. Perfectio viaz tuarū. Dicit. glo. De patia perfecto nascitur. Jaco. primo. Patiētia op⁹ perfectū hz. Habēt ceteri virtutes op⁹ perfectū quitū ad sufficiētiā sed patia quantuz ad excellentiam patia, vitā feliciter seruat ipsa. n. efficit ne vir iust⁹ i tormētis deficit.

Tertiodecio q; ipsa ē radix ceteraz virtutū. Un dicit glo. sup illud. Luc. xxi. In patia vra ⁊c. Patia ē custos ⁊ radix oiuz virtutū. Jō dr radix q: sicut radix portat plātā cū rāis suis ⁊ fructu ita patia portat oia onera que sibi iponentur. Quarto decimo q; ipsa rosa est quantū ad redolētiam ⁊ rubores martirum. Patientes enim dicere possunt illud propterte mortificamur tota die ⁊c. Martirum patientia quandoq; duxerat. xl. annis cum martirium beati. Laurentij paruo tempore finitum sit. De redolentia. Dicit. Grego. in moralis. Sicut armonata odorem suū cum incenduntur expandūt Ita viri sancti: omne q; de virtute redolent in tribulationibus innotescunt. Augustinus in libro de ciuitate dei. Non qualia sed qualio quisq; patiatur interest. nam pari motu exagitatum ⁊ exaltat oribiliter cenum ⁊ suauiter. fragrat vnguentum. Quintodecimo q; valde efficax est ad acquirendum celum. Jeronimus. Non nisi per patientiam impletur qd dicitur regnum celorum vim patitur ⁊ violenti rapiunt illud. Mat. xi. Unde cum in alijs beatitudinibus fiat promissio de futuro patientibus de regno celoz esse de presenti. Mat. v. Beati qui persecutionem patiuntur propter iusticiam quoniam ipsorum est regnum celorum. Decimosexto. quia animi magnitudinem ostēdit. Sene. Magni animi est iniurias i summa patiētia pati.

De his que iuuant patientiam. viij.

Equitur de his que adiuuāt patiētia. Ho videnī multū iuuare est scilicet scriptura sacra oratio sēa meditatio. Scriptura sacra vti in po. Paraui in ꝓspectu. m. mi. aduer. e. t. me. Dē fiam inq̄ scripture. Prouer. xxx. Omnis sermo dei. Clipeus ignitus est sperātibus in se. Oratio multū iuuat cūcū patientia. vel eius ꝓfectus donum dei sit. Unde in po. Ab ipso patiētia. Item tu es patientia mea dne. Item oratio gratiā impetrat qua tribulatio refrigeratur. Eccle. xviij. Nōne ardorē refrigerabit ros. Je. xij. Dicit de ligno plantato iuxta aquas q; non timebit cuz venerit estus. Ideo de. Math. xxvi. Appropinquāte tribulatiōe passionis discipulos monet ad orandū. Uigilate inquit ⁊ orate ne intretis in temptationē. ⁊ Luc. xxi. Predicta tribulatione ante iudicū ventura monuit eos ad orandū. Uigilate inquit omni tpe orantes vt digni habeamini fugere que ventura sūt. Isa. xlv. Clamabūt ad dominū a facie tribulātis ⁊ mittet eis saluatorē. pō. In tribulatōe invocasti me: ⁊ liberaui te. Jaco. v. Tristatur aliquis vestruz oret. Meditatio etiā iuuat patientiam prenūt enīz tribulationē: ⁊ ad eam preparat maxime meditatio de his que fideles sunt. Unde fides ⁊ patiētia sociantur. Heb. vi. Imitatores eoz qui fide ⁊ patientia hereditabūt promissiones. Et apoc. xiij. Hec est ⁊ fides ⁊ patientia sanctoz: de preparatiōe ista tangitur. Eccl. ij. Prepara alam tuā ad tentationē. pō. Ego aūt ad flagella paratus sum. Meditatio vero preparans ad tribulationem diuidi pōtin. v. species. quarum. Prima versatur circa exempla. Secunda circa ea que secimus. Tertia circa ea que meruimus. Quarta circa persecutores. Quinta circa tribulationes. Prima vero subdiuidit in tres species. q̄z. Prima est circa malos qui tot ⁊ tanta patiuntur vt peccata sua pficiant q; quotidianis cruciatibus cruciatuz merentur eternum. Eccle. xxi. Uia peccātium complanata lapidibus ⁊ in fine illius inferi ⁊ tenebre ⁊ pene. sap. v. Lassati sumus in via iniquitatis ⁊ perditionis ⁊ ambulauimus vias difficiles dūi malū libēter debent sustinere boni pro vita beata que sustinent mali pro morte eterna. Secūda est circa illos qui pro minimis bonis scilicet transitorijs tot ⁊ tanta sustinēt. Jac. quinto. Ecce agricola expectat preciosum fructum terre patienter ferens donec accipiat tēporaneū ⁊ serotinū. patiētes estote ⁊ vos ⁊c. Tertia circa bonos. Thob. ij. Danc temptationē permisit dūs euenire illi. vt posteris daretur exemplum patiētie eius sicut ⁊ sancti Job. Et postea non est contristatus. i. contra deum q; plaga ceciderit euenerit ei. Ja. v. Exemplum accipite fratres exitus mali. ⁊ longanimitatis laboris ⁊ patientie sed prophetas qui locuti sunt in nomine domini. Ecce beatificamus eos q; sustinuerunt sufferentiaz Job audistis: ⁊ finem dūi vidistis. Jero. Quis sctōz sine patientia coronatus est: in cubilibus ecclesie non defuit inigtas premens ⁊ iustitia patiens. Hec facta precedentiū patruz ꝓsideremus: ⁊ nō erūt gratia q; tolleramus. Inter exēplaria sctōz pcipuū ē exēplū xpi. Heb. xij. Recogitate eū qui talē ē sustinuit pro peccatoribus ad uersuz semetipsuz cōtradictionē. vt nō lassemini animis vestris deficientes: exemplum xpi est quasi scutū quodāmodo cordiuz nostroz. Treno. iij. Dabis eis scutuz cordis laborem tuum. i. Pe. iij. xpo in carne passo: ⁊ vos eādem cogitationem armamini. Ber. sup canti. Utinaz eo mihi dne ihesu ⁊ speculū patiendi ⁊ premiū patientis. Utinaz fortiter pugnat: ⁊ vehemēter accendat. Idem sup illud canti. i. Fasciculus mirre ⁊c. Habete illū semper non retro in humeris: sed ante oculos ne pertantes ⁊ nō odorantes: ⁊ onus portante odoz nō erigat videte angustias dominiz leuius vestras portabitis. Hec. Si ipse hinc sine flagello nō erit. qui sine peccato venit: quomō flagellis digni nō erunt hi qui huc cum peccato venerunt: passio xpi lignum est aquas tribulationū dulcorans signata ligno illo quod a dño ostensuz ē Moysi. Unde aque dulcorate sunt. Exo. xv. Greg. Si passio domini ad memoriam reuocetur nihil adeo durū q; non equo animo tolleretur: elephantis ostēdebatur sanguis vue: ⁊ mori ad acuendaz eos in prelio. i. Macha. vi. Et dūs ondit minus ⁊ latus discipulus in tribulatione positis. Luc. vlt. Et aspect⁹ serpēs eneus sanabat a morsibus ignitoz serpentuz. Numeri. xxi. Aspectus enim xpi in cruce. iram ⁊ impatientiā seruor. Ad secūdā speciē meditationis q; versatur circa ea q; secimus pertinēt ista sacre scripture q; le quūt. Esa. xlv. Dicite hoc parabitis q;

peccauimus in fratre nostrum. Ich. vij. Ira domini portabo, quoniã peccaui ei. Poeta. Leuiter ex merito quod patiare ferendũ est. Grego. in moralibus. Tunc illata cõuicia bene toleramus, cum in secreto mentis ad male perpetrata recurrimus. Idem. Tanto quis patientius ferri medici tollerat, quanto putridũ esse cõspicit quod ferat. Idem per hoc quod culpe pondus cognoscitur afflictionis pena lenigatur. Idem patienter iniuriã illatã tolerat qui pie mentinit quod forte ipse adhuc habeat in quo deberi ipse tollere ait. Idez in passionibus. Si quis sua incõmoda que portantur cõsiderat quod ab altero sustinet leuius portat. Idem considerata infirmitas propria malas nobis excusat alienas. ¶ Ad tertiũ quod est ea quã meruimus plnet illis. Bre. Leue quidem videtur quod iniuria patimur duz in actione nostra cõspicimus quod peccatum est quod meremur. Habac. iij. Ingrediatur putredo in ossibus meis & subter me scatebrit: vt requiescam in die tribulationis. ¶ In quarta meditatione attendẽdus est status persecutionis qui est quasi insanus vel freneticus in seipsum manũ mittens in cor suũ primo gladiũ mittẽs fratri vel filio insano vel frenetico debetur compassio nõ odiũ vel indignatio. Hanc meditationẽ innuit glo. Bede. super illud: Luc. vi. Benedicite maledicentibus vobis &c. Medicus animaz quos ad curandos primos instruit. oia que ad salutem primoz valere possunt tollerare precepit vt tanq̃ a filijs egrotantibus vel frenetico si saluo ceruix hic exigat multa patiantur donec sirmitas trãseat. ¶ Item attendendũ est q̃ persecutor virga est patris misericordiarum filio qui patientes sunt aurea: ipse tñ ceruo vero habebãt sceptrum: que tanq̃ vas figuli confringet eos virga ista in signũ clementie extenditur filijs dei. Unde nõ est odiẽda sed portius spectanda. Hester. v. Osculata est Hester virgam aureã q̃ extẽdit ei. Assuerus. q̃ virgas patienter sustinent tormentum malicie euadunt. Sap. iij. Et nõ tanget eos tormentũ malicie sine merito. ¶ Item attendendũ est in hac meditatione q̃ licet peccatores in p̃senti filios dei plangat. tñ in futuro mellificat. In psal. Liret dederũt me apeo &c. apeo. & sic ille ẽt peccatoris dolorẽ amant tñ: q̃ minis frant mellis dulcedinẽ. Similiter amandi sunt persecutores & tolleranda est punctura ad tempus propter iucunditatez que ex ea sequitur. Eccle. i. Usq̃ ad tempus sustinebit patiens & postea reddetur illi dutas. Bre. Si illic dulcia appetimus necesse est vt pus hic amara tolleremus.

¶ De tribulationibus. &c.

Equitur de gratis meditatione q̃ circa tribulationẽ versatur i qua primo attendendum est a quo sit tribulatio adeo enim est Eccle. xi. Bona & mala vtique mors paupertas & honestas a deo sunt vnde cũ ipse sit summe bonus indubitanter ipsa bona esse & meãda ipsa est summus datũ ab eo qui amicissimus est vnde cara habenda cũ solent hec ea cara habere que dantur eis ab amicis suis licet sint parui valoris. Jo. xxiij. dicit dñs petro. Calicem quẽ dedit mihi pater non vis vt bibam dũ. tribulatio potio est data a sapientissimo & fidelissimo medico. vnde non est timendũ infirmo de excessu quomodo enim excederet q̃ sapientissimus est & fidelissimus. i. Cor. x. Fidelis est deus q̃ nõ patiet vos tentari supra id q̃ potestis. In psalmo. Congregans sicut in vtre aquas maris. Adventura. in. amaritudines tribulationis. Exo. xv. Dextera vnda fluens. Job. 38 Circundedi mare terminis meis: & posui vectem & ostia & dixi: huc vsq̃ venies & non procedes ampli⁹. ¶ Secundo attendendũ est q̃ nõ solũ tribulatio est a sumo bono: sed etiã a sumo bono fuit ex que manifestũ est ipsam bonã ee. In eo enim nihil potuit ee nisi bonum. Aug. oia terrena bona cõtempsit dñs ihesus vt cõtemnenda mõstraret: & oia terrena mala sustinuit q̃ sustinenda perpetuo vtique in illis quos erebat felicitas nec in istis timeretur infelicitas. Idem vnicus ille de patris substantia natus equalis patri in forma dei verbũ quo facta sunt oia: non habebat vt flagellaretur adhuc autẽ carne indutus est vt sine flagello non esset qui flagellat vnicũ sine peccato relinquet ad optatũ qui est cum peccato. ¶ Tertio attendendũ est q̃ tribulatio ad summum bonũ ducit: & ideo indubitanter est bona Greg. Mala que nos hic premit ad deum ire cõpellunt. Act. xiij. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum celorum.

¶ Et notandũ q̃ tribulatio bona sit licet amara ipsa nõ est phicienda vt faciat quod simie similes que ascendẽs in arbores nuces inueniens amaritudinẽ in cortice fructus eum picit: & ideo nõ gustat de dulcedine nuclei. Sic aliqui infelices tribulationẽ nõ percipiunt cũ eius amaritudinẽ sentiãt. Sap. iij. Sapientia & disciplina qui abiecit infelix est. Prouer. iij. Tene disciplinã & ne dimittas eã. Portius condienda & tribulatio quasi q̃ diuiciasalia. ¶ Prima & consideranda eternoz supplicioz: que falsa est: pungitiua generat enim timorẽ. Dedit dñs timentibus se significationẽ vt fugiãt a facie arcus. Bre. Virgã diuini indicij: hic significatio est tribulatie: qa homines futura mala non timent: ideo dñs adhibet p̃sentia mala ppter que velint nolint doleãt: vt dolor presentiũ introducat timorẽ futurorum. In psalmo. Apprehendite disciplinam. Bio. Etiã si fugiat disciplina presentis tribulationis tabula est. Apprehendentes eam a naufragio liberẽs: sed in futuro tribulatio apprehendet: & submerget illos q̃ nunc fugiunt. Job. xxvij. Apprehẽdet eũ quasi aqua inopia virga moysi projecta est versa in colubrũ. Exo. vij. Sic tribulatio projecta in monte eternaz cõmutabit. Prouer. xv. Qui increpationes odit morietur: virga nõ occidit. Prouer. xxiij. Si percusseris eũ virga nõ morietur: sed coluber occidit. Jero. recte virga intelligitur pena transitoria in colubre morte eterna. Secũda falsa est cõsideratio eterni p̃mii: hec est q̃si aromatica. Bre. Cõsideratio p̃mii: minuit vim flagelli. Tertia & cõsideratio passionis xpi. Aug. Magna solatia & membra ex capite. ij. ad Thi. Si cõpatimur: & cõregnabimus. B. Nunq̃d xps solus tribulationis a cõione sua patietur ar certi: sicuz confitens in cruce latro eadem die cum eo fuit in paradiso.

¶ Multiplex humilitas tribulationis.

Varia est multiplex vtilitas tribulationis: & primo ponemus. vñ. vtilitates effectus tribulationis. Septẽ p̃ponentes ignis. Tribulatio enim p ignem in scriptura sacra cõsueuit significari. Ps. Igne me examinasti. ¶ Notandum ergo q̃ tribulatio ad modũ ignis illuminat. Treñ. iij. Ego vir videns paupertatem meaz in virga indignationis ei⁹. Bre. Oculos quos culpa claudit pena aperit. Bas. iij. Sepiez tempora mutabuntur super te donec scias q̃ dominet. Altissimus in regno hominũ: & subdatur post sine dierum ego nabuchodonosor: oculos ad celum leuaui: & sensus meus redditus est mihi. hec illuminatio figurata est in illuminatione Thobie q̃ felle pesito sup oculos ei⁹ visus recepit. Thob. xi. In amaritudine tribulationis intellige amaritudinẽ tribulationis: tribulatio siquidem fugat ab homine veram sapientiã introducit. Prouer. xxij. Stultitia celi gata est in corde pueri: & virga discipline fugabit eã. Job. xxvij. Sapientia non inuenitur in terra suauiter viuentiuz. Bio. Interlineatur. Nã si vere saperet in hoc exilio potius lugeret. Bio. Qui vigz adhuc vite voluptatibus pascitur ab eterne sapiẽtie intellectu separatur. Surum vero terre ciuitatem optimũ esse q̃ interpretatur dolens. Esa. ij Eccle. xxiij. Qui eruditur disciplinã sicut locutus. Isa. xxviij. Tantuz sola vexatio dabit intellectum audituz. Treñ. i. Decoctio misit ignem in ossibus meis: & erudiuit me. Jero. vi. Secundũ translationẽ. lxx. p ecim doloret & flagellũ eruditeris ierusalem. Prouer. xxiij. Virga atq̃ correptio tribuit sapientiã. Eccle. xxij. Flagella & doctrina eruditor. Sap. i. Cũ sapientie efficaciter vero ad eruditionẽ videt ee aliquando disciplina verbo: aliquãdo disciplina verborum. Ubi enim non potest disciplina verborum: additur disciplina verberum. Item eccle. xxv. Pungens oculi deducet lachrymas: & qui pungit cor: plorat sensus. ¶ Secũde emollit vt ignis ceram: vel cinerem facit vt ignis metalla dura. Job. xxiij. Deus mollivit cor meum. In ps. Aqueducta est terra: humiderit ignem meum deduco emollitur & veterem imaginem deponit & nouam recepit sic corda nõ indurata medicatis tribulationes emollientur & veritatẽ virtutem assumẽt. Corda vero dura non liquescunt ad ignem tribulationis nisi sit tribulatio magna nimis & tem inferens vel cõminationis vel vtilitatis vitez depenunt & cordi parata sunt fluere cum audierint modulum: & formidabit cor eius di omnino parata stare sacerdotis mandato: tunc sit illis felix cõmutatio dextre excelsi. Unus enim ignemmine cõsumitur in vno gloriantur & serui diaboli efficiunt sic

vel. Proverb.xij. Vertere impios & non erunt. Job.xxvij. Auro locus est in quo cōflatur.hic locus est ignis tribulationis

Tertio tribulatio hoiem roborat:sicut ignis roborat laterem quē tamē videtur cōburere. Roma.v. Tribulatio patientiā operatur: tribulatio roborat indurando sanctos:vt dentes leonis infernalis q̄ sunt heretici maloꝝ suggestores detractores & persequutores nihil possint in eos: dentibus diaboli dicitur. Isa.lij. Quare attericis populum meū: & facies pauperum cōmolitis:patientia pauperū multos dētes extraxit de ore diaboli:quia vita patientia sanctoꝝ multi ad christum conuersi sunt. Quarto tribulatio destruit: & quasi adnihilat vincula amoris quibus aliquis ligatus est mundo. Unde Dan.iij. Tres pueri qui ligati missi sunt in fornacē:inuenti sunt soluti: vnde accidit ī homine:qui tribulationē patitur sicut accidit cum xp̄ianus populus obsideret quoddam castrū q̄ tenebant sarraceni. Oppoluerunt enim sarraceni quēpiā christianū nobilē capti uum machine: sperantes q̄ in eam partē iacere nollent lapideꝝ. Illo aūt clamante vt propter eus non desisterent ab ipugnatione:ceperūt xp̄iani lapides iacere: & primo lapidis ictu ruptus est funis quo ille ligatus pendebat:vnde ille cadens in solarium abstractus est a christianis:& sic liberatus est:qui vere potuit domino dicere.Diruptisti dñe vincula mea. Cathena illa que nos ligatos tenet est amor: viuendi iuxta verbuꝝ Senece. Aliquādo vero vno ictu tribulationis tedet aliquem viuere & mortē desiderat cadens in profundū humiliatis. Eccle.xli. O mors bonum est iudiciū tuū homini indigenti: sicut quādo adhuc cibus vasi in quo decoquitur nisi mocaturi & admittit saporē debitū & colorē: sic cor hominis adheret huic mundo per amorē nisi tribulationē patiatur: Fruticō. Pō. Longuturnatus est in terra venter noster: nec est modica vilitas separatio ab amore huius mundi cum totū & solū mali hominis sit amor: mādi iuxta verbuꝝ Augusti. Grego. Ipse mūdus dū tot amaritudinibus cruciat: dum tot calamitates ingerit quid aliud nisi vt non ametur clamat:nisi tribulationes essent homines deum offenderentur bonis temporalib⁹ contenti. Grego. Electis suis deus iter aspe rum facit:ne dum delectantur in via obliuiscantur eoꝝ que sunt in patria. Baruch iij. Delicati mei ambulauerunt vias asperas:tribulatio ē velum absinthij:quo hij qui sunt paruuli spiritualiter a temporali consolatione separātur:sicut pueri aliqua amaritudie a lacte separari solēt. Quinto tribulatio hoiem probat. Eccles.xxvij. Uasa figuli probat fornax: & homines iustos temptatio tribulationis. Eiusdem.ij In igne probatur auruꝝ & argentū. Job. xxiij. Probabit me quasi aurū q̄ per ignez transiti:& homines receptibiles in camino humiliationis. Tho.xij. Quia acceptꝰ eras deo necesse fuit:vt temptatio probaret te-ps. Probasti cor meū & visitasti nocte igne me examinasti &c. Grego. Nemo vires suas in pace cognoscit si bella desint: virtutū experimenta non prodeūt. Idem in prouidus miles est qui se fortez in pace gloriatur. Nemo quippe quātum ualeat nisi inter aduersa cognoscit. Ro.v: Patiētia probationē operatur. Esa.xxvij. Accede filij mi et tangaz te & phem virū si filius meus es an nō. Sexto purgat Jo.xvi. Oēm palmitē qui fert fructū purgabit eum:vt fructū plus afferat. Mala.iij Sedebit conflans & emundans argentū: & purgabit filios leui. Grego. Quod flagellum grano:q̄ lima ferro:q̄ fornax auro hic tribulatio viro iusto:sed de quibusdaꝝ potest dici illud. Jer.vi. Frustra conflauit conflator. Malicie enim eoꝝ nō sunt consumpte:argentū reprobum: vocate eos:q̄ dominus proiecit eos: maledictum ferrū q̄ rubigo contraxit rubiginem nō aurū: sed paleam se ostendit:qui in igne tribulationis non purgatur: sed per ipatientiā crematur. Bath iij. Palea conburetur igne inextinguibili. Septimo tribulatio ad modum ignis deficcat ab aquis delictarum:& ficcō seruat. Grege. In pastorali.cor salomonis idcirco fuit diuinus sapiētiam deseruit: quia ipsum nulla disciplina exterius custodiuit: tribulatio est vt mirrha a putrefactione custodiēs. Hec paulū custodiuit ne suphyret.ij. Loxi.xij. Ne magnitudo reuelationum extollat me. datus est mihi stimulus carnis mee angelus satane qui me colaphizet: tribulatio viro sapiēti ignis quo purgatur aurum & argentum. Ecclesiastici. xxvij. Sicut fornax probat vasa figuli: ita tribulatio probat homines in fornace humiliationis. Ecclesiastici. xxxvij. Tribulatio expectat iustum sicut nubes imbrem. Ecclesiastici. xxxiij. Tribulatio et angustia inuenerunt me: et mandata tua meditatio mea est. Psalmus. cxviij. Tribulatio et dolor

del. Proverb.xij. Vertere impios & non erunt. Job.xxviij. Aurū locus est in quo cōflatur. hic locus est ignis tribulationis

Tertio tribulatio hoiem roborat: sicut ignis roborat laterem quē tamē videtur cōburere. Roma.v. Tribulatio patientiā operatur: tribulatio roborat indurando sanctos: vt dentes leonis infernalis q̄ sunt heretici malop suggestores detractores & persequutores nihil possint in eos: dentibus diaboli dicitur. Isa.lij. Quare aberrare fecisti nos domine de viis tuis: & indurasti cor nostrum ne timeremus te. Reuertere propter famulos tuos tribus hereditatis tue. Modicum possedit populus sanctus tuus: forte conculcauerunt aduersarii sanctuarium tuum. Facti sumus quasi a principio quando non dominabaris nostri: quando non vocabatur nomen tuum super nos. Vtinam dirumpas celos & descendas: a facie tua montes defluant. Ignis exardescat: & aque ardeant. Ad faciendum nomen tuum manifestum aduersariis tuis: a facie tua gentes turbabuntur. Quando fecisti horribilia non sustinebimus: descendisti & montes defluxerunt a facie tua. Ab seculo non audierunt: neque auribus percepimus: oculus non vidit deum absque te: & opera tua quę preparabis expectantibus misericordiam. Occurristi letanti & facienti iusticiam: in viis tuis memores erimus tui. Ecce tu iratus es: & peccauimus: in ipsis fuimus semper: & salvabimur. Factus est quasi pollutus omnis nr̄a: & quasi pannus menstruate uniuersa iusticia nr̄a: & cecidimus quasi folium universi: & iniquitates nr̄e quasi ventus abstulerunt nos. Non est qui invocet nomen tuum: qui consurgat & teneat te. Abscondisti faciem tuam a nobis: & allisisti nos in manu iniquitatis nr̄e. Et nunc domine pater noster es tu: nos lutum & fictor noster es tu: & opera manuum tuarum omnes nos. Ne irascaris domine satis: & ne ultra memineris iniquitatis nr̄e. Ecce respice populus tuus omnes nos. Ciuitas sancti facta est deserta: Sion deserta facta est: Jherusalem desolata est. Domus sanctificationis nr̄e & gloriationis nr̄e ubi laudauerunt te patres nr̄i facta est in exustionem ignis: & omnia desiderabilia nr̄a facta sunt in ruinam. Numquid super his continebis te domine: tacebis & affliges nos vehementer? Hec ille. Quinto tribulatio hoiem probat. Eccles.xxvij. Vasa figuli probat fornax: & homines iustos temptatio tribulationis. Eiusdem.ij In igne probatur aurum & argentum. Job. xxiij. Probabit me quasi aurum qui per ignem transiit & homines receptibiles in camino humiliationis. Tho.xij. Quia acceptus eras deo necesse fuit: vt temptatio probaret te. Probasti cor meum & visitasti nocte igne me examinasti &c. Greg. Nemo vires suas in pace cognoscit si bella desunt: virtutum experimenta non prodeunt. Idem in prouido miles est qui se fortem in pace gloriatur. Nemo quippe quātum ualeat nisi inter aduersa cognoscit. Ro.v: Patientia probationem operatur. Ecc.xxvij. Accede filij mi vt angas te & probem virum si filius meus es an nō. Sexto purgat Jo.xv. Oēm palmitē qui fert fructū purgabit eum: vt fructum plus afferat. Mala.iij Sedebit conflans & emundans argentum: & purgabit filios leui. Grego. Quod flagellum grano: quod lima ferro: quod sonat auro hic tribulatio viro iusto: sed de quibusdam potest dici illud. Jer.vi. Frustra conflauit conflator. Malicie enim eorum nō sunt consumpte: argentum reprobum vocate eos: quia dominus proiecit eos: maledictum ferrum quod ex lima contraxit rubiginem nō aurum: sed palearum se ostendit: qui in igne tribulationis non purgatur: sed per impatientiam crematur. Bath iij. Paleas comburetur igne inextinguibili. Septimo tribulatio ad modum ignis deficcat ab aquis delictarum: & sic cōseruat. Grege. In pastorali. cor salomonis ideireo funditus sapientiam deseruit: quia ipsum nulla disciplina exterius custodiuit: tribulatio est vt mirrha a putrefactione custodiēs. hec paulus custodiuit ne supbiret. ij. Cor. xij. Ne magnitudo reuelationum extolleret me. datus est mihi stimulus carnis mee angelus satane qui me colaphizet: tribulatio viri electis murus est a deuijs & a sinistris.

Exo.decimoquarto. Erāt aque filijs israel quasi mur⁹ ad dexterā & ad leuā: tribulatio sepit viā inferni ne electi per eā incedant. Osee.secūdo. Sepiā viā tuā spinis: & sepiā eā maceria: tribulatio hominē seruat a fluxibus infernalibus: in hominib⁹ voluptatibus deditis vitia habundant. Isa.vigesimo sexto. Justicia nō fecimus in terra nostra: ideo nō ceciderē habitatores terre. i. pecā. Roma septimo. Scio q̄ habitat in carne mea peccatū. Adaz in delitijs: quasi in aq̄ dulci cōputruit. In tribulatiōe vero quasi in aqua salsa seruatur hō a putrefactione. Grego. Liber hō sibi per cibū mortē intulit: & reductus ad ventā sub disciplina melius viuit. idē quo nos deus durius ex disp̄nsatione percutit eo ꝑfectius ex pietate custodit. idē. Electum suū diuina gratia tūc magis erudiendo custodit cū quasi percutiendo deserit: sic facit dominus ecclesie. Sicut legitur alexander fecisse qui cauit quoddaz nemus propter serpētes: sic christus igne tribulationis ecclesiaz cauit propter serpentes infernales: post effectus p̄dictos. ¶ Habet tribulatio multos alios effectus. ¶ Primus est q̄ sanat ipsa est medicina sanans eos: qui sponte eam recipiunt: eos vero qui eam recipere nolunt inquinat. Effunditur enim super eos. David. Calicem salutaris accipiam. idem. Effunde super eos iram tuam: quia te non nouerūt. Ecc.trigesimo octauo. Altissim⁹ de terra creauit medicinam: & vir sapiēs non adhorrebit eā. tenuolūcula est: hec medicina ꝑsi sub quadā nebula p̄sidia vtilitatis ne hō adhorreat eā: vt admissēda sunt ei sucara eterne dulcedinis. Heb.xij. Oīs disciplina in p̄senti nō videt esse gaudij sed meroris postea aūt fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iusticie. Tribulatio vero est velut canterium factum in membro minus nobili ad sanandum membrū magis nobile molesta corpori: sed infirmitatem sanat mentis. Eccle.x. Curatio cessare facit peccā maxima. Prouer.xij. Legatus fidelis sanitas: fideliter agit tribulatio cum eo cui deus mittit eas Operatur enim ad eius vtilitatē non ad voluntatem. Eccle.xxxi. Infirmitas grauio sobriat: reddit animā. Prouer.xxvij. Melliora sunt vulnera diligentis q̄ fraudulenter odientis oscula. Lauteria videtur esse vulnera cuz tamen postea sint remedia sit tribulatio videt esse aduersitas cū post sic remediū a deo datum. Eccle.vij. Melior est ira risu. ira tñ aduersitas risu ꝓsperitatis. Greg. Dicit de beato bdicto qui ꝓpter tēptationem carnis protecit se ipsum quod vulnere corporis sanauit vulnus mentis. idem quo nesciat qs multo melius est ardere flāmis febrū quā igne vitiorum & tñ cū febre corripimur qz vitiosus estum qui occupare nos poterat cōsidera re negligimus de ꝑcussione murmuramus fidē durū nō existimes q̄ pateris cum ex ternis cruciatibus ab interna passiōe liberarīs. idem diuina disp̄nsatiōe agitur. vt prolixiora vitia prolixior egritudo exturat. item tribulatio hominem incitat vt domi nū requirat. Isa.xxvij. Domine in āgustia requisierūt te. in. Pā. simple facies eorum iguominia & querent nomen tuū domine. item cū occideret eos tunc ingrediebatur. Osee.vi. in tribulatione sua mane consurgent ad me. in. Pā. Cōuersus sum in erūna mea dum cōfoditur. Exo.xij. Urgebāt egyptij. israelitas exire de egypto & filius ꝑdiguo fame vrgente eū rediit ad patrē suū Luc.xv. itē accellerare facit. in. Pā. Multiplicate sūt infirmitates eorū postea ac. Deut.iij. festinemus ingredi in illā requiē saltē deberet q̄ a deo flagellat intelligere q̄ tumeū peccatis videtur ignoscere regi. peccatur q̄ errat extra viā vū reddit ad viā vel q̄ nimis lente incedebat vnde gressum accelerat sic qui flagellatur a deo si extra viā erat per mortale peccatū debet redire ad vi: peccatū deserendo si in via erat iz lente incedebat pauca bona agēdo accelerare debet gressum plura bona agendo nec tribulatio cōsolationem mereretur. isa.lxi. Vt ponerem ꝓsolationez lugentibus syon. in Pā. f. bz multitudines delorūz meoꝝ. &c. tue virga tua & baculus tuus ipsa me. ꝓsolauerunt. Deut. viij. Afflixit te penuria & dedit tibi manna ite tribulatio virtutem tuam. tob. adiuuat ꝓtum & tribulatio ipsa valet ad mercedē ꝑpetuam futuram. fac intelligi. Greg. Si vetā aspere pauit vbi pcit q̄ aspere pauiet vbi nō pcit. item districtus iudex quātū illic ferīet districtiōe quos repperit sic hic cruciat cognoscat. Luc.xxij. Si viridi hoc facientibus arido quid fiet. de xxv. Cū volueris accipere calicem de manu tua vt bibas

ees ad eos bibentes bibetis ꝛc. q̄ ecce i ci
tate in qua invocatū est nomē meū ego
incipio affligere ꝛ quasi innocētes immu
nes critis non critis immunes. i. Pe. iij.
Tps ē vt iudiciū a domo dñi. Si
aūt primū a nobis qs finis eoꝝ q̄ nō cre
dunt evāgelio. Itē valet ad spem. Ro. xv.
Ut p patientiā ꝛ consolationē scripturaꝝ
spē habeam⁹ merito spē habet de regno
eterno qui monetas habet qua ipsius emit
Moneta vita ab electis nō reprobata est
tribulatio. Job. v. Increpationē dñi non
reprobes. Itē valet ad caritatē dū facit in
telligi qd pro nobis filius dei fecerit cum
pro nobis morti se exposuit. Jo. xv. Maio
rē hac dilectionē nemo habet. ꝛc. Itez va
let ad humilitatē. Job. vi. Sagitte dñi in
me sunt quaꝝ indignatio ebibit spiritum
meū. Itē valet ad pietatē. homo eni in de
litijs enutrit⁹ nescit alijs cōpati Jer. xliij.
Fertilis fuit moab ab adolescentia sua ꝛ
subditur nō est trāsfusus de vase in vas de
vase inq̄ iustitie in vas misericordie filius
dei cōpassionē addidit patiēdo. Ad hēb.
viij. Nō habemus pontificē q̄ nō possit
cōpati infirmitatibus nostris tēptatū per
oia. Itē tribulatio signū ē divini amoris
Apoc. iij. Ego quos amo: arguo ꝛ castigo
Emulare ergo ꝛ age penitentiā. Prouer.
xiij. Qui parcit virge odit filiū suū q̄ dili
git instanter erudit. Eccle. xxx. Qui diligit
filiū assiduat ei flagella vt letetur i nouissi
mo suo. Hebr. duodecimo. Quez diligit
deus castigat: flagellat aūt oēm filiū quez
recipit. In eodē. Quis filius quem nō co
ripiat pater: ꝛ iterū si extra disciplinā estis
cuius participes facti sunt: ergo adulte
ri ꝛ non filij estis. Augustin⁹. Si except⁹
es a passione flagellozū: exceptus es a nu
mero filiorū. Idē. Nolit esse iniquo sensu ꝛ
puerili: dicas plus amat pater meus frēm
meū cui permittit facere quicqd vult q̄ me:
q: si me movero p̄tra eius iussionē flagel
la invenio: potius gaude sub flagellis: ga
tibi seruatur hereditas illius ad tempus
parcit quos in eternuz damnabit. Idem.
Quid mirū si flagellat custodiēs puulos
deus: quos grādes querit hereditēs. Idem.
Nō timeas flagellari: ꝛ exheredari. Greg.
Nisi correptio hereditatē deus oare dispo
neret erudire eos per molestias nō cura
ret. Idē. Ne queraris de hereditū nescio
que remaneant premia in retributiōe tri
bulatio in presenti ex pietate dat. Grego.
Ideo deus ꝟ quibusdā parcit vt eos i per
petuū ferlat: ideo aūt hec ferit nō parcen
do vt in eternū parcat. In. ps. Deus tu p
pitius fuisti eis: ꝛ vindicens in omnes ad
inuentiones eorum. Amos. iij. Tantūmo
do vos cognoui ex omnibus cōgregano
nibus terre: idcirco visitatio super vos om
nes iniquitates vestras. ij. Macha. sexto.
Non fuere peccatoribus ex sententia age
re: sed statim vltiones adhibere magni be
neficij iudicium est. Grego. Electi quez
timent ne vicio que suspēditur infine gra
uio: seruetur ferri paterna correptione
desiderant: ꝛ dolorem vulneris salutis me
dicinam putant: gaudere debet infirmus
cum videt celestem medicum intromitte
re se de eius infirmitate ꝛ exꝟ separare sa
lutē illi qui in omnibus in mūdo isto pro
sperantur: sunt velud infirmus desperatus
cui nihil quod petat negatur. Grego. De
sperato egris medici qcqd popposcerint
dari p̄cipiūt: ꝛ eis qui reduci possunt ad
salutem que appetunt dari contradicunt.
Idem. Continuus successus temporaliuz
est certum future calamitatis indicium vi
tulus mactandus. liber ad pascua mittit.
Grego. Iniusti ad debitā mortē currētes
effrenatis voluptatibus vtūtur q: ꝛ vitulis
q̄ macrādi sunt i liberis pascuis relinquā
tur. Justus a delectationis trāsitorie locun
dāte restringuitur: quia etiaz nimirū vi
tulus ad laboris vsuz deputatus subiugo
retinetur: aliquādo: q̄ videtur esse miseri
cordia vere est ira: ꝛ quod videtur esse ira
vere ē misericordia. Augustī. ad marcellī
num: cui licentia iniquitatis eripitur vtili
ter vincitur: quia nihil infelici⁹ felicitate
peccantium qua pen dis nutritur ipietas
ꝛ mala voluntas velud hostis interior ro
boratur: ꝟ peruersa: ꝛ aduersa cordis mor
talium: felices res humanas putant cum
rectorum splendor attenditur ꝛ labes nō
attenditur animorum: cum theatrorū mo
les extruuntur. ꝛ effoditur fundamēta
virtutum: cum gloriosa est effusionis insa
nia ꝛ opa misericordie vertēdē cū ex hys
que dimittibus habundant luxuriantur hi
striones ꝛ necessaria vir habēt pauperes
hic si deus polluere pmittat tūc indigna
tur grauius: hic si punita dimittit tūc pa

nit infestius cum vero euertit subsidiū vi
torum: ꝛ copiosas libidine inopes reddit
misericorditer aduersatur. Isa. vigesimo
quito. Miseream⁹ ipius: ꝛ subditur: ꝛ nō
discet facere iusticiā. Augu. ij. libro cōfes.
Tu semper aderas misericorditer seniens
ꝛ amarissimis aspergēs offensiōibus om
nes illicitas iocunditates meas vt ita que
rerem sine offensione iocundari: Idē per
cuti vt sanes ꝛ occidis nos ne moriamur
absq; te. Idem quinto libro. Paciebar in
cupiditatibus mihi amarissimas difficul
tates ꝛ tanto magis prospicio: quāto mi
nus sinebas mihi dulcescere qō non erat.
Idem septimo libro. Aciem turbata ꝛ con
tenebrata mentis mee aeri collirio salubri
um dolorum de die in diem sanabatur.
Eze. decimosexto. Auferā zelus meus a te
ꝛ requiescam nec irascar amplius. Osee.
quarto. Visitabo super filias vestras cum
fuerint fornicate. ¶ Itez tribulatio dei so
cium efficit. sedz illud: cui ipse luz in tribu
latione: ꝛ iterum iurta est dñs hijs qui tri
bulato sunt corde. B. Quantūcūq; seculat
tribulatio nō putes te derelictū iz memine
rio scriptū esse: cū ipso sum in tribulatōe
ꝛ Dan. iij. Vidit nabuchodonosor in for
nace cū tribus pueris quartū similem filio
dei. Isa. xliij. Cū ambulaueris sup aquas
tecū ero. Ber. Da mihi tribulatioē vt sem
per possis esse mecum. ¶ Item tribulatio
quasi via strata est ꝛ mūda cum prosperi
tas via sit lutosa: vnde cū deus de prospe
ritate educit hoiem ꝛ ponit in statu aduer
sitatis: deberet letari cū. David dicēs edu
xit me de lacu miserie ꝛ de luto fecisse sta
tuit supra petrā pedes meos: ꝛ direxit gres
sus meos. ¶ Itē tribulatio hominez pro
ficere facit. In. ps. In tribulatione dilata
sti mihi: sine tribulatiōe homines dormūt
somno pigricie: sed tribulatio excitat eos
vt ignis in domo succense: ꝛ vt aqua na
uem subintrans. Bath. viij. Domine sal
na: nos perimus. Augu. Ideo premūtur
iusti in ecclesia: vt pressi clamēt: clam'tes
exaudiant exauditi glorificent dūz. ¶ Itē
tribulatio virtutē perficit. ij. Cor. xij. Vir
tus in infirmitate pficitur: tribulatio mul
tis modis facit ad perfectionem virtutis.
¶ Primo q: purgat virtutes: vt ignis au
rum. Grego. Fornax tribulationis ligna
vitiorū iceuerat: ꝛ aup purgat. ¶ Secūdo
q: hostem debilitat ne corpus. ¶ Tertio q:
magnitudo tribulationis occasionez dat
vtendi gratiā augeat. i. Cor. x. Fidelis est
deus: qui nō permittit vos tēptari supra ꝙ
intelligit quod potestis sed facit cū tēptatione
proventū. i. virtutis augmētū. ¶ Quarto
q: sedz verbū. Seū. Multū adiuuat sibi vir
tus lacessita ꝛ sedz. Greg. Ignis flatu pre
mit vt crescat. ¶ Itē tribulatio patiēs de
bita soluit. Lu. vi. Dimitte ꝛ dimittet vo
bis. Cum capti apud sarracenos medica
re coganī redēptionē salutem sine capti
a diabolo si aup ꝛ argentū vnde possunt
redimere gratis sibi oblata recusant. Pro
ver. xiij. Redēptio anime viri proprie diui
tie: tribulationes ppie diuite hominis di
cuntur: q: hō occasio earuz fuit. Treñ. iij.
Nō humiliauit ex corde suo: ꝛ abiecit filios
hominū. Sapien. i. Deus non fecit mortē
Eccle. ij. Omne q̄ tibi applicitum fuerit 1
accipe. Et notandus q̄ magna misericor
dia dei ē q̄ p̄ pena futuris recipit tribu
lationes p̄sentes. Tale eni est ac si ille cui
debentur marche auri ꝛ argenti reciperet
pro eis fabas: vel lapillos quib⁹ facta est
cōputatio: plus eni est fabe vna respectu
marche argenti q̄ tribulatio pretens respe
ctu pene future. Eze. xiij. Dies pro anno de
di tibi: tribulatio succursus est helizeo
missus: quod tripli uerpēt ostēdi. ¶ Pri m
mo sicut domus alicuius igne esset incen
sa: quā p se nō sufficeret extinguere aquaz
sibi oblatam cū gaudio sui speret ꝛ obse
quiū nō persecutionem reputaret: quanto
magis cū domus cōscientie succēsa est igne
concupiscentie: aquaz tribulationis debet
reputare succursum ꝛ nō aduersitatez vo
care: q: nō est aduersus cum sed pro tem
po: pro ipso ē sed sunt alig qui fugiūt
cū nihil eos persequā-. Prouer. xxviij. Fu
git ipsius nemine persequēte. ¶ Secūdo
sunt si quis ab hostibus iuste vinceret sup
equū velocez vbi esset occidendus grates
haberet si quis equū illum vulneraret vel
occideret: vt sic ab hostibus liberaretur ꝛ
ꝟ reputaret successum nō nocumentū quā
tū ergo gratus debet esse ei q̄ corpus suuz
lacerā in quo ad mortem eternaz ducitur
infirmitate vel alio modo ledatur sic ꝛ de
mōibus liberetur. Prouer. xxiiij. Erue
eos q̄ ducunt ad mortem. ¶ Tertio mul
ducum cōmittere cum aliquo ꝛ videre

Fr hostē tuū tibi quale? gratū habēt si ho
hostē illū debilitaret in tuo vtel pualere
posses quasi ducillū ē inter carnē ē spi
ritum. Caro enīz cōcupiscit aduersus spi
ritum: spiritus aduersus carnem. Gal. v.
vnde ille qui videt pualere carnem ad
versus spiritum. Magnas gratias debet
agere deo si infirmitate vel alia tribulatio
ne carnē eius debilitet: vt a spiritu superet
Job. xl. Memēto belli nec vltra addas lo
qui. Grego. ac si diceret: āto te ad dīc. spli
nā patrie exibe placidum: quanto te pro
spicis ad bellū infirmū. Si occulti hostis
ira te bellū cōsideras: quicqd a me pate
ris nō accusas. ¶ Itez tribulatio sanctis:
occasio est pugne: ē per cōsequēs victorie
ē corone. fde Thi. ij. Nō coronabitur nisi
qui legitime certauerit. Grego. inimicus
humani generis callidus insidiās fraudē
quā petra sanctū. Job. parauerat pertulit:
q: sancto viro quot occasiones inule q̄si
tot causas victorie ministrauit. Sapien. x
Certamen forte dedit ei vt vinceret non
est timenda tribulatio electis dei cū deus
eā mutat illis vt ab eis vincatur. Itez tri
bulatio pōdus est ad quod premiū celeste
nobis traditur: ideo nō est aptāda ei⁹ di
minutio. i. Lor. iiij. Id quod in presenti
est momēraneū: ē leue tribulatiōis supra
modū in sublimitatē eterne glorie pōdus
operatur in nobis. ¶ Item tribulatio mate
ria est corone nostre. Ber. Si penitētia no
stra crudeli miseratione minuitur paulati
gemis corona nostra priuatur. Jac. i. Be
atus vir qui suffert tēp. quoniam cū pro
bu. ac. co. vite: tribulatio presens vertetur
in gaudium. Ita q̄ pro vna gutta tribula
tionis erūt quasi mille modij gaudij. Jo.
decimo sexto. Vos cōtristabimini sed tri
stitia vestra vertetur in gaudium. Baruc.
iiij. Qui induxit nobis mala ipse nobis
rursus adducet sempiternam leticiā tez
cum salute nostra. Isa. luij. Ad punctū i
modico dereliqui te ē in miserationibus
magnis congregabo te in momēto indi
gnationis abscondi faciem meam paruū
a te ē in misericordia sempiterna miser
tus sum tui. Mutatio ista tribulationis i
gaudium figurata est. Jo. ij. In mutatiōe
aque in vinum precligēda est aqua tribu
lationis in vinum gaudij mutanda vino
gaudij temporalis mutanda in aquaz tri
bulationis eterne de hac mutatiōe habes
Luce decimo sexto. In diuitem e lazaro. B
Ego sane diuites de quo saluato: facit mē
tionem de euangelio. In nullo audio ac
cusari nisi q̄ induebatur purpura ē byſſo
ē epulabatur quotidie splendide sic cru
delitatis cum arguimur q̄ substātiā mū
di habemus ē videmus fratrē suū egere clau
sit viscera sua ab eo: quid dicturi estis qui
tot videretis lazaros esurientes ē nudos:
ē plus de tumentis vestris ē comm sallē
tis q̄ de eorum miserijs cogitatis: sed ad
tremendū iudicū abyssi venturi sumus. Ad
mēto filij q̄ receperis bona in vita tua ē
lazarus similiter mala. Verum verūtā est
negari non potest fer sententiam q: pau
cis expressa est summa negocij: Iste bōa
tue mala excepit: nunc autē hic cōsolatur
tu aūt cruciaris expergiscimini ebrij ē fle
te terribilis in iudicijs deus sup filios ho
minum: hecccine est cruciatuum causa to
ta q̄ in seculo: bona receperat ita plane:
necz enī nos ad hoc de paradiso voluptā
tis diuina animaduersio eiecisse videt vt
alterū hic paradisiz adinuento humana
pararet. legit. Jos. euāgelista virgas ē la
pides pcciosos cōuertisse: quis virgas illas ē lapi
des illos si indubitanter crederet eu conuertenda esse in aurum ē lapides preciosos non amaret. ¶ Item tribulatio virga
moysi est in qua mirabilia fiunt per eam
aqua de petra educitur: aqua īnō lachry
marum de cordibus duris ē quasi ī petri
nis per ipsam etiam viri israelite a pha
raōe infernali ē eius exercitu liberātur tri
bulatio seruos dei liberat ab hostib⁹ sicut
flagellis pecora ad castrum vrgentur ne p
donibus rapiantur. ¶ Tribulatio locus ē
quē filius dei elegit ī hoc mūdo ad manēdū. Ber. Christino quinō sallitur elegit qs
carni est molestum: id ergo melius ē vti
lius: id magis eligendum: ē hic est locus fi
liorum dei in mundo isto. Omnes enī qui
pie volunt viuere in christo persecutionez
patiuntur propter iusticiam. ij. Thimo. iij.
Quis eoz nobile haberet petitō eligeret eē
cum filijs dei in tribulatione q̄ cum dam
natis ī temporali asperitate. Debre. vnde
cimo. De me ysc q̄ negauit se esse filium fi
lie pharaonis: magis eligens affligi cum
populo dei: q̄ temporalis peccati habere
iocunditatem. Daniel. Eligi abiectus esse
in domo dei nostri q̄ habitare in taberna
culis peccatoz: ī aqua ama trāsitando p terrā dulcia efficiuntur. Et si vinū trāsito p gar
riophylos cariophylatū efficitur: vinum
in quo abluunt ē reliquie sanctū reputat:
ē tribulatiōes que p xpm trāsierūt: ē alios
sctōs quasi sancte habēde sunt: sanctitatis
vero cause signa esse vniuersaliter mirabi
lia: q̄ ipse operanī: qui n. mortui fuerūt in
delictis suis. xx. annis vel amplius supue
niēte eis forti tribulatione suscitant: nulle
reliquie in mūdo isto tot ē tantas ifirmi
tates sanare videntur: vbi tribulationes
dulcorate videnī esse tam tribulationes p
hoc q̄ in xpo fuerunt: ē crux tam videt
esse victa eo q̄ in xpo est qui victus fuit:
vnde cruces in consecratione ecclesiarum
oleo inungebant. B. loquens de ypotilo.
Qui fingis habere in precepto. an non la
bor fictus tuā suauis crux inuncta. ¶ Et
notandū q̄ tribulatio in scriptura sacra p
aquā designatur. Cant. vlt. Aque multe
non potuerunt extinguere caritatē. ¶ Se
ptem sunt vtiles effectus tribulatiōis sm
ppletates aque. ¶ Primus est q̄ hostes
spirituales submergit: vitia. i. ē demones.
Exo. xv. Operuit aq̄ tribulātes eos: vnus ex
eis nō remāsit. ¶ Secūs est q̄ fidelem nu
trit sicut aq̄ pisces. Isa. i. Cōputrescēt pi
sces sine aqua. Et notādū q̄ amara aqua
dulces nutrit pisces: ē magnos cete gran
dia nō inenientē nisi in mari. Alie aq̄ nu
triūt pisciculos: sic boleo magne virtutis
nutriunt in aqs tribulationis. Tertio ē
q̄ mundit sicut aq̄ mundi castra que cingit
Job. xij. dicit de amicis iob. Nemo ei lo
quebat. videbāt enī dolorē esse vehemētē.
Quartus est q: aqua cleuat naues dum
crescit. Gen. vij. Multiplicate sunt aque
ē elenauerūt archā in sublime a terra: sic
tribulatiōe lectos dei exaltat: ē placere fa
cit cōtrario dicitur de mal. Job. xvij. Cor
eoz lōge est a disciplina propterea nō exal
tabūtur. Quintus est q̄ ad modū aque
mūdat: vnde sponse regis celestis vultus
de byſſo pparat de aq̄. Apoc. xix. Datū est
ei cooperire se byſſino candido ē splendē
ti. Apo. vij. Hij q̄ sunt amicti stolis albis:
q̄ sunt ē vñ venerūt ē dicit mihi: hij sunt
q̄ venerūt de tribulatione magna. Sex
tus est q̄ vinum temporalis gaudij tēpe

passões incidentia. v. Pe. iij. Communicantes xpi passionibus gaudete vt in reuelatione glorie gaudeatis exultantes. Bat. v. Gaudete & exultate quoniam magnum est in celo. similiter Luce vi.

¶ Diuisio patientie. ca. iiij.

Consequenter ponende sunt diuisiones pertinentes ad patientiam.

a ¶ Notandum ergo q̄ ad patientiam pertinet patienter ferre. Dei correptiones Dominum persecutionem. Demonum impugnationem. Scriptura vero sacra nullum beatificat: patienter sustinentes predicta sustinentes dei correptionem beatificantur. Job. v. Beatus vir qui corripitur a domino correptio dei ne abiicias. Prouer. iij. Quem enim diligit dominus corripit. Ysa. xl. Egredietur virga de radice iesse. Jesse enim interpretatur incendium. Respuere dei correptionem periculosum est valde. Eccle. xix. Qui odit correptionem minuet vita. Eiusdem vigesimo. Qui odit correptionem vestigium est peccatoris.

¶ De vtilitate egritudinum.

Est correptio & egritudo corporis.

b que cum gaudio recipienda est quia vtilissima. Multum enim debilitat hostem familiarem. corpus. Sic subdit spiritui cum infirmor tunc potens sum. ij. Cor. xij. In infirmitate exercitatur homo virtutem animi sui. Sen. Non in magnitudine aut in prelio vir fortis apparet. exhibetur etiam & in lecto virtus & in vitio patrum cum quidam peteret a Job sine heremita vt sanaret eum a tertiana. Respondit rem tibi necessariam cupis abscere. vt enim corpore nitro. ita alia languoribus & castigationibus purificat. & quidam senex infirmanti discipulo dixit ne contristeris ac infirmitate vel plaga corporis. Si enim ferrum ex cruginem purgando amittis. Si vero aurum expurgando probatur a magnis ad maiora ducitur. & cum quidam miles rogaret quendam sanctum virum vt a morbo liberaret cum precibus suis: vir sanctus audito ab eo q̄ melior esset in egritudine & deuotior. si in sanitate dixit. Oro dominum vt seruet te in statu in quo melior esse debeat quia deus dat infirmitates alicui si pro ea seruiret ei centum annis non esset nimis. Prouer. xx. Livor vulneris absterget mala. xl. Eccles. Malicia vnius horis oblitionem facit luxurie maxime. Idem enim dicebat q̄ diues est christianus qui non habet nisi vnam sibi de sola. iiij. accessionem vel etiam sola existere dum sola sciat: & velit ibi negociari cum deo egritudo corporis eius est de pace facienda cum deo si fuerit ad mortem peremptoria sine fuerit dilatoria. par vero ad id est citatio valde honorabilis est peccatori. eo enim offense a deo remittuntur ei: & interim par eius regno & loco quasi emittitur gaudere debet q̄ infirmatur de hac q̄ vbi domuncula eius incipit destrui cum spem habeat domum regiam se habere in celis. ij. Cor. v. Scimus quia si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluat q̄ edificationem ex deo habemus domum non manufactam sed eternam in celis. Et notandum q̄ super illud. Mat. ix. Confide fili remittuntur tibi peccata tua: ait glo. Bede q̄ quoq; modo infirmitas contingit:

¶ Primo vt merita iustitie probentur & augeantur. Job. ij. Secundo ad custodiam virtutum vt in paulo. ij. Cor. xij. Tertio ad corrigenda peccata vt lepra marie. Numeri. xij Quarto ad gloriam dei vt ceco nato Joanne. & Lazaro. Eiusdem. xi. Quinto vt ad initium penitentie vt heroati. Eccl. xij. Patientes persecutiones beatificant. Mat. v Beati inquit qui persecutionem patiuntur. &c. Preparat tibi coronam eternam noli odire vel reprehendere fabricatorem coronarum. In ps. Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores. Sic fabricauerunt iniquam coronam sustinentes demonum impugnationes beatificantur. Jacobi. i. Beatus vir qui sustinet tentationem. &c. pro. iij. &c.

a ¶ De temptationibus. ca. v.

Circa temptationes. ¶ Primo est

c dicendum q̄ demones impugnent homines. Credendum enim ipsi sint inuisibiles & pugnax eorum inuisibilis esse nec agnoscitur nisi oculis cordis ignoratia vero eius periculosa est homini. Nō. n. pugnat qui se impugnari ignorat. vnde periculum habere furtum se hostes sunt si nō hic nescit. Jero. Tunc martine oppugnario cum te impugnari nescio. Secundo est dicendum vtilitates temptationis: vt magis patienter sufferatur.

Tertio inquirendum de modo impugnandi quem habet temptator. Quarto de modo repugnandi. quem debet habere qui temptatur.

¶ Quod diabolus nos impugnat.

b Circa primū notandum q̄ impugnatio quam diabolus facit homini.

¶ Primo certificari potest. ex. iij. Gene. Ubi serpens mulierem decepit: & de⁹ ibidem ostendit impugnationem istam esse duram dicendo ad serpentem inimicitias ponam inter te & mulierem: & semen tuum & semen illius. Secundo ex libro. Job. i. & ij. c. Ubi sathan petijt a deo vt permitteret eum impugnare. Job. ij. Eiulabit. vij. Legitur. Militia est vita hominis super terram & alia translatio habet temptatio est vita. &c. Item Mat. iij. & Luc. iij. Ubi diabolus diuim tempturus & sim. aug. Assumpsit diabolus formam humanam & pmisit deus vt temptatio nobis certior fieret. i. Cor. vij. Reuertimini in idipsum & ne temptet vos satanas. Mat. xxvij. Vigilate ne intretis in temptationem. ep̄h. vi. Non est nobis colluctatio aduersus carnes & sanguinem. &c. Act. v. Cū temptauit sathanas cor vestrum. Et de beato Martino legit q̄ multoties diabolus ei apparuit in forma humana. Similiter & beato Antonio cui apparuit in forma pueri nigri: & in forma & alijs diuersorum generum. Similiter legitur & multis alijs sanctis. Aug. in sermonibus. Premonitos vos esse volo neminem sine terra absq; temptatione victurum vbi cui sorte volitur aliquis animus securus expectet.

¶ Circa finem notandum q̄ temptatio ad multa vtilis. ¶ Primo erudit. Eccle. xxxiij. Qui non est temptatus quid scit? Iterum qui nō est temptatus qualia scit? Iterum qui nō est temptatus pauca recognoscit. Judi. iij. Ne sunt genteo quas reliquit dominus vt in his erudiret israelem. Secundo humiliat. Gre. Dū vicia nos temptant proficientes in nobis virtutes humiliat. Idem iebuseus israel tollerat vt humana mens de se humilis sentiat dum minima nō superat. Tertio negligentia repellit. Glo. super ps. Proba me dñe & tempta. Ideo dicit tempta: q̄ nisi temptaret negligibiles esset. Quarto virtuti addit. Sen. Multum adiicit sibi virtus lacessita. In vitis patrum scriptum Abbas quidam. Crudam regulam habemus in fluminum statim dissoluuntur cocta non. Ita est homo carnalis habens sapientiam qui non est temptationis igne decoctus. Quinto seruat. Gre. nisi psalmista pertribulationes se melius seruari nosset non oraret. proba me domine & tempta me. Idem in moralibus cū per temptationem humanitus placet: prospera esse ipsa aduersitas que mentem ab elatione custodit. Idem cum temptamur virtus diuina disponit nobis cui agitur ne vanitatibus quibus placemus extollamur. ij. Cor. xij. Ne magnitudo reuelationum extollat me. &c. Bre. in mora. Tunc interius bene custodimur cū postpositione dei temptabilis temptamur exterius. Aliquis vitio. Aliquis pressuris nec temptatio exterior culpā pcitat interior intentio sensum trahit nec rursum interior intentio in superbiam eleuat: q̄ temptatio exterior humiliat sic magno ordine cognoscimus interiora electa quid accipimus in exteriore delectu quod sumus. Sexto virtutem hominis notificat. Deute. xiij. Temptat vos dominus noster vt palam fiat vtrum diligatis eum an non. Septimo deum glorificat. ps. Eruas me et honorificabis me. Octauo populi edificat. Thob. ij. Hanc temptationem ideo permisit euenire illi vt posteris daret exemplum euentus illius. Tunc ergo temptatus in presenti honorē acquirit. Unde legitur de beato Antonio q̄ cū quadam vice a demonibus esset laceratus subito radium quidam lucis & demones & tenebras effugauit statimq; sanatus ipsum pristinum in illi genio dixit. vbi eras ihesu bone vbi eras quare a principio non affuisti: vt curares vulnera mea: & vox ad eum ait. Antoni ego eram sed expectabam videre certamen tuum nunc aūt quia viriliter pugnasti & victo ero te & faciam nominari. ipse in futuro coronat. ij. ad thymo. ij. Non coronabitur nisi qui legitime certauerit. & Luce. i. Dicitur de illo ere te temptationem & cum probatus fuerit accipiet coronam vite. Thebeus. Noctua habet pro certo omnino celi ter q̄ vita ei⁹ si in probatione fuerit coronabitur.

¶ De modo impugnandi.

Quia de modo impugnādi quem

d habet temptator. Notandum ergo q̄ D
modi impugnādi quos habet quasi infiniti sunt. Ut Paulinus ep̄s. Augustino. Pestis nostre cui nulle nocēdi artes & varijs expugnādi & celum q̄ impugnandi infidijs nostram causa beatitudinis eternalis dicemus. Ver. iij. Spūales impugnationes distinguit Isidorus & de illo verbo. ps. Scuto circundabit te veritas eius nō timebis a timore nocturno. &c. Dicit Isidorus

quattuor. Temptatiões ḡbus vndiq; eũdam necesse habemus scuto dñi circumdari ante & retro. a dextris & a sinistris. Timor afflictionis nocturnus est & plane tenebrosus: quia abscõdit ab oculis q̃ nõ sunt cõdigne passiones huius tẽporis ad futurã gloriã que reuelabitur in nobis: sed facile hunc radius veritatis exsufflat: ige rit enim oculis cordis peccata que fecim⁹ nunc eterna supplicia: nunc eterna penitẽtia: nunc ea que pro nobis gessit xp̃s: ergo ad lucẽ tam multiplicis veritatis nox recessit: & tunc sagitta que in die leuiter volat: sed non leue vulnus infligit. hic sagitta vana est gloria quã oportet cauere ne ruinõse: ne deserãt scuta veritatis. Quid enim tam cõtrariũ vanitati: deinde subdit primo a sinistris pulsat diabolus pusillanimitate. deinde a dextris humanis laudibus: si sic nõ pficit. dicit viribus deficere nequeo: sed forte decipere possum aliquos ingento prodigiosi negocii perãbulans in tenebris est ambitio subtile malum secretũ vitæ pestis occulta. dolus astutus mater ypocrisis: lucrosa parcitas: vitiorũ origo: criminũ fomes: virtutũ erugo: tynea sanctitatis: cõtemptis adhuc vanã gloriã: quonã vana est: forte solidos aliud affectaret forte honores: forte diuitias: quid si veritas inuestigatur hunc prodigiosi & negocii arguit tenebras: non restat callido inimico: cõtra eos quos videt oĩmodis diligere iusticiam & odisse iniquitatẽ pallitet virtutũ imagine quos enim perfectos boni nouit amatores malũ eis sub specie boni nõ mediocris sed perfecti suadere conatur: vt scilicet qui currit incurrat. ij. Cor. xi. Ipse sathanas transfigurat se in angelum lucis. Sola adest veritas est q̃ palliatã detegit falsitatẽ iuxta verbum. Ber. Itẽ Ber. Inquit has tẽptationes in generali statu ecclesie hic difficile diligẽs cõsideratio inueniet. nõne timor nocturnus nouellã adhuc exercebat ecclesiã quãdo omnis qui occidebat seruos dei arbitrabatur obsequium se prestare deo. Deide plecutione cessante & die reddita turbauit eam grauius: & afflixit sagitta volans. quoniam exierunt' alig de ecclesia inflati spiritu carnis sue inanitus & volatilio gloriãe cupidi: & volentes sibi facere nomen linguas suas magnificãdo diuersa & peruersa dogmata predicare ac quidẽ nũc pax a paganis: pax ab hereticis: & non est pax a filiis falsis. Omnes christiani fere que sua sunt querunt nõ que iesu xp̃i ipsa quoq; ecclesiastice dignitatis officia in turpem questũ: & tenebras negocia transire nec in his animas: salutes: & luxus queritur diuitiarum. superest vt iam reuelet' homo peccati filius perditionis antichristus demonium non modo diurnum sed etiam meridianũ q̃ non solũ trãsfigurat se i angelũ lucis: sed etiã extollitur super omne quod dicitur deus: aut quod colitur ministrum insidiatur acrius calcaneo matris ecclesie a qua caput suum dolet cõteri. tum. sed ab hac quoq; incursu ecclesiam electoq; veritas liberabit propter eos bruntians deos & demonium meridianum destruens illustratione aduẽtus sui. ℭ Itẽ notandum q̃ scõm Grego. in moralibus. quattuor modis peccatũ perpetrat' in corde. iij. cõsumatur in opere. In corde nãq; suggestione. Delectatio: consensus: & defensionis audacia perpetratur. Fit enim suggestio per aduersarium delectatio per carnem. consensus per spiritum defensionis audacia per relationem. vnde & illam pauit hominis rectitudinem antiquus hostis. Dic quattuor ictibus fregit: nam. serpens suasit eua delectata est. Adam cõsensit qui etiã requisitus confiteri culpã pudaciam noluit. Etiam modis peccatũ consumatur in opere. prius nãq; latens culpa agitur: post modum vero ante oculos hominũ sine confusione reatus aperitur. deinde in cõsuetudine ducitur. Ad extremũ quoq; vel falsis speciei seductionib⁹ vel obstinatione miserie desperationis nutritur. Notandum q̃ diabolus tanq̃ presumptuosus libenter suadet id q̃ temeritatis est: & presumptionis. vnde mulierem incitauit ad hoc vindicaret de facto superbie: & de intentione precipitis. Cur dixit precepit vobis deus &c. Deu. iij. Quonã vtrũq; temeritatis est. Item in ipugnationib⁹ suis multũ mẽdatio vtile: vñ mulieri posti ei⁹ rñsionẽ mẽtit⁹ est dicẽs. Nequaq̃ morieminí. Mat. iij. Nec ora tibi dabo si cadẽs adorauerit me. Jo. viij. Ipse mẽdax est: & pater eius: cum ipse vult aliquẽ dicere in peccatis ipse promittit ei q̃ cito resurget. Isa. li. Dixerũt aie tue: incuruare vt transeamus. Ber. Noli acquiescere diuerti incuruare vt trãseamus. Nõ est enim transiturus: si te grauiter oppressum: hijs vero qui sunt in peccato longã vitã repromittit que repromissio negissima multos pdidit. Eccle. xxix. ℭ Et notãdũ q̃ diabolus. v. modis decipit homines qui est in statu penitẽtie suadẽdo ei vt onus illis abiciat. ℭ Primo mentiendo exonerationes q̃ nõ est exoneratio: sed leuis oneris in grauissimos cõmutatio: vt festuce i trabem vel monte: vnde q̃ tẽptat⁹ dicere sic tẽptati si on⁹ hoc deposuero nũq̃ sine onere: ero cui ẽstioni si plane respõdere voluerit temptator: dicet immo ponetur super te mons. i. eternalis pena: que pena grauior est monte. Apoc. vi. Dicẽt montibus cadite super nos &c. Bonũ est ergo leue onus penitentie ferre: vt tũ onus possit vitari. Apoc. ij. Nõ mittam super vos aliud pondus: tm̃ id q̃ habetis tenete. ℭ Secundo decipit ea que diuissim portãda sunt: simul ostendendo dicẽs quomodo posses h̃ portare tot annis cui dicendũ est hodie cũ ad tutorio dei portabo hec & crastinũ cũ adiutorio dei leuius portabo. pter assuetudinẽ: sicut vbi fallit cõpositio solui dñi fio. Bath. sexto. Sufficit diei malicia sua. ℭ Tertio decipit virtutẽ hois a dei virtute diuidendo dicẽs: tu debilis es nullo modo posses h̃ portare: cui dicẽdũ est si intelligis mea virtute sola: verum dicis: q̃ dicitur. Jo. xv. Sine me nihil potestis facere: si vero intelligis q̃ nõ possim dei virtute adiutorẽ mẽtis. Ph. i. Cõfidimus i dño ieu qm̃ q̃ inceptum nobis opus bonũ perficiet. Eiusdem. iij. Omnia possum in eo q̃ me cõfortat. ℭ Quarto decipit spoliatione mentiendo exonerationẽ: sic latro quãdo simplicẽ scolarẽ exonerat a capa sua. Aurum vel lapides pretiosos reputare debes: penitẽtia quã tibi vult diabol⁹ auferre vnde debes eum cauere tanq̃ spoliatorem rei pretiosissime. Apoc. iij. Suadeo tibi emere &c. Aurũ emere & fructum penitẽtie preparare. ℭ Quinto querendo põ duo diminuere ad q̃s gaudiũ celeste tibi tradẽdũ est. ij. Cor. iij. Id quod i presenti est cõmomentaneũ: & leue tribulationis nostre supra modũ in sublimitate eternũ gloriã pondus operatur in nobis. ℭ Itẽ diabolus supra pectus suum gradit. Sicut serpens qui solet cuncta incedere nũc supra pectus gradit̃. Adeo enim auersus est diabolus: qui ad deũ conuerti debuit & in eis proficit qui a deo auertũtur: qui. Loculos suos statuerũt declinare i terra. Psal. xij. Dicitur de iniquis iudicibus q̃ declinauerũt oculos suos vt nõ viderent celum: neq; recordarentur iudiciorum iustorum. ℭ Item diabolus terram comedit vt dicitur de serpente. Deu. iij. Emanuel est terrenorũ deuorat. Isa. lxv. Serpenti pulvis panis est. Job. xviij. Abscondita est in terra pedita eius. Isa. xiij. Laqueus super te qui habitator es terre: contrario dicitur. Prouer. i. Q̃s frustra iacit rethe ante oculos pennatorũ. Itẽ calcaneo insidiat. Deu. tertio. Calcaneus est pars extrema & infima in corpore est enim posterior: vnde raro ab oculis videtur: & quia retro est: q̃ ab oculis lõge est: diabolus calcaneo. i. extreme parti ecclesie maxime insidiatur. In fine enim mũdi. tempore antichristi maxima erit tribulatio ipsius: vñ tũc impetebitur illud: Job. xl. Stringet eandem sub quasi cedrũ: quod dicitur de vehemẽtibus: cũ cauda stringitur eleuat: cauda vehemẽter: stringentur cũ in fine mũdi anti xp̃s ecclesie habitur calcaneo etiam diabolus insidiat q̃ i fine virtuosi⁹q; maxime coronatur. homines vincere: sciens quia si tũc homines vicerit nunquam postea ab eo vincetur. Grego. Sciendum q̃ plerũq; eis quos ceperit tunc grauiores culpas ingerit cum presentis vite termino illos propinquare cognoscit: fini etiam actionis insidiatur diabolus. Greg. Diabolus aliquãdo nec intentionẽ virtutis nec initium ne supplantat: & bonũ in fine actionis illaqueat. ℭ Itẽ diabolus calcaneo. i. infirme parti insidiatur carni. i. Job. xl. Fortitudo eius in lumbis eius & virtus in umbilico ventris eius. & in eodem sensu quasi bos comedet fenum. Notat homines carnales: omnis. n. caro fenũ Isa. xl. Abac. i. Incrassata est pars eius. diabo. portio eius escarum insidiatur. Indi. ij. Appropinquãte ab vinctis: ostiũ fugere ponere nitebatur. Item ex illa parte ex qua homo sibi minus cauet impugnat & si calcaneo insidiatur ipse ei cum vicerit inuentat quã deuorare possit. Jeb. i. Circuiui terram & perambulaui eã. i. Pe. v. Diabo. tanq̃ leo rugiens circuit &c. Diabolos & securos percutit. Ezech. xxxviij.

ad terram sine muro ventam ad gesecteo habit anteq̃ secure. Job.xl. Dicitur vehe meoh circūdabūt eū fallices torrētis. Salices torrentis sunt homines infructuosi in aqs delicie plantati qui circa diabolum sunt. Diabolo. ḡsi spaciat cū eis. Jud.viij. Nullus erit labor in rabimus ad securos. Itē diabo. femina bonor rap. sciens illud B. Modica fermētat totū nō modicū ē messi doctrinētū. Mat.xvij. Quedā Leci derūt secus viā ē venerūt volucres celi ē comederūt illa. Itē ipe ī negligētibus semīnat zizaniā. Mat.xiij. Cū dormirēt homes venit inimic⁹ ē sugleminauit zizaniā i medio tritici. In vitis patrū dicebat q̃dam senex q̃ tres sunt virtutes sathane q̃ p̃cedūt vniuersa peccata. prima oblationis secunda negligētie tertia ocupiscētie ꝑma generat sedaz s. va tertiā ē sic corruit hō. Item diabol⁹ vnanimes dispgit ē sic vicit. Mat xij. Qui nō colligit mecū dispergit. Item tormose incedit ē ideo valde difficile ē ꝑcognoscere quo tendāt. Prouer. vlc. Tria sunt mihi difficilia ē quartū penitus ignoro ē vnam illor est via colubri sup petrā Glo. viam colubri vocat venenati hostis astutiam que insidiari nō desinit quos in petra fundatos esse cōspicit. Item diabo. qđ delectabile ē ꝑponit qđ molestū supponit ꝑmo quasi vngit ē postea pungit. Eccle.ix. Sicut pisces capiūtur hamo ē sicut aues capiūtur laqueo: sic homes capiūtur t̃pore malo. i. tēpore tēptatiōis: pisces capiūtur e ca hamo suppositā. Item circa impugnationē diaboli attēdēda est impugnationū varietas impugnādi cōtinuitas impugnatiōis vniuersalitas diabo. varijs impugnationibus impugnat vt quē non superat: vna super: alia vt patet. Mat.iiij. In tēptatiōibus domini cōtinue etiā impugnat vt ḡsi telo victus hō succumbat Greg. diabo. assidua tēptatiōe nos tēptat vt salē tedio vincat. Bas.iij. Nō cessabāt ministri regis succedere sorace: vniuersa sua est etiā eius impugnatio impugnant eni ē diuites ē paupes: ē iuuenes ē senes: vn le dicitur vti sagena que est rethe totā aquā occupiō. Abac.i. Totū i hamo sub leuauit traxit illud in sagena sua. Item in eodē. Expēdit sagenā sua ē semp interfice re gētes nō cessat ē hi oēs ipugnet magis tamē eos q̃ ad deū cōuertūtur. Aug. i ser

monibus quotidianis discimus experimē tis eos q̃ querī voluerūt tēptari acrius a concupiscētia carnis ē virgeri grauius sopi bus sunt ē laterio q̃ egyptū egredi pharaonē effugere molliūtur. Jo. accedēti ad seruitutē dei dicit. Eccle.ij. Prepara animā tuam ad tēptationē. Job.xix. Obsedere i gyro tabernaculū meū. In Ps. Circūdederūt me sicut apes ispinis. Ecc.xl. extruit munitiōes p gyrū. Greg. de diabo. Illos pulsare negligit quos iure geto possidere se sentit. Jo. Appropinquāte salute appropinquat ē tēptatio. Greg. In mora. Lucē rectitudinis: vmbra segtur temptationis. Idē in eodē. Post lucē eclus sequitur: q̃ post illuminationē diuini muneris tēptatiōis certamē augef. Jn. Ps. dise q̃d multiplicati sunt qui tribulāt me. Sicut aliqs dū est captus in carcere vnicū custodē habet vel duos si vero euaserit: omnes eū insequūtur: sic dū quis captus est diabo. nō tantum eū demones psecuntur quāt ū cuz euaserit: vnde quidā heremita vidit vnū solum diabolum sedentē in porta ciuitatis ē vidit abbatiam in qua vnicuiq̃ monacho assistebat diabo. cuz vero quereret ab angelo ductore quare hoc fēt. Respondit quia in ciuitate illa omne factum volunt item diaboli: sufficit. n. vnus diabo. is cum in hac abbatia omnes sint boni necesse est vt vnicuiq̃ vnus adsistat. Itē magis impugnat diabolus eos qui ꝑsunt q̃ ceteros. i: Ro.xxxi. Totum pondus ꝑdij versum est in saul. Item ipugnāt etiaz hominem per complexionem vel mores vel statuz ipsius: Unde in psalmo. Jurta iter scādalū posuerūt mihi: diabolus eos qui sunt in deserto pauptatis incitat ad iraz vel ipacientiā: vnde temptatio eius talibus est ventus vrens. Deut.viij. Dicitur de solitudine in qua fuerunt filij israel: ē in ea erat serpens flatu adurēs: ē, scorpio ē dypsas ē nulle oino aque. Jer.ij. Uēt⁹ vrēs in viis que sunt in deserto. Exo.x. Ventus vrēs leuauit locustas: ē subdidit: ē nihil omnino virens relictū est in terra locuste sūt motus superbie qui posq̃ in hoīe religioso invalnerit: nihil viride in eo relinquit. Eze.xvij. Nōne cum tetigerit eam ventus vrēs siccabitur. Jone.iij. Ꝑcepit dē⁹ vēto calido: ē vrenti ē percussit sol super caput. Jone ē estuat: hijs vero qui sunt in

prosperitate sua ꝺet diabolus pigriciam ē talibus est tēptatio diaboli vt vētus aquilo. Eccle.xliij. Frigidus vēt⁹ aglo flauit ē gelauit cristallus ab aqua: quādoq̃ vero diabol⁹ deo ꝑmittēte hiad pbationē ē p secutū amicoz suscitat ḡsi vētū vehemēte vt videat ofa pcutere. Job.i. Uehemēs vēt⁹ irruit a regiōe deserti ē pcussit ām̃os angulos domus. ē. Jo.ij. Adsit deus vētus magnā in mare: ē facta est tēpestas magna. Mat.viij. Motus magn⁹ factus est i mari it a vt nauicula operiretur fluctibus. ¶ Itē diabol⁹ quādoq̃ ipugnat: aggerez cōponendo: vt cū pauperū bonor ꝓcurat dilationē vt sic mali efficiātur. Apoc. i. Ipe sup oēz munitionē ridebit cōportabit aggerē ē capiet cūipe depotētib⁹ triūphat. Adiutus potētia eoz cōtra ipos duz ea abutūtur cōtra animas suas ea abutentes Abac. i. Ipe de regibus triūphat: ē tyranni rīdiculi eius erūt tyranni sunt simte diaboli dum in subditos sibi desciunt sicut ē diabolus seruientes sibi torquebit. ¶ Item diabolus in misericordiā impugnat vt patet in. Josi. Cui abstulit sua ē suos ē afflixit ipsum in ꝓpria persona ē si in aliquo videtur parcere in eo intēdit impugnare vt patet i vxore. Job q̃ ei reliqt per q̃ postea eum impugnauit: vnde dixit illi vxor sua cum ipse ēmisisset suos: ē sua ē percussus esset vlcere pessimo adhuc tu permanes i simplicitate tua: bñdic deo ē morere. Job.ij. Irrisio est. i. si pseueraueris in bñdictiōe tua moreris. Eccle. septimo. Justus perit in iusticia sua. Mala.iij. Uanus est qui seruit deo. Grego. Duob⁹ modis diabolus impugnat. tribulatiōe vt frangat: persuasione vt mollitat: victus ergo de tribulatione recurrit ad artem qua adaz vicit. Prouer. septimo: Multos vulneratos deiecit: dicitur de muliere. ¶ Itez diabolus illos quos videt feruētes ad bonum incitat ad hoc quod excedant vt de alto possit eos precipitare quod valde periculosum est. Ber. super cant. Non habet callidus hostis machinamentū efficatius ad tollendum de cōde dilectionem q̃ si efficere possit vt in ea incaute ē non cuz ratione ambuletur. Ephe. quinto. Uidete fratres quomodo caute ambuletis. i. Pe. iij. Nolite peregrinari in feruore qui ad temptationem vobis fit.

¶ De modo repugnandi diabolo.

Equitur de modo repugnādi diabolo. ¶ Et notandum q̃ modus cōueniētissimus repugnādi serpenti infernali est cōtritio capitis ei⁹ quē modum deus docet. Gen. iij. Loquēs ad serpentem de muliere que figuram tenet ecclesie ipa conteret caput tuū: serpens caput ꝑ ceteris membris custodit ē nō est ei aput nequius super caput colubri. Eccles. xxv. Ideo conari debet homo ad eius cōtritionem: caput vero eius intelligi potest vel superbia vel principium temptationis vel peccatum cordis: anteq̃ exeat exterit: contritio capitis scilicet superbie multum valet ad repugnandum ei: ē hoc facit humilitas: que multum valet ad triūphandum de diabolo. Humilitas enim ad modum asini luctatoris dum videtur se deicere hostez facit corruere: ipsa est q̃ euadit laqueos diaboli. Unde beat⁹ Antoni⁹ retulit se vidisse omnes laqueos inimici super terram extentos: ē cum suspirans dixisset: quis hos poterit trāsire: ē audiuit vocem dicentem humilitas scia ꝑtransit antoni. humilitas gloriā victorie totam deo attribuit: ē ꝑpter hoc tantum pondus preij eiusdē ꝑponit. Cuius enim est victorie gloria eiusdem est pugna hu miles deus iungat sicut e contrario superbis resistit. Jac. tertio. ē. Ps. quinto. Jō non est mirum si ipsi triumphanti humilitas deū quodāmodo vincit. Greg. in mora. Quemadle tela tēptationum eius accipimus: sed ē nos contra illū iacula mittimus si confessi tribulationibus humilia respondeamus. Prouer. decimosexto. Responsio mollis frangit iram. Caput etiā serpentis cōterendū est: q̃ in principio tentationis est resistendū. Ouidius Principijs obsta sero medicina paratur Cum mala per longas conualuere moras. Greg. in moralibus. Si tēptationi incōde nascenti festine non resistemus: hec eadez qua nutritur mora roborantur. In ps. Beatus qui tenebit ē allidet parvulos suos ad petrā. diabolus quasi parvulus est in principio tēptationis. Unde tunc facilius potest occidi in monte primogenitoz liberati sunt filij israel de seruitute pharaonis. Exo. ij. Primogenita pharaonis. Infernales sunt principes: nationū

qbus si viriliter resistatur liberatur hō cito a diabolo. Itē caput serpētis cōtercēdū est quia peccatū destruendū est cū in corde est antequ extra per locutionem vel operationem processerit si cogitatio mala cōtinet tam cito pugnandū est contra eā et specialiter oīāo. Greg. in homelijs. Quāto grauiori tumultu cogitationum carnalium premimur tanto orationi debem⁹ insistere ardentius non sumus eradicatores cogitationum sed lucratores cōtra eas vt dixit quidā senex de antiquis patribus vt legitur in vitis patrū. In eodē dixit quidaz abbas sic cogitationes nō habeo: spez nō habeo quoniā si cogitationes habeo opera habeo. In eodē interrogat⁹ abbas pastor de immundis cogitationibus. Respōdit nūqd gloriabitur securus sine eo qui incidit in ipa tu ergo nō eis porrigas manū et occise erūt. Idē cuidam abbati sicut ea ipsa plena vestib⁹ si dimissa fuerit tempore longo putrefiūt vestes in earūa sunt et cogitationes in cordibus nostris si non secerimus eas corpaliter tempore longo exterminātur et putrefiūt. Idē ad abbatē ioseph. Sicut si quis claudat serpentes vel scorpionem in vase et obturet illud procedente tēpore serpēs morītur. Ita malignē cogitationes que studio demonū pullant patientia eius cui inmittuntur paulatim deficiunt. In eodem quidam frater dixit abbati filoi quare non recedūt a me tētationes et dixit ei senex: quia vasa carūdez passionuz intra te sunt: hec vasa intelligi possunt ipe cōcupiscētie ex quas cogitationes in corde oriūtur. Ubieni enīz amor sbi oculus: qdā frater interrogauit senem quēdā quid faciam quia multe cogitationes incitant me et nescio quomodo repugnē eis q respōdit nō repugnes cōtra oēs sed contra vnam que caput est aliarū cōtra immūdas cogitationes, valet cōfessio que eas sanctis patribus manifestat. Unde quidam, senatoruz cuidaz impugnato a spiritu fornicationis dixit filij ne abscōdas cogitationes tuas. Ita enīz confusus immūdus spiritus discedet a te nihil enīz ita confundit et allidit virtutem demonū quam si quis secreta immundarum cogitationum revelauerit sancto⁹ ac beatissimis patrib⁹ specialiter expedit ne cogitationes tracundie ad verba procedāt. Unde quidaz frater requisiuit abbatē. Isaac quare demones ita eū timerēt qui respondit. Iō eiā me timēt demones: qz ex quo factus sum monachus statui apud me ne iracundia mea extra guttur meum procederet. ¶ Itē notandum qz ad repugnandum diabolo multū valet sapiēcia cū ipse astutia maxime impugnet. Unde dominꝰ diabolum temptantem cū paucis verbis sacre scripture confusuz repellit Mat. vij. Luc. iij. Sapientia. v. Melior est sapiētia q̄ arma bellica. Isa. xl. Nō occident: et nō nocebunt in vniuerso monte sancto meo qz repleta est terra scientia dñi. Error precipitū et temptationū difficilitū: nō multū necessaria est militi xpi sapia vt ab errore caueat. I. Jo. iij. Nolite omni spiritui credere: sed probate spūs si ex deo sunt. Itē ad repugnandum diabolo multū valet fides Eph. vi. In oib⁹ sumēta scutū fidei: et. I. Pe. v. Cui resistite sorte i fide fides ostēdit militibus xpi sanguinē ei: vt sic i plio eraciuent: et vincāt i. Macha. vi. Elephantis ostenderūt sanguinē vue et morā ad acuēdū eos in plio. Apoc. xii. Ipsi vicerūt eum propter sanguinē agni: fides etiā eis ostendit penā patā si victi fuerint. Bre. in mortalib⁹. Solerter in vigilādū est vt cū culpa blādiri incipiat ad quē interitū mēs trahat aduertat. Itē ostēdit eis coronā patā si vicerit. Apoc. ii. Uicēti dabo edere de ligno vite. In eodē. Uincēti dabo manna absconditū. ¶ Itē ad triūphandū de diabolo multum valet fiducia de deo. Exo. xiij. c. Deꝰ pugnabit pro vobis: et vos tacebitis. Nūeri. xiiij. Deus noster est nolite timere. ij. Par. xx. Nō est nra pugna sed dei. In eodē. Stāte videbitis auxiliū dñi super vos. Isa. xli. Ne timeas: qz ego tecū sum. et. xli. Simile. Jer. xx. Deus mecū est tanq̄ bellator fortis ideirco q̄ persequunt me cadent infirmi erūt. Ro. viij. Si deꝰ p nobis quis contra nos. ¶ Ad repugnāndū et diabolo multū valet oratio. Mat. xxvij. Uigilate et orate ne intretis in tēptatiōem. ¶ Ad idē etiā multū valet mia. I. Pe. ij. Nouit deus pios de tēptatiōe eripere et iustos pe. Misericordia mea et refugiū meū. dicē. Ble. de nulla re ita vincit inimicꝰ diabolus sicut de misericordia. Eccles. xxix. Dicitur de elemosyna super scutum et super lanceam potentis pugnabit prote: aduersus inimicum tuum: homines incōpatientes et indignantes peccatoribus permittit deꝰ corruere in peccatum. Item ad superanduz diabolum: multum valet timor dñi. Eccl. xxxij. Intemptatione deus timentē se seruabit et liberabit a malis. In vitis patruz abbas Amon dixit cuidā fratri interrogāti ab eo aliquem sermonē. Uade et sacta lem cogitationē tuam: qualem inquit qui sunt in carcere. Illi enim interrogant homines: vbi est iudex et quando veniet: et in ipsa expectatione penaruz suarum plorāt sic et monachus debet aiam suā obiurgare dicens. Ue mihi quomō astare habeo ante tribunal xpi: et actuū meoꝝ reddere rōnē si sic semp meditatus fueris poteris saluus esse. timor dei negligentiam expellit: que multos facit corruere. Eccles. vij. Qui timet deum nihil negligit: timor dei etiam sollicitus hoiem reddit: et quasi paratum ad prelium. i. Machab. iij. Precepit Jonathas suis vigilare et esse in armis paratos ad pugnam. Item timor dei offensam cauet: q̄ multū valet ad hic q̄ deꝰ hominem iungit: et sic de hoste triumphet Deutero. xxiij. Quando egressus fueris aduersus hostes tuos ad pugnam custodiet te ab omni re mala. i. Cor. ix. Omnis qui in agone cōtendit ab omnibus se abstinet. Item timor occasiones peccādi cauet vt est familiaritas eoꝝ qui mala suggerunt qui sunt quasi alitus diaboli. Job xli. Alitus eius prunas ardere facit. Item occasio mali est aspectus rei delectabilis. Gene. iij. Uidit mulier lignum q̄ esset bonum ad vescendum etc. ¶ Amor etiā mūdi occasio est: vt quis a diabolo superetur non est mirum si a diabolo capitur q̄ voluntarius pedes suos in rete eius mittit: retia diaboli sunt tēporalia ista. Job. xviij Immisit in rethe pedes suos: et in maculis eius ambulat. Sap. xiiij. Creature dei facte sunt in odium: et in temptationē anime hominū: et muscipulam pedibus insipientum. Item ad superandum diabolum multum valet constantia. Eph. iij. Nolite locū dare diabolo. Jaco. iiij. Resistite diabolo et fugiet a vobis. Item ad hoc valet spiritualis leticia. Macha. i. Precedebat prelium cum leticia. Intentus: unica ratio vincendi inimicū est leticia spūalis. i. Ro. xiij. Dicunt philistei figuraz tenentes demonū. Ue nobis nō. n. fuit tanta exultatio heri et nudius tertius. Et notandum: q̄ quandoq̄ diabolus nos impugnat molestijs quandoq̄ delitijs: cū impugnat molestijs non est fugiendum. Bone. n. sunt et vtiles et fugētes magis grauant. Iosue. viij. Dixit deus meus qd dicā videns israelē hostibus suis terga vertentē. Sesi. Quēadmodū perniciosior est hostis fugientibus sic omne fortitudō in cōmodō magis istat cedēti ex aduerso. Salustius. Fugientes sepius videas capi aut occidi. fortissimum quēq̄ rutilissimū. Ber. in epistolis. Sola est qua pdere possis victoria fuga est. Fugiēdo poteris illā amittere: morīēdo non poteris et beatus si pugnādo moriaris: qz meritum mors coronaberis. Ue scribi si declinando pugnā perdis et victoriaz simul et coronā. Idem in epistolis. O vere nuta pro xpo et cuz xpo pugna in qua nec vulneratus nec prostratus nec conculcatus: nec miles si fieri possit occisus fraudaberis a victoriarū refugias. Idem. Libentius te insequitur aduersarius ingenerē q̄ sustineat repugnantē. ¶ Impugnatio vero q̄ fit delitijs vincitur fugiendo. i. Cor. vi. fugite fornicationem. Impugnatio per molestias vincitur patiēdo. Illa q̄ fit per delitias penitēdo virga discipline. Prouer. xxiij. Si pauseris cū virga non morieris. Sen. in epistolis. Uir bonus quicqd illi acciderit equo animo sustinebit. scier enīz hic accidisse lege diuina et ex quarumuersa pcedit. Idem. Uoluptates inter res vilissimas pcipue extirpa q̄ latronū more si hic vos amplectuntur vt strangulent. ¶ Et notāduz q̄ cū habeamus bella cōtra astutiones et fortiores nobis necessariū est nobis adiutoria et enumerāda. viij adiutoria. ¶ Primū est celestis doctrina ipse. Ps. dicit⁹ dñs deꝰ me⁹ qui docet manus meas ad prelium. Prouer. xxiij. Uir docte et robustus et validus. Sap. viij. Per sapientiā in omnibus bonis videbor et i bello tutus. ¶ Secundum est diuina confessio neque multū valet ad fortitudinez: et ad hoc q̄ aliquis vincat: sicut confessio multum facit ad hoc q̄ aliquis vincatur. Deut. ij. Corrobora ieste atq̄ confesta. Josue. i. Confortare et esto robustus. ¶ Tertius est re-

frenatio hostium ne nos impugnent quanti vellent vt patet in Job. Quem satiari non poterat ad voluntatē sua impugnare donec a deo fuit ei hec concessum. 1. Cor. x. Fidelis est deus qui non permittit vos temptari super id quod potestis.

¶ Quartus est mira dei protectio q promittitur Isa. xliij. Cum transieris per aquā tecum ero. & flumina non operient te: sic protecti sunt tres pueri in fornace babylonica. Dan. iij. Quintus est mira hostiū impugnatio. Exo. xiij. Fugiam a facie Egiptiorum. Deus enim pugnat pro eis contra nos.

¶ Sextū ē mire bruti collatio: vt Deo psi. Exo. xxxiij. Lapsus ē Delphi. iij. Re. xix. Data est virtus iumēdi. xl. oculis. Sicut mira virtus corporis data fuit sansoni.

¶ Septimum est armatura mirabilis q habenti nihil nocere possit: qualis armatura est patiētia que data fuit beato Laurentio & Vincentio. ¶ Octauum est angelor custodia: q vocat sepē. Isa. v. Auferas sepes eius: & erit in direptionē. angeli tanquā demones compescunt. Theb. viij. Raphael religauit demonē i deserto. Et i. iij Re. vi. Dixit Eliseus ad ministrū suū noli timere plures enim nobiscū sūt q cū illis.

¶ Diuisiones patientie. vi. xij.

c Consequenter ponēdi sūt diuisiones alie pertinentes ad patientiā & sumitur diuisio prima sm ea a quibus patimur. ¶ Quedam enim patimur ab extraneis quedam a notis: nō tñ inimicis. Quedam vero ab amicis q molestiā sustinemus. ps. Si inimicus meus maledixisset mihi &c. Alia sumitur secōm ea que patimur: que sunt. Cōtumelie verbor. Molestie corpor. Damna rer: Contumelie verbor patienter tollerāde sunt. Sum enim vel naturam & argentum quibus ditamur. Deu. xi. Maiores diuitias estimamus thesauro egyptiorum imp̄operiū xpi. Bē. Circumcisio debet homo se habere vt surdus in ps. Ego autē tanq surdus nō audiebā. debz etiā homo immobilis permanere. ij. Re. xiij. Exemplo. Sicut antiquus dominus est dominus meus. Rex vt nec benedictionem nec maledictiōem moueatur ille qui maledicit reputandus est: vt nuncius a deo missus: vt scilicet abstergat maculas eius cui maledicit. Gre. Idcirco domini linguas detractor in electos laxat: vt si quid in eis elationis surrexerit: lingua detractoris eradat. Multum vilipendit de malore: quando de lingua cor facit abstersorium sordis bonis. Prouer. xi. Qui fluctuat est seruiet sapienti ij. Re. xvi. Dixit David cuz semet ei maledicere et dimittit eū vt maledicat iuxta p̄ceptum dominī: si forte respiciat deus afflictionez meā & reddat mihi bonū pro maledictione hodierna. & dicit glo. Bre. Qui verbor cōmeliis pressus virtutes patientie seruare non sufficit. Factus David ad memoriam revocet q cuz semel conuicijs vrgeret & armati p̄cederēt vltisci contendebant: ait quid mihi & vobis filij sarue &c. Dimittite eum &c. Quibus verbis indicat quod pro peccato Bersabee insurgentem contra se filium lugiens reduxit ad animū malum quod fecit & contumeliosa verba non tam conuicia q adulatoria esse credidit quibus se purgari sibiq misereri posse iudicauit: tunc enim illa conuicia bene tollerabimus cum in secreto mentis ad mala perpetrata recurrimus. leue quippe videbitur q iniuria patimur dū cōsideramus q peius meruimus. sicq fit vt contumelios gratia magis q ira debeat quaq iteruēta deo iudice pena grauior declinatur dicēt verba cōtumelie cōpati debemus q̄si insana verba extranea loquenti. Sen. Dicis male de te loquuntur moueret si hic iudicio facerent nunc morbo facūt. Hiero. Apud xp̄ianos: nō est miser qui patitur cōtumeliā sed qui facit. Beatus debet se reputare cui male maledixit. Math. v. Beati estis cū maledixerint vobis hoies. i. pe. iij. Si exprobramini in nomine xpi beati eritis exēplū patientie huius habemus in xpo. Isa. liij Sicut ouis ad occisionem ducetur: & sicut agnus coram tondente se obmutescit & non aperiet os suū. Mat. xxvij. Cuz accusaret a principibus sacerdotuz nihil respōdit. De patientia ad molestiam corpor habetur Mat. v. Si quis percusserit te in dexteram maxillam tuā: praebe ei & alteram. De patientia ad damna rer habetur ibidē. qui vult contendere tecū in iudicio & tunicā tuam tollere dimitte ei & pallium. De hac patientia cōmēdat quoidā apostolus. Heb. x. Rapinas bonor vestror cū gaudio suscepistis cognoscentes vos habere melioē & manētez substantiā. ¶ Alia diuisio sumit sēm

eausas ppter quas patimur: quādoq enim quis patitur ex culpa sua in quo casu magis patienter sustinet: quādoq sine culpa sua: & tunc magis molestē sustinet dicens si meruissem nō sustinerem molestē: nūc vero non est mirū si molestē sustineaz cū hec non meruerim: et dicendum est q ipse secundū hic potius vult esse similis latronibus q̄ iustis: latrones. n. propter culpam suā patiūtur ea que sustinēt. Sancti vero sine culpa sua. i. pe. iij. Nec est gratia si propter dei conscientiā sunt: & quo tristicias patiēs iniuste. In eodem. Que est gratia si peccātes & colaphizati sufferitis. Nec gratia apud deū si bene facientes patienter sufferitis. Eiusdē quarto. Si qd patimini propter iusticiā beati. Eiusdē. iij. Nemo vestrum patiatur quasi homicida aut fur. aut maledicus: aut alienor appetitor. si aūt vt xp̄ian⁹ nō erubescat. ¶ Alia diuisio patiētie est talis: est patiētia culpe & est patiētia nature: & cōsuetudinis lōge & gratie. Prima triplex ē quedā remissionis: vt cū aliquis sustinet non sustinenda vt. s. se rediget seruitutē diabo. ij. Lor. xi. Sustinetis siquis vos in seruitutez redigit. Prouer. xij. Omnis que remissa est tributis seruiet. Nec patiētia est quasi asinina. Asinus nō discernit qd sibi imponat vtrū aurū vel lutū. ¶ Alia est seruilis timorio vt cū aliquis timore discipline: vel qz erubescit exire de claustro sustinet asperitatez religionis: & si amore dei & talis patientia solet esse cū murmure. Propter defectū intentionis gratie: sicut rota carri murmurat si vncta nō fuerit. Eccle. xxxiij. Pre cordia fatui quasi rota carri. ¶ Tertia est patiētia ypocrite signata i patiētia latronis mali qui cū dño passus est. patiētia vero nature est q habet aliqs existere nuditate naturali. vt sunt multi milites existere nuditate naturali qui iz nō habeāt caritatē: tamē prius sustinerēt mortē q̄ fidē negarent patiētia naturalis patientes laborio inuenit Alexander exercitū suū cū eum probaret ducēs illum sub torrida zona perdietam sine potu vsq ad fluuiū quendā. de patientia cōsuetudinis longe dixit quidā q male sero nūcisse sereo. Tullius. Optima sorte viuēdi eligenda est q iocundā reddet assumendo. Patiētia vero gratie triplex ē: quedā ē incipientiū q̄dā proficientiū & que-

dā perfectorū incipientiū est sustinere mala que eis inferuntur patienter. Proficientiū vero est sustinere ea non solū patienter: sed & etiā libenter: perfectorū vero nō solū libenter: sed etiam letanter. hoc tres gradus patientie possumus agnoscere in Paulo. ij. Lor. iiij. Tribulationē patimur: sed non angustiamur. i. per impatientiā. Secūde etiā de. xij. Ego libētissime impendā: & superimpendar ego ipse pro animabus vris. Tertius. Gala. vi. Mihi absit gloriari nisi in cruce dñi nri ihu xp̄i. Et notandū q qui habet perfectā patientiā cū mala ei inferuntur: letatur inferenti gratiam & beneficiū largitur: & deo regratiatur: de primo habeo. Eccl. v. Ibant apostoli gaudētes a cōspectu. &c. i. pe. iij. Communicantes xp̄i passionibus gaudete &c. ij. i. pe. i. in patientia victorē. Bre. in omelia. Patiētia vestra est que & xp̄m amat qua portat. nam tollerare & odisse non est virtus mansuetudinis: sed vehemēs furoris. de tertio. Luc. vi. Benedicite maledicentib⁹ &c. i. cor. iiij. Maledicimur: & benedicim⁹: blasphemamur & obsecramus. De quarto exemplū habemus in Tho. ij. Qui immobilis in dei timore permansit. gratias agens deo omnibus diebus vite sue ere beat⁹ Laurentius: gras ago tibi dñe ihu: qz hostia tua effici meruit qui ad ignem tribulationis deo gratias agunt: similes sunt altaribus que cum ad ignē aptantur pinguedine sua se super fundunt: & sicut pinguedo assata gratioris saporis est quā cruda sic gratiarū actio gratior est deo quando perficitur in his q̄ sunt in tribulatione. q̄ si personet in his q sunt in prosperitate.

Explicit tractatus de patientia

¶ Septima pars de constantia. ca. xiij

d Acto de securitate & patiētia. Dicendum est de constantia que sic describitur. Constantia est stabilitas animi firma & in proposito perseuerans. ¶ Et notandum q est constantia generalis que attenditur in perseuerantia proposite que est cum virtutez circuit. & est constantia specialis que attenditur circa res terribiles: ad sustinendū difficulter & ledit naturā: & hec constantia partialis ad fortitudinē. ¶ Item notandū q constantia est seruare medium inter mutabilitatē leuitatez & pertinaciam quez virtus reprehendit

est.ij.Cor.i. Nãquã leuitate vsus sũ ec. Numeri.xiv. Legitur filijs israel q ad iperiũ dñi pãcifcebant: e ad iperiũ eius figebant tabernacula sic a ppositio recedẽdum e cũ credit deo displicere: e in eo pseuerandũ est eõ crediturel placere. ¶ Itẽ notandũ q sec videnti pinere ad constantiã. ¶ Primũ est stabilitas intellect⁹ q variatur fin diuersas spẽs cogitationũ. Quedam.n.est stabilitas in his q sunt fidei ad quã monemur.i.Cor.vlt. Vigilate e state in fide Ephe.iiij. Nõ sim⁹ paruuli fluctuãtes: e circũferamur omni vento doctrine. Thob.ij. Uitã illã expectam⁹ quã de⁹ daturus est his qui fidẽ suã nũq mutant ab illo. ¶ Scõm est grauitas seu equanimitas in vtraq fortuna. Tullius. pclara est equanimitas in omni vita. Idez q: semp idẽ vultus eadẽq facies: vt de Socrate accepimus. ecõtrario stultoz cor dissimile erit. Prouer.xi. ¶ Tertiũ ẽ stabilitas circa ea q desiderãtur. Sen. in epistolis. Ante oia hic cura: vt cõstet tibi quotiẽs experiri voluerã aliud acũ sit obseruãdum an eadez velis hodie q heri. Mutatio voluntatis indicat animũ nature: atq alibi apparere put tulit ventus nõ vagãt q3 firum atq fundatuz est. Quid i a deo sunt inconstantes: vt constãtia eoz hic esse dicatur .s. esse instabiles: poeta q3 petit sperni: repetit q3 nuper amisit. Item diruit: edificat: mutat quadrata rotũdis. Itẽ poeta. Quo teneã nodo mutantẽ pthea vult⁹. ¶ Quartũ stabilitas loci que multũ facit ad stabilitatẽ animi. Ber. ad fratres de mõte dei. Impossibile est homin⁹ fideliter figere in vno animũ suum qui nõ prius alieni loco pseuerauerit inter a fixerit corpus suũ. Nã egritudine animi mitigãdo de loco ad locum efugere nititur: sic ẽ q fugit vmbrã: corpus fatigãt: setẽz fugit corpũ circũfert: locũ mutat nõ animũ. euadez vbiq se inuenit nisi q deteriorẽ facit ipsa nobilitas: sic vt ledere solet egrũ qui circũferendo cõcutit. Sene. in epistolis. Animũ debes mutare non celũ: q3 miraris: nihil tibi peregrinationes p desertaq tecta ũlerũ: premit te eadez cã que expulit omnẽ animi tui deponendus dis huc atq illuc vt excutias infidẽs ponẽ in naui ola i mota minus vrget: sequaliter cõuoluta: citius eaz partẽ inq incũbuere demergãt: motu ipso noceo tibi: egruz.n. cõcutio: aut cũ istud exemeris malũ: tunc ois mutatione loci tocũda est: magis quis venerit q3 ois intolerit. Itẽ pmũ argm cõposite mẽti existimo posse pfistere: e secũ morari. lapis quadratus stabilis ẽ: sic hõ bũ ordinatus ẽ stabilis. econtrario male ordinatus inhabilis. Poeta. Rome tybur auenimus tybure Romam. In culpa est animus qui se nõ effugit inq: celũ nõ animũ mutant qui trãs mare currũt. Seneca non conualescit planta que sepe transfertur. Ad loci stabilitatẽ multum monet scriptura. Eccle.x. Si spiritus potestatem habentis super te ascenderit locum tuum ne dimiseris. Eccle.xi. Cõside in deo e mane in loco tuo: facile est in oculis domini subito honestare pauperem. Luce.ix. In quãcũq domum intraueritis ibi manete e inde ne exeritis. Eiusdẽ.x. Nolite transire de domo in domuz. ¶. Cor.xv. Fratres estote stabiles e imobiles. ¶. Thessa.iiij. Rogamus vos fratres: vt operaz detis vt quieti sitis.ij. Thessa.iij. Scitis quemad modũ oporeat imitari nos: quoniaz non inquieti fuimus inter vos. Interlinearis. Instabilitatẽ reprehendit postea in ghusdam mulieribus. ¶. Thymo.v. Otiose iui qui discunt circuire domos ec. Instabilitas quantũ ad locũ deo displicet. Homini vero est damnosa e periculosa. Jere.xliij. Dilexit mouere pedes suos e nõ quieuit: e domino non placuit. Prouer.xxvij. Sicut auis transmigrans de nido suo: sic vir qui reliquit locum suũ. Auis transmigrans de nido suo damnificatur in pullis suis: e homo locum suũ relinquẽs in bono suo. Dyna egressa vt videret mulieres regionis illi⁹ corrupta fuit. Gen.xxxiij. e Semel egrediens de ierusalem fuit occisus.iij. Re.ij. ¶ Quintuz est firmitas contra ventos temptationũ: de qua cõmendatur Johannes. Mat.xi. e Luc.vii. Quid existis in desertuz videre: arundinẽ vento agitatã. e in ps. Non sic impij non sic: sed tanq pulue⁹ ec. Eccle.v. Non ventiles te in oẽm ventũ. ¶ Sextum est stabilitas in occupatione seu operatione. Sene. Delius est vt proposita custodias: q3 vt honesta proponas. ¶ Item notandũ q cõstantia siue stabilitas est valde admirabilis in statu presentis vite que ita instabilis est. Job.xliij. Nunq in eodem statu permanet difficile est follium arboris stabile esse q3 dum flatu venti percutitur. Grego. in moza. Humana ala quot temptationes patitur quasi tot flatibus mouetur. Idem in eodem. Qui arbor fuit in conditione foliuz asemetipso factus est in temptatiõe sed potius stipula apparebit in dilectiõe stabilitas est quedam ymago eternitatis ipsa ponit hominem quasi in statu angelico.ij. Regũ.xiij. Sic est deus meus rex. sicut angelus dei vt nec benedictione: nec maledictione moueatur. ¶ Item notãdũ q sec videntur facere ad instabilitatem. ¶ Primuz est stultitia. Eccle.xxvij. Stultus vt luna mutatur. Sene. i epistolis. gd est sapientia semp idez velle atq nolle nõ potest cuiq semper idem placere nisi rectũ Nesciunt homines gd velint vanitẽ quotidie iudiciũ acpleriq agitur vita per lusum. Idem quid colluctatur cum animo nostro nec permittit nos quicq velle nihil libere nolumus: nihil semp stultitia ẽ cui nihil constat. nihil diu placet. ¶ Secũdum est peccatũ Gene.iiij. Dicturz est cayz post hominicidiũ vagus e profugus eris super terram in eodẽ Ecce eicis me hodie a facie tua: e ero vagus e profugus in terra. ps. lvij. Cor impiũ. quasi mare feruens q3 quiescere non potest. Treno.viti. Peccatum peccauit ierusalem propterea instabilis facta est. Job.xi. Si migratem que est i manu tua abstuleris abste tunc leuare poteris faciem tuam absq macula: e eris stabilis in ps. Nõ dabit fluctuationẽz iusto. ¶ Tertium est in patientia. Boetius in libro cõsolationũ quis est ille taz felix qui cũ dederit impacietie manus statũ suum mutare nõ ops. ¶ Quartũ Defectus timoris: timor animũ stabilẽ reddit sicut lapideo suppositi assertibus eos custodiũt ne a vento moueantur vel sicut anchora nauẽ stare facit. Eccle.xxiij. Timor dñi sup oia se superponit. Grego. Anchora mẽtis pẽduo timoris. ¶ Quintũ est defectus dilectionis boni amor: boni aium stabilẽ reddit sicut radix ptãda arborẽ. Eccle.xxxiij Qui implet⁹ est abũdabit negocia. Sine vagatur quod fixuz atq fundatũ est. ¶ Sextũ est duplicitas animi. Jac.i. Uir duplex a3o inconstãs est in oibus vijs suis Utr duplex alo est q vult hic gaudere cuz mũdo e in futuro cũ dño. Jero. delicatus es carissime si e hic vis gaudere cũ seculo e postea regnare cũ xpo. Et notãdũ q3 hõ instabilis: quasi lunaticus est. Mat.xvij. Dñe miserere filio meo: q3 lunaticus ẽ e est similis homini errãti: qui quãdoq vadit huc quãdoq illuc. Canonica.v. Jud. Sidera errãtia quibus caligo tenebrarũ seruata est in eternũ secũdũ glo. Sydera errantia sunt apostate.

Octaua pars de perseuerãtia. xliij.

Jcto de pstãtia tangẽdũ est aliqd de pseuerãtia breuiter tũ agere de ea: q3 aliq de ea dicta sunt i tractatu de accidia capitulo de vicio i pseuerãtiã: e recte post pstãtiã legit de perseuerãtia. nã.n. perseuerãtia permanẽtia: sicut e pstãtia. Uñ colocat cũ pstãtia: tũ i hoc differt: q3 pstãtia ẽ permanẽtia i ppositio perseuerãtia vero permanẽtia i bono: siue cõtinuatio boni pstãtiã tenet leuẽ trãsiuũ a ppositio vno i altũ perseuerãtia vo seu cauet discẽtinuationẽ vel iperfectionẽ defectũ debiti finis e describitur si perseuerãtia magistraliter perseuerãtia epermanẽtia i bono diuturna vel finalis. Tullius vero i ptima rethoricã sic eã describit perseuerãtia ei i rõne bũ psiderata: stabilẽ e perpetua permãsio. Et not. q ẽ pseuerãtia general⁹ e spãlis: generalis attẽditur i ptinuatiõe bõi e circũstãtiã: spãlis vero attẽditur circa terribilia e difficilia ad sustinẽdũ q3 ledũt naturã q3 pertinet ad fortitudinẽz ad q3 mouemur. Heb.xij. In disciplina vero iquit pseuerate. ¶ Itẽ notandũ q ẽdaz pseuerãtia finalis q3dã est nõ finalis. Nõ finalis est quãdo aligo longo tempore pseuerat in bono tũ postea cadit per mortale finalis vero perseuerantia dupliciter dicitur vel finalis p posito vel finalis actu finalis vero ppositio sit finalis actu in his que pmanent in bono. De pseuerãtia finali actu dicit. Aug. Qs multi ẽs hẽre pũt nullus amittere sci pt eni ẽ finalis actu i termio vite. Et notãdũ q pseuerantia regulariter datur bõis pbõa merita Uñ glo. Sup illũ ps. Retribuet mihi de⁹ secũm iusticiã meã dicit q fide e spẽ e aliis bõis opib⁹ reddet deo pseuerãtiã. Jẽ aũt dicũ ẽ regulariter q3 vult

tes coliter primo dantur in aliqua ḡfita-
tem ꝓficiendo ꝙ bona opa nitrẽtur augerintan
dẽ ꝑfi.tũ alicui vt xpo date sunt virtutes
i statu perfectionis que neq; augẽ turneq;
intendũtur. ¶ Ad cõmẽdationẽ ꝑseuerã-
tie. Primo valere ꝑt frequẽs admõitio ꝙ
scripture facit ad perseuerãdũ. Iuo.xviij.
Nolite negligere.nolite cessare.i.cor.vij.
Unus q̃q; sicut vocauit deus ita ambulet
Jtẽ in eodẽ. Unus quisq; in qua vocatio
ne vocatus est in ea pmaneat eiusdem.ix.
Sic currite vt ꝓprẽdatio. Gala.v. Sta
te e nolite iterũ iugo seruitutis cõtineri.i.
Jo.ij. Unctionẽ q̃ accepistis adeo mẽeat
in vobis. Apoc.ij. Illud quid hẽtis tenete
donec veni. Sedo ꝓmissio que fit ꝑseue-
rantibus. Apoc.ij. Esto fidelis vsq; ad
mortẽ e dabo tibi coronã vite. Ro.xi. Vi
de in te bonitatẽ dei si pmanseris in boni
tate. Mat.x. Et.xviij. Qui perseuerauerit
vsq; in finẽ salꝰ erit. Ber. in epls. Scias
diabolũ soli insidiari ꝙ ꝑseuerantie: q̃ so
lam virtutũ nouit coronari. Jdẽ in eodẽ
Studete ꝑseuerantie que sola coronatur.
¶ Tertio cominatio que fit nõ ꝑseuranti
bus scilz ablatio corone. Apoc.iij. Tene
q̃ hebes vt nemo accipiat coronam tuaz.
¶ Quarto exẽpla. Prio exẽplũ dei. Gene
ij. Cõpleuitq; deus die vij.opꝰ suũ q̃ fece
rat. Genne.xxxij. Dei ꝑfecta sunt opa. Se-
cũdo exẽplũ xpi hois. Jo.xvij. Opꝰ cõsu-
maui q̃ dedisti mihi vt faciaz. ¶ Tertio
exẽpla sanctoꝝ. Job.xxvi. Justificationez
meã q̃ cepi tenere nõ deseram.ij. Thi.iij.
Bonũ certamẽ certaui cursuz cõsumaui.
Actu.xx. Nõ facio alaz meã ꝑteriorem q̃
me ũmõ cõsumẽ curiuz meũ. ¶ Quinto
cõmẽdabilis est ꝑseuerantia a suo effectu
multiplici. Primus ẽ q̃a deo sperat q̃d
vult. Luc.xi. Si ꝑseuerauerit vsq; in finez
pulsans e si nõ dabit ei eo q̃ amicus eius
sit ꝓp ꝑprobitatem: tñ eius surget e dabit
quot quot hz necessarijs. Ecclesiẽ.xvij. De
iudice iniquo q̃ liez deum nõ timeret nec
homines reuereꝛẽ tñ fecit q̃d vidua voluit
ꝓp eius ꝑprobitatẽ. Mat.xv. Miserere mei
deus: q̃ fazi tui perseuerat meeũ. Grego.
Quesiui maria magdalena primo e minꝰ
me inuenit ꝑseuerauit vt quereret. Usi ꝓti
git vt inueniret. Jdẽ ꝙppe q̃d depoposcerat optinere antea meruit: q̃ se pꝰ lachri
mas i eodẽ mẽtis ꝓtigere ꝑseuauit. Thob
iij. Sarra i cohone ꝑsistens e cũ lachrimis
diu deꝑcio exaudita ẽ e apli ꝑseuerãtes i
cohone ꝑspz sp̃m accepũt. Actu.i. Hi oẽs erãt
vnanimiter perseuerantes in oratione ec.
¶ Sexto est ꝙ ꝑseuerãtia bona acquisita cu
stodit sicut i ꝑseuerãtia destruit. Prouer.
xix. Qui molliꝭ ẽ e dissolutꝰ ꝓpe opa sua frater
ẽ sua opa dissipantis. Aug. ꝑseuerãtia ma
gnũ donũ dei ẽ quo dõa cetera ꝓseruant.
¶ Tertꝰ est q̃ difficilia: e aspa facilia e
suauia facit. Ber. i epistolio. Subito pec-
cãti de umbra ad solẽ: de octo ad labores
graue cernitur oẽ q̃ incipitur: sed postq̃
ab his dissuescere: e ad illa se paulisper as
suescere ceperit: vsus tollit difficultatẽ: in-
uentq; facile eẽ quod impossibile ãe pu
tauit. Quartus est q̃ nihil ꝑfectũ relin-
quit. Sene.non despero indurato nihil ẽ
q̃ nõ ꝑpugnet perimat opa: e intenta ac
diligens cura. Uidemus debiles mulieres
sensim etatis perseuerãdo peregrinationẽ
ꝑficere lõgaz. Jtẽ videmus naturã ꝓtinue
operando ex modica nuce additiõe ꝑcep-
tibili magnã arborẽ efficere: e aquam
que a deo mollis est lapidez adeo durum
ꝑseuerant percussione excauare. Quintus
ẽ q̃ ꝑseuerãtia veritatẽ operãti ministrat.
Sene. Perseuerandũ ẽ e assiduo laborẽ
robur addendũ. Sextus est qui meretur
apprehendere premiũ.i. Cori.ix. Unus ac
cipit brauiũ.i.ꝑseuerãs. Ber. perseuerãtia
est singularis filia summi regis: virtutum
finis e consumatio. Crisosto. Tolle ꝑseue
rantiam nec obsequium mercedez hz nec
beneficium grattaz nec laudez fortitudo
dentq; nõ qui ĩceperit: sed. B. qui ꝑse. sal.
erit. Jdẽ incipere multoꝝ ẽ. B. finire pau
corũ: sp in principio delectatio est: in fine
pbatõ. Jdẽ assueuerũt mihi i initio seruẽ-
tes esse in fine remitti e dissolui: q̃ vitiũ
est seminũ ꝓfloretium e postea tabescẽ
tiuz. Gre. in morali. In cassum. bonũ agi
tur si ante terminũ vite deseratur q: a fru
stra velociter currit q̃ prius q̃ ad metas ve
nitat deficit: e super illud. Mat.x. Qui ꝑse
uerauerit ec. Glosa nõ cepisse vel fecisse
virtutis ẽ sed ꝑficere. Unde cauda hostie
iubebatur offerri. Leuit.iij. ornatus virtutũ
tũc ẽ vestito vsq; ad talos: si ꝑseuerantia af
fuerit sine ea vestis est inhonesta decurata
vltimus otes perseuerãtia plus vt ei vale
re q̃ quicũq; ꝑcessere. Si enĩ illa die dese-

cisset precedentia perãdidisset.

A Octauus parsde magnanimitate. xv

Equit de magnanimitate. Et no-
a tandũ q̃ magnanimitas q̃q; su
mitur pro fortitudine e attẽditur
nõ solũ in aggrediendo terribilia: sz ẽt i su
stinẽdo: e pertinet nõ solũ ad ea aggressio
arduorum sed etiam processus e cõsumma
tio eoꝝ. Sene in li.ve.iij. virtutib⁹. Ma
gnanimitas que e fortitudo dr si insit ali
tro eũ magna si facta vires q̃q; magna
nimitas dr terribilũ spontanea: e rationa
B bilis aggressio sic accipitur a Macrobio
¶ Jtẽ notandũ: qs hõ magnanimꝰ terri
bilia seu difficilia aggreditur pp cõem vti
litatẽ: vel pp honestatem. nõ ꝓpter cupi
ditatem vel glorie vanitatẽ mõ. n. decet vt
cupiditate vincatur qui metu nõ frãgitur
Tullius. Nihil tam angusti ai ẽ nihil tãq;
pauq; amare diuicijs. Aschzo. virtutis
fructũ sapiẽs in cõsciẽtia ponit minus per
tenso in gloria. Jtẽ ad magnanimũ perti
net cauere nõ solũ timiditatẽ: sed ẽt temeri
tatem: non. n. dz homo ablq; cã offerre se
periculo: in adendis periculis imitari de
bemus mediceꝝ consuetudinem: alli. n. leui
ter egrotant: leuiter curant: grauioribus
aũt morbis ancipites curationes adhibe
re cogunt. In tranquillo tẽpestatẽ optare
dementis est. tẽpestati aũt cũ euenerit sub
uentre sapientis ẽ docta. Uis cõsilij expo
mole ruit sua. Sene. in li. de. iij. virtutib⁹
Eris magnanimus: si pericula nõ appe
tas vt temerarius: nec formides vt timidus
Tullius. Turpis fuga mortis omni morte
ẽ pior. Ad magnanimitatẽ ptinet ardua
appetere opera: e magnitudinẽ boni vel
mali transitorij superare. Primũ tinuit.
Tullius. Te inquit aio excelsum natura
creauit studita ergo de magnanimitate ti
bi statim sedit oratõ. i. intime sedit vel pla
cuit. Magnitudo boni transitorij supatur
contẽnendo. Magnitudo vero mali trãsi
torij nõ timẽdo. Sene in epistolio Anim⁹
nãq; maior est q̃ vbi aliẽa sepe se posuit e
fecit sibi pacẽ nihil timẽdo. fecit sibi diui-
cias nihil cõcupiscẽdo. Idem in epistolio
Magnanimi animi ẽ magna cõtemnere
ac mediocria malle q̃ minima. Illa. n. vti
lia: vitalia q̃q; sunt hec: eo q̃ superflue nocẽt
sic segetem nimia sternit vbertas. Sicut
rami onere frãguntur: sic ad maturitatẽ nõ
peruenit nimia fecunditas. Idez animis
quoq; nocet quos immoderata felicitas ru-
pit: quia nõ tantum in alienum iniuriã: sz
etiam in suam vrunt. Jtem in eodẽ. Ma
gnus ille est qui sic facultatibus vtitur quem
admodũ argẽto nec quidẽ minor est q̃ sic
aut argento vtitur quẽ admodũ facultatibus
Jtem in eodez. Scitote tũ bene boies cul
mo q̃ auro tegi: cõtẽnite oia que superua-
cuus labor velut ornamentum aut decus
ponit. Demẽtore preter animũ nihil esse
mirabile cui magne: nihil est magnum.
Idem in li. de naturalibus qẽstionibus. Ma
gna ista quia parui sumus credimus mul
tis rebus: non est sua natura: sed ex humili
tate nostra magnitudo est. Idem. li. de cle
mẽtia. Magni animi est iniurias in sum
ma patientia pati: ad magnanimitatẽ p
tinet iniurias recepto vltiõ ẽdere e inimi
co cum est in potestate hominis parcere:
e fraudẽ: e dolos vitare. Sene. i. li. de. iij.
virtutibus. Si magnũ nunc fuerit nihil in
dicabis tibi contumelijs fieri de inimico
dices si nocuit mihi: q̃ animũ nocẽdi ha-
buit: e cum illum in potestate ma videris
vindictã putabis vltiorem potuisse. Scito
enim magnum e honestũ vindicare esse ge
nus ignoscere: palam aggredere nõ gere
consilijs nihil inuenies minus fraudes e do
li imbecille docent. Magnanimitas vide
tur posse distingui in tres partes: scilicet i
cordis altitudinem: animi rectitudinem: lõgitudi
nem cor: altũ est q̃ in aduersis non dicit
sed cleu turrientibus exẽplũ habes in gallio
quoꝝ ciuille cleu turrium ira eos ad pu
gnandũ accendit. Sene. in epistolis. Nõ ẽ
mirum in trãquillitate nõ concuti: illis mi
rare ibi et rotlli aliquẽ vbi omnes deprimũ
tur: ibi stare vbi connexa cent. Uilescet al
tũ est honores transitorios despiciens ce
vero latum est cor despiciens magnitudi-
nem diuiciarum. Sene. in epistolis. Ille
ingentis animi est: qui diuitias circumfu-
sas sibi multum mirantur q̃ ad se venerint
rideris suasq; magis audi ẽ. Q̃ lentus ca
dis longitudo est per q̃ vincitur tedio lon
ge expectationis: vel longitudo molestie
e labores quidam sunt boues animosos
tim volentes fieri q̃s desiderant humilita-
tem volẽtes trãsire quod nolentes subeunt
similes agricolis q̃ tolerantiam sustinere vellent.

Decla po de fiducia ⁊ magnificētia. xvi

Egitur de fiducia ⁊ magnificen
a tia: fiducia est certa spes animi p
ducendi ad finem rem inchoatam
A De fiducia bona: vel mala: regre in tracta
tu de spe. Magnificētia vero q̄sq; dr ne
gociorum difficiliū preclare ⁊ coutumatio
⁊ sic sumitur a Tullio in prima rethorica. Unde sic de
scribit eam. Magnificētia est rez magna
rum ⁊ excelsarum cum animi ampla que
dā ⁊ splēdidissima ppositōe cogitatio at
q; administratio nec legibus magnanimi
tatiq; mo magnificētia ppriēdit eam.

Offi ta magnificentie.

B C Distinguit vero officia magnificētie ti
in pace q̄ in bello in pace sex̄ Platonem
tria ad eam pertinere questū ad prelatos.
C Primum est vt sic vtilitatem omnium
tueantur: vt quecūq; agūt ad eam referāt
comodorum suorū oblii. C Secūm est vt
totum corpus ciuitatis curent: ne dū par
tem abq; rubore: relinq̄ deserant. vt enim tu
tela sic procreatio rei publice ad vtilitatē
eorum qui cōmissi sunt non eorum q̄bus
cōmissa est gerenda est. Nec duo documē
ta Platonis recitat. Tullius in li. de offi
cijs. Qui partē vrbis cōsulunt ⁊ partem
deserunt: perniciosissimam seditionem in
ciuitatē inducūt. C Tertium est vt conten
tiones caveant. Dicit n. Plato. Similiter
facere eos qui inter se cōcendunt. Ut ciui
tatem amministrent vt si naute certarent
tempore tēpestatis quis eorum potissime
gubernaret. Officia vero magnificentie
in bello nouem assignantur. Primum est
ea intentione suscipere bella: vt sine inui
ria in pace viuatur. Aug. li. de ci. dei. Lō
stat pacem belli ē optabilē finem. Idem
ad Venelaciam. Pacē dz habere voluntas
belli necessitas. Jtē ad eūdem. Belli gerī
tur vt par acquiratur ei⁹ ergo in bello pa
cificus vt eos quos expugnat: ad pacis
vtilitatē vincēdo p̄ducat. Secūm ē ab ag
gressione bellī diligēter adhibitē ꝓparatio
nē in cōciliis ⁊ suscipiēdis cōpendiis ⁊ armis
Sene. longa belli ꝓparatio ⁊ celeres affert
victoriazela aūt prius experi cōsilio q̄ or
gelo certare: sapiēter docz iuxta verbū p̄ti

Tullius li. de. of. cū sint duo genera decer
tādi: vnū per discepationē: alterū per vi.
Illis ꝓprium hoīs h bellua ꝓ cōfugiēdū est
ad posterius: si ꝓprium vti⁹ Tertium est
ne temere despes ꝓpignauia aut cupidita
tē nimis ꝓdēs i periculū ducit in mode
ratus amor hēndi. Quartū est plus turpi
tudinez q̄ mortem horrere plus ad ho
nestatē q̄ ad salutem temporalē ⁊ alia cō
moda spectare. Quintum est copias suas
crebris laboribus exercere poeta. Manam
semper dant ocia mentem. Sextū est p̄ q̄
ad bellādū vētū. est hortādo bonis idolem
ertigere: modo laudibus nos afficere: nō
admonitōibus dissidia discutere. q. s. ac
vt. Exortati inde sermōibus bonis valde
de bus extolli possz i pectus: ⁊ ai iuuenez
ꝓfectari statuerūt diuicare ⁊ ꝓfligere fortī
ter. Septimū est in cursu ad p̄lios ipetus
occurrere: inclinatis opez ferre labētes sul
cire. Octauū ē habita victoria seruare eos
q̄ nō crudeles fuerīt. Nonum est federa
⁊ promissa hostibus seruare: exēplo regis q̄
captus ꝓmisso iuramēto q̄ rediret: missus
est romā ꝓ captiuis cōmutandis: qui vt
venit videns captiuos nō esse reddendos:
cū retineret ab amicis ad supplicia redi
re maluit q̄ fidem hosti datam fallere: vt
narrat. Tullius de offi. B

Incipit tractatus de iusticia.

Xcto de prudentia

D ⁊ sertitudie ⁊ tpantia. Dicē
dū est de iusticia de q̄ hoc nō
dicetur. C Primo ponēdr diuerse acceptio
nes huius nois iusticia. C Secūdo diuise ei⁹
descriptiones. Tertio ei⁹ cōmēdationes.
C Quarto ipsius diuisiones.
C Circa primū notādū q̄ iusticia quādo
q; valde large sumit. s. p bōtate sex̄ h di
cit Aug. Duos cēpteos iusticie. C declinare
a malo: ⁊ facere bonū. ⁊ iuxta illud. Deb. 4.
Diexisti iusticiā. Glo. Oē bonū sic uocat
Mat. vi. Querite primū regnū dei: ⁊ iusti
cia ei⁹. Glo. Justicia regni ei⁹ ē ola q̄ ipse
docuit obseruare. Euāgē. xiii. Fulgebūt iu
sti sicut sol in regno patris eorū. Sic et su
mitur cū dicim⁹ ipm iustificari. Quāq; et
sumitur nomē iusticie min⁹ large. s. p vir
tute reddente vnicuiq; quod suum est ⁊
sic sub iusticia pertas vī cōtineri. Quāq;
aūt sumitur stricte: sic aūt dr in iusti

De Justicia viij:

cione penaꝝ. Sic vidēt ee iusticia oppo
sita pietati vel misericordie. sic sumitur hic
nomē iusticia. Beatus Ber. dicēs. Nullus
nomē dei est qd nō seruet aut iusticiā aut
pietatē. Et notandū q̄ iusticia ettaz ꝓmt
est virtus cardinalis quodāmodo genera
lis est: sicut ⁊ prudētia: prudētia generā
lis ē quo ad directionē. dirigit n. opa cete
raꝝ virtutū. Justicia vero generalis ē quo
ad imperiū. pēt. n. ipe rare opa ceterarum
virtutū. nō sufficit tū ad exequēdū ea: vel
ad eligiēdū sine ceteris virtutib⁹. C Circa
hm notandū q̄ Tullius prima rethorica.
A Sic describit iusticiā. iusticia ē habit⁹ ani
mi cōi vtilitate ꝓseruat: suā cuiq; tribuēs
dignitatē. Justicia inuitū attēdit cōez vti
litatē. Ubi qlibz punit hoīez plusq̄ meruit
ꝓpter publicā vtilitatē. Tullius. Primus
fundamentū iusticie est ne cui noceatur.
Deinde vt cōi vtilitati seruiat. Ambro. i li.
de paradiso. Justicia magis alijs q̄ sibi pdest: ⁊ vtilitates suas negligit cōia emo
lumenta preponēs. C Justicia ettaz cuiq;
suam dignitatē tribuit: cuiq; tribuit quod
dignū est ei tribuit: siue q̄ ei debeī. Illud
aūt debitū. quandoq; est fedare naturali.
quādoq; ratione officij: vel prelatione: vt
obedientia debetur prelatis. Quādoq; ve
ro ratione meriti: vt cū pena vel p̄mium
redditur hīs qui meruere. Machrobius
dicit q̄ iusticie est vnicuiq; seruare q̄ suū
est. Aug. in lib. de li. ar. Dicit iusticiā quid
dicā esse nisi virtutez qua suū cuiq; tribuīt
⁊ super illud Mat. v. Beati qui esuriunt ⁊
sitiunt iusticiā. Dicit glo. Justicia est sua
cuiq; tribuere sibi. ⁊ primo a deo. Sene.
vero in lib. de quattuor virtutibus dicit.
quid est iusticia nisi nature tacita cōuētio
in adiutoriū multoz inuenta. Jtem in eo
dem. Justicia diuina lex est. ⁊ vinculū so
cietatis humane. Isido. sic describit eam
Justicia est ordo ⁊ equitas qua homo cū
vnaquaq; re bene ordinatur. Ordo dicit
cōuenienā rei collatio. Secūm Anselmuz
sic describitur. Justicia est rectitudo vo
luntatis ꝓpter se seruata. Voluntatis dicitur
q: lapis cū descendit recte agit facit ēo q̄
debuit si nō dicit iustus ee. q: hic nō facit
voluntarie: rectitudo vero q̄ est iusticia non
est cuiuscūq; apetus: iz appetit⁹ rōnalis q̄
est cū discretōe. Sic. n. qui pediat alicui gre
sū dom⁹ alīqē volentē intrare vt innocen

tē sibi occidit ignorās: si quā sile sibi actu
rus sit. nō reputatur ipse in hoc iustus nō
dicit etiā aliqs iust⁹ ꝓpter rectitudinē in
tellect⁹ vel opis. si debit rectitudo voluntat⁹
Jtē si aliq; coactus reddat ꝓ cuntā q̄ ab
stulit vel cā inanis glie nō est ꝓpter hoc
iustus. iz si amore. Justicie hoc faciat. Jō
ergo būdicūq; eq̄ iusticia rectitudo volun
tatis ꝓpter se seruata. C Et notādū q̄ cū
rectū sit in quo medīū nō extū ab extremis
vbi ē rectitudo iusticie aliqd ē vt medius:
⁊ aliq̄ vt extrema. In iudicio hoc mani
festū ē vbi iudex medius ē inter partes
q̄ nō dz declinare ad dexteraz vel ad sinis
traz. Generaliter vero ista ꝓsiderari pōt
vbi est iusticia. s. qs redder cui redditur:
⁊ p qs redditur. p qs redditur ē vt medius:
alia duo sunt vt extrema. Describitur etiā
iusticia sic. Justicia est virtus cōseruatrix
humane societatis: ⁊ vite cōtacto. Societa
tē. i. cohabitationē hoīum sic seruat iu
stitia dū hoīes cohabitāt: obtinz vnus vel
agros: vel possessiones quibus eget alius:
Jō cōtingeret iudiū ⁊ seditio nisi iusticia
adesset: q̄ cuiq; ius suū redderet: vite aūt
cōtate sic cause dr: dū eundē medīū vitē
di plures sectātur vt mercatores: vel mili
cia q̄tus vir⁹ minuit lucrū alteri⁹: q̄ res
limorē moueret nisi iusticia adesset. C Jtē
iusticia sic describitur ab Aug. lib. de mo
rib⁹ ecclie. Justicia est amor soli amato
seruiēs: ⁊ ꝓpterea recte dñans. Idē. xix.
li. de ci. dei. Qui iusticiā auferit ei a quo em
ptum est: ⁊ tradit ei q̄ nihil hz in eo iuris
iniustus ē: ⁊ q̄ leipsuz iubet alteri dominātē
deo a quo factus ē: ⁊ seruit malignō ipēo
iniustus ē. Ber. li. de diligēde deo. Insidē
lē nō vrgent iusticia naturalis ecūtū se tra
dere illa quo tenūr se habet. Et notandū
q̄ hōm Aug. vij. in li. de doc. xpiā. Sicut
ratio rotunditatis: eadem est in magno ro
store in numulo exiguo: vt a puncto me
dio omnes linee equales in extrema du
cātur: ita vbi quis parua iuste gerit non
minuitur iusticie magnitudo.

C De cōmendatione iusticie. iij. pare.

Egitur de cōmēdatione iusticie.

a Notandū ergo q̄ iusticiā cōmen
dat natura ꝓmendans ⁊ scriptura
natura tripliciter. C Primo q̄ recta mēte
ne quā decet corpori humano moueri ad
rectitudinez iusticie. Eccle. vij. Doc filiū

q fecerit deus holem rectum. Ber. super cant. Rectus dilo de⁹ noster e nō est iniquitas in correctu ita q de⁹ hoiem recā fecit. Jdē. Statuit de iustis deus hominū rectā fortitan vt tota corpora rectitudo exterioris vilitatisq figurari. holes illud interiorē qui ad imaginē dei factꝰ ē. Spialiō fac seruandere. titanitio admoneret e docet hanni defectuitates arguerent animū: quid enim quam indecentius curuum recto corpore animū gerere. ¶ Sebo q: ea q̄ iustitie sunt pro magna pte naturaliter scorde hois scripta sunt. Augu. in li. cōfessionum furtus certe punit lex tua dñe e lex scripta in cordibus holum qui ne ipsa quidē delet iniquitas: qd. n. fur eq̄o alio furē patit Tullius in pma rethorica. Justicie iniciuz est a natura perfectā deinde quedā i consuetudinē ex vtilitatis rōne venerūt postea res e a natura profectas: e a consuetudine probatas legū metuo e religio sanxit: necessarius ē q̄ nō opinio genuit: sed quedā nata vis iserit: vt religionē: pietatē: gratā: vindicationē: observantiā: veritatē. Sen. in epistolis. Dec societas diligenter e sctē nobis obseruāda est. que nos cōmisceat e indicat aliq̄s esse cōe ius generis humani. ¶ Tertio q: natura docet etiam bruta alia. multa cor que ad iusticiam pertinent: vt innocentiā: cōcordiā: pietatē: ad animalia sui generis. Scriptura ēt multis modis iusticiaz nobis cōmendat. Primo multiz ad eam monendo in ps. Sacrificate sacrificiū iusticie. Sapiētia. i. Diligite iusticiam qui iudicatis terram. Eccl. iij. Usq; ad mortē certa pro iusticia. Ecclē. xlvi. Ante obitum operare iusticiā. Idem. xxxij. Ante iudiciū para iusticiam. Ege. xiv. Rapinas intermittite e iudiciū e iusticiā facite. ¶. Thim. vi. Nō dei sectare iusticiā. Scdo ostendendo eos esse beatos qui iusticiā eiuriūt. Mat. v. Beati q esuriūt e sitiunt iusticiam. Tertio beatos ostendendo qui aliquid pro iusticia patiunt. Mat. v. Beati qui persecutionē patiūt ppter iusticiam etc. Et Lpe. iij. Si q̄d patimini propter iusticiā. Beati item ad cōmendatione iusticie. Hoc facit q̄ hic virtus multū deo est grata: e homini multū necessaria. Primū in multis locis ostendit scriptura in ps. Justus dominus e iusticias dilexit. Jtē accept abis sacrificiū iusticie. Prou. xv. Qui sequit iusticiā diligetur a deo. Eiusdē. xvi. Intuitū vite bone facere iusticiā accepta ē apud deū magis q̄ immolare hostias. Act. x. In omni gente q timet deū e operatur iusticiā acceptus est illi. e cōtrario iniustitia multū displicet ei. Deut. xxv. Post illud non habebis in sacco diuersa pondera etc. subdit. Abhominatur de⁹ eū qui facit hic e aduersatur oēm iniusticiā. Justicia expresse nominatur inter alia. tij. quib⁹ vnius nihil est in vita hominibus e Sap. viij. Ipsa a deo necessaria est vt nec etiā latrones oino ea carere possint. Tullius in li. de of. Tanta est vis iusticie: vt nec illi quidē qui maleficio e scelere pascunt sine vlla iusticie particula viuere possint. Justicia a deo vtilis est vt nihil vtile reputetur: quo ipsa ammixtꝰ. Unde sup illud ps. Nolite rapinas cōcupiscere. Dicit glo. O lucra dānosa inuenio pecuniā: pdis iusticiā. Justicia a deo vtilis est: vt eū ea. vtilia sint que maxime noxia videnē: vt moys. Numeri. xxiij. Mortaī aia mea morte iustoꝝ. Justicia nō solū necessaria est homini in vita: sed etiā in morte. nō solū in presenti: sed etiaz in futuro. Justicia in presenti vita a malo pene custodit. Basi. vi. Lōclusit ora leonū: e nō nocuerūt mihi. q: coraz eo iusticia inuēta est in me. Tēporalia bona tribuit. Prouerb. xxiij. Justicia elevat gentē. Eccle. xx. Qui operatur iusticiaz ipse exaltabitur: ecōtrario dicit in ps. De quibusdā ppter iniusticias. n. suas humiliati sunt. Eccle. xx. Regnū a gēte in genē trāsfertur ppter iusticiā etc. Jtez a malo culpe defendi propter q̄ logica dicit. Ephe. vi. State inquit induti loricā iusticie. Jtē appetitū boni transitorij restringit: ideo vocatur gena. Eccle. xlv. Circūcinxit Aaron gena iusticie. e isa. xi. Et erit iusticia cingulum lumboꝝ eius. Jtē iusticia homini pacē dat: e sic deo in homine locū preparat. In pace. n. factus est locus eius in ps. Justicia e pax oculate sunt. Isa. xxxij. Erit opus iusticie pax. ps. Justicia ante eū ambulabit. Jtē iusticia e iudiciuz preparatio sedis me Justicia necessaria est in morte: q: virū iniustū mala capient in interitu vt dī in ps. Ecōtrario vero sperat iustus in morte sua. Prouer. ix. Justicia i futuro necessaria ē: e maxime in illo districto iudicio in q̄ iusticia dei iudicabit q̄ instabile cōdēnare nō poterit. Ysa. xxx. Rūdebit mihi dñs iusticia mea. Puer. x. Nihil prodebit thesauri impietatis. Justicia vero liberabit a morte. Difficile erit hoi habēti iniusticiā. imo intollerabile apparere tibi coraz deo iusticia. ps. Ego iniusticia mea appareho i cōspectu tuo. Jdē nō pmanebit iniusti ante oculos meos. Jtē iniusti puniētur. Jtē iniusti aūt disperibūt. ¶ Ad cōmēdationē iusticie ēt valere pōt pieminentia q̄ ipsa hz respectu aliaz cardinaliū virtutum in ipsa: vt ait Tullius. Macrobius ē splendor honestatis. e Plato dicit de ipsa q̄ si ipsa cōcupticerel mirū spectantib⁹ sapiē excitaret amores. Justicia finis. Usū ppinquior videt ee mercedis: salutis e corone q̄ spāliter ei in scriptura attribuit. ps. Retribuet mihi dñs sm iusticiā meā. Jtē tu būdices iusto. Prouer. x. Būdictio dei super caput iusti. Eiusdē. xi. Seminanti iusticiā merces fidelis. Jtē. xij. Insemitra iusticie vita. Sapiētia. i. Justicia ppetua ē e imortalis. Justicia aūt mortis acquisitio. Eccle. xxx. Salus ale in scitate iusticie. ij. Ad thym. iiij. Reposita est mihi corona iusticie.

¶ Quarta pars diuisionis. c. iiij

c Onsequēter ponēde sunt diuisiones princēs ad iusticiā. ¶ Notādū ergo q̄ sm quosdā iusticia diuidit in se veritatē e liberalitatē. Seueritas ē virtus debitū supplicio cohercens iniuriā. Liberalitas vero ē virtꝰ būficie p erogatrix q̄ pro affectu benignitatem pro effectu beneficētiā vocāt. e cōsistit hec virtus tota in tribuendo: benignitatem vero diuidunt in septē ptes. i. religionē pietatē innocentiā: amicitiā: reuerentiā: cōcordiā: misericordiā. Secūdus Macrobiū ad iusticiā ptinent. Innocentia: Amicitia: Concordia. Pietas. Religio. Efficet⁹. Humanitas. Sedm Tullū vero: in prima rethorica. Ad iusticiā pertinēt. Religio: pietas: gratia: indicatio: obseruātia: veritas. Quidam vero iusticiā diuidunt in. v. partes. i. in obedientiā que ē respectu superioris e disciplinā que est respectu iferioris: e eqtatez que est respectu pariū: e vnitatem et fidem que pertinent ad omnes. Glo. vero super illud Luce. vi. Si diligitis eos q̄ vos diligunt etc. Aliaz innumeri diuisionem iusticie dicens phi. in tres partes diuidit iusticiam. Unā in deum que pietas dicit. Alteram in parentes vel reliquum humanum genus. Tertiā in mortuos vt hic exequiaz iura soluantur: sed oēs legit exactum. Jmmo pphete iastigiū supgressus in eos quoscūq̄ legerint pietatis poterit officium. Sedm Sene. in li. de quattuor virtutib⁹. Duo pertinent ad iusticiā. i. velle omnib⁹ pdesse: e nulli nocere. Annabis inquit deū si in hoc liuz intraberis vt velis omnib⁹ prodesse: e nulli nocere. e tunc te virum tuum appellabunt omnes. Et hec duo videntur concordare duobus preceptis iuris naturalis: quoz alter habet. Tho. iij. Quod ab alio oderis tibi fieri. vide ne tu alicuidō alteri facias. Reliquū. Mat. vij. Oia quecūq̄ vultis vt faciant vobis homines: e vos facite illis. Sed quia nulla predictaz diuisionum perfecte tangere videtur ea q̄ ad iusticiā ptinēt generalioz: vt dei ponēda esse diuisio iusticie reddimus vnicuiq̄ q̄ debemus: diuidē iusticia sm ea q̄ debem⁹: e q̄bus debeamus. ¶ Notā duz ergo q̄ q̄dā debemus omnibus vt dilectionem veritatē: e fidē quedā vero nō oīb⁹ e interea aliud debem⁹ superioribus: aliud inferiori. aliud pari. Jtē aliud spāle debemus nobis specialiter cōiunctis: vt parentibus e patrie benivolis q̄s debitum soluit pietatis: put Macrobi⁹ e Tullius de ea loquuntur. Jtē debem⁹ aliud his qui beneficia cōtulerūt. i. grām de qua legitur Tullius aliud his qui mala intulerūt. i. vindicatione. de qua idē loquit: e aliud his qui mala tulerūt vel sustinet. i. misericordiaz.

¶ Sequitur de secunda parte iusticie que est de latria. cap. v.

Iter ea vero q̄ superiori debētur i aliud est q̄ soli deo debet: e aliꝰ q̄ nō soli deo: soli deo debetur latria Unde glo. sup illud. Mat iij. Dñm deū tuū adorabis e illi soli seruies. Grece latria: latine seruitus dī. ii. seruitꝰ aūt que cōis est deo e homini: e cuicūq̄ grece dicitur dulia. Illa vero q̄ soli deo debetur latria dicit. Usi ydolatria distincte q̄ soli deo debet ydolis dat. Primo iter grece iusticie de latria pleūmur: q̄ aūt latria grece dicitur: ex a Tullio religio vocari q̄ que sic describitur. Religio ē q̄ suspitiosum cultū nature q̄ diuini vocant certum rei cuiusq̄ affert. In hoc q̄ dicit cultū innuit cultū interiorē. i. hoc q̄ dicit certum. innuit exteriorē

culum qui signum est interioris. Isidorus viij.lib. ethimologiar. Dicitur q religio appellata est: q per eam vni soli deo religamur animas nostras ad cultū diuinum vinculo seruiendi. Nec religatio sit in principio vnuscuiusq religionis vt in baptismo vbi initiatur xpiana religio vel i speciebus religionibus cuz quis obligat se ad ea que religionis sunt. Sedm Augu. vero.x li.de ciui.dei. Religio dicta prohibetur a religendo deuz que amiseramus negligentes: e sedm hec religio videt esse mum peccati e non statū innocentie. Deut]. xvi. Dñm elegisti hodie vt sit tibi deus.

B Latria vero sic describitur latria e cultus deo debitus: e exhibitus. Vel sic latria est voluntas impendendi deo cultū debitum. Adoratione latrie cōmēdat nobis multiplex exhortatio q scriptura sacra facit in po. De cadē. Venite adoremus e procidamus ante deū: Item adorate dñm i aula sancto eius. Itē adorate dñm omnes angeli eius. Mat.iiij. Dñm deum tuū adorabis. Apo.vi. Deum adorabis. Ed idez valent exempla sancte: vt exemplum xpi. De quo Luc.xxij. Positis genib⁹ orabat dicens ꝛc. Mat.vlt. Dicitur de.xi.discipulis q videntes iesū adorauerūt. e Apo.xiij Legitur de.xxiij. senioribus q prcidebāt ante sedentē in throno e adorabant viuentem in secula seculoꝝ. Item eisdem.xxxxiij. Seniores ceciderūt in facies suas e adorauerunt ꝛc. Et isdē.vij. Omnes angeli stabant in circuitu throni ꝛc. Et adorauerunt deū dicentes amen: benedictio e claritas. De adoratione etiā.xxiij. sentorum. Habetur eiusdē.xi. Item legitur de beato Bartholomeo q genibus flexis genibus orabat deum per diem e centies q noctem. Et de Jacobo minore q tantum faciebat super genua sua ozare q super genua habebat vt calcaneū: similem duritiem habens in eo duricie calcaneorum Gloria adoratione eū quā sibi deus specialiter retinere voluit. De hac dicitur isa. xlij. Gloriam meā aliteri non dabo. Eccl. vi gesimo quinto. Ex toto animo glorifica deū e decus ne minus nec primitias manuz tuaz: gloria ista significata est per thymiama de quo Exo.xxx. Sanctum sanctorum erit vobis thymiama tale cōpositione z non facietis in vsus vestros q sanctum deo est. Nemo quicūq fecerit simile vt odore illius perfruatur peribit de populis suis: obsequium illud multū placet deo Eccl.xxv. Qui adorat deū in oblectatione suscipietur: e deprecatio illius vsq ad nubes ppinquabit. Et notandū q iz adoratio latrie soli deo sit exhibēda tū vt exhiberi illi hoi q est filius dei: iz quasi paccidens nō.n. exhibetur ei inquantū e hō: iz inquantū est filius dei sicut vt deo scie illo: q creauit stellas quas tū nō creauit inquantū hō: sed inquantū deus. Et notādū q triplex est cultus deo debit⁹. Primus e cordis. Secūs est oris. Tertius operis. Cultum cordis spāliter vocat cultū: Glo. sup illud. Exo.xx. Nō adorabis ea nec colues. Aliud est ingt colere. aliud e adorare pōt qs iuxtas adorare: vel adulādo regib⁹ ydolatrie vt tormētis victus cū sciat: q ydolū nihil est. Colere vero ex toto hoc affectu: e studio mēte pari. De cultu interiori. Dicit Isido. viij.li. ethymologiar. Tria sunt q i religione cultu ad colēdū m deū in hoibus pgrāt: fides: spes: caritas Aug. In enchiridion. Fides: spes caritate colim⁹ deū. Iter Aug. loquēs de Theosebia sive pietate: q est cultus dei dicit q pfectū i cognitiōe dei e dilectiōe: cū debita subiectiōe. Et sup illud i. Lozi.xij. Alij p pīn datur sermo sapie. Alij scie. Dicit glo. Loqns de illo verbo Job. sedm vnā ifam.xxviij. Ecce pietas est sapia vbi fra nostra habetur timor: domini ipse sapientia est. pietatez inquit hic loco posuit dei cultum: que grece dicitur theosebia: e quis cult⁹ est nisi amor: cognitio eius cultus interior: dec debitus in duobus vester consistere. scilicet in cognitione: e affectione cognitio vere ad cultuz dei pertinens est vt credulitas qua creditur deo. sicut deo credendum est. i. propter se e super omnia. Sicut enim prime veritati credendū est. Ita credulitas qua credimus de deo digna deo. vt sī mā potiūs sum: mā sapientiā. summā bonitate e consequentia ad hec vt q ipse est omnium bonorum creator e conservator: mī di e gubernator: eminus reverentor vtens mī: mī sibi liberalissimus retributor: ecce n. vero qui pertinaciter rebelles ei sunt ꝛelantissimus vltor. inter affectiones vero primus est ad cultū dei. prima videtur e timor: e nō qualiscūq timor: iz talis timor: qualis

timēdā est ille cuius potēcie nullus pōt resistē cā sit summa cuius sapiēcie nihil pōt abscōdi cū sit summa ꝛc. Bonitas eius cū summa sit summe odit malitiā e sine fine punit cā in eis quos pertinaces in ea inuenerit timēdus e ergo sup oia. C Secūda est spes nō qualis. qcq spes iz talis qualis pōnēda e in eo cuius potēcie facilitatē e libe rare ab oi miserecordia cuius sapie notissima e miseria nra. Abyssus enī miserie nō inuocat abyssū misericordie nisi agnoscāt e cui⁹ bōitatī ppriū e misereri sp e parcere q et pp liberalitatē suā fecit q̄cūq fecit addādum. In ipo ergo sup oia sperādū e Tertia e amor: e nō qualiscūq amor: sed talis qualis amādo est q optim⁹ e in se: e tō amore dignissimus q et ions e oiuz bonorū a quo suscepim⁹ oia bona q hēmus vel que hūmus e a quo suscepturos nos spamus gegd boni suscepturi sum⁹ de timore e amore dicit: Sene. In li. de q̄tuor pturbis. Quisqs eo iusticiā sectari desiderat time deum pīme: e ama vt ameris a deo despe of in po. Spent in te oēs q nouerūt nomē tuū: nomē dñi agnoscūt q scrutatores cē voluntatis gbus spes ispāliter requiritur. C Cultus oris e vocalis pfessio maiestatis diuine quam fideles sacrāt frequenter deū ore: do: laudādo: bñdicēdo: gratias ei agēdo. C Cultus operis ē vt cū aliqs opere cognoscit singulare dñatū dei illud ecclia recognoscit xpo. Dicens tu solus de⁹ ꝛc. Dñm istū quātū ad psonas nras recognoscim⁹ deo genuflexione e prostratiōe. Isaie. xlv. Mihi curvabitur oē genu. Mich.vi. Curvabo genu de excelso quātū vero ad nras oblationē alicuius ptis bonoꝝ illoꝝ q ab illo accepim⁹. Deu.xxvi. Profiteor hodie coram dño deo ec. Tradidit nobis terrā lacte e melle manere: e ideo offero tibi primicias frugū terre: q deus dedit mihi Ad cultū opus pertinebāt sacrificia veteris legis q fiebāt de animalibus quoz immolatōe sacrificeus ostendebāt plenissime: deo se cē subiectos etiā ad occidēdū. mozte. n. animalia ostendebant deum eos occidere posse: e eos mortē meruisse e sperabāt misericordiaz dei: mortē pprīā q meruere in morte alia cōmutare. Et nedū q sacrificia solū deo debeī. Unde. Augu. x. libro de ci. dei. Sacrificiū certe nulli⁹ hominū e q audeat dicere deberi nisi de multa deniqs de cultu diuino vsurpata sunt q honorib⁹ deseruntur hūanis sine humilitate nimia sine adulatione pestifera. illa tū vt quibus ea deferūtur hoīes habearēt q dñi celendi e venerādi. Stante eis multū addere adeā di go vero sacrificiū cenuit mihi ei q deus aut scimus aut putauit. aut finxit e subdit. sacrificiū visibile sacrificij inuisibilis sacrū signū est. Et tāgit. vt. species sacrificij spiritualis. Primū sacrificiū cordis contriti est in po. Si voluisses sacrificiū dedissem vtiq holocaustis nō delectaberis. Sacrificiū deo spiritus contribulatus. Aug. Intucamur quēadmodū vbi de⁹ dixit nolo sacrificiū ibidē ostēdit velle sacrificium. Nō vult ergo sacrificiū trucidati peccatoris: sed vult sacrificiū cōtriti cordis. C Secundus est sacrificium cordis igne diuini amoris inflammati. de quo. Augu. Deo suauissimū incēsum adolemus cū in eius cōspectu pie sancteq amore fragramur. C Tertiū est sacrificiū corpis pp deū mortificati. Ro.xij. Obsecro vos p misericordiā dei vt exhibeatis corpora vestra hostiā vivā. ꝛc. C Quartū est sacrificiū corpis pro deo pprio sanguine cruentati. Aug. Deo crucētas victimas redimus qū vsq ad sanguinē pro ei⁹ veritate certamus. C Quintū est sacrificiū laudis. De quo i ps. Nūqd māducabo carnes tau. aut sa yr. po. Immola deo sacrificiū laudis. C Sextū e sacrificiū misericordie: quo miseric: primi volum⁹ subuenire. Hebr. xiij. Beneficentie e cōmunionis nolite oblivisci: talib⁹ enī hostijs pmeretur deus. Itē. Aug. eodē li. Dicit q sacrificiū reo diuina e e videl velle q vez sacrificiū opus sit misericordie Vez sacrificiū e opus q fit pp deū vt hō a miseria liberetur e deo adherendo beatus efficiat e Ūñ dicit. Verū sacrificium est oē opus quo agitur vt sancta societate inhereamus deo relatum ad illum finem quo vere bti esse possum⁹: z subdit. Vera sacrificia opera sunt misericordie sive in nos ipsos sive in primos: q referūtur ad deū. Opera vero misericordie non ob alius fiūt nisi vt a miseria liberemur de per hic vt beati simus q nō fit nisi bono illorum de quo dictum est. Mihi adherere deo bonum est. Ides in eodē. Ipsa misericordia qua homini subuenitur nisi nō pp deum fiat nō est sacrificium. Ad cultum operis etiā pertinet thymiamata: que etiam

dit affectum nostrum integre dirigẽdũ eẽ in deum quasi in omne bonũ sicut totus fum⁹ thuris tendit sursũ.exo.xxxij. Ego ostendam omne bonum tibi. Et notandũ q religionis quã ponit. Tullius. Partem iusticie que ides videtur esse q latria seũ quosdam quarumdem est officium. ℂ Primum est perpetrati sceleris penitere h videtur tãe primum sacrificium deo acceptũ posse mortale peccatum. In ps. Sacrificiũ deo spũs contribulatus. ℂ Secundũ est qualium mutabilitatem parui pendere. p⁹ q enĩ aia deo eterno se religauit religione ñdũ:e spẽ:e dilectione:spe eternorũ de spũ trãsitoriã. Sene. Nemo dignus deo qui opes nõ contẽpserit. ℂ Tertiũ ẽ vitã nostrã deo cõmittere qui enĩ agnoscit per idem se habere vitam suã ad deo vult illi et offerre:e oratõe:e obsequijs spẽrat eã adeo dirigi. Dyo. iij. Omni tpe benedic deum:e pete abeo vt vias tuas dirigat:e omnia consilia tua in ipso permaneant. ℂ Quartum est veritatem dicere de his que ad religionem pertinent fidelis pso debet habere psuã de his que agnoscit se esse se contra deũ:e cõtra se sẽbo despicere ea que agnoscũt esse ifra se tertio deo cõmittere se quarto de his que sunt iuxta se veritatem dicere q̃ accepit de religiõe sua

Sexta pars de dulia. vi.

Acto De cultulatrie qui soli deo debet. Dicẽdũ ẽ de hisque alijs ipsoꝝ rebus debẽtur. Et inter ea aliq̃d est q̃s soli debetur creature: vt est reuerẽtia seu honor dulie. Aliq̃d vero q debeẽ creatori:e creature: vt est obediẽtia. Et primo dicetur de honore seu reuerẽtia dulie de qua h ordine agetur. Primo ostẽdetur q̃d sit reuerẽtia vel honor dulie. Secũdo tãgetur de diuersis spẽbus dulie. Tertio de errore illoꝝ qui ecclias dicunt ydolatrare adorando diuersoꝝ sanctoꝝ:e imagines sanctorum. ℂ Circa primũ vero est notandum q̃d h nomen dulia quandoq̃ cõmuniter sumitur p seruitute q̃ exhibetur vel deo vel creature. Unde dulia grece seruitus latine dicitur:e duloso dr seruus. Glo. sup illud. Mat. iij. Dñm tuũ adorabis:e illi soli seruies seruit⁹ eoꝝ deo:e hoi:e quicunq̃ grece dulia dicit. Aliq̃ aliud nomen dulie restringitur ad honorẽ creature debitũ:e sebz hec sic describitur. Dulia ẽ cultus vel honor creature debitus:e exhibitus dulia videtur esse tãe vel i toto vel i parte cum reuerẽtia put sumitur in prima diuisione iusticie prius posita q̃ sic describit. Reuerẽtia ẽ virtus pfonis grauibus vel aliqua prelatione sublimitatis debite honorificatiõis cultũ exhibẽe. Et notãdum q reuereri tripliciter accipitur. Uno mõ dicit metũ qui ẽ fugitẽdo seu reflectendo ab altitudine alicuius rei i ppriã posita ẽ:e vocat ille mot⁹ tior reuerẽtie:e huic metui interiori:respõdet exterius elõgatiõ vel fuga: qua humiles psone elõgãt se ab his q sũt i dignitate positis. audẽtes appropinquare eis. Aliq̃s vo reuereri dicit honorẽ quẽ aliqs exhibet alij gra dignitatis ad oñdẽdũ q ei subiectus sit:e patus volũtatẽ ei⁹ sequi: vt est assurgere venienti assistere sedenti: inclinare trãseunti:genuflectio. Aliq̃s aũt pphẽdit motũ timoris reuerẽtie:e honorẽ:e sic sumitur sup illud. Deb. xij. Patres carnis nre hãbuimus eruditores:e reuerebamur eos. Glosa reuereri est cum timore: honorem ipedere Tullius. in. ij. Diuisione prius posita in pte honorẽ dulie pphẽdit sub illa pte iusticie q̃ dr obseruãtia quã sic describit obseruãtia est per q̃ homines aliquã dignitate antecedentes cultu:e honore dignẽtur. ℂ Item notandũ q hoc nomẽ honor multipliciter sumitur. Aliq̃s p dignitate. Deb. v. Nec aliq̃s sumit sibi honorẽ nisi q vocatur a deo tanq̃ Aarõ. Aliq̃s vero honor dr q exhibetur alicui gra superioritatis ad obsequiũ subiectionis: vel pp prioritatẽ vel nẽ dignitatẽ: vel excellentiaz i aliqua gra pp superioritatem vt. Ro. xiij. Cui honorẽ honorem. i. Pe. ij. Regẽ honorificate pp priuilegiatẽ tpis vt Leuit. xix. Coram cano capite consurge:e honora pſonã senis pp dignitatẽ nẽ: vt. Exo. xx. Honora pẽz:e matrem tuaz:e Mat. i. Si ego pr vbi honor meus. Propter excellẽtiã i aliqua gra honor exhibẽdus ẽ obꝫ. debemꝫ. n. credere q̃ eẽ nos excedãt i aliqua gra. i. Pe. ij. Deũ honorate. Ro. xij. Honore inuicem preuenientes. Glo. Aliter nõ ẽ fraternus amor nisi mutuus se pueriat obsequijs. Epho. v. Subiecti inuicẽ in timore xpi. Phi. ij. In humilitatẽ superiores sibi inicẽ arbitrantes. Glo. Augu. Nõ hoc ita debemus arbitrari vt nos existimare fingamus: sed vere existimemus posse esse ad occultum i alio quo nobis superior sit: rectaz bonũ nostrũ quo illo videmur superiores eẽ nõ sit occultũ.

ℂ De speciebus Dulie.

Equitur de speciebus dulie. Notandũ ergo q dignissima species dulie est honor q debeẽ humane nature: quaz filius dei assumpsit. spãliter vero honoranda ẽ humana natura i xpo pp inhonorationẽ quã in cruce sustinuit fm illud. Ph. ij. Humiliauit semetipz factus obediens vsqz ad mortẽ: mortẽ autẽ crucis: pp qõ:e deus exaltauit illũ. ꝛc. pp hoc ex institutiõe ecclesie fit adoratio crucis in qua id cui exhibetur honor ille est xpõ passus. Ignominia, vero crucis ẽ eã illi⁹ adoratiõis. De adoratiõe hũane nature a filio dei assumpte. Dicit glo. aug. sup illud ps. Adorate scabellũ pedũ eius: quia sanctũ est. Sciendum q in xpo terra est. i. caro. que sine impietate adorat. Nec spẽs dulie ppdulia vocatiq̃ solet humanitati xpi exhibetur. Usi glo. sup illud ps. Adorate scabellũ ꝛc. Dulia adoratio est q̃ etiam creature exhibetur: que duas spẽs hz vnã que indifferenter oibus: alteram que solet humanitati xpi exhibetur. Post naturam humanã a filio dei sumptã exhibendus est honor beate virgini in qua:e ex qua filius dei carnem assumpsit. Damascenus dei genitricis ymaginis non materiã sed figuram adoramus. Figuraz hic intelligẽ figuratã siue signatã p ymaginẽ:e subdit. Damas. Honor enim qui est ad tpam ad eum qui ex ipa incarnatus est reducitur. Hoc dicit. Ideo. quia pter filiũ mr honoratur. ℂ Tertio exhibendus ẽ honor bonis angelis:e sanctis qui sunt in statu glorie: ab his q sũt i statu misserie. siquis. n. miserie inferior ẽ statu glorie. Mat. xi. Inter natos mulierũ nõ surrexit maior: Jo. bap. Qui aũt minor ẽ in regno celoꝝ maior ẽ illo ℂ Quarto exhibẽdꝰ ẽ honor his q̃ sũt i ecclia militãt. q. d. sũt i gradu scionis ab his q sũt i gradu superiori. q. n. pñti loco dei sũt:e iõ honor vel cultꝰ eis ẽ exhibẽdꝰ. Usi:e du vocãt. Exo. xxiij. Dyo nõ detrahes:e pncipi pli tui nõ maledices: peipue vero honor exhibẽdus est his q̃ sũt q̃tũ ad ipũ ta. i. Thi. v. Qui bñ pñt pbyteri duplici honore digni habeantur maxime his q laborãt in vbo:e doctrina. ℂ Quito exhibẽdus ẽ honor amicis dei:et in statu vie q̃ sũt nobis certissimi. Usi q̃ se reputãt pẽres cũ gemissione suffragia solẽt petere a talib⁹. Status. n. eoꝝ fm suã reputationẽ inferior est statu aliorꝝ. Sicut stat⁹ serui a statu filij vt dñi sui⁹ dñi a seruis dño vocari solet. Matth. xv. Nõ ẽ bonũ sumere panẽ filioꝝ:e dare canib⁹. Canes vocat pẽres filios iusticie:e subdit etiã dñe. nã:e catelli edũt de micis q̃cadunt de mensa dñoꝝ suoꝝ. Innelligit illos dños q̃ prius vocati sunt filij. De hoc honore dr. Isa. xlix. Ibũ ecclesiam vultu i terra demisso adorabũt te. Jte notãdũ q honor q̃q exhibetur creature abiolute q̃q deo abiolute. Usi vero respiciat honor relationẽ seu cõparationem creature ad deũ:e de illo honore sciendũ q pẽ exhibet deo i creatura ut i ymagine ei⁹. vel ministro ei⁹: vel templo materiali: vel spẽaliter vel in altari: vel i aliquibus q̃ ad cultũ dei pertinẽt:e ẽ honor latrie:e deus cui ppẽ exhibet honor ille. Creatura vero ẽ medius: vel occasio alicui cogitãdi de deo:et assistẽdi in eã:e indicãdi signo exteriori affectũ illũ. Si vero honor ille exhibet creature cõparatiõe dei. honor dulie ẽ:e de uo ẽ ut eã illi⁹ honoris creatura. n. sine cõsideret absolute: sine inquãtũ ymago dei vel ministris eius: vel associata et in vna pſona nõ tunt sic abeternis iceps ẽ. Usi nõ vt ei exhibẽda reuerentia latrie. ℂ Et notãdũ q reuerẽtia q̃ debeẽ rebus deo dedicatis: ut loco sacro. i. xpo vel ecclesie vel his q̃ pertinent ad ornatũ xpi vt sacro tpi vt eẽ q̃dã timor quo timemus intrare templũ. Illicit. vel nõ sciscitari. vel ppinquare altari vel alijs reb⁹ sacris: vel pertractare res sacras: vel tngnare nos i loco vel re sacro vel violẽtia iferre sacro loco vel ecclie opa ibi exercere. De hoc tiore legit. Exo. xxviij. Qui terribilis ẽ loc⁹ iste: nõ ẽ hic aliꝰ nisi dom⁹ dei:e porta celi. Gen. xxviij. Et facte nois mei pauebat. cũ deus sedet sit in scitate vult appropinquari ad ei⁹ mysteriũ. Exo. xxviij. Aarõ ministret⁹ mihi. hz. q̃ deo nõ oñdit stati ad ministrandũ ei⁹ in scitate appropinquãdi de ipe oñdit eũ ill ctũ p imũdicia sua pena a deo recipiẽdo. Leuit. x. Arrepto Nadab:e Abiu filijs Aarõ. thuribulis ignem ꝛc. ignem alienũ

desup offerētes cōtā dño ignē alienū qs eis pceptū ñ erat egressusq; ignis a dño devorauit eos. Dixitq; Moyses hic est q̄ locut⁹ ē deus sciēcabor in his q̄ appropinquāt mihi. Nō legit xp̄s in euāgelio i vita ista tantā irā p zelū oñdisse quanta oñdit cū vidit q̄ templo nō exhibebāt debita reuerētia. Jo.ij. Mat.xxij. Tūc impletū ē illud zelus domus tue comedit me. Mat. xi. Legit q̄ nō sinebat vt q̄q̄ transferret vas p templū. 1. Corin.iij. Si quis templum dei violauerit disp̄det illū de⁹. Tradit⁹ ꝺ Pōpeio q̄ postq̄ illi q cū eo erāt pphanauerūt templū: et stabulauerūt equos in pontu templi nunquā post ea pugnauit qn vinceret q hactenus erat fortunatissimus. Et Elyodorus volēs templū spoliare diuinit⁹ flagellatus ē. ij. Maca. iij. ¶ Segū de errore eoꝝ q dūt ecclesiā ydolatrare: q̄ ponit in ecclesiis imagines et adorāt diuersos sōs q error occasinē potuit hr̄e ex illo ebo. Exo xx nō facies tibi sculptile neq; oēs similitudinē etc. Non adorabis ea neq; coles. Itē i ps. Cōfundant oēs q adorant sculptilia et Hester. iij. legit ꝺ Mardo. q̄ solus non flectebat genua nec adorabat Amānū oēs serui regis q̄ i foris⁹ palacij ꝺabant hoc facerēt. Sicut. n. eis pcepaīgatur et Dani. iij. Treo pueri adorāt noluerūt statuā aureā Nabucho. Itē Apo. vi. Dixit ag̃elus Joh. Cū accēdisset ad pedes ei⁹ vt eū adorarem vide ne feceris: cōserui⁹ tui sū et fratrū tuoꝝ. ¶ Sz cōtrarius manifeste oñdit ex hoc q̄ de⁹ ymagines cherubi pceptū fieri. Exo. xxv. Isa. etiā vidit dñm sedētē super solū excelsū. Isa. vi. Seraphi stabāt suprā illū. Eze. Vidit ymagines. viij. a sinistris. Eze. xxij. Joh. Apo. iiij. Quas figuras sicut sci minutis ihū scripserūt quātū ad illos q̄ legē scirūt sic pictura vel scriptura ꝺ̄ grossis ihū scribi potuit ītā ad laicos q̄ legere nesciūt sicut. n. scripture ihe sunt clericoꝝ. ita picture vel sculpture ihe laycoꝝ. Hiez ergo ecclesie hr̄e imagines nec ē hoc reuocatio ydolatrie: sz potiꝰ reuocatio ab ydolatria. sicut deus voluit sibi sacrificia fieri vt filios israel reuocaret a sacrificiis dyabolis fiebant: ita q̄ ymagines solebāt fieri dijs q̄ colebant volēs ecclesia ab hoc reuocare: voluit ymagines fieri ecclesia ad rememorandū sc̄a memoria digna. Damas. Quia nō oēs sciunt litteras nec lectioni vacant patres excogitauere vt quosdam triūphos ymaginibus scriberet: prohibuit autē Moyses fieri sculptile vel similitudinem falsorum deorum: ad adorandū vel colendū. Unde subdidit non adorabis ea neq; coles nec fuit intentio sua prohibere oīno: vt nulla similitudo fieret vel nullus sculptile cum ipsemet cōtrarium fecerit vt in cherubin. Exo. xxv. Adoratio vero q̄. ¶ Moyses phibuit fieri creature. Adoratio latrie fuit nō adoratio dulie: ¶ Ad id vero quod dixit angelus. Johānt. Uide ne feceris. Dicēdū est q̄ hic dixit vt daret exemplū hūilitatis exemplum. s. refugiēdi honorē huiusmodi cum alicui exhibetur vel ad ostendēdū sublimitas hūane nature in xp̄o sublimate. Grego. Timet angelus adorari ab hūana natura q̄ videt in deo sublimatam vel quia periculosa est talis adoratio ꝓpter similem declinationem in ydolatriaz. Unde Augu. loquens de angelis venientibus ad Abraham duplici inquit de causa quis ē arcendus a bono: vel pp malum bonus aggrediendum: vt dñs revocauit volentē se petere patrem suum. Mat. viij. Uel pp similem declinationem in malū. Et potēdū q̄ spūales substantie licet corporee nō sint tñ figurari possunt corporeis imaginibus clarū rerum in quibus quādoq; legūtur apparuisse: vt angeli qui apparuerūt. Lothe et Abrahe assumptis corpib⁹ humanis: in figura humana depingūtur ¶ Et notandum q̄ propter hoc q̄ angelus sathane trāsfigurat se in angelum lucis vel i spē le xp̄i. Si appareat quis alicui i spē ag̃eli: vel xp̄i: nō ꝓtet ei cui appet an sit ag̃el⁹ vel xp̄s adorāre pōt xp̄s simplr vbicūq; ipse sit recognoscēdo eū filiū dei eternū oīpotentē nō tamen debet adorare cuz in eo qui ei apparet nisi sub cōditione scilicz si ipse est xp̄s. Mat. xxiij. Si quis vobis dixerit ecce h̄ est xp̄s aut illic nolite credere Item exhibere potest debitam reuerētiaz oībus beatis angelis: vbicūq; sint. Illōs autē qui apparet non simpliciter sed sub cōditione: scilicet si est de bonis angelis dei.

De oratione septima. viij.

Postlatrium et duliam tractabitur de oratiōe: ab eo ens cui exhibetur latrie vel dulie impēdimēto oratione beneficiū impetrare

e honor latrie vel dulie efficacē redūdāt ratione hꝰ illud. Eccl. xxxv. Qui adorat deū in oblectatione suscipietur et depcatio illius vsq; ad nubes approximabit. Preterea oratione quodāmodo dei maiestatē profitemur: dum pro defectibus nostris supplēdis ad eū quasi ad fontē bonitatis oīdo recurrimus. Item cū ab eo postulam⁹ ea que soli potētie diuine possibilia sunt: et soli liberalitati diuine congruunt: vt est collatio regni celestis. ¶ De oratione vero hoc modo tractabitur. Primo ponent⁹ diuerse acceptiones huius nominis oratio. Secundo descriptiones eius. Tertio commendationes. Quarto agetur de preparatione orationis. Quinto de impedimētis eius. Sexto ostenditur quādo orandum. Septimo vbi orandū. Octauo quomodo orandum. Nono quid orandum. Decimo agetur de speciebus orationis.

¶ Distinguitur nomē oratiōnis. ca. i.

Circa primū notandum q̄ oratio quādoq; dicit opus bonū. Unde super illud. i. Thessalo. vlti. Sine intermissione orate. Dicit glo. Semp orat qui semper bene agit. quādoq; vero oratio dicit iusticia seu bonitas hois que apparēs deo in filijs eius quasi quedā ymago dei. Habet quasi vim orationis apud deū. sicut et apparitio filij dei coraz patre suo est quasi oratio pro nobis. Heb. ix. Jesus introiuit in celū vt appareat nunc vultui dei pro nobis: sic sumit orate. In glo. super illud. Thessalo. vlti. Sine intermissione etc. Justꝰ nunq̄ desinit orare nisi desinat iustus eē. Ber. ad fratres de monte dei. Specialiter dicit ꝺ caritate a qua maxime est bonitas in anima q̄ ipsa est oratio nunq̄ deficiens. caritas inquit q̄ nunq̄ deficit: ipsa est sine intermissione oratio: et subdit. Est enim quedā fugis bonitas mētis: et bene compositi animi: et ad patrem deuz in filijs dei bonitatis quedā similitudo. quicq̄ oratio dicitur petitio boni sine dirigatur ad deū sine ad ag̃elos sine ad sanctos sicut letania oratio est: vel orationes: qñq; vero stricte sumit vt dicatur oratio petitio bona q̄ ad deū dirigit: et sic maxime a magistris describit: vt iferꝰ patebit qñq; vero ampliꝰ et restrigit. s. ad petitionē q̄ est pro adipiscēdis bonis: vñ glo. sup illud pe. Exaudiuit dñs depcationē meaz dñs oīonē meā etc. Depcatio ē pro remouēdis malis: oratio p adipiscēdis bonis.

¶ Descriptio oīonis a Johanne damascēno.

Circa secūm notandū q̄ oratio sic describit a Johanne damasceno oīo est ascēsus intellect⁹ ad deū. Intellectū vero hic accipim⁹ aput cōprehēdit duo vires quāq; sunt ꝓprie aie rōnalis quarū vna est apprehensiua: altera motiua. Apprehensiua dicitur intellectus speculativ⁹ motiua intellectus practicus: intellectus practicus ad deū ascendit cū cōsideratiōe humanoꝝ defectuū ad considerationē bonitatis sufficientissimi: et potētissimi supplendos defectus illos transit: et inuenitur in hoc modo quo debet procedere qui vult orare: primo enim debet defectus suos cōsiderare demū attendere ad eius liberalitatē: ex qui hic potest supple. Unde. iij. Ro. viij. Dixit salomon templo edificato: si quis cognouerit plagam cordis sui: et extenderit manus suas in domo hac tu exaudies in celo etc. Intellectus practicus ad deum ascendit desiderio et spe a liberalitate eius sperando implerī desiderium suū. Itē oratio sic describitur a Johāne damasceno. Oratio est petitio decentiū a deo: nō decet dei filios omnia indifferenter petere: nec deū decet omnia indifferenter dare: non sunt petenda a deo nisi honesta. Sene. in epistolis. Quanta inquit demētia est hominum turpissima vota deo insusurrare: ita vt si quis aurē admouerit ei ne exaudiat: et quod scire homines volunt deos narrat: sic viue cuz hominibus tanq̄ deus videat: sic loquere cum deo tanq̄ homo videat. Nō decet filios dei petere vilia vt fictilia et alia que sunt transitoria et corruptibilia. Sen. in epistolis. Maior sum et ad maiora natus q̄ vt mancipium sim feni aurei mei. Item non decet viros virtute petere puerilia. 1. Cor. xiij. Quando autē sum vir euacuaui que erant parvuli. Item oratio sic describitur. Oratio est pius mentis affectus in deum directus. Iste affectus desiderium est. Unde super illud Thessalo. vlti. Sine intermissione orate. Dicit glo. Ipsum desiderium bonum oratio est: et ē cōmunē est desiderium: continua est oratio. Petrus a q̄ pius ē affect⁹ q̄ ē omnis ē vbi solus deus sine electi deo debitus: q̄ spes fidē spem: et ch̄ritatē. Uñ Aug. de ora

deo ad pham. Ipsa fide spe ⁊ caritate ꝑti
nuãdo desiderio semp orãm⁹. Idez in eo.
Ora in spe ora fideliter ⁊ amãter. Affect⁹
q̃ ẽ oio in deū: dirigi ad modū nūcij:
est.n. velut nūcius ad deū ab hoie missus.
Unde sup illud.ꝓo. Intret oio mea i cōspectu
tuo. Sic. Uir⁹ magna pure oionis ꝯ no
tãꝫ quasi psona q̃dã ad deū intrat ⁊ mã
datū pagit quo caro q̃uenire negat. Itē
in lib.de spū ⁊ ala sic describit: oio ẽ mentis
puerfio in deū p piū ⁊ humilē affectū.
Ber.ho in.vi.pte moralū. Dicit q̃ veraci
ter orare est amaros cōpunctionis gemit⁹
⁊ nō cōposita verba resonare. Itē oio ma
gistraliter sic describitur. Oratio est ostēn
sio voluntatis nostre: ei⁹ quo ꝑtrare su
peramus id quod desideramus.

¶ Cōmēdatio orationis. cap̃. iij.

Equitur de cōmēdatione oionis.

¶ Notandū ẽ q̃ ad cōmēdatio
nē oionis. Primo valere possuꝫ
frequēs admonitio: q̃ scriptura sacra fa
cit ad orandū. Eccle.xviij. Nō impediaris
orare semper. Jere.xxxiij. Clama ad me ⁊
exaudiā te. ⁊. Habacu.v. Et nōe clamem⁹
in celū. Luc.xi. Petite ⁊ dabit vob: quērite
⁊ invenietis: pulsate ⁊ aperiet vobis. Sing-
Tēdū nū horaretur vt pateremur: nisi orare
vellet: erubescat hūana pigritia: plus vult
ille dare q̃ nos accipere: plus vult ille misere
nob⁹ nos a miseria liberari. Itē. Luc.xxij.
⁊ Mat.xxvi. Vigilate ⁊ orate ne intretis i
tẽptationē. Itē. Ro.xij. Orationi istãtes.
Idem col.iiij. ⁊. Thessa.v. Sine intermis
sione orate. Itē iaco. ⁊. Si quis indiget sa
pientia postulet a deo ⁊c. Et eiusdē.v. Tri
statur aliquis vestrū oret. i. Pe.iij. Vigi
late in orationibus. Secūo exēpla ⁊ iter
ea est efficacissimū exemplū xp̃i: qui licet
oratione nō indiger et cum p se oīa posset
tamen vt daret nobis exemplum ex ditto
tūs orabat. De eius oratiōe habes. Mat.
xxiij. Dimissa turba ascendit in montem
solus orare. Item eiusdē.xxvi. Sedete hic
donec vadā illuc ⁊ orem. ⁊ progressus pu
sillum: procidit in faciē suā orans ⁊ dicēs.
Pater mi ⁊c. Et paulo post. Iterū secundo
abijt ⁊ oravit dicens mi pater ⁊c. Et sub-
ditur: ⁊ oravit eundem sermonem.
Itē. Marci i. Diluculo valde surgēs egres
sus abijt in desertum locum ibiq̃ orabat.
Item Luc.iij. Jesu baptizato ⁊ orante aper
tum est celum. Et eiusdē.vi. Factuꝫ est in
diebus illis exijt in montem orare. ⁊ erat
pernoctans in oratione dei. Itē eiusdē.ix.
Facta est species eius altera dum oraret.
Itē.xi. Factū est cum esset in loco quedaꝫ
orans: vt cessauit: dixit vnus ex discipulis
eius ad eum: domine doce nos orare. Itē
eiusdem.xxij. Et factus in agonia plurius
orabat. Item eiusdem.xxiij. Pater mitte
mitte illis: non enim sciūt quid faciūt. Itē
⁊ Iohannis.xij. Pater mi salūfica me ex
hac hora. Item eiusdem.xvij. Habes mul
tum de oratione eius. ¶ Ea cōmendatio
nē etiaꝫ orationis valere possunt exempla
aliaꝝ ⁊ causa brevitatis pauca de illis tāga
mus: legitur. Judi.vj. de anna. q̃ nō dis-
cedebat de templo: ieiunijs ⁊ obsecrationi-
bus seruiens die ac nocte ⁊ Eccl.xl. Erant
oēs perseuerātes in oratione vnanimiter
cū mulieribus ⁊ maria matre ihū ⁊ fratri
bus eius. Et eiusdem.x. Ascendit pet⁹ in
superiora dom⁹ vt oraret. Et de beato Mar
tino legitur: q̃ etī mentis iunctū ab ora
tione spūs non relaxabat. Et de paulo
primo heremita legit: q̃ mortu⁹ quasi ora
bat: vnde habuit signuꝫ orantis ore ⁊ ma
nibus in celū erectis cum inueniretur san
ctum eadem eius apoditū arbori. a bea
to Antonio qui de eo ait: pater q̃ assidue
quātūcūq̃ orauit deū vinus: qui non desi
nit orare mortuus. Et Jacobus alphey et
viro matris sanctificatio ex assiduitate
orandi cōtraxerat ingentibus suis duricie
camelop. Et Bartholomeus centies i die
genua flectebat.
¶ Tertio q̃ filius dei a deo diligēter nos
voluit instituere ad orandū. Utr enim est
aliquod op⁹ ad quod ita diligenter illu
xerit. Ipse enim docuit quid orandū: vbi
⁊ quādo ⁊ quemodo orandū: ⁊ quo fine
⁊ qua necessitate vt in sequentibus patere
poterit. Voluit nos negligenter addis-
cere quod a deo diligēter voluit docere.
Uerecundum est discipulis xp̃i ignorare
q̃ magister eoꝝ diligentissime docuit. Itē
verecundū est eis raro facere q̃ magister
eoꝝ tantū frequentauit. Quarto digni-
tas angelop orationes nr̃as deo offerē
tium. Thob xij. Dixit angelus Thobie:
Quādo orabas cum lachrymis ⁊ sepelie
bas mortuos meos ego obtuli orationem
tuam domino. Item debet hemīnē esse

rosum extremū illud deo mittere q̃ angelo nō dedignat ei deferre: immo q̃ plus est ipse xp̃s qui inquantū homo est tum
mus sacerdos: illud offert deo patri q̃ figuratur in hoc q̃ diaconus thuribulum tradit sacerdoti: ⁊ sacerdos thurificat deo sic xp̃s orationes ecclesie deo patri presen
tat: que presentatio multū facit eas valere: quomodo enim a deo cōtinetur q̃ a tāto mediatore ei presentat. ¶ Quinto pre
minentia q̃ oratio habet respectu aliorum operū. Oratio primuꝫ respectu lectionis. Isidorus: Orationibus mūdamur: lectio nibus instruimur: virtūq̃ horū ei⁹: si licet at: si non liceat melius est orare q̃ legere.
Itē preminentiā vē hꝫe respectu ieiunij: et elemosyne. Primo in hoc q̃ oratio est re spectū eius q̃ supra nos est. ſ. respectu dei elemosyna vero ⁊ ieiunū respectu ei⁹ q̃ ẽ iuxta nos. vñ ūra nos vū cū oio ad dignio rem ordinet in hoc videtur esse dignior.
Preterea ieiunū ⁊ elemosyna vident ser uire orationi. Sunt enim velut due ale de quibus dicit Isidorus. Qui vult orationē suā volare ad deum faciat illi duas alas: ieiunium ⁊ elemosynam. Tho.xij. Bona est oratio cū ieiunio ⁊ elemosyna. Oratio columba est: auro. ſ. spiritus sancti: que ra mum olive apportat dum pacē hominibus impetrat. Ideo dicimus eā avem spiritus sancti: quia vincta oratio a spū sancto est. Roma.viij. Spūs sanctus postulat p̃o nobis gemitibus inenarrabilib⁹. Ber. Tepida est omnis oratio. nisi eā pre cedat inspiratio. ¶ Sexto facilitas huius operis si dicatur alicui vt det elemosynaꝫ potest excusare se cum non semp habeat homo argentū in burſa. Si dicatur ei q̃ ieiunet: potest se cum multi excusare pro pter debilitatem capitis ieiunare non pos sint: sed ab oratione nullus potest se excu sare: quilibet enim potest habere orationeꝫ saltem mentalē etiam si sit mutus. Unde Pō. Apud me oratio: ⁊ super illud. Justꝰ aūt mulieretur ⁊ retribuet. Dicit glo. Sem per est aliquid iusto q̃ det salūē orationes Crisosto. Solam orationē quasi spiritua le tributū anima offert deo de suis vitiori bus. ¶ Septimo q̃ hic opus honorabile est: multa sunt officia: que aliquibus cede rent ad dedecus: sicut arare vel sodere: ſs orare deum nulli quātūcūq̃ nobili cedit ad dedecus: quia cum oramus ipsi cū deo loquimur ⁊ sine dubio magnus honor est. Isidorus. Qui vult cū deo esse frequēter esse ⁊ legat. Nam cuꝫ oramus ipsi cū deo loquimur: cum vero legimus deꝰ no biscum loquitur. ¶ Octauo: quia efficuꝫ illud valde: hoc est: quod potest plus ad obtinendi ex hoc q̃ nihil est ad quod ora tio valere nō possit. Unde.ij. Pal.xx. Cū ignoremus quid agere debeamus hoc so lum habemus residui: vt oculos nostros ad te dirigamus: hoc est officium quo po test homo lucrari omni tēpore in hyeme: ⁊ in estate: in sereno ⁊ in pluuiali tempo re: de nocte ⁊ de die: sestiuis diebus ⁊ fe rialibus: in infirmitate ⁊ sanitate: in iuuē tute ⁊ senectute: stando ⁊ eundo: in domū ⁊ extra domum: quandocūq̃ vna hora plus lucratur hō orando: q̃ valeat civitas vna: quia medica oratione devota acquirit ho mo regnum celeꝫ. ¶ Nono orandi necessitas: quā in presenti habemus tria solent esse occasio clamandi hominibus: ignis: aqua: pessis: hec tria quasi singulis diebꝰ incitare debent nos: vt ad deū in oratione clamemus: vix enim ē dies in quo domꝰ cōscientie nostre non succendat ignis ire mali. ſ. igne concupiscentie prave. vnde ne esse habemus clamare ad aquam divine gratie: ⁊ ad aquaꝫ lachrymaꝝ recurrere. Ignis ille aliquando ex vna parte extin guitur: ex alia parte accenditur. Et ipsa enim aqua lachrymarum: vnde debuit ex tingui: quandoq̃ vireo fomite: vt cū ali quis vane gloriatur de hoc q̃ peccata sua deplorat. Item vix est dies in que homo non sentiat fluctus malaꝝ cogitationum super caput cordis sui: vt necesse habeam⁹ frequenter clamare illud. Matth.viij. Do mine salua nos: perimus. Item vix est di eo in quo hostis suos non videat ad por tas castri sui: vt cuꝫ verba mala in eos ha beat: vel fatuam mulierem aspicit: orario multuꝫ competit loco in quo sumus. Sy mus enim in valle miserie. Ideo necesse habemus ad dei misericordiam frequen ter orando clamare pugnam habentes cum eodem quo scriptum est. Job.xli. Nō est potestas in terra que ei valeat compa rari: ideo frequenter habemus necesse dei auxilium inuocare. In futuro cessabit hec pugna: ideo non erit ibi necessaria. Finis

stimus de oratõe deum. In vita eterna nõ erit illa temptatio: imagine: orãdi. Nõ. n. erit boni promissi expectatio: sed rediti contemplatio. ¶ Decimo cõmendabilis est oratio a multiplici suo effectu. ¶ Notandum ergo q̃ oratio infirmitatẽ corporis sanat. Eccle.xviij. Fili in tua infirmitate ne despicias teipsum: sed ora dominum e ipse curabit te. Jaco.vlt. Oratio fidei saluabit infirmum. ¶ Item vitam prolongat. Isa.xxxviij. Audiui orationem tuam e vidi lachrymas tuas: ecce ego adiciam super dies tuos quindecim annos. ¶ Itẽ ab oppressione liberat vt Sarra filias Raguelis. Tho.iij. Liberat etiã a mortis periculo vt Susannam. Dañ.xij. ¶ Item a principe iniquo. Baruch.iij. Clamate ad dñm e eripiet vos de manu principũ iniquor. Et Act.xij. Liberatur Petrus de carcere: ecclesia sine intermissione orante pro eo. Item ionas orans de ventre ceti liberatus est. Jone.ij. Item oratio sanat morbos spirituales. Jac.vlti. Infirmatur quis ex vobis ducat presbyteros ecclesie. e orent etc. Et si in peccatis sit dimittẽtur ei. Jero. ieiunio sanantur pestes corporis: oratione pestes mentis. Item oratio etiã in bello corporaliter triumphat. Exo.xvij. Cũ leuaret manus moyses vincebat israel. Judic.iij. Memores estote moysi serui dei qui amalech non ferro pugnando sed precibus sanctis delecit. Glo. super numerum. Plus valet vnus iunctus orando q̃ innumeri peccatores peliando: ideo sancti celum penetrat: quomodo in terris homines non vincantur: pius vetula vna acqrit de celo vna hora oratione q̃ mille milites armati acquirant de terra longo tempore peliando. Item de hostibus spiritualibus triumphat. Isidorus. Hoc est remedium eius qui vitioz temptamẽtis exestuat vt quotiẽs quilibet tangatur vitio: totiẽs se ad orationẽ fabricat quia frequens oratio vitioz impugnationẽ extinguit. Dicebat magnus ille: pariter sunt: qui molestantur luxuria: vel hmõi certum numeri genuflexionũ cum letania sibi cõstituat. Itẽ ideo demones fugat. Matth.xvij. e Matth.ix. Hoc genus demonioz non eicit nisi per orationẽ e ieiunium. Item demones eruciat: vnde clamabat quidã demonio plenus. Paulus apostole vetincendãt me orationes tue. Item oratio hominem illuminat. vnde super illud. Act.x. Erat Petrus i Jope ozãs vidit. Augustinus in lib. de opere monachoz. Citius exaudiũtur vna obediẽtis oratio q̃ centum contemptoris. Psal. Oculi dñi sup iustos et aures eius in preces eoz. sedz. Isidorus. Necessarius est vt oratiõe operatio: e opere solicitetur oratio. Moyses oratione pugnãs cõtra amalech manus habebat ad deum leuatas. Exo.xvij. Dicit. iij. Leuemus corda nostra cum manibus ad dñm Isidorus. Cor cum manibus leuat qui orationem cum opere sublevat. Jn. ps. Elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum: q̃d sacrificiũ erat dignius. i. Thymo. ij. Volo viros orare in omni loco: leuãtes puras manus. ¶ Item ad preparationem remotam spectare videtur pertinere ieiunium: e elemosyna: que specialiter iuuant orationes: vnde cum thure in quo significatur oratio nis deuotio: afferũt magi aurum: in quo significat elemosynam: e mirrã in qua significatur mortificatio carnis: que est per ieiunium. Matt.v. Ne sint due ale orationis. de ghus loquit. Isido. Tho. duodecimo Bona est oratio cum ieiunio e elemosyna qui ieiunio corpus suũ macerat dñi misericordiã assumit: dei misericordiã puocat: e sic orationẽ iuuat. Basi. Petat faciem meam ad dominũ deum meũ rogare e deprecari in ieiunio: sacco e cinere: qui vero elemosynã dat dñi misericors proximo existat deũ sibi misericordem inuenit. Matth.v. Beati misericordes: q̃m ipsi misericordiã p̃sequẽtur. Isa.lviij. Frange esurienti panem. etc. Tũc inuocabis e dño exaudiet: clamabis e dicet ecce adsum: q̃ misericors fuit dño deus tuus: sequi vult aliquid ab aliquo impetrare: penitentiam manera vt facilius impetret. Eccle.xxix. Cõsunde elemosynã in sinu pauperis e hec exorabit pro te. ¶ Itẽ ad ꝓparationẽ remotam videt̃ pertinere: effectio hominis facta. Jac.vl. Cõfitemini alterutrũ peccata vra: e orate etc. Et sacerdos celebraturus missam facit generalẽ cõfessionẽ. ¶ Ad propinquã vero ꝓparationẽ D ¶ Primo videt̃ pertinere revocatio cordis ab exterioribus ad interiora cum reverentia eius. Matt.vi. Tu aũt cum oraueris intra in cubiculũ tuum: e clauso hostio ora patrem tuum etc. Ingressus in cubiculum

oconem: e non obsistas mihi. Item oco ecclie curam: quasi quadam redolentia delectat. Apoc.v. Habebant phyalas aureas plenas odoramentoz que sunt orationes sanctoz: oratione sancti impetrant apud deum quod voluerint: dum promissiones a xpo factas. Matt.xviij. Si duo ex vobis consenserint super terram de omni re quamcunq̃ petierint fiet illis a patre meo. Eiusdem. xxi. Omnia quecunq̃ petieritis in oratione credentes accipietis. e Luce.xi. petite e dabitur vobis. etc. Item Jo.xvi. Petite e accipietis

¶ Quarta pars de preparatione oratonio. .c iij.

Equitur de preparatione oconis
a ad q̃ mouetur. Eccle.xviij. Ante oconẽ prepara animam tuam: e noli eẽ quasi hõ qui tẽptat deum. Orans tẽptat deum temptare vt cum id pro quo orat: nec impetrare deũ determinet se accepturũ sperat: preparatio multum valet ad hoc vt oratio exaudiatur. Psal. Preparationem cordis eoz audiuit auris tua. Ubi nota ꝓparationis figura est preparatio quam fecit sacerdos celebraturus induendo se sacris vestibus. Itẽ ad hanc preparationem nobis cõmendat tẽplũ edificatio: e ornatus ipsius: plus edificante salamon tẽplũ dixit ad deũ oranti iij. R. viij. ¶ Et notandum q̃ duplex est preparatio ad orandum: quedam propinqua: quedam remota: Ad remotã preparationẽ: primo pertinet q̃ hõ bene viuat. Greg. super Job. Sunt nonnulli intra ecclesiam qui proficere ad deũ preces habent sed vitam deprecantis nõ habent. Itẽ in dyalogo. Quid mirum si postulantes tarde a dño exaudiũtur: qui A preceptum dominũ tarde: aut nullomodo audiũt. Idem in moral. Clamor ad angustie tempore dño nõ auditur: q̃ tranquillitate tempore in precepto suis ipse clamantes dñm non audiut. Isidorus. Nõ potest habere precum certam fiduciam: qui adhuc in peccatis delectatur: e quez peccandi recordatio delectat: qui a preceptis dei auertitur: q̃s in oratione postulat non merebitur nec impetrare ab illo bonum q̃s pro inuictus legi non obedit. Idez. Si id q̃s deus precepit faciendo id quod petimus sine dubio obtinemus. i. Jo.iij. Si cor nostrum non repehenderit nos fiduciam habebimus ad deum: quicquid petierimus accipiemus ab eo: quia mandata eius custodimus. Augustinus in lib. de opere monachoz. Citius exaudiũtur vna obediẽtis oratio q̃ centum contemptoris. Psal. Oculi dñi sup iustos et aures eius in preces eoz. sedz. Isidorus. Necessarius est vt oratiõe operatio: e opere solicitetur oratio. Moyses oratione pugnãs cõtra amalech manus habebat ad deum leuatas. Exo.xvij. Dicit. iij. Leuemus corda nostra cum manibus ad dñm Isidorus. Cor cum manibus leuat qui orationem cum opere sublevat. Jn. ps. Elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum: q̃d sacrificiũ erat dignius. i. Thymo. ij. Volo viros orare in omni loco: leuãtes puras manus. ¶ Item ad preparationem remotam spectare videtur pertinere ieiunium: e elemosyna: que specialiter iuuant orationes: vnde cum thure in quo significatur oratio nis deuotio: afferũt magi aurum: in quo significat elemosynam: e mirrã in qua significatur mortificatio carnis: que est per ieiunium. Matt.v. Ne sint due ale orationis. de ghus loquit. Isido. Tho. duodecimo Bona est oratio cum ieiunio e elemosyna qui ieiunio corpus suũ macerat dñi misericordiã assumit: dei misericordiã puocat: e sic orationẽ iuuat. Basi. Petat faciem meam ad dominũ deum meũ rogare e deprecari in ieiunio: sacco e cinere: qui vero elemosynã dat dñi misericors proximo existat deũ sibi misericordem inuenit. Matth.v. Beati misericordes: q̃m ipsi misericordiã p̃sequẽtur. Isa.lviij. Frange esurienti panem. etc. Tũc inuocabis e dño exaudiet: clamabis e dicet ecce adsum: q̃ misericors fuit dño deus tuus: sequi vult aliquid ab aliquo impetrare: penitentiam manera vt facilius impetret. Eccle.xxix. Cõsunde elemosynã in sinu pauperis e hec exorabit pro te. ¶ Itẽ ad ꝓparationẽ remotam videt̃ pertinere: effectio hominis facta. Jac.vl. Cõfitemini alterutrũ peccata vra: e orate etc. Et sacerdos celebraturus missam facit generalẽ cõfessionẽ. ¶ Ad propinquã vero ꝓparationẽ D ¶ Primo videt̃ pertinere revocatio cordis ab exterioribus ad interiora cum reverentia eius. Matt.vi. Tu aũt cum oraueris intra in cubiculũ tuum: e clauso hostio ora patrem tuum etc. Ingressus in cubiculum

est cordis revocatio: clausio hostij est cordis retentionis. Ideo est deus invocare vt ad se veniatur: gratie clementiam cōferat: si homo eū non expectat. B. Oco nobis cauendum ne deesse gratiam: sed instituo gratia ipa cōquerunt nonnullos sibi deesse. Idē Sic pauper clamoribus invocatus fuerit distributor elemosynarum: diuericula capiant Isidorus. Purgādus est animus animus atq; a tēporalū rerū cogitationibus segregādus vt pura acies cordis ad deum veritatis simpliciter dirigatur. Idem pura est oratio quā in suo tempore seculi non intermeant cure: longe autem a deo est animus. qui in oratiōb⁹ cogitationibus seculi fuerit occupatus. C Secūdo pertinet ad appropinquā preparationem consideratio iustitie. Ber. ad fratres de monte dei. Debemus nosmetipsos coram deo statuere quasi facie ad faciem et in lumine eius prospicere tribulationem de nobis ipsis nobis venientē. Isidorus. Cum deo assistimus gemere et flere debemus reminiscentes q̄ grauia sunt: quę cōmissimus q̄q; dira inferni supplicia que timemus: dicebat quidam q̄ latrones truncati docuerant cuz orare: latro antēdens quid recitet: quod tormentum sibi preparatum sit: inter hec duo cōstitutus cum multis lachrymis misericordiā petit: truncati vero ea que sunt miserabiliora in eis improbissime offendūt. et q̄ sana sunt abscondūt vt magnitudo miserie ad misericordiā cruciet. xxxvij. Si quis cognouerit plagā cordis sui: et erexerit manus suas ad domū hanc tu exaudies in celo: Et cōsideratione peccatorum prouenit luctus: qui multum valet in oratione vt inferius ostēdetur. Isidorus. Peccatorum recordatio merorem gignit luctus vero mentem purgatorem reddit: et sic valet ad h vt oratio exaudiatur. Augu. Dūda tñ cubiculū cordis intus est qui exaudiet et sup illud. Pō Iniquitatē si aspexi in corde meo dicit. Glo Puritas orationis auditū habuit hebrea lingua candet interpretatur. lingua vero greca thus. Candet enim puritatis et dulcedo orationis que in thure designatur cōgrue sibi iungitur. Jezz ex pōderatione peccatorū humilitas prouenit quę multū iuuat orationē. Eccle. xxxv. Oratio humiliātis se nubes penetrabit. Idē cōsideratio status periculosi multum valet ad augmentū desiderij. C Quanto vero desiderij multum iuuat orationē ad h vt exaudiat vt inferius patebit. C Tertio pertinet ad preparationem propinquā vt attendatur ad cum cui sacrificium orationis offerat. In ps. Vacate et videte quoniam ego sum deus: mutum deberet nos redere attēteos in oratione hoc q̄s cum domino maiestatis loquimur. Bene. decimo octauo. Dicit abrahām loquar ad dominū meum: cum sim puluis et cinis. Ber. Loquēs de proficiente. Admonendus est in quit quisq; potest puritate cordis intendere in eum cui sacrificium orationis offertur seipsum intēdere qui offert: intelligere qui offert: quātum enim videt vel intelligit illum cui offert: tātū ei et in affectu est. Eccles. xxxvij. Secūdū enī signa siue: sic ignis exardescit: sic secundū diuersas meditationes de deo sequuntur diuerse affectiones: meditationem iustitie diuine sequitur affectio timoris: meditationez misericordie: affectio spei meditationem sapientie omnia nuda videntis: affectio erubescentie: meditationem excellentie: affectio honoris. Meditationez bonitatis: vel beneficientie: affectio gratitudinis vel amoris. Meditationem sanctitatis diuine: affectio que potest dici sancta timoris: sēcz vero affectum mentis sequitur affectus orationis. Augu. de ordo deo ad probā: dignior inquit sequetur effectus: quē feruentior precedit affectus. Affectio spei specialiter valet ad impetrādum. Ber. quatenus in bonis dñi pedem fiducie ponere ceteras possidebis. Idez Nihil omnipotentia verbi clarioz reddit q̄ omnipotentes facit omnes: qui in se sperāt. Deniq; cia possibilia sunt credenti C Volui xp̄o orante specialiter attendere q̄ deus pater eorum est: vt fiduciam haberent impetrandi q̄ peterent. C Naturale enim dignoscitur esse patri filijs vtilia petere: vnde cū dixissent ei discipuli ei⁹ dñe doce nos orare: respondit. Cū oratis dicite pater noster. Luc. xi. et In eodez. Si vos cum sitis mali nostis bona data dare filijs vestris quāto magis pater vester celestis dabit spiritum bonum petentibus se. Jo. decimo sexto. Si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis

C De impedimentis orationis. v. capi. pi.

Equitur de impedimentis orationis: dicit abbas euagri⁹. Magnū est quidem sine impedimēto orationem sacere: maiorem etiam est psallere sine impedimēto. Dicebat. Abbas agathō nullum laborē tñ esse in religione: quātū orare deum: diabolus enim nullum opus tantū conatur interrūpere: quantū oratio nem denotam aliud enim opus quouisq; perficiatur habet aliquam requiem: oratio autem nullam. C Et possunt enumerari xij. impedimenta orationis. C Primū est peccatum orantis. Isa. i. Cuz multiplicaueritis orationes vestras non exaudiā: manus enim vestre sanguine plene sunt. Pō. Iniquitatē si aspexi in corde meo nō exaudiet deus. Isa. lix. Peccata vestra abscondērūt faciem eius a vobis ne exaudiret. Je. v. Peccata vestra prohibuerūt bonum a vobis. Dteū. iij. Nos iniqz egimus et ad iracundiam prouocauimus: idcirco in execrabilis es. In eodez. Oppositi nubē tibi ne transeat oratio. Jo. ix. Scimus q̄ peccatores deus nō exaudiet re. Secūdum est orantis subiectas. Jac. i. Postulet in fide nihil hesitans. et subditur de hesitāte. non estimet homo ille q̄ accipiat aliq̄d a deo. Ber. Indignus celesti benedictiōe esse cognoscitur: qui dum dubio queritur affectu. Tertius est q̄s nō petitur q̄ petendū est quia. i. vile est quod petitur: vel nō expediens petenti. Jo. xvi. Usq; modo nō petistis quicq̄. glo. q̄ aliq̄d sit in cōparatione ei permanentis. Mat. xx. Nescitis quid petatis dicit filijs zebedey petentibus honorē: et paulo petenti amotionē stimuli que sibi nō expediebat dicit. Sufficit tibi gratia mea: nā virtus in infirmitate perficit. Ideo frequēter ecclesia non exauditur petendo amotionem tribulationum. Isa. xxvij. Adsit reamur impio et nō discet facere iusticiaz. Jaco iiij. Petitis et non accipitis eo q̄ male petatis. Isidorus Multi orantes non exaudiūtur: prouidet enim deus sibi melioza q̄ petunt: sicut cō tingere solet parulus qui ne i scholis vapulent deum exorant: sed non datur illis postulationis effectus: quia impedit talis exauditio ad profectum. Quartum est indignitas eius: pro quo exoratur. Jer. vij et vndecimo. Noli orare pro populo isto neq; assumas pro eis laudē et orationē: quia non exaudiam. Eiusdem decimo nono. Si steterit Moyses et Samuel coram me non est anima mea ad populum istū. In vitis patrū: quidam frater pulsebatur molestiam a spiritu fornicationis: et abijt ad senioren vt pro se oraret: cūq; frequēs oratio senioris cum non iuuaret: dominus nocte seniori ostendit negligentiaz fratris esse in causa quare non exaudiretur. Vidit enim senior monachum sedentem: et spiritum fornicationis in diuersis formis mulierum ludentem apud ipsum: et ipsum eis delectari: vidit etiam angelum domini astantem: et indignantem: et grauiter ptra eundem fratrem: quia nō surgebat nec prosternebat se in orationibus: ante deum: sed magis delectabatur in cogitationibus suis Cognouit ergo senior culpam fratris esse q̄ ipse nō exaudiebatur pro eo q̄ dixit frater. Impossibile est discedere a te spiritus fornicationis aliis pro te orātibus nisi tu ipse labores assumas in ieiunijs: et orationibus: et vigilijs rogans dominum cū gemitu. Audiens frater verba senioris: cum puncto est cordis: per afflictionē corporis meruit misericordiam dei. Quintū est cogitationum malarum multitudo. Ecclesi. decimo. Dulce mentientes perdunt suauitatez vnguenti. Eccl. decimo quinto. Abigebat abraham volucres a sacrificio. i. Macha. iij. Templum eius sicut homo ignobilis templum spirituale est vt homo ignobilis cum immundis cogitationibus occupatur. Sextum est contemptus diuine legis. Prouer. xxviij. Qui declinat aurem suam ne audiat legem eius oratio eius execrabilis. Prouer. primo. Invocabunt me et non exaudiā re. Eo q̄ eam habuerint disciplinam. Septimus est duri cordis: qui que duplex est. Quedam in paupes de qua. Prouer. xxviij. Qui obturat aurem suam ad clamorez pauperis: clamabit et ipse et nō exaudiet. Alia est ad eos qui offendērunt: cū aliquis non vult eis remittere. Eccles. xxviij. Remitte proximo tuo nocentiam et tunc deprecantibus tibi peccata soluētur. In eodē. Homini seruat ire: et a deo querit medelam. Mat. vi. Dum stabitis ad orandū dimittite si quid habetis aduersus aliquem: vt et pater vester qui in celis est dimittat vobis peccata vestra: q̄ si nō dimiseritis nec pa-

ter vester celestis dimittet vobis peccata vestra. ¶ Quando est peccatis additio. Ecclesiastici trigesimoquarto. Unus orans et alius maledicens cuius vocē exaudiet de⁹. ¶ Opus malus orationi additū est quasi quedā maledictio: vel malis ipetratoque exaudi aduersatur qui peccatū addit quasi elongat se a deo et ideo difficilius a deo exaudiuntur. Pō. Qui elongāt se a te perībūt Jrē plongauerūt inigrātē tuā. Isa.lv. Jnuocate eū dū pōt esse. Jac.iij. ¶ Propterea quare deos et appropiquabit vobis deo appropiquat q a malo opere cessat: deo impedimento tangit. Isidorus dicens duobus modis oratio impeditur ne impetrare quisq; valeat postulat: ubi est si aut gs adhuc mala cōmittit aut delinquēti sibi debita nō dimittit. Jdē sicut nullū profuit in vulnere medicamētū si adhuc ferrū in eo sit ita nihil prodest oratio illi⁹ cuius adhuc dolor in mente vel odiū manet in pectore. ¶ Nonū ē diaboli suggestio que multos ab oratione trahit. vnde. Greg. in dialo. In quadā abbatia. Pompeiani abbatis quidaz monachus nō poterat stare in oratorio in oratione: sed semper exibat qui sepe correptus noluit emēdare: sed cū quādōdie beatus benedict⁹ ventisset. ad eum corripiendū vidit quēdaz puerulū nigrū tenentē eū per fimbriaz vestimenti. Cūq; orasset benedictus pompeianus: et maur⁹ per biduū illi tres viderūt puerulū illū: et Beatus benedictus monachum alia verbere corripuit et demō recessit ac si ipe esset verberatus. ¶ Decimū est parvitas desiderij Augu. seruat tibi deus q nō vult tibi cito dare: vt tu discas magna magne desiderare. Grego. in mor. Eternā vitā si ore petimus nec tamē corde desideramus clamā testacemus. Pō. Tacui dum clamarē tota die. ¶ Undecimo est petītio impatiētia. i. Ro. xxviij. Cōsuluit saul dominum: qui nō respōdit ei: et legitur vltimo saul quesiit mulierem habentem pythonem. Judic. xx. Humilium et mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. ¶ Duodecimo est defectus perseuerantie in orando. Luc. xi. Si perseueraverit pulsans etc. Pō. beatus dies qui nō amouit etc. Augustinus si nō est aueta oratio securus esto: q nec mul⁹ recordat⁹.

¶ Quando sit orandum. capi. vi

Consequenter ostendendū ē quando sit orandū: tēpus orandi deus determinat. Luc. xviij. Dicēs oportet semper orare: et non deficere. et Eccle. xxi. Vigilate igit omni tempore etc. Non debet miles chalibi scutū orationis amouere donec bellū duret: bellū aūt durat dum durat vita pīsens. Militia enim est vita hominis sup terrā. Job. vij. Sap. xviij. Domino sine querela pterens fine tentatiōis huius orationē resilit. 1. Thessa. v. Sine intermissione orate. pericula nunq̄ desunt ideo cōtinue indigemus dei adiutorio nūq̄ deest materia ideo continue indigemus dei misericordia. Jdeo si fieri posset semp esset orandum: sed quia alia negotia hec non permittunt premittēda est oratio operibus nostris: et etiā interuisceranda. Jero. ad paulaz. In principio cuiuslibet operis premitte dominicaz orationē: et signū crucis in fronte. Idem sicut militē sine armis ad bellum exire non cōuenit. Ita homini christiano procedere nō licet sine oratione. Ber. hauriendus est sepe dilectionis serie affect⁹: et formāda oratio: que lectionem interrumpat. Jeroni. orationi lectio: lectiōi succedat oratio. breue videbitur tēpus q tantis operum varietatibus occupatur: oratio et gratiarum actio: deberent magnam partē vite nostre occupare oratio opera nostra deberet precedere: gratiarum actio sequi: cum videmus mala vel in nobis velin alijs esse orandum. Cum videmus bona vel in nobis vel in alijs gratiarum actioni esse instandum. 1. Thessa. v. Sine intermissione orate in omnibus gratias agite. Ber. ad fratres de mon. dei. Caritas tot modis in oratione vel gratiarum actione in deum se integer refundit: quot i suis vel necessitatibus: vel consolationibus in proximi etiaz vel compassionibus vel congratulatiōibus: causas i hec materias inuenit primo affect⁹ oratione vero precipue intendendum est: vel cum maior est necessitas vel maior tēporis opportunitas: maior necessitas orandi est vt cum alia quam gratiam a deo recepimus: Tūc enim instandum est apud eum qui dedit vt eaz nobis cōseruet: quia vt ait. Grego. cito bonum amittitur nisi a largiēte custodiatur pocta. Nō minor est virtus q̄ conuerere parta tueri. Quisq aliquis plus habet q̄ possit amittere tanto diligentior et magis solicitus debet esse de eius conseruatione. Jdeo dominus sacramento baptismi suscepto orationi se dedit. Luc. tertio. Item necessitas orandi est cum aliqua ardua faceuri sumus. Jdeo dominus electur⁹ apostolos orationem premisit. Luce sexto. Jtē necessitas orandi est cum imminet tribulatio: vel sibi vel proximo. Unde dominus imminente passione sua. tunc bis orauit. Math. xxvij. Et orationem suam multus protendit. Luc. xxij. Factus in agonia plixius orabat. Et Mat. xiiij. Legitur q ascēdit in montez solus orare: et inuitur causa orationis illius eā subditur. Nauicula aūt in medio mari iactabatur fluctibus: de tē pore vero opportunitate notandū q̄ Ber. ostendit tres horas diei multum opportunas esse orationi: dicens fratribus de mōte dei. Extra illas horas de quibus dicit propheta. Septies in die laudem dixi tibi matutinum aut vespertinum: aut media noctis sacrificium: maxime obseruandū est. Non enim ait propheta frustra. Mane astabo tibi: et videbo: sed quia tunc aceruis exterioribus adhuc sumus tenuiter dirigatur oratio mea. Sīcūt. i. e. m. m. Luc. quia tunc ab huius impedimentis inueniamur digesti qui etiam in nocturno vigilijo nostris: quibus media nocte surgim⁹ ad cōfitendum nomini domini: confessionis eiusdem ordinem contexens: inde inquit tribulationis mee deus exquisiui manibus meis nocte contra eum: et alibi. In psalmo. Media nocte surgebam ad confitendum tibi. Ad orandum mane monemur. exemplo christi. Mat. i. Diluculo valde surgens iesus egressus abijt in desertum locum ibiq; orabat. Ad orandum vespere. Math. xiiij. Ubi sic legitur dimissa turba ascendit in montem solus orare: vespere autez facto solus erat ibi. Ad orandum nocturno tempore. Luce. sexto. Ubi legitur q̄ erant pernoctans in oratione. De efficacia matutine orationis ostenditur. Job. viij. Ubi dicitur. Si diluculo cō surrexeris ad deum omnipotentez et ipm fueris deprecatus: statim exurgabit ad te. filij israel mane colligebant manna. Exo. xvi. Dulcedo enim spiritus sancti tali hora impetranda est. Sap. xvi. Oportet per mentire solem ad benedictionem tuā. Conueniebant olim ecclesiam mane ad elemosynam dare pauperi: qui in mane primo eius occurrerit.

Item tempus opportunum ad orandū est dies parasceues. in qua dominus adeo largus fuit q̄ matrē suaz dedit Johanni regnum latroni. corpus et animā in redēptionem humano generi: ideo ecclesia illo die pro omnibus orat iudeis paganis scismaticis hereticis. Item tempus opportunum est ad orandū. ante ascensionē domini. quando aduocatus ecclesie secundū representationē nostram vadit ad curias celestem. Tunc enim formande sunt petitiones. Item tempus opportunū ad orandum est. tempore medio inter ascensionem et penthecosten. Consueuerūt enim filij regum dare larga munera suscepto regno. Jn psalmo. Scitote q̄ mirificauit dūs sanctū suū: dūs exaudiet. etc. Item tempus pdonea ad orandū est in magnis solēnitatib⁹. Consueuerunt enim principes in festis magnis magna munera dare.

¶ Ubi sit orandum. ca. viij

Sequitur videre vbi sit orandum. Et notandum ergo q̄ vbiq; orandum est. Cum vbiq; sint pericula et vbiq; auxilio dei egeam⁹. Thimo. ij. Uolo viros orare in omni loco leuantes puras manus. Sapien. xiij. Creature dei in odium facte sunt: et in temptationem anime hominum: et in muscipulam pedibus insipientium. Specialiter locus vtilis et ad orandū est locus secretus. Isidorus de summo bono. Oratio priuatis locis exercenda est. Math. vi. Tu autem cum oraueris intra cubiculū tuū: et clauso hostio ora patrem tuum. Eiusdem decimoquarto. Christus dimissa turba ascendit in montem solus orare. et Mat. xiiij. Dicitur q̄ abiit in desertum locū orare: ibiq; orabat. Et Luc. vigesimosecundo. Et cum esset a discipulis suis quantū iactum e lapidis: et positis genibus orabat. Item locus ydoneus ad orandum est templū materiale dedicatum. Mat. vigesimoprimo. Domus mea domus orationis. Ro. xi. Exaudiui orationem tuaz etc. Sanctificauit dominus illam etc. Et erunt tibi oculi mei et cor meum cunctis diebus. ij. Para. vij. Oculi mei erunt aperti: et aures mee erecte ad orationes eius qui orauerit in loco isto.

subditur eleghie sanctificauit locum istum vt sit nomen meum ibi in sempiternum: et permaneant oculi mei et cor meum ibi cūctis diebus. In eodem. Cum edyfisset salomon templum precessignis descendit de celo et deuorauit holocausta et victimas: et maiestas domini replenit domum. Exo. xlmo. Postq̄ cuncta perfecta sunt: operuit nubes tabernaculum testimonij: et gloria domini implenit illud. Christus multum frequentabat tēplum materiale. Luc. none. Erat quotidie docens in templo. et eiusdem. vigesimoprimo. Erat diebus docens in templo: in templo inuentus est a matre sua. Luce. ij. Et ait nesciebatis quia in his que patris mei sunt oportet me esse? Eiusdem decimonono. Intrauit Jesus in templum. Crisostomus prepulum erat bonū filij: vt veniens primo ad domū curreret patris. Tu autem imitator factus christi. Intrans in ciuitatem primus ante omnes actus ad ecclesiam curras. Et super Matth. vigesimosecundo. Dicit glo. Ingressus vrbem primo templum adijudans sonnas religionis: vt quocunq̄ intres domum orationis si tibi est primum adeamus et per orationes deo commēdati ad agenda negocia secedamus. ¶ Iterz locus pdonens ad orandum est templum spirituale scilicet cor mundum et purum: cor carnale vel malignum: stabulum vel spelunca latronum: potius esse videtur q̄ templū. Primo. Lost. tertio. Templum dei sanctum est q̄ estis vos. Psalmus. Domum tuam decet sanctitudo domine in longitudine dierum. iij. Roma. vi. Nichil erat in templo quod nō auro tegeretur. Primo Corint. tertio. Nescitis quia templum dei estis. et spiritus dei habitat in vobis. Johan. quarto. Spiritus est deus: et eos qui adorant eum in spiritu et veritate oportet adorare. et. Corint. decimoquarto. Orabo spiritu orabo et mente.

¶ Quomodo sit orandū. viij. cap. xliij:

Equitur videre quomodo sit orādum. ¶ Notandum ergo q̄ orandum est attente. Unde super illud primi. Petri vlt. Vigilate in orationib⁹ Dicit glo. Ne animus cogitet aliquid preter id solum quod precat. In discrete orare videntur qui deum precantur vt ei intendat. Ipse vero nec sibi nec deo intendit. Sed quod deterius est immunda in corde versando. fetorem horribilem aspectui dei ingerit. ¶ Reuocare debet cor suum qui vult orare. ij. Ro. vii. Ait David. Inuenit seruus tuus cor suum vt oraret te. Potius orandum est corde q̄ ore. i. Ro. primo. Anna loquebatur in corde suo: et vox illius penitus non audiebatur. Mat. sexto. Orantes autem nolite multū loqui. Augustinus diu orare cum vacat non est improbum nec⁹ inutile. Nec⁹ enim hoc est orare: et in multiloquio si diutius oretur. Aliud est sermo multus: aliud diuturnus affectus. Nam et de ipso domino scriptum est q̄ pernoctauerit in oratione. Luce. vi. Absit ab oratione multa locutio: sed non desit multa precatio si feruens perseuerat intentio. Nam multum loqui est in orando rem necessariam superfluis agere verbis. Multum autem precari est ad deum quez pulsamus diuturna et pia cordis excitatione pulsare: q̄ plerūq̄ pluo gemitib⁹ q̄ sermonibus agitur. Item orandum est cum magnitudine desiderij. Deutero. iij. Cum quesieris dominum deum tuum inuenies eum. si tamen ex toto corde quesieris. Jere. vigesimonono. Cum quesieritis me in toto corde vestro inuentus a vobis. ¶ Magnitudo desiderij clamor est quez deus exaudit de quo clamore. Exo. xliij: Quid clamas ad me ait de⁹ ad Moysen. Et Danie. decimotertio. Exclamauit voce magna Susanna. Dilatatio desiderij ē quasi preparatio cordis: vt sit capax eius quod petitur. Augustinus. Cur petere: quaerere: pulsare nos compellit qui nouit quid nobis sit necessarium prius q̄ petamus nisi quia exerceri voluit nostrum desiderium in orationibus quo possimus capere quod preparat dare. Item Augustinus. Si aliquando dominus tardius dat commendat dona nō negat diu desiderata dulcius obtinentur. Scito autem: data vi lesciunt: seruat tibi deus quod non vult dare vt et tu desiras magna magne desiderare. ¶ Item orandū est cum lachrymis et gemitu. Exo. secundo. Audiuit gemitum eorum. Primo. Reg. primo. Cuz esset Anna amaro animo orauit dominū flens largiter. In psalmo auribus percipe lachrymas meas etc. Que lachryme violēte fiūt in precibus. Ecclesia. xxxv. Non despicient preces pupilli nec vidue: si effundat loquelam gemitus. Et in codex subditur de lachrymis vidue a maxilla vsq̄ ad celum ascendunt. Ysaie trigesimoseptimo. Audiui orationem meam et vidi lachrymas tuas. Osee decimosecundo. Dicitur de Jacob luctante cum angelo flenit et rogauit eum. Et Judith octauo. Indulgentiam illius fusis lachrymis postulemus. Deb. v. Preces supplicationesq̄ cum clamore validō et lachrymis offerens exauditus est pro sua reuerentia. ¶ Item orandum est humiliter. Psalmus. Respexit in orationem humilium: et non spreuit preces eorum. Ecclesiastes. trigesimoquinto. Oratio humiliantis se nubes penetrabit. Judith. nono. Humilium et mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Humilitate obtinuit chananea a xpo quod voluit catello se comparans: cum xps eam cani comparasset. Mat. decimoquinto. Dabetur q̄ christus ei dixerit propter hunc sermonem. vade: exiuit demonium de filia tua. Mathei octauo. Post illud verbum humile centurionis. Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum. Dictum est et a christo: sicut credidisti fiat tibi. Et Luce. decimoquinto. Postq̄ filius prodigus dixit non sum dignus vocari filius tuus: pater accurrens cecidit super collum eius. ¶ Item orandum est confidenter sicut orabat David. Miserere inquit mei quoniaz in te confidit anima mea. ¶ Jte orandum est perseueranter vt ostēdit dominus. Luc. xi. Exemplo amici qui pancs necessarios accommodauit improbitate amici deprecantis deiectus: et exemplo iudicis iniqui deum non timentis et hominēs non reuerentis: qui improbitate vidue victus vindictam fecit eidem aduersario eius. Luce. xviij. Apostoli perseuerando in oratione spiritum sanctum acceperunt meruerunt. Actuum primo.

¶ Quid in oratione sit petendum. xv.

Equitur videre quid in oratione sit petendum. ¶ Notandum ergo q̄ in oratione petēda sunt gloria: et gratia: siue regnū et iusticia regni. Mat. vi. Primum querite regnum dei et iusticiam eius: et hec omnia adijcient vobis: non monet deus: vt temporalia queramus. ¶ Primo: quia non sunt digna peti: bona enim infirma sunt et incuruantiq̄ amāte et querūt ea: que incurvatio demonib⁹ placet. Jsa. li. Incurvare vt trāseamus. Ber. Nolī acquiescere dicēti incurvare vt trāseamus enim enim ē triste? sed te graviter oppressum. Inps. Miser factus sum et curuatus sum. Col. iij. Que sursum sunt querite nō que sunt superterrā ¶ Secdo: qz prius debent hijs qui habēt iusticiā regni. iusticia enim regni filios facit: filijs vero debet promitti. Vñ sup illud: et hec oīa adijcient vobis: Dicit glo. Quia oīa sunt filiorum: et ideo hec oīa adijcientur ei⁹ nō querēnib⁹: quibus si subtrahunt ad pbationē: tamē dantur ad gratiaz actionē. ¶ Tertio: qz nescit homo vtz sibi expedit temporalia habere: cuz frequētius possessoribus suis nocean: Prouer. i. Usquequo stulti ea q̄ sunt noxia cupient. Et super illud. ij. Cor. xiij. Virtus in infirmitate perficitur. Dicit glo. Aug. cuz ea q̄ne deus laudat: et punit ut petitis: abillo securi petite: illa enim pro pitio deo cōcedūtur: quando autem petitis temporalia cuz modo petite et cum timore illi cōmitte: vt si prosint det: si scit obesse nō det: quid enim obsit vel prosit medicus noster? non egrotno. ¶ Item notandū q̄ super illud. Mat. xxvi. Et orauit tertio eundē sermonē. Tangit glo. Tria a nobis ponēda tribus vicibus inquit orauit vt e nostra preteritis peccatis veniāt: e p̄sentibus malis tutelāre: a futuris periculis custodiamus. De primo. Eccle. xxxviij. Fili in infirmitate tua ne despicias teipsum: sed ora dñm: et ipse curabit te. De secdo. Mat. xxvij. Vigilate et orate ne intretis in temptationem. De tertio. Luce. xxi. Vigilate omni tempore orantes vt digni habeamini fugere que ventura sunt. ¶ Item notādum: q̄ in oratione petere possumus: vt deus custodiat nos ab occasione peccādi. Exemplo salomonis dicētis. Prouer. xxx. Mendicitatē et diuitias ne dederis mihi tribue tantū victui meo necessaria: ne forte satiatus illiciar ad negandum: et dicam quis est deus: egestate cōpulsus furer et peierem nomen dei mei. Jtez possumus in oratione petere id quod a nobis occasiones salutis: vt eos qui nos recte instruunt secūm admoniemur. Matth. nono. Rogate dominum messis: vt mittat operarios in messem suam.

¶ De speciebus orationis. ca.xvi.

Equitur de speciebus orationis.

¶ Notandū ergo q̄ oratio potest dīuidi in orationē fructuosam: et infructuosam. ¶ Fructuosa oratio multas hz spēs. Quedā enim verecundo fit e humili affectu: qualis fuit oratio publicani: qui nō audebat oculos suos leuare in celum. Luce.xviij. Item talis fuit oratio filij prodigi: qui ait ad patrē suum. pater peccaui in celum e coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus. Luce.xv. Verecundia multum placet deo in penitente: sicut impudentia displicet ei in peccatore. Ber. Quantus displicet deo impudentia peccatoris: tantū placet ei erubescētia penitentis: similiter humilitas orantis multum placet ei. Ber. Citius placas deum si mensuram tuam seruaueris e aliena te ne quesieris: quedam oratio fit auro affectu: sic orauit Susanna Dan.xiij. Dicens domine deus eternus: q̄ hoc isti malitiose cōposuerunt aduersum me. ¶ Alia species orationis sit lato affectu: sic orauit Moyses. Exo.xxxij. Dicens aut dimitte eis hāc noctē: aut si non facis dele me ē libro tuo: quē scripsisti. Alia oratio sit grato affectu. Sic monet apostolus orare. Col.iij. Orationi instantes: vigilate in ea in gratiarum
B actione. ¶ Oratio fructuosa similiter multas habet species. Quedā enim est symplica que solis labijs fit. de qua Math.xv. Populus hic labijs honorat me: cor aūt eius longe est a me. Isa.xxix. Sic habetur. Appropinquat populus iste ore suo e labijs suis glorificat me: cor aūt eius longe est a me. Aug. Sicut vox sine modulatione quasi vox picarum: sic oratio sine deuotione quasi mugitus bouū. Item Augus. Quid pōest strepitus labiorū. si mutus est cor: qualis est differētia inter paleā e granum: inter similā e furfur: et inter pellem animalis: et ipm animal: talis differentia inter sonū vocalis orationis e deuotionē cordis pueri pastoris pro animali solam pellē reddant. quibus similes sunt q̄ male orant tantū exteriorem sonum vocalis
C orationis habentes. ¶ Et notandū q̄ deuotio sic describitur. deuotio est teneritudo cordis qua quis ō facilius lachrymas resolvitur. Vel sic deuotio est feruor bone voluntatis: quē meus cohibere non valeo certis manifestat indicijs. deuotio est medulla holocaustorum sine ipsa holocausta sunt arida. Ps. Holocausta medullata ofeream tibi. ¶ Alia spēs orationis fructuose est oratio preoperata q̄lis fuit oratio helye: cum periturum se vt mezeretur. iij. Reg.xix. Tertia species est salutī contraria: q̄lis fuit oratio pauli: petētis a se stimulū amoueri ij. Cor.xij. Quarta spēcies ē oīo presūptuosa: q̄lis fuit oīo filioꝝ zebedei. qui volebant pervenire ad regnū non per calicis potum quibus dictum est nescitis quid petatis. Mat.xx. Quinta spēs ē oratio ridiculosa: q̄lis est oratio pharisei dicētis. Jeiuno bis i sabbato decimas do omnia q̄ possideo. Luce.xviij. Vacuas oportet esse manus hois p humilitatē ad hoc vt elemosyna gratie ei a deo detur. Item oratio pocritoꝝ ridiculosa est qui manus tendūt ad terrā cuz elemosynā petunt ab eo qui est in celo: terrena enim mercedē querunt in operibus suis. Item potest dīuidi oratio i postulationē: et obsecrationē: et orationem stricte sumptā: et sumitur hec diuisio ex illo verbo. i. Thimo.ij. Obsecro primo oīuz fieri obsecrationes: orationes: postulatiōes gratiarum actiones. Membra vero ista notificat. Ber. in epistola ad fratres de monte dei. Vide verbo. Postulatio inquit est cū ea obtinenda tēporalia: et necessaria vite huius in qua deus postulantis quem approbat bonam voluntatē: facit tamen q̄ ip se melius indicat et dat libēter sequi postulantes: et ad postulationē pertinet petere tranquillitatē pacis: sanitatē corporis: temperiem aeris. Obsecratio est in exercitijs spiritualibus ante cia ad deum instātia. Oratio est hois deo adherētis affectus. et familiaris quedam: et pia allocutio. Gratiarum actio est in intellectu: et cognitione gratie dei bone voluntarie indebite: et in reflexa intentio. In postulationib⁹ pie ac fideliter est orandū: sed non est illic pertinaciter inherendū: quia nos nescimus: sed pater noster qui est in celis est: quid in tēporalib⁹ isto necesse ē nobis. Obsecrationibus insistendum est: sed in omni humilitate et pacientia q̄ non asserunt: et ostendunt impatientia: non vnūq̄ enim cuz celeriuz gratia nō subuenit: sit obsecrant. celū incūde: et terra sua terrea: et tūc relicta sibi humant cordis duricia: ad votū exaudiri nō meretur. Anxietas desiderat negari sibi estimat q̄ quid differtur cāq̄ sicut channanea illa periri se aut delicias ingeniscit quasi in immūdicia carnis pterita sibi pesiputari: vel inproperari imaginatur nō nisi q̄ vero sine labore petenti accipit: querens inuenit: et pulsanti aperitur: et cōsolationes ac suauitates orationis inuenire tūdē metuntur labor obsecrationis: nō nunquā etiā pure orationis affectus: et bona illā affectionis suauitatis nō inueniunt: sed quasi inuenti eūnō petentē et quasi neglegentem gratia preuenit: et tanq̄ genus seruorū suscipitur in mensa filiorū: cui nudis adhuc et incipiēs animo i eū orādi assumit affectū q̄ pro merito sanctitas reddi solet merces electorū: q̄ cū sit agitur vt vel in nudituz suū negligenti non liceat nescire q̄ negligat: vel vt pro oratio caritatis amorez in eo vltro se proferētis accedat: in quo prodolore multi fallūtur: sed cū pascātur pīe filioꝝ tuz filios se esse arbitrātur: et deficiēte: vnde proficere debebāt exuisitāte gratia euanescunt cōtentia sua se aliud esse arbitrātes cū nihil sint. ¶ Item oratio sic potest dīuidi. Est oratio quaz alijs pro se ad deū dirigit. Et est oratio qua aliqs pro alio sterceditque suffragiū dicitur: quod suffragiū humiliter petendū est e maxime a sanctis qui tuz beati sunt. Job.v. Ad aliquē sanctorū cōuertere: populus etiā hūiliter debet suffragiū petere a ministris ecclesie. Leui.quarto. Rogate pro eis sacerdote: propitius erit eis de⁹. Jd. habetur Exodē: quinto. Et numeri.xvi. Deprecat⁹ est aarō pro populo: e plaga cessauit: imminuti sūt i ecclesie suffragiū humiliter debēt petere a populo exemplo pauli. Ro.decimoquinto. Obsecro inquit vos fratres per dūm nostrū ihesuz christū: et per caritatē sancti spūs vt adiuuetis me orationib⁹ vestris pro me ad deū. ¶ Itē petendū est suffragiū ab his qui creduntur esse speciales dei amici. Job.xlij. Job seruus meus orabit pro vobis: faciem eius suscipiā. Ille vero qui in consilio decedit vtendū est illo. Jud.vi. Adempto mei cū bene tibi fuerit libēter orare debet vn⁹ pro alio. Jac.

quinto. Orate pro inuicē vt saluemini e primo. Jo. quinto. Qui scit fratrē suū peccare: peccatuz non ad mortem: petat e dabitur ei. etc. Multum ēt sperandum est de suffragijs bonorum. Phi primo. Scio q̄ hoc mihi proueniet ad salutez per vestra oationem. Idem ad philemonem. Spero per orationes vestras donari me vobis. De commendatione e expositione dominice orationis require in sermone illo epistolarum. Omnes vnanimes in oratione estote. Isidorus in libro de summo bono fidei symbolum: e dominica oratio pro tota lege parvulis ecclesie ad celorum regna sufficit capescenda: omnis enim lapidis studio scripturarum in eadem oratione dominica: e symboli brevitate pociuntur.

¶ Octava pars de laude dei. xvij

Ost tractatum de oratione tangēdus est de laude dei et gratarum
P actione que oportunis suis cōpetit ecclesia admiscere: e primo de laude dei ad quam multū incitat nos sacra scriptura: dauid Immola deo sacrificiū laudis Itē psalite deo nro psallite etc. Eccle. xxxix. In ecclesia et in cetu laudate e benedicite nomē dei. Deu.xiij. Offeramus hostiā laudis semp deo. Ysoc. decimonono. Laudē dicite deo nro oēs sancti eius: e q̄ timetis deū pusilli e magni: ad laudē duz deū maxime incitat scriptura psalmoz e pcipue in tertia quinquagena que in laude terminat: oīs ipūs laudet dīm: et in qua sunt tot psalmi inscriptiones: vel a verbo laudādi: vel cōfitendi: vel cantandi. ¶ Item ad laudandū deū incitat omnis creatura. Brego. mirū est q̄ homo semp deuz non laudat: quia quelibet creatura ad eius laudandū semp inuitat: opera laudabilia artificem laudabilē ostendūt. Eccle. nono. In manu artificum opera laudabūtur. Prouer. viij. Laudent ea in portis opera eius. Augustinus. quarto. libro confessoꝝ. Si placent corporalia dei: ex his laudate e in artifice eorū retorqueamus ne in his tibi placēte tu displiceas. Idē intelige de alijs operibus dei. laudatio dei est valde nobilis operatio: cū angeli e anime tam beate hunc operationi intendant. In psalmo. Beati qui habitant in domo tua domine in secula seculoꝝ laudabunt te. Augustinus in libro de ciuita. dei. Necesse nos

& videbimus. Videbimus & amabimus. Amabimus & laudabimus laudationem ponit vltimam operationem: ideo pallio comparatur. Isa. sexagesimoprimo. Pallium laudis pro spiritu meroris pallii sit perponitur aliis vestibus. Ber. Loquens de celesti ciuitate dicit q eius operatio est assidua dei laudatio. Dulcius gaudere deberet qui in terris admittitur ad hanc celestem operationem exercendam. Augustinus libro de doc. christi. Deus cum de illo nihil digne dici possit admisit tamen humane voces obsequium: & verbis nostris in laude sua nos gaudere voluit. Ber. super Cant. nihil ita propitie in terris repiesentat quedam celestis habitationis statum sicut alacritas laudantium deum: qui boni sunt perfecte laudent deum: sed qui sumus in presenti vita imperfecte iubilant. vii. Job tricesimooctauo. Cū me laudarēt simul astra matutina: & iubilarēt omnes filij dei. Grego. Inualido dicitur est cor his letitia exis efficatia non implentur: laudant angeli qui iam tante claritatis latitudinem in sublimibus vident. Jubilant vero homines q adhuc in tuleriotibus oneris sui ignustias sustinent. Ber. Semiuiuus in terra reliet semi laudare possum. Ubi totus vtero ibi totus in laudem. ¶ Loquela homini data est ad laudandum deum. Et qui deum non laudat quasi mutus reputādus est. Augustinus in libro de vono contel. Ue tacentibus de te quoniam loquaces muti sunt felix erit qui semp posset laudi diuine insistere. Jero. felix lingua que nō nouit nisi de diuinis terere sermones. In psalmo. Sēper laus eius in ore meo. Eccle. xlvi. Laudabo nomen eius assidue. Isa. lvi. Tota die & tota nocte non tacebunt. Operatio ista deo est valde gloriosa. In psalmo. Sa certificū laudis honorificabit me. &c. Tho. B duodecimo. Opera dei reuelare & confiteri honorificum est. Item operatio ista homini valde est vtilis ipsa malignum spiritū fugat potui. Ro. decimosecto. Ecce spiritus dei malos exagitat &c: Jubeat dominus noster rex & serui tui qui coram te sunt queant hominem sidentem psallere in cytharam: vt quando arripuerit te spiritus dei malus psallat manu sua & leuius ferat & subdatur in eodem capitu. Dauid tollebat cytharam. &c. Et leui habebat simul. recedebat enim ab eo spiritus malus: In psalmo. Laudans invocabo dominum: & ab inimicis meis saluus ero. Item viam spiritui sancto preparat. Grego. super ezc. Cum vox psalmodie per intentionem cordis agitur omnipotenti deo mē ad cor preparatur. Quarti. Ro. tertio. Cum converet psalteo facta est super elyseum manus domini. Item hominē letificat. In psalmo. Exultabunt labia mea dum cātauero tibi Jac. quinto. Tristatur quis in vobis: oret equo animo & psallat. Glo. crebra psalmodie dulcedine nocivum tristicie pestem de corde expellit. ¶ Item ad deum cor eleuat Ber. cuz a corde fortis missus fuerit omnis immunditia: oculos cordis attollunt meditationes admirabiles essentie dei: & caste veritatis inspectio oratio munda & valida. Jubilus laudis & desiderium ardēs in deum. ¶ Et notandum q homines maxime debent instare laudi diuine ex quo a deo sunt redempti: vnde nato saluatore sacra est multitudo militie celestis: laudantium deum. Luc. secundo. Ad prouocādū homines ad dei laudem Dauid: dicit cōfiteantur tibi populi deus: cōfiteantur tibi populi omnes & subditur causa: terra dedit fructum suum terra dicitur beata virgo que dedit fructum sufficientem & hominibus & angelis ad eternam refectionē Isa. quinquagesimo secundo. Gaudete & laudate simul deserta ierusalem quia consolatus est dominus populum suum redemit ierusalem. Fecit salomon duo cherubin in lateribus arche habentes pedes obliquatos & quasi ad iubilandum elevatos vt intripudijs habent multeres saltando: iubilantes circa archā. Archa dei significat dilectū corpus. Duo cherubin quasi iubilantes circa archā sunt clerici & religiosi filij dei assumendo humanā naturaz humiliatum laudātes & glorificātes. ¶ Item legit. Luc. vi. De discipulis q post ascēsionē dei reuersi sunt ierusalem & erāt semp in templo laudātes & benedicētes deum. C

Item notandū q oratio ista discrete exercēda est. In ps. Cūi rex omnis terre dē: psallite sapiēter. Item bñ psallit ei in vocisexatione: vocisexatio ē desiderij magnitudo: vii sup illo. Exo. xiii. Quid clamas ad me dixit Glo. Voces aps aureo deinō facūt sba nostra: sed desideria. Et q vult laudi dei insistere. Primo puidēda est mūdicia. Eccle. xv. Nō ē speciosa laus in ore peccatoris. In. ps. Cōfessio & pulchritudo in spectu eius: cōfessio inq laudis. Cant. ij. Sonet vox tua in auribus meis: vox enī tua dulcis & facies tua decora: deinde sex sunt necessaria que tāgit. Ber. sup Cant. xiij. Sermōe hic verbis. Immolātes hostiā laudis: & reddētes vota nostra de die in diē curremus omni vigilātia iungere sensuz versui affectū sensui exultationē affectui gravitatē exultationi humilitatē gravitati libertatē humilitati quo interdū liberius purgate mētis passibus preda mur: & incedimus p inusitatas quasdam affectiones spirituales letitias in iubileis amenitatibus in lumine dei. Inuauitate in spū sancto: sensus iungendus versui. i. psalmoz. Intelligēta cū attentione prolationi vocis: vii sup illud. ps. Psalmite sapiēter. dic. Glo. nemo sapiēter facit quod nō intelligit. B. Libi. in ore: psalmus i corde: nō negligat aia filij terre dentibus intelligentie fue: ne si forte integrū glutiat frustetur palatū sapore dulcem sup mel & fauum. Item iungēdus est affectus sensui. Ber. nunq̄ intelligeo. Dauid donec ipa experiētia spoo psalmoz̄ inducis affectus. Dauid intelligit in illo. Ps. Bne ne i furore tuo arguas me: neq̄ in ira tua corripias me. Furoris autē timoris induit: vt ad imitationē illius furoris quē deus exercebit in die illa ptremiscat. Jero. quotiēs illā diē cogitoreto corpe ptremisco. Dauid intelligit: in illo. ps. Deus iudicia tua regi da: q diuinationēz extremi iudicij timet & ad ips amorē habz duplici eni affectu incitabatur. ps. cū illud peteret. Item exultatio iungēda est affectui. vii. Jero. Adalo psalmū vnus ex hylaritate mētis decātare: q totū psalterium cuz corpis fastidio corpore & accidia Item q; lentitas solet comitari exultationē: iungenda est gravitas exultationi. Dauid In populo grauti laudabo te Idez exultate & cum tremore. Et quia homines graues solēt cōtēnere homines leues: vel fanozem vane glorie de gravitate sua querere. Ideo humilitate iungenda est gravitati: Ber. Magna virtus humilitas sine cuius obtentu virtus nō solū virtus non sit sed etiam in superbiam erumpit. Item gravitati humilitatē quādoq̄ legitur postillanimitas iungenda est cui humilitati libertas quē cūcoz dilatatū est habūdantia gratie vt mere faciat & voluntarie quod p deo facit. ij. Cor. iij. Ubi spūs dñi ibi libertas. Tullius libertas ē potestas viuēdi vt vel. ¶ Item notandū q non solū laudandus ē deus sermone: sed cui bene viuendo: laus vero bone vite magis cōtinua est. Augu. Qui deū lingua laudat: nō semp laudare pōt: q deū moribus laudat: semper p̄t. i. Cor. x. Sive manducatis sive bibitis vel aliud quid facitis oia in gloria dei facite. Aug. Si quod manducas & bibis ad refectionē corporis sumis reparationemq̄ mēbroz gras agens ei q tibi pbuit mortali ac fragili tua supplementoz̄ solacia cibus & potus tuus laudat deū. B ¶ Item notandum q gratior est deo laus q exhibet in aduersitate: q̄ in prosperitate. Grego. in mor. Despecta vox confessionis ē quā format locū iditas: prosperitas. & intelligas hec de cōfessione laudis. ¶ Item sola confessio habet meritum magni ponderis: cū a veritate rectitudinis nō separat vis doloris. In ps. Rectos decet collaudatio. Glo. Recti sunt q dirigunt cor suū sm voluntatē denique est regula: & preponunt voluntatem melioris sue voluntati. i. voluntatē omnipotentis voluntati infirmi: cuius laudat deum quando sibi bene est: blasphemat qui male. Rectis vero semp. i. ip speris & laudatio vt dicit Glo. Ibidem. ¶ Nona pars de gratarum actiōe. viij. sunt que incitant ad gratarum actionē .xviij.

Equitur de gratū actione. ¶ Notandum q. viij. sunt que possent homines incitare ad gratū actionem. ¶ Primum est admonitio sancte scripturarum. Ber. Dilecto in referēdo gratiam non esse tardus aut segnis: dilecta ad singula dona gras agere diligenter considera que tibi apponuntur vt nulla dei dona debita gratiarum actione frustretur. Tho. tiij. Omni tempore benedic dñm. Col. iij. Omne quodcunq facitis aut in ēbo aut in opere omnia in nomine dñi nostri ihesu xpi facite gras agentes deo & pri Eml dem. iij. Oratioui instantes vigilantes in ea in gratarum actione. Ephe. v. Gras agite. ¶ Decim est eminentia creaturarum q incessanter non cessant ad gratarum actionem beneficium enim datum alicui in

uitat cū vt dñi gr̃as agat ergo cum ois que videmus hoc data fuerint scm illud Gen.i. Faciam" ho. adiu.. t si. no. t pisc. pcibus maris t volatilibus celi: t bestijs terre: vniuersq; creaturis ois que videmus ad gratiarū actionē nos inuitant. ¶ Tertiū est ipm tps in quo summa. t tps gratie: cum nulla opatio magis o grue re. videtur q̄ gratiarum actio. Tō valde bonū videtur gratiarū actioni intitare. Prouer. xv. Sermo oportunus optimus est. Aug. ad sanctū aurelianū. Quid melius animo geramus: t ore promamus: t calamo exprimamus: q̄ deo gratias: hic nec diei hz taciturnitate audiri lenius: nec intelligi grā iucundius: nec agi fructuosius pōt. ¶ Quartū est: q̄ gratiarū actio opatio est: que exerceatur in patria. Jn. ps. Misericordias dñi i eternū cantabo hoc erit gratiarū actio: de hoc q̄ fuerim" misericorditer a periculis liberati. Isa. li. Gaudiū t letitia inuenietur in ea: gratiarū actio: t vox laudis: vnde bonū t affectare huic opationi quā in futuro exercebimus: bonū est addiscere officium qd tūdiu facere oportebit. ¶ Quintū t vltimus mr̃implex que ex hoc ope segunt: prima est q̄ ipa hoies in tribulatione custodit deū ei adesse facit: eo qd si gauratur. Bas. ij. In pueris q̄ in fornace positis gratias agit deo ab igne leti nō fuerunt: t quartus apparuit eis filio filio dei simile. Osee. c. q̄ dimittat iniquitatē peccat ad dñm. Prouer. xi. Ira que bñdicit ipingwabitur. B. ad loc. vñ exijt flamma gratiarū reuertitur: vt iterū stulti. Eccl. xlvij. Bñdicite oēs bñficentiā illā q̄m potestis exaltātes aut replemini in virtute: ¶ Sextū est q̄ hec opatio mr̃tō placet deo gratiarum actio a depo est spūalis de quo. Leui. xij. Olo ad pcussū erit iure ppetuo. Item vngwentū e quo caput ecclie vngit qd figurauit est in magdalena: caput r̃pi vngēte. Mat. xxvi. t Mar. xiiij. Bonū t vngwentū pretiosū q̄ de pctōr recordatiōe pficitur melius deuotōis qd fit de recordatiōe bñficiorū dei. ¶ Septimū t hic qd ingratitudo que gratiarū actiōi cōtraria t rusticitas est" magna. si magna rusticitas est ei qui mittit vas oleum vini gratias non agere quanta rusticitas est ei gratias non agere qui necessarie nobis tribuit bona sua. B. Dignū t semp gratias agere q̄ de" nū q̄ cessat bñfacere. Ultimū malū t multipler q̄ pcedit ex ingratitudine. Primū q̄ bona tā a deo accepta auferri facit vñ sup illud. Ro. i. q̄ cū deū cognouissent Nō sicut deum glorificauerūt aut gratias egerūt. dicit. Aug. q̄ deus dederat gratis: abstulit ingratis Scdm est q̄ ipedit ab his que dārētur hoi nisi fuisset ingrat". B. Nō est dignus de dātis q̄ nō agit gratias de datis. B. Ingratitudo est ventus vrēs: siccās sibi fontē pietatis: roxē inficiens cordis fluēta gratie. Tertiū est q̄ nō solū priuat hoiem bonis: imo etiā penas adducit: vnde ezechias punitus est de ingratitudine: cū. n. dedisset eidē triūphū increduli bileze percussisset. clxxxv. milia castrorū sennacherib. Ij. Reg. Babilā t leticia inuenietur in ea: gratiarū actio: t vox laudis: vnde bonū t affectare huic opationi quā in futuro exercebimus: bonū est addiscere officium qd tūdiu facere oportebit. ¶ Quintū t vltimus mr̃implex que ex hoc ope segunt: prima est q̄ ipa hoies in tribulatione custodit deū ei adesse facit: eo qd si gauratur. Bas. ij. In pueris q̄ in fornace positis gratias agit deo ab igne leti nō fuerunt: t quartus apparuit eis filio filio dei Osea t q̄ diuitias largitate p̄uocat ad dā. Prouer. xi. Ira que bñdicit ipingwabitur. B. ad loc. vñ exijt flamma gratiarū reuertitur: vt iterū stulti. Eccl. xlvij. Bñdicite oēs bñficentiā illā q̄m potestis exaltātes aut replemini in virtute: ¶ Sextū est q̄ hec opatio mr̃tō placet deo gratiarum actio a depo est spūalis de quo. Leui. xij. Olo ad pcussū erit iure ppetuo. Item vngwentū e quo caput ecclie vngit qd figurauit est in magdalena: caput r̃pi vngēte. Mat. xxvi. t Mar. xiiij. Bonū t vngwentū pretiosū q̄ de pctōr recordatiōe pficitur melius deuotōis qd fit de recordatiōe bñficiorū dei. ¶ Septimū t hic qd ingratitudo que gratiarū actiōi cōtraria t rusticitas est" magna. si magna rusticitas est ei qui mittit vas oleum vini gratias non agere quanta rusticitas est ei gratias non agere qui necessarie nobis tribuit bona sua. B. Dignū t semp gratias agere q̄ de" nū

¶ De bñficijs p̄ quibus regratiandum est.

Tē notan. q̄ gratias agere debemus deo t de bñficijs generalib" t de spūalibus t de singularibus generalia tāgit. B. dicēs agamus r̃cōs gratias factori nostro: bñfactori nostro redēptori nostro remūeratori nostro: primum nobis pstitit q̄ nos fecit sum": adiecit t vñ subsistere: q̄ libēras faciamus ingratos hoies etc. quid vero posteat: p̄stit pcibus etc. Jaz tertiū opus tue redēptionis attende. Jdez. Fecit te deus tuus fecit tā multa pp te: tamen est ipe tecū caro vnante quoq; faciet secū spiritus vnū. Bñficia spūalia sunt ista primū est bñficium expectationis quo deus peccatores pacienter expectat ad pnitentiā: deinde iustificationis qñ diu expectatos cōsentit in sum dēdo gratiā suā tertiū est cōuersationis quādo cōuersos in statu bono cōseruat. Et notandum q̄ circa vnumq; horum beneficiorum quinq; nobis attendenda sunt: vt agnoscamus magnitudinem eorum: circa primum debet homo cogitare quoticno meruerit vt tēpus penitentie sibi auferetur: quoticno. n. mortaliter peccauit hec meruit peccator. n. indignus est vita quia ingratus est actori vite. Job. xxx. Quilibz vita putabantur indigni. secūdo debet cogitare q̄ potu" fuerit qñq; simili⁹ tr̃ire. n. misericordia gracie: est: quante pene proximior est a qua

E

F

G

D

I

paretur: vt si aliquis suspendendus tā laqueū sibi haberet in collo: vel si inutile nobis membrū iam membrum haberet supra lignum vbi mutilari deberet. Datus beneficiū reputaret si tunc liberaretur: vnde dz homo cogitare si quādoq; fuerit in periculo mortis. quz in statu erat dānationis: e quo iuste si ibi statu decessisset: e qd puenerit apud deum vt tunc ei deus pepercerit. Tertio debet cogitare q̄ preciosā rem deus ei contulerit quādo tempus penitētie ei dedit preciositas tēporis ex duobus perpenditur: primo ex hoc q̄ in momento temporis potest homo lucrari regnum eternum. Secdo ex hoc q̄ illis q̄ sunt in inferno plus valeret momentū temporis in quo penitentiā ageret q̄ tanta massa auri: quanta est totus mūdus. Ber. Nihil preciosius tēpore: sed heu hodie nihil vilius reputatur. valde ingratus est peccator qui nō vult conuertī cum quilibet hora tēporis q̄ deus dat ei plus valet q̄ centum marche auri. Quarto debet cogitare q̄ male meruisset vt restam preciosa ei cō ferretur qui magnū tempus sibi prius datum in contumeliā dei expenderet. Quinto debet cogitare qualiter fiebat deus eū esse vsurz tanto beneficio. Jn hoc enim est cumulus diuine misericordie qñ licet deus sciuerit eū vsurū tanto beneficio pro magna parte in contumeliā sui tamē non dimisit ppter hoc odire illū. ¶ Circa scdm beneficiū debz homo cogitare. ¶ Primo a quibus vinculis deus liberauit eum: tot vinculis peccatorū est ligatus q̄ peccatis ut retitio turris illud. Prouer. v. Iniquitates sue capiunt impiū: t funibus peccatoꝝ suoꝝ quisq; constringitur: si sunt a deo sol tia vincula tibi q̄ nec etiā per monē quidoq; soluuntur. vnde non parū debet esse gratus deo q̄ deus ab his vinculis liberauit. ¶ Secdo dz cogitare quot t quanta ei deus dimisit. pro qualibet enim mortali ei dimisso reus erat mortis eterne. si quis esset reus mortis tēporalis que momentanea est pro dimissione illius paratus esset illi seruire tota vita sua. Quidergo facit dānēst pro dimissiōe mortis eterne. que ēt vni soli mortali debet. Aug. Cui victi est nauiga ne moriaris t dilui: cui dictus t labora ne moriaris t piger fuisti: lenia tubz pe" vt incternū viuam" r̃: t obedire negligam". ¶ Tertio dz cogitare ad quem dignitatē de" eū elegit quādo eū iustificauit elegit. n. eū ad regnū eternū. ¶ Quarto dz cogitare in q̄ statu de" eū elegerit. hostis enim dei erat: t indign" ēt pane quo vesci fm Aug. ¶ Quinto dz cogitare q̄ de" re ligit gbuntale bñficiū nō pñtium imo i peccatis suis eos perire pmisit. Circa bñficiū vero cōseruationis. Primo attendēda est difficultas stādi q̄ apparet spūaliter in trib" pdisis. c. in lucifero q̄ cū esset magna arbor paradisi ad modicā ventū sine stabi supbie cecidit. Et in Adam q̄ cū esset absq; corruptione naturali: tū ppter cohabitationē vnius mulieris paradisū amisit. Jero. Memēto semp q̄ paradisi colonū de possessione sua mulier eiecerit: si potuit mulier ejicere cuz q̄ iam erat in paradiso nō est mirū si eos spectatz nondū in paradisū puenerūt: difficultas etiā standi patet in Juda q̄ cuz esset sub pastore tanto t inter tales fratres tū occasione modice administrationis ceciderit: t nō adiecit vt relurgeret. Secdo dz attendere pugne cōtinuitatē in qua sumus. Diabolus. n. nos pugnare nō cessat: et saltez tedio vincatur mirandū aliq; eū audiūt aliq; bonū cecidisse sed nō est mirū si q̄q; cadat q̄ cōtinue est in pugna. imo potius mirū est si aliq̄s nō cadat. legit in vitis patrū q̄ quidaz venit ad abbatē Theodorū dicēs ei. Ecce quidā frater reuersus t ad seculū. Rūdit abbas Theodorus: hoc nō admiremur sed si audieris q̄ p̄ualuit ga effugere deos inimicū hoc admirare. Tertio deuz attendere ppetā firmitatē. Dicte. n. firmatus t hō vt ad sibilū vnius verbi dejiciat. Quarto hostis pugnādo petitez cū astutia. t crudelitate. De p̄ma. Job. xli. Nō est pot̄s super terrā q̄ ei comparetur. De astucia. Gen. iij. Serpēs erat callidior cūctis animantibus terre. De crudelitate. Ose. Nihil se scisse cū estimat cū aliquē sanctū. Jncessāt sitit diabol" sanguinē nr̄m. vñ sanguis tuus vocat. Prou. xv. Si quinta iniquitas: que sit filie dicēteo affer. affer. Quarto dz attendere pericloꝝ varietatē. tot. n. sūt peculiaritatēs q̄ aliqs vult cauere ab vno incidit in aliud. vnde Jsa. xxviij. Et erit q̄ fugiet a facie formidinis cadet i foueā: t qui ascenderit de foueā tenebitur laqueo. Secundo est peccati assuetudo q̄ hoies ex consuetudine sunt vt de aqua

legitur. Job. xv. Semper terrebis semper in auribus eius cum sit pax: & semper insidias suspicatur fouea. est peccati luxuria. seu ea est profunda meretrix. vt legit. Prouer. xxiij. Laqueus vero peccati superducque voluptas huius mundi. Inebriantur singularia beneficia tua: & vniuersaliter singulariter sit exhibita pro quibus eiam deo gratie agende sunt. Sm illud. Ver. Dilecte ad singula dena gratias agere.

¶ Decima pars de obedientia.

Ado de latria que soli creatori debetur: et de dulia que debetur soli creature dicendū est de obedientia que debetur etiam creatori & creature de qua hoc modo dicetur. ¶ Primo ponentur descriptiones ipsius. ¶ Secundo cōmendationes eius. ¶ Tertio tangetur de his que possunt iuuare obedientiam: ¶ Quarto de gradib⁹ obedientie. ¶ Quinto de partib⁹ ipsius. ¶ Sexto de his que obedientie aduersantur. ¶ Septimo tangetur de errore eorum qui debent soli deo obediendum esse & non homini.

¶ De scriptura obedientie. i. ca. xix.

Obedientia sic describitur: obedientia est voluntas faciendi preceptum: vel mandatū superioris: & intelligas mandatū quod fit: mediate vt per nuncium vel litteras. Preceptū vero q̄ fit immediate vel mandatum intelligas voluntatem indicatā: que est sine actione imperij. preceptū vero quando imperij coactio est. Item sic potest describi: obedientia est obtemperatio sēm regulas facere scripturam scribentibus quibuscūq; debita & intelligē sacrā scripturā. large etiam pro statutis canonicis & legalibus in quibus agitur de iurisdictione superioꝝ. Item sic describi obedientia est spōtanea & rationale propter voluntatis sacrificiū: vel sit obedientia pie studio propter voluntatis abnegatio. Et notandum q̄ ppria voluntas dupliciter accipitur. vno enim modo dicitur ppria voluntas: voluntas que non est deo subiecta: & sēm hec abnegatio ppie voluntatis fit cū voluntas nostra diuine voluntati subijcitur. Alio vero modo dicitur propria voluntas: voluntas que non est subiecta homini: sēm hec propria voluntas abnegatur in eo qui voto se obligauit homini voluntatem suam subdit voluntati humane: sic abnegatio propie voluntatis specialiter videtur pertinere ad religiosum: pro studio dicitur ad differentiam illoꝝ qui voluntatē suaꝝ humane voluntati subdunt timore seruili vel pro lucro terreno & intelligē hic primum studiū vehemēs tem animi applicationem ad cultum dei vt prius hic dicitur a pietate que dicit theosebia. ¶ Et notandum q̄ alicui vtius est q̄ obedientia put est virtus specialis attenderetur respectu eoꝝ que sunt in differētia & ad cōfirmandū hic vtinam est illo verbo, Aug. in lib. de vera religi. Peccatū est nō solū malū: sed etiā verum facere inferens a simili q̄ opus virtutis est non solum bonum sed etiā preceptū facere ad quod videl facere: q̄ deus obedientiā adeo expetit voluit in eo q̄ sm se erat indifferens. i. in cōmestione fructus ligni scientie boni & mali. Alicui etiā vtius est q̄ obedientia sēm q̄ est specialis virtus attendatur nō respectu cuiuscūq; superioris: sed solum respectu hominis cui aliquis se sponte obligauit & subdidit: sed potest aliter dici q̄ sicut prudentia virtus est quodāmodo generalis: scilicet quo ad directionē. dirigit enim opera ceteraꝝ virtutū & de iustitia dictum est q̄ est generalis quātū ad imperiū. Imperare enim potest operā ceteraꝝ virtutum & sic nō sufficiat ad exequēdū ea sine ceteris virtutibus: sic obedientia quodāmodo generalis est. mouere enim potest ad opera oīum virtutū. omne enim opus virtutis iuberi potest a superioribus: vel adeo: vel hoīe. vnde si aliquis velit exire in ep⁹ virtutis: quia iussum est a superiore: voluntas illa erit obedientie vnde voluntas faciēdi iussum superioris q̄ iussum est: specialis actus est obedientie. Item notandū q̄ cū subdere se alicui: sēm reputationē humilitas est. Nec enim ppositum electoꝝ esse solent: vt de se sentiant intra q̄ sint iuxta verbum. Ore. Item cum superbia sit appetit⁹ propie excellentie humilitas est contemptus propie excellentie iuxta verbum. Ver. in epistolis. Ad humilitatem enim pertinet amor inferioritatis vel humiliatis sēm verbum. Ver. super cant. Vemo ingt humilis vilis vult reputari. Et Luc. xiij. Cū

inuitatus fueris ade & recūbe in nouissimo loco. Itez subiectio aliqua ad obediēdū pertinens est: sed hec subiectio est voluntatis respectu alicuius voluntatis fabricate humiliatio respicit personaꝝ sēm se: subiectio vero obedientie respicit personaꝝ est aliquis subditur inquantū preceptis est: & personam que subditur inquantum est agens exemplum habituaꝝ subiectionuꝝ inuenire possumus vt videtur in xpo & Jo. Mat. xij. Subiectione obediente subiecit se Joāpo. quando contentit vt baptizaret xpm: put xpo volebat. vnde dicit ibi glo. Vera est humilitas: q̄ non deserit centro obedientiaꝝ. Xpo vero subdidit se Johanni subiectione humiliatis volēs a Johanne baptizari superioris enim est baptizare inferioris baptizari. Act. xx. Beatꝰ est dare q̄ accipere.

¶ Cōmendatio obedientie. iij. ca. xx.

Equitur de cōmendatione obedientie ad quam. Primo valere possunt admonitiones que fiunt in scriptura sacra ad obediendū. Ro. xiij. Omnis anima potestatibus sublimioribꝰ subdita sit. Eph. vi. Filij obedite parentibus vestris in dño. i. ololaij. Filij obedite parentibus per omnia. Deb. xiij. Obedite prepositis vestris & subiacete eis. Ipsi enim pernigilant quasi rationē pro animabus vestris reddituri. Secūdo admonitio q̄ nobis facit ctiaꝝ creatura insensibilis que obedire est vniuersaliter creatori suo. In ps. Preceptum posuit & non preteribit. Et Barruch. iij. Stelle vocate sunt & dixerunt assumus. Item in ps. Terminum posuisti qui non transgredient. & Mat. viij. Quis est hic: quia venti & mare obediunt ei. Ambro. in exameron nō mediocris pudor est imperio dei insensibilia elementa parere: & hoies non obedire: quibus sensus ab ipso tribuꝰ est auctore. Tertio exempla que i sacra scriptura inueniuntur inter cetera valde notabilia sunt. Et primum abrahe & exemplū xpi: cū homo per inobedientiaꝝ adeo recessisset deus voluit formare sibi populum acceptum. sēm illud. Isa. xlij. Populū istum formaui mihi laudez meā narrabit. Abraham ex quo populuꝝ sibi formauit voluit probare per obedientiam: & per illam placuit ei abraham: tripliciter aūt preceptus probauit obedientiam eius. Primus fuit de parte recedendi. Gen. xij. Egredere de terra &c. Secūs fuit de circumcisione. Gen. xvij. Tertium de filij immolatione. Gen. xxij. Primo precepto voluit separari & abstrahi ab his a quibus ipse etiam diligebat. Ultimo vero abire qui diligit originem ab ipsemedio vero precepto voluit eū separare a seipso quantum ad carnalia desideria. Circūcisio enim facta in carne mouebat ad relecatiōes superfluoꝝ desideriorꝝ carnaliuꝝ. Ibi habebat in membro illo in quo maxime cōcupiscentia seuiebat. Circa tertium vero preceptū q̄ fuit in immolatione filij attendere possumus tria. primum fuit ad difficultatē illius operis in quo abrahā voluit obedire deo precipienti. ¶ Primū est q̄ abrahā voluit ad preceptum exhibi carissima carere. ¶ Secūm est q̄ ipse voluit amicissimū occidi: possit esse q̄ aliqua ad preceptū dei vellet filio suo carere. ita vt nunq̄ eum de cetero videret q̄ tamen nollet eū occidi. ¶ Tertiū est q̄ voluit eum occidi ceu si ipse manu propria voluit hec facere. Adhuc enim sustineret q̄ filij eoꝝ occiderent: tamē non possent hec aspicere vel propria manu facere.

¶ Quartū est q̄ filius illecebre vrgentes. Nō habebat aliquid in libera voce. ¶ Quintū est q̄ miraculose habuerit eū q̄ ex vetule & sterili coitu ipse iam erat senex. ¶ Sextū est q̄ magna familie sacre erat abrahe de ipso. ¶ Septimū est q̄ ipse erat felauū mansuetoꝝ notul ibi dicit. Isaac q̄ interpretatur risus. Dixit mihi deus ecce filius tibi natus ridebit mecū. Octauū est q̄ ipse ei ridere mortuo. Ubi dicit ibi glo. Deus. xij. Quis ei diceret mater Isaach abrahe circūcidere & immolare filium. ¶ Octauū est q̄ voluit eū non solum occidi sed etiā cremari. Ubi dicit ibi glo. Ecce ignis & ligna: vbi est holocaustū? q̄ respōdit deus: ipse sibi videbit agnū. Nouū est q̄ voluit eū ducere per triduū ad locum immolationis. Ibi. Nō est iustum abrahē statim occidere filiū sed per triduum ducere ad immolationis locū vt longitudine itineris temptatio augeretur & crescēte amore paterna viscera cruciarentur. ¶ Decimum est q̄ non apparebat aliquis precepto visus. Que enim virtus in secreto conferebat vero manifestū erat. ¶ Undecimū

ret q nō crucifixisset eū auctoritas pcepti cū nullus rebo a fuisset nec crederet ei si diceret sibi hec ab pcepisse. Duodecimō est q hic erat rōni contrarii. Tertiū est q hic cessat in scio pīs bꝰ qui obedictie exemplū. Quartū de cimū est q ꝓbus ad quoz notitiā hoc peruenisset scandalū. Abraham vero accepto pcepto ei de occidi nō se excusauit ne im pcepti nō euerto zmatione faciūt quidā tm tarnos diabolo qui ait. Gen.xx. Cur pcepit vobis de⁹ vt nō comederetis ꝛc. Iteꝝ nō p̄crastinauit mandatū exequi. nullus p̄sūā cōmunem sibi q̄ bonus fecisse t sortiri meritū amisisse q̄ deus dixisset ei. nolebā q̄ faceres hoc: sed a ī ꝓbandū te hoc dixi. Iteꝝ intendēdū est q̄ vtile sit pmptū cē a obedictiā. Abraā filiū nō sine lunitꝛ vnū meritū obedictie habuit Gen.xxij. Quia ꝙ pcepisti filio tuo vnigenito ꝓpagabō tibi: multiplicabo semen tuū. In cōde. In semine tuo benedicēt oēs gētes: q obedisti voci meę: hō qui pmptā hz voluntatē ad obediendū deo in oībus placet deo ꝓ infinitis rebus quas nunq̄ fact⁹ est. Gre. Nō ē manus vacua a munere si archa cordis plena fuerit bona voluntate. Iteꝝ voluit deus ꝓbare xp̄m p obedientiā in quo volebat sibi formare populum nouū: xp̄s non terrā sicut abrahā sed celū deseruit ipse matrez dilectissimā religit quādo gladius tranfixurus erat animā eius. Luc.ij. Ipse domū religit q̄ nullā habere voluit. Mat.viij. Vulpes foueas hīnt et volucres celi nidū. filius aūt hois nō hz vbi caput reclinet. Ipse formā spiritualis circūcisionis dedit q̄ voluntatē patris voluerant sue ꝓposuit. Mat.xxvi. Nō sicut ego volo sed sicut tu. Mar.xiij. Nō q̄ ego volo sed q̄tu vis. et Lu.xxij. Non mea voluntas sed tua fiat: ipse mādato patris in holocaustū se ipsum obtulit. Mat.xviij. Sicut mādatū dedit mihi pater sic facio. Quarto valere pōt ad cōmendationē obedientie q̄ legitur de xp̄o Deb.v. Et quidē cū esset filius didicit ex his q̄ passus est obedientiā: dicit tm̄ per experientiā. Iteꝝ dicit in corpore p ea q̄ passus ē in capite ipse fuit et discipulo e doctor obedientie. Si filius dei obedientiaz didicit cū labore et angustia: nō hoi ē enerosū addiscere et ī maxime hīs q̄ filii sc̄olis ihū. ī claustro. vbi se vere cum dū erit illis q̄ diu fuerūt ī scolis hīs si obedictie ignari inuēti fuerint. Adam inquā est male se habuisse in obedictia in q̄ cuz deus ꝓbare voluit et q̄ graue disciplinam de⁹ ei dederit oēs nouim⁹: filij etiā israel sinistriter in obedictia ꝓbati sunt et duriss me flagellati cū in ea male se habuerunt. Sic duriss me flagellabunt q̄ inobedictes inuenti fuerint. Inobedictia hoiez de paradiso eiecit. Sen.iij. Obedictia vero euz i paradisū introducit. Lu.vlt. Eduxit eos foras in bethaniā: et eleuatis manib⁹ suis benedixit: et fcīm est cuz benedicere eis recessit ab illis et ferebat i celū: felix quē de⁹ eligit in bethaniā. ī domū obedientie sperare pōt q̄ sit ascēsurus i celū. Pe.i. Sperate in ea q̄ vobis offert gr̄am i reuelationē ihū xp̄i: filij obedictie: obedientes voluit xp̄s docere. et i mūdū ihū venies et de mūdo tristē et i mūdo manēs. ¶ Primū ostendatur. Jo.vi. Descēdi inquit de celo: nō vt faciā voluntatē meā: sed voluntatē eius qui misit me. sm Mat.xxvi. Nō sicut ego volo: sed sicut tu. Et iō dē.xvi Sicut mādatū dedit mihi pr̄ sic facio. Bernardus: Demētote fratres xp̄s ne perderet obedientiā perdit vitā: in signū q̄ obediendo mandato patris mortē sustinebat inclinato capite: emisit spiritū. Jo.xix. Tertium Jo.iij. Deus inquit cibus est vt faciā vo. et⁹ qui misit me. Et iō dē.v. Non quero voluntatē meā: sed vo. eius q̄ misit me. Obedictia est imago celestis: holem sicut inobedictia imago terrestris: holem. Lori.xv. Sicut portaulinus imaginē terreni: portem⁹ et imaginem celestis. Ephe.iij. Induite nouum hominē qui secundū deum creatus est ī opere et iustitia ēceptus non opere humano more aliox holum. ¶ Quinto cōmendabilis est obedientia a suo multiplici effectu. ¶ Notandū ergo q̄ obedientia Seruū dei efficit q̄ non est modicum quid. Si enim seruus regio terrent dicit esse par comitū quantū est esse seruū regis eterni: obedientia in hoc efficit holem dei seruū efficit et ītā dei hominis: dūmodo vere reputat in obedictia dīm deum suum: et si vocet eū dīm. Luc vi. Quid vocatis me dīne dīne et non facitis que dico. Inobedientes ostendet deus nō fuisse sue voluntatis regni celoꝝ ianuā eius claudere. Mat.vij. Non omnis qui dicit mihi dīne dīne intrabit. in reg. ce. sed q̄ fa. vo. patris mei qui in ce. est. ī intrat in reg. celo. Magna securitas est hīc dīm omnipotentē. Ambro. Non nō timeo q̄ bonū dīm habeo. Beatus est q̄ habet hīc dīm. Jn. ps. Dīn populus cuius dīs deus eius. Ihesu beata gens cuius est dīs deus eius. ¶ Iteꝝ obedictia holem xp̄i fratrē efficit. Immo quasi omni genere affinitatis antiquitatis Eccle.xxxix. Si est tibi seruus fidelis sit tibi quasi anima tua: quasi frater. sic tracta illuz. Mat.xij. Quicūq̄ fecerit vo. p. mea in ce. ipse me⁹ frater soror et mater ē. simile. Mat.xij. Iteꝝ obedientia deo prestat obsequium acceptissimum. i. Re.xv. Non q̄ vult dominꝰ holocausta et victimas: et nō potius obediatur voci dominī. Melior ē obedictia: q̄ victie. Eccle.xlvj. Multo melior est obedientia q̄ thuroz victime: licet deus nos nō eraudiat q̄ ad voluntatez vt eraudiat nos ad vtilitatem eo q̄ ipse scit quid nobis expediat: nos pero hoc ne scimus: ipse tamē vult vt seruiamus ei ad eius voluntatē: non ad nraz vtilitatem cū ipse bonoz nostroz non egeat: et cū voluntas eius recta sit semper. Eccle.xxxv. Salutare sacrificiuz est attendere mandatis: Deut.xij. Que ꝓcepto tibi hoc nō facias nec addas quicq̄ nec minuas. ¶ Iteꝝ obedientia in homine habitaculum deo quia si excidit expellendo a corde hominis sensum ꝓprium et propriā voluntatē: vnde de⁹ in domo symonis dicubuit. Lu.vij. Sed nō in domo eius est symonis qui crucem dei fert in angaria vbi vnctio oleū spūs sancti: et ideo murmur est ibi. Eccle.xxxiij Precordia fatui: quasi rota carri: rota carri si vncta nō fuerit murmurat: bethanie q̄ interpretatur: dom⁹ obedictie xp̄o vngitur. Jo.xij. Ipse illos diligit qui secum habitant. Jo.ij. diligebat ihesus marthaz et sororē eius: et lazarum. cū deū et hospitiū venit bethaniaz vt ibi hospitetur. Mat.xi. Circūspectis oībus: cuz iam vesperā esset hora exijt in bethaniā cuz xij. Glo. Ut qui in vrbe non inueniebat: in agro paruulo apud lazarū et sorores eius haberet hospitiū: tunc in hospitio vteri virginalis filium dei recepturo ē cū maria verbo angeli obediuit. Lu.i. Fiat mihi inquit secm̄ verbū tuū. ¶ Iteꝝ obedientia holez super se leuat Deū. Leuauit se super sanctū corp⁹ eius et sociauit spiritui vt sentiat eius et sperio rege returnō ascēderet adhec vt remuneratione eternā mereretur: sic simplex p obedictiā ascēdit ad sapientiā cuius mores maiores a quibus legit. Immo quodāmō viaz ad deū ascēdit cū seipz fuzemit et deū quodāmodo induit. Gal.ij. Vivo ego iā nō ego. vivit vero in me xp̄s: hic quodāmō deficiat hō scīz illud Ego vivo: deficiat et non solū deficiatur quo ad sensum et voluntatez dei qui sanctificat: sed quodāmō quo ad priē facit enim diuinare martha vt ps in petro qui obediens xp̄o subtus ambulavit super aquas. Mat.xiiij. et Greg refert in dyal. q̄ cū placidus puer in flumine perī vas suū demersum esset cū vellet aquā haurire sanctus benedictus in cella existens: et hec intelligens dixit Mauro fratri: Maure curre velociter: q̄ puer ille in lacum cecidit: et cū iam longius vnda trahit. Mauro sibi existimans se currere super terram cucurrit super aquā: eduxit q̄ capillis extraxit q̄ postea reuersus ad se attribuit hec sanctitati benedictini: sed beatus benedictus attribuit hoc bono obedictie: obedictia ponit holem in excellentissimo statu et in pīs et i futuro. Primū ostēdatur. Deut.xxviij. Si audieris vocē dñi dei tui facies te deus deus tuus excelsiorē cūctis gētibus: terrenis. Nullus est cuiā patrū in cruce positus qui dixit tij. ordines ante deū. ¶ Primus erat holuz infirmitatē: et gratias deo agentiuz. ¶ Secūdus erat qui fuerāt hospitales ¶ Tertius erat qui solitudinē lectātur: et nō vident homines. ¶ Quartus erat qui propter deū et obedientiā solliciti sunt subiecti patribus. Erat ī his ordo: sapiens illo tribuat et maiorē gloriā pre ceteris habebat vtens torque aureo: et cum quereret le ner quare hec responsum est eis quoniam omnes alij habent aliquam requie: adam plendo propriā voluntatē: q̄ in homo operibus hec aūt omnes voluntates suas reliquēs totus pendet in voluntate patris iubentis: merito q̄ hec nullā habet regis in futuro sanctā habebit. Phi.ij. Dicit de xp̄o factus obediens viaz ad mortē ꝛc. Propter q̄ et deus exaltauit illū et donauit illi nomen q̄ est sup oē nomē. ¶ Iteꝝ obedientia deū glorificat. Jo.xvij. Ego te glorificaueri eum dum non facio vias suas

ē nō inuenitur voluntas tua vt loquar to sermonem tuū: delectaberis sup dño ⁊ in stollam te super altitudinē terre ⁊c. Mul tus glorificat deū vere obediens qui facit dō placita dei. ū deus etiā hec mādat ei p vile gloriā ⁊ tūmatoz est dei gloria quā to gloria vilior. Ideo vere obedīcē merito adeo glorificat i. Ro. ij. Quicūq honorificauerit me glorificabo eū. Eccles. x. Se mē hominū honorabil ḥ q timet deum. Semē aūt hoc ex honorabil q ꝑcepit mādatū dñi. ¶ Item obedīcia: q vult adeo ipetrat. Grego. Si obedīcies fuerim⁹ pre positis nostris: obedit deus oationib⁹ no stris. Augustī. in libro de ope monachoꝝ. Licuus exandit vna oratio obedīcie: q̄ de cē milia contēptoꝝ. i. Jo. iij. Si cor nr̄m nō reprehēderit nos fiducia habemus ad deū q̄ q̄cūq petierimus ab eo accipiem⁹ quia mādata eius custodimus: ⁊ post illō Debz. quto. Exauditus est pro sua reue rētia: subditur tanq̄ causa illius exauditio nis ⁊ q̄dez eū esset filius dei dicit ex his que passus est obedīcie: obedīcia ē que dicit illud. Cant. ij. Dilectus meus mihi: ⁊ ego illi: cui seni facit ac si esset totaliter cū obedīcia: q̄ obedīcia est totaliter cuz illo: vere obedientes dicunt illud. Roma. xiiij. Nemo nostrū sibi viuit. ¶ Jtez obe dīcia a periculo mari huius mūdi: libe rat: obedīcs naue ptransit mare hui⁹ mūdi. Sapien. xiiij. Eripuo ligno erudīt ho mines alias suas: ⁊ trāseuntes mare p ra tē liberati sunt. Exiguū lignū est obedien tia humilis obedientia facta est ōsi nauto filiorū. Prouer. viij. Qui in naui ē etiā quiescēs ⁊ comedens ⁊ bibēs procedit: q̄ alieno motu mouetur: sic obedīs qui i re ligione est etiā quiescendo comedēdo: bi bendo meretur. ¶ Item obedīcia homi nē ditat: nec mirū cū de suo nihil expēdat qui nihil suū reputat ⁊ cum in cūctis que agit volūtatē alteri⁹ facere studeat. ¶ Jtē p̄o oībus que agit meritet remūeratōnē expectat. Multe filie cōgregauerunt diui tias. Prouer. xxi. Obedientia vero super gressa est vniuersa: quia est q̄ quandoq̄ nō faciat multa specialiter p̄o se de q̄bus nō expectat remuneratōnē utili ille q̄ sub obedīcia viuit. ¶ Item obedīcia quasi equus in paradisuz vadit alieno sensui ⁊ alīene voluntati: quasi pedibus intiendo alieno ideo. Velocius vadit q̄ pedes qui bus mittitur velocissimi sunt ꝑ ꝓpriū: multi in religione valde surgunt mane: ⁊ frequēter tetum stat: qui si essent in seculo mitt⁹ secū agerēt: propter eā dē causa: obedīē tia nō maculatur. Prouer. tertio. Vie eius vie pulchre: ⁊ propter eandē causaz nō le ditur. Si q̄d eni culpe: vel periculi est i eo q̄ ei iniūgitur: superioris est: qui p̄cepit cuius sensui ⁊ voluntati ipe innititur nisi manifestū peccatū sit illud q̄ ei iubet: de ea videtur verum esse illud. Psalm⁹. In manibus portabūt te: ne forte offendas ad lapidē pedē tuū. ¶ Jtē obedīcia hominē expedit: exornatū reddit: cum obediens a seipso alleuiatus sit. Alij eni incūbit solici tudo p̄cipio ⁊ temporaliter ⁊ spūaliter. Ideo nō soli potest currere sed etiā vola re: si tamē obedīcia habet duas alas sibi cōiunctas. si voluntarią paupertatē: ⁊ castī tatē. Apoc. duodecimo. Date sunt mulieri due ale aquile magne vt volaret in deser tum. Ber. magna pena paupertas: qua ti cito dolatur in celū. Nā in alijs virtutibus cōsequitur ꝓmissio futuro tēpore indi catur. Pauptati vero nō tam ꝓmittitur q̄ datur: castitas etiam magna pena ē que homines expedit ab illa delectatione qua difficillimū est hominē bene vti: ⁊ a forti ssima occasione peccādi scilicet a muliere per quā diabol⁹. Adā delecit. Gen. tertio. Et q̄ Iob reliquit: vtp eā cū deceret. Job. ij. Dixit illi vxor sua: adhuc tu permanes in simplicitate tua. ¶ Jtez obedīcia facit hominē triūphare. Prouer. xxvi. Sesimo ꝓio Testio mēdax peribit: vir obedīs loquet victoriā. Testis mēdax est qui professus ē obedīcia: ⁊ eā non seruat: qui in ꝓsenti perit dū in bello spirituali succūbit: ⁊ i fu turo peribit: q̄ eternaliter dānabitur exē plus habemus de hocin populo Iudayco qui promisit se seruaturū legem. Exo. de cimonono. Omnia que locutus ē dñs fa ciemus. Jtē. Josue i. Omnia que p̄cepisti nobis faciemus. ¶ Cū vero trāsgrediebatur legē vincebatur. Josue septimo. Anathēa in medio tui israel est nō poteris stare co raz hostibus tuis. Adam similiter factus obedīs tuo superiori habuit repugnā suā inseritus. Gen. tertio. Qui comedit ⁊ aptī sunt oculi eius: Glo. Augusti. Animus rationalis motus bestialeo: in carne sua erubuit: ⁊ subdītur motus iste de trans gressione venichat. ⁊ Tertio. Reg. vndecimo. Legitur de salomone fecit salomō q̄ nō placuerat corāde o: ⁊ subditur: ⁊ suscitauit deus aduersariuz salomoni: sic accī dit ei qui in religione est: q̄ obedientiā nō seruat ei cui promisit q̄ deus permittit cū ꝑpugnari ⁊ vinci: ⁊ si eperit qui propriam volūtatē in religiōe vult sequi tanq̄ filius pditionis. Jo. xvij. Nemo perīt ex eis ni si filius pditionis. vere filius pditionis est q̄ volūtarie laqueū iniecit: quo pitur⁹ erat Prouer. vi. Illaqueat⁹ es verbo oris tui. Ue re filius pditionis q̄ de loco sanctis: fecit si bi locuz pānationis: ⁊ cū eēt liberatus de mari huius mūdi ⁊ illā ingressus nauē reli giōis ibi etiā periclitat. Act. xxviij. Ultiq̄ homicida ē hic q̄ cuz euasit de mari vltio diuina nō ꝑmittit eū viuere. vir obediens pōt log victoriā q̄ hz nobilissimū genus triūphi. Sicut antiq̄ pfes habita victoria solēt cātare cātica laudis: ⁊ grāz actiones: nobilissimū genus triūphi ē scipsuz vince re q̄ facit vir obedīs. Unde illud. Be lio: ē obedīcia. ⁊c. Glo. Bre. Uir obedīs logetur victorias: Dū enim aliene volūtati hūiliter subdimur: nosmetipos in corde su pamus. Prouer. xvi. Melior ē q̄ diuit aio suo expugnatore vrbiū. Multe vrbes ⁊ re gna sibi subiugauerūt: q̄ tū ad hūc trium phū nobilem nō peruenerūt. sic triūphus ꝓprius ē holo vincit leo. vel aliq̄d alias ce tera animalia: sz scipsuz vincere nō pōt. Sen. Qui seipsum vincit: extra oia fortis est obe dīs deo cōtra oia fortis est obedīs deo subiecta ē: ⁊ iō merito ei cetera sunt subie cta ⁊ nihil ei repugnat. deus inobedīcia pugnatiō non est mira si ipe triūphat. Le uit. xxvi. Si ꝑcepta mea abiecerītis. ⁊c ꝑsequimini inimicos vros ⁊ corruet coram vobis. Jtē obedīcia alam ornat vnde in auris ē aurea ḡ celestis sponsus dat anie. Prouer. xxv. In auris aurea ⁊ margarita refulgēs q̄ arguit sapiētē ⁊ aurē obedīcē. Margarita fulgēs in auri aurea decenter fulgimus: ⁊ doctrina mentē illuminās auri obedienti vtiliter ꝓponitur. dat elye ⁊ re becce in aures aureas. Gen. xxxiij. ⁊ ami ci. Job. Dederūt ei onem vnaz ⁊ in aureꝝ aureā vnaz. Job. vij. Item obedientia eccle siā letificat. Eccle. xij. Qui obedit patri refrigerabit matrē. Jtē hominē glorificat Ro. vij. vestra obedīcia in omnem locū diuulgata ē. Jtē alia castificat a libidine p ꝓpriā volūtatis. i. Pe. i. Animas vestras ca stificantes in obedīcia caritatis. Jtē obe dīcia cōseruat animā. Prouer. xix. Qui custodit mādatū custodit animā suā obe dientes merito custodit deus tanq̄ suum. Prouer. xxix. verbū. Custodies filiū extra pditionē erit. Eccle. viij. Qui custodit pre ceptū nō experietur quicq̄ mali. In vitis patrū cuidā lenti cū deessent ei necessaria vite ꝑcepit discipulo suo vt iret in vicū ad ministrū q̄ solebat ei necessaria deferre ⁊ ille ex timeret ire ꝑpter scādalū: dixit se iturū ꝑpter bonū obedīcie: cui senex. Va de confide in dño deus proteget te ab om ni tēptatione cū aūt veniset frater ad ho stiū mīntiūt senis aperto hostio inuenit ibi filiā ministri solāq̄ ꝑplexata cepit eū alli cere ad cōmixtionē carnis ꝑplexans eū: ⁊ cū vrgerent eū cogitatiōes clamauit ad do minū dicēs: dñe ꝑpter orōnem eius q̄ me misit salua me ex hac hora: ⁊ statī. Inuct⁹ ē ad flumē iuxta monasteriū suū: ⁊ reuer sus est ad patrē sine macula. Jtē obedīcia obediunt oia: creator ⁊ creature de creato re habetur. Jo. decimo. Nō sunt postea tuz longa dies: obediente dño vocibus hominū de creaturis vero multa hēs exēpla. In vi tis. Patrū q̄dam de senioribus misit discī pulū suū ad aurīēdā aq̄ ⁊ erat potens re motus a cella discipulus vero oblit⁹ sum venit ad puteū: ⁊ ꝓe longitudine vie nō audēs reuerti pro funi ne forte ꝓtristaret senē: ꝓtrauit se in oronē: ⁊ surgēs de crate clamauit. Oputee oputee misit me ser⁹ ihu te ihu christi: rabbas meus vt hauriaz aq̄: ⁊ statī ascendit aqua ad os putei: ⁊ im pleuit frater lagenam gloificans pote tiam saluatoris: aqua aūt putei reuersa est ad locū suū. Item inuitis patrum. Et abbas paulus p̄cepit discipulo suo iohanni vt afferret ei fenū bonū qui erat ei necessari⁹ ad vtensilia: ⁊ ille aūt in loco vbi fenum est habuit cena. Qui abbas. Si venerit sup te alliga carnē ⁊ duces eā terū. Jnit iohan nes ⁊ inuenit leenam truentem super eū qui voluit eā tenere: sed ipsa aufugit iohā nes vero sequebat eam dicēs. Abbas me no ꝑcepit vt alligatam ducam te ad eos ⁊ statim bestia sustinuit ⁊ tenēs eam reuer tebatur ad monasteriū. Quod cū vidisset

ubdas ne forte discipulus inde extolleretur dicit ei. Sint municipibus cōtra inimicum bellum adducūt solue e vinculo eam vt pergat ad locum tuum. Iteꝝ obedientia hominē pacem dat. Prouer. xvij. Qui amat precepium in pace versabitur. i. Ada. xiij. Saluti terra iuda omnibus diebus symonis. Silui. i. quieuit vel pacem habuit Isa. xlviij. Utinam attendisses ad mandata mea e fuisset quasi flumen pax tua. Item obedientia hominē benedicit facit. Deut. xi. Propono vobis benedictionem si obedieritis mandatis domini. Eiusdem. xxvij. Venient super te omnes benedictiones istę e apprehendēt te si tamen precepta eius audieris benedictus tu in ciuitate etc. Item facit hominem beatum. Mat. xvi. Beatus es symon etc. Prouer. xxxix. Qui custodit legez beatus est obedientia in presenti hominem dignum prelatione efficit. Unde symonem prefecit denocteris apostolis. Mat. xvi. i Mach. ij. Symon frater vester scio q̄ vir cōsilij est ipsum audite semper e ipse vobis erit pater. Innita beati phylippi dicitur presse non audeat qui subesse non dedicerit nec obedientiam a subiectis implorat qui eam prelatis exhibere non nouit obedientia etiam ad regnum introducit. Mat. xix. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. Ino obedientia clauem paradisi amisistis sed obedientia eam recuperauit. Unde symoni petro dictū est. Mat. xvi. Tibi dabo. claues regni celorum obedientia vitam hominis feliciter cōsumati Job. xxxvi. Si audierint e obseruauerint complebunt dies suos: in bono e annos suos in gloria. Si autem non audierint transibunt per gladium. ¶ Sexto valere possunt ad commendationem obedientie verba sanctorum que videntur ostendere preminētia huius virtutis ad alias virtutes symonem prefecit deus ceteris apostolis. Math. xvi. Tibi dabo. c. r. c. e obedientia scām verba sanctorum preminere videtur ceteris virtutibus. Grego. in mora in. sola obedientia virtus est que ceteras virtutes menti inseri insertasq̄ custodit: solent inseri arbori agresti duo rameuli alicuius nobilis arboris: deide arbor que prius erat agrestis producit flores: fructus e folia scām naturā nobilis arboris aqua

ramuculi sunt assumpti. Sic obedientia alieni sensum e alienam voluntatem assumit e credit eius qui promittit obediētiam inseritur e Jam cor illud scām sensum e volūtatem sui superiōris operatur. Item dicit. Greg. q̄ obedientia nō tm est virtus q̄ mater virtutū q̄ ideo potest intelligi ec dictū q̄ obedientia p̄ducere pōt motus omniū virtutū. Deo enim possunt inherere si aliquis p̄ducat motus illos q̄ iussus est obedientie sunt sup illud. Esa. ij. Lignūq̄ scie beni e mali dicit. Glo. Augu. obedientia sola verissima est virtus creature rationalis sub dei potestate degēti q̄ pōt intelligi dicti est: primo q̄ obedientia perfectū hominē exp̄t illa qua habet comparationem ad deum sub quo est respectu. Eccl. qui est nobilissimus tanq̄ finis hominis finis est enim optimum in vnoquoq̄ hoc actus est obseruatio mandati omnis. Eccle. vij. Deum time e mādata eius obserua: hic est omnis hōis immut. Aug. in hoc q̄ post illud obedientia sola est verissima virtus subdit rationali creature sub dei potestate degenti Io pōt intelligi hoc dictum propter meritū ad qđ multum valet obedientia. Unde super illud. Esa. ij: Lignumq̄ scientie dicit. Augu. oportebat vt homo sub deo positus ab aliquo prohiberetur: vt esset ei virtuo merendi obediētia: dū aliquis intendit facere voluntatem propriam: nō videtur mereri. nisi apud semetipsum. Ab illo enī mercedem expectatur cui seruitur vel cuius volūtas fit nō meretur ergo apud aliū nisi qui vult facere propriā volūtatē q̄ est obedientie. Greg. Sola est obedientia que meritū fidei possidet tertio propter maiorem difficultatem virtutem est circa difficile iuxta sapientem etiam nomē virtutis a vi. videtur esse dictū: difficilimum autē videtur ee agere cōtra se q̄ facit obediens q̄ sonat nomē obedientie: obedire enī est contra audire. i. contra p̄priū sensum: e p̄priā voluntatē. Bre. super. i. Ro. xv. Melior est obedientia quā victime: quia per victimas alienacaro: p obedientiam vero propria caro mactatur obedientia quasi quoddā martiriū ē. Bre. tanto deum quisq̄ citius placat quāto repehensa arbitrij sui superbia gladio se precepti immolat: obedies quasi p̄priū caput sibi amputat primo e caput sibi christū cō

stituit vel eū qui in loco eius est qui martirium primo sustinet. vnā voluntatē sibi amputat. i. voluntatem viuendi sed ipsi eōrum voluntatē. obedientia maxime p̄prie volūtatem trahit e ideo virtutē maxime addit. Sapiens: hoc scitote virtutē adiicere q̄ propie voluntatis derelictio. poeta: est virtus placidis abstinuisse bonis. ¶ Sequitur de hijs que possunt iuuare obediētiam. ¶ Et notandus q̄ quinq̄ sunt que valere solent ad hoc q̄ aliquis sit magis tractabile vel flexibile: e similia pater ea que dicta sunt amanda est obedientia fidelibus: tanq̄ mater ecc. i. Pe. i. Operate in eā que vobis offertur gratiā in revelatione ihu christi quasi filij obedientie. hijs possunt valere ad hoc q̄ cor alicuius sit magis obediēs. ¶ Primū est exilitas vt patet in virga que p̄pter exilitatē flexibilis e tenuis fit: si sit exile vel tenue flecti pōt sic exilitas humilitas valet ad obediē. Unde cētor magnus parisiēs humilitatez posuit matrem obedientie: e apo. Phil. ij. Loquēs de obediētia xpi: semetipsum exinanuit humiliauit inquit semetipsum factus obediēs ec. Aug. i. viij. lib. de ciui. dei. Obediētia nisi humilis esse nō pōt cum humilitas sit sensus p̄prie vilitatis. humilis hz vbi sensuz alienū recipiat: quasi vacuus a suo: e qui sensum alienū recipit nisi sit aperte malus recipit alienā voluntatē. e sic fit obediens. Sapb° pus exhibet de sensu suo q̄ recipiat sensum alienum: vel alienā voluntatē e fiat vere obediens. Prouer. xxvi. Uidisti hoiem sapiē tē sibi videri: magis spes illo habebit iſipiens. cibus in quo nimis est de sale quasi peditus est: facilius sal cibo additur quaz subtrahatur. Sic qui ad religiones venit si sal p̄prij sensus nimis in eo abūdet non est aptus religioni facilius hō simplex religionis efficitur: quā ipe Ber. ad fratres de mōte dei. Superbia quā suis pudēs sibi videatur dimittenda est sibi e ambigēda. Si enīz admittit superbus p̄ma die qua icipit habitare. Incipit lego dare. Nimium vero stulte discere nō pōt q̄ inuenit. Eccl. xix. Melior ē q̄ minuitur sapia e indiget sensu e timet dñm q̄ qui abundat sensu: e trāsgreditur legē altissimi: timorem q̄ estimat pericula q̄ nō sunt e defectus suos scrutatur inuenit se sensū intelligere: e sic timorem humilitatē introducit. humilitas vero vitēs sensus sui sibi nō sufficit. Nisi no sensui acquiescit nec vult habere sucū illū q̄ in tot locis preparauit ēi. Iherem p̄priū. ¶ Scām est assuefactio. vñ equus assuetus circūuolentibus vt facilius ad voluntatē sessoris flecti potest. Prou. xxv. f. quus paratus ad diē belli: sed apud saluez tribuet. equus est religiosus cui frenū obedientie impositū est. Zacha. x. Posuit eos equū gloriē in bello. equus deus i vite religiose gloriē sue vite pōt dici equus gloriē. hic equus per assuefactionē paratus est ad obediendū: vt nunc ad dextras pro speritatis nunc ad sinistras aduersitatis vertatur: luce in die belli succidet. quando scilicet aliquid grane iniungetur: religiosus qui in sua voluntate nutritur deficiuntur. In vitis patrum beatus Antonius precepit paulo simplici heremite fuere e deferre vestimenta: vtere: e frangere sportulas si videbat voluntatē eius flexibilē e obedientē efficere. ¶ Tertiuz ē ignis vt patet in cera que colefacta de facili flectuntur: e in metallis que ad ignem ligne fiuntre sic de facili formā rei cui infundūtur accipiunt. Sic valere potest ad hoc q̄ cor in obedientia magis flexibile fiat: ignis diuini amoris. scilicet si ostendatur qualiter deus dilexerit nos. Luce xij. Dabetur de hoc signe. Ignem veni mittere in terram: e quid volo nisi vt accendat: frequenter cogitādus esset amor ille ex quo altissimus obedire voluit p̄ nobis vsq̄ ad mortem crucis vt confundantur male obedientes esse ad lenia que nobis ex parte eius iniungantur. ¶ Quantūlibet separatio rei ab aliquo minus flexibili cui adhereret vt patet in cera adherente ligno q̄ flecti non potest nisi a ligno separet. Sic expediret ei qui perfecte obedire vellet q̄ voluntatem suam ab omni re terrestri separet e ea recolligeret vt haberet eā paratā q̄n mādatū superioris inueniret. In ps. Paratus sum e non sum turbatus. Item paratū cor meū deus paratū cor meū. ℞. Paratum ad fabricandū paratū ad vniuersa que cūq̄ preceperis. Ber. Uerus obediens mandatū non procrastinat: sed parat aures audituri: linguā voci: manus operi: pedes itineri: e se totū ita se colligit vt mādatuz peragat imp. ramie. ¶ Quintū est

alienus liquorio a fruitione vt pellis dura vngit̃ vt fiat tractabilior e terre dure aq̃ molliet̃. Similiter vinctio gratie necessaria efficit cor magis obediēs fiat. Ideo q̃ria elevat cor magis obediēs fiat. Ideo q̃ in religione ē frequēter in oratiōe deo supplicare debet vt gratias obediēdi sibi tribuat si prelato beneplacuū sūt de cōsiliis. Aug. x. lib. confes. Bñe continentiā tu dicens q̃ iubes: e iube q̃ vis. A simili dicit religiosus dicere deo obedientiā iubeo: da q̃ iubes: e iube q̃ vis: potest etiam valere ad obedientiam modestia imperantis. Sen. Remissus imperāti melius patitur. Greg. Qui ab vnoquoq; bono subiectos negat necesse est vt multa cōcedat ne obedientis meno fundatus intereat: si a bonis ebus repulsa timuat. vnde de⁹. Ade vnicam arborez phibuit oēs alias concessit. Bern. ij. e. iij. Ro. xij. Populus inobediēs fuit propter graue imperiuz roboam.

¶ De gradib⁹ obediētie. iij. ca. xxij.

Sequitur de gradibus obediētie.

Et notandū q̃ Ber. vij. Gradus obedientie tangit. ¶ Quor̃ p̃m⁹ est libenter obedire q̃ gradū vt ipse ait: nō potest ascendere qui voluntatē precipientis suam non fecerit libenter obediebat q̃ dicebat. Bonus cibus est vt fa. eius vo. q̃ mi fit me. Jo. iij. Aug. x. lib. confes. Optim⁹ minister tuus est: qui non magis intuetur hoc a te audiri: quod ipse voluerit: sed potius hoc velle q̃ a te audierit. Ber. q̃ q̃s occulte satagit: vt q̃ vult ipse hoc ei prelatus iniungat ipse se seducit si forte sibi q̃si de obedientia blanditur. Neq; enim ea re ipse prelato sed magis ei prelatus obedit parati ad domini voluntatē se ostendit paulus dicens. Act. ix. Domine quid me vis facere. Ber. in sermonibus nec dubiū quin ampliorē gratiaz mereatur: qui paratum se exhibet ante mandatum quā qui obedire satagit post mandatū: requirit deus oblationes voluntarias. Exo. xxxv. Iste est sermo quē precepit de⁹. omnis voluntarius e prono animo offerat p̃mitias domino. Dauid: voluntarie sacrificabo tibi: confitebor nomini tuo quoniam bonum est. Ber. Sacrificia deo non placent: sed quidam sunt similes rusticis qui dominis suis nullum seruitiū volūt facere nisi coacti. Et notandū q̃ libenter obedire precipue laudabile est cū gratia iniungant̃. Usi super hoc. Ro. xv. Christus factus est obediens vsq; ad mortē. Dicit glo. Grego. Scienduz q̃ obedientia aliquando si de suo aliquid habet nulla est. aliquando minima est si suū aliquid non habet. Cuz enim locus superior imperatur obedientie virtutē euacuat sibi qui adhuc proprio desiderio anhelat. cum vero p̃bra contumelie imperātur: nihil in hoc ex semetipso animus appetit obedientie sibi meritū imminuit qui ad hanc inuitus descendit. hinc mopicos principatū populi humiliter recusat. Paulus aūt audacter dicit. Ego nō solum ligari in ierusalē: sed etiam mori paratus sum. Et notandū q̃ obedientia in difficilioribus gratior est: in obedientia grauior. Inobedientia vero in facilioribus multū deo displicet. Ber. ō precepto e dispensatione: inobediendi ratione hec generalis regula teneatur vt difficilioribus quibuscūq; agendis obedientia gratior q̃ p̃uaricatio grauior iudicetur: e in facilioribus minusq; honerosis centēptus dānabilior: q̃ actus laudabilior existimetur. Aug. xiij. lib. de ciui. dei. In paradiso tanto maior inobedientia fuit quāto id quod preceptuz est nullius difficultatis fuit. Ubi enim magna est inobedientie pena ppōsita e res a creatore facilis imperata: quis nam satis explicet quantuz malū sit non obedire in re facili e tante potestatis imperio: e tanto terrente supplicio. ¶ Secūdus gradus est obtemperare simpliciter. Multos enim videmus secundum verbuz. Ber. post precipientis imperium multas facere q̃tiones. quare septus ingemināre. Unde hoc venit: quis hoc inuenit consiliuz. Inde murmuratio: excusatio: simulatio: impossibilitas: aduocatio amicoz. In psalmo. In auditu auris obedivit mihi. vt ostenderet vno eodemq; momento processisse: e imperantis imperiū: e obsequiū obsequentis. Ad simplicitatē obedientie pertinet non iudicare quid vel quare. Sibi precipitur. Ber. in libro de cōsideratio. Omnib⁹ nobis in conuersionis initio nulla magis virtus est necessaria q̃ simplicitas humilis: e grauitas verecunda. Ber. ad fratres de monte dei. perfecta obedientia maxime in inscipiente est indiscreta hoc est non discernere: quid vel quare precipitur: sed ad hoc tm̃ niti vt fideliter e humiliter fiat q̃ a maiore precipitur. Idem loquens de nouitio. Studeat fiat vt sit sapiens: e hec omnis eius sit discretio: vt in hoc nulla ei sit discretio: hec ois eius sapientia vt in hac parte nulla ei sit. Idem in sermonibus. Rara nulo in terris discretio. Ideo discretionis locum sancte in nobis fratres supplet virtus obedientie vt nihil plus: nihil minus: nihil aliter q̃ imperatum sit faciatis. Deutero. xij. Que precipio tibi hec tm̃ facias nec addas q̃q̃ nec minuas. Cum Julius cesar in perdonandis hostibus quinq; annoz spaciuz sibi permissum pertransisset: licet gloriose triumphasset: honor tamē debitus sibi denegatus est: nec vltra ingredi permissus est eo q̃ vltra terminū sibi p̃fixum: moram cōtraxisset. Deut. xij. Non facietis vobis quod nos facimus hic hodie singuli q̃ sibi recta vident. Ber. super cant. Qui vestri curis semel nobis credidistis quid rursus de nobis vos intromittitis: perfecte obedite: dum se habere vt iumentū. Dauid factus sum in iumentū apud te. Idem deduxisti sicut oues populū tuū. Et iterum. Qui deducis velut ouem ioseph: simplicitate obedientie multū amabant antiqui patres in discipulis suis. Ideo in principio nō precipiebant eis recta. Unde in vitis patruz q̃dam dixit abbati pastori: patres istorum nō loquuntur ab initio fratribus recta: sed magis distorta: e si viderint quia ea que torta sunt faciunt: tam eis non loquunt̃ nisi q̃ expedit agnoscentes: q̃n in oībus obedientes sunt: debenti seriem audire mandata superior q̃si a deo dicerent. Aug. x. Qui vos audit me audit: vñ sicut nō discernerēt si aliqd a deo peperet: sed humiliter illud ipletur: sic nō debēt disceptare de mādatis p̃lati. Ber. Nō te moneat magister spiritus: indiscreta potestas: sed meēto: q̃ nō est potestas nisi a deo e q̃ potestati dei resistit: ordinationi resistit. Col. iij. Serui obedite p oia dñis. etc. Et subdit q̃cūq; facitis ex aīo opamini sicut dño e nō hoīb⁹. ¶ Tertius gradus est libenter obedire. Iste. n. datorē diligit de⁹. ij. cor. ix. Sedm verbū. Ber. Serenitas in vultu dulcedo in sermonib⁹ multū colorāt obedientiā obsequētis: nubilosa contio cōpositio e facies tenebrosa tristicie effugentis obedientie ab aīo recessisse signat: go. n. libēter sperat hoc tristicia exhibit. Ephe. vi. Obedite sine murmuratiōib⁹. Eccl. xl. In oi dato date hilarē fac vultū tuum: q̃ est murmure obedisti cū prono talia deū placere volunt. In ps. Dederūt in escam meā fel. etc. Obediētia talis est q̃ obedientia demonū: ad p̃ceptū enim p̃ximi demonia de malitia clamāta: q̃ sic obedīūt non vere sunt obedientes si dicanī esse. Matth. xxvij. Invenerunt hoiem cyrenēū symonē nomine: hunc angariauerunt vt portaret crucē eius. Lapides q̃ moueri nō possunt sine afflictiōe mouentis. Eccle. x. Qui transfert lapides affliget in eis: tales sunt vt rote carri: nō solū in hoc q̃ pro defectu vnctionis murmurāt: sed quia vn⁹ alterū precedere nō vult: nec facili hoc vult vnus nisi ille idē faceret. Eccl. xxxiij. Precedentia sunt quasi rota carri: tales sunt: sicut imagines in edificio que sustinent colūnas q̃ in facie tristicia ostendunt: prelatus curas subditi cū tristicia e murmure obedientie: similis est illi qui haberet ois mēbra infirma que necesse haberet mouere: e nullū mouere posset sine dolore qui esset in magna miseria: plag⁹ aliis perat ipse: e ille affligit: e pro tali: e ipse cū eo. sibi perat alii: e ille gratulatur: e ipse cū eo: e sic q̃ obsequi debuerūt offendūt. Deb. xiij. Obedite prepositis vestris e subiacete eis ipsi enim q̃si pro animabus vestris reddituri: vt hoc facāt cū gaudio: e nō gemente hoc enim nō expedit vobis. Sen. in lib. de bñficijs. Ita a natura cōparatū est vt citius alterius iniurie q̃ merita defendāt: illa cito defluāt: has tenax memoria custodiat: quez expectat qui effūdit: cū obligat: satis aduersus cū gratus est: qui beneficio eius ignoscit. Similiter possum⁹ dicere q̃ satis facit deus pro obedientia aliquoz: si afflictionem q̃ ipsi faciunt superioribus suis eis ignoscit. Quarto gradus velociter est obedire. Luc. xix. Dictum est Jacheo festinans descendere: e subditur remuneratio: hodie in domū tuā saluus domui huic facta est. Matth. iij. Dicitur Petro: e Andree ad dominū vocantur illi cōtinuo relictis retib⁹ secuti sunt eum: e sic subditur de Jacobo e Johanne. Illi statim relictis retibus e p̃e secuti sūt eum. Jero. Perfecta obediētia est in aspectu facta relinquere. Cant. v. Adiunxi eum et non amittam illum. In vitis patrū. Abbas Syluan⁹ habebat. vij. discipulos vni eoz nomen erat⁹ quē p̃ceteris diligebat. p̃ bonū obediēte q̃

ut i eo eligi quā vicerit et q̄ alij obtinu
it peruenerit et hoc apte potuit ad hebetiū
vnanimiter vocis est et nullus erit vo
tum tendē vocant Marcū ad et hostiuz
quātum crim. Et Silvan⁹ in quaterno
scribebat ille ipe vocationis literā vti
mā ipertect! iuenit q̄ post vocationē pro
per bonū obedientie cōplere nolūt. nme
illi indicuerit cū magis esse obligendus
eo q̄ deus magis obligaret eū ppter bonū
obedientie. Item quidā abbas tenuit mo
Abbati non debuit preparet pisci et ap
ponit calcitare incidebat ei et vocatus ē
ab abbate hoc reliquit piscem seniculum
ppter bonū obedientie. Valde gratuz fo
letesse principibus cū preceptā eop velocī
ter adimplentur. Prouer. xxii. Vidisti ho
minē velocē in opere suo coram regib⁹ sta
bit nec erit ante ignobiles. Quintus
gradⁿ est vtiliter adipiere mādatū. Ber.
Manū tuā misisti ad fortia agendum est
instanter et ferenter obediendū: nec inter
aspernatē verbū tam regalis ē semita re
linquēdas et legitur de semita obedientie.
ipō hanc semitā etiam pro morte ignomi
niola relinquere nolūt. Phil. ij. Factus
obediēs vsq̄ ad mortē. Donē cōit cruc.
Ber. Demicitote fratres: ppone peredere
obedientia: perdidit vitā. Idē putas obe
dientie fructū cū subdit⁹ audit: obedientiā
quā multis expetierat votis cū et precipit
q̄ redolent dignitatē: cōtrario meritū as
signa et obediente q̄ terret animū audie
tis grauis ad audiendū: grauis ad ipien
dum: et gravissima ad tenendā. Sen⁹
grad⁹ ē humiliter obedire et subdu. Ber.
Magna virtus humilitatis sine cui⁹ ob
tentu virtus fortitudinis: nō solū vtr⁹ nō
fuisse etiā in superbiā cumpit. Luc. xvij.
Cū feceritis ea que precepta sūt vicue ser
us inutiles sumus q̄d facere debuimus fe
cimus. Septimus gradus est ide finem
ter obedire et subdu Ber. Perseuerantia
singularis est filia sūmi regis. Idē qd cur
rere prodest et ante cursus mee vehemē
Sic currite: cōprehēdatis. 1. Cor. xi. Vij
sunt lepē gradus: sed qui vidit Jacob.
Gen. xviij. Dic visionē vidit Jacob dez
mino i itinere: lapide suppositō capiti.
Bla. Caput pons: lapidem q̄ ipō sterat
mente. Et sm Aug. i itinere dormire est i
via huius seculi: ab impedimento secula
rium actionum quiescere. Benno benedi
ctus et Aug. et alij sancti religionem istituerunt cum christo eorde adhesserunt et
curis huius seculi gererent q̄ faciliter vide
rent visionem illam. Scala ista obedien
tia est cuius latera duo possunt intelligi
paupertas voluntaria: et continentia: vel
abrenunciatio propij sensus: et ppie vo
luntatis. Ascendenda vero sunt. Quinq̄
que de hac scala dicuntur. Primus est
q̄ erat ihesus stet prerā i quo notatur re
ctitudo intentionis quā debet esse in hijs
q̄ viam obedientie aggrediuntur: ne exclu
datur per hec macula intentionis terrene
comunq̄ habent terrenam intentionem in
religione scala non stat: sed potius iacet
super terram vel potius directa est ad in
fernum. Eccle. quarto. Custodi pedē tuū
ingrediēs domū dei pedem inq̄ intentionis
¶ Scdm est q̄ cacumen eius tāgebat
celum i quo figuratum est q̄ cōuersatio reli
giosoz debet esse celio. vel quia immedia
tus transitus est i morte ad via perfecte obe
dientie i celum. Parum enim vel nihil mo
rantur perfecte obedientes in purgatorio
et quia magni luctus est obedientia: vt pau
estimuz est: et ideo sufficit hic soluere de
bitum et qui vero obedīte ipō vinit et ope
ratur. Gal. ij. Viuo ego iam nō ego: vivit
vero i me ipōnec est verisimile q̄ de⁹ sit
i futuro eop vltor: quop hic ē actor. Ter
tium est q̄ Jacob vidit angelos ascendē
tes et descendentes per scalam: illaz i qro
ostenditur q̄ via obedientie via angelica
est: siue eni descendant vere obedientes
fribus suis ministrando: siue ascendant
deo assistendo in oratione: lectione: medi
tatione: ad modum angelorum voluntā
tem dei peragunt. Unde quantum ad il
los spectat illa orationis vsitate petitio: fiat
voluntas tua sicut in celo et i terra. Mat.
vi. Quartum est q̄ deus erat innixus
scale i quo insinuatur q̄ perfecta obedien
tia se habet immediate ad deum. Nullū eni
tervallum vel modicum est inter mottem
vere obedientis et diuinam visionem. Et
in ps. Tenuisti manū dexterā meā. et in co
tu. deduxisti me. et cum gloria suscepisti me.
Isa. lviij. Si auerteris a sabbato pedem
tuū etc. Sustollā te sup altitudinē terre et
cibabo te hereditate iacob patris tui. Qui
tū debent inchoare eoz q̄ sunt in scala obe

dientie ad ascendēdū vt fluctuet spes ē de
fiderū videndū dīm scale intrinsecus cū
clamatū est in obsidione alicuius castri
illi habitatū centū libras qui primo intra
uerit spes et desiderū tanti lucri facit
aliquos per scalā ascendere tenentes clipe
os in pra se licet lapidibus percutiātur de
super. Sic spes et desiderū de quibus iaz
dictum: debent facere vt homines p scalā
obedientie ascendant ois aduersitates
q̄ occurrunt superando. Mat. xi. Regnuz
celoz vim patitur: et violenti rapiunt illū.
Item insinuatur in hoc q̄ dūs erat innixus
scale q̄ ipse paratus est iuuare: et con
seruare eos qui viam obedientie aggredi
ti sunt quasi suos perfecte obedientes p
primo sequitur dīm. Unde deus quasi fide
lis socius vbi deuenit est ad locū difficilē
ad trāsiendū portigit manū et iuuit eū.
In ps. Adhesit aīa mea post te me suscepit
dextera tua. Attendendū est etiā q̄ se
quitur vere dūs ē in loco isto: dicit Jacob
deus dīm se exhibet vere obedientē eū tu
tādo et cōseruādo. et quidem dormienti
cū ille exhibebat se seruū dei volūtatē et
adimplēdo. Idē attendēdum est q̄ Jacob
postea dicit q̄ terribilis ē locus iste: terri
bilis est locus sanctus. Locus religionis
propter dīm presentiam. Solicite enim
se debent habere qui sunt in religione p
ter hoc q̄ deus presens est. Hoc ē enim
unum filoz qd deus requirit ab homine
Isa. sollicite ambulare cum deo suo. Athi
vi. terrorem incutere deberet ijs qui pec
cant in locis sanctis. pena illorum qui in
locis sanctis peccauerunt: vt pena luciferi
et adam. Se. non est h aliud nisi domus
dei et porta celi. dom⁹ dei dicitur religio.
q̄ in vere obedientibus deum habet dīm⁹
porta vero celi est ppter ppinquitatem q̄
habet perfecta obedientia ad dei visionē.
ve illis qui de porta celi faciunt portaz in
fernū: et de domo dei spelancam latronuz:
vt qui symoniace intrant religionem alt
quam vel propter aliqua sunt ibi. Matthe.
xxi. Domus mea domus orationis est vo
vos autem fecistis eam spelaeum. Item ve illis re
ligiosis qui de scala regni celestis: scalam
faciunt confusionis: quorum peccata tan
to amplius ferent hominibus quanto ipī
sunt in gradu altiori.

¶ De partibus obedientie.

Sequitur de pribus obedientie. Et
primo q̄ est obedientia reprehen
sibilis et est obedientia cōmendabilis.
Obedientia reprehensibilis triplex est. ¶ Pri
ma est cū aliqs obedit creature inferiori
bole vt pecunie. Eccle. x. Pecūie obedit
omia. ¶ Secunda est cū ex remissione superio
ris et curiositate inferioris accidit q̄ ille
obedit quoz i perare: et ille imperat qui
dz obedire: cū ille ē supra qui debuit cē
infra: et membra supra verticē se extollit.
Prouer. xxx. Per tria mouetur terra et ter
tium q̄ nō potest sustinere: si seruus cū regnā
uerit etc. ¶ Tertia est cū aliqs suo sapienti
in malo obedit. Greg. In moral. Timēdū
p obedientiā dz malū fieri. Aliqñ aūt dz bo
nū qd agitur p obedientiā interminari. Ber.
in epistolis. Facere malū qd lz ei⁹ iubeā
te cōstat nō ee obedientiā: sed potius in obe
dientiaz. Ere. caueāt subditi ne plusq̄ expe
dit sint subiecti: ne dum plusq̄ expedit stu
dēt ee subiecti: superiores: appellant vitia vene
rari. Aug. Sic modus obedientie tenēdus
est vt bonis i malo nō pigritando nec malis
in bono pradicis. ¶ Obedientia vero cō
mendabilis quedā est necessaria quedā ho
nēdans vel pfecta necessaria est vt cū alij
quis obedit in ijs in quibus tenetur obedi
re habēdans vero est cū obedit et in ijs
in quibus non tenetur obedire. Ber. Sub
iectus hmōi obedientiā q̄ finib⁹ cohibere
nouerit imperfectū nō pfecta obedientia lege
nescit terminis suis artare neq̄ cōtenta angu
stijs pfessionis largiori voluntate: sed i la
titudine caritatis. Idē ad pfectos obedire
ne pertinet nō solū facere qd iubet: sed etiā si
cut iubet. Bernā optimū dicit obedientie
gradū: cū eo alio opus inuentā recipitur
quo et petitur. Gen. xvij. Deus abrahā et
circumcidite carnē pputium eorum: fecit
ipse die sicut pceperat ei⁹. Mat. i. Exurgēs ioseph a somno fecit sic pceperat ei angē
lus. Jo. xiij. Sicut mādatū dedit mihi pr̄
sic facio. Idē notā. q̄ ē obedientia q̄ debe
tur ex natura vt illa q̄ debetur deo. Deu. v.
obedire ez magis deo q̄ hoibus: et illa que
debetur' pentibus carnalibus. Ephe. vi. ij
hij obedite parentibus vestris in domino:
Hoc enim iustum est. Item colo. iij. Hij
obedite parentibus vestris per omia: hoc enī
placatū deo. Idē ē obedientia q̄ non de
betur ex nā q̄ habuit voluntatē precipientis

vel voluntate liberā vel nō liberā. voluntatē nō liberā sui principiū habuit obediētia: q̄ dz seruus dño. Col. iij. Serui p̄oia obedite dñis vestris. voluntatez vero liberā sui principiū habet obediētia q̄ vxor dz viro. vel q̄ dz subditus plato. Eph. v. Mulieres subdite sint viris suis in oībus. Gen. iij. Dē mulieri. Sub viri potestate eris: et ipe dominabitur tui. Heb. xiij. obedite p̄positis vestris: et subiacete eis. ꝛc.

¶ De his q̄ aduersant obediētie. vi. c. xxiij

Equū deus que aduersantur obe
q diētie. ¶ Et notādū q̄ obediētie
II primo aduersatur p̄prius sensus deinde p̄pria voluntas sicut equus videns nō est idoneus ereuare ad molā sic qui hz p̄priū sensū nō ē apt̄us voluntati obedīte. Deut. xy. Non facietis sibi q̄ nos faciamus hoc hodie singuli q̄ sibi rectū. vī Jud. xvij. In diebus illis nō erat rex in israel: sed vnusquisq; q̄ rectū sibi videbatur hoc faciebat: ex plū relinq̄ndi p̄priū sensus dedit xp̄o q̄ nisi sua timētus in tēplo. Luc. ij. Descendit cū eis et venit nazareth et erat subditus illis. B. quis nō erubescat obstinatus esse in cōsilio suo qui sui sapia ipa deserit: p̄prius sensus oculis est vere
B hois q̄ inimicus est deo et ideo erudī est. ¶ De p̄pria vero voluntate. Notādū est q̄ ipa deo multū displicet: diabolo multū placet. hōi multus nocet nec mirū si dño multū displicet. Ipa enī est que deo primo iniuriat. ipsa sola deo aufert dñiū sum et dat illud diabolo. Sicut enī obēdiētia efficit hominem seruū dei: Sic p̄pria voluntas efficit eū seruū diaboli: nō multum placet diabolo. Eccle. xviij. Post concupiscentias tuas non eas: et a voluptate tua auertere. Si p̄bes aie tue concupiscentias eius faciente in gaudiū inimicis tuis.

¶ xij mala que facit p̄pria voluntas.

Noprta voluntas hoi multiplicet
p ter nocet. ¶ Primo aufert ei deū
Ber. super. Cant. Nō dabit inobedienti copiam sui: tantus obedientie amator vt mori q̄ nō obedire maluerit. ¶ Secundo iūsticia dei homini subtrahit. Grego. Dignū est vt abeo beneficia sit quilibet extraneus qui eius nutuis iussionibus nō vult esse subiectus. ¶ Tertio meritum exanuat. Isa. lvij. Quare ieiunauimus et nō aspexisti: et subdit. Ecce in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra. B. Super cant. Grande malum p̄pria voluntas qua sit vt bōa tua tibi bona nō sint. ¶ Quarto hominē excōmunicat. ij. Tes. iij. Si quis non obedit verbo nostro per epistolā hoc notate et ne cōmisceamini cūilio. ¶ Qui hominem sui facit. Ille efficit qui in religione est p̄prie voluntatis contrectat rem alienam. Accipiūm inuito domino. Mat. xvi. si quis vult venire post me abneget semetip̄m. Luc. xiij. Omnis ex vobis q̄ nō renunciauerit omnibus que possidet non potest meus esse discipulus. ¶ Sexto reddit hominem maledictū. Deut. xxviij. Si audire nolueris voce dñi dei tui: vt custodias et facias oīa mādata eius venient super te oēs maledictiones iste apprehendēt te. Maledictus eris in ciuitate: maledictus i agro: maledictū horreū tuū et maledicte reliquie me: maledictus fructus vēris tui et fructus terre tue. ¶ Septimo idolatriā efficit. i. Reg. xv. Quasi peccatū ariolandi est repugnare et quasi scelus idolatrie nolle acquiscere. Glo. sola est obedientia: que fidei meritum possidet siue qua infidelis quisq; conuincitur inobediens negat deū in quantū est deus. Greg. in moza. ptra cū ditorem superbire est precepta eius peccando transcendere quia quasi ase iugum dominationis eius exantlire cui per inobediētiā subesse contempsit. ¶ Octauo hominē a dignitate deicit: vt patet in saul cui dicit samuel. i. Reg. xv. Quia proiecisti sermonem domini proiecit te deus ne sis rex super israel. ¶ Nono aduersarium hominī suscitat. ij. Reg. xi. Fecit salomon q̄ nō placuerat coram domino et suscitauit deus aduersarium salomoni. Decimo homines confundit. Ose. x. Confundetur israel in voluntate sua. Isa. xlv. Confundetur oēs qui repugnant ei. In hoc confundit qui propriam voluntatem in religione sequitur: quia contra ium accidit ei illius q̄ intendit: querit alicubi: consolationem et ex hoc postea habet maiorem desolationem vel remorsionem consciencie vel in punctione penitētie: vel in infirmitate que quidoq; ex hoc sequitur: qui plus vult facere in religione voluntate suam plus cogitur facere contra eam. Cum enim talis nō habeat gratiam illam apud deum vel hoīnes q̄ habet verus obediens multa non

ti. Subiecti estote omni humane creature p̄pter dominū: siue regi quasi p̄cellēti: siue ducibus tanq̄ ab eo missis. In eodem. Serui subiecti estote in omni timore dñis vestris: non tñ bonis et modestis: sed etiam discolis. Preterea constat q̄ christus voluit apostolos esse loco sui et vice eius gerere. Im illud Mat. x. Qui vos audit me audit: et qui vos spernit me spernit. Et ciuscem. xvi. Dicam ē petre: tibi dabo claues regni celorum. et quod ligaueris super terram: erit ligatum et in celis. et quodcunq; solueris super terram. erit solutum et in celis. Item eiusdem. xviij. Amen dico vobis: quecunq; alligaueritis super terram erūt ligata et in celo. ꝛc. Et Jo. xx. Accipite spiritū sanctū quoz remiseritis peccata remittuntur eis: et quoz retinueritis retenta sunt. obediendum ergo fuit apostolis sicut xp̄o tanq̄ eius vicarijs. Et similiter ergo successoribus eoz obediendū est tanq̄ xp̄i vicarijs. Si qs vero dicat q̄ obediendū fuit apostolis tanq̄ xp̄o: sed nō eoz successoribus ergo xp̄o recessurus ab ecclesia nō sufficienter ordinauit de eccliā q̄dia apostoli viuerēt. Si rex Francie iturus eēt in pegrinationē et p̄poneret alicui eēt loco sui vsq; ad certū tēpus infra q̄ sciret se nō ee rediturū: ipse nō sufficienter ordinaret de regno: ergo cū xp̄o ascenturus in celū sciret se nō esse rediturū ad ecclesiā ante mortē apostoloz: si ipse seipos ordinauit: qui essent loco eius dū apostoli viuerent. ipse insufficienter puidit ecclesie siue relinquitur ergo q̄ successoribus eoz sit obediendum sicut et ipsis obediendū fuit. Si quis vero dicat hominibus eē obediendum: sed tantum bonis non malis patet primo hoc esse falsū ex verbis xp̄i: Mat. xxiij. Super cathedrā moysi sederunt scribe et phārisei: oīa ergo q̄cunq; dixerit vobis seruate et facite: secundū vero opera eorum nolite facere. Et i. Pe. ij. Serui subditi estote in omni timore dñi: nō tantum bonis et modestis: sed etiā discolis. Preterea si tantum bonis esset obediendū: iurisdictio ecclesie nil haberet certitudinis: nesciretur enim quis sit bonus vel malus. Eccles. ix. Sunt iusti atq; sapientes et opera eoz in manu dei: tamē nescit homo vtrū amore an odio dignus sit: sed oīa in futurū seruantur incerta. Jō iusti

vel volūtatē liberā: vel nō liberā, volūtatē nō liberā sui principiū habuit obediētia: q̄ oz seruus dño. Col. iij. Serui p oia obedite dñis vestris. volūtatez vero liberā sui principiū hāt obediētia q̄ vxor oz viro. vel q̄ oz subdimo plato. Epō. v. Mulieres subdite sint viris suis in oībus. Deu. iij. Dē mulieri. Sub viri potestate eris: e ipe dominabitur tui. Heb. xiij. obedite ꝓpositis vestris: e subiacete eis. ꝛc.

¶ De hijs q̄ aduersant obediētie. vi. c. xxiiij

Equit de hijs que aduersantur obediētie. ¶ Et notādū q̄ obediētia primo aduersatur ꝓprius sensus

A deinde ꝓpria volūtas sicut equus videns nō est idoneus circuire ad molā sic qui hz ꝓpriū sensuz nō ē aptus volubilitati obediētie. Deu. vij. Non facietis sibi q̄ nos faciamus hoc hodie singulj q̄ sibi rectū. vf Jud. xvij. In diebus illis nō erat rex in Israel: sed vnusquisq̄ q̄ rectū sibi videbatur hoc faciebat: exēplū relinq̄ndi ꝓpriū sensuz dedit ipe a mse sua timētibus in tēplo. Luc. ij. Descendit cū eis e venit nazareth e erat subdimo illis. B. quis nō erubescat obstinatus esse in cōsilio suo q̄si suā sapia ipa deserat: ꝓprius sensus oculis est vetus hoia q̄ inimicus est deo e ideo erudē est. ¶ De ꝓpria vero volūtate. Notādū est q̄ ipsa deo multū displicet: diabolo multū placet. hōi multuz nocet nec mirū si dño multū displicat. Ipsa enī est que deo primo iniuriat. ipsa sola deo auferꝛ dñiuz sum e dat illud diabolo. Sicut enī obēdiētia efficit hominem seruū dei: Sic ꝓpria voluntas efficit eū seruū diaboli: nō multum placet diabolo. Eccle. xviij. Post concupiscentias tuas non eas: e a voluptate tua auertere. Si ꝑstes ale tue concupiscentias eius facere te in gaudiū inimicis tuis.

¶ xij mala que facit ꝓpria voluntas.

Noꝑia voluntas hoi multipliciter nocet. ¶ Primo auferꝛ ei deū

P Ber. super. Cant. Nō dabit inobedienti copiam suiꝰ tantus obediētie amator vt mori q̄ nō obedire malerit. ¶ Secundo dēficia dei hominē subtrahit. Grego. Dignū est vt obsequēdi officia fit quisq̄ nō vult esse subiectus. ¶ Tertio meritum euacuat. Jsa. lvij. Quare ieiunauimus e nō aspexisti: e humiliauimus aīas nras e nescisti? ecce in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra. B. Super cant. Grande malum ꝓpria volūtas que sit vt bōa tua: tibi bona nō sint. ¶ Quarto hominē excōmunicat. ij. Tes. iij. Si quis non obedit verbo nostro per epistolā hūc notate e ne cōmiscaminī cūilo. ¶ Qui hominem surem efficit. Jlle enī qui in religione est ꝓprie voluntatis contrectat rem alienam. i. seipsum inuito domino. Mat. xvi. si quis vult venire post me abneget semetipm. Luc. xiij. Omnis ex vobis q̄ nō renunciauerit omnibus que possidet non potest meus esse discipulus. ¶ Sexto reddit hominem maledictū. Deut. xxviij. Si audire nolueris vocē dñi dei tui: vt custodias e facias oia mādata eius venient super te oēs maledictiones iste apprehendēt te. Maledictus eris in ciuitate: maledictus i agro: maledictū horreū tuū e maledicte reliquie tue: maledictus fructus ventris tui e fructus terre tue. ¶ Septimo idolatrū efficit. i. Ro. xv. Quasi peccatū ariolandi est repugnare e quasi scelus idolatrie nolle acquiescere. Glo. sola est obedientia: que fidei meritum possidet siue qua infidelis quisq̄ conuincitur inobediens negat deū in quantū est deus. Greg. in mora. pro cō dixerꝛ superbire est precepta eius pecando transcendere quia quasi a se iugum dominationis eius excutit: cui per inobediētiā subesse contemnit. ¶ Octauo hominē a dignitate deicit: vt patet in saul cui dicit samuel. i. Ro. xv. Quia proiecisti sermonem domini proiecit te deus ne sis rex super israel. ¶ Nono aduersarium hominī suscitat. iij. Ro. xi. Fecit salomon q̄ nō placuerat coram domino e suscitauit deus aduersarium salomoni. Decimo hominez consumit. Ose. x. Confundetur israel in voluntate sua. Jsa. xlv. Confundentur oēs qui repugnant ei. In hoc confundit qui propriam voluntatem in religione sequitur: quia contra ium accidit ei illuc q̄ intendit: querit alicubi consolationem e ex hoc postea habet maiorem desolationem vel remorsionem conscientie vel in punctione penitētie: vel in infirmitate que quādoq̄ ex hoc sequitur: qui plus vult facere in religione voluntatē suam plus cogitur facere contra eam. Cum enim talis nō habeat gratiam illam apud deum vel homines q̄ habet verus obediens multa non

concedūtur sibi q̄ cōcedūtur vero obediēti. Jonas effugere voluit vt dei volūtatez nō impleret. Impleuit tū eā inuit⁹. Bre. eccc. Jonaz fugitiuū dei tēpestuo inuenit loco ligat mare suscipit: e q̄ actoris voci obedire remisit ad locū quo missus fuerat suo reus carcere portat. Undeci. hoiez afflixit: vñ saul inobediēte malign⁹ spūs exagitat. i. Ro. xvi. Nō ꝓprie volūtatis in religione animū hz inordinatū: e tō affligitur. Aug. i. li. cō. Jussisti. osie e sic est vt pena sit sibi oīs inordinat⁹ anim⁹. Duode. hominē morte tpali e eterna dignū efficit Deut. xvij. Qui superbierit nolens obedire sacerdotis imperio morietꝛ. Eiusdez. xxi. Si genuerit homo filiū protracē q̄ nō audiat ꝑris aut mris imperiū: e chorrexerit⁹ obedire ptēpserit: lapidib⁹ obruet eū ppls. Josue. i. Qui ptradixerit ori tuo e nō obedierit cūctis sermonib⁹ tuis quos ꝑcepis ei morietꝛ. ij. Ro. xiij. Ur deiq̄ sobediēs fuit ori dñi peussus ē a lēe. B. Quid odit de⁹ aut quē punit ꝑter volūtatē ꝓpriā? Esset enim propria voluntas: e infernus non esset.

¶ De errore illorum qui dicūt nō esse obediendum homini. vij. capi. xxv

A Eqī de errore illoꝝ q̄ dñi deo obediendū ēē: e nō hōi sanctus vero huj⁹ erroris facile, mānifestari pōt hijs q̄ verbis testiū recipūt cū in veteri lege ꝑcipiātur occidi q̄ impio sacerdotis: vel principis: vel parētū inobediētes sunt: de ꝓmo hꝰ. Deut. xvij. Qui superbierit nolēs obedire sacerdotis imperio morietꝛ. De secūdo Jo. i. Qui ptradixerit ori tuo ꝛc. De tertio. Deu. xxi. Si genuerit hō filiū ꝓtumacez ꝛc. Testimonijs ēt noui testi salubius dicti erroris mānifestē pōt ostēdi. Ro. xiij. Omnis anim ꝓtātibus sublimioribus subiecta sit. Nō. n. est ꝓtās nisi a deo: que aūt sunt a deo ordinata sunt. Itaq̄ q̄ resistit ꝓtāti: deo ordinatōi resistit. Qui aūt resistit sibijpi dānationē acqrit. Eph. vi. ff lij obedite parēt⁹ vrīs i dño. h. n. iustū ē. Jn eodē. Serui obedite dñis carnalib⁹ cū timore e tremore in simplicitate cordis vestri sicut xpo. Col. iij. Filij obedite parētibus vrīs. hoc enī beneplacitū est domino. In eodē. Serui obedite p oia dñis carnalibus. Tim. iij. Admone illos ꝓncipib⁹ e ꝓtātib⁹ subditos esse. Hebr. xiij. Obedite ꝓpositis vestris: e subiacete eis. i. Pe. ij. Subiecti estote omni humane creature ꝓpter dominū: siue regi quasi ꝑcellēti: siue ducibus tanq̄ ab eo missis. Jn eodem. Serui subditi estote in omni timore dñis vestris: non tm bonis e modestis sed etiam discolis. Ꝑterea constat q̄ christus voluit apostolos esse loco sui e vicē eius gerere. Fm illud Mat. x. Qui vos audit me audit: e qui vos spernit me spernit. Et eiusdem. xvi. Dictum ē petro: tibi dabo claues regni celorum. e quecūq̄ ligaueris super terram: erūt ligata in celo. e quodcunq̄ solueris super terram erūt soluta in celis. Item eiusdem. xviij. Amen dico vobis: quecunq̄ alligaueritis super terram erūt ligata e in celo. ꝛc. Et Jo. xx. Accipite spiritū sanctū quoꝝ remiseritis peccata remittuntur eis: e quoꝝ retinueritis retenta sunt. obediendum ergo fuit apostolis sicut xpō tanq̄ eius vicarijs. Et simili ergo successoribus eoꝝ obediendū est tanq̄ xpi vicarijs. Si qs vero dicat q̄ obediendū fuit apostolis tanq̄ xpō sed nō eoꝝ successoribus ergo xpō recessuris ab ecclesia nō sufficiēter ordinauit de eo: nisi q̄dā apostoli viuerēt. Si rex Frācie iturus erat in pegrinatione e ꝓponeret alicui q̄ ei loco sui vicē ad certū tēpus infra q̄ sciret se nō ee rediturū: ipse nō sufficiēter ordinaret de regno: ergo cū xpo alcenturus in celū sciret se nō esse rediturū ad ecclesiā ante mortē apostoloꝝ: si ipse ecclesiā ordinauit: qui essent loco eius dū apostoli viuerent. ipse insufficienter puidit ecclesie sue: relinquitur ergo q̄ successoribus eoꝝ sit obediendū sicut e ipsis obediendū fuit. Si quis vero dicat hominibus ee obediendum: sed tantum bonis non malis patet primo hoc esse falsū ex verbis xpi: Mat. xxiij. Super cathedraz moysi sederunt scribe e pharisei: ea ergo q̄cunq̄ dixerit vobis seruate e facite: secundū vero opera eorum nolite facere. Et i. Pe. ij. Serui subditi estote in omni timore dñi nō tantum bonis e modestis sed etiā discolis. Ꝑterea si tantum bonis esset obediendū: iurisdictio ecclesie nil haberet certitudinis: ignoraret enim quis quis sit bonus vel malus. Eccles. ix. Sunt iusti atq̄ sapientes e opera eoꝝ in manu dei: e tamē nescit homo vtrū amore an odio dignus sit: sed oīa in futurū seruantur incerta. Jtē iustū

dictio ecclesie nihil hꝫ stabilitatis. Ille enim g ē bonus i momēto pōt fieri malus e iā nō erit ei obediēdū. Preterea sicut pictor se duos depingit si unū pulcrum nec vt eū pictoris ītenā bene rpat. Dic ꝛ plus malus potest facere precepū boni nec est periculū hīs qui subiecti sunt si obediant prelato malo in eis in ḡbus obedirent prelato bono et quo prelatus mal⁹ habet potestatē. Omnis enī potestas adeo ēt g potestati resistit dei ordinationi resistit. Ro. xiij. Si vero prelatus malus ꝓcipiat malignāt plane nō est obediendū et. Augu. in pſalmū. Qui resistūt ipsi sibi dānationem acquirunt. Si tale tuleris quod nō debes facere h sane cōtempne potestatē nō do potestatez maiorē: ipsos humanarū rerum gradus auctor. Sigd ūtterius curator nūquid tibi faciendū est: si contra proconsulem imperat vtilium sigd ipse proconsul imperet ꝛ aliud imperator nūquid dubitatur contempto illo illi esse seruiendum. Ergo si aliud imperator ꝛ aliud deus iubeat cōtempto illo obtemperandū est deo

Sexta pars de disciplina. xxvi.

Acto de obedientia qua redditur
D q debetur superiori dicēdū est de disciplina que redditur q debetur inferiori de hac hoc modo dicetur. ¶ Primo ponentur diuerse acceptiones huius nois disciplina. Secūda tangetur de his q in citare possunt ad factā dū correptionē Tertio de his que possunt eam impedire. Quarto de modo corripiendi vel corrigēdi. Quinto de his que inclinare possunt ad libenter recipiendum correptionem. ¶ Sexto de diuersis partib⁹ disciplie. ¶ Septimo de erroribus circa disciplinam.

Distinguitur nomen discipline.

B ¶ Circa primum notandum q disciplina Quandoq; dicitur contingendi desiderium inferioris ne videl paro. iusticie. Quāq; aūt dicitur disciplina ad quod adhibetur ad correptionez aliquorū. sic sumitur. Deute. viij. Fili mi noli negligere disciplinaz. Ecclesiastici. In disciplina perseuerate. Itē si extra disciplinam estis ꝛc. Quādoq; aūt disciplina dicitur effectus discipline sumpto modo ꝛ sic videtur eam definire. Cipianus dicens: disciplina est motus ordinata correptione ꝛ in horum precedentium patrē regularis obseruatio. Itez magister Hugo de sancto victore. Disciplina ꝛ inquit est obserua bona ꝛ honestā cui patrum ē non malū facere sed studet in his que bene agunt percuncta inreprehensibilia apparere. Ber. in epistolis. Disciplina cerui/ cē submissi ꝓcilia compositi: vultus ligat oculos cachinnos cohibet: moderat linguā gulam frenat: iram tedat: somnū incessus. Itez magister Hugo de sancto victore. Disciplina est membrorum omniū honesta ordinatio: ꝛ dispositio decēs in omni habitu: ꝛ actione. Disciplīa sumpta primo nō poterit videri aliquā tidez esse q zelus. Ad zelū primo videtur pertinere dolor de dei contumelia: qui est quasi quedaz scissura cordis q interdum indicat vitium latēs fissura. Secundo tabescentia que est cū dolor vehemētior aut diuturnior fuerit. Dauid Super inimicos tuos tabescam. Tertio ira per zelum que est appetitus vlciscendi dei offensam: que ira si inueterata fuerit et ficitur odiū. De quo in ꝓa. Nonne q odientes te domine oderam. Idē perfecto odio oderā illos. Perfectum odium est quo inimicos dei vsq; ad dilectionem ꝓximorum non habentes pacem cū eis q diuersi sunt dei inimici vel perfectum odium dicitur vitiorum perfectorum quo peccata hominū nō homines odio hēntur. Ambrosius. Qui habent zelum omnes inimicos suos putāt q sunt hostes dei q̄s patrem: fratrem: socium: de omnibus dicūt. Inimici facti sunt mihi. Idem nemo grauior hostis omniū q qui omnium ledit actorem. Augu. vnū quēq; xp̄ianuz zelus domus dei comedat nō enim magis est domus tua: q̄ illa vbi habes salutem eternaz. Si ergo in domo tua nequid peruersum fiat satagis. In domo dei vbi salus ē ꝓpositā: ꝛ requies sine fine. Non debes pati quantū in te est si quid peruersum fore videris. Et notandū q nō vī omne idē esse. zelus: ꝛ ira p zelum bonus zelus est vt ait glo. Augu. sup illō. Jo. ij. zelus domus tue deuorat me. Isa. lxiij. zelus animi quo mēs abiectoris more humano pro desensione veritatis accenditur ꝛ eo cōmediēdo quelibet prava q̄ viderit corrigere satagis: sine qui tollerat: ꝛ gemit. Ira vero per zelū est ira iusta. de qua glo. sup illō. Ad. v. Odio q iracūdia. Dicit Greg. est ira per zelū qua

Hugo de sancto victore. Disciplina ꝛ inquit est obserua bona ꝛ honestā cui patrum ē non malū facere sed studet in his que bene agunt percuncta inreprehensibilia apparere. Ber. in epistolis. Disciplina cerui/ cē submissi ꝓcilia composita: vultus ligat oculos cachinnos cohibet: moderat linguā gulam frenat: iram tedat: somnū incessus. Itez magister Hugo de sancto victore. Disciplina est membrorum omniū honesta ordinatio: ꝛ dispositio decēs in omni habitu: ꝛ actione. Disciplīa sumpta primo nō poterit videri aliquā tidez esse q zelus. Ad zelū primo videtur pertinere dolor de dei contumelia: qui est quasi quedaz scissura cordis q interdum indicat vitium latēs fissura. Secundo tabescentia que est cū dolor vehemētior aut diuturnior fuerit. Dauid Super inimicos tuos tabescam. Tertio ira per zelum que est appetitus vlciscendi dei offensam: que ira si inueterata fuerit et ficitur odiū. De quo in ꝓa. Nonne q odientes te domine oderam. Idē perfecto odio oderā illos. Perfectum odium est quo inimicos dei vsq; ad dilectionem ꝓximorum non habentes pacem cū eis q diuersi sunt dei inimici vel perfectum odium dicitur vitiorum perfectorum quo peccata hominū nō homines odio hēntur. Ambrosius. Qui habent zelum omnes inimicos suos putāt q sunt hostes dei q̄s patrem: fratrem: socium: de omnibus dicūt. Inimici facti sunt mihi. Idem nemo grauior hostis omniū q qui omnium ledit actorem. Augu. vnū quēq; xp̄ianuz zelus domus dei comedat nō enim magis est domus tua: q̄ illa vbi habes salutem eternaz. Si ergo in domo tua nequid peruersum fiat satagis. In domo dei vbi salus ē ꝓpositā: ꝛ requies sine fine. Non debes pati quantū in te est si quid peruersum fore videris. Et notandū q nō vī omne idē esse. zelus: ꝛ ira p zelum bonus zelus est vt ait glo. Augu. in pſalmū. Jo. ij. zelus domus tue deuorat me. Isa. lxiij. zelus animi quo mēs abiectoris more humano pro desensione veritatis accenditur ꝛ eo cōmediēdo quelibet prava q̄ viderit corrigere satagis: sine qui tollerat: ꝛ gemit. Ira vero per zelū est ira iusta. de qua glo. sup illō. Ad. v. Odio q iracūdia. Dicit Greg. est ira per zelū qua

ira sit sicut nostris primo erroribus debēmus. De hac ira sūt dicta glo. super illud Eccl. vij. Nec est ira que viuis trascendatur.

L ¶ Itē notandū q sup illud. Eze. xiij. Sume tibi tartaginē ferream. Dicit glo. Ere. Nullū magis sacrificiū deo ē q̄ zelus alterius. zelus dei gloriā in hoc mundo defendit: zelus carbo est quez vnus de seraphis accepit q altari celestium tetigit labia. Isa. vi. Nam nō sunt digna ꝓdicare labia illa verbum dei. que hec carbo nō tetigerit. Ignis. Vere in labijs eoꝝ vbi litera cōtra hos gladius in labijs eoꝝ. In labijs quorūdā verbū dei quod deberet esse spūs ꝛ vita. Adoratio. Propterea n. defecit zelus verbum dei. Ita frigidā annunciāt aliqui q audiuntes eoꝝ inde potius frigescunt q accendantur. ꝓpterea tanē illum dicit est de helya. Eccl. xlviij. Surrexit helyas propheta quasi ignis. zach. xij. Ponam duces iuda sicut caminum ignis in ligno.

¶ De his que incitant ad faciendam correptionem. ij. cap. xxvij.

E quitur de his que possunt incitare ad correptionē faciendā. Notandum ergo q ad hec primo iuuat frequēs admonitio sacre scripture. Math. xviij Si peccauerit in te frater tuus corripe eum inter te ꝛ ipsum solum. Gal. vi. Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos q spūales estis instruite. 1ª. Thes. v. Rogamus vos fratres: corripite inquietos. Prouer. xxiij. Noli subtrahere a puero disciplinā. Eccle. vij. Filij tibi sunt: erudi illos: ꝛ curua illos a puericia eoꝝ. Eisdem. xxx. Tunde latera eius duz infans est: ne forte induret ꝛ nō credat tibi. Ineodē. Doce filiū tuum: ꝛ operare in illo: ne in turpitudine eius offendaris. Ephe. vi. Educate filios vestros in correptione domini ꝛ disciplina. ¶ Sexto exē

B plo. maxime exemplum xpi. de cuius zelo habes. Mat. xxi. ꝛ Jo. ij. ꝛ in ꝓa. zelus domus tue comedit me. Isa. liij. Oppressus est dūs pallio zelii ꝛ cant. iij. En ecce lectum ipse stat post parietem nostrum. l. zelantis: ꝛ abiculum ante. Exemplum zelī habes. Exod. xxij. In Moyse ꝛ leuitis vindicēs sumētibus de ydolatria iudaici populi. Itē numero. xxv. Iphynees: qui interfecit virum israelitā. coeuntē cū madianitide de quo dūs ait ad moysen. Phynees filius Eleazari auertit ire meas a filijs israel: zelo mee cōmotus est ira eoꝝ. Idē xxj. Re. i. Ju ieu qui interfecit phalbeal. Ad. v. In Mathia qui trucidauit iudeū facrificantem ydol. ¶ De uno vtilitas ex correptione patuerit. virga correptionis ꝛ cuiusdā illi vī significatis est q virgā illam q̄ genuit florem ꝛ amygdala. Numeri xvij. Utilitatē correptionis i multis locis insinuat sacra scriptura. Proverb. xxvij. Melior est manifesta correptio q̄ amor absconditus. ꝛ in eodē. Ad horā sunt vulnera diligentis quasi audacia edentis elenia. Eisdē. xxviij Qui coarguit hominē gratiā postea inuenit apud eū magis q̄ qui palingue blandimina decipit. Eisdem. xxix. Virga atq; correptio tribuit sapiā. Eccl. vij Melior ē a sapiēte correptio q̄ fluxus adulatōe decipi. Eisdē. xxx. Qui diligit filiū assiduat illi flagella: vt letet in nouissimo suo Itē in eodē. Qui docet filiū suū letabit in illo. Aug. ad Vincentiū. Nō. n. odio q parcit amic⁹ ē: nec odio q verberat inimicus. Melius ē cū fouerit te diligere quā cū lenitate decipe. Utilius etiam panis sellitur si cibo secur⁹ iusticiā neglegentiaq; eluriēti panis frangit vt iniusticie seductor acquiescat q frenetico ligato ꝛ q letargico exclamatiā: ambob⁹ molest⁹ ambos amat q nos nō pōt sp̄aliter amare quā de⁹: ꝛ tū nos non solū docere suauiter. verū ēt salubriter terre nō cessat. ¶ Quarto malus puerilis ex delectu correptionis q̄ i multis locis sacre scripture nobis insinuatur. 3. Reg. ij. Sui tabo aduersus Elyn. omnia q̄ locutus sū sup domum eius: eo q nouerat indigne agere filios suos ꝛ non corripuit eos. Et iij. Re. i. Adonias eleuabatur dicēs ego regnabo ꝛ infra: nec corripuit pater suus eū aliquā. q occasionē regni Salomō potius fecit occidi. Prouer. xiij. Qui parcit virge odit filiū suū: q aūt diligit instanter erudit. Eisdē. xxix. Puer q dimittit voluntati sue confundit matrem suā. Eccl. xxij. Cōfusio patris ē de filio sine disciplina to. Eisdē. xli. De pcē ipso ḡrunt filiiq̄ propter eum sunt in tormentis. Isa. xxij. Preparate filios eius occisioni in iniquitatem patrum eorum.

¶ De his que impediunt correptionē. iij. cap. xxviij.

D Equit de impedimētis correptōis Notandū ergo q. xij. sunt q̄ solū

dictio ecclesie: nihil hñt habilitatis. Ille enim q̃ bonus i momẽto pot fieri malus et iã nõ erit ei obediẽ dã. Preterea sicut pictor fedas depingit i tabulã puleramine: vt cũ pictoris tabulã detur pat. Sic z platus malus potest facere preceptũ bonũ nec est periculũ his qui subiecti sunt si obediant prelato malo in eis in ḡbus obedirent prelato bono: cui prelatus malꝰ habet potestatẽ. omnis enĩ potestas adeo ẽt ḡ potestati resistit: dei ordinationi resistit. Ro. xiij. Si vero prelatus malus p̃cipiat mala: nõ plane nõ est obediendũ ei. Augu. sup illud. Ro. xiij. Qui resistũt ipsi sibi dãnationem acquirunt. Si tale fuerit quod nõ debes facere h̃ tante cõtemptne potestatẽ: nimirũ do potestates maiores ipsos humanarũ rerum gradus anexte. Si q̃d iusserit curator: nũquid tibi faciendũ est: si contra procõsulem iubeat vrium sigd ipse procõsul iubeat: e aliud imperator: nũquid dubitatur contempto illo tibi esse seruiẽdum. Ergo si aliud imperator: e aliud deus iubeat cõtempto illo obtemperandũ est deo

Sexta pars de disciplina. xxvi.

Acto de obediẽtia qua redditur q̃ debetur superiori dicẽdũ est de disciplina que redditur q̃ debetur inferiori de hac hoc modo dicetur. ¶ Primo ponentur diuerse acceptiones huius nois disciplina. Secũda tangetur de his q̃ in citare possunt ad faciẽdũ correptionẽ Tertio de his que possunt eam impedire. Quarto de modo corripiendi vel corrigẽdi. Quinto de his que incitare possunt ad libenter recipiendum correptionem. ¶ Sexto de diuersis partib⁹ discipline. ¶ Septimo de erroribus circa disciplinam.

Distinguitur nomen discipline.

B ¶ Circa primum notandum q̃ disciplina Quandoq̃ dicitur corrigendi desiderium interiorem: e sic videt̃ para. iustitie. Quicq̃ aũt dicitur disciplina ad quod adhibetur ad correptionem aliquem. sic sumitur. Deut. vij. Fili mi noli negligere disciplinam. Exod. In disciplina persecutate. Iteꝝ si extra disciplinam estis etc. Quandoq̃ aũt disciplina dicitur effectus discipline sumpto modo: e sic videtur eam definire. Cipianus dicens: disciplina est motus ordinata correptionis e motuum precedentium patrẽ regulariũ obseruatio. Iteꝝ magister Hugo de sancto victore: Disciplina: inqt est obserua bona: e honesta: cui patrum ẽ non malũ facere sed studet in his que bene agunt: percuncta inreprehensibilis apparere. Ber. in epistolis. Disciplina cerui, cẽ submittit spelta componit: vultum ligat oculos cachinnos cohibet: humo derat linguã gulam frenat: tram iedat: formal: incessum. Iteꝝ magister Hugo de sancto victore. Disciplina est membrorum omniũ motus et ordinatus: e dispositio decẽs in omni habitu: e actione. Disciplia sumpta primo mõ potest videri alicui tidez esse q̃ zelus. Ad zelũ primo videtur pertinere dolor de dei contumelia: qui est quasi quedaz scissura cordis q̃ interdum indicat vitium scissura. Secundo tabescentia que est cũ dolor vehemẽtior aut diuturnior fuerit. David Super inimicos meos tabescam. Tertio ira per zelum que est appetitus vicissendi dei offensam: que ira si inueterata fuerit efficitur odiũ. De quo in ps. Nonne q̃ oderãtur te domine oderam. Idẽ perfecto odio oderã illos. Perfectum odium est quo inimicos dei vsq̃ ad dilectionem plegmur non habentes pacem cũ eis q̃diu sunt dei inimici vel perfectum odium dicitur: virorum perfectorum quo peccata hominũ nõ homines odio hẽntur. Ambrosius. Qui habent zelum omnes inimicos suos putãt q̃ sunt hostes dei q̃ia patrem: fratrem: seorem: de omnibus dicũt. Inimici facti sunt mihi. Idem nemo granter hostis omniũ q̃ qui omnium ledit auctorem. Augu. vnũ quẽq̃ ipsorum zelus domus dei comedat nõ enim magis est domus tua: q̃ illa vbi habes salutem eternã. Si ergo in domo tua ne quid peruersum fiat satagis. In domo dei vbi salus ẽ proposita: e requies sine fine. Non debes pati quantũ in te est si quid peruersum forte videris. Et notãdũ q̃ nõ vt olim idẽ esse. zelus: e ira p zelum bonus zelus est vt ait glo. Augu. sup illũ. Jo. ij. zelus domus tue deuorauit me: animi quo mẽs abiecto timore hũano pro deserẽdis vertutis accenditur e eo cõmedit̃q̃ quelibet prava q̃ viderit corrigere satagit: sine qui tollerat: e gemit. Ira vero per zelũ est ira iusta. de qua glo. sup illũ. Ad. at. v. Olim q̃ trascitur etc. Justa ira est mẽ discipline e super illud. Job. v. Virum stultũ interficit iracũdia. Dicit Greg. est ira per zelũ qua

trasci sicut nostris primoꝝ errãtib⁹ debemus. De hac ira etiã dicit glo. super illud Eccl. vij. Nec est ira qua vitijs irascimur.

¶ Iteꝝ notandũ q̃ sup illud. Eçe. xxj. Sume tibi tartaginẽ ferream. Dicit glo. Ire. Nullũ magis sacrificiũ deo ẽ q̃ zelus iustitie: zelus dei gloriã in hoc mundo defendit: zelus carbo est quez vnus de seraphin accepit ã altari celestis: e tetigit labia. Isa. vi. Nam nõ sunt digna p̃dicare labia illa verbuz dei. que hec carbo nõ tetigerit. Iterum ps. Mors in labijs eoꝝ vbi littera cõis hz gladius in labijs eoꝝ. In labijs quoꝝũdã verbũ dei quod deberet esse ipsius: e vita. Ad oseã. Propterea n. dolauerã zelis: verbum dei. Ita frigidũ annunciãt aliqui q̃ audientes eoꝝ inde potius frigescunt q̃ accendantur. Propterea ignẽ istum dicit̃ est de helya. Eccl. xlviij. Surrexit helyas propheta quasi ignis. zach. xij. Ponam duces iuda sicut caminum ignis in lignis.

¶ De his que incitant ad faciendam correptionem. ij. cap. xxvij.

A Equitur de his que possunt incitare ad correptionẽ faciendã. Notandum ergo q̃ ad hec primo iuuat̃e pot̃ frequẽs admonitio sacre scripture. Matth. xviij. Si peccauerit in te frater tuus corripe eum inter te e ipsum solum. Gal. vi. Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos q̃ spũales estis instruite. P⁹. i. Thes. v. Rogamus vos fratres: corripite inquietos. Prouer. xxiij. Noli subtrahere a puero disciplinã. Eccle. vij. Filij tibi sunt: erudi illos: e curua illos a pueritia eoꝝ. Et iuidem. xxx. Tunde latꝰ eius: ne insanus efficiat̃ e nõ credat tibi. Iterum. Doce filiũ tuum: e operare in illo: ne in turpitudine eius offendaris. Eph. vi. Educate filios vestros in correptione domini: e disciplina. ¶ Sed o exẽpla. maxime exemplum xp̃i. de cuius zelo habes. Mat. xxi. e Jo. ij. e in ps. zelus domus tue cõmedit me. Isa. lix. Operatus est dũs pallio zelis: e cant. ij. En ecce ipse stat post parietem admodum: i. zelantis: e abscultantis. Exemplum zeli habes. Exod. xxxij. In Moyse e leuitis vindicta sumẽtibus de p̃dolatria iudaici populi. Iteꝝ numeroꝝ. xxv. Iphyneei qui interficiũt virum israelitã. coeuntẽ cũ madianitide de quo dño ait ad moysen. Phyneeꝝ filius Eleazari auertit ire meaꝝ a filijs israel: eo zelo mei cõmotus est ira eoꝝ. Idẽ. iij. Re. x. Jehu qui interficit phaldaal. Ada. ij. Mathathia qui trucidauit iudeũ sacrificantem p̃dol. ¶ Tertio vtilitas ex correptione proueniens. virga correptionis frugifera est: vñ significata est p̃ virgã aaron q̃ protulit flores e amigdala. Numer. xvij. Utilitatẽ correptionis i multis locis insinuat sacra scriptura. Prouerb. xxvij. Melior ẽ manifesta correptio: q̃ amor absconditus. e in eodẽ. Optiora sunt vulnera diligentis quaz fraudulẽta oscula odientis. Ecclẽ. xxviij. Qui corripit hoiem gratiã postea inuenit apud eũ magis q̃ qui per lingue blandimenta decipit. Eiusdem. xxxi. Virga atq̃ correptio tribuit sapiãz. Ecc. viij. Melꝰ ẽ a sapiẽte corripi: q̃ stultoꝝ adulatione decipi. Ecclẽ. xxx. Qui diligit filiũ assiduat illi flagella: vt letet̃ i nouissimo eius. Iteꝝ in eodẽ. Qui do. et filiũ suũ letabit̃ in illo. Aug. ad Vincentiũ. Nõ. n. odio q̃ parcit amicꝰ ẽt nec odio q̃ verberat inimicus. Melꝰ ẽ cũ seueritate diligere: quã cũ lenitate decipe. Melꝰ etiã esurire panis tollitur si cibo securꝰ iustitiã negligebat: quã etiã ti panis frangit̃ vt iniustitie seductꝰ acquiescat: e q̃ frenetico ligat: e q̃ letargico excitat: amboꝝ molestꝰ ambos amat q̃ nos pot̃ ipsi amare quã deꝰ: e tũ nos non solũ docere suauiter. vex ẽt salubris terre nõ cessat. ¶ Quarto malaz puenies ex defectu correptionis q̃ i multis locis sacre scripture nobis insinuatur. i. Reg. iij. Suscitabo aduersus Hely: omnia q̃ locutus sũ sup domum eius: eo q̃ nouerat indigne agere filios suos: e non corripuit eos. Et iij. Re. i. Adonias eleuabatur dicẽs: ego regnabo: e infra: nec corripuit pater suus cũ aliquã. q̃ occasione regni Salomõ postea fecit occidi. Prouer. xiij. Qui parcit virge odit filiũ suũ: q̃ aũt diligit instanter erudit. Ecclẽ. xxx. Puer q̃ dimittit voluntati sue ipsum facit inimicum suũ. Eccl. xxij. Cõfusio patris ẽ de filio indisciplinato. Ecclẽ. xli. De pce ipto q̃runt filiaq̃ propter eum sunt in tormentis. Isa. xxiij. Parate filios eius occisioni in iniquitatem patrum eorum.

¶ De his que impediunt correptionem. iij. cap. xxviij.

B Equit̃ de impedimẽtis correptionis Notandũ ergo q̃. vij. sunt q̃ solũ

tempestire ne correptio debito modo fiat. ¶ Primū est indurecta humilitas. Ang. loquēs prelatis. Qū necessitas discipline in moribus cohercendis dicere vos dura verba cōpellit: etiā ipsi modū vos excedisse sentatis nō a vobis exigitur: vt a vobis subditis veritā postulet: sine apud eos qs oportet esse subiectos dū nimiū fernat humilitas regendi frangatur auctoritas. Eccle.xiij. Noli ee humilis in sapiētia tua Dyrus.ij. Nec loqrere exhortare: et argue eū omni imperio. ¶ Scōm. est timor filialis. veritas iuste doctrine vel iudicij. Propter scandalū diuitendū nō est. Gala.ij. Dicit paulus. Cū venisset Petrus antiochiā i facie restitite ei: quia reprehensibilis erat. Mat.xv. Cū audisset xpō. scis q phariei audito hoc verbo scandalizati sunt: ipse respōdens ait: omis plātatio q nō plātauit pater me⁹ eradicabitur: sinite eos ceci sunt et duces cecoꝝ. ¶ Tertiū est timor mūdan⁹ vel humanus: cōtra q legitur de Helya. Eccle.xlviij. Nō pertimuit principē: nec superauit eū verbū aliqs. Et.iij. Reg.xviij. Dicit Helyas ad Acab. Nō conturbo ego Israel: sed tu: et domus patris tui. ¶ Quartū est remissio de qua exemplū habetur in Hely.i. Reg.ij. Qui remisse arguebat filios suos dicens: nō bene facitis res huiusce modi: quas ego audio. ¶ Quintus et sextum sunt austeritas et indiscretio: cōtra q duo fuerunt in archa testamenti cū virga: mana et tabule testamēti. In virga intelligit correptio. In tabulis discretio. in manna mansuetudo cōtra austeritatē dicitur Gal. vi. Vos qui spūales estis instruite huiusmodi in spiritu lenitatis cōtra indiscretionē dicit. Prouer.xiij. In ore stulti virga superbie. ¶ Septimus est ira. vel odium. Prouer.xix. Spūm ad irascendū facilem: qd potest sustinere. Eccle.xix. Est correptio mendax: in ira cōtumeliosa videt esse correptio: q pessima est corruptio vel cōtumelia. ¶ Octauus est amor terrenoꝝ. Vbi Gen.iij. Dixit cayn: nunquid custos fratris mei sum ego. Laym interpretatur possessio. Amator: possessionū: cui hodiam ira tua negligit nō intendēs illud. Eccl.xxix. Perde pecuniam propter fratem.

¶ De mō faciendi correptionē. iij. c. xxix.

A Sequitur de modo faciendi correptionē. Notandū ergo q correptio precedere debet ex amore. ¶ Hoc. iij. Ego quos amo arguo et castigo: iz sūt aliqui q alios maxime volunt corrigere quos videntur non amare: quoꝝ correptio ab his quibus adhibetur non reputatur correptio sed hostilis percussio. Isa.xi. Egredietur virga de radice Iesse. Jesse interpretatur incendū: de incendio amoris egredi et egredi debet virga correptionis. ij. Thessa.viij. Nolite quasi inimicū estimare illū sed corripite vt fratrē. Item correptio fieri debet cū compassione. Greg. Nequaq̄ facienē erigit: nisi qui statim ad rectitudinē per cōpassionē flexerit: Augus. Duo sunt nomina homo peccator: q peccato: est compet: quia homo est miserere. In ps. Corripiet me iust⁹ in misericordia et increpabit me. Sicut dicit glo. sup illud Matth.v. Beati qui esuriūt et sitiūt iusticiā Justicie lumen est misericordia. Justicia sine misericordia cec⁹ furor est: zelus absq misericordia ē: vt cec⁹ sagittari⁹ q intēdēs occidere feā occidit hominē. Sicut Laymechi intendens sagittare ferā: sagittauit Laym et occidit eū iuxta traditionē Debroꝝ. Ignis zeli ardere debet in oleo misericordie. Greg. super Ezechie zeli sancti discretio. De virtute misericordie necesse ē vt ardeat. Ideo necesse est eū qui alios habet corrigere iugiter meditari ppriā infirmitatē: vt in seipo discat quid alij portare possint. In ps. Sciant gentes quoniā homines sunt. Gala.vi. Considerans teipsū ne et tu tempteris. Eccl.xxxi. Intelligē que sunt primi ex teipso. Gre. Omnipotens deus idcirco principē apostolorū permisit cadere: vt ei culpa sua disceret: vt in culpa sua disceret qualiter alios misereri deberet. et de xpō legitur. Isa.liij. Virū doloꝝ et sciētem infirmitatē: qui non decet pati discipulū: nec sit eam in alios exercere. Quidā religiosi habentes abbatē tortore crudelissimū in perpetuā disciplinē: q in alios volebat exercere coegerunt eum sedere per mensē inter fratres et gerere se tanq̄ simplicē frater q quotidie proclamātes: et egregie verberantes tandē restituerunt eū sedi sue dicētes. Ecce per mensem fuisti in scolis disciplinē. Et non solū auditū disciplinē doctrinā. sed etiā sensisti. non erat miū si nescieban q nō didicerat sic memor eoꝝ que didicisti: ab aliquin tibi

B

remembratione facientes ipsoꝝ: qui didicit ex his que passus ē disciplinā. Sūt multi q alios dure volūt corrigere: se tū nolēt eos corrigi: quoꝝ mor⁹ tinoli me tāgere a solo deo curabilis: cuz oēm tactum humanū fugiat. Item correptio debet fieri in mansuetudine ps. Superuenit mansuēmodo et corripiemur. Sene. Vicia animi sicut vicia corporis leuiter tractanda sūt. Ambrosius super lucam. Proficit amica correptio: plusq̄ accusatio turbulenta. Illa pudorez incutit. hic indignationē mouet. Bal.vi. Vos qui spūales estis instruite in spiritu huiusmodi lenitatis zelus sedet quasi in fornace: vel iuxta fornacē. i. vi tra scibili. Unde de facili emicant scintille tre gbus turbatur oculus mētis: sapiēa. Impedit ira animū ne possit cernere verū. Et similiter illud Job.v. Virum stultum interficit iracundia. Greg. Ira per zelum turbatur. Ipse nāq̄ zelus rectitudinis dū aciem mētis agitat: turbat. Ideo viri sancti iram sentientes super sedere volūt correptioni donec ira cessauerit. et trāquillitas in mente facta sit imitari: volentes illum cui dicitur. Sapiē.xij. Tu dominator virtutis cuz tranquillitate iudicas. Jac.i. Ira viri iusticiā dei nō operatur. Diogenes cū esset iratus seruo suo ait. iam te nisi iratus essem verberib⁹ enecassez. In hominib⁹ vero iracundus non exiit scintilla de fornace vis irascibilis: sed flamma totuz vorans: et q zelo sancto ceperant. furore contumūt. In eis opus scīm: q zelus sanctus tenebat. Ira caput: et sibi vindicat. Scintilla vero ire: et si quid turbationis oculo mentis ingerat: nō tū opus sancto zelo inceptū sibi vindicat. simile inuenitur i viro: qui ex iusticia reddere vult debitū vxori: cuius operi dupliciter potest se ingerere voluptas vel sic vt opus iusticie non auferat: vel ita vt illud totū sibi rapiat. vt scilicet toto solo voluptatis amore consumetur. Gala.iij. Sicut stulti estis vt cum spiritu ceperitis: nūc carne cōsūmamini. simile etiaz accidit in illo: qui ex charitate incipit dare elemosynā cui vanagloria dupliciter potest se ingerere: simile etiā accidit in eo qui ex deuotione inchoat iter: et solimitanti: et intrat in eo: eius cogitatio de negociatione ibi exercenda: que cogitatio dupliciter pōt se igerere: vt prius.

Jtē correptio secreto facienda est. si culpa sit occulta. Mat xviij. Si peccauerit in te frater tuus corripe eū inter te et ipm solū: si vero culpa sit manifesta: manifeste facienda est. i. Thymo.v. Peccantes coram omnibus argue: vt ceteri timorē habeant. Isidor⁹. Manifesta peccata nō sunt occulta purgatione purgāda: palā enim arguendi sūt qui palā nocent: vt dum aperta obiurgatione sanantur: hi qui eos imitando delinquerunt corrigantur: dū vnus corripitur: plurimi emendant: necesse est vt pro multoꝝ salutione vnus condemnetur: q̄ per vnius licentiā multi periclitētur: ira ergo delinquentem sermo est pferendus sicut eius qui corrigitur expostulat salus. Jtē in correptione attendendus est fin⁹ personaꝝ que corriguntur: qz nō sanat oculū q sanat calcaneū. cū veterano parcendū est: vt ait Scū. i. Thym.iij. Seniorez ne increpaueris: sed obsecra vt patrez. In correptione etiā seruanda est modestia: tenendū est enim medio interremissionem et indiscretū zelum. ij. Thy.ij. Seruū domini oportet esse patientē: cum modestia corripientē: qui nō possit benignitate corrigi. terrore corrigendi. Aug. ad Bonifacium. Quidam dixit. pudore et liberate liberos retinere factus esse credo q̄ metu.

Et subdit. Augu. Hoc quidē verū est. sed sicut meliores sūt quos dirigit amor. Ita plures sunt quos corrigit timor. Isidor⁹. Qui blando verbo castigatur: et non corrigitur acrius necesse est vt arguat. Luz dolore enim abscindēda sunt: que leuiter sanari nō possunt. Qualis debeat esse zelus edidit. Ber. super Cant. Zelum ingt tuū inflamet caritas: tuā ipsemet scientia: firmet cōstantia: sit feruidus sit sanctus: sit circūspectus. Ideo quo zelus feruidior: ac vehementior: tanto purior et caritate eo vigilantior: opus scientia est: que zelū suppriat spiritū temperet: ordinet charitatē tunc qui zelum habēt nō fm scientiaz. qui vulgariter vocantur homines sine capite bestiina rabie feruentes in peccatores: eorum vicios eos de honestante: nō medicorez sed hostes se exhibentes qui tuz in eis est iudicium dei exactius dū omnia hic iudicare volunt. Si enim hec ea iudicarent: vt ait Aug. Locū diuina iudicia nō hērent.

Jpū officiū demonū qd est rogare dū

f

genter facerent. si pt item haberent in ore eoꝝ plonant hec voces diabolice cruciꝫgantur: e cõfundantur: e deponat eiciatur: ptio eoꝝ est vt gladius in manu furibũdi vir ab ore eoꝝ auditur: corrigat. Ipsi solũ vrere noxiũ e scarcioi egritudini. ignem e ferrum adhibere nolunt: ignorantes q̃ oium medicamentoꝝ saluberrimum é sapientia. Sap. ix. Per sapientiã sanati sũt qui tibi placuerũt ab initio. Eodẽ. xvi Nec herba nec malagma: sed sermo tuus dñe sanauit eos qui sanat oĩa peccatores vt ait Dionꝝ. Tanꝫ ecclesiastica ducẽdi sũt Iulius. Undiq; faciendi sunt qui ruunt erigendi sunt qui ceciderunt: e sanandi q̃ vulnerati sunt. non nouo vulnere transigendi qui zelum indiscretum hũt: similes sunt illis qui reficiũt veteres patellas qui foramen vnũ volentes obstruere vno ictu maiori multa facũt vel illud augẽt: vel patelam omnino confringunt. videntur tales credere q̃ oia vasa sint malleabilia cũ tñ fictilia vel vitrea malleatione potiꝰ cõfringantur. correptio est vasoꝝ spũalium ꝓfractoꝝ refectio. Eccl. xxi. Cor fatui quasi vas ꝓfractum. ii. Thym. ij. In domo magna sunt vasa non solũ aurea sed argentea e ligna: e fictilia. hi coꝛeptionẽ hominũ facile desperant: ad male faciendũ de hominibus facile: ad bene sentiendum difficiles. hi pernersum tantorem cordibus suis ꝓfecerunt: qui mala fratrum tam facile permittit intrare: bona vero vix vel raro. optionẽ malã semel de aliquo concepta; vix aut raro deponũt: bonã vero vix vel raro de aliquo hũt ꝓ muscas vl̃ pulices i gladio magno pugnare volũt similes cuidã qui cũ muscã q̃ videbat super capite alterius volũtez securi intentaret percutere e cerebrum eũ. multotiens dum talem signa peccatorum intendunt cedere: fugit securis manum eorum. terrũq; lapsum de manubrio proximum occidit. Deutero. xix. glo. Spiritualiter ligna succidimus cũ delinquentiũ vel ꝛa pia intentione relecamus. Securis manũ fugit cũ increptio in asperitatem se ꝓtrahit. ferrũ de manubrio prodit cũ de correptõe sermo durior exterius relatores ꝓ medicinã venenũ ꝓpinãt. Job. xv. Dum ei in ventre eius ventetur in se ipsum: tales similes sũt cuidã stulto q̃ reuellere volebat spinã pedere sine ruina domoꝝ non poterat p ciuitatem incedere: tales spũaliter multos corruere faciunt in ꝓpositate e turbine sue vie eoꝝ. Nau. i. Prouer. x. Quasi tempestas trãsiens nõ erit impius. Ipsi similes sunt pugilibus q̃ incendentes pugnã ꝓ pressure alios spellunt: alios cõcutiunt: alios impediunt agressus: e maledictionẽ multitudinis post se relinquũt: sic in quacũq; cõuersatione tales cõuersati fuerint. post recessũ vel decessum q̃relas vel maledictiones relinquũt. Hi periculose ambulãt inter ventres pregnantiũ. quia enim abortus enarret sanctoꝝ ꝓpositoꝝ quos factum: e suffocationes terenoꝝ partuũ tales in ꝓncipe demoniorꝝ eiciunt demonia: e in sathana sathanã expellunt. Si tñ expellunt e nõ potius introducũt. Interdũ enim credentes se expellere spũm luxurie nõ expellũt eum sed latere cogunt introducẽtes cum eo spũm mẽdacij: e simulationis: e ire: e odij. Tñ opportunitate inuenta exeunt vitia. vt bestie de cauernis cũ multitudine nouoꝝ vitioꝝ: e est error nouissimus pejor priore: e ꝓcurantur: q̃q; depositiones habẽtes q̃ zelus indiscretus: vel etiã mores eoꝝ. multũ attendẽda esset in coꝛeptionibus infirmitas corrigendoꝝ e potestas correptionis ne in stragẽ multoꝝ operet correptio vel saltẽ paucoꝝ. Erubescẽda est medicis spiritualibus timorato medicoꝝ corporalium qui a deo sollicite cauent ne medicina eorum alicui sit mortis occasio. verecũda est quondam iusticia qui ne amittãt de hac re suo valens denariũ parati sunt centum marchas expendere. Timenduꝫ est ne ꝛe lum aliquorum inanis gloria concitet vt accidit cuidam qui vt iustus iudex appareret propinquo filium pro leui delicto decollauit. mercator iste iustissimus qui monte filij sui vana laudẽ iusticie comparauit. zelus ille indiscretus ꝓcedere solet ex inexperiẽtia discipline in se ipso: e ex ignorãtia proprie infirmitatis: e alienę: e ex amore inanis gloriole: talibus nõ est danda potestas. esset enim vt gladius in manibus furibũdi. Ipsi ad instar demoniũ quo cũq; introeunt incendiũ post se dimittũt. qui vero habẽt zelum discretum medicos corporum imitantur morbos spũales ꝓsequẽtes: salutem vero egroꝝ quirẽtes. nõ irascũt medici corporum patientibus: imo pocius eos: e ad tollendã horrorẽ medicine prius inde gustãt. Idẽ dicit. Aug. De saluatore: calicẽ inquit passionis bibit medicus prius ne illud adhoreret egrotus nõ punitur qui habent zelum discretũ homines scõm merita ꝓ deo relinquũt sufficit eis vt faciãt eos penitere: puniant vt emendẽt vt qui peccauerũ humiliter misericordie totaliter se tradãt tales officiũ tortoris diabolo e angelis eius relinquũt tales sic secant putrida vt sana illesa quoq; reliquũt sic herbas pestíferas euellũt vt salutares nõ ledant sic zizania extirpãt vt tritico lesionem non inferant: q̃dam habentes zelum nõ scõm sententiã sicut ortos abbatũ suarũ nobilium purgauerunt ab arboribus fructiferis vt fere ibi nullã relinquerẽt. Et notãdũ q̃ cũ pecare e pũire sunt cõtraria e ꝓtrariorum eadem sit disciplina q̃ nesciat peccare nescit pũire. Et notãdũ q̃ sicut zelus indiscretus reprehensibilis est: ita remissio est reprehensibilis. Ber. in epistolis. Nõ trascendi vbi trascendũ est. nolle emendare peccatũ est pius vero trascendẽtis est peccatũ peccato addere est remissio est vt somnolentia in rectore nauis. Prouer. xxiij. Erit sicut dormiens in medio mari: e quasi sopitus gubernator amisso clauo. Isidorus. Prelatum negligentẽ dormienti assimilat de cuius manu baculus cadit pastoralis: e pictores pingunt ipsum accubentem in cathedra super cubitũ somno grauatum e cadentem de manu eius baculum pastoralem. Item remissio pigricie in agricola assimilatur. Prouer. xxiij. Per agrum hominis pigri transiui: e per vineam viri stulti: e ecce totum repleuerat vrticis: operuerat superficiem eius spine remissio est velut defectus latratus in cane gregem seruante. Isido. lvi. Canes muti nõ valentes latrare. Item defectus gladij in custode. Isa. lxij. Super muros tuos Jerusalem constitui custodes. Cant. iij. Inuenerũt me custodes ciuitatis. Item est defectus buccine in speculatore. Ezech. xxxiij. Si speculator viderit gladium venientem e non insonuerit buccina e populus non custodierit se: e venerit gladius e tulerit de eo animã ille quidẽ in iniquitate sua captus est: sanguinem aũt eius de manu speculatoris requiram. Sũt q̃ remissionẽ misericordie reputant cũ tñ potius sit crudelitas misericorditer agitur cũ frenetico cũ ligatur e a discidio sui nocuisse cõpescitur: e cũ eo qui in igne est ꝓ capillos inde extrahitur: si aliter extrahi nõ põt de ore lupi infernalis violenter extrahendi sunt homines. Amos. iij. Quomodo si eruat pastor de ore leonis duo crura aut extremũ auricule sic eruẽtur filij israel. Jeb xxix. Cõtrebi molas iniqui e de dentibus illius eripiebã predã. Mole diaboli sunt pricie: e peccata cadẽ dicitur etiam possunt dici. Eccle. xxi. Denuo considerantes illius Item extrahendi sunt homines ab aquis delicias: q̃ntiãq; inutrientes sibi submergantur: Et notãdum q̃ qui habet correptionem facere non de se, sed de deo debet cõsidere: e orationi debet insistere cũ solus deus sit hominem corrigere. Eccle. vij. Cõsidera opera dei q̃ nemo possit corrigere q̃ ille desperauerit: considera ꝛc. Dilexerunt que opera sint ꝓpria dei solus virtuti eius potest sibiliare: e inter ea inuenies illud quod nemo possit ꝛc.

De his que incitant ad libenter recipiendum correptionem. ca. v. xxx.

Equitur de his que iciture pñt ad libenter recipiendũ correptionẽ vel disciplinã ad quod potest valere. ¶ Primo multiplex ammonitio sacre scripture. In. ꝓ. Appreheñite disciplinã. Prouer. iij. Disciplinã dei fili mi ne abiicias. Et eiusdẽ alij. Tene disciplinã e ne dimittas eã. Deu. xiij. Noli negligere disciplinam. Item in disciplina perseuerate. ¶ Secũdo virtus ex disciplina vel correptione proueniens. Prouerb. xxix. Virga atq; correptio tribuit sapientiã. Et eiusdẽ. xij. Qui diligit disciplinam diligit sapientiã qui autem odit increpationes insipiẽs est disciplina vel correptio placet ꝓficientibus e in eis ꝓficit inscipientibus nõ displicet nec ꝓficit in eis. Eccle. x. Vir prudẽs e disciplinatus non murmurabit correptus. Prouer. ix. Argue sapientem e diliget te. Et eiusdem. xv. Nõ amat pestilens eũ qui se corripit. Eiusdẽ xx. Qui arguit impiũ sibi maculã generat. Eccle. i. Peruersi difficile corrigũtur puerius est qui e intelligit: e affectu abonitate auertitur est. Eccle. xxij. Vomo peccator virabit correptionẽ e ad voluntatem suam inueniet cõparationẽ. Prouer. xvi. ꝓ. Plus ꝓficit vna correptio ap̃ prudentẽ q̃ centũ plage apud stultum. Et

dem.xx vij. Sic ḡ unde ris fiuium in pla
quasi tiplanas feriente pilo deuper non
auferetur iniuitcia eius. ¶ Tertio malum
prouenire ex eo q̄ disciplina vel correptō
abicitur. Unga.n. correptionis in colubā
vertitur qui eni hoc nō corrigitur in futu
ro a serpentibus infernalibus puntur.
Exo.iij. Proiecit. Moyses virgā t versa
est in colubz. Prouer.xv. Qui increpatio
nel odit morietur. Et eccliē.xix. Uiro qui
corripientem se dura ceruice contemnit re
pentinus superueniet interitus. Eccle.xix.
Qui odit correptionē minuetur vita: vita
inquā triplica. scilz nature gratie: t glorie
homo qui ē sine disciplina: terrenis adhe
ret de eternis non curans. Job.xvij. Lor
eorum longe secuti a disciplina propterea
nō exaltabuntur. Glo. Qui per disciplinā
minime custodire vitam studeut semper
per desideria in ymis iacent: qui sine di
sciplina est in periculo est. Prouerbi.xv.
Qui abicit disciplinā despicit animā suaz
sicut carnē despicit qui eā nō vult sale cō
dire putrescit eni qui cōtemnit disciplinā
per consequens abicit omne bonū. Sap.
iij. Sapientiam t disciplinā qui abicit in
felix est fugiunt enim eum omnia bona. ta
lis diabolo multū assimilatur q̄ incorrigi
bilis est. Eccle.xxi. Qui odit correptionez
vestigium est peccatoris peccator dē dya-
bolus Anthonomasice cui multū assimi-
latur. Qui odit correptionē vt vestigium
valde simile est pedi. Et notādū q̄ lauda
bilius est correptionē libenter recipere: q̄
audacter facere. Augu. ad Jeronimū. Cū
satius sit a tenēdo abstinere in nullo q̄ in ali
quo declinare. Multo est tamē mirabi
lius t laudabilius libēter accipere corrigē
tem q̄ audacter corrigere delinquentem.
¶ De partibus discipline.c.vi. xxi.

A Equitur de pribus disciplīe. Et
notandū q̄ est disciplina ad oēa
pertinens scilicz disciplina ppriī
corporis. Et est disciplina pertinēs ad eos
qui pacunt ceteris hominibus. ¶ Prima
multiplex est vt ieiunium asperitas vestī
gii. Burlacus lectorum. Peregrinatio. Ui
gilie. Disciplina verberū. ¶ Secūda vero
duplex est. Quedam spiritualis cū scilicz
delinquentes feriūtur gladio spiritualiq̄
specialiter pertinet ad prelatos ecclesie.
Quedā vero materialis. cū scilz delinquē
tes feriuntur gladio materiali: que magis
pertinet ad principes terrenos. Omissis
aliis partibus disciplinē prosequemur de
ieiunio de quo scriptura sacra multū log
tur t q̄ magne efficacie ē. Jeiuniū vt ait
Isidorus.in.li.ethymologiarū. Est parti
monia victus abstinētiaq̄ ciborū. De illo
hoc mō dicemus. Primo commēdationē
eius insistemus. Secūo agemus de specie-
bus eius Tertio tangemus de his que de
bent cōcomitari ieiunium.

De ieiunio.

¶ Circa primū notandū q̄ ieiunium mul
tipliciter est cōmendabile. ¶ Primo exē
plis spāliter exēplo. Moysi qui ieiunauit. B
xl.diebus t xl.noctibus. Exodi.xxxiij. Itē
exēplo. Elye. qui similiter ieiunauit. xl. die
bus. t. xl. no. iij. Re. xix. Itē exemplo xpi.
Mat.iiij. Et cū ieiunasset. xl.d. t. xl. nocti.
postea eurijt. Secūdo. ad hoc q̄ dicit cē
fundamentū virtutū. Jero. Jeiunium nō so
lū est p̄fecta virtus: sed est etiaz ceterarum
virtutū fundamentuz. ¶ Tertio a multi-
plici suo effectu. Jeiuniū recte factum dei
misericordiā impetrat. Unī Jo.iij. Facto
ieiunio misertus est de⁹ niniuitis. Itē gra
tiā dei ꝓseruat. Isa.xxx. Dabit tibi dē⁹ pa
nem arctum t aquā brēuē t nō faciet a te
auolare doctorem tuum. Itez ad intelligē
tiam t sapientiam iuuat. Daū. i. Tollebat
malasar ciba rta: t potus puroruz. Babat
q̄ eis legumina: pueris aut hīs dedit dē⁹
disciplinā: t scientiā in oi libro t sapientia:
Danieli aūt intelligentiā omniū somniorū
t visionum. Et. Exodi. xrigesimo tertio.
Moyses quadragita diebus t. xl. nocteiu
nās legē sūscepit. Et Danie. x. Pⁿ ieiuniū
audiuit ab angelo: nu ergo alia duerte visio
nē sermonis: t itelligēte. Isa. xxvij. Quē
docebit scientiā: t q̄ intellgere faciet auditū
ablactatos a lacte: alacte. l. ꝓlolationis ꝓ
lio. Itē. ieiuniū. ꝓlolationez dei t āgelorū
mereī. Unī pⁿ ieiuniū dūi accesserūt āgeli
t ministrabāt ei. Mat.iiij. Comelio. Jeiu
nāti t orāti apparuit āgelus. Act.x. Et.iij.
Re.xix. Legitur de Elya q̄ ieiunauit. xl. d
t. xl. n. t venit ad mōtez dei oreb. Ubi dē⁹
cū eo locutus ē. Itē meretur q̄ sīq̄ materia
lē refectionē a deo: sicut. n. testatur. Jero.
Paul⁹ primus heremita sp ieiunauit: quo
usq̄ panis sibi de sup de celo mitteret qui
duplicatus ē cū ad eū veniret Antheuius

cui ille. Eya frater comedam⁹: duplicata
est nobis ānona. Itē ieiuniū carnē vincit
qua est hostis familiaris. Jero. sup Mat.
Jeiunū passiones corpis mortificatione sanāde
sunt pestes mētis. Mat.ix. Hoc genus de
moniī in nullo pōt exterminiī in oratione t
ieiunio sicut alt gdaz dyabo. Plus ꝓdūt
in adiutorio carnis q̄ i aliquo alio: q̄ plus
nocet domesticus hostis. Jesꝫ baculo nō
nos cedit: t man⁹ ꝓpio cingulo ligat vt
caro que nobis data est i adiutoriū sit no
bis inutilis t in scādalū. Ber. Grauis lu
cta est t grāde piculū aduersus domesticū
hostē pugnare maxime cū nos aduene fi
mus: t ille ciuis hostez tūi fugere nō pos
sum nec fugare circūferre necesse est: q̄n
alligatus ē mihi: ꝓximere nōlz sustētare co
gor: hostē meū aduersum me nutrio. Et no
tādū dignos irrisione illos ee q̄ dūt se car
nē nō posse vincere eā hō ponit et ieiunā
do victualia subtrahere. Nō ē castrū adeo
forte q̄ non possit expugnari si possint et
victualia subtrahi: nec est pugil adeo for E
tis q̄ ēt a debili vinci nō possit si forte ne
cesse hz tenere dietā: q̄ debilis voluerit nec
est ignis adeo magnus q̄ nō deficiat si li
gna subtracta fuerit. Prouer.xxvi. Cū de
fecerint ligna extinguetur ignis. Illq̄ per
ipotentiā se excusant de hac q̄ a carne sua
vincitur pōt deus dē illud q̄ dixit. Abzahā
Sarre cōquerēti de ancilla sua: Gen.xvi.
Ecce ingt ancilla tua in manu tua ē vtere
ea vt libz Itē ieiuniū dyabolū ab hoīe ex
pellit sicut fumeo lupū cogit extre a nemo
re. Jeiuniū pōt dyabolū i arido vbi reges
nō hz. Mat.xij. Cū imūd⁹ spūs exierit ab
hoīe ābulat p loca arida q̄rēs regez t nō
inuenit: Dyab. admodū piscis hitat i locis
humētib⁹. Job.xl. Isiō. In mūdi spūs ibi
se magis iniciūt vbi plus viderit escam: t
potūs. Sz p ieiuniū ponit dz dya. in loco sic
co. vt ibi interficiatur scōz cōsilū. Raphae.
Thob.vi. Dicentis ad. Thob. mīno ōē de
pisce magno q̄ stabat ad deuorādū eū vt
extraheret eū de aqua quo sctō cepit pal
pitare aī pedes eius t q̄ p⁹ stabat ad de
uorādū. Tūc defecit ē occisus sic diabo.
defecit occiditur in hoībus p ieiunium.
Ambro. Unde q̄ta sit vis ieiunij: vt ieiun⁹
hō sputo suo terrenū serpentē interficiat:
multo fortius ergo spūalē serpētē. Judith
xiij. P⁹ ieiuniū sputauit cap Olofernis: t

filij Israel p⁹ ieiuniū t fletū vincerūt filios
de tribu. Beniami. Judi.xx. Itē ieiuniū de
corpe nro sacrificiū deo sacrū i odore suaui
tatis Ro.xij. Obtecro vos p misericordiā
dei vt exhibeatis corpa. u. hō. vi. sctis. ec.
Eccle.xxxiij. Quasi mirra decti suauita
tē odoris. Odor mirre est ieiunij placēta
valet ēt ieiuniū ad corpis sanitatē. Unde
dē in medicīa q̄ abstinētia est summa me
dicina. Eccl.xxxvij. Qui abstinēs est addit
eiet ad vitā. Itē valz circa aduersitates. l.
Uelō viij. Ieiunauimus t rogauim⁹ deū
t venit nobis ꝓpe. quantū ieiuniū placeat
deo figuratū est. Gen.xxi. Ubi Abzaham fecit grāde cōuiuiū in ablactatione
Isaac. Jeiuniū mēta xpi hoīe digne efficit
Ber. in sermonibus. nō est magnū si iuuet
eū xpō qui sessurus est ad mēsaz pris
eū eo. Luc.vi. Beati q̄ non eluritis q̄n sa
turabimini. ¶ Segitur de speciebus ieiuij
Notandū ergo q̄ tripler est ieiuniū. s. Je
iuniū a peccato. Jeiuniū a cibo. Et a tpali
gaudio de primo dicit. Jero. tūc preclara
est ap dēū abstinētia corpis cū a vitiis cōtrahat
a vitijs. qd. n. prodest tenuari corpus ab
abstinētia cū inde inuescit superbia. Isido
rus. Qui a cibis abstinēt t prane agit de
mones mittātur quibus esca nō est: t ne
quicia sp est. Isa.lviij. Quare ieiunauim⁹
t non aspexisti: t humiliauimus aīas nras
t non aduertisti: t subditur responsio. Ec
ce in die ieiunij vri inuenit voluntas vra
ec. Ecce ad lites. ij. cōtentionez ieiunatis.
Glo. Homo iterum vescitur carnib⁹ ora
conis: q̄ datur esca populis ethyopūs: t p⁹
nūgd tale est ieiuniū qs elegi. Nōne. Hoc
ē magis ieiuniū q̄ eligere dissolue colliga
tiones impietatis. ¶ Jeiuniū a cibo tripler
est. Aliud. n. ē detestabile aliud laudabile
aliud indifferēs. Jeiuniū indifferēs ē q̄n
hō ieiunat ex infirmitate. vel indigemie
solū. Detestabile ē vt in ypocritis vel au
rio q̄ ieiūāt vt parcāt burse: vel quoscūq̄
q̄ ieiunant vt postea melius cōmedāt. De
ieiunio ypocritarū. Dē. Mat. vi. Cū ieiu
naris nolite fieri sicut ypocrite tristes. Cri
sostomus. Siquis ieiunat t tristez se facit
ypocrita est. Quāto iniquior est q̄ non ie
iunat sed in facie sua argumentio ghule
pingit venalem pallorem: qui ieiunij ꝓ
laudem hymnum multus sine fastu. De
hoc. n. q̄ vni hoīi subtrahunt. l. carni eu
os hostes pacum mēdūt. t dyabolū. Je

sunt n. vt pascant oculos holum pulvere etil vanegloie pascunt dyabolū. Isa. lxv. Serpēti pulvis panis eius. Auari n. sanī sunt qui peculia eoī subtrahunt q in ore diaboli ponunt eos dyabo. cil burla auari Jero. Siticumū non mariupoluerūt sed facietas animarū. ¶ Tertio ieiunio. Jeiu nāt illa quorū deus venter est. Phylo. iij. Qui immēre solemnitate dei sui. l. ventris sacūt ieiunium vigilie. Bre. In pastoralī nō deo ied sibi ieiunat. Si ea que ventri ad tps subtrahit. n. pauperibus tribuit sed ventri postmodum oī reda custodit. ¶ Jeiunium laudabile describit. Jeront. dicens. Sint pura: casta: simplicia: et non superstitiosa. Jeiunia: pura vt homo sit ab sq; morali. Ro. xij. Obsecro vos per misericordiam dei vt exhibeatis corpora vestra. ho. vi. scām. Qui in morali ieiunat corpus suum velut cadauer mortuū deo offert. Casta vt bona intentione fiāt. Simplicia vt nō querat homo delicias hyero. qui xpm desiderat nō curat q preciosis cibis ventrem efficiat. Isidorus. Spernitur ieiunū q in vespere delicijs compensatur. Sūt quidaz qui deliciatoria volūt habere cū ieiunant: et plus comedunt vna vice q̄ comederēt duabus si non ieiunarēt: qui talem gratiam vī facere, deo qualē facit ille q dat alicui duos obolos p denario. Tales videtur partū velle gramare suū hostē. l. carnem: qui soluēda carni duobus terminis solūt termino vno tpe medio: nō debēt et ieiunia cē superstitiosa. Jeront. Quid pdest oleo nō vesci: et molestiis quasdam difficultatesq; aliorū querere. Jeiuniū laudabile tres hz species. l. honum et melius et optimum. Jeiunium bonum est qñ cuz caritate est: et ad satisfactēdū deo pro peccatis. Ambro. Qui caritatem nō hz omne bonum amittit qđ hz. i. Corin. xij. Si tradidero corpus meum ita vt ardeam. ca. l. si. ha. nihil mihi prodest. Jeiunū melius ē quādo aliqs ieiunat ad dei honorē: et proximi utilitatem. vt. l. delicōtumeliā in suo corpore vindicet: et vt pauperib⁹ tribuat qđ sibi subtrahit. Additale ieiunū mōet deus. Matt. vi. Dicens. Tu aūt cū ieiunas unge caput tuū etc. Inter lintarios. deo ieiunat q pro eius amore se macerat: q et qđ sibi subtrahit alteri largitur. ¶ Optimū ieiunium ē qñ homo ex vna parte abstinet: et ex alia parte bona agere nō cessat. Isidor⁹. Hoc est perfectum ieiunium: et rationabile quādo noster homo exterior ieiunat: et interior orat. Dūt aliqui qui nihil boni possunt facere cum ieiunant: sed ludūt ne sint otiosi Ber. Pro vitando otio: otiosiora sectari ridiculum est. Jeiunant a gaudio tēporali viri contemplāti. Dicieiunabat qui dicebat renuit cōsolari anima mea. Thob. iij. Dicebat Sarra. Mundam servauī animam meam ab omni concupiscentia: nunq̄ cum ludentibus me miscui: neq; cum his qui in leuitate ambulant participem me tribui. Segtur. De his que debēt cōcomitari ieiunium: que sunt tria oratio elemosina: et spiritualis letitia. De primo. Thob. xij. Bona est oratio cum ieiunio: et elemosina magis q̄ thesauros auri condere de elemosina. Dicit. Augu. in quoddaz sermone. Tale est ieiunium sine elemosina qualis sine oleo, lucerna. Homo primo debet exsiccari ab aquis delitiarum per ieiunium. ¶ Deinde necessarium est oleū pietatis. quod pertinet ad elemosinā. ¶ Tertio debet applicari deo a quo debet illūinari: quod fit in oratione. In his tribus est iustitia hominis: vt dicit glosa. super illud ps. Apud me oratio deo vite mee. de letitia. Dicit glosa super illud. Tu aūt cum ieiunas unge etc. Caput inquit ungit qui spirituali letitia intus pinguescit. ij. Corin. ix. Hilarē enī datorem diligit deus.

De errore qđ nullū cē excōicā. c. vij. xxxij

Equitur de erroribus circa disciplinam. Et primo tangetur de errore illoz qui dūt nullus esse excōicās. ¶ Scdo de errore eoz q dūt maleficos nō ee puniēdos pēa tpali. Primus error vī posse inniti hiis testimoniis sacre scripture. Legitur. Luc. vi. Nolite iudicare et iudicabimini. Peccant ergo sacerdotes q excōicationis suas seruēdo homines iudicam. Item. Ro. xij. Inexcusabilis es o hō omnis qui alium iudicas in quo enī iudicas alium teipsum cōdemnas. Itē. ro. xij. Benedicite et nolite maledicere peccāt ergo sacerdotes qui hostibus maledicunt. i. Corin. vi. Neq; maledici neq; rapaces regnū dei possidebunt Item. ij. Pe. iij. Nō reddētes malum pro malo ad qđ monemur exēplo xpi. i. Pe. ij. Cū malediceretur nō maledicebat. Jtez. Eccle. xxi. Cum maledicit impius dyabolū etc. Dicendū est q verbū illud intelligē dyabolū maledicit ipse animā suā. Si dyabolus maledicendo non est multo seuerior nō sunt maledicendi. Ad primū dicendū est: q est iudicium iustum et iudicium iniustum. Judicium iniustum phibitum est. Judicium vero iustum nō est phibitum. Immo xp̄s monet ad hūc. Jo. vij. Nolite inquit xp̄s iudicis fm facie iudicare: sed iustum iudicium iudicate. Be manifestis concessum est nobis iudicium de occultis. ñ. i. Corin. iij. Nolite ante tēpus iudicare quoadusq; veniat deus: qui et illuminabit abscōdita tenebraz. i. Thy. v. Peccātes coram omnibus argue: vt ceteri timorem habeāt. q. apostoli habuerūt pātez iudicandi et hostendi pōt ex eo q dictū est petro. Matth. vi. Quecūq; ligaueris sup. terā. i. in. c. Et qcūq; sol. super terā. e. so. et in. c. Item eiusdē xvij. Quecūq; alligaueris sup terā. i. et ice lo etc. Joh. xx. Quoz remiseritis peccata remittuntur eis. Et quoz retinueritis retenta sunt. a. i. Corin. v. Ostendit apls se iudicasse coīnthiū fornicatorē. Ego inquit absens corpore: presens aūt spiritu iam iudicaui ut presens eū qui sic operatus est: in nomine dñi nostri iesu xp̄i cōgregatis vobis et meo spiritu cum virtute dñi iesu tradere huiusmodi hominem satane in interitū carnis: ut spūs saluus sit in die domini nostri iesu xp̄i. Item eiusdem. vi. An nescitis qñ sancti dei de hoc mundo iudicabunt: et vobis iudicabitur mundus? dignī estis qui de minimis iudicetis: nescitis quoniā angelos iudicabimus. Ad aliud dicendū est q ecclesia nō reddit malum pro malo nec malū optat cum aliquē excōmunicat. Excōmunicatio enim medicinalis est. nō est malum tm malica pene. Sicut medicina amara dicitur mala cū vere bona sit: eo q sit morbi expulsiua excōmunicatio est ad hoc vt homo salubriter cōfundatur et penitentiā pe. Imple facies eoz ignominia: et quārunt nomē tuū dñe. Aug. Quicqd facit vera et legitima mater ecclesia etiam si aspersus amaritq; sententiā: nō malū pro malo reddit: sed expellendo malū iniquitatis bonū discipline apponit nō odio nocendi sed dilectione sanandi. Ires Augre Beluotimo: capitulo dolet dū curatur q̄ dū ei parcitur nō sanatur. Ad illud vero. Eccl. xxi. Cum maledicit impius dyabolū etc. Dicendū est q verbū illud intelligē dū est quantū ad illos q ad sui excusationē maledicūt dyabo. Imponūt eis peccū suū sicut Eua pccm̄ suū serpēti imputare voluit: et p sequēs actorē serpentis interaccusantis auctoritatē excōmunicandi: vel maledicendi hz ecclesia ex diuersis locis scripture sacre. Ut exo. xxij. Aethei Dicente dño. Stecclesiaz non sit tibi sicut ethyni. huius et publicanus. Et eccliasti. xxi. Maledixit deus ficulneam fructum non ferentē. Et act. viij. Dixit Petrus. Symō in mago. Pecunia tua tecū sit in perditionē. Et. ij. Jo. Siqs venit ad vos et hāc doctrinā nō affert: nolite hunc recipere i domū nec ave ei dixeritis. i. Corin. v. Siquis frater nominatur: et est inter vos fornicator aut adulter aut auarus: aut ydolis seruiens: aut maledicus aut ebriosus: aut rapax: cū huiusmodi nec cibū capere. In eos dē. Nescitis q modicū fermentū totā massam corrūpit. Expurgate vetus fermentū. Itē auferte malū ex vobismetipsis. Eiusdem vlt. Sigs nō amat dñm nrm iesum xp̄m sit anatha. Itē Gala. vlt. Sigs vobis euāgelizauerit preter id qđ accepistis anathema sit. Itē. i. Thy. i. Ex hoc est hymeneus: et alexander quos tradidi satane: vt discant non blasphemare. sicut enim membrū infirmū et corruptū abscinditur ne cetera membra per illud contaminent: sic et humores prauī a corpe eiciuntur ne infirmitatē corpori inducāt sic homines pestilentes ab ecclesia per excōmunicationē separandi sunt ne ceteros eorū pant. Aug. Boni christiani sic sunt in corpe xp̄i sicut humores mali: quando enim mittit tunc relinquitur corp⁹. sic et mali qñ de ecclesia eiiciuntur tunc ecclesia relinquitur: et dicit ex me exierunt humores isti: sed nō erant ex me.

¶ De errore illoz qui dūt maleficos esse puniendos pena corporali ca. xxxij.

Equitur de errore illoz qui dūt maleficos nō esse puniēdos pena temporali maxime mortis q̄ error videt posse inniti hiis testimoniis sacre scripture legit. Exo. xx. Quicūq; effuderit sanguinem humanū fundetur sanguis illi⁹. Nulli ergo licet effundere sanguinem humanum. Item exo. xx. Nō occides. quod verbū assumit dominus. Mat. v. Et deut.

trigesimosecundo. Dea est vitio ꝛc. Exe: xxiij. Nolo mortē peccatoris. Itē Mat.v. Ego dico vobis:non resistere malo. Item qui tradiscitur fratri suo reus erit iudicio. si non licet fratri trascī. ergo nō licet eū occidere. Item in eodē. Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos. Et euāgē.xiij. In parabola de zizanijs iupse minantis. Dicunt serui. Uis imus ꝛ colligamus ea.ꝛ ait paterfamilias,non. ne colligentes zizania eradicetis simul ꝛ triticū simite vtraq; crescere vsq; ad messem. Itē Luc.vi. Nolite cōdemnare ꝛ nō condēnabimini. Ro.xij. Non vosmetipsos defendentes carissimi. Sed date locūtre. Scriptū est enīz:mihi vindictā ꝛ ūra. ꝛ. Johīs. ij. Omnis q odit fratrē suū homicida ē. Et scitis quoniā omnis homicida nō habet vitam eternā i se manentē. Mat.xxvi. Omnis qui acceperint gladiū:gladio peribunt. Item Johīs.vij. Dimisit dominꝰ in pace mulierem deprehensam in adulterio. ¶ Ad primū dicendū q illa sententia domini. Beñ-ir. Quicūq; fuderit sanguinem humanū: fundetur sanguis illiꝰ. ꝛ illa. Math.xxvi. Omnis qui acceperit gladiū ꝛc. Potius ostendit:si quis diligēter inspiciat aliquē q̄ neminem debere occidi. Cum enim sententia domini indubitanter sit iusta: Quicunq; sanguinez humanū iniuste effudit. Iustus est vt sāguis eius effūdatur. ꝛ q gladiū iniuste accipit iustum est vt gladio pereat. ergo i aliquo casu sanguis humanus iuste effunditur:ꝛ homo iuste gladio peribit. sicut enim paterfamilias prohibet ne quis accipiat de vino dolij sui: non est intentio sua vt non accipiat cui ipse de illo licentiam dedit vel cui ipse inuenerit: sed ne hoc aliquis sua auctoritate accipiat. Sic cū deꝰ dixit nō occides fuit ista intentio sua vt nō occideret i casibus illis in quibus ipse hoc perciperet: sed ne aliquis occideret aliquem propria auctoritate. Uñ post illud verbū nō occides dominus in eodem: in multis casibꝰ precipit occidi. Illud aūt deutero. Dea ē vitio. Uerum est etiā cum vitio sumitur ꝺ aliquo in presenti. Auctoritate enīz dei sumitur cum recte sumitur: ꝛ intentio sumē tis debet esse vel contumeliā vel offensam iudicare. Illud autez Ezechiel.xviij. Nolo mortem ꝛc. De morte eterna potest exponi. de morte etiā temporali. Uel est q deus non vult mortem: quandoq; peccatorio quem preuidet corrigendus esse: ꝛ misericorditer ipsum expectat ad penitentiā. Mors vero illius peccatoris qui sibi nocet peccatuz peccato addendo: ꝛ alijs eos subuertendo: ꝛ corrumpendo. De cuius correptione spes nō habetur. Indubitanter videtur sibi ꝛ ecclesie vel inutilis esse. Ad illud vero. Math.v. Ego dico vobis non resistere malo. Et illud Ro.xij. Non vosmetipsos defendentes Charissimi. Dicendum est q loco ꝛ tempore potest aliqs ꝛ debet non resistere malo ꝛ non defendere sicut fiebat i primitiua ecclesia: quoniā per miracula ꝛ passiones sanctorum: ecclesia nouella plantanda erat loco etiaz: ꝛ tpe potest homo resistere malo. ꝛ se defendere:aliter enīz nisi ab infidelibus ecclesia se defendere posset ab eis occidi: et sic periret honor ꝛ cultus diuinus. Luce. xxij. Alt dominus qui non habet vendat tunicam suam ꝛ emat gladiū. At illi dixerunt. domine ecce gladij duo hi:quibꝰ dominus satis est. Si non habet ecclesia gladium materialē sed solum spirituales dicenduz fuit nimis ꝛ non fuit dicendum talis est. preterea paulus noluit vt malo resisteretur. Luz ipse noluit milites armatos se perducere ad felicez presidē. Act'. xxiij. Luce vero.vi. Ubi dicitur nolite condemnare prohibetur condemnatio inordinata. vt cum incerta est culpa eius qui dānatur. Ad illud vero. ꝛ. Johīs.iij. Omnis homicida non habet vitam. Cui dicendū est q non reputatur homicida: qui precepto dei hoīem occidit:sed qui odio vel desiderio vindicandi se hominē vult occidere. Unde Math.xv. De corde exeunt cogitationes male homicidia ꝛc. Tunc ergo homicidiū iudicandū est quādo ex corde et voluntate propria procedit. ad illud vero Mat.xiij. Nonne forte colligentes zizania eradicet' simī ꝛ triticū eis. Sinite vtraq; crescere vsq; ad messem. dicendū est q dominus non dixit hec nisi vt parceretur tritico. ergo noluit parci zizanijs i tritici detrimentuz. ergo quādo nō potest eis parci: sine tritici detrimento nolūt eis parci: vbi ergo crescunt zizanie ꝛ suffocant triticum nolūt zizanijs parci. ꝛ hoc etiaz obseruant hereticī in agrio proprijo. vbi enīz

videnī zizania: vel alias herbas noxias quas possunt eradicare sine tritici damno crescere in aruis suis: ꝛ credunt nisi fuerit eradicate triticum suffocari: diligenter faciunt eas eradicari. In agro vero dei pertinaciter cōtendunt eradicationē iconsimili casu nullo modo debet fieri:nec mirum cū ipsi zizanie sint: ꝛ fidem nouio timeāt. Sigo vero dicat q hi q sunt zizania possunt fieri triticū:hoc vez est sed hoc icertū est: an futuri sint tritici. sed certū est q triticum suffocant:q; simplices subuertunt: raram videmus hereticoꝝ conuersionē: sed frequēter bonoꝝ subuersionē. Ideo bonū quersionis ratum. ꝛ valde icertū: ꝛ valde difficile:nō debet preponi dāno magno ꝛ frequēter accidēti:ne dū vana spe paucis parcitur irreparabilis multitudo periclitetur. Si enīz tale cēt ac si paucis lupis i medio gregis existentibus:gregēq; laceratibus parceret:q; forte deus illos: aut eues aut agnos faceret: ꝛ paucos leprosos dimitteremus i medio populi eorum pētes eiq; forsitan deus illos sanabit facilius rabies lupina sanit i gregē: q̄ mānsuetudo ouis trāseat i lupos. Et contagiū lepre facilius a leprosis derivatur ad sanos q̄ a sanis sanitas ad leprosos: q aut licitū sit i aligbus casibus hoīem occidere manifeste potest ostēdi his testimonijs sacre scripture que sequunt. Luc.xix. Inimicos meos illos q noluerunt me regnare super se: adducite hūc: ꝛ interficite ante me.

Mat.xxij. Missis exercitibꝰ perdidit homicidas illos. Ro.xij. De illo q habet potestatē: dei minister est. Under i tram ei q malū facit. Luc.xiij. De ficulnea sterili terram occupante: succide ingt eam. vt qd ēt terraz occupat. Mat.xviij. Si manus tua vel pes tuus scandalizat te abscide eum: ꝛ proice abs te. ergo ecclesia debet abscidere mēbra q corrūpit cetera mēbra. Tullius. Sicut quedā mēbra āputani si lāguere: ꝛ tanq; spū carcere ceperit nocere;q; religio partibus corporibus. Sic ista i figura hois scribas ꝛ inanitas belue actioni hūmanitate segreganda est. Jaco.ij. Abraaz pater vester nōne ex operibus iustificat' est offerens Isaac filiū suū super altare. ergo Abrāe placuit deo.q; ad preceptū eius voluit occidere filiū suū. ergo q precepto dei hoīem occidit non peccat. Itē ad Thy.ij. Obsecro p̄mū omnium fieri obsecrationes: orationes:postulationes:gratiarum actiones:pro omnibus hoīibus:pro regibus omnibꝰ q i sublimitate cōstituti sunt vt quietā ꝛ tranquillā vitam agamus. velebat nīr paulus q oretur pro principibus q gladiū habēt materiale quo defendāt ecclesiā ꝛ seruant pacē in ea. ergo nō est malū q ipsi vtantur gladio materiali. Ro.xij. Nō ē potestas nisi a deo: ꝛ paulo posti dei minister ē tibi i bonū. si. n. malū feceris: time. Non. n. ē sine cā gladiū portat. Luce.iij. Interrogabāt milites. Johīs. baptiste. dicētes. qd faciemus ꝛ nos ꝛ ait illis. Neminē cōcutiatis neq; calūniam faciatis ꝛ cōtenti estote stipendijs vestris. Nō dicit militiaz relinquere: stipēdia refutare. Ipse docuisset eos decipere dolos. Stipendia eoz reciperet. ꝛ cū necessitas esset bellum nō faceret. nō debz stipendia recipere q nō vult militare. Uñ beatus Martinus imperatoz recte reiōdit. donatiuū tuū inq militaturus accipiat. Itē Petrus occidit Ananiā ꝛ Saphyram. Act'. v. Ergo licitū ē occidere. Sigo dicat q occidit verbo ꝛ nō gladio. q vis ē in hoc quōcunq; eos occiderit ex quo eos occidit. ¶ Rationibus ēt multipliciter potest ostendi q̄ licet in casu hoīem occidere. Primo sunt:aut parvuli sunt eruditi ꝛ corripiendi:saltez lentibus flagellis: aut nō. Si nō:q̄ dimittē di sūt oīb' vicijs ꝛ minus curādi est de eiq; de equo ꝛ asino.

Si vero puuli corripiēdi sunt:igre magis adulti cum malicia coꝝ sit magis nociua. Item constat q bona de patrie rei esse nis detrahuntur si in illa ceciderint. Im illud. Luce.xiiij. Cuius vestrum asinus aut bos cadit in puteū: ꝛ cōtinuo extraheret die sabbati. Adulto ergo forsitan hominē eis sunt a periculis corporalibus extrahendi sunt. si sic vero occurrit morti corporali: quātomagis occurrendū est morti spirituali. Item si furiosi sunt recludendi vel ligādi ne sibi vel alijs corporaliter nocēant. Adulto forsitan mēte insani cohibēdi sunt. ne se spiritualiter occidant. si vero homines pro leuibus culpis leuiter sūt puniendi. Si culpa augeat: augeri ꝺs ē pena. ergo cuz culpa augeri poterit vsq; ad homicidiū augeri. Ut scilicet pro iniusto homicidio qd aliquis cōmisit iuste occidat. Itē aut mors corporis est pena omni

culpa malo⁹ aut nō si fic ergo deus male instituit cum per comestionem ligni vetiti. Si non ergo aliqua culpa punienda est morte corporali. Item si homicidiū iniustum est puniendum: aut erit puniendum morte aut pena minore: si morte: ergo licet aliquē occidere si pena minore. Aut in infinitum: aut non. si fiet ergo nullius comparationis erit id qđ patiet⁹ qui peccat ad id quod immittet: vel talis erit iustitia: vt si god iniuste occisa: altius et mille milibus libraꝝ: et puniret ammissione vnius lactuce. Si vero pena minor: sed non in infinitū: tale est. ac si dicam: iniuste occisor puniendus in tribus marchis: et puniretur in vna. Item qui deū impugnat beneficio ab eo recepto meretur illud beneficium amittere: ergo qui vitā suā a deo accepta deum impugnat meretur vitā amittere. Item si mors eterna est infligēda pro aliqua culpa quāto magis tēporalis. preterea nōne cōtra dei inimicos et pugnā dū: qđiu rebellāt vel saltem impugnandi qđiu impugnāt. Ergo si impugnāt vsq; ad mortē. vel si nō est repugnandū fugere ds a tota ecclesia. vel permittendū est qđ tota occidatur: et qđ cultus dei destruat⁹ vt corporibus impioꝝ parcatur. patet ergo qđ heretici sub specie pietatis honorem dei et religionē volunt destruere. Ipsi sunt pij in luporū: et crudeles ouiū: et agno. Dat. vij. Attendite a falsis prophe. qui ve. ad vos in ve. o. in tri. aūt sunt lu. ra. Ipsi sunt pij in fures et alios maleficos. Crudeles vero in innocentes. Item si verbo est cōtradicendū hereticis nō est ratio aliqua. quare mag⁹ debeat esse exempta q̄ lingua quin pro deo pugnet. Item. si bestie vt lupi leones et serpentes exterminandi sunt pro salute corporū quāto fortius spirituales bestie pro salute animarum et est cōueniens similitudo habitor respectu ad venenū prēdo predicatorū. Tullius. Quid interest vtrum ex homine fœmineꝝ tat quis: an sub hominis figura imagines gerat belue. Item hereticus in ecclesia est vt ouis morbida in grege. velut membrum cancrosum cancro incurabili in corpore. ergo quod faciendū est de one pro grege de membro cancroso pro corpore. hic faciendū est de heretico pro ecclesia. Et notandum q̄ de illis specialiter videtur esse

facienda iusticia qui negant iusticiam faciendā. tanq̄ de manifestis hostibus iusticie sēm eos iusticia humana: est iniusticia. Sīgo vero dicat hereticos eē occidendos a deo nō ab ecclesia. ergo ecclesia exponēda est et sine detentione dimittenda preterea dicit dns. Luce. vi. Perfect⁹ omis erit si sit sicut magister eius. Magister vero noster deus est. ergo si deus hereticos occidit: non est cōtra perfectionē bonitatis humane hoīem occidere. preterea qua de causa volunt tm̄ heretici parci corporib⁹ malos a morte. ppter spē correptiōis vbi nō est spes correptionis ibi debet cessare hec falsa pietas. si vero pp̄ pietatē vite corpis. Propter maiorē pietatē aiarū nō erit parcēdū. preterea Manichei qui dicūt corpa esse a diabolo nō hūt qđ rideāt distribuēda. n. erūt a filijs dei cū sint opa diabolī. qui sunt huiusmodi errores: sub specie pietatis ipsius corporibus nocēt: reprobi enim qui amplius viuent amplius in futuro punientur. addendo. n. peccata peccatis cumulant supplicia supplicijs. et quantū ad corpus et quelibet pars supplicio⁹ infernalium maior videtur esse supplicio mortis corporalis. Item licet cōcupiscentia rei alterius sit prohibita: tamen qui alienam rem iniuste vsurpat: iuste rem suā priuatur. ergo a simili licet homicidium sit prohibitum: tamen qui iniuste occidit: iuste occiditur. Item cum nemo habeat mentē bene dispositam: dubitet in rebus ceteris ab homine corruptum esse auferēda. quare hereticis in solis hominib⁹ hec recipiunt. Ad quod pōt dici et sancti et alij malefici non dant libenter fidem contra seipsos: et nulli credit eis si asserant maleficos nō esse puniendos. Ita heretici nō libenter dicunt iniam q̄ vident pro se eē. Immo dicūt maleficos iniuste occidi: sed non est eis fides in hoc adhibenda. Hiero. super isa. Non est crudelis q̄ crudeles iugulat: sed crudelis patientibus esse videt. Nā latro suspensus parabolo crudelem iudicem putat. Cum heretici sint intrinsec⁹ inp̄ rapaces. Math. vij. Ipsi bene vellēt q̄ non esset canes in grege domini q̄ eos a grege arcerent. Item si non distinguendum circa hoc preceptum non occides: quia euangelium non distinguit ergo occidere semper est mortale peccatum. ergo

mortaliter peccat q̄ pulicem occidit.

Duodecima pars de equitate. xxiij.

Circa de obedientia que est respectu superiorꝝ et disciplia: que est respectu inferiorꝝ: dicendum est de equitate: que est respectu pauperū et est equitas amor equalitas in his in quibus debet eē equalitas. Equitas virtus est valde rara. Ideo potest dici eremita. Prouer. iij. Ducāte per semitas equitatis hanc semitam tenet vera sapientia. Prouer. viij. Meum est consilium et equitas. Et notandum q̄ equitas multum valet ad spiritualis edificij firmitatem sicut edificium materiale firmius est si habeat lapides equaliter dispositos. Si vero sint lapides inequaliter dispositi minatur ruinā sic congregatio vbi equitas seruatur stabilis est: vbi vero deest equitas stare nō potest. In ps. Attrahite templum tuum in equitate. Item equitas facit ad corporis mystici decorē et sanitatē sic i corpore humano inequalitas membrorum que debent esse equalia facit deformitatē et cū mittuntur humores inequaliter ad membra ad que equaliter debēt mitti. Inducunt infirmitatē ita in cōgregatiōe inequalitas magnus fautor discensionis et in his qui hēnt habūdanter ea quibus alij indigent generat superbiam quāq; quoddā apostema vel aliam infirmitatē spiritalem. virtus equitatis valde necessaria est i his qui sunt in aliqua societate. Si. n. h virtus deest volunt esse dñi qui debuerunt eē socij: et super altos se exaltāt volētes se preterire honorarij vel secū grauamine aliorū dilatant: volētes abūdanter hēre ea quibus alij indigēt. Sene. in li. de benef. Qui cū illi ob virtutē et rē publicā et dū gerūt cūctis agi decreuerūt quātū arādo vno die circuire posset: nōest iniqe opus eo cure cuiq; sit plus q̄ vni cuique subditoꝝ to maioris vtilitatis putas respuisse nomē q̄ meruisse. Adulti. n. alijs constituerūt sibi nemo cōstituit: de quibusdam cōgregationibus. Verū est illud. Isa. lxv. Egrau nō potui ingredi: et inueniuntur in eis de quibus dr̄ vulgariter q̄ ij oēs sint fratres tm̄ nō oēs scatelle sunt socios cōtrarios de filio dei sed fratre nostro dr̄. Deb. ij. Qđ debuit per oia assimilari fratribus vt misericors fieret et notabiliter dr̄ vt misericors fieret. q. n. abūdanter hūt nesciūt per experientiā qđ sit indigere nec cōpaciuntur socijs indigentibus.

Item equitas valde necessaria est vtilitatis. Si enim deest hec virtus dēt abūdare propinquis et familiaribus qđ oēs fugiūt indigētibus et pauperibus oculos duntū de his que habent abūdanter necessitatē pauperū. Genesij. Sedim quandā literaꝝ nōne si recte offeras: nō si recte diuidas peccasti: tripē statores ēt qui bonis dant si propterea gratiā vel cōlaudationē nō recte diuidāt peccāt. Ber. clamat nudis clamāt famelici et cōquerūtur: et ponit verba cōquerentiū. Nobis fame et frigore miserabiliter laborātibus. Qđ cōferūt tot mutatoria ecclesiastica impertinentia vel plicata in manicis: nostrum est qđ effunditis nobis crudeliter subtrahitur: et inaniter expēditis. Idem loquēs de ecclesia malignantium. De sumptibus inquit egenorum seruit oculus diuitum. Inueniunt curiosi quo delectentur: et non inueniunt miseri quo lasentur. Iterum necessaria est valde virtus equitatis mercatoribus vt pōderibus et mēsuris nihil iniquum faciant. Leuit. xix. Statera iusta et equa sint pondera: Iust⁹ medius: equus q̄ sectarius. Prouer. xi. Statera dolosa abhominatio est apud deū. et pondus equū voluntas eius. Itē necessaria est valde inter cibus vt sine acceptione personarum inter partes cōtrarias. Equalitatem seruent Leuit. xviij. Equū iudicū sit inter nos: sive peregrinus sive ciuis peccauerit: qui eius deus deus vr̄. Sicut deus nō est acceptator pluonarū. Act. x. Ita vult q̄ iudices qui iudicando vices eius agunt nullum sint acceptores plonarū. Jac. ij. fratres carissimi nolite in personārū acceptionem habere fidē domini nostri ihū xpi.

De pietate.

Equitur de pietate prout. Tullius et Macro. De hac loquimur cū actū pietas vt ait Tullius. Per q̄ sanguinis consanguinitatis patrie benivolos officiū et diligēs tribuitur cultus. Ad pietatē sic sumptā ipa natura hominē incitat de amore parentū regre in tractatu de caritate de honore vero parentibus exhibēdo require in tractatu de superbia. et de peccato irreuerencie. Et notandus q̄ ad primā principium generationis dicitur esse filios pēnitq; qui admodum: et pater benivolā patriam debent esse et honestā: sic et naturalem

patrie odiendi sint e detrahāt vt legitur ff. Baca. v. de Julone q fuctus sit in alio odiosum vt refugi legitur e execrabilem patrie civium hostia.

Tendecimo pauo de gratia. xcvi

Equitur de gratia pcedit de ea loquitur Tullius quā ipse sic declarabit. Gratia est in qua amicicia e officiorum alterna memoria e remuneracōis voluntas continetur hec virtus valde necessaria ciuilium officiorum in retinenda gratia magistra necessaria. Ingratum dicē qui cū gratie oblata caruerat aperiendi. Inf. 1. Ethic. Inter magna mala q erūt nouissime tempestate vicia hec culpa q in nouissimis vitiorum ruinam tempestatis periculosa e cruce hominis legitur amicos cupidos latos superbi blasfemi parentibus non obedientes ingrati. Si voluerit grat'el. Pro causa obligandi ponit. Deb. dicit se debere Magro Ingrat'i q videcā se accepisse negat qđ accepit. Ingratum i q dissimulat. Ingratus est q non credit se gratificatum quādā q debitum est dicendum. Et nō debuit e erat ei illud meritum meritorum. Inter duos amicos in dubitatione assignanda eligere ad retinendam gratiā eligens cuius causa pollens h illum pulsat docuerit facilit accedat hic autē hec cum sint fere gratie quedā cū beneficium tenuit eligendum est apparet dū non sepe de redditu cogitatū cui obligatus est hinc quod valuit ille gratus qui beneficium tā longe positus vt extra diligentiam ponere quicquid tempus cogitandi exigeret nō tenuerat memoria mentē habitudine que nihil perdit nisi ad quod non se reflexit. Deinde cum se addidicius impendendus per tēporum accidat. Ge. ff. de beneficijs. Ingratum reputāt illum beneficia non quia velimus ita se debere intelligere vt debeāt nisi grati qui aliquid cōferendi parati. Ethic. Inf. gratia est q ipse ingratus sunt se possit offendi debet. Nisi grata memoria quedā animum suscitauerit et pene mortuā flagrantiorē qui amico suo exerat rectum. et nolendi. Ingratum q cognitum

No. xiij. Dei minister est vindex in iram ei qui malū facit. i. Pe. ij. Subiecti estote oi humane creature propter deū sive regi qua si precellenti: sive ducibus quasi ab eo missis ad vindictam malefactorum.

¶ Quarta pars de misericordia. xxxvi

Equitur de misericordia de qua hic modo dicit. ¶ Primo ponen tur eius descriptiones. ¶ Secundo eius cōmendationes. ¶ Tertio quedā documenta moralia que ad misericordiā tendūt. ¶ Quarto diuisiones pertinentes ad misericordiam. ¶ Quinto dicetur de quo sit elemosyna facienda. ¶ Sexto cui sit facienda. ¶ Septimo quomodo sit facienda.

¶ Descriptio misericordie. i. capitu. xxxvij

Misericordia sic describitur: misericordia est virtus p qua animus super calamitate afflictoꝝ mouetur Damascenus vero dicit q misericordia est tristicia in alienis malis. Ysido. ix. li. et Ethimologiarum dicit q misericors a cōpatiendo alene miserie vocabulū est sortitus et hinc appellata est misericordia quia miserū cor facit alene miserie dolentis.

¶ Cōmendatio misericordie. ij. capitu.

Misericordiam cōmendat nobis et natura et sacra scriptura. Natura multiplicuer. ¶ Primo naturali compassione qui habent membra vnius corporis adinuicem. i. Cor. xij Si quid patiatur vnum membrum compatiuntur omnia membra. ¶ Secundo naturali pietate qua videntur habere animalia etiā dem spēi adinuicem: dicitur enim in li. de natura animaliū q non est animal vnū spēi vt se comedant. Item q mortua corpa pullis etiam relicta alia sui spēi non tendunt. ¶ Tertio pietas que videtur esse animalium etiam et irrationabilium ad res alienas: species ostenditur enim leo ne ad viam reducere aberrantes et parce re hominibus prostratis coram se q animalibus infirmioribus ꝑ ipsi fuerint necessitate famis aut aliquā cos coegerit. Item multa experimenta cōperta sunt q lupi vel lupe parulos derelictos et a matribus expulsos ab alijs bestijs defendūt et nutriunt. ¶ Scriptura commendat nobis misericordiam multiplicet. Imonuisse Deut. xv. Omnino indigens et mendicus non erit inter vos. Item eodem. Non cōtrahes manū sed aperies eam pauperi. Item precipio tibi vt apertas manū tuam fratri tuo egeno proximo et pauperi. Tho. iij. Noli auertere faciem tuam ab vllo paupere ita enim fiet vt nec a te auertatur faciem dei. Eccle. iv. Oleum de capite tuo non deficiet. i. misericordia de corde. Eccli. xxix. Fenerare proximo tuo in tempore necessitatis sue. Item eodem. Propter mandatū assume pauperem. Item eodem. vij. Ne auferri porrige manum tuam. Item eodem. Exorare et facere elemosynam non desperes. Item eodem. xxix. Pone thesaurū tuū in preceptis altissimi et dirigit tibi magis ꝑ aurum. Zacha. vij. Misericordiam et miserationes facite vnusquisq; cum fratre suo. Mat. xxix. Si vis perfectus esse etc. Luce. vi. Estote misericordes etc. In cedez. Omnipotenti te tribue. Item date et dabitur vobis. Item eodem. xi. q super est date elemosynam et ecce omnia munda sunt. v. Ite vende que possidetis et date elemosynā. In eodem. Facite vobis sacculos qui non veterescunt thesaurū in edificientem in celis. Item Ezech. xvi. Facite vobis amicos de mamona iniquitatis etc. ꝑ Lex. viij. Vestra habundantia illorum inopiaꝝ supplicat. Ephe. iiij. Estote inuicem benigni et misericordes. i. Pe. iij. Estote compatientes fraternitatis amatores et misericordes. ij. Pe. i. Sustinebate in pietate fraternitatis amorem. Item misericordiam commendat et creator et creatura: creator ꝓ exēplo suo ad misericordiam nos monet: Miserationes eius super omnia opera eius vt dicitur. In ꝓa. Item misericordia eius plena est terra. Ioel. ij. Benignus et miserator est patiens et multe misericordie et prestabilis super malicia eius proprium est misereri semper et parcere. Luce. vi. Estote misericordes: sicut et pater vester misericors est. Barlaam. Maximam potestatē accipiens datorem potestatis tanta possibilitatem suam debet imitari. In hoc aūt deum maxime imitabitur si nihil iudicaverit: ꝑ misereri proteruo. ¶ Creatura nobis commendat misericordiaꝝ dū viri sancti exemplo suo ad eam nos monent. Inter exēpla vero sacroꝝ maxie nos mouet

ad misericordiā exemplum ꝑ hominis misericordia seu pietas erga aurea fuit ꝑ ꝙ ponantur que videntur fuisse acerbioris supplicij ꝑ erat extortionis magnitudo amoris quo nos diligebat auctor. Sicut enim non fuit amoris sicut amor eius: sicut non videtur fuisse dolor: sicut dolor eius: dolor ꝑ compassionis. Tren. i. Videte si est dolor sicut dolor meus. ¶ Misericordia filius dei de celo deposuit et corpore induit tanta verbum Aug. Ipsa etiā pro paupe redemptione enim vendidit. Aug. Redemit vendidit. Authoritas occulta honorauit iniuriatus misericordia et vsq; ad pedum nostroꝝ ablutiones humiliauit. Item cum vt clipeum nobis oppositum vitium sustineret quē deus pater humano generi minabatur. Tunc impletus est illud ꝙ. Scapulis suis obumbrabit tibi. Et illud. Scuto circundabit te veritas eius. Item illud. Psal. v. Dextera tua teget eos. Dextera dei patris filius est et hūc audiuit oratio illa. Custodi me domine vt pupillaꝝ oculi. pupilla oculi manus oppositione custoditur: vt manus victus si ꝙ capiat quē pupilla suscepturā erat. Misericordia cum fidei assertione pro hominibus posuit morti addicatio. Eccl. xxix. Bratiam fidei assertionis ne obliuiscaris animam enim suam posuit pro te. ¶ Ad cōmendationes etiam misericordie facit ꝙ ipsa sit per omnia deo placet et diabolo displicet et homini prodest. ¶ Primus ostenditur diuersis testimonijs sacre scripture. Aug. Non est ꝙ ita deo faciat amabiles vt pietas. In ꝓa. Diligit misericordiā et iudicium. Prouer. xxi. Facere misericordiaꝝ et iudicium magis placet deo ꝑ victime. Osee. vi. Misericordiam volui et non sacrificium. Mat. ix. Discite quid est misericordiā volo et non sacrificium. Ratio. Amare misericordia deo tm placeat hec est q deo maxime assimilat vt prius ostensum est. Eccle. xiij. Omne animal diligit simile sibi. Misericordia vnguentum est quo vngitur ꝓpter et maxime quātū ad membra illa que maxime vnctione indigent. Quantū ad pedes ꝙ figuratū est in hoc ꝙ Magdalena pinxit pedes eius. Luce. vij. Ber. Bonū est vnguentū confessionis ꝙ de recordatione pec. atoꝝ conficitur multos deuotionis ꝙ bis de recordatione beneficioꝝ dei. Porro

virtus vincit vicios pietas misericordia vincit crudelitatem. Ideo ꝓpheta specialiter consulit. Mat. xix. Si vis perfectus esse etc. Item vinum remedium posuit. Luce. xi. Verumtamē q̄ superest date elemosynā etc. Necessarius etiā ab apostolo fuit misericordiam alios cōmendare voluit in pedum ablutione. Io. xiij. Sicut enim facto illo tanta pietas cōmendatur nobis humilitatē. ita ꝑ ministerium cōmendauit nobis pietatē. Nam enim ꝑ pelui est pietas in corde ipse erit in die iudicij de operibus misericordie specialiter discepturi. Mat. xxv. ¶ Misericordia diabolo maxime displicet eū per eas maxime vincantur. Unde super illud ꝓ. Misericordia mea et refugiū meū. Dicit glo. De nullo sic vincetur inimicus diabolus: et misericordia cum diabolus in multis respectū hominis excellat in hoc tamē q misericordiā non habet homo ei precellat. Ipse crudelis est et non miserebitur. Jere. vi.

Misericordia homini maxime prodest. Thymo. iij. Exercitatio corporis ad modicum vtilis est: ꝙ vtilis sit pietas seu misericordia homini manifestum fieri multiplices eius effectū ostendamus. ¶ Notandum ergo q misericordia peccatū obstat. Ecclē. ꝙ ignē ardentē extinguit aqua et elemosyna resistit peccatis. In multa peccata caderet peccator a qbus elemosyne ꝓpter fecit eū custodit. Item ꝓ spacio penitētie hoc ipse tantū vbi dicit pinitentē habere vite q̄ nunc et e future. i. Thy. iij. c. vbi dicit glo. Sīgo misericordiā sequitur habitum carnis patiatur: expulsabit quidem sed non potest q nō est intelligendū de illo q ꝓpter inducias quibus i elemosynis quas fecit peccauit tali entozicit. Roma. ij. An ignoras q benignitas dei ad penitentiam te adducit. Tu aūt ꝑm duriciam tuam et cor impenitēs thesaurizas tibi iram. Item bona ꝓpria multiplicat. Greg. in dyalogo terrene substantie per hoc q pauperibus distribuuntur multiplicantur. Bonifacius. xij. aureos recepit de cista nepotis sui Constantini presbyteri et dedit pauperibus: quos ille acceperat de equo suo vendito: q cum reuertisset audisset eum tantum fractum: ita est in episcopium: et episcopus ingressus ecclesiam rogauit vt deus daret ei aliqd. quo mitigaret furorem pbyteri et inuenit statim in sinu suo xij. aureos

fulgores quos dedit ei: et dicit ei. Scio q̃ post mortē me episcopus nō eris hui⁹ loci. Ille enim collegerat illos aureos p̃ requirendo episcopatu post mortē ei⁹. Idē Bonifac⁹ cū esset puer omne triticū ma tris sue expendit in vsus pauperū: q̃ cum mater hoc ei ingressa perpendisset cepit eum increpare et le pugno cedere i facie: sed oratione facta a Bonifacio statim horreum plenū inuentum est: quo viso mater cepit cum vrgere: vt daret q̃ tā celeriter posset que petisset accipere. Luce. vi. Date et dabitur vobis. Prouer. xi. Alij diuidūt propria et ditiores fiunt. Alij rapiunt non sua et semper egestate sunt. Eiusdē. xviij. Qui dat pauper nō indigebit: qui despicit deprecationē sustinebit penuriaz. iij. Ro. xvij. Illi vidue que helyā pauit: farina et oleū nō defecerūt. ratio huiꝰ pōt ee: q̃ hō misericors fideliter dispensat pauca bona cōmissa sibi: et ideo merito sup multa constituitur. Math. xxv. Item deum placat. Prouer. xxi. Munus absconditū extinguit iras et donum in sinu indignationez magnā. Eccl. xxxij. Placabo eum muneribus que precedūt. Tobie. xij. Dicit de elemosyna q̃ ipsa est que purgat peccatoz. Isa. lviij. Si effuderis esurienti aiam tuam: et aiam afflictā repleueris orietur i tenebris lux tua: lux ingē gratie. Misericordia a seruitute diaboli liberat. Isa. x. Cōputrescet iugum a facie olei: oleū dicitur misericordia: q̃ sicut oleum ceteris liquoribus sup enatat: sic opus misericordie p̃cellit respectu aliox operū: misericordia a morte spirituali animas liberare facit: sicut dorcas plena operibus bonis et elemosynis quas faciebat meruit corporaliter suscitari. Act. ix. Misericordia meretur a deo visitari sicut legitur de cornelio. Act. x. Erat cornelius elemosynas multas faciēs plebi: et ait ei angelus: orationes tue et elemosyne tue ascēderunt in memoriā in conspectu domini: contra peccata nihil tantū videtur valere quantum misericordia. Unde super illud Mat. xij. Extende manū tuam: et extendit et restituta ē sanitati. Dicit glo. Nihil plus valet curatio q̃ elemosynarum largitas: et subditur frustra pro peccatis rogaturus manus ad deū expandit qui has ad paupes p̃ponere nō erubescit. Item gratia conservat. Eccliā. xxix. Dicitur de elemosyna. gratiā eius quasi pupillam cōservabit. In hostem impugnat. In eodem. Super humum et super lanceam aduersus inimicū tuū pro te pugnabit. Item q̃ petit adeo ipetrat Eccl. xxix. Cōclude elemosynam in sinu pauperis: et hec orabit pro te. Isa. lviij. Frange esurienti panē tuū etc. Et subditur tunc vocabis et deꝰ exaudiet clamabis et dicet ecce adsum: quia misericors est dñs deus tuus: misericordia multum potest erga deū: ipsa videtur dei sententias revocare vt nunc. Johan. iij. c. et de Achab. iij. Reg. xxi. legit. et. x. Judic. Non addam inquit deus vt liberez vos: et post legitur: doluit deꝰ super miseriis eoz: hec luctatur cū dño: vt Jacob luctatus est cū angelo. Gen. xxxij. et Sap. xviij. Legitur de Aaron q̃ restitit ire. Gre. Ire dei tunc resistitur quādo ipsemet qui irascitur opitulatur. Misericordia dicitur quodāmodo deum vincere: vnde dicit. Eccle. quete vicit elemosyna vt ferreos nostros crimina dicitur et peccata nostra de eius memoria delet. In ps. Omnes inimicitates meas dele. Eze. xviij. Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis que operat⁹ ē ecce Omniū iniquitatuz eius quas operatus est nō recordabor. Misericordia deo seminat Prouerb. xix. Feneratur dño q̃ miseretur pauperis. Eiusdem. xxij. Qui accepit mutuum seruus est fenerantis: est ergo deus quasi in potestate hominis perfecte misericordis: sicut seruus in potestate domini: et ille qui mutuum accepit in potestate feneratoris. Item misericordia non solum potest in terra sed etiā i celo: ipa celos ascendit. Ista inclinatio manifesta est ex hoc q̃ breuior est nunc via in celum q̃ esse soleat. Adam per multa milia annoꝝ virtus hinc peruenit: modo vero vna hora quandoq; peruenitur. Item Alia celi xpm. i. qui dicit. Jo. x. Ego sum hostia: fregit in die parasceues: et feci volare q̃si in duo frustra. i. corpꝰ et animā: et sic pauperibus celestem ingressus patefecit. Ipa viam paradisi dilatat. Prouer. xvij. Bonum hominis dilatat viaz eius et ante pncipes spacium eius fecit. Item misericordia hoiem filiū dei efficit. Eccleh. iij. Esto pupillis misericors vt pater: et p viro matri eorum: et eris tu velud filius altissimi. filius obediens et miserebitur tui magis q̃

De Justicia viij

mater. Misericordia deū sui efficit. Deu. xij. Beneficētie et cōmunionis nolite oblivisci: talibus enim hostijs promeret deus. Ipsa specialiter honorat deus: propter eā pauperibus bona sua tribuēdo. Prouer. xiij. Honorat dñm q̃ miseretur pauperis ideo merito in futuro a deo honorabitur. Item misericordia a pena pro peccatis debita hoiem absolut. Prouer. xiij. Redēptio aie viri diuinie sue. Dan. iij. Peccata tua elemosinis redime. iij. Ro. iij. Pauper miser oleo sibi multiplicato: solut creditori suo. Item misericordia amicos et adiutores sibi multiplicat. Ipsa pauperes facit stipendiarios suos. Gre. Pauperes nō sunt contēnendi vt egeni: sed exorandi vt patroni. Luc. xvi. Facite vobis amicos d māmona iniquitatis. Prouer. xxij. Victoriam et honorē acgret q̃ dat numera. Item misericordia hominem in bono roborat. Eccle. iij. Dicit de dante elemosinā in tpe estus sui inuenietur firmamentū. Item misericordia hoi bñdicti facit. Unde elemosina vocatur bñdictio. ij. Cor. x. Nemini misericordi benedicit deꝰ. Deut. xv. Oio indigens et mēdicus nō erit inter vos vt benedicat tibi deꝰ. bñdicit ēt ei pplo. Prouer. xix. Qui pronus est ad misericordiā bñdicet. Deut. xxxiij. Et fidicet filiꝰ Aser sit placens fratribꝰ et tingat i oleo pedē suū: hec tria comitant se tingere in oleo pedē. affectus eē bñdictum et placentē hoibus. Ruth. iij. Sic bñdictus qui misertus est tui. Misericordi etiā bñdicit pauper qui ab eo recipit elemosinam. Job. xxix. Bñdictio parituri sup me veniebat. Item misericordia mortē i societatē facit. Ambro. nō sunt bona hominis q̃ secū ferre nō pōt: sola misericordia comes est defunctoꝝ. Ipsa etiā aiam in ifernū ire nō permittit. Tho. xij. Dicitur de elemosina q̃ a morte liberat: et non patietur aiam ire in tenebras. Ipsa ēt in iudicio liberat et regnū accipit. Tho. xij. Dicit de elemosina: q̃ facit inuenire vitā eternā. In ps. Iocundus hō q̃ miseretur et commodat: disponet sermones suos in iudicio. Ibi specialiter fiet disceptatio de operibꝰ misericordie. Mat. xxv. Uenite benedicti patris mei etc. Esurivi enim et dedistis mihi māducare etc. Misericordia dei filiū in mundū fecit descēdere: eadem hoiem in celum facit ascēdere: ad hoc significandū. xpō a mōte oliueti in celū ascendit. In mōte. n. oliueti eminētia misericordie designat. legit i. iij Re. vi. Ad ingressū oraculi fecit salomon duo hostiola d̄ ligno olivarū q̃ duo hostia pōt intelligi due pres misericordie. una est q̃ ppatimur miserie corporales alia que cōpatimur miserie spirituales: q̃ pecie misericordie est ita beatus reputatur certa spectandez beatus futurus in remisericordes maxime de dei misericordia sperare possunt. In ps. Ego sicut oliua fructifera in domo dei sperabo in misericordia dei. In ps. Beatus q̃ intelligit sup egenē. et pau. Prouer. xxiij. Qui miserē pauperi beatus erit. Et. xx. Beati misericordes. Item misericordia locat i regno celorum assignat. Eccle. xvi. Oīs misericordia facit vnicuiq; locū secundum iustitiā et peregrinationis cursus et secundū meritum operum illius. Misericordia est negociatrix prudentissima. Mat. xxv. Prudentes virgines acceperunt oleum in vasis suis. qui vere prudēs est: oleum pietatis vult habere in corde suo: sine quo non habetur ignis caritatis. i. Jo. iij. Qui habuerit substantiā huius mundi: et viderit fratrem suū necessitatem habere et clauserit viscera sua ab eo quō caritas dei manet in illo. Jac. iij. Sapientia que deorsum est: plena est misericordia. Negociationē misericordie specialiter consuluit filius dei. Math. xix. Vade et vēde cuncta que habes et da pauperibus: voluit Paulus vt thimotheum hanc negationem preciperet his quoc habebat regere. i. Thi. vi. Diuitibus huius seculi precipe facile tribuere: cōmunicare: thesaurizare: sibi bonum fundamentum in futurū. Misericordia i negociatione videtur dei circūuenire dum pro isto tempore istum eternum diuinum recipit. Oree. xi. Circūuenit me in negociatione effraym. Eccl. Prebe tectum et accipe celi. Misericordia calicem aque frigide pro xpō tribuit et torrentem voluptatis eterne recipit ipsa terra i celum cōmutat: hec est mutatio dextere excelsi: misericordia hoiem periculo se onerantem viriliter exonerat et proximum eius iuuat. Eugu. in lib. de disciplina xpiana loquēs ad virgines. Da inquit aliquid fratri moriba aliquid proximo morbo aliqd comati mortua illa via est similis ambulanti: sed forte dicit ego diuersitate pauperi sarcinā mā cōmemoraspondentiuꝰ laudabit et q̃ gratius est constringitis ad te sarcinam mē

tam nō potes porrigere manū oneta tolli ga tergd te tactas: qd te laudas: solue vin cula colli tui: monet de sarcina tua: da co mini tuo: e illū adiuuabis: e te relevabis: mise ricordia cūcta vidēt pōt accipi. Unde Aug. Reminiscere tngt nō solū quid deo fs ērgd acceptas: panis quez das terra est de terra i terrā: vt fulciat terrā: vt reficiat terra: potest inō pauperē dicere: vide ne plus tibi prestē accipiēdo: q̄ tu dādo. Si.n. nō esset q̄ a te accipet: non errogares terrā: e emeres celūcōtēne me finitū petit: ab eo q̄ fecit me e tesi it petitur? eo: q: me exau dit: tibi pītas vt exaudiaris. Age illi gra tias qui rem tam preciosam: tam vili pre cio te fecit emere: das q̄ in tempore pari: accipis q̄ manet in eternum: vnde sis so cius angelorū: vnde nunq̄ famē sitimq̄ patiaris. Et subdit: nemo dicat q̄ prestat pauperi: tibi enim plus prestat q̄ pauperi. ¶ Misericordia bona sua: que dare vide tur: in saluo ponit: e inde thesaurum fa cit. Math. vi. Thesaurizate vobis thesau ros in celo. Et beatus Laurentius. Facul tates ecclesie: quas requirit manus paupe rum in celestes thesauros deportauerunt. Tho. iij. Dicitur danti elemosinam: primus bonū tibi thesaurizas in die necessi tatis. Auga. Considerate fratres q̄ multi subito bona omnia perdiderunt que stu diosissime recondebant: vel cum vno im petu hostili captiui duci sunt vel cuz eis discedentib⁹ flāma successit o quomodo ta les penitut: quia non audierunt domini consilium. l. da pauperib⁹: e habebis the saurum in celo. Audis amicum tuum cō sibium tibi dantem de thesauro tuo: e con temnis domini consiliuz dantes de corde tuo: inuasit hostis domū tuā: quid tua deerectu: nocebit seruū custodem: tuum quid occideret deū dilatorem domini ser uatorem: qui sum pauperes gbus dam⁹ nisi delatores nostri? delator tuo das: in celum portat quod das: nec exaudit tibi. Greg. Securius diuitie transferuntur de patria ad patriam per manus pauperū: q̄ per manus vnius. Scdm Augut. Domus pauperū sunt gazophilatiū xpi: vnde qd in man pauperis ponitur: in gazophila tium xpi ponitur. Immo q̄ plus est: ma nui tibi ponitur: e ideo tam auferri nō pōt ei qui dedit cum non sit qui de manu ei⁹ possit eruere. Misericordia bona terrena que possessoribus suis solent esse noxia: vtiliter expendit. Isidorus. Nec tñ habz bonum possessio pretium rerum: si vtq̄ reficiat miseros. ¶ Et notandum q̄ virtus misericordie: non solum est valde vti lis: sed valde mirabilis. Ipa de malis alie nos in melioratur: de lordibus alienorum lauatur: de pauz ertate ditatur: de infirmi tatibus aliox sanctor efficitur: ipsa portat onera aliox implens legem xpi. Gala. vi. Alter alterius onera portate etc. Et quāto plura onera portat: tanto velocius currit: quia ad beatitudinem festinātius tendit: ipsa onera aliena frequenter iuratur ho minibus nescientibus: dum ipsis negligē tibus peccata eoz assumit: e portat: dolen do: lugendo: orando pro eis: e elemosinas faciendo: disciplinis se affligendo. ¶ Mi sericordia quāto plura onera proximi por tat: tanto oneribus propriox peccatorum magis se exonerat. Misericordia de fetore eoz qui spiritualiter sunt mortui non mo ritur: sed potius vinificatur. Ipsa est que colligit de spinis peccatox vuas: e de tri bulis ficus: misericordie mala aliena i bo na conuertuntur: due virtutes sunt: q̄ ois que proximi sunt acquirere videntur: scilz caritas e pietas: caritas bona proximi sui sua facit. Gregor. pēsent inuidi quantū bo nū est caritas: que aliena bona sine labore nostro: nra facit: pietas vero aliena mala sua facit: vnde he due virtutes valentes ad iudicium de nūdinis huius mundi di tissime: quantū ad meritū inueniuntur: e ideo abundantissime remunerabunt hē due virtutes ale sunt quibus sepenūmero proxi mi bona: e portentur eius onera. vñ sup illud pō. Sub vmbra alaz tuaz protege me Dicit glo. Misericordia z caritas igit ale patris gbus nos protegit. de quibus dicit. Mat. xxiij. Quoties volui congregare filios tuos quēadmodū gallina congregat pullos suos sub alas e nolusti. Item misericordia de vno obsequio duplicē hz mercedez: im primis enim remunerat: e futuro: vt patet ostēsuz ē. Ipsa de vna seminatione dupli cē messem colligit: ipsa seminat in terra e metit i celo. Ipsa filio dei agro caritatis mo eligit ad seminādum. Lu. xxiij. Cū sacio prandium voca pauperes etc. Et hō vberē et fructuosū. Et notandū q̄ op⁹ mi sericordie seminī cōparat. ij. Cor. ix. Qui parce seminat pce e metet eo q̄ seminī in multis assimilatur. Semen absconditur: sic elemosina occulte danda est. Eccl. xxix Conclude elemosinam in sinu pauperis. Item semen perdi videtur cum seminan do potius renouemur: sic elemosina cum datur perdi videtur: sed sic melius seruā tur. Eccle. xxix. Perde pecuniam propter fratrem e non abscondas illam sub lapi dem in perditionem. Isidorus. Terrena omnia seruando amittimus: largiēdo ser uamus: diu cum rebus nostris durare nō possumus: quia aut nos illa moriendo de ferimus: aut ille nos viuentes deserunt: e super illud. Mat. xvi. Qui perdit aiam suam propter me inuenet eam. Dicit glo. Quasi dicatur agricole si frumentuz ser uas perdis: si semias renouas: solas quas dederis pauperibus opes habebis. Item semen cuz fenore surgit: e qui dat elemo sinam centupluz accipiet: vnde sup illud. Prouer. xix. Fenerat deo qui miseretur pauperis. dicit Interlū. Centupluz accepturus. Eccles. xxxv. Retribuens est deus: e septies reddet tibi: semen preciosū in vno anno seminatur: in alio metitur. Semen vero minus pretiosuz: vt ordeum in eodē anno seminatur e metitur: sic ele mosina preciosa est que seminatur in āno gratie: cuius messis expectat in anno glo rie. Item semen gelu pessum: e retarda tum liberius fructificat: sic elemosina que aduersitate premitur: maioz habitura ē remunerationē: vt elemosina: cui detrahit magis remuneranda est: q̄ que laudatur. ¶ Itez misericordia hec quasi omnia tor menta sustinet. vt. Cor. ij. Quis infirmat: e ego nō infirmor? etc. Ideo in futuro me rito erit securus et securus. ¶ Ipsa ē que exemplo petri dicit domino tecū paratus sum in mortē e in carcerem ire. Luce. xij. Ideo in futuro merito a carcere infernali immunis erit. Item ad cōmendationē mi sericordie valere pōt detestatio sui oppositi. ¶ Notandū ergo q̄ eius in misericor dia indigna est ventatimo q̄ plus est ho mini miserisordi videtur tam dimissa re uocari. Mat. xviij. Serue nequamme debi tum dimisi tibi quōniam rogasti mēnō ergo oportuit e te misereri etc. Et tradito dominus eius tradidit eum tortoribus quoad usq̄ redderet vniuersum debitū. Misericordia vero litteras remissionis habz. In euangelio etiam tria patet. ¶ Primum. Mat. v. Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiā consequentur: cuz misericordia dei factus sit: e misericordia nostra fluxa quōē posset q̄ fluxus misericordie nre ad primū fluceret: e facta diuine misericor die nobis succursus ecē. Aug. Fluit ritmo e sono siccabit. Inē eū oē aiaz obligat sibi: Eccl. xlij. Quō hic ē posset q̄ diuina misericordia: hoiez misericordie dūneret. ¶ Secdo. Mat. vi. Si dimiseritis hoibus peccata eoz: dimittet e vobis pater vr ce lestis delicta vestra. ¶ Tertio. Luc. vi. Di mittite e dimittet vobis. Inē vbi est in mi sericordia ē peccatoz abūdātia. Osee iiij. Non est misericordia e non est scia dei in terra. Et subditur maledictū e mendactū homicidiū: e furtū: e adulteriū inundaue runt. Itez illi cui deest misericordia: fiet e iudiciū sine misericordia. Jac. ij. Judicium sine misericordia ei q̄ nō fecerit misericor diā. In misericordi aures dei clause sūt in presenti e in futuro. Prouer. xxi. Qui obturat aurē suā ad clamorem pauris. Ipse clamabit: e nō exaudietur? plus hēm⁹ de hoc. Luc. xvi. In diuite epulone q̄ pauis micas Lazaro negauit: e in tormēto po situs. guttam aque postulano non acce pit. ¶ Item ad cōmendationem misericordie facilius ostendatur eius preeminen tia ad alias virtutes. ¶ Notandum ergo q̄ respectu abstinētie in hoc premium q̄ abstinentia deo corpus immolat. Rom. xii. Obsecro vos per misericordiā dei vt exhi beatis corpora vestra. ho. vi. Lordo etc. Mi sericordia vero immolat eoz. Respectu vero caritatis. Nihil preminet misericordia q̄ caritas est fluuius benignitatis ripas suas non excens. pietas vero est fluuius benigni tatis ripas suas excens e late extra inundās caritas enīz vocaritas tñ bona sua cōmu nicat: pietas autē hec facit e alind. Ex ala enim aliox insuper sibi assumit pauz e sua largitur q̄ facit caritas: sed communis largi tatis est ipsum largiri ad cōpanendum q̄ facit pietas: respectu autem iusticie p/ ut iusticia stricte sumitur: e est oppositū misericordie: hanc habet preeminentiaz q̄ ipsa est summe iudicarie potestatis. Mi sericordia enim dei super omnia opa ei⁹.

Ja.ij. Misericordia superexaltat iudiciū vnde ly appellare a curia tribuciō ad curiā misericordie vñ si vides tibi imminere grauamen a iusticia vno quocūq modo cōra te iudicet etiā iniuste aliter enim facere nō potest cōsidera: appella aliquid ad dei misericordiā qui iusticia vincere nescit. ds appellantem tuetur a curie misericordie temerariā penale. hec est bestia adulteroz refugiū In hoc tercio errant temere absoluētes et cōtentibus culpas suas in alijs curijs si quis confitetur homicidium: dicitur a iudice suspendat: in hoc confitet: si absoluitur. Ite respectu obediēte cōmēdabilis ē misericordia. Inter dū n. obediēt ier ē etiā ceteris virtutibus nitil preferre: vnde narrat. S. aug. li. dyalogoz. q paulinus epūs se in seruitutē posuit pro quodam captiuo reddi mēdoze adiecta esset cure pastoralis: et de q misereri oīb' alijs misericordib' est posteā i plenitudinē officij et dignitatis restituit et gdā puerum curialiter epūm ad mādatū. t. al. libras secū deferēs vt eas erpēderet i necessitatibus domus sue comitē habuit in via militē veteranū: debilē: et pauperē: quē cū agnouisset grauatū ē ere alienū et ire ad detēdēdū iudicium a creditore: cōuersus vtut m. luit: q tret secuzq ingressi sunt domū creditoris: et cū peteret indutias denegauit eis creditor: addēs q filiū eius vinctū in carcere poneret: nisi ea die redderet vniuersum debitū: tota eius hec rederūt appropriare ei: pro quo cū iteraret cōuersus creditor: multa cautia et inuitus ad quē: quertus hodie inquit liberabitur iustus iste de carcere mortis: et proij etenū ante pedes. xl. libras redemit filium militis de carcere: et ipsum q a debito liberauit. qui redditis narrauit tractibus que gesta erant. Illi vero quasi viri spūales i hoc facto multū cōmendabant cūr. Ite gdā fidēs hō quēdā penitentē ligatū a summo pōtifice exonerauit tunica plūbea: q inter rogatus quare tonsuram tale fecisset. Respōdit sacerdotare illuq q alicubi misericordes qñ misericordiā psequūtur. Mat. v. Uir' misericordie magne spūs tanti miseric̄ quātus' hic virtutē videat xpō placū. xxx. anno. Deū. iij. Nō habem' pontificē q nō possit cōpati infirmitatib' nostris. Ber. Multa volunt pati christ' vt cōpatiatur. Ite de tali tenāt q misericordiā. ij. c. xxxv.

Post cōmendationez misericordie tangēde sunt aliq̄ meditationes que possunt iuuare misericordiā. a

Quarum ppria attēditur circa nature conformitatem aliquis ei moueri potest ad miserendum proximo habito respectu ad nature conformitatem. Jla. lviij. Cum videris nudū operi eū: et carnem. t. ne despexeris. Secūda attēdit principij nostri vnitatem: vnus enim omnes ex vno patre et vna matre. Augu. lib. de discipli. christiana. Si putamus non esse proximos nisi q de eisdem parentibus nascuntur: Adam et euam intendamus et omnes fratres sumus. Tertia attendit misertam proprie: vt intelligat que sunt proxima ex ipso. Prouer. decimonono. Homo indigēs misericors est: homo qui indigentiaz magnam habuit aliene indigentie compati nouit. Quarta attendit spiritualem fraternitatem: fratres enim sumus ex vno patre scilicet deo et vna matre scilicet ecclesia eandem habituri hereditatem. i. Johan. iij. Qui habuerit substātiā huius mūdi et viderit fratrem suum necessitatē habere et clauserit viscera sua ab eo: quomō caritas dei manet in eo. Quinta attēdit dei in homines paternā caritatē. i. Jo. iij. Videte qualez caritatē dedit nobis deus pater vt filij dei nominemur et simus scīs hanc meditationez sequatur qui dat pauperi eo q credit eū filium dei. Sexta attēdit capitis ecclesie et mēbrorū vnitatē: q tanta est: q caput reputat sibi fieri q mēbris fit: ficit caput corpis reputat sibi beneficiū exhiberi q pedibus exhibetur. sic beneficiū pauperibus exhibitū xpō sibi reputat exhiberi. Et notandum circa hanc meditationem q quando pauper petit elemosynaz ab aliquo ille a quo petitur. iij. debet attendere. Primo ipse petat q̄ dñs dē. Mat. xxv. Quod vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. Ideo quoties petit manū pauperi extendere. xpm cogita. Augu. li. de dict. christiana. xpō petit et non accipit: et offēdit nomē pietatis crudelis' verbis et dictis et gd seruo filio meo: xpi illi opponō filiū tuū mihi reponit magne iusticia vt habeas vñ luxurietur filius tuus. Cū enim legisti q vni ex minimis meis fecisti mihi. se. nō timuisti. Ecce qui eger et filius tuus numerat: pro

b

Be Justicia viii.

stremo numera filiū tuū. Adde virum illum. Inter illos dñm tuū numera: virum habes si tulle secūdum duos habes: si tertium tres habes: quartus sit. Secūdo debet cogitare gd petit deum: quoniā si pauper non murmurat valde ingratus est q de bonis dei habēdi ter habet ad mēsis sufficiat tamen nō vult dare modicū panis deo petenti. Augu. dicit tibi xpō da mihi de eo qd̄ dedi tibi de meo quero et mihi nō do nascor et reddo: habuisti me largitore facito debitorē. Tertio cogitare dz ad qd petat. Nō emi petit ad vendū: sed ad mutuādū et ad centuplū vsuras Aug. Miser homo qd fenerario hoc fenerare dcor et centuplum accipies et vitam eternā possidebis. Dira ingratitudo hominū qui nolūt accōmodare deo ad tales vsuras ad quales accomodarent alicui indeo vel sarracino. Quarto dz cogitare q ipse hz petere a deo regnū eternū q modo petit ab eo modicū panis: et si negat deo hoc modicū negabit ei deus regnū sinum. Prouer. xxi. Qui obturat aurē suā ad clamorē pauperis: clamabit et ipse et non exaudietur. Sapiente: ne dubites cū magna petas impedere parua. vij. Meditatio attēdit liberalitatē q habēt boies ad mēbra diaboli. Si enim diuites malarmali declinēt ad eos importunissime inuitātur et quasi dilantur et pro illis magne expense nūt vel magnas expensas faciūt xpō vero in membris suis vix inuenire pōt vnde sustētetur. Octauo attendit dei pietatē q nobis in sua paupertate exhibuit qñ seipsum pro nobis dedit et pro nostra redēptione vendi voluit. Diuisiōes misericordie. iij. capi. xxxviij

c Consequenter ponēde sunt diuisiones: pertinētes ad misericordiam.

Dicit ergo q misericordia cōmēdabilis: et misericordia detestabilis cōmēdabilis est que est respectu proximi: detestabilis est que est respectu culpe. Bre. in omelijs. Ad culpas quilibz nō dz cōpassio nē exercere: sed zelū: cōpassio qdē hominis vitijs recte: tudo debetur vt in vno quodlibz horum exerceamus bonū qd factū est et per te quamur mala que fecit. Item. Greg. sunt plurimi qui cōpassionē proximo nō spiritualiter sed carnaliter impendūt vt ei non ad virtutē sed quasi miserando ad culpas faciant. Sen. dicit. Qui carnaliter hominibus miserētur: potius sunt crudeles q̄ misericordes. misericordes vocantur. Prouer. xx. Multi misericordes vocātur virum aūt fidelem quis inuenit. Ite notandū q quedam opera misericordie sunt spiritualia quedam corporalia. Spiritualia sunt vt cordis compassio iniuriaz dimissio peccātū correptio ignorātiū instructio: de passione dicit. Glo. Grego. super illo. Job. xxx. Compatiebatur alia mea pauperibus est compassio q̄ dat: quia rez alibet pietatem qui non cōpatitur: nō q̄ autem compatitur q necessarium conspicit proximo suo negat. Idē dicit inter lineas plus est de seipso dare q̄ de suo. Ite. Greg. exteriora largiens rem extra semetipsum prebuit: qui autem fletū cōpassionem proximo tribuit ei etiam aliqd de semetipso dedit. Cōpassio crux est interior: cuius brachium superius est cōpassio qua quis cōpatitur christo pro nobis passo: brachium inferius est compassio q̄ quis cōpatitur his qui sunt in purgatorio. Sinistrū vero brachiū est compassio qua quis compatitur his qui sunt in hoc mundo: quātum ad penale miseriā dextrū brachiū est cōpassio qua quis pati alibuo que peūt in hoc mūdo. Aug. sint ne in te viscera xpiane cōpassionis q plangis corpus a quo recessit anima et nō plangis animā a qua recessit deus. Eccle. xxij. Luctus mortui. vij. dies: fatui nūt et impij ois dies vite eorū. Octauo. c. propter que multum compati debemus crucifixo. e. p. 39.

e Ite notandū q multa sunt propter que aliquis solet alij multum compati: que omnia circa xpm crucifixum occurrunt. Primū est doloris magnitudo hec causa vere fuit in xpo. Tren. iij. O vos omnes qui trānsitis per viam attendite. et vi. si est. do. si. do. meus. Secūs est amoris magnitudo: hec causa fuit in beata virgine cum propter magnum amorem quem habebat ad filium suum gladius per transibat animam eius. Luce. ij. De David etiam legitur. ij. Reg. xviij. Quod dicebat filii mi absalon. Absalon fili mi quis mihi det vt ego moriar pro te. i. vice tui. ri debatur reputare mortem filii sui graviorem sibi propria morte. de bono patre dicitur. Eccle. Pro animabus filiorum suorum colligabat vulnera sua et super omnē

vocem tubabuntur viscera eius: propter hanc causam filij quitenerrime amāt matres suas molestias sustinent cum eas videant percuti q̄ si ipsimet percuterentur: ed quia dubitat xp̄m magis amandū esse sibi nobis q̄ carnalem matrem: que mater tot & tanta passa est pro filio suo quanta xp̄o pro nobis non ne matrem propriam reliquit pro nobis. Reliquit etiam synagogā matrem suam & insuper animam suam morti expositit pro nobis. Je.xij. Reliqui domum meam: dimisi hereditatem meam dedi dilectam animam meam in manu inimicorum eius. ¶ Tertium est innocentia. Magis enim solemus compatici qui innocenter patitur que causa vere fuit in xp̄o. Ipse enim peccatum non fecit nec inuentus est dolus in ore eius. i. Pe.ij. Propter hec ecclesia que letatur in compassionibus aliorum sanctorum in die passionis xp̄i cōtristatur. ¶ Quartum quando pro culpa nostra quis patitur. Tunc enim homo qui habet nobilem animum dolorem illum suum reputat per compassionem sicut suus est per occasionem: sicut patet in. Dauid. ij. Re. vij. Qui cum vidisset angelum populum occidentem propter hoc q̄ ipse fecerat cum numerari. dixit ad dominum: ego sum qui peccaui: ego iniquē egi isti qui oues sunt: quid fecerunt: vertatur obsecro ira tua contra me hec causa bene fuit in christo turta illud. Isa. liij. Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras & attritus est propter scelera nostra. Nostra est passio christi per occasionem et etiam quantum ad utilitatem & ideo deberet esse nostra quantum ad compassionē: ¶ Quinam est patientis nobilitas que causa vere fuit in xp̄o qui fuit nobilissimus tanq̄ altissimi filius: valde alienum erat tale opus ab eo iuxta illud. Je.xxvij. Alienū est opus eius vt operetur opus eius peregrinum est opus eius ab eo. ¶ Sextus est patientis benignitas hec causa vere fuit in xp̄o. Thim.ij. Apparuit benignitas & humanitas saluatoris nostri dei &c. Mat.xi. Discite a me quia mitis sum. Quis homo benignus & mitis homini gratis cedat que causa est cum gladio perforari? Item que consuetudo est in pitio rigidi & duri ad hominem benignum & dulcem. Ideo ecclesia in illo vulci planctu qui in dominica impassione incepit cantari specialiter plangit hoc q̄ clauis & lancea mitis corpus perforatur & posit vt arbor crucis ramos suos flectat & naturalis rigor lenitet sicut vt supra membra regis mitti tendat scripture. ¶ Septimus est pietas ipsius patientis. Magis enim compatitur aliquis et quē nouit esse pium & compatientem q̄ ei quem nouit esse sine pietate. Ipse etiam deus non misereturhominibus durioze sine misericordia. Jac.ij. Judicium sine misericordia ei qui non fecerit misericordiam. Ber. nemo duri cordis salutem vnq̄ adeptus est nisi forte quem miserans deus abluerit ab eo cor lapideum & dederit cor carneum: hec causa bene fuit in christo qui ex cōpassione passus est ea que sustinuit in mundo isto. ¶ Octauum est exemplum aliorum compatientium alicui. Hoc enim solet homines inciare. ad similiter compatiēdū que causa bene inuenitur circa christum cui creature insensibiles: quasi compasse fuerunt: vnde sol radios suos abscondit quasi nuditati eius tenebras faciens petre etiam scisse sunt quasi ei compatientes. ¶ Ad iniuriarum dimissionē monemur. Luce.vi. dimittite inquit & dimittetur vobis. Item. Mat.vi. Si dimiseritis hominibus peccata eorum dimittet vobis pater vester celestis delicta vestra. Eiusdem xviij. Domine quotiens peccauerit frater meus in me: & dimittam ei vsq̄ septies dicit illi iesus non dico tibi vsq̄ septies: sed vsq̄ septuagies sep. Aug. in enchyridion. Multa sunt q̄ia elemosinarū que cū facimus adiuuamur: vt nobis peccata dimittantur: sed inter ea nihil est maius q̄ cum ex corde dimittimus q̄ in nos quisq̄ peccauit. Idem in lib. de Rectitudine catholice conuersationis. Quare non dimittit quis fratri parum vt ipse citissime vigeatur dimittere tantum: nam & hec elemosine genus est vt dimittat aliquis ex toto corde et a quo lesus fuerit. Isidorus. nō solum qui esurientē qui & sitientem & nudo beneficium largitatio impendit sed etiam qui inimicum diligit & qui lugenti affectum compassionis & consolationis impartitur: aut in quibuslibet aliis necessitatibus consilium adhibet sine dubio elemosinam facit. ¶ Ad contemplandum fratrem peccantem: monet nos deus. Mat.xviij. Si peccauerit in te frater tuus corripe eum inter te & ipsum solum. Ad instructionem ignorantium monemur. Gal.vi. Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto vos qui spirituales estis instruite huiusmodi in spiritu lenitatis. Dan.xij. Qui ad iusticiam eruditant multos fulgebunt sicut stelle in perpetuas eternitates. Ecclesia.xxxviij. Vir sapiens plebem suam erudit & fructus illius fideles sunt. ¶ Opera misericordie corporalia sunt ista vi. Que tanguntur. Math.xxv. Esurini &c. Septimum est q̄ tangitur. Tho.ij.i. Sepelire mortuos aliqua horum tanguntur. Isa.lviij. Dimitte eos qui confracti sunt liberos & omne onus dirumpe. hoc pertinet ad visitationes incarceratorum: frange esurienti &c. Ibi tanguntur tria alia opera manifeste & carnem tuam ne despexeris. hoc pertinet ad visitationes infirmorum. ¶ Ad duo prima opera inciamur frequenti scripture ammonitione. Nec.viij. Admitte partem eius cis qui non preparauerunt tibi. Tho.iij. Panem tuū cum egentis & esurientibus comede. Prouer.xxv. Si esurierit inimicus tuus ciba illum. Si sitit potum da illi, Eccle.xi. Mitte panem tuum super transeuntes aquas quia post multa tempora inuenies eum: aque transeuntes sunt populi mortales. q̄ Ro.xviij. Omnes morimur & quasi aque dilabimur in terram que non reuertuntur Luc.iij. Qui habet oculos audiat non habentes Item inciamur ad ea exemplis sanctorū patrum. Thob.i. De facultatibus suis esurientes alebat. Job xxxi. Si comedi buccellam meam solus & non comedit pupillus ex ea. &c. humerus meus a iunctura sua cadat & brachium meum cū suis ossibus cōteratur. Item inciamur ad ea mercedis remissionē. Ezec.xviij. Si panem cuiquam esurienti dederit vita viuet. &c. Qui potauerit unum ex minimis istis calicem aque frigide tantum in nomine discipuli. Amen dico vobis non perdet mercedem suam. Luc.xiiij. Cum facis conuiuium voca pauperes debiles claudos & beatus eris quia non habent retribuere tibi retribuetur autem tibi in retributione iustorum. Qui cibum sine potu ministrat pauperi tale prandium dant deo quale consueuit dari asino. Item quide bis que habent ad mensam suam nihil volunt dare pauperibus in futuro nihil boni inuenient Job.xx. Non remansit de cibo eius & propterea nihil remanebit de bonis eius. ¶ Sequitur de tertio opere misericordie q̄ & colligere hospites circaq̄ op⁹. ¶ Primo tangetur de his que pertinent ad eius cōmendationem. ¶ Secundo qui hospites sint maxime recipiendi. ¶ Tertio quo modo sint recipiendi. ¶ Circa primum notandū q̄ hospitalitas ad suscipiendū gratie preparat q̄ figuratū est in hoc q̄ duo discipuli christum cognouerūt cū cum ad hospitium inuitasset. Luc.xxiiij. Quādoq̄ diuina cognitio infunditur alicui occasione alicuius sancti viri in hospitio recepti. Item bona temporalia multiplicantur vt patet in illa vidua que helyam in hospitio suo suscepit cū farina & oleū nō defecerūt. iij. Re. xvij. Et malo etiam temporali seruata fuit pater in raab que recepit numptios filios israel & ideo a morte saluata est. Jose.vi. Sola raab meretrix viuat &c. Deb.xi. Raab meretrix nō periit cū incredulis exceptis explorantibus cum pace. Item deum & angelos meretur recipere q̄ hospitalitatem deseruit repputatur semper deum recepisse qui recepit aliquē nomine ipsius. Mat.xviij. Qui recipit vos me recipit. Eiusdem.x. Qui suscipit vnū talē parvulū in nomine meo me suscipit. Item.xxv. Hospes eram & collegistis me. Jo.xiij. Qui accipit quē mittero me accipit: specialiter etiā quādoq̄ sibi ipsi deus videretur. Ore. in euāgelio q̄ legitur in festo die pasche q̄ dā pater familias multū fuit hospitalis: quadā aūt die cū peregrinos suscepisset: & aq̄ daret manibus et humiliare vnus fuit inter eos in cuius manibus aq̄ fundere debuit & cum reuersus vrceum accepisset cum nō inuenit. Cōq̄ hoc factū apud se miraretur eadē nocte ei dicit per visionem dixit. Certis diebus me in membris meis hesterno aūt die me in mysterio suscepisti. Item. Greg. in omel. Missus est ad virginem. Videns ihesus ciuitatem flevit super illam dicēs. &c. Quidam martirum nomine vite valde honorabilis monachus tunc qui ex suo monasterio visitandi gratia ad aliud monasterium respondebat cuidam spirituali patri occurrit peregrino atq̄ leproso quēdā q̄ dentib⁹ vulneribus cleti amissis membris per membra sedauerat q̄ inuenit in

via volentem ad suum hospitium redire: & prelassitudine non valentem in ipso vero itinere se habere perhibebat hospitium quo ildem martinus monachus tre sustinabat. Vir autem dei eiusdem leprosi lassitudine miseratus pallium quo vestiebatur in terram protinus proiecit & expandit ac desuper leprosum posuit eumq; suo pallio vndiq; constrictum super humerum leuauit secumq; reuertens detulit eumq; iam monasterij fenestras appropinquaret Spiritalis pater eiusdem monasterij magnis clamare vocibus cepit currite ad portas monasterij citius aperite quia frater martinus venit dominum portans. statim vero vt martinus ad monastery aditum peruenit: in qui leprosus ee putabatur de collo eius exiliens & in ea specie apparere qua recognosci ab hominibus solet redemptor humani generis deus & homo ielus christus ad celu martino aspiciente rediit celos ascendens dixit. Martine tu me non erubuisti super terram ego te non erubescam sup celos qui sanctus vir mox vt fesset monasterium ingressus ei pater monasterij dixit frater martine vbi est quem portabas? Cui ille respondens dixit. Ego si scirem quis esset pedes eius tenuissem tunc vtique. Martinus narrabat quia cum eus portasset pondus eius minime sensisset: nec mirum quomodo pondus eius sentire poterat qui portatem omnia portabat: ipse etiam in specie leprosi apparuit & is qui est reuerendus super omnia videri dignatus pectus infra omnia dedignatus non est: cur hoc nisi vt nos sensu tardiores admoneret quatenus quisq; ei qui in celo est se studeat assistere humiliari in terra & compati etiam abiectis. ij. de hospitalibus fratribus non recusei. Item. Grego. in omelio euangelij q legitur. secundo die pasche pe fare fratres quanta hospitalitatis sit virtus ab eo susceptj ad consortia eterna valeatis: perhibete modo peregrino christo hospitio: vt vos in iudicio non quasi peregrinos nescitat sed vt propios ad regnum receptet. Angelos etiam merear suscipere. Deb. enim quidam placuerit deo angelis hospitio receptis: vt abrahas. Gene. decimo octauo. Et loth. Eisdem. decimonono. Orig. domos hospitales ingressi sunt angeli domos vero hospitibus claudat ignis & sulphur succendat. Iero. Abrahā & loth angelos susceperunt quia hospites dilexerunt. Idem abrahas exhibito hospitalitatis officio dum non refutat homines fakt pene meruit dominum. Matth. decimo. Quicunq; non receperit vos nec audierit sermones vestros. Amen dico vobis quia tollerabilius erit terre sodomor & gomorr in die iudicij. ¶ Circa scām notandū est q maxime hospitio recipiēdi sūt boni viri. iij. Ro. iij. Audiuerto q scripm dei est iste qui transit per nos frequēter: faciamus ei cenaculum parvum & ponamus in eo lectulum &c. econtrario in aliquibus locis boni viri vel nō recipiūtur: vel male recipiuntur. Serui vero dyaboli cū magno gaudio recipiuntur. Iud. xix. Vadamus ad dominum dei: nullus in hoc tectum nos vult recipere: similem querelā multi boni viri hodie possunt facere. Sap. xix. Alij ignotos nō recipiebant aduenas. Alij aūt hospites bonos in seruitutē redigebāt. Mat. viij. Filius aūt hominis nō habet vbi caput suum reclinet. Luce. ix. Nō receperūt eū q: facies eius erat euntis in ierusalem. Jo. v. Ego veni in nomine patris mei: & non accepistis me. Si alius venerit in nomine suo illum accipietis. Itē peregrini potius & recipiendi sunt q indigene: q magis indigent. Job. xxxi. Foris nō mansit peregrinus hostiū meū viatori patuit. Isa. lvij. Egenos vagosq; induc in domū tuam. lviij. Jo. Carissime fideliter facis q quid operaris in fratres: & hoc in peregrinos: qui testimoniū reddiderūt caritati me. ¶ Circa tertiū notandū: q hospites suscipiendi sunt frequēter. Roma. duodecimo. Necessitatibus sanctorum cōmunicantes hospitalitatē sectantes frequentantium est. ¶ Itē hospiteo ad hospitiū sunt cogendi: vnde sup illud. Luc. vlti. Et coegerunt eū dicēt. Glo. Quo exemplo docemur q peregrini nō solū sunt ad hospitiū vocandi sed trahēdi. Gen. xix. Lōpulit illos opidoru vt diuerterent ad eum. ¶ Item cum magna reuerentia sunt suscipiendi: vnde quidam vir religiosus dicebat fratres aduenientes adorari debere cum certum sit aduentum eorum: aduentum domini nostri iesu christi haberi sic receptū. Abraham tres viros

Gene. xviij. quos cum vidisset. Abraham occurrit in occursum eorum: de hostio tabernaculi sui: & adorauit in terra. Ites sic recipit. Loth angelos. Gen. decimonono. Qui cū vidisset eos surrexit: & iuit obuius eis adorauitq; prono in terrā. ¶ Item recipiendi sunt hilariter: non cū murmure &c. Pe. iij. Hospitales inuicem sine murmuratione. ¶ Item ministrādi est eis habūdanter. Jud. decimonono. Pax tecum sit ego prebebo omnia: que necessaria sunt tibi queso ne in platea maneas. ¶ Itē seruiēdum est eis diligēter. iij. Ro. xij. Ecce sedule i omnibus ministrasti nobis. Sūt aliqui qui de verbis multis solent seruire hostibus suis. Ubi autem verba plurima ibi frequenter egestas. Prouer. xxij. Facit etiā ad hec qđ hospitalitas deo sit gratior. Si dominus domus in propria persona hospitibus suis seruierit: vnde dicit. Glo. Jerony. Loquēbat de Abrahā: qui tres vt eros susceperat. Gene. xviij. Nō seruis precepit vt hominibus ministrarent nec bonum q exercebat per alū minuit is quasi preda reperta: cuncta humanitati solus incubuit: ipse pedes lauit ipse in humeris suis vitulus de armento portauit. Ipse vt seruus stetit peregrinis prandentibus: & manibus coctos cibos ieiunaturus apposuit. ¶ Item protegendi sunt qui hospitio recipiuntur a recipientibus. Gen. decimonono. Abutimini filiabus meis sicut vobis placuerit dūmodo viris istis nihil mali faciatis. Jud. decimonono. Nolite fratres met hoc malū facere qui ingressus e homo hospitiū meū. ¶ Item incitādi sunt ad comedendū verbo & exemplo: in dyalogo legitur: q abbas cassianus venit ad quēdam senem qui dedit ei māducare cū suis sociis vsq; ad sexagesimā: & hortabatur eum plus comedere qui cū diceret se esse satiatū. Respondit ego diuersis fratribus hodie superuenientibus septies māducauit: & adhuc esurio: tu vero semel manducasti eos saciatus & dixit ieiunium esse frangendum propter hospites: q in hospite suscipitur christus: & nō possunt filij sponse lugere q diu sponsus est cum eis. Itē quidā senex in silua multū fuit hospitalis facies manducare omnes ad se venientes: venit autem ad eum quidā senex solitarius nolens reficiū dicēs se ieiunare: cui senex. Exeamus & comedamus sub arbore hac: & cui fuerit arbor inclinata ipsius sequemur. Ordine autem solitarius: arbor non est inclinata orante autem illo sene hospitale arbor inclinata est. ¶ Sequitur de. iij. opere misericordie: q est vestire nudos: ad quod scriptura sacra monet. Thob. iij. de vestimētis tuis nudos tege. Item Isa. quinquagesimo octauo. Cum videris nudū operi eū & car. &c. Luc. iij. Qui habet duas tunicas det nō habēti hoc opus misericordie nobis multum cōmēdant exēpla sanctor & primo exēplū dei q ada & vxori eius post q ceciderant in statum miserie fecit tunicas pelliceas. Gene. iij. Itē exēplū tobie q nudis vestimēta ꝓbebat. Thob. i. & exēplū Job. si vesperi inquit pertransiui eo q nō haberet indumentū: & absq; opimēto pauperē si nō benedixerūt mihi latera eius & de velleribus ouiū meaꝝ calefact nō ē. Job. xxxi. Hoc opē misericordie decebat dignatus fuit suscitari. Act. ix. Itez huic opi misericordie promittitur vita eterna. Eze. xviij. Si nudū vestimento operuerit vita viuet hoc opus misericordie videtur ꝓcellere respectu ꝓcedentiū in hoc q nō vnū misericordiā reuelat sed multos primū opus repellit famē: istum sitim: sed hoc opus repellit erubescentiam & nuditatē & mel. xiij. Gregorius. Item vestis data pauperi memorialē est ei vt oret ꝓ eo qui sibi eā dedit nemo transit hoc beneficium tacito sicut beneficiū cibi. vel potus. ¶ Sequitur de. v. opere misericordie q est visitare infirmos ad qđ monemur. Ecclesia. vi. Non te pigeat visitare infirmum: ex his enim in dilectione firmaberis: hoc opus misericordie valde placet deo. Jac. i. Religio munda & imaculata apud deum & patrē hec est. Visitare pupillos & viduas in tribulatione eorū valde etiam vtile est homini. Job. v. Visitans speciem tuam non peccabis q huic opi misericordie insistit peccatis facilius vincit & sicut miseria infirmitatis famem & sitim & frigus videtur excedere: sic hoc opus misericordie videtur ꝓcellere respectu ꝓcedentiū. Unde in vitis patrum. Frater quidā interrogauit quēdam senex dicens duo fratres sunt quorum vnus ieiunat per diebus. Alter manducat. Alter seruit egrotantibus: cuius opus magis acceptus est deo? Respondit senex. Si

frater ille g ser dieb⁹ laborās iciūat appē dit: sese p nares non potest esse equalis illi qui infirmit⁹ tib⁹ deserui: hoc op⁹ mīeri cordie cōmēdauit nobis filius dei exēplo suo visitans genus humanū in infirmita te positū. Luc. vi. visitauit nos oriens ex alto. cē. ¶ Sequit̄ de sexto opere misericordie q̄ est visitare eos qui sunt i carcere Ad quod monemur. Heb. xiij. Memēto te inquit vinctorū tg. Et iude. i. vinctis cōpassi estis. Et notādum q̄ visitādi sūt qui sunt i carcere nō solū vt necessaria eis ministrent vel aliqua cōsolatio eis adhibeat sed etiā vt a carcere liberent. Eccl. iiij. libera eū qui iniuriā patitur de manu superbi In p̄sentiā de manu peccatoris liberate dñe quos similio tibi e eripiens inopē de manu fortioris es⁹: hoc opus cōmendat nobis exēplo variis sanctorū. Legitur de thob. Qs pergebat per omnes qui erant in captiuitate e monita salutis dabat eis. Job. xxix. Lōterebam molas iniqui: e de dentib⁹ illius auferebā p̄dā. Daniel Susannā adiudicatā morti libauit. Daniel. xiij. Et nichola⁹ tres pueros morti additos. Prouer. xxiij. Erue eos qui ducūt ad mortē tg. ¶ Sequit̄ de septimo opere misericordie q̄ est sepelire mortuos Eccle vij. Mortuos nō phībeas gratiam. Glo. ad Elemosina sepultura mortuor de hoc opere misericordie cōmēdātur viri. Jabes-galaad. ij. Re. ii. Benedicti vos a dño qui fecistis misericordiā cū dño vro Saul e sepelistis eū. Cōmēdat etiā hoc thob. de quo legitur. Tho. ij. Qs cū nōnullus esset ex p̄ vnus de filijs israel iugulatus iacēret in platea statim exiliens a cubili suo relinquēs p̄dictū feimus venit ad corpus tollensq̄ illud portauit ad domū suam occulte: vt dum sol occubuisset caute sepeliret eū. Dan. xliij. Dicitur de. Augd. Bonum opus operata est in me: p̄cuerit vngere corpus meū in sepulturā hoc op⁹ misericordie exercuerūt Joseph e nicodem⁹ xpo Jo. xix: Et zozimas vnicā leene obligāte sepelivit cadauer illius sancte penitētes marie egiptiace: hoc op⁹ misericordie cōmēdatur nobis etiam exēplo bestiarum animaliū: legitur in lib. de natura animaliū q̄ mortuo delphino. circūstant alij delphini nec comedant pisces morientes: e deferunt eum in proximū aque et sepeliunt. ¶ Et notādum q̄ multi p̄pter peccata sua hoc beneficio priuātur. Jer. xxij. Tu. piectus eo de sepulchro tuo quasi stirpo inutilis. In eodem quasi cadauer putridū non habebis cōsortium nec erit cūctis i sepultura tuj. Ro. ix. Jezabel cōedēt canes i argo iezabel necerit q̄ le peliat eā. Je. xxij. Sepultura asini sepelietur putrefactus: e piectus extra portas ierusalem. Et idem. xxv. Non sepelientur in sterquilinium: super faciem terre iacebunt e. ij. Bach. v. Jason. qui in sepulcros multos abiecerat. Ipe etiā inlamentatus e insepultus abicitur a sepultura ecōtrario corpora sanctorum in pace sepulta sunt. Eccle. xlviij. ¶ Item notandus q̄ antiqui eligendo sepulturā respectum habuerūt vel ad patres suos: vel ad sanctitatem eorum cum quibus sepeliri voluerūt. Gen. xl. vij. Dicit. Jacob. iactes mihi misericordias vt non sepelias me in egypto sed dormiaz cū patribus meis. Et iudez. xlix: Sepelite me cum patribus meis in spelunca duplici tij. Ro. xxiij. Cum mortuus fuero sepelite me in sepulcro in quo vir dei sepultus est. Et idem. xiij. Quidam sepelientes hominē viderunt latrunculos e proiecerunt cadauer in sepulchro elysei e reuixit. Peter. viij. Opera misericordie de quibus dictum est videnturetiam esse quedam alia opera misericordie vt accomodare egenti. ¶ Tripliciter enim quis facit elemosinam vel dando vel accomodando vel remittēdo elemosina mutui in hoc cōmēdabilis est q̄ multotiens fieri pōt e non perit ei qui eam facit. Recuperat' enim ea q̄s accomodauit. Ad hoc opus misericordie. Admonemur. Mat. v Volenti mutuari a te ne auertaris. e Luc. vi. Mutuū date nihil inde sperantes. Deut. xv. Si ouo de fratribus tuis ad paupertatē veneri⁹ nō obdurabis cor tuum nec contrahes manus: sed aperies pauperi e dabis mutuū quo indigere p̄spexeris: recuperare etiā primū videtur esse op⁹ misericordie. Prouer. xxij. Recupera proximū tuū fm virtutem tuā. Item opus misericordie esse videtur loca lumosa: vel aquas periculosas pontibus vel aliter per viā e meabilia facere e hoc opere misericordie vno denario pōt aliqs benefacere omnibus illis qui per pontez transiturī sunt.

¶ De quo sit elemosina facienda. ij. c. xl.

Equitur videre de quo elemosina
o sit facienda. ¶ Notādum ergo q̄
elemosina faciēda est de hijs que
iuste acquisita sunt. Leui. ij. Omnis oblatio que offeri dño absq̄ fermēto erit absq̄ fermēto inq̄ inique acq̄sitorū. Prouer. ij. Honora dñm de tua substātia. Thob. iij. Fil de tua substātia face elemosinā: e p̄tingātur circa elemosinā tua tres gradus Est eni elemosina bona. Melior optima. Bona que fit patrimonio christi i quo sō dispēsationē habēt clerici. Ber. facultates ecclesiaz patrimonia sunt pauperū e sacrilega eis crudelitate subripitur q̄ gā sibi ministri e dispēsatores nō vtiq̄ deū e possessores vltra victū e vestimētum accipiūt. Melior est que fit de ꝓpio patrimonio. ¶ Optima est que fit de hijs que acq̄rūtur ꝓpio labore. Ephe. iiij. Qui furabatur iā nō furetur. Magis autē laboret mānibus suis opando. quod bonū est: vt habeat vnde tribuat necessitatē patiēti. nō placet deo elemosina de furto vel rapina ab eo q̄ potest scire cui sit restituēda. Aug. Quale est illud munus q̄ alter cū gaudio accipit alter cū lachrymis amittit. Eccle. xxxiij. Immolātis ex iniquo maculata est oblatio e nō sunt bīplacite deo substanatiōes impiorū. In eodē. Bona inquirēti nō ꝓbat altissimus. ¶ Itē q̄ offert sacrificiū ex substātia pauperis quasi q̄ victimat filiū in cōspectu patris. Itē. Et iude. xxxv. Nolite offerre munera prava. Nō eni suscipit illa dē Deut. xvij. Nō imolabis dño deo tuo bouē e ouē in quo est macula aut quipiam vitij: q̄ abhominatio est dño deo tuo. Isa. lxi. Ego deus diligēs iudiciū e odio habēs rapinā in holocaustū. Mal. i. Intulistis de rapina munus: quod suscipiaz illud de manu vestra. i. pa. viij. Luc de manu tua accepimus dedimus tibi nō ea que accepim⁹ de manu diaboli. Prouer. xxiij. Redēptio animē viri divitie sue. restituēda sunt male acq̄sita de alijs. i. nostris: elemosinas de bonis facere exēplo zachei. Luc. xix. Ecce dimidiū omniū bonorū meorū do pauperibus: e si quē de fraudauī reddo quadruplū. Grego. quicq̄d in dei sacrificio excelere offerunt: ipetētis dei nō placat: iracundiā sed irritat: sicut aqua si mūda est lauat: si immunda inquinat. sic elemosina si fit de re iniuste acq̄sita inquinat. ¶ Si vero de re iuste acquisita latat. Et sicut non est danda elemosina de re furtiua: sic nec accipiēda. Tho. ij. Nōlucet nobis edere de furto aliq̄d aut cōtingere. Leui. xi. Nolite cōtaminare animas vestras nec tangatis quicquid eoz ne imūdi sitis. Et notādū q̄ elemosina est tanto deo gratior quāto res que datur dāti erat cariora. Ro. vii. Nāe offeraz domino aīe dauid holocausta grata: tamen multuz expedit pauperibus qui non sunt assueti delitijs dare delitias: e sumptuosa cibaria nisi quādo sunt infirmi. Augustinus in li. de verbis dñi. Utantur diuites superfluis vent pauperibus necessaria. Utantur preciosis dēt pauperibus vilia dicit. Jero. super. Abdiach. Quod indignum est dare deo quod dedignatur homo ministris dei ꝓpter honorem eius cui ministrant delicate: e sumptuosi dari possunt: Eccle. xliij. Dignas deo oblationes offer. Numeri. xvij. Que offertis de decimis e in donaris domini separabitis optima e electa erunt.

¶ Cui sit danda elemosina. xli

Equitur videre cui sit danda ele-
a mosina. ¶ Notandū ergo q̄ danda est pauperi. Luc. xiiij. Cū facis conuiuiuz voca pauperes e debiles tc. e Tho. iiij. Panem tuum cum esurientibus e egenis comede. Debem⁹ hoc imitari deum de que. Luc. iesurientes implet bonis: e In ps. Quia sarlant aīmā inanē iij. Ro. iij. Velyt vos impleri vana vacua. Jero. illis tribue diuitias tuas qui nō plaudas auces sed fūginis panem comedūt qui fame expellunt non qui augeant luxuriam. Idem da pauperibus non locupletibus non superbis de quo necessitas instēt nō quo augeātur opes patet sacrilegū est res pauperū dare nō pauperibus. Itē dā dū est non solū bonis sed etiā malis vt simus imitatores eius q̄ solē suū oriri facit sup bonos e malos e pluit sup iustos e iniustos. Matth. quinto. e Luc. sexto. Omni petenti te tribue. Ad aīme tamē dāda est bonis Eccle. decimosecūdo. Si benefeceris homini benefeceris. Ibidē. benefac iusto e inuenies retributionē magnā: e si ab ipso forte nō Ibidē da bono: e ne recipias pctōrē bonis sacrificiis humili e ne dederis impio quod melius dus est in duobus casibus. Unum est si ere

das q propter bonū tuū negligat iusticiā. Aliud est cum datur intuitu impietatis vt faciunt illi qui dant histrionicā histrionat⁹. Eccle.vij. Bonum est sustentare iustum. Sapiēcia. Cui des videto. Itē dandus ē diuersis nō tantū.viij. In ps. Dispersit dedit pauperibus iusticia eius manet ec. Dat. xx. Volo ē huic nouissimo dare sicut ē tibi. Iero. Pecuniam tuam vt singulis ne cessarium est distribuas non ad luxuriam sed ad necessitatem.

¶ Quomō sit dāda elemosina. viij. c. xlij.

Equitur videre quō sit danda elemosina. ¶ Notandum ergo q elemosina danda est animo voluntario. Deus.n. plus respicit ad animū quaz ad datū. Prouer. xvi. Spiritū pōderator est deus. Eiusdem. xxi. Appēdit corda de⁹. Ro. xvi. Deus inuitetur cor: Et sup illud Dat. x. Quicūqz dederit vnū ex minimis meis calicem ec. Dicit glo. Nota. deuz ad affectū dantis respicere: magis q ad quātitatem rei exhibite. Et super illud Dat. xix. Ecce nos reliquimus oia dicit Bre. Lor ē non substantiam deus pensat nec perpendit quid in eius sacrificium sed ex quanto proferatur. Iero. Que offeruntur non sui ponderesed offerentiū voluntate pensantur. ¶ Item danda est elemosina cum vultus hilaritate. Eccle. xxxv. In omni dato hilarem fac vultum tuum. ij. Lor. ix. Hilarem.n. datorez diligit deus. Aug. Qui dat vt careat tedio interpellātis nō vt reficiat viscera indigentis ē rem ē meritum perdit. Item danda est cum sermonis dulcedine. Eccl. xij. Declina paupi sine tristicia aurē tuā: ē respōde ei in pacifica mansuetudine. Eiusdem. xviij. Fili in bonis tuis nō deo querelā: ē in omni dato nō deo triticū verbi mali. Grego. Sunt nōnulli qui mox vt ab egentis fratribus fuerint necessaria postulat: primo in eos contumeliosa verba iaciant: qui si reb⁹ ministeria pietatis perficiunt verbis cōtumelios humanitatis gratiā perdunt. Ita vt plerūqz videant iniurie illate satisfactionem exsolui: cum post cōtumelias dona largiuntur nec debeat insequi improperatio. Eccles. xviij. Stultus acriter improperabit: Eiusdem. xx. Datio insipientis nō erit tibi vtilis ec. Exigua dabit ē multa improperabit. ¶ Item danda est elemosina cuz festinatiōe. Prouer. iij. Ne dicas amico tuo vade ē reuertere: ē cras dabo tibi cū statim possis dare. Eccle. iij. Lor iopio ne affligeris ē ne protrahas datum angustianti. Job. xxxi. Si oculos vide expectare fecit ec. Super illud ps. Producens fenum tumētio. Dicit glo. Beat⁹ qui preoccupat vocem petentis. Dauid. Beatus qui intelligit sup egenū ē paup. Prouer. xij. Qui pronus est ad misericordiā benedicet: debet etiā hō dare elemosinā dum viuit ē sanꝰ est. Eccle. xliij. Fili si habes benefac tecum ē deo dignas oblationes offer: memor esto qm̄ mors nō tardabit. ¶ Itē aū morē benefac amico tuo xpō. ¶ Eiusdem xviij. Memēto paupertatis in die abundantie. Gala. vi. Dum tempus habemus operemur bonū ad oēs: elemosynā quaz aliquis dat in vita sua est sicut lucerna q precedit illi: quē seruans cū ne cadat in lutum vel foueā: elemosyna vero que fit pro eo post mortem est sicut lucerna q sertur alicui post tergum: que nō custodi hoiem quin cadat in foueā inferni: a qua non est liberatio. ¶ Itez danda est elemosina cū hūilitate: ita vt ne vanā gllaz inde ḡras: nec pauperes cui das despicias: nec pro elemosinis quas das si in peccato morali eos: salutē presumas. ¶ Ad primū monemur. Dat. vi. Te faciente elemosinaz: nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Eccl. xxix. Cōclude elemosinā in sinu pauperis. Prouer. xxi. Munus absconditum extinguit iras. Greg. Sufficit iustis ab eo videri a quo expectant remunerari. Idez valde bona opera parui pendūt q ad ec remunerationē laudes hominuz sufficere credūt: ē in legenda beati Nicolai dicitur quo homo est in huius mundi vozagine propter delicta sua elemosynā nullā et bonum sic deus approbare legitur vt elemosinam. si tamen ob hoc non mūdi fiat gloriā. ¶ Ad sm monemur. Isa. lviij. Carnem tuam ne despexeris: ē super Parabolaz de diuite ē lazaro Luc. xvi. Dicit glo. Si qua reprehensibilia videmus in pauperibus non debem⁹ despicere: q; forsitan quos mox infirmitas vulnerat medicina paupertas curat. Job. xxxi. Si comedi buccellam meam solus. Greg. Solēt nōnulli multa largiri: sed habere socios pauperes in domestica conuersatione refugium ad

gratiā vite cōtio nō habēteo: sed illē preiudicū pietatis se facere estimaret si solus eo mederet q dño omnium cōiter creasset. ¶ Ad terciuz monemur. Eccle. vij. Ne dicas in multitudine munez meoruz respiciat deus: ē offerente me altissimo munera mea accipiet: ē super illud. Job. xlij. Non credat frustra erroze deceptus quod aliquo pcio redimendo sit. Dicit glo. Elemosina non valet ei: qui in malo permanet. Aug. in enchiridion. Nō existimet aliquis illa nefanda crimina qualia q agunt regnū dei nō possidebūt quotidie perpetranda: ē elemosinis quotidie redimenda in melius quippe est vita mutāda: ē p elemosinas de peccatis preteritis propiciandus ē deus: non ad hoc quodāmodo emēdemus: vt ea liceat ipune cōmittere. Item elemosina danda est pprīa manu. Prouer. vlt. Manū suā aperuit inopi: palmas suas extendit ad pauperē: danda est etiam elemosina scōm facultates dantis. Eccle. xliij. Secundū vires tuas exporrigens da pauperi. Eiusdem. xxxv. Da altissimo sm donatuz eius. Tob. iij. Quō potueris ita esto misericors si multū tibi fuerit: abundanter tribue: si exiguū tibi fuerit: etiā exiguū libenter ipartiri stude: nullus potest excusare se a collatione elemosine: ēt si sit pauper: cum tīn placeat quādoqz deo: qui pauper dat pro deo oboluz sicut diues daret p deo. c. marchas: libenter emeret pauper carnes in macello: si tīn crederet se habiturū pro vno obolo quātū diues pro. c. solidis. Luc. xxi. Dicit deus de paupere vidua que miserat duo era minuta in gazophylatiū: vidua hec pauper plusq̄ oēs misit: si nō pōt dare pauper obolū det calicē aque frigide ē nō perdet mercedē suam. Dat. x. Si hoc nō pōndet verbū consolationis, vel oratiōis sup illud. Iuit⁹ aūt misereī: ē retribuet. Dicit glo. Iusto semp est aliqd q det salte oratiōnē. ¶ Itē dāda elemosina ordināte: vt hō primū misereat sui ipsi⁹. Eccle. xxx. Affligere aie tue placens deo. Aug. in ench. Quivult elemosinaz ornate dare a seipso debet incipere. Idē in lib. de re. Catholice cōuersationis: deus rogat vt tui misereaī: ē nō vis quō te eraudiet deus in die necessitatis supplicantē: cū tu pro te ipso nō audis rogantem. Item Aug. Quid est miserius misero: non miserante seipso. Eccle. xxiij. Qui sibi neq̄ est cui bonꝰ dicit non esse misericors qui matrio sue indigentie non miseretur: licet aliqz misereaī. ita nō est vere misericors: qui aie sue infirmitatis ad morē nō misereī cū magis ea; diligere debeat q̄ matrez. sapiens: semper sibi proximꝰ esto. Itē ad ordinē misericordie ptinet: vt potius misereaī aie q̄ corpori: ē post ei q̄ in maiori miseria: q̄ ei qui est in minori.

¶ Decimagnta paro de veritate. ca. xlij.

Vltimo in tractatu iusticie tangendum est de his que omnibus debemus vt est dilectio: veritas ē fides de debito dilectionis: legitur. Ro. xiij. Nemini quicq̄ debeatis nisi vt inuicē diligatis: de dilectione require in tractatu de charitate. ¶ De veritate hoc modo agetur. ¶ Primo ostendetur qd sit veritas: post veritas paro est iusticie. Secundo tangentur aliqua que ad amorem veritatis possunt incitare. Tertio destruēt errores illoz qui dicunt veritatē in nullo casu firmandā esse iuramento. Circa primum notandum est q est veritas creata: ē veritas increata. Veritas vero creata tripliciter. scilicet veritas signati siue rei: ē veritas signi ē veritas vtriusq signo. Ad veritatem rei videtur pertinere illud. Augu. lib. soliloquioruz. Verum est id quod est: ē illud. Phyl. vnūquodq̄ sicut se habet ad esse ita ad veritatem. Ad veritatem vero signi pertinere videtur illa descriptio phy. veritas est adequatio rei: ē intellectus: siue adequatio signi: ē signati. Veritas vero put pertinet ad hominem vtentez signo: paro videtur esse iusticie: que sic describitur a Tullio: in prima rethorica: veritas est per q̄ simulata ea que sunt: aut ante fuerunt: aut futura sunt: dicuntur. ¶ Ad amorem veritatis monemur. Prouerb. xxiij. Veritatem eme. ec. Veritas emitur quando cuz magno studio: vel labore cognitio veritatis acquiritur vel quando cuz magno damno: vel multorum odio: veritas in iudicio vel doctrina dicitur a veritate: nullo modo recedendum est: quicunqz inde debeat scandalizari. Unde super illud Dat. xviij Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis qui in me credunt ec. Dicit glo. ¶ Notan

dum q̄ inquantū potest sine peccato vitare scandalum proximi debet: q̄ si de veritate est: pro scandalo veritas relinqui nō debet: & intelligas hoc de triplici veritate scilicet vite iudicij: & doctrine. ¶ Itez monemur ad amorem veritatis. Eccl. xxxvij. Ante omnia opera verbū verax precedat te. Et eiusdem. xlij. Noli cōtradicas verbo veritatis ullo modo. Sancti antiquitus multū delectabant veritati. ij. Cor. xij. Nō possumus aliquid aduersus veritatez: sed pro veritate. ¶ Ad perhibendum testimonium veritati: venit filius dei in mundū. Jo. xviij. Ego in hoc natus sum: & ad hoc veni in mundū vt testimoniū perhibeā veritati. Sed hodie veritas exosa habet. Sapiē. Veritas odiū parit: obsequium amicos. Gal. iij. Ego inimicus vobis factus sum: verum dicens vobis. Ber. super cant. Amara est veritas sine condimento gratie: hodie diminute sunt veritates a filijs hoīm. Dauid. Nō est in ore eoꝝ veritas: cor eoꝝ vanū est: veritati hodie detrahit. Job. vi. Quare detrahitis sermōibus iustitie. Veritas hodie captiua detinetur vic. n. iucundū velit ei dicere. Ro. i. Veritatē i iniustitia detinēt. Sen. Ostrabo tibi q̄ ota possidentibus desit. q̄ verum dicat. Veritas hodie vndiq̄ impugnat. Ita vt necesse habeat frequenter cerrucere fm illū. Jsa. lix. Corruit in platea veritas. Et Dan. viij. Prosternetur veritas in terra: veritas in terra pſternitur quando aliquid terrenū veritati preponit: veritas hodie a multis vili pcio venūt. Prou. xxviij Qui cognoscit in iudicio faciem non bene facit: & pro buccella panis deserit veritatem. Multi hodie deserunt veritatē vite: & ideo fugit ab eis veritas doctrine: sicut ecōtrario sequitur veritas doctrine eos q̄ habent veritatē vite. Eccle. xxvij. Volatilia ad sibi similia cōuenunt: & veritas ad eos qui operantur illam reuertet. Veritas hodie a deo vilipenditur: vt a quibusdam ei proponatur falsitas: ab alijs ꝓponat ei vanitas: & ab alijs ipsa vmbra vel pictura veritatis. Veritati falsitatē ꝓponūt hoīes inconsiderate loquentes qui tota die volūt esse in verbis: & ideo multotiēs mentiunt. Ber. in sermonib⁹. Os nō periclitetur ea falsitas in delictis veritas in multiloquio caritas in hoc seculo neg̃. Vanitatē ꝓponūt veritati amatoribus temporalū istoꝝ q̄ vana sunt: eo q̄ non dant plenitudinē corde possidentis nec fulcimentū intrendinē nec fructū expectatuꝝ circa ea laborāti. ꝓ. Ne quid diligitis vanitatē & queritis mendacium. Umbram & picturā preponūt veritati ypocrite: qui apparentiaꝝ sanctitatis: ipsi sanctitati preponunt. Veritas que sic modo ꝓtēnitur ualescet: & in futuro amatores suos liberabit: & hostes suos ꝓdemnabit. Jo. viij. Uos cognoscetis veritatez: & veritas liberabit vos. ij. Esdre. iij. Veritas manet & inualescit in eternū: & vuit & optinet in secula seculoꝝ. Sicut se habet denarius falsus ad verū: sic se habet homo mendax ad hoīem veracē: vnde cū hoīes multuꝝ doleant & offendantur si vnus de eoꝝ seruientibus recipit eis vnū falsuꝝ denarium pro bono: miruꝝ est quō nō multum dolent cū falsitatē in seipsis deprehēdunt viliores se videntur habere q̄ vnum denariū. Et notandum q̄ veritatē habere debem⁹ quantū ad omnes: nulli enim mētiri debemus vt ostendit. Aug. lib. de doctrina xp̃iana: dicens. Omnis qui mentit inique facit: nemo enim mentiens in eo q̄ mentitur seruat fidem: nam hoc vult vt qui mentitur fidem sibi habeat: quā tū mentiendo et non seruat: omnis aūt fides violator iniquus est.

¶ De errore qui dicunt veritatem nō esse iuramento firmandam. cap. xliij.

Equitur de errore illoꝝ q̄ dicunt nullam veritatem: iuramento esse firmandā. Asserentes omne iuramentū esse illicitum qui error occasionez potuit hēre ex illo verbo domini. Mat. v. Ego dico vobis non iurare omnino. Itez ex illo verbo. Jac. v. Ante omnia fratres nolite iurare: ad idem facere videtur illud verbum. Augustini in quodaꝝ sermone. Falsa inquit iuratio exitiosa est: vera iuratio periculosa est: nulla iuratio secura: ergo vt videtur: ab omni iuratione abstinendum est. ¶ Ecōtrario vero manifeste ostenditur q̄ licitū sit iurare. ¶ Primo sic iurauit deus. Gen. xxij. Permenet ipse iurans dicit deus: q̄ si quis non recipit vetus testamentum: probatur hoc exilud. Hebre. vi. Abrahe promittens deus quoniam neminem habuit per quem iuraret maiorē. Jurauit q̄ semetipsum: ergo homi

nem licitum est iurare: & q̄ argumentum valeat probatur per illud. Luc. vi. Perfectus omnis erit si sit sicut magister eius. Magister noster deus est: sm illud Joh. xiij. Uos vocatis me magister & bene dicitis: sum enim. & Mat. xxiij. Nec vocemini magistri: quia magister vester vnus est christus: ergo non est contra statū perfectionis iurare. ¶ Item iurauit angelus. Apoc. decimo. Quez iohannes vidit ilium stem super mare & super terram: & leuauit manū ad celū: & iurauit per viuentē in secula seculoruꝝ. ¶ Item iurauit apostolus. Phi. i. dicens testis mihi deus. & ij. Cor. i. Ego testē deum inuoco &c. Si quis vero dicat non esse iuramentuꝝ in illis: apparet hoc esse falsum: per hoc quod dicit. Jer. quarto. Jurabunt: viuit deus in veritate & iudicio: & iustitia: non ergo solum est iuramentū si dicatur per dominum: vel per similē: imo etiā si dicatur testis est mihi deus: vel viuit deus: ex quo nomen dei in testimonio: vel confirmatione veritatis assumitur: cum igitur iurēt deus & angelus homo & sanctus: minū est quō non vult iurare hereticus: quasi deos & angelios & sanctos sanctos esse velit. Videtur assimilari diabolo potiusq̄ angelo vel deo: vel homini sancto. Diabolū enim non meminit me legisse iurasse ad confirmationē veritatis preterea precepit deus iurari. Exo. xxv. Dicens si quis cōmendauerit viro pecuniaꝝ aut vas in custodiam &c. Et post in eodē. Si quis cōmendauerit proximo suo bouem &c. Jusiurandū erit in medio q̄ non extenderit manū ad rem proximi sui &c. Et deut. vi. Dominū deum tuū timebis & illi soli seruies ac per illius nomē iurabis. Et eiusdem. x. Jurabitez in nomine ipsius. ¶ Item in ꝓ. Qui habitabit in taberna culo tuo &c. Et subditur: qui iurat primo suo & non decipit. Mat. v. Reddes domino iuramēta tua. Preterea iurant omnes & gentiles & iudei: & christiani: & sm philosophi: vox oium vox nature &: ergo natura dictat q̄ licitū & iurare. Philosophus. Jurare vbi necesse est grauis viro parum conuenit. Jte licet assumere nomen dei ad iurandum aliquādo. i. Thy. vlti. Adhuc vos per deū &c. ergo licet illō assumere ad aliquid iurandū. Si enim ls nomen dei assumere ad monendū aliquē vt aliquod opus bonū faciat: cōmilud. Ro. xij. Obsecro vos per misericordiam dei vt exhibeatis corpora vestra &c. Et idem decimo quinto. Obsecro vos per dominū nostrum ieſum xp̃m: & per caritatem sancti spiritus vt adiuuetis me in orationib⁹ vestris: a fortiori licebit nomen dei assumere ad monendum aliquem: vt ipse credat veritati vel ut fides sit adeo grata deo: q̄ sine ea nemo ei placet. Preterea cum deus sit deus: & abundantiue hoc est: a malo esse aut intelligitur. i. malum est. aut intelligitur q̄ sit a malo. i. ab infirmitate: non creditur: si primo modo ergo malus est: quando deus ad malorum confirmationem dicit. Amen amen dico vobis. Sermo enim eius debuit: fieret ei: & nō nō: & non debuit aliud aliquid addere. Adhuc etiam fuit: quando apostolus ad confirmationez verbi sui addidit: testis est mihi deus. Roma. i. & ij. Cor. xi. Deus & pater domini nostri ieſu christi cui q̄ nō mentior. Et Gala. i. Que ecce verbo vobis. Ecce coram deo q̄ non mentior. Preterea cum in veteri lege prohibita esset iuratio per creaturas: si deus voluit ostendere iurationem omnem esse prohibitam & facere ad ditionem ad veterem legez potius debuit hoc specificare de iuratione per creatorez q̄ per creaturam: cum iuratio per creaturam satis esset prohibita in veteri lege. Argumenta etiam quibus vtuntur heretici ad confirmationez dicti erroris valde debilia sunt vt est illud. Jacob. quinto. Ante omnia nolite iurare. Si enim propter hoc quia dicit nolite iurare: peccatum mortale est iurare: ergo cū deus dicat. Mat. vigesimo tertio. Et patrez nolite vocare vobis super terram: peccatū mortale erit vocare aliquem patrem super terram. Item si in nullo casu iurandum est. quia deus dicit: Math. quinto. Ego dico vobis non iurare omnino: ergo cui aliquis dicit aliquid colligenti filium vel peroptimum in omni suo vt non colligant omnino illud: ipse prohibet cum vt nihil mēdacii colligat quod manifestet falsum esse: & sic omnē vsum loquendi. & cuius q̄ in alio facultate dicitur. vnde verbum omnis nō ponitur: nō omnino dicit aliquis nō. Preterea si quis deus subditus dicit nō per ei quippiam dicit ei: & Non est contra

cansa quare nunq̃ sit iurandum: sed quare non sit passim turādū siue omnib⁹ modis etiam per creaturā hums: quia in contemptu ipsius: cōtemnitur ipse cuius est thronus. Preterea aut semper fuit illicitū iurare: aut cepit esse illicitū ab illa prohibitione xp̄i ego autē dico vobis nō iurare omnino: primū constat esse falsum cū lex vetus iurare preceperit: & cū ratio naturalis non dictet hoc malum esse: secundum hoc videtur falsum esse per hoc q̃ dr̄ dicit. q̃ abundantiꝰ est a malo est: tanq̃ vis declarans: & non tanq̃ vis statuens: quare prohibuit deus iuramentū vniuersaliter si illud prohibuit propter periculum periurij eadem rōne votum debuit prohibere. Immo eadē rōne etiā ab hac prohibitione debuit abstinere: prohibitio enim ista facit plures transgressores q̃ sint illi q̃ incurrunt periurium. Nec enim facit oēs iurantes transgressores: sed etiaz prohibitio & constat q̃ plures iurant q̃ periurant.

¶ Item que est ratio ista q̃ nō sit iurandum per Ierusalem: q: est ciuitas regis magni quando illud q̃ iuratur non bene est eiusdem regis: & scriptum sit. celum & terra transibunt verba aut̄ mea non transibunt. Mat. xxiiij. Pre. Sicut magis cauē dum est parumlo ab accessum ad aquam vel ad aliud periculum q̃ adulto qui scit sibi bene cauere. Sic magis cauendū fuit in hac parte populo indoctoz rudi: & parvulo q̃ populo discreto christianoz. Unde si ꝓpter periculū prohibitū est. magis debuit prohiberi tunc. Item cum sensus sit. ego dico vobis non iurare omnino &c. i. vt non iuretis omnino si mortale peccatū est iurare: q: xp̄s dicit non iurare: ergo eodem modo facere contra q̃cūq̃ dictuz a christo erit mortale. ergo solū precepta & prohibitiones erunt: & non erunt consilia aliqua nec admonitiones ad aliquid melius: & omnes qui erunt circa statum perfectionis erunt in statu damnationis cum ad plectionē moneat xp̄s dicens. Mat. v. Estote perfecti sicut & pater vester celestis perfectus est mortaliter peccabit qui fecerit contra illud qui aufert que tua sunt ne reperas. Luc. vi. Et iterum qui facit contra illud omni petenti te tribue. in eodē: & contra illud omnia quecunq̃ vultis vt faciant vobis homines: & vos facite illis.

Mat. vij. & contra illud. Mat. v. Et ei qui vult tecum iudicio contendere: & tunicaz tuam tollere dimitte ei & pallium: & cōtra illud. Mat. v. Si quis te percusserit in vnaz maxillam prebe ei & alteram contra q̃ tñ fecit xp̄s. Jo. xviij. Qui percutienti maxillam eius non prebuit alterā sed allegauit iusticiam suā dicens. Si male locutus sum testimoniuz perhibe de malo &c. Et Paulus Act. xxiij. Principi sacerdotum qui preceperat eo pauli percuti dixit. percutiet te deus paries dealbate. Aug. Illa precepta magis pertinent ad preparationē cordis que intus est: q̃ ad opus qđ in aperto sit: vt teneantur in secreto animi patientia cum benivolentia. In manifesto aut̄ fiat q̃ ei videtur prodesse posse quibus bene velle debemus preterea quō omnes christiani erint leues: si quecūq̃ ipse dicit precepta sint vel prohibitiones. Item per qđ iuratq̃ libet illū veneratur hoc amat. hoc timet. vt dicit. Glo. super Mat. v. Unde cum iurare per deū. veritatem vtilē sic deo honorificum: & proximo vtile sic deseruiat dilectionem dei & proximi: quare erit illicitus vl̄ phibitū cū plenitudo legis sit dilectio. Ro. x. Et cum in duobus mandatis de dilectione dei & proximi vniuersa lex pēdet & prophete. Mat. xxij. Pre. Jurare nihil aliud esse videtur: q̃ nomen dei assumere ad confirmationē eius q̃ dicitur: sicut haberi potest ex duobus locis scripture. i. ex. xx. Exo. Non assumes nomen dei tui i vanum. Assumere nomē dei in vanuz est iurare in vanum: & ex illo verbo. Deb. vi. Omnis controversie eoz finis ad confirmationem est iuramentū qua descriptō recepta facile est ostendere q̃ liceat iurare. Cum enim filius dei in hoc natus sit & venerit in mundū vt testimoniuz perhiberet veritati: vt ipse ait. Joh. xviij. Verisimile est q̃ nomē suū non neget: ad eandem veritatem confirmandam. Immo q̃ plus ē ad confirmationez veritatis m[illegible]. Item cuz deus pater sic dilexerit mundum vt filiuz suū vnigenitū daret. Jo. iij. c. Verisimile est q̃ nomē suū vnigenitū ei non neget. Ro. viij. Qui proprio filio suo non pepercit sed pro nobis omnibus tradidit illum quō nō cū illo omnia nobis donauit. Item cum princeps huius mundi talis sit bonitatis i subditos suos: vt filio eius confirmenti veritatē vtilē nunq̃ celestis princeps non hēbit hanc in subditos suos vt nomine suo permittat eos vti ad confirmandā vtilē veritatez: simile argumentuz fecit dominus. Mat. vij. Dicens. Si ergo vos cuz sitis mali nostis bona data dare filijs vestris: quanto magis pater vester qui in celis est dabit bona petentibus se. ¶ Item si deus sigillū suū cōmendauit seruis. Verisimile est q̃ non negaret illud filijs suis. Ro. viij. Nō accepistis spiritū seruitutis iterū in timore: sed accepistis spiū adoptiōis filioz. ¶ Ex predictis manifestū est q̃ iurare non est vniuersaliter malum. Immo licitus est iurare ad cōfirmandā vite veritatē. respondendus est ergo ad ea que ipsi obiciunt. ¶ Notandus ergo q̃ potuit esse multiplex causa: quare deus diceret illud. Math. v. Ego dico vobis non iurare omnino. ¶ Prima potuit esse q̃ iuramentū quandoq̃ vilipendi facit simplicem assertionē: nec iam reputāt multi simplex mendaciū: ex quo nō est ibi periurium: sicut multi hodie iuramēta sine solēnitate facta non reputant propter iuramenta solemnia: deus ergo volēs suos veritatem seruare: in simplici sermone sicut iurato sermone voluit vt non iurarēt quātum esset in eis. Augul. super epistola. ad Gala. Non est cōtra dei preceptū iuratio: sed ita intelligitur deus: prohibuisse a iuramento: vt quantū in ipso est quisq̃ non iuraret q̃ multi faciunt in ore habentes iurationē tanq̃ magni suaue aliquid. Idez in sermone domini de monte iuramentū faciendū est in necessarijs cū pigri sint homines credere q̃ est eis vtile: iuratio non est bona: nō tamen mala cum est necesse. Ideo nō est appetenda vt bona: nō tamē fugienda tanq̃ mala cū est necessaria. Glo. super Mat. v. Sermo fidelis ꝓ iuramēto debet haberi: & merito tanq̃ verbuz dei in templo cordis altari: immo cordi deo templum christus in baptismo dedicatuz & ipse fidelis: deus aūt est in hoc templo sancto suo: fides vero altare est. ¶ Secūda cā potuit esse periculū ydolatrie & tertia periculum periurij: ex frequenti enim iuratione frequens sequitur periurium: & hec duo pericula sequebantur precipue ex iuratione creaturaz. Ideo talem iurationes ꝑcipue dissuadet deus. Glo. Illi vel celū plus alii quid suspicabantur vel per illud iurantes nō putabant se iuramēto teneri. Ideo iuramentū sic temperat vt & celuz creatura dei credatur non plus aliquid: & gathonus ciuis est periurū timeatur. Augul. in nouo testamento dictū est ne omnino iuremus: q̃ nihil quidē propterea dictū videtur nō: q: vez iurare peccatū est: sed q̃ periurare in mane peccatū est: a quo nos longe esse voluit qui oratio ne iurem⁹ admonuit. Idem in quodā sermone qui iurat iuxta preceptuū periurij est qui nō iurat longe est. ¶ Tertia cā potuit esse perse celo māuetudinis q̃ voluit esse in discipulis suis quibus dixit illud verbum sicut ps ex euangelio. Mat. Qui illud verbuz ponit. Juramentū vero frequenter est ex ira & ipacientia: ideo voluit eos deus a iuramento cauere. ¶ Septē vero dissuadent circa iuramentū. ¶ Primo appetitus iurandi. Jaco. v. Ante omnia fratres nolite iurare. ¶ Secūdo assiduitas iurādi. Eccle. xxiij. Juratio nō assuescat os tuū. Ibidē. Multuz iurās replebitur iniquitate. ¶ Tertio. Nemo est qui frequenter iuret qui non aliqui periuret. ¶ Tria alia innuunt̄ p oppositū. Jer. iij. Ubi dicitur iurabis: vivit dñs in veritate & iudicio & iusticia: & sunt illa tria falsitas defectus deliberationis et iniusticia. ¶ Sextō est iurare per creaturas. ¶ Septimum est iurare pro nihilo. Exo. xx. Non assumes nomē dei tui in vanum: nō enim habebit insontē dñs eum q̃ assumpserit nomen dei sui frustratiū vero. Mat. Ego dico vobis non iurare dicit sic intelligendū est ego dico vobis vt non iuretis omno i. passim nequitis &c. nec sequitur ex hoc ergo nunq̃ iuretis sicut opponendo offendebatur: & hoc innuuntur per cām que subditur: neq̃ p celuz q: thron⁹ dei est: hoc enim q̃ celi est thronus dei: non est causa q̃ per celum nō sit iurandum: sed est causa q̃ per celum non est passim iurandus ac si periurādo per illud: deus non offendatur cuz celum thronus dei sit: & in celo deus conteneatur. Eadem videtur pertinere illud. Math. xxiij. Ue vobis qui dicitis quicunq̃ per templum iurauerit nihil est &c. & subditur. qui iurat in templo iurat in eo qui habitat in templo: & qui iurat in celo iurat thronum dei & in eo qui sedet super eū sicut nō valet hoc

argumentū. Ite qui vult se radi e supflua
tate capillos precidi nō vult vt capilli sibi
omnino abscindantur ipse ergo nihil vult
de capillis suis precidi. Ita non negō hoc
argumentū: dico vobis nō iurare oī no er
go vt nunq̄ iuretis: ad illud vero. Jaco. v:
Ante omnia &c. Quadruplex pōt esse re-
pōsio. ¶ Primo vt prohibeatur ibi tura
mentū q̄ aliquis facit q̄si dicto incipit loqui:
illud enim est ex libidine iurandi: p̄n̄. n.
debet esse sermo noster: est enim non non q̄
si nō credatur q̄ vtile est credi potest seq̄
turamentū. ¶ Secdo potest intelligi esse dic
tum illud: contra illos: qui habēt in con
suetudine ante vnūq̄q̄ verbū preponere
iuramentū sicut modo mos est gallico
rum. ¶ Tertio pōt dici q̄ iacobus loque
batur illis qui erant in tribulatione: sicut
enim dicit Glo. Sup principijs canonicē
eius occiso stephano facta est persequutio
magna in ecclesia: que erat hierosolymis
& omnes dispersi sunt per regiones iudee
& samarie: preter apostolos: his dispersis
qui ppter iusticiā passi sunt mittit epistō-
lam: monens ergo eos ad pacientiā & ad
quedā alia: ante omnia vult vt a iuramen
tis que ipacientiā solent sequi caueāt sicut
sēbi citanti phibetur specialiter dicere: licet alia multa magis sint nociua: quia ad illud magis est pronus: sic qui tribulantur magis proni sunt ad iuramenta: & illa iu
ramenta frequenter sunt vel blasphemie:
& quādoq̄ tantū illaqueāt homines q̄ in magna seruitute est homo vt impossibile si bi videatur quādoq̄ seruare quecūq̄ iura
uit: vnde sequitur: vt nō sub iudicio decidatis. Salua libertate vestra per obligationē.
¶ Quarto pōt intelligi q̄ affectatio siue voluntas iuramenti phibeatur: vnde nō dicit nō iuretis: sed nolite iurare: nec sēgr
er hoc q̄ iurare sit mortale sicut ex illo ver
bo domini. Mat. xxiij. Patrē nolite voca
re vobis superterrā: nō sequitur q̄ mortā
liter peccet qui aliquē patrē vocet super
ram: voluntariā ergo iuramentū phibē
tur. Sed duplex est voluntarium quoddam
q̄ est pure voluntariū: & quoddā q̄ habet
aliud cogens exterius: licet nō sufficiens:
& primū hoc phibetur secundū nō. ¶ Ad
verbū vero aug. dicendū est q̄ sicut tran
sire mare nunq̄ est securum: tamen q̄nq̄
est necessarium: & quādoq̄ naufragio ali
quis illud trāsit: sic iuratio nunq̄ est secu
ra: & tamē quādoq̄ est necessaria & q̄nq̄
sine peccato iuratur.

¶ Decima sexta pars de fidelitate. ca. xlv.

Sequitur de fide: put fides idez est
q̄ fidelitas: & est fides virtus qua
promissa implentur. Unde Isido. B
libro ethimologiarū. Fidelis dicitur quia
pro eo q̄ sit ab eo id qđ dicit: vel promittit
bonū: & sicut veritas seruat hoīem ne ali-
quādo fallat in verbis: sic fides seruat ho-
minem ne aliquis fallat in facto: fides etiā
quādoq̄ large sumitur: & sic ad eam perti
net seruare hoīem ne fallat aliū verbo vel
facto: & sic sumit. Aug. fidē in libro de doctrina xp̄iana: dicēs. Nemo mentiens i eo
q̄ mentitur seruat fidē: homo fidelis cōfi
dentē de se fallit: fides ergo est virtus theo
logica & virtus qua eterna bona creditimus.
¶ Fides vero put hic de ea loquimur est
virtus cui bona nra in presenti creditimur.
Ad hanc virtutē monemur. Apoc. ij. Esto
inquit fidelis vsq̄ ad mortem: & dabo tibi
coronā vite. ¶ Nec virtus multū cōmenda
bilis est. Prouer. xxviij. Vir fidelis multū
laudabitur: de hac cōmendatur abraam.
Eccle. alij. Abrā inuentus in tēptatione inven
tus est fidelis. Item moyses. Numeri. xij.
Moyses inuentus in oī domo mea fidelis-
simus est. Et Dauid. i. Reg. xxij. Quis in
olim seruis tuis sicut Dauid fidelis? ¶ Fi
dei virtus & valde rara & valde cara. Pro
uer. xix. Virū fidelē quis inueniet? i. Cor. iij.
Jam q̄ritur inter dispensatores vt fidelis
quis inueniat: q̄ritur inq̄ & vix inuenitur.
¶ In primitiua ecclesia iter. xij. apl̄os in-
uent⁹ est vnus infidelis: & alij fideles fue-
runt: hodie vero. xi. inueniunt infideles q̄s
vnus inuenitur fidelis: huic virtuti cōmitte
dē bonor⁹ suor⁹ dispēsationē. Dan. xxiij.
Quis putas est fidelis seruus & prudens
quē constituit dñs sup familiā suā: vt det il
lis cibū in tēpore. ¶ Iste huic virtuti dat
deus augmentū gratie. Luc. xix. Euge ser
ue bone: q̄ in modico fuisti fidelis: esto po
testatē habēs supra decē ciuitates. ¶ Iste
huic virtuti deus dat gloriā suā. Mat. xxv
Quia supra pauca fuisti fidelis: supra mul
ta te constituam intra in gaudium dñi tui.
Et notandum q̄ fides commenda-
bilis specialiter est in amico. Eccle. sexto:
Amico fideli nulla est comparatio. In eō

dem. Amicus fidelis medicamentū vite.
¶ Iterū valde cōmendabilis & in seruo. Ec-
clesi. xxxiij. Si est seruus fidelis sit tibi qua
si anima tua: quasi fratrem sic contracta
eum specialiter commendabilis est in nū
cio. Prouer. xiij. Legatus fidelis sanitas
& contrario legatus infidelis pestilētia est
terre ad quam mittitur. Malo enim exem
plo multos corrumpit. Prouerbi. xxv. Si
cut frigus nivis in die messis ita legatus fi
delis ei qui misit cum: frigus nivis in die
messis refrigerat: & legatus fidelis sit ei
a quo mittitur quasi quoddam refrigeriū
est a cura enim & sollicitudine i parte
cum liberat: e contrario vero dicitur de in
fideli nuncio. Prouerbi xxv. Dens putri-
dus & pes lassus qui sperat super infide-
li in die angustie: dens putridus ori gra-
vem dolorem ingerit: vnde vulgariter di-
citur: q̄ nō est dolor: sicut dolor dentis. In
fidelis ergo nūcius est ei qui in eo sperat:
vt dens putridus: qz ei occasio magni do
loris est: etiā & vt pes lassus: sicut enim mul
tum affligitur qui desiderat peruenire ad
aliquem locum & pre lassitudine non po-
test: sic affligitur ille qui expectat nuncium
infidelem qui moram nimiam facit. ¶ Et
notandum q̄ aliquis fidem debet alij in
alij. ¶ Primo in hoc verum verbo nō fal-
lat. Augustinus in libro de doctrina xp̄iana. Omnino q̄ mētitur in hoc facit. ¶ Se-
cundo vt archanum eius non denudet.
Prouer. xlecimo. Qui ambulat fraudu-
lenter revelat archana: qui autē fidelis est
celat amici comissa. Eccle. xxvij. Qui de-
nudat archana amici fidē pdit. ¶ Tertio
in hoc q̄ in aduersis eū nō deserat. Eccle.
xxij. Fidē possidē cū amico in paupertate il
lius vt & in bonis illius letetur: i tpe tribula
tionis illius permanē ille fidelis. ¶ Quar
to in hiis q̄ administratione bonorum sibi
cōmissorum fideliter se habeant. ¶ Fideli
tas req̄ quātum ad bona cōmissa in gnē
attenditur. ¶ Primū est vt ipse bona sibi
commissa nō dissipet. ¶ Secundū vt stu
diose multiplicet. ¶ Tertius vt eli qui tra
didit pre lucri q̄ ad cūpinet nō defraudet
¶ Quartū est vt bona sibi cōmissa p dici-
ose tua si faciat. ¶ Quintū est vt inimico eius
q̄ sibi ea cōmisit illa nō tradat. De prio legi
tur. Luc. xvi. hic diffamat⁹ & apud ipsū co
q̄ dissipasset bona illius. & Jac. v. Ecce mer-

cēs q̄ fraudata est a vobis clamat: & clamor eorū in aures dñi sabaoth introiuit. Et
Ezech. xxxiij. Pastores pascebant se ipsos
& non pascebant oues. Lac comedebatis &
lanis operiebamini: & quod crassum erat
occidebatis: gregem autem meum non pa-
scebatis. Infirma non consolidastis: & quod
egrotum erat non sanastis: & quod confrac-
tum erat non alligastis: & quod abiectum
erat non reduxistis: & quod perierat non
requisistis: sed cum austeritate imperabatis
eis & cum potentia. ¶ Quintū est vt ea
que sibi cōmissa sunt nō alienet. Eccle. xxxiij.
Qui alienat amicum suum fidē pdit. ¶ Ad
verbū vero aug. dicendū est q̄ fides ad
duo se extendit: ad verba & ad facta. Ad
verba quidē se extendit: vt homo fidelis
cōfidenter de se fallit: & ad facta se extendit
vt homo fidelis cōfidenter de se fallit: & ad
facta se extendit vt homo fidelis cōfidenter
de se fallit: & ad facta se extendit vt homo
fidelis cōfidenter de se fallit: & ad facta se
extendit vt homo fidelis cōfidenter de se
fallit: & ad facta se extendit vt homo fide-
lis cōfidenter de se fallit: & ad facta se ex-
tendit vt homo fidelis cōfidenter de se fal-
lit: & ad facta se extendit

detrahit parte sua lucri qui gloriam suā querit de bonis operibus quē agit. Ber. fidelis reuera famulus es si de mea gloria domini tacere si non erubuit a te tamen tñ seuente parte nil mihi bus tuis adherere cō tingat. ¶ Circa quartum vero. Notandū q illi qui bona sibi sunt cōmissa pditione sua faciūt cū infideliter se habeāt ipsi nō cōstituentur super multa: vñ. Lu. xvi. Si in alieno fideles nō fuistis q vīz est quis dabit vobis: alienum vocat trāsitoriū vestrum: et ibidez q fidelis est in minimo et in maiori fidelis est: et qui in modico iniquus est in maiori iniquus est. ¶ Circa. v. Notandū q vel castrū nostre bone fidei cōmissum est corpus nostrū et anima nostra vulgariter dicitur q bonū castrū custodit qui corpus suū custodit: sed melius castrū custodit qui animā suā custodit hoc castrū corpis sibi querit diabol⁹ reddi cū peccatū carnis suggerit: castrū vero anie sibi reddi querit qū peccat spūalia suggerit quando vero suggestioni el⁹ nō consentim⁹ castrū nobis a deo cōmissum hosti eius tanq̄ proditores tradimus et valde infideles sumus ppue si nō premittamus nunciū ad dñs nostrū p̄ succursu cū ipse possit nobis subuenire et etiā velit. Non enim vult ex here dari. i. Lo. v. Fidelis deus est q nō patiet vos tēptari supra id q̄ potestis: nuntius q ad deum mittendus est in temptatione. et oratio: vnde super. Illud ps. intret in conspectu tuo oratio mea dicit. Glo. Magna virtus orationis ostēditur que quasi q̄dā persona ad deū intrat et illuc mandatum peragit quo caro peruenire negat. Inexcusabilis est qui primo castrū suū reddit quam pro succursu misereri vel qui non expectat succursum pro quo missit:

¶ Explicit tractatus de iustitia.

Primo in tractatu de fortitudine. Capitulum primum.

Postquam de iustitia. Virtutibus cardinalibus ponēda est diuisio qui ponit macrobius hijs verbis. Qui estimant nullis nisi philosophis esse virtutes virtutū officia sic dispensat. Prudentie dicūt esse mūdum ihū et ea que in mūdo sunt diuinorū cognitionē despicere omniq̄ animi cogitationē i sola diuina diriger. Tēperātie ea relinquere in quibus natura patit quietem corpis vsus requirit. Fortitudo nō terrē animā a corpore quodam modo ductu philosophie recedentē nec altitudine perfecte ad superna ascēsionis horrere. Iustitie ad vnaz sibi propositi huius cōsentire viaz vnius cuiusq̄ virtutis obsequiū atq̄ ita fuit vt scīm hoc tñ rigide dissentit ad raptū rerum publicarū: rectores beate esse nō possūt. Sed p̄otimus gradus virtutū sic vigerit. Quattuor ingr sunt quaternarū genera virtutū ex hijs. ¶ Prime politice vocant. ¶ Secūde purgatorie. ¶ Tertie animi ti purgati. ¶ Quarte exēplātes ¶ Et sunt politice hominis q̄ sociale animal est: hijs boni viri rei publice cōsulunt vrbes tuentur: hijs parētes venerātur liberos amāt: primos diligūt: hijs ciuū salutē gubernāt: hijs socios circūspecta prouidēcia protegūt multa libertatez deuincunt hijsq̄ suis memores alios fecere merēdo. ¶ Et est politici prudēcia ad rationis normaz que cogitat quecūq̄ agit vniuersa dirigere: ac nihil preter rectū velle vel facere humanisq̄ actibus tāq̄ diuinis arbitrijs prudere. Prudētie insunt. Ratio: intellect⁹ circūspectio: prouidentia: docilitas: cautio ¶ Fortitudinis animi supra periculū metum agere nihilq̄ nisi turpia timere. tollere fortiter vel aduersa vel prospera. Fortitudo parat magnanimitatem: fiduciaz: securitatem: magnificentiam: constantiā: tollerantiam. firmitatē. ¶ Tēperantie est nihil appetere penitendum: in nullo moderationis legem excedere sub iugo rationis cupiditatem domare temperantiā sequuntur: modestia verecundia: abstinentia: castitas: honestas: moderatio: pietas: sobrietas: pudicitia ¶ Iustitie: seruare vnicuiq̄ q̄ suum est: de iustitia veniunt. Innocētia amicitia: concordia: pietas: religio: affect⁹ humanitas. ¶ Secūde quas purgatorias vocant hominis sunt qui diuini capax est solumq̄ animum eius expedīāt qui pecunit se a corpis contagione purgare: et quādam humanorum fuga solum se inserere diuinis: hoc sunt octo horum: q̄ rerum publicarum actibus se sequestrāt. harū quid singule velint superius expressimus cum de virtutibus philosophantū diceremus ¶ Tertie sunt purgati iam delecatiq̄ animi ab omni mundi huius aspergine detersi. Illic prudentie est diuina nō quasi ele-

ctione preferre sed sola nosse: hoc tanq̄ nihil aliud sit intueri temperantie terrenas cupiditates non reprimere sed penitus obliuiscī. fortitudinis passiones ignorare nō vincere: vt nesciat trasci cupiat nihil: iustitie ita cum superna et diuina mente socia ri: vt sempiternum cum ea tedus imitādo. ¶ Quarte exemplares quem ipa diuina mente consulunt a quarum exemplo reliquę omnes per ordinem desiuunt nazi si rerū aliarū ydee i mente diuina existūt multo magis virtutū ydeas esse in mente diuina credendum est. Illic est prudētia. Deus ipsa diuina temperātia que in se p petua intentione conuersa est: fortitudo: q̄ semp̄ tāq̄ nec aliquā dominatur: iustitia q̄ perhēni lege a sempiterna opis sui continuatōe nō flectit. ¶ Explicit tertia pars in tractatu virtutū: qne ē de quattuor Utr tutibus cardinalibus: bīdictus ihesus christus deus virtutū q̄ incepit et compleuit. ¶ Incipit tractatus de dono.

Acto de virtu

b tib⁹ theologicis: et cardinalibus. Dicēdū ē de dono que christus in se habuit. Isa. xi. Requiescet super eū spūs dñi spūs sapiēcie. ꝛc. Que etiā fidelibus dedit Eph. iij. Accēdēs christus in altū captiuā duxit captiuitatē: dedit dona hominibus: de dono vero hoc modo agetur. ¶ Primo ostendetur quare dona vocētur. ¶ Secūdo tāgētur aliqua pertinētia ad cōmēdationē donoz et ad manifestandum numerū eorū. ¶ Tertio agetur per ordinem de singulis.

¶ Quare vocantur dona prima pars. i. Circa primum. Notandum q̄ de⁹ a c volens ostendere sanctitatem hoibus christi mediatoris: et hominum in quo sperare debebāt: iuxta illud. Eccle. xxiij. In me omnis spes vite et virtutis: voluit ostendere eū conceptū de spiritu sancto esse. Aug. x. Inuenta est in utero habens de spiritu sancto. In eodem q̄ in ea natum est de spiritu sancto est. Itez voluit ostendere spiritum sanctū in eo cōtinue mansurum vnde Isa. Egredīs de flore de quo mūdus sperare debebat fructū salutis ait. Requiescet super eum spūs dñi Ibi dicit. Glo. in euangelio nazareni q̄ hebraice scriptū est ita habetur: factum est cū ascendisset deus de aqua descēdit fons omnis spiritus et requieuit sup eū et dixit ei: expectabam te fili omnibus prophetis ut uenires et requiescerem in eis tu es enim requies mea tu es filius meus primogenitus qui regnas in sempiternū. et Je. i. Vidi inquit. Jo. bap. spiritum sanctum descendentem quasi columbam de celo et manentē super eū et ego nesciebā is qui misit me baptizare in aqua illemihi dixit. Super quez videris spiritum descendentē et manentem super eum: hic est qui baptizat in spū sancto. Glo. Specialiter dicitur spiritus manere in xpo a quo nunq̄ per pīm recessit. Jo. spūs sanctus in sanctos venit et ppter peccata recedit: si q̄ aliquē efficiū descendit super xpm in specie colūbe ide ostendit q̄ ostendit ver de celo venisse. Mat. et Luc. iij. Hic est filius meus dilectus. ꝛc. Spūs enim sonat idē q̄ caritas: sicut dicit Glo. super illud. Apoc. i. A. viij. spiritib⁹ q̄ in cōspectu throni eius sunt. Similis vox audita est in trāsfiguratione. Math. xvij. Ubi vero. Isa. ostendit spiritū sanctum in xpo mānsurū: numerantur nobiles effectus qui a spiritu sancto fuerūt in xpo. Cū dicit requiescet super eum spūs sapiēcie et intellectus: ꝛc. Illi vero effectus rectissime dona vocantur vel septiformis gratia spūs sancti: cui gratia spūs. i. benignitas sit liberalissime se sua cōmunicans ipse est primus donum q̄ se gratissime cōmunicat. Aug. Magna misericordia dei donum dat cūi sibi nam spūs. i. donum est de hoc dono legitur. Act. ij. Baptizetur vnusq̄q̄ vestrum in nomine ihesu christi in remissionez peccatorum vestrorum et accipietis donum spūs. i. In xpo enim dātur liberalissime certa dona: ideo effectus sancti spūs rectissime dona vocātur nomine enim doni gratitudo vel liberalitas insinuatur: donū enim iuxta verbum sapientis est datio in reddibilis: que. i. sine spe retributionis. Seti ij. li. de beneficijs non est beneficium ob in quem iam mittitur. Item in eodem. Si deum intuaris: data gratis beneficia. Item rectissime vocatur septiformis gra. Gratia enim dicitur eo q̄ gratis detur. Preterea vbi enumerantur illi. vij effectus spīritus. i. qui in xpo fuerunt. Agitur de filio dei veniente ad spontaneam suam: ponitur ve

to ad ihesum venies dona consurget afferre. Ideo congrue illi. vij. effectus dona vocantur.

¶ Secunda pars in qua commendantur dona: et numerus eorum manifestatur.

Irca scdm. Notandum est q̄ ista septem dona sunt quasi. vij. Stelle in dextera xp̄i. Apo. i. e. vij. Stelle dici possunt quia noctem presentis vite illuminant: presens vita nox dicitur: et propter aduersitates quibus plena est: et propter tenebrositatem culpe: et ignorantie que in ea habūdant. In dextera vero xp̄i sunt hec stelle quia ex ipius donatione horum donorum ad manum suam retinuit. Item hec dona sunt. vij. lucerne de quibus. Exo. xxvi. Facies lucernas. vij. Et pones eas super candelabrum. Glo. Lucerne. vij. sunt. vij dona sancti spiritus que in xp̄o cuncta semper permanserūt: et fidelibus sedz voluntatez eius distributa sunt hec super candelabrum ponuntur quia requieuit super eum spiritus sapientie: etc. Item hec dona sunt. vij. Lampades ex quibus. Apo. iij. vij. Lampades ardentes ante thronum dei que sunt vij. dona sancti spiritus. Item dona spiritus sancti que accedūt: et illuminant: pausata omnibus q̄ sunt sedes dei. Item hec dona sunt. vij. oculi. Apo. iij. Et oculos vij. Qui sunt. vij. spiritus dei. Zac. iij. Super lapidem vnum. vij. oculi sunt: et ponit. Glo. de xp̄o qui est lapis angularis cōtingens duos parietes i vnum: super quem lapidem. vij. oculi de quibus. Isa. xi. Quiescet super eum spiritus dei: etc. Item hec dona sunt. vij. crines qui caput ecclie. xp̄m. i. ornauerūt quibus etiam caput sponse xp̄i. i. cor debet cē ornatum. Nos crines demones conātur abradere: his crinibus ablatis homo debilis manet vt Sanson. Judi. xv. Ista. vij. dona sunt cōtra. vij. mala que enumerat. Greg. Super illud. Job. i. Ventus vehemens irruit a regione deserti: etc. Vide verbis spiritus qui mentem ante omnia: prudētia: temperātia fortitudine iustitia format eadem contra singulas tormenta. vij. Virtutibus influunt. Contra hebetudinem intellectum. Contra precipitationē cōsilii. Contra timorem fortitudinem. Contra ignorantiam scientiā. Contra duritiam pietatē contra superbiaz timorem. ¶ Tria ii malum malo rū ad affectum videntur pertinere Vnū est respectu dei. i. superbia que est inordinata excellentia animi. Aliud respectu proximi. i. duricies. Tertiū respectu inimici. i. timor vel pusillanimitas cōtra superbiam est donum timoris. Gre. super Eze. per timorez humile sumus pietas est cōtra duritiam. Bre. super eze. per pietatē sumus misericordes fortitudo est cōtra pusillanimitatem. iij. Mala videtur pertinere ad intellectū: i. stultitia sive insipientia: que est quādo intellectus sapore terrenorū impeditur angustando sapore terrenorum. ¶ Scdm est hebetudo que est grossities intellect⁹: qua impeditur ne penetret interna ministrorū: et ne agnoscat creatorē i creaturis. ¶ Tertium malū est ignorantia que est defectus discretionis quantum ad ea que cōmuniter sunt agenda. ¶ Quartus est precipitatio quantū ad deliberationez eorum que sunt ardua: et que pertinēt ad cōsentionē salutis: cōtra hec. iij. mala vltima sunt donum sapientie: et donū intellectus: donus scientie: et donū cōsilij: donum sapientie lumen est quo agnoscūtur superiora scientia lumen est quo agnoscūtur inferiora. Intellectus lumen est quo agnoscūtur interiora Unde a legendo intus dicitur intellectus: donū consilij est lumen quo agnoscuntur periculosa ¶ Assignantur e alter. vij. mala presentis vite contra que sunt hec. vij. dona. ¶ Primum malum est puerilitas. Isa. lxv. Puer. c. annorum morietur i. Eor. xiij. Nolite pueri effici sensibus. Sap. xij. Infantium insensatorum more viuentes. Sene. plerumq̄ est cum non puericia: sed quod grauius est puerilitas remanet: contra hoc malum est maturitas sapientie. Bre. go. super. Eze. per sapientiam maturi sumus: ad maturitatem sapientie pertinet puerilia despicere: et digna viris intellectu capere: et affectu desiderare puerilia intelligas hac suauitatis temporalia: et bona temporalia que sunt vt pira: et poma comparatione eternarum diuitiarum digna viris intelligas gaudia eterna. ¶ Secundū malum est bonalitas: contra exteriora sola intrebus sensibilibus capimus: illis solis hererent: et quasi solis stantes: interiora vero bonum cognitione non attingimus cōtra hoc malum est donum intellectus penetrans interiora. Bre go. super. Eze. Intellectus tollit hebetudinem. Tertius malum est periculositas contra quod est donus consilij. Prouer. xxiij. Erit salus vbi multa consilia. Quartum malum ē certaminum spiritualium continuitas: cōtra quod est donum fortitudinis: mūdus iste campus est certaminis. Ber. In mundo isto quasi i stadio certaminis positi sum⁹. Job. vij. Militia est vita hominis super terram. Quintū malū est error circa bona et mala: et sm qualitatē et sm quantitatez: secundū qualitatē cū creduntur bona que sunt mala. Isa. v. Ue qui dicitis bonū malū: secundū quātitatez q̄ credunt magna bona que sunt parua: et cōtrario. Contra hoc malū est donū scientie. scientia respicit bonū et malū. vnde nominatur lignum scientie boni et mali. Eccl. ij. Propter hunc errorē dicitur. Sap. xiiij. In magno viuentes in scientie bello tot et tanta mala pacē appellant. Sextū malus est vite execrabilitas qua. i. vita nra deo non est honorifica. immo est cōtumeliosa cōtra q̄d ē donus pietatis put pietas veneratio sanctorus. i. dei. deide cor que ei sanctificata sūt.

Septimū malū ē stulta securitas qua nihil est periculosius homini tot malis obsessio. Prouer. xvij. Qui cōfidit in corde suo stultus est. ¶ Et notandū q̄ minimū horū donorū preualet omni auro q̄ in mundo est minimū videt esse donum timoris de quo tamen legitur. Ecclesia. xxij. Nihil melius q̄ timor dei. De pietate vero legitur. i. Thy. iij. Pietas ad omnia utilis est promissionem habens vite: que nūc est et future. Fortitudo vero reddit homines insuperabiles. Prouer. xxx. Leo fortissimus bestiarum ad nullius pauebit occursum: qui habet donum fortitudinis dicit illud omnia possum in eo qui me confortat. Phy. iij. Sapientia in terra manens ad mensam celestes sedet: timor vendicat sibi locum vbi vitia crurit. Sapientia paradisum que iam eterna prelibat. Fortitudo vero: et pietas vendicant sibi presentia pietas aliena mala cōpatiendo sibi bona efficit. Fortitudo vero propria mala patienter ea tolerando sibi in bonum cōuertit. Item fortitudo ad bona ardua hominem potentem reddit. Intellectus sapientiam dirigit. consilium fortitudinem. scientia pietatem. timor vero a fide dirigitur

que cum in christo non fuerit inter dona non numerantur. Non enim enumerant inter dona omnes gratie sancti spiritus sed gratie excellentes que in xp̄o fuerunt. Notandum q̄ tres istas gratias indubitanter pertinent ad intellectum. scilicet donum scientie consilij: et intellectus tres tres dubit inter ad affectū. i. donū timoris pietatis et fortitudinis: donum vero sapientie secundū quosdam pertinet ad intellectus. secundū quosdam ad affectum. secundus veritatem vero videtur ad vtrūq; aliquo modo pertinere. Unde possumus dicere q̄ quatuor dona pertinent ad intellectum quattuor. Aliquo modo pertinent ad affectum. ¶ Quadruplex ergo est cognitio salubris precellentia habens: pōt esse i intellectu. duc pertinēt ad id quo sum⁹. i. ad deum: deus in presenti tripliciter cognoscitur. ¶ Primo fide que est cognitio inicialis ad omnes pertinens et innititur auctoritati. Secundo cognoscitur intellect⁹ qui innititur rationi. Augu. in lib. de vtilitate credendi q̄ credim⁹ debem⁹ auctoritati q̄ intelligimus rationi. Tertio cognoscitur deus experientia: gustando. scilicet eius suauitatem. secunda et tertia cognitio de deo precellentiā habent respectu prime: et ideo gratie excellentes sunt que pertinent ad eas: et enumerantur inter dona. Tertia salubris cognitio precellentiam habens pertinet ad id q̄ a nobis est q̄ arduum est vel periculosus: que precellentiam habet respectu illius cognitionis que est circa alia agenda. que non sunt ardua vel periculosa. gratia primo ad hāc cognitionem dicitur donum consilii.

¶ Quarta cognitio ē circa res ipsas que propter nos sunt specialiter quantum ad bonitatem et maliciam earum: et habet precellentiam respectu aliarum cognitionum que sunt de rebus quantum ad alias rerū dispositiones: et gratia ad hanc cognitionem pertinens dicitur donum scientie.

¶ Item quadruplex ordinata affectio potest cē in affectu. duc respectu mali: et duc respectu bonorum malum fugiendum est et tenendum: fuga mali respectu futuri. Illa virtuosior est: precellētia habet respectu fuge mali propinqui. Malū enim propinquū facile est fugere. i. malum patiens. Ista fuga mali q̄ ducit ad malū futurum

ctis mali culpe precellentiꝰ hꝫ: cuꝫ malꝝ culpe bonꝝ videatur eo qꝫ sit delectabile gratia: ergo primus ad fugã mali futuri: e eius qꝫ dicit ad illud excellens gratia est e vocatur donꝝ timoris. Item fugare miseriã a primo pprie passionẽ mala eius sibi assumẽdo: e bona sua ei cõcando: gratie excellẽtio est: fugare miseriam a seipso nõ est multꝝ virtuosꝝ: e gratia illa precellens donꝝ pietatis dicitur: respectu vero boni sunt due affectiões excellentes: vna respectu boni sũi qꝫ est finis. Alia rectus seu sitio sua uitatis diuine amor illius suauitatis oium est: oẽs enim beatitudinẽ appetunt: hꝫ eius rei illa paucoꝝ est: respectu vero boni qꝫ est ad finẽ qꝫ est arduũ: est affectio fortitudinis que excellit respectu affectionis que est ad bona que non sunt ardua: vnde gratia pertinẽs ad illã affectionẽ donꝝ dicitur fortitudinis. Itẽ notandũ qꝫ iter illas. vij. gratias put in xpo fuerũt: tres sunt pertinentes ad diuina. e ẽtuor ad humana ad diuina donꝝ intellectus quo cognoscitur dei veritas: e donꝝ sapiẽtie quo gustatur eius suauitas: e donꝝ timoris quo honoratur dei sublimitas. timor enim reuerẽtie in xpo fuit: reuerẽtissime se habuit ad deũ homo ille nõ equso se illi secm̃ humanitatẽ: sed ei subiectissimo exhibẽs. ad humana vero ptinent alia. iij. dona humana enim diuidũtur in ea qꝫ agẽda sunt communiter ab hoibus: e sunt in precepto: e ea qꝫ ptinent ad perfectionẽ salutis: ad ea qꝫ sũt agenda cõmuniter ab hoibus pertinet donꝝ pietatis cui lumẽ ministrat donꝝ scientie: pietas enim quasi negociatrix est e cõmunicatrix. Ideo necessarium ei est lumen scientie quo agnoscat ea: in quibus negociatur: circa ea qꝫ pertinẽt ad pfectionẽ salutis est donꝝ fortitudinis: cui lumen ministrat donꝝ cõsilij: ne bonum seruando a precipitationem talibus vbi ipsa valde periculosa est. Item notandũ qꝫ donꝝ timoris sapientia inchoatur. Prouer. ix. Timor dñi principiũ sapie donꝝ sapie cõsumatur: donis hꝫ mediis pficiendo ad cõsumationẽ sapie appropinquatur. Item notandum qꝫ duo dona pertinent ad cõtemplationem. s. donum intellectus e donum sapientie: donum intellectus ad cõtemplationem ordinatur in creaturis donum sapientie in se. Alia. v. dona ptinent ad actuã: tunc declinat malũ. Prouer. xv. Per timorem dñi declinat oĩs a malo donum pietatis: e donum fortitudinis: ad lumen scientie e consilij sunt bona.

¶ Tertia pars. cap. ij.

c Consequenter agendum est de singulis donis per ordinem. Et primo de his que pertinẽt ad actuã. Actiua enim est prior tempore qꝫ contemplativa: oportet enim qꝫ homo exerceat primo se in actiua qꝫ ascendat ad cõtemplatiuam. Lya prior fuit nata qꝫ rachel. Eccli. xxvij. Et prius fuit tradenda nuptui: vnde legitur. In eodẽ qꝫ labora dixit iacob cum quereret de hoc qꝫ lya ei supposita esset pro rachel: non est in loco nostro cõsuetudo vt minor ante tradatur ad nuptias. Inter dona vero pertinentia ad actiuam prius dicetur de dono timoris a quo nobis inchoandum est si volumus proficere. Augustinus in sermone quodã de timore domini. Isa. Bona enumeras a sapiẽtia pervenit ad timorẽ hũ de sublimi descendẽs ad nos: vt doceret ascẽdere: illuc ergo properauit: vnde debemus incipere pficiendo.

¶ Tertia pars. cap. iij.

d In timore vero hoc modo agetur. Primo ponentur eius descriptiones. Secõ commendationes. Tertio tangetur de speciebus timoris. Quarto de his que valere possunt ad incutiendũ nobis timorem. Circa primũ notãdũ qꝫ timor est spũalis fuga mali ne perdat homo qꝫ amat e est sumpta descriptio hec de glo. Aug. super Jo. x. Ubi legitur de mercenario. fuga timoris non ẽ fuga ignauie: sed fuga sapientie. Job. xxviij. Ecce timor dei ipse est sapientia fuga timoris: fuga est caute declinationis. Prouer. xiij. Sapiens timet e declinat a malo: stultus transilit e cõfidit: talis est fuga parthorum que non est ignauia: sed bellãdi peritia fugiendo vincunt parthy. Ideo fugientes ab hijs quibus nota est [illegible] timentur: sic timor domini du timet timetur scẽm illud phy. Qui timet deum omnia timẽt eum: qui vero non timet deum timet omnia. Unde cum perpetrato homicidio fratris caput tremuit habuit e ait. Omnis qui inuenerit me: occidet me. Bene iij. Non est turpis fuga facinus cauere: vel protegendo vel abscondendo se vel simulata fuga hostes ab vrbe lõge abire here sicut legitur fecisse populus dei. Jos. vij. Jrez dicit Aug. xiij. lib. de trinitate qꝫ timor est amor fugiens qꝫ ei aduersatur. Idem timor est affectio futuri mali secundũ quod amascẽnũ: timor est expectatio mali. Dicit enim expectatũ malũ: timore consistuit presens vero tristiciam.

¶ Cõmendatio timoris. ij. cap. iij.

Ex a Commendationes timoris diuin primo valere possunt admonitões ꝫ sacra scriptura facit ad timendum deũ. Deut. xxx. Time dñm deũ tuum Deut. vi. Dñm deum tuum timebis. Jos. xx. Timete dñm e seruite ei corde perfecto. Jn ps. Seruite dño in timore. Jte timete dñm omnes sancti eius. Ecclesiastici. ij. Fili accedens ad seruitutem dei: sta in iustitia e timore eius. Et iudex. vij. In tota anima tua time deum. Mat. x. Timete eum qꝫ potest e corpus e aiam mittere in gehennam ignis. Secõdo promissiones quas scriptura sacra facit timentibus deum. Thob. iij. Multa bona habebimus si timuerimus deũ e recesserimus a peccato e fecerimus bonum. Eccle. i. Timenti deum bene erit in extremis e in diebus defunctionis sue benedicetur. Jn eodẽ timenti dñm bene erit: e in diebus consolationis sue benedicetur. Tertio qꝫ scriptura sacra a deo beatificat timẽtes deũ. Prouer. xxviij. Beatus hõ qꝫ semper est pauidus: qui vero mentis est dure corruet in malum. Eccle. xxv. Beata cui donatum est habere timorem domini. Et iudex. xiij. Timenti deum beata ẽ anima eius. In ps. Beati qui timent dñm. Quarto excellẽtia qꝫ in scriptura sacra ostenditur habere timor respectu ceterarũ gratiarũ. Eccl. xxv. Timor dñi super omnia super posuit. Et iudex. xxij. Nihil melius qꝫ timere dñm. Deu. super Cant. In veritate nihil didicique efficax esse ad gratiã promerendã e retinẽdã. recuperandã quã omni timore. qꝫ deo inuentaris nõ aliuꝫ sapere ita timere. Quinto qꝫ timor dei valde placet deo sicut patet hijs verbis scripture que sequuntur: que ostendunt: qꝫ benefic sit deus his qui timent eum. In ps. Oculi dñi super timentes eum: oculi inquã misericordie. Firmamentũ est dñs timentibus eum. Dedisti hereditatẽ timentib nomen tuũ dñe. Quomõ miseretur pater filiorum miseretus est dñs timentibus se. Uolũtatem timentiũ se faciet. Eccl. xxxij. Timẽti deum nõ occurrent mala: sed in tentatione deus illum cõseruabit e liberabit eũ a malo. Act. x. In omni gente qui timet deum e operatur iustitiã acceptus est illi. Sexto cõmendabilis est timor domini a multiplici eius effectu. Notandus ꝫ qꝫ timor domini malum culpe qꝫ in homine inuenit expellit. ꝫ peccatũ. Eccle. i. Timor domini expellit peccatum: nam qui sine timore est nõ poterit iustificari. Bre. i emele Prauã mẽs si nõ est prius per timorẽ nõ vetitur ab assuetis vitijs non emendatur Josue. x. Timuit nimis valde e prouidimus animabꝰ nostris. Eccle. ij. Qui timẽt deũ preparabunt corda sua in conspectu illius sanctificabũt aias suas. Aug. Timor medicamẽtũ est: caritas sanitas. Bicher. vi. Salus erit timentibꝰ nomẽ suũ. Isa. xxvi. A timore tuo dñe concepimus: e ẽpti parturiuimus spũm salutis. Act. viij. Orietur vobis timentibus nomẽ meũ sol iusticie. Item timor a malo culpe futuro custodit. Jero. i epistolis Timor virtutũ custos est: securitas ad lapsum facilis. Exo. xxiij. Ut probaret nos venit deus: et vt terror illius esset in vobis: e non peccaretis. timor dei odit malum. Prouerb. viij. Ideo non permittit illud in domum cordis intrare. timor: inferni quasi expauentaculum ponit in corde hominis: e ad vetandum vitia e demones ipse est ianitor cordis: vitia ab ingressu eius claua terribili deterrens claua illa infinite est magnitudinis cuius sit pena eterna. [illegible] gladium ex vtraqꝫ parte acutum. gladium inõ diuine sentencie. ad deterrendos fures spirituales iterum: ipe latrones in terra corporis mei habitantes crucifigit. In ps. Confige timore tuo carnes meas. timor vigil est e tempore pacis: e tempore belli vigilans ipsam pacis e securitatem suspectam habens. ipe virtutes excitat ne ad simplicitatem ferri inquiete consumantur rubigine: e ne securi subito ab hostibus occidantur. Cuius enim virtutes dixerint. pax e securitas repentinus eis sup eueniet interitus. i. Thes. v. Timor compatit virtutes ne euanescant Eccl. xxvij. Si nõ in timore dñi insanter tenueris te: cito subuertetur domus tua. Item timor a bonis transitorijs que solet esse occasio peccati expedit. Sicut timor

naufragij i naue tā eroneraī. Job.xxvi. Semper enim quasi tumentē ofīp me fluctus timui deus. e pondus eius ferre non potui. Greg. Cū fluct' tumētes sapientiē nulla tunc cura rep temporaliū naufgantibus nulla carnis delectatio ad mentem reducitur: ea quoq; ex naui proijciunt pro quibus longa nauigia sumpserunt. Item ad mala pūtio pene horiz' intrepidus reddit. Eccle.xxxiij. Qui timet deū nihil trepidabit. Item cor hois cōgregat: e restringit. Eccle.xxi. Qui timet deū conuertetur ad cor suū. Item timor bonoꝝ abundātiā introducit. Eccle.xxxv. Qui timet deus faciet bona. Eccle.vij. Qui timet deus nihil negligit. Cor vbi ē timor dñi: ē sicut ager plen' cui benedixit dñs. Gen.xxvij. Est enim sicut paradisus ꝓpter amenitatē e fertilitatē. Eccle.xl. Timor dñi sicut paradisus benedictionis. e sup oēm gloriā operuerunt eum sūple benedictiones. In ps. Nō est inopia timentibus eū. Eccle.xl. In timore dñi nō est minoratio. Eiusdē.xix. Timor dñi ad vitā e in plenitudine cōmorabitur absq; visitatione pessimi. Timor custodit deus bona sua ad seruandū. Isa.xxxij. Timor dñi ipse thesaurus est ei⁹. Timor dñi plenitudinē virtutū operat. Timorem sequetur spes. Prouer.xxiij. In timore domini esto quotidie: e habebis spem in nouissimo: timentibus deum facte sunt promissiones. In ps. Quā magna multitudo dulcedinis tue deus q̄ abscondisti timentibus te. Item timor domini introducit caritatē sicut cera lumen iuxta verbū. Aug. Ecclesiastici vigesimoquinto. Timor dñi initium dilectionis eius. Item principium est sapientie. Prouer.i. Ecclesiast.i. Ber. super Cāt. Instructio doctos facit: affectatio sapientes: aliud ē multa scire: aliud possidere: nec notitia vtilē facit. sed possessio: nec cognitio sapientē. sed timor facit qui afficit ut ne sapientē dicerio quē sua scientia inflat. Idem Ber. Initium sapientie timor domini: quia tunc primo deus anime sapit cum eam afficit ad timendum nec cum instruit ad sciendū timere dei iusticiam: times dei potentiā e sapientiam. tibi deus iustus e potens: q̄ timor ē sapor: pone sapor facit sapientē: sicut scientem timoꝝ sapiunt mala: que debent sapere. e hoc est prima species sapor ationis actionis spiritualis. Ecclesiastici. Radix. Sapientie timere deum. In eodē plenitudo sapientie timere deum. Item in eodem. Corona sapientie timor domini. Corona facit adornatum capitio e timor dei est ornamentū sapientū: sapientib⁹ enī causa est corone eterne vite. Item. Prouer. xvi. Timor domini disciplina sapientie. Dominis iuxta absq; timore dei indisciplinati sunt: sed timor dei hoiem grauem e maturū reddit. Grego. anchora mentis pondus timoris. Eccle.in.xxij. Finis modestie. timor domini. i. consumatio modestie. Timor domini hominem fortem efficit. Prouer.xiiij. In timore domini fiducia fortitudinis. Nec fiducia debilitatē hominis in dei fortitudinem mutat. Isa.xl. Qui sperat in deo mutabunt fortitudinē. Grego. In via domini timor operat fortitudinē. In via seculi debilitatē signum fortitudinis est q̄ timor dei vincula cupiditatū disrumpit. Item cū ardoribus habitat sempiternis. Isa.xxxiij. Quis poterit habitare vobiscum igne deuorante: quis habitabit ex vobis cū ardoribus sempiternis timor facit ipleri illud. Isa.xxxv. Tunc saliet sicut cervus claudus ſm illud poete pedibus timor addit alas. timor trā silire facit montes e colles: altitudinem terrarum. Timor fortissimos reddit: penitentes ad portanda onera penitentie. Timor carcerem inferni mortem e tormenta que hostis minatur in gladium e ignes contra eū conuertit: hec sunt eius refugia hūjs se tuetur contra tela inimici. In igne illo ardorē cōcupiscentiarū extinguit. De iferno quasi de turri fortissima tela hostiū despicit. timor ad infernū contugiens ab illo maxime fugit. Item timor hominem obedientem reddit. Ecclesia.ij. Qui timent dominum inquirent que beneplacita sūt ei. In eodem. Qui timent dñm custodiet mandata eius. Gene.xxij. Dicit ei abraham obedienti nunc cognouī q̄ timēs dominum. Grego. In prima parte moralū deum timere est nulla que faciendo sunt preterire: quomodo timor plenitudinem virtutum operetur ostendit. Ber. ad fratres de monte dei loquens de ingrediente religionem timor dei incipit operari omnium virtutū plenitudinem. dum per initialē defert maior per prudentiā non creditur se sibi per temperantiam refugi discernere per fortitudinē totā se obedientie subdit nō discernendā: sed adimplēdā. Item timor dei est fons vite indeficiēs vt declinet arma mortis. Eiusdē.decimo. Timor dei appōet vitā. Prouer.vigesimo. Timor dei ad vitā sūpple seruandā. Item timor dei homine glorificat. Humiliat eni hominem humilez vero spiritu suscipit gloria. Ps. Exaer. vigesimonono. Ecclesiastici. primo. Timor dei gloria e gloriatio. Eiusdē decimo. Semē hominū honorabitur: hoc q̄ timet deū. Eiusdē.vigesimoquinto. Gloria senū timor dei. Judith.viij. Qui timēt te dñe apōte magni erūt p oia. Prouer.viij. Mulier timēs deū ipa laudabitur. Eccle. xxv. Quā magnus est qui inuenit sapientiā e scientiā e nō est sup timentē deū. Item timor dei deum a vana delectatione hominē cohibet. verā delectationē dei meretur. Eccle.primo. Timor dei letitia e corona exultationis. In eodē. Timor dei delectabit cor: e dabit letitiā e gaudiū in longitudine dierū. Timor deleat sicut vētus aquilo dissipans pluuias. Prouer.vigesimoquinto. Ipē nubes carnalū cogitationū e affectionū fugat: e mentē serenat: tuos concupiscentiarū restringit reptilia vitiorū de terra corporis humani exterminat. Aere mundi congelando consolidat: vt super illud ambulare ḡo possit sicut fecit petr⁹. Math.vigesimoquarto. Ubi timor est frigus e ardores desideriorū carnalū e secularū tēperans timor: medius fornacē babilonice facit: quasi ventū roris flantem. Daniel.tertio. Timor dei a deo homines meliorat vt vnus timens deum mille alijs preferendus videatur. Ecclesiastici decimoquinto. Melior est vnus timens deū filius milli filij impij. Bona etiam transitoria multum meliorare videtur. Additus eni cum timore dei preferendū esse videtur. Tobie.iiij. Melius filij timore. Prouer.xv. Melius est parū cū timore dñi q̄ thesauri magni e insatiabiles: e vt breuiter dicamus: finis salubris doctrine: dē esse timor dñi. Eccle.viij. Finem loquēdi pariter oēs audiam⁹: time deū: ec. De timore dicit. Isa.xi q̄ xp̄s repleuerit eū de alijs donis tantū modo dicat p̄ in xp̄o requieuerit: timor dei replere os viros sanctos. B. Lodus de spū timoris: nitgiuz ipe est q̄ terrā sibi ex hoiez meditare. Idē nō est quo ādmittas superbiaz replens timore dñi. Viri sancti ti mēt semper e vbiq; Eccle.xvij. Nō sapiens in omnib⁹ metuit. Prouer.xxviij. Beatus homo q̄ semp ē pauidus. Quid ē p sit timēdū: ostendit. B. super cant. Diceno cū adest gratia time ne nō digne operio ea: plus time subtracta gratia: q̄ reliqte custodia metus redierit gratia multo ē plus: plus timēdū ne forte pigat parti reciduū recidere enim q̄ iacēt deterius est iuxta illud. Jo.v. Ecce iā sanus factus es noli amplius peccare ne deterius tibi aliud con. Alie tres clē timoris ꝑtes assignant Quaꝝ pena tāgit in. ꝑo. Delicta ḡo intelligit: delictū dicitur peccatū omissiōis a delinquēdo multi vero sanctoꝝ iz nō ꝓmittāt peccatū mortaleneficiūtū vtrū omittēdo mortaliter peccent. Alia causa timendi pōt eēq; multa videntur hoi bona que deꝰ intelligit esse mala. Grego. Plerūq; in cō spectu sordet interni indicis q̄ intentione fulget operantis. i. Cor.iij. Nihil mihi cōscius sum: sed nō in hoc iustificatus sum. Tertia causa est q̄ nescit hō qualis futurꝰ sit finaliter iz in presenti sit bonus. Eccle.vi. Sic iusti atq; sapientes: e opa eorū in manu dei: e tñ nescit hō vtrū odio an amore dignus sit: finaliter intelligentes: q̄ si aliqs in momēto caderet e non adiceret vt resurgat. Ubiq; timēdū ē q̄ de quolibet tamen aliquid damnāmur. Osee.xiij. Consolatio abscōdita ē ab oculis meis q̄ ipe interimat tres diuidet: e loquitur de infirmo. Act. xxiij. Duo in lecto vnus assumetur e alter relinquetur: lectū intelligas quietē cōtemplationis. Timēdum est hominī ex omni parte: hō. n. est sicut castrū vndiq; portas habēs per quas capi pōt: pone ille sensus sunt est etiā hō sicut castr obsessus vndiq; ab hostibus. Sapiē.xiij. Creature dei in odium facte sunt: e in temptatione animē hominum e in muscipulam pedibus insipientium. Viri sancti nō solū timēt i malis sed etiam in bonis. Job.ix. Verebar oia opa mea. Greg. Plus metuunt illi quos culpam agnoscere vbi culpa nō est. Iclem si placere deo veraciter cupimus pēnā perversa subeamus ipa etiam nobis bene gesta timeamus. Bre. in. ii. parte moralū Iuxta omne q̄ agit metuit cū caute cēsuerit ante quaꝝ iudicem stabunt.

Equitur de speciebus timoris.

¶ Notandus q̄ sup illud Prouer. i. Timor dñi principium sapientie diuinguit Glo. Bed. duas species timoris his verbis Duo sunt timoris dñi seruil⁹ e amicabil. Fuit g̃ principiū sapiēties est: e amicabil. g perfectionem sapientie comitat: seruilis principium sapientie est q̄ qui post errata sapere incipit. Primo timeꝫ diuino coripit: ne puniat: sz hūc p fecta caritas foras emittit: succedit huic timor dñi fili⁹ pnanēs in seculum seculi quē ñ caritat' excludit: sz auget quo timet filius ne vel in modico oculos amantissimi patris offēdat. Ber in sermonib⁹ Distinguit tres species timoris his verbis. Primus timor ē ne cruciemur igehenna. Secundus ne excluſi a visione dei priuemur tam inestimabili gloria. Tertius repleat animam omni solicitudine timendā ne forte deserat ē a gratia. ¶ Sed nec Bed. nec Ber ponunt species timoris nisi domini. Unde possunt distingui .vij. species timoris vt enumerēt omnes species timoris: sine sit timor bo⁹: sine mal⁹: vel neq̄ bonus neq̄ malus. ¶ Prima species timoris est: timor naturalis quo quilibet timet naturaliter nocuū nature: hoc timor nec est meritorius nec demeritorius: quia nō subest libero arbitrio hoc timore timuit Christus naturaliter mortem. Mat. 26. Cepit tedere pauere. ¶ Secunda species ē timor humanus: cuī. s. aliquis timet am plū debito corpori suo qui timor prohibetur. Mat. 10. Nolite timere eos q occidūt corpus: e precedit ex nimio amore e presentis vite: e sicut amor presentis vite est quandoq̄ veniale peccatū vt quando est extra deum quandoq̄ vero est mortale vt quādo non est extra deum vel supra Ita. timor humanus: quandoq̄ est veniale peccatum. et quando oritur ex amore venitali qui ḡdoq̄ mortalit̄ tut cum oritur ex amore mortalitde quo amore. Johan. xii. Qui amat animaꝫ suā perdet: cam ex timore humāo negauit Petrus christus Matet. xxvi. Mar. xiij. Luce. xxij ¶ Tertia species est timor mundanus. quando aliquis nimio timet rei⁹ sua. Iste timor fuit iudeis qui occiderūt dñm. Joh. xij. Si dimittimus eum sic omnes credent in eum. e venient romani e tollent nostrum locum e gentez. Iste timor multos habet crucifixos Augu. Diuicie plus cruciant adepte quā sio nō timore: q̄ concupite adeptionis ardore. ¶ Quarta spēs ē timor seruilis tiet seruil ē vtaut. Augu. Cū ꝓpter timorē gehenne continet se homo a peccato: e ille timor non est cum caritate. Unde. Augu. Loquens de hoc timore. Innanū inquit putat: victorem se esse peccati qui timor non peccat: quia filī implet⁹ fons negotiū male cupiditatis Ipa tū mala cupiditas inus ē hostis idē Ipa voluntate reus est qui vult facere q̄ nō licet heri: sed ideo non facit quia non potest impune fieri quātū in ipso est mallet nō esse iusticiā p hibentez atque puniētem e vtiq̄ si mallet nō esse iusticiaz quis dubitauerit q̄ ei si posset auferret a per hoc quomō iust⁹ est iustitie talis inimic⁹ vt si potestas detur precipientem auferat ne cominantem vel iudicantem ferat. Inimicus ergo iustitie est qui pene timore non peccat. Amicus aūt erit si eius amore nō peccat. Ite super illud. ꝓ. Cōfige timore tuo carnes meas. Dicit glo. Timor legis seruilis pedagogus in me p̄cessit' q̄ ad casum duxit sed non crucifigit carnem quia vinit peccandi voluntas. e sequeretur opus si sperarctur in punitas: e secundum hanc glo Non solum vocatur timor seruil quando aliquis dimittit peccare: timore pene sum re: sed etiam quis dimittit peccare timore pene temporalis: vt faciebant multi in veteri lege: e vt sit hodie in multis religiosis bus. Ro. viij. Non accepistis spiritū seruitutis. eternum in timore. Timor seruilis est quasi vestis de sagēo cū qua nullus ingreditur regnum celorum non licebat indutum saco in gredi aulam aulari Nestoris ij. ¶ Quinta species est timor initialis qui est a perfecta caritate. De quo. i. Joh iij. perfecta caritas foras emittit timorem quoniam timor penam habet. glo. Timorem illum de quo dicitur. initium sapiēties timor dei. quo timet quisq̄ incipiens opera iusticie ne ventat districtus iudex e se min⁹ castigatū dānet. q hꝫ hūc timorē timz pūrit e timet a deo separari q̄ diligunt hꝫ timor separatiōis: principaliter est. ¶ Sexta species est timor filialis. que est cum perfecta caritate qui secūm aliquem vsuz sue

malebit in pria de quo. In po. Timor dñi sanctus permanet in seculum seculi qui hꝫ timorem filialem cauet offensam patris e letitia sicut bonus filius: etiam si sciret ex illa offensa nihil mali sibi accederet: cuz isto timore securitas est cum adsit perfecta caritas. i. Jo. iiij. In hoc perfecta est caritas dei nobiscum vt fiduciaz habeamus i die iudicij: quia sicut ille est e nos sum⁹ i hoc mundo glo. Per hoc habemus fiduciā: q̄ imitamur plectionē dilectionis eius i mundo amādo scilicet inimicos vbi est plecta caritas deest remorsio cōscientie e timor eterne pene. i. Jo. iiij. Qui timet non est perfectus in caritate. Glo sup illō caritas foras emittit timorē. Perfecta caritas: perfectā iusticiā facit: nec habet vñ timeat: hꝫ desiderat. Dicuntur sancti martimetimere gehennam quia cauent ea que ad gehēnā ducunt. Gregorius sup Job. semp meno plus illuminata plus timet. Jeron. Prudenter timetur quicquid accedere potest. Usus timoris filialis in patria dicitur esse quedā refusicio a dei altitudine in ppriaz paruitatē poterit tamen videri alicui: q̄ timor filialis in patria sit voluntas cauendi dei offensā vel quedā fuga spiritualis domine altitudis qua. i. electi refugiūt se e quare deo volentes esse et subiecti⁹simi. ¶ Et notādū q̄ cū timor sit fuga mali malū vero dīuidatur i malū pene e malū culpe timor filialis fugit malum culpe. i. dei offēsaz timor vero naturalis naturaliter fugit malum pene: fuga vero mali pene voluntatis pertinet ad alios. iij. species timoris. malum pene dīuidit̄ in penaz sensus e penam damni vtraq̄ dīuidit̄ in tēporalem penam e eternā. Fuga pene sensus tē poralis pertinet ad timorem humanū fuga vero pene sensus eterne ad timorem seruilez Fuga damni temporalis ad timorem mundanuz. Fuga damni eterni ad timorem filialem. Item notādū q̄ timor sic describi potest. Timor est spiritualis fuga rei ꝓpter tiois vel excellētia: e intelligas rē prepotentē: atque potēs est sēm⁹ spiritionē vel opinionē timēdo. Reo vero illa: vel ē bona: vel ē mala. Si bona fuga illi⁹ pertinet ad timorem reuerentie. Si vero malū est aut fuga illius mali est bona aut mala. Si mala est pertinet vel ad timorē humanum vel mundanum. Si illud malum pertinet ad ipsas p sonam. Ad mundanum vero si malū illud pertinet ad damna rerū. Si vero fuga illa bona est: e ē sine caritate pertinet ad timorem seruilē. Si vero est cum caritate sed i perfecta pertinet ad timorē initialem. Si vero cū caritate perfecta pertinet ad timorem filialem. Et notandum q̄ cum aliq̄s periculuz homini imminet ipe timere debet cum qui omnia habet in potestate sua &c. Quicquid est q̄ exterius seuit p hoc ille timend⁹ est qui hec intus disposuit ꝓ. Timeat eū omnis terra. Augu. Sic reuerature seruiant deū time nō illas q̄ omnia sub ipo sunt. Glo. Cupiditatem nocendi per te habes potestatem aūt nocendi si ille non dat nō habes. Jō deus homo sīs ante hominez ait. Non haberes in me potestatem nisi esset datum tibi desuper nec etiam ipe diabolus vel vnam omicliaz potuit tollere viro sancto. Job. Nisi prius diceret mitte manum tuam. Job. ij. Doc est da potestatem. i. Mach. ij. Et verbis viri peccatoris ne timueris. q̄ gloria eius stercus e vermis est hodie extollitur: e cras non inuenietur. Isa. viij. Timorez eius scilicet populi coniurantis cōtra me non timueritis: neq̄ paueritis dīm exercituū ipsū sanctificate: ipe pauor vester e ipe timet vester. Jte. Jer. ii. Quis est vt timeat ab omni morali e a filio hominis q̄ quasi fenū arescet. Prouer. xxx. Qui timet hominē cito corruet q̄ sperat in deo sublevabit.

Sexta species timoris ꝓ. Damascenū ¶ Item notandum q̄ Johannes damascenus distinguit vl. spēs timoris vnamquāq̄ describens his verbis. Dividunt timorem in sex species in segnicie. Erubescentiam. Verecūdiam. Admirationē. Stuporez. Exoniam. Segnicies est timor future operationis. Erubescentia timor est in expectatōe conuicij. Verecūdia timor est in turpi scō Admiratio ē timor ex magna ymaginatione. Stupor est timor per causam subitam ꝓ inopinatum. De erubescētia dicit. Job. damascenus. Quod est optima passio pudoris nisi quod ali erubuit salua res ē. Seneca in epistolis. Verecūdia bonus in adolescente signū est. Tullius in li. de officiis. Sine verecūdia nihil rectus esse potest nihil honestum. Ber. sup cant. Nescio si quid gratius verecundia in moribus hominuz. De

prehendi dicat. Verecundia omnium est ornatus erat. sed in tenera etate ampli⁹ pulcrius q̄ cruciat. qd amabili⁹ verecūdo adolescentie Qui pulchra h̄ e q̄ splendida gemma mentis in vultu adolescentis q̄ vera e minime dubia. bone indicia spei bone indoli indicant quid ita turpiloquium e os detrectatores prudentis fugitiui: fetoris est cōtactie. Nullū est eque manifestum signū colubile simplicitatis: e ō tritissimo cōtrarioꝝ est prudentie mentis fugitor in cēa: vt nil in ea tēpore vel ideoꝝ residere utentur q̄ nō licet p̄dicat. Idē verecūdia specialis gloria est cōtactie. Fame cultor. Vite dec⁹. Ornatus sedes. Virtutū pinacle Naturelaus. In signe totius honesti. De erubescētia bona vel mala regre i tractatu de superbia vbi agitur de ornatu mulier.

De his que incutiūt timorem. Capitulum xvi.

Equit de his que possunt hominī incutere timorē. Notandū ergo q̄ duodecim sunt que ad hec valere p̄nt. ¶ Primū est cōsideratio lachrymaꝝ xp̄i. Verisimile est statū illū valde periculosū e⁹ pro quo deus fleuit. De lachrymis xp̄i h̄etur. Luc. xx. Videns ciuitatem fleuit sup illā. Johā. xi. Et lachrymatus est ihs. Et. v. ad Heb. Cū clamore valido: e lachrymis p̄ces offerēs exauditus est pro sua reuerētia. Ber. Cōpatitur dei filius: e plorat homo patitur e ridebit. ¶ Secundū est: cōsideratio passionis xp̄i. Ber. Ex cōsideratione remedij periculi mei etiamo quantitatē filius eiusdei occidi tubet vt vulneribus meis p̄tioso sanguinis illius balsamo medeatur agnosce hō q̄ grauia sint illa vulnera p̄ quibus necesse est xp̄m dei vulnerari. Sic medicine estimatio e doloris timoris est aggregatio. Tertiū est consideratio culpabilitatis nostre si tritū timet aligerit sue se reū esse vnius criminis in cura alicuius terreni principis quātū timere p̄t q̄ tot e tantoꝝ criminuꝝ scit se reū ꝛ apud districtissimū iudicem. Legitur de quodam rege nobilissimo qui fuit in gratia q̄ memor malorū suoꝝ e diuini iudicij semp tristis erat: cū solemnitates cū p̄cipuus sinis celebrabat q̄ interrogatus sup hoc a quodam fratre suo voluit ei cum fiducia tristicie ostēdere. e tristibus cinatoꝝ suoꝝ ante pontificem q̄ secūdū p̄tudinē filius regni terribilē erat signū mortis: e cū frater regis ad regē est adductus: e nō modicū timeret: e valde tristis esset regnum rex quare non gauderet. Cui cū frater respondisset quomō in statu tali gaudere possy. Judicauit et cōm tristicie sue. Si enī ille tātū timebat q̄ sciebat regē esse fratrē suū: e qui in nullo sciebat se esse culpabilez apud eū: qualiter si gna offenso regie audierat merito timere poterat: q̄ in tot e tāntis sciebat culpabilē se esse apud deū maiestatis. Jeronimus in epistolis. Si tāta cura p̄me sonat iudicū pulueris qua: intentione cogitādū est qua formidine p̄mendē dū iudicū maiestatis.

Quartū est cōsideratio hūane infirmitatis e impatientie adeo eni sunt homines impacientes q̄ musca vna sicos multū diu infestauerit facit eos irasci quādoq; vsq; ad dei blasfemiā: modica penā tēporalis quādoq; affligit hominē vsq; ad tedium vite vt p̄z in. Elyā. iij. Re. xix. Qui petijt anime sue vt moreretur. Quintū est misericordia qua deus exhibet hominibus i presenti secūm eni magnitudinē misericordie in p̄senti erit magnitudo iustitie i futuro. Sicut cui deus est summe misericors ita est summe iust⁹ ꝛc sicut opus misericordie ipsi⁹ i p̄senti reputat in dicta cōparatione sēi ad misericordiā hominibus sic iustitia ei⁹ in futuro erit horribilis appebit. Nauū. Ultiscēs deus e habēs furorē furor videbitur quādoq; pessimis pro quoꝝ salute mori voluit in igne p̄sciet nec eos de cetero ab igne eruet. Sicuti mulier furibūda iudicaretur si filiū suū in igne p̄sciret: inde extrahi nō permitteret. Sexto valere possunt ad timorē incutiēdū opa iustitie legit deus fecisse in mūdo isto vt est vindicta qui sumpsitne lucifero: e angelicoꝝ ei adhesērūt quos p̄pter peccatū superbie remediabiliter damnauit. Luc. decimo. Videbā sathanā quasi fulgur cadēte de celo. ij. Pe. ecūdo. Si deus angelis peccantibus non pepercit: sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit ꝛc. Bloſa. Rudentes sunt funes quibus naute vela suspendunt vt flante aura portus tranquillitatem relinquant: sed ambiguis flentibus credant: quibus rudentibus conuenienter immundorum spirituum conamina comparantur: qui mox vt flante superbia impulsi se aduersus creatorem erexerunt: ipsi elatibus sue conatibus in abyssi profundū sūt rapti. Illud opus tristicie est pena mūdo inflicta p̄ peccō p̄mor parentū. p̄ peccō enim gule totus mūdus aditudicatus est morti tēporali: e aliqn̄ miserijs huius exilij. Illud opus tristicie fuit diluuiū quo totus mūdus p̄ peccato carnis submersus est: excepta. viij. animabus. Ben. viij. Job. xxvi. Et cū vix parui stilli sermonis ei⁹ audierimus q̄ poterit tonitruū magnitudinis ultionis intueri: tonitruum itelligas terribilez aduentū maiestatis ei⁹: vel sententiā dādā in extremo iudicio. stillā sermonis intelligas tristicie presentē. ¶ Septimo facilitas perendi: e spūaliter e corporaliter que e in mūdo isto propter q̄ in vmbra mortis dicimur esse. Isa. xx. Habitātib⁹ in regione vmbre mortis lux orta est eis. Luce. i. Visitauit nos oriens ex alto. Illuminare his q̄ in tenebris e vmbra mortis sedent. ¶ Octauo dei cipotētia. cui nemo p̄t resistere: e qui nemo potest effugere in p̄o. Quis nouit potestatem ire tue. Isa. xlvij. Ultionē capti e nō resistet mihi hō. Luc. xij. Illū timete qui postq̄ occiderit hs potestatē mittere in gehēnaz. p̄o. Si ascendero in celū tu illic es: e si descēdero in infernū ades. Nono: dei sapientia lucide videns ola cui nihil p̄tabscōdi. a. Reg. xvi. Deus intuet cor. Boeti⁹. Magna nobis si dissimulare volumus in dicta est p̄bitatis necessitas cū agamus coraz oculis iudicis cuncta cernentis. Decimo: celum diuine tristicie. qui ex hoc apparet q̄ de⁹ pater potius voluit vt eius vnigenitus penā quaz debebat humanū genus solueret: qui ipse eam remitteret. Ro. viij. Qui proprio filio suo nō pepercit. Ber. sup Cant. Qui non parcit filio nunqd parcet figmēto. nunqd parcet seruo neq̄. Luc. xxiij. Si in viridi ligno hec fiunt in arido quid fiet.

¶ Que sint attēdēda circa extremū iudicij. ¶ Undecimū iudicij: circa q̄ multa attendenda sunt. que valere possunt ad icussionē timoris. Primū est hoc q̄ scriptura sacra in tot locis cōminationes facit pertinentes ad hoc iudicū. Deut. xxxij. Si arripuerit iudicij manus mea reddā vltionē hostibus meis: et his qui oderūt me retribuaz. Inebriabo sagittas meas sanguine e gladius me⁹ deuorabit carnes. i. carnaliter viuētes. Job. xix. Fugite a facie gladij. q̄ vltor iniquitatis gladius. e scitote iudiciū. In p̄o. Cū accepero tēp⁹ ego iustitias iudicabo. Isa. xiij. Ululate q̄ ppe est dies dñi. In eodē. Ecce dies dñi veniet crudelis: e indignationis plenus e ire furoris q̄. Ezechiē. xxvi. Dies dei dies vltionis sumet vindictā de inimicis suis. Eze. vij. Prope est dies occisionis. Joelis. ij. Prope ē dies tenebraz e caliginis. dies nubis e turbinis. In eodē. Magn⁹ dies dñi e terribilis valde: e q̄s sustinebit eū. Amos. v. Ue desiderantibus diē dñi. Sopho. i. Uox diei dei amara. tribulabit ibi fortis. In eodē. Dies tube e clangoris dies tribulationis e angustie. Mal. iij. Ecce dies dñi veniet succensa quasi camin⁹: e erūt oēs superbi: et oēs facientes impietatē stipula. In eodē. Ecce ego mittā vobis heliū ꝓphetā ante q̄ veniat dies dñi magn⁹ e horribilis. Heb. xi. Terribilis est expectatio iudicij: e ignis emulatio q̄ deuorabit aduersarios. In eodē Horrendū e incidere in manus dei viuētis. Secūm est sollicitudo q̄ habebāt amici dei istiquit⁹. De hoc iudicio. Job. xxi. Quis facies cū furorem exorti fuerit ad iudicandū de⁹: e cū quesierit q̄d respōdebo ei. Ezechiē. xxiij. Quis mihi tribuat vt in inferno protegas me e abscondas me donec pertranseat furor tu⁹. Jero. Siue comedā siue bibā siue aliud facti. sempiternare videt auribus meis illa terribilis tuba. Surgite mortui venite ad iudicū. In p̄o. Dñe ne in furore tuo arguas me. In vitas patrum dicit abbas Amon cuidā fratri interrogāti aliquem sermonē. Vade e fac talē cogitationez quam qualē facit illi q̄ sunt in carcere. Illi enī interrogāt hora vbi est iudex e quando veniet. e in ipsa expectatione penaz suarum ploraū. Sic e monach⁹ dz alam suam obturgare dicens. Ue mihi quō habeo stare ante tribunal xp̄i: e actuum meoꝝ reddere rationem. sic semper meditatus fueris poteris saluus esse. Tertio attendenda sunt signa terribilia precedentia iudicium. quinq̄ signa tanguntur. Luc. xxi. Erunt signa in sole e luna e stellis: e i terris pressura gentiū p̄ confusione sonitus maris e fluctuum. Duo prima specificant. Joel. ij. Ubi dicitur. sol conuertetur in tenebras e luna in sanguinez. anteq̄ veniat dies domini magnus e horribilis. de terrib⁹ simul habetur. Apoc. vi. Vidi e ecce terremotus fit

ens est magnus: et sol factus est niger tanq̃ saccus cilicinus: et luna tota facta est sicut sanguis: et stelle celi ceciderunt super terram sicut ficus emittit grossos tuos cum a vento magno mouetur: de cisdē similiter habetur. Mat. xxiiij. Sol obscurabitur et luna non dabit lumen suū: et stelle cadent de celo. De quarto signo erit pressura in terris: legitur similiter. Math. xxiiij. Erit tūc tribulatio qualis nō fuit ab initio mūdi vsq; mō neq; fiet. Quintū signum est confusio mentis quam confusionē aliqui estimāt fore: q; maxime cū frigore magno peribit secundum illud. Apoc. xi. Et mare iam nō est. Iero. In annalibus libris hebreoꝝ inuenit. xv. signa. xv. dier. ante diem iudicij. sed vtrum cōtinui futuri sint dies illi an interpolati non expressit. ¶ Prima die erigetur mare. xl. cubitis super altitudinē montiū stans in loco suo quasi murus. Secundo tūm descēdet q; vix videri possit. Tertio maxime bestie apparentes supra mare. dabunt rugitus vsq; ad celū. Quarto ardebit mare et aque. Quinto herbe et arbores dabunt rorem sanguineū. Sexto ruent edificia. Septimo petre adinuicem collidentur. Octauo generalis fiet terremotus. Nono equabitur terra. Decimo exibunt homines de cauernis: et ibunt velut amentes: et non poterunt mutuo loqui.

Undecimo surgent ossa mortuorum et stabunt supra sepulchra. Duodecimo cadent stelle. Tertiodecimo morientur homines viuentes tunc vt cū mortuis resurgant. Quarto decimo ardebit celum et terra. i. superficies terre et aeris. Quintodecimo fiet celum nouum et terra nouā et resurgent omnes. Et possunt assignari sex cause quare signa iudicij precedant. Prima vt magnū malum futurū nuncient. Greg. in omel. Illa euāgelij. Erunt signa etc. Qd terrores quos cernimus nisi sequentis tube precones existerint. Idem in omel. Illius euāgelij. cū audieritis prelia etc. Ultima tribulatio multis tribulationibus preuenitur: et per crebra mala que preueniunt indicitur mala ppetua que subsequentur. et subdit Greg. Multa debent mala ꝑcurrere vt malum valeat finire nunciare. Secūda cā est q̃ tāgit Greg. in eadē omel. Dicens qui in cunctis delinquimus in cunctis seruimus: et subdit ea q̃ ad vsum vite accepimus ad vsum conuertimus culpe: sed cuncta que ad vsum pristinitatis infleximus: ad vsum nobis cōuertuntur vltionis. Tertia cām tangit Beda. Dicens: appropinquante suo termino elementa quasi pallida mutant et tremūt. Quarta cā est vt. i. creature ostendātur parate esse ad vlciscendū creatorem. de hostibus suis imminente guerra solet fieri armorum ostēsio: et factāt ꝓncipes vt subditi eoꝝ armati cōueniant: sic fiet anteq̃ deus vindictā sumat de inimicis suis. Sap. v. Accipiet armaturā zelotipiam: et armabit creaturā ad vltionez inimicoꝝ. Eiusdem. xvi. Creatura tibi factori deseruiēs exardescit in tormentū aduersus iniustos. Quita cā tangit sup illud Isa. xiij. Erubescet luna et ꝓfundetur sol. Glo. Cernēs illos: qui ei⁹ lumine fruebantur nihil digne dei bonitate fecisse. Sexta est: vt sint incitamēta dolorum. Crisso. Patrefamilias moriente. domus ei⁹ turbatur. familia plāgit: et nigris se vestimētis induit. sic humano genere ꝓpter q̃ facta sunt omia circa finē constituti: totus destruitur mūdus: celi ministeria lugent. et cādore posito tenebris induuntur. Quarto attendenda sunt insigna passionis xpi. i. crux. clauus. lancea. que ante iudicē erūt: et in carne ei⁹ videbūtur cicatrices vt vidēdo q̃ ꝓpugerūt. Zac. ix. Apoc. i. Tunc peccatoꝝ exprobrabitur magnus būficii eis exhibiti. i. beneficiū passionis christi: et regret xp̃s mortē suā ab eis. tanq̃ pretium q̃s ꝓ eis dedit. cū ipsos ei abstulerint quos ita care emerat: et ostendet magna ingratitudo eoꝝ: qui semel crucifixum ꝓ eis iterꝝ crucifixerunt. Ad heb. vi. Crucifigētes in semetipsis filiū dei. vnde multū confundentur insigna passionis xpi videntes. Mat. xxiiij. Tunc apparebit signum filij hominis in celo. Crisso. Nō erit tunc necessitas accusatoris. cum viderint crucē: et ipsū xp̃m habentē in corpore suo testimonia passionis. Quinto attendanda est curie illius magnitudo. cōtra quā reprobi confundent. totus enim mundus erit congregatus ibi. Joel. iij. Cōgregabo omnes gentes: et reducā eos in vallē iosaphat et disceptabo cū eis. Mat. xxv. Sedebit sup sedē maiestatis sue: et cōgregabuntur ante eum omnes gentes. Roma. xiiij. Omnes stabimus ante tribunal xp̃i etc. Iuo. Ecce venit dño in sanctis suis

libus facere iudicium etc. Sexto iudicis summa potestas a qua non licebit appellare: q; non est qui demanu eius possit eruere. Job. x. ¶ Septimo. Iudicis pspicacitas qui in eis quomodo videntur esse iusticie iniusticiam agnoscet. In ꝓ. Cū accepero tempus. ego iusticias iudicabo. Isidorus. Ad districti examen iudicis nec iusticia iusti secura est nisi pietate diuina: et ipsa iusticia qua quisq; iustus est deo iustificante iustificetur. Judex ille nō solum magna sed etiā parua: que nunc vilipenduntur in iudicium adducet. Eccles. xij. Cuncta que fiunt adducet dē⁹ in iudiciū. Et sup illud. Job. xxxi. Nonne ipse considerat vias vestras etc. Dicit glo. Sicut de vno vniuersitatis considerat vias. sic gressus dinumerat: vt nec minutissime cogitationes eius iudicio ac verbo tenuissima q̃ apud nos vsu viluerunt: discussa remaneant. De cogitationib⁹ dicitur. Sap. vi. Ipse cogitationes nostras scrutabitur. De verbis. Math. xij. De omni verbo otioso q̃ locuti fuerint homines reddent rationē in die iudicij. Etiā de tēpore q̃ hodie multum vilipenditur ratio exigetur. Ber. Omne tēpus tibi impensum requiretur qualiter fuerit ate expensum. Idem sicut capillus nō perit de capite. ita nec momētum ꝑibit de tēpore. Judex scrutabit Ierosolimas in lucernis. Sopho. i. Nec solū exiget rationez de peccatis ꝓpriis. ꝫ quodāmodo de alienis. Gen. iiij. Ubi est frater tuus Abel? Ezechi. iij. et xxxiij. Sanguinē ei⁹ de manu tua requiram. Judex rōnem exiget et de bonis q̃ ipsi homini ꝓmisit. siue sint bona nature siue fortune: siue gratie. et ꝙ malis que eidem misit. Item exiget rationez de malis operib⁹ que homo cōmisit: et de bonis operibus que omisit. ¶ Octauo iudicis inflexibilitas: q; si beata virgo et cōes angeli et sancti et sancte rogarent in iudicio ꝓ aliquo qui tunc esset in mortali peccato non exaudiret eos. Prouer. vi. Zelus et furor viri non parcet in die vindicte nec acquiescet cuiusq; ꝓcibus: nec suscipiet pro redemptione dona plurima. Crisso. Tunc nec diuitie diuitibus: nec parentes parentibus intercedunt: nec angeli sicut solebant ꝓ hominibus facient verbum: q; natura iudicij non recipit misericordiā: Prouer. xi. Non proderunt diuitie in die vltionis.

¶ Nono magnus zelus iudicis de quo zelo in multis locis loquitur sacra scriptura Bar. vij. Tronꝰ eius flamme ignis. Mal. iij. Quis stabit ad videndū eū. Ipse enim ꝙsi ignis cōflans. Sap. v. Accipiet armaturā zelus eius. Isa. xxx. Ardēs furor eius: et grauis ad ponendū. Exalde. lxvi. Ecce deus in igne veniet. Eccl. vi. Dicit mendicus e petrio cadite super nos: et abscōdite nos a facie sedentis sup thronū: et ab ira agnitcōm Aug. Ad illē reprobū omne tormentum sustinere q̃ faciez iudicis tui videre.

¶ Decimo causis magnitudo. Magnum est et de quo erit illud iudiciū. Illi enim q̃ obtinebit in illo iudicio adiudicabitur regnū eternum. Ille vero qui cadet a causa illa adiudicabitur morti eterne. Mat. xxv. Ibunt filii in supplicium eternum: filii aūt in vitā eternā. Undecimo terribilitas ipsius que tonitruū dicitur. Job. xxvi. Quis poterit tonitruū magnitudinis eius intueri. Greg. in moral. Quis hec eius ira toleret: cuius et ipsa mansuetudo non potest tolerari. Aug. super Iob. Qui ceciderunt ad vnam vocem xp̃i morituri. Job. xxiij. Quid facient sub voce iudicantis. Isa. xc. Labia eius ipleta sunt indignatiōe: et lingua eius quasi ignis deuorans. Oseē. xi. Quasi leo rugiet. Amos iij. Leo rugiet: quis non timebit. Zacha. ix. Exibit vt fulgur gladius eius. Apoc. i. et xix. De ore eius ex vtraq; parte acut⁹ exibat gladius: iste gladius acut⁹ ex vtraq; parte. est sententia qua anima cū corpore damnat. Duodecimo sententie irrenocabilitas. euolat enim emissum semel irrenocabile verbum iudicis.

Tertiodecimo multitudo ministroꝝ ad executionē suie paratissimoꝝ. Math. xiij. In cōsumatione seculi mittet filius hois angelos suos: et colligent de regno ei⁹ omia scandala: et eos qui faciunt iniquitatem et mittent eos in caminum ignis. In eodem. Sic erit in cōsumatione seculi. exibunt angeli et separabunt malos de medio iustoꝝ et mittent eos in caminum ignis. Quartodecimū angustia reprobōꝝ. Aug. in. o. q̃ anguste erunt reprobi vie superius erit iudex tronus: subtus horrendū chaos infernus. a dextris peccata accusantur: a sinistris infinita demonia: ad supplicia trahentis. intus conscientia vrens: foris mundus ardens: miser peccator: ibi deprehendus quo

effugiet i stare erit impossibile. apparere erit intollerabile. Si queris quis te accusat? Deo totus mundus: nam offenso creatore totus mundus perdere habet odio mundus persequitur: cum flamma ignis in pa. Sicut ignis gehenne sitit: et sicut flamma cohurens montes, ita persequeris eos in tempestate tua. Ire ignis ante ipm precedet: et inflammabit in circuitu eius inimicos. Angustiet reprobos obsidet. Isa.ij. Ingredere in petram: et abscondere in fossa humo. a facie timoris domini. In eodem. Introibunt in spelunceas petrarum: et in voragines terre a facie formidinis domini. Apoc.ix. In diebus illis querent homines mortem: et minime invenient: et desiderabunt mori: et fugiet mors ab eis. ¶ Quintodecimo ipotentia reprobor: qui nō poterit resistere sicut nec palea resistere pōt igni. Vel aliquis ligatus his qui eū ligauerunt. Mat.ij. Palea cōburet igne exstinguibile. Et infra. xiij. In tempore messis dicam messoribus. Colligite primū zizania: et alligate ea in fasciculos ad cōburendū. Crisso. Non resistendi virtus nec fugiendi facultas nec penitentie locus: nec satisfactionis tēpus erit angustia eorum rerū nihil remanet nisi luctus. Mat.xxiij. Tunc plangēt omnes tribus terre. ¶ Sextodecimo deficient auxilij: qz non audebit nec angelus: nec aliquis sanctus pro aliquo damnato rogare xpm. xpus qui nūm hominem dilexit qz dedit ei merito pro eis reddebit de oīs natione eor. Prouer. i. Ego quoq in interitu eor ridebo. Sancti etiā qui pro salute horum morti se exposuerunt letabuntur quia videbunt dei cōsumeliam vindicari. In pa. Letabitur iustus cū viderit vindictā. nec cōpatientur sancti miserie reproborū. Unde glo. super illud. Luc. vi. Internos et vos magnū chaos firmatur est etc. Iustoꝝ animē si in nature sue bonitate misericordiam habent. tam tunc actoris iusticie cōiungere tanta rectitudine constringent: vt nulla ad reprobos cōpassione moueantur. ¶ Decimosexto denudatio peccatorū etc. In fine hois denudatio operū illius. Isa.xlvij. Revelabit ignominia tua: videbitur opprobriū tuū sempiternus qz inuisi delebitur. Ihre.xxx. Confundantur vehementer: qui nō intellexerunt opprobriū sempiternum qz nunq̄ delebitur. Naum.iij. Revelabo pudenda tua in faciem tuā: et ostendā gentib⁹ nuditatē tuā: et regnis ignominiā tuam. Mat.x. Nihil operti qd nō revelet etc. Eccl.xij. Venit deus qui illuminabit abscondita tenebrarū: et manifestabit consilia cordiū. ¶ Decimooctauo qz aduersarij erūt multi: et fortes aduersabuntur peccatoribus et angeli et homines. Job.xx. Revelabunt celi iniquitatē eius: et terra cōsurget aduersus eū. Exultat de impio: aduersabuntur eius nō soli dēmones: sed et ipsi sancti. Sap.v. Tūc stabūt iusti in magna cōstantia aduersus eos qui se angustiauerunt: et qui abstulerūt labores eorū. Maximi aduersarij erūt peccata que dānando tradēt. Sapiē.iij. Venient in cogitatione peccatorū timidi: et trāsducent eos ex aduerso iniquitates eorū. ¶ Decimonono certitudo certus ad certitudinē iūdicij faciet hoc: qz iudex erit testibus ipse enim videns peccata sunt cōmissa. Jere. xxix. Ego sum iudex et testis dicit dominus. Mal.iij. Accedā ad vos in iudicio: et ero testis velox maleficis et adultis et periurio. Iterū ad certitudinem faciet qz ipsi peccatores habebūt literas ppria manu scriptas in cōscientijs suis que testificabuntur contra eos. Bar.vij. Judicū sedebit: et libri aperti sūt libri inq cōscientiarū. Apoc.xx. Judicati sūt mortui ex his q scripta erāt in libris: secundū opa eorū. ¶ Vigesimo. Virtutū celestiū cōmotio. Mat.xxiij. Virtutes celorū mouebuntur. Crisso. Si rex terrenus procesturus cōtra aliquē expeditionē mādat in populo dignitates oēs mouentur: exercitus exercitatur. tota civitas seruet: qz magis rege celi exurgente indicare vivos et mortuos. Angelice virtutes cōmouentur terribiles ministri terribilicet dominū precedētes. Job.xxvi. Columne celi cōtremiscunt: et pauent ad nutū eius. Interl. nō timore penali sed admiratione. Jero. Quid faciet virgulta deserti. Ubi cōcutitur cedrus paradisi hoc iudicio valde districto est pertimendū in psa. vt rōnem reddamus cōi vicario xpi. In pa. Beati qui custodiūt iudicium et faciūt iusticiā in omni tēpore. hec cōputatio frequenter facienda esset: et stricte frequenter pter labilitatē memorie. Ber. Cōputatio dilata multa mala facit oblivisci. strictē nomina pretereantur. Mat.x. Oēs capilli capitis vestri numerati sunt. ex hoc

qz nō cogitat hoc iudicū multa mala pueniūt. In pa. Ingruat super vitā illius ois tpe et subdat cā. Auferūtur iudicia tua a facie ei⁹. Prouer.xxviij. Viri iniq nō cogitant iudicia q dt requirūt dūs ala aduertit ea. Eccle.xxvij. Ab iudicio terrogate ipm cogitatū eēt illis iudicū cū aliqd grane pro deo toleraē. Greg. ome. Illū dic trēo cartis sunt illū ante oculos pōite et q quid modo graue cernitur i eius cōparatione lenigatur

De penis inferni.

¶ Vigesimumprimū valere potest ad sciendū timorē cōsideratio penaꝝ futurarū circa quas multa attendēda sant. Primū est acerbitas: corpalissima. n. pena qui hoc mūdo tollerat minor est pena purgatorij Aug. Adhuc mō licet eterus nō sit: grauio est ignis ille: ecuperat enī oēs penas q aliqs hoc mūdo perpessus est. ¶ Secūdū est pena rū diuersitas: et inueniūtur in sacra scriptura. tc. pene. Pria est ignis. Secūa vermis. de quibus. Isa.vi. Vermis eorū nō morietur et ignis eorū nō extinguet. Judith.xvi. Dabit eis ignē et vermes: et carnes eor vrēntur et sentiēt vsqz in sempiternū. Job.xx. Deuorabit eū ignis qui nō succendetur non est nec esse q ignis ille succēdatur cū nūq ex tinguatur Eccle.vij. Vindicta carnis impij ignis et vermis. Et isdem.xxi. Stupa collecta synagoga peccatorū: et cōsummatio eoꝝ flāma ignis. Apo.xx. Qui nō est inuentus in libro vite scriptus: missus est in stagnū ignis Mat.xxv. Discedite a me maledicti in ignē eternū. Luce.xvi. Crucior in hac flāma ait dives epulo. ¶ Tertia est fetor: ignis sulphuris. In pa. Ignis sulphur et spūs procellarū pars calicis eor. Isa.xxx. Flatus dūi sicut torrēs sulphuris succēdēs eū. Apoca.xxi. Pars illoꝝ erit i stagno ardēti igne et sulphure. Quarta erit frigus. Mat.xiij. Ibi erit fletus et stridor dentium. stridor dentiū: seq frigus Job.xxiij. Ab aqs nimiū trāsiet ad calorem nimiū. ¶ Quinto erit sameo. Isa.xxvi. Sertiet filiet comedēt et vos esurietis ibi erit tāta inopia q nec vnā gutā aque potuerūt hēre vt pstet omnie cpulone inferno sepulto. Luc.xvi. Job.xxvij. Apprehendet eū ignis quasi inopia. Ubi dicit glo. Ducto in infernū cogēte inopia. vsqz ad minima petēda ductus est q fuat necessitate vsqz ad minima negāda pauperior restrictus est. Ihē. Ere. Dentē petyt qui mici negauit. Ibi erit tā tus defectus bonī vt mors q in mūdo illo p ceteris timet ab homib⁹ desideret. Apocalipsi. Desiderabūt homines mortē et mors fugiet ab eis ibi hēbit locū illā. Eccle.xxx. O mors q bonū est iudicū tuū viro egēnomint si tūc se interficere posset qui sibi posset interficere dyabolū: qz dyabolo interficiendi cessat et cruciatus eoꝝ qui sibi eruēdi grat septē āni magne miserie oblimiscet faciēs abūdantiam patientie vite. Bene.xii. Omnia penuria que erit ibi erit priuatio diuine visionis. Greg. in moral. Fames interficit qz sua illius facie redēptor abscondit. Sexta pena erit tortorum. de qua. Mat.xviij. Tradidit eū tortoribus donec redderet ei oē debitū. Septima erit horror eorum demonū q loci. Job.x. Ibi nullus ordo sed sempiternus horror habitat. Eccl.xx. Radēt et vrient lupi horribiles. Si ergo horrē habz homo quādo videt presentē demonem quātus horror erit videre horribiles apparebūt et magis horribiles vt videntur q appetantin presenti. Si vnus de ministris carceris infernalis etiā habet horrorē qd habebit horrorem ipe carcer. Octava pena: et nona erit tenebre et vincula de quibus. Mate.xxij. Ligatis manibus et pedibus ejicite eū in tenebras exteriores. Secūdū Gregoriū in moral. Ignis infernalis concremationē habens: lumē nō habet. Et nō solū erit ibi penarū varietas sed earū cōtrarietas. Gregorius pene do modo tā erit miseria: vt ordo temporis nesciat. Flamma cū obscuritate: et locus tortuosus a finis qualitatibus termino discordat: qz a cōditoris voluntate dū viuerent discrepabāt. Fit miseris mors sine morte finis sine fine defectus sine defectu. qz ibi mors sp viuit: et finis ipse pit: et defectus deficere nescientes perimit: nō extinguit dolor cruciatus: et pauor nō fugat. Flāma cōbinit tenebras nō discutit: qz cū dyabolo cōtra suū creatorē creature cōiunctur cōdarate cōuenit ad eorū penas. Item Gregorius sempiternus horror: habitat. qz eius ignibus traditi: et in supplicijs dolorem sentiūt: et idolatria angustia pollunt semp pauore feriūtur: vt q timēt tolerent: et rurius: ea tolerāt sine cessatione grimescūt. ¶ Tertiū attendendū circa penas eaꝝ diuturnitas. Mate.xxv. Ite maledicti in ignē eternū diuturnitas pene mali

tus affliget reprobos. Satis facile est tacere in vno loco tuam e mudore tamē si alt re in vno loco tuam e mudore tamē si alt cui posito i tali loco diceretur tacere e ge lecrem: oportebit te ibi tacere. xx. annis. Ipe reſpōderet poti⁹ velle esse mortu⁹. qd ergo erit de illo q erit i igne ardēti: e icit se manibus ibi nō t̄ tū p viginti ānos vel e. vel. mille sed p infinita secula seculorum. In hac meditatione dicitur fuisse puer sus foleo q postea fuit epi⁹ op⁹ theolesanus. Jſa. trigesimo tertio. Quis poterit habita re cū ardorib⁹ t̄ piternis. Job vigesimo. Luet qui fecit ofa nec tamen cōsumetur. Glosa ut sine fine crucietur viuere sine fine cōpletur. Interl. cui⁹ vita mortua fuit i culpa. dolor ei⁹ viuet i pena. Augustinus decimonono li. de ci. dei. Ibi dolor permanet vt affligat: e natura perdurat vt sentiat: qz vtrumqz non deficit. ne pena deficiat. ¶ Quartū est pene vniuersitas: vniuersi enim pres homines post diē iudicii erunt i igne. cū aliquis nō posset sustinere ignē in minima parte digiti per vnam horam: quātus erit dolor quando totus homo erit in igne eternaliter. Augustinus tertiodecimo li. de ciuitate dei. Nunq̄ erit homo penas i morte q̄ vbi erit mors sine morte. Jeronimus tāta erit in iferno vis doloris q̄ mēs ad aliud dirigi nō poterit nisi ad quod ois doloris ipellit. Signum hui⁹ doloris ē. q̄ deus totiēs i euangelio dicit. Ibi erit fletus e stridentiū. Matei tertiodecimo: Et vigesimosecūdo: e vigesimoquinto. Si singulis dieb⁹ in quibus erūt dānati in iferno fleret vnā lachrimā materialē: plus exiret aque p̄ p̄cessum tēporis ab uno dānato q̄ omnia vasa hui⁹ mundi caperent: q̄ patet ex hoc q̄ vasa omnia huius mundi finita sunt e numero e magnitudine. Infinitis vero dieb⁹ erūt reprobi in inferno. ¶ Quintū est consolationis defectus. Bernar. quid erit cum se viderit illa miseranda conditio: omni consolatione nudatam in illas tenebras exteriores ecclesie: e ab illa bonorum ecclesia. perpetua excommunicatione excludi. Sextum est penarum infernalium inutilitas. Presens pēa ē breuis e leuis: e fructuosa: sed futura est longa: e grauis e infructuosa quia siquis fleret in inferno tantū lachrimarum quantum est aque in toto mūdo nō sufficerent ad ablutionē macule unius mortalis. plus virtutis haberet hic vna lachrima q̄ omnes ille. Augustinus in lib. de fi. ad pe. In iferno e si erit stimulus penitudinis nulla erit ibi correctio voluntatis a quibus ita culpatur iniquitas sua. ut nullatenus possit ab eis vel diligi vel desiderari iustitia. ¶ Preter predicta notandum est q̄ malis dolor veniet ex diuersis causis Primo ex bonorum temporalium amissione. In psal. Cum interierint non sumet omnia neq̄ descendet cum eo gloria eius. Secundo ex hoc q̄ tēpus meren di transiit. Jeremie octauo trāsiit estas. finita est messis: e nos saluati non sumus. Tertio ex amissione eterne glorie. In p̄. Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui: id est dum sancti vultum vel faciem tuā videbunt. Crisostomus. Omnes gehenne superat cruciatus carere bonis q̄ bus in potestate habuerio p̄frui. Quarto ex prava societate. Socios enim habebūt demones horribiles: e homines igne iserti exustos. Jſa. tertiodecimo. Unusquisq̄ ad proximum suum stupebit. facies cō buste vultus eorum. Naū: secūdo. Facies omnium sicut nigredo olle. Joel. secūdo. Omnes vultus eius redigentur in ollam Quinto ex loci qualitate qui erit tenebrosus e fumosus quod valde grauis erit dānatis qui in presenti domos volebant habere sine fumo. Jſa. lxv. Isti fumus erunt in furore meo.

¶ Tertia pars de dono pietatis vij.

d Icto de dono timoris: dicendum est de dono pietatis: Donū enim pietatis est ascendendo post donū timoris. Augustinus in quodā sermone d timore. Jſa. Sapientie audiunt intellectū tanq̄ querentibus: vnde ad sapientiaz veniretur. Reſpōderet ab intellectu vnde ad intellectū: a cōsilio. Unde ad cōsiliū. a fortitudine. vñ ad fortitudinē: a scientia vñ ad scientiā a pietate. vnde ad pietatē: a timore. Grego. super illud. Job. primo. Ibā⁹ et⁹ etc. Videtur velle q̄ pietas p̄out est vnus de septē donis p̄o misericordia sumatur dicit enī pietas opa misericordie docet: e paulo post. Dē in eadē glo. Sine scientie discretiōe quomō misereat ignorat: Glos. vero sup quintū. Dat. Videt velle q̄ pietas sumatur p̄o cultu dei seu p̄o veneratione rerū sacrarū. Dicit. n. Seda ē pietas que ꝓuenit mitibus: q. n. pie querit honorat sancta e idē videtur. Aug. Cas. Greg. tenisse: qz secundū. Augustinum. Pietas hoiem togo dei subigit tanq̄ animal mansuetū sicut timor iugū diaboli abicit e sic pietas deū colit vel honorari facit: e adaptatur donis timoris vtilitati seu paupta

B' ti spēs que laqueos diaboli euadit: pietas vero māsuetudini. Unde dicit. Augu. In timore cor contritū e humiliatū sanctificatur deo. Unde ascēditur ad pietatem vt nō resistatur voluntati eius: vt dicat nō q̄ ego volo sz q̄ tu. In timore dei beati pauperes spiritu. In pietate vero bti māsueti: e secundum veritatem misericordia e veneratio sanctorum concomitatur se misericors enim domini veneratur in paupere Immisericors vero deū in paupere despicit. Prouer. xiij. Que calūniatur egēte exprobrat factori suo honorat aūt eū qui miseretur pauperis honorātur etiaz angeli in pauperibus cum paupere honorātur propter angelos eis ad custodiam deputatos: e contemnūtur angeli in contemptu pauperum. Mat. xviij. Videte ne cōtēnatis vnum ex his pusillis. Dico enīz vobis quia angeli eorum in celis semper vident faciem patris mei qui in celis est. ¶ Et notandū q̄ aliquibus videtur pietas p̄out donū est differre a misericordia in hoc q̄ pietas respicit spiritualē necessitatē misericordia vero respicit corporalē necessitatē. Occasionē vero sic distinguēdi sumūt ex eo q̄ dicit. Glo. supillud. 1. Thimo. iij. Pietas ad omnia vtilis est. Omnis sūma discipline xp̄iane cōsistit in pietate: e misericordia cōnumerantur eni sibi misericordia e pietas tanq̄ diuersa: aliquibus etiaz videtur q̄ pietas reuelando miserias p̄ximi p̄cedat ex principijs fidei: misericordia vero p̄cedat ex principijs iuris naturalis misericordia dat pauperi elemosinā qz frater noster ē naturalis etiā de spē nobiscū: pietas vero dat ei elemosinaz: quia filius deest vel membrū corporis xp̄i: vel q̄ xp̄s reputat sibi fieri q̄ fit pauperibus de misericordia e veneratione sacraz rer. e creatoris e creaturarum habituz est in tractatu de iustitia. Ideo. De dono pietatis breuiter hec pertransiuimus.

a Quinta pars de dono scientie vij.

Equitur de dono scientie. Notandū ergo q̄ scientia p̄out donum est. Sic videtur posse describi. Scientia est humanarum rerū cognitio salubertie pertinet discernere inter mala bona e minora: e mala mala e mora. Aug. i sermōe de timore a pietate merebunt hoīes gradum vt nouerint mala de quibus fleuerunt: sicz mala culpe e in quo malo sint huiusmodi peregrinationis e mortalitatis etiam cum felicitas secularis arridet. Item Augustinus in li. de doc. xp̄iana Loquens de hac scientia dicit q̄ facit hominem interius lamentantem non exte-

rinz ſt ſcientem. Eccleſia.i. Qui addit ſcientiam addit ⁊ dolorem: ⁊ ſuper illud beati qui lugent. Aug. quinto dicit glo. Pij ſcientie ſpiritu illuſtrantur: vt ſciant gbus malis inuoluantur. ℭ. Et notandum q̄ mala in gbus ſumus i hoc exilio q̄ ad do nū ſcitur: pnēt: quedaz ſunt ex parte aie quedā ex pte corpis: quedā ex pte primo rū: quedā ex pte demonū quedā ex pte rez ſpaliū ſubiectarū. Ex pte aie ſumus quātū ad vim rationabilē in egypto tenebrarum vbi multis plagis percutimur ſicut egypt⁹ multis plagis percuſſa ē quātū vero ad vim cōcupiſcibilē ſumus quaſi in mari rubro. Ubi varijfluctus cōcupiſcētiaz ibi multe ſuccedūt. Ubi etiā fetor ⁊ ſalſedo eſt carnalis voluptatis carnalis voluptas eſt velud aqua ſalſa: ſitiz pnocans nō tedās. Johs. iij. Qui biberit ex hac aqua ſiciet ⁊ iterū: quātū vero ad vim tranſcibilē ſumus in deſerto vbi ſerpētes ignitī ſunt. ſ. motus ire i deſerto iſto aque dulces nō inueniūtur ⁊ ſicut filij iſrael egyptū reliquerūt vt mare rubrū ⁊ deſertū tranſirent anteq̄ ad terrā pmiſſionis perueniret ſic tenebras ignorancie oportet relinquere: ⁊ carnales voluptates cōtēnere: ferocitatem deponere antequā ad tranquilitatē cōſcientie perueniamus. Ex pte vero corpis in multis malis ſumus corpus enī eſt velud granum ſarracina ſpūs ſpiritui. Sapien. nono. Corp⁹ q̄ corrūpitur aggrauat aiam. Itē eſt velud dom⁹ ruinoſa ⁊ perſtillans. Prouer. decimonono. Tecta tugiter perſtillantia. litigioſa mulier caro. ſ. Eccleſ. vigeſimo ſeptimo. Tecta perſtillantia in die frigoris ⁊ litigioſa mulier ꝓparatur. Itē ē vt ſerus⁹ malus. Eccle. xxxiij. Seruo malo cloquentia ⁊ cōpedes: ⁊ eſt vt equus ſdomit⁹ Eccle. xxx. equ⁹ ſdomit⁹ vadet durꝰ: ⁊ ē vt falſus amicus. Eccle. vi. Eſt amicus ſecūdū tēpus ſuū ⁊ nō pmanebit in die tribulationis. In eodē eſt amicus conuertitur ad inimicitiā. Itē eſt amicus locius meſe ⁊ nō pmanebit i die necceſſitatis Itē corp⁹ eſt malus cōſiliarius. Eccle. xxxvij. Et ꝑſiliario malo ſerua alaz tuā ⁊ eſt hoſtis domeſticus. Simile. Nulla peſtis efficacior ad nocēdū q̄ familiaris inimicus. ℭ Ex pte etiā pcedimoz ſumus i multis malis. Ipſi enī ſpoluerunt nos ad montē. Seū ieptiſtis. Imuccaliter aliquē trucidamus quomodo ſt reuocari ad ſalutē poſſunt quos nemo retiet populus ipellit. Interrogat⁹ quidā philoſophus quid eſſet inimicitiſſimum homini. Reſpōdit alter hō. Periculoſius eſt homini venire inter homines q̄ inter lupos: lupus enī ſolum occidit hō vero nō ſolum occidit nec etiaz mitigat: q̄ lupus occidit lupus nocet corpi hō vero nocet aie. Adulti homines ſunt velud ſerpētes igni vomit: igne ſternalē ſpirātes. Jaco. tertio. Lingua non ſtra ignis eſt vniuerſitas iniquitatis ⁊ paulo poſt dicitur q̄ inflāmat rotā natiuitatis noſtre inflāmata a gehēna id eſt inflāmat vitā noſtrā inſtabilē a ſuggeſtione dyaboli inflāmata: cū aliqs venit inter homines periculoſum eſt ei ⁊ audire ⁊ audiri: Bernardus. Detrahere vel detrahētem audire gd hoz damnabilius nō facile dixeris. Itē piculoſus eſt ei ⁊ videre: ⁊ videri ceciliani homini. n. quaſi vis faſcinādi hēret bona multoties quo ad valores ſepe adnichilant ipſi etiā ad modū baſilici ſolo viſu multos interficiūt illos: ſcilicet qui ſunt cupidi vane gloie ⁊ vane laudis. De malis in gbus ſumus reſpectu demonū regre i tractatu de patia. c. de ſufferētia tēptationū ibi dictum eſt de deceptionibus ⁊ impugnationibus demonū. Ex parte rerū inferiorū in multis malis ſumꝰ laqueꝰ enī ſunt nobiores ille Unde vere poſſumꝰ dicere q̄ laqueus ſecit me dimne: bibunno: ⁊ neſcimus cibo. n. ⁊ potu: ⁊ veſtibus multis: multi a dyabolo captūtur. Sap. xliij. Creature vel in odiū fcē ſunt: ⁊ intēptationē hoiuz aie: ⁊ inſuſcipula pedibus inſipientū. Itē ad bonū eſſe pinet cognoſcere infirmitatē pcti originalis cui infirmitati atteſtatur corruptio palati interioris que facit vt mala hoi ſapiāt ⁊ mala deſcipant. Sicut. n. mala diſpoſitio palati corpis indicat infirmitatē corpalem: Sic mala diſpoſitio palati iterioris infirmitatē ſpualē. Infirmitatis origialis: velud lepra eſt pp q̄ aliqs dicitur extra caſtra eiectoz quaſi indignus coꝛpoꝛio. Sic g decedūt nō baptizati nō decēdūt i ignē purgatorij. Itē bonū ē ſcīre pinet agnoſcere varias infirmitates ſpūales ſimiles infirmitatibus coꝛpalibus q̄ in hoibus iueniunt in aliqbus febrio ſpiritualis ē vt in illis q̄ ardoꝛe luxurie veranſque febrio figurata ē. Jo. iij. In febre filij regui qui infirmabatur ceſ pharnaū vila ſcilz pinguedinis: aliq

paraliſin laborāt ſpūali quoꝛ ſanatio figurata ē in curatione paralitici. Mat. xij. Aliq melācolia laborāt q̄ ſemp tugubres ſūt. hūtes ſecuū triſtitiā qui monē opaſ. ij. Coꝛ. vij. Aliqui ſāt velud frenetici gaudētes qñ eēt flens. Aliq ſpūaliter ydropiſi laborāt in quib⁹ ſitis cupiditatis ſedari nō pōt. quoꝛ figurā tenet ydropic⁹ qué de⁹ ſanauit. Luce. xiij. Aliquis a deo ſcurnati ſūt ad bona tēporalia. q̄ coꝛ ſuū ad celeſtia erigere nō poſſūt quoꝛ infirmitas figurata ē infirmitati mulieꝛ q̄ erat ſclinata: nec oīno poterat ſurſuz reſpicere q̄ deus ſanauit. Luce. xiij. Aliqui ad modū ſanoꝛ ſe reges aut pncipes eē credūt ⁊ mirabiliter gaudēt: q̄ hūt ſignia dignitatis vel honoris eū ſecundū veritatē cōtemptibiles ſint ⁊ idigni etiaz cibo quo veſcuntur: aliqui ad modū mania coꝛ trepidāt vbi trepidādū nō eſſet. Job. xv. Sonit⁹ terroꝛis in auribꝰ eius: ⁊ cū ſit pax ille ſemp inſidias ſuſpicatur. Itē ad bonū ſcie pinet diſcerneꝛ iter vitā veꝛā ⁊ nō veꝛā: ⁊ iter veꝛā mortē ⁊ non veꝛam. vera mors eſt mors gehēne: ⁊ cū ea. ſ. peccatū. Aug. vera mors ē q̄ hoies nō timēt ſeparatio⁹ aie a deo vera vita ē cōiunctio aie cum deo⁹ vel p gratiā: vel p gloriā. Itē ad bonuz ſcie pinet agnoſcere breuitatē pſētis vite. Jaco. iiij. Quid eſt vita nſa. Vapoꝛ eſt ad modicū parēs ⁊ deinceps exterminabitur. Job. vij. Memēto q̄ vētus eſt vita mea. Itē ad ſciam pinet agnoſcere amaritudinē pſētis vite. Job. xij. Homo natus ō mulieꝛe breui viuēs tpe repletus multis miſeꝛijs. Eccl. xxx. Melioꝛ ē moꝛs q̄ vita amara. Itē pericula huiꝰ vite. Job. vij. Militia ē vita hoīs ſup terrā. Alia litteraliz tēptatio ſcie eiā attribuitur abſtinere a malis ⁊ liberari a malis. Job. xxvij. Scīm aliū eſt ſterā abſtinere a malis eſt ſcia. Prouer. xi. Juſti aūt liberabuntur ſcia. Itē ad bonuz ſcie pinet diſcretio maloꝝ bonoꝝ ⁊ minoꝝ rum. ℭ Diſcretio multis deeſt. qui habentes zelum dei nō ſecūz ſciam minima bona magno amoꝛe ꝑſequuntur maxima negligēdo. Bonū ſcie oīndit ſpūale cōpaſſionē preferendā eſſe coꝛporali: ⁊ primo occurrēdū moleſtijs ⁊ dāno ſpūalibus q̄ coꝛporalibus primo paſcendas eſſe alas ⁊ veſtiendas q̄ coꝛpoꝛa ⁊ pro nō edificandū templū dei vnum de lapidibus vinis q̄ templū ſo rtaſecū de lapidibus non viuis ⁊ amplis⁹ ſtudendum eſſe decoꝛi templi ſpiritualis q̄ materialis: minima tamē bona nō eſſe neglīgenda. Mat. xxiij. Nec oportuit facere ⁊ illa nō omittere. Itez ad bonū ſcienᵉ tie pinet agnoſcere deceptiones quas bo na preſentia faciunt amatoꝛibus ſuis. credunt enim veꝛā ſuauitatē eſſe in eis cum econtrario eos pugnāt. Unde vīs eos vocat ſpinas. Mat. xiij. Item credāt veram abundantiā ſiue ſufficientiaz eſſe ex eis. econtrario eos potius exinanitant. Luc. i. Diuites dimiſit inanes. Itē credāt honoreꝛ ⁊ gloriā ex eis habeꝝ cū econtrario eos in ſeruitutē vilē redigāt. Unī in ꝓ. Vocantur viri diuitiaꝝ. De diſtinctione ſcie a fide prudētia cōſilio ⁊ intellectu. Require in tractatu de fide. c. de cōmendatione fidei. Item in tractatu de prudentia. vbi agitur de ſpecieb⁹ prudentie.

ℭ Sexta para de bono ſortitudinis. ca. ij.

Poſt bonum ſcientie tangendum eſt de bono ſortitudinis. Ubi Auguſtinus. Poſtq̄ locutus eſt d̄ ſcīe tia que facit hoies lugentes ſubdit. Inde aſſurgunt ad ſortitudinē: vt mundus eis crucifigatur: ⁊ ipſi mundo. Bala. vi. Et tolleretur fames ſitiſq̄ iuſticie poſtq̄ aliqs abiecit iugum diaboli pertinaciem humilitatem: ⁊ manſuete ponatur ſuaue iugum xpi per pietatem: ⁊ agnoſcens mala exilij: luctum gaudio pretulit: ⁊ ipſe eſt crucifixus ſine moꝛtu⁹ mūdet ⁊ mūdus moꝛtuus eſt⁹. Ipſe nec bona mundi cōcupiſcit nec mala pertimeſcit. Juſticie vīuere vult eā ſturit ⁊ ſitit: ⁊ ad ea fortis eſt: de fortitudine dicit glo. Gregoꝛ. ſuper illud Job. i. Faciebant conuiuia per domos ꝛc. Et foꝛtitudo in die ſuo pauit vum confidentia contra aduerſa trepidāti dat. Item i eadē glo. Uile eſt cōſiliuz ſine fortitudine: quia q̄ tractando inuenit ſine viribus ad actū non perducit. Item ſuper illud Job. i. Cōſurgens ſuz diluculo offerebat ꝛc. Dicit glo. Offert per ſingulos: dum pro vnaquaq̄ virtute deo preces immolat: ne ſapientia eleuet ne intellectus aberret ne conſilium dum ſe multiplicat confundat: ne fortitudo per fiduciam precipitet. Ne ſcientia inflet: ne pietas extra rectum vertat. ne timoꝛ plus iuſto trepidando deſperet: dicūt aliqui fortitudinem prout omnium eſt

in hoc differre a fortitudine cardinali vir
tute q̄ fortitudo virtus cardinalis ē circa
arduū nature simpliciter: fortitudo bo do
nū ē circa arduū nature etiam adiute a
gr̄ia. vt ad relinquere ola: ⁊ similia etā
que ꝓpter ei difficultatē vel arduitatez ſ
sunt in ꝓcepto. ℂ De fortitudine require i
tractatu de virtutibus cardinalibus.

H ℂ Septima pars de dono consilij. ca. x.

Ost donū fortitudinis. Dicendus
P est de dono consilij. Unde Augu.
Postq̄ locutus est de fortitudine
subdit verūtamen ſ ava delicta minuta
nō ſurtiuq̄ subrepunt deesse consiliū nō
debet. neq; n. tanta pōt fortitudinis gra
dus vt qui ex altissimo aduersario cōti
nua certatione colligit. vt aliq̄s fortat ma
xime per temptationē lingue: q̄ est ergo
consilium nisi dimittere ⁊ dimittet vobis.
Luce. vi. Et ideo quinta beatitudo ē. Bea
ti misericordes. Idē in lib. de fide. ad Pe.
Firmissime tene. ⁊ sultos ⁊ sanctos hoīes
exceptis illis qui parvuli baptizati sunt si
ne peccato. hoc neminē viuere posse. sem
perq; omni hoīe est necessariū ⁊ peccata
nra vsq; in finez vite p̄sentis elemosinis
oratione ⁊ remissionē a deo humiliter ⁊ ve
raciter postulare. de dono consilij. Dicit
Grego. super ꝓmū Job. Consilium in di
ſuo pascit dum rōne animū implet. ꝓhi
beno esse precipitē. Item in eadē glo. Fo
titudo que plus pōt sine moderamine rō
nis precepa ruit: vt pater in eo qui vouet:
q̄ post ꝓmissionē difficultate non ſplet. Prouer.
xx. Ruina est hominī devorare sanctos ⁊
D post vota retractare. Et notandū q̄ nomē
consilij quandoq; large: quandoq; stricte
sumit: pur large sumitur consiliū est exa
minata siue excogitata ratio alicui⁹ faciēdi
vel non faciendi rationē hoc intelligēs
opus rationis. ſ. responsionē rationabiliez
certificanē cuz qui petit consiliū: stricte
vero dicitur consiliū dei voluntas ad qua
nō constringimur imperio. Propter eius
arduitatē vel difficultatē: sed est in potesta
te nostra vt impleamus illud. vel nō ipleā
mus. Ber. ad fratres de monte dei. Non ē
nostri languer circa omnia precepta nec
attendere quid deus precipiat sed qd ve
lit: pc bantes que dei sit voluntas bñplā
cens ⁊ perfecta. de hoc consilio intelligit
verbū. Augu. ol. entio. Si consilio vti vo
luerio minus boni adipiscerio nō mali ali
quid ꝓperabis: consiliū sic sumptum illu
minatio diuina est. Sen. in epistolis. Bo
nus vir sine deo nemo est: nō potest aliq̄s
supra fortunā nisi ab illo adiutus emerge
re. Ille dat magnifica consilia ⁊ erectaria
lia fuerunt consilia que attulit in mundū
ritum sapiētia dei patris. Isa. ix. Vocabit
nomē eius admirabilis consiliarius. Ita
sunt consilia pacis que attulit rex pacifice.
de quibus Prouer. xij. Qui tinunt pacis
consilia sequtur eos gaudium. Unde consi
liuz pacis est abstinentia detractionis. Sen.
Quietissime viverent hoies si hec duo p̄
nomina tollerent meū ⁊ tuū: hoc consiliū
haberur. Mat. xix. Si vis ꝑfectus esse va
de ⁊ vende ola que habes ⁊c. Aliud cōsi
lium pacis est de continentia. de quo cōsi
lio. Mat. xix. Discipulis dicentibus si tua
est cā hominis cū vroze nō expedit nubere.
Dicit xp̄s. non oēs capiunt verbū istud
sed quibus datuz est: ⁊ subdit. Qui potest
capere capiat. q̄ intendit delicijs carnis: nō
habet pacē cū carne. Sic mulier litigiosa.
Prouer. xix. ⁊ xxvij. Aliud consiliuz pa
cis est cōsiliuz de pacientia. sine pacientia
non habetur vera pax. pacientia cedendo
persecutori pacē sibi seruat sicut dicit vul
garius: non qui pcutit: sed qui repercutit
bellū facit. nō potest esse bellū vbi vn⁹ in
tuitū ab alio sibi iniuriā patiēter portat.
Aliud consiliū pacis est consiliū de humi
litate. humilitas est virtus xp̄i in qua pax
fit. In ꝑa. Fiat pax in virtute tua. humili
tas cum his qui oderunt pacē est pacifico
scilicet cuz superbis. Ipa nulli molesta est
nullum cōprimit vel angustat. Ipsa est ve
lut quodā inane ⁊ vacuū spāle vbi sine
ꝓtradictione se dilatat superb⁹. Ipia timo
ri alieno nō obsistit. ⁊ sicut corpora cōca
na natura concauitatez suā corpora tumida
recipiunt sic humilitas molestiaz a superbo
ſilatā infra sinū ꝓfunditatis sue recipit.
Et notandū q̄ consiliū xp̄i a multis despi
citur. Luc. vij. Phi ⁊ legisperiti cōsiliuz
dei sprenerunt in semetipsis. In ꝑa. Non
subsistuerunt cōsiliū eius. Item notandū
q̄ consiliū sicut ⁊ prudētia de facticdis est
⁊ est consiliū de his que sunt ad finē. Da
mascenus. Ad finez est q̄ cōsiliabile. De
differentia vero consilij ⁊ prudentie. Re
quire in tractatu de fide. c. de emendatio
ne fidei ⁊ in tractatu de prudētia. Ubi agi
tur de speciebus prudētie. ℂ Item notan
dum q̄ cōsiliū. iij. attēdit. expedies facile
C certum tutū. Et cōtraria hio. damnosum
difficile incertū: ⁊ periculosuz. Qui cōsiliuz
debet aliis prebus. Expedies debet prepo
nere dānoso: facile difficili. certū incerto tu
tum periculoso. Item notandū q̄ quidaz
vult ad bonū ꝓfilij pertinere. an sit operā
dū: ad prudentiā vero qualiter sit operan
dū. Item notandū q̄ in quibusdaz sufficit
aliquid simile dono cōsilij ꝑ experientiaz
multā. Eccle. xxxiij. Vir in multis exptus
cogitabit multa. Item q̄ nō est exp⁹ pau
ca recognoscit. sed illa experientia nō est
vere donū ꝓfilij. cōsiliū. n. lumē est celeste.
excellentius q̄ lumen prudētie. cum ipsam
prudentiā certificet. per donum. n. consilij:
declinat prudentia ne eam poeniteat. Eccl.
xxxij. Sine cōsilio nihil facias ⁊ post factū
nō penitebis. Item notandū q̄ circa cōsi
lium. v. cōmendabilia sunt. Primuz ē gra
cōsiliū requirendi quē in eo qui non est
D precepo ad operandū. Prouer. xix. Qui se
stinuo est pedib⁹ offendit. Secundum est
gra cōsiliantiz eligēdi. Tertiū gra dandi
consiliū. Quartū gratia examinandi con
siliū. Quintū gratia acquiescēdi consilio.
de primo legitur. Tho. iij. Consiliū semp
a sapiente requite. Prouer. xi. Ubi nō est
gubernator corruit ppls. Salus autez vbi
multa consilia. simile eiusdē. xxiij. Erit sa
lus vbi multa consilia sunt. Eiusdem. xiij.
Astutus ola agit consilio. qui aūt fatuus
est aperiet stulticiā. Item. xv. Dissipantur
cogitationes vbi nō est consiliū. Ubi vero
sunt plures ꝓfiliarij ꝓfirmant. Eiusdē xx.
Cogitationes cōsiliis roborantur: ⁊ gu
bernaculis tractanda sunt bella. cogitatio
nes hec intelligao ꝓposita que concipiun
tur que cōsiliijs perficiunt. Tullius q̄ rethō
rica parua foris sunt arma nisi sit ꝓfiliuz
do. ⁊ ſac. ij. In illa die ceciderunt sacer
dotes in bello dum volunt fortiter facere.
dum sine consilio exeunt in prelio. Eccle.
xxx. ℂ ila fine ꝓfilio nihil factas ⁊c. Eiusdē
xxxvij. Ante oēm actum precedat cōsiliuz
stabile. Prouerb. iiij. Palpebre tue prece
E dant gressus tuos. ℂ Ad eligendum cōsi
liarium monemur. Eccle. vi. Multi pacifi
ci sint tibi. ⁊ cōsiliarius sit tibi vn⁹ de mil
le. pro consiliario ante omnes eligēdus ē
deus. Tho. iij. Omnia consilia tua in ipo
permaneant. Jac. i. Si quis sapiētia indi
get postulat a deo. Eccle. xxxix. In oratio
ne confitebitur dño. ⁊ ipse diriget consi
liuz eius. Eiusdē. xxxvij. In oibus his dep
care altissimū vt dirigat in veritate viam
tuā. Deinde recurrendū est pro consilio ad
viros bonos. Eccl. xxxvij. Cor boni cōsiliij
statue rectum: ⁊ subditur animaviri sancti
annunciat aliq̄s vera. ḡ. vij. circūspecto
res sedentes in excelso: ad speculandum.
Mat. xi. Abscondisti hec a sap. ⁊ pruden.
⁊ re. e. paruul. Isa. xix. Sapiētes ꝓsiliarij
pharaonis dederunt cōsilium insipiens.
Eccle. xxxij. A consiliario malo serua ani
mā tuam. Prouer. xij. Consilia impiorum
fraudolenta: sed facienti consiliū nequissi
mū super eū devoluet. Eccle. xxvi. Eiusdē
vij. Cum sapiis nō habeas consiliuz. nō
enim poterunt diligere. nisi ea que eis pla
cēt. Job. xxi. Consiliuz impioz longe sit a
me. Gen. xlix. In ꝓsiliū eoz nō veniat aia
mea. In ꝑa. Beatus vir qui nō abiit in cō
silio impioz. Eccle. xvi. Cor̄ extraneo ne
facias cōsiliū nescis qd enim pariat. Non
est etiā habendū ꝓsiliū cū hoie de negocio
q̄ eū tangit: vel de eo q̄ nimis odit: vel ni
mis diligit: ne vl fallatur: vel fallere velit.
De hac materia multū habet. Eccl. xxxvij
Noli inquit cōsiliari cū socero tuo vel cuz
patre vroris tue. Ad luteraz. de aliquo qđ
videtur esse ꝓpria vroze: vel cū amicis car
nalibus. de his q̄ sunt cōtra carnē. Jere. ix.
Unusq̄q; a primo suo se custodiat ⁊ i ei
fratre suo nō habeat fiduciam. Mich. vij:
Noli credere amico ⁊ noli cōfidere in duce: ab ea q̄ dormit in sinu tuo: custodi i lan
stra oris tui. Ber. Amicos cōsulat qui nō
legit qđ inimici hominis domestici eius.
Gene. xxxi. Jacob ignorāte Laban socero
suo cum filijs ⁊ vroīb⁹ atq; peccorib⁹
suis recessit de mesopotamia in terrā cha
naam legitur. Et Judi. xix. Quod leuita
quidam qui credidit socero suo. vt cuz to
trib⁹ diebus maneret in via amisit vro
rem suam a gabaonitis oppressaz. Unde
post eam strage magna populi secuta ē.
Eccl. xxxvij. A celanib⁹ te abscōde consi
lium. ⁊ celantes intelligas: vel invidētes vel
nimis amātes. Item non est ꝓfiliū querēdū
a iuvenib⁹. Roboā regnū pro magna par
te amisit consilio iuvenū acquiescens cō

filio senum relicto. Eccles. vigesimoquinto. Quam speciosa veteranis sapientia: et glorioso intellectus: et consilium. Gratia enim dandi consilium cōmendabilis est. primo. Macha. ij. Ecce Simon frater vester scio quia vir consilij est: ipsum audite semper precipue cōmendabilis est ista gratia in his qui habent alios regere. Eccles. xxv. Quam speciosum canities iudicium et presbiteris cognoscere consilium. ¶ Gratia etiam examinandi consilium cōmendabilis est. Sene. Prudentis proprium est examinare consilium: et nō cito facili crudelitate ad falsa prolabi. Item cōmendabilis est etiam gratia acquiescendi consilio. Prouer. xij. Via stulti recta in oculis eius: qui aūt sapiens est audit consilium. Eiusdem. xiij. Qui agunt omnia cum cōsilio regūtur sapia. Aoyses acquiescit cōsilio iethro. Iz minor esset. Exo. xviij. Nō sicut ille a sole feruens qui audito verbo dei Si vis perfectus esse. Abijt tristis: erat enī habens multas possessiones. Matth. xix. ¶ Octava pars de preeminētie vite contemplatiue ad activam. ca. xi.

Circa de bonis pertinentibus ad vitam activam dicendum est de bonis pertinentibus ad vitam contemplativā. in hac vero parte. Primo tangitur de preeminentia vite cōtemplative: ad activam. Secundo distinguitur contēplatio a meditatione. seu consideratione simplici: et cogitatione: et tangetur de speciebus cōsiderationis et contemplationis. Tertio agetur de bono intellectus. Quarto de bono sapientie. ¶ Circa primū notandum q̄ duodecim sunt in quibus vita contemplativa preeminentia videt habere respectu active. Primum est q̄ contemplativa melioris intendit deo. scilicet cū activa intendat proximo. Contemplativa dicit. Mihi adherere deo bonū est. Luce. decimo. Unum est necessarium. Glo. Ber. Scilicet deo fugiter inherere. In ps. Unii petij a domino hanc requiram. Isidor. in lib. differentiarum. Inter activam et cōtemplativam vitam hec differentia ē. Activa vita est que in operatione iustitie et proximi utilitate versatur. contemplativa aūt que vacat ab omni negocio in sola dei dilectione defigitur. Una in opere bone conversationis. altera in cōtemplatione immutabilis veritatis. Idem i libro. de summo bono. Activa vita mundanis rebus bene vtitur. contemplativa vero mundo renuncians soli deo vacare delectatur. Secūdum est q̄ contemplativa clarius videt. Unde Gene. xix. Dicitur ō Loth q̄ lippis erat oculis. Grego. Aeno que contēplando oculi appetitu plus videt sed pauciores filios deo generat. qui vero ad laborē predicationis se dirigit minus videt et ap̄lus. Tertiū est mūdicia seu pulchritudo. Isi. Deū. xxi. Dicit de Rachele q̄ decora erat facie et venusto aspectu. Prouer. ij. Dicit de sapiētia. Ute eius vite pulchre. Cant. v. Loui pedes meos dicit sponsa quō inquinabo eos. Quartū est securitas: secura. n. est vita ꝓtemplativa respectu active. Prouer. i. Frustra iacit rethe ad oculos penatoꝝ. Glo. Facile euadit laqueos terrē q̄ oculos hz in cel. pū. ij. Oēs semit eius pacifice. Quintū est quies: quia ꝓtemplativa. Isi. Luc. x. dicit. ¶ De Maria q̄ sedēs secꝰ pedes dñi audiebat ꝓbūillī. Glo. Maria. Sedet q̄ contēplativa pacatis victor tumultib⁹ optata iā in xpo mētis gaudia fruitur. Martha stat q̄ laboriosa activa desudat in certamine. De Martha ibidē dicit. Martha Martha solicita es. Et Jo. xi. Dicit q̄ Maria domi sedebat. hec tria. i. pulchritudo: securitas: quies tanguntur. Isa. xxxi. Sedebit populus meus i pulchritudine pacis: et in tabernaculis fiducie: et in requie opulēta. ō securitate tangitur. Beñ. xxxij. Amantissimus dñi habitat cōfidēter. Amantissimus dñi est vite cōtēplatiue Sextum est iucunditas. iucundior est contemplativa q̄ activa. Isi super illud. Luce decimo. Maria sedens secꝰ pedes domini etc. Glo. Intenta erat. Maria quomodo pasceretur a domino intēta erat Martha quomodo pasceret dñm. hoc consilium parat dñs in comuto dominū illa tam iucundatur. Gre. in moral. Contemplativa vita merito maior est q̄ activa. qz hoc in vsu ꝓsentis operis laborat. Illa vero sapore intimo venturā iam requiem degustat. Septimū est: cōtemplative permanētia. De qua Luc. x. Maria op. par. elc. q̄ non auferet ab ea. Glo. Contemplativa hic incipit: et in celesti patria perficit. qz amoris ignis q̄ hic ardere inchoat celestius quem amat. videndo in amore amplius ignescit: et

subditur. actā cum corpore deficit. quia in eterna vita panem non petriget esurienti quia nemo esuriet opera. nec cetera pietatis opera agent: quia non erunt necessaria opera agentibus. Octauū ē deuotio unde maria christū vnxit. Matthei. xxvi. Luc. vii Et. Ma. xxiij. Septimū est. Matthei. xxvi. Luc. vii Et. Ma. xxiij. ¶ Joh. xij. Nonum est dei familiaritas cō templativa deo familiarior est. Unde figuratur p Johannez euangelistaz sicut glo. super illud Joh. xix. Conuersus. Petrus vidit discipulū illum quez diligebat iesus et seq. in glo. Hanc plene xpō diligit et seruat in eternum. loquitur de contemplativa. Decimum est preciositas. contemplativa preciosior videtur esse quam actā. eo q̄ sit rarior. Isidorus in li. de summo bono. Actiua cois multorum est. Contemplativa vero paucorum. h figuratur est Beñ vi. Ubi dicitur de archa in cubito consummabis summitatē eius. Interiora tamē erat valde lata: Unde ibidem dicitur. ccc. cubitorum. erit longitudo archē. quinquaginta cubitorum latitudo q̄ expedit. Gregor. Dicēs videō multos in ecclesia superbire et lasciuire: et terrenis rebus inhiare: irascit: rigari: et proximum ledere. iz quia ecclesia tollerat eos vt cōuertantur quasi in archē latitudine bestie fuisse dicuntur. videmus alios aliena non rapere. illatam iniuriam equanimiter portare rebus ꝓprijs contēptōs esse humiliter viuere iz quia tam pauci sunt angustiatur archa alios videmus: et possessa relinquere nullum terrenis rebus studium dare inimicos diligere carnem domare. omnem motus rōne premere per celestem desiderium contemplationis pena subleuari: sed quia valde rari sunt i archa iuxta cubitum ducit vbi hominem. et volatilia continentur. Undecimum est q̄ vita contemplativa vite celesti similior est. Unde eadem opera ad cōtemplativam videntur pertinere que assignat. Aug. beate vite vii. li de. ci. dei dicēs Ibi vacabimus et videbimus: et amabimus. videbimus et laudabimus. in ps. vacate et videte quoniam ego sum dñs. Duodecimum est q̄ vita contemplativa finis videtur esse active finis melior est his que sunt ad finem. per activam transitur ad cōtēplativā. Isido. in li. de summo bono q̄ primo in hac vita ꝓficit bū ad ꝓtēplationē assēdit. Gre. Aut ad arte ꝓtēplationis

alcēdere desiderat ꝓus necesse ē vt i cāpo actionis se exerceat. Beñ. xxix. Lyapus iterū duxit se ad Jacobū iacob alterāperaret et cum ipse ō h cōquereretur: responsum ē ei nō est in loco nostro consuetudinis vt minores ante tradimus ad nuptias.

¶ Undecia pars distinctio ꝓtēplationis et simplici cōsiderationi et cogitatiōe. xij.

Consequenter distinguenda ē contemplatio a simplici consideratiōe et seu meditatione: et cogitatione et tangendum est de speciebus considerationis: et contemplationis. ¶ Notā. ergo q̄. Ber. ij. lib. de consideratione distinguit inter contemplationem et consideratione his verbis considerationez: nō id per eam vis verbis considerationez intelligi volo: q̄ contemplatio ad rectaz certitudinem: cōsideratio ad rez inquisitionem: magis se hēat: iuxta quem sensum pōt contemplatio diffinirī: verus certusq̄ intuitus animi de quacunq̄ re siue apprehensio veri nō dubia consideratio aut intēta ad inuestigandum: cogitatio vel intentio animi inuestigantis verum quam quaz soleant indifferenter ꝓ inuicem vsurpari: deinde diuidit ea que consideranda sunt his verbis Quatuor tibi consideranda reor: teque sub te: que est circa te: que supra te. Jn. v. lib. de conside. dicit consideratiōe peregrinari cum ab his que supra sunt ad inferiora deflectē velim inquit hoc solerer auertas: vir sagacissime cogeni: qz terrena peregrinatur consideratio tua quotiēs ab illis rebus ad ista deflectitur interiora visibilia siue intuenda ad noticiā siue appetenda ad vsuz: siue p officiū disponēda: vel ad tractāda: si tū ista versaī in his: vt q̄ hec illa regrat: nō procul exulat: sed ꝓsiderare repatriare est sublimior: iste p̄sentiū ac dignior vsus rerū: cum iuxta sapientiā pauli inuisibilia dei per ea que facta sunt: intellecta ꝓspiciuntur: sane hac scala ciues non egent: sed exules: quid opus scalis tenenti iam solitaz: creatura est celi illa ꝓsto his per q̄ pocius illa inuocatur: videt verbuz et in ꝓbo facta sūt verbū: nec opus habz ex his q̄ facta sūt factoris noticiā medicare: neq̄z enim vt ipsa nouit: ad ipsaz deflectit que ibi illa videt vbi longe melius sunt q̄ in seipsis: deinde in eodem libro distinguit diuersas species considerationis his

verbis. Magnus ille qui vltimum sensuum veluti quasdam ciuium opes expendere fatagit dispensando in suam & multorum salutem: nec ille minor qui hunc sibi gradum ad illa inuisibilia philosophando constituit: nisi q̄ h dulcius illud vtilius h felicius: illud tocius esse constat ac omnium maximus qui spreto ipso vsu rerum & sensuum: quantum quidem humane fragilitati fas est: nō ascensoryo gradibusq; inopinatis excessibus adulare: interdū cōtemplando ad illa sublimia consuescit ad hoc vltimus genus illos permouere: nec ore excessus pauli: excessus non ascensus: nam raptus potius fuisse quā ascendisse: ipse perhibet & subdit. B. Vis tibi has considerationis species proprijs distingui nominibus.

¶ Species cōsiderationis secūdus. Ber.

Icamus si placet. Primam dispēsationem. Secundam estimatiuā. Tertiā speculatiuam: dispensatiua est consideratio sensibilis sensibilibusq; rebus ordinate & socialiter vtens ad promerendum deum. Estimatiua est consideratio prudēter ac diligēter quecq; scrutans & ponderans ad inuestigandū deū. Speculatiua est consideratio se in se colligens & quantum diuinitus admittatur rebus humanis extrinsecis ad contemplandum deum q̄ prima operis secunda odoratur: tertia gustat ad quē nō gustum producit et cetera. Et si tardius nisi q̄ prima labor totius: secūda quietius peruenit. ¶ Birisit in quo scitis qua via ascēdatur: & quo ascendendus dicere habes falleris: si id sperat ineffabile est tu me existimas loqui q̄s oculus non vidit nec auris audiuit: & cū nobis inquit reuelauit deus per spūm suum. i. Cor. ii. Ergo que supra sunt in verbo docētur sed spiritu reuelantur vez q̄ sermo non explicat consideratio querat: oratio expectat: mere si vita purificas assequaris: sane eorum admonitus que supra sūt nō te existimes mihi a me subripere solem: lunam stellas &c. Si quod olim & si supra loco p̄terito infra tamen dignitate & natura sunt enim corpora tua porcio spiritus est angelici & omnes supra te sunt: deus natura angeli gratia.

¶ Quattuor species contemplationis sm. B.

Dem in eodē quattuor distinguit species contemplationis: respectu dei hoc modo. ¶ Prima & maxima cōtemplatio et admiratio maiestatis hec requirit cor purgatū vt a vitijs liberius atq; exoneratum peccatis facile ad superna leuet. Interdū quoq; per alios mouetur: stupore & extasi: suspensū teneat admirātes. ¶ Secūda aūt necessaria & huic enim timeno iudicia dei quo sane pauido aspectu dei vehementius concutit intuētez: fugat iudicium: fudat virtutes: mitat ad sapiētiā: humilitatez seruat virtutē si quidem bonū quoddaz ac stabile fundamētū humilitas nēpe si deest illa virtutū aggregatio: nō nisi ruina & . ¶ Tertia cōtemplatio occupat vel potius ociatur circa memoriam beneficiorū & ne obmittat ingratus sollicitat memorāte ad amorez benefactoris. ¶ Quarta q̄ retro sunt obliuiscens in sola requisit expectatiōe: primorū q̄ cū fit meditatio exercitatis si qdē que penitruntur eterna sunt longanimitatē alit & p̄seuerātie dat vigorem deinde adaptat. Ber. iij. dictas species contēplatiōis. iiij. q̄ tangit apostolus. Ephe. iij. Ut possitis cōprehendere cū omnib⁹ sanctis que sit longitudo: latitudo: sublimitas & profundū: longitudinē inquit apprehēdit meditatio pmissorum: latitudinez recordatio beneficiorū: sublimitatē cōtemplatio maiestatis: profundum inspectio iudiciorū. Idē in eodem lib. deus est longitudo: latitudo: sublimitas et profundū: res vna est lōgitudo ppter eternitatem: latitudo propter caritatem sublimitas propter maiestatem profunditas propter sapientiam: ista nō disputatio apprehendit sed sanctitas cōprehēdit sanctū facit affectio sancta & ipsa gemina timor dūl sanctus & sanctus amor: his pfecte affecta alia veluti gbusdam duob⁹ brachijs comprehendit amplectit stringit tenet: & ait tenui eum nec dimittā & timor quidez sublimis & profundo amor lato longeq; respōdet: gd tam timendum q̄ potestas cui non potest resistere: quā sapientia cui abscondi nō potest: poterat min⁹ timeri deus alterutro carens: nunc aūt pfecte oportet vt timeas illuz cui nec oculus deest ea videns: nec manus omnia potens. Item quid tā amabile q̄ amor ipse quo amaris amabilior: & tamen tincta eternitas facit que: dum nō excidit: sotas mittit suspitionem: stupenda plane sublimitas maiestatis: pauēda abyssus iudiciorū seruorem existit caritas eternitas perseuerantiam sustinendi.

¶ Extracta de libro richardi. de contemplatione.

Richardus de sancto victore. lib. de cōtemplatione distinguit inter contemplationem & meditationē & cogitationē hoc verbis. Sciendus est q̄ eandem materiam aliter p cogitationē inuenimus: aliter per meditationē rimamur: aliter per cōtemplationē miramur. Cogitatio per oculum lento pede sine respectu p̄uentionis passim huc illuc vagatur: meditatio per ardua vie sepes & aspera: ad directionis finem: cuz magna animi industria nititur: cōtemplatio libero volatu: quecūq; cē sert impetus mira agilitate circūfertur. Cogitatio serpit: meditatio incedit: & vt multū currit cōtēplatio ante oia circū volat: cogitatio & sine labore & fructu. In meditatione est labor cum fructu: p̄templatio permanet sine labore cū fructu. In cogitatione euagatio. In meditatione inuestigatio. In cōtēplatione admiratio: de tribus p̄dicta sic describit.

¶ Quid sit contemplatio.

Quid sit p̄templatio. Cōtēplatio & libera mētis perspicatia in sapiētie specula cum ad miserationē suspēsa: vel p̄templatio est perspicatus & liber animi cōtuitus in res perspiciēdas vlez quaq; diffusus. Meditatio vero & studiosa mētis intentio: circa aliqd inuestigandū diligenter insistens: vel sic meditatio est puidus animi obtutus: in veritatis inquisitione vehementer occupatus. Cogitatio aūt est improuisus animi respectus: ad euagationem pronus: Distinguit etiā iter contēplationē & speculationē hoc verbis. Quis p̄templatio: & speculatio ppie solet inuicē poni aptius tū speculationē dicim⁹ qū p speculū & enimmo: p̄templationē vero quando veritatē sine aliquo inuoluto vmbrarū q̄q velamie: in sui puritate videmus: & sic contemplatio valde stricte acciperetur. ¶ Cōest tam contēplationi q̄ meditationi circa vtilia occupari: & insapienter: vel scientie studijs versari. Sz in hoc solēt differre a cogitatione: quia se cōsueuit ad inepta & frīuola relaxare: sit tamen sepe vt in

cogitationū nostrarū euagationem alius animus incurrat qđ sciret vehemēter ammirat sortiterq; insistat: sed dū meno hoc in quisitionis studiosi pēdit tam cogitatio in meditationē transit. Item veritatē dū quesitam tandēq; inuentā: meus solet cuz auiditate suscipere: ea mira cū exultatione eiusq; admiratiōi diuctus inhereret: & hoc est meditationem contemplationē trāsire ¶ Cōtemplationis tomaz in celi volatilibus videmus: vidēsalia nunc se ad aliora se extollere. nunc enim se ad inferiora demergere & celdē alcensionis defensionis vie sue modos sepius repetere: videre alia nūc dextrorsuz: nūc sinistrorsuz diuerteres & nūc in hāc: nūc in illam partem declinādo & i anteriora parū: vel pene nihil se promouere caldez discursuum cursū frequēti vicissitudine multa instantia multiplicter reiterare: videas alia sub magna festinantia se in anteriora extendere: sed mox sub eadem celeritate i posteriora redire & sepe idipsum agere eoldemq; excursus: atq; recursus diuina frequentatione continuare atq; protrahere: videre licz alia quō se in girū flecrunt & q̄ subito: vel q̄ sepe eosdem vel similes nūc aūt paulo latiores: nunc paulo contractiores circuitus reperiunt: & semp in idipsuz redeūt videre licz alia quō alios sepe reuerberatis se in vno eodemq; loco: diutius suspendunt & modo illi se agitatione quasi imobiliter figunt & ab eodem suspensionis tue loco diu simulq; hērēta penitus nō recedunt: ac si operis & instantie sue executione prorsus videtur exclamare: & dicere bonū & nos hic esse. Iuxta hec sane p̄positurū similitudinū exēplar cōtemplationis nostre velatus multiformiter variatur & pro personarum negociorūq; varietate vario modo formatur: nūc de inferioribus ad summa ascendit: nunc de superioribus ad ima descendit: nūc de parte ad totū: nunc de toto ad partes: nūc ad sideratiōis sue agilitate discurrit: & ad id quod scīri oportet: nūc a malo: nūc a bono: argumentum trahit: modo autem in hanc modo in oppositā partes diuertit: & contrariorum noticiam ex contrarijs solēt elicit: & pro vario oppositorum nō rationis sue executionem continuit variare aliquando in anteriora currere: subito in posteriora redire: nunquam ex effectibus

modo ex causis & qualibetcūq; antecedē
tibus: vel consequētibus cuiuslibet rei mo
dum vel qualitatem deprehendit: quan
doq; vero quasi in girum speculatio no
stra ducitur dum vniuscuiq; rei que fiunt cū
multis communia considerantur dum ad
vnum qualibet rem determinandam: nūc
a similibus: nunc a similiter se habētibus
seu communiter accidentibus ratio trahi
tur vel assignatur. Tūc autez in vno eodē
q; loco considerationis nostre desino qua
si immobilis fit: quando in qualicūq;
rei esse vel proprietate perspicienda atq;
miranda contemplationis intentio liben
ter immoratur: modno cōtemplationis q
quod imodo fieri solet ante & retro insinu
atur. Eze.i. Animalia ibant & reuertebā
tur in similitudine fulguris choruscātis:
de illo qui quasi sursum: & deorsum est: di
citur in psalmo. Ascēdūt vsq; ad celos: &
descendunt vsq; ad abyssos: de illo qui est
veluti in girum. dicit. Propheta leua in
circuitu oculos tuos & vide. Isa.lx.

¶ De speciebus cōtemplationis.

Einde distinguit species contem
d plationis: hic verbis. vi. sunt con
templationis genera. ¶ Primus
est in imaginatione: & secundum solam
imaginationem. ¶ Secundus est in imagi
natione: secundum rationem. ¶ Tertiū
est in ratione: secundum imaginationem:
¶ Quartum est in ratione: & secundus ra
tionem. ¶ Quintum est: super rationē q;
non preter rationem. ¶ Sextum est: sup
rationem: & videtur esse preter rationem:
duo itaq; sunt in imaginatione: duo in ra
tione: duo in intelligentia. In imaginatio
ne cum obstupescentes attendimus corpo
ralia ibi q; que sensu corporeo hauriuntur:
grauia sine multa: q; magna: quam diuersa
q; pulcra q; iocunda: & in hijs omnibus ei
tricellina superessentie potentia sapien
tiam munificentiam mirādo veneramur:
hāc cōtemplatio nostra in imaginationes
versatur: & sedm solā imaginationem lo
matur q; nihil argumētādo querimus:
se libera mens nostra hinc illuc q; discur
rit quo enim in hoc spectaculoz genere
admiratio rapit: ¶ Sedm genus est q;
ad ea que in imaginatione versantur: &
que ad primum cōtemplatiōis genus per
tinere tam diuinum rationē querimus &
inuenimus. Immo inuēta. & nota in cōsi
deratione cū admiratione adducimus eis
illa res ipsas in ipso earum rationez exā
nem: dispositionez & vnusquisq; rei cau
sam modū & vilitatem rimamur: specu
lamur miramur. ¶ Tertiū genus est q;
per rerū visibilium similitudinem in rerū
inuisibilium speculationem sublenamur.
¶ Quartū est q; remoto omnis imagina
tionis officio illis solis animus intendu
q; imaginatio non nouit: sed que mens
ex ratiocinatione colligit vel per rationez
cōprehēdit vt q; inuisibilia nostra que p
experientiā nouimus ex intelligentia cau
mus in cōsideratiōe adducim⁹: & ex eorū
cōsideratiōe in celestiū animoz & sup nā
danoz intellectū cōtēplationē assurgim⁹
¶ Quintū est q; ea ex diuina reuelatiōe
cognoscim⁹: que nulla hūana rōne plene
cōprehēdere: que nulla nostra rōcinatiōe
integro inuestigare sufficimus: talia sunt
illa de diuinitatis natura: & illa simplici
sentia credim⁹: & scripturarū diuinarum
auctoritate phamus: sup rationez: nec cū
preter rationē censenda est q; si q; per in
telligentie acīē cernitur hūana ratio cōtra
rie nō pōt: q; pott⁹ facile acquiescit & sua
attestatiōe alludit. ¶ Sextū est q; anim⁹
illa ex diuini luminis irradiatione cogno
scit atq; considerat quibus omnis huma
na ratio reclamat: tali sunt pene omnia q;
de personarū trinitate credere iubemur.
¶ Duo ex hijs in imaginatione consistūt
quia solis sensibilibus intendunt duo in
ratione consistunt: quia solis intelligibil⁹
bus insistunt. Duo intelligibilia subsistunt
quia solis intelligentibus intendūt: sensi
bilia dico sensu corporeo percepibilia: in
telligibilia dico inuisibilia ratione tamen
comprehensibilia. Intellectibilia dico in
uisibilia & humane rationi incomprehen
sibilia. ¶ Propriū est primi contempla
tioni simpliciter: & sine vlla ratiocinatiōe
visibilium admirationi inherere. ¶ Pro
prium est secunde visibilium rerum ratio
cinando insistere. ¶ Proprium est tertie
per visibilia ad inuisibilia ratiocinando
ascendere. ¶ Proprium est quarte ex in
uisibilibus inuisibilia ratiocinando colli
gere & per experiorum intelligentiam ad
ignotorum notitias proficere. ¶ Proprii
est quinte intelligibilium intelligentia ra
tionez admittere. ¶ Proprium est sexte in
tellectibilium intelligentia oēm humanā ra
tiocinationē transcēdere. hic sex cōtempla
tionū alis & terrenis suspendimur: & ad ce
lestia leuamur: extra ipsecūte esse nō dubi
teo si adhuc aliquibus illaz careo mecum
& cū meis similibus bene agitur si i vnuz
ex hijs tribus alaz paribus datur: quis mi
hi dabit pennas sicut columbe: & vo. & re.
terrenū & nō de celeste animal: eo quādiu
tantū duabus alis cōtentus fueris habe
tū vnde corpus tuum velare. vnde volare
possis. Corpus velare est mundanoz pu
piscentia est mundane mutabilitatis cōsi
derationē tēperare. imo in oblitionē ad
ducere: volare est ab amore mundi se elōgare. Nitere i hijs alioq; poterio apphēde
re salē nouissima maris. Si sūpseroingā
pennas meas di. & hi. in ex.m. Extrema
maris mundi terminus & vnicuiq; vite
propie defectus extrema maris tenere est
mundi finem mundaneq; vite extium est
cum desiderio expectare: extremum ma
ris apprehenderat qui dicere poterat. cu
pio dissolui & cē cū cpo: parū tibi esse vi
hoc duas alas accepisse: sed vt probent &
celeste animal eē studet & satagē. salē duo
paria habere: celestia animalia erant que
vidit. Eze. Quatuor inquit facies vni. et
quattuor pēne vni. Eze. i. Duabus corp⁹
suū velabant. Ni ceterū duabus volabāt
sunt corpora celestia & corpora terrestria.
Si totū corpus tuū lucidū fuerit non ha
bens in se aliquā partem tenebrarū: vide ta
men erit illud ab humane arrogantie o
lis abscondere: & sub humane mutabilita
tis incerto proprie estimationis claritatez
temperare. Eccle.ix. Nescit enim hō finez
suū &c. In primo alaz pari velet hō cor⁹
suum. In secūdo volet ad celā: satagat stu
dio & desiderio in celestibus esse vt possit
cū apostolo dicere. Nostra cōuersatio i ce
lis est. Phyli. i. Verūtamen si vsq; ad ea
etiā celi penetrare parauerimus: id in duo
duoalaz paribus posse presumas. Oport
et enim. vi. contemplationū alas assigna
tas habere: qui cupit ad tertiū celi secreta
diuinitatis q; archana volare: has sex alas
cōtēplationū solū perfecti in hac vita vir
habere possūt: has i futura vita electi ras
in hominibus q; in angelis habituri sunt
vt ō veraq; natura veraciter dici possit: q;
ex alevnā: & sex ale alteri. Isa.vj. Primus
genus cōtēplationis debet esse inceptiū
tium. In hoc genere contemplatiōis hō
deum in cibus operibus eius: mirabile lau
dabile: amabiles reperit. ¶ Sue dilo noster
q; admirabile & &c. Ecce mirabile. Et solio
otu vsq; ad occasum laudabile nomē do
mini. Ecce laudabile. Iustus deus in cūc⁹
vijs suis: et. in. o. operibus. ecce amabilem
hec speculo triplex est. Prima in reb⁹. Se
cunda in opibus. Tertia in mentibus. Pri
ma existens habet species quaz prima est
in materia. Secūda in forma. Tertia i na
tura materiali & formā viuificante. facile
deprehendimus: nam lapidē a ligno tri
gulūm quadrangulo sine errore discerni
mus: natura considerat in rerū qualita
te intrinsecaz: et forma cōsistit in qualitate
extrinsecaz: qualitas rez interior: et magna
parte corpore percipitur sensu: sicut apo
res gustu odores olfactu. ¶ Operatio du
plex est: alia enim est nature alia industrie
operatione nature facile deprehēdere pos
sumus: vt in germinibus: arboribus: animā
libus q; cōcipiunt & pariunt: & alia nasci
tur: & alia moriuntur: disciplina vero mo
rum partim ex institutione diuina partim
processit ex institutione humana. Ad diui
na instituta pertinent obsequia diuina: et
quelibet sacramenta ecclesie. Ad instituta
humana pertinent humane leges: huma
na institutio est propter vitam inferiorez:
diuina propter vitam superiorez. In hoc
genere contemplationis prophēta ostēdit
se exercuisse dicens. Meditatus sum in
omnibus operib⁹ tuis. Item delectasti me
factis operib⁹ tuis. & iterum. Quam
magnificata sunt opera tua domine: om
nia in sapientia fecisti. hoc q; nus contem
plationis recte in septem gradus distingue
re possumus. Primus consistit in illa
admiratione rerum que contingit ex con
sideratione materie. Secundus in illa ad
miratione rerum que surgit ex cōsideratio
ne forme. Tertius in illa admiratione re
rum que cōsurgit ex cōsideratiōe nature.
Quartus in illa admiratione que est circa
operationem nature. Quintus in illa ad
miratione q; est circa operationē industrie.
Sextus in cōsideratiōe & admiratione insti
tutionib⁹ humanis. Septimus in cōside

randos ⁊ admirandis institutionibus diuinis. Secūdo generi ꝯtemplatiōis pertinet tota mundana philosophia materiam ministrat lacentes rez visibiliū causas siue sagacitatis inuestigatione inueniens: ⁊ in palam producēs: ⁊ possunt distingui. vij. gradus in secundo genere cōtemplatiōis similes septem gradibus distinctis in primo genere: cū circa eadē versetur hec cōtemplatio: ⁊ prima. s. circa sensibilia. Tertiū genus contemplationis in quinq; gradibus distinguuntur. scām quinq; modos cōsiderationū ex quibus inuisibiliuz inuestigatione similitudinū ratio queritur vel assignatur. Primus modus est quādo similitudo sumitur ex eo vnde ipsuz est: vel quod ipsa mest Secundus ⁊ tertius similitudinē trahū ex eo q in ipso est. Quart⁹ ⁊ quintus: ex eo q̄ per ipsuz est. Primus trahit ex materie ꝓprietate: vt ibi. Crura illius colūne marmoree que fundate sunt super bases aureas. Cant. v. Scds ⁊ tert⁹ ex rei ipsius qualitate: sed secundus ex q̄litate extrinseca q̄ diximus formaz. Tert⁹ ex qualitate intrinseca: q̄ diximus naturaz: qualitas extrinseca cōstat in colore ⁊ figura: a colore similitudo assignatur ibi dilectus me⁹ candidus ⁊ rubicūdus. Cant. v. Figura ibi aspect⁹ eaz ⁊ opus eaz quasi si sit rota in medio rote. Eze. i. Extrinseca qualitas pertinet ad solū vlūz: quēadmodum extrinseca qualitas ad ceteros sensus: ad auditū pertinet illud. Et vocez qui audiui tanq̄ vocē cytharedoz ꝛc. Apoc. xiiij. Ad odoratū pertinet illud: sicut cynamomum ⁊ balsamū ꝛc. Eccle. xxiiij. Ad delicias gustus illud. Spūs meus super mel dulcis. Eccle. xxiiij. Ad delicias tact⁹: illud sicut vnguentū in capite: quartus ex eo q̄ in ipsa est: vel ab ipsa fit secundū motū naturalē: vt ibi: quomodo descendit imber ⁊ nix de celo ꝛc. Isa. lv. Quint⁹ ex eo q̄ agit
B secundū motū artificialē: vt ibi: superedificati sup fundamētū apostolo. ꝛc. Ephe. ij. In quarto genere cōtemplatiōis. Primū est vt redeas ad teipsuz. Intres ad cor tuū Discas estimare spūm tuū: Discute gd sis: quid fuerus: quid esse debueris: quid esse poteris: quid fueris per naturā: quid modo sis per culpā: quid esse debueris p disciplinam: quid adhuc esse possis p gratiam: numquid menti excidit q̄ regnū dei intra vos sit. Luce. xvij. Et quia simile est regnū celoz thesauro abscōdito in agro. Matth. xiij. Omni custodia serua cor tuū. Proh. 4. Eiudi. Dauid quomodo tibi scipsuz ī exē plum proponat. Meditatus sum nocte cū cor meū: ⁊. e. s. co. s. me. meditabar ille cū corde tuo meditare: ⁊ tu cum corde meo sine tuo. Scopebat ille spiritum suum: scopa ⁊ tu spiritum tuum: exerce agrū illum attende temetipū absq; dubio insistentes huic exercitio inuenies thesaurum illum absconditū in agro: ex hoc exercitio crescit auri copia: multiplicatur scientia: augmētat sapia: ex hoc exercitio cordis oculus mūdatur: ingenium acuitur: intelligentia dilatatur. Nihil recte existimat: qui seipm ignorat: nescit quomō sub pedibus sit: omnia mundana gloria tacet: qui conditionis sue dignitatem non pensat: nescit omnino: nec sit quid de spiritu angelico: quid de diuino sentire debeat qui spiritum suum prius non cogitat: si nondum ꝑ doneus es intrare ad teipm: quomodo ad illa rimandus ꝑ doneus eris que sūt supra temetipm? si nec dum dignus es intrare in tabernaculum primus: qua fronte presumis ingredi in tabernaculū Secundum hoc est in tanta sanctoz: si cupis euolare vsq; ad secundum seu tertiū celū sit tibi transitus q̄ paruus. In corde hominis inuenire licet aliā quendam plenitudinem orbis terrarum. Ibi sua quedam terra suum habet celum nec vnūz tantū secundū post primū ⁊ tertium. Post secundū tenet enim imaginatio vicem primi celi: ratio secundi intelligentia tertij: ⁊ hoz quidē primus ceteroz comparatione crassum quidez est atq; corpulentū q̄ sit imaginarium post se trahēs ⁊ in se retinens formas rez corporalium: reliqua vero duo huius cōparatione sunt valde subtilia: ⁊ omnino incorporea: ⁊ ab eius crassitudine multum remota: sic sane celum hoc exterius q̄ nos dicimus firmamentum absq; vlla dubitatione constat esse visibile atq; corporeum: ⁊ ipm quidē primū ⁊ oīum infimum: q̄ autem est terra ad hoc visibile celum: hoc est sensus corporeus ad illud interius sanctuarium ⁊ imaginarium celuz: nam sicut hoc visibile celum oīa: que terra gignit atq; nutrit multitudinem sinus sui magnitudinē comprehendit: sic oīum que sensus attingit: similitudines intra sinū suū imaginatio concludit. Ibi primo continent oīum visibilium imagines ⁊ similitudines rerū veritate que summa veritas est reseruauit sibi: rerū vero imagines qualibet horaz sorti mandauit: que sit imagini. Facile est enim ale. s. humane omni hora: quaslibet rerū figuras per imaginationem fingere.
¶ Ad scām pertinent visibiliū omniū rationes: diffinitiones: ⁊ inuestigationes inuisibiliū. ¶ Ad tertiū spectat spiritualia: cuius oīa non cōprehensiones: intelligentie oculus est sensus: ille quo inuisibilia videm⁹: nō sicut oculo rationis quo occulta: ⁊ absentia per inuestigationē querimus: ⁊ interimus: sicut sepe causas per effectus: vel effectus p causas: ⁊ alia atq; alia quotiēs ratiocinādi modo comprehendimus: sed sicut corporalia corporeo sensu videre solemus visibiliter: presentialiter: atq; corporaliter: sic vtiq; illi: intellectualia sensus inuisibilia capit. Inuisibiliter quidē: sed presentialiter: sed essentialiter: sed habet sane oculos hoc intellectualis ante se velū magnum obpansum ex peccati delectione suscatum: ⁊ tot desideriorum carnaliū varia multiplicitate contextū: q̄ contemplantis i tuitū aduersoz secretoz archanis arceat nisi quantū diuina dignatio: quelibet pro sua aliorūue vtilitate admiserit reflat hoc prophera clamans. Reuela oculos meos. ¶ Nunq̄ tibi in omni dei opere: q̄ in anime creatione: reparatione: glorificatione: apparet eius persona sublimius: vel sapientia mirabilius: vel misericordia iocundius. ¶ Primo spiritualis natura creat: vt sit. ¶ Secdo iustificatur: vt bona sit. Tertio glorificatur: vt beata sit. Per creationē ad bonū inciatur. Per iustificationez in bono dilatatur. Per glorificationem in bono cōsumatur. ¶ Prima bona sūt creatoris bona ⁊ creature merita. ¶ Tertia bona sunt creatoris bona: ⁊ creature premia: ⁊ ipsa creatoris conditione: naturale est omni rationali creature effectore: ⁊ velle: cognosce queso homo dignitatē tuam: cognita excellentem anime tue naturaz: quomodo fecit eam deus ad imaginē ⁊ similitudinē suam: quomodo sublimauerit eā super oēm corporeaz creaturā: ⁊ stattz mirari incipies quomodo virgo ecclesiastica filia hyon projecta sit de celo in terrā: ⁊ ad deuz clamabit: quid mihi est in celo: ⁊ a te qd volui super terrā cogitā q̄ necessarium ⁊ diuine voluntati q̄ congruum tam digne creature boni aut mali discretionez ⁊ arbitrij libertatē concedere: vt esset bonum eius tam acceptū q̄ velamentū. tam gratum q̄ gratuitū. Agnosce quantuz eminēs per ingenitū bonitas: agnosce quantū subtilitatis per increatū spiritibus angelicis: si attendas: primū cantabis peccudialiter: benedicā dñm: qui mihi tribuit intellectuz. Si secundū clamabis deus tu scis ipsius tuam mēs. Inuestiga diligēter voluntatē non solū mādi: sed ⁊ attendas eius bonam seu malā: cognosce tuā vt scias quid corrigere seu vnde debeas gratias agere: cogitanimos perse tos ⁊ peruersos spirituum bonoz: ⁊ spirituū malignoz: vt discretius quid imitari quid vitare expediat. Opus iustificationis sine duobus non cōsumat: nunq̄ enim perficitur: si creature sue creator nō comparetur: glorificationis nostre modus quis sensus humanus capere: quis ratio potest cōprehendere: sed glorificationis nostre certitudinē fidei attestatione tenemus quāuis q̄litate: vel quantitatis cuiusmodi per intelligentiā nec dū capere possimus: sed pro modico ⁊ pene pro nihilo reputat quicquid humana auditus per experimentū non probat: scimus autē quia post plenā mūdanam cōflictationē: post multa exercitia iustitie: incipit tandē aliquā mō humana sperare q̄ prius vix poterat credere: nūq̄ desistas quousq; bonec tantum illius plenitudinis aliquantulum vbi ardua obtineas: donec eterne felicitatis quātulacūq; primitias accipias: donec diuine suauitatis dulcedinem pregustare incipias: ad huiusmodi desiderium animare nos voluit: qui dixit gustate ⁊ videte: quā suauis est deus. ¶ Quartum contemplationis genus in quinq; gradus potest diuidi. ¶ In primo gradu cōsideramus ea que pertinent ad anime qualitates vel essentie ipsius proprietatē q̄ vita quedam ⁊ perpetua sit ḡ nullis penis extingui possit ⁊ nō solū possit ꝑpetuō viuere. scd corpus ēt ad vitam ⁊ ad sensum animare q̄ nullo subsidio tamen egeat q̄ sine subsidio sempiterne subsistat q̄ non sit per totum corpus membra diffusa cum sit ipsa simplex quēdo in toto corpore suo: quasi in suo quo-

dam mundo sit vbiq; tota. Quemadmodum deus inuenitur vbiq; totus in omni creatura sua: quomodo in illo suo mundo sola voluntate omnia mouet atq; disponit. sicut in hoc mundo deus sic sola voluntas tuta omnia regit: qui eodem voluntatis nutu omnia creauit. ¶ In secundo gradu considerantur ea que ad cognitionem sunt: et in hac consideratione miratur volubilitatem cogitationis. agilitatem imaginationis. ingenij acumen. discretionis examen. capacitatem memorie. vivacitatem intelligentie. et circa hec alia que libet stupenda. ¶ In tertio gradu consideramus rationalis animi voluntatem multiplicemq; eius affectionem. ¶ In quarto gradu contemplationis cõtemplamur et admiramur: quomodo ret animi affectiones rediguntur in virtutes: inquantũ per discretionem disponuntur: et in bona intentione figuntur: cum enim nihil aliud sit virtus q affectio ordinata et moderata ex intentione bona agitur: vt fit affectio ordinata: et per discretionẽ efficitur vt fiat moderata. ¶ In quinto gradu aspectatio gratie modũ cum admiratione attendimus absq; dubio quicquid boni in bonoq; cordibus agitur septi⁹ omnis: ipse spiritus per infusionẽ gratiũ operatur: cecce vnus atq; idem spiritus tot membris semp et vbiq; presidet: et gratie sue munera multiplicater impertit. In duob⁹ vltimis generibus cõtemplationis. puto q; op⁹ e intima potius cõpunctione q profunda inuestigatione suspirijs q argumentis crebris gemitibus q copiosis argumẽtationibus: scim⁹: q; cordis intima nil a deo purgat mentis q mundius: nil a deo reparatur: nil sic amb iguitatis nebulas detergit: cordisq; serenitatẽ: nihil melius nihil sanctius adducit q vera animi cõtritio q profunda et intima animę cõpunctio: sed quia aũt semper habenti inquit mũdo corde: quia ipsi deũ videbunt. Matth. v. Studeat ergo cordis mundicie qui cupit deũ videre: to quã prudenti circũspectione: o quã frequenti lectione. oportet imaginarie ne vllus mentis excessus vel cogitationis cuiuslibet discretionis perspicacis lateat: nec sine redargutione fortiq; calligatione pertranseat cũ rationalis creatura: quanta ad aliqua deo sit similis: tum illud: creauit deus hominẽ ad imaginẽ et similitudinẽ suam. Gene. i. Et secũm illudtum signaculũ similitudinis plenus sapientia. et decor in delitijs paradisi fuisti. Ezec. xxviij. Et q̃tum ad aliqua sit dissimilis: secundũ illud: deus q̃ similis erit tibi. contemplatio quantum ad pauca non est preter rationẽ: contẽplatio vero quantum ad alia est preter rationem. ¶ Sinceo cuiq; volare volunt. alas suas expandunt: sic debemus et nos cordis nostri alas per desiderij extendere: et diuine reuelationis horã semper expectare: vt quocunq; hora diuine inspirationis aura nobis nostre nubila detrahit. veriq; solis radios deterxerit: excussis tandẽ cõtemplationis sue alis: meno nostra se ad alta eleuet: et anelat: et fixis obtutibus in illud eternitatis lumen q desuper radiat omnia mãdane volubilitatis nubila transcẽdat: hoc figuratũ est in duobus cherubin qui erãt expandentes alas. Exo. xxv. Debemus autem non solum ad hoc q in hac vita habere possumus. Ver⁹ etiã ad illud diuine contemplationis spectaculũ: q in futura vita speramus animas nostras suspendere et in huiusmodi expectatione vehementi desiderio anelare debet anima perfecta omni hora sue peregrinationis terminus cum desiderio expectare: hinc est q abrahã in hostio tabernaculi sui sedebat. Gene. xviij: Helyas in spelũce sue hostio stabat. iij. Reg. xix. Debet anima sancta et vere sponsi amica ad dilecti sui aduentum: summo cum desiderio anelare parata semper vocãti occurrere: debet semper in hoc sollicita esse ne subito aduentus min⁹ omnia tam inueniat velotin exclusus nullam molestiam sustineat. molestia satis verba estuãtiq; desiderio multum onerosa mandare mandata ec. Dicit huiusmodi anima fusis fletibus inuenta: certe aduentum tuũ pati re debuisses: vt te solemniter suscipere de cetero aduentum tuum mihi pronuntiaret ecce vox dilecti pulsantis. Aperi mihi soror mea. Cant. quinto. Respondet expecta medicum: o quantum timeo ne illud medicum protrahat in longũ donec trãseat percussa hostij nec aperui dilecto meo ut ille declinauerat. Cant. v. Per modica mocula patienti desiderio. satis est molesta. Decimo quia singulariter consoues rõ recipũ. vide ergo ne tunc primo in ipsas

pstrepentiũ hanc eicere velle cũctã ipse incepta hostiã pulsat aliqn qd tã erit⁹ dicturus nisi expecta respectu: expectãdo sic tãq; respectãdo ad ejiciẽdũ turbã extraneop⁹ et ejiciẽdã familiã corũ: oẽs cogitat⁹ tam vanã q̃ noxij extraneti: iudicandi sunt: qui nullã nostre vtilitati deseruiunt. Illos vero q̃si domesticos familiares habemus quos nostrio vsib⁹ iplicam⁹: quia veroi singularis amor⁹ solitudinẽ amat totã hanc turbam nõ solũ cogitationũ: verum affectionum oportet eicere vt dilecti amplexibus liceat inhererere: quãta quelo in hac expectatione mora modicũ ibi. modicũ in ortor⁹ tumultuationũ turba dirigitur modicum tunestibulo dum thalam⁹ adornatur modicũ in thalamo duz lectulus sternitur vbi intimus animę sinus ad summã pacem et tranquillitatẽ componitur dilecto auditur per recordationẽ. videtur p admirationẽ deosculatur: per dilectionẽ amplectatur per delectationes: vel si hoc melius placet: auditur per reuelationem: videtur p cõtemplationem. deosculatur per deuotiones. astringitur ad dulcedinis sue infusiones: audit⁹ per reuelationẽ donec vox eius paulatim insuescente tota pstrepentium tumultuario sopiatur: solaq; ipsius vox audiatur: donec omnis illa tãdez tumultuãtiũ turba dispereat. solusq; cũ sola remanet: et solus solus p̃ contemplationem aspiciat: videtur per cõtemplationes donec ad inscitie visiõis aspectũ pulcritudinisq; admirationes paulatim anima incalescat magisq; inardescat et tandez aliquãdo incalescat donec ad verã puritatẽ internãq; pulchritudinem tota reformetur: et ille interne habitationis thalamus purpura et bysso. iacinto coctoq; bissino. undiq; peromet⁹: donec tãdẽ aliquãdo thalamo peromato. et introducto dilecto fiducia tãz inualescente dilectoq; pergente: cũ se vltius iam cohibere nõ valeat subito in oscula quatit⁹ impetus labit⁹: intime vnionis oscula figat puta quia experta dulcedine tãta de cetero nõ possit anima illa pulsanti dilecto aliquas moras negligere sed q̃si tam prompta sit aduentũ eius suscipere: nescio sicque parata sit vocãti occurrere: aliud ẽ cũ ipso intrare atq; aliud cũ ipso exire: quid ẽ eius intrare nisi se totam in se ipsam colligere: q̃si est eius exire nisi seipsam extra semetipsam totã effundere: nihil aliud ẽ anima cũ dilecto suo in cubiculũ ingredit⁹ et solam cũ solo meam dulcedinẽq; p̃frui: illi exteriorum omniũ oblitus: et in eũ⁹ dilectione funditus et intime delectari: se solam cum dilecto videt quando exteriorũ omniũ oblita ex hijs que in tantum sunt cõsiderat animã suam in affectu dilecti inflammari: et ex bonorum q̃ ex malorum illorum consideratione gratiarum actiones assurgere: hinc pro impensa gratia: hinc proluuia venia intime deuotionis victimas pleni⁹: vbiq; in intimum dilectus perducitur: et in optimo collocatur quãdo ex intimo affectu et super omnia diligitur: cogita quid sit q̃ vita tua ardentius dilexit: animo concupisti: q̃ te iocundius afficiebat proloquio q̃ delectabat: cõsidera si eodem affectionis violentiam delectationis q̃ habundãtiam sentis: quando in summi dilectoris desiderium tui ardescis: quando in eius dilectione requiescis: tum enim vnitiuus illius affectionis tue signum tenet: si intime dilectionis aculeus animam tuam in diuinis affectibus intimo penetrat q̃si in affectu alicuius aliqñ penetrare solebat: si si tibi tam vel validiorem dilectionis violentiam in intimis tuis circa diuina prosperetur quã alias unquam experta fueris: vide adhuc si forte aliud quid sit in quo delectari vel cõsolari possis: q; si est nondum audeo dicere dilectum tuum animam ardentiss me amoris sinum tenere: reliquaq; trahere cũ adhuc ad interiora cordis: quis enim negret cor tale recessus habere in quibus summi et singularis amoris violentia cum aliquid per affectum inferit. aliena omnino delectatione anelit nõ possit certe si aliquid alit q̃ cõsolationes spũs sci vel recipit Deũ q̃si totaliter summe: nondum tamen singulariter diligit: nondũ ergo in intimus poluit⁹: si ergo non satis introducere ejus ad intima tua quomodo te, credam posse sequi eius ad sublimia tua. Et notandum q̃ sublimitas diuinarũ reuelationum manifestum est diuine dilectionis indicium. Ad non dicam inquit vos seruos sed amicos quia omnia quecunq; audiui a patre meo. vobis. Jo. decimoquinto. Ex magnitudine diuine dilectionis p̃cedit modꝰ eiusmodi reuelationis. Comedite inquit amici et bi

bitet: et inebriamini Carissimi. Cāt. quinto. Qui comedite dñe cibū meū. Ad hoc enim sine mora vel quacūq; labore in quo delectatione immutari habuit cū velocitate: vel facilitate q̄ fieri traducit. nūquid nō videtur tibi cito comedere qui multa studio: et longa meditatione vix possunt ad veritatis delectū peruenire: bibūt qui ex diuinis reuelationibus cū facilitate: et iocunditate hauriūt q̄ de intima veritatis suauitate ardēter cōcupiscūt. ¶ Itē notādū q̄ ea q̄ circa vnitatē diuinitatis cōsiderātur que ad quintū gradū cōtēplationis pertinent supra humane intelligētie modū et credentia nihilominus tamē sunt rationi cōsentanea: credimus diuinā essentiā esse summe vnā: et simplicissimā: credimus etiā eā esse omne bonum: Exo. trigesimotertio. Ego ostendā omne bonū tibi: ait deus moysi. Itē credimus eā esse immēsam licet simplicissimā. Magnus inquit dñs et laudabilis nimis: et cum hijs affectionibus ratio hūana acquiescit. Bonū enī illud pleczz et omnino sufficiēs nō esset si in eo aliqd boni deficeret. Itē si cōpositū esset naturaliter diuidi posset et sic esset cōmutabile: et nō esset optimū: simplicissimū est quantū ad efficatiā virtutis est immēsum: essentia est summe simplicitatis. ¶ Itē notandū q̄ inter spectacula triū vltimarū cōtēplationū debemus liberē discurrere si voluerimus diuinā reuelationē nobis heroicē cōtigisse. Exo. vigesimoquinto. De loco qui erat in medio duorum cherubin inde loquebar ad te. ¶ Itē notādū q̄ quātus amūtare sit et quasi preceptū videatur duobus nouissimis cōtēplationū generibus per mētis excessum videre quartuor assit primis quasi domestica et pene vel de singulare: sine vlla animi alienatione in cōtēplationē assurgere possunt: cum oia ad que solet modo vtroq; cōtingere hoīa aūt qui in statu contemplationis supra semetipos ducuntur vsq; ad mētis excessū rapiūtur alij hoc expectant et accipiūt ex sola recte gīe. Alij vero vt hoc possint sibi cōparare cū gratie tamē cōparatione ex magna animi industria: et sūi quidem hoc donū quasi sponte hūi sibi vero tā ex virtute possidet: qui ex magna ex parte id possunt est voluntatis vnius rei figurā hēmus in moyse: alterius aūt in aaron: Aarō enīz moyses in mōte per nubē archam videre meruit: sola reuelatio diuina gratia fuit aūt ille ex magna parte in potestate habebat: quotiēs id ipe ordo vel ratio poscebat in sancta sanctorū intrare: et intra velū ipsius archā dñi videre. ¶ Itē notādū q̄ tribus modis gratiā cōtēplationis plectimus. aliquādo ex sola gratia aliquādo ex iniecta industria aliquādo ex aliena doctrina. In tribus modis videtur cōtēplationis qualitas variari. Modo enīz agitur mentis dilatatione modo: mētis sublevatiōe aliquādo mētis alienatione. ¶ Dēcio dilatatio est quādo animi acieo latius expēditur et vehementius acuitur modū tamē hūane industrie nō supgreditur. ¶ Dēcio sublevatio est quādo intelligētie vivacitas: virtute nitens irradiata hūane industrie metas trāscendit: nec tamē mētis in alienatione ita vt supra se sit quo videat et tamē ad assuetis penitus nō recedat. ¶ Dēcio alienatio est quādo presentiū memoria mētem excidit et in peregrinū quendā: et hūane industrie et gratie diuine: de primo legit. Leua in circuitu oculos tuos et vide. Isa. sexagesimo. De secūdo qui sunt isti qui vt nubes volāt: et tuidē nono. De tertio ego dixi in excessu meo. Ille motus qui sit mētis dilatatiōe: tribus solet gradibus exercere: arte exercitatione attētione. ¶ Arte nobis aliqd veraciter cōparamus: quādo quidē aliqd agē. Hū sit veraci traditionis lectio et inuestigatione addicimus. ¶ Exercitatio est quādo id quod arte percepimus in vsuz adducimus: et in eiusmodi officij executionē nos ipos promptos et expeditos efficimus. ¶ Attentio est quādo studio q̄ exequimur summa diligentia insistimus. Itē ille cōtēplatiōis mod⁹ qui in mētis sublevatiōe accidit tribus gradibus excercet. Intelligētia namq; humana diuinitus inspirata: et in illo celesti lumine irradiata q̄ aliquādo sublevetur supra sūcta: aliquādo etiā supra industriā: aliqū aūt supra naturā. Supra sūctā quādo aliqd tale aliqd ex diuina reuelatione cognoscit. q̄ modus proprie scientie vel intelligentie excedit. Supra industriā quādo ad illud hūana intelligētia diuinitus illuminatur: illd q̄ nulla sua sufficit scientia nec illa q̄ interim habz nec vlla sua industria apparare valebat: licet supra naturā quādo humana intelligētia diuina inspiratiōe assūmatur: nō cuilibet hominiz sed generaliter totius hūane nature modus industrie metas trāsgredit q̄ genus prophetie sine mētis alienatiōe videtur ad hūc certum sublevationis gradum pertinere nō ne supra humanā naturā est videre de preteritis quod tā nō est: videre de futuris: quod nondū est: videre de presentibus: quod sensibus absens est: videre de alieni cordis secretis q̄ nulli sensui subiectum est. ¶ Tribus de causis in mētis alienationē aducimur. Nā modo p̄ magnitudine deuotionis modo p̄ magnitudine admirationis: modo p̄ magnitudie exultationis fit vt semetipsam mēs extatico capiat: et supra semetipsaz elevata in alienatione trāseat magnitudine deuotionis quādo: sūo electis desideriis igne succenduntur: et mentis intimi flāma vltra humanū modū excrescat: eque animā hūanā ad cere similitudinem liquefacit: et in ad priscū statū resoluat: et ad instar sumi attenuatū in sagna eleuet: ad summa emittat. ¶ Magnitudine admirationis quādo diuino lumine irradiata et in summe pulchritudinis admiratione suspensa tam vehemēti stupore cōcutitur: vt a suo statu ſ dimoueri: et in modū fulguris coruscāte quāto profundius per despectum sui inutile pulchritudinis respectu in vna deijciatur: tanto sublimius ad celerino p summotis desideriis reuertatur: et super se metipsa rapta in sublimia eleuet. ¶ Magnitudine exultationis quādo intima illa interne suauitatis habitudēs potata. Immo plene inebriata: quid sit gd hauerit penitus oblita: et in ip̄m mēs dānū quendā affectū suo quodā more felicitatis statu raptim trāsformatur: hij tres modi excellionis in Cant. describūtur. Primus cuz dicitur: quę est ista que ascēdit p̄ desertū sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhe et thuris et vniuersi pulueris pigmentarij. Cantici. Secūdus ibi: que est ista: que p̄gredit quasi aurora consurgens. pulchra vt luna: et. vt sol. Cant. vi. Tertius hūiusque est ista que ascēdit de deserto deliciis affluēs innixa super dilectū suū. Cant. viij. ¶ Licā primū notādū q̄ summa intelligentia deuote mētis desiderium qui summo ab igne spiritualis amoris surgit virgula grecilis: et recta est tantum p̄ sideriū ardorem et vnitū surgens ex intentione recta puerilem intelligentiam carnis ōtrectionesq; q̄ssa cecidit deuotionē per vniuersum pulueris pigmentarij omnia virtutū cōsummationē nūc animā recta veraciter quasi fumus: et per desertū ascendit: quādo ex his que i semetipsa inuenit sine malo affectū sui in celestis sponsi desiderium ascendit. Circa secundum notandū q̄ mens vbi ad aurore cōsūgit: que ex visionis admiratione paulatim ad crementa cognitionis proficit. Aurora paulatim eleuatur: elevando dilatatur: dilatando clarificatur: sed mirabili modo tandē in diez desinit per prohemia sue incrementa ad desectū venit: eindeq; capitur et maior fit. Inde est a cidit vt oīno non sit: sic humana intelligētia tenebrosis mūne irradiata: dum intelligibilium contemplatione suspenditur: dum in eorum admiratione hebetatur: quāto ad alteza vel mirabilitas dicitur tanto amplius dilatatur: vnde infimus est remotior inde in semetipsa purior: et ad sublimia subtilior inuenitur: sed in hac sublevatione cuz mēo humana semp ad aliora crescit: cuz diu crescendo tandem aliquando humane capacitatis metas trāscendit: sic demū vt a semetipsa penitus deficiat: et insuper mundanum quendā trāsformatus affectū tota supra semetipsa est: et sicut matutina lux crescendo desinit non quidem esse lux sed esse lux matutina vt ipsa aurora tamen non sit aurora. Ita humana intelligentia ex dilectionis sue magnitudine quandoq; accipit vt ipsa tam non sit ipsa: non quidem vt non sit intelligentia sed vt tamē sit humana: et sicut pīnus excellentis modus ex deuotiōe sui gratie fit. in deuotione desinit: Ibi est nimis veritatis desiderio ad veritatis contemplationem assurgit: tubicen veritatis reuelatiōis q̄ dem mentis ad deuotionem animos inflammat: q̄ sonte innouatur: cuius dicitur pulchra vt luna: et. vt sol aurora: et luna licet habeāt calorē nō habēt solā in virtutis perfectū

gd sole lucidius quid sole feruentius videris ergo q̄ tua mentis ascensio q̄ hoc loco designatur cū extrema soli apparantur q̄ nō in quolibet sed in summa deuotione quādoq; designat. Quis a sola claritate veritatis q; illustratione incipiat. Et notandus q̄ sic diuine reuelationis splēdor quādoq; pementi meditationi occurrit quandoq; ipsa humana premeditatione pcurrit modo querentes adimat modo toypente excitat. hinc est q̄ regina austri regē salomonē questionibus pulsat. iij. Reg. x. Hinc est q̄ vincula petri angelus ei lucē vibrans a corpis sui somno excutit. et eduxit. Act. xij. Que est ista regina austri. et illius caldee regionis inhabitatrix. et dominatrix: et videdi salomonis desiderio succēsa nisi anima sancta sensibus. et appetitibus carnis cogitationibus. et affectibus mētis fortiter pūdēs. et flāmi regis vterq; pectus salomoni dilectione feruentis videdi q; desiderio ardens regina sabba pius querit. et audit postea videt. et intelligit tandē aūt obstupescit. et deficit: primū est meditatio. secundū contēplatio. tertiū extasis meditatione assurgitur in contēplationes. contēplatione in admiratione. admiratiōe in mētis alienationē. ¶ Circa tertiū. Notādū q̄ quasi de dulci fructu humanus animus ascendit quādo supra semetipsum mentis alienatiōe trāsit quādo semetipsum immoderate. et ad celū vsq; pertransiēs solis diuinis se totū p contēplationē. et deuotionē emergit. delectatū affluentia alicuius tāc mēsa extitit quādo exilia diuine dulcedinis infusione q̄ in intimis sentit seipsum anima sancta pre gaudio. et exultatiōe nō capit in tantū vt exultationis sue magnitudo eam extra semetipsam effundat. hutal modi reformā in animalibus possumus percipere. solent nanq; in suis lusibus saltus. quosdā dare: sicut pisces dū in aquis ludunt supra aquas exiliunt. Nemo autez tantum cordis exultationē vel sublevationē de suis viribus presumat. vel suis meritis ascribat. vnde. et illa via que de deserto ascēdere sic describitur dilecto suo innixa perhibetur. qd est dilecto innixi nisi virtute filius. et in propijs viribus p̄mouet. deducit. dilectus per desertū in nube dicit. et tota nocte in illuminatione signis nō haberet quomodo eius cōcupiscentie tēperaret sibi: nisi virtus altissimi obūbraret illuxisset vnde ignorantie sue tenebras illuminaret. nisi in lumine illius videret lumē: accipit itaq; dilecta ex munere dilecti sui duo remedia cōtra duo pncipalia mala refrigerij nubē cōtra cōcupiscentiam carnis et reuelationis lucē cōtra ignorantiam mētis. ¶ Quid ad hāc gratiam pfecit est ei sibi vtra solūmodo subeat. si tamen q̄ facere debuit vnde ad ēā recuperandam ad tuari valeat: debet animus q̄ eiusmodi est proprijs meditationib⁹ cordis in se exultationē reparare. et impēsa sibi diuinoz beneficioz munera ante recordationis sue oculos reuocare. et eiusmodi recordatiōe scriptum ad profundā. et deuotā gratiarū actionē instigare. et tandē aliquādo inetur num illud spirituale armonie organū ex affectu in diuinas laudes laxare: cū itaq; eiusmodi studijs intima cordis affectio: i diuine cōfessionis magnificentiā plena deuotione resolnitur. qd aliud q̄ quoddā vitales spiraculū aperuit per q̄ in situd cordis nostri vasculū diuine suauitatis habēdantia infundatur: hinc est q̄ elyseus propheta verbū dūi regius cū ie presensisset spiritū prophetie. tēporis nō habere recepit psaltē adduci quo pcente. atq; psallente statim spiritū prophetici hausit. atq; sua in verba prophetie relaxauit. iij. Reg. iij. tertio. Quid est aūt psaltē adducere nisi p uida meditatione cordis exultatiōe reparare. et ex diuinoz beneficioū vel promissoū recordatione cordis deuotionē excitare. tūc per psaltē psaliere facimus quando ex magno cordis tripudio in diuina precepta tubilamus. et in gratiarū actionem assurgentes ex intimis visceribus in diuias laudes cū magno cordis clamore reboamus. hoc itaq; agēte. q̄d aliud q̄ viā sternimus per q̄ venientē visitantemq; nos dominū excipiam⁹: sacrificiū ingt laudis honorificabit me. et hic ostēdā illi salutare dei ad eiusmodi psalteriū vocem. spūalis animi medullitus tāgitur. et in ruēte in eo spūaliter afficitur. et dū ad diuinā inspirationē intellectualis sensus agitur quoddā mō in eo gratia regaturi solet dulcis armonia cor exhilarare. et ei gaudia sua ad memoriā reuocare. et quo amor vehemētius hic animū afficit eo pfundi⁹ audita armonia affectū igit: quo pfundius p affectū

tangitur tanto efficacius ad sua desiderata reuocantur. quid igitur aliquādo prophetico viro sentire opōtet. nisi q̄ exterior armonia spūalez armoniā et ad memoriā reducere audita melodia audiēti animū assuescit. gaudia reuocantur atq; leuantur. ¶ Di cuius est quib⁹ de causis mentis alienatio accidere soleat. nunc illud adijciendum videtur. quibus gradibus accēdat. accēdit aūt aliquā supra sensus corporalē. aliquā extra supra imaginationē. aliquādo vero supra rationē. quia duos primos ascēsus negare audent ea illā qui supra rationē est apostoli ca auctoritas cōmouet. scio quēdā hominē siue in corpore siue extra corpus nescio deus sit raptū vsq; ad tertiū celū. ij. Cor. xij. Ecce q̄ humanā rationē mētis alienatione trāsierat. quid circa se ageretur discernere nequibat. ista que p̄cedāt extracta sūt de libro Ricardi de p̄eptatione. ¶ Tres discipuli xp̄i in xpi transfiguratione ceciderunt in faciē suā. Mathy. xvij. Quia sensus imaginatio ratio in dei cōtemplatione deficiūt. paulus etiā lucis circumfulgētia excecatur. Dec. x. corpus debilitatur. ibi. Eze. ij. Vidi et cecidi in faciē meā. Ore in quandā miseri ceciderim⁹ qui ipsius bonū ferre non possumus ad q̄ creati sumus. Dauid. x. Vidi visionem hanc grandez. et non remansit in me fortitudo.

¶ Decima pars de his que pertinent ad contemplationem diuinoz ca. xij.

IN summa. Notan dū est q. xij. videntur esse q̄ bonum preparant ad diuinoz p̄eptationē. ¶ Primū est exercitatio in opibus actiue. nāq; cito peccatoz deo reconciliatur: dignus est videre eius faciē. Absalon manifestat dolorosus in ierusalem. et faciem regis nō vidit. ij. Reg. xiij. ¶ Secūz est puritas aaron. nō intrabat in sancta sanctoz nisi pōlotus. Leuit. xvi. Mat. v. Bti mūdo corde. q̄m ipsi deū videbunt. Ber. ad fratres de mōte dei. Hōc ineffabile cū nō nisi ineffabiliter videatur. qui vult videre eū mundo. quia nulla similitudine corporis deus. nec nulla corporea specie vigilet: nulla rationis indagine nisi mundo corde humiliter amātur videri potest vel apprehendi. ¶ Tertius est solitudo. Ose. ij. Ducam eā in solitudinem. et loquar ad cor eius. et Gen. xxvi. Legitur de Jacob q̄ remisit filios. et ecce vir lactabatur cuius eo vsq; mane apparuit dilis moysi in tabernaculis deserti. Exo. xij. Ber. O anima sola esto. vt illi soli te seruiez q̄ ex omnibus elegit. Item Ber. dei filius. Verecundus amator esto. et non vult sponse sue secreta reuelari. q̄ publice. Quod anima sponsa christi sit offendit. Ber. super Cant. Duo verbi⁹ alam. q̄ videris relictis omnibus verbo vacio omnibus adherere verbo viuere verbo se regere verbo concipere put vxorem agit. tende in spirituali matrimonio. cuius et generā parendi ex hoc etiā viuere sobolem. sed non aduersus. cum sancte matres aut predicando animas aut medendo intelligentias pariunt spirituales. In hoc vltimo genere excedunt. et secedunt etiā a corporalib⁹ sensibus. vt sic nō sentiat qui verbū sentit hoc sit cū mēs ineffabili verbi illecta dulcedine quodāmodo se sibi furari. Immo rapit atq; illabi a seipsa. sibi aliter fine afficitur mens nisi mirificante verbo. et finēo verbo. alio sollicitat necessitas proximi. hinc inuitat suauitas verbi. et gd est leta in prole mater. sed in spiritibus spūs lector cara pignera filioz. sed oīa plus delectāt. parat gaudium. Ierre a me sibi frat. gd sic. Rogat pōt experiri a quo id gratuitū. et nisi det. experiri. putas me posse eloqui q̄ ineffabile et humide exprimi fine inquit excedam⁹ mēte deo sine sobrietate nobis. hoc est aliud mihi credo solo arbitrio deo. aliud nobis cōmuno bonum est saluare multos. excedere aūt q̄ in verbo ee multo verius dicit. qui hoc mag̃ dn hoc dulce cōmercium. hanc mercedē. et experimētū rarū. ¶ Quartū est ō solatio. Deut. viij. Affluenter pannis. et dedit tibi cibos manna. Jacob timebat nimis. esau. qui vidit visionē illi pro qua dixit. vidi dominū facie ad faciē. Gen. xxxij. et Stephan⁹. In tribulatione posit⁹ vidit gloriā dei. Act. vij. Johannes in exilio. regnum admirabile vidit visiones q̄ in apocalipsi scripte sunt. Ber. super illud. Gene. xxij. Vidi dilum facie ad faciem: prius exuēre tenebrosa caligo deo gitur. et sic respondente raptim in circumscripto lumine mens illustratur quasi gaudio cotulāt. secundario obiecto. et quasi post defectum presentis vite vita. et rapta in quadā nouitate recreatur. tibi mēs ex immenso fonte visionis aperuit. et

aspergitur tibi nō est sufficere ad id quod rapta est contemplatur. & veritatem sentiendo videt quia quāta est ipsa veritas nō videt cui tanto ic longe esse cernat quāto appropinquat: quia nisi illa vicinaq; conspiceret non cam conspicere ic non posse sentiret. ℂ Quartus est silentium. Martha tacet. Luce.vij. Pharisco cam continente: Ite meliusdē.x. Martha petente eam sibi dari. Et Mat.xxvij. Cū discipuli ēent ei molesti pro effusione vnguenti. ad contemplatiuā pertinet audire verbū ineternum & in taciturnitate magna vult audiri Dauid. Audiā quid loquatur in me dominus deus. Eccle.xxxij. Audi tacens: in eodem vbi non est audituo non effundas sermonē. Tres.iij. Dicitur de taciturnitate & solitudine. sedebit solitarius: & tacebit. Ibidē bonū est pertolari cū silētio salutare dei: & cētā si quis. Martā allogtur silenter debet loqui. Joh.xi. Martha vocauit Mariam silentio. Magister adest &c.

ℂ Sextus est gratiarū actio: & vox laudis. In psalmo. Sacrificiū laudis honorificabit me: & illic ostendā illi salutare dei. Sex alia tanguntur. Gen.xxiij. Quoꝝ primū ē humilitas q̄ tāgitur in hoc q̄ deus dicit apparuisse abrahe in valle mambre. Interit. Apparet deus humilibus. Mambre interpretat claritudo vel spēcuitas: conuallis. Mambre est duplex humilitas cordis. & corporis in qua clarius dē videt. Ber. Superbo oculo deus nō videt: sincero & in nitro patet. Idem q̄quis curiosus scire quid sit hoc. Verbo tibi para illi nō aurem: sed mentē. nō docet hoc lingua: docet gratia: absconditur a sapiētibus & prudentibus: & revelat parvulis. Magna tra grecmagna & sublimis virtus humilitas que promeretur q̄ nō docetur: digna adisci q̄ nō valet addisci: cigna a verbo & de verbo cōcipereque iusto ipa verbis explicare nō potest: hoc Marie erat ad pedes ihū Luce.vij. Stans retro secus pedes &c. Eiusdem decimo. Que sedens secus pedes &c. Jo.xi. Videns eum cecidit ad pedes eius. Eiusdem.xij. Unxit pedes ihū. Et Jo.xx. Volui tāgere pedes eius: & nō est permissus mihi tāgere. Glo. Docuimur q̄ pedes eius ampleci voluit Mat.vltimo. Dicitur de ipsa & socia eius: accesserunt & tenuerūt pedes eius. ℂ Secundum est quies q̄ tāgitur ibi sedēt &c. Tres.iij. Sedebit solitarius &c. Joh.xi. Maria adt domi sedebat. Gen.xxvij. Uidit Jacob in somnio scalā: hanc visionem vidit Jacob dormiens non itinere. Aug. In itinere dormire est in via huius seculi ab impedimēto secularū actionū gescere: de somno isto legitur. Cant.v. Ego dormio & cor meū vigilat. Sap.viij. Intrās in domū meā cōquiescā cū illa. ℂ Tertius tangitur cū dicitur in hostio tabernaculi: hostiū tabernaculi est exitus de corpore ille: in hostio tabernaculi sedent qui mentem habēt in desiderio: & vitā ipatiētia. Jacob luctāte cū angelo: nerus emarcuit. Bene. xxxij. Almot enim pfectio seculi deficēt debet in viris contemplatiuis. Greg. Jacob q̄ cū angelo cōtendit: cōtemplatiz viri alam exprimit que cū deū cōtemplari nititur velud in certamine modo q̄si superat: q̄ intelligendo & sentiendo de incircūscripto lumine aliud gustat: modo vero succūbit: q̄ de gustādo nerū deficit: quasi gustus vincit angelus quādo itellectu intimo apprehenditur de⁹. ℂ Sed notandū q̄ idē vicissitudinē tigit nerū & marcescere fecit: & ex tūc Jacob vno pede claudicavit: q̄ si potēs deus cū per desiderū & intellectū cognoscit: vo luptatē carnis arefacit: & qui pus q̄si duob⁹ pedib⁹ nitrēte: & deū videbāt ire: & seculū tenere: post agnitionē suauitatis dei: vnus in nobis pes sanus remanet alius claudicat: q̄ debilitato amore seculi solus amor dei cōualescit. ℂ Quartus est ferue D caritatis q̄ tangit ibi: seruor dei aaron cū igne & ibi mamathe ierat in sancta sanctoꝝ. Leuit.xvi. Aug. in lib. soliloquiorum. Sapiētia castissimo cōspectu atq; cōplexu nullo interposito velamento quasi nudam videre ac tenere desiderat: qualez se illa nō sinit: nisi paucis & electis amatoribus suis. An vero si alteri⁹ pulchre femine amore flagraret iure se tibi nō daret si aliud a te quic̄q̄ p̄ter se amari cōperisset sapientie castissima pulchritudo se tibi in J sola arcano deuōstrabit. ℂ Quintum est cordis elevatio que est meditādo de supernis q̄ tangitur ibi. Cum elevasset oculos ihū in monte transfigurat⁹ est. Mat.xvij. & Mar. & Luc.ix. Numeri.xiij. Cū venerūtis ad montē cōsiderare terrā qualis sit. Eiusdē.xvij. Ascende in montē istū abarim & cōspice terrā q̄ dabit⁹ filijs israel. Deut.iij. Ascēde carmen phalge &c. Jho. Demorabar dei & spectat⁹ ēt. Sap.vij. Cogitare de illa sensus est cōsummatio: loqui ō sapiētia increata. ℂ Sextū & ratio que tangitur ibi: nec ē alcuo seruū tuū. Jesu exante aperū est celū. Luce.iij. In eodem orante celi aperti sunt. Et Luce.ix. Oratione dilectus est: adnocādauit cēdē: & renocādauit. Ber. super Cant. Dicamus verbū dei deum sponsum alere & venire ad alam: & iterū dimittere cā nūc vt sensu alere nō verbi mens in illa fieri sentiam⁹. Uerbi gratia. Cū sentit gratiā agnoscit presentiam non absentiā querit: & rursum presentiam querit verbo evnte. vna interiit: & cōtinua antine: vox cōtinuum eius delectum. Ideo subtrahitur vt auditus revocetur: teneretur sonus. Preterieno teneri vult: abieno revocari. Modicū nō modicum: longū pte diu modice: dicit q̄ nō videmus tesalutū sit verbū dñi mei. Longum est multū valde nimis: verbum virtū q̄ verū: & modicū meritor: & nō modicū votor: quōd tardabit si mora fecerit: sustinē quo ad meritū p̄stolā q̄ sato est: non tibi est satis ad desiderū pdat: sine vt proficiā: & si placet sitio vos mei Intelligentiā cōsolabor. Satior & mihi adueniat verbū: verbū intelligentiā dicit: & pluries & interdū petui sentire introitū ego sentire nunq̄: sed ne exitum quidem an forte nec introiuit q̄ nec de foris venit: porro nec de intra me venit quia bonū est & socio: q̄ non est in me bonum. Ro.vij. Si aspexi tetas exterius corpori illud esse si intus cētā ipm & interius erat & cognoui q̄ legerā verū ēē: q̄ ipso vtimur mouemur & sumus. Actuū.xvij. Tantū ex motu corporis intellexi pūtiam gluorcepit enim vellere: & destruere: cōfiteare & plantare: erigare: arida: tenebrosa illumiare: clausa reserare: frigida iflāmare: & hoc mihi signum alensionis eius: tristitia necesse fit anima donec iterum reuertatur & recalescat cor meū lumē istū vtima bonitatis fin beneplacitū suū virtis contemplatis ostendit. Job.xxxvi. In manibus abscondit luces & precipit eis vt rursus adueniat annunciat de eo amico suo q̄ possessio sit & ad eū possit ascendere: ascensus ptemplantū dei virtute fit. Eiusdē.xxxiij. Numquid ad preceptū tuū elevabit aqla.

Glo. Hoc loco nomē aquile subtilis sensus intelligentia: & sublimis cōtemplatio figuratur: aquila enim acute videt & alte volat. Jo. Super excelsa thamme. Isa.xvij. Suscitabit super altitudinē nubiū & cēbabo te hereditate Jacob patris tui. Deus vox & doctor est cōtemplantis. Prover.xxx. Tria sunt mihi difficilia & quartū penitus ignoro. Uiam aquile i celo. Aliqua cōp̄ que dicta sunt preparantur ad diuinoꝝ contemplationē. Tangit Ber. Dic verbo que oculos mentis erudiant vt ad lumen veruz sublimari possit hec tua. Secularis abiectio curis: assiduitio cordis: cēbrius frequentia: pura dei cti confessio & lauacrū fletus. Et cui sensa tristia fuerint eis immundicia sursum cor attollunt meditatio admirabilis essentie dei & casse veritatis inspectio. Oratio munda & valida indubius laudis & desiderium ardens in deum.

ℂ Gradus quibus viri contemplatiui ascendunt.

Tem Ber. distinguit. xiij. gradus quibus viri cōtemplatiui ascēdūt. Locutus fratribus de mōte dei. Primus est pfecta obedientia. Secus est corpus suū in seruitutē redigere. Tertius est vsibus cōsuetudine vertisse in dilectionem. Quart⁹ est itelligere que in doctrina habet apponantur ei. Quint⁹ est talia preparare qualia apponātur. Sext⁹ est ea in affectū trahit iudicii rōnis. Septim⁹ ē rem latas facit: speculari gloriā dei. Octau⁹ ē trāsformari a claritate in claritatē quasi a domini spū. Augustinus vero septem gradus tanguit sed de quātitate alc in quem vltimo ponit contemplationem.

ℂ Que pertinent ad primum gradum.

Q primū gradū pertinent operationes hoi ēt arbustiue cōes: vt q̄ sua p̄stis sua corp⁹ vtiliter colligit i vnū: i vno tenet diuerse & cōsubelcere fi sint. Alimēta per membra distribuat pgruē vt corporis & modū seruat nō tñ in pulchritudine sed etiā in crescēdo & gignendo. ℂ Ad septimū gradū pertinet operationes cōes hoi & bruto: videre & moueri. ℂ Ad tertiū gradū p̄tinet operationes ppe hois cōes bonis & malis vt ex celestri verbo ostituere: clog sumere ex p̄cib⁹ cōmicere. ℂ In isto gradu ois bōus loqui

e ois vera laudatio. Ad hōc gradū pertinēt opa virtutū. In hoc gradu aiaīe non solū suo corpori & vniuerso corpori audet ꝓponere cui bona eī bona sua nō putant aeq; potēte pulchritudinis siue ꝓparata ꝓmere e a sordidis se abstrahit totāq; emaculat. de hoc primere videt ad virtutē pertinere. Jtē roborat se aduersus oīa q̄ a ꝓpōsito e sua mouere molunt. h ad fortitudinē. Jtē societatē humanā magni pendat nihilq; vult alteri q̄ sibi nolit accidere. hoc ad iustitiā: sequit auctoritates e ꝓcepta sapientū: e ꝓhoc loqui sibi deum credit. hoc ad prudentiā. In hoc tā pclaro actu ale inest adhuc labor e contra huiusmodi molestias atq; blādicias magnā cōstantia. Ad quintū gradū ꝑtinet. vt aia ab omni tabe libera maculisq; lota i hoc statu se tenēat. Aliud est. n. efficere. aliud tenere puritatē. vt ait Aug. Alia ꝓrsus actio q̄ se inquinat reintegrat alia q̄ nō patitur se rursus inquinari. Tūc igēti gradū e icredibili fiducia pergit in deū. i. in ipsaz contemplationē veritatis: e illud ꝓpter quod tā laborauit est altissimū e certissimū ꝓmiū. Sext⁹ gradus erit iste actionis gradus. Aliud est. n. mūdari ipm cultuz ale ne frustra e tamen aspiciat. Aliud e ipsaz custodire e firmare sanitatez. Aliud tam serenū e rectū aspectū in id quod est videndū durigere. q̄ qui ꝓius voluit facere quaz mādati e sancti fuerint luce reuerberēt veritatis. Septimus gradus e vltimus est ale visio e cōtemplatio veritatis. Neq; est tā gradus sed q̄daz mētio. primus actus dicatur alatio. secūs sēsus-tertius aro. quartus virt⁹ gnrus tranquilitas. sext⁹ igrestio. septimus contemplatio. Et notandū q̄ ad dei contēplationē nō arripit hō nisi inuitat⁹ Unde de ascensu ꝓtēplationis vez est illud Jo. vj. Nemo ascēdit in celū nisi qui de celo descēdit. vñ caute locut⁹ e apls. ij. Cor. xij. Scio iquit hoīem etc. Raptus hūiusmodi vsq; ad tertiū celū. Nō raptus fuisset nisi i xpō. i. in xpi cōformitate fuisset.

¶ De triplici specie visionis

a Est distinguendū in glo. tres spēs visionis. Corporalis imaginaria e intellectualis. Corporalis é cū q̄dā corporaliter videnti dei munere q̄ alij videre nequit. vt Balaam vidit manū scribentē i pariete. Dan. v. Imaginaria é q̄n aliquis extasi vt i somno videt nō corpus sed ymagines rez dei reuelatione. vt Petrus vidit discum. Act. x. Visio intellectualis est q̄n nec corpora nec ymagines eorum vident: sed i corpis substantijs intuit⁹ mētis in ira dei potentia figuntur. talis fuit visio Pauli. Et videtur scōm Aug. q̄ ipe vt derit deū facie ad faciē. Aug. Cur nō credamus q̄ tanto apostolo doctori gētiū raptu vsq; ad excellentissimā visionez voluit deus demonstrare vitam in qua post hanc videndus est in eternū. Et secundū hoc illud Exo. xxxiij. Non videbit me homo e viuet: exponendum erit de homine humano modo viuente scōm illud Aug. in ij. de trī. Videri inquit diuinitas humano viu nullo mō potest sed eo visu videt quo iam qui vident nō homines sed vltra homines sunt. Et sup illud exo. xxxij. Dicit glo. Greg. In hac carne viuentibus iestimabili virtute crescentibus cōtēplationis acumine pōt eternū dei claritas videri. Nō tamē videbit hō e viuet q̄ qui sapiaz que de⁹ est videt huic vite funditus mort ne eius amore teneatur. q rapt⁹ est: sensu non vtitur. Unū narrat Aug. de quodā sacerdote q̄ qū audiebat ꝓbū delectabile ꝓ gaudio quāñ maxime erat statim e appositū ignem corpori non sentiebat. Item Bere dictus frat⁹ de monte dei loquens de verbo illo Job. xxxvi. Abscondit lucem i manibus videtur dicere q̄ deus contemplatione videatur sicut ipse est. Electo inquit e dilecto dei vicissim lumē vultus dei ostēditur. sicut lumē clausum in manibus ꝑs e latet ad arbitriū tenentis vt per hoc q̄ si in transcursu vel i pūcto videre permittitur sardescat animus ad plenā positionē lumis eterni. e hereditatē plene visionis dei. cui vt innotescat aliquatenus id quod eidem est nōmiq̄ quasi pertrāsiens gratia perstringit sensum amantis e eripit sibi eum: e rapit in diem qui est a cumulu rerum ad gaudia celestia. e ꝓ modulo suo ad momentum e punctum ad ipm ostendens ei videndum sicut est: iterum etiam ipm efficiet id ipsum vt sic suo modo sicut illud est: vbi cum dilexerit quid sit inter mundum: e immundum redditur sibi e reminitur ad mundandum eū ad visionem adaptandum animi ad similitudinē: vt si aliquādo sursum admittat: sit

De beatitudine x.

purior ad videndū e stabilior ad fruēdū Nunq̄ enīz se melius deprehēdit modū humane imperfectionis q̄ in luce vultus dei in speculo diuine visionis. Idē in eadē epistola deus semp querit vt dulcius inueniat dulcissime inueniatur vroluptuosius queratur hoc ergo ineffabile eū nō nisi ineffabiliter videatur q̄ vult videre cor mūdet. Et subditur hoc est facies dei q̄ nemo pōt videre e viuere mūdo. Jtē Aug. i li. de lib. quioꝝ: qui fuerit talis vt nihil prorsus de terreno rū delectet mihi crede eodem momento: eodem puncto temporis videbis q̄ cupio

¶ Quedam ad cōtēplationē vtilia requirē in tractatu spēs. c. de rebus sperandis.

¶ De dono intellectus. xliij.

Onsequēter dicēdū e de dono intellectus: e notandū q̄ donū intellectus: scōm quosdaz dicitur gr̄a intelligēdi salubres significationes signorū naturaliū vel positiuorū. Ad q̄ facit q̄ dicit dñs discipulis. Mat. x. Querentibus vt edissererent eis pabolaz. Ad hoc ingt e vos sine intellectu estis. Credebāt mitticū q̄ erat ꝓprie dictū. Unī nō hēbāt noticiaz circa insecta pabolarum. Jte zc. Luc. xvi. Cū discipuli ad litterā intelligerēt illud q̄ dñs obtulerat eis. Cauete a fermēto phariseoꝝ reprehēdit eos dñs dicēs. Nondū intelligitis? etc. Jtē ad idē facit q̄ legitur. Dan. x. In vtione opus est intelligētia. Jte in ps. Nolite fieri sicut equ⁹ e mulus quib⁹ nō est intellect⁹. Equ⁹ e mulus a sortis manet in reb⁹ sensibilib⁹ exteriora solū videt: cisterna nō agnoscēs. Ad idē facit q̄ dicit. Bre. sup illū. Job. i. Filij eius faciebāt cōuiuia etc. Intellect⁹ ingt in die suo pascua dū de auditis cor illustrat Jtē sup illū. Job. i. Vētus vehemēs irruit a regione deserti. Spūs mētē istruit q̄ra hebūdinē intellect⁹ aiaꝝ hebes é greb⁹ heret a sorte si egredīc ad significata exp: quā hebetudinez donū intellectus expellit. Unde dī intellectus quasi interna lectio. Hoc donū non habuerunt philosophi qui visibilia huius mūdi non acceperunt vt signa sed quasi materialiter: q̄ arguūtur. Sap. xiij. Si. n. nō potuerunt scire vt possent estimare seculū quō huius dñm facilius non inuenerūt. Ipm similes fuerūt pueris qui i libris pulchris e deauratis litterarū pulchritudinē intrantur de his que scriptura significat nō curantes. Aug. in li. de li. ar. Admirator creaturaꝝ e eis inhereno nō admirans artificē sima lus est hoc qui syllabas decēter ornatas nouit: e in eis addēt relicto sentiente pānem ciperit. Signa nāq; vtilia sant omnes creaturaꝝ tur: omnes. n. nebis loquūtur dei laudes e nobis eruditionem. Deus. n. effūdit super ea opera sua. Eccle. i. Job. xij. Nimirū interroga iumēta e docebūte e volatilia celi e indicabūt tibi. Loquere terre e respōdebit tibi e narrabūt ei pisces maris. Salomon sap̄ciā quesiuit: i verbis q̄ in arboīb⁹ e end i animalibus. Disputauit. n. ab ysopo vsq; ad cedrū e de ob⁹ generib⁹ animaliū q̄ singula ꝓpōis pabolā. Et Aristo. Interrogans a quo tot e tāta didicisti. Rndit a rebus q̄ mēsuri nō nouerūt: e Aug. i li. de li. ar. Quecūq; vere veritas vestigio quibuslibet que ejus ipsius loquūtur tibi e tei exteriora relabēti ipsis exterioꝝ sermis intus revocat. Sap. xiij. A magnitudine spēi e creature cognoscibiliter pōt creator earū videri. Re. Invisibilia dei a creatura mūdi ꝑ ea q̄ facta sant intellecta cōspiciūtur. Ad donū itellectus scōm hāc acceptionē pertinent euāgelice pabole: e alia mistica que in scripturis inueniuntur. Unde in sermonibus loquens de apparitionibus xpi post resurrectionē in spīm intellectus apūt eis sensum vt intelligerēt scripturas vnde scōm hoc dicit q̄ illud. Aug. in li. de do. xpiā. Ob cognitio sacre scripture pertinet ad donū sciētie nō ciuintelligendū vniuersaliter sed solū de illa parte scripture que de materia ydiana loquitur. Signa penitus sunt vt que sub veteri lege vel noua sunt instituta. Ad donum ergo intellectus pertinet intelligere ea que creature nobis naturaliter significant que significatio maxime est ratione similitudinis. Et scōm hoc creature sunt quasi libri naturales in q̄ relucet lux q̄dā diuina in quibus p donū intellectus legim⁹ que ad nostram salutem pertinent licet vt scōm ecclesiarum e situs e ornatus. Jtem habitus personarū ecclesiasticaꝝ e ornatus earum in suis ministerijs. De quorūdā libris in quibus homo legere debet reperire in sermonib⁹ epistolaꝝ de verbo illo q̄ cōq; scripta sūt ¶ Sed dū alios vere donum intellectus dicitur lumen quo intelligibilia cognoscūtur. Ad q̄ videt facere q̄ le-

gitur in .v. li. Ber. de cōsideratione vbi ipe distinguit inter intellectum fidem ⁊ opinionem. Intellectum quodq; eorum describens fides inquit est voluntaria quedaz ⁊ certa persuasio. nec diu propalate veritatis. Intellectus ē rei cuiuscunque inuisibilis certa ⁊ manifesta notitia. Opinio est quasi putare habere aliquid quod falsum esse nescias. In eodem intellectus rationi innititur. fides auctoritati opinio sola iusta verisimilitudine se tuetur. Item. Aug. in li. de vtilitate credendi. quod creditum ē bemus auctoritati quod intelligimus rōni quod erramus opinioni. Item Aug. in quodaz sermone de timore. ¶ Sextus inquit gradus est intellectus vbi ab omni falsitate carnalis vanitas corda mundantur vt pura intentio dirigatur in finem pcepti ⁊ vi. loco dicitur beati mundo cor.

¶ De dono sapientie. xv.

Equitur de dono sapientie. ⁊ notandum quod sapientia quandoq; large sumitur. Spro sapientia scientia secūdum illud Eccl. vi. Sapientia doctrine secundum nomen est eius. Sapidam scientiam habet circa tres quas cognoscitur sapiunt vbi debent quamdo scilicz una la culpe sunt et amara bona temporalia vilia. Bona spiritualia cara. Ber. in sermonibus inuentiti plane sapientiam. si priora vite deleas peccata. si huius seculi deside rabilia parui pendas. si eternaz beatitudinem toto desiderio concupiscas. Inuentiti sapientiaz si tibi horum singula sapidit prout sunt. Quandoq; sapientia stricte sumitur pro cognitione eternorum. secūdum illud. Aug. in li. de tri. Hoc est inquit sapientie ⁊ scientie recta distinctio vt ad sapientiaz pertineat eternarū rez cognitio intellectualis. Ad scientiam vero temporalium cognitio rōnal. Et secundum hanc acceptionem nō est sapientia omnino diuersa a dono intellectus. Strictius etiam sumitur. sapientia pro cognitione suauitatis diuine per experientiam habita. ⁊ sic a dono intellectus est diuersa ⁊ differt a dono intellectus in hoc q; sapientia tantum veritati eterne contemplande intendit. Intelligentia vero non solum modo de eternis cōsiderationem de rebus mutabilibus habuerit spiritualibus temporaliter exortis. Iūdorus in li. differentiarum. Sapientia tam nunc modo eterna cōtemplatur. ¶ Item intellectu intelligibilia capimus tantum. Sapientia vero non modo capimus superiora sed etiaz incognitis delectamur Donū sapientie hēbat. Aug. dicēo li. x. confes. O quando inquit intromittis me in affectuz multum inusitatū introrsum enim nescio in quaz dulcedinē que si perficiatur in me nescio quid erit q; vita ista nō erit. Sz recido in h ērūnosis pōderibus ffrozbeor solito. ⁊ teneor ⁊ multū fleo sed multū teneor q̄tuz consuetudinis sarcina digna est. Nec esse valeo nec velo. illic esse velo nō valeo miser utrobiq;. Quasi perandituz cognitiōez hz suauitatis diuine q; credit illi verbo. Eccl. xxxiij. Spūs modo super mel dulcior vel illa q; magna multitudo dulcedinis patrie dōe. Cognitio q; hēbatur p donū intellect⁹ ē quasi cognitio putiuz. Cognitio vero q; hēbatur per donū sapiē quasi cognita p gustum. in ps. Gustate ⁊ videte q̄m suauis ē dōs. Donū sapie trāquillat mētez ⁊ resi. u Bre. Ab intellectu ascēdatur ad sapiētiā. vt hoc q; acute intellexit inuenit sapientia maiore disponat. Glo. sup. Matt. v. In septio ē sapiētia idest cōtēplatio veritat⁹ pacificātotuz hominē. Aug. in sermone de timore. Cui finē puēta fuerit tā regelset. Et go finito ih xpo q; ē finis legis ad iustificā ⁊ sapia dei go nisi xpo pp h. sicut septio posita ē sapientia. sic septio pōt beati pacifici. De sapiētia dicit Greg. sup Jo. i. Sapia sp̄ietue pascit dū de eternop spe ⁊ cerritudine mentē reficit. Tractatus d donis explicit. Bndict⁹ de⁹ q; incepit ⁊ perficit. Amen

¶ Incipit tractat⁹ d beatitudinibus

Ltimo i tractatu virtutuz dicēdā
a ē de beatitudinib⁹ de quibus hēbat Mat. v. De illo vero h nō dicēt Primo ostendurgd sit beatitudo put hic sumit. Secdo tāgent qdā attendenda ⁊ admiranda circa doctrinā illi salubriter in q gratie ille q; dīr beatitudines nō cōmēdatur. Tertio d singulis agetur ordiné. ¶ Circa primū notandū q; beatitudo put hic sumitur sic pōt describi. Beatitudo ē gra fi cuiꝰ hz vere sapiēti vota facienti ad suauitatem sciētie ppiā glorie. Eo vt possit sumi hec descriptio ex q; dicit Amb. in li. d offic. ij: Dico inq; beataz vitā cōsistere in beatitudine sapie suauitate scīe virtutis sublimate. Qd dicit ē beatitudines esse gratias nō cuicūq; sed vere sapiēti notandum potest ex eo q; dicit beatā vitā cōsistere in beatitudine sapiētie ad eos qui hēnt pectā sapiētiā pīter cognoscer ⁊ q; pauper⁹ hoīz beatā efficiat. ⁊ sic de ceteris gratijs quas dominus cōmendat. Ber. in sermōibus. Quid taz absconditū q; paupertas ē beatā Mat. xi. Abscondisti hec a sapientibus ⁊ prudētibus. Et sapientibus inq; huius mundi. Quod dicit est facienti ad suauitatem cōscientie sumi potest ex eo q; Amb. dicit i suauitate cōscientie beatā vitā consistere. Paupertas ⁊ cetere gratie quas dīs cōmendat videntur hēre miseriam vel antecedentem vel cōcomitantē vel esse ipa miseria: sēm veritatem ad suauitatez seu tranquilitatem cōscientie facūt. Qd dicit est ppinqua glorie potest sumi ex hoc q; Amb. dicit virtutis sublimitate virtus sublimis est virtus perfecta. Virtus perfecta est virtus propinqua fini suo sine gratia propinquaz glorie. Beatitudo ponit hec sumitur est beatitudo vie ⁊ ideo est beatitudo semiplena. Plena. n. beatitudo erit patrie qui fruentur. Aug. in enchiridion: coelestis. Ille beatus est q; ois que vult hz nec aliqd vult q; non decet. In eo i quo sunt gratie ille quas dīs cōmēdat tam est ipletum illud nō aliqd vult q; nō decet. Illud vero omnia que nō vult hz ētum ad bona transitoria videtur esse ipletum cū ipse ea cōtemnat ⁊ amplius ēt de illis habeat q; velit. Quātum vero ad vera bona que sunt in futuro nō est hoc in eo impletum quod moderatamē hz ea circa ipe ⁊ nō inīe. Vere ēt hz ea iure propinquante vel facilitate queūcdi ad ea, vnde ⁊ paupertū spiritu ⁊ eorum q; persecutione patiuntur pp iustī. dicit dominus iam ē regnuz celoꝝ ¶ Notandum que sunt attendenda ⁊ admiranda circa doctrinā de beatitudinib⁹ ij.

Irca scām notādū q; .v. sunt attē
c dēda ⁊ admiranda: circa dictam doctrinaz que cōpendium est nouum legis. Explanatio vero legis subditur in alijs que dicit dominus in illo sermōne sicut pz ex glosis. vnde super illud ascendit in montem dicit. Glo. In hoc monte nouū testamentū in cordibus filiorum scribit. Incipiens a beatitudine qui in mōte synai veteres tam dixit in lapidibus scripsit. Mat. xxiij. ⁊ alibi dicit a cōstitutione mūdi. Mat. xxv. ⁊ alibi

mate. Qd dicit ē beatitudines esse gratias nō cuicūq; sed vere sapiēti notandum potest ex eo q; dicit beatā vitā cōsistere in beatitudine sapiētie ad eos qui hēnt pectā sapiētiā pīter cognoscer ⁊ q; pauper⁹ hoīz beatā efficiat. ⁊ sic de ceteris gratijs quas dominus cōmendat. Ber. in sermōibus. Quid taz absconditū q; paupertas ē beatā Mat. xi. Abscondisti hec a sapientibus ⁊ prudētibus. Et sapientibus inq; huius mundi. Quod dicit est facienti ad suauitatem cōscientie sumi potest ex eo q; Amb. dicit i suauitate cōscientie beatā vitā consistere. Paupertas ⁊ cetere gratie quas dīs cōmendat videntur hēre miseriam vel antecedentem vel cōcomitantē vel esse ipa miseria: sēm veritatem ad suauitatez seu tranquilitatem cōscientie facūt. Qd dicit est propinqua glorie potest sumi ex hoc q; Amb. dicit virtutis sublimitate virtus sublimis est virtus perfecta. Virtus perfecta est virtus propinqua fini suo sine gratia propinquaz glorie. Beatitudo ponit hec sumitur est beatitudo vie ⁊ ideo est beatitudo semiplena. Plena. n. beatitudo erit patrie qui fruentur. Aug. in enchiridion: coelestis. Ille beatus est q; ois que vult hz nec aliqd vult q; non decet. In eo i quo sunt gratie ille quas dīs cōmēdat tam est ipletum illud nō aliqd vult q; nō decet. Illud vero omnia que nō vult hz ētum ad bona transitoria videtur esse ipletum cū ipse ea cōtemnat ⁊ amplius ēt de illis habeat q; velit. Quātum vero ad vera bona que sunt in futuro nō est hoc in eo impletum quod moderatamē hz ea circa ipe ⁊ nō inīe. Vere ēt hz ea iure propinquante vel facilitate queūcdi ad ea, vnde ⁊ paupertū spiritu ⁊ eorum q; persecutione patiuntur pp iustī. dicit dominus iam ē regnuz celoꝝ ¶ Notandum que sunt attendenda ⁊ admiranda circa doctrinā de beatitudinib⁹ ij.

Irca scām notādū q; .v. sunt attē
c dēda ⁊ admiranda: circa dictam doctrinaz que cōpendium est nouum legis. Explanatio vero legis subditur in alijs que dicit dominus in illo sermōne sicut pz ex glosis. vnde super illud ascendit in montem dicit. Glo. In hoc monte nouū testamentū in cordibus filiorum scribit. Incipiens a beatitudine qui in mōte synai veteres tam dixit in lapidibus scripsit. Mat. xxiij. ⁊ alibi dicit a cōstitutione mūdi. Mat. xxv. ⁊ alibi

sumptū de ꝓo. Hi tradidit regulas vtēdi que ad regimen vite hūi sufficerent si sēm eas regere se vellent: Ibi tradidit principia moralis philosophie quibus veritas vite demōstratur ē eterna felicitas nō tam inferitur quā confertur. Ibi sol intelligentie venit. viij. radios exire misit ad ecclie illuminationes. Ibi sensus sapientie verbum sūz dei in excelso Eccle. i. Nouit existimētum velut quidaz fluuij paradisi emisit vt tanguar in. Glo. Dic est torrens ille de quo. Eze. xlvij. Vbicunq omnia ad que deuenerit torrens. Adhunc fluuium primit illud. Eccle. xxiiij. Ego quasi fluuius dorie ē quasi aqueductus exiui de paradiso dorie interpretatur medicamentuz generationis os illud cuius apertionē. Mat. cōmemorat vere vena vite fuit. Prouer. x Vena vite os iusti. Lex vetus p̄mittebat sed obseruatoribus benedictionem tēporalis prosperitatis: ē transgressoribus cōminabatur maledictionē tēporalis aduersitatis: Deute. xxviij. Sed lex nona obseruatores suos nouos predicat. Magis. n. deo suos assimilat q̄ illa q̄to vero aligo deo similior est tāto i maiori tranquillitate ē vñ super illud. Jere. xvij. Ego autem nō sum turbatus te pastorē te quem dicit. Glo. q̄to magis xp̄m sequeris tanto minus turbaris. In doctrina illa erexit vobis xp̄s scalam mirabilem cuius vtraq extremitas tangit celum. In cōmendatione vero prime beatitudinis ē virtute dicitur quoniaz ipsoz est regnum celorum. quo regnuz celorum sit pauperum spiritus ē quo eorum qui persecutionem patiūtur pp iusticiaz dicitur cum de illis beatitudinibus spāliter agetur. Sēcūde illius doctrine valde extranee sunt a sententijs sapientie mūdane que miseros mortales quos illa doctrina beatificat. Sunt. n. viij. illa verba quasi. viij. positiones ipsius ductus philosophie positiones inq extraneissime sed tamen veritissime. Causa quare sapientia dei adeo extranea in secta habeat a iudicio sapiē tie mūi fame hoc est quia lumē sapientie diuine imaginū est insufficiens ad visionē eoz que sunt prope ē certi que sunt longe. Ait ingit enim a fine vsq ad finē. Sapi. viij. Lumen vero naturale sapientie modicū est non sufficiens nāli ad visionem patens tam. Sapientia mundana superficialiter solū respicit. Sapientia vero dei interiora penetrat. Ideo suauitatē inuenit qui fi inuenit sapientia mūdi. Spinia si log pel let nucem amaraz diceret propter corticis amaritudinez: qui vero nucē frēgit ē ad nucleum peruenit dulcedine in nuce inuenit. Doctrina illa integra est q̄um adp̄n cipia moralis sapientie lz anima multas cō ditiones ī rebus attēdat tū specialiter ipa sapiens iudicatur scōz cōditiōes que sunt bonitas ē malicia. Anima enī sapiēs est si bona ē mala sapiunt ei vt debēt. Bernar. in sermonibus. Inuenisti sapientiā si tibi hoc singula saporē prout sunt ergo p̄fecte principia moralis doctrine traduntur in illo. viij. verbis in quibus anima ad bonū ē ad malus perfecte ordinatur. Ad bonū ordinate se habet si modica bona modicū diligat si vera bōa eligat ē faciat ē si eis ita adhereat vt nulla pena ab eis separari valeat. Ad primū primet illud bti pauperes ē. Ad scōz illud bti q̄ esuriūt. Ad tertiū vero bti q̄ plecutionē patiūtur ē. Ad malū go ordinate se hz nulli malū inferat si sibi illatū vel gratis assumptū cōtinenter ferat si alij illatū ꝓpelle auerat: si studio se caueat vt nec ingnerantur malo culpe nec p turbetur malo pene. Ad primū primet illud bti mites ē. Ad scōz illud bti q̄ lugent. Ad tertiū illud bti misericordes. Ad quartuz illud bti mundo corde. Ad quintum illud bti pacifici. Sextū illud Glo. in. vij. Pacificus est plectio. In. viij. perfectionis officio. Ad plectionē duo ptinent. l. purgari ā noxijs ē ipleri bonis. Purgari vero a noxijs ē ꝓnaturaliter. Aug. bono iplendus est: sunde malū. Pauptas spūs ē mēs tudo sundit malū. Pauptas spūs sundit mala illa que veniūt nobis a bonis: que ītra nos sunt. l. sollicitudinē securitatē amorē. Mansuetudo vero sundit mala illa que veniūt nobis ab his q̄ cōtra nos sunt sunt expelli ens perturbationes quas ī nobis faciunt aduersa. Quinq vero beatitudines sequētes ptinent ad repletionē boni. Duplex ē enī bonum preter bonum delectabile ē bonū expediens vt ē medicinale vel melius pp salutē corpis scā ē bonū simpliciter. Ad. bonum expediens ptinet illud bti q̄ lugent qui hz enīz gratiā lugendi tenuit contolari eligēs hic salubriter cruciari vt possit saluari ē in futuro possit veraciter delectari

Ad bonum simpliciter pertinēt quatuor sequentes beatitudines. Duo p̄me ad actiuam: ē aliquoz ad contemplatiuam illud beati quieuerunt ē. Pertinet ad bonum ad qđ tenemur illud beati misericordes ad illud bonum ad qđ non tenemur. Alia duo que pertinent ad contemplatiuam prior pertinet ad intellectum. posterior ad affectuz. Item prima. vij. beatitudinum que pertinent ad perfectionem anime expedit vim concupiscibilem sibi pauperie spiritus. mansuetudo vero expedit vim irascibilem. Vis vero rationabilis petitū coexpeditū est ab amore mundi per paupertatem spiritus ē a perturbationibus ire per mansuetudinē vocare possit ē videre statum in quo homo est: quā visionem sequitur luctus: quia qui apponit scientiā apponit ē dolorē. Eccle. primo. Luctus vero purgat mentez reliquias infirmitatis expellens ē infectionē palati spiritualis que erat ꝑ febre iniquitatis remouens. Ideo post luctum bene sequitur esurries iusticie. sicut homo perfecte purgatus ē sanitati corporali restitutus esurire solet. Et notandū q̄ non tam cito animus perfecte sanatur qui cito ei peccatū remittit. Unde Aug. xiij. lib. de trin. Sicut aliud ē febrez aliud infirmitatē febre factam curare. Ita aliud est telum de corpore demere: aliud vulnus eo factū secunda curatione sanare: ita aliud est cām auferre languoris q̄ per indulgentiam fit eorum peccatorum. Aliud ipm languorez curare q̄ paulatim proficiendo fit in renouatione huius imaginis. Primū facit deus per se ē secū. Secundū facit deus per hominē ē cū homine. Ideo dicitur in ꝓo. Qui ppitiat omnibus iniquitatibus tuis qui sanat oēs infirmitates tuas. Sanare infirmitates numeratur quasi diuersum cum eo q̄ est propitiari iniquitatibus. Quia vero esuriens ē sitiens iusticiam ex fragilitate quandoq̄ cadit. sed vim venialiter leptico enim cadit iustus. Prouer. xxiiij. Necessaria sunt homini opera misericordie quibus et homo se adiuuat. Luce. xi. Verūtamen q̄ superest date elemosynaz ē omnia munda sūt nobis. Sexto vero loco recte ponit mūdicia cordis preparans ad dei visionē cum oīa precedentia vel iudicatiua sint vel effectiua mundicie. Esuriens ē sitiens eam iudicialiter vero eam efficiant. effectum vero bibi quis gustatio dulcedine suauitatis que de gustata animus amore ē desiderio eius capiturē propter hoc auertitur ē abrumpit ab alijs vt deo totaliter vacet. Ebrietio enim spiritus est Aug. de spū ē ro. Unde illa studet placere faciendo ē conseruando in se scīm q̄ in pace factus est locus eius. Ideo septimo loco recte ponitur illud beati pacifici. Tres p̄me faciūt ad hoc vt vetus homo exuatur quatuor sequentes ad hoc vt nouus homo induatur ad quod monemur. Ephe. iiij. Deponere vos secundū pristinā conuersationē veterem hominem: qui corrumpitur secundum desideria erroris: ē induere nouum hominem qui secundum deū creatus est. Colo. iij. Expoliantes vos hominem veterem cum actibus suis ē induentes nouum qui renouatur in agnitionem dei. Et ideo septimo loco recte dicitur: q̄ filij dei vocabūtur. Filius dei ē homo nouus. filius Adam homo vetus. Ber. in sermonibus interdictus. vij. beatitudines sic distinguit. Quemadmodū inquit q̄ admodum in tribus primis sibi pax reconciliatur anima. In duobus que sequūtur p̄rimo in sexto deo. in septimo. alios reconciliat tanq̄ receptor in gratiaz ē sit felicitas amicitie reconciliatis. Nam paupertate mansuetudine luctu renouatur in alis similitudo quedam ē vnitas eternitatis omnia tempora complectentis dum paupertate natura meretur mansuetudine sibi presentia vendicat. luctu videtur dici propter hoc q̄ mansuetus sibi dominatur cum homini insuetudo potius dominetur ira. Et subdit Ber. Luctus penitentie preterita quoq̄ recuperat sicut scriptum est. Recogitabo tibi omnes annos meos i amaritudine anime mee. Petro misericordia ē misericordia plete colligemus dū quicquid nolumus nobis fieri alijs nō faciamus p̄ iusticiā ē que ēgz volumus vt faciāt nobis hoc ē nos faciamus illis p̄ misericordiā. Nam reconciliati nobiscū reconciliati eni proximo fiducialiter per mundiciā cordis reconciliamur deo. Pacati vero qui de sua reconciliatione nō ingrati ē pacificatis ipsis pie solliciti eo quantum prevalent ē sibi ē deo reconciliare laborant.

Sequitur de singulis beatitudinū ordine primo de beatitudine paupertatis. Ca.

Onsequenter dicendum est de singulis beatitudinibus. Et primo de paupertate de qua hoc modo dicetur. ¶ Primo ostendetur quid dicatur paupertas spiritus. Secdo quo pauperes spiritu sint beati. Tertio quo regnum celorum sit pauperum spiritus. Quarto cui dono paupertas spiritus adaptetur. Quinto agetur specialiter de his in quibus paupertas spiritus consistit. ¶ Circa primum notandum q̄ Ber. in sermonibus vocat paupertatem spūs voluntariā paupertatē que est cum spirituali intentione sic dicens. Diligenter attendite q̄ nō simpliciter pauperes nominat ꝓpter plebeios pauperes necessitate miserabili non voluntate laudabili. Spero equidem eos piuturū apud diuine bonitatis misericordiū habeat ipam afflictionis sue miseriam. Scio tamē hoc in loco dīm non de huiusmodi fuisse locutus sed de his qui possunt dicere cum ꝓpha. voluntarie sacrificabo tibi. Attamen nec voluntaria quidē paupertas ois laudem habet apud deum. Nam ⁊ philosophi sua omnia reliquisse dicunt vt expeditis mundialibus curis studio vanitatis posset vacare liberius: ⁊ nolebant sensū abundare Terreno vt abundarent in sensu suo. Hoc discernit q̄ dictū est spū. i. spūali voluntate. Beati vero pauperes spū: spūali. i. intentione: desiderio spūali propter solū bīplacitum dei ⁊ animaꝝ salutē. Sup illud vero Mat. v. Beati pauperes. i. quidaꝝ interli. dicit voluntate. Alta iterli. dicit pauper spiritu ē humilis corde. Glo. vero hec duo contingit dicens. Pauperatio deuotio hz duas partes rerū abdicationē ⁊ spīrit⁹ cōtritionē. Si quis tam diligenter attendat paupertas spiritus videri poterit consistere in tribus sedm tres animē vires. i. humilitā ⁊ Ieiū vim rationabilē vt sumam⁹ humilitatē. pro illa humilitate de q̄ Ber. Est humilitas quā in nobis veritas parit. Idem in libro de decē gradibus humilitatis. Humilitas est virt⁹ qua homo verissima sui cognitione sibipsi vilescit. Et indifidentia de propriis viribus quantum ad vim trascibilem. Diffidentia enim de propriis viribus est cōmendabilis sicut diffidentia de deo est vituperabilis. Et in contemptu siue parui amore rerum temporalium quecūq; sint res ille siue sint diuitie siue alia. Et ille contemptus pertineret vtdemur ad vim concupiscibilem. Et sub isto tertio membro continet videtur illa spēs humilitatis que est cōtemptus proprie excellentie de qua loquitur Ber. in epistolis. Possimus tamē dicere paupertatē spūs consistere in duobus. s. in humilitate ⁊ rerum temporalium abdicatione sicut tangit glo. Et tunc accipitur humilitas ista large vt cōprehendit diffidentiā de propriis viribus sicut in tractatu de superbia presumptio posita est species superbie. Dicunt et aliqui ad paupertatē spūs pertinere spiritualē meditationē qua quis mendicet ea que sunt spūs. Improbū se diuitibus spūalibus exhibendo nunc subsidiū orationum ne panem doctrine humiliter petendo: sed ista medicatio sequela ē vere humilitatis. Item dicunt aliqui paupertatē spīrit⁹ esse cum aliquis non agnoscit se habere dominū aliqd̄ nec in se nec in eo que sua videtur sed solā administrationē: deum vero eium esse dīm verū intelligit: hec paupertas spūalis est cuius sedere habeat in tpo spiritu: ⁊ qui hanc paupertatem habet oīno sine proprio est. Proverb. xvij. Acceptus est regi minister intelligens. Intelligens inq̄ se solum ministrum esse nullius dīm. ¶ Quare pauperes spiritu sunt beati.

Irca hm notandū est q̄ propriissima causa quare pauperes spiritu sūt beati est illa quā dīus assignat qñ ipsoꝝ est regnum celoꝝ: Quasi diceret: videntur esse pauperes: sed vere sunt diuites. Proverb. xiij. Est q. pauper cuius in multis diuitijs sit. ij. Cor. vi. Sicut egentes multos aūt locupletātes tanq̄ nihil habentes ⁊ omnia possidentes. Tria genera horum non solent habere pro pauperibus licet nihil possideant. s. electi ad dignitatem magnam: ⁊ qui diuitias multas quas q̄dē habent in tuto loco reposuerunt. ⁊ heredes principū. Et hec tria inueniuntur in paupertibus spiritu. Jac. ij. Nonne elegit deus in hoc mundo pauperes diuites in fide: ⁊ heredes regni. Ad beatitudinē etiaꝫ pauperum spiritu facit qui ipsi liberi sūt a multiplici miseria que superbiam sequitur. de quo require in tractatu de superbia. Item a multiplici miseria inq̄ ponunt diuites amatores suos: de quo require in tractatu de auaricia: quando etiā ponentur ea que

pertinent ad commēdationem paupertatis ⁊ humilitatis: amplius apparebit quō pauperes spiritu sint beati.

¶ Quare pauperum spiritus sit regnū celorum.

Irca tertiū notandū q̄ pauperum regnū celoꝝ est facilitate acquirēdi. Pauperes enim quorum spiritu sunt cōtemptores mūdi ⁊ humiles. Qui vero cōtemnunt mundū habent eum sub pedibus ⁊ sunt supra mundum. Humilitas vero ē quasi clausio regni celestis contra q̄ nō valet aliqua clausura. Apoc. iij. Ecce dedi hostiū apertū coram te q̄ nemo potest claudere: q̄ modicū habes virtutem. Facile ergo est pauperibus spiritu intrare in regnum celoꝝ qui sunt tam supra mundū ⁊ clausē habēt tam efficacē. Preterea humilitas ē de qua dictū est q̄ laqueos mūdi euadit. De paupertate aūt verū est q̄ frustra ante eam rete tenetur. Proverb. i. Frustra iacit rete ante oculos pennatoꝝ. Pennati sunt contemptores mundi. Humilis est regnū celoꝝ iuxta illud sinite parvulos venire ad me ⁊ nolite phibere: talium ē regnū celoꝝ. Luce. xviij. Triplici ratione humilitatis vī esse regnū celoꝝ. ¶ Primo ꝓpter eius capacitatē. Ipsa enim in pūti capax est gratie q̄ tumor superbie repellit. Jaco. iij. Humilibus aūt dat grām. Et q̄ hoc ē capax gratie: i futuro erit capax glorie. Secdo ꝓpter fidelitatem. cum-n. ipsa fidelis sit in modico super multa constituetur. Matth. xxv. Quia super pauca fuisti fidelis super multa te constituā. Ber. super Cant. Fidelis re vera famulus eo fi de multa gloria dūtaxat: ⁊ si non exeunte de terra mē transeunte py re nil manib⁹ tuis adhererē pōtinget. ¶ Tertio rōne vicissitudinis. Humilitas deum in se recipit. Ideo merito in regno dei recipitur. Prouer. xxix. Humilē spū suscipiet gloria. humilitas in pūti deum honorat. ideo merito in futuro a deo honorabitur. Eccle. iij. Magna potentia dei solius ⁊ ab hominib⁹ honorat. i. Re. ij. c. Qui honorificauerit me glorificabo eum. ¶ Item diffidentiā de propriis viribus est regnum celoꝝ i. robur ⁊ assistēcia celestis auxilij. De celo enim venit eius auxilium cū de deo ⁊ de sancto eius cōfidant: ⁊ nō de ꝓpriis viribus. Luc. xij. Nolite timere pusillus grex. q̄ complacuit patri meo dare vobis regnū. Contēptoꝝ verū rerū temporalium regnum celoꝝ. quasi iure empturus Ber. in sermonibus. ¶ Pauperibus pertinet pariē ⁊ martiribus regnū celoꝝ pro miseritur: quia paupertate quidē emitur: ⁊ in passione xpi oblīq; omni dilatione percipitur. Mat. xix. Omnis qui reliquerit domū ⁊c. Cētuplū accī. ⁊ vitam eternam possi. Item Ber. in sermonibus. Quid sibi vult q̄ eadē promissio facta est martiribus ⁊ pauperibus. nisi q̄ vere martirij genus paupertas voluntaria est. ¶ Item medicamentum suffragia sanctoꝝ regnū celoꝝ ē. q̄ regnū celoꝝ pietatis est. Quicquid enim hz pietas pauperū est. Eccle. xvi. Omnis misericordia faciet locū vnicuiq; ⁊c. Domus celestis sicut ⁊ alie domus dei pauperes sunt. ¶ Illoꝝ vero qui nihil proprii se habere intelligunt sed omnia cōmodata vel cōmunia a deo accepisse grant est regnū celoꝝ tanq̄ eoꝝ qui deo sunt fidelissimi nullius rei dominū sibi vsurpantes sed cūm rerum dominū deo relinquentes. ¶ Ad beatitudinem hoc facit q̄ si auferatur ab eis aliqd̄ eoꝝ quoꝝ omnes ⁊ periculū habebant nullam molestiā sentiunt sed sui exoneratione hoc reputant. Preterea cum propria voluntate non habeant contra voluntatē propriā eoꝝ nihil fit. ideo molestia carēt. hoc enim solum molestiū est alicui q̄ contra eius velletatem fit. cui dono paupertas spiritus adaptetur. ¶ Circa quartū notandum q̄ paupertas spiritus dono timoris adaptat ⁊ q̄mꝫ ad hū sinitē ⁊ quantū ad rerum temporaliū paupertatem. Quantum ad humilitatē quia timor humilitatē introducit sicut aliquis se letse inclinare timore gladij supra cum elevati. i. Pe. v. Humiliamini sub potenti manu dei. Paupertas enim spūalis hū timori adaptatur. Timentis. n. phicere est quecūq; fugere siue exteriora siue interiora ⁊ quecūq; impedimenta tue obstant. Multi enim de periculi q̄ est in mundo isto relinquūt. Unde super illud Job. xxxi. Semp quasi timēres super me fluctus timui dei. Glo. Fluctus cum timentes desuper emittunt ea ex naui proiciunt pro quibus ne vitia sumpserunt.

¶ Quarta pars de humilitate.

Consequenter agendum est de his in quibus consistit paupertas spiritus. i. de humilitate e rep paupertate e prius agetur de humilitate. sicut enim initium omnis peccati superbia. Eccliastici. decimo. Sic initium nostre reparationis dicit esse humilitas. Ideo prima virtus christianorum est humilitas.

¶ De humilitate vero hoc modo agetur. Primo ponentur eius descriptiones. Secundo cõmendationes eius. Tertio tangetur de causis eius humilitatis. Quarto de signis eius. Quinto ponentur diuisiones ad humilitatem pertinentes.

¶ Descriptio humilitatis. ca. viij.

Humilitatem sic describit Augus.

h Humilitas est ex intuitu propie conditionis: e sui conditoris voluntaria mentis inclinatio in suo imo ordinabili ad suum conditorem. humilitas est velut quedam mentis incuruatio seu genuflexio coram deo cum semper veneratione. Causa huius vna inclinationis est intuitus propie conditionis propriaz cõditionem intuebatur Abraam cum diceret. Loquar ad dñz meũ cum sim pulvis e cinis. Gene. xviij. Iacz qui dicebat. Putredini dixi. Pater meus es. matri mea e sorori mee vermibus. Job. xvij. Ad hunc intuitũ mittimur. Micheę. vi. Humiliatio inquit tua in medio tui. i. in ventre. Vo/luit dominus ventrem ante esse vt homo semper videre posset materiam sue humiliationis. Alia causa huius inclinationis est intuitus cõditoris in quo nullus est defectus. Unde comparatione eius magis apparent defectus nostri. Job. xxv. Stelle non sunt munde in conspectu eius: quãto magis homo putredo e filius vermis. Isa. lxiij. Quasi pannus menstruate omnes iustitie nostre. Grego. Sepe iusticia nostra ad examen diuine iustitie deducta in iusticia est e sordet in iudicio districtionis: q fulget in estimatione operantis. Job. vltimo. Nunc oculus meus videt te. id circo me reprehendo. Ber. Ad fratres de mõte dei. Nunq̃ se melius deprehendit modus humane imperfectionis q̃ in lumine vultus dei in speculo diuine visionis. De no humilis in suo imo in auce. Tractat. n, enim que in se infirma sunt. Sen. in epi. Scitis q̃ homines libentissime de alijs fabulant. de te apud te male existimo. id autẽ maxime tracta q̃ in te esse infirmissimus sentio. Sicut palea locum supremus tenet non sui nobilitate: sed vento e sui vanitate. Granum vero q̃ preciosum est tenet locum ymum sic superbia vitio elationis opinionis vel ambitionis presumptione super alios se extollit. Humilitas vero in ymo remanet. Tamen illud ymum ordinale est ad deum. Deus cuiz in corde humili quiescit. Unde super illud ps. Parata sedes tua deus ex tunc. Dicit Glo. Anima tranquilla e humilis est sedes dei. Augul. xi. libro cõfessio. O q̃ excelsus es e humiles corde sunt domus tue. Ber. in lib. de consideratione. satis insinuat quid sit ymum hominis: e quid sit illud quo ad conditorem ornatur vbi cõsiderationem sui in tria diuidit: scilicet in consideratiõnem quid quis: e qualis sit. Quid in natura. quis in persona: qualis in moribus. Et subdit. Est in diffinitionem hominis quem dicunt animal rationale mortale: quod diligentius intueri? Sed similibus licet considerãtibus duo hec simul rationale mortale tibi examen occurrit fructũ vt e mortale q̃ in te sit rationale humiliet e rursum rationale mortale confortet. quorum neutrum negligendi est hominis circũspecto. Mortale ergo ymuz hominis intelligas id vo coordiat hõ ad suũ cõditorẽ intelligas rationale: inquantũ mortalis est homo pulvis e cinis. inquantuz rationalis capax dei. ¶ Item humilitas sic potest describi. humilitas est voluntarius cõtemptus sui. vel sic. humilitas est sensus propie vacuitatis seu inanitatis. Ber. in lib. xij. gradibus humilitatis eã sic describit: Humilitas est virtus qua homo verissima sui cognitione sibi e ipsi vilescit. In epistola vero sic eam describit. Humilitas est contemptus propie excellẽtie. Prior descriptio. Bernar. videtur pertingere ad humilitatem intellectus: sequens vero ad humilitatem affectus. In vitis patrum frater quidam interrogauit quendam senez quid est humilitas. Et ipse respondit. Qui vult esse humilis fugiat eligens taciturnitatẽ.

¶ De commendatione humilitatis. ca. v.

Equitur de commendatione humilitatis. Notandum ergo q̃ ad commendationem eius. primo

valere potest multiplex admonitio ẽ scriptura sacra facit de ipso. Ecclesiastici. Quãto magnus es humiliare in omnibus. Notabiliter dicitur ẽ tomagnus es melius est sedet humilitas in maloribus. Bernardus in libro de cõsideratione. Luz omni indifferenter persone humilitas sit quidam turris fortitudinis a facie inimici nescio quo pacto virtus eius maior in maioribus e in clarioribus clarior cõprobatur. Nulla splendidior gẽma in omni ornatu precipue summi pontificis. Item Bernardus in alto non alta sapere sed humilibus consentire nihil deo carius: nihil rarius apud homines. Jeron. Nihil est q̃ nos omnibus e deo ita gratos faciat q̃ si vite merito magni humilitate simus infimi. Gregorius in mora. Astrum est cum in cordibus sublimium regnat humilitas morum. Unde pensandum est quãs potentes quisq̃ cum humiliter sapiunt culmen extranee e qua si posite longe virtutis attingit. Bernar. ad. Eugenium papam. Saluberrimo copulo vt cogitanto te summum pontificem. Attendas pariter te villissimum cinerem non fuisse sed esse. Bernar. Non est magnum esse humilem in abiectione: magna precium e rara virtus est humilitas honorata. Iẽ monemur ad humilitatem. Eccl. vij. Humilia inquit valde spiritum tuum valde debemus nos humiliare: ẽtumcunq̃ enim nos humiliauerimus xpo non erimus humiliores. Luc. xviij. recumbe in nouissimo loco: non dicit in medio. ostium paradisi humile est. Jo. x. Ego sum ho. Ingressuro per illud ho. nonest periculum ẽtrãdi. q̃ se inclinet: sed si paruus plus insto se erexerit offendet. Bernar. non est plane timẽda qualibet humiliatio hereda est nimisq̃ pauenda in minima temere plumpta rectioq̃ obrem nolite o homo comparare maloribus neli in minoribus neli aliquibus neli vni. Item monemur ad humilitatẽ i. Pe. ij. Subiecti inquit estote omni humane creature propter dominum cuidem. v. Omnes invicem humilitatem insinuate. In eodem. Humiliamini sub potenti manu dei. Secundo possiunt valere ad humilitatis commendationem exempla. Inter que precipuum est exemplũ christi qui humilissimus fuit. Augustin⁹: ambula per christi humilitatem vt venias ad eternitatem Deus christus patria e quo iter homo christus via e qua tuus. Ad illum tuus per illum tuus nec tuus nec errabis. Idẽ psalmo. Iesu quãdiu lente lapidem vel dicturam. Dicite quemodo ego hoc feci e alia. Non sed primũ illud amicitia suz e humilitatis corde. Unde apere est situdinem discipule prius humiliate dei. Item Augustinus super ps. de canore dei. Nunc in ciuitate dei in hoc exilio peregrinamini maxime commendamur humilitas e in eius rege qui e christus imitatione producatur contrarium q̃ huic virtuti elatio vitium in eius aduersione qui est diabolus maxime deuiari facis luxuria edocetur. Humilitatem exemplo suo christus docuit e nascendo. monendo e patiendo e miracula ẽdendo. Bernar. loquens de illo verbo paruulos omnes illi volunt Isa. ix. Simile mihi inquit est. i. facit vbi paruulus efficimus ab ea qui minor est e humilis corde. ne magnus. i. de⁹ huc ascendat sit homo gaudium gratis meritis sine in vacuum cruciatus. Hoc dicitur timeria hominis est humilitas ipa Grabeice hõ ee superbiastis humiliter factus est deus. erubescerent miles videre in scino si videret regẽ sedẽtẽ ad terrã. Isa. lxiij. Utinã dirumperes celos e venires a facie tua montes defluerent. i. superbi humiliarẽtur. Ber. Insolerabilis vmpudentie est vt vbi se extollat miserie in sterni vermiculus: tumeat Bern. Quãta virtus humilitatis propter q̃ veraciter edocendam his qui sine existimatione magnus est vsq̃ ad passionem paruulus factus est. Bernardus. Quid magis admirandum quid amplius detestandum q̃ grauius puniendum ẽ q̃ videre dei filium summum in regno angelorũ nouissimũ factũ in regno hominũ appetat ad hoc magnificarese hõ super terrã. Augustinus humiliatis spectaliter sibi christus ascribi. Mat. xi. Discite a me q̃ mitis sum e humilis corde: Augustinus in libro de virginitate. Nõ dicit discite a me mundũ fabricare aut mortuos suscitare sed ama mitis sum e humilis corde. O doctrina salutare. o magistra vitaq̃ memorabilis q̃ bonos periculo superbie ppinatos atq̃ [illegible] E. Nolunt docet q̃ ipe nõ facere. Nolunto beẽq̃ ipe ẽ facẽt. In eodẽ. Ita ne magnũ

ēt esse parum vt nisi a te q̄z magnus eo fieret dixi eius non possz ita plane.nō.n. aliter suenitur reges ale nisi ingento timore digesto-xpō in cpibus suis multuz voluit nobis hūlitatē cōmēdare. Matrē hūlez voluit hēre. Luc.i. q̄ respexit humilitatez ancille sue. Itē voluit hēre domū humilē q̄ diuersoriū. Lectū humilē q̄ presepium vestē habuit humilē q̄ pannos inuolutus ¶ Luce.ij. Pannis eū involuit ¶ reclinauit eū in presepio qui a nō.e.et.lo.idē Bernar.in sermonibus loquēs de illo verbo ángeli.dicē pastorib⁹. Luc.ii. Hoc vob signū inuenietis infantē pannis involutuz ¶ positz in presepio.non sine certa ratione misterij pannis saluator obuoluitur ¶ ponitur in presepio quando idē manifeste in signum nobis cōmēdatur ab angelo hoc inquit vobis signum inuenietis ¶c. In signum positi sunt panni tui o bone ie su sed in signum cui a multis hodie ptra dicitur. ¶ Agnosco certe: agnosco ieiunium magnū sacerdotem fortissimū operū vestigiis dux alterabatur cū diabolo.zacha.xiij. Exemplū dedi vobis vt ¶ vos eadem facatis vitio: si quidē in conflictu lorica ferrea qui stola linea licet onerī illa sit hec honorī erit cum ¶ mēbra sequētur caput vt corpus vniuersum vno spiritu psallit ¶ dicat consolidāti saccum meum ¶ cingum dedisti me letitia ¶ Christus humilibus per angelum nūciatur eis natiuitatem suam nūciat: q̄ pastoribus. Ber.in sermonibus. Quā multa hodie gemmis ¶ auro fulgent altaria quantis vbiq̄ pallis ¶ auri textilibus parietes adornātur: putas ad hoc diuertent angeli ¶ pannosos homines declinabūt. Si ita est cur pastoribus omnium magis apparuerē qui terre regibus vel templum sacerdotibus. ¶ Itē christus circūcidītur in quo magnā humilitatis datur exemplū secundū cuiz. Ber. incarnatione minoratus est paulominus ab angelis sed i circūcisione multominus: q̄ latronis cauterio est signatus. Ber. Vestigia nullū vulneris habēs alligatura vulneris nō refugit. Nō sic nr̄i primi sic agit pernecessitas elationis humane erubescimus vulneruz alligaturaz qui de vulneribus etiam interdum gloriamur. Qui sine peccato fuit non dedignatus est peccator reputari .nos ¶ esse volumus ¶ nolumus estimari. ¶ Itē Christus hominibus humiliter subdītur. Luce.ecclēs. Descendit cum eis venit Nazareth: ¶ erat subditus illis: quis quibus deus homini buus. ¶ Itē Christus humiles sibi sociauit quia piscatores. Mat.quarto. ¶ Johānes etiam se subdit abeo baptizandus. Mat. tertio. Attendendus vero est mirabile certamen q̄ ibi fuit inter humilitatem salutoris ¶ humilitatem precursoris Johānes enim prohibebat eum dicens ego debeo a te baptizari: ¶ tu venis ad me cui Christus sine modo sic decet nos implere omnez iusticiam. Bernardus sic plane sic decet vt vincat etiam humilitate qui sub limitate vincebat. Erexit hūlitas precursoris tanquam minor: ¶ quā obedientia tulit auxilium humilitati saluatoris vndecūcte sunt due contra vnum glo.super illud tunc demisit. Verāt inquit humilitas ḡtiā si deserit cōes obedictia. ¶ Itē xp̄o pauū amplexatur. Mate.ix. Et eiusdē.x. Increpat prohibētes paruulos a deū venire ¶ cōplexans eos imponēs manus sup illos benedicit eis. ¶ Item in predicatione sua gloriam patris querit. Jo.xiij. sermonem quē audistis non est meus: sed eius qui misit me patris eiusdem.xvi. Ego te clarificaui super terrā dicit filius ad patrē. Eiusdē.viij. Ego honorifico patrem meū. In eodē. Ego gloriam meā nō quero eiusdem vi. ieiunio cū cognouisset: q̄ venturi essent vt rapent eum ¶ facerent eū regem: fugit iterū in montem ipse solus. ¶ Itē exemplus dat humilitatis in miraculoruz operatione vnde. Mat.viij. Dīc leproso mūdato vide neminī dixeris. ¶ Itez incensus cōsolationem mat.xvij. ¶ in pedū absolutiōe. Joxiij Exemplū dedi vobis vt vos similiter faciatis. Mat.xx. Filius hominis nō venit ministrari sed ministrare. Itē in hoc q̄ asinam voluit non equitare. Mat.xxi. Et postillud zacha ix. Sedens super asinam subditur. ¶ disperdā quadrigā ex efraim ¶ equū de ierusalē: specialiter cōtra superbiaz que est in egrotis voluit dñs asinuz sidere. ¶ Itē in passione phi.ij. Humiliauit semetipm̄ fct̄s obediēs vsq̄ ad mortē. Ibi dicit. Glo. Augu. Ecce hēmus hūlitatis exēplū. superbie medicamētū. Quid igit̄ immundicis homo. O pelis morticina gd tūderis. O fantes sedagd inflaris: princeps tuus humilis est-tu superbus: cap̄ ¶ humilis ¶ mēbrū superbus. ¶ Tertio pōt valere ad cōmēdationē hūlitatis si enūdat q̄uz ipsa placet deo. Notandū ergo q̄ hūlitas mirro mō deo redolet ¶ cetera bona hoīs ei re dolere facit. Lāt.i. Cū esset rex in accubitu suo nardus meā dedit odorez suū. Nardus pp̄ sui pultatem humilitatē designat. Et si tuo vehemēti redolet sic bōi hoīs cū per hūlitatē quasi cōminuta fuerit deo sunt gratiora: Cāt.iij. Que est ista q̄ ascēdit per desertū sicut virgula fumi ex aromatibus mirre ¶ thurris ¶ vniuersi pulueris pigmētarij. vbi hūlitas est adest timor q̄ ad redolentiā maiorē solet facere hūilis nihil reputat se hēre vel facere tōtemuēe. ¶ Itē spūs.f.sōbere stat in corde humili q̄ ēt facit ad maiorē redolentiā. Cāt.iij. Veni aquilter pila ortū meū ¶ fluent aromata illi⁹. Hūlitatez respicit deus oculo misericordie. Luc.q̄ respexit hūlitatē ancille sue. in ps. Humilia respicit i celo ¶ in terra. Gēn xxix. Vidit dñs humilitatē meaz. Isa.vlti. Ad quē respiciā nisi ad pauperculū ¶ cōtritum spū. Superbum vero respicit deus oculo iusticie in ps. Retribuet abundanter facientibus superbiam. Isa.ii. Die domini exercituum superomnem superbū. ¶ Humilitatem exaudit dominus Judi.ix. Humilium ¶ mansuetorum tibi placent semper deprecatio in ps. Respexit in orationē humiliū ¶ nō sprevit preces eorum. Eccl. xxxv. Oratio humiliantis se nubes penetrat. Grego. Magnus est creatori nostro ad recipiendum fletus humilium miseri cordie sinus pp̄ter defectum humilitatis parum audit deus hodie orōes ecclesie. ¶ Humilium memor ē deus. ps i humilitate nostra memor fuit nr̄i. ¶ Superbos quasi non agnoscit deus: Unde dicit sapiēs virginibus. Mate. xxv. Nescio vos. ¶ Humiles liberat deus ¶ a malo culpe ¶ a malo pene. In ps humiliatus sum: ¶ liberauit me. ij. Regum.xxi. Nonne vidisti Achāb humiliatum coram me: quia humiliatus est mei cā: non inducam malum in diebus eius.ij. Para.xij. Quia humiliati sunt auersa est ab eis ira dei. Nō tenet dominus iram suam contra humiliatem. Responsio enim mollis humiliatio frangit iram dei. Prouer.xv. humilis reputatiōe sui vermis est in ps. Ego vermis sum: ¶ non homo quis honor esset deo ni dicare sede verme vno. Iste modus placet di deum. scilz per humilitatem videl esse communis gentilibus iudeis ¶ xp̄ianis. Jere .vi. Accingere cilicio ¶ conspergere cinere. Job vlti. Despsum reprehendo: ¶ ago penitentiam in fauilla: ¶ cinere. Judith.x. Posuit pulueren super caput suum. Josue vij. Josue ¶ seniores israel prostrauerunt se terram: ¶ miserunt pulueres super capita sua: cum vir vbi hoc ¶ cidissent de populo indecim xxxvi. Ozee ¶ Jonc.iij. Legitur q̄ rex ninive audito verbo Jone induitus ē sacco ¶ sedit in cinere. Respuslio melius quam fuit humilitas David Saul vestimentz eius sagitte.i.Re.xxiij. Quem persequitur rex israel quez persequeris aut David canē mortuū ¶ pulicē vnum. Et rursū Saul tuū est filī mi David. Sicut leo alacia sibi repugnantia lacerat ¶ conculcat. sobtecta vero tecta altere per mittit. Sic deus humilē perimit superbuz vero persequit. Sap.vi. Exigno perdunt misericordia. David. humiliter cōfitens pūs tali audiuit a xp̄o. dño quoq; transtulit petrū tuū.ii. Re.xij.c. In ps. Lex cōtritū ¶ humiliatū deus nō despicies humilitas ad modū asini luctatoris doz se deo subdat quasi cum vitio humilitas docetur dei sententias reuocare, vt ps tu hocab.iij. Re.xi.e in Ezech. Jo.xxxvij.e in ninivitis Jone.iij. Deus hūiles ex in pīa exaltat: vt patet. Saul.i. Re xv. Nonne cum parvulus ēs i oculis tuis caput i tribub⁹ israel factus es. Saul absconditi Ebron qui reperitur i regēs. Re.x.e de David inde humilio dicitur cui dē. xvi. Ebuit eū. Nec mirta intuitus hominis ego iudico. Deposita humilis princeps populi cōstituitur a dño Exo iij. Quis sum ego aut. Deposita vt vadā ad phonem ¶ educas filios israel ex egypto. ¶ Jere. humilia sup̄ gētes ¶ regnacōfitentur. Jere. Lam. Domine respice ecce nescio loqui q̄ puer ego sū. aū. Jere. Et. Gedeon humilis dux populi cōstituitur. Judic.vi. Ecce inquit Ged. ō humilis mea minima ē i Manasse ¶ ego minim⁹ in domo patrimei. Job.v. ponit humiles in sublime. Numm⁹ qui deiecit in statera in thesaurum mittitur qui vero ascendit reprobatur sic vero superbire reprobatur a deo. humiles vero approbant probant a deo. humiles

in se. Ipsi de manu tua repulsi sunt. Humiles se deiciunt: deus vero eos exaltat: Jero. Loquens de paula. quanto plus se deiciebat. tantomagis a xpo sublevabatur: humilibus autez in presenti dat deus gratiam suam: in futuro vero suam gloriam. iij. Re. iij. c. vasa vacua replet Elyseus. Ja. iij. c. i Pe. v. Deus superbis resistit: humilibus autem dat gratiam. Ber. Qui de suis confidit meritis et proprijs innititur operibus cor illius nō intrat gratiam Nimirum. plenus est nec suscipit in eo gratia locum sui. Non patitur natura vacuum quin illud repleat: nec gratia humilitatez quin illi se infundat. Humilitas gratiam haurit vt vas inclinatum. Eccle. xiij: Humiliare deo et expecta manus eius. q. d. cum humiles deo et expectat manus eius. q. d. cum humiles glorificet patet ex his verbis sacre scripture que sequuntur. Job. xxij. Qui humiliatus fuerit erit in gloria: et q inclinauerit oculos suos ipse saluabitur. in ps. Tu populum humilem saluum facies: et oculos superborū humiliabis: Jtē humiles spiritu saluabit. Prouer. xv. Gloriam precedit humilitas. eiusdē. xviij. Ante quam glorificetur cor humiliatur. Jtez xix. humilem spiritu suscipiet gloria. Jtez Mat. xix. et Mar. x. et Luc. xviij. Dicitur de parvulis. talium est regnum celorum. et Lu. xiij. et xviij. Qui se humiliat exaltabitur: et eiusdem. xij. Dicitur pusillis complacuit patri vestro dare vobis regnum. Item eiusdem. xviij. Dicitur recūbe in nouissimo loco vt cū venerit qui te inuitauit dicat tibi. Amice ascende superius. Eiusdem xviij. Quicunq; nō receperit regnū dei vt puer non intrabit in illud. Mather. xviij. Nisi efficiamini sicut pueri: nō intrabitis in regnum celorum. Nec mirum si deus humiles honorat cum ipi etiā honorent eum. Eccle. iij. Magna potentia solius dei et ab humilibus honoratur. i. Reg. ij. qui honorificauerit me glorificabo eū Humilitas est locus habitationis glorie dei Humilitas. est locus habitationis glorie dei Humilitas. gloriā suam deo. reliquit: eū superbus ei sibi vsurpet. Ber. In sermonibus elatus ejum i se est deū inhonorat: gloriā meam alt dño alteri nō dabo. Et superbus. Ego inquit ei mihi iz nō deberia vsurpabo. Nec. n. placz illi angelica detractio vane gloriam deo pacē hoibus humilis deū magnificat superbus vero magnificat seipsum Humilis est vox illa. Luc. i. Magnificat aia mea dominū. et iterp vox illa. Jo. iij. Illū oportet crescere me aūt minui. Et Jtē deus bona hūlitatis spiritaliter acceptat. viij. Exo. xvij. Dicitur de altari. Nō solidū sed inane et cōcauū facies illud altare est cor altū in eminentia plectionis existēs et per humilitatē dicitur esse inane et cōcauum vt deo sint grata que offeruntur ibi. Grego. In prima parte mor. vt cuiusli bet digniora facta sunt necesse est vt apō se semper indigna videātur ad litteram: volvit de⁹ vt altare esset cōcauū vt caperet posset ignem eius et materiā sicz et victimas nec cor humanū capit ignem spē. Crebris humile fuerit ligna etiā sacrorū verberū et victimas explorū bonor non capit nisi sit humile. Designatur aūt dicere superbus inuenta vel dicta ab alijs et nullū vult imitari. Item humilitati deus se ostēdit. Gene. xviij. Apparuit deus Abrae in convalle imbre. Humilitas spiritaliter dicitur habere gloriaz apud deū. Eccle. iij. Quāto magnus es humiliare in omnibus et coram deo invenies gratiam. Nec mirū hec. n. virtus spiritaliter subdit hominem divine maiestati. Ber. in sermonibus loquens de illo verbo angeli. Luc. ij. Invenietis infantē pannis involutū etc. Quid est inquit q sola ab āgelo dicitur cōmendari humilitas et rūdet forte spiritus cōmendat angelus humilitatez: quia ceteris per superbiā ipse in humilitate stetisset. Aut certe propterea celitus enitet humilitas: quia hec quasi propria virtus divine sit exhibēda maiestati. Preterea humilitas est fidelissima deo et devotissima. Bona enim dei non vsurpat sibi. Ipsius est vox illa. Isa. xxvi. Omnia opera nostra operatus es in nobis domine. Ipsa homini dicit illud. i. Cor. iij. Quid habes q non accepisti si autem accepisti quare gloriaris quasi nō acceperis. Quanto valere potest ad commendationem humilitatis: si ostendatur ejum ipsa homini prosit. Notandum ergo q ipsa sapientiaz introducit. Prouer. Undecimo. Ubi hūlitas ibi et sapientia. Mat. xi. Revelasti ea parvulis superbia non habet vbi sapientiā recipiat: Dicitur no philosophus ad Alexandrum deus presto est ingiri sapientiaz sed non habes vbi recipias. Greg. in pastora. Pupilla oculi nigra videt et albugineam tollere nō nisi videt: quia humane sensus cogitationis fastidium se peccatorēq; intelligit cognitionem tantum claritatis apprehendit. si autem candorem sapientie seu iustitie sibi attribuit a luce se superne claritatis excludit. Ptholomeus philosophus. Inter sapientes sapientior est q humilior existit. Beda. Humilitas est clausis sententie. Ipsa humilitas magna pars dicitur esse sapientie. Gregori. Prima stultitia angelis fuit elatio cordis. Vera sapientia efficitur hominis hūlitas sine existimatione. Augusti. de verbis domini. Quanto humilius sedebat Maria tanto amplius capiebat. confluit enim aqua ad humilitatem vallis de supercilio montis. Ber. in libro de duodecim gradibus humilitatis. via bonos humilitatis qua veritas inquiritur caritas acquiritur. generationes sapientie precipiuntur. In vitis patrum quidam frater ieiunauit septuaginta ebdomadas. petēs a deo revelaret de quodam sermone scripturarum. Et cum non fuisset ei revelatum exijt ad quendam fratrem vt requireret ab eo: et in itinere obviāte ei angelus dicens. Septuaginta ebdomade quas ieiunasti non te fecerunt proximum deo. Nunc quia humiliatus es vade vt ad fratrē pergens nullus tuz tibi indicare sermonem. Et docens eum angelus sermonem recessit ab eo. Item humilitas caritatem reparat. Ber. Sola virtus humilitatis lesē est reparatio caritatis. Item a laqueis liberat. Antonius. Vidi omnes laqueos inimicis tensos et in terra ingemiscens dixi. quis putas transiet illos? Et audivi vocem dicentem. humilitas. Humilitas autem non solum gratia est. sed vas etiam aliarum gratiarum: et nō quodcūq; vas sed vas admirabile. vas illud de impletione capacius efficitur. Cum dat humili augmentū gratie ita humilitas sicut et ceteris excrescit. vnde ipsa capacior fit. Ipse cū dei liberalitate certare dicitur a qua petere non cessat. semper habet vt recipiat. quāto enim magis recipit. tanto magis se vacuū esse recognoscit. Humilitas seipsa se euacuat vt capacior fiat: qui enim vere humilis est se humilē non reputat. Ideo expeditissimus est ad gratie susceptiones humilitas luminare est que minuitur in consummatione. Eccle. xlij. In ea complet

que est de victoria: ita per consequēs potuit super eum pugnā. eiusdem enim est pugnare: et victoria pugne gloria. Preterea vere humilis de vulnere suo roboratur: et de infirmitate fortior efficitur. ij. Cor. xij. Cum infirmor: tunc potens sum. Ideo nō est miz si nō vincatur. Ité humilitas propter sui celitatē et vilitatem ab hoste non tenetur. Ideo merito nō vincitur. iiij. Reg. in fi. Nabuchodonosor trahens rete captiuitatis p terram iudeoz nobiles et magnos cepit et duxit in captiuitatem. pauperes vero reliquit. Superbia propter causas oppositas semper vincitur. Humilitate vicit homo seipsum que victoria est valde difficilis.

Greg. Plus stupeo Dauid saltantē q̄ pugnantē: pugnando hostē subditur: saltando setipsum vicit. q̄ Michol ex tumore regij generis insana humiliātem despexit.

¶ Item humilitas placentissima est: pacem enim videtur habere cū suo opposito. scilicet cū superbia. Superbus vnus alterū superbū non patitur nec cū eo pacē hab: tumor enim vnius tumorē alteri⁹ pungit.

¶ Apud geometras demonstratus est q̄ sperica corpora que quasi tumida sūt non possunt se contingere nisi in solo puncto. vnde pungere inuicē se possunt. Sed non plane aut recte sibi inuicē applicari sicut est de corporibus superbia tumescentib⁹ corpus cōcauū sperice. corpus intra cōcauitatem suā pōt recipere. sic et humilis cum superbo pacē pōt habere. ¶ Item humilitas altissima esse videtur: q̄ satis patere poterit. si attēdatur quō cū superbia diuidat mundū. ¶ Notādū ergo q̄ in diuisione mundi superbia accipit extra humilitas vero intra. vnde super illud Joh. vi. Eum qui venit ad me nō eiciā foras. dicit glo. Super est foras eicit: qui nihil habet in bono interiori: neq̄ hic neq̄ in futuro.

¶ Ad humiles pertinet illō gloria nostra hec est testimoniū conscientie nre. ij. Cor. i. Sene. Sapiēs intra se omne bonū terminabit. vere sapiēs est vere humilis. ¶ Humilitas vult habere troffeū. superbia vero operi nēcto cōtenta est. Humilitas vult habere equū. superbia vero sellā et frenum. Item accipit humilitas nucleū. superbia vero corticem. Item superbia accipit alumen. humilitas ymum. Superbia habet montes. Humilitas valles. Ideo superbia habet ventos. perflant enim altissima venti. habet etiā ariditatē ouricie: sterilitatē: pecipitū. Oppositā vero his habet humilitas. facile est in alto se continentē obstupescere et de vita periclitari. Item superbia accipit florē. Humilitas fructū. Jere. xlviij. Date florē Moab. Moab interpretat ex patre: et significat superbos qui de nobilitate paterna gloriātur. Ité superbia accipit pulchr. humilitas bonum. Superbia accipit esse in opinione vel visione hoiz vel dictione. humilitas vero esse in rei veritate. vnde dicitur de ypocritis. ecclesiastes opera sua faciunt vt videantur ab hominibus. Mat. xxiij. Superbia accipit paleas. humilitas granum. Superbia accipit imaginē sine picturā honestatis. humilitas veram honestatē. Sapiēs: Apud sapiētes sūt honesta. apud vulgus simulacra rerū honestar. Ité superbia eligit ascēdere. humilitas descendere. Ber. O puerilitas. o abusio filioz Ada q: cū ascēdere difficilimum sit: descēdere facillimū. ipsi leuiter ascendūt et descēdūt difficilē parati ad honorēs et celsitudines gradū ecclesiasticoz ipsis angelicis humerio tamq̄das. Ité superbia accipit publicū. humilitas absconditū. Isa. xxxij. Erit vir quasi qui absconditū a vento et celat se a tempestate. Ité superbia accipit q̄ ē contentionis. Humilitas vero q̄ ē pacis. Humilitas recumbit in nouissimo loco. Luce. xiiij. Superbia vero gloriari vult. Gloriari vero res contentionis est. cuz. unus laudat eum qui superbus est. Duo cū vituperant. Prouer. xxij. Ira et gladius in via superbi: custos aūt anime sue longe recedit ab eo. custos aīe sue est vere humilis. Item humilitas valde gloriosa ē. Ber. Gloriosa res est humilitas: qua ipsa quoq̄ superbia palliare se appetit ne vilescat. Adhuc quid facit superbia sub pannis humilitatis ieiu. nunqd nō hoc quo se palliet humana malitia. nisi vnde euoluta est insantia saluatoris. ¶ Humilitas laudem fugit. laus vero eam sequitur tanq̄ laude dignā. Econtrario superbus laudē sequitur. Laus vero eum fugit tanq̄ laude indignū.

¶ Superbia in ore hoium se et sua ponit. Ideo nō est mirū si motiuo detractionis frequenter ibi sentit. Humilitas vero altissimū ponit refugiū suū. ipsa. n. dicit illud. Cor. ij. Qui adest iudicat me dūs est. Ité

motiuo detractoz est nō attingūt. Superbi velud ydola sūt q̄ vanissime laudāt sicut viri virtutū dij dicuntur in ps. Ego dixi dij estis. Ipsi sunt velut simie ieroz ipēm laudantes. hūtes virtutē aūt eius abnegantes. ij. Thy. iij. Ipsi etiā sunt sicut harundo q̄ mouetur nō quia vluatiz quia vēto agitatur sic ipsi mouent ad opa de genere bonoz vento inanis glorie. nō a spū vite. Mat. xi. Quid existis in desertō videre. harundinē vento agitatā? ¶ Et nec tamē q̄ vilitas humili satis in hoie ex diuersis figuris ghus ipsa designat in magna parte pōt ostēdi. de quibus pauca ponere sufficiat. Humilitas vallis est fertilissima in ps. Valles abūdabūt frumēto. i. humiles populi bonis opibus. Ipsa ē vallis lachrimaz in qua būdictiones dabit legislator. ubi inueniuntur aque gratiarū iter medium montiū pertransibūt aque. Aug. Alta siccātur: ima replentur. Ité ipsa est fundamentū ceteroz bonoz. Aug. Magnus vis esse a minimis icipe. cogitas magnā fabricaz: cōstruere celsitudinis. de fundamēto cogita humilitatis. Ber. Bonus fundus humilitas. in quo omne edificiū spūale cōstructum crescit in templū scīm in dño. ¶ Humilitas est nihilū sup quo terra ecclesia fundata est. Job. xxvi. Appendit terrā super nihilū. Humilitas facit hoiem pulchrū nihilū: sed superbia facit hoiem turpē nihilū. Bal. vi. Si quis se existimat aliqd ē cuz nihil sit. ipse se seducit. Item ipsa ē radix ceterarū virtutum. Grego. Origo virtutis humilitas est illa in nobis virtus veracit terpullulat que in radice profunda. humilitate pdurat. Aug. Arborē attendite. figit radicē in humili. vt vertice tendat ad celū. Idem sine radice aurae petis ruina est sta nō crementū. Ité humilitas ē via ad sublimitatē. Ber. Per humilitatē ascēdite ad sublimitatē. q: hec est via et non ē alia preter ipsam. q aliter vadit cadit potius q̄ ascēdit: xpc cū per naturā diuinitatis non haberet quo ascēderet: q: vias veniz nihil est: tamen per descensuz quo nō creseret inuenit. Ité humilitas ē. q aque ducitur per quē gratia ad hoiem venit. Ber. Jō fluēta gratie tanto pōze defluerant: q: nundum fuerunt aque ducus. Aque ductū illū intelligas humilitatē. Morie. multum nititur destruere dyabolus aque ductuz humilitatis. holofernes precepit incidi aque ductū. Judith. vij. Jtez humilitas est turris fortissima. Amatoribus mūdi videtur esse humilitas. sed vincled fm veritatem in alto est. Luce. xvi. Qd altū est hoib⁹ abominatio est apud deū. arrogantes q̄ alīū est deo abominatio est hoibus. Bregō. in scīa pte mezal. Inflatiōes sunt humiles posiū: q: vnde se in cibus despiciunt inde cōtra oia securiores sunt. Aug. xix. lib. de ci. dei. Est aliqd humanis mōre modo q̄ furiez faciat cor. et est aliquid gloriosus q̄ deorsum tadat cor. Ité in codē humilitas erahat que facit ē sublimi deo clamo aūt que in vitio est respuit sublimiores et cadit ab illo quo nō est quicq̄ superbi⁹ et hoc est unicuiq̄ sit q̄ scripū ē. Deiecisti eos dum allenarent ipm quippe cuncti ruinā deiecti est. Ité humilitas p hoc ostēdit ē in altis q̄ propinqua est altissimo. Ecclesiast. illud. Juxta est dño his qui tribulato sunt corde: alios quidē est dño vicinior tunc humili et nō se exigenti. Jtez humilitas claues paradisi ē. Specu. Ecce dedi claues etc. Item est vas securissimum et habitaculuz dei quietissimuz de quibus prius habitum est. ¶ Humilitas in sacrificiis victa est: ipsa etiam in odoramentis est. thus: q̄ quanto in fumum magis tenuz resolutū tanto in magis suauitatis odorem spergit: sic humilitas dom proximum subiectum quasi in nihilum extendit gratissimum odorem deo spirat. Ipsa est vt cynamomum q̄ est omeris odorē. Cinerem enim se reputat humilis. ipsa est vt murrus odorem amissis mira forma are cuperans. Et etiam vt amomum abactatem superbie prelumpt ennis tollendo: est vt aspis sanitatis tumoresq̄ superbi fantasias pellit semp tumē si aliquid ē cum nihil sit. Item est vt cinis virtus est tumoris corpalis reprimere: est vt onichinus omnis virtutis esse dicunt homi nem inuitum reddere quam virtutem humilitas indubitanter habet. Item est diamas: cuius virtus dicitur esse facere gratiosum q̄ est vere humilitas. Sicut enim odit dñs cozz deo et hominibus est superbia. ita gratiosa coram deo et hominibus est humilitas. Item est vt balsamum est humilitas. Item est vt balsamum q̄ fundum petit et ad terram ad cor ruptionem efficacissimum. Unde. Cu

dos virtutum humilitas. Item humilitas est vt gratitas in spōsa celestis regis: ad decentiam eius faciens & ei corruptioni et anestanecentario tumor superbie corruptioni spūali arteriatur. Superba anima de maligno spiritu concepit eius primogenitum. s. superbiam. Dicitur vsualiter & creditur annuntio mulieres interdum a demonibus impregnari. Quidā tamen credunt eas ex hac impregnatione nihil in vtero habere nisi ventum. Nec aliter de tumescē nisi multe vētositatis emissione q parabola est spūalis impregnationis diabolice: eventositas a superbo per tactū istic emittitur: vt non minuatur: sed per humilem confessionem vere euacuatur.

Sunt ā qui nō timent p̄fiteri hanc grossitiem diabolicam dicentes se esse crassi vel magni cordis: & horribile est dictu: quidam impregnari sunt a proprio patre: qui de nobilitate patris tumescūt. Alij ab vniuersitate cognatoꝝ suoꝝ: alij etiā a toto populo: vt principes qui de multitudīe populi tumescunt: vtrex David faciens numerari populum. ij. Reg. xxvij. Econtrario rex xerses cum coram se videret exercitus suum multitudinis innumerabilis attendens q totus ille exercitus infra. c. ānos in pulverem conuertēdus esset dixisse fertur regem tanti exercitus & tam fortis vocant me homines. Ego vero fatoꝝ me regem esse pulueris. Quedam etiaz anime grosse sunt de virginitate sua q valde mirum videtur: hę sunt virgines fatue de quibus legitur. Mat. xxv. ¶ Et notanduz q humilitas in nobis supplet defectus aliorum bonoꝝ. Ber. Apud dīm fratres vix habere non possumus qui in multis offendim⁹ omnes: sed nec fallere eum. Ipse enim nouit abscondita cordis quāto magis opera manifesta: nec resistere viribꝰ quoniam omnipotens est: qđ ē restat nisi ad humilitatem remedia tota mente cōfugere & quicquid in aliis minus habemus de ea supplere. Item sine humilitate cetera bona nobis: bona non sunt nec deo placent. Ber. Sine humilitate audeo dicere: nec virginitas Marie deo placuisset. Idem magna virtus humilitatis sine cuius obtentu non solum virtus: virtus non sit sed etiam i superbiam erumpit.

¶ De causis humilitatis. ca. vi.

Equitur de causis humilitatis:

¶ Et notandum q in omnibus rebus causas humilitatis inuenire possumus si diligenter attendamus: videlicet in eis que sunt intra nos & in eis que sunt in nobis: & in eis que sunt extra nos & in eis que sunt contra nos: & in eo q est supra nos. ¶ Intra nos sunt corporalis ratione carentia vt elementa terre nascentia animalia irrationalia: celi luminaria. ¶ In terra que est infimum elementoꝝ multas causas humilitatis inuenire poteris. Primo ergo attende q in causa reuersurus es. Gene. iij. In sudore vultus tui vescieris pane tuo donec reuertaris in terram de qua sumptus es: quando ergo terram respicis quasi sepulchrum vel cymiterium tuum respicis. Attende etiam q terra que nunc est sub pedibus tuis: quādoq futura est super caput tuum. Itē attende quantum ea indigeas ipsa est que te sustentat. Si ipsa penitus fuerit sub pedibus tuis. sicut sunt sub pedibus dathan & abyron. Numeri. xvi. Viuus in infernum descendens. Item ipsa miro modo ex se produxit dei virtute vnde pasceris: q si non faceret fame perires. Item si ligna non produceret: vnde caleres perires frigore.

¶ In aere etiam multas causas humilitatis poteris inuenire. Primum ergo attende q sine aere nec ad momentum poteris viuere nisi cum ad refrigerium cordis aera abstraxeris suffocaris. Item attende q si aer a vento frigido commotus fuerit te intollerabiliter afflixit. Si pestilēs fuerit te interficit. ¶ Item in aqua multas causas humilitatis poteris inuenire si aqua non fuerit vt porcus immundus eris. Item sine aqua terra arida & sterilis erit: & sic fame peribis. Similiter si ignis non esset fame & frigore perires. Nō haberes enim vnde cibaria decoqueres: vel te calefaceres. Preterea ignis paratus est ad torquēdū impios. Ecclesiastes. vij. Vltrix carnis impij ignis & vermis. Deute. xxxij. Ignis succensus est i furore meo & ardebit vsq ad inferni nouissima &c. Quomodo superbiat homo sciens ouo fuerit ad cuius combustionem fornax iam succensa est. Itē attēdēduz circa terre nascētia quātū illis idigeaꝝ. Attēde etiā bona que sunt ceteris quibus tu careas: vt est fulgor auri pulchritudo

florum. Mat. vi. Cōsiderate lilia agri quō crescunt non laborant neq nent dico autē vobis quoniā nec Salamō i oi gloria sua coopertus est sicut vnū ex istis. Item circa animalia irrationabilia attēde multa bona quibus tu careas vt est suauitas cantus in multis auibꝰ siue magisterio alicuius creature ad q̄ suauitatē tu multo annis edoctus nō possis pertingere. Item velocitas que est in ambus & tu quibuslibz quadrupedibus. Fortitudo etiā & pulchritudo habūdantiaq̄ vestitus ore vero oportet mendicare ab eis vnde nuditatē tuā optas & vilipulchritudinē tuā emes: & obscuritatē & tenebritatē tuā mutes. ¶ Circa luminaria vero celi attende quantū luce eoꝝ indigeas. Sine luce enim oculi cēnt tibi inutiles. ¶ In nobis etiā multas causas humilitatis inuenies ex parte corporis ex pte aie. ¶ Ex pte corporis respicias eius originē: finē eius finēq̄ sine eius statū pēntez. B. Vide vñ veneris & erubesce vbi es & ignomīce quo vadis & tremiscens attendas vñ corpus venit. inuenies q ex putredine. Job. xvij. putredini dixi: pater meus es. Attende etiaz vlteriꝰ grauamina q̄ matri q̄ te peperit ceteris. B. In sordibus generationum tenebris p̄volvemur matres meas multiz vulneratiōm⁹ & honeramus. In doloribꝰ parturimus: in pu matres nostras mox vipe lacerauimus. Attēde etiam quod nudus nascitur homo membris impotens: plorare incipiens. Job. i. Nudus egressus suz de vtero matris mee. Ezech. puer a pueritu incipit. Sap. vij. Pannis vocem similē hominibus emisi plorans. Attende etiam ad quemsin em deueniat corpus. Pulvis etiā & cinis sit. Gen. iij. Pulvis es in pulverez reuerteris. Item Gen. xviij. Loqui ad dīm meuz cū sim pulvis & cinis. Non est mirū si se erigat ira dīm suū miles q habet castrum sup alta rupez inexpugnabile: sed valde fatuus est qui nō habet demonem iam: nisi de palea que facilime potest cremburi si ira dīm suuz potentem se erigat: sic fatuissimus ē homo cuius habitatio. s. corpus ad caloꝝ debilē cinerē redigitur nec exigē ad hoc ignis si cōtra deuz se erigit. Item corpus a vermibus ē corrodendum. Jn. Sepulchro suz vermis. Ecclesia. vij. Vindicta carnis impij ignis & vermis. s. Mac. ij. c. gloria peccatoris stercus & vermis. Corpus enim vnde gloriatur faciens est sterconum & cibus & materia vermium presentem statum corporis attendebat qui dicebat: humiliatio tua in medio tui Jerony. Quomodo superbiat qui horum sensum sentiat potest. Ex parte etiā anime multas causas humilitatis possumus inuenire. Aut enim scit homo se esse immortalē aut nescit. si inferiorem statum eligit canis vel porcus vel Balaam debuerit duplicio mortis temporalis. s. & eterne. Illa vero vnicam mortem debent. Item misericordiam habet & penes culpe cum illa scīā habeat nullam penam & nihil soluz damnabilem sit. Ecclesiastes. ix. Sunt iusti aut sapientes & opera eorum in manu dei: tamen nescit homo vtruz amore an odio dignus sit: sed omnia in futurum reseruantur incerta. Greg. Ad hoc electi nobis de meritis nostris incerta sunt: vbi vt amemur certum gratiam humilitatem.

¶ Item ad humilitatem valere possunt etiā si seremus nos esse i statu gr̄e: nō ligēs p̄ficiē di quā in vobis videmus: & facilitas standi facilitas cadendi. Ad sibilū enim vnius verbi: q̄nq̄ decem milia virorum fortissimorum relinquēdi: debilitatis vnius minimi a vera vincendi. ¶ Item circa ea que sunt extra nos multas causas humilitatis possumus explicare vt si attendamus multos de tribus nostris esse leprosos multos cecos multos spōtice multos mūdiciores alios diversis miseriis afflictos. Job. v. Quinio speciem tuam non precedis. Itē si attendamus eos qui contra nos sunt materiaz humilitatis inuenimus. Deitas enim inuisibiles nos strangulare et nisi diuina p tectio hoc impedirez. Job. xl. Non est super terram potestas que cōparetur ei qui factus est vt nullum timeret. Terē. 5. Adiecerunt est vt nullum timerent. Terē. 5. Misericordia dñi q̄ nō sumus consumpti. ¶ Item misericordia dñi q̄ nō sumus consumpti. ¶ Item super nos causas humilitatis inuenire possumus si attendamus dei omnipotentiaz paratam ad vindictam ultionem. ¶ Tribus de causis solet aliquis se inclinare vel demittere: vel quia gladium ejus eius imminet: vel quia transiturus ē per hostium: humiliq̄ vel propter iacturaz alicuius rei

gne persone q̄ ad terram videt sedere. Si mulibus de causis debet per humilitatem se homo inclinare. Si enim per superbiaz se erexerit gladius dei omnipotentis evaginatus est: super caput eius. i. Petr. Humiliamini sub potenti manu dei. Item ne cesse habet transire per humiles hostium paradisi. Augu. super illud. Jo. x. Ego sum hostium: hostium humile est: si sano capite volumus intrare: oportet caput demittere. Item sanctus sanctorum et ceteri sancti in mundo isto laudabiliter se habuere. Mat. x. Sufficit seruo si sit sicut magister eius. simile. Jo. xv. Sine respiciamus ad bona sine ad mala inuenire possumus materiā humilitatis. Bona nostra aliunde habemus: imperfecte ea habemus: perdere ea possumus. Et si attente ea inspicere volumus: non dominium verum sed onus et periculum in aliis habemus: pro illis census magnum debemus. Et non solum ea perdere sed etiam pro illis perdi possumus. De malis vero manifestum est q̄ humiliare debent homines maxime si sint peccata mortalia cū pro illis adiudicati sint patibulo infernali: mirum est q̄ tot et tante cause humilitatis homines humiles non faciunt. Ber. O mira vanitas o mira fatuitas cordis nostri cuius elationem perfecte durimere cuius cervicosos motus omnino domare humilitatis materia tanta nō sufficit quin adhuc non supbiat terra et cinis

B ¶ De his que iuuant ad humilitatem.

¶ Notandum q̄ ad humilitatem
e valere possunt ista que sequūtur.

¶ Primo familiaritas humilium Sicut enim qui communicat superbo induet superbiaz: Eccles. xiij. Ille qui cōuersatur humilibus induet humilitatē. ¶ Secūdo meditatio proprioꝝ defectuum. Grego. in omel. Sancti viri vt humilitatis in se virtutem custodiant cū quedam mirabiliter lucrantur mētis oculos studēt reuocare q̄ nec sunt vt dum ex parte infirmitatez sua considerant: ex ea parte qua perfectus est eoꝝ animus se nō extollat. Sicut q̄ emittit veterem vestem ponit digitum vbi vestis habet aliq̄d foramen ita vere humilis habet oculum ad defectum si quis est in eo. Ita Greg. Augustus esse vnusquisq; studeat si tamen magnus esse nesciat q̄ vult

esse perfecte humilis necesse est: vt bona sua a proprio oculo abscōdat. ¶ Tertiū est respectus meliorum. Grego. Nō quib⁹ iaz superiores: sed quib⁹ adhuc ulteriores esse aspicite. Idē Bernardus sicut elationis est respectus deteriorum: sic cautela humilitatis est consideratio melioris. ¶ Quarto cū quis afficiet sustinētie contumeliarū. Ber. in epistolis. Humiliatio via est ad humilitatez sicut patientia ad pacez. Sicut lectio ad scientiā. Si ergo virtutē appetis humilitatis: viā nō refugias humiliatiōis. ¶ Quinto cū aliquis se exercet i humilib⁹ officijs exemplo domini q̄ lauit pedes discipulorum. Johan. xiij. Superbi minora officia se indigna reputant. Alij vero reputant eos indignos maioribus officijs. Et sic inutiles sunt taz ad maiora q̄ ad minora officia. Nolūt enim facere q̄ possunt: nec possūt q̄ volunt: vñ accidit eis sicut illis q̄ rebus quas hūt vidēre nimia pena ponūt ideo se ab eis nō expedīūt. Nolūt enī inde accipere q̄ possunt habere: nec possūt habere q̄ vellēt accipere. ¶ Sexto memoria mortis q̄ docet ecclesia in principio. xl. ponēs cinerem capitibus dicēs: memēto hō q̄z cinis es et in cinerem reuerteris. ¶ Et notādū q̄ hō dz se reputare cinerē et expte corpis et ex parte aie. Ex pte corpis ppter ppinquitatē et certitudinez quā hz ad hoc vt in cinerē redigat. Sic enī solet log scriptura vt aliqd q̄ futurū est dicatur iā esse ppter ppinquitatē vel certitudinez. Brelcere se mortuū cōsiderat q̄ se non futurā nō ignorat. Ro. viij. corpus mortuum est ppter peccā id est necessitate moriendi addictum ¶ Quātū vero ad animā dz hō cinerez se reputare quo ad tria. ¶ Primo quo ad vilitatē. Cinis enī valde vilis est hz materia ex qua factus est fuerit ptiosa: sic q̄ est in statu peti. q. nullius valoris est respectu valoris in quo erat ante peccatū in po. Ad nihilū deductus est in conspectu eius. nāligninus imo minus q̄ nihil vi esse nisi hī spūaliter resurrecturus: melius enī esset ei nō esse q̄ malū cē si pseueraret ita. ¶ Secūdo quo ad hoc q̄ sicut cinis resistere nō pōt modico flatui quin ab eo dispergatur: sic peccator resistere nō potest enī sibilo modici verbi in po. Non sic impij nō sic sed tanq̄ pulvis. ¶ Tertio quo ad hoc q̄ sicut cinis naturaliter nō pōt redire ad statū ma

terie: vnde factus est nisi sola dei virtute: sic peccator nō pōt redire ad statū bonum nisi sola dei virtute. Eccle. vij. Considera opa dei q̄ nemo possit corrigere quē ille despexerit. vere illos deus despicit quos in luto peccati ita diu iacere patitur: nec mirū cū ipsi eum despiciant. Isa. xxxiij. Ue q̄ spoliis: nōne et ipse spernēris? Humilibus q̄ se cinerez reputāt specialiter debetur corona. Isa. lxi. Ad ēn unctiōnē misserit me dñs vt darē eis coronā pro cinere nō reputat se cinerē ex parte corporis qui bruneta vel scarleta corpus suum induit. Quis enī nisi fatuus talē saccū facit cinerē vus siris? Idē nō reputat se cinerē ex parte anime qui amat altitudinē. Non enī expedit cineri esse in alto ne a vēto dispergatur: dixit dñs moy. et aaron. Exo. ix. Ut tolleret plenā manū cineris de camino et spargeret in celū et subsecuta sunt vlcera et vesicatio cū aliqs in alto ponitur sequuntur vesice superbie et vlcera vanegloie vt lepra sua et viceratus interius coꝝ deo appareat quātūcūq; exterius pulchrū videatur Idē nō vī se cinerē reputare q̄ pstruit q̄ quī volet se emendabit. Eccle. xxix. Repromissio neqūssima multos perdidit. Magna est illius fatuitas q̄ cinerez illū cuius paro est i vinea sua et alia in agro et sic de ceteris possessionibus eius credit p̄ seipsa
D cōgregari et nouū hominē interiorē inde fieri cū hoc solius virtutis diuine sit sicut sui statio corporū ex pulueribus. ¶ Et notādū q̄ memoria mori valde vilis et hoi. Eccle. vij. In oibus operibus tuis memorare nouissima tua et in eternum nō peccabis. Jero. in epistolis: platonis et sententiā eēm sapientium vitā meditatione esse mortis: sapiēs summa pena et assidua mortis meditatio Eccle. xxxviij. Memor esto iudicij
E mei. Sicut enī erit et tuū: meū heri: tuum hodie hoc dicetur in pona mortui loquētio ad vīuū. Specialiter mortis memoria necessaria est inuenientibus. Tri. iij. Post illud bonū est vir o cuz portauerit iugū ab adolescētia sua sublatum ponet in pulvere os suum: os sapientiū in corde eorum. Eccle. xxi. os ergo in pulvere ponit qui cogitat q̄ pulvis sit. In hac meditatiōe pūctēda est cupiditas et vanitas seculi. vnde Leui. i. Precepit dominus vt faciens holocausta de turturibus vel pullis columbe

pijceret vesicam gutturis et plumas in locum cinerum holocaustus. Facit deo de turture q̄ dat se deo vt eligatur i claustro de colūba q̄ dat se deo vt et seruat in mūdo. Turtur enī amat solitudinē columba gregatim volat: vesicula gutturis que est q̄ horrem animi cupiditatem mundi significat pluma vero leuitatem. In loco ergo cinerum vesiculam proiecit qui cōsideratio mortis sue cupiditatē a se abiecit. i. non curans agrere ea que in breui perdat et q̄ bus perdatur. Bernardus tanū cōgregata perirent: et nō cōgregatos eoꝝ tollerabilius eēt insudare labori periturō q̄ peremptūro. Plumaz vero in locum cinerum proiecit qui cōsideratione mortis vanitatē humano mūdi refugit intelligens fatuū esse in via ad mortem gaudere. Aug. Nihil aliud est tpō presens q̄ cursus ad mortem. Valet aūt mortis memoria ad ista vi. q̄ sequūtur. ¶ Ad fugandū exercitus vitiorū vel saltē terrendus: sicut timēt latrones iudicis aduentū sic vitia mortē terribilia est eis locus ille quasi porta iterni aut ex toto hominē deserūt aut saltem tremunt. Dicit. i. sordes eius in pedibus eius si est recordata finis sui. Jumentū causa se defendit a musca: sic hō a vitijs cōsideratione mortis ¶ Sexto valet ad cōtemptū mūdi. vñ Jero. Facile cōtēnit oia qui se semper cogitat moriturum. Eccle. xi. Si annis multis vixerit hō et in his omnibus letus fuerit memīsse dz tenebrosi temporis et diērū multorū q̄ cū venerint vanitatis arguentur preterita in morte arguitur vanitas hoc q̄ est in mūdo. Cōcupiscēna oculoꝝ et cōcupiscētia carnis et superbia vite. Cōcupiscentia oculoꝝ in eo q̄ nudus reuertitur hō in terra. Job. i. Nudus egressus sum ex vtero matris mee nudus reuertar illuc. Cōcupiscentia carnis in hoc q̄ corpus in delicijs nutrimum vermibus dat. Superbia vite in hoc q̄ ille qui volebat esse super homines ponitur sub terra que est ima elementoꝝ. ¶ Tertio valet ad imitationē sui Facit enim q̄ homo cognoscat se quasi p reuelationem qui modus recognoscendi f
reuelationem qui modus recognoscendi verissimus est: et hoc est q̄ Dauid cognoscant inquit gentes quoniā homines sunt. de limo. ¶ Quarto valet ad hoc vt hō dirigere se regat in via patientie vite. Sicut enī columba caudā regit se volando et pilcum

tando. Job.xij. Interroga iumenta ꝛ docebunt te ꝛ volatilia cel̄ ꝛ indicabūt tibi ꝛc. ¶ Qui vult nauem regere ponit se in fine nautis ꝛ sapiens cōsideratione finis regit se in his q̄ sunt ad finē. ¶ Quinto ad expandū presentem leticiā sicut ꝛ alia mala pene. Eccle.xi. In die malop ne in memoria bonorum. Memoria mortis multū valet ad tēperandā presentem leticiam: quia multum habet amaritudinis. Ec.xl. O mors q̄ amara est memoria tua homini iniusto ꝛc. ¶ Sexto ad hec vt homo recte iudicet de presenti vita ꝛ futura. Qui enīs per meditationes ponit se in articulo mortis quasi medius est inter presentem vitaꝫ ꝛ futurā vtraq; videns de prope q̄ timet se initio vite sue vel prope interponēs sibi ꝛ vite future: quicquid sperat se victurus longe est a vita futura vnde bona illius modica ei videntur. Quasi initio vite sue tenebat: qui dicebat. Luc.xij. Anima mea multa habes bona in annos plurimos requiesce bibe comede epulare: sed deus potius eum in fine vite dicens: stulte hac nocte repetunt animā tuam a te.

¶ De signis humilitatis. vij

Sequitur de signis hūilitatis que
s multa sunt. ¶ Primus est amor humilium personarum. Eccles. viij. Oē animal diligit simile sibi. ¶ Secūs est finga altissimi: humilitas laudes fugit sicut venenū Et sicut sagittas meditatus ē, et sermones fulcinantes. Sap.viij. Fastigium magestatis obscurat bōa ꝛ sicut retibe expansum gressibus suis. Prover. xxix. homo qui blandis assiciēs sermonibus loquitur amico suo recte expādit gressus eius xp̄s qui vere humilis erat fugit volentes rapere eū in regē. Jo.vi. ¶ Tertiū ē amor ppte vilitatis. B. Uerus humilis vilia vult reputari nō hūilis predicari gaudet de cōceptis sui. hoc solo sane sapb⁹ q̄ laudes cōtēnūt. hoc exēplū habemus in David.ij.Re.vi. Ludibrior ꝛ vilior fiaz. Et in dyalogo. Greg. Legim⁹ de quodaz statua pue qui Cōstantinus dedicabat q̄ ei dixisset ei quidam q̄ nihil hoc hēret: pl⁹ mus letus in amplexus eius ruit: cuiusq; ex amore nimio gḥ tingere brachio cepit ꝛ oculari magnalis gratias agere q̄ de se alia iudicasset dicens. Tu solus es qui in me oculos agnos habuisti. Et. David legitur. ij. Regū xvi. Dimitte inquit eum vt maledicat mihi. Et Act.v. Et illi ibāt gaudentes a conspectu cōcilij quoniam digni habiti sunt pro nomine illius contumeliā pati. hūilitas opprobrijs pascitur vt cibo proprio. Trene.iij. Saturabitur opprobrijs. Sicut se habet superbia ad gloriaz sic humilitas ad ignominiam vnde sicut superbia gaudet de gloria sic humilitas de ignominia. humilitati ea sunt preciosa que alij essent vilia. Ipsa enim spurcicia abhominationis ꝛ cōtemptus cōuertit quasi in aurum ꝛ gēmas. Ipsa vilior vult videri alijs sicut ꝛ sibi vilis videtur: quanto est sibi vilior sit tāto est deo pretiosior. Grego. in moza. Tāto vnaquaq; causa sit preciosior in ꝓspectu dei quanto pro amore dei despectior sit ante oculos suos. Ihes Grego. Tanto sit quisq; vilior deo quanto preciosior sibi: ꝛ quanto preciosior deo quanto propter eum vilior. Quartum est subdita officia libenter quis facit: de hoc exemplū habemus in abigail.i. Reg. xxv. Pro qua cum misisset David vt eaz duceret in vxorem: ipsa ait. Ecce famula tua sit in ancillā vt lauet pedes seruorum domini mei. In vitas patrum quidam senex perfectus virtutibus orauit dominū ostende mihi domine quid sit perfectio anime vt faciam ꝛc. Et cum requireret cōsilium a quodam alio sene ille respondit ei de hoc p̄ reuelationem. Uis facere quie quid dico tibi. Et ille volo ꝛ dixit vade pasce porcos ꝛ fecit sic: ꝛ cum alij viderēt q̄ pasceret porcos: dixerunt q̄ factus esset fatuus: ꝛ visa eius humilitate reuocatus est ad locum suum. Quitatum est si cōsilio acquiescit sicut hoc q̄ aliquis non acquiescit consilio signum est superbie. Grego. de non acquiescente consilio: si se inquit meliorem non crederet: nequaq; cunctorum consilia sue deliberationi postponeret. Sextum est si cōtumelias vel etiam correptionem mansuete audit. Grego. Qui gloriam non querit cōtumeliam nō sentit. Ihes nontimet cōfundi in cōspectu hominum qui solū gloriam querit apud deū. Septimū est si secretum diligit. B Loquens de illo vere. ij. Lop.xij. Parco

ait ꝛc. Qui pulchre inquit dicit parce: nō parcit sibi arrogans nō superbus. nō cupidus vane glorie: vel iactator actuū suoz: qui vel sibi arrogat vel mentit de se q̄ nō est. Solus vere humilis parcit sic sue q̄ ne putetur q̄ nō est semp quantū in se est vult nescīri q̄ est. ¶ Octauū est si libenter obedit. Phy.ij. Extraniauit se mente plus tactus obedīe vsq; ad mor. extraniatio premittitur tanq̄ obedientie. Qui enīs humilis nō est: non libenter obedit.

¶ De diuisione humilitatis.

Onsequēter ponēde sunt diuisio
c nes ad humilitatez pertinentes. Notāduz ergo q̄ est humilitas fictaz ꝛ est humilitas vera. De ficta legitur. Eccle.xix. Est qui negter se humiliat ꝛ interiora eius plena sunt dolo. Uera humilitas est humilitas cordis. de qua Mat.xi. Discite a me q̄ mitis sum ꝛ humilis corde: nō ficte dicit. Interdū. Humilitatē cordis sequit humilitas exterior sicut ramus prodit ex radice. i. Pe.v. Oēs inuicē humilitatē insinuate. ¶ Ihes est humilitas sufficiēs ꝛ abundans: ꝛ superabundans: q̄ diuisionem innuit. Glo. super illud Mat.iij. Sic decet nos implere oēm iusticiā: hūilitatē. Dicit glo. Et subditur: species humilitas habet tres gradus.

¶ De gradibus humilitatis.

Rimus est subdere se maiori: ꝛ se
p nō preferre ei. hic vocatur sufficiēs: q̄ sufficit: alij sic humiliari: ꝛ iste gradus omni viro est necessarius. ¶ Secūs gradus est subdere se equali nec preferre se minori. hic dicitur abundans. ¶ Tertius est subesse minori in quo ē oīs iusticia hunc xp̄s implevit. Ite humilitas diuidit in humilitatē intellectus q̄ consistit in cognitione vitatis: ꝛ in humilitatē affectus: q̄ cōsistit in cōtemptu vanitatis. sic beatus Ber. Superbia diuidit in similes spēs: superbia ignit in spēs duas diuiditur in cecā ꝛ vanā superbiā: quarū prior intelligētie posterior voluntatis vitiuz est. Ihes est humilitas q̄ in nobis veritas parit: ꝛ nō hz calorem. Et est humilitas q̄ caritas format ꝛ illūmat: atq; hoc quidē in affectu mutuo cognitione consistit. Communiter etiā septimos gradus humilitatis diuiduntur. ¶ Quoz primus est spernere mundum siue mundi gloriā. Secūs spernere nullum. Tertius spernere seipm. Quartus spernere se sperni. ¶ De xij. gradibus humilitatis fm Ber. Require in tractatu de superbia. Notandū q̄ Ber. in libro suo de.xij. gradib⁹ humilitatis nō expresse illos.xij. grad⁹ humilitatis ponit sed p oppositū eos insinuat. Ber. in prologo libri sui dicit inquit qui de gradibus humilitatis inscribitur prorsus in se non humilitatis gradus sed superbie portat culpam qui describit videatur caldeis patriarchā hoc a mimo vel insulsissimo vel astendentibus dixisse rationē. Idem ibi. Ihē sunt gradus ascendendi in scalam: ꝛ descendendi: ꝛ dē via ascendentium in ciuitatem: ꝛ recedentium: ꝛ idem hostium ingredientium domum ꝛ egredientium: per quam deniq; scalam ascendentes angeli ꝛ descendentes iacob apparuerunt. In eodē. Proponat tibi beatus Bernes septem gradus quos ipse primus in eode suo dispositorgo quid proponis tibi: non habeo nisi ordinem descendentis nec in quo tamē si diligenter inspiciatur vis scientiam alicuius reperiri. Similis Roman tendens homo inde venit ebuiauit occurrit sibi gd melius q̄ illa q̄ venit esse descendentiq; castellum illaus ꝛ urbes: fluuios ac montes: per quos transierit: memorat sibi denuncias iter tuū tibi premittet: illa vt eadē loca recognoscas eunde que ille pertransiit venies. Dij sunt.xij. grad⁹ humilitatis scām sanctam ꝛ benedictam. ¶ Primus est si quis timore dei in memoria habeat dei precepta ꝛ penas peratas eoz transgressoribus: ꝛ penas paratas observatoribus: ꝛ sic omni hora apponens se custodiat. Secūs est si quis nō amore propria voluntatē desiderata sua si delectetur implere. Tertius est si quis pro dei amore omni obedientia maioni se subdat.

Quartus est si in ipsa obediencia contra aspera pacienter amplectat. Quintus est si omnia mala sua abscondita abbati suo humiliter confitetur. Sextus est si ad omnia que sibi iniūgūtur indignum se iudicet. Septimus est si omnibus se inferiorē ꝛ viliorē nō solū lingua sua si pronuncieꝫ: sed etiam intimo credat cordis affectu. Octauus est si nihil agat nisi quod ei suadet cōmunis monasterij regula: aut q̄ cōmunia monasteria regula probat: vel maiorum exempla hortantur.

¶ Nonus est si lingua sua cohibeat: et eas vsq; ad taciturnitatem teneat. Decimus est si non sit facilis et prnus in risu. Undecimus est si pauca verba et rationabilia habeat: et non loquatur clamose. Duodecimus est si non solum in corde humilitatem habeat: sed etiam corpore ostendat eum semper defixis in terras aspectibus.
¶ Explicit de humilitate.
¶ De diuersa acceptione paupertatis. ix.

A Sequitur de paupertate. Et notandū q; paupertas quinq; dicitur carētia diuitiarū: et scdm hoc dicit Aug. In euāgelij sūt singulaq; rerū naturas nō sufficere quid sit paupertas: nuditas et fames: sic paupertas priuatio est: spūales vero cause sunt directe aliarū priuationū et occasiones multoq; bonoq; : multa vitia elongata sunt abeis qui hanc paupertatē habent. Greg. Nabent sancti hoc ppriuz nam vt semper ab illicitis longe sint: a seplerāq; licita abscidunt. Quādoq; dicit paupertas contemptus diuitiarum. Sen. Nemo dignus deo qui opes nō contēpserit. Tertio dicitur paupertas amor paupertatis. Ber. in epistolis. Non paupertas virtus reputatur: sed paupertatis amor. Beatiq; beati pauperes non rebus sed spiritu. Idem. Volote esse amicū pauperū magis autē imitatorē. Idem amicitia pauperum regia amicos constituit: amor paupertatis reges. Idē pauperē equo animo ferre. virtus patientie est sponte appetere

B sapientie lans est. Notandum q; paupertas multis de causis amanda est: quarum prima et maxima est q; deus eam amat: cuius amoris primū signum est: q; filius dei eam voluit sibi assumere. Ber. in sermone. Forte aliquis arbitraretur filio dei sublimia esse querenda palacia: vt cū gloria rex glorie susciperetur: sed non ppter hoc a regalibus sedibus venit in finibus cuius diuicie et gloria in dextera longitudo vite. Dox eius eterna in celis affluenta suppetebat: sed paupertas non inueniebatur in eis. Porro in terris abūdabat et superabūdabat hec spectare: et nescichat homo pretium eius: hanc itaq; filius dei concupiscens descendit vt eam eligeret sibi et nobis quoq; sua estimatione faceret preciosam. de paupertate xpi habetur. Luce. ij. Pannis cum involuit et reclinauit eum in presepio: quia non erat ei locus in diuersorio. Item Math. xviij. Vbi misit dominū petrum ad piscandum pro tributo solvēdo. Dicit glo. Tante fuit paupertatis: vt vnde daret tributum nō haberet. Et super illud Math. xi. Circūspectus omnibus cum iaz vespera esset hora exijt in bethaniā cum. xij. Dicit glo. Lucē spectio omnibus si quis eum hospitio susciperet. Tante enim paupertatis fuit: et ita nulli adulatio vt in tanta vrbe nullum inueniret hospitium. ij. Cor. viij. Scitis gratiam dñi nri ihesu xpi: qm ppter vos egenus factus est cū esset diues: vt illius inopia vos diuites essetis. Treni. iij. Recordare paupertatis mee etc. Bern. Magna abusio et nimio magna: vt diues esse velit vermiculus ppter quē deus maiestatis et dominus sabaoth voluit pauper fieri. Paupertas xpi crescendo pcessit in natiuitate pnia inuolutus est et pro domo habuit diuersoriū. Deinde hospitium non habuit. Mat. viij. Filius hominis non habz vbi caput suū reclinet. Et Math. xi. Circūspectis etc. In passione vero etiā ppriis vestibus spoliatus est. Math. xxvij. Exeuntes eum etc. Aliud signū amoris dei ad paupertatē est q; propter pauperes filius dei in mundum venit. In ps. Propter miseriā inopum et gemitū pauperū nunc exurgā dicit dñs. Luce. iij. Euangelizare pauperibus misit me. Ber. in sermonib⁹. Querat diuitias paganus qui sine deo viuit. Querat iudeus: qui terrenas promissiones accepit: sed qua fronte magis aut qua mēte diuitias queritchristianus. Postq; xpo beatos esse pauperes predicauit: pauper christus in principio sue doctrine beatos predicauit. Math. v. Luc. vi. Diuitibus ilectico. Luc. vi. Ue vobis diuitib⁹. Pauperes iudicat xpo dignos mensa sua. Vñ Luc. xiij. Legūtur pauperes ad cenam dñi introducti. In ps. Parasti in dulcedine tua pauperi deus. pauperes deus adiuuat. In ps. Et audiuit pauperē & cepta. Illis parcit. Isa. xlix. Pauperū suoq; miserebitur. Illos elegit. Isa. xlviij. Elegite in camino paupertatis. Jac. ij. Nonne deus elegit pauperes in hoc mūdo. Illos exaudit. In ps. Desiderium pauperis exaudiuit dñs. Eccl. xxi. Deprecatio pauperis ex ore vsq; ad aures perueniet. Illoz ē memor. In ps. Non in finē oblitio erit pauperis. Illoz est sollicitus in ps. Ego aūt mendicus sum et pauper. Dñs sollicitus est mei. Illoz est refugium et fortitudo. In ps. Ja eius est dñs refugium pauperi. Isa. xxv. Factus est fortitudo pauperum etc. Illos saluat i ps. Parcet pauperi et inopi: et animas pauperum saluas faciet. ij. Re. xij. Populum pauperem saluum facies in ps. Eripies inopem de manu fortiorum eius. Societatem pauperum prelegit dominꝰ. in mundo illo societatem diuitū. Luce. xvij. Omnis qui nō renūciauerit omnibꝰ que possidet non potest meus esse discipulus. i. Re. xix. Dauid puerū egyptū assumpsit qué dñs suus reliquerat: sic xpus assumit quos mundus reliquit in ps. Pater meus et mater mea delinquerūt me. dñs autem assumpsit me. Item tibi derelictus est pauper. Greg. in omelia. Dos elegit deus quos despicit mūdus: q; plerūq; ipsa despectio hominē reuocat ad semetipsum. Idem infirmi quiq; atq; in hoc mūdo despecti plerūq; tanto celestius vocē dei audiūt quanto in hoc mūdo nō hūt vbi delectētur. Iré pauperibus deꝰ regnū celoz tribuit. Mat. v. et Luc. vi. Et non solū ad possidendū: sed etiā ad dandū alijs. Luce. xvi. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis vbi cum defeceritis recipiant vos in eterna tabernacula. Ipse deus pauperū est. Nume. xviij In terra eorum nihil possidebitis nec habebitis partē ego pars et hereditas tua. Ipse est ipes pauperum: et exaltatio. Isa. xliij. In ipso sperabunt pauperes populi eius. Eiusdē. xxix. Pauperes homines in sancto israel exultabunt. Ipse specialiter de pauperib⁹ requiret in iudicio vt habetur. Mat. xxv. Immo ipse pauperibus iudiciū tribuit. Job. xxvi. et Mat. xix. Vos qui secuti estis me etc. Sedebitis super sedes iudicātes. xij. tribus israel. Pauperes honorat dominus. in ps. Venerabile nomen eoz dñs illo. Illos agnoscit et nominatim vocat: vt patet in lazaro. Luce. xvi. Illos ab angelis deportari facit ad locum quietis. In eodem tactum est vt mereret mēdicus et portaretur ab angelis i sinum abrahe: et vt vno verbo dicatur tanta dilectio ei⁹ ad pauperes: vt q; sit pauperi sibi reputet fieri. Mat. xxv. Quet vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis: et pauperi huius hoc si ei non amanti qui tantū eos amat qui tot signa amoris ostendit: multi contemnerentur pauperes in mundo illorum si tpe eos tantum honorassent. Dictis aliis de causis amāda est paupertas. ¶ Prima est quia est valde munda sicut contrario diuitie immunde sunt amatores suos inquinantes et in rerum natura deus significare voluit in hoc q; aurū et argentū que videntur esse preciosa tamen eos tangentes inquinant. Ber. in epistolis. Et enim qui post illa nō abijcit a possessa onerante amata inquinant: amissa cruciant. Eccli. xiij. Qui tangit picem inquinabit se et qui illi adhesit. i. Religio mūda etc. Iacob. i. Qui tē peculia nō diligit immaculatum ab hoc seculo se custodit. ¶ Item paupertas est deo ppinqua et figuratum est. Luce. ij. In hoc q; pastores de loco vicino venerunt ad xpm ecōtrario reges a remotis partibus venerūt. Mat. ij. Pauperes est sancta est tanq; locus in quo milites dei plus q; xxx. annis. Exo. iij. Solue calciamenta de pedibus tuis. Locus enim in quo stas terra sancta est. Paupertas spūaliter pōt dici terra sancta. Isa. xxvi. In terra sancta iniqua gessit et non videbit gloriam dei. Isa. ix. Videbunt vestigia pedū mea. In codem loco pedum meoz gloriabūr. ¶ Iacz expedita est. Bre. Liberius ad patrii limina quia q. in via ponderi carebimus. Idem terrena substantia eterne felicitati cōparata pondus est non substātie. Aug. in lib. de verbis dñi. Abiecta diuitiarum onerositate vincula voluntatis abice anxietates et tedia que te plurimis annis ingetant. Jer. in ep̄o. Si habes vade et vende et da pauperibus si non habes grandi onere liberatus es. Bre. Qui mihi omnia contiaz abiudicat me ad curendū citius expedit. ¶ Iré pauperta leuest. Sen. Sepe pauper sedēs videt nulla ei in aere foueā fundo est. Idez quiescēs vocant: plarissa ficta: et grauis tristitia eo q; grauiores interdū nō licet pati esse miseros si inter erūnas cor ipm excedētes necesse est agere felicē. Aug. in li. cōf. Loquēs de quodā mēdico et hilarato vnicille signo iesus ego antiquo eraz nimirum illi felicior esse nō tantum quia ylaritate perfundebamur ei ego curto enitescerem. Quid enim q; ille dū operādo aggrauat vinū. Ego ēt me-

tudo querelā cypriā. ¶ In vitis patrum quidā pauper habebat vnā mattam de me dietate se cooperiebat. alia medietate sibi subiungebat et erat valitū frigus et pater monasterij de nocte cū audiuit eius oī cem gratias ago tibi dñe quot sūt modo diuites in custodia ecclie qui in inferno sē dēt aut pedes hūt i ligno cōstrictos. Ego aūt velud imperatoris sum extendēs pedes meos i quo volo ambulo. Sen. Felix paupertas leta. nec tamen paupertas est si leta est. Gre. qui cū paupertate bene cōuenit non est pauper. ¶ Itē paupertas secura est. Grego. Magna est securitas cordis nil concupiscentie habere secularis. Sen. Etiā in obsessa via pauperi pax est. Greg. Qui nihil habet in mundo q diligat: nihil est i mūdo q pmescat pauptas iuxta verbū sapientis bonā est sine calūnia pro ea nō mouent lites. nō timēt fures vel rapaces. nō timet aeris passiones. Ipsa est donus dei a paucis cognitum. Poeta. O munera nondū intellecta dominī pauperis angustiq̄ lares. Eccl. xl. Paupertas et honores: a deo sunt paupertas secura est: et temporaliter et spaliter. Prouer. i. Frustra iacitur rete ante oculos pennatorum. Sto. Facile laqueos euadit in terris q oculos habet in celis. Job. xviij. Abscondita est in terra pedica ei⁹: caym habuit caput tremulum: caym interpretatur possessio: q possessiones hūt in mundo tisto in tremore sunt in pa. Trepidauerūt vbi nō erat timor. Job. xv. Sonitus tremoris semp in auribꝰ eius et cū pax sit diei sp insidias suspicatur. Itez paupertas quieta est. Sene. Quietissime vtuerēt hoies si hec duo ꝺba tollerēt meū et tuus. Gre. Quid i hac vita laboriosius qui terrenis desideriis estuare q̄ quien⁹ q̄ nihil hui⁹ seculi appetere. hic est q israel custodiā sabbati accepit: mu/ neres egyptus petuntur multiq̄ multitudie. Itez paupes ꝺz terra macilenta vidcat ser tissima é verox bonox. Gen. xli. Crescēf me secit deꝰ i terra. paupat' mee. In hac terra voluit pluere vnigenitꝰ dei lignū. Crucē. Itē pauptas vitios mām subtrahit: q nō hꝫ vnde sua paupertas pascat amorem. Juuenalis: poetabat castas humilis fomina sabina. Sen. inquit pecuni i pdi dit o te felicez sicut illa quā nō perdidit: sed si manet illa apud te eo tanto felicior quo tanto malo materia subducta est. ¶ Paupertas veniens diuitē superbū occidit. Ipsa etiā duas filias sanguisuge iternalis que semp clamāt affer affer suffocat. scilicet gulā et luxuriā de quibus habetur. Prouer. xxx. Paupertas medicinalis est. Greg. Quos mox infirmitas vulnerat paupertatis medicina sanat. Ipsa purgat eos qui sunt aurū et argentū ideo caminus dicitur. Isa. xlviij. Elegi te in camino paupertatis. Ipsa est fortitudo sanctoz sicut diuitie sunt fortitudo diuitū Prouer. x. Substātia diuitis vrbs fortitudinis est. Ipsa ē vt fossatus profundissimū q̄ diabolus multū nititur implere. Abac. j. Cōportabit aggere et capiet eā. Mira fatuitas aliquoū q diaboli tuāt ad ipleudū fossatū castri sui. Abac. ij. Ue qui congregat non sua vsq quo aggrauat cōtra se densus lutū pauper in ecclesia remanēt dū diuites in regnum diaboli transferuntur: sicut Nabuchodonosor pauper dimissus in terra promissiōis. nobilibus trāslatis in terrā suā. Jer. xxxix. Soph. iij. Derelinque in medio tui pplm pauperē. paupex ē hereditare regnū celorū. mobilia vero huius seculi sunt diuitum sicut figuratū est. Gen. xxv. Ubi abrahā dedit ysaac cuncta q̄ possidebat: filijs aūt concubinarū largitus est munera. Pauptatem posuit filius dei vt fundamentū religionis christiane. Mat. v. Job. xxv. Qui extēdit aquilonē supuacuū: supuacuū inq̄ pauptatis. Aquilonē vocat ecclesiā de gentib⁹ conuersā: que cōgelata fuit in peccatis suis. Paupertatē posuit xpō gradum quo ad perfectionē ascendit. Mat. xix. Si vis perfectus esse. vade et vēde oīa que habes et da pauperib⁹. ¶ Pauptas mater et nutrix et custos religionis est. vnde qui igrediunt religionē ad eā voto se astringūt. econtrario abundātia religionem destruit. Adeo enim occupat eū: vt meditationes: orationes lectiones: quibus ꝺz sustētari in ea pereāt: ita q̄ serui vitium ecclesie ē sozinat⁹ stre pitū. Amos. v. Auser a me tumultū carminum tuox: vbi ipsa non est: vitia sunt i pace. nō sunt correctiones vt potius videant trapezite q̄ religiosi. virge sunt ibi potius ad ostentionē q̄ ad vitiox exfugationē. In refectorio lapidat sobrietas varietate fercula: mimistri manib⁹ eleuatis varias pertāt: fercula afferūt: vū ipsa lapidet: sicut

ludet afferrebāt lapides ad beatū stephanū lapidationē. In claustris vbi ē habundantia reposituū inuenitur multi habitus religionis delecteq̄ nō sunt religiosi sicut clerici q̄ cōiter dicunt goliardi: quoz ꝺoq̄ habitū monachalē delerūt et tū monachi nō sunt. Alig etiā pjcunt ibi a parentib⁹ sicut catholicos matres nō sufficiunt enutrire. Et alig etiā intrāt vt fures vt ꝺcēdātur et possint reo monasterij cōsanguineis suis dare. Alig istar vulpis se mortuos spaliter simulant vt predaz faciant vbi est habundantia vehemoth quietq̄ in arrido pauptatis requie nō inuenit. Lu. xi. Paupertas oēo ingredientem vtio mūdū ultrix excipit sed postea a multis ejcitur ꝺ possessione sua sine culpa sua ijn exitio mūdo tito recuperat eos. Job. i. Nud⁹ egressus sum de vtero matris mee nudus reuertar illuc. Pauptas seruitutē diuitiaq̄ que adeo generalis est exercuit. Eccle. x. pecunie obediunt oīa. Ipsa cū petro super aquas ambulat. Sup̄mare huius mūdi. Math. xiiij. Ber. In sermonibus ḥ progacio debebatur petro nouum iter et noui meditamenis: antiquorum sane patrū diebus donec in terris videretur et conuersaretur inter homines deus manifestatis non erat cuiq̄ lice forma perfectionis: iz spūs ꝺū solo in terris spiritu sequebantur. ¶ Paupertas luto diuitiarum si affluant non vult cor apponere. Ipsa ordinem nature seruat. Sicut enim terra exterior calcatur pedib⁹ sic ipsa terrena calcat mentis affectibus. Ipsa de fimo stabuli thesaurū facere dedignatur. stabulum est ḥ paro mundi in qua summo qui habitaculum est tumenti nīs. i corporis. ¶ Pauptas terra talpib⁹ et serpēt̄ib⁹ relinqt. Isa. lxv. Serpēti pulvis panis eius. Ipa hominē custodit ne a serpente infernali comendat. Cassiodorus super ludo. Oīa a te expectant quē deus p malis suis aptcit sit diaboli pabulum: quia propter si inimici i escam dari voluimus nunc debemus esse terreni quia sic in principio maledictus ē vt terram comedat. Deū tū. ¶ Paupertas amatoz suos miro modo facit habundare. Habent enim de ea ḡntū volāt. Eccle. ix. Est homo marcidus egēs recuperatione. plus vlciens virtute et habundans paupertate: paupertas etiaz terrenis diuitijs facit quodāmodo habūdare. Paupertas diuitias quas p vso contemnit quodāmodo habet. unus eas vsq̄ vendit de illis in celo thesaurum faciens de dominus emit a petro q̄ p eius amore reliquerat. Mat. xix. Qō nō secutī nos illius fuissent. Nō enim erant predicandi aliquos ex corde dicit: nolo habere thesauros regum et imperatorum ḥ pauperibus statim statim christo eos vendidit et in celo eos thesaurizauit et hec sine damno eoz qui eos possidebāt. Remanet enim eis pecunia iuxta q̄ mitrū est celestes thesauros etiā si possent vēdere et in celo thesaurizare nō solum ḥ possunt facere de hoc sunt sed etiā de hijs q̄ nō sunt ḥ possunt esse B. in sermonibus nostra nomina eius q̄ ois noua facit: sollemnitatum nouarū regis relinquēs omnia cōplanat habent de illa vero paupertate que est cōiū qui habet nimias diuitias quarum nā se reputant dominos sed solum ministros. Notandus q̄ ipsa valde gloriosa et ipsāē velut luti ter ipsa. De pauperē hmōi verus ē illud. Prouer. xiiij. Est quasi pauper cū in multis diuitijs sit. Ipse in diuitijs duplicater negotiatur bene ministrando et non amando. Ipse diuitias terrenas in archa seruat et tas mētin thesauro ecclie eas reponit: Quia. ad pios vsus diuitias seruat nō claudens viscera tua indigentibus in celo taz eas recipiet. cū eas cede tas deo obtulerit pios vsus diuitiarū intelligas eni vtero et filio rū cōpetētes prouisiones. eū ad dei honorez et animarū salutē referuntur non sic ḥ illio qui auare retinēdo diuitias quas nō pascunt occidit vū eos fame mori gemitant qui pauperibus partem sui auferūt. Et notandum q̄ amat paupertatem nō debet eius sequelas fugere: scilz famem sitim nuditatem: defectū electionis: defectus consolationū. Ver. i sermonibus videmus aliquos pauperes q̄ si habēt paupertatē nō adeo pusillanimes inveniuntur. et nisi cum vt petie regno celi sed hij sunt qui pāperes esse volunt cum tali pacto vt eis nihil desit et si diligunt paupertatem: vt nullaz inopiam patiātur.

¶ De beatitudine manifestandum.

Ost paupertatem hēo dicendum
P est de manu tudine que comme
datur in ōbo fle beatitudinē tē.
e bene sequitur manducando paupertatē.

spiritu. Qui enī vere humilis est cū nihil habeat sui reputatione nō habet vnde turbetur non contra se que fiunt fieri reputat. Item qui terrena non amat elōgauit a se causam perturbationum: sicut terra mixta aque est turbida reddit: sic terrena humano cordi per amorē sociata cause sunt perturbationū: si vero a corde hūano fuerit separata est tranquillitas in mente. ¶ De māsuetudine vero hoc modo dicē. ¶ Primo ostēdēt qd sit māsuetudo. ¶ Secundo quomodo mites sint beati: vbi tāgetur de his que ad cōmendationē māsuetudinis pertinent. ¶ Tertio quare māsuetī possidebūt terrā. ¶ Quarto q̄ donum huic beatitudini adaptetur.

¶ Descriptio mansuetudinis.

Mansuetudinem sic describit peregrinus sacerdos: māsuetudo dicit est modestī animi tranquillitas que nulla incurrentiū rerum tribulatione agitatur. Mansuetudo videtur esse temperātia seu modestia: vis irascibilis respectu malī vel inferendi: vel destruendi: moderationem irascibilis in qua multus regnat impetuositas sequitur mentis trāquillitas Glo. super. Math. v. Docet et̄ peratia māsuetudo et lenitas. ¶ Māsuetudo est dulcedo animi quam non vicit amaritudo: vñ. Glo. super. Mat. v. Mitis est quē mēdis asperitas seu amaritudo nō afficit: sed simplicit̄ q̄ fidei ad omnē iniuriam patiēdam instruit patienter. Hec dulcedo quēdam causam habere videtur sanitatem vitam anime. Prouer. xvij. Dulcedo anie est sanitas ossium. Māsuetudo bonitas ē malicias vincens nulli malū inferēs mala in bonū quertēs. Glo. sup. v. Mat. Māsuet nō irritat vel irritatur: nec nocet vel nocere cogitat: et alia. Glos. mitis est quez rancez vel ira non afficit: sed oī sequanimiter tulerit. Mansueti si quid mortiferum biberint non eis nocebit. Mar. vlt. ¶ Mansuetudo mollities est seu suauitas malo cedens: scit se esse scies superiori non resistens tractabilis siue bonis consentiēs ¶ Primus tangit. Glo. super illud. Mat. v. Beati mites qui cedūt improbis vincūt in bono malū. ¶ Secūs tangit alia. Glo. ibidē: qui pie querit honoratē nō reprēdit non resistit q̄ est mītē fieri. ¶ Tertius tangit. Glo. super illud. Gal. v. Fructus spūs ē caritas ꝛc. Māsuetudo quo non intractabilis: sed potius tractabilis est quis

Māsuetudo vel in toto vel in pte videtur idē cū clemencia de qua dictū est i tractatu de temperātia vbi inuenies aliq̄ vtilia ad materiā istā. Illiq̄ etiā benignitas pro māsuetudine accipitur tū sup illud i. ad. Cor. xiij. Caritas patiēs est benigna est vult. Glo. q̄ benignitas cōsistat in largitione suop dicens benigna. i. larga egenis Et super illud. Eph. iij. Estote inuicē benigni dicit. Glo. i. de facultatibus largi. Et sup illud. Gal. v. benignitas dicit. Glo largitas rerū. Animus māsuetus nobilitatē verā habere videtur: et nobilitatē q̄ alienā rusticitas nō corrūpit. Nobiles huius mūdi parum sunt nobiles seu carnales: vt primo rusticitatē animi non faciant sed si eis facta fuerit parati sunt eaz reddere sed dūs vult filios suos adeo nobiles esse vt nulla rusticitas eis facta eos possit rusticos efficere. vt. i. nulla rusticitas de eis exeat. ¶ Circa scām notan. est q̄ primo cā et maxima quare mites sint beati cilla quaz dūs tāgit qm̄ ipsi possidebūt terrā. ¶ Secūda cā est: q̄ sunt immunes a miseria quā tracūdū vel rabiē comitatur: de qua miseria require i tractatu de ira. ¶ Tertio ad beatitudinē mitis facit excellētia hui⁹ virtutis. i. māsuetudinis: que excellētia apparebit si ponatur ea q̄d eius q̄medationē pertinet: et possumus xvi. ponere ad eius cōmēdationē ptinēcia. Cōmēdatio māsuetudinis. ¶ Primū est q̄ natura hois ad māsuetudinē incitat: figura enim hois exterior idicat q̄ hō māsuetus esse debeat Et sapiēs dicit hoiez esse ala māsuetuz natura. In oi spē animalis figura corpis attestatur nature interioris: sicut vngues acuti magni et fortes et adūcati et dēteo magni et scissio oris magna attestantur rabiei vt apparet in leonibus et aria vero his attestantur māsuetudini vbi in hois homines crudeles: quasi nō sunt homines. In asalia eni siluestria trāsierūt. ¶ Secūdū est māsuetudo dei q̄ scriptura sacra tūt nobis p̄dicat. Dan. iij. Fac nobiscū iuxta māsuetudinē tuā. Soph. ij. Querite deū oēs māsueti terre: querite iustū: querite māsuetū. Joel. ij. Cōuertimini ad dūm deū nostrū q̄ benignus et misericors ē. In. pō. Suauis dūs in oib⁹ vijs suis. Tertiū est q̄ hec virtus

spectale ornamētū fuit mediatorio. In. pō. Propter veritatē et mansuetudinē ꝛc. Mat. xxi. Ecce rex tuus venit tibi māsuetus. Je. xi. Ego quasi agn⁹ māsuetus q̄ portat ad victimā. i. Mat. xi. Discite a me q̄ mitis sum. ¶ Quartū est q̄ hec virtus enumerat inter fructus spūs. Gal. v. Quintū est q̄ hec virtus ornamētū ē multū decētis seruū dei. Eph. iij. Obsecro vos vt digne ābuletis vocatiōe qua vocati estis cuz omni humilitate et mansuetudine. i. Thi. vi. Tu aūt hō dei sectare patientiā et māsuetudinem. Jte. ij. Thi. ij. Admone illos neminem blasphemare: nō litigiosos: sed modestos omnes ostēdētes māsuetudinē. Sextū ē q̄ ex hoc nasceret̄ māsuetudine. Septimū est q̄ hec virtus vitiis aegrit. Eccles. x. Sedes ducū superboz destruxit deus et sedere mites fecit p eis. Octauū q̄ cadē cōseruat. Prouer. xx. Roborat clemēcia tronus regis. Nonum q̄ vitā cōseruat. Prouer. xi. Clemētia ꝓparabit vitā et secutio malozūmorē. Et sidē xij. Qui sua mitis ē viuit i moderatione duo.

Decimū q̄ seruat animā. Eccle. x. Fili i māsuetudine seruat anima tua. Māsuetudo est sicut anchora ale in castro anime lapides ouorū verboz lenitere recipiēs. Et ideo ictus frustrās et hoiez a lesione custodiēs sicut vasa vitrea in feno vel in alia re moli inuoluunt: et sic a fractione seruant sic māsuetudo animā seruat ne tra eā cōfringat. Undecimū q̄ animū delectat. Jn. pō. Māsueti hereditabūt terrā et delectabūt in multitudine pacis: māsuetudo ē sicut culcitra mollissima in lectulo floride cōscientie in qua animus cū deo gelet. Cā. i. Lectulus noster floridus. Duodecimū q̄ primū corrigit. Jn. pō. qm̄ supervenit māsuetudo et corripiemur. xiij. q̄ ꝓtot mi gratia. Aegrit. Ec. iij. Fili i māsuetudine opa tua pfice et sup gloriā hoiez dilugeris Ese. xij. vt adamātē et silicē dedi faciē tuā sicut adamas terrā attraxit sic māsuetudo corda hoiez. ¶ Decima sorta q̄rū primi frāgit. Prouer. xv. Risio mollis frangit iram Decima quita q̄ hominē deo valde placētem reddit. Eccl. i. Et q̄ beneplacitū ē ei hōmo et mansuetudo. De duobus

mūlū placēt deo i hoiē q̄ fides facit et hō possidebit a deo quātū ad intellectū. Mansuetudo facit vt hō possideatur a deo quātū ad affectū. Mansuetudo facit heiem a deo exaudiri in. pō. Memento dūe Dauid et oīs māsuetudinis ei⁹. Judi. xi. Dūlis et māsuetus semper tibi placuit ocipatio et cibus beati. Dionysius carcere potius. Benignitas et dilectio quaz semp habuit facies vt gēs q̄d petiere aligbus imperet. Jte mansuetudo dignū facit dei allocutione in. pō. Docebit mites vias suas. Eccles. v. Esto māsuetus ad audiēdū verbū dei. Ja. i. In māsuetudine suscipite insitū verbū. Ecc. xxxij. Laudantur viri in gloria et honorati in diebus suis. Numeri. xij. Fuit autē vir Moyses nimis mansuetus: et subdit maxima apparet cādēs. i. pra. xvi. Est q̄ i vultu saluat in pō. Cū exurgeret in iudicio deus vt saluos faceret oēs mansuetos terre. Jte dirriget māsuetos in iudicio et docebit mites vias suas. Jsa. xi. Arguet in equitate pro māsuetis terre. ¶ Circa tertiū notandū q̄ māsueti possidebūt terrā vivoz. māsuetus Glo. virtus māsuetudinis possidetur terrā viatiū et delectabitur i multitudine pacis

Māsueti in pōs pacis et possidebunt a deo: in lege vetustissima in terra possidebāt deū q̄ erat beata hereditas viuēti. Magnificus erāt deus possessio sua et⁹ q̄ in ea prius possederat pacem māsueti possident nūc corda sua hoiez in māsueti nō deiantur conditus suis sed potius tra deiatur in eis.

Glo. sup. Mat. v. Mites sunt qui malis moribus dēiantur placēta virtus mētis possessio. Prouer. xvi. Melior ē q̄ deiantur sibi suo expugnatore vrbiū Jte collidet dona ꝓhūalia in qua habet possidet hoiez ita cūcta ea nō possidet. et si ad hoiē ei hēant Jgnoscēti in momēto eas depargat. Jta Jgnoscēti in momēto eas depargat. Jta bōa terrena magnifice possidet vt nō turbēntur si ea amiserūt et annullamento habentur si ea amiserūt et annullamento habentur si ea amiserūt et annullamento habentur nō turbēntur nō possidet ea si nō possidentur. Jta possidentur sicut eni eoz possessiones sunt nō dūi: vt igaur grate tuo⁹ mitis gloria succedēte vt patriā. Rōdem. Mansueti qui in pūti sunt tūtie et sua possidebūt facti qui in pūti sunt tūtie et sua possidebūt spōsalia ꝗ terrena merito in tanto ordine

e ij

vlentium possi. Iebant. Ber videtor intelligere hoc verbum beati mites ꝛc. de terra quam calcamus. Aut. enim e humilibus
C datur celum: mitibus terra: quid relinquitur inmitibus e crudelibus nisi eternalis miseria. Idē in sermonibus verbum predictū exponit de terra corporis hoc verbis hanc terram corpus nostrū intelligo q̄ si possidere vult anima si regnare desiderat supra membra sua necesse est vt ipa sit mitis e superioribus suo subiecta: quonia tale inueniet inferius suus qualem se exhibuerit superiori. Armatur enim creatura ad vlciscendam sui iniuriaz creatoris e ideo nisi anima que rebelle inuenerit sibi corp⁹ suū se quodammodo q̄ oporteat superioribus potentibus eē subiectum: mansuescat ipsa e humiliet sub potēti manu altissimi subiecta sit deo e his pariter quibus vite eius habet obedire prelatis: cōtinue corp⁹ suum inueniet obediens e subiectū. Veritas enim est que loquitur beati mites qm̄ ipsi possidebūt terram. Et notandum q̄ vera mansuetudo appet quando homini aliquid dicitur vel fit cōtra eius voluntatem. B. sunt alij mites sed q̄dū nihil dicitur aut agitur nisi pro eorum arbitrio patebit aut q̄ longe sint a vera mansuetudine si vel leuis oriatur occasio. Nec māsuetudo quo hereditabit que ante hereditatem deficit. C Circa quattuor notandum q̄ donum pietatis adaptatur mansuetudini. Si enim pietas accipiatur pro nimia manitestum est q̄ qui habet pietatez malo proximi cōpatitur nec vult nocere proximo vnde qui plus est est mitissimus. Si
B vero pietas pro cultu dei sumatur cultus dei estuanz dei suauē tonus leuez de quo legitur. Aug. vi. Cui mansuetus gratia se inclinat e supponit sicut inmansuetus illi obijcitur. Ille qui māsuetus est: est plus.

C De beatitudine luctus.

Ost pauperate ips̄ e māsuetudinē
P dicendum est de luctu. Cum enim terrenitas vix ad plenum a corde amouerat̄ur: q̄ quietas suā mansuetudi-
E nis sepe cōrūpatur necessarium est luctus vt aqua lacrimaruz terrenitas perfecte expellatur. Job. xiij. Lapides excauit aque e alluuione paulati terra cōsumitur e vt inedia ire aqua lacrimarū perfecte extinguatur. C De luctu vero hoc modo dicetur. C Primo ostenditur quid sit luctus qui beatitudo dicitur. C Secūdo ostenditur diuersi luctus diuerse species luctus: vt manifestum fiat cui lucrū consolatio debeatur.

Tertio ostenditur quomodo lugentes sint beati vbi tangetur de his que pertinent ad cōmendationem luctus seu lacrimarū. C Quarto dicetur de impedimentis lacrimarum. C Quinto q̄ donum aptetur huic beatitudini.

C Quid sit luctus.

Circa primū notandum q̄ luctus
c pront sumitur pro beatitudine est gratia vehemēter dolendi de ma- B
lo q̄ accidit vel de bono q̄ deficit. Luct⁹ vero sic sumptus non est in his qui adhuc sunt in peccatis suis. Grego. in moz. nisi a reatu culpe qui non ligauim⁹ misericorditer dimittamur perfecte flere non possumus: q̄ in nobis ipsis cōtra nosmetipsos dolemus: scilz malum vero in descriptōe posita intelligas non id q̄ mūdus vocat malum penam temporalem que medicinalis est: sed q̄ vere malum est. s. malum culpe e penam futuraz que eius est sequela. Bonum etiam intelligas non bonum periculosum vt est pecunia: sed verum bonum. s. bonū gratie vel glorie. Dolor hui⁹ signum est salutis. Grego. in moz. Argumentum salutis est vis doloris.

C De speciebus luctus.

Circa secūm notandum q̄ super.
c Mat. v. Distinguit glosa duas species luctus: prior est luct⁹ pro peccatis vel suis vel alienis. Secūdus est ex desiderio celestis patrie. Prior est irriguum inferius Secundus est irriguz superius: de quibus legitur. Josue. xv. c: Judic. i. Ille saluat presentes sordes hic accēdit acrius eternorum amatores vt dicit. Bla. super. v. Mat. C Aliqui etiam distinguūt quattuor species luctus primus luct⁹ est luctus propriis peccatis de quo in ps̄o exitus aquaruz deduxerunt oculi mei. ꝛc.

Secundus est luctus pro alienis peccatis. Je. ix. Quis dabit capiti meo aquam e oculis meis fontez lacrimaz e plorabo die ac nocte interfectos filie populi mei.

Tertius est proicolatus presentis miserie. David heu mihi quia incolatus meus prolongatus est. Quartus pro dilatōe patrie in ps̄o super flumina babylonis illic sedimus e flebimus ꝛc. Hē quattuor species luctus sūt velut quattuor ydrie quas tulit helyas implere aqua e effundi sup holocaustā q̄ effusionez ignis celestis subsecutus est. Tertio Reg. decimo octauo.

C Possunt etiam distingui sex species luctus. C Quarum prima est ex consideratione diuine offensi vel contumelie. C Secunda est ex consideratione gehēne. Bre. super Iob. Super omnia pecul. sic inferni compunctionem prouocat. Tertia est ex consideratione alterne miserie. Ro. xij. Flere cum flentibus ꝛc. Quarta est ex presenti afflictione. Treñ. secundo. Plorans plorauit in nocte. C Quinta pro spirituali absentia sponsi. Mat. ix. Non possunt filij sponsi lugere q̄dū sponsus ē cum eis ꝛc. Sexta pro dilatione patrie. Hec sex spēs sunt: velut sex ydrie quas dominus iubet aqua impleri. Jo. ij. Potest tamen poni diuisio luctus generaliter vt distinguamus luctum in luctū malum e luctum bonū e luctum indifferentē. Luctus malus ē vt luctus cupiditatis. de quo dictū est plorature lachrymis amissa pecunia verba: vel luctus deceptionis ꝺ quo poeta vt flerent oculos crudire suos vl luctus inordinate dilectionis de quo Aug. in primo lib. confessi. Lugebar iniquo plorare dilectionem mortuam: que se occidit ab amore: cū interea meipsum in his a te morientē deus vita mea siccis ferē oculis minserimus. Quid enim miserius misero nō miserāte seipsū vel luctus eterne dānationis. Mat. viij. Ibi erit fletus e stridor dētiū. Ihez eiusdē. xiij. e. xxij. e. xxiij. e. xxv. e luce. xiij. puer. Extrema gaudij luct⁹ occupat. Et notandum q̄ idem faciunt prudentes e imprudentes: sz imprudentes illud nō faciunt tempore opportuno. Eccleſi. xx. Imprudens nō saluabit tempus. Señ. de negligentibus facere quod faciendum est tūc lachryme nihil pfuture cadunt: plorabunt ramen sicut fleuit hū sapientes plorant sed tunc plorabūt qui do lachryme erunt eis inutiles. Si nō plorarēt dānati nisi lachryme vnā corporales singulis diebus quibus erunt in inferno: pius plorarent q̄ sint aque in mari. Omneq̄ enim gutte maris finite sunt: e posset deus dicere: erit sit non plures: dānati vero sine fine erunt q̄ sine fine erunt in inferno. Luctus bonus triplex est. Luct⁹ compunctionis: compassionis e deuotionis.

C De primo in ps̄o. Lauabo per singulas noctes lectū meū ꝛc. De luctu cōpassionis. Job. xxx. Flebā cond̄i super eo qui afflictus erat. Eccle. xxij. Super mortuū plora. Defecit enim lux eius. e super sanctum plora. Defecit enim sensus. Jere. xxij. Plorans plorabit ala mea: e oculus me⁹ educet lachrymā: q̄ capt⁹ est grex dñi. Exuidē xiij. Deducāt oculi mei lachrymā p̄ nocte e die ꝛc. Treñ. ij. Defecerūt pre lachrymis oculi mei sup̄ afflictōne ppli mei. ex. xxxij. Omnia luminaria celi merere facie sup̄ ꝛc.

C Luctus deuotionis: ē vt cū alia viri perfecti de dulcedine experta defleat absentiam sponsi quo ad sensuum dulcedinis. Ber. Adhēs de monte dei loquens de ille qui repellitur a lumine dei. Ad q̄ admissus ē si amat inquit flere dulce habet: e nō sine multo gemitu cogitur redire ad pristinam suam. Item luctus deuotionis est qui est ex desiderio diuine visionis. in ps̄o. Sitiuit anima mea ad deum fontem viuū ꝛc. Lu E
ctus etiā deuotionis est luctus q̄ habet alia viri perfecti ex magnitudine gaudij spiritualis. De luctu deuotionis intelligi potest illud. Aug. in lib. de ci. dei. Quanto ingrat est quisq̄ sanctior e desiderijs sanctis plenior: tanto eius in exilio fletus vberior. Idē in libro soliloquiorum: modus inquit vis habere lachrymas meas cuz miserie mee modum non videant. Impatiens ē amor. Nec lachrymis modus ēnisi amori detur q̄ amatur. Luctus indifferens est vt luctus afflictionis temporalis vel etiā gaudij. Tobi. xi. Fleuere ambo cū gaudio. Beneq̄ quadragesimo tertio. Erumpebant lachryme e interiores cubiculū fleuit. Secundus me e interiores cubiculū fleuit. Secundus glo. luctus pro peccatis vel pro desiderio celesti cōsolationē meretur. Alius vero luctus non. Secundum Ber. luctus eorum qui perseverantiam non habent nō meretur consolationem. Alius inquit lugentes videos sed si de corde procederent lachryme nō tas facile illis solueretur in risum. Sed aūt cū abundantius occasia e scripturā aūt cū abundantius occasia e scripturā verba proferuntq̄ ia primo lachrymalia Lachrymas huiusmodi de his esse nō arbitror quibus consolatio diuina promittitur quando quidem post illas tam facile consolatio visis admittitur.

Quare lugentes sint beati.

F Jrca tertiu notandum q primo
e e maxima cauta quare lugentes
sint beati est quia vias tangit dicens
quia consolabunt. Similr Luc. vi. Beati
qui nunc fletis q ridebitis. C Lugentes i
futuro pfolabitur dei visione e ei multis
alijs modis. Isa. viii. In ierusalē cōsola
bimini videbitis e gaudebit cor vestrum e
Luc. v. Dicit est vinum de lazaro nunc hoc
cōsolatur in vero cruciatis. Iohā. xv. Tri
stitia vra vertet in gaudiū q significauit
aque mutatio in vinum. Iohā. ij. Ier. xxxi.
Convertam luctum eorum in gaudium.

B C In presenti enim lugentes consolantur.
Exo. xv. Aque marath. verse sunt in dul
cedinem. Tob. viii. Post lachrimationē e
fletus exultationē infundis. Augustī. lib.
confes. Quantus fleuit hymnis e canticis
tuis suaue sonātis cōmotus ecclesie tue vo
cibus acriter e currebant lachryme e be
ne mihi erat cum eis. C De tali qui habet
abundantiam dulciu lachrymaru verum
est illud q dicit dici cōmuniter. sicut sunt fi
cus pisci qui natant in aqua: de suauitate
ista nō gustat corrignobile. Prouer. xxiij.
Cor q nouit amaritudinem anime sue in
gaudio eius non miscebit extraneus. Bre.
in mora. Luctu suo anima pascitur cū ad
superna gaudia flendo tubleuatur e ituo
quidem doloris fel gemitus teleratur sed eo
refectionis pabulo percipit: quo vis amo
ris per lachrymas emanat. Idem i eodem
si plerumq vt in his pūs fletibus gaudij
claritas erumpat: e mens que ceca iacue
rat ad inspectionē fulgens itimi suspirijs
vegetata convalescat. Illud ad beatitudi
nem facieno in lugentibus luctu salubri.
potest esse q tales luctus sunt a tristicia
huius seculi que mortem operatur. ij. Cor.
vij. Ber. Luminibus operibus tuis memo
rare nouissima tua morte horrenda iudi
cij tremendi valde discrimen ardētis ge
henne metuas ab oculis cordis tui nullate
nus elongari patiaris. Cogita peregrina
tionis tue miseriam. recogita annos tuos
in amaritudine anime tue. e cogita huma
ne vite pericula. cogita fragilitatē ppriaz
e in huiusmodi cogitatione si perseueraue
rit dico tibi paruz senties quicquid fo
ris videtur esse molestuz tum toto corde
circa interiores molestiam occupabit: sed
nec patietur dominus sine cōsolatione te
esse: quoniā est pater misericordiarū e de
tortius pietatis e cōplebitur omnino q
pollicetur veritas. Beati qui lugent etc.

Tertio ad beatitudinem lugentiū facit
q lachryme eos mūdāt e ceteri effectus la
chrymaz de qb⁹ i carū cōmēdatōe dicet.

De commendatione lachrymarum.

T notandū q ad cōmendationē
e lachrymarū. Primo valere pūt ex
hortationes quas scriptura sacra
facit ad flendū. Jere. vi. Luctū unigeniti
fac tibi. Eccliē. ix. Docete filios vestros la
mentū. Lu. xxij. Super vos ipas flete e sup fi
lios vros. Jac. iiij. Miseri estote e lugete
Eccliē. v. Plorate vlulantes in miseriis
vestris. Secundo exēpla inter que precipuū
est exēplum xpi. B. xpūs compatitur e
plorat: hō patitur e ridebit: de luctu xpi
habes Hebr. v. Cum clamore e lachry
mis eraudituus est pro sua reverentia. Et
Lu. xix. Videns ciuitatē fleuit sup illam.
Et Jo. xi. Et lachrymatus est illic. Primo
fletū cōmendauit nobis fletu cōpunctio
nis. Creditur enim fletum illum emisisse
in cruce. Crux vero statum penitentie de
signat. In secundo fletū cōpassionis. In
tertio fletū deuotionis: qñ fleuit lazarum
revocaturus ad presentē miseriā. Ber. in
sermone xpi sup lazarū e super ciuitatez
fleuisse: e in oseribus pnoctasse legitur.
Risisse vero aut iocasse nusq. Cōmendan
tur et lachryme exēplo Petri. Mat. xxvi.
Egressus foras fleuit amare. Jero. in epi
stolis. Petrū ter negātē in locū sui amo
re restituere lachryme. Itē exēplū magd.
Lu. vij. Lachrymis cepit rigare pedes ei⁹
Tertio ad cōmēdationē lachrymarū pōt
locus valere in quo sanctus Aug. In val
le miserie sumus: in qua eo magis fletus
est quo minus fletuy. In pō. Ascēsiones
in corde suo disposuit in valle lachry. Ec
cle. xxij. Musica in luctu importuna nar
ratio. Quarto tempus in quo sumus. Ec
cle. iij. Tempus flendi e tempus ridendi:
tempus flendi est in presenti vbi est multa
materia fletus e lachryme sunt in suo va
lore. Abateria fletus sunt iniurie dei e cō
tumelie: strages animarum: incolatus pre
sentis miseria: obitus patrie. De multipli
ci materia fletus regretur in tractatu de
luxuria: c. de cheresi. In futuro erit tpo
ridēdi qui crūt in paradiso nō hebūt ma
terias fletus. In his vero qui erūt i inferno
lachryme nullius erunt valoris: ideo absit
get deus oēm lachrymā ab oculis sancto
rum. Apoc. vij. Isa. xxv. Auferet dūs deus
oēm lachrymā ab omni facie. B. Helisei
lachryme quas pia manus cōditoris ab
sterget. Tunc ridebūt electi pleno ore. Iob
viij. Deus non proiiciet simplicem nec por
riget manum malignis donec impleatur
risus ore tuo e labia tua tubilo: super idē
semplene: quia hic implentur illud. Prou
xiij. Risus dolori miscebitur.

C De virtute lachrymarum.

E virtute lachrymaz. Notandus
d q lachryme primo animā mundant. Aqua enim lachrymaz est ve
lut mare eneū in quo ingressuri tabernacu
lum: vel templū manus e pedes lauabant
Exo. xlv. Et iij. Reg. vij. Aqua enim lachry
marū est lauatorium in claustro spirituali.
Et quasi aqua de puteo est: si lachryme ve
niant de profundo peccatorum: e si fiant de
propriis peccatis tunc est puteus in ipso
claustro. Si vero sint pro peccatis alienis
e non pro propriis: tunc habet claustrum
illud aquā quasi de alieno puteo e videt
habere malum prouisorem. Si vero lachry
me sunt pro incolatu huius miseriarum: pro
dilatione patrie: tūc est aqua quasi de fon
te viuo. Iohā. iij. Aqua quam ego dabo ei
fiet fons aque salientis in vitam eternam.
Aqua lachrymarum balneum est in quo
abluuntur anime: vt sponse regis celestis
fiant. Jere. xlij. Lava a malicia cor tuū vt salua fias. C Jesu lachryme delent
fas montis quas qui peccat diabolo scri
bit manu propria in libro conscientie.
Dan. vij. Sedit iudicium e libri aperti sūt
libri tnēi. i. scientiaz. Lauere ille effusio
ne pprij sanguinis delēde essēt si aliter de
leri non possunt sic xpus deleuit cyrogra
phum nobis contrarium. Col. ij. Deleto q
aduer nos erat cyrographum decreti
q erat cōtrarius nobis ipius tulit de me
dio affigens illud cruci. Jesu diaboli sub
mergerat. C Aqua lachrymarum est ibi
mare rubrum: vbi pharao infernalis cum
exercitu vitiorum submergitur. Exo. xiiij.
in pō. Conturbasti capita draconum in
aquis. C Item lachryme terram cordis ir
rigant e fecundāt. C Aqua lachrymarum
est fons paradisi. Gen. ij. Fons ascēdebat
de terra irrigans omnem faciem superficiem
terre. Eccle. xxiij. Rigabo omnem planta
tionem in pō. Qui seminant in lachrymis
in exultatione metent. C Item lachryme
holocaustum impinguant. Bre. Sup Exo.
Holocaustum eridem est bonum opus q
oratione lachryme non infundunt. Holo
caustus pinguis est bonum opus q est aspi
ciam lachrymis impinguatur. C Jesu la
chryme ardorem cōcupiscentiaz sedant.
Greg. in mora. Flamma suggerebatur duo
bus citius extingui vnda lachrymarum.
Si aliquis viderit eum in peccatum ex ignorantie concupiscentie fragilitatis recur
rere debet ad aquā lachrymarū C Item
mentē humiliant. Prouer. xiij. Meretrix
corde tulli pūlabit eū. C Jesu mentē mū
gnit. Bas. in sermonib⁹ quib⁹ in domini fla
gella domitianum imitatus Christo ipso e
assiduitas lachrymaz. Et vt breuiter dica
tur oēm spiritalē iferminez sanant. Ioh. v.
Mercēs erigit sospitate. Jesu a deo q hō
vult periri. v. Re. c. C Cuz esset anima
ve sio etiam vñz fleus lauiter cuncta pec
cata delēdit. Isa. xxvij. Dimīt est. Ege. Vi
di lachrymas tuas e ecce sanauite. Tob. xij.
oranti Tob. cū lachryme e Sarre simul
iter e exaudite sunt preces ambez. Ju
dith. viij. Indulgentia tua cū lachrymis
postulam⁹. in pō. Lauabo per singulas
noctes lectum meum. Aug. Que vicia delēt in pec
catis tuis. Jesu pensabit lachrymas meas in cen
spectu meo ere. xxxi. In fletu venient e in
misericordia reducā eos. xpus cum lachry
mis peccata obtinere exaudiuit ē. Heb. v.

Jesu lachryme oculi cordis clarificāt vñ
aū lachrymaz est notum. Ioh. ix. Abij ad natatoria spetus lauit e vidit. Ita
Deus lachrymis baptizata ceci plantē
videt limpidius. Jesu sepe qñ nō pōtes la
mentis flentibus subuenire meretur. Aqua la
chrymaz est collirium visum iuuat. Apoc.
iij. Collirio iunge oculos tuos vt videas. Jesu lachryme mentē elevāt. Gen. vij.
Multiplicate sunt aque e elevauerunt ar
chā in sublime. Greg. in mora. Cū per fle
tum mens ad tām crapulā cōpunctionis ine
pens gaudens mutatur e libet affectum in
afflictione tua se cōspicit ad alta subleuari.
C Item lachryme viam perditam aperiunt. Greg. Tempus redimit vt cōsum
rant. Grego. Tempus redimit vt cōsum
do ante actam vitam q lachrymis pe di

mꝰ stendo recuperam. Jté regnū celoꝝ quasi quadā vi obtinet. Bre. in omel. Regnū celoꝝ rapi vult nisi fleb⁹ q nostris meritis nō debet. Jté lachryme vt virt⁹ eaꝝ boralbus verbis exprimi opinatur in celo in terra e in inferno. In celo. vñ Eccl. xxxv. Nōne lachryme viduę ad maxillam deducūt e exclamatio eiꝰ sup deducentes eas. A maxilla enim ascendūt ad celum. in terra operātur cū multiplicēo habebāt esse et⁹ in bestijs vtpus ostensuꝝ est. In inferno cū igne infernali extinguūt quantū ad eū qui eas effundit. Jté lachryme possunt in deū in angelos in homines e in demones. In deū dū est quasi cogūt ad miserandū. Ūñ ihp filiū Tob. iij. Tunc Tobias ingemuit e cepit orare cū lachrymis dicēs glo. Oratio deum lenit: lachryma cogit: lachryme deū faciūt quasi obliuiscī: iniquitatuꝝ nostraꝝ lachryme etiā angelos letificant. luce. xv. Gaudiū est angelis dei super vno peccatore penitentiā agēte. fm. B. Delete angelorꝝ sunt nostre lachryme. Idcꝰ vinū angelorꝝ sunt lachryme penitentiū. In demones possunt lachryme cum in eos submergantur vt prius dictum est.

¶ De impedimentis lachrymarum.

Jrca quartū. Notandū q. vi. videntur eē impedimenta lachrymaꝝ

c Primū est superbia q̄ est vt terra arens. Josue xv. e iudicū. i. Terrā arentē dedisti mihi in ꝙ. Anima mea sicut terra sine aqua tibi. Humilitas est quasi aḡdus eius p quē lachryme veniūt quē diabolus vult interdū. Iudith. viij. Incidi precipitū hoc fecerunt aqueductū. ipsa e vallis ad q̄ descendūt aq̄ lachrymaꝝ. Scōm e amor terrenoꝝ: vñ Caym interfecit Abel. Gene. iiij. Caym interpretat possessio. Abel luctus Gen. xxvi. Oēs puteos quos foderāt serui Abraaꝝ obstruerunt palestini implentes humo Tertiū est duricies siue ipietas. Gen. xxx. Os putei grandi lapide claudebant: boues qui nō habēt pietatē ad prīmū nō inueniunt deū sibi misericordem. Ideo corda eoꝝ sunt vt petra durissima. Job. xij. Si continuerīs aquas oīa siccabuntur. Ideo necesse est vt virga dei percuterentur vt aqua lachrymaꝝ inde exiret Deut. viij. Exterminos vinos de petra durissima. Jté in ꝙ. Percussit petrā e fluxerunt aque ꝛc. Quartū est nimis occupatio. Gen. xxvi. Anna inuenit aquas calidas in solitudine. isa. xxj. Recedūt a me amare flebo. Quintū est ignorantia q̄ impedimentū tangit duo luce. xix. dicēs. Si cognouisses e tu fuppe flereꝰ. Sextuꝝ est peccati magnitudo. B. in lib. de cōsideratiōe. Si doleo ꝛ doleo si non doleo tūc maxime sciēs a salute lōgi⁹ assistere membrū q̄ obstupuit e egrū esse nō sentientes periculosi⁹ laborare. Bre. in omel. loq̄ns de phio e magdalene e xpo iter duos inquit egros medicꝰ aderat: iz vn⁹ eger in febre stegrū sensuꝝ tenebat. Alter vero in febre carnis sensum perdiderat mento in egritudine sensum perdiderat qui hoc ipsuꝝ q̄ a salute longe esset ignorabat.

m

Laudoptio luctuoꝝ in bonū scientie

Jrca qnti. Nonūdū q̄ luctus adaptat bonū scie. Ūñ iterū. Dij scie spū illustrētur vt sciant qb⁹ malis inolastur. Hāc adaptationē insinuat salomon. Eccle. i. Qui addit inḡ sciam addit e dolorē. Nō pōt hō scire in qb⁹ bōis vel malis sit in prīs vita e nō cē in luctu. Malā. n. p se luctū ignorāt. Bona ꝛo tpalia cūm luctꝰ. i. penīe. Aug. Si bū e timoꝛ si male doleo. Hāc adaptationem insinuat nobis ipsa natura. Ad idem enim membrum pertinent visus e luctus. Idem ins nuatur nobis. luce. xij. Videns iesus ciuitatem flenit super eam.

De esurie iusticie. cap̄ xiij.

e Equitur de esurie iusticie e recte post predicta de ea dicendum est: quia predicta valent ad esuriez iusticie. Humilitas que ad paupertatem spīritus pertinet: valet ad hanc esurīē q̄: humilis sensit ꝓpriaꝝ vacuitatez. ideo esurit repletionez: econtrario superbus qui habet vanam plenitudinez habet fastidium iusticie. Item paupertas voluntaria animaꝝ euacuat ab amore mundi. vnde redditeam capacē amoris veri boni. Amor enim mundi e amor veri boni mutuo se expellunt ab anima. ¶ angustatuꝝ est enim stratum vt alter decidat e pallium breue amoris vtrūq̄ operire nō pōt mundum. s. e verū bonū. isa. xxviij. Manluetudo valet ad hāc esuriem: q: iram euacuat ab amore malicie hoc est mites esurīūt malicīā sen ꝓximi iniuriā. Jō nō pōt perfecte esurire iusticiā. Luctus etiaꝝ facit ad hanc esurīē. g. n. lugēt recogitant bona sua in amaritudine aie sue: e cupiunt facere dignos fructus paciēter volentes seruire iusticie sicut in iusticie prius seruierāt. Ro. vi. Sicut exhibuistis membra vestra seruire immūdicie e iniquitati ad iniquitatē. ita nūc exhibete mēbra vestra seruire iusticie. B. Esurie iusticie ad p̄cedentē ordinat beatitudinē hūjs verbi. Quid aliud inquit est hec cōsolatio que inḡtib⁹ ꝓmittitur q̄ p cedens de specie venie gratia deuotiōis e suauissima delectatio boni: gustibus sapientie iz exiguis qbus interim benignissimꝰ dūs affectā refrigerat alāiz gust⁹ ille nihil aliud e q̄ irritamētū ōsiderij e incētiū amoris: sicut scriptū e q̄ edūt me adhuc esurient et q bibūt me adhuc sitient. ꝓpterea sic subintertur bti q esurīt ꝛc. ¶ Et no q̄ iusticia hoc sunt pōt generaliter p probitate seu bōtate seu rectitudine vite ad q̄ pti net q̄ dicit. Glo. Amatoꝛes inḡ virtutum qbus nō satis est: q̄ iusti sunt: sed semp sitiūt opus iusticie: vel pt sumi iusticia pro ad eā pertinet reddere vnicuiq̄ q̄ suū est. Glo. Justicia est sua vnicuiq; tribuere sibi e proximis e deo. Jté pōt sumi pro hec attēditur in inflictione penarū vnde. Ban sermonibus. Alij inḡ tā vehemēter cōtra alioꝝ delicta zelant vt videri possūt esurire e sitire iusticiaz sicēt apud deū de facto quoq; petio idē iudicādi: sed nunc pondus e pōdus virūq̄ abhominatio apud deū. Nā cōtra alios taz impudenter q̄ inaniter extulit seipsos taz inspicienter q̄ humiliter palpant Esurīē iusticie intelligas nō quemcūq; amorē iusti: tē: sed amoreꝝ valde intēsum. Et no. q̄ opera bona cibus sunt animē: virtutes enim que sunt quasi quedā mēbra anime inde sustentantur reficiuntur augētur roborātur. Jo. iij. Ade ūb cibus⁹ est vt faciam voluntatē eius qui misit me. Ad virtutes pertinet illud. Isa. lij. Panem nostrum comedemus. Ipse de labore suo viuāt: ꝓpriis enim opibus pascūtur e sine illis deficiūt. Idcꝰ recte dicitur esuries eē iusticie. Esuries enim est respectu nutrimenti e refectionis: qui est ritē e sitīt iusticiā. i. vite rectitudinez vel bontatē e in se e in alijs beati sunt quia satiabūtur in futuro. Adepto q̄ desiderato dicit. Inter. Dūc. n. nullus erit cū eis qui bonus nō sit e qui bene nō agat. Jté qui iusticiā sicco modo esuriunt sic saciabūtur Totaliter. n. vincit de corde se totaliter reddet deo aquo totaliter habēt e sic vere erunt iusti. Jté q̄ esuriunt iusticiam certo modo sic satiabūtur q̄ hic nulli malum relinquitur impūnū. Tunc. n. impleberur illud ps. Letabitur iustus cū viderit vindictā. Item q̄ esurīt e sitīt iusticiā habēt beatitudinē. vie. Pone propter leticia que iusticiam ꝓcomitatur. Jn ꝓs Justicie domini recte letificantes corda eoꝝ. Contra in iusticiam ꝓcomitatur miseria aqua miseria ipsi immunes sunt. Proverbi. xiij. Miseros facit populos peccatuꝝ. Aug. in lib. de libe. ar. Tanta est bonitas iusticie vt nemo ab ea nisi ad miseriam possit abire dere. ¶ Scōo q̄ quanto habēt maioꝝ esuriem iusticie tanto habēt maioꝝ letitiaꝝ epādo iusticiā. Proner. xiij. Desiderium sine placatio delectat animā. Jn eccl. Lignū vite desiderū veniēs. Tertio q̄ spīritualis sanitatem hīt esurīes n. iusticie anhelatur spīritualis sanitas: sicut recitudo appetit⁹ est penalis sanitatis. Quarto q̄ esurīē iustum segnit habēdā bonoꝝ equitatiū multiplica leticia annexa bono opi. Alia bona opib⁹ hūdane efficiunt arbor bñdicta hīs fructuū habēdi. Alia bo sine bōis opib⁹ ē vt arbor maledicta. Deut. xxi. Nā q̄ ex te fructus vescat in sempiternū. Et bōis maledicēs sicut. Jurꝝ ala habēdis bonis opibus ē vt mulier q̄ letatur de nitudine filioꝝ. vero ē sine opib⁹ ē vt mulier sterilis que se miseram reputat. i. Re. i. e. Dic anna que fuit sterilis mulier inquit in scīe nimis ego. ¶ Et notādū q̄ sicut mulieres sterilēs nullum desiderāt fructū. Sic ala mulier desiderare debet fructū bonoꝝ opū. Exēpla sunt ꝓdicta habes in Rachel. Gen. xxx. Da mihi inquit liberos aliogn moꝛar. Exēpla ista dat derij in Bernardo dicēte sup cāt q̄ mutme pauere o amara mors vbi vis q̄ tume etiā vita sine fructu grauat et mors. Dent eti q̄ duo mala pant arbori in fructuū sterilitatis e ignis. Fame iustitie multi sic morientur imundo: multi etiā mortui sic morientur corporali q̄ pīlia mortē se expauerint in rīcha ē iusticia vt thesaur⁹ alius thesaurizādo ē iusticia vt thesaur⁹ alius thesaurizādo ē iusticia. Eccle. xxx. Pone thesaurum tuū in ꝓceptis altissimi e ꝓficiet tibi magis q̄ aurū. Alios thesauros relige hō cū morieris

hunc thesaurum secuz defert. Non est celsundus a bonis opibus pro amico aliquo Bona enim opera faciunt hominē lociari tem in mente cum amici nolunt hec facere. Sapē.xxv. Opera enim illorum sequuntur illos. Bona opa hominez omāt et honorāt illos. Bona opa hominez omāt et honorāt in filia magna cum qua erit cū fiet vniuersale iudicium. In ps. Astitit regina a dextris.t.rē. ¶ Ites bona opera in futura vita hominem paleūt. Prouer.vlt. Date illi de fructu manuuz suarum. De iusticia require in tractatu de virtutibus cardinalibus vbi hēs spāle tractatum de ipsa. Aptatur ads esuries iusticie dono fortitudinis vnde interli. E furies iusticie spū fortitudinis fulciturne in via lēticat. Iē Glo. hec virtus sine spū fortitudinis non impletur: quia pereū esurindo ad sacietatem: quādoq; venimus: Aliqui vero ideo esuriem iusticie dono fortitudinis adaptant: qñ de refectione et exercitio operuz est robur virtutum. Posset tamen dici quoniaz de fortitudine: est ibi esuries sicut de fortitudine vie apetitiue corpulio est esurire corporalis: et de debilitate fastidium: et sicut de fortitudine bellica et esuries certaminū sic de dono fortitudinis esuries iusticie in pūti q̄ certamen habet Job.vij. Militia est vita hominis super terram.

¶ De misericordia. xlij.

Equitur de misericordia de q̄ con
g grue post p̄dicta tāgēdū ē: qi post cohibitiōz cordis ppauptatē spūs e bono q̄ inter nos est: et per mansuetudinem a malo et post ablutionem cordis p lauacrū lachrymarum necessaria est directio cordis ad verum bonum: ad quam p vinet esuries iusticie: et deide ad malum q̄ fit per misericordiā qua malis primi cōpati. ¶ Misericordes vero ideo dī sunt q̄nia literas patentes hēt euangelij: ep̄si misericordiam consequuntur. Misericordes dicūtur alienam miseriam in pūti per cōpassionem sibi assumunt: ideo in futuro a propria miseria liberi erunt: misericordes dicūtur xp̄i in membris suis miseria nunc liberant: ideo in futuro ture vendicte diuinis christus eos a miseria liberabit. De misericordia require in tractatu cardinalium virtutum vbi habetur spāliis tractatus de ipsa. Ea vero que ponuntur vbi ad ipsius commendationem valere p̄nt ad p̄ndendum misericordiā beatitudines. ¶ Adaptatur aūt misericordia dono cōsilij: vnde Glos. Misericordia eget spū cōsilij sine quo nemo circūspecte miseretur. Iniciū enim est sui misereri finis est p alio mori. Ordo.n. est misereādi: vt vnusquisq; incipiat a se. Finem christus ponat pro peccatorib⁹ mortuus ex misericordia. Misericordiā specialiter consulunt veritas inuenti requirēti qd boni faceret vt vitam eternaz haberet. Si vis perfectus esse: vade et vende omnia q̄ habes et da pauperibus. Mat.xix. ¶ Et notandum q̄ vere misericors est qui est misericors.ꝑ suo. Bernar. in sermonib⁹. Sūt alij misericordes de hijs que ad ipsos non pertinent qui scādalizant: et nō datur hominibus hēdanter: sic tamen vt nihil penitus eos grauet: qui si misericordes ēent de suo facere deberēt misericordiam si nō possent de substantia terrena de voluntate bona darēt hijs qui contra eos sone peccare videntur: indulgentiaz darent dulce signum verbuz bonum q̄ est super datuz optimū vt eoz mentes ad penitentiā pro vocarent: deniq; hijs omnibus quos in peccato esse cognoscerent compassionez in penderent et orationem. Aliqn misericordia eorum nulla est. et misericordiam consequuntur nullam.

¶ De munditia cordis.

Equit̄ de mūditia cordis de qua
g hoc modo dicetur. ¶ Primo ponentur eius ascriptiōes. ¶ Secō tangēt de hijs quē mūditiā effi. tāt vel custodit. ¶ Tertio ostēdetur ꝑ re mūdi cor de sint beati. vbi tāgetur ꝑ hijs que pertinent ad cōmendationē mūditie. ¶ Quarto tāgetur de partibus mūditie. ¶ Quinto ostendetur quod donuz huic beatitudini apetur.

De scriptiones munditie.

Circa primū notandum q̄ mūdi
c tia sic describitur: munditia ē virtus q̄ hois i integritas diuini amoris statutu obseruata pōt etiā sic ꝺscribi. mūdicia ē puritas al oēm abominēs i mūditiā B. in epistolis. Dicit q̄ puritas cordis cōsistit i q̄renda gloria dei et vtilitate proximi. loquitur de puritate cordis respectu opū. ¶ Sup illud vero. Mat.v. Beati mundo corde dicit iterli. quos ñ arguit cōscia peccatoz. Octuyo que efficiunt munditiam.

Circa secūdū notādum q̄ octo sūt
c que videtur valere ad mūditiā effi ciēdā vel custodiēdam. Primū est aqua sapiēcie salutaris multū valet ad mūditiam q̄ homo libēter audiat verbū dei. vel quod libēter studeatis scripturā sacrā. Jo.xiij. Vos mūdi estis ꝓp̄ sermonez quē locutus sum vobis. Eiusdē.xvij. Sanctifica eos in veritate. sermo tuus veritas est dupliciter valet sermo dei ad munditiam

Primo quia ostēdit maculas cordis et sordes hoc dicitur speculū scīpo q̄ dat aquaz gratie. Prouer.xiij. Doctrina bona dabit gratiā. Et figuratū est ꝑ lauatorū de quo legitur. Exo.xxx. viij. Qđ habebat speculū eneū: in quos ingredientes tabernaculū i mūditiā suā videre poterant et sic aquā vñ ea lauabāt. Sapie studiū ad munditiā valz q̄ tollit otiū q̄ ē occasio i mundicie. Ber. otiuz tēptationū et cogitationū malaz et vtilū semina est otiū. Pterea generat castas affectiones: vñ dicitur virū generāte virgines parturiūt. Virginales affectiones. Ber. sup cāt. Intret sapia dū sūmus carnis ifirmat purificat intellectuz cordis palatuz sanat et tempat sano palato sapiam benā sapit ipa sapia que ī bonis nullū melius. ¶ Serōm ē cōtritio cordis ex qua aqua est lacrimaz multū valet ad mūditiā q̄ hō frequēter se ablueat cū aqua ista cui aque ad miscendum ē cuiusmemoria ī.ꝑ propie mortis vel ꝑalis vel eterne. vel etiā memoria ōnīce mortis ꝑ hūc modū fit lectiua ad ablutēdū valde efficax in qua bonuz ēt lauare. q.ꝑ singulas noctes lectamina tuum lecti in quo tuus lectus ds facere deus ꝑ hāc ablutionem nō dedignabitur facere dauidz rex esset lauabo

tingē ꝑ singulas noctes lectū. m. Tertiū est frequēs cōfessio cēlestione mūdandis est repl̄ū spāle q̄ figuratū ēt. mar. iij. Ubi legitur q̄ tudas mūdauit repl̄ū a gētibus inquinatū. Judas eni cōfitēdo interpretatur. Intendēda sunt vero verba q̄ dixit tudas: ecce unguit cōtinet sunt inimici nostri. sēcēdamus nūc mundare sancta et remouere. Quartū inimicoz mūdationē inde precessit sic cōfessio de peccatis

ē exaudum verbi dūini hō recipit ꝓpter dit cōfessionē peccatoꝝ in ps. Facta ē mundea sanctificatio. E mo. iij. Reg. v. Unde et lauare septies in iordane septies mundatus lauatur qui humiliter. vñ. Criminalia peccata cōfitetur. Ber. in epistolis ad quā dā virginez. Audi cui placeas. Anima vide places. Anima confessionem obſq amarto. Anima cōfessionē si affectus decens confessioni iungatur decenter fulcitur pulcritudo in ps. Cōfessionē et decorē in confessio confessio et pulcritudo cōfessionis vera vbi confessio ibi decor. ¶ Quartū est vite austeritas ꝑ in victu q̄ i vestimēto delicatio et abiectio cū panno aspero valere solent ad emūdationem scīpsi sic vite austeritas valet ad mūditiā spūalē de hac austeritate habemus exemplū in ipō Ioāne baptista. Mat.iij. Ipse aūt Ioannes habebat vestimentū de pilis camelorū et zonā pellicā circa lumbos eius. Esa cui etiā cor mundū et mel silue fuit. Quintū est elemosynaz largitio. Luc.xi. Veruntamē q̄ sup̄ est date elemosynā et omnia mūda sunt vobis. Sancti erant. Luc.v. Facta ē cū esset satis et altera et vestitus est altera et vestigia mūdicia cordis acquiritur. Jō cant. Psalmista. Cor mūdū crea in me deus. Mat.v. Dñe si vis potes me mūdare. Ordo cōsernatur q̄. Bach.viij. Ber. ordinem dei. ēterna in eternū dominū ūtā unpollutā que sup mūdata est. Septimū ē lima correctionis: q̄ mūdicia videtur correctioni nō sufficat sēd appetat. Bñ sermonibus. Sēd q̄ peccata hō facturus vt etiā possit desiderio cordis mūdicia id appetit Ola.ij. ꝓfūde laudatur nisi ea q̄ ipse te vicit aliqn ab hijs p̄cēdit mūdicie nem pūt. Quibus verecūdari debēt ecclesiastici vt videtur nō irrationabiliter habeāt ali quem q̄ suas illis maculas demōstret. Ber. Jūe solus amicus meus ero cui ab aduentu dulcissimi iudicis maculas meas nec tergā. Sunt quidam studiosi cum a limā correctionis ex qua debeāt cor mundare mundiciam petūt cōsolationis q̄ de remissō de correctione indigemus et de tertio sunt. De tali petūt illud ps. Deus dilectū ab emundatione vel emendatione. Unde debeat mundari vel emendari. ¶ Octauum est ignis tribulationis quo dominus purgat illecebras earum et aurigenum reparat vnde gaudere debet hō cum videt se in igne tribulationis poniz Jac. i. Omne gaudium existimate fratres cum in varias tentationes incidatis.

Ille qui in igne tribulationis per in pacie
nã exuntur paciẽ esse oĩ dũt nõ aut vel
arguẽtũ vnde multã põt timere illis. Dat.
ip. Poleas adr cũbur et igni in extinguibi
li. Eccl. super beam imaculati Sicut aur
dentũ ita ecclie cũ vritur detrimenta nõ
sentiat sed magis fulgor eĩ augetur. Et
notandũ q in veteri lege fiebat triplex lan
ctificatio. Primo p aquaz expiationis.
De qua. Numeri. xxx. Secõ per sangui
nẽ. Debre. ix. Omnia pene scõm legez in
sanguine mundantur. Tertio vnctione
vt tabernaculũ et vasa eius: et Aaron cum
filijs suis. Exo. xxx. Et possunt hec referri
ad triplicẽ baptismũ. i. baptismũ fluminis
q propie dicitur baptismus et baptismus
sanguinis quo beatus Mauricius cũ so-
cijs suis baptizatus est: et baptismũ flãmis
i. spũs sancti quo saluãtur illi qui non pos
sunt hic baptizmum: sed credũt et cõterũ
tur de peccatis suis: et libenter reciperent
baptismũ si possent habere: vel in ablutio
ne per aquam facta intelligi põt sanctifi-
catio que fit per solam gratiam dei vt in
pueris qui baptizantur. In ablutiõe facta
cũ sanguine intelligitur ablutio que fit p
penitentiaz que est quedã carnis mortifica
tio et crucifixio. Gal. v. Qui xpi sũt carnẽ
suam crucifixerũt cum vitijs et cõcupiscen
tijs per sanctificationem: vero in vnctiõe
sacra signatur sanctificatio que fit per au
gmentum gratie et spãliter sanctificatio
que fit in militãte eccle. Sicut. n. mũdicia
seruanda sunt calix et alia vasa ecclesie q
vasa cõsecrãtie ministri ecclesie maioris mũ
dicie dicũt eẽ q̃ laici. Exo. xxx. Eadem vn-
ctione tuebãtur sanctificari Aarõ et filij ei⁹
et vasa tabernaculi. In ecclesia ẽt ministri
ecclesie habẽt q̃dam spãle sacramentũ. s. la
cramentum ordinis quo excellentius ceteris
sanctificẽtur. Et no. q ea que intrabant
vnctionẽ illã insinuãt quõ ministri eccle-
sie dẽnt sanctificari Primũ erat mirra
pura electa sic dr̃ mirra illa que sponte
manat ab arbore: et est pelagior q̃ illa que
elicitur p incisionem corticis et significat
mortificationẽ carnis que fit in iuuentute
q̃ deo est gratior q hominẽ vitior. Primo
mirra penitentie cõdẽda est q̃ vermibus
vitiorũ corrumpuntur. mirra ẽ tantitas ali
quor̃ qui myrra illa nolũt se lungere do
nec tot putruerint vermibus vitiorum.

Secũdũ erat cynamomũ q ẽ dulcoris
qs cũ frangitur in modũ nebule spi
ramẽtũ emittit visibile: vt elicitur ex Ec-
sup. Exo. xxv. Et significat humilitatẽ mi
nistrorũ ecclesie que talis debet ẽe vt po
pulũ visibiliter edificet cum debeat eẽ exẽ
plaris. Tertiũ erat calamus que crescit in
ago et significat fidẽ que in ago facere scil
pture crescit: et sic tenẽda est vt accipit ex
ago sacre scripture. Nõ. n dz hõ leg rõnes
suã in his q̃ fidei sunt. Quartũ erat ca-
lamus. Ut dicit. Glo. Exo xxx. Qs̃ arbor
aromatica crescens iuxta libanũ. Et sup il
lud. Ezech. xxvij. Calamꝰ i negociatione
tua dr̃. Glo. q̃ i calamo vocal⁹ son⁹ signi
ficat vũ p calamũ intelligit devotio ecclesia
stici officij. ec. q̃ calamo cantit: q̃ multuz
p̃solatur et edificat populũ dei his quattu
or spẽbus Admiscebatur oleũ de oliuetis
p q̃ significatur pietas. Cui ẽtuor p̃dicta
debent deseruire. Ad iuister ecclesie pieta-
ti se totis debz dare vt sit vir misericordie.

Exemplũ habemꝰ de hoc in oculo qui
tenerior: et cõpassibilior est ceteris mẽbris
et lachrymis p̃pinquior. Idẽ debet eẽ in
clero qui est. q. oculus ecclesie: Item de
hoc exemplũ habetur in xpo qui ioriꝰ fuit
misericordie: misericordia. n. eius traxit de
celo. ipũ cũ per vias asperas huiꝰ vite du
xit: o redẽptione miserorum vendidit
et morti crucis eũ exposuit. Si ministri ec
clesie eẽnt ipsius misericordie in pũit: vix
eẽnt quin saluarent. Misericordia. n. fuit e
vicissitudinis eor eẽt in futuro. Mortifi-
catio carnis hoc seruit pietati. qñ q̃ oꝛ sub
trahitur paupib⁹ datur. Humilitas quãdo
in p̃ceptis vestimẽtis multus expendatur.
Fides est cũ aliquis frequẽter meditatur
pauperẽ esse mẽbrũ xpi vel filiũ dei vel q̃
xpus reputat fieri sibi q̃ pauperi fit et alia
que sunt fidei que pietatẽ ineẽtur. Doctrina
fidei pietatis seruit cũ doctor intendit his q̃
ecclesias edificẽt. Glo. super. i. Lozi. viij.
Nec deũ diligit qui caritatis sciaz ẽperat
vt p̃sit fratri p quo xpus mortuꝰ ẽ. Et eccle
siasticũ etiã officiũ pietati debet seruire: vt
ministri ecclesie debẽt subuenire animabus
que in presenti percunt: et illis qui in
purgatorio cruciantur. Itẽ notãdũ q̃
ministri ecclesie maxime mundicia de-

et maxime in eloquẽcio est imũditia
seu macula. v. de causis. Prima ẽ quia
ipsi sunt oculi ecclesie. In p̃o. Oculi mei
langwerẽ p̃e inopia. P̃e inopia inq̃ lumi
nis exponit hec. glo. de apostolis qui fue-
rũt maiores ministri xpi. Macula in ocu-
lo maxime est noxia: in cule in ceteris mẽ
bris: et si ea deturpet ipsi nõ reddit ea inuti
lia. Possũt enim exercere officia sua. Bul
ti maculatis pedibus recte incedũt. macu
la vero in oculo cũ inutilẽ reddat eiã mo
dicũ pulueris visum oculis ipedit. Greg.
Nequaq̃ in mẽbro maculã pure p̃siderat
oculus: quẽ pulvis granat. Secõ quia
sunt vt speculũ ecclesie. Lapei enim mul
tũ ad eos inspiciunt: vnde satis possũt di-
cere illud. i. Lozi. iij. Spectaculũ facti su-
mus mũdo: sicut de xpo dicitur. Sap. vij.
Quid est speculũ sine macula ita p̃o pos
sibilitate sua ipsi deberẽt esse speculuz sine
macula in quo pure relucꝛet xpi imago.
Si macula fuerit in speculo illã illudet q̃
in eo facie videre quẽrebat: sic si macula
fuerit in ministrio ecclesie ad illaz respicit
populus: et secundũ eũ se maculabit. Mi
nister ecclie dz dr̃e illud. i. Lozi. iij. Estote
imitatores mei sicut et ego xpi. Tertio
q̃ sunt vasa electionis regi regũ et dñoꝛ do
minantiũ. Modica macula in scypho re
gis vinũ in sua abominabile reddit et i vti
le quantũ ad potũ regis. sic sapiẽtia i mul
tio p̃pter maculã vite abominabilis red-
ditur deo et hominibus. Ere. Cuius vita
despicitur restat: vt eius p̃dicatio cõtem-
natur. De vnovase electionis habes. Act.
ix. Vas ingt electionis est mihi iste vt por
tet nomen meũ cor̃a gentibus et regib⁹ et
filijs israel. Vasa vero electionis hodie in
vasa cõmunia sunt mutata. Ose. viij. Fa
ctus est israel in natiõibus quasi vas imũ
dum. Idueti imũdũ cõmune dicebãt. Du
tus imunditie in magna parte cã est negli-
gentia circa custodiam oris. Numeri. xix.
Vas q̃ no habuerit operculũ nec ligatu-
rã desuper imundabit. Quarto quia
habẽt mundare alios: ideo oportet eos eẽ
mundos. Eccles. xxxiij. Ab imundo quis
mundabitur? Sicut non est calidi frigefa
cere: nec frigidi calefacere: ita nõ vid. t eẽ
immundi mundare. Ere. Relinquas scabo
tergere non valet manum: que lutũ tenet.
Nec. xij. Mundati sũt sacerdotes et leuite

et mundauerũt populũ. i. Mach. iiij: Elegit iudas sacerdotes sine macula voluntatem habẽtes in lege dei et mũdauerũt san
cta. Quinto q̃ ministri sunt altissimi: ideo sicut ipse imaculatus ẽ oponet eos eẽ
imaculatos in p̃o. Ero imaculatus coram
eo ꝛc. Item ambulans in via imaculata
hic mihi ministrabat. Ephe. i. Elegit nos
vt essemus sancti et immaculati in conspe
ctu eius in caritate.

Quare mundi corde sint beati.

Ira. iij. Notandũ q̃ prima et ma
c ximaꝛ cãr mundi cordis sint beati est illa quã dñs tangit: quoniã
ipsi deũ videbunt. in futuro videbũt eum
facie ad faciẽ in quo erit maxima delectatio. ioh. vij. Nec est vita eterna vt cognoscat te verum deum et quẽ misisti ihesum xpm.
Et sup illud p̃o. Ostendã illi salutare meũ
Dicit glo. i. Christũ in manifestate. Et subdit. Nec visio est tota merces. in presenti
etiã videtur deus a mũdis corde eo modo
quo: vt p̃tius ostensum est quarta parte
in tractatu de p̃emptatione. B. Pura ve
ritas nõ nisi puro corde videt. Hebr. xii.
Pacez sequimini cũ omnibus et sanctimoniã
sine qua nemo videbit deũ. Ex his ũdi cor
de nõ solũ beati sunt beatitudine spũs sed
beatitudine vite: q̃ liberi a miseria imun
ditie que magna est. in p̃o. Beati imacula
ti in via. Ipoc. xxij. Beati qui lauãt stolas suas in sanguine agni.

Duodecim que faciunt ad commendationem mundicie.

T nota. xij. sunt que faciũt ad cõ
e mendationem mũdicie corde.

Primũ est multiplex exoratio q̃ scriptura sacra facit ad mundiciam vel
mũdationẽ. Leui. xi. Sanctificate vos et e
stote sanctificati quia ego sanctus sum. Idem eiusdẽ. xij. et xx. Diez deu. xviij.
Perfect⁹ eris et absq̃ macula cũ deo tuo.
Eccl. ix. Omni tempore vestimẽta tua sint
candida. ij. Pe. iij. Satagite immaculati et
i pacis inueniri. Isa. i. Lauamini mundi
estote. Hier. iij. Lauа a malicia cor tuũ Hierusalem. Isa. lij. Mundamini qui fertis vasa
dñi. Secũdo q̃ ipsa ẽ naturalis anime.
B. in sermõib⁹. Sicut corporis natura est
sanitas: ita cordis natura est puritas.

Tertiũ est q̃ gaudiũ hz sibi a deo annexũ: q̃ ipsa vocatur gaudiũ: vñ inp illud
gala. v. Fructꝰ spũs est caritas. q̃ mũdi di-

ab Bla.⁊. Partes animi. ¶ Quartū est purgatio q̄ naturaliter factum creature irrationabilis ⁊ eius insensibilis quali exosam haberent immunditiam. Purgat se mare motibus ad litus expellens. Purgat se vinum purgat se eius q̄ decoquitur. Corpora etiam animalium vim expulsiuā habent que nocua a se expellant ¶ Quintus est detestatio sui oppositi. i. immundicie peccati. ¶ Et notandū q̄. v. sunt ex quib⁹ intelligi potest quam timenda sit immundicia peccati. ¶ Primū est dignitas rei quā peccatū inquinat. Panno preciosiori magis timemus inquinationē. Sed res que per peccatum inquinatur imago dei est ⁊ vnita diuine nature in persona xp̄i: quid diceretur de illo qui imaginē crucifixi vel beate virginis in lutum proiceret vel crucem qui qui corpus xp̄i tetigit pannis horis. ¶ Secūm est difficultas recedēdi que patet in lucifero a quo immunditia peccati separari non potuit ex quo ei adhesit. Nec ex quo homo peccauit nullus purus hō a peccato perfecte purgatus est vt dignus esset videre faciem dei donec xp̄i sanguis effusus est quo illa purificatio perfecta ē. Preterea immunditia vnius mortalis peccati non potest abluī tota aqua que sub celo est nisi aqua gratie desursum descēdat que cor abluat. Tertium est hui⁹ immunditie vilitas que patet per hoc q̄ dominus immunditiā corporalē nihil reputat comparatione immundicie spiritualis. Mat.xxv. De corde exeunt cogitationes male ⁊c. Nec sunt q̄ coinquinant hoiem. Non lotis manibus manducare: nō coinquinat hominē. B. Immundicia pulcherrimā creaturam. Lucifer. ita deturpauit: ⁊ eius cōt in tam sublimi statu: a deo eius vilificauit vt serpentibus bestiis inferior videat esse in hoc q̄ bestia ei esset si nunq̄ fuisset. Vilitatē huius immunditie ostēdit. David dicens. Corrupti sunt ⁊ abominabiles facti sūt in studiis suis. ¶ Quartū est hoc q̄ deus non habet a deo bonū amicum quez non odiret ad mortē ⁊ mortē eternaz propter maculā vnius mortalis peccati. Eccle.xij. Misissimus odio hz peccatores. Quintum est q̄ macula hec a deo deturpat rem in quā cadit: ⁊ deteriorat: q̄ nisi virtute diuina remoueatur perdita est: ⁊ melius erat ei nihil esse q̄ sic esse. Sextū faciens ad cōmendationē mundicie est q̄ ipsa multum placet deo. i. The iij. Nec est voluntas dei sanctificatio vestra. Signa huius placentie multa sunt. ¶ Primum est hoc q̄ ipse filius dei dignatus est humiliare se ad mundationē hanc faciendam. Nebe.i. Qui cum sit splendor glorie ⁊ figura substantie eius portansq̄ omnia verbo virtutis sue purgationem peccatorum faciens ⁊c. Secūm est q̄ ipse discessurus a discipulis suis dereliquit eis de hac mundatione. Jo.xiij. Si ego lauo domin⁹ ⁊ magister pedes vestros: ⁊ vos debetis alter alterius lauare pedes. Ablutio illa figura erat spiritualis ablutionis: qua volebat eos ablucre se inuicem. Tertiū est q̄ cum tanto expēsio voluit facere hic mundationem. Voluit enim nos mundare sanguine suo. Tyt.ij. Dedit semetipsum pro nobis vt nos redimeret ab omni iniquitate: ⁊ mundaret sibi populū acceptabilem. Nehe.xiij. Vt sanctificaret populus suū extra portam passus est. Apoc.i. Qui dilexit nos ⁊ lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Pro emundatione mundi fecit dñs diluuiū in mundo isto. Gene. vij. Et ante diem iudicij precedet ignis q̄ cōburet faciem mundi. qui ascendet tanto quantū aque diluuij ad purgandum mūdum. Quartū est q̄ voluit septē sacramenta esse in ecclesia dei. que omnia conualent vel ad sanctitatem faciendam. vel confirmandaz vel augendam. Quintum est q̄ deus mundos corde in sui secte tate recipit: ⁊ in presenti ⁊ futuro. in ps. Dñe q̄s habitabit in tabernaculo tuo ⁊c. Et respondetur qui ingredit sine macula. Joh.xiij. Si non lauero te non hēbis partē mecū. pe. Johs.iij. Omnis qui habet spem in eo sanctificat se sicut ⁊ ipse sanctus est. Apoc.iij. Habes pauca nomina in sardis. qui non inquinauerunt vestimēta sua ⁊ ambulabunt mecū. Eiusdez.xxi. Dicitur de ciuitate celesti. non intrabit in eam aliquid coinquinatū Sextum est q̄ mundus corde abundanter dat de⁹ bona sua. Johs.xvij. Mūdis manib⁹ addet deus fortitudinem. Septimū faciēs ad cōmendationem mundicie est q̄ ipsa cor hominis dei habitaculum facit. Augusti. Mūda totius habitaculū cordis: tutus est qui erauciat.i. Pa.xix. Opus grande est

non homini paratur sed deo habitatio. ¶ Octauū est q̄ purgatōrium deuotionis recipit. in ps. Pinguet eam speciosa deserti. Nonus est q̄ amicum dei constituit. Decimus est q̄ grazp labiez tribuit qui e duo tanguntur. Prouer.xxij. Qui diligit cordis mundiciam propter gratiaz labiorum suoz amicum habebit regē. Unde cinium est q̄ radix est totius mundicie. Ad mundicia.n. exteriorez sequit exterior munditia. Ro.xi. Si radix est sancta ⁊ rami. Undecimum est q̄ ad dei amicitiam vitionem perducit. Math.v. Beati mundo corde ⁊c.

¶ De diuisione mundicie.

Circa quartum. Notandus q̄ est
c mundicia ficta ⁊ mūdicia vera.

Ficta mūdicia est mūdicia superficialis: vt munditia pharisecoz. de q̄ Mat. xxiij. Ue vobis scribe ⁊ pharisei ypocrite: qui mundatis q̄ deforis est calicis ⁊ parapsidis. Intus aūt pleni estis rapina ⁊ immundicia: ⁊ subdit. Pharisee cece munda prius q̄ intus est calicis ⁊ parapsidis: vt fiant ⁊ id q̄ de foris est mundū. Deficta mūditia tangitur. Prouer.b.xxx. Generatio q̄ sibi munda videtur ⁊ non est lota a sordibus suis. ¶ Munditia vera ⁊ pura primus est cordis: ⁊ dividitur in munditiā intellectus ⁊ munditiā affectus. B. in sermonib⁹: duo inquit sunt qui in nobis purgandi sunt: intellectus ⁊ affectus. Intellectus vt noueritis. Affectus vt velit. Intellectus purgandus est a tribus. s. a falsitate ab oscitia ⁊ vitiositate. Falsa intellectū obtenebrāt. Oscitia eum impedit. Abusio enim intellect⁹ est cum occupatur circa inutilia. Omnis aūt potentia sui abusione prepeditur. Uitiosa vero eum coinquinant. Item purgandus est intellectus: vt oculus anime a macula que intelligi pōt potentia carnis: vel optimo proprie mundicie. Item a superfluēte
p humore. Labi in portunitate mundane solicitudinis. ¶ Affectus vero mundādus est a superficie: ⁊ infectione: ⁊ amixtione sordiū. Superficies est in primo motibus. Infectio in desiderio amoroso. amixtio in amore. ¶ Amor enim ē q̄dā admixtio siue vnio amantis ad amatum. ¶ Item affectus purgandus ē a terrenitate. s. ab amore diuitiaz: ⁊ a crassitudine delitiaz: ⁊ rubigine ire vel odij vel pi

terius malitie. ¶ Item purgandus ē affect⁹ a macula que est ex inordinato appetitu boni ⁊ a macula q̄ ē ex inordinato appetitu mali: ⁊ macula que est ex inordinato appetitu ambez. ¶ Prima macula est vt macula luxurie vel auaritie. Secunda est macula malicie. Tertia ē macula superbie. Superbus appetit alienū iudicium propter proprium bonum: ⁊ primū dilectionē propter sui exaltationē. Ipse vult facere de tratre suo scabellum pedum suoz: vt sic alter apparat. Macula aūt malicie nihil aliud videtur esse q̄ innocentia q̄ sic describitur. Innocentia est puritas animi ex tuitie cautione abhorrēs. ¶ Item notandū q̄ cor mundandū est vt speculū vt sic deo inspectori facie sua pura reddat: abluendus est hoc speculū lauacro lachrymarum: mundandum est per fessione que est confessio ⁊ oratio pro venialibus ⁊ detractione que fit vite aspernate. Item mundandum est cor vt vas: cui ballamum celestis sapientie debet infundi.

¶ Munditia adaptatur bono intellectus.

Circa quintū. Notandū q̄ mundi
c cia cordis bono intellectus aptat.

Facit enim mūdicia cordis ad intelligentiā sicut puritas ⁊ claritas pupille facit ad visionē oculi ⁊ mundicia speculi ad facies speculationem: ⁊ munditia vasis ad hoc q̄ preciosius liquor ei infundatur Bla. super Mat.v. Facit adaptationem his verbis: spiritus intelligētie huic gradui aptatur: q̄ intellectus motiuus est et expletio mandatoz dei aperit intellectum.

¶ De beatitudine pacis.

Equitur de gratia que cōmēdatur
p nobis sullo ꝑdo beati pacifici ⁊c. de qua hoc modo agetur. ¶ Primo describētes pacis ponentur. Secūdo eius cōmendationes. Tertio tangentur de his que ad pacem habendā valere possunt. Quarto de his q̄ pacē aduersantur Quinto ponuntur diuisiones ad pacem pertinentes. Sexto ostendetur qui sint pacifici. Septimo q̄ donum huic beatitudini aptetur.

¶ Descriptio pacis.

Hic sic describitur. Pax est cōcordantiā in bono mentiū ordinata tranquillitas. Aug. xix. lib. de ci. dei

Multas ponit descriptiones particulares

pacis hoc verbo. Pax inquit corporis est ordinata tranquillitas partiū. Pax animi rationalis ordinata requies appetitus. Pax aie rōnalis ordinata cognitio ac ptōq; pactio. Pax corpis ⁊ aie ordinata vita ⁊ sal' animāte. Pax hois mortal' ad deū ordinata i fide sub eterna lege obedientia. Pax hominum ordinata concordia. Pax domus ordinata imperādi atq; obediendi concordia cohabitantiū. Pax ciuitatis ordinata imperandi atq; obediendi concordia ciuium. Pax celestis ciuitatis ordinatissima ⁊ cōcordissima societas fruendi deo ⁊ inuicē in deo. Pax omniū rerū tranquillitas ordinis ⁊ subdū descriptionem ordinis. Ordo inquit ē pariter disparium rez sua cuiq; loca tribuēs dispositio. Ad paces generaliter pertinere videtur carentia repugnātis vt dicat glo. super. Matth. v. Vera pax est vbi nihil repugnat. Aug. xix. li. vi. de ci. dei. Quid ē aliud victoria nisi subiectio repugnantiū q cuz factum fuerit pax erit.

¶ De cōmendatione pacis.

Jrca sēm. Notādum q. xij. sunt q B c ad pacē cōmendationē pertinere videntur. ¶ Primum est naturale desiderium pacis q; inest omnibus. De quo Aug. xix. lib. de ci. dei. Sicut nemo est qui gaudere nolit: ita nemo est qui pacem habere nolit: qñ quidē ⁊ ipsi qui bella volunt nihil aliud q; vincere volunt. Ad gloriosam ergo pacē bellando cupiūt peruenire. Nam quid est aliud victoria: nisi subiecto repugnantiū q; cum factus fuerit pax erit. Idem in eodē. Superbia querit imitatur deū odit nāq; cum socio ⁊ qualitatē sub dño sed ponere vult socijo dñationez sui pro illo. Odit ergo tuitaz pacem dei ⁊ amat iniquā pacē suaz nec amare tamen quicq; pacem nullomodo potest. Nullus quippe vitaz ita contra naturam est vt nolle debeat extrema vestigia. Secundū est multiplex exortatio ad pacez q; nobis fit. Ad pacē monuit nos multitudo angelor nato dño dicentes. Gloria in altissimis deo. ⁊ in terra pax hoīb. Luce. ij. Ad hanc voluit xp̄s apostolos monere illos in quoz domū intrarēt. Matth. x. Intrantes domū saluate eam dicentes. Pax huic domui. Et Luce. x. Dicūnēt discipulis In quācunq; domū intraueritis primū dicite. Pax huic domui. Ad pacem etiam monuit xp̄s. Joh. xv. In quibus locutus est doctrina ei' ad pacē videl fuisse. vñ sup illud. Jo. xvij. Hec locutus sum vobis vt in me pacem habeatis. Dicit glo. Nō solum que in cena: sed que ab initio ⁊ maxime que in cena hac de causa dicit dicta vt in vlo pacem haberent. Ad idem debet esse doctrina ecclie. Celeba romā olim pax tat in ore suo. Gene. viij. Oliua signuz est pacis: columba signuz est spūs sancti. In hoc ergo significatū est q; viri spūales debent' ponere in ore pacem: vt ad ea q; pacis sunt admoneant ad pacē monet. apo. Rom. xiij. Que pacis sunt sectamini ⁊c. Ethē. xij. Si fieri potest q; ex vobis ē cū oibus hoībus pacem hītes. ij. Corin. xiij. Pacem habete. Ephe. iiij. Solliciti seruare vnitatē spiritus in vinculo pacis. Heb. xij. Pacem sequimini cū oibus. Tertiū est frequens exortatio qui sanctis pro pace faciunt ⁊ ab alijs fieri volunt. Numeri. vi. Conuertat dominus vultuz suum ad te ⁊ det tibi pacem. Jere. xxix. Querite pacem ciuitatis ⁊c. In p̄o. Rogate que ad pacez sunt ierusalē. ti. Macha. i. Adaperiat dominus cor vestrū in lege sua ⁊c. Et faciat pacem. Paulus scribens in singulis epistolis suis pacem optat: his quib' scribit. Similiter petrus in suis epistolis. Quartum est q; pax est verum bonum amicoz deitas vnde sup illud psal super Israel. Dicit glo. Uno verbo omnia bona dicit: qui pacem nō hz inferi est. In p̄o. Cōtritio ⁊ infelicitas vijs coz. ⁊ viā pacis non cog. Pacē spūaliter reliquit xp̄s discipulis suis recedens ab eis Jo. xiij. Pacē relinquo vobis pacē meaz do vobis. Deu. iiij. Relinquit sabbatissimus populo dei. Celebrabitis mensuri alia quacūq; dilectis suis ⁊ magis dilectis melioza. In hoc ergo q; pacem xp̄s reliqt apostolis sibi dilectissimis monstrauit pacē optimā esse. Multū debere deberet q; videt ereditatē ab eo q; xp̄s spūaliter fidelib' legauit. iij. Reg. xxj. Dicit Naboth ad Achab. Propitius sit mihi dñs ne dem hereditatē patrū meoz: nec voluit aliquo modo vineā q; habebat hereditarie cōmutare: Pacē cōcomitatur gaudiū. Prouer. xij. Qui iunt pacis gaudiū. Quintuz est q; pax finis videt esse oium: etiā sui ptrarij. Aug. Tantū bonus est pax vt etiā hoc ptrario gratur. Jdē confitet pacē belli esse optabilē finem. Ideo homo etiam belligerando pacem requirit

¶ Sextuz est q; pax enumerat iter fructus spūs. Gal. v. Fructus aūt spūs sunt caritas gaudium pax. Caritate diligitur que sunt diligenda ⁊ odītur q; sunt odio habēda. Si autem que diligunt est gaudium si absint q; odītur est pax. ¶ Septimū ē q; pax ē spūs locus dei. p̄o. In pace factus ē locus ei' Ad hoc significandū cū templū Salomonis pacē factū est. c. iij. Re. v. Nunc requiē dedit dñs deus meus mihi per circuitū ⁊ nō est sathan neq; occursus malus: ideo edificare templuz nomini dei mei. Ad idē ostendendū voluit filius dei nasci in mūdo tito: donec vniuersus orbis pacatus fuit: ⁊ duraūt pax illa. xij. annis. Coz. vij Pacē habete ⁊ deus pacis erit vobiscū. i. Cor. xiij. Nō est deus discensionis: sz pacis. Deus enim est pacis quasi possessiuus qi vbi partibi deus. Octauū est q; deus ita care pacē emere voluit. Crisostomus. Pro pace loquimur pro qua dei filius pas suo est propter q; crucifixus est ⁊ sepultus quā nobis pro oi censu hereditario reliqt Voluit dei filius mori vt nos reconciliaret deo patri. venit quasi matrimoniuz cōtrahere ⁊ facere matrimoniuz cū tota nra s. cū hūana natura. Ut pax in mūdo reformaretur: Adhuc etiā pacē peccatoz paratus ē cōtrahere in regno celoz. Ue illis q; tā honorabilē pacē recusant. Nonū est pax mūdissima est. Mūdat: ceni aquā mūdante cetera. Si aq; turbata est: ⁊ in pace remittatur: clara efficitur Decimū est q; clare videre facit. Aqua turbata nō reddit imagines vt ait. Greg. Sicco: turbatum nō clare videt in vitis patrū tres studiose dilexerūt se facti sunt monachi quoz vn' elegit litigantes ad pacē reducere ali' visitare infirmos tertius abiit in solitudine quieuere. Primus laborio circa lites hominū nō valēs eas dirimere dño victus venit ad eū qui seruiebat infirmis ⁊ inuenit eū animo deficientez: z de cōmuni plensu abierunt tertiū videre in heremo. dicentes ei tribulationes suas: ⁊ rogantes eū vt eis diceret sanā suam. Qui reticens paululuz misit aquā in ciphum dicens eis. Attendite in aquā ⁊ erat turbulēta. Et post modicū dixit eis. Attendite quomodo limpidissima fiat. Sic ē dixit eis. Sic ē qui in medio hominū positus Nō eni videt peccata sua. Cum aūt gesserit ⁊ mercē i solitudine: tūc pēā suā p̄spicit ¶ Uel est q; pax proximo impetrat remittere pacis Isa. vij. Erit mensis ex mense ⁊ sabbatū ex sabbato. Duodecimuz est q; pax gratos facit ⁊ deo ⁊ hoībus. Eccle. xxv. In tribus placitus est spiritui meo que sunt probata coram deo ⁊ hominibus concordia fratrum: amor proximoz: ⁊ pax ⁊ mulier sibi bene consentiens. Uxor

¶ Duodecim que valent ad pacem.

Jrca tertium no. q. xij. sunt que c ad pacē valere possunt. Primū est amor pacis. Non eni dat deus tibi bonuz illud cōtinenti sed cū desiderio magno queriti. p̄o. Ingre pacē ⁊ p̄sequere eā: Hoc ē pra quoddā q; pacē oblatā recipere: sed eā primo quererē: sibi nō videtur intelligere pacē hereditatē esse xp̄ianoz. Si enim agnoscerēt: heredatos ab eo q; xp̄o eis legauit: nō expectarēt q; aliqs eos iteraret ad hereditatē eoz recuperādā Hebre. xij. Pacē sequimini cuz oibus. Ro. xiij: Que pacis sunt sectemini inuicē ⁊ in oēs. Secūdum est vt a peccato nos remoueamus ⁊ ab eo proposse ⁊ cueamus. Nō potest enim verā pacem habere qui male viuit. Prouer. xvi. Cuz placuerit deo vias hominis inimicos quoq; eius conuertet ad pacem. Augusti. xix. li. de ci. de. Pacem inquit iniquoz: ic̄oparatione pacis nuncupo. Ille videt nō pacē ⁊ dicēdū q; nemo p̄ponē recta prauis ⁊ ordinata peruersis. Sap. xiij. Magna mala pacē appellauit. Jsa. xlviij nō ē pax: dicit dño. Quō pax vera ē illi q; guerrā hz cū oipotēte. Cui iustitia dei exaginatū gladiū tenet sup caput ei' q; in dome p̄prie ꝓfite hītes. Cui ois noctis ⁊ bonis ⁊ malis. Sicut eniz bonis bona ⁊ malis cohoperit: i bonū ita ⁊ malis bona ⁊ mala cohoperiūtur i malū. Quomō pacē veraz habet q; iacet in spūs vitioz: quem vermis p̄sentie mordet. qui omnes diaboli cōtinue portat: qui iacet in simultatibus: quaz nobilitas ai naturaliter refugit. ¶ Tertiū est q; voluntatez nostram diuine voluntati studeamus cōformare. Luc. ij. Pax hoīb' bone voluntatis. Quō pacem potest habere q; ei resistit? Quinimo potest prouenire.

Job.xx. Quis ei resistit & pacem habuit? Voluptati dicas cui placent ea que placent deo nihil: repugnat sicut nec voluit ut diuine idee pace hs. Aug. Qui ingo christi subiectus est subiecta habet cetera: & non habenti quia non resistit & subiectus est. ¶ Quantum est frequentatio humilis cōfessionis. Isa.lvij. Creauit fructū labiorū pacē.ē. Reg.xij. Peccauī dño ait. Dauid dixitq; Nathan ad eum. Dauid dño quoq; transtulit peccatū tuū. ¶ Quintū est ditū eius iustitie. Isa.xxxij. Erit opus iustitie pax ēs. Justicia & pax oculate sunt. Isa.lx. Ponā visitationē tuā pacē: & ppositos tuos iusticā. ¶ Sextū est terrenoꝝ cōtēptus. Nō n. pōt habere verā pacem q̄ cōtinue seq̄ur q̄ nō pōt plequi. Eccle.xxxiij Quasi q̄ apphendit vmbrā & plegitur vētuīe qui attēdit ad visa mendacia Bre. Quid genius q̄ pacez in hoc mundo appetere Quid laboriosius q̄ terrenis rebus delideriis estuare: Vinc est q̄ israel sabbatū accepit in munere. Egyptus pcutitur muscarū multitudine. ¶ Septimum est mansuetudo. Jn.ēs. Mansuet hereditabunt terram & delectabūtur in multitudine pacis. Homo immāsuetus & impaciens qui aduersa fugit que nō effugit nō potest habere verā pacem. Sed qui aduersa ample ctuntur tanq̄ preciosa & salubria exemplo christi qui q̄ carni molestius erat elegit.se cundū. Ber. Qui proposito sibi gaudio sustinuit crucē ad. Hebre.xij. ¶ Octauū est moderata occupatio. Otiosus verā pacez nō potest habere. Inertia enim est impatiens sui & ait Seneca. Prouer.xxi. Desiderio tradāt pigruz: noluerūt quicq̄ manus operari tota die concupiscit & desiderat. Item nimia occupatio aufert pacem. Martha enim turbatur erga plurima. Luc.x. Exo.xviij. Stulto labore consumeris ait. Jetro ad moysez. Et subdit. Ultra vires tuas est negotiū. Glo. Aug. Ubi mihi videtur significari nimis intentum humanis actibus animū debet quodāmodo euacuari quo sit tāto plenior quanto ī superna & eterna liberius extenditur. ¶ Nonus est q̄ hō non se intromittat de impertinentibus ad se. Dilatatio eni solet habere subditantiam. Ubi olcit beatus B. Prouer.xviij. Qui se factat & dilatat iurgia concitat. De dilatatione repzhēditur petrus. Jo.xxi. a domino dicente sibi ḡad ad tertiū me sequere. Et discipulus. Act.i. Nō est vestrum iuquit nosse tempora vel mo ec. ¶ Decimum est amor sacre scripture. Jn.ēs. Pax multa diligentibus le.t.de. Jaco.iij. Que de sursum est sapientia primum quidem pudica: deinde pacifica. Sicut sacra scriptura hominez reddit pudicum ita: eum in pace custodit. Et sicut piscis in aqua quiescit extra aquam vero palpitat. Tob.quinto. Sic cor humanum in aqua sapiēcie salutaris quiescit extra vero inquietatur. ¶ Undecimum est frequētatio orationis: in qua spiritus sancti gratia hauriturig quo solo est pax vera: vnde pax numeratur inter fructus spiritus. Ad. Gal. quinto. Ro. decimoquarto. Sed iustitia & pax & gaudium in spiritusancto. Job.xvij. Si diuiculo cōsurrexeris ad deū & omnipotentem fueris deprecatus si mūdus & rectus incesseris statim euigilabit ad te & pacatum reddet habitaculum iustitie tue. ¶ Duodecimum est si sensus tuos diligēter custodias. Eccle.xxviij. Ori meo fecito ostia & serras auribus meis. Isa.xxvi. Claude ostia tuas super te. Discipuli ostia habebant clausa quando dominus dixit eis pax vobis. Jo.xx.

¶ De hijs que aduersantur paci.

Jrca quartuz no. q̄ pax videtur aduersari bellū & lites & tumultus interiores & exteriores & ingerudo sedm locū. Ingerudo & volūtatis fugiēteo malū vel pēs vel futurū: vel sequentis bonū: & nō cōsequēcia. Timor mali futuri & dolor mali pītis pacez perturbat. Jn ps. Nō est pax ossibus meis a facie ire tue. a facie peccatorū meorum. Item molestia q̄ aliquis inuitus sustinet pacem pturbat Eccle.xxxij. Precordia tatui quasi rota carri. Fatuus qui immurmure est de hoc q̄ sustinet quasi sicut rota carri murmurat vnde non est in pace. Jtē non est in pace qui transitoria ista fugientia appetit. Appetitio.n. illa quedā spūalis motio & vnde Aug. Pacē aie irrationalis dicim⁹ & ordinata requiē appetitionū vt prius habitū est.

¶ De triplici pace.

Jrca.v.no. q̄ triplex est pax scilicet temporis peccatoris & eternitatis.

¶ De prima legit. iij. Re.xx. Sit tātū pax & veritas in diebus meis. Jn.ēs. gelauit super inigo pacē peccatoꝝ videns Isa.xlviij. Utinā attendisses ad mandata mea: facta fuisset sicut flumē pax tua. Baruc.iij. Si in via dei ābulasses habitasses vtiq; in pace sup terram Aug.xix.li.de ci. dei. Tantum est pacis bonum vt cēt in rebus terrenis atq; mortalib⁹ nihil gratius soleat audiri nihil desiderabilius concupiscentihil postremo possit melius inueniri

De pace pectoris. Jo.xiij. Pacē relin quo vob. De pace eternitatis. Isa.xxvij. Sedebit pplo me⁹ in pulchritudie pacis. Jn.ēs. Qui ponit fines tuos pacē. Ps.xlvij. Pax vobiq̄ erumpat oēz sēlez custodiat corda nra Glo. ibi dc⁹ q̄ est sūma pax q̄ nec cogitari pōt: & tō extra eū nullo ē opus. Jtē cu. cez da vra & itel. vras in xpo ihesu. i. volūtates & itellectus vestros: vt extra iōz nihil itelligatis vel appetatis. Bre. qd ē pax trāsitoria nisi qdā vestigiū pacis eterne: qd ergo demētius cē potest q̄ vestigia pulueris ipressa diligere ceiēm a quo impressa sunt nō amare Item no. q̄ ē pax bona & est pax mala: de bona tā dicū ē. Pax vero mala ē triplex. i. non ordinata simulata ingnata Jn ordinata est cū superior obedit inferiori: vel rō sensualitati. vel platus subdito. Prouer. pennis. Per tria mouetur terra & quartū sustinere nō pōt p seruū cū regnare cepit. Ecclesiastes.xix. Nō decet seruum dñari pncipib⁹: pax ista deterior ē q̄ guerra. Hāc pacē seruabit adā portus obediēs vxori q̄ deo. Gen.iij. Quia audisti vocem vxoris tue &c. Maledicta terra i opere. t. Pax sibata sunt pax iude.. Luc.xxij. Juda osculo filiū hois tradis? Et.ij. Re.xx. dixit ioab adamasaz. Salue mi frater & tenēs manu dextra tūn amasē pcussit eū i latere & effudit intestina ei⁹. Jn.ēs. Loquuntur pacē cū primo su. ma. á. sūt i cor. e. Je.xij. In ore suo pacē cū amico suo loquūtur & occulte ponit insidias. Pax ingnata est cop q̄ sunt similo pcordes vbi pilat⁹ & Herodes i morte xpi pacificati sunt. Luce.xxiij. Mat.x. Nolite arbitrari q̄ venerim pacē mittere terram. Nō veni pacē mitere sed gladiuz Bre. in vi. pte. mor. Sicut esse notū solet si vnitas desit bōis ita pniciosum ē si nō desit malis. Jtē puerso q̄ppe vnitas corroborandū pcordat & tanto magis incorrigibiles ḡto vnanimes facit. Itez no. q̄ distinguitur ḡdruplex bellū. i. inter carnē & spūm inter hoies & deinde inter hominē & āgelū inter hominē & hominē. Et cōsequenter ḡdruplex pax pacē inter carnē & spūz facit subiectio carnis ad spūz. Gen.xvj. dicū est. Agar ancille Sarre: Reuertere ad dñaz tuam & humiliare sub manibus eius.

Secūdaz pacē facit iusticia ex pte nostra & misericordia ex pte dei. Jn ps. Misericordia & ve. obuiaū sibi: iustit. & pax osculate sunt. Tertiā pacē fecit incarnatio filij dei. Reconciliati. n. sunt āgelis homini cū agnouerūt humanam naturā assūptam vnitē nature in vna persona. Isa.lvij. Creauī fructum labiorum pacē. Pacez ei qui longe. i. homini & pacē ei qui prope est. i. angelo pacem vocat fructū labiorum: vel quia predicta erat per prophetā vel quia orationibus eius impetrata. Ultimam pacem facit pacientia: vel mansuetudo. Ro. xij. si fieri potest q̄ ex vobis est cum omnibus hominibus pacem habentes non vosmetipsos defendentes carissimi. Bre in pastora. Lex christi est caritas vnitatis q̄ soli pficiūt q̄ nec cuz grauāntur exercēt.

Jrca sextuz notandum q̄ gratia c que in verbo vel obediēti pacifici &c.

Cōmendatur non est pax sed gratia faciendi pacem in se vel in proximo: & hoc vel respectu dei vel respectu proximi. Unde pacifici sunt amatores pacis q̄ studiose intendunt pacita. tende vel in se vel in proximo: & primo in se vnde. Glo. super. v. Ds. pax a nobis incipit. Quia cuz lex carnis repugnat legimentis: nō modo alteri: sed nec nobis possumus esse pacifici: sed posq̄ intus spiritus imparat vt totus homo spiritui seruiat: tūc pax ad alios deriuatur vt pacem cū ceteris habeamus. Ber. in sermonibus. Sunt alij qui si viderint quempiā vel leuiter scādalizatum valde sollicti sunt quomodo ad pacē eum reducere possunt & vidi. i. tentur pacifici nisi q̄ eorum cōmotio si forte qui. q̄ cōtra eos factum dicētue videbitur: tardius vniuersis difficilius q̄ poterū sedari. qui nimirum si vere pacez diligerent: nō ad dubium quin eam quererent sibi. Ps. Jtem super quinto. Ds. dicit. Glo. Pacifici sunt qui omnes motus animi componunt & rationi subijciunt quia hijs nihil repugnat. Ber. i sermo. Per mūdicia cordis reconciliamur deo: beati vere qui

de sua reconciliatione non ingrati ꝛ pro fratribus sint pie solliciti eos quoq; quantum prevalent : sibi ꝛ deo reconciliare la borant quibus enim laudibus dignū quā to amplectandus putas affectu fratrē illi qui sine querela conversatur inter frēs tota sollicitudine caret ne quid eo sit q̄ abalijs portari oporteat ꝛ quod in alijs onerosum pacientissime portat qui singulorū scandala sua reputat ꝛc. apostol⁹ loquit: quis infirmatur ꝛ ego nō infirmor: quis scandalizatur ꝛ ego non vror: qui vere pacificus est etiaz belligerando est pacificus. Augu. Pacem dz habere voluntas belli necessitas: non pax queritur vt bellum exerceatur sed bellum geritur vt pax acquiratur esto ergo i bello pacificus vt eos quos expugnas ad pacis vtilitatem vincendo perducas. Beati-eni pacifici. Idem hostē pugnantem necessitas perimat non voluntas sicut rebellanti ꝛ resistenti violētia redditur tra victo vel capto misericordia tam debetur : maxime in quo pacis perturbationem timemus. ¶ Et notan. quod pacē pectoris non abrumpit pugna cum vitijs si quandoq; accidat. Unde Glosa. super .v. Mat. In presenti homo peccatus. ꝛ si bellum gerat cum vicijs in nullo pacē abrumpit quaz deus dedit. Unde pax multa diligentibus legem tuam pē

¶ Quare pacifici sunt beati.

Jrca .vij. Notandum quare pacifici sint beati causa illa est quazdo minus tangit quia filij dei vocabuntur. In presenti merito vocantur filij dei quia exercent officium illud q̄ habuit filius dei in mundo isto. Ipse enim i mundo isto bella pacificauit. l. poibi confregit potentias arcum scutum gladium ꝛ bellum. In aduentu suo fuit ad implendum illud. Isa.ij. Conflabunt gladios suos in vomeres ꝛc. Eph.ij. ipse est paries destruens qui fecit utraq; que erant inter nos ꝛ deus pō quoniam fecisti iudicium meum ꝛ causā meam. Isa.xlij. Ego sum Qui loquor iustitiam ꝛ propugnator: sum ad saluandum. Primum pertinet ad litium sedationem. Secundum ad bellī pacificationes. Item ipse tumultum sedauit duz silentio suo silendi exemplum dedit. Isaiij. q. agn⁹ coram tondente se obmutescet. Et iu. xxiij. Coram herodem nihil q̄o. Re. Ingeminē q̄m ad locum pacificauit qñ apostolis dixit sedete i ciuitate donec induamini virtute exalto. Lu. vlt. Ingeminē ei pacificauit cuz dixit. Jo. xiiij. manete i me ꝛ ego i vobis. Exode. xv. Manete i dilectōe mea. Jtē. xvij. H̄ locutus sū vobis vt in me pacē habeatis: in mundo autē pressurā habebitis qñ xp̄s fuit ē tō i eo gestitur ñ ēgescendū in via sed in fine vie. Ro.x. Finis legis ad iusticiaz xp̄o oi credēti. Aug. in. i. li. cōf. Fecisti nos ad te ꝛ tingenuz ē cor nostrū donec requiescat i te xp̄o molestias mittigare venio in cuius signuz ecclesia cruce oleo facit in his q̄ baptizant vel ordinant vel cōfirmant vel ad honorē regnuz sublimant ꝛ in dedicatione ecclesiaz cruciatus presentis exilij peradam factus est olocaust⁹ vero sine mittigatio per christum.

¶ Bonum sapientie adaptatur pacī.

Jrca. xiij. Notādū q̄ donuz sapie huic beatitudini aptatur. ¶ Qui enīz pacez facit̄. q. lectū deo p̄parant. Locus. i. gen. in p̄s in pace dormiaz ꝛ requiescam. vñ ipsi sunt q. cubicularij dei ꝛ secretarij ꝛ cōsilia sapientie eis reuelant. Preterea animus pacat⁹ clarius videt vt patuit ostensum est per exemplum d aqua Eccle. xxxviij. Sapientiā scribe in tpe vacuitatis. i. Vacuatiōis ꝛ quietis ideo dicitur in p̄s. Vacate primum deinde subdit videte quoniam suauis est dominus.

¶ De patientia persecutionum.

Ultimo tangendā est in tractatu d beatitudinibus de patiētia pressionuz ꝛ breuiter de ea dicitur quia in tractatu de cardinalibus virtutibus spāliter de patientia tractatuz est. Hāc beatitudinez post predictas ordinat glo. super. v. Mat. dicens. qui vsq; ad sapientiaz ꝑpredicta ascendūt perfecti ꝛ roborati non cedunt persecutionibus: q̄ neq; mors neq; vita eos potest separare a christo. Jtez sicut tāgit glo. In patientia pressionum est ostensio persecutionis ꝛ probatio sicut in precedētibus presertim. Eccle. ij. In igne probatur aurū ꝛ argentus: homines vero receptibiles in camino hūsliatiōis. Exode. xxvij. Vas figuli probat fornax ꝛ homines iustos tēptatio tribulatiōis. Ro.v. Tribulatio pciaz opat patiētia aūt probatiōez. Qui patiūt pressuras ꝑpter iustitiaz sunt beati non qui patiuntur ꝑpter scelera sua. Pe. iij. Nemo vestrum patiatur q. homicida aut fur ꝛc. Exode. xxij. Si quid patimini ꝑpter iusticiaz beati. Causa quare tales sint beati est q̄ dominus tangit. quoniaz ipsorum est regnum celorum. Ber. in sermonibus pauperū⁹ pariter ꝛ martiribus regnum celorum promittitur quia paupertate qui dem exuitur : sed in passione pro xp̄o sine omni dilatione percipitur. Eorum qui patiūtur persecutionem ꝑpter iusticiaz regnum celorū est. Primo q̄ iusticia pro eis erit in futuro sicut ipsi modo sunt pro iusticia: vnde obtinebit eos regnum celorum. Non enim poterit aliquid fieri in iudicio extremo contra iusticiam. Eccl. iij. Usq; ad mortem certa pro iusticia ꝛ deus expugnabit pro te inimicos tuos. Secundo quia regnum celorum expositū est vim sibi inferentibus. Math. xi. Regnuz celorum vim patitur ꝛ violenti rapiunt illud. q. publice de filio. Clamat enīz qui potest capere capiat. Math. xix. Patientes persecutionem quasi quidam vi illud capiunt. Tertio quia precium habēt pro quo regnum celorum venale expositū est. Math. xx. Sedere ad dexteraz vel ad sinistram non est meum dare vobis. Vendere potius hoc volebat quā intuitu consanguinitatis eis dare. Aug. in persona domini. Venale habeo quid domine: regnum celorum: quo emitur: paupertate regnum

dolore gaudiū labore requies vltime gloria morte vita. Quarto quia tales christo societatem faciunt. In vigilia presentis afflictionis in pane doloris ꝛ aqua tribulationis. Ideo merito erunt socij eius in festo eterne iocunditatis. Ro. viij. Coheredes aūt christi. Si tamen compatimur vt simul ꝛ glorificemur. ij. Thy ij. Sicut cōmortui sumus ꝛ conuiuemus: si sustinebimus ꝛ cōregnabimus. ij. Cor. i. Sicut socij passionum estis: sic eritis ꝛ cōsolationum. Luce. xxij. Vos estis qui permansistis mecum in temptationibus meis: ꝛ ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum: vt edatis ꝛ bibatis super mensam meam in regno meo. Ecclesia. xxij. Fidem posside cum amico tuo in paupertate ipsius: vt in bonis illius letemis. Quinto quia ipsi habent onus celestis hereditatis in presenti. ꝛ tō merito in futuro emolumentum eiusdem hereditatis ad eos pertinebit. Presentes pressure sunt debita quibus obligauerunt parentes nostri celestem hereditatem.

Tractatus virtutum explicit. Benedictus dñs virtutū qui incepit ꝛ perfecit. Amen.

¶ Explicit summa de virtutibus edita a fratre. Guilelmo. Paraldo de ordine fratrum predicatorum.